Quae hoc in Libro continentur.

Hieronymo & Hilario interpretibus.

¶ Sciant & intelligant vniuersi ad quorum manus hoc Origenis volumen peruenerit. D. dñm Julium. ij. pontificem maximum concessisse gratiam Lazaro Soardo huius operis impressori: vt quicūq3 hinc ad exactum decennium ausi fuerint idem imprimere volumen: subeant excōmunicationis latae sentētiae poenam: a qua ꝑterq̄ in mortis articulo absolui nō possint nisi a summo Pontifice: vt affatim in Priuilegio sibi ↄcesso habetur.

¶ Caueant igitur omnes.

Scire quis ardescit diuinae aenigmata legis
Atq3 Panomphaei mystica sacra dei.
Est tibi Adamanti sententia dia magistri:
Qui miro abstrusos concinit ore modos.
Haec quoq3 quae legimus diuina volumina fulgent
Pressa sub archetypis Lazare magne tuis.
Pro quibus aetherei clauem qui gestat olympi
IVLIVS Insignis stēmate Pontifico.
Edicto poenas (nisi tu Soarde) minatur:
Nullus vt hoc artis imprimat author opus.
Haec eadem a VENETO Lex est concessa Senatu
Qua praemere hoc nullus Bibliopola potest.
Ergo vade Liber menda detersus ab omni.
Vndiq3 Soardo iudice tutus eris.

℄ Ex libro.S.Hieronymi de uiris illustribus:ubi de se ipso sic ait.

h Ieronymus præsbyter patre Eusebio natus:oppido stridonis:qđ a Gothis euersum/Dalmatiæ quõdam Pãnoniæq̃ cõfinium fuit:usq̃ in pñte[?] die[?] i annũ Theodosii principis.xiiii.hæc scripsi. Vitã Pauli monachi. Epistolaꝝ ad diuersos librũ unũ. Ad Heliodoꝝ exhortatoriam. Altercationẽ Luciferiani & Orthodoxi. Chronicõ oĩmodæ historiæ. In Hieremiã & i Ezechielẽ Homilias.xxviii.q̃s de græco in latinũ uerti. De Seraphin & Osanna. De frugi & luxurioso filio. De trib⁹ q̃õnibus legis ueteris. Homilias in canticũ cãticoꝝ duas. Aduersus Heluidiũ de uirginitate Mariæ ppetua. Ad Eustochiũ de uirginitate seruãda. Ad Marcellã librũ unũ:cõsolatoriam de morte filiæ ad Paulã. In epistola Pauli ad Galathas cõmẽtarioꝝ libri tres. In epistola ad Titũ librum unũ. In epistola ad Phylemonẽ librũ unũ:In Ecclesiastes cõmẽtarios q̃õnum hebraicaꝝ. In Genesi librũ unũ. De locis librũ unũ. De spũ scõ didimi quẽ in latinũ trãstuli librũ unũ. In Lucam Homilias.xxxix. In psalmos usq̃ ad.xvi.tractatus sex. Captiui monachi uitã & beati Hilarionis. Nouum testm̃ græce fidei reddidi. Vetus iuxta hebraicã ueritatem trãstuli. Epistolaꝝ aũt ad Paulam & Eustochium q̃a quotidie scribuntur incertus est numerus. Scripsi præterea in Michea explanationũ libros duos. In Sophoniam librum unum. In Naum librũ unũ. In Abachuc libros duos. In Aggæum librum unum. Multaq̃ alia de opere prophetali: quæ nunc non habeo in manibus:& necdum expleta sunt. Aduersum Iouinianum libros duos. Et ad Pãmachium Apologeticum & Epitaphium.

℄ Ex libro sancti Hieronymi de uiris illustribus ubi de beato Hilario sic inquit.

h Ilarius urbis pictauoꝝ Aq̃taniæ eps̃/factiõe saturnini Arelatẽsis epi/de Synodo Hiterẽsi phrygiã relegatus.xii.aduersum Arrianos cõfecit libros. Et aliũ librũ de Synodo:quẽ ad Galliaꝝ epos scripsit. Et in psalmos cõmẽtarios/primũ uidelicet & secũdum. Et a.xviii.usq̃ ad extremũ. In quo ope imitatus Origenẽ/nõnulla ẽt de suo addidit. Et eius ad Cõstantium libellus quẽ uiuẽti Cõstantinopoli porrexerat:& alius in Cõstantiũ:quẽ post mortẽ eius scripsit. Et liber aduersus Valentẽ & Vrsatiũ/historiã Ariminẽsis & Seleucẽsis Synodi cõtinẽs. Et ad p̃fatum Salustinũ/siue cõtra Dioscorũ. Et liber Himnoꝝ:& alius mysterioꝝ:& cõmentarii in Matthæũ:& tractatus in Iob:quos de græco Origenis ad sensum transtulit. Et alius elegans libellus contra Auxentium:& nõnullæ ad diuersos epistolæ. Aiunt quidam scripsisse eum in cantico canticorum. Sed a nobis hoc opus ignoratur. Mortuus est pictauis/Valẽtiano & ualente regnãtibus.

℄ Aduerte studiosissime Lector ex nimia imp̃ssoris festinatione positũ Hilarii Arelatensis/pro Hilarii Aquitaniensis:cui ut parcere uelis oramus. Non enim omnes Lincei sumus. Vale & boni Consule.

℄ Epithoma in uitam Origenis:ex libro de Viris illustribus sancti Hieronymi præsbiteri.

o Rigenes:q & Adamãtius:decimo Seueri ptinacis anno aduersum Christianos p̃secutione cõmota a Leonide p̃re:Christi martyrio corõato:cũ sex f̃ribus:& m̃re uidua paup̃ relinq̃tur:ã[?]s natus circiter xvii.Rẽ.n.familiarẽ ob cõfessionẽ christi:fiscus occupauerat. Hic Alexãdriæ disp̃sa ecclesia.xviii.ætatis suæ anno κατηχησεων.i.doctrinaꝝ opus aggressus:postea a Demetrio ei⁹ urbis epõ in locũ Clemẽtis p̃sbyteri cõfirmatus:p multos ãnos floruit. Et cũ iã mediæ eẽt ætatis:& pp ecclesias Achaiæ:q̃ plurimis hæresibus uexabant:sub testimõio ecclesiasticæ epistolæ Athenas p Palæstinã pgeret:a Theotisto:& Alexãdro Cæsareæ:& Hierosolymoꝝ epis p̃sbyter ordinatus Demetrii offendit aĩum:Qui tanta in eũ debacchatus est insania:ut p totũ mũdũ sup̃ noĩe eius scriberet. Et cõstat eũ anteq̃ Cæsareã migraret:fuisse Romæ sub Zepherino epõ:& statim Alexandriã reuersum. Heraclã p̃sbyteꝝ:q sub habitu philosophi pseuerabat adiutorẽ sibi fecisse κατηχησεων. Qui & post Demetriũ Alexãdrinã tenuit ecclesiã. Quãtæ aũt gloriæ fuerit:hinc apparet:q Firmilianus Cæsareæ eps̃/cũ oĩ Cappadocia eũ inuitauit:& diu tenuit. Et postea sub occasione scõꝝ locoꝝ Palæstinã ueniẽs:diu Cæsareæ ab eo in sanctis scripturis eruditus est. Sed & illud:qđ ad Ma[?]meã m̃rem Alexãdri imp̃atoris religiosam fœminam rogatus uenit Antiochiã:& sũmo honore habitus est. Quodq̃ ad Philippũ imp̃atorẽ:q primus de regib⁹ Romanis christianus fuit:& ad m̃rem eius lr̃as fecit:q̃ usq̃ hodie extant:q̃s ignorat? Et q̃ tm̃ in scripturas diuinas habuerit studii:ut ẽt Hebræã linguam cõtra ætatis:gẽtisq̃ suæ naturã edisceret:& exceptis.lxx.interp̃tibus:alias quoq̃ editiones in unũ cõgregaret. Aq̃læ.s.Põtici proseliti:& Theodotionis Hebionei:& Symmachi eiusdẽ dogmatis:q in euãgeliũ quoq̃ κατα ματθαιον scribit commentarios:de quo & suũ dogma affirmare conat̃. Præterea q̃ntã & sextã:& septimã editionẽ:quas ẽt nos de eius Bibliotheca habuimus:miro labore reppit:& cũ cæteris editionibus cõparauit. Et q̃a indicẽ opeꝝ eius in uoluminibus epistolaꝝ:quas ad Paulã scripsimus:in quadã epistola:cõtra Varronis opa cõferẽs/posui:nunc omitto. Illud de imortali eius igenio nõ tacẽs:q̃ Dialecticã quoq̃:& Geometriã:Arithmeticã:Musicã:Grãmaticã:Rhetoricã:oĩumq̃ phõꝝ sectas ita didicit:ut studiosos quoq̃ secularium lr̃aꝝ sectatores h̃ret:& interp̃taret eis quotidie:cõcursusq̃ ad eũ miri fierẽt. Quos ille ppterea recipiebat:ut sub occasione secularis lr̃atur(?) in fide christi eos istitueret. De crudelitate aũt persecutiõis:quæ aduersus christianos sub Decio consurrexit:eo q̃ in religionem Philippi desæuiret:quantos iterfecerit:sup̃fluum est dicere:cũ etiã Fabianus Romanæ ecclesiæ eps̃ in ipsa occubuerit:& Alexãder:Babylasq̃ Hierosolymoꝝ:& Antiochenæ ecclesiæ põtifices in carcere pro cõfessione christi dormierint:& sup Origenis statu siq̃s scire uelit q̃d actũ sit:primũ q̃dẽ de epistolis eius:quæ post p̃secutionẽ ad diuersos missæ sunt:deinde & de sexto Eusebii Cæsariensis ecclesiasticæ historiæ libro:& pro eodem Origene.vi.uoluminibus possit liquido cognoscere. Vixit usq̃ ad Gallum:& Volusianum:idest usq̃ ad.lxix.ætatis suæ annum:& mortuus est Tyri. In qua urbe & sepultus est.

℄ Index

ℭINDEX EORVM QVAE HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

ℭCapita homiliarum Origenis super Hesaiam prophetam.

ℭCapita homiliarum Origenis super Hieremiam prophetam.

ℭCapita homiliarum Origenis super Ezechielem prophetam.

Capita homiliarū Origenis ſup Matthæum/ Lucam & Ioānem ſm ordinem temporum.

Explicit Tabula ſuper Opera Origenis.

TOTVM HOC OPVS CASTIGAVIT LAV. VIC. MON.

ℭINCIPIT PROLOGVS BEATI HILARII ARELATENSIS EPISCOPI IN EXPOSITIONEM ORIGENIS SVPER IOB, E GRAECO LATINITATI DONATAM.

p

ERITORVM Mos est me/
dicorum: ut cum ad infirmum in/
troierint: & qualitatẽ passionis
agnouerint ægrotantis: ea q̃ ne/
cessaria/uel apta sunt curæ/agni/
ta adhibeant passioni. Nec ante
ꝑ infirmo aliquam ordinãt cu/
tam: q̃ in integro eius agnouerint eam: ne pro ocu/
lo aurẽ uideantur curare: aut ꝑ manu/capiti repianẽ
medicinam cõferre. Quod est omnino imperitorum/
atq; artem ignorãtium medicinæ. Sic etiam omnis
iterpres/nisi ante uim/ac sensum cognouerit lectio/
nis: quomodo poterit fidem in omnibus cõserua/
re interpretis: nisi sensum (ũ quã) dilucide/atq; in
integro iuxta linguæ uernacula perlegerit? Nõ faci/
le ullo mõ ea quæ ab alio ædita sunt: in alterius lin/
guæ saporem ueraciter exprimit. Et cũ hæc non ob/
seruauerit: aut certe (quod me dicere pudet) ignora
uerit: aut aurẽ ꝑ oculo: aut caput ꝑ manu/tanq̃ im/
peritus medicus curare incipiet. Hæc a nobis ideo
præmissa sunt: quia cognouimus/uel potius legi/
mus hunc qui in manibus est beati Iob librum/ali/
quos iam de græco in latinum/non latino uertisse
sermone. Et q̃a ualde satis ab interpretis officio di/
screpauerit: qui a ueritate/atq; regula interpretatiõis
longe discesserit: ideo peto omnem sapiẽtem: in cu/
ius manus hic liber deuolutus fuerit: ut ante hunc
prologum relegat: q̃ ad huius libri lectionem acce/
dat: ut ex huius præfatiõis textu informatus: a quo
hæc interpretata fuerint perfacile cognoscat. Spon/
deo sane me a ueritatis auctoritate nullatenus discess
sisse. Sed sicut ab illo posita sũt q hæc prior ædidit:
ita eorum status integritatem in nullo uitiatam pe/
nitus reseruasse: nihilq; scabrum/neq; asperum: neq;
additum: demptũue/diligens lector inueniet: quam
illi fidem prætermissi interpretes facere nõ præsum
pserũt. Quod etiam peto te studiosorum lectorum
maximum/atq; diligentem ueritatis amatorem: ut
etiam tu illa mentis uiuacitate/atq; sancti animi cu/
riositate: ad eorum quæ dicta sunt/rationem relecta
peruenias lectione. Inuenies ꝑculdubio multa eos
prætermisisse: nec non & addidisse superflue pluri/
ma: atq; ab interpretis officio lõgius recessisse. Quæ
cũ diligenter agnoueris: quem legere debeas: quẽue
recusare, perfacile cognosces. Nos uero nõ ideo hæc
dicimus: quod nos aliis añ ponere uelimus: cum si/
mus imperitiores/atq; abiectiores omnibus homi/
nibus: sed (sm apostolum) sermone/nõ sciẽtia. Sed
attamen fauentes in omnibus ueritati: ea quæ a uo/
bis nobis iniuncta sunt: sũmo studio/deo suffragã/
te/in omnibus diligenter implere curabimus.

ℭINCIPIT PRAEFATIO ORIGENIS SVPER IOB.

f

ICVT COELI Luminaria/
ac syderum/in firmamento coe/
lia deo collocata: cunctis inde/
sinenter quæ sub coelo sunt/ful/
gent: atq; omnibus quæ super
terram sunt: per tẽpora/ac tem/
pora/generationes/& genera/
tiones mirabiliter relucent: Alia q̃dem per noctem:
ut Luna/& stellæ: Alia nihilominus per diem: ut so/
lis speciosissimi radii: Sic & sanctorum uirtutis in/
signia/atq; beatissimi eorum agones/omnibus in
perpetuo singulariter fulgẽt: omnibus in æternum
bonorum formam tribuunt: omnibus sub sole pie/
tatis exemplum ostẽdunt. Quod autem syderibus/
atq; luminaribus cõparentur omnes sancti: demon/
strat Apostolus dicens. Stella enim a stella differt in
claritate: ita & resurrectio mortuorum/proculdubio
sanctorum. Quod euidẽtius ostẽdit angelus qui ad
Danielem locutus est/dicens. Tunc iusti effulgẽt si/
cut luminaria coeli/& tanq̃ sol & luna/& tanq̃ stellæ
in sæcula. Super quæ uniuersa etiam ipse dominus
in euangeliis dicit. Tunc iusti fulgebũt in conspectu
patris sui: qui est in coelis. Sic itaq; fulgent/atq; emi/
cant omnes sancti: non solum in tempore resurre/
ctionis: sed & nunc in tempore huius præsentis sæ/
culi. Alius enim fide fulget: ut Habraam. Alius uero
castitate lucet: ut Ioseph. Alius nihilominus mãsue/
tudine/ut homo dei Moyses. Item uero alius con/
stantia/atq; tolerantia uehemẽtium dolorum: sicut
admirabilis Iob. De quo plurimus sermo: de quo
uehemẽs disputatio. Cuius sanctæ uirtutis insignia:
cuius admirabilem constantiam: cuius inenarrabi/
lem tolerãtiam: cuius miserabiles dolores: quis edi/
cere: uel q̃s iuxta meritum præferre/uel admirari ua/
leat: quæ scripta sunt Syrorum lingua/siue ab ipso
Iob/siue ab amicis eius? Ob hoc enim & dicit ipse
beatissimus Iob. Quis dabit ut scribantur sermones
mei: & ponantur in libro/in perpetuum? Interpreta/
ta autẽ sunt a magno uiro illo Moyse in hebraicam
linguam: atq; filiis israel tradita. Quod ostendit ipsa
scriptura Iob dicens. Hic interpretatus est ex Syro/
rum libro. A quo interpretatus? Manifestum q̃ a
Moyse hebræo. Item uero a .lxx. ex hebræo/in græcũ
trãslatus est. In Aegypto scilicet olim Moyses ex Sy/
ro/in hebræum eum transtulit. In Aegypto item ẽt
.lxx. sub Ptholemæo/ex hebræo/in græcũ/illum trã/
stulere: & inde ex ægypto/per uniuersas gentes/beati
Iob scriptura diuulgata est. Primum q̃dem in Ara/
bia syricatim scripta: ubi & Iob habitabat. Post hoc
uero & in hebræis/& in græcis/atq; in omnibus gẽ/
tibus/iuxta hæc quæ intimata atq; ostẽsa sunt: imi/
tata/atq; interpretata est. Erat nimirum pridem syri/
catim ex parte scripta: non ita diligenter/neq; ita ui/
gilanter: quẽadmodum postea a Moyse. Solæ enim

respõsiones/atq; replicationes a primordio scriptæ sunt. Nam quis illorum poterat nosse: quomodo uenere angeli: ut starent ante deum: uel quomodo diabolus uenerit: uel quid dixerit: uel qd respõderit? Nullus illorum poterat hoc nosse: uel quid deus ad diabolum locutus fuerit: nisi solus Moyses spiritus sancti reuelatione: sicut de factura coeli/& terræ/nemo alius ita diligenter poterat nosse/uel loq/uel scribere: sicut Moyses: ita nec ea q̃ circa Iob gesta sunt. Sed adhuc: sicut nemo alius poterat nosse/uel dicere/uel scribere: quæ solus pater ad solum filium locutus est/dicens. Faciamus hoiem/& cætera uniuersa: nisi solus Moyses: quæ reuelauit illi spũs sctũs paraclitus: qui pñs erat. Sic similiter nullus illius tpis poterat nosse: quæ in secreto Deus ad diabolum locutus est: pro increpatiõe eius: quæ in eo erat cognatiõis: nisi solus Moyses: cui cũcta reuelata sunt: quæ antea erant abscondita: pro his qui tunc legis auspitium erãt accæpturi. Quod aũt Moyses hæc scripserit in ægypto: etiam iuxta ipm tp̃s (cum eiusdem sit numeri) maxime cõprobat̃. Nam sicut qntus erat Iob ab Habraam: ita qnta ꝓgenie/missus est Moyses educere filios israel de terra ægypti. Super hæc aũt oĩa (o amici) iuenimus in antiquoꝝ dictis: qđ cum magnus ille Moyses in ægyptũ a deo fuisset missus: & uehementem afflictionem filioꝝ israel uideret: & consolari eos ab anxietate lamẽtabilis eoꝝ afflictionis/qua illos ægyptii affligebãt: minime ualeret: uehementes illos/atq; terribiles Iob dolores pro consolatione illis enarrauerit: necnon & in scriptura eos ponens adhuc cũ essent recentiores: illi populo dederit: ut per cognationes/& tribus suas hæc legentes: & uehementes/atq; terribiles illos beati illius uiri dolores audientes: inuicem se cõsolarẽtur: & cum patientia/atq; gr̃aꝝ actionibus/mala quæ eos circũdederant/sufferrent: & ut bonam remunerationem dñi: quæ Iob post tolerantiã largita est/audientes: etiam ipsi liberationem sperarẽt: & beneficia beatæ mercedis laborum suorum expectarẽt. Huius nãq; rei euidens/atq; irrefutabile indiciũ est hoc: q etiam adhuc usq; in hodiernum diem beati Iob tolerantia/ante eos qui sunt in dolore/& luctu/atq; plãctu legitur pro cõsolatione atq; exhortatione dolorum illorum/& pro ablatiõe angustiæ cordis eorum. Similiter autem & in cõuentu ecclesiæ in diebus sanctis legit̃ passio Iob: in diebus ieiunii/in diebus abstinẽtiæ/In diebus in quibus tãquam compatiantur hi qui ieiunant/& abstinent/admirabili illi Iob: In diebus in q̃bus in ieiunio/& abstinentia sanctam Domini nr̃i Iesu Christi passionem sectamur: ut terribilem eius passionem transeuntes: ad beatam eius resurrectionem uenire mereamur: Compassi nunc: ut & conregnemus/condolentes modo in tp̃e passionis: ut & congaudeamus post hæc in tp̃e resurrectionis. Quam passionem dñs nr̃ Iesus xp̃s ad terras ueniens: in humano corpore sustinuit ꝓ oĩum hominum salute: ut per passionem sane mortem interficeret: per resurrectionem uero suam/recidiuam uitam cunctis ostẽderet. Cuius passionis/atq; resurrectionis dñi formã/atq; exẽplum/Iob passio in multis gerebat: sicut hi qui diligentius req̃sierunt reperere. Merito etiam nunc in diebus passionis/in diebus sctificationis/in diebus ieiunii/beati Iob passio legitur/atq; meditat̃/& scrutat̃. Sed ad priorem reuertamur sermonẽ. Diximus q magnus ille Moyses scribẽs passionem Iob/& dolorem/& laborem/atq; cõstantiam pro cõsolatione dederit filiis israel: blande/& benigne/ac placide loquens ad eos/ac dicens. Constantes estote filii israel: aiæquiores estote posteritas habraæ: sustinete dolores: sufferte hæc mala: qa & olim erat qdam homo in regione Vsitide: cui nomen erat Iob: qui cum esset iustus/& uerax/& sine querela: ingẽtes sustinuit dolores: amara supportauit tormenta: ꝓpter zelum aduersarii/atq; neq̃ssimi diaboli inuidiam. Ita & uos (inquit) modo a Pharaone uexamini: ab ægyptiis oppressionẽ patimini: ab imisericordibus uehemẽtes sustinetis dolores: cum oĩno nõ cõprobemini petõres/neq; culpabiles: & non solum inculpabiles: sed & scti/boni factores/& ꝑfecti/& grati amici/& ipsis/& patribus eoꝝ estis cõprobati/atq; ostensi. Sed cum hæc patimini illicite/ab ægyptiis in seruitutẽ redacti/& absq; culpa ab eis macerati/atq; iniuste afflicti: ne deficientis/neq; succubueritis: nolite fieri desperantes. Sed sustinete cõstanter: atq; sufferte uiriliter. Erit nãq; & uobis liberatio: quẽadmodũ & illi: reddetur etiam uobis retributio huius tribulatiõis: sicut & illi reddita est. Si uos: quos honorabiles/atq; diuites esse oportebat/ꝓpter patrũ bonitatem/atq; diuitias/inhonorabiles/atq; egeni effecti estis: nolite expauescere: qa & præfat⁹ hic uir Iob de sede regali/& gloriosa ad sterqliniũ deuolutus est: cum ignominia ex imẽsis diuitiis/atq; opulẽtia ad miserabilem paupertatem imutatus est: atq; inopiam. Si ægyptii quos amicos eẽ oportuerat: ꝓpter gr̃am Ioseph/& syncæritatem israel: ad inimicoꝝ neqtiam imutati sũt. Nec hoc uobis mirum sit: qa & Iob boni illi sodales: qui ei deuoti: atq; integri amici esse debuerãt: ad inimicitiam conuersi sunt: & ad maximam reluctationem/atq; criminationẽ circa illum imutati sunt. His ergo similia etiã uos (inquit) sustinentes filii israel: usq; in finem supportate: usq; in finem sufferte. Erit enim & uestra ĩspectio: sicut & illius facta est. Erit enim/atq; reddetur uobis tolerantiæ remuneratio: sicut & illi reddita est. Hæc nãq; atq; his similia Moyses loq̃ns ad filios israel/scripsit/dicens.

INCIPIT LIBER PRIMVS EXPLANATIONIS ORIGENIS IN CAPITVLVM PRIMVM IOB.

h

OMO Quidam erat in
regione Vsitide:homo/ut
pote natura existens. Ho/
mo quidam uero: utpote
ex oibus singularis. In re/
gione auté Vsitide/utpote
qui illic moraretur:& illic
natus: atq; ex ipsis fuerit:
& iter eos adiuixerit. Et qui
sunt isti Vsitidæ? Genus Esau/posteritas / atq; tribus
Edom. Ná Vsitides/& Minæi/& euchæi/& thema/
nitæ/& cæteri oés tribus ex cognatióe/atq; prosapia
Esau/filii Isaac qui & Edom cognominatus est: id/
circo & cohabitatores sibi erant inuicem / atq; inte/
gri amici:utpote unius generis: atq; unius linguæ:
& (ut breuiter dicam)unius gentis erant / & conti/
gui habitatores. Nam túc uniuersæ tribus Idumæi
uocitatæ suntex noie Esau ita núcupatæ. Nunc ue/
ro oés uno noie Arabi appellátur:non solum Idu/
mæi qui erát ex Esau:sed & Amanitæ/& Moabitæ/
omnes pariter núc in arabum noie perstringuntur.
Hæc itaq; diximus: ut oñdamus qui fuerunt Vsiti/
dæ:ex quorum Iob appellatus regione:quia tribus
erant & cognationes Edom:qui & Esau. Nam sicut
tribus israel qui & Iacob: ita & tribus Edom qui &
Esau:iuxta carnales tribus:& non iuxta studia spiri/
tualia. Vsitidæ ergo & Euchæi & Minæi & Thema/
nitæ: oés pariter Idumæi fuere. Ob hoc ergo dicit.
Homo qdam erat in regióe Vsitide. Statim in pri/
mordio laudé beatissimi Iob demóstrat. Nam cum
hoiem illum memorat: oñdit protinus: q̄ ille ho/
mo fuerit/& nó iumentum/neq; bestia. Homo qui/
dam erat. Sed qa homo esse cóprobatur: merito fa/
ctus esse oñditur. Homo quidam erat. Vnus erat ex
oibus hoibus:sm corpus:sm corruptionem. Sed
singularis erat præ oibus hoibus iuxta spús instan/
tiam:& aiæ syncæritatem/atq; iustitiæ pfectionem.
Homo qdá erat. Vere homo/utpote homo factus/
ut homo pmanens:utpote ad imaginé dei creatus:
& ad similitudinem iumentoꝝ ac bestiaꝝ: atq; re/
ptilium non est immutatus. Sicut dicitur de aliqbus.
Homo uanitati similis factus est. Et adhuc. Homo
cum in honore esset non intellexit:cóparatus est iu/
mentis insipientibus:& similis factus illis. Homo
quidam erat. Patientiæ exemplum/constantiæ testi/
monium/tolerantiæ indicium. Homo qdam erat.
Quem innumeri beatum dixere:quem pñtes timue/
runt:quem absentes ueriti sunt:qué angeli admi/
rati sunt:quem ipse dñs dilexit. Homo qdam erat.
Quem neqssimus æmulatus est:cui aduersarius inui/
debat:quem inimicus hoium diabolus/apud dñm
repræhédebat. Homo qdam erat. Qui uersuti illius
draconis caput conculcauit: qui sceleratum diabo/
lum/in fugam uertit:qui in corpore: incorporeum
supplantauit. Homo qdam erat. Homo uere tanq̃
constátissimus belligerator:tanq̃ singularis mona/
chus:tanq̃ constanter stans aduersus omnes diaboli
exercitus: tanq̃ q singulariter de oibus dæmonum
uirtutibus uictoriam sumpserit solus. Homo qdam
erat. Non belua cruenta:non erat serpens nequitiæ:
non erat equus/neq; mulus plenus luxuria / neque
petulantia:non erat canis spurcitia/neq; uulpis/do/
lo/atq; astutia:non erat scorpius/neq; ueneni loeta/
lis uipera:Sed homo erat. Nó sicut obscæni/atq; im
pudici/maligni quoq;/atq; uersuti qui his omnibus
comparantur:atq; hoꝝ oium appellatione nuncu/
pantur: Sicut dicit de huiusmodi. Canes improbi
aio nesciétes saturitatem. Et adhuc/equi emissarii fa/
cti sunt:unusquisq; ad uxorem proximi sui hinnie/
bant. Et alibi. Serpentes/generatio uiperarum/& ge
neratio serpentium uolantium: qui ueloces sunt in
malitia. Et iteꝝ. Apprehendite nobis uulpes pusil/
las exterminátes uineas. Et tanq̃ uulpes in solitudi/
ne facti sunt prophetæ tui israel. Et ite/& dicite uul/
pi illi:dicit dñs de Hærode. Et alia inumera his simi
lia/dicuntur de hmói in scriptura. Sed beatus Iob
non erat talis neq; his similis. Sed homo erat inta/
minatus/& imaculatus/atq; illibatus. Homo utpo/
te hoc quod ad imaginem/& similitudinem dei fa/
ctus est:in itegrum custodiens. Sic itaq; homo qui/
dam erat / iuxta hæc uniuersa quæ monstrata sunt.
Non erant tales oés hoies: sed unus erat solus talis
quidam ex oibus/Iob beatissimus. Vbi aút erat hic
homo? In qua regione? in qua ꝓuincia? respondit/
dicens. In regióe Vsitide. Qui autem sunt isti Vsiti/
dæ? superius demonstrauimus: q̄ ex genere fuerint
Esau/siue ex filiis Esau:siue ab eo ipso Esau Vsitides
erat Iob. Et quales erant isti Vsitidæ? Impii/iniusti/
infideles/obscæni/insatiabiles:sicut & pater eorum
Esau:de quo dictum est a sanctis. Nemo sit obscæ/
nus/& insatiabilis:sicut Esau. Cum esset ergo talis
ipse Esau:nó docuit filios suos pietatem/neq; iusti/
tiam quam ipse non sectabatur:Sed impietatem eos
docuit/& iniustitiam / atq; infidelitatem. Quod si
dixerit aliqs:cum ergo talis fuerit Esau atq; genera/
tiones eius:quó fuit Iob ex illis/atq; inter illos/pius/
ac bonus? Ita fuit:sicut mox in principio Abel ino/
cens/cum Cain iniusto:sicut Noe iustus inter gigan
tes illos sceleratos:sicut Melchisedec sacerdos dei al/
tissimi/in medio maledictoꝝ chananæoꝝ:sicut Ha
braam qui credidit in medio chaldæoꝝ idola colé/
tium. Sicut ergo isti oés cum essent pii/ac sancti/atq;
religiosi/dei amici: ex impioꝝ sunt generationibus
procreati:ita & admirabilis Iob cú ex obscæni / atq;
insatiabilis Esau genere / atq; cognatione prodierit:
sanctus/ac iustus/sponte effectus est. Hoc scilicet de/
monstrat/dicens. Homo qdam erat in regione Vsi/
tide. Erat tanq̃ rosa inter spinas/tanq̃ lilium inter tri/
bulos/candidus/ac rubeus. Cádidus fide/ac sancti/
tate/Rubeus uelut rosa/poenæ quá sustinuit dolo/

re/ac passione. Homo quidam erat in regione Vsi/
tide. Erat tanq̃ columba inter raptrices aquilas: tanq̃
agnus in medio lupoꝝ diripientium: tanq̃ stella in
medio nubium teterrimaꝝ. Homo quidam erat iu/
stus inter iniustos/inter ꝓphanos sanctus: inter ob/
scœnos mũdus/pius inter impios/bonus inter ma/
los/tanq̃ smaragdus in luto/tanq̃ margarita iter are/
nam. Sic nãq; erat memoratus homo ille in regio/
ne Vsitide. Cum inter tales esset: non talis fuit qua/
les & illi: cum inter impios esset: non declinauit ad
ĩpietatem: cum esset iter infideles: nõ abiit ad infide/
litatem: cum esset inter iniustos: non est cõmixtus
iniustitiæ: sed ꝑmansit in medio impioꝝ/tanq̃ ada/
mas imobilis/tanq̃ lucerna inextinguibilis/tanq̃ lu/
men ꝙ non imutat/tanq̃ radius qui nõ occidit. Sic
oportet ẽt nos esse o amici/sanctos atq; imaculatos/
pios ac religiosos/charitatem amplectentes/atq; per/
fectos/inuiolabiles atq; illibatos/in medio generis
praui/ac peruersi: ut fulgeamus tanq̃ luminaria cœ/
li in mundo: uerbum uitæ cõtinentes in die christi:
ut & de nobis dicatur: sicut & de beato illo. Et erat
homo ille sine querela/iustus/uerax cultor dei. Ho/
mo ille memoratus/atq; designatus: qui in regione
erat Vsitidi: cui nomen erat Iob. Oñdit hoiem: co/
gnitam fecit regionem: designauit nomen dicens:
cui nomen erat Iob: Quod cum iustis scriptum est:
quod in regiõe uiroꝝ signatum est: quod in taber/
naculis æternis est deputatum. Cui nomẽ erat Iob.
Dignos habeat etiam nos dñs: ut nr̃a noia scriban/
tur cum uiuentibus: sic cum his qui salui fiunt no/
minentur: sic cum iustis cõnumerentur. Sed adhuc
inqt. Homo qdam erat in regiõe Vsitide: cui nomẽ
erat Iob. Aduersus diabolum est hic sermo: aduer/
sus nequissimum est hæc disputatio: tanq̃ si diceret.
O malignissime diabole/o nequissime sathana: ad/
uersus quem altercaris: aduersus quem bellum ge/
ris: aduersus quem prælians: aduersus quem zelo
succenderis? Aduersus hoiem/aduersus corruptibi/
lem/aduersus mortalem/aduersus carnalem/aduer/
sus terrenum: cum sis icorruptibilis/& icorporeus/
atq; imortalis. Aduersus eum qui in regione mora/
tur Vsitide: tu qui de cœlo cecidisti. Sed & sic supe/
raris/conculcaris/humiliaris/ab uno hoie: cum sis
spiritus: Ab uno ex corruptibilibus: tu qui ex incor/
ruptibilibus Cherubim cecidisti ordinibus. Hæc
itaq; significat dicens. Homo qdam erat in regione
Vsitide. Qui omnem exercitum diaboli supauit: qui
oẽm uirtutem nequissimi debilitauit: qui omne ar/
gumẽtum diaboli superuacuum demonstrauit: qui
oẽm uentum/& aquam/atq; impetum maligni/in
se collidentem/constãter sustulit/& imobilis pstitit.
Ac si ergo diceret. Homo qdam erat o diabole: qui
tibi præualuit. Homo qdam erat: qui oẽm uirtutem
tuam infirmam ostẽdit. Homo qdam erat: qui oẽm
maliciam tuã in derisione3 deduxit: & (ꝙ est maxi/
mum) habitãs in regione Vsitide: impioꝝ atq; infi/
delium/obscœnoꝝ quoq;/atq; iniustoꝝ. Nam cum
illic moraretur: non potuisti o diabole imutare: neq;
conuertere eum post impios/ad impietatem: neq;
post infideles/ad infidelitatem: neq; post iniustos/
ad iniustitiam: Sed inter oẽs/& apud oẽs iniustos
ꝑmansit iustus ille: sicut attestatur Moyses istic/con/
sequẽter dicens. Et erat homo ille magnus admira/
bilis. Beatus homo ille qui a deo testimonium accæ
pit: qui ab angelis prælatus est: qui ipsi diabolo in
admirationem uenit: utpote qui uehementioribus
plagis/atq; ꝑiculosis doloribus non succubuit. Hic
ergo homo ille erat sine querela: utpote ab omni cri
mine alienus: utpote ab oĩ macula illibatus: utpote
oĩ rep̃hensione exors. Erat sine querela coram deo/
& hoibus: coram angelis/& spiritibus corruptibili/
bus/& incorruptibilibus. Erat sine querela: utpote
forma3 in se oñdẽs nouæ gratiæ: ubi præcæpit ep̃m
irrep̃hensibilem esse. Erat sine querela/in aĩo/& cor/
pore/in consiliis/& cogitationibus/in uerbis/atq;
operibus/in studiis/atq; cõuersationibus: in oĩ nihi/
lominus uita sua erat sine querela. Ita dciñ est post
hoc de Samuele in laudibus patrum. Et non repre/
hendit illum homo: idest non criminatus est illum
homo: quia erat sine crimine: sicut & olim Iob. Et
unde inuenit hoc Iob: ut esset sine crimine? Ex hoc
inuenit: quia erat iustus. Ex hoc inuenit: quia a iusti/
tia non declinauit. Ex hoc inuenit: qa iustitiam non
dereliquit: quia a iustitia non discessit: quia iustitiam
non despexit: idcirco postq̃ sine querela illum osten
dit: Post hoc nihilominus etiam iustum illum de/
monstrans dicit. Sine querela/iustus. Iustus erat: qa
sine crimine erat: & sine querela erat: qa iustus nun/
cupatus. Et erat homo ille sine querela iustus. Iustus
in iudiciis/iustus in causis/iustus in legib⁹/iustus in
ordinatiõibus. Nam cum esset dux/ac pricẽps pro/
uinciæ suæ: & legem sanxit: & iudicia iudicauit. Sed
proculdubio ꝙ oĩa iuste disposuerit/& iudicauerit/
atq; misericorditer diffinierit: nõ reueritus ꝑsonam:
non accipiens munera: non ambulans post retribu/
tiones: non despiciens oppressum: nõ spernens ui/
duam/nõ obliuiscẽs orphanũ. Pro his ergo oĩbus:
& ex his oĩbus/atq; ꝑ hæc cũcta erat iustus: tanq̃ om
nem iniustitiam: cõculcans: tanq̃ eradicans omnem
iniustitiam: tanq̃ oẽm iniustum humilians: & non
ꝑmittẽs se mergere. Erat iustus: utpote iniustitiæ nõ
cõicans: utpote iniustitiæ nõ appropinquãs: utpote
iniustitiã odio hñs atq; abhominãs. Erat iustus: qm̃
illum diligebat: de quo dr̃ in ꝓphetis. Et est iustitia
accinctus lũbis. Erat iustus: qa in deo ſpabat: de quo
dr̃. Iustus dñs & iustitias dilexit: æqtatẽ uidit uultus
eius. Sic nãq; erat iustus. Sic erat iustus: ut ipse deus
qui cognoscit corda: attestaretur iustitiæ ei⁹. Ita erat
iustus: ut ipse de semetipso diceret. Iustitia eram in/
dutus: & uestitus iudicio/tanq̃ uestimẽto. Confregi
molas iniustoꝝ: De medio aũt dentiũ eoꝝ rapinas
abstuli. Sic itaq; erat iustus: ut formã atq; exemplum
dñi dei eius in se adimpleret: q cũ sit iustus: iustitiam
dilexit. Cum iustitia aũt erat/& uerax. Nã multi ui/
dentur esse

dentur esse iusti:sed non ueraciter/sed fallaciter/non
iuste/sed iniuste/nō plene/sed functorie. Merito nūc
istic cum iustū diceret btm̄ Iob:adiecit etiam hoc/ꝙ
uerax fuerit.Ob quā rem?Ob hoc ut oñderet:qa iu
stitia eius uera erat:nō erat mendax:nō erat simulata:
sed integra erat/atq; deo accæptabilis. Ob hoc ergo
dicit/uerax.Sciebat nāq; iustus ille uir/ꝙ ueritatem
reqrit dñs:Idcirco uerax erat/uerax/purus/simplex/
non fictus. Nō erat in illo duplicitas:nō erat in illo
hæsitatio:nō loquebaꝫ aliud in ore:aliud cogitabat
in aīo: non aliud dicebat uerbis:& aliud cogitabat
corde.Nō erāt uerba eius mollia in labiis/iacula ue/
ro in occulto:quēadmodum nunc sunt plurimoꝝ:
quēadmodum sūt inumerabilium: De qb⁹ dicitur.
Molles fuere sermones eius sup oleum: & ipsi sunt
iacula.Et adhuc.Proximo suo loqtur bona:& intra
se hēt mala. Et alibi. In labiis suis obdulcat inimi/
cus:in corde uero suo isīdiaꝫ. Sed nō erat talis btūs
Iob:sed uerax erat.Verax utpote seruus eius: de quo
dr̄.Sit deus uerax. Tanq̄ uere seruus illius: de quo
dcm̄ est.Hæc est uita æterna:ut cognoscāt te solum
ueꝝ deum.Et quē misisti Iesum xp̄m.Cum eēt ergo
ueri dei seruus uerax:erat uerax/nec ipse mētiens/nec
mēdaciis cōicans/nec ipse mētiens/nec aliis mēda/
cia cōgrueꝫ pmittēs.Verax in ore/& uerax in corde/
uerax in cogitatiōibus/& uerax in m̄sionibus/uerax
in uerbis/& uerax in factis/uerax cū hoībus/& uerax
cum angelis/uerax in correptiōe:& uerax in icorru/
ptionibus/&(ꝙ est oium maximū)uerax in cōspe/
ctu oia ingrentis dei.Ob hoc enim dr̄. Nō peccauit
Iob in cōspectu dñi/& nō dedit isipiētiam deo.Da/
uid bonus a conspectu dñi nūcupatur.Iob uero ue/
rax in cōspectu dei oñditur.Verax i lege ante legem/
uerax in mādatis ante mādata/uerax in misericordia
& in iustificatiōibus ante scripturæ sanctionē.Hoꝝ
nāq; oium cōmemorationē cum in natura conscri/
ptā hēet a creatore:cūcta hæc ueraciter adimpleuit:
cuncta hæc ueraciter pfecit:& idcirco ueraciter uerax
dr̄:atq; cōprobaꝫ.Primū qdem sine querela:utpote
in semetipso:deinde iustus:utpote circa oēs. Itē ue/
rax/tanq̄ in cōspectu dei.Propterea hæc post uniuer
sa in cōclusione oium pro uniuersoꝝ recapitulatiōe
adiiciēs/dicit.Dei cultor.Quia oēm scitatem/& om
nem iustitiā/& oē opus bonum qd' nisi fuerint ho/
mines facere:nisi in dei cultura/nisi in dei agnitiōe/
atq; cōfessione fecerint:sine causa faciūt/atq; suptua/
cue.Et(ut breuiter atq; euidēter dicam)Oia quæ/
cūq; fecerint hoies/siue in uirginitate/siue in abstinē
tia/siue in corporis castitate/siue in carnis suæ cōbu/
stione/siue in bonoꝝ suoꝝ distributione:oia gratis
faciūt:si non in fide fecerint.Sine causa agūt:nisi in
agnitiōe unius ifecti dei pr̄is/& in cōfessione unius
unigeniti filii eius dñi nr̄i Iesu xp̄i/& in illuminatio/
ne spūs sci gloriosi/ac uenerabilis paracliti:qui adiu/
uat ifirmitatem nr̄æ ofonis:in quo signati sumus
in die redēptionis nr̄æ:hoc fecerint.Oēm ergo san/
ctitatem/oēm iustitiam quā fecerit qs foris a uera dei
cultura/atq; uera fide:gratis facit/frustra facit:in pdi/
tione facit.Nō enim ei pdest:nō adiuuat eum in die
iræ:non liberat eum in die interitus. Quis est testis?
Apostolus qui ait.Oē quod ex fide nō est:pctm̄ est.
Non solum non adiuuat:sed insup lædit:sed potius
cōdēnat.Quare?qa bona uidenꝫ fecisse:nō quæsita
fide:nō inqsita agnitiōe eius:pp quem hoc fecerint.
A quo enim accipiēt mercede?ab eo quem nō req/
siuit:quem nō agnouit:cui nō credidit: quem non
est cōfessus:neq; pfessus sicut oportuit?Nō accipiet
ab eo remunerationē/nisi iudicium/& irā/atq; con/
dēnationē.Sicut.n.q ædificat sine fundamēto:ni/
hil pficit/nisi detrimētum/& laborē atq; dolorē:sic
silr qui boni aliqd uideꝫ se facere:si sine fide fecerit/
nihil pficit.Sicut enim credēti oia possibilia sunt:ut
saluēꝫ:atq; refrigerium iueniat apud eū cui credidit:
sic nō credenti nihil est possibile:neq; ut saluus fiat:
neq; ut refrigerium iueniat:neq; ut in uitā introeat.
Nō est enim mētitus q ait.Quærite deum: & uiuet
aīa ur̄a.Quod si nō quæsieritis in fide: nō potestis
in uitam itroire:idest aiæ non credētiū. Sicut enim/
nisi sol irradiauerit sup faciem terræ:nullus ex fructi/
bus eius crescit/neq; adolescit/neq; maturescit:sic si/
militer/nisi fidei ueritas refulserit in aiabus hoium:
nunq̄ erūt accæptabiles corā deo.Quod si sol nō ra
diauerit sup fructus terræ:non oriunꝫ:neq; mature/
scere cōprobanꝫ.Manifestum est apud Noe.Nā per
totum annū illum quo Noe fuit in arca:sol nō efful
sit sup terrā/partim sane ab aeris pturbatione coerci/
tus:partim autē/qa ab aquaꝝ multitudine terra erat
coopta:idcirco fructus terræ illo anno/neq; germi/
nauerūt:neq; creuerunt:neq; maturescere cōprobati
sunt:sicut i genesi(inqt)scribētes asseruimus.Hæc
nāq; uniuersa diximus:qa btūs Iob cum iustitiā/&
ueritatē hēet:ēt dei culturā:hoc est fidē deo delecta/
bilē/pciosam quoq; ei/atq; accæptabilē.Sicut enim
nihil est delectabile hoībus sine luce:sic similiter ni/
hil est delectabile/neq; accæptū deo absq; fidei lumi/
ne.Ob hoc ergo dicit de Iob dei cultor: iuste/ac ue/
raciter colēs deū:Nō pp diuitias/atq; pecunias:sicut
diabolus mēdaciter detulit illū apud deū:Sed pp iu
stitiā/ac ueritatē coluit deū.Nihil.n.hoc iusti⁹/ac ue/
racius:q̄ ut rector uniuersoꝝ/ac bn̄factor oium/ue/
raciter colaꝫ/& adoreꝫ. Nihil hoc iustius/neq; uera/
cius:q̄ ut ei q est oium deus/& cōditor/ac puisor/cre
daꝫ:ut oporteret:& confiteaꝫ/& pfiteaꝫ.Nihil ergo
suscipit deus absq; fidei ueritate.Nō.n.indiget his q
nr̄a sunt:nisi solis aiabus nr̄is/in ueritate fidei psistē
tibus:nisi sola cōscientia nr̄a in ueritate fidei sibi cō/
fitente.Hæc nāq; sciens btūs Iob:iustitiā ædificauit:
ueritatē fundauit.Sed hæc uniuersa/dei cultura:hoc
est fide cōcinnauit/atq; texuit:obdulcauit/atq; pfecit.
Sic oportet ēt nos(o uiri piti)in fide ambulare:in
fide stare:in fide pseuerare:ifidelitati/atq; ifidelibus
nō appropinqre:neq; cōicare/neq; cōuēticulis eoꝝ/
neq; collectis:ut cūcta quæ facimus:in fide deo ac/
cæptabilia fiāt.Sicut & illa q̄ paulopost Iob fecisse/

asseritur:acceptabilia facta sunt:qa abstinuit se ab oi
re mala: ut deo acceptabilis fieret religiosa eius dei
cultura:ut nihil esset qd' ei pstreperet:uel præpediret
circa dei cõiunctionem/atq; familiaritatem: utpote
ei qui erat sine querela/iustus quoq;/ac uerax dei cul
tor:atq; abstinẽs se ab omni re mala. Dignos faciat
nos ēt deus:ut ipm imitãtes: idest eius beatitudinis
uestigia:requiem/atq; refrigeriũ accipiamus in tẽpore
resurrectiõis. Habuit aũt filios septem/& filias tres.
Sed nõ ex adulterio/neq; ex ipudicitia: sed ex licito/
atq; imaculato matrimonio. Sciebat náq; btũs Iob:
quia ex illicito thoro filii qui nascunt: testes erũt ini/
quitatis aduersus patẽtes suos:cum iterrogabũtur.
Idcirco ueraciter dicit. Et si secutus est oculus meus
uxorem uiri alterius:atq; his similia. Cum ergo oia
obscœna & execrabilia. atq; illicita declinaret:habuit
filios septem/& filias tres scẽ/& pudice/sm officium
naturæ/caste ac ueraciter iuxta creatoris ,puisionem.
Fuerũt aũt illi filii septem:et filiæ tres fuerũt illi. Cui?
Iob:iusto/sine querela/uero Dei cultori. Huic ergo
fuere filii septem:& filiæ tres:deo largiẽte:,puidente
creatore:uolẽte oium opifice:fuere ei filii septem &
filiæ tres. Septem filii:iuxta hebdomadam dieꝝ sæ/
culi: Aut iuxta hebdomadam eoꝝ qui ab apostolis
in nouæ gr̃æ sæculo sunt ordinati: Aut iuxta septẽ
stellas quæ quotidie ptranseunt spatia cœli. Fuere ei
septem filii/et filiæ tres:oẽs simul decem/sm decem
uerba legis: quæ post hoc filiis israel sunt tradita. Er/
go qa ea quæ in decem uerbis legis sunt præcepta:
oia adimpleuit Iob/& añ legem/& extra legem: id/
circo ipsi qdem in formã/atq; memoriam: illis uero
qui post hoc sub lege legem non adimpleuerint ad
correptionem/ad condemnationem. Decẽ filii sunt
dati ei:ut in singulis eoꝝ/singuloꝝ memor præcæ/
ptoꝝ oia adimpleret. Sed dicit aliqs. Porro cur non
dedit ei masculos tñ: sed partim quidem masculos:
partim aũt fœminas: Audi. Ob hoc dedit ,pmiscue
& filios/& filias:quia a sæculo ita dedit oibus. Ge/
nuit (inquit) filios & filias. Et adhuc. Ob hoc pro/
miscue & filios/& filias: quia ita desyderant hoium
mẽtes:quia hoc reqrit hois desyderium:ut ,pmiscue
utraq;/& filios & filias habeat ad satisfaciẽdum. Er/
go humanis sensibus promiscue dedit illis:& dat fi/
lios & filias. Et adhuc. Ob hoc dat ,pmiscue:ut con/
cordia atq; coniunctio hoium multiplicet p cõnu/
bioꝝ copulationes, Vbi enim dederint filias suas in
coniugium:& accepint filiis suis uxores:illic copu/
latio fit cõnubii: crescit coniunctio/siue apud pau/
peres/siue apud diuites. Quod si sane alicui filii tñ
nascerẽtur: Alii aũt filiæ:cum eas uiris oẽs traderet:
domũ uacuam relinqueret: atq; hæreditatem suam
desolatã. Nunc uero filias sane dat foris:filiis autem
intus accipit uxores: Ac per hoc & extrinsecus habet
cognationem:& intrinsecus hæreditatem. Hæc uide/
licet uniuersa diuina efficiunt ,puidẽtia/atq; opera/
tione:utiliter/atq; necessarie hoibus ita ab initio or/
dinata. Sic náq; & Iob fuere filii septem/& filiæ tres:

ut cũ ipsas sane filias foris traderet uiris:haberet ex/
trinsecus filios adoptiuos:& cum filiis suis de foris
acciperet uxores: Haberet ēt in his extrinsecus ado/
ptiuas filias. Sæpe enim generi/uel nurus filiis syn/
ceriores repiuntur circa soceros/uel socrus suas:il
læ quæ dei timorem/ac pietatem habuerint aiabus
suis. Talis fuit beata illa Ruth quæ ita detulit socrui
suæ ueteranæ:ut usq; ad mortem nõ esset passa eam
relinquere. Idcirco in scriptura sane in perpetuo ma/
gnificatur apud deum uero in infinita sæcula beati/
ficatur:iudicabit nihilominus/atq; cõdẽnabit in re/
surrectione oẽs malignas/& impias nurus:quæ so/
ceris/uel socribus suis cõtumeliam/uel iniuriam in/
gesserint:nõ reminiscẽtes/ꝙ ipsi eis & uiros genue/
rint/atq; nutrierint:& substãtiam pro uictu illis labo
re acqsierint. Si igitur diligis uiꝝ tuum o mulier:di/
lige & eos qui genuerũt eum:& nutriere sibi filium:
tibi uero maritum. Noli separare filium a patre/uel
matre. Noli compellere filium/patrem aut matrem
inhonorare:ne uæ in hæreditatẽ capias apud dñm
Deum in die terribilis inqsitionis atq; iudicii. Suffi/
ciat tibi/o mulier:quia possides uiꝝ quem non nu/
tristi:quia uenis in domum quam nõ ædificasti: &
substantiam quam non acquisisti: & eris domina/
atq; potestatem hñs laboꝝ alienoꝝ: pro quibus tu
nullatenus laborasti. Noli ergo retribuere mala his
qui tibi pparauerunt atq; labore suo acqsierunt hæc
oia/siue uirum/siue substãtiam/siue resumptionem.
O mulier/ne ascẽdat super te maledictio a dño Deo.
Sed hæc pauca per occasionem filioꝝ/ac filiaꝝ Iob
a nobis sunt dicta:pro cõmemoratione bonaꝝ nu/
rium:ad correptionem uero & cõdẽnationem ma/
larum/& impiaꝝ/atq; crudelium omnium. Fuerũt
(inquit) illi filii septem. Certum est qd' religioso re/
ligiosi:& sãcto sancti:& bono boni:sicut & in prio
ri demonstrauit. Nam cum sancta esset radix: sancti
creuerunt & rami/atq; bonæ exortæ sunt propagi/
nes. Memorati sũt septem filii Iob & tres filiæ. Erãt
namq; etiam ipsæ filiæ/& ipsis filiis similes:utpote
filiæ Iob:atq; eius filioꝝ:suoꝝ uero germanoꝝ cer/
te sorores in omni bona religiositate. Nisi enim ip/
sæ eorum sorores tales extitissent: non utiq; pari/
ter cum germanis suis semper fuissent:sicut in prio/
ri hæc scriptura demonstrauit. Sed adhuc fuerunt
illi septem filii/& tres filiæ/numero decem: aio ue/
ro/unius erant numeri:plurimi erant numero:con/
sensu aũt atq; concordia quasi unus: unanimitate/
atq; dilectiõe quasi idem. Non separabat eos zelus:
non dissociabat eos inuidia:sicut pridem fratres Io/
seph. Quare? quia non exorta est inter illos puarica/
tio/neq; coingnatio: sicut in Ruben:neq; furor in/
terficiens:sicut in Symeon/& Leui:neq; odium fra/
ternæ maledictiõis:sicut in cæteris filiis Iacob. Sed
erant oẽs unanimes in pietate:pacifici in iustitia/atq;
in dei timore cõcordes:utpote Iob filii:& non tanq̃
Esau nepotes. Esau autem cum unum sufferre non
posset germanum frẽm Iacob:iterficere eum qsiuit.

Septem

Septem uero filii Iob & tres filiæ tanq̃ una aïa indiuisi aduixerũt in unanimitate. Et tãta fuit unanimitas laudabiliũ filiorum Iob: ut & malignus/atq; inuidus dæmon facile omnes pariter indiuisos interficeret: quam ut d uidere atq; dissociare benignam/atq; ueram eorum unanimitatem posset. Audite hæc o filii religiosorum: audite hæc o nati fidelium: audite & imitamini piorum fratrum unanimitatem: qui uere & ueraciter in uita sua indiuisi fuere: & in morte non sunt dissociati. Non sit inter germanos lis: sed benignitas. atq; concordia. Non sit inter fratres contentio/neq; diuortium: sed pax & unanimitas: sed synceritas atq; puritas. Nõ subintroeat aduersarius per malorum hominum ora: nõ perturbent malignus per suæ nequitiæ ministros piæ germanitatis concordiam. Multi sunt filii Dauid. Olim cum aduersus se inuicem insurrexissent: atq; patri iusto rebelles extitissent: Amon & Absalon & Onias: qui adhuc uiuo religioso patre impie atq; iniuste regnum eius cuperent atq; rapere tẽptauerunt. Nam cum essent scelerati atq; iniusti: in damnationem/atq; interitum iuste a deo sunt traditi. Sed non tales fuerunt/uel extiterunt septem beati Iob filii: sed tanquam septem dies indiuisi/& tanquam hebdomada septimanæ indissociati. Non certauerunt pro elegantia: non litigauerunt pro fortitudine: non contendere pro diuitiis: non sunt cõturbati pro regno. Sed cum essent unanimes: cuncta ꝓpria inuicem sibi existimabant communia. Erat namq; uere cor eorum/& anima una. Propterea cum sanctis in perpetuo nominãtur: propterea cum iustis in æternum requiescũt: ꝓpterea cum angelis indeficienter lætabuntur. De istis ergo dicit. Fuere illi septẽ filii & filiæ tres: Tres: tanq̃ fides spes/charitas: tanq̃ corpus & aïa & spiritus: Indiuisæ: indissociatæ: intaminatæ. Nam qa fidem/spem & charitatem circa deum seruauere: propterea & corpus/& aïam/& spiritum illibata custodierũt. Post quorum omnium disputationem atq; ostẽsionem adiiciens/dicit. Et erant pecora eius/ouium septem milia: Secũdum numerum septem filiorum. Cameli tria milia: Scd̃m numerũ trium filiarum. Simul omnes filii eius decem. Similiter oïa pariter hæc milia decẽ. Septem filiis septem milia ouium: & tribus filiabus tria milia camelorum. Singulis filiis ad pro rata mille. Ita deo ordinãte: atq; patre ita post discessionem disponente/in tpe cõsumationis diuidere hæreditatem. In tpe uero uitæ: sicut cogitat de oibus pater: ita & ptãtem habet in omnibus: sicut curam gerit de uniuersis: ita & dominatur cunctis. Deinde adhuc. Iuga boum quingenta: & asinæ parturiæ quingentæ. Vtraq; simul mille. Ordinabiliter etiam hoc/atq; apte singulis decem filiis quingenta iuga & quingẽtæ asinæ. Omnia sane patris sunt ad regendum/ad gubernandum/ad itendẽdum: & usq; in finem uitæ suæ possidendum. Post requiem uero patris ordinabiliter supputata iuxta numerum filiorum. Sed adhuc erãt pecora eius. Oïa pariter pecora appellat: siue oues/siue boues/siue camelos/siue asinos/uniuersa pecora nuncupat: quia diuersa peculiaria atq; utilia fuere hominibus/& sunt & istis qui nũc sunt: & illis qui tunc fuerunt: & ipsi beato Iob. Oues quidem uiuæ pro lacte atq; lanæ uestitu: Occisæ uero pro esca/atq; carnis cõmestiõe. Similiter boues uiui ad culturam/atq; panis cõmoditatẽ: Iugulati uero pro carnibus & esca: atq; pedum calciamentis. Cameli autem pro omni onere portando/atq; leuando de longinquo & de proximo. Post quæ uniuersa asini ad leuia negocia peragenda/& afferenda/& eundi & uelociter remeandi. Quod enim nunc equi & muli perficiũt: hoc nihilominus asini adimplebãt/præsertim tales quales sunt in regione Arabiæ/& palestinorum asini qui ueloces sunt similiter ut equi. Omnem ergo censum beati Iob supputat in septẽ milibus ouium/& tribus milibus camelorum/& in quingẽtis iugis boum/& in quingentis asinis pastoriis. Auri/uero & argenti/atq; uestium non meminit. Quare? Ob hoc ne ut reticeret? an ob hoc: quod Iob aurum & argentum nõ habuisset? Ob hoc proculdubio: quia non habuit. Quis testis est: quod aurum/& argentum non habuerit? Ipse Iob dicens. Si confidebam in diuitiis multis: & si ad inumerabilia misi manum meã: & alia his similia. Erat nãq; hoc uere: ut priores non tantum in auro/& argento sibi thesaurizarent: quantum in pecoribus/& in quadrupedibus. Non erant enim ita auri expetitores: sicut nunc sumus omnes nos: Non intendebant post aurum/& argentum illi tunc: quantum nos nunc intẽdimus. Nunc omnium nostrum animus post aurum detinetur: atq; argentum inhiat. Et nihil putant nũc homines pro diuitiis: nisi solum aurum & argentum. Nunc enim sunt adimpleta illa tempora quæ de longe designans Apostolus dicit. In nouissimis diebus aduenient anni periculosi/& erunt homines semetipsos diligentes cupidi: & cætera uniuersa: quæ nũc in hominibus uidemus adimpleri omnia. Nam qa in fine est iam hic mundus: & mortuus est properãs ad defectum: idcirco mens hominum in his quæ mortua sunt uersatur: cum sicut stellæ inutiliter reconduntur: atq; thesaurizantur. Olim uero utpote adhuc incipiente sæculo: & utpote adhuc uiuente hoc mundo: uiua atque crescentia cupiebant homines pecora/quadrupedia/agriculturam pro uictus sufficientia. Sciebant namq; quod aurum & argentum reconditum ad thesaurizandum: atq; ad usuras datum: peccatum conferret. Pecorum uero atq; terræ usura: hoc est pecorum fœtus multiplicatus: & fructus terræ augmentati: peccatum nõ conferrent/sed iustitiam. Nam habentes nutriunt: & eos qui non habuerint: cum his qui habent: dati fuerint/ac distributi: gubernant. Tales ergo diuitias habuit laudabilis ille Iob: castas/mũdas/incoinquinatas. De hoc nãq; dcm̃ est: post hũc atq; de silibus illius usq; in æternũ. Btũs qui inuẽtus fuerit diues in ?? qui post aurum non ambulauit: neq; sperauit

in argenti repositione. Vere enim inæstimabilis atq; æterna beatitudo est:ut cum quis diues effectus fuerit:non confidat in auro: neq; intendat in argenti repositionem. Sed recondat hæc in mandanto altissimi: & det ea in eleemosynam pauperibus. Sed seminet atque spargat ea late per animas miserorum/per ora esurientium/uel per ora debilium/per destitutos atq; miseros: iuxta hoc quod dictum est. Seminate uobis ad iustitiam:ut metatis fructum uitæ. Et dispsit dedit paupibus: iustitia eius manet in æternum:Eiusmodi uere metet multipliciter in die resurrectionis:Eiusmodi recipiet inæstimabilem beatitudinem in die uisitatiōis:eiusmodi eleemosynarum iustificatiōibus:tanq̃ lux effulget coram angelis dei. Talis fuit btūs Iob:apud quem hospes nunq̃ foras mãsit:Cuius ianua oī aduenīēti patuit:quem inualidi nunq̃ ptermisere:de his qbus opus habuerūt:qui non dimisit exire paupem de domo sua uacuū: Ad cuius tōsuram ouium:oium pauperum scapulæ calefactæ sunt. Ob hoc enim & istā multitudinē pecorum nutriuit:& maximā agriculturā exercuit:ut plurimis impartiret:ut plurimis bñfaceret:ut plurimorum memor esset:Non pp os suum tñ:sed ut plurimos esuriētes saturaret:atq; plurimos nudos uestiret:ut multis miserabilibus/atq; īfœlicibus refrigeriū daret. Ob hoc ergo erāt pecora eius/ouium septē milia:cameli tria milia:iuga boum qngēta:& asinæ pastoriæ quingentæ:Et ministeriū nimium copiosum. Certum est qd' & mensæ eius/atq; sedis eius ministeriū erat copiosum:Sed plus erat ministeriū eius nimiū copiosum:quo mīstrabat hospitibus/& aduenīētibus īfirmis/& miserabilib⁹ destitutis/& pegrinis paupibus/& īfœlicib⁹. Pro horum ergo oium suscæptiōe/nimiū copiosum habuit ministeriū. Puto qd' & in cœlo & in excelsis copiosū nimis habuerit ministeriū. Plurimi ministrauerūt ei sup terrā,p miserorum suscæptiōe. Sed pluriores ministrabūt ei in cœlis cœlestes angeli:icorruptibiles eleemosynas/atq; bona opa eius in memoriā coram deo in cœlū deferentes. Sicut dcm̄ est ad Cornelium. Orōnes tuæ/& eleemosynæ tuæ ascēdere sursum in memoriā coram deo. Ascēderūt ,pculdubio ab angelis/atq; spūalibus ministris delatæ. De qbus dicit. Oēs sunt ministeriales spūs/missi in ministeriū pro his qui salutē in hæreditatē capiūt. Et alibi. Qui facit angelos suos spiritus: & ministros suos ignē ardētem. De istis nāq; ministris unus erat ille q locutus est ad Tobiam/dicēs. Cū orares tu & Sara filia Raguel: ego attuli memoriā orōnis uræ in cōspectum gloriæ sūmi dei. Tale ergo erat ministeriū Iob nimiū copiosum. Scdm multitudinē enim bonorum operum eius/multiplicati sunt cœlestes ministri/atq; angeli qui in cōspectu dei astarēt bñficiis illius. Vnus sane deuotiōi animi eius astabat:alius aūt eleemosynis eius ac mīsatiōibus:alius nihilominus sollicitus ɔcibus:alius uero iustitiæ iudicii/ patiētiæ quoq;/ac lōganimitatis/atq; charitatis plenitudini. Oēs scilicet cūctis eius uirtutibus attestabant in cōspectu oia ɔsciententis dei. Oibus itaq; modis ministerium oium copiosum erat btō Iob. Qualem illi putas fieri obsequium/ac suscæptionē gloriosum quoq; & honorē? O amice:cū aīa eius exiens de corpe: ad illud sæculum trāsiret:cū illi occurrerēt oēs sci angeli:qñ gauisæ sunt ad eum oiū scōrum aīæ:qñ oēs aīæ miserorum/atq; inopum qbus sup terram bñfecit:bñficiis eius attestatæ sunt? Quæ uniuersæ in lucem illic procædentes/gloriosæ occurrunt/atq; sanctæ attestātur/Nō solum solius Iob uirtutibus:sed & oibus qui similiter ut Iob eleemosynas miseris:ac bñficia infelicibus impertiuntur. Hæc uniuersa:qa dicit:& ministerium nimiū copiosum. Postq; adiciēs/dicit. Et erant opa illius magna in terris. Primū sane opa magna fuerunt illi:agri/& uineæ/ficeta/& oliueta. Hæc nāq; erant antiquorum diuitiæ: Hoc erat priscorum instantia atq; studium:Hoc erat qd ab eis thesaurus reputabatur: Area/& torcular/oliueta/& ficeta/& uniuersa opa quæ sunt in agro:quæ cum labore/& sudore/atq; manuum callositatibus acqrun tur cū iustitia:iuxta ordinem dei dicētis. In sudore uultus tui edes panē tuum. Hæc scilicet opa magna fuerūt Iob in terris:ideo & plurimo idigebat ministerio:ad curandum/ad intendendum/ad circūeundum/Itemq; ad dandum/ad distribuēdum/ad ministrādum indigentibus:ad defendēdum oppressos:ad opitulandum paupibus:ad bñfaciendum uiduis/ & orphanis. Pro his nimirum uniuersis/ opera erant illi magna in terris/& ministeriū nimiū copiosum. Quia magna erant opa:merito & copiosum ministerium. Sed puto post hæc quæ recitata sunt magna illius opera/post agriculturam/atq; pecudum nutrimenta/& cætera uniuersa:Fuere etiam alia magna opera Iob in terris fides/pietas/iustitia/sanctitas/cōstantia/patientia/tolerantia/atq; his similia uniuersa:& omnes quæ superius demonstratæ sunt/ uirtutes/ atq; menta/& eleemosynæ opera. Hæc namq; sunt magna illa opera quæ erant Iob super terram:quæ erāt magna:ut usq; ad cœlū ptingerent:& usq; ad deum peruenirent. Ita erant magna:ut in corruptione perpetrata:in incorruptione fuissent predicata: Inter homines facta:inter angelos sunt mirificata. Hæc(inquam)fuere Iob magna opera. Et ubi hæc fuerunt? In terra/inquit. In qua terra? Primum quidem in ea quæ sub cœlo est terra: Item in terreno eius corpore: omnem enim uirtutem/omnē iustificationem/omne opus sanctum/omnem tolerantiam cum gratiarum actionibus uniuersa in hoc terreno corpe perfecit/& supportauit/atq; sustinuit:testis ipse est:dicēs. De uirtute dei atq; magnitudine:qui suscitaturus est pellem meam:qa hausit hæc mala. Post quæ uniuersa:opa magna erant Iob. Vbi? In terra inquit. In qua terra? In terra incorruptibili/in terra imortali/in terra uiuentium/in tabernaculis iustorum:ubi non est infirmitas/neq; mors: Vnde fugit dolor/& tristitia atq; gemitus. Illic ergo erant magna Iob opera: illic demonstrata sunt/ atque ostensa: illic distincta/ atq; manifestata.

atq; manifestata. Hic pfecta/illic aút demonstrata:hic seminata/illic uero messa: hic dispsa/illic quoq; collecta:hic deo fœnorata/illic uero cú gloria a deo fœnerátibus redhibita. Qui enim miseref paupis:fœnerat deo. Scdm datum aút illius/retribuet illi dñs. Post hæc aút uniuersa/nouissimá uirtutem Iob demóstrat dicés. Fuit aút hic homo de genere optimo ex partibus oriétis. Ité & istic singulariter illu3 designat atq; memorat. Hic homo singularis/semotus/qui in carne supauit ea quæ carnis sunt:q inter hoies sup hoies fuit:q in terris erat:& cœlestia agebat. Hic homo sine querela/iustus/uerax/dei cultor/abstinés se ab oí re mala. Hic ergo homo de genere optimo erat/ex partibus oriétis. Tanq̃ si diceret. Oíbus qui in partibus sunt oriétis generosior/atq; melior erat. Nobilior hic atq; sublimior erat. Hoc náq; demonstrans/dicit. Fuit aút hic homo de genere optimo ex partibus oriétis. Sed liceat ridere scribéti: & dicere. Vnde Iob de genere optimo? Si ex Adam & Aeua: præuaricati sunt p inobediétiam:Si ex Esau:sub maledicto reductus est auiditatis. Si ex filiis Esau:impii extiterunt etiá hii pp cótumeliam. Quomó ergo ex genere optimo erat:qui de talibus nascebaf? Ruben primogenitus Iacob/& Symeon/& Leui q ex Israel sunt pgeniti:de genere optimo nó dicunf:Iob uero qui ex impiis ortus est:idest ex filius Esau qui ex ipia pspia Edom natus est: hic de genere optimo dicif. Ergo (inqt) nó carnalem natiuitaté quæro: nó carnalem generationé significo:nó peútem generositatem laudo. Ná hæc apud deú nó magnipendunf: hæc a creatore nó reqritur. Sicut enim nó stat apud eum psonæ gloria:sic nec reqritur ab eo carnalis generositas. Merito de genere optimo dr Iob:non ex Esau/neq; ex posteritate Edom:Sed de genere optimo/ex scitate/ex iustitia/ex pietate/ex fide/ex misericordia/ex dei cultura/ex uero aío/ex corde puro/ex bonis cogitatióibus. Ex istis ergo oíbus bene natus dr esse Iob ex istis oíbus generosior esse reputaf:q̃si in dei familiaritate:quasi in dei clientela:tanq̃ q deo fuerit affinis/pp aíam ueram/& fidem/atq; iustitiam integrá. Bene natum enim reddút/nó terreni patres/neq; uiri carnales:Sed opa ueritatis/atq; officiú scitatis necnó & circa deú spes syncæra. Quis erat nobilior/uel generosior Cham filio Noe mediano:q & ex pris nobilitate erat nobilis:& ex dei bñdictione/atq; colloquio/& nobilis erat/& illustris? Sed nihil iuuit illum:neq; dei colloqum/neq; creatoris bñdictio/neq; pris iustitia:cum ipse declinauerit a iustitia: ut impietaté arripet. Propter quá iuste humiliatus: redactus est in maledictú/atq; in seruitutem. Ná ipse eius pater Noe qui eius libertaté/atq; generositatem erat defensurus:ipse iusto dei iudicio i maledictum/atq; in seruitutem eum códénauit. Nó erat enim dignus:ut pris libertate atq; nobilitate fugeref:quem/ut ignobilé impie ad derisioné pduxit. Nequaq̃ ergo iuuat (o amici) parétum iustitia iniustos atq; impios filios. Et nihil obest pris/atq; scis filiis/parétum iniustitia/atq; ípietas. Siue enim iter patres/siue inter filios/q fecerit pctm:hic seruus é pcti. Et cú seruus sit pcti:liber/uel bene natus esse nó cóprobaf. Item silr q liber est a pctó: hic hét ingenuam/atq; diuiná aíæ libertaté:& digne bene natus dr. Hic sane ueraciter generosus núcupaf:qa libertatem illam q̃ ab initio naturaliter est cócessa:pctó non uitiauit:neq; delicto maculauit. Talis ergo erat btús Iob:foris ab oí crimine:iustus/uerax/dei cultor/abstinés se ab oí re mala. Ergo qa talis erat corá deo:merito digne de genere dr eé optimo. Ná qs uere erit bene natus:nisi is qui diuiná natiuitaté/atq; códitionem itegrá cóseruauerit:sicut admirabilis ille Iob:qui digne/ac iuste bene natus appellaf:Nó qa ex Esau generatióe carnaliter fuerit ortus:Sed qa Habraá/p deo dilectá fidem/est imitatus? Et qa Isaac in uerissima castitate é sectatus: & Israel in pspicua cordis puritate appropinquit:& Melchisedec in filiorꝫ imolatióe/& Ioseph in castitate/& Moysi in másuetudine/& Samueli in iustitia/& Lazaro in passióe iudicii/atq; oíbus scis in oíbus uirtutibus. Ita ut possit dicere ét ipse cum sancto Dauid. Particeps ego sum oíum timétium te:& custodiétium mádata tua. Ergo qa oíum scórꝫ scitatis particeps effectus est btús Iob:idcirco digne ex genere optimo fuisse dictus est:utpote totius iustitiæ nobilitaté in se gestás:utpote oíum amicorꝫ dñi libertaté in se cótinés. Nó dicuntur Amon/uel Absalon bene nati:Negauerút eni/& discesserút/atq; cæciderunt a scitate/& dignitate Dauid pris sui. Aliiq; innumeri simil'r (ut hii) primi & nouissimi:q oém iustitiæ libertaté amittétes:& serui effecti pcti:æterni supplicii apud iferos cóprobátur famuli. Nos uero oés dignos héat sanctos oíum dñs: ut bñ nati/in sancta regeneratióe pseueremus. Cócedat nihilominus nobis ipse cœlestis dñs:ut in ícorruptibili generositate/illibati pmaneamus:non carnis tñ libertate gloriantes:sed aíæ castitate/& fide/atq; misericordia/coram deo/& scis angelis eius: demú stantes: ut liberi ab oíbus:pctis & delictis:in æterná gloriá/ac regnú cœlestis pris nři regis/cú sanctis sine difficultate introeamus:sci/atq; itaminati filii eius/pseuerátes usq; in finem:& libertaté nobis ab eo donatá:atq; nobilitatem imaculatá iugiter custodientes. Sic itaq; oíbus modis bene natus Iob esse dignoscif. Beati oés qui illum fuerint imitati: beati oés qui eius diuina uestigia fuerint secuti. Hii eni oés simili (ut ille) gloria apud deú digni hébunf. Sed adhuc:fuit (inqt) hó hic de genere optimo:& nó solú de genere optimo/sed & ex ptibus oriétis. Vñ igif est delectatio luminis. Vñ etiá radii pulchritudinis:uñ ortus sanitatis? Ex partibus oriétis/uñ est hoíum initium:uñ fuere múdi priores:ubi est paradisus iucúditatis. Plantauit (inqt) paradisum in aedem cótra orienté. Inde nimirꝫ admirabilis Iob dr fuisse. Ob quá rem? quia refulsit ueritate:& resplédiut fide/ac pietate/atq; tolerátia/& oíbus uirtutú studiis. Ob hoc ergo digne ex genere optimo/& ex ptibus orientis fuisse dicitur.

Nam ſicut omnes homines (diei luce incipiête) ad orientem ſuam extollunt uiſionem: pulcherrimos ſolis radios ꝑperantes conſpicere. Sic ſimiliter/uel imo potius omnis pia/& religioſa/atq; credês aîa/in omni tpe ad incorruptibilem orientem/ueram/atq; ſpûalê extollit uiſionê/ut ſolis iuſtitiæ admirabiles radios/exinde oriri côſpiciat. Hoc monebat/& hoc ſignificabat/& hoc docebat oês ille qui ait. Pſallite deo qui aſcendit ſuper cœlum cœloꝝ ad orientem. Sic namq; & Danieli adoranti deum/atq; depcanti côtra hieruſalem apiebantur feneſtræ. Illo enim ubi erat ex Babylone ad orientem: uñ erat ſolis ortus ad Babyloniam. Ergo qa cum in Hieroſolyma eêt: ad orientem adorabat deum: idcirco & cum eſſet in Babylonia/tanq̃ ad Hieruſalem uerſus/adorare uiſus/ad oriêtem adorabat deum/& creatorem oium. Ad orientem adorabat eum: ex quo eſt totius bñficii/ac ſalutis/grãæ quoq;/atq; miſericordiæ ortus. Sic náq; & nunc nos oês credentes/ſanctis ſimiliter credentibus concordantes: ad orientem adoramus dñm deum nřm: qui ꝑꝑ noſtram ſalutem: atq; redêptionem ſuper occaſum ſane deſcêdit: utpote in paſſione/ac morte occaſurus. Ad orientem uero aſcendit: utpote a mortuis/poſt paſſionem reſurgês: & in cœlum poſt reſurrectionem ad orientê aſcendens. Horum namq; oium figuram adimplens beatus Iob: ex partibus orientis eſſe dicitur: quia oîs ſanctitas & pietas/atq; fides/uſq; in finem in illo orta eſt. Poſt hæc autem uniuerſa adiiciens dicit. Conuenientes ergo filii illius/adinuicem potationes faciebant per ſingulos dies. Filii illius. Cuius? Iob. Filii illius qui dudum ſunt deſignati/uel memorati: filii illius: qui ſeptem fuere numero: & unã habuere aiam. Septem fuerunt pſonæ: & unum erat eis cor: qui diſſimiles erant aſpectu/atq; facie: ſimiles uero erant/& unanimes mentis concordia/atq; pietatis cômunione. Iſti ergo ſeptem filii Iob/côuenientes adinuicem. Non erat inter illos ſuperbia/neq; arrogãtia/neq; inflatio/neq; elatio. Non contênebat primum nouiſſimus: non ſe extollebat/neq; exaltabat maior ſuper minorem: Sed germanoꝝ circa îuicem côſeruantes unanimitatem: côueniebant adinuicem: conueniebant pure/atq; ſyncæriter: conueniebant côcorditer: atq; unanimiter. Iunior maiori obſequum reddebat. Nouiſſimus primo cũ primatu honorê exhibebat. Nô îuidebat alter alteri: Sicut filii Iacob/Ioſeph. Non reſiſtebat alter/alteri: Sicut Abſalon/Amon: & ſicut Onias/Salomoni. Sed conueniebât adinuicê/tanq̃ fratres ad fratres: tanq̃ germani ad germanos côueniebant adinuicem. Nullus iudicabat inter eos qcq̃ ſuum eſſe: Sed erant illis oia cômunia: & munera/& ſubſtâtia/& diuitiæ/& unanimitas/& pecunia/& charitas: oia illis erât côia. Conueniebantq; adinuicem ipſi priores adimplentes hoc quod dictum eſt. Ecce q̃ bonũ/& q̃ iucundũ: habitaꝛ fratres in unum. Ipſi priores obſeruantes id quod poſt ab apoſtolis obſeruatum eſt: & a credentibus pfectum/adimpletum: ſicut dicitur. Erat cor/& aîa credentium oîum una. Hâc ſcilicet piam unanimitatem oñdentes: atq; ſyncæram concordiam demonſtrantes beati illi filii Iob: côueniebât adinuicem. Ita oportet facere etiam religioſos fratres: ita oportet etiam nunc oñdere ueros germanos: blandos/atq; mites eſſe adinuicem modeſtos quoq;/atq; unanimes. Non oportet eos contêtionem/uel diuortium cum inuicem hře: non oportet eos/inuidiam/neq; zelum aduerſus inuicem retinere: non oportet eos malitiam/uel iniquitatem adinuicem reſeruare: Sicut olim Eſau ſeruauit circa Iacob/dicens. Quâdo appropinquabunt dies mortis patris mei: interficiam Iacob fratrem meum. Sed ſimiliter (ut religioſi illi filii Iob) ſe inuicem debent diligere fratres quiq; pure/atq; ſyncæriter/inuicem debent ſentire: ſuam inuicem gloriã/atq; honorem ſibi inuicem deferre: ſicut dicit Apoſtolus. Si honorificatum fuerit unum mêbrum: congaudêt omnia mêbra. Non oportet inuicem mordere/atq; criminari: ne ab inuicem côſumantur. Sicut Eſau ille nequiſſimus: qui ꝑꝑ auiditatem primatum amittens: poſt hoc aduerſum germanum fratrem ſuum Iacob inſurgês: diuinæ gratiæ exors effectus eſt. Sed filios Iob imitari debent: benignam illam germanitatem/atq; deo dilectam fraternitatem: qui oês tanq̃ ex ſcã radice/ſancti increuerũt rami: qui oês tanq̃ ex ſancta arbore/ſanctum ꝑduxere & fructum. De iſtis ergo iſtic dicit. Conuenientes aũt filii eius: adinuicem potationes faciebant per ſingulos dies. Potationes faciebant: ideſt conuiuia/feſtiuitates: potationes faciebant/lætitiam/iucunditatem. Sed non ſibi tantum: ſed & ſororibus ſuis. Conuocatis (inqt) ad ſe & tribus ſororibus: ut ſecum manducarent/& biberent: potationes faciebât: Sed non ꝑꝑ ebrioſitatem/neq; pro luxuria/neq; pro turpitudine/neq; pro intemperantia/neq; pro illicitis ſcurilitatibus/neq; pro deſyderiis/iocis/neq; pro impudicis colloquiis/atque obſcœnis. Si enim aliquid hoꝝ apud eos fuiſſet: ſi aliquid de huiuſmodi beati illi filii Iob agerent: non utiq; ſorores ſuas ſecum conuocaſſent: ut coram ſororibus ſuis illicita/atq; îpudica agerent/uel loquerentur. At nunc uero qa & opera eoꝝ/& uerba/& conuentus/atq; côuiuia/pia/ac pudica erant: decora quoq;/ac deo dilecta/caſta nihilo minus/& mundà: merito in teſtimoniũ purgatiôis ſuæ/atq; munditiæ germanas ſorores ſuas ſecũ côuocabât: ut innocêtes cœloꝝ corã pře ſuo/atq; oibus hoibus înocêtiam eoꝝ atteſtarenť. Ob hoc ergo côuocabât ad ſe tres ſorores ſuas: ut ſecũ mãducarent/& biberêt: ut ſicut ſecũ mãducarêt/& biberent: ſic & collaudarêt/& honorificarent ſecum dñm cœleſtem: ſic & adorarent/& grãs agerent uero creatori: ſic & ut adorarent/ac depcarentur æternum regem. Ob hoc ergo conuocabât ſecum tres ſorores ſuas: ut fierent omnes ſimul eccleſia ſanctoꝝ/congregatio religioſoꝝ/conuêtus imaculatoꝝ/& icoinquatoꝝ/atq; caſtoꝝ. Sic itaq; conuenientes/adinuicê potatiôes faciebant

per ſingulos

per ſingulos dies. Nõ per ſingulos dies totius ſuæ
uitæ: ſed per ſingulos dies ſeptimanæ. Septem cum
eēnt filii: ſeptem diebus feſta celebrabãt. Sic nãq; &
lex poſt hoc pcæpit ſeptem diebus agere diem feſtũ:
ſiue paſchæ/ſiue hebdomadarũ/ſiue ſcænophegiæ.
Hæc itaq; adimplere anticipãtes filii Iob/uel potius
ipſe Iob qui eos docuit: potationes faciebant p iſtos
ſeptem dies: unuſqſq; eo⁊ apud ſe hñs/una die/oẽs
frẽs ſuos/& ſorores: Primus primo: Secũdus ſecun
do. Ita & cõſeqnter p ordinem oẽs/uſq; ad cõſuma/
tiõem ho⁊ ſeptẽ die⁊. Per ſingulos ergo iſtos ſeptẽ
dies potationes faciebant: id eſt diem feſtum/conui/
uium/epulum/iucũditatem. Sed pculdubio quia
nõ ſibi tñ/neq; ſolis ſororibus ſuis: ſed & ſeruis/&
liberis/& paupibus/& egenis/& indigentibus/atq;
nõ hñtibus oĩbus faciebant epulum: oĩbus exhibe/
bant iucũditatem/atq; cõuiuium. Non enim pote/
rant in parte ſane imitari legem: in parte aũt nõ: Po/
terãt in hoc imitari legem: ut ſeptem diebus feſta ce/
lebrarent. In hoc aũt non imitari: ut non epularen/
tur cũ illis ſerui/& ancillæ/atq; egeni. Precipit̃ nãq;
in lege: & dicitur. Septem diebus celebrabis diem fe
ſtum dño deo tuo: & epulaberis tu/& filius tuus/
& filia tua/ſeruus tuus/& ancilla tua/& aduena qui
eſt in te: & egenus gentis tuæ. Quæ ergo i lege poſt
hæc præcæpta ſunt: hæc nimirum anticipãs Iob: &
ipſe impleuit: & filios ſuos implere docuit: & hoſpi
talitatem/& elemoſynã/& miſericordiam/& pau/
perum/& miſero⁊ beneficia/atq; cõſolationes quæ
ſunt deo ualde accæptabiles cum fide ppetratæ/atq;
pfectæ. Ita debemus etiã nos facere (o amici) in die/
bus feſtis nñis: atq; iucũditatibus: non ſolum hoc re
ſpicere: qũo nos ſoli epulemur/atq; iucũdemus. Sed
hoc pſertim debemus itendere: ut epulent̃ nobiſcũ/
& celebrẽt diem feſtum ſerui nñi/& ancillæ/& clien
tes nñi/& egeni/& paupes uniuerſi: & celebremus
diem feſtum dño deo nño. Si enim celebrauerit tecũ
feſtum: & epulatus tecum fuerit ſeruus tuus/& an/
cilla tua/& pauperes/& egeni/atq; inopes: pro certo
quod dño deo tuo diem feſtuʒ celebras ſcias. Epu/
latur. n. tecum dñs deus tuus per iopum/atq; pau/
perum ora: q ait. Cum feceritis uni de minimis iſtis
miſerabilibus: mihi feciſtis. Poſt hæcq; uniuerſa di/
cit. Et cum finiti eſſent dies potationum. Oſtendit
euidẽter iſtic/hoc quod ſuperius dictum eſt/uerum
fuiſſe: qa non ſemp epulabantur: qa non quotidie
potationes faciebant: ſed certis diebus: ſed iſtis die/
bus qui memorati ſunt: ſemper numero ſm nume/
rum: ſemper filio⁊: ſm illos ſeptem qui poſt hoc in
lege celebrari ſunt. Cum ergo iſti finirentur: cũ tran
ſiret ſolẽnitas: cum finirentur potationes ſm feſti/
uitatis conſuetudinem. Non enim quotidie pota/
tiones faciebant filii beati illius uiri: neq; ſemp in ca
licibus & phialis dabãt oculos ſuos. Nõ enim erãt
uinolenti: ſicut nũc ſunt quam plurimi: Sed ſancti
erant ſanctiſſimi illius Iob filii. Cum ergo ſancti uiri
eſſent filii: ſancte in ſolẽnitatibus ſuis de caſtitate/ac
ſctĩtate/de munditia quoq;/atq; pudicitia: & ſecum
inuicem/& cum ſororibus ſuis loqntes: iuxta hæc
quæ ſuperius memorata ſunt uniuerſa. Poſteaquã
ergo ſic finirentur dies potationum: in caſtitate/&
in pietate/atq; pudicitia: poſt hoc nimirum quid fa/
ctum eſt: oſtendit dicens. Mittebat Iob/& mũdabat
illos. Mittebat eos qui pietatem admonerẽt: qui iu/
ſtitiam inſtruerent: qui dei timorem docerent: qui
teſtificarentur iudicium dei terribile. In quo oĩum
& manifeſto⁊ opum/& uerbo⁊/atq; occulto⁊ ra/
tio inqritur/atq; redditur: In quo uindicta impatiẽ/
ter oĩbus aĩabus infertur: In quo ira in flãma ignis
oĩbus impiis irrogatur. Verbis ergo doctrinæ: diſci/
plinæ/atq; admonitiõis mũdabat eos. Siue p illos
quos mittebat ad eos: ſiue per ſemetipſm ad ſe/con/
uocãs illos. Sed mittebat (inqt) & mundabat eos.
Quid mittebat: uel quo mittebat? Ad deum mitte/
bat: & ad creatorem dirigebat. Quid mittebat?
Orõnes/ac pces ſuas pro eis: cõfeſſionẽ quoq;/atq;
grãr⁊ actionem pillis. Hæc ſcilicet uniuerſa mitte/
bat: & mũdabat eos. Mundabat eos orõnibus ſuis:
mũdabat eos pcibus/atq; poſtulatiõibus ſuis. Mun
dabat eos ſicut Moyſes filios iſrael in deſerto p illis
orando. Mundabat eos ſicut Samuel uniuerſos fi/
lios iſrael aduerſus allophylos pugnãtes: orõnibus
ſuis deum illis placando/atq; exorando. Sic ergo &
hic iuſtus Iob olim filios ſuos mũdabat. Quod au/
tem orõnibus/atq; ſatiſſactionibus eos mundaue/
rit: per ea quæ ſequuntur oſtendit dicens. Surgens
mane/mox ad deum currebat: mox ad deuʒ pcede/
bat: pro ſe/& pro filiis ſuis deum exorãs/atq; depre/
cans: Orans quoq;/atq; poſtulans terribilem dei fa/
ciem/& ſibi/& illis repropiciare feſtinans: necnon
& docens/& admonens atq; formam oſtẽdens/et
tunc filiis ſuis/& nunc oĩbus nobis in ppetuum: ut
confeſtim diluculo ex noctis requie exurgentes: an/
te omne opus/uel uerbum/ante omne colloquium
uel conuentionem/primitias reſurrectionis noſtræ
deo exhibeamus in ſynceris orõnib9/atq; pcibus/
in matutinis depcationibus/atq; grãr⁊ actionibus.
Hæc itaq; qa pietatis/atq; religioſitatis formam no/
bis oĩbus demonſtrant: Iob ſurgebat mane: & mũ/
dabat eos: Offerens pro eis hoſtiam ſm numerum
illo⁊. Primum mundabat/purificabat/ſctificabat:
& ita demum pro eis hoſtiam offerebat: ut cunctis
in ppetuo oñderet: qa mundos/& caſtos/atq; ſctõs
cõdecẽt ſacrificia: ut ſctẽ/atq; digne imolata/ſancte/
ac digne a ſctis accipiantur. Sic nãq; & Apoſtolus
poſt hoc dicit. Probet ſe ipſm homo. Hoc eſt mũdet
ſemetipſm: & ita de ſctiſſimis dñi ſacrificiis fruatur.
Sic & Iob pridem faciẽs/primum mũdabat filios:
& ita demum pro eis hoſtiam offerebat ſm nume/
rum eorum/ſm perſonas eorum. Quare ſm nume/
rum eo⁊? Propter nimiam ſyncæritatẽ quam ha/
bebat circa illum deus: atq; deuotã caſtificationem
quam habebat circa illũ. Singuli (inqt) a deo crea/
ti ſunt: ſigillatim ex utero matris exierunt: ſigillatim

idest totidem in resurrectione/atq; in inqsitione iudicii exurget. Ob hoc(inquit)ego pro singulis eorum fm numerum illoꝝ hostiam offero:ut & ipsi hæc uidentes eandem pro semetipsis pficere ppērent: hoc scientes qa unusqsq; oium hoium pro semetipso solus in iudicio resurget: & solus ad inqsitionem ueniet: & solus pro se solo rñsum in uisitatione aiaꝝ dabit. Non enim liberabit frater fratrem: neque defendet ullus alium in iudicio. Merito ergo fm numerum eorū offerebat pro eis hostias: Item uitulum unum pro peccatis aiarum illorum. Quis aūt offerebat easdem hostias? Certum q ipse Iob. Si enim post hoc/pro amicis suis ipse iussus est offerre/atq; hostias imolare:multo magis,p filiis suis/ipse offerebat syncæras/atque deo accæptabiles hostias. Erant nihilominus etiam ea tempestate sacerdotes: nec dum adhuc a lege ordinati: sed naturali sapientia hoc regente/ac pficiente. Ita sacerdotio functus est Noe:ita sacerdotio functus est Habraā: ita sacerdotium gessit Melchisedec:ita & ipse Iob post illos sacerdotio functus ē. Sed iterum(sicut diximꝰ) erāt etiam sacerdotes per loca/qui pro indigentibus hostias offerebant dño per diuersa tpa. Quod aūt fuerint pro certo/illo tpe/sacerdotes:oñdit ipse Iob dicens. Qui mittit sacerdotes captiuos. Siue ergo morati sacerdotes: siue ipse per semetipm Iob offerebat hostias pro illis fm numeꝝ eoꝝ. Si hæreditatem(inqt)illis distribuerē:si dona illis ingentia donarē:nonne fm numerum eoꝝ diuiderem? nonne fm psonas eoꝝ darem? Adhuc uero cum spiritualem(inqt)illis hæreditatē diuidam:atq; diuina illis dona largiar: sacrificia,p illis offerēdo/atq; hostias: nonne multo magis fm numerum eorum/atq; fm personas eoꝝ offeram? Bene ergo si fm numerum eoꝝ/ & fm personas hostias imolas. Cur unum uitulum,p oibus illis sacrificas? Cur unum uitulum pro oium aiabus iugulas? Ob hoc(inqt)unum uitulum cōiter pro oium aiabus macto: ut cōionem/atq; concordiam/unanimitatem quoq;/atq; cōsensum. cunctos illos doceam: ut cum unus uitulus,p oibus iugulatur: unanimes se inuicem oēs iudicēt. Merito ergo pro oium aiabus/unum uitulum cōiter mactaui. Sed adhuc(qđ est hoꝝ maximum)uitulum(inquit) unū pro pctis aiaꝝ illoꝝ. Dic o beate Iob/quis te docuit uitulum mactare pro aiaꝝ peccatis:quis te docuit ita de longe figuram adimplere illoꝝ: quæ pficienda sunt in nouissimo tpe? Spūs (inqt)scūs mihi reuelauit:spūs scūs me docuit:ut uitulum pro aiabus offeram in figuram illius uituli: De quo dictū est. Cito adducite uitulum saginatū. Mactaui uitulū pro peccatis ut iugulem illū in typo illius. De quo dictū est. Ecce agnus dei. Ecce q tollit pctm mundi. Ipse(inqt) scūs spūs me docuit uitulum pro pctis aiaꝝ offerre:atq; de lōge figuram adimplere illius qui tanq̄ uitulus saginatus/pro mundo mactandus est in nouissimo tpe:qui tanq̄ agnus imaculatus/pro mundi pctis erit imolandus. Quis docuit te/de se iam dicere. Sicut ouis ad uictimam: & sicut agnus coram tondente se/sine uoce: & ipse pctā nr̄a portauit: & pp impietates nr̄as deductus est in mortem? Quis docuit Hieremiam dicere. Ego aūt tanq̄ agnus imaculatus/ductus ad imolandum: Aliaq; innumera his similia? Qui ergo oēs illos docuit dicere/& pphetare de eo q erat uenturus: idem ipse(inqt)etiam me illuminauit:ut uitulum,p pctis offerrē: & typū futuri uituli/atq; agni adimplerem. Merito ergo uitulum unum/pro pctis aiarum illoꝝ obtulit:ut & illa tunc pficeret:& futura oñderet. Sed & adhuc,ppterea uitulum illum coram filiis suis,p pctis iugulauit:ut uidentes ipsi filii quod,p alienis pctis ille uitulus iugulatus moreretur:metuentes/ac pauentes ab oibus pctis quæ aias perimūt:declinarēt:& uniuersas quæ animas interficiūt:idest iuuētutis ignorantias mortificarent. Ob hoc ergo uitulum unum/in figuram unius memorati illius uituli mactauit pro pctis aiaꝝ eoꝝ. Hæc nimirum uniuersa fecit beatus Iob:sapienter cōsyderans:sanctéq; cogitans. Dicebat enim in semetipso Iob. Ne forte filii mei in corde suo mali aliquid cogitauerint aduersus deum. O syncæritas pr̄is. O parētis dilectio. O studium genitoris. Nō enim tm̄ pro corpore solicitus erat:q̄tum plus de aīa cogitabat: Ne forte (inqt) filii mei qui in disciplina nutriti sunt:q in eruditione creuerunt:qui in dei timore exercitati sunt. Ne forte filii mei/qbus ego uiuis gaudeo:si ipsi uixerint deo: qbus ego uiuus gratulor:si ipsi ad deum intēderint: si ipsi deo seruierint: si ipsi a creatore nō recesserint. Ne forte filii mei in corde suo/in mēte/in aīo/in sensu/in cogitatiōe/aliqđ cogitauerint aduersus deum. Ac si diceret. Ne forte aliqua mala cogitatio in corda eoꝝ ascenderit:quæ a deo longe facit:quæ a sanctitate peruertit:quæ a castitate separat:quæ a pietate abstrahit. Dic o btē Iob/qūo pmitteres/ut aliqđ mali filiis tuis in uerbis/atq; opibus euidentioribus expediret: q pro occultis & abditis/aut oino forsitan nō existibus ita nimium solicitus fueris/atq; curam gesseris:quæ solicitus/atq; metuens dixisti. Ne forte filii mei in corde suo mali aliqđ cogitauerint aduersus deum. Ne forte de impudicitia cogitauerint: ne forte ad impietatem declinauerint:ne forte post peccata oberrauerint:ne forte illicita meditati fuerint:ne forte iniusta cōcupierint: ne forte aliqua radix amaritudinis/atq; fellis exorta in animis eoꝝ/noceat. Hæc scilicet atq; his similia plurima intra semetipm tractans beatus Iob/dixit. Ne forte filii mei in corde suo mali aliqđ cogitauerint aduersus deum: ne forte(inqt)confringantur rami mei. Ne forte euellantur propagines meæ. Ne forte excidat fructus meus: quem ego in iustitia genui: quem in fide,pduxi:ne forte filii mei in corde suo mali aliquid cogitauerint aduersus deum:ne forte obliuiscantur deum: & recedentes a timore eius/atq; derelinq̄ntes eius beneficia/dicant in corde suo. Non est deus: nō est iustitia: non est iudicium:non est resurrectio/neq; inqsitio/

neq; retributio

neq; retributio. Oia náq; hæc mala sunt & deo con/
traria/& a deo longinqua/& deo odibilia. Et ois hõ
qui hæc cogitauerit/uel disposuerit/uel fecerit/uel ꝓ/
posuerit: inimicus ẽ dei/atq; odibilis. Sic itaq; oimõ
scissime cogitans pro aiabus filioꝝ suoꝝ Iob/dixit.
Ne forte filii mei cogitauerint in corde suo mali ali/
qd aduersus deum. Qui enim mala cogitauerint ad/
uersus deum/cito itereũt & in ꝑpetuo condẽnabun
tur: Intercipiunt͛ imparcẽter/atq; in ꝓfundo iferni in
æternum torquentur. Sed pleriq; hoium hoꝝ non
reminiscũtur: qui filios suos ab infantia exterminãt:
qui filios suos/& filias ab incunabilis non erudiũt:
non corripiunt a iuuentute: non ꝓhibent mala: non
odio ducunt pessima: nõ coherceant illicita: non ad/
monent timorẽ dei: non cõminãtur iudicium geen/
næ: non uitæ æternæ introitum docent. Non enim
educant eos in disciplina/atq; eruditione dñi: qa nõ
egerũt curam pro aiabus eoꝝ: neq; solliciti sunt pro
salute/uel ꝑditione filioꝝ. Huiusmodi cum non eru
diunt: neq; corripiunt filios ꝓ suos: & ipsoꝝ aias igni
inextinguibili in interitum tradũt: & semetipsos in fu/
rorem iudicii demergũt. Oia enim quæ deliquerint
filii/a parentibus requirẽtur: qui nõ erudierint/neq;
corripuerint filios suos. Huius euidẽs exemplum in
Heli oñditur/& in filiis eius/atq; in aliis alibi. Hæc
sciens gloriosus dei famulus Iob: nõ solum a mani/
festis peccatis obseruabat filios suos: sed & ab occul/
tis: ne uel mali aliqd in corde suo cogitarẽt. Primum
beatus ille oñdens factis hoc quod post hoc dcm̃ est
uerbis. Ab occultis meis mũda me. Pro occultis ni/
hilominus/atq; ignorantia ꝑpetratis delictis filioꝝ
suoꝝ/sollicite mundabat eos. Et non tãtum pro ꝑ/
petratis/atq; certis: quãtum pro incertis/atq; nõ exi/
stentibus. Hoc nimiꝝ faciebat beatus ille uir/non se/
mel/aut secundo/neq; uno anno/aut duobus: Sed
sic faciebat Iob oibus diebus uitæ eoꝝ. Nõ quiesce/
bat/nõ resumebat/nõ obdormitabat/non obliuisce/
batur/non erat negligens/nõ erat fastidiosus: Sed ita
faciebat cunctis diebus uitæ eoꝝ. Ante apostolos/ea
quæ aploꝝ sunt adimplens. Sicut dicit. Qui cœpit
in uobis opus bonum: ꝑficiet usq; in diem xp̃i/& añ
aduentũ dñi/ꝓceptum dñi adimplens dicẽtis. Qui
tolerauerit usq; in finem hic saluus erit. Sic itaq; fa/
ciebat Iob oibus diebus uitæ eoꝝ. Magnum thesau
rum se credens habere in regno cœloꝝ: ut iuiolatos/
atq; imaculatos filios suos deo exhiberet: & ad re/
gnum cœloꝝ eos mitteret. Sic (inquã) faciebat Iob
oibus diebus eoꝝ. Sic faciebat: sicut alter illo prior
nõ fecit/sicut alter illo antiquior nõ gessit. Magnus
erat Habraã in fide: sed ꝓcellit illum Iob in toleran/
tia. Magnus erat Iacob in cordis munditia: sed non
fuit illo minor Iob in misericordia. Aduersus cæte/
ros oẽs priores/& nouissimos nõ succubuit Iob in
uirtutum studiis: cum oium uirtutibus cõicaret: &
oium fidem/& pietatem/atq; iustitiam imitaretur.
Transcendit cunctos/atq; præcellit tolerantia uehe/
mentium doloꝝ. Merito digne dicitur de solo Iob:
qui alta faciebat: sicut non fecit alter. Oia enim quæ
fecere sancti: fecit etiam Iob. Quod aũt sustinuit Iob
cum gratiaꝝ actiõibus: hoc nihilominus nullus alius
sustinuit. Oibus ergo modis ueraciter dr̃. Sic facie/
bat Iob cunctis diebus eoꝝ. Sic faciebat/quasi pius/
quasi iustus/quasi deo dilectus/quasi credens: Sic
faciebat: sicut deo placebat: sicut deo creatori libitũ
fuerat: sicut rex sanctus uolebat. Sed cum ita faceret
Iob: atq; hæc uniuersa bona ꝑficeret: non sustinuit
malignus: non tolerauit nequissimus: sed zelans/ma
lignatus est: & iuidẽs succensus est: Quid (inquiẽs)
illi faciam? Quomodo aggrediar: qũo circũueniam:
qũo supplantem/qũo a deo ꝓuaricem: qũo a iustitia
abducam? Præsentia nõ reputat: uisibilia non requi
rit. Sed futura sperat/sed inuisibilia expectat: diuina
desyderat: atq; incorruptibilia reqrit. Vndiq; iustitia
indutus est: undiq; scitate uestitus/in ueritate funda/
tus/in fide est cõfirmatus. Hæc nimiꝝ cogitans ne/
quissimus dæmon: hæc apud semetipsum meditãs
ille qui ab initio aduersum sanctos bellũ gessit diabo
lus: dixit. Consyderaui: quid faciam: Ad priorem il/
lam meam nequitiam cõfugiam: principali illa frau/
de utar: Accusem ad deum Iob: sicut & olim Adam:
Detraham Iob apud deũ: sicut a primordio Adam?
Habet etiam Iob paradisum diuitiaꝝ: sicut & olim
Adam paradisum iucũditatis. Dixi olim ad Adam:
eo quod iuidet tibi deus: ne efficiaris sicut deus: non
permisit gustare de ligno dignoscentiæ. Dicam &
nunc ad deum: qa non ꝓpter dilectionem/sed pro/
pter pecuniam: eum colere uidetur Iob. Sed cũ hæc
cogitaret neqssimus: atq; hæc secum loqueretur: Fa/
ctũ est (inquit) quasi illa dies. Quæ dies? Dies quæ
diaboli ignorãtiam redarguit: quæ dei iustitiam ma
nifestauit: quæ Iob tolerãtiam demõstrauit. Illa dies
quæ dei lõganimitatẽ/& Iob alacritatem/& diaboli
nequitiam publicauit. Quẽadmodum (inquit) ille
dies manifestabit/qui in igne reuelabitur. Sicut dies
ille publicauit oẽm nequissimi diaboli zelum/atq;
uniuersam maligni sathanæ inuidiam. Hoc namq;
demonstrans dicit. Factum est quasi dies ille. Et ue/
nerunt angeli dei: ut starent ante deum. Venerunt nõ
de loco in locum translati: non de loco ad locum ꝓ/
cedentes: Neq; ex inde uenientes: ubi deus non fue/
rit presens: illo autem uenientes ubi deum inueni/
rent uel uiderẽt præsentem. Cœlum enim & terram/
superos & inferos/corruptionem & incorruptio/
nem: uniuersa eius replet beatitudo: uniuersa circun/
dat uirtus: Cuncta eius continet magnitudo: & ni/
hil est extra eum. Quomodo ergo uenerunt: & un/
de uenere ante faciem Dei qui omnia replet? Bene
intelligamus (o amici) & sancte ac Deo digne om/
nia quæ dicta/uel scripta sunt: Dei enim sermones/
& consilia digne Deo sunt percipienda. Venere an/
geli Dei: ut starent ante Deum: uenerunt non ue/
stigiis carnalibus/neque corporalibus/uel inces/
sibus: sed spirituali accessu/atq; incorruptibili sta/
tu cœlesti: uenerunt laudantes/honorificantes ma/

gnificátes confitentes/gratias agétes. Per hoc enim
q̄ ueniſſe dicit: p̄ hoc nihilominus ſignificat/quod
ſit opus/uel ſtudium ſanctorum angelorum: quod
coeleſtem dn̄m laudent: qđ æterno deo gr̄as agant:
q̄ ſcō deo indeſinenter gr̄am pro bn̄ficiis ſuis refe/
rant pro gr̄a eius/pro miſericordia eius pro mirabi/
libus eius: quæ impēdit generi humano in oī hora/&
in omni tp̄e plurima/& magna/atq; diuerſa aliqñ de
periculis liberás: aliqñ de diſcriminibus eripiens: nō
nunq̄ ex anguſtiis ſaluans: peccátibus longanimiter
parcédo: pœnitétes miſericorditer ſuſcipiédo: cōtu/
maces patiéter ſuſtinédo: ſpernentibus ſe/clemétiſ/
ſime miſerédo: Aliaq; ineffabilia atq; inexcogitabi/
lia bn̄ficia circa genus humanum perficiédo. Quæ
uniuerſa quotidie uidétes ſancti angeli/ſtátes in con
ſpectu eius laudáṫ/& honorificáṫ quoq; deum: atq;
gratias illi agunt pro inæſtimabilibus eius bn̄ficiis:
atq; miſericordiis eius. Quæ demonſtrás iſtic dicit.
Venerunt angeli dei: ut ſtarent ante deum. Humana
uſus cōſuetudine ac pūerbio/atq; locutione: dicit.
Venerūt ante deum qui oīa replet/qui ubiq; præſens
eſt: & nō eſt locus neq; in coelo/neq; in terra/neq; in
excelſis/neq; apud inferos: ubi nō ſit præſens deus.
Hoc ſciebat ille qui ait. Si aſcendero in coelum: tu ibi
es: & ſi deſcédero ad inferos: ades. Hoc ſciebat Elias/
quod & coelum/& terrá/atq; uniuerſa quæ ſunt in
eis: in cōſpectu dei ſunt. Meritoq; cū eſſet ſup terram:
ante deum ſe ſtare demōſtrauit dicens. Viuit dn̄s cui
aſto in cōſpectu eius. Similiter & Gabriel angelus di
cit. Ego ſum Gabriel qui aſſiſto in conſpectu dei. Et
Elias. Ergo in corpe ſup terram/& Gabriel ſine cor/
pore in coelis: uterq; ſimiliter aſſiſtere ſe dixerunt in
cōſpectu dei: ut oſtenderét, quia ante deum ſunt oīa:
ſiue quæ in coelis ſunt: ſiue quæ in terra: & nō opus
hn̄t: ut ueniant aut eant quaſi a facie dei/uel in cōſpe
ctu dei. Vbiq; enim eſt facies dei/tn̄ mala uidere non
uult/iuſtus ac ſanctus deus. Ideo dicit. Mala uidere
nō uult dn̄s. Et alibi. Et ego te uidens deſpiciam. Et
adhuc. Cum extédentis manus ueſtras ad me: auer/
tam faciem meá a uobis. Sancti ergo/ac digni/iuſti/
atq; credétes caſti quoq;/& ueraces/ſiue in corpore
ſint/ſiue extra corpus/ſiue in terra/ſiue in coelo: ſiue
angeli glorioſi: ſiue ſancti uiri: iugiter ac indeſinéter/
atq; indiſſociabiliter aſtant in conſpectu dei. Venire
aūt dicuntur ante deum hoīes: ſed dum cum maiori
deuotione/atq; ſtudio/aīas ſuas effuderint in oratione
ante deum. Sicut Anna mater Samuel cū in dolore
animi effunderet oratioñē ſuam in cōſpectu dn̄i. Sicut
ille de quo dictum eſt. Oratio paupis cum anxiaretˀ:
& in cōſpectu dei effunderet orationem. Sic itaq; aſſi/
ſtunt ante deum oēs qui ſollicite euꝫ in oratione ado/
rauerint: Sicut & angeli cum gratias agétes: miſeri/
cordias eius confitentur: atq; gr̄as illi pro eius bn̄fi/
ciis agunt: quæ ille inceſſanter impēdit filiis hoīum.
Aut cum uiderint ſanctoꝝ uiroꝝ uirtutes/inſignia
uirorum/nihilominus dei ſeruoꝝ conſtantias/atq;
agones: tūc nimirum cum gaudio/atq; exultatione
aſſiſtunt ad deum. Re uera ut & deum honorificent
atq; laudent de uictoria ſeruoꝝ dei: Necnō & eis qui
propter deum patiunť/patiétiam/ac tolerátiam/atq;
ſanctam cōſumationem a beato poſtulent deo. Sic
itaq; uenerunt/& ueniunt angeli dei: ut ſtarent ante
deum. Sic aſſiſtere: cum totius mundi ſalus ad hoīes
ueniens: initium ſumpſit ex uirgine nato unigenito
deo: cum ſubito facta eſt multitudo exercitus coele/
ſtium laudátium/ac magnificátium pro mūdi ſalu/
te. Sic aſtiterūt in principio totius creaturæ. Sicut di/
cit paulopoſt ipſe deus ad Iob depromés ac dicens.
Cum fierent ſtellæ: laudauerūt me magna uoce an/
geli mei: & hymnū dixere. Si tunc laudauere: qñ in/
animatæ ſtellæ factæ ſunt multo magis tunc lauda/
uerūt: quádo animatæ ſtellæ/atq; ſenſatæ factæ ſunt:
ideſt animæ ſanctoꝝ atq; iuſtoꝝ. De qbus ſtellis di/
ctum eſt. Stella enim a ſtella differt in claritate: ita &
reſurrectio mortuoꝝ. Et alibi. Tunc iuſti fulgebunt
ſicut luminaria coeli/& ſicut ſtellæ in ppetuum. Sic
itaq; a ſæculo & uſq; in æternum aſtant ſingula bn̄/
ficia opatione dn̄i/quæ in omni tp̄e impēdit filiis ho/
minum cōfitentia/atq; inuocátia: & gratias agentia
beatitudini æterni dei. Sed iterum ſm̄ hiſtoriam ſte/
tere tunc ante deum angeli cōfitétes: & gr̄as ei agen
tes ppter ſanctitatem Iob/ac meritū/iuſtitiam quoq;/
& pietatem: inocentiam uero atq; integritatem: ma/
ximá ſibi gloriam reputátes ante deum/beati Iob i/
nocentiam/atq; ſanctitatem. Sed q̄ pro gaudio atq;
gloria ſanctis angelis: hoc nihilominus ad inflámma/
tioné atq; zelum/pficit maligno/& aduerſario dia/
bolo. Propterea cum uenirét angeli gratias agere/ac
cōfiteri pro iuſto Iob: uenit & diabolus malignitate
atq; inflámatione repletus/aduerſus memoratū Iob:
Veniétibus ſcilicet angelis: Venit & diabolus ut ſta/
ret ante deum. Angeli uenerent ut gr̄as agerét/& con/
fiterétur/& laudarét: Diabolus uero uenit: ut menti/
retur/& accuſaret/atq; culparet. Et uere quaſi duabˀ
pſonis utens/angeloꝝ/& diaboli. Angeloꝝ ſane bo
nitatem oſ̄dit: & diaboli neqtiá redarguit: atq; neqſ/
ſimas eius cogitatiōes detegit: qbus neqter/atq; in/
digne cogitauit: apud ſemetipſm pculdubio tractás/
ac dicés. Quis mihi dabit: ut poſſim uenire añ cōſpe
ctum dei. Quis mihi dabit: ut poſſim ſtare añ faciem
illius æterni? Hác. ſ. cogitationé diaboli/& ipſm eius
deſyderium: q̄ſi aduétum memorás ſcriptor: dicit.
Et diabolus uenit: ut ſtaret ante dn̄m. Venit: ſed non
in pn̄tia/nō acceſſu/neq; introitu. Sed uenit cogita/
tione/cōſilio/deſyderio. Nam ſicut qs latronum po
ſitus in carcere/ac uinculis: uult frequenter/& optat:
ut ſit foris in montibus: ubi pridem fuerat: Sed non
ipſe eſt illic: ſed ſenſus/atq; cogitatio eius: Et uenit illi
in cogitatiōe cōmonefaciés ſe de his quæ illic ſunt:
locis/& ſtationibus: factis quoq;/atq; ſtudiis: ita &
diabolus cum cōmonefacit ſe priorum omnium:
Et deſyderat illa quæ ſunt ante Deum: & uadit illuc
ſenſu/& cogitatiōe: ueniſſe dicitur ante Deum: cum
non ipſe proprie uenerit: ſed ſenſu/& cogitatione.

Nam

Nam quō ueniret ante cōspectum Dei is qui sanctæ
aīæ iob appropinquare / uel tangere permissus non
est: Quomō ueniret ad coelos is qui non est permis/
sus introire in paradisum? Si enim ad ostium para/
disi obseruandū / Cherubin positus: est & romphæa
flāmea: ut ille qui ex inde olim cecidit Adam: illo ul/
tra introire non posset: quales putamus esse sanctas
angelorū uirtutes quæ coelorū custodiunt portas il/
las: ad quas dictum est? Tollite portas principes ue/
stras: & introeat rex gloriæ. Quas transire / uel trans/
gredi ad coelum neq̄ssimo diabolo impossibile erat /
& est. Nam cum de coelis propter iniquitatem cecide/
rit: nunq̄ rursus introiuit in coelum: Nunq̄ denuo
reuertetur ad illud. Si enim ad impios atq̄ sceleratos
dicit Deus. Calcare aulam meam nō adiicietis. Nō/
ne multo magis diabolus q est totius impietatis au/
thor / & oīs sceleris pater / atq̄ inuentor ad coelestem
aulam / ex qua sponte cecidit: nunq̄ iterum ascēdet:
nunq̄ denuo reuertetur? Si enim spiritus exiens / iterū
non reuertetur: neq̄ reuocatur aīa ablata: nōne mul/
to amplius is qui ꝓpter iniquitatem de coelo exiuit.
nunq̄ rursus illuc reuertetur: & is qui propter impoe
nitentem neq̄tiam proiectus est e choris scōrū: nunq̄
prorsus ad poenitentiam reuocabitur? Stabit enim
tanq̄ incus / inconcussa / atq̄ indomita auersione. Et
adhuc: si olim Cain / cum exiret a facie dñi pro impiis
ausibus: nunq̄ ante cōspectum dñi Dei est reuersus:
nōne multo amplius hic diabolus qui ad oēm cru/
delitatem eius magister fuit: qui & homicida ab ini/
tio iuste est nūcupatus: a facie dñi Dei / tanq̄ iniustus
iuste ꝓiectus: nunq̄ ante faciem dñi ueniet amplius:
nunq̄ in cōspectu sanctæ gloriæ reuertetur ulterius?
Iuxta hoc q̄ dictum est. Auferatur impius ne uideat
gloriam dñi. Et adhuc. Si impii non resurgent in iu/
dicio: & peccatores in concilio iustorū non appare/
būt: quō ille qui pater extitit impietatum & genitor
peccatorū: idest diabolus: in conspectu gloriæ san/
ctæ Dei apparebit? Quomō uitæ mors conueniet:
quō stabunt tenebræ in conspectu lucis inaccessibi/
lis: quō sustinebit stipula / foenum: atq̄ cæra uicinita/
tem ignis īsupportabilis: De quo dicitur: Sicut fluit
cæra a facie ignis: ita pereant peccatores a facie Dei?
Quomō uocem Dei audiens r̄ndeat illi imundus /
atq̄ execrabilis refuga diabolus quem nec sancti an/
geli dignum hñt suo colloquio: cuius coniunctio/
nem nullus sanctorum suscæpit / neq̄ amplexus est?
Quod claruit in beato Paulo / & Syla: quibus ualde
molestum fuit: q̄ diabolus per illius diuinātis puel/
læ os in philippis sequentes eos clamauerit. Vsque/
quo non sustinens Paulus confusum / illud dæmo/
nium pepulit. Oībus itaq̄ modis cōprobatum est:
quia diabolus a sanctis pulsus est: atq̄ sanctorū p̄sen/
tiam non sustinuit / siue angelorū: siue hoium: mul/
to magis terribilem Dei præsentiam non sustinebit:
neq̄ ante gloriosam Dei faciē accedet. Si enim cum
ad terras ueniret unigenitus Dei: deitatis eius uirtu/
tem / atq̄ accessum non sustinens: ne torqueretur ro/
gauit: quō ad incorruptionem ascendens: ante illam
intolerabilem / atq̄ inaccessibilem Dei faciem stabit:
& uocē uerborū audiens: r̄sum / atq̄ replicationem
dabit? qđ est oīmode & illicitū & impossibile. Post
quæ uniuersa o amici (ut superius dixi) itelligamus
uerba sanctæ scripturæ. Venisse dicitur diabolus an/
te Deum: & audisse a Deo: & r̄ndisse Deo: nō quod
malignus / & imundus / atq̄ tenebrosus diabolus fa/
cie ad faciem steterit ante Deum. Absit. Quis enim
durus effectus sustineat (inquit) p̄sentiam eius? pau/
lo post in eodem libro hoc est. Quis durus effectus
ad non poenitendum: timorem / atq̄ uirtutem susti/
neat uultus eius? Ideo (ut supius diximus) non per/
sona uenit neq̄ssimus diabolus ante Deum: sed cō/
siliis: & cogitationibus / atq̄ neq̄tiæ suæ meditatio/
nibus: & quæ cogitauit tam de Deo / quā etiam de
Iob iusto: hæc uenerunt ante Deum. Horū memoria
uenit in conspectu æterni dei. Hæc memorās Moy/
ses personas ponit / atq̄ oñdit: p̄sonisq̄ utitur aliqñ
angelorū / aliqñ diaboli. Nōnunq̄ autem Dei: ut per
significationes personarū / ea quæ contigerunt desi/
gnet: & quæ facta sunt manifestet. Quorū euidens
exemplum in nobis repperimus / o amici. Nā & fre/
quenter sensibus nostris illo ꝑgimus: ubi nunq̄ cor/
pore p̄sentes fuimus: siue in coelum ad Deum / siue
in terram ad hoies. Sæpe enim ad absentes / tanq̄ ad
p̄sentes loquimur: & cogitationibus nostris cum il/
lis qui ualde longe sunt: cōtendimus / & altercamur /
certamus quoq̄ / & replicamus: & ex illorū persona
cōtrouersias / atq̄ replicationes nobis ipsis facimus.
Sæpe etiam & in coelum ad Deum ascendimus: &
tanq̄ in cōspectu Dei / in excelsis / animi uisione / atq̄
spiritus eleuatione stamus: & ad Deum loquimur:
& a deo audimus: atq̄ Deo r̄sum damus. Et hæc
uniuersa adhuc in corpore positi: atq̄ carnis corru/
ptione super terram circundati. Quod autem ita fi/
uere norūt hii qui syncæres sunt circa Deum: illi qui
aīs suis ad icorruptibilia / atq̄ excelsa semꝑ intēdunt.
Sic locutus est ad Deū Moyses: qñ r̄ndit illi Deus di/
cens. Quid clamas ad me? Sic stetit ante deum Elias:
cum diceret. Viuit dñs cui asto in conspectu eius. Ita
& alii inumerabiles oñdunt ex scripturis / & ad Deū
locuti fuisse: & a Deo audisse: & identidem deo r̄n/
disse: nō corꝑe in coelum in cōspectum dei ascēdere:
sed spūali aīæ syncæritate ante Deum uenisse. Tales
fuere illi ad quos dicit Apostolus. Vos nō estis in car
ne / sed in spiritu: utpote nō carnalia / sed spūalia in oī
tꝑe cogitātes: tanq̄ inter hoies sup terram uisi: animi
uero studio / ante Deum in coelo fuisse comprobati.
Eiusmodi dicūt cum fiducia. Habitatio uel cōuersa/
tio nr̄a in coelis est. Si igit̄ hoies carne iduti: & corru
ptiōe circūdati: in coelis ante Deū stare / & eē dicūtur:
nō natura illic effecti: sed uolūtate / & desyderio / atq̄
animi meditatione præuenti: quid magnum: si dia/
bolus cum sit spiritus / & incorruptibiliter aerem ꝑ/
transiens / & pelagus: ante deum uenisse dicit̄? Non
q̄ ipse uenerit: sed uenerunt imortales cogitationes

eius/atq; neqssimæ meditationes illius. Nam sicut
ad Cornelium dctũ est de bonis. Orationes tuæ/&
eleemosynæ tuæ ascenderũt in memoriam in cõspe
ctu dei: sic & dictum est diabolo de malis. Maligni/
tates tuæ/atq; iniquitates ascẽderunt in memoriam/
in conspectũ dei. Quomodo ascenderunt? A sanctis
angelis oblatæ. Sicut enim offerũt sancti angeli me/
moriam iustorũ/atq; iustificationũ eorũ ante deum:
sic similiter deferunt iidem angeli memoriam mali/
tiæ/atq; nequitiæ diaboli: liuoris quoq; eius/atq; in/
uidiæ quã habet circa sanctos in conspectu terribilis
dei. Quod autem offerunt gloriosi angeli in cõspe/
ctũ dei hæc uniuersa: testis est Raphael nuncius dei:
qui locutus est ad Tobiam: dicẽs ad eum. Cum ora/
res tu/& Sara filia Raguel: ego obtuli memoriã ora/
tionis uestræ: & legitima eius in conspectum gloriæ
dei. Offerunt nihilominus sancti angeli/non qua/
si nesciat is qui omnia nouit ante q̃ fiãt: sed ut testes
efficiantur sanctitatis/atq; pietatis iustorũ: iterum tã/
q̃ deflentes impietates/atq; iniustitias iniustorũ/aut
etiam ipsius diaboli. Hæc namq; demõstrans/atq;
significãs dominus dicit de illis bonis seruis: hoc est
de angelis. Venientes autem nunciauerunt dño suo
omnia quæ facta sunt: Sic itaq; omnimodis oñsum
est: & per sanctorũ uerba/atq; historias/& per ange/
lorum dicta: quia non psona sua/illa sæua/ac crude/
li/obscæna/& execrabili/tenebrosa quoq;/atq; abo/
minabili uenerit diabolus in conspectum sancti/atq;
gloriosi dei: sed neqtiæ reuelatione/sed liuoris atq;
inuidiæ approbatione/& iniustitiæ increpatione/
iniquarum nihilominus/& malignissimarum/atq;
pessimarum cogitationum manifestatione/atq; me/
moratiõe. Horũ scilicet omnium cõmemoratio/atq;
memoria uenit in conspectũ dei. Sic nãq; dicit post
hæc. Nũc recordabor impietatum eorũ: & uindica/
bo peccata illorũ: Non quasi oblitus nunc recorda/
tur: sed qa tunc uindicare iuste iudicauit. Iuxta hoc
ipsum exẽplum: nũc uenisse dr̃ in conspectu dei dia/
bolus: Non q̃ nequissimus ille uenerit in conspectu
boni dei: Sed quia cogitationes eius crudeles/ac ne/
quissimæ uenerunt in memoriam in conspectũ dei.
Hæc nimirum demonstrãs in hac scriptura: & per/
sonis utitur: & nõnunq̃ ex aduerso sibi inuicem eas
statuens: dicit. Venerunt angeli: ut starẽt ante deum:
& diabolus uenit cum illis: ut staret & ipse ante
deum. Hæc autem ob hoc dixit: ut & diaboli iniq/
tatem redargueret: & Iob tolerantiam ostenderet: &
dei iustitiam demonstraret. Venerunt (inquit) an/
geli dei: ut starent ante dñm. Venere utpote sancti ac
gloriosi: utpote sanctissima dei facie digni habiti. Ve
nerunt angeli sanctorũ sanctitati attestari: iustorũ di/
uersas/ac uarias uirtutes corã deo demõstrare. Mel/
chisedec deo dignum sacerdotium: Habrææ imo/
bilem fidem: Isaac unum conuiuium: Israel cordis
puritatem: Ioseph castitatẽ: Moysi mansuetudinem:
Iustitiam Iob/ac dei culturam. Istis nãq; tẽporibus
erat beatus Iob. Ista itaq; cõfiteri/ac profiteri/atq; te/

stificari: & (ut ita dicam) de istis gloriari coram deo
uenerũt sancti angeli. Sic & nũc/& usq; in finem sæ/
culi uenient/unius ieiunio non ficto/alterius sollici/
tis orationibus/alterius puræ poenitentiæ/atq; non
simulatæ/alterius syncærissimis eleemosynis & pau
perum largitatibus/ac miserationibus instantissime
in cõspectu dei astãtes. Pro his (inquit) oĩbus uene/
runt & uenięt angeli añ deũ: & diabolus uenit cum
illis: ut accusaret: ut detraheret: ut rẽphenderet: ut mẽ
dacio simularet: ut de Iob diceret. Num sine causa
Iob colit deum? ut affligeret: ut uexaret: ut luctaret.
Venit & nunc: ut luctetur/tribulet: ut psecutionem/
& tribulationes/atq; molestias sanctis/ac iustis exci/
tet. Ob hoc ergo uenisse dicitur tanq̃ angelus mor/
tis: tanq̃ angelus poenæ: rogãs/atq; expectans: quã/
do illi qui poena digni sunt: ei tradantur: & deputẽ/
tur poenæ/atq; perditioni. Sicut ille de quo dicitur.
Tradite huiusmodi sathanæ in interitum carnis. Si/
cut illi de quibus dictum est. Quos tradidi sathanæ:
ut discant non blasphemare. Omnes enim facino/
rosi/infideles/iniusti/impii/isti omnes malignis/atq;
pessimis diaboli angelis traduntur: ac deputantur il/
lis/de quibus dicitur. Misit in eos iram indignatio/
nis suæ: imissionem per angelos malos. Illis de qbus
dicitur alibi. De domo eius abstrahet eum angelus
mortis. Isti ergo ueniunt nunc: & tunc uenere tem/
poribus Iob. Sed nõ ante beatam dei faciem ueniũt
illi dãnabiles: sed consilia/& cogitationes eorũ/de/
syderia quoq; eorum/ac meditationes malignæ/&
pessimæ/atq; nequissimæ: & istarũ memoria offertur
in conspectu dei iuxta omnia quæ memorata sunt/
atq; ostensa. Post hæc uniuersa dicit. Et dixit Deus
ad diabolum. Nam sicut diabolus non psona uenit
ante deum: sed cogitatione/& desyderio/atq; nequi/
tiæ suæ meditatione: ita & Deus nõ ore locutus est
ad diabolum: neq; uerbis contulit cum iniquo: sed
occulta/& abdita increpatione neqtiæ eius/atq; cor/
reptiõe iniustitiæ illius. Nam si hic super terram ne/
mo de ueris/aut iustis pricipibus/atq; iudicibus, ho/
micidas aut fures/aut etiam facinorosos latrones cõ
fabulari secum: uel consiliari facit: ne similis illis iu/
dicetur: quãto magis iustus/& uerus/atq; terribilis
Deus impium illum latronẽ/atq; homicidam dia/
bolum pro colloquio suo ante gloriosam illã suam
faciem nunq̃ pmittit: neq; hoc amplectitur? Si enim
cum ad terras ueniret in corpore unigenitus: loqui
eum coram se/nõ pmisit: sed cum increpatione dixit
ad eũ: Cõticesce/& obmutesce: quõ in cõspectu glo/
riæ suæ deitatis colloquum cũ maligno statuat diabo
lo: cum dicit ad eum/& rñdit: & rñsum ab eo audire
patit/uel dignatur? Sed dixit ad diabolũ occulta in/
crepatione/atq; cõfutatione occultæ eius malignita/
tis/& zeli/atq; pessimæ cogitationis. Nam & sæpe
scriptura ea quæ nõ dicũt: dixisse dicit: & ea quæ nõ
audiũt: audisse: & ea quæ nõ intelligunt/nec uiuũt:
infremuisse. Sicut cũ dicit. Dixit mare: uirtus autem
maris dixit. Aut terra. Terra audi uerbum dñi: uel i/

fremuit

fremuit terra sup inhabitátes in ea. Manifestum náq;
est: quia neq; mare/neq; uirtus maris: hoc est fluctu/
um altitudo aliquando dixit/uel locuta est: neq; ter/
ra aliqñ audiuit/neq; infremuit. Nõ enim dixit: neq;
uiuit terra cum sit inaiata: Sed mos est scripturaꝝ ita
de quam plurimis dicere. Sic náq; & illud dicit scri/
ptura: qd' deus ad cetũ loqueret: & ad cucurbitam/
& ad uermẽ matutinũ & ad spm̃ incẽdio cõburen/
tem. Sicut scriptũ est. Et ꝓcæpit deus ceto magno: ut
deglutiret Ioná. Quid ei præcæpit: uel qua lingua
ad eũ locutus est? Hoium: an angeloꝝ? Nam pisces
neq; linguam/neq; uocem habẽt. Vel quomõ dixis/
se ad cucurbitam quæ nec uiuit/nec respirat? Quo/
modo loqueretur: uel qd dicẽs præcæpit spiritui in/
cẽdii: qui nec auditum nec intellectum habet: ut in/
cenderet/atq; ꝑcuteret in capite Ionæ? Vniuersa hæc
enim (cum nõ habeát sciẽtiam) naturaliter: uertun/
tur/atq; mouẽtur huc/atq; illuc creatoris efficientia.
Sicut ergo istis oibus & dixisse/& locutus fuisse &
præcæpisse/atq; iussisse dicitur Deus: nõ uoce dicẽs:
neq; lingua loquens: neq; in conspectum suum ad
coelestia eos subleuás: Sed occulta suæ uirtutis ope/
ratione uertẽs: ut ratio/uel necessitas poposcerit: Sic
similiter iuxta hoc exemplum hoꝝ quæ memorata
sunt: etiam dixisse/& locutus fuisse/& audisse/& re/
spondisse dicitur: & in præsentiam eum suscæpisse.
Neq; dictis quicq̃ ad eum depromens: neq; lingua
ad eum loquens: neq; ad excelsa sancta in cõspectum
suum: neqssimum diabolum subleuans/uel permit/
tẽs: Sed dixisse dicitur ad diabolum: cum occultam
atq; abditam eius nequitiam detegit/ac reprehẽdit/
atq; reuelat oibus: Quæ nobis euidẽter ostẽdit: hæc
núc memorans scriptura/dicẽs: Et dixit dñs ad dia/
bolum. Vnde uenis tu? Et interrogat ille qui prescius
est ac prouidus: neqssimum diabolum: unde uenis/
set illum iniustum/refugam: unde ꝑperasset. Sic in/
terrogauit olim Adá. Vbi es Adam? Non ut inscius/
sed sciens prescienter: & tunc ad Adam: & nunc ad
Adæ seductorem: sed Iob non supplantantem. Ad
eum qui Adam circumuenit: sed Iob non superauit.
Ergo quia in utroq; eiusdem neqssimũ malitia fuit:
merito ad utrũq; eodẽ usus uerbo dixit: Ad Adam
sane olim: Vbi es Adam? Ad diabolum uero postea:
Vnde uenis tu? Sed non ut inscius interrogauit: un/
de uenisset: sicut nec Adam olim ubi eẽt: Sed occul/
tam atq; abditam cogitationem eius detegere/atq;
publicare uoluit. Latenti enim labore aduersus Iob
inflámatus est: latenti cogitatione deum reprehẽdit:
quasi Iob defendentem: & multitudinẽ diuitiarum
illi cohibenter largientem. Dixit namque intra se/
metipsum. Si mihi tanta bona dedisset sup terram:
profecto & ego colerẽ illum in terris: sicut Iob. Núc
uero quis dabit mihi: ut possim ascẽdere cum ange/
lis in coelum: & stare in conspectu dei/in medio eo/
rum: & potestatem accipe a deo oium eius bonoꝝ?
Ostenderem cum eius bona ꝑdidissem: quia non est
utilior/neq; firmior Iob cæteris/hoibus uniuersis:
quia non ꝓpter charitatem/neq; pietatem Iob colit
deum: sed ꝓpter pecuniæ multitudinem/atq; bono/
rum abũdantiam. Nisi enim pro hoꝝ blandimẽto
seruiret deo: profecto non esset melior Iob Esau auo
suo. Nunc uero tanq̃ flos uidetur ex spinis oriri Iob
ex posteritate Esau. Sed si denudetur diuitiis: ꝑfecto
cõtinuo depudaẽ ẽt dei cultura. Si auferaẽ ab illo pe
cunia: ꝑfecto auferet ẽt ipse gr̃aꝝ actionẽ deo. Ergo
qa hæc cogitauit diabolus: cũ neqter inuidit Iob: &
illicite reprehendit deum: iniuste nihilominus/atq;
indigne ingressum cũ angelis desyderás ante deum:
Necnon & hoc quod illicite deferens Iob: pecuniæ/
atq; filioꝝ eius potestatem accipe cuperet: acceptaq;
oia subito perderet: & cum perdidisset: aut certe Iob
a deo abstraheret: aut etiam cum iustum Iob tormẽ/
tis afficit: neqtiæ suæ satisfaceret. Ergo quia (ut dixi)
desyderio suo/ac consilio ita uenit nequissimus dia/
bolus ante deum in medio angeloꝝ: merito uenisse
eum dicit: non q̃ ipse uenerit: sed desyderium eius/
atq; cogitatio uenit. Aduersus quam cogitationem
respondisse dicitur deus: & interrogasse diabolum:
unde uenerit. Nam & uere nõ poterat hæc historia/
liter scribi: neq; aliter nobis recitari: nisi ut personæ
ponerentur: ac memorarentur quasi adinuicem lo/
quentes: ac sibi inuicem rñdentes. Ob hoc ergo di
cit. Et dixit deus ad diabolum. Vnde uenis tu? non
quasi interrogans/uel quærẽs/uel sciscitans dixerit:
Vnde uenis tu? Sed culpans/& detegens/abdicans
quoq;/atq; redarguens/& iniqtatem eius/atq; apo/
stasiam: malignumq; eius liuorem circa Iob/& circa
oẽs sanctos demonstrás: dixit. Vnde uenis tu? Non
dixit hoc ad angelos/neq; ad sanctas uirtutes: Non
interrogauit spirituales ministros: unde uenissent/
uel un̄ ueniát. In ipso eñi/atq; in eius uolũtate/in ui/
sionibus eius/atq; ordinationibus & eunt: & ue/
niunt: & omnia ꝑficiunt/atq; oia adimplent/& cun/
cta sm̃ eius uolũtatem opãtur. Iuxta hoc quod di/
ctum est. Bñdicite dñm oẽs angeli eius: ministri eius
qui facitis uolũtatem eius. Ergo quia tales sunt san/
cti angeli: & taliter faciunt uolũtatem dei: & in ipso
eunt/& ueniunt: & extra ipsum nunq̃ sunt: merito
illos nõ interrogat: unde ueniant. Malignum aũt il/
lum refugam: atq; apostatam interrogat: tanq̃ alieni/
genam/tanq̃ exterum/tanq̃ aduersarium/tanq̃ inimi
cum oium bonorum. Hunc ergo interrogás/dicit.
Vñ uenis tu? Ab homicidiis/a sanguinibus: ab adul/
teriis/a furtis/a mẽdaciis: tanq̃ homicida/& tanq̃ pa/
ter mendacii/& hoꝝ author/atq; inuentor existens
super terram. Vnde uenis tu? Ab internectione Abel:
a gigantum impudicitia/atq; interitu illoꝝ/a turre
cõtumaciæ/atq; dispersione/ab Esau auiditate atq;
fratris circũuentione/a Pharaonis ꝑtinacia/atq; per/
ditione/Ab israel in deserto idoloꝝ cultura atq; rui/
na/A ꝓphetarum ꝑsecutione/ab interfectione Ioan/
nis/a iudeoꝝ crudelitate/& ab oium a sæculo & usq;
in sæculum maloꝝ ꝑfectione. Omnia (inquit) ma/
la sup terram ex te orta sunt: & ex te initium sumpse/

runt:& parte sub te coelo disseminata sunt. Et tu es
o diabole oium hoꝝ & factor/& suffragator/& ini/
tium & finis. Ob hoc (inqt) o diabole & mors ui/
uit:& infernus floret:& tenebræ gaudent:& obscu/
ritas nõ minorat:& iniqtas nõ deficit:& iudex mor
tis uictoriam accipit. Cum ergo iterrogem te:uñ ue/
nias:nõ quasi nesciẽs interrogo:neq; ut ignarus sci/
scitator:sed ut reprehẽdens atq; detegẽs/cõuincens/
atq; redarguẽs/ostẽdens quoq;/atq; demonstrãs:qđ
ab oi impietatis/atq; iniustitiæ pfectiõe atq; opatio/
ne uenias. Dic uñ uenis tu:zelo succẽsus/iniquitate
oneratus inuidia plenus? Ego(inqt)dedi Iob:& tu
inuides? ego adieci illi:& tu æmularis? ego multipli/
caui:tu uero fluescis? ego largitus sũ:tu uero aufer/
re conaris? Appræhẽdam enim te:& detegã diuina
ꝓuidentia:tanq̃ furẽ alienis bonis inhiantẽ:& spe/
rantem quod per hæc iustum Iob subuertere possis.
Sed ego(inquit)& tuam iniquitatem redarguam:
bona Iob tibi tradendo:& Iob iustum demõstrem/
per tolerantiam uictoriam de te sumentem. Ob hoc
ergo tanq̃ interrogans dico. Vnde uenis tu? ut occul
ta tua meditatio appareat:ut uehemens tua nequitia
oibus demõstretur:ut maliciosus tuus ille liuor om
nibus inotescat. Pro his ergo oibus dico. Vnde ue/
nis tu? Aduersus quæ rñdens diabolus dixit. Cir/
cuiui oẽm terram quæ sub coelo est:& ueni. Magni/
loquio atq; arrogantia uteris/o miserrime diabole:
elatione quoq;/atq; iactantia:ut appareat:quod oẽs
magniloqui/iactanticuli/arrogantes/& superbi tuæ
nequitiæ sint discipuli:& apud te didicerint ea quæ
deo sunt contraria. Deus enim superbis resistit:Hu/
milibus autem dat gratiam. His similiter etiam An/
na mater Samuel dicit. Nolite loqui superba in su/
perbia:& non exeat magniloquum ex ore uestro. Sed
hoꝝ imemor diabolus & alios docuit:& ipse ma/
gna locutus dicit. Circuiui totam terram quæ sub
coelo est. Sed nõ carnalibus uestigiis/neq; corrupti/
bilibus gressibus:sed spirituali transcursu/atq; incor/
porali transitu uniuersa quæ sub coelo sunt subito
peruolans/atq; peragrans. Sicut ergo non corrupti/
bilibus gressibus/neq; carnalibus uestigiis circuiuit
terram diabolus:sed icorruptibili/atq; occulto trãs/
cursu:sic similiter cum dicit:quod ante Deum ste/
terit:non facie ad faciem coram deo stetit:Sed occul
tis cogitationibus/& nequissimis meditationibus/
atq; iniustis deliberationibus ante Deum uenisse di/
citur:Hoc est nequissimæ eius cogitationes per eius
increpationem steterunt ante Deum. Sed interim
circuiui(inquit)totam terram quæ sub coelo est:&
ueni. Gloriaris o diabole:ꝗ circuieris totam terram
quæ sub coelo ẽ:Sed male gloriaris:& mala est hæc
gloriatio tua. Terram circuis:Sed ad coelum non
reuerteris. Ea quæ sub coelo sunt peragrans:Sed illa
quæ in excelsis sunt:non possidebis. Circuiui om/
nem terram quæ sub coelo est. Circuiuit non car/
nalibus uestigiis:sed circuitionibus iniquitatis:non
terrenis gressibus/sed spiritualibus seductionibus.

Circuiui totam terram quæ sub coelo est:non per
temporꝝ spatia circuisti:sed subito/uelociter/ac cele/
riter omnia quæ sub coelo sunt pagrasti:& oia quæ
in aere sunt ꝑuolando:& cuncta quæ sub coelo sunt
inspiciendo:subito ab oriente ad occasum transeun/
do:& a meridiano ad aquilonem peruolando:& ea
quæ per quattuor terminos orbis terræ in omni/
bus gẽtibus/& ꝓuinciis/& regionibus/atq; linguis
fiunt/uel dicuntur:uidens/& audiens/& sciens:non
tanq̃ præsentiam habens:sed tanq̃ spiritus uolans:&
omnia quæ dicũtur:audiens:& quæ opibus fiunt:
uniuersa uidens. Ea uero quæ in corde/atq; itra ani/
mum tractãtur:nesciens. Si enim hoium cogitatio/
nes scisset:ꝓfecto nullum hoiem saluum fieri pmi/
sisset:nihilq; boni perficere. Sed omnia bona mox
ut cogitatione coepta fuisset:cõtinuo destrueret:cõ/
tinuo pficere non pmisisset. Nunc uero ea quidem
quæ cogitantur/uel tractãtur:ignorat:Ea uero quæ
in operibus fiunt:& per uocem dicũtur:audit/& ui/
det:utpote spiritus callidus/ac subtilis/& qui ubiq;
est pñs:atq; totum mundum subito peruolans. Si
enim uenti aeris/regiones/ac prouincias subito per/
fluunt/atq; pertranseunt:nonne multo amplius ae/
ris spiritus:idem neqssimi dæmones subito totum
peruolant mũdum:subito uniuersa peragrant quæ
sub coelo sunt:subito ubiq; pñtes sunt/in oi plio/
in omni pugna/in oi perturbatiõe/atq; mortis rui/
na:In oi seditione/ac tumultu/in oi cõtentiõe & lite/
& in oi sanguine/& homicidio/& furto/atq; adul/
terio/oiq; lamẽtabili bello? Siue oriẽtis/siue occidẽ/
tis/siue meridiani/siue aqlonis/ubiq; præsentes sũt
nequissimi/atq; aerii dæmones:plus perturbantur:
& succendentes/atq; uniuersa mala mouentes:unde
& diuinatiões sunt:ex quo malignissimi dæmones/
aeriiq; spiritus subito hunc mundum peruolantes:
atq; uniuersa quæ in oi loco huius mũdi fiunt:con/
templantes:& ea quæ dicuntur:audientes. Qui ali/
bi/ubicunq; longe positi fuerint:suæ nequitiæ mi/
nistris reuelant/atq; demonstrant/tam in somniis/q̃
in uigiliis/necnon in phantasmatibus:& iuxta hæc
quæ fiunt uel emergunt:etiam alia futura prospera/
re/atq; probare docent. Exinde coepit diuinationis
error inter filios hoium:Inde scandalum in eos qui
sũt sup terrã ortum est. His namq; oibus demõstra/
tis/atq; memoratis:malignissimus/atq; aerius dia/
bolus dicit. Circuiui totam terram quæ sub coelo
est:& ueni. O nequissime aduersari/O malignissime
diabole/quam malignus es:& ad oia mala uersutus/
atq; callidus? Cum enim ad Deum loqueris:humi/
litatem fingens:totam terram quæ sub coelo est:cir/
cuisse te/dicis:& coeli non memineris. Cum autem
ad homines loqueris:tunc nihilominus magna lo/
quens:ut hoies rapias/dicis. In coelum ascẽdam:su/
per stellas coeli ponam sedem meam:ero similis al/
tissimo. Hoc nimirum ob hoc dicis:ut pro altissimo
adorari/atq; coli ab hominibus possis. Circui(in/
quit)totam terrã quæ sub coelo est. Terram circuis

o diabole/ad desolandum/atq; ad exterminandum eam. Ea quæ sub coelo sun: peragras:ad perturbandum/& peruertendum:& ad furtim reconcitandas atq; exacerbandas gentes/aduersus gentes/& regiones. Pro istis ergo oibus inquit:circuiui totam terram quæ sub coelo est/& ueni. Sed & adhuc aliter. Circuiui totam terram : oẽs terrenos / eos qui terrena sapiunt tm̃:eos qui terrena sola cogitant/& meditantur/diligunt/atq; requirunt. Istos ergo circuis/exploras/exquiris/exculcas:quia introitus/& exitus/uiam/atq; iter in eis habes. Sic(inquam)circuis terram o diabole : & peragras ea quæ sub coelo sunt. Quæ sunt hæc? Corda quæ sunt sub coelo : quæ in coelum nunq̃ ascendere : neq; fidei integritate / neq; mentis desyderio / neq; dei memoria / neq; resurrectionis expectatiõe/neq; timore iudicii/neq; spe æternæ gloriæ. Sed hoꝝ oium quæ in coelo sũt obliuiscuntur:despiciunt quoq;/atq; derelinquunt. Talia sunt corda oium ferocium/ptinacium/eoꝝ qui non agunt poenitentiam. Huiuscemodi enim corda circuit diabolus/persuadens/atque instituans / obtundens atq; obdurans : eoꝝ qui ea quæ super coelum sunt in incorruptione non sapiunt : sed ea sola quæ sub coelo sunt in corruptione:sup terram requirunt. De istis ergo oibus dicit . Circuiui totã terram quæ sub coelo est:& ueni. Nobis autem condonet Deus cor mundum/aĩam castam/mẽtem piam/fidem integram / plenam charitatem / misericordiam syncæram/puritatem nõ fictam/& spem imobilem:ut oẽs nequissimi incursus/atq; accessus longe a nobis teuerentur:& ois uersutia eius confusa/atq; inefficax comprobetur. Sed interim cum hæc diceret diabolus: quod circuisset terram:& peragrasset ea quæ sub coelo sunt:respõdit ei Deus : dicens. Aiaduertisti ad puerum meum Iob:quia non est ei similis quisq̃ in terris? Tanq̃ si diceret. Qui gloriaris ꝙ terram circuieris: & ea quæ sub coelo a sũt pagraueris : dic mihi: Animaduertisti ad puerum meum Iob? Quod si forsitan dixeris . Nescio quis sit Iob. Hic est cui non est homo similis super terram . Ego dico : ꝙ non sit similis illi super terram. Tu uero quid dicis:quod terram circuieris : & ea quæ sub coelo sunt peragraueris? Oñde alium similem illi. Et uere nequissimi diaboli cogitationes arguit:atq; illicitum eius liuorem ostendit:quæ meditatus est : ac nequiter cogitauit: cum Iob zelatur/& inuidet. Ac si diceret. Ecce arguo meditationes tuas:ecce reuelo cõsilia tua:ecce oñdo neqtiam tuam/atq; liuorem : ecce do tibi audaciam: ut præferas tuam maliciam:ut depromas malignitatem tuam:ut ad certamẽ atq; praelium beatum Iob requiras. Nisi enim fiduciam accæpis:quærere non audebis. Aiaduertisti ad pueꝝ meum Iob:hoc est:relaxasti aium tuum/cogitatiões tuas/consilia tua/meditationes tuas? Ad quem? Ad puerum meum Iob. Lætaberis aduersarii sagitta / in modum ignis comburens. Hæc uox est:quam diabolus audire non tolerat nequissimus:ut aliquis seruus dei sit : uel oino nominetur. Cum antea odio haberet Iob : atq; zelaretur eum:adiecit super nequitiam:cum seruum dei illum nuncupari audisset/deo astruente : ad puerum meum Iob. Et aiaduerte quantus sensus in hoc ipso demonstratur sermone:cum seruum suum appellat Iob. Primum quidem tanq̃ gloriam sibi existimat/atq; honorem oium dñs:quo sancte/atq; caste illi seruiant hoies. Idcirco quasi glorians dicit. Nunc sane est hic de solo Iob:pueꝝ meum Iob:hoc est seruum meum. Alibi autem de plurimis . Misi ad uos omnes seruos meos prophetas . Vnde etiam ipsos glorificat/atq; magnificat:per id quod seruos/& famulos eos astruit/atq; appellat. Sicut Moysen : de quo dicit ad Aaron. Non sicut famulus meus Moyses: in tota domo mea fidelis. Et post paululum. Quomodo non timuistis loqui de famulo meo Moyse? Quid h̃ maius est : quid superius? quam creatoris quis sit seruus / atq; coelestis regis famulus? Non est hac maior alia gloria . Super hæc autem ipsum diabolum increpat/deiicit atq; obiurgat:per id qđ Iob puerum suum appellat . Aiaduertisti(inquit)pueꝝ meũ Iob. Ac si diceret. Nõne uictus es / & deiectus/atq; humiliatus : ut Iob corruptibilis / atq; terrenus hõ/seruũs meus sit : & in mea seruitute permaneat? Tu uero o diabole cũ supior sis angelis : cum Cherubin a me creatus:a mea s'uitute recessisti:& meum ministerium dereliqsti:merito ex sanctis choris proiectus/atq; ex coelestibus pulsus:circa terras oberras: circa terras reptas : & terrenos circũuenire conaris . Ob hoc enim dicis:quod terrã circuieris : & ea quæ sub coelo sunt peragraueris:quia coelestium refuga effectus:atq; in terrenis reptare:& terram manducare:in psona serpentis es maledictus : Aiaduertisti aio illo nequissimo/inuido/crudeli/prauo/fero ad puerum meum : mitem/benignum/subiectum/religiosum/non fraudulentum/sed deuotum. Ad puerum meum:cui non est homo similis super terram in oibus uirtutibus atq; studiis. Non est similis illi super terram. Habraam non est:Isaac requieuit:Israel transiuit:Ioseph quietem resumpsit . Propterea non est illi similis quisq̃ super terram. Ego(inquit)testimonium perhibeo uirtutibus eius:utpote oium cognitor dñs. Attestatur uidelicet illi etiam malignus tuus liuor/o diabole. Nisi(inqt)meus seruus fuisset sanctus/ac dignus:atq; mihi bene complacens:nõ utiq; eum zelatus fuisses:nõ utiq; ei inuideres. Non es zelatus Esau/neq; Hismael . Non es zelatus Saul/neq; Achitofel / neq; Doech / neq; ullum ex his qui tuam peruersam fecere uoluntatem:Sed zelatus es a sæculo oẽs seruos meos / atq; cultores : idest Abel/& Ioseph/& nunc ipsum Iob/atq; his similes oẽs:& oẽs syncæriter me inuocãtes:quia non est(inquit)similis illi quisq̃ super terram:in oibus bonis operibus/atq; Deo dilectis. Sine querela est:utpote qui in nullo potuit rephendi . Quamuis(inquit)tu eum rephendas o diabole : quasi propter diuitias me colentem:post paululum comprobabitur:quia Iob oino

sine querela permanet: & non solum sine querela:
sed & iustus: Cum iustitia autem & uerax. Sed quia
pleriq; hoium in hoc mūdo oibus modis sine que/
rela fuerūt / & iusti & ueraces inhumanis dumtaxat
iudiciis & causis/atq; icorruptibilibus iustitiis uni/
uersis: Sed (hoc q̄ summum / ac maximum est) Dei
scientiam nō habuerunt: charitatem quoq; Dei atq;
culturam. Merito sup hæc uniuersa bona Iob adii/
cit id q̄d maximum est: dicens. Dei cultor/sine que/
rela fuisse siue iustus/siue uerax. Omnia hæc ꝑpter
Deum erant/atq; Dei culturam. Super quæ uniuer/
sa adiiciens/dicit. Abstinens se ab omni re mala: ut/
pote qui Deum colebat: utpote qui Deum metue/
bat: tanquam qui Deo seruiebat: & tanquam qui
Deo placere cupiebat. Sic itaq; super omnes cæte/
ras uirtutes/ꝑcipuam eius uirtutem cōclusione de/
monstrans: Dei cultorem illum fuisse oñdit: atq; ab
omni re mala abstinentem. Et uere cum hæc ad dia/
bolum loqtur: & per hæc diabolum arguit / atq; in/
crepat: ac ueluti diceret. Audi o diabole. Ad te enim
est hic sermo: & tua hæc increpatio/atq; obiurgatio.
Sine querela est Iob: Tu uero oibus criminibus es
refertus. Iustus est Iob: tu uero ipse iniustus/ & totius
iniustitiæ suffragator. Verax est Iob: tu autem totius
ueritatis es exors: atq; omni mendacio plenus: & ois
fallaciæ atq; doli es pater. Dei cultor est Iob: tu uero
Dei refuga & apostata/atq; rebellis: Et nō solum tu:
sed & oēs hoies hoc instigas/ꝑsuades/ & doces. Ab/
stinet se Iob ab oi opere malo/ & uerbo: Tu aūt om/
ne malum/ & illicitū/ atq; impium opus / ac uerbum
seminasti inter hoies: atq; in his quæ sub cœlo sunt:
oriri fecisti. Dicit deniq; uniuersa deus ad diabolum:
cū laudat Iob/ & ueraciter magnificat eum: ut nosset
diabolus aduersus quem habebat: ne postea diceret.
Non mihi indicasti: neq; ego sperabam in oibus su/
per terram huiuscemodi esse constantiam. Cunctos
audiui q fuerūt ab initio sæculi: & q̄ plurimos meis
muscipulis circūdedi: atq; meis insidiis apprehendi:
merito putabam etiam hunc / quasi unum ex oibus
facile superare. Ob hoc ergo ne uictus diabolus post
hoc posset ea quæ memorata sunt/dicere: propterea
testificatus est illi Deus: & ante ꝑmonuit de omni/
bus quæ circa Iob agerentur. Ac si diceret. Noli pu/
tare o diabole: q̄d aduersus auum Iob Esau habeas:
aut aduersus unum ex Esau similibus. Sed aduersus
Iob habes: in fide indeclinabilē/ imobilem a iustitia/
in gratiaꝶ actionibus imutabilem/in doloribus nō
succumbentem non deficiētem in tribulationibus.
Talem fuisse Iob sciēs Deus: ante testificatus est dia/
bolo dicens. Homo sine querela / iustus/uerax/Dei
cultor/abstinens se ab oi re mala. Sed & quæ in lau/
dem beati Iob dixit Deus atq; in testimonium neq/
simi diaboli: hæc ad maximam inflāmationem ꝑfe/
cere neqtiæ aduersarii/atq; ad maximā aduersus Iob
cōcitationē liuoris ac zeli. Merito audacia fretus/ne/
qssimus imoderāter ꝑtulit suā iniquitatem: dicens.
Num sine gratis Iob colit Deum? Rñdit nihilomi/
nus & dixit. Non labiis depromens: neq; ore huma/
no locutus: Sed consiliis iniqua cogitans: atq; ipsis
cogitationibus illicita meditatus. Rñdens diabolus
dixit. Non sine causa Iob colit Deum. Incipit oñde/
re: quia nequiter meditatus est. Incipit publicare: qa
maliciose cogitauit. Nō sine causa inquiens Iob co/
lit Deum. Non gratis / sed cum præcio: non frustra/
sed pro mercede: Non propter pietatem/sed propter
diuitias: Nō propter dñi dilectionem/sed ꝑpter pe/
culii multitudinem. Nō sine causa Iob colit Deum.
Habet pro quibus recompenset: habet pro quibus
reddat retributionē. Nō sine causa Iob colit Deum.
Si enim ferocioribus/atq; imanioribus hoibus tan/
tas conferres diuitias/ & tantam gloriam/atq; tātum
honorem: profecto oēs uno consensu tibi seruirent:
& te colerent. Non sine causa Iob colit Deum: Sed
pro diuitiis/pro possibilitatibus/pro substantia/pro
facultatibus/pro potētia/ & gloria/atq; honore. Pro
istis ergo/atq; hoꝶ blandimentis te colit. Aufer uni/
uersa quæ ei dedisti: & apparebit ob quam rem te co
lit. Nunc uero facile est illi colere te: facile est esse sine
querela/ & iustum/atq; ueracem. Sine querela est/qa
innumerabilia habet: & in nullo indiget. Iustus est:
quia diuitias habet. Verax est: quia oēs undiq; illi in/
clinantur: & sermonum eius usq; ad nubes perferūt.
Sed mitte manum tuam: & tange oia quæ habet: &
scito si benedicat te. Aufer (inquit) diuitias: expolia
facultatib9/detege gloria: priua honore: Humilia ex
sublimitate: & tunc non solum hanc culturam dere/
linquet: sed & si non in ꝑsenti te benedicet: Hoc est
nisi in præsenti tibi maledicat / & blasphemet / atq;
detrahat. Moyses enim magnus homo Dei cum scri
beret Iob: non ita scripsit: sicut diabolus locutus est:
sed decētius/ac benignius: utpote deuotus dñi famu
lus. Diabolus enim crudeliter/atq; nequiter locutus
est: ut plus ad iracundiam (ut putabat) prouocaret
Deum. Non dixit: Si in faciem te benedixerit: Sed si
nō in faciem tibi maledixerit. Moyses uero illicitam
atq; crudelē diaboli uocem imutans: dixit. In faciem
tibi bñdixerit. Nō sine causa (inqt) Iob colit deum.
Et ut quid: uel ob quam causam colit? Quia tu mu/
nisti illi: ea q; quæ extra domum / atq; intra domum
eius sunt. Tu munisti tu circūdedisti / tu obumbra/
sti/tu ꝑtexisti/tu illæsa custodisti oia bona eius. Non
solum ea quæ intra domum sunt/sed ea quæ extrin/
secus sūt extra domū: uniuersa quæ sunt ei in circui/
tum. Quoties (inquit) uolui appropinquare: & nō
inueni accessum: cū ꝑtegis atq; obumbras. Quoties
(inquit) uolui ꝑdere/ & exterminare: & non permi/
sit oipotens manus tua. Tu munisti ei oia quæ sunt
intra domum/atq; extra domum eius: tāquā flāma
ignis/angeloꝶ tuoꝶ custodia/ante me omnia bona
eius circūdas: accessum mihi minime cōcessisti: neq;
approximare mihi ꝑmisisti: potestatem mihi nulla/
tenus dedisti. Quid ergo laudas Iob quasi iustum?
Quid magnificas Iob quasi Dei cultorem/atq; reli/
giosum? Non Iob religiositas/neq; iustitia hoc fecit:

Sed largitiones tuæ / atq; multiplicia tua bona : pro
quibus te colere uidetur. Quod si non ita est : Mitte
manum tuam:& tange omnia quæ habet:nisi in fa/
ciem bñdixerit tibi uel potius maledixerit:sicut dia/
bolus dicit. Tu (inquit) munisti:tu bñdixisti:tu mul
tiplicasti:tu conseruasti : & ea quæ domi sunt : & ea
quæ extra domum sunt in circuitu : Et ea quæ sunt
prope:& ea quæ lõge sunt uniuersa. Pro his (inqt)
oĩbus depcatur / & colit:& gratias tibi agit:Non tibi
gratias agens:sed pro ipsis bonis recompẽsans:non
te diligẽs:Sed ipsam multitudinem pecuniæ amãs/
& cõseruans atq; pdere nolens. Non ergo pro tua
(inqt) dilectione te colit:neq; pp tuam bñitudinẽ ti/
bi grãs agit:sed pro pecuniæ huius blãdimẽto te co
lit:sed pp bñitudinẽ quã ei dedisti:tibi grãs agit. Au/
fer ergo illi quæ dedisti uniuersa:& apparebit oĩbus:
quæ sit Iob perfidia : & quia non pro dilectione te
colit:sed propter pecuniam:Cui digne rñdeatur : &
dicatur ad eum. Dic o nequissime sathan:dic o mali/
gne diabole:nõ intelligis o miserrime : quia tu teip/
sum deiicis:tu temetipsum condemnas? Nam in his
quæ Iob reprehendis:qđ ille ingratus extiterit: Te/
ipsum condẽnas cum tu eadem facis. Nam hoc ip/
sum tu fecisti : cum a Deo discederes : atque deo re/
sisteres:derelinqueres quoq; / atq; ingratus existeres.
De quibus nunc Iob nec quicq̃ huiusmodi facien/
tem:pessime arguis ac reprehendis. Sed interim o dia/
bole dicis:quod non propter me colat me Iob : sed
pro donis meis atq; pecunia. Dic ergo o nequissime
sathana: quantum / uel quid dedi Iob : quemadmo/
dum tibi? Nõne superiorem te angelis feci : & ante/
riorem archangelis? Nõne inter ordines Cherubim
te creaui? Nõne in corruptionis gloria te indui? Nõ/
ne indesinẽte lætitia uultus mei te constitui? Pro q/
bus tu uniuersis ingratus existens:me dereliquisti:&
a me recessisti:atq; mihi extitisti rebellis. Dic ergo o
diabole quid huiuscemodi dedi Iob : quid huiusce/
modi ei impertiui? Nẽpe in tristitiis uiuit sup terram:
Nẽpe nõ labores manuum suarũ manducat in cor/
ruptibilibus:Nempe non labores suos non hñtibus
diuidens:mihi gratias agit:nempe nõ in sudore uul/
tus sui edens:me colit? Quomõ (inquit) o infelicis/
sime diabole / cum tu pro gloriosis in incorruptio/
ne ingratus extiteris:Iob reprehendis:illum qui in exi/
guis / atq; paruis fidelis existens:indesinenter me co/
lens:mihi gratias agit? Hæc itaq; audiẽtes nos (o ui/
ri peritiæ) caute nos obseruemus:sollicite animabus
nostris intendamus. Nam idem ipse diabolus est &
& nunc:qui utiq; fuit & tunc. Eundem iniqtatis li/
uorem etiam nũc habet circa nos procul dubio:quem
& circa Iob. Non quiescit unq̃ accusare homines ad
deum / & deum ad homines. Merito enim diabolus
uocatur:id est accusator. Sic nãq; & tunc Iob accusa/
uit circa deum:quasi nõ propter syncæritatem:sed pro
pecuniæ blanditione deum coluerit:& deum accu/
sauit / & reprehendit nõ minime / sed qn potius maxi/
me:q̃si nõ digne / sed cohibenter Iob diuitias tribue/
rit:ob hoc solum:ut adorarẽt illum tñ hoies:& co/
lerẽt. Hoc ipm nimirũ etiam nũc facit:& usq; in con/
summationem sæculi : oẽs homines occulte accusans
ad deum:& pro uerbo : & opere omnibus hoibus
laqueos / & capturas / & muscipulas ponit : & scãda/
la multiplicat:& tribulationes / & molestias ingerit:
maxime iustis oĩbus / atq; sanctis : circa quos etiã ze/
lum habet : & bella suscitat / atq; prœlia cõmittit. Si/
cut dicit quodam in loco. Et faciebat bellum cum
sanctis altissimi Dei. Merito ergo in oĩ tpe caute / atq;
sollicite obseruemus : atq; intendamus aĩabus nrĩs:
ut nec hic accessum ad nos nequissimus iueniat:nec
illic in conspectu Dei nos reprehẽdat. Mitte (inqt)
manum tuam:quæ nunc circũdat : quæ nunc mu/
nit:quæ nunc protegit:quæ nunc undiq; obũbrat:
quæ nunc nullatenus mihi accessum tribuit. Mitte
nunc manum tuam:hoc est præceptum tuum / iussio/
nem tuam / imperium tuum. Hæc namq; significãs
dicit. Mitte manum tuam:ac si diceret. Precipe / iube/
manda / permitte. Hæc itaq; uniuersa hĩs intra men/
tem suam neqssimus diabolus:dixit. Mitte manum
tuam: Non de eo infœlix dixit ad Deum : mitte ma/
num tuam:eo quod manum Dei uellet mitti. Scie/
bat nãq; miser / quia ubicũq; manus cum propitia/
tione mittitur:illic & mittitur / & auxiliatur / & opi/
tulatur / & regit / & sanat / atq; saluat. Hæc nimirum
sciens iniquus:aliud loquebatur:& aliud cogitabat:
aliud suggerebat:& aliud quærebat. Dei manũ no/
minabat:& in sua manu eũ tradi quærebat. Ob hoc
ergo dicit callide. Mitte manum tuam. Bene inquit.
Ecce mitto manum meam:Et tu dicis. Ad quid fa/
ciẽdum mittam manum meam? Mitte (inquit) ma/
num tuam:& tange oĩa quæ habet. Cur tangam in/
quit? Ad pdendum (ait) tange / ad interitum / ad ex/
terminandum / ad pditionem. Et q̃uo (inquit) per/
dam (o inimice oĩum bonorũ diabole) ea quæ crea/
ui? Quomõ exterminem ea quæ dedi : uel q̃uo de/
leam ea quæ ego feci? Et adhuc aliter. Quomõ per/
dam (o diabole) substantiam:ex qua mihi nõ indi/
genter uictimæ offerũtur:atq; syncæra sacrificia im/
molantur? Quomõ exterminem substantiam:unde
uiduæ uestiuntur:& orphani pascũtur:& infirmorũ
scapulæ calefiunt? Quomõ perdam (o diabole) fi/
lios eius qui me nimium diligit? Quomõ obdurem
ora eorũ qui in inocentiam una cum patre suo Iob/
deuote mihi gratias agunt? Sed interim qa non po/
test (inquit) aliter tua iniqtas sedari:nisi sic. Ecce oĩa
quæ habet dedi in manu tua. Nam si non dedero:
discedens gloriaris / & plaudebis:quasi uictor disces/
seris:quasi ego hoc certamen non concesserim:qua/
si hoc bellum fieri non pmiserim:quasi de Iob con/
stantia nõ præsumpserim:quasi ante prœlium / atq;
cõgressionem superatus fuerit Iob qui a me magni/
ficatus / atq; laudatus est. Ob hoc (inquit) ne de his
glorieris o diabole : Ecce oĩa quæ habet dedi in ma/
nu tua. Et adhuc propterea cum hoc gloriari:uel plau/
dere non permitteris : ut cum hoc ipso etiam humi/

lieris/ac refuteris/atq; mendax cõproberis. Iob uero
exaltetur / & beatificetur / atq; uictor demonstretur:
Et sit deus uerax qui testimonium phibuit Iob. Tu
uero o diabole mẽdax:atq; author mendacii osten/
daris. Ob hoc ergo oia quæcũq; habet: dedi in ma/
nu tua:ut oẽs in perpetuo cognoscant: & tuam ini/
quitatem o diabole/& Iob iustitiam/ac tolerantiam/
& meam præscientiam: & quia in tribulationibus/
atq; in tolerantia probo electos meos: & quia pluri/
mæ tribulationes iustorũ: & ex oĩbus his liberat eos
dñs: & quia tanq̃ aurum in fornace:ita iusti atq; deo
acceptabiles probantur in tẽptatione. Ob hoc ergo
tridẽs/dicit ad diabolum. Ecce(inquit)omnia quæ
habet in manu tua dedi: Quia hoc quæsisti: ut ego
manum meam mitterem: Ideo ecce ego dedi omnia
quæcũq; habet in manu tua: & peculium/& filios/
& substantiam/& labores & diuitias/& possibilita/
tem:oia quæ sunt itra domũ & extra domum eius:
oia quæcũq; habet: non defendo/neq; contradico/
non præpedio/neq; obuio: Sed in manu tua trado.
Interfice dele/perde/atq; extermina/ pfice malignum
tuũ liuorem: Imple maledictũ illum tuum odium.
Pecuniam enim/& filios Iob pdes: Sed charitatem
eius non perdes. Substantiam ac labores eius iterci/
pis: sed syncæritatẽ illius. atq; gratiarũ actionẽ nõ in/
tercipies. Oia ergo quæcunq; hẽt: dedi in manu tua:
quæ iram/atq; gladium continet: quæ praelia/atq;
bella operatur: quæ perditionem / atq; dãnationem
perficit: quæ doloribus nõ satiatur: quæ sceleribus/
atq; impietatibus inhiat: In hanc(inquit)manum
tuam trado oia quæcũq; sunt illius. In hãc manum:
quæ si præualeret: oẽm hoiem/& oẽm spiritum qui
sub coelo est: subito in ictu oculi pderet. deleret / atq;
interficeret: si pmitteretur: & si iuxta uoluntatẽ ini/
quitatis suæ potestatem haberet. Sed resistit illi om/
nipotẽs manus dei: atq; fortissima dextera creatoris:
gubernando/obumbrando / protegendo / oia quæ
sub coelo sunt facta: tuendo. Quod autem ita est per/
ditioni dedita neqssimi diaboli manus: manifestum
est i Iob: quæ mox/ut pmissa est: & mox/ut iussionẽ
accepit: statim imparcenter cũcta perdidit: statimq;
oia interfecit. Ecce(inquam)oia quæ habet: dedi in
manu tua: Ecce oẽs tibi ademi occasiones: Ecce non
habes cõtradictionem: Ecce non habes ullam repli/
cationem: Ecce non habes excusationem. Oia quæ/
cunq; habet dedi in manu tua: ut cum oẽm substan/
tiam perdideris: tunc psertim cognoscas: quia non
propter substantiam me colit Iob: sed propter chari/
tatem: quia non propter facultates gratias mihi agit:
sed propter syncæritatem. Ob hoc ergo/ecce omnia
quæcunq; habet: dedi in manu tua. Sed ipsum caue
ne tangas. Dixisti o diabole/quod non propter pie/
tatem: sed propter diuitias me coluerit Iob. Dixisti
aufer quæ dedisti: & cognosces qd sit Iob. Ego(in/
quit)cognoscere cum non necesse habeo: Præscien/
ter enim scio cõstantiam Iob/atq; deuotionẽ quam
habet circa me. Oia uero quæcunq; sunt illius: do in
manu tua: ut cum probaueris cognoscas: quia solus
Iob ualet resistere uniuersæ iniquitati / atq; malitiæ
tuæ. Sed interim oia(inquit)quæcunq; habet: dedi
in manu tua. Sed ipsum caue ne tãgas. Quod quæ/
sisti(inquit)habes: quæ petisti accepisti: potestatem
substantiæ/& possibilitatis/atq; diuitiarũ / peculii ni/
hilominus/atq; filiorũ. Sed ipsum caue ne tãgas: qa
non ipsum quæsisti: sed quæcũq; habet. Idcirco oi/
bus quæcũq; habet acceptis: ipsum caue ne tangas/
neq; carnaliter/neq; spũaliter/neq; manifeste/neq; la/
tenter. Ipsum caue ne tangas. Cur eum non tãgam?
Ob hoc(inquit)quia seruatur ad secũdam luctatio/
nem/certamen quoq; & constantiam / atq; toleran/
tiæ ad pbationem. Sufficit(inquit)nunc hæc quæ
per pecuniæ/atq; filiorũ perditionem fit tempatio.
Merito ipsum caue ne tangas. O bonitas tua rex/o
uirtus/atq; magnificẽtia æterne/ quã magnam con/
solationem tribuis his qui ad te cõfugerint: & con/
stãtiæ fiduciam a te sperauerint. ut neq; hoium/neq;
iumẽtorũ neq; aiatorũ/neq; inaiatorũ potestatem ha/
beat aduersarius: nisi ubi fuerit permissus. Nõ autem
permittitur: nisi ubi nouerit deus/pro fidei manife/
statione/& constantiæ approbatione / atq; gloriosæ
remunerationis retributione. Hæc scilicet nos scien/
tes: sollicite/atq; deuote ad deum confugiamus: in/
stantissime / atq; syncærissime in orationibus deum
inuocemus: ut auertat a nobis maligni insidias: ut
eripiat nos de crudelibus illius incursionibus: ut nõ
permittat nos tẽptari super id q̃ possumus sufferre.
Ecce(inquit)uniuersa quæcũq; habet: dedi in ma/
nu tua. Non(inquit)dedi oia hæc in manu tua: qa
oportuerat: uel iustum fuerat: sed ob hoc: ut neqtiæ
tuæ occasiones/atq; excusatiões auferrem. Quomõ
enim erat iustum: uel oportuerat: ut darem in manu
tua iuga boum quæ uiduas arando eleuant: & gre/
ges pecorũ quæ orphanos uestiebant/atq; calefacie/
bant? Quomõ oportuerat: uel iustum erat: ut iustos/
atq; inocentes filios Iob / tu nequiter interficeres / o
diabole: cum dixerim post hoc in lege. Iustum & in/
nocentem non occides? Non ergo oportuerat: neq;
iustum fuerat: sed propter iniqtatem / & zelum / atq;
liuorem: ut inexcusabilis comproberis: & absq; con/
tradictione redarguaris. Propterea ecce oia quæcũq;
habet: dedi in manu tua. Sed ipsum caue ne tangas.
Et factũ est quasi dies illa. Quæ dies? Illa dies: in qua
malignus pmissionem accepit: in qua nequissimus
fiduciam est foetus: in qua die diabolus inocentum
mortem est fabricatus. Et factum est illa dies / in qua
diabolus gauisus est: q nunq̃ est gauisus: In qua ma/
lignus exultauit. qui nunq̃ exultare/est cõprobatus.
Nam exultationem ducit eorũ qui sunt in perditiõe/
atq; uiuorũ mortificatione. Et factũ est sicut illa dies.
Quæ dies? Illa(inquit)dies: in qua filii Iob & filiæ
nouissimum illud unanimitatis/atq; cõcordiæ prã/
dium pranserunt super terram. In coelis namq;/æter
næ gloriæ incorruptibili beatitudine pariter fruunt.
Quod cum nouissimum prandium tunc in corpe
pranserunt:

pranserunt:mox subsequẽter ondit dicẽs. Et filii Iob
& filiæ manducabãt & bibebãt in domo fratris sui
maioris. Ac ueluti puuli / isantes malis oibus exptes/
simul sedent & stant/& simul ludunt/& bibunt:ne
quicq̃ mali/aut illiciti/aut etiam obscœni deinuicem/
adinuicem cogitãt:Ita & beatissimi filii Iob/ac filiæ/
casti erãt animis/& mundo corde/& imaculata con/
scientia:& oibus imundis/atq; illicitis exptes. Meri/
to cum huiuscemodi essent:simul manducabant/&
bibebant caste. Ita erant simul olim Adam/& Aeua:
q̃diu in paradiso in inocentia permansissent. Ita &
nunc sunt in ecclesia castæ aiæ/ac sanctæ: sicut sim/
plices isantes/atq; oibus malis exptes. Sic scilicet fire/
re etiam benignissimi/ac deo dilecti/atq; oibus ange
lis sanctis eius/filii Iob propter inocentiam / & san/
ctitatem. De istis ergo filiis Iob dicit istic. Et filii Iob/
& filiæ manducabant/& bibebant in domo fratris
sui maioris. Et in hoc quod maiori primatus hono/
rem exhibuerũt:In hoc ipso etiam / sicut & in oibus
circa dei ordinationem ambulare properauere. Dei
enim ordinatio / atq; dei iustitia hæc : ut maiori pri/
matus honor ab oibus exhibeatur. Manducabãt er/
go/& bibebant in domo fratris sui maioris. Mãdu/
cabant/& bibebant/non luxuriose neq; petulanter/
neq; superflua loquẽtes:neq; illicita fabulantes : Sed
manducabant/& bibebant cum moderatione/cum
obseruatione. Manducabant & bibebant : laudãtes
suum creatorẽ:bñfactorẽ suũ adorãtes:atq; alentem
se:bñdicentes. Sic itaq; mãducabant/& bibebant fi/
lii Iob. Quo tpe? Certum est quod tpe prandii. Non
enim alio poterãt mãducare/uel bibere tales/ac tan/
ti uiri filii tpe:quia nec ipse extra ordinem mãduca/
re/uel bibere solitus erat in competenti tempore:sed
tpe disposito/atq; ordinato. & ipse manducauit : &
filios suos circa ordinem mãducare docuit. Sic itaq;
hora prandii mãducantibus illis/ac bibentibus. Iob
sane in domo sua: Filiis autem eius/& filiab' in do/
mo fratris sui maioris: Nuncius uenit ad Iob. Erant
namq; nequissimi diaboli uersutia : ut hora prandii
obseruaret:ut prãdente illo:tristes/ac mortiferos nũ/
cios ad eum mitteret:quo magis fatigaret eum:ut i/
terficeret:ut tpe cõmestionis ac potus/atq; iucundi/
tatis/tristes nũcios mittendo:deficere illũ iustũ face/
ret. Hæc nãq; demõstrans:dicit. Ecce nuncius uenit
ad Iob. Doloꝝ/atq; gemituum nũcius malorꝝ / atq;
amaritudinis præco/tribulatiõis/atq; angustiæ præ/
dicator:Nuncius uenit ad Iob. Qui conuersatus ab
aduersario missus est a diabolo. Nuncius uenit ad
Iob. Conscissus/laceratus/copilatus/contusus/flens/
lamẽtans/plangens: & uociferãs/atq; uniuersa quæ
sunt miserabiles luctus demonstrans : ita a maligno
edoctus: ut ipso potius miserabili suo luctu ac plan/
ctu in dei rephensione/iusti illius mentem concita/
ret. Nũcius uenit ad Iob: Et dixit illi. Miserabili/atq;
lachrymabili uoce dixit ei. Quid cogitas o Iob? Ad
mensam sedes:& ea quæ contigerunt ignoras? De/
litiis uteris:& accidentes tibi miserias nescis? Dixit il/
li. Ad mensam splendidam sedes o Iob: Sed hodie
ad mẽsam:cras uero ad lectum foras deportatorum
filiorꝝ. Modo in iucunditate:post paululum autem
in infœlici paupertate. Quod si non credis:quod si
non speras ita esse : audi. Iuga boum tuorꝝ arabant:
& asinæ iuxta illos pascebant:& uenere ꝑdones : &
prædati sunt illa:& pueros occiderunt in ore gladii:
& remansi ego solus:& ueni:ut tibi nunciarem. O
multiplex/atq; callida aduersarii astutia:ut eadẽ quæ
ingesserat mala:ita callide enarraret:ut ad dei blasphe
miam/iusti illius uiri aiam prouocaret. Iuga (inqt)
boum tuorꝝ arabant. Non enim ociosa erant : neq;
inutilia stabant:Sed arabant ultimam araturam:atq;
nouissimam exercẽtes culturam. Quid hæc inquit?
Et uenere ꝑdones:& prædati sunt ea. Iob uel tibi ui/
uas:uel aliis bñficia impertiaris. Vnde uel tibi uictus/
uel miseris/& nõ hñtibus refectio? Iuga boum tuo/
rum arabant:quæ ultra nec tibi nec aliis arabũt. Asi/
næ tuæ pascebant:quæ ultra fœtus nõ faciunt:quæ
tibi/nec aliis proderũt. Quare inquit? Ob hoc (ait)
quia uenerũt prædones:& prædati sunt ea. Qui ait.
Tãtum me terres/o homo:quasi iugis deꝑdatis : ui/
uere non possim? Sunt pueri plurimi coloni abun/
dantissimi:qui uniuersi mercimonium facientes:&
me/& se pascent:& me & se tolerant. Sed rñdit nun/
cius qui uenerat & dixit. Inaniter tibi blãdiris o Iob:
atq; superuacue speras:qd' coloni remãserint. Nam
hii qui iuga boum & asinas deprædati sunt: idem
ipsi & pueros occidere. Quomõ occiderunt? In ore
gladii/inquit. Non pepercẽt/non miserti sunt/non
reliquere:Sed oẽs imparcẽter occidere : sed oẽs imi/
sericorditer iterfecerũt:atq; oiu3 sanguinẽ crudeliter
effudere. Mihi soli (inquit) pepcere:me solũ remise/
re:Et cum solus remanisissem:ueni:ut nunciarem ti/
bi. Quid (inquit) mihi nuncias o homo? Hoc mihi
nuncias q prædones prædati sunt:& cum prædati
fuissent pueris nõ pepercere. Sed & ipsos in ore gla/
dii occidere:reliquias mihi non dimittentes:neq; so/
lacia relinquentes. Hæc mihi (inquit) nuncias:nun/
cia & prædones : nũcia & interfectores:ut si possim
(inquit) uindicare me:uindicem. Quod si non ua/
lebo uindicare:his qui hoc fecere : enumerem : Deo
autem id quod factum est:ut iuste inquirat: cõmen/
dem. At nunc (inquit) o homo cum tu solus euase/
ris:ad maximum mihi incendium euasisti:pro aug/
mento doloris mihi aduenisti:Deprædationem mi/
hi nuncias : & prædones non publicas? De ꝓximo
sunt:an de longinquo? Hostes sunt publici:an fures
occulti? Sed is qui euasit:non propter quod ei par/
ceretur:euasit:sed propter augumentum tentationis
Iob aduenit. Hic ergo nihil aduersus ea quæ dicta
sunt:respondit:Sed tñ prædones noiauit:nos intel
ligere admonẽs:atq; nobis intelligẽdum relinquẽs:
quos uel quales prædones memorauerit : Illos sine
dubio qui de cœlo propter apostasiam in prædam
uenere:& ex scõꝝ choris propter cõtumaciam pro/
iecti sunt. Illi nimirum qui sub cœlo oẽm captiuita/

tem ostēderunt: tam carnalium quam spiritualium:
qui prædati sunt uniuersos qui super terram & ma/
nifeste & occulte. De quorū captiuitate dicūt sancti.
Bñdixisti dñe terrā tuā: auertisti captiuitatē iacob. Et
alibi. Cum cōuerterit dñs captiuitatē plebis suæ: exul/
tabit Iacob: & lætabit Israel. Isti scilicet prædōes istic
memorant. Venere (inquit) prædones. Vnde uene/
runt? Ex ipsis: an ex Chaldæis: an etiā ægyptiis? Sed
ex nullis istorū uenere. Sed ex abyssis uenere: ex inte/
rioribus inferorū uenere: a desertis uenere: sicut pau/
lopost demōstrabitur in filiorū interitione. Inde er/
go uenere isti prædones: dimissi ad tētationem atq;
ad probationem iusti illius. De istis ergo dicit. Vene/
re prædones & prædati sunt eos. Isti nāq; sunt qui
a sæculo deprædati sunt plurimos: & plurimā plu/
rimos in captiuitatē duxere. Isti deprædati sunt Cain
per sacrificii æmulationem: gigantes per superbiam:
Illos ad turrem per contumaciam: Illos in sodomis
per turpitudinis lasciuiam: Esau p insatiabilitatē/atq;
petulantiam: Pharahonem per dei contēptum/atq;
pertinaciam: Illos in deserto per idolatriam: Aliosq;
innumeros per eadem deprædati sunt/& per hæc &
per his similia: atq; per alias innumeras rōnes: & præ/
dati sunt a sæculo: & deprædantur usq; in sæculum:
Aliquos per adulterii appetentiam: ut Amon: Alios
per honoris ambitionem: ut Absalon: Alios per aua
ritiam: ut Iudam. Istos ergo prædati sunt nequissimi
diaboli hostes. Aliis autem alios deprædati sunt: ut
Noe Cham: ut Habraā Hismael: ut Isaac Esau: ut isrl
symeō/& Leui/& Rubēn: ut Hæli sacerdoti/Ophni/
& Phinees filios eius: ut Dauid supius memoratos
filios: & post hoc Oniam: atq; aliis alios innumeros/
primos ac nouissimos. Quæ uniuersa scientes nos/
atq; audientes: intendamus caute aīabus nostris: ne
prædentur nos: atq; populentur prædones dæmo/
nes: Ne dicat de nobis. Venerūt prædones: & præ/
dati sunt eos: nec compellamur fletus/atq; lamenta/
tionis cāticum cantantes: dicere. Super flumina Ba/
bylonis illic sedimus/& fleuimus. Ob quā rem? qa
illic interrogauere nos: qui captiuos duxere nos: uer
ba canticorū. Sed cum hæc oia audiret Iob: tam pe/
culii deprædationem q̄ puerorū interfectionem: atq;
uenientes/& enarrātes lamētationem: ne quicq̄ hac
re quæ obuenit: dignum fecit. Sed patiēter hunc au/
ditum sustinens: blande enarranti sibi nūdii: dicens.
Quid eiulas o uir? quid lamētas o homo? Diuitiarū
possibilitas ita est semper uertibilis: ut hodie sit hic:
crastino uero alibi. Et psertim (inquit) quia inimici
prædati sunt: quia aduersarii abstulere: quia iniusti
diripuere. Ego (inquit) ut inimicos acquirem: non
gessi: neq; me inimicos putaui habere. Et quia non
peccanti mihi inimici quidam effecti/hæc ingessere:
ut & pueros occiderent: & peculium arripuerunt:
Sine illos possidere hæc cum iniquitate: nobis uero
dabit deus alia sine peccato. Sed cū hæc audiret ne/
quissimus diabolus a beato Iob/& ore dicta/& aīo
meditata: liquefactus intra semetipsum: insipienter
(inquit) feci: ut prædōes nominares. Abstuli a deo
hanc culpam. Nō enim imputat Iob deo hoc q̄ gē/
stum est: sed iniquorū uirorum malitiæ. Ego (inqt)
meipsum circūueni: ego mihi ipsi cōtraria gessi. Id/
circo cōsyderaui qd faciam. Cōuertam nunc sermo/
nem ad coelestia. Cōuertā hæc in dei blasphemiam.
Hæc cū neqssimus cogitat: cōtinuo alium nuncium
mittit ad Iob. Qui cum ingrederet dixit ei. Ignis ce/
cidit de coelo: & combussit oues/& pueros cōbussit
similiter: & euasi ego solus: & ueni: ut tibi nūciarem.
Nō est (inquit) ut tu arbitraris Iob: quod ex hoibus
sint tibi hæ insidiæ/atq; hic incursus: Non est ex ho/
minibus/sed ex deo est: de coelis est. Ignis cecidit de
coelo: & combussit oues. Noli (inquit) temetipsum
seducere o Iob: noli teipsum circūuenire: Nō ex ho/
minibus est hæc circūuentio: sed ex deo est ista exter/
minatio. Nō ex terrenis tibi hic incursus: sed de coe/
lis est tibi iste interitus. Quod si nō credis: audi. Ignis
cecidit de coelo/& combussit oues: & pueros com/
bussit similiter. Nam cum oues cōbureret: puerorū
nō est misertus: Nō pepercit pastoribus: sed similiter
& illos cōbussit/atq; perdidit/sed pariter cūcta dele/
uit: ut per omnia tibi detrimētum/atq; dolorem in/
gereret: ut per hæc uniuersa tibi tribulationem/atq;
angustiam adiiceret. Ignis cecidit de coelo: non ex se:
neq; a se/neq; per se: sed coelesti iussione/atq; terribilis
dei præceptione. Ignis cecidit de coelo. Quēadmo/
dum olim in Sodomam & Gomorrā: atq; sup oēm
illam regionem: ita & nūc ab ipso qui tūc in Sodo/
mam & Gomorrā ignis in pditionē pluit. Ab hoc
ipso (inquā) etiam nūc ignis cecidit de coelo: & cō/
bussit oues/& pueros: & pastores. Omnia incendit:
atq; deleuit pariter: Sicut olim Sodomitarū reliquiæ
nō remāsere: ita & nūc (inquit) tibi reliquiæ sup nō
sunt (ut noris) quia eiusdem dei ira sup te effusa est:
cuius etiam & sup illos ignis cecidit de coelo. Non
qd de coelo ceciderit ipse ignis. Absit: sed qa ita fin/
xit nequissimus: & quia ipsum nūcium ita docuit di/
cere malignissimus diabolus: ut cū putet beatus Iob
atq; arbitretur: qd de coelo a deo istæ miseriæ ei im/
pingerētur: in blasphemiam dei cōuerteretur. Ignis
cecidit de coelo/& combussit oues. Nō sunt (inqt)
terrenæ insidiæ: hoc quod factum est o Iob: sed coe/
lestis est furor. Nō est uiolētia hæc humana: sed con/
tritio ē diuina. Si enim in habitaculis hoc euenisset:
crederet quod uolēs quis uel nolēs, hūc succēderet
ignem. Nūc uero cum in solitudine (inqt) essemus:
in modū sagittæ ignis de coelo: super nos effusus est/
atq; iaculatus: ut nec fugiētes fugerēt: nec resistentes
euaderēt. Ignis (inquit) cecidit de coelo. Nō mētia/
ris o miserrime diabole: qd ignis cecidit de coelo: sed
nō quem deus mitteret: sed quē tu finxisti in diuer/
sas figuras: imutādo temetipsm aliqā in prædonem:
aliqn in ignem: aliqn aūt in tria cornua eqtum. Item
uero in ultimo in spm̄ q̄ttuor angulos domus tan/
gētem. Et nō est mirum qd pmissus in tātas figuras
imutaueris temetipsm: cum & corā ipso dño in om/

ne regnum

ne regnum orbis terræ teipsum immutando/simula/
ueris:& hoc in momēto tpis:hoc est subito derepen
te/atq; uelociter. Ignis cecidit de coelo. Nō mētiaris
o miserrime bonoꝝ oium inimice:Non a deo mis/
sus/sed tua est iniquitate succensus. Tu(inquit)es o
diabole ignis ipse qui de coelo cecidit:qui inumeros
in mundo peccatoꝝ igne succendis. Tu es ipse ignis
o diabole / qui geennæ igne plurimos peccare facis:
cui ignis/& tenebræ digne reseruātur præ oibus. Tu
es ipse ignis o diabole:qui cum de coelis cecidisses in
medio montium igneoꝝ proiectus es : sicut dicunt
sanctoꝝ oracula. Tu es ipse ignis quem etiā ipse dñs
fulgoris igni consimilans:atq; de coelo cadentē de/
monstrans/dicit. Vidi sathanā tanq̄ fulgur de coelo
cadentem. Hæc nimiꝝ uniuersa quæ dixit nequissi/
mus ille. Ignis cecidit de coelo/ꝓpriam in ignem ge/
ennæ per hæc ostēdens ruinam. Sed adhuc aduersus
diaboli supbiam pauca dicamus. Superbiens o dia/
bole dicens:ꝙ ignis de coelo ceciderit:& oues com/
busserit:utpote tua uoluptate/atq; operatione:Dic er/
go o infœlix : si sup oues Iob potuisti de coelo ignē
adducere/& eas comburere:cum Elias inuocaret:&
per syncerā orationem ignem super holocaustum
de coelo adduceret. Tu o miserrime/bonoꝝ omniū
inimice/qūo nō potuisti sup idolorum tuoꝝ holo/
caustum ignem aduocare! Et adhuc. Si igitur tu hūc
ignem de coelo adduxisti:qūo non potuisti compe/
scere/uel reuocare illum ignem quem Elias sup duos
quinquagenarios de coelo aduocauit! Fuere nāq; il
li qnquagenarii eius ministri:atq; nequitiæ eius nū/
cii. Sed & hæc uniuersa diximus pro increpatione
diaboli/atq; condēnatione maligni. Beatus aūt Iob/
quid rñderit alteri nequissimo nuncio : audiamus:
quomō cōminuerit secundā ferocis illius sagittam:
qūo trāsierit iniqui illius impetū:post priorem alte/
rum per tolerantiæ effectum:quēadmodum & cæ/
tera uniuersa. Rñdit nāq; ei / qui uenerat dicens. Et
quis me erit maior/o homo! uel quis me gloriosior/
o uir! Si ita est uere quod ignis ueniens de coelo/oēs
greges meos consumpserit illico:ut pariter oēs oues
meas ꝓtinus inacceptabile susceperit holocaustum.
Nāq; ego(inquit)per tpa singula oblaturus eram.
Hoc uidelicet elegit deus:ut statim pariter in uno su
sciperet holocausto per ignem qui de coelo est missus.
Oīs nāq; acceptabilis hostia/per ignem qui desuper
fuerit missus:suscipitur/atq; cōsumitur. Quod enim
plurimo tpe erat faciendum:hoc nimirum accelerās
uno tpe suscepit deus. Et quis me beatior sub coelo!
Ante paululum inquit. Iuga boum uniuersa proti/
nus misi mactata. Item nunc greges ouium oēs pa/
riter combussi/imolaui:& hæc(inquit)deo eligente
obtuli:& hi qui supersunt cameli/mihi ad trāsactio/
nem proficiunt:atq; in uitæ sustentatione sufficiunt.
Sed cum hæc cogitaret/ac loqueretur Iob : atq; cum
patientia intolerabiles has sustineret plagas / & nul/
latenus succumberet maligni tentationibus. Alius
nuncius uenit ad Iob : & dixit ad eum. Inaniter tibi
blandiris o Iob:ꝙ camelos pro uitæ sustētatione ha
beas:& quod in spem transactionis tibi supauerunt.
Equites enim fecere tria cornua:& circūdedere came
los/& prædati sunt eos:& nō solum hoc:sed & pue
ros occidere in ore gladii:& euasi ego solus & ueni:
ut nunciarem tibi. Propterea(inquit)solus euasi/ac
restiti:ut id quod gestum est:tibi enarrarem. Boues
(inquit)& asinas pdidisti o Iob:greges ouium tua/
rum coelitus cōbusti sunt. Ecce & nunc post illa oia/
nouissima transactionis spes:cameli ablati sunt tibi.
Prima(inquit)plaga per prædones:Secūda p ignē
qui de coelo cecidit:non ꝙ de coelo hic ignis cecide/
rit:sed quia ita finxerit : atq; ita malignus dixerit : ut
deum circa Iob accusaret:& Iob deum blasphemare
compelleret. Tertia/ergo per tria equitum cornua:q
camelos circūdantes exterminauerunt. Primū(inq̄)
per prædones proculdubio pedestres. Secundo per
ignem desuper comburētem. Tertio per eqtum tria
cornua:qui camelos prædati sunt. Oia(inquit)hæc
tacens/sustinebis:oia hæc patienter supportabis. O
homo coelum(inquit)& terra aduersum te insurre/
xerunt:& siles! & ad dimicidum contra te dei impe
rio armata sunt:& taces! Alter(inquit) nuncius ue/
nit ad Iob. Alter post primū / numero uero tertius.
Alter in nequitia/tertius uero in annunciatione mi/
seriæ. Istos nāq; neqssimos nūcios miseriaꝝ anuūcia
tores/atq; maloꝝ suggestores/tanq̄ bonæ prædica/
tionis nuncios/mittebat nequissimus : Quos etiam
ideo supesse fecit:ut eius malicia/huic miseriaꝝ denū
ciatiōi deseruiret. Nō enim angeli fuere:sicut qdam
arbitrantur:neq; spūales dæmones : sed hoies/ex fa/
mulis Iob conseruati / ab aduersario / atq; succensi a
diabolo ad dicenda oia/ac facienda:per quæ possent
Iob uertere ad dei blasphemiā. Tertius hic ergo nun
cius uenit ad Iob:& tertius doloris ꝓco illi effectus:
Tertius memorauit dicens:Eqtes fecere sibi tria cor/
nua. Qui equites! O homo mentiris etiam istic / si/
cut & in ouibus:cum diceres : quod ignis cecidisset
de coelo. Quinimo mentitur diabolus qui in te lo/
quitur. Illic(inquit)o callidissime sathana / uoluisti
deum deprauare:q̄si ignem de coelo super oues mit/
tentem:Hic uero tuis hoies ingnare:quasi aduersum
Iob insurrexerint illicite:ut circa utrūq; / Iob odium
acqreret:& circa deum blasphemiā/& circa hoies bel
lum. Ex qbus neutrum illic reddere acquieuit cōstan
tissimus Iob. Sed adhuc equites(inquit)fecere sibi
tria cornua. Qui equites/o homo! Nam illo tpe nō
erant equites plurimi inter homines : Sed q̄plurimi
hominum pedestres/aduersum inuicem/bellum ge/
rebant. Qui fuere ergo equites qui tria sibi cornua
fecere! Hoc est qui triplici modo se armauere:qui tri/
plici prœlio camelos circūdedere. Illi fuerunt spiri/
tuales equites / idest aerii spiritus qui terram pera/
grant:qui pelagus trāseunt:qui aerem peruolāt:qui
omni uento / & aqua / atque omnibus tempestuis
procellis/uehementiores sunt/atq; uelociores in ae/
ria : sua iniquitate etiam equites digne appellantur.

Qui super omnes luxuriosos / atq; impudicos se/
dēt:tanquam super equos:et iuxta nequitiam suam
exagitant illos : & ad suæ iniquitatis : atq; impudi/
citiæ pfectionem/eos sectantur : Illos de quibus dr.
Adulter sicut emissarius sup oēm sessorem hinnit.
Et nolite fieri sicut equus/& mulus in quibus non
est itellectus. Et adhuc equi emissarii facti sunt unus/
quisq; ad uxorem pximi sui:hinniebāt. Isti ergo ta/
les sunt equi diaboli:isti sūt equi maligni : Isti & oēs
qui eiusdem seruiere iniqtati : isti quoq; pedes iniqta
tibus currūt. Huiuscemodi nāq; equoq; pedes uelo/
ces sunt ad effundēdum sanguinē. Eqtes sunt neqssi
mi dæmones / atq; aerii spūs. Talis equus fuit olim
Nabuchodonosor. Sed nō ingiter:sed septem annis
tm̄:quibus a neqssimis equitibus:idest dæmonibus
imparcēter est exagitatus. Talis equus fuit & ille qui
in euāgeliis/a legione similiter per deserta/& p mon
tes urgebatur:donec ueniens dn̄s:illos qdem malos
equites:idest dæmones effugauit:& illum miserum
liberauit. Aliiq; innumeri a sæculo:alii aperte/alii ue/
ro occulte/diuerse/ac uarie / dæmonum equi effecti
sunt. Quibus uniuersis cum essent imundi/atq; exe/
crabiles in malis : usi sunt eis nequissimi dæmones:
Aliis sane ad uelocitatē homicidii / & sanguinis/de/
uastatiōis quoq;/& captiuitatis: Aliis nihilominus:
in fortitudine furoris/atq; doli / inuidiæ quoq;/atq;
nequissimi liuoris/& oībus quæ uolūtas nequissimi
diaboli / atq; opus exigebat. De istis ergo equitibus
dicit istic. Eqtes fecere cornua tria:& circūdedere ca/
melos. Et cur tria cornua/& nō quattuor ? Ob hoc
quia quattuor reseruauit pro quattuor domus an/
gulis:ad interficiēdos eius filios ! Ob hoc ergo non
quattuor/sed tria cornua fecere:hoc est finxerūt/con
similauerūt / armauere:utpote eqtes equos sedētes:
atq; uniuersam armaturā hūtes:timorem ostēdentes:
atq; fortitudinem demōstrantes. Equites fecere cor/
nua tria. O quā multiplicem inqsitionem/atq; dis/
putationem habet hic sermo. Primū qdem hoc itel/
ligere debet oīs sapiens:quia uniuersa potētia/& oīs
exercitus/atq; oēs dæmonū cateruæ simul illic con/
uenere:& pariter se aduersum beatū Iob in prœlio ar
mauere:uniuersum mūdum despexere:tantū ut Iob
superarēt. Nam totum mūdum suum iudicauere:&
aduersum solum Iob bellū gessere:utpote quia non
erat ei similis alius in toto mundo. Item adhuc tria
cornua fecere:tanq̄ aduersus corpus/& aīam/& spm̄
Iob dimicātes. Tria cornua fecere pro peculii con/
sumptione/& filiorum pditione / atq; corporis pla/
ga supare eum nitentes. Tria cornua fecere:qa & ter/
tio cum eo cōgressi sunt:Semel sane : cum omne pe/
culium/atq; filios subito iterfecere. Secūdo qn̄ totū
corpus eius/putredine/ac uermibus repleuerūt. Ter/
tio:qn̄ per uxorem seducere uoluere:amici uero cul/
pauerūt. Adhuc aūt tria cornua fecere:tanq̄ tria præ/
cipua ac singularia : idest / spem/fidem / charitatem/
prædari ei conātes:fidem quā in uera dei cultura ha
buit. Spem/& terrenæ liberationis/& cœlestis refri/

gerii:Charitatem circa deū : qua nihil est maius:neq;
in hoc sæculo/neq; in futuro. Pro his ergo oībus fe/
cere tria cornua neqssimi dæmones:oēs pariter ad/
uersum Iob dimicātes:oēs unanimiter aduersus eū
stantes. Solus aūt diabolus qui est in iniquitate ma/
ximus:præsens Iob erat/sollicite obseruans infœlix:
qn̄ blasphemiæ sermonē/ex iusti illi⁹ ore potuisset au
dire. Et quāto torquebatur Iob corde : lamentabilia
nuncia sub inde audiēdo : tāto plus torquebat̄ dia/
bolus:ea quæ uolebat:uel desyderabat:idest dei bla/
sphemiam ab eo non audiendo. Sed adhuc tria cor/
nua fecere:hi q aduersus tria sæcula / ab initio & usq;
in finem bellum gesserūt/& gerūt aduersus eum qui
ab initio fuit usq; ad diluuium : & a diluuio usq; ad
passionem/& resurrectionē dn̄i nostri Iesu xp̄i / usq;
in finem:& resurrectionē oium. Et adhuc tria cor/
nua fecere/hi qui aduersus tria dimicāt:Aduersus le/
gem/& pphetas/atq; apostolos. Aduersus legem sa
ne/per dolorum iniqtatem : aduersus pphetas:ita &
aduersus apostolos per falsos apostolos. Post quæ
uniuersa/o amici/ultimā audite disputationem. Ad/
uersum Iob olim / & aduersus oēs subsequentes tri/
bus cornibus dimicauit:tribus cornibus congressus
est. Triplici mō tentauit:iuxta oīa quæ ōnsa/atq; me/
morata sunt. Nunc uero in nouissimis temporibus/
atq; in ultimo sæculo nō in his solis tribus cornibus
dimicat:Nō triplici modo cōgreditur:sed mille mo
dis/ac multipliciter dimicat/cōgreditur/& tentat/in/
sidiatur/seducit/atq; subuertit : p multitudinem hæ/
resum/per inumeros errores / per abundantes sedu/
ctiones/per pseudo xp̄os/ac pseudo doctores : qbus
hic mūdus repletus est : quos neqssimus seminauit:
quos atrocissimus ille pduxit : quos malignissimus
diabolus florere fecit:& fructum in infidelitate / atq;
errore coegit:qbus hic (ut dixi) mūdus repletus est:
q uenere/& ueniunt in uerbo dn̄i/in uestitu ouium:
intrinsecus aūt sunt lupi rapaces:nomen christiano/
rum habētes/atq; spēm pietatis:& impietatibus/atq;
seductiōibus referti sunt. Isti uerę sunt ianuæ mortis
& uiæ isemi:isti sunt q a ueritate plurimos puaricāt:
& a fide inumeros oberrare faciunt. Isti sunt ministri
maligni:atq; nuncii diaboli ueritate carētes : isti sunt
duces cæci cæcoq; : isti sunt qui nubes sine aqua / &
nebula ac tēpestate fugata:quibus caligo / uel nebu/
la iterioq; tenebraq; digne seruat̄/atq; custodit̄. Istos
ergo fugiamus/o uiri:istos late debilitemus/o amici:
istos odio habeamus : & infidelitatē/atq; errorem q
in eis est:uelut flāmam ignis declinemus : pro eo/ne
cum illis flāmæ inextinguibili in die furoris : atq; re/
uelationis iusti iudicii dei mancipemur. Hæc scilicet
uniuersa memorauimus:quia tria cornua : ad dimi/
candum/atq; congrediēdum aduersus Iob:nequis/
simi dæmones fecere. Ad dimicandum uero aduer/
sus ecclesiam:non tria tantum cornua / sed innume/
ra / atq; inæstimabilia / omnes sectæ atq; hæreses fa/
ciūt:per quas uniuersas aduersus ecclesiæ unitatem
incessanter dimicant. Sed quēadmodum tunc cum

tribus

tribus cornibus/aduersus Iob cōgressus:cū cōfusio/
ne est supatus:nihil ꝓualēs aduersum Iob:sic & nūc
multis modis aduersus ecclesiā cōgressus:& p innu/
meras hæreses/aduersus eam dimicās:reuocat̃ con/
fusus:nihil præualens uere credētibus aīabus.Firmū
enim firmamētum dei stabit:& portæ inferoꝝ non
ualebunt aduersus eum.Sicut dicit dn̄s.Portas īfer/
ni memorādo:diuersas sectas/atq; hæreses infideliū:
quæ usq; ad portas īferoꝝ deducūt oēs q eos sectan
tur.Post quæ uniuersa/adhuc unum aduertamus.
Tria cornua fecit diabolus/in typum/atq; figuram
trionymæ illius sectæ/triūq; deoꝝ hæresis quæ uni/
uersum orbē terræ/ī modū tenebraꝝ repleuit. Quæ
p̄rem & filium/& sp̄m scm̄/aliq̄ñ tanq̃ tres colit/nō
nunq̃ aūt unum adorat(quēadmodū græcoꝝ lin/
gua memorat̃)τριαδα/uel ομοουσιον:triada/uel
homousion.Istam ergo trinitatis sectā & hæresem/
atq; īfidelitatem iam olim delōge designās uersutis/
simus ille diabolus:tria cornua misit ad Iob depræ/
dandum.Sic nāq; ēt nūc memoratā trionymæ hæ/
resis ꝓfertim prædatur/atq; expugnat ecclesiam.Sed
cum uideret neq̄ssimus diabolus:qd̄ nihil ꝓfecisset/
p oīa quæ gessit adiecit hoc qd̄ erat maximum/atq;
mirabile:filioꝝ itemectionem.Sagittauit primam sa
gittam:& nō uulnerauit iustum:Sagittauit & secun
dam ꝑiculosiorē:& nō læsit in ueritate fundatum.
Sagittauit & tertiā p tria cornua:Sed & hæc ineffi/
cax extitit p tolerātiam.Istam ergo cū Iob retrorsum
auerteret:unam(inquit)habeo adhuc nouissimam/
ac terribiliorē ultimam/atq; lamētabiliorem:id est fi/
lioꝝ itemectionem/ac ꝑditionē natoꝝ/supplicium/
atq; cōminutionē.Sustulit(inq̄t)atq; sustinuit prio
ra:cum de filiis se cōsolatur:Sed istam nō supporta/
bit/neq; sustinebit.Hoc ergo faciā:nō sinam eum re/
spirare:nō ꝑmittam resipisci:nō ꝑmittam consolari:
Sed subsequēter/atq; subinde lamētabilibus eū nū/
ciis ingetem.Hæc cum tractat neq̄ssimus:atq; apud
semetipsū loquitur:cōfestim eam adimpleuit. Merito
adhuc anteriore loquēte:alius nūcius uenit ad Iob.
Nō quieuerat prior:narrādo mala:& icipiebat alter
memorari pessima.Non occurrebat beato Iob inge/
miscere pro prioribus doloribus:ꝑꝑ qd̄ aliæ angu/
stiæ superueniebant illi.In modum enim uehemētium
aquaꝝ/diuersis miseriis iusti illius aīam inūdare ne/
q̄ssimus ꝓperabat.Alter ergo nuncius uenit ad Iob:
Alter post anteriorem:q̄rtus uero numero.Alter nū
cius uenit ad Iob:ꝓpter nuncioꝝ/ac doloꝝ atq; ma
loꝝ diuersitatem.Alter nūcius uenit ad Iob:& dixit
ei.Ecce quartus(inquit)præstolor tibi(o Iob)do/
loꝝ nūcius/atq; maloꝝ præco:& nō succūbis/neq;
deficis.Sed licet prioribus nō succubueris:nouissi/
mis aūt succumbes/& pauesces/atq; deficies:cū no/
uissimum/atq; lamētabilem filioꝝ nuncium audire
nō sustinueris.Filii(inquit)tui & filiæ cum mādu
carēt/& biberēt in domo fratris sui/filii tui maioris:
subito uenit spiritus ab eremo:& tetigit q̄ttuor an/
gulos domus illius:& cecidit dom⁹ sup filios tuos:
& mortui sunt.Hoc(inquit)est nouissimum/& la/
mentabile:atq; miserrimū nuncium:qd̄ etiam igno/
rantibus filioꝝ dilectionem/amorem/uel affectum:
cōpati reuocat aīum ꝑꝑ tam miserabilem cām. Filii
(inquit)tui quos nutristi:quos educasti:quos ad
maturitatem cum labore ꝑduxisti.Filii tui quos pie/
tatem docuisti:quos dei cultura imbuisti:quos(ut
inuicem se diligerēt)instruxisti:quos in oī iustitia ti/
bi similes reddidisti.Filii tui quoꝝ filios uidere cupi/
uisti:quoꝝ posteritatem expectare optasti:a quibus in
senecta requiescere te sperasti.Isti ergo filii tui:& non
solum filii/sed & filiæ/mūdæ/castæ imaculatæ/atq;
icoinquinatæ:quas in tp̄e nuptiaꝝ/gloriosis coronis
coronare sꝑabas.Isti ergo simul in unum unanimi/
ter/atq; cōcorditer/caste/benigne/mūde:dum mādu
cant/& bibunt:nō uagātes/neq; oberrātes/neq; post
impudicitiam currētes:neq; ad illicita intendentes:
neq; supflua loquentes:Sed cum grãꝝ actione man
ducantes:atq; cum bn̄dictione bibentes:& illud qd̄
post hoc ab Apostolo dcm̄ est:adimplentes:Siue dū
māducatis:Siue dum bibitis:siue cum aliq̄d agitis:
oīa in gloriam dei facite.Sic itaq; manducantibus ac
bibentibus filiis/ac filiabus tuis. Bene inquit.Ecce/
ondisti qd̄ māducauerint/& biberint:oñde & hoc
quid factum est:dum māducant/& bibūt.Maius est
(inquit)quam ut edicere ualeā:terribilius est quam
ut ꝓferre audeam.Sed interim ait.Quia nō est tacē/
dum:dicam/ꝓferam. Subito sp̄us uenit ab eremo:
ita fortis/ita copiosus/ita uehemēs/ita terribilis/atq;
insupportabilis:ut tāgeret q̄ttuor angulos domus:
& elideret eam sup filios tuos:& mortui sūt. Cuius
(inquit)fuit hæc domus?Fratris eoꝝ maioris. Nō
fuere(inquit)in extera domo/neq; in aliena:Sed in
ꝓpria fuere domo.In domo filii tui/fratris sui maio/
ris.O neq̄ssime aduersari/o callidissime diabole/Do
mus cecidit sup filios tuos:cur nō dixisti simpliciter:
& mortui sunt:sed cuncta enumeras:oīa denoīas:&
filios & filias/& cibum/& potum/& domū/& fra/
trem/& filiū tuum maiorē. In domo(inquiens)fra
tris sui/filii tui maioris.Ob hoc(inquit)hæc oīa de/
numero/atq; denomino:ꝙ magis atteram/atq; affli/
gam aīam eius ad quē loquor:quo magis cōminuā
cor eius cui hæc refero.Si solos(inquit)filios nomi/
nassem/& filias:nō ꝓfecto æstimans:qd̄ mortuis fi/
liis filiæ superessent:ei ad cōsolationem consolaret̃ se.
Ob hoc(inquit)oīa denomino/atq; intimo:ut po/
tius audientis aīam doloribus afficiam:ut potius iu/
sti illius mētem ꝑturbē:quo facile ad dei blasphemiā
prouocem patientem. Māducantibus(inquit)ac bi
bentibus meridiano tp̄e hora prādii:subito sp̄us ue/
nit ab eremo.Hæc sciētes sci/atq; hoꝝ memores:qd̄
ipso meridiano tp̄e hora prādii ruina occupati sunt
filii Iob/atq; mortui:orauere ad deū cōseruari:sicut a
negocio in tenebris ambulante:ita & a ruina/& dæ/
monio meridiāo.Sicut enī in noctis tenebris:sic siliit
in medio meridie pluriores dæmonū tētatiōes se de/
monstrāt:q̄ cæteris tēporibus.Hoc nimirum clarius

in filiis Iob: qui nõ alio tpe: sed medio interfecti sunt meridie. Subito (inquit) spũs uenit ab eremo: & tetigit quattuor angulos domus. O malignissime aduersari: item deo applicare cupis: item creatorem deprauare quæris: idcirco spm̃: hoc est uentum ab eremo uenire dicis. Nam qa deus est qui pducit uentos de thesauris suis: merito uentum ab eremo: quasi a deo missum: uenire dicis: ut & hoc quod factum est: deo imputaret / nõ in bono / sed in malo / atq; audientibus in scãdalum. Nam sicut sup oues ignem de coelo cadere dixit: ita & nũc spm̃ / hoc est uẽtum ab eremo uenisse dicit: utraq; deo amplicare / pro blasphemiæ puocatione / atq; repræhẽsionis occasione. Subito (inquit) spũs uenit ab eremo / derepẽte / insperate / illico / cum ĩpetu spũs / uentus / tẽpestas / pcella uenit: ab eremo uenit. Et qd fecit? Tetigit (inqt) quattuor angulos domus: & cecidit super filios suos: & mortui sunt. Quis ergo (ait) mortis eoꝝ est reus / o Iob? Nõne qui uẽtum pduxit / atq; adduxit: sicut & ouium tuarũ combustionis quis auctor est: nisi is q ignẽ de coelo misit? Sed audi (inquit) o Iob. Cum substãtiæ abũdantiam perderes: contempsisti: oĩbus facultatibus tibi ablatis: sustinuisti: filioꝝ uero pditionem qũo sustinebis: natoꝝ tormentum quẽadmodũ baiulabis? Subito (inquit) spũs uenit ab eremo: & tetigit quattuor angulos domus: & cecidit super filios tuos: & mortui sunt. Per id quod dicit: filios tuos: stimulat sensum eius: doloribus afficit animam eius: liquefacit pcordia eius: prouocat mẽtem eius: quo magis post filios liquescens succẽderetur. Sed quãto plus neqssimus tẽtationes Iob multiplicat: tãto amplius coronã gloriæ apud æternũ dñm ei augumẽtabit. Qui enim simplicẽ transierit tentationem / uel pbationem: simplicem pculdubio accipiet mercedem. Qui aũt multipliciter fuerit pbatus: multiplici gloria sine dubio a iusto deo coronabit. Quẽadmodum btũs Iob: q oĩbus diaboli malignitatibus / atq; uersutiis supior effectus: & oĩbus tentationibus eius fortior cõprobatus: Rñdit ei dicẽs. Dicis q ab eremo ueniẽs spũs / hoc est uẽtus: & tangẽs quattuor angulos domus: deiecerit eam: & filios interfecerit. Sed mẽtiris (inquit) o diabole: & me non irridebis. Mẽtiris / o malignissime: & me nõ circũuenies: Nunq̃ enim uẽti a deo excitati: quattuor cõtra inuicem flauerũt / neq; flant: Sed unus / & unus / aut iste / aut ille. Nunq̃ enim auditum est: qd flantes uẽti domos a fundamentis subuerterint: & eas maxime quæ sup aridam sunt fundatæ: ad istar nauium quæ in pelago natãt: generaliter subuertẽdo demerserint. Hæc nunq̃ puenerũt / neq; puenient a uentoꝝ flabris / uel pcellis. Noli mẽdacio (inquit) similare deum / o diabole tuis scelenbus. Noli deprauare creatorẽ tuis perditis iniqtatibus: Ex te enim sunt hæc: & non ex deo: ex tua iniqtate / & nõ ex creatoris immissiõe. Subito (inqt) uenit spũs ab eremo. De teipso hæc loqris / o infoelix diabole. Tu uidelicet es spũs ab eremo ueniens: tu quattuor angulos domus tetigisti: atq; filioꝝ internectionem fecisti. Tu es qui aliqñ in hostes prædãtes te trãsfigurasti: Aliqñ in ignem de coelo cadentem. Nõnunq̃ aũt in tria cornua eqtum: sicut & nũc in pcellam uenti quattuor angulos domus tangentem: & ipsam domũ a fundamẽtis subuertẽtem: atq; eos q ĩtrinsecus erãt: iterficiẽtem. Tuæ (inquit) iniqtatis opa sũt hæc oĩa / o callidissime diabole. Nã deus mortem nõ fecit: neq; lætat in pditione uiuoꝝ: Sed tua iuidia / atq; zelo mors introiuit in mũdum. Sicut ergo in totum mũdum mors introiuit p tuum zelum: ita & nũc sup filios Iob / p tuum zelũ / & inuidiam pditio aduenit / atq; interitus / o neqssime diabole. Hoc aũt tu ipse de temetipso demõstrans dicis. Subito spũs uenit ab eremo. Subito.n. & occulte / atq; clanculo inumeros subuertis: inumeros circũuenis: tuæ cõdemnationis hæredes efficis: quos oẽs æterna subuersio subito apphendit: utpote a te in malis seductos. Ob hoc enim subito uenit spũs: tuipe aeris penetrator diabolus: aeriusq; spũs ab eremo. Spũs uero tanq̃ in eremo / ac solitudine: ubi neq; hois / neq; quadrupedis uestigium gradit: piectus / atq; expulsus. Aut adhuc ab eremo uenit: utpote oium: diuinoꝝ exors / & oĩbus desolatus. Aut & adhuc ab eremo uenit: utpote nõ solũ ab incorruptibilibus / atq; inaĩatis solitudinibus seqstratus / ac demoratus: Sed qnimo magis inhumanis / atq; aĩatis solitudinibus q̃ sunt aĩæ impiæ / scleratæ / errãtes / infideles: quæ sunt desolatæ oĩ scitate: quæ nõ habitãtur: neq; a scõ spũ paraclito / neq; a scis angelis dei: utpote i huiuscemodi desertis habitãs: a deserto teipm uenire dicis. Tale desertum factus est ẽt ille quẽ scopis mũdatum / atq; ornatũ repiens neqssimus / atq; imundus spũs alios septem neqores se assumẽs: habitauit in eo. Tale desertum / factus est & ĩfoelix Iudas ille: postq̃ spũs sci familiaritatem atq; illuminationẽ a se expulit: & scõꝝ angeloꝝ coniunctionem / atq; habitationẽ a se amouit. Sicut dicit. Et post hoc ĩtroiuit in eum sathanas. Tales solitudines fuere olim oẽs pseudo prophetæ / atq; falsi sacerdotes: illi / ad quos dixit Micheas pphera añ Achab regem israel. Dedit dñs spm̃ mẽdacẽ in in ore oĩum pphetarum tuoꝝ. Quod cum audisset princeps ipsoꝝ pseudo pphetarum Sedechias filius Canaam percutiẽs Micheam in maxilla dixit. Quid spũs dñi discessit a me: ut loqretur in te? Per quæ euidenter oñdit: qa discessit ab eo spũs dñi: & habitauit in eo spũs diaboli: utpote desolato a spũ sctõ. Talia deserta / facti sunt iudei qui dño non crediderũt: neq; suscipere eum uoluere. Propterea dixit ad eos dñs. Ecce relinquet uobis domus nr̃a deserta. Talia scilicet deserta factæ sunt ẽt nũc oẽs ĩfidelium sectæ / atq; hæreses / quæ desolatæ fidei ueritate / atq; oĩ pietate: in qbus habitans diabolus / multitudines scandalorum / tanq̃ zizaniam in eis oriri fecit. Post quæ uniuersas / adhuc in ultimo talia deserta sunt omnes ptinaces / omnes crudeles qui non agunt poenitentiam: qui contristant spiritum sanctum in quo pridem signati sunt in die redemptionis: qui cõtristant

sanctos

sanctos angelos: qui gaudent super eos qui pro peccatis pœnitētiā agunt. Oibus ergo istis desolati sūt: q nō pœnituerint. Habitat uero in illis ut in desertis/ malignus aduersarius: qui tenet cor eoꝝ: ut nec pœnitentiam confiteantur: neq; ieiunia exerceant: neq; eleemosynas faciant. Istis naq; peccata delentur: Isti ergo oēs cum sint desolati sanctitate/ & fide atq; dei timore: desolantur de regno dei: & proiiciuntur de choris sanctoꝝ: atq; in tenebras exteriores pellentur: & in ignem inextinguibilem qui ꝑparatus est diabolo/ & angelis eius. Hæc itaq; uniuersa quæ dicit. Subito spiritus uenit ab eremo: & tetigit quattuor angulos domus. In tertia plaga tria cornua fecit diabolus: In quarta uero quattuor angulos dom⁹ tetigit: & cecidit domus. Et quid si unum angulum tetigisset: cadere non potuisset? Vtiq; potuisset. Ergo si per unum angulū poterat cadere: cur oēs quattuor angulos tetigit? Audi quattuor angulos/ idest quattuor partes tetigit ob hoc: ut ośderet ferocitatem/ & insaniam/ intemperantiam quoq;/ atq; crudelitatem/ cruentationem atq; aium suum homicidalem. Nam oēs neqssimi dæmones mox ut relaxati sunt: & mox ut permissionem acceperint: continuo oēs generaliter ab oibus partibus sup domum ipsam irruerūt: festinantes atq; aduersum inuicem rapientes: Quis primus hanc iniquitate inciperetq; primus hoc homicidium ꝑpetraret. Ob hoc ergo per quattuor partes irruere nequissimi dæmones: tanq̄ leones de insidiis ꝓrumpentes: ingentem unusquisq; eoꝝ sibi reputās dolorem: si prior illo alter ꝓcæderet ad huius perditionem. Et adhuc ob hoc per quattuor partes: quia metuerunt infœlices ne forte aliquis ex hac ruina euaderet ꝑter illum unum quem sponte nequissimi reseruassent. Qui & ipsoꝝ iniquitati deseruiret: & Iob ipsos dolores enarraret. Sed & adhuc p quattuor partes/ accurrentes quattuor angulos tetigerūt ob hoc: ut suam inconsonātiam/ atq; aduersus inuicem cōtrarietatem ośderent. Nam ad iniquitatis ꝑfectionem oēs sibi cōcordant: cum inuicem ante discordes sint: atq; cōtrarii. Et cecidit (inquit) domus super filios tuos: & mortui sunt. Cecidit domus appræhendentibus dæmonibus: cōmouētibus/ infrementibus/ a fundamentis subuertētibus. Cecidit domus: Nec quicq̄ magnum. Nā si solus Sāson post hoc inumera Allophyloꝝ milia/ in una domo subito deiecit: Quid magnū si inumeri dæmones unam domum/ per angulos appræhendentes subuertere? Cecidit (inquit) domus super filios tuos: & mortui sunt. O quā magna est fides tua/ beate Iob: o quam mirabilis est patiētia tua/ uere dei serue. Non te exagitauit primus fluctus: neq; impulit te scd'm piculum: nō te uulnerauit tertia sagitta: nō te superauit quarta tentatio: neq; filioꝝ subuersio: quasi in pelago perfecit in terra. Mortui (inquit) sunt filii tui: Et utinam iuxta oium cōmunem mortem. At nunc uero non ita: Sed cecidit (inquit) domus sup filios tuos: & sic sunt mortui. Suspira (inquit) o homo, Lachryma o Iob. Tametsi (inquit) ob hoc quod tales perdideris filios: saltem uel quia tam lamētabili morte mortui sunt: uel qa ita miserabiliter de uita exierunt. Quis e uidentibus non stupeat o Iob: quis ex audientibus non perturbetur o uir. Tu uero lapidibus durior/ & saxis firmior extitisti: filii tui mortui sunt: & quid expectas/ ut nō lugeas? Cum lapidibus cōminuti sunt: cum puluere cōmixti sunt: carnes eoꝝ cum sanguine & ossibus/ cū ipsis etiam uisceribus cōmixta sunt: fratrum cum sororibus/ & soroꝝ cū germanis/ omniumq; cōminutio simul cum ipsis ante positis cibis cōmixta est: oium nihilominus uiscerum tabor cum ipso uino qd' in manibus habebatur: cōmixta est. Immēso nāq; furore usus uersutus diabolus: & ira plenam indignationem demonstrans: nec quicq̄ reliquit: qd' non cōminuerit: neq; caluarias/ neq; uiscera/ neq; uertibulos/ neq; brachia/ neq; manus/ neq; pedes/ neq; ullum membrum/ neq; aliquam corporis compagem. Et non solum hæc/ sed & ipsos lapides/ & ligna/ nimio succensus furore cuncta contriuit: cuncta cōminuit: cūcta cōmoliuit: cuncta cōmiscuit. cuncta incerta/ atq; idiscreta reddidit. Nam fundamenta domus ipsius/ sursum supra tectum excitauit: atq; superius tectum in profunda fundamenti dimersit. Nō enim ob hoc solum hæc fecit: quo magis in contritione filioꝝ Iob aiam cōminueret: Sed ob hoc quia prioribus plagis nō succubuit: Propterea etiam istic uniuersam iniqtatem suam demōstrauit: & pro priore tolerātia/ in filioꝝ cōminutione in eo uindicauit: & cōminuit mēbra: & carnes/ & ossa/ atq; cum lapidibus/ & puluere ipsius ruinæ cōmiscuit: ut nec separare/ nec colligere/ nec sepelire posset: & eos a quibus se sepeliri sperabat/ ac uolebat. Hæc nāq; uenit nunciare Iob/ nouissimus nequissimi aduersarii nuncius. Hæc uenit nunciare quibus similia priora non contigere: hæc uenit nunciare/ quæ nūc auditoꝝ conturbant mentem/ cōtristant præcordia: liquefaciūt aiam. Beati uero Iob mens perstitit imota: aia in gratiaꝝ actionibus non est consternata. Quis hoīum nunc si unum perdat filium: hn̄s alios: huius unius direptionem/ ac mortem supra modum non lugeat: etiam cum lamētationibus/ ac clamore? Magnanimus uero ille Iob cum decem haberet religiosos filios: & istos oēs semel protinus perderet: non luxit/ non est contristatus: sed gratias egit danti: & iterum auferenti Deo: & (quod est maximum) dedecoro/ & miserabili modo/ ipsis natis morientibus: atq; in ipsius domus ruina cōtritis: quoꝝ ciboꝝ apparatus cum cōmedentiū carnibus est cōmixtus: & hi qui ministrabāt: unusquisq; ubi apphensus est: illic est cōminutus: & potus miscētium/ cum sanguine ꝓpinantium est cōmixtus. Et erat uisio lamētabilis/ atq; aspectus miserabilis/ hoc qd' gestū est: Immo nec uisio/ nec aspectus. Nō eniꝫ erat qd' uideret: neq; qd' sapetur de eoꝝ q mortui sunt cōminutis corporibus. Nā tāto furore cōminuit ea neqssimus: ut nec de uultib⁹/ nec de ꝑsonis agnosci possint corpa quæ

cum terra/atq; lapidibus erant cõmixta/atq; cõcreta.
Quod transcendit omne dictum/atq; omnem nar/
rationem/in dolore atq; miseria. Quod nũc nos au/
dientes/expauescimus:ac terremur:beatus uero Iob
nec ab auditu territus est:nec ab ipsa probatione ex/
pauit:sed in oĩbus in inclinabilis/atq; imobilis pmã/
sit:factis proculdubio oñdẽs oĩa quæ deus pridem
de eo ueraciter dixerat uerbis. Hæc audiens Iob. O
magne homo dei Moyses quid loqueris: quid scri/
bis:quid dicis? Tu enim es qui hæc scripsisti. Cur er
go dicis. Audiens Iob:quasi aliquid leue/uel modi/
cum:& cur non dixisti:hæc expertus Iob:hæc passus:
hæc sustinens? Nam probatio/& passio/atq; tolerã/
tia/fuerunt hæc quæ facta sunt:& non uerba/neq; fa
bulæ auditus: Propterea (inquit) non dixit proba/
tionem/aut auditum: quia non tanq̃ probationem
æstimauit Iob:sed tanq̃ transeuntem auditum:& tã/
q̃ fabulas percurrẽtes. Probatio uero fuit/atq; passio:
sed cum tolerãtia/& cum grãꝝ actione/hæc sustine/
ret Iob tanq̃ auditus pertransiit. Ob hoc ergo hæc
audiens Iob:tanq̃ uehemẽtia/tanq̃ terribilia stupo/
rem conferentia:atq; in pauorem deducentia. Hæc
audiens:quæ alius prior nõ audiuit:quæ alius ma/
ior non sustinuit:quæ alius ante eum passus nõ est.
Hæc audiens Iob:quæ meditatus est diabolus:quæ
quæsiuit nequissimus:quæ uoluit iniquus:quæ ex/
cogitauit iniustus. Hæc audiẽs Iob: quem admirati
sunt:quem incorruptibiles laudauerunt:ut is qui de
terra plasmatus est: uiriliter pugnauerit aduersus eũ:
qui de cœlis deiectus est:ut puluis aduersus spm̃: ut
homo aduersus diabolum:ut corruptibilis: aduer/
sus incorruptibilem constanter steterit:& nõ succu/
buerit:atq; uictoriam de illo sumpserit. Cum tribus
malitiosis sagittis a diabolo sagittaretur: tolerantiæ
atq; fidei scuto se protegens: transiit illibatus. Post
quas tres quartam sagittauit in illum inimicus ten/
tator nouissimam cum dolore:ultimam miserabili.
Sed nec hac aliquid pægit:nec per istam suam uolũ/
tatem perfecit. Et dico istam quasi unam: Non enim
erat una:sed decem erant in hac ipsa: Nam decem fi/
liorum una fuit perditio:unus interitus. Quod au/
tem nõ uulnerauerit illum diabolus:neq; dolorem
cõgesserit nequissimus:euidenter oñdit mox in sub/
seq̃ntibus dicens. Tunc surrexit Iob. Si enim uulne/
ratus:uel contaminatus/uel laceratus fuisset:surgere
oĩno nõ potuisset. Ergo q̃a surrexit manifestũ est:qđ
fortissimus pseuerauit:atq; illæsus perstitit. Tũc sur/
rexit Iob. Surrexit aĩo/surrexit fide/surrexit ueritatis
studio/surrexit ad prœlium/surrexit ad uirtutem/sur
rexit ad officium constantiæ. Tunc surrexit Iob. Cer
tum est quia cum surrexisset dixit. Nunc belli tẽpus/
nunc cõstantiæ approbatio/nũc uictoriæ acceptio/
nunc coronaꝝ compositio/nũc retributionis expe/
ctatio/nunc audaciæ manifestatio. Quod autem ad
hæc oĩa surrexerit Iob:atq; ad hoꝝ oĩum oñsionem:
atq; perfectionem:iuxta hæc quæ sequuntur/mani/
festum est. Cõscidit (inquit) uestimẽta sua. Cur con/
scidit? Ob hoc conscidit/ut expeditior/atq; constan/
tior extitisset in prœlio:ut illa quæ retardant: depo/
neret:ut illa quæ impediunt: a se proiiceret: ut tanq̃
audacissimus prœliator/& tanq̃ singularis mona/
chus aduersus innumeros inimicos:& aduersus in/
æstimabiles aduersarios singulariter imobilis pstitis/
set. Ob hoc conscidit uestimẽta sua. Nam & uere ta/
lis mos est in aliquibus gentibus: ut cum ad dirum
uenerint bellum:tunc nimirum scindentes uestimẽ/
ta sua cum furore/atq; indignatione/currunt contra
aduersarios intẽperanter:nudo pectore cum fiducia
se offerentes:ut est syroꝝ gens. Item uero aliæ barba/
ræ gentes expoliãtes se/atq; in ipsis tunicis se præcin
gentes/nudo pectore/atq; scapulati/uiriliter eunt in
prœlium. Sic itaq; & admirabilis Iob cõscindẽs ue/
stimenta sua:atq; oĩa deponẽs impedimẽta: nudus/
atq; audax stetit in spirituali prœlio. Aut & adhuc/
conscidit uestimẽta sua:sine mora semetipsum ad ip
sas præparans plagas. Ecce (inquiens) dorsum nu/
dum:ecce corpus detectũ: Vos flagellate:ego autem
sufferam: Vos uerberate:ego uero sustineam: Dicens
cum Hieremia. Dorsum meum dedi ad flagella. Di/
cens cum Dauid. Supra dorsum meum fabricauere
peccatores. Sed adhuc cum eodem Dauid. Et eram
flagellatus tota die. Et adhuc. Conscidit uestimenta
sua. Ac si diceret ad ipsos nequissimos aduersarios.
O iniq/atq; maligni aduersarii/mortuum me æsti/
matis ut uos putatis: & (ut uobis uidetur) in terram
me sepelire properatis. Si igitur mortuum me æsti/
matis/o inimici:anticipem preciosam meam sepul/
turam:cõscindere p̃ciosa/atq; meas uestes regales:ut
nec post mortem meam gaudeatis:eas possidentes.
Puto qđ ex illo cõsueuerunt hoĩes/cum preciosam
sepulturam cuilibet miserint:cõscindere eam: ne ali/
qui scelesti/& ipsum corpus proiiciant: & ipsam p̃/
ciosam sepulturam possideant. Quod si tanq̃ uiuen
tem (inquit) me iudicatis:ecce (inquit) etiam sic nu
dus/atq; scapulatus sto contra uos:nunq̃ uobis ces/
surus. Aut & adhuc. Conscidit uestimenta sua. Ecce
(inquit) o maligni inimici peculium cõsumpsistis:
filios perdidistis: substantiam diripuistis: ne quicq̃
aliud nisi solum corpus/atq; hanc uestem mihi reli/
quistis. Tollite (inquit) & hanc uestem:p̃iicio etiam
hanc uobis: Nihil apud me remaneat ex his/quæ in
potestatem nequitiæ meæ data sunt. Non sit mihi
ex uobis hoc bñficium. Oleo peccatoꝝ nõ ungetur
caput meum. Super hæc oĩa ecce (inquit) & ipsum
corpus nudum/detectum/paratum ad pœnæ sup/
portationem:ad doloꝝ tolerãtiam. Torque (inq̃t)
contunde/uerbera:ut per cũcta probaueris: cogno/
scas quia solus Iob insuperabilis pmanens in oĩbus:
nunq̃ cedit tuæ nequitiæ flagellis. Hæc itaq; uniuer/
sa cum cogitaret/& loqueretur: atq; ipsis perficeret
factis:surrexit/& conscidit uestimenta sua. Et toton/
dit comam capitis sui. Vtpote superfluam/ocio/
sam/atque inutilem: Totondit comam capitis suis
factis proficiens/id quod postea duriter ab Apo/
stolo

ftolo interminatū est uerbis:qa uir si comam nutrie/
rit:ignominiā est illi. Hæc itaq; obseruans Iob: to/
tondit comā capitis sui. Cum totōdisset ꝓcul dubio
qđ ipsis eam aduersarius ꝓiecit: Ecce(inqt) tollite &
hanc/habete et hāc:deglutite & istam. Arbor(inqt)
sum fructifera:oīa quæq; superflua a me proiicio: ut
illibatus ꝑfectum fructum afferā. Vitis enim sum bn̄
materiam:abscido a me uniuersa superflua:ut in con
gruis oībus(ut ita dicam)purgatus iustitiæ ꝑfectū
ꝑferam fructum. Totondit comam capitis sui. Non
ut lugens/sed ut luctum deponēs/atq; proiiciēs/om
niq; luctu/per tolerantiam superior existēs. Totōdit
comam capitis sui. Sicut Ioseph cū de carcere a Pha/
raone duceretur: Sicut Ionathæ filius/cū Dauid ab
Hierusalem post mortē Absalon reuerteretur: & alii
inumeri priores/ac posteri: quamdiu lugebāt: non
tondebant. Deposito aūt luctu/cōfestim tondebāt:
Ita & nūc beatus Iob totondit comam capitis sui:ut
humiliaret se:ut subiiceret: ut adiiceret: ut miseriam
ostenderet. Quod est huius rei indicium: hoc quod
in subsequētibus dictum est. Aspersit nāq; terram su
per caput suum. Nisi enim ualde se humiliaret:non
utiq; caput suum terra aspergeret. Aspersit (inquā)
terrā sup caput suum. Vn̄ hāc opinionē sumpsisti o
beate Iob:ut terrā capiti tuo aspgeres? A tritauo(in/
quit) generis mei Habraam dicēte. Ego sum terra &
cinis. Et patriarcha totius generis humani Adā: ad
quem dictum est. Terra es:& in terrā ibis. Hæc itaq;
ab illis audiens/atq; memor aspersit terrā capiti suo.
Non(inquit) sum tanq̄ diabolus qui de coelo ceci/
dit:sed sum tanq̄ unus ex hominibus ortus de terra.
Ideoq; terram aspergo sup caput meum. Non sum
sicut diabolus ex incorruptione proiectus: sed sum
tanq̄ unus corruptibilium de limo plasmatus. Me/
rito terram aspergo sup caput meum:ut norit(inqt)
nequissimus diabolus aduersus quem habet: quia
aduersus terrenum habet:aduersus corruptibilē:ad/
uersus mortalem/aduersus hoīem de limo terræ pla/
smatum. Ob hoc ergo aspersit terram super caput
suum:ut instruat omnes terrenos/corruptibiles/atq;
mortales: quia etiam ipsi possint similiter stare ad/
uersus neqssimum. Possunt(inquam) similiter suf/
ferre ac superare oēs tentationes diaboli:si deum di/
lexerint/atq; metuerint. Sicut admirabilis Iob susti/
nuit/atq; portauit:nō modicum aliqd:sed magnos/
& ingentes/atq; terribiles dolores:ac tormēta: quæ
alius illo nec prior/nec posterior sustinuit. Et(quod
est superius)non habēs formam ex alio priore:neq;
exemplum reperiens ab alio anteriore. Cum unum
ex plurimis uideretur Iacob filium perdidisse: a cæ/
teris oībus consolari non potuit. Sed dixit. Ibo post
filium meum/lugens in isernum. Magnanimus aūt
Iob post peculii perditionem/& post oīum bonoꝝ
direptionem/oēm filioꝝ miserabilem interitum/Pa
riter simul cum audisset: non suspirauit/non inge/
muit/non rephendit/non maledixit/non blasphe/
mauit/non culpauit/non dixit ea quæ dicendi ratio
non exposcebat. Quæ nunc illicite dicunt plurimi.
Cur dedisti primo: aut cur abstulisti mō? Cur oble/
ctasti primo:siue peculio/siue filiis? uel cur priuasti
nunc his oībus pariter? Melius erat:ut oīno non de/
disses:q̄ ut dans/rursum auferres. Vtilius erat ut om/
nino nō ōnderes:quam in ōnsis denuo mulctares.
Sed nihil hoꝝ dixit: Neq; oīno cogitauit sciſſimus/
atq; constātissimus ille Iob:nisi tm̄ ut mentem refri/
geraret:nisi tm̄/ut qa ingens dolor erat hoc qđ scm̄
est:quæ ꝑtulit ostenderet:uestem conscidit:comam
totondit:terram capiti suo aspersit. Per quæ uniuer/
sa se ante deum humilians:nequissimum diabolum
usq; ad inferos deiecit. Quid ergo dicimus o uiri?
Nunquid ex alio corpore creatus est Iob: & ex alio
sumus nos? Absit. Non enim cum ꝑsonarum acce/
ptione/creauit deus alios tales. Alios nihilominus
tales. Sed idem est omniū plasma de limo terræ:sed
æqualis est oīum anima ex dei operatione. Sed quia
nō est oīum similis uolūtas:neq; pietas/neq; religio/
sitas/neq; fides/neq; ꝓpositū circa deum: neq; spes
uitæ æternæ:neq; timor geennæ:neq; inferoꝝ sup/
plicium in tenebris exterioribus. Idcirco nō oēs ho/
mines eundem demonstrāt ꝓpositum:neq; toleran
tiam. Non quia non possunt:sed quia nolunt. Pro/
pterea digne ac iuste magnificatur beatus Iob: quia
uolēs sustinuit hæc oia cum gratiarum actionibus.
Nam post hæc uniuersa quæ supius memorata sunt
atq; ostēsa dicit. Et ꝓstrauit se in terram: & orauit ad
dn̄m. Primum surrexit: & ita demum se prostrauit.
Surrexit ad proelium:prostrauit se ad pacem: Surrexit
ad uirtutem: ꝓstrauit se ad orationē: Surrexit ad ui/
ctoriæ ꝑfectionem: ꝓstrauit se ad coronæ acceptio/
nem. Nam & ante impatores qui uictores extitere:
nō stantes:sed deorsum adorātes:coronā accipiunt.
Sic nāq; & beatus Iob in prima tentatione: quā per
peculium/atq; filios sustinēs:uictoriam de aduersa/
rio acquisiuit:ad orationem se prostrauit:ut ꝑfectas
tolerantiæ suæ a deo acciperet coronas. Ob hoc er/
go prostrauit se & orauit ad dn̄m. Quem cum pro/
stratum uideret diabolus gauisus est infoelix. Cum
autem adorantem/atq; orantem audisset: obstipuit/
atq; expauit. Prostratus(inquit)orauit ad dn̄m Iob:
prostratus diabolum deiecit:altum humiliauit:exal/
tatum supplantauit:confundit fortem: deformauit
elatum. Super hæc omnia(quod est omnibus ma/
ius/atq; superius)cum sua prostratione Iob diabo/
lum deiecit:& sua tolerantia nequissimum superat:
formam ōndit eius qui de coelo uenit: q ut granum
tritici in terram cadens/diabolum deiecit: & fortem
alligauit:& uasa eius diripuit:& spolia diuisit:& ca/
ptiuam duxit captiuitatem:& passione/atq; resurre/
ctione sua mundum redemit:atq; sæculum saluum
fecit. Horum nāq; omnium formā/atq; exemplum
ōndēs iob:& post horum omnium lamentabilium
tolerātiam/ꝓstratus in terram orauit ad dominū:ut
ꝓstratio eius/ruina efficeret diabolo: atq; subuersio
maligno:& figuram passionis/ac resurrectionis dn̄i.

Proſtratus(inquit)orauit ad dñm/ex tota anima/&
ex tota mente/& ex cordis profunditate. Orauit ad
dñm. Quid orauit? Tolerantiam/ſufferentiam/con/
ſumationem. Orauit ad dñm. Senſus illibationem/
mentis integritatem/aiæ ſanitatem. Hoc ergo orauit
ad dñm:ut ſanã(inquit)aiam meam/atq; illibatum
cor meum cuſtodiat dñs/& rex oium:& nunq̃ mihi
præualebit malignus:& nunq̃ me ſupabit callidus il
le inimicus:q̃q̃ atterat carnes:q̃q̃ cõminuat oſſa:q̃q̃
cõſumat neruos:Si aiæ(inquit)meæ ſenſus illiba/
tus a te cuſtodiať. Nunq̃ a te ſeducar domine deus:
nunq̃ abſtrahat a charitate tua rex meus. Idcirco ora/
tionem eius exaudiens deus:atq; depræcationem il/
lius ſuſcipiens iudex iuſtus: poſt hoc locutus eſt ad
diabolũ:& dicit. Ecce tradidi tibi illum:tñ animam
eius ne tetigeris. Sic itaq; proſtratus orauit ad dñm.
Vere proſtratus/hoc eſt ualde uſq; ad terram humi/
liatus:merito ueſtem conſcindit:comam capitis to/
tõdit:terram capiti aſperſit. Poſt hæc uniuerſa/pro/
ſtratus orauit ad dñm. Sic(inquit) rex Niniuæ poſt
hoc in cinere & cilicio ſedens/& cũ humilitate orãs:
poſt triduum iminentem calamitaté effugit. Sic(in/
quit)& Ioſias Hieroſolymæ rex ueſtes ſuas cõſcin/
dens præ timore cõminationũ dei/& famulos ſuos
ueſtibus conſciſſis/& terrã atq; cinerem aſperſos mi/
ſit ad dep̃candam & exorandã faciem dñi. Sic etiam
primus his oibus admirabilis Iob cõſcidit ueſtimẽ/
ta ſua:& comam capitis ſui totondit:& terram capi/
ti ſuo aſperſit:& ita proſtratus orauit ad dñm. Pro/
ſtratus eſt ad orationem:ſed non cecidit/tanq̃ aduer
ſarius in contumaciam: Proſtratus ad precem ſicut
Habraam cum pro Loth oraſſet: Sed non cecidit in
contumeliam:ſicut diabolus qui de cœlo proiectus
eſt propter apoſtaſiam:Sed forſitan dicit aliquis: &
cur oino totondit comam capitis ſui: uel ob quam
rem conſcidit ueſtimenta ſua: uel ob quam cãm aſ/
perſit capiti ſuo terram? Audite primum qdem pro
his oibus quæ ſuperius demonſtrata ſunt. Item ſane
adhuc:ueſtimenta conſcidit:ob hoc quia ex his quæ
diabolo data fuerãt:apud ſe nihil reſideř uoluit. Co/
mam uero capitis ſui totõdit ob hoc:ut depoſita di/
uitiaꝶ abundantia etiam comæ nimietaté depone/
ret:& ut aduerſario oñderet: quia ſicut nihil paſſus
eſt:quia comam totõdit:ita cum multitudinem bo/
norum deponeret/atq; amitteret:nihil ſe paſſuꝫ fuiſ/
ſe æſtimauit. Auſers(inquiẽs)oia ſupflua/nihil mi/
hi ſuperſit ex his quæ tibi data ſunt. Terram uero ca/
piti ſuo ob hoc aſperſit:ut ex parte oñderet filiorum
dolorem:Niſi enim hoc feciſſet:alienum illum a na/
tura humana fuiſſe diceremus. Hæc uidelicet uniuer
ſa geſſit propter naturalem dolorem: Gratias uero
egit propter conſtãtiam/& aiæ ueritatem/atq; illam
quam circa deum habuit ſyncæritatem. Poſt q̃ uni/
uerſa dixit ad eos. Ad quos? Aduenıẽtes dæmonis
nuncios. Nã hi quattuor præſtolabãtur eum:quat/
tuor miſeriaꝝ prædicationes ei afferentes:quattuor
lamentabilibus ſagittis eum ſagittantes. Nouiſſima
lamentabilior. Quæ uere lamentabilior fuit/atq; aiæ
cõtigua filioꝝ perditio. Ad iſtos ergo quattuor qui
præſtolabantur(ut uidebatur) lugentes atq; mœſti
ſimulatione/dixit. Quid expectatis o uiri:quid ſuſti/
netis o hoies:hoc ne ut lugeam uobiſcuꝫ:hoc ne ut
uobiſcum lamentẽ? Non lugeo(inquit)rei familia/
ris direptionem:Ablatæ nãq; ſunt mihi pariter cum
peculio/moleſtiæ/atq; curæ. Non lamẽtor filiorum
deceſſum:Tranſiuit enim ab oculis meis triſtitia/&
dolor. Si enim pariter mecum aduixerent ſuper ter/
ram:cum dolore eſſem cogitaturus quales fuiſſent:
quales profeciſſent:qualem finem expectaſſent. De
iſtis ergo oibus ſecurus effectus:non lamentor/non
plango:quod uos cupitis:non repræhendo qđ uos
quæritis:non blaſphemo:quod uos uultis:Non ri/
debit me diabolus:non gaudebit(ut ſperat)ſup me
inimicus:non inueniet apud me id quod expectat/
neqſſimus. Nudus enim exiui de utero matris meæ:
Nudus ibo ſup terram. Nihil habui cum ueniſſem:
nihil requiro cum iero:Nihil attuli natus:nihil hinc
auferã ſublatus. Nudus exiui de utero matris meæ:
nec peculium nec filios habẽs:neq; diuitiis/uel poſ/
ſibilitatibus indutus:nudus & ibo ſub terrã. Quod
enim pariter cum corpe poſitum fuerit in terra:cum
eodem corpe terræ efficitur terra. Merito nudus ibo
ſub terram:nudus ibo:nudus(inquit)peculio/ſed
& peccato:nudus diuitiis/ſed & impietatibus: nu/
dus ſubſtantia/ſed & iniuſtitia. Sicut enim de carna/
libus poſſibilitatibus uniuerſis nudus effectus ſum:
ita(inquit)& ab oibus illicitis nudus ibo ſub terrã.
Non cõmittãtur(inquit)mecum neq; malignitas/
neq; iracundia/neq; ſupbia/neq; inuidia/neq; zelus/
neq; cupiditas/neq; alienaꝝ rerum appetentia/neq;
contumelia/neq; calũnia/neq; uiolentia/neq; impu/
dicitia:neq; laſciuia/neq; ullum ex his quæ deo ſunt
contraria. Iſtis nãq; oibus nudus ibo ſub terrã. Non
enim ſum talis quales illi:de qbus dř. Quia non ha/
buerunt tegumentum:inferno ueſtiti ſunt. Nudus
(inquam)malis oibus Iob ſub terram: nudus ma/
lis:bonis uero oibus ueſtitus:iuſtitia indutus:ſancti/
tate circũdatus:charitate ornatus:miſericordia/ac bo
nis operibus coronatus. Beati ſunt/& beati erunt(o
glorioſe Iob)oẽs qui te imitati fuerint:oẽs qui poſt
te poterint cum fiducia dicere. Nudus exiui de ute/
ro matris meæ:& nudus ibo ſub terram. Qui etiam
cum Apoſtolo poſſent ueraciter dicere. Nihil intuli/
mus in hũc mũdum:uerũtamen nec auferre aliquid
poſſumus. Væ autem illis qui nudi quidem uenere:
Innumeris autem iniuſtitiis atq; impietatibus/cru/
delitate quoq;/atq; infidelitate onerati/atq; prægra/
uati:ibunt in terram. Huiuſmodi ueſtientur calami/
tate/ac miſeria in die iuſti/atq; pſonam non accipien/
tis iudicii dei. Nudus(inquit)exiui de utero matris
meæ:ſicut & oẽs hoies:ſicut & omnis caro:ſicut &
oẽs corruptibiles:nudus & ibo in terram. Hoc ipſm
nãq; expectant oẽs:quia idem eſt introitus oibus/&
exitus ſimilis:ſiue rex/ſiue famulus/ſiue diues/ſiue
egenus

egenus/siue magnus/siue pusillus/siue liber/siue ser
uus: nudus ibit in terram: nec quicq̃ ualens auferre
secum. Nam & hoc ipsum quod corpori immittitur:
non auferet secum. Non secum illud tollet: q̃a non
sentit: quia non intelligit: quia terra efficitur: quia in
resurrectione nõ corporis sepultura/sed aĩæ fides/&
pietas/misericordia quoq;/& syncæritas requiritur.
Nudus exiui de utero matris meæ: nudus & ibo sub
terram. Tanq̃ si diceret. O uiri prudentiæ/atq; sapiẽ/
tiæ: quod est mortale hoc indumẽtum: quæ est hæc
superuacua gloria/quæ sunt terrenæ hæ/atq; infidæ
diuitiæ: quæ hodie sunt/& crastino non sunt: quæ
hodie irrident istum: crastino uero eunt ad alium?
Fumus est deficiẽs: flos est trãsiens: herba est arefiẽs:
Et qui hñt illas/tanq̃ non habeant: quia non diutius
habent: & qui non hñt illas: tanq̃ nihil amiserint: q̃a
non permanent: relinquuntur. Nudus exiui de utero
matris meæ: corpus hñs tñ atq; aĩam: Nudus & ibo
sub terrã. Sicut ueni: ita & ibo: ita & ex eo aliena cũ/
cta relinquens: cum corpore uero solo/atq; aĩa tran/
siens. Quæ accepi (inquit) habeo: quæ attuli non
amisi. Superflua oĩa derelinquens: nudus ibo illuc.
Illuc inquit. Vbi illuc? Primum q̃dem illuc ibo: ubi
oẽs priores mei ierunt: ubi oẽs ab initio: illuc in ter/
ram matrem oĩum: in terram oĩum domum. Terra
nãq; est domus omnium mortalium: Illuc: ubi abiit
Adam/& oẽs qui post eum fuerunt: Illuc: ubi abiit
ille: ad quem dictum est: Terra es & in terram ibis. Il/
lo (inquit) ibo nudus/sicut & nudus ueni. Aut ad/
huc. Illo (inquit) ibo: ubi sunt tabernacula iustorũ:
ubi sũt sanctorũ gloriæ: ubi est fidelium requies: ubi
est piorum cõsolatio: ubi est misericordiarũ hæredi/
tas: ubi est ĩmaculatorũ beatitudo: ubi est ueracium
lætitia/atq; exultatio. Illuc ibo: ubi est lux/& uita: ubi
est gloria & iucũditas: ubi est lætitia & exultatio: uñ
aufugiet dolor/& tristitia/& gemitus: ubi obliuiscẽ/
tur prioris tribulationis hi qui sunt in corpore supeř
terram. Illuc ibo: ubi est tribulationũ depositio: ubi
est laborũ remuneratio: ubi Habrahæ sinus: ubi Isaac
proprietas: ubi Israel familiaritas: ubi sãctorũ aĩæ: ubi
angelorũ chori: ubi archangelorũ uoces: ubi spiritus
sancti illuminatio: ubi xp̃i regnum: ubi æterni dei pa
tris infecta gloria/atq; beatus cõspectus. Illuc (inq̃t)
ibo/illuc perueniam: non rep̃hendens/non maledi/
cens/non blasphemans/non criminans: Sed gratias
agens/& cõfitens: atq; cum grãrũ actionibus dicẽs.
Dñs dedit. Dñs abstulit. Sicut dño placuit ita factũ
est. Nõ ero (inquit) ingratus: Non ero fideifragus:
sicut tu aduersari: Non reddam malum pro bono:
sicut tu infœlix diabole. Sed confiteor quia dñs de/
dit: & dñs abstulit. Sicut dño placuit ita factum est.
Lamentabiles (inquit) ad me misisti nuncios o dia/
bole/& noxios atq; imisericordes tuæ nequitiæ lega
tos: per quos me crudelibus tuæ iniq̃tatis sagittasti
sagittis quas ego (inquit) oẽs identidem in te cõuer
tam crudeliora efficiẽs tibi in spiritu uulnera: quam
tu mihi in corpore. Dñs (inq̃) dedit/& dñs abstulit:

Sicut dño placuit/ita factũ est. Hoc fuit diabolo uul/
nus: hæc fuit afflictio/& dolor/tribulatio quoq;/atq;
angustia: quia cum putat/& uult blasphemiam au/
dire a Iob: & rep̃hensionem/ac maledictum in deo:
Confessionem/atq; grãrũ actionem audiuit. Hoc fa/
ctum est illi ignis deuorans: hoc factum est ei incen/
dium perueniens: q̃a hoc audiuit: quod non spera/
bat. Dñs dedit: & dñs abstulit: Sicut dño placuit: ita
factum est: Sit nomen dñi bñdictum in sæcula. Non
enim tãtum tetigerunt Iob lamentabiles istæ diabo/
li sagittæ: quantum uulnerauere illum syncæres eius
gratiarũ actiones. Dñs dedit: dñs abstulit. Quando
uoluit (inquit) dedit/ut bonus: & quando uoluit
identidem: ut hñs potestatem: abstulit. Dñs dedit: &
dñs abstulit: Dedit (inquit) ut inotescat: quam fide/
lis sim: quã pie dispensem: quã misericorditer distri/
buã. Abstulit autem: ut appareat qũo gratias agam:
qũo confitear: qũo adorem: plus nunc rebus subla/
tis: quã pridem datis. Dñs dedit: & dñs abstulit. De/
dit sua: & item abstulit sua. Ego (inquit) nihil amisi:
nullum sum passus detrimẽtum. Merito postq̃ auer/
sus sum/& reddidi mihi mutuanti eas/gratias ago.
Dñs dedit/& dñs abstulit: Sicut dño placuit: ita fcm̃
est. Quid dicis o beate Iob? Dñs uere dedit: Sed non
uere dñs abstulit. Sed abstulit oĩum inimicus/& ne/
quissimus aduersarius/atq; inuidus diabolus. Dñs
dedit. Sed aduersarius abstulit. Dñs dedit: & inimi/
cus refuga abstulit. Porro si diabolus/qũo dicit Iob:
quod dñs abstulerit? Ignorans/atq; per suspitionem
dicit. Putabat enim atq; arbitrabatur: quod dñs ab/
stulerit: & nesciebat quod diabolus abstulit: conce/
dente/atq; permittente dño. merito dicit. Dñs dedit:
dñs abstulit: sicut dño placuit: ita fcm̃ est. Hæc nãq;
fuit illa magna uere Iob cõstantia: quod nesciens q̃a
diabolus abstulit: putabat qđ dñs abstulerit: & hoc
putans: dño quasi auferenti gratias agit. Dñs (inq̃t)
dedit: & dñs abstulit: Sicut dño placuit: ita factum
est: sit nomen dñi bñdictum in sæcula. Si enim sciret
Iob quod aduersum diabolum habebat: & quia dia
bolus cum illo hoc bellum faciebat: & q̃a malignus
inimicus rem familiarem/& filios ei abstulerit: pro/
fecto & oĩno ad nihilum ipsas tentationes deduce/
ret: & in derisionem illum hñs: euidenter caput eius
conculcaret. Sed re uera/non ad tam magnam illi re/
putaretur uictoriam: quia euidenter aduersus inimi/
cum haberet: & aperte aduersus apertum hostem sta/
ret. Nunc uero inimicus quidem occultuit diabolus:
cum istos ei inferret labores: clementissimus aũt dñs
in suspitione erat/& incusabatur his oĩbus. Nã cum
diceret diabolus: ignis cecidit de coelo: & subito spi/
ritus uenit ab eremo: deum icusabat istis doloribus.
Similiter cũ audisset Iob/quod ignis cecidit de coe/
lo: & combussit oues: & quia spiritus ueniẽs ab ere/
mo ruina occiderit eius filios: quid aliud suspicari
poterat: nisi qđ deus illi ipsos dolores coelitus imi/
sisset? Ob hoc ergo præsertim magnificatur Iob: q̃a
cum de deo suspicatur in istis plagis/ac doloribus:

suscepit eos cum constátia/atq; gratiarų actionibus.
Et nó dixit. Quid peccaui circa te:ut talia patiar a te?
Sed cum ab inimico pcuteretur:atq; doloribus affi/
ceretur:dñm in istis doloribus suspicabatur: & gra/
tias agebat percutienti se/atq; doloribus afficienti:di
cés. Dñs dedit:& dñs abstulit:Sicut dño placuit:ita
factum est:sit nomen dñi bñdictum in sæcula. Hæc
itaq; uniuersa/atq; pluriora ad præstolantes nequis/
simi nuncios beatus Iob locutus est: & per illos ad
ipm diabolum qui eos miserat:qui stabát ante eum
tristes/ac flentes:sicut finxerát:oémq; miseriam ośt/
dentes ac depromentes: quod facile beatum Iob ad
blasphemiam puocassent:ad quos plurima etiá alia
locutus Iob dixit. Cur tristes estis o hoies: ob quam
cám eiulatis o uiri? Ne forte hoc uos contristat:quia
ego deo gratias ago: ne forte hoc uobis molestú est:
quod ego danti ea confessioné do:& auferenti ea in/
uocationem emitto. Non me homo mulctauit: sed
deus de coelis/quæ mihi dedit:diuersa abstulit:sicut
uos dicitis:quod ignis de coelo ceciderit. Si ergo nó
homo mihi dánum ingessit sed deus:qñ uoluit/de/
dit:& item qñ uoluit abstulit:gratias ei qui dedit:&
gratias identidem ei qui abstulit. Sua dedit: & item
sua abstulit:& ego(ait)nihil amisi. Ná ex utero ma/
terno nudus ueniens nihil habui. Qui habuit dedit
mihi:mutuatus est utenti mihi. Abstulit quæ sua sũt:
nihil perdidi:sed gratias ago mutuáti: usus his quæ
data sunt mihi:& cófiteor largitori dicens. Dñs de/
dit & dñs abstulit:Sicut dño placuit: ita factum est.
Placuit antea ut daret:placuit núc ut rursus auferret.
Sicut dño placuit ita factum est. Omne qđ deo pla/
cuerit bonum est:omne quod dño placuerit iustum
est. Placuit illi ut daret:bene placuit:Placuit illi iden/
tidem ut auferret:iuste placuit. Sicut dño placuit ita
factum est. Quádiu placuit illi habuimus:quádo nó
placuit ei:nó habemus. Sicut dño placuit ita factum
est. Quádo habuimus:non ppria nostra habuimus:
sed dñi. Et cum pderemus oia:non propria perdidi/
mus:Sed abstulit quæ sua erant dñs. Sicut dño pla/
cuit ita factú est. Sicut dñs uoluit:sicut dño placuit.
Omne qđ uult dñs uita est lux est/requies est æterna
beatitudo est. Vita enim in uolútate eius/& ira in in/
dignatione eius. Quodcũq; ergo placuerit dño:siue
percutere siue mulctare/siue ditare/siue paupem fa/
cere/siue arguere/siue corripeř. Oia/beatitudo est in/
corruptibilis/atq; indeficiés. Beatus(inquit)homo
quem tu erudieris dñe:Sicut dño placuit:ita factum
est. Sit nomen dñi benedictum in sæcula. Si oportet
oés christianos/atq; oés credentes:& dicere/& face/
re/& cogitare in oibus quæ eos circũderint: atq; eis
occurrerint:siue pecunias perdant:siue filii auferan/
tur:siue pauptas incumbat: siue infirmitas inuatur:
dicant in his oibus cum syncæritate. Sicut dño pla/
cuit ita factum est:sit nomen dñi bñdictum in sæcu/
la. Nomen dñi/inquit:ppter quod cuncta sustineo/
atq; suffero:ppter quod oibus quæ mihi obuenere
superior existo. Sit nomen dñi bñdictum in sæcula
Nomen dñi quod coelos mirabiliter extédit: quod
terrá firmiter fundauit:quod abyssos terribiliter si/
gnauit. Sit nomen dñi bñdictú in sæcula: psentia/&
futura corruptibilia/ & incorruptibilia terrena/atq;
coelestia. Sit nomen dñi bñdictum in sæcula. Quod
cú uidissent leones in Daniele:in agnos imutati sũt:
quod cú flámma ignis agnouisset in Anania/ & Aza/
ria/& Misahel:foris a fornace fugit:atq; eos qui extra
fornacem erant cóbussit:utpote non hñtes in se san/
ctum nomen dñi. Illis autem qui itra fornacem erát:
non appropinquauit:quia terribile nomen dñi in il
lis conspexit. Hoc etiam & cetus cum uideret in Io/
na:obstipuit atq; illæsum eum quem de naui susce/
perat:reddidit:incótaminatú remisit: quem uiuum
suscepit. Hoc(inquá)nomen dñi sit benedictum in
sæcula. Hoc nomé: quod pauci ex prioribus agno/
uere:posteriores uero oés suscepere. Hoc nomen est/
de quo dicunt sancti ex psona dei. Vobis qui timetis
nomen meum:cognominabitur nomé nouum:qđ
benedicetur super terram. Et adhuc. Non est nomen
aliud sub coelo datum hominibus:in quo oporteat
saluos nos fieri. Hoc(inquá)nomé dñi sit benedi/
ctum in sæcula. Quod iram auertit:qđ maledictum
abstulit/atq; remisit:quod dæmóes terruit. Hoc no/
men dñi sit bñdictum in sæcula. Sit bñdictum in an
gelis/ & in hoibus in coelestibus uirtutibus in spiri/
tibus/atq; in oibus iustorų aiabus: in gentibus & in
oibus fidelium cógregationibus. Sit nomen domi/
ni bñdictum. Quousq; ait:q̃diu sit bñdictum? in sæ
cula inquit. In finem præsentis sæculi & initio fini/
ti sæculi sit(inquit)nomé dñi bñdictum in sæcula.
In aiabus castorų in cordibus piorum/ in mentibus
religiosorų/in ecclesia scórų: in uerissimorų constan/
tiis/in tolerátia syncærissimorų dei famulorų. Sit no
men domini bñdictum. Non in tempore dimenso/
atq; statuto:sed in sæcula. In sæcula(inquit) siue in
psenti sæculo/usq; in finem siue in futuro sæculo il/
lo infinito/atq; indeficienti. Sit nomen dñi benedi/
ctum in sæcula. Circũcisio(inquit)ad tempus fuit:
Lex usq; ad plenitudinem tpis fuit. Postq̃ uenit ple/
nitudo tpis:misit deus filium suũ:q legem impleuit:
& grãm demonstrauit:& nomen illud bñdictionis
impertiens cunctis in perpetuo gentibus tradidit. Sit
nomen dñi bñdictum in sæcula. Nomen dñi ait/bo
ni/misericordis/patientis/benigni/clementissimi. Sit
nomen dñi bñdictum qui bñdictionem seminauit/
produxit/atq; ońdit. Sit nomen dñi bñdictum. Qui
cuncta perficit bene qui cunctis bene curam impẽdit:
atq; bene uniuersis puidet. Qui bene(inquit)mihi
magnam patientiam/atq; tolerantiam condonauit:
ut tanq̃ aurum in fornace probatus perspicuæ fidei/
tolerantiæ quoq;/atq; patiẽtiæ formam cunctis sub/
sequenter ońdit. Iustus/cóprobatus/electus/demó/
stratus/atq; pbabilis ostensus:Non dño qui est præ/
scius: sed hoibus in mũdo ignorantibus. Ná præ/
scius dñs etiam ante passiõis initium:tolerátiæ scie/
bat exitum:merito & testimonium perhibuit: quia
ob hoc

ob hoc ipsam tẽtationem pmisit:ut iis qui in mun/
do sunt:comprobaretur iustus. Pro his ergo oibus
sit nomen dñi bñdictum in secula. Hæc audientes
subsequẽter etiam sancti prophetæ a beato Iob edo/
cti/dixerunt. Sit nomen dñi bñdictum ex hoc/nũc/
& usq; in secula. Sicut enim mirabilis Iob cum do/
lores sustineret/& nomen dñi benedixit:Ita & beati
prophetæ psecutiones/ac dolores sustinentes:terri/
bile illud nomen dñi bñdixerunt. Post quæ uniuer/
sa uelut uictoriæ titulum gloriæ/ac laudis/atq; ho/
noris illi statuens/magnus ille Moyses scribit/ac di/
cit. In his oibus quæ ei acciderũt non peccauit Iob:
Neq; in conspectu dñi/neq; in labiis suis. In his om/
nibus(inquit)tam plurimis/tam magnis/tam peri/
culosis/taq; terribilibus:ac uehementissimis:In oi/
bus primis/ac nouissimis:maioribus/ac minoribus:
quæ fuere ante plagam/& quæ post plagam:in om/
nibus mirabilibus/ac lamẽtabilibus/grauib⁹ quoq;/
& mente perturbãtibus aiam cõminuentibus/præ/
cordia pterrentibus. In his oibus. Nã nisi essent plu/
rima & magna/atq; terribilia:non utiq; dixisset:In
his oibus quæ ei acciderunt. Tanq̃ si diceret. Quis
regum a seculo tãta peregit bella o uiri:Quis ab ini/
tio pcerum huiuscemodi pfecit uictoriam/o hoies/
quẽadmodum admirabilis Iob:qui pcussus est/&
non est interfectus:sagittatus est & non est uulnera/
tus:doloribus est affectus/& non est deiectus. suffos/
sus est/sed non est subuersus:miseriis est afflictus/&
non est contaminatus. Solus super oẽs antiquos ac
posteros/imobili gratificentiæ/ac tolerantiæ scuto se
circũdans/solusq; aduersus inumeros stans:insupe/
rabilis pseuerauit:atq; solus de multitudine iniquo/
rum uictoriam sumpsit:Hoc nimirum scribens/ac
proferens Moyses:& tanq̃ perpetem titulum in for/
mam tolerãtiæ/his q in mũdo sunt statuẽs/dicit. In
oibus his quæ ei accidere. Nihil peccauit Iob. Acci/
dere ei diuitiæ & gloria:Sed nihil peccauit:Nõ enim
est elatus in sup bia. Accidit ei splendor:ac lætitia:sed
nec geq̃ peccauit. Nõ.n.oblitus est timorẽ dei/neq;
dereliqt misericordiã ac miseratione. Post hæc uide/
licet accidit ei pauptas ac miseria:Sed nihil peccauit
Iob:qa nõ blasphemauit oium dñantẽ. Accidit ei do
lor/& plaga/& uermes/& putredo:sed nihil pecca/
uit iustus ille. Nam cum gratiaq; actionibus/uehemẽ
ter illos sustinuit dolores. Veraciter ergo scribit ma/
gnus ille Moyses de Iob:& ueraciter dicit. In oibus
his quæ ei acciderunt nihil peccauit Iob:neq; in cõ/
spectu dñi/neq; in labiis suis. Quid est quod dicit o
magne Moyses:quid est quod loqueris. Neq; in cõ/
spectu dñi:neq; in labiis suis? Ego(inqt)absq; men/
dacio loquor/& iuste loquor. In cõspectu enim dñi
non peccauit/hoc est in aiæ consiliis/neq; in cogita/
tionibus/neq; in tractatiõibus cordis. His enim ob/
seruat:& ista respicit facies dñi/quæ in corde cogitã/
tur/atq; tractantur. Iuxta hoc quod dictum est. Non
sicut homo uidet:uidet deus. Sed homo uidet in fa
cie/& in uerbo:Deus autem uidet in corde/& in co/
gitationibus:atq; in ipsius cordis consiliis. Istas sci/
licet cordis cogitationes/consilia quoq;/atq; tracta/
tus designans/dicit. Neq; in cõspectu dñi. Verba aũt/
& eloquia demõstrans dicit. Neq;(inquit)in labiis
suis. Ac si diceret. Oia quæ prouenere ei:ita sustinuit
Iob:& ita supportauit:ut nec in uerbis labiorum bla
sphemaret deum:neq; in cordis cogitationibus rep/
henderet:neq; in aiæ consiliis culparet. Quomõ ma
lum cogitaturus erat Iob in corde suo aduersus deũ:
qui pro filiorq; suorum cordibus curam gerẽs/dixit.
Ne forte filii mei in cordibus suis mali aliquid cogi/
tauerint aduersus deum. Non peccauit ergo Iob in
conspectu dñi:corde mala cogitando:neq; in labiis
suis illicita loquẽdo. Sup aũt hæc oia/nõ dedit(in/
quit)insipientiam deo. Quid est qđ dicit. Non de/
dit insipientiam deo? Ac si diceret. Non extitit infi/
delis deo:non extitit infirmus/neq; instabilis/neq;
perfidus:neq; cõmotus est. Non dedit insipientiam
deo. Nõ enim fuit quẽadmodũ domus illa quæ are/
na est fabricata:quæ non habuit firmamentum:hoc
est fidei ac pietatis fundamẽtum/quæ facile uẽtis &
aquis cõmota cecidit. Sed non fuit talis beatus Iob/
sed firmus/stabilis/atq; imobilis fuit. Idcirco ois im/
petus nequissimi/& ois inundatio diaboli subuerte/
re/uel deicere imobilem illum non potuerunt. Hoc
itaq; demonstrans/dicit. Non dedit insipientiã deo.
Sicut diximus:nõ extitit infidelis deo/neq; fideifra/
gus neq; ingratus. Aut adhuc. Non dedit(inquit)
insipientiam deo. Ac si diceret. Non fecit sermones
dei:neq; testimonia eius infidelia/neq; superuacua/
neq; mendacia. Quæ uerba dei:uel quæ testimonia.
Ea quæ ad diabolum locutus est:testimonia perhi/
bendo Iob. Non fecit ea infirma/uel superuacua suc/
cumbendo:atq; detrahendo:sed fidelia illa atq; fir/
ma fecit:cum gratiaq; actione cuncta sibi accidentia.
Merito ergo dicit. Nõ dedit insipientiam deo. Non
extitere testimonia dei de illo infirma/neq; mẽdacia
per illum sed fidelia/ac infirma/atq; aerea/non enim
dedit ullam occasionem/uel suspitionem infidelita/
tis deo. Nõ necesse habuit deus cõfundi de his quæ
uelut fidei testimonium perhibuit illi. Nam cũ esset
firmus/ac fidelis nõ dedit insipientiam deo. Quod
autem erubescat deus de infidelibus/atq; ifirmis:ip/
se dñs ostẽdit dicens. Qui erubuerit me:confundet
hunc filius hois cum uenerit in maiestate sua. Deus
ergo attestabatur fidei Iob:Diabolus uero attestaba/
tur infidelitati:Deus testificabatur qđ non propter
pecuniam sed ppter dilectionem coluerit Iob:Dia/
bolus uero confirmabat:quod nõ propter dilectio/
nem colebat illum Iob:sed ppter substantiam. Postq̃
uero oia ei abstulit diabolus:& rem familiarem/& fi
lios/& in hisdem gratiarũ actionibus pmaneret Iob
circa deum:tunc nihilominus apparuit:quod non
propter pecuniam:sed ppter dilectionem seruiebat
deo. Tunc scilicet testimonium diaboli infirmum/
atq; mendax factum:Dei uero testimonium fidele/
ac uerum probatum est. Hæc sane uniuersa uno uer/

bo ośdens/atq; perstringens:dicit. In his omnibus
quæ ei accidere:nihil peccauit Iob neq; in conspectu
dñi:neq; in labiis suis:& nõ dedit insipientiam deo.
Studeamus etiam nos o uiri:studeamus omni uir/
tute nostra/o amici:ut nõ demus infidelitatem deo/
ut non existamus ei infideles/neq; in uerbis/neq; in
factis/neq; in cogitationibus/neq; in consiliis/neq;
in fide/neq; in pietate/neq; in tribulationibus/neq;
in delitiis/neq; in gloria/neq; in paupertate. Sed hæc
uniuersa cum patientia transeamus/atq; gratiarum
actionibus sustineamus:ut in omni uita nostra fide/
les deo:& firmi in fide ac pietate reperiamur: ad in/
star beati Iob qui in oibus quæ ei accidere fidelis p/
mansit coram deo: & fidelia ośdunt de se oïa eius
testimonia. Qui primus hoïum post Abel atq; Ha/
braam:his qui in mundo sunt bonoꝶ dereliquit for
mam:qui nominatur ac magnificatur iter hoïes in
perpetuũ:qui requiescit cum angeloꝶ choris in glo
ria incorruptibili in infinita sæcula. Qua requie etiã
nos oẽs dignos habeat misericordia dñi. Amen.

¶ Explicit Liber primus.

¶ LIBER SECVNDVS INCIPIT EIVS/DEM ORIGENIS FOELICITER.

ICVT Pulcherrimi solis radii
delectabiles sunt ad uidendum/
omni homini illibatos oculos
habenti:ita & admirabilis beati
Iob passio desyderabilis est/ ac
delectabilis:atq; necessaria ad au
diendum oibus pris:oibus cre/
dẽtibus/oibus deum timentibus/atq; deum diligẽ/
tibus. Nam admirabilis Iob cum in prima congres/
sione uictoriam de diabolo pfecisset:atq; triumpha/
tor de maligno extitisset:quanto quod uictoriam de
illo sumpsit:tanto amplius illum ad zelum circa se/
& ad maius certamen/atq; bellum cõmouit. Velut
enim inextinguibilis ignis flãma succensus nequissi/
mus diabolus:tractans apud semetipsum dixit. Nũc
mihi est belli tempus:nunc uictoriæ spes mihi nusq̃
est:Nunc exurgam ad certamen circa Iob:nunc eui/
denter cecidi propter tolerãtiam eius. Non(inquit)
mihi est fugiendum:non enim pmittit superatio ip/
sa quæ in me est/sed & nõ est mihi congrediendum.
Timeo enim ne terribiliter rursus cadam ante eum.
Sed interim & fugit cum non ualet/& cõgredi non
audet:& cõcertari metuit. Melius(inquit)est:ut cõ/
grediar/quam ante secundam colluctationem inde/
liberanter fugiam:aut ante secundam cõgressionem
inutiliter terga uertam. Forsitan(inquit)in secun/
dam cõgressionem uictoria ad me reuertetur:Forsi/
tan enim contẽnit rem/& filios:seipsum autem non
contẽnet:suum pprium corpus non spernet:pprios
uero dolores non despiciet. Quæram illum: ipsum
requiram:corpus ipsius pcutiam dolore:liquefaciã
uulnere:consumam tremibus: forsitan his dolori/
bus succumbens/maledicet: forsitan hanc poenam
nõ sufferens blasphemabit. Diuersa enim imutantur
tpa:aliquando huc/aliqñ autem illuc flectũtur. Meri
to(inquit)est mihi etiam adhuc spes uictoriæ. Hæc
itaq;/atq; his similia cogitans/atq; apud semetipsum
tractans nequissimus diabolus: rursus impudentia
utitur:rursus importunitatẽ demonstrat:rursus tan/
q̃ canis rabidus in baculum irruit:non consyderans
propriam deiectionem:non intelligens ppriam de/
formitatem:rursus ante faciẽ subintroire audet: rur/
sus irrephensibilem illum Iob rephendere non me/
tuit:quo magis per oïa confusus/atq; conuictus exi/
steret. Hæc nãq; uniuersa demonstrans/atq; memo/
rans/dicit. Et factum est quasi dies illa. Quæ dies?
Dies tpis/dies oportunitatis. Et factũ est quasi dies il
la. Dies tolerantiæ/Dies consumationis/Dies adim/
pletionis primæ uictoriæ Iob. Et factũ est quasi dies
illa. Dies in qua diabolus humiliatus ẽ:Iob uero est
exaltatus:Dies in qua diabolus confusus est:Iob ue/
ro coronatus est. Et factum est quasi dies illa/in qua
recidiuum iudicium inter Iob & diabolum/est au/
ditum:In qua recidiuæ corõæ Iob ab angelis apta/
tæ/atq; consertæ sunt. Factum(inquã)est quasi dies
illa:similis ei de qua superius similiter dictum est:de
qua iam superius plurima diximus. Et factum est q̃si
dies illa. Et uenerunt angeli dei:ut starent ante dñm:
& diabolus uenit/ut staret cum illis/añ dñm. Vene/
re angeli dei:non de loco in locum translati:non de
regione ad regionem transeuntes/non de prouincia
ad puinciam cõmeantes:sed ante deum iugiter pse/
uerantes. Nam sicut lux iustis sempita facies dei sup
iustos sempita ante deum iusti semp. Multo magis
autem gloriosi/atq; sancti angeli:qui indesinẽter/ac
perpetue pmanẽt ante deum in gloria. Venire autem
dicuntur/uel ire:cum ad ministerium fuerint missi:
cum legationes adimpleuerint:cum mandata pfece/
rint:cum ppter eos qui patienter sustinuerint deum
magnificauerint:cum ppter eos qui salutem adipi/
scunt/deum laudauerint:qñ pro psectis coelesti dño
confessi sunt:qñ pro cõmodis dei miraculis æterno
regi/indesinẽter grãs ægerint. Et nolite mirari o ami
ci quod angeli uel ire/uel uenire/dicuntur:qa maio/
ra/atq; mirabiliora audituri estis. Nam & ipse dñs q
est angeloꝶ/atq; oium spirituum rector/& cõditor:
uenire/& ire dr:descendere/& ascẽdere:sedere/& sur
gere:dormire/& a sõno surgere: &(quod oibus est
supius)dicitur tanq̃ potẽs crapulatus a uino. Exur/
ge/quare obdormis dñe? exurge/& ne repellas nos
in finem:Et suscitatus est/tanq̃ dormiens dñs: tanq̃
potens crapulatus a uino. Et descendit dñs/& locu/
tus est cum Moyse:Et ascẽdit deus/postq̃ locutus est
cum Habraam:Et alia inumera his similia/de deo in
scriptura reperiuntur fuisse dicta. Si ergo imobilis:
& inexcitabilis/& iextinguibilis/atq; simplex/in hiſ/
dem semp iugiter pmanẽs deus. Hæc uniuersa dr &
ire/& uenire:Venit(inqt)deus ad Balaam:& sedere/
& surgere. Quid magnum si angeli eius/atq; mini/

steriales

fteriales fpiritus uenifſe ante deum dicuntur : ad in/
crepandum diabolum / atq; omnes qui operantur
uoluntatem illius: & ad teſtandum ſanctis/atq; ſyn/
ceritatem eorum quas habēt circa deum:ad magni/
ficandum deum in miſericordiis eius / & bonitati/
bus/atq; longanimitatibus/& inueſtigabilibus eius
miraculis: quæ indeſinenter oſtendit circa genus hu
manū! Sic ergo uenere/& ueniūt angeli ante deum.
Prima uice uenere:ut iuſtificationibus Iob atteſtarē/
tur:& fidei atq; pietati eius. Sed tunc ſane ſolis iuſti/
ficationibus eius / atq; fidei atteſtati ſunt. Nunc ue/
ro ſecunda uice uenientes ante deum : non ſolis iu/
ſtificationibus ſunt atteſtati:ſed & iuſtificationibus/
& tolerantiæ patientiæ quoq; ac conſtantiæ/atq; di
lectionis quam erga deum habuit:plenitudini. Iſtis
namq; omnibus atteſtantes glorioſi angeli:necnon
& diaboli nequitiam accuſantes : atq; mendacem il/
lum comprobātes:uenere ante deum:cum quibus/
& diabolus uenit. Venit nihilominus non facie ad
faciem:ſed conſiliis/& cogitationibus/ſenſibus/atq;
tractationibus/deſyderiis ac deliberationibus : ſicut
ſuperius per plurima demonſtratum eſt. Quas co/
gitationes cū uideret deus/reſpondit illi dicens. Vn/
de uenis tu! Reſpondit nihilominus non labiis lo/
quens : neq; uerba depromens : neq; colloquio ſuo
iniuſtum illum dignum faciens: Sed nec omnino in
præſentiam eum ſuſcipiens. Nā ille qui a ſanctis exe/
cratur/& odio habetur : atq; conculcatur:in conſpe/
ctum dei nunquam ueniet. Si enim impii (ut ſupe/
rius dictum eſt) non reſurgent in iudicio : neq; pec/
catores in conſilio iuſtorum:multo magis omnium
impietatum prouiſor/atq; totius peccati auctor dia/
bolus in cōſilium diuinum ueniet:neq; deifico col/
loquio dignus habebitur : iuxta omnia quæ in att/
tenonbus memorabimus. Venit ergo conſiliis / &
cogitationibus/atq; deſyderiis : & audiuit non col/
loquium / ſed increpationem / atq; obiurgationem
nequiſſimarum cogitationum ſuarum/atq; iniuſto/
rum deſyderiorum:ac deliberationum ſuarum: quæ
demonſtrans dicit. Et reſpondit dominus ad diabo
lum. Vnde uenis tu! Interrogat refugam/apoſtatam/
aduerſarium neqſſimum/iniuſtum. Interrogat præ/
ſcius/atq; prouidus / qui omnem ſcientiam cunctis
impertitur hominibus. Interrogat ut ex ore illius:atq;
ex reſponſo illius eum arguat : & condemnet atque
conuincat/utpote mendacem:& malignitatis zelo/
ac liuore repletum. Vnde tu uenis : deiecte confuſe/
humiliate! Vnde tu uenis : uicte/ſuperate / conculca/
te! Vnde tu uenis / qui de excelſis es expulſus : & ſu/
per terram es condemnatus : qui de coelis es proie/
ctus: & inter homines abdicatus! Vnde tu uenis/qui
poſt iniquitatem feſtinas : qui poſt iniuſtitiam cur/
ris: Tu qui homicidia appetis : tu qui adulterii es cu/
pidus:tu qui ſanguine potaris:qui omnium impie/
tatum ſuper terram es prouiſor / omniumq; malo/
rum inter homines inuentor! Vnde tu uenis : tu qui
tempus non habes : tu qui quietem non expectas:

qui reſumptionis memor non es:neq; requiem ſpe/
ras! Vnde tu uenis! Confitere/& noli negare. Oſten
de/& noli celare. Sed non accipiens hæc nequiſſi/
mus:nec omnino audiſſe ſe ſimulās:pro aliis alia re/
ſpondit/dicens. Circui omnem terram:& peragraui
uniuerſum orbem qui ſub coelo eſt. Subtiliter fingis
o infoeliciſſime diabole:humiliationem tuam tegis:
deformitatem tuam reticeſcis: confuſionem tuā mi/
nime deprimis: qđ a luto conculcatus fueris : quod
a terra deuictus:quod a puluere fueris ſuperatus. Lu
tum enim & terra/& puluis/eſt Iob ꝓpter terrenum
corpus. Sed iterum terrenus / ac luteus ſuperauit (in/
quit) te o diabole: qui cum ſis incorruptibilis ſpiri/
tus: tanq̄ fulgur de coelo cecidiſti proiectus. Corpus
ſcilicet luteum ſuperauit fulgur : incorruptum ſpiri/
tum/īmortale/atq; incorporeum. Hanc ſcilicet cōfu/
ſionem tuam reticeſcens/ac prætermittēs o callidiſ/
ſime diabole:gloriaris:atq; plaudis: quod terram cir
cuieris:& ea quæ ſub coelo ſūt/peragraueris. Sed &
hoc in maximam deformitatem tuam dicis. Nā glo
ria tua/atq; elatio/referta eſt omni deiectiōe. Si enim
tātum potuiſti : ut oēm terram: hoc eſt oēs terrenos/
atq; uniuerſos qui ſub coelo ſunt:circuiris:atq; pera/
graris: hoc eſt conculcares/atq; ſub te ſubiiceres: qūo
non potuiſti uni terreno/atq; corruptibili Iob præ/
ualere! Sed oīs potētia tua/ac uirtus/atq; prædones
exercitus tui/& gladius eoꝝ/& triplicia eqtum tuo/
rum cornua/& ignis qui de coelo cecidit (ut tu dixi/
ſti) & uenti qui ab eremo uenere: qđ erat tuæ nequi/
tiæ inſpiratio. Vniuerſa (inquit) hæc infirma/ſuprua/
cua extiterunt per iuſti Iob tolerantiam/atq; grārum
actiones; confuſa / atq; aduerſa. Poſt quæ uniuerſa.
Non (inquit) te hoc o diabole interrogo: quod ter/
ram circuieris : & ea quæ ſub coelo ſunt peragraue/
ris : De iſtis namq; interrogare te/opus non habeo:
Scio enim/quod inceſſanti neqtia indeſinēter cun/
cta quæ ſub coelo ſunt : circuis / & peruolas : utpote
aeris ſpiritus fulgoris uelocitati conſimilatus. Non
(inquit) de te hoc interrogo: Sed hoc unde ueneris:
uel a quibus ueneris. Ab inconfuſo confuſus/ab ex/
altato humiliatꝰ/a glorioſo/ſpe uacuus. De iſtis (in/
quit) te interrogo:atq; de his te admoneo : ex his te/
uelut igneis iaculis ſtimulo : Qui enī eſt maior ignis
diabolo : quam hic ut a carnali & terreno ſuperetur/
atq; conculcetur : cum ſit ſpiritus incorporeus! Vn/
de tu uenis : ſeductor / inſidiator / humiliatus/deie/
ctus / confuſus! Vnde tu uenis! Vbi eſt arrogantia
tua : ubi eſt elatio : ubi magniloquium tuum : ubi
ſunt mendacia tua : quibus dixiſti : ꝙ me Iob pro/
pter pecuniam coleret! Tu facultates eius abſtuli/
ſti : ego uero gratiarum actiones atq; confeſſionem
ab eo ſuſcepi. Nam cum tu (inquit) omnem ſub/
ſtantiam eius abſtuleris : ut non habeat / unde mihi
hoſtias offerat : ſollicita gratiarum actione / mihi ſa/
crificia imolat / ex mundo corde / atque conſcientia
pura. Vnde tu uenis o diabole! Non a poenitentia:
non a conuerſione : neq; ab hoc quod deformita/

tem tuam uidens/confundaris. Sic itaq; interrogo te malignissime: unde uenias. Non enim uenis sicut pridem ab Adam cum uictoria: sed sicut post hoc a Iob cum cõfusione. Adam olim seduxisti: sed Iob post hoc non supplantasti. Adam de paradiso eradicasti: sed Iob a sanctitate nõ auertisti. Vnde tu uenis: de excelsis expulsus: & de celis deiectus: de angelorum choris proiectus? Vnde ueinis tu: qui super terram iniustitiam geminasti: qui sub sole impietates disseminasti: q ea quae sub coelo sunt: uniuersis malis replesti? Vnde tu uenis: tu qui es mortis author: malorũq; omnium inuentor: atq; malorũ omnium initium/iniquitatis operator/pater mendacii? Vnde (inquit) tu uenis? Circuiui (inquit) omnẽ terram: & peragraui uniuersa quae sub coelo sunt: & ecce adsum. Adsum (inquit) qui non succumbo/neq; humilior/qui non conuertor/neq; satisfacio: qui poenitentiam non ostendo: sed tanq̃ incus indomita persto. Mulctaberis (inquit) o diabole/in dilectissimo tuo: hoc est in temet ipso. Nam cũ non flecteris/neq; subiiceris/neq; poenitentiam demonstras: in irremediabilem iferorũ poenam demergeris: in extinguibili igni geẽnae traderis: & tu & omnes qui a te ad impietatem persuadentur. Adsum (inquit) is qui non ita est: ut factura sua factus: Sed in operibus ita demonstratus: qui non ita est factus natura: sed extitit uoluntate. Non enim in factura naturae: sed in uoluntatis operatione/diabolus est factus. Adsum (inquit) is q peccatis gaudeo: q impietatibus laetor: qui iniquitatibus iucundor: qui omni iniustitia/& omnibus impudicitiis/atq; omnibus malis delector. Adsum (inquit) is qui spem non habeo: qui salutem nõ expecto: qui misericordiam nõ sustineo: qui refrigerii non memoror. Circuiui (inquit) terram & peragraui eam: & ea quae sub coelo sunt: & ecce adsum. Cui post haec omnia respõdens deus/dicit. Nõ te de hoc interrogo: qualiter circuieris: hoc est eos qui terrena sapiunt: Neq; de hoc/quẽadmodum ea quae sub coelo sunt/peragraueris: hoc est eos qui coelestia nõ desyderant: sicut & tu ipse: qui in coelo ultra reuerti nõ potes: Sed hoc te interrogaui/& itertogo. Animaduertisti puerum meum Iob: ac si diceret. Intellexisti quid sit Iob: declarasti sensum tuum ad eum: Cognouisti ne illum: uel ꝓbasti indeclinabilem fidem eius: & imobilem firmitatem/& inuiolabilem pietatem/atq; religiositatem illius? Animaduertisti/uel intendisti ad puerum meum Iob? Ac si diceret. Certus es o inimice omnium bonorũ diabole: uter nostrum ueritatem dixerit: ego ne an tu: uter absq; mendacio locutus fuerit. Ego ne qui ei testimonium perhibui: an tu qui eum accusasti? Dicis q terram circuiens: & ea quae sub coelo sunt/peragraueris. Reperisti similem Iob: uidisti ne illi aequalem? Ob hoc (inquit) te interrogo: unde ueneris: uel unde uenias: ut ostendat Iob sanctitatem/ac meritum/patiẽtiam quoq;/ac uictoriam/gloriam nihilominus/atq; coronam suam: tuã uero deiectionẽ/& humiliationem/cõfusionem

quoq;/atq; perditionem. Quanq̃ enim tu neges: sed ego ostendam: quãuis tu nõ confitearis: sed ego nõ sileo. Terram enim te circuisse dicis: ꝑditionem uero tuam nõ depromis. Cum abscondis tuam deiectionem: coronas Iob furans. Respexisti ad puerũ meum Iob: qui caput tuum conculcauit: qui humiliauit altitudinem tuam: qui deiecit elationẽ tuam. Gloriaris (inquit) neq̃ssime sathana: quod terram circuieris: & ea quae sub coelo sunt peragraueris. Sed mala est haec gloriatio tua/atq; inutilis elatio. Ad malum enim circuis terram: & ad iniustitiam pagras ea quae sub coelo sunt. Peruolas enim pelagus/& aerem: & penetras omnes gentes/ꝓuincias/ac regiones: ut plurimos filios geennae facias: ut pluriores tuae poenae efficias participes. Sicut enim canis rabidus uias/ac transitus percurrit: ut omnes quos ante se inuenerit: alios quidem morsibus uulneret: alios nihilominus in stuporem deducat terroribus: Ita (inq̃t) & tu nequissime sathana terram circuis: & ea quae sub coelo sunt uniuersa peragras: non ut aliquem componas: sed ut cunctos extermines: Quorũdam sane animas per peccata uulnerans: aliorum nihilominus mẽtes obtundens/atq; infatuans. Et cur superius sane diabolum illum appellat: nũc uero sathanã? Diabolus accusator interpraetatur: Sathanas uero resistens/uel rebellis/aut etiam cõtumax. Ergo/quia superius occulte quid. m accusauit Iob ad deum: idcirco superius diabolum illum appellat/utpote accusatorem: Nunc uero rursus quia ad euidentem cõtumaciam circa Iob peruenit: merito sathanã illum dicit/utpote rebellem. Respexisti (inquit) ad puerum meum Iob? Tu qui omnia circuis: qui omnia peragras: qui omnia pertransis: qui cuncta peruolas: & circuis: respexisti ad puerum meum Iob: O infoelix diabole: cum dolore audisti: q puerum suum nuncupauerit deus Iob: Dolor tibi fuit haec uox amaritudinis: haec auditio grauis fuit tibi hoc dictum: Vae tibi fuit/pro hoc testimonio quod attestatus est deus Iob/dicens. Respexisti ad puerum meum Iob? Et ante (inquit) puer meus fuit: & nunc puer meus permanet: & tuae nequitiae accusatio nihil ei praeualebit. Respexisti ad puerum meum Iob. Superius dixit. Animaduertisti ad puerum meum Iob. Nunc uero respexisti ad puerum meum Iob. Ac si diceret. Vidisti/probasti/certus es: quod & antea seruus meus fuerit: & nunc seruus permanet: & a mea (inquit) seruitute nunquã fugit/nec fugiet: & ipse (inquit) testis sum: & angeli mei adiutores: qui in conspectum meum uenientes: & Iob tolerantiam mirantes: dixerunt. Magnum miraculum uidimus inter homines (o terribilis creator omnium) nimio stupore dignum: o aeterne rector diuersorum/unus terrenus homo de limo plasmatus/nostris imortalibus angelorum choris multum inferior: illum qui eximior talib⁹ cherubim officiis cecidit/atq; ꝓiectus est. i. diabolũ sola tolerãtia/ac deuotis grãꝝ actionib⁹ supauit atq; in fugã uertit: & oẽs fraudes eius/atq; iniqtates nota

supuacuas

ſup uacuas demonſtrauit. Reſpexiſti(inquit)ad pue
rum meum Iob? ad illum obtẽperantem puerum/
atq; uerum: qui percuſſus nõ diſceſſit: qui cæſus eſt/
& nõ dereliquit: qui tibi eſt traditus: & me nõ nega/
uit: qui a te percuſſus eſt: & mihi grãs ægit. Iſtũ(in/
quit)puerũ reſpexiſti: qui aduerſum te ſtetit: & mihi
non reſtitit: Qui aduerſum te dimicauit: & me ado/
rauit: Qui te conculcauit: & me non contẽpſit: Qui
te odio habuit: & me dilexit? Ad hunc(inquit)ergo
puerum meum reſpexiſti: ad hunc(inquit)cui ſimi/
lis in tolerantia/a tpibus Abel nõ fuit: Abel enim cũ
ſemel ſuſtineret internectionem/tranſiuit/& requie/
uit: Iob uero cũ plurimo tpe ſuſtineret: diutius mor/
te affectus eſt: & multipliciter doloribus mulctatus/
atq; afflictus. In quo apparet hoc. In hoc inquit: qđ
non eſt ſimilis illi homo ſuper terram. Habraam nõ
eſt: Melchiſedec tranſlatus eſt: Noe requieuit: Enoch
eleuatus eſt: Abel aſſumptus eſt. Merito non eſt ho/
mo ſimilis illi alius ſuper terram: ex his qui nũc ſunt:
ex his qui modo uiuunt: non eſt illi ſimilis alius
ſuper terram. Intende: quia non dicit. Non eſt ſimi/
lis illi ex his q fuere/uel erunt: Nã poſt hoc fuit Ioan/
nes quo maior inter natos mulierũ non fuit. Merito
de his qui tunc fuere dicit. Non eſt ſimilis illi alius ex
his qui ſunt ſuper terram. Ac ſi diceret: ex his qui nũc
ſunt ſup terram: in tpibus eius/in diebus eius/in uita
illius: Nõ eſt alius ſimilis illi in iuſtitia/in fide/in pie/
tate/in tolerantia/in cõſtantia/in grãrũ actionibus/in
miſericordia/atq; in oĩbus uirtutibus. Nõ eſt homo
alius ſimilis illi in terris. Quis alius añ eum/uel poſt
eum talia ſuſtinuerit: & ſuſtinẽs grãrũ actionibus re/
compenſauerit/pro uehemẽtioribus doloribus/atq;
amariſſimis pœnis? Quis extitit tolerantiæ Iob for/
ma? Nullus. Quis extitit illi in huiuſcemodi dolori/
bus patiẽtiæ doctor? Nullus. Habraam enim filium
imolare pceptus eſt: Sed ptinus identidem uiuum
illum ſuſcæpit: quẽ mactaturus/atq; imolaturus fue/
rat. Iob uero non ita: Sed repente/ſubito/inſperate/
ſeptem filios/& tres filias ſimul pariter mortuos/&
nunq̃ reuiuiſcentes audiuit/& uidit. Sed fides ex eo
mortua non eſt: neq; patientia/neq; grãrũ actio/neq;
dilectio quã circa deum habuit. Sed quẽadmodũ/
aurum per ignem trãſiens/ſplendidius atq; præcio/
ſius efficiť: ita & Iob/tẽptationum ignem trãſiens:
clarior a deo pcioſior/atq; accæptabilior/cõproba/
tus eſt: Merito ergo dicit. Non eſt ſimilis illi alius ſu/
per terrã. Fulget(inquit)tanq̃ ſol/ueritate/ac patien/
tia: relucet fide/& tolerãtia: uelut cœli luminaria: Ob
hoc non eſt alius illi ſimilis ſuper terram. Firmus/ut
lapis: ut fundamentum imobile: tanq̃ adamas incõ/
taminatus. Nõ eſt ſimilis illi ex his qui ſunt in terris.
Sine querela: utpote nec ab angelis/nec ab homini/
bus in nullo repræhenſus. Iuſtus: utpote iuſto dei iu
ditio/iuſtus cõprobatus. Verax: utpote nec in uerbo/
nec in facto/neq; in magno/neq; in minimo/falſitati
approximans: neq; mendacio cõmunicans. Dei cul
tor: utpote non oberrantis animi conſcientia: unum

colens oĩpotẽtem/omnium creatorem patrem Ieſu
xpi: Abſtinens ſe ab oĩbus operibus malis/& antea/
& nunc/& ab initio/& uſq; in finem. Non enim nec
antea facultatum abundãtia/neq; nunc bonorũ per/
ditio/ad mala eum declinauerunt. Super hæc autem
omnia(quod eſt ſũmum/ſingulare/atq; mirabile)
perſeuerans in ſimplicitate. Cum tanta(inquit)a te
ſuſtinuerit: cum tanta a te paſſus fuerit: cum tanta ex
tua malitia ſuportauerit: adhuc perſeuerat in ſimpli/
citate. Omnes qui in doloribus/& in tormẽtis/atq;
in paſſionibus fuerint: ipſi doloribus examaricati/
atq; exaggerati: amariores/& noxiores/atq; aſpiores
efficiuntur. Sed non ita eſt(inquit)conſtantiſſimus
Iob: Sed ita nõ eſt admirabilis ille uir: Sed adhuc p/
ſeuerat in ſimplicitate. Ac ſi diceret. Adhuc inocen/
tior in ipſis doloribus pſeuerat: Adhuc lõganimior/
adhuc modeſtior/adhuc benignior/adhuc iuſtior/
adhuc ſyncærior circa deum. Quãto enim tu(inqt)
o diabole/augumẽtaſti ei mala: tanto adiecit Iob in/
nocentiam. Adhuc perſeuerans in ſimplicitate. Ad/
huc inquit. Ac ſi diceret. Super omnia quæ feciſti: ſu/
per omnia quæ ei oſtendiſti: ſuper oĩa quibus eum
afflixiſti: Super hæc uidelicet omnia/adhuc perſeue/
rat in ſimplicitate. In præcedentibus laudatur Iob a
deo: utpote iuſtus/ac uerax/dei cultor: Nũc uero adie
cit illi deus ſuper hanc laudem: dicens. Perſeuerãs in
ſimplicitate/bene ac digne: Figura enim fuit eorum
qui in noua gratia omnia in ſimplicitate tranſierũt/
atq; ſuſtinuerunt: nulli malum pro malo reddentes:
ſed præceptum dñi adimplentes dicentis. Diligite
inimicos ueſtros: & benedicite eis qui maledixerint
uobis: Et uolenti auferre pallium tuum: dimitte ei &
tunicam. Horum itaq; omnium typum gerens bea/
tus Iob: cum hoc quod in ſimplicitate perſeuerauit/
atq; cuncta ſuſtinuit: cum hoc ipſo etiam auferenti
pallium ſuum: Hoc eſt/oẽm ſubſtantiam ſuam dia/
bolo: & tunicam dimiſit: cõſcindens illam/atq; pii/
ciens illi/& dicens. Quæ poſtulaſti a deo: accæpiſti.
Tolle & hæc quæ non quæſiſti: tunicam/atq; pal/
lium meum. Perſeuerans adhuc in ſimplicitate. Nã
(quantum ad tuos ſermones/o diabole)aduerſarii
in eum inſurrexerũt: inimici eum prædati ſunt: Sed
nec in iſtis/in aliquo replicauit: Sed & circa iſtos om
nem ſimplicitatem oſtendit. Merito dicit. Perſeue/
rans in ſimplicitate: typum/atq; figuram gerens do/
mini dicentis per prophetam de ſemetipſo. Ego au/
tem tanq̃ agnus imaculatus/ductus ſum ad ſacrifi/
cium. Sic itaq; admirabilis Iob perſeuerãs in ſimpli/
citate. Super hæc(inquit)uniuerſa quæ ei ingeſſiſti:
perſeuerat in ſimplicitate. Et quis(inquit)poſt hoc
ex his qui audierunt/uel agnouerint: non me repre/
hendat: qui tantũ permiſi tuæ crudelitati/aduerſum
iuſtum illum inſurgere: & ita imiſericorditer inocen/
tem uexare? Poſt quæ uniuerſa/perſeuerat in ſimpli/
citate. Ecce(inquit)antea laudaui teſtificans tibi: qs
fuerit Iob: Ecce & nunc adiicio ſup laudẽ eius dicẽs.
Perſeuerat i ſimplicitate. Perſeuerat ait: id eſt expectat.

Quid expectat? Expectat tolerantiæ remuneratio/
nem:expectat coronas inocentiæ. Aut adhuc. Expe/
ctat inquit. Quid expectat? Te ait:expectat o diabole
tanq̃ audax belligerator/tanq̃ constantissimus proe/
liator/tanq̃ admirabilis uir fortis. Sic itaq; ait. Expe/
ctat. Non dubitat:nõ antecedit: sed adhuc expectat.
Adhuc/inquit:ut te secũdo superet/ac deuincat/con
culcet/atq; humiliet:& oimodis deiectũ/atq; confu/
sum demonstret. Cum talẽ ergo noueris esse Iob:&
ita ꝓmpte te expectãtem/ad secũdam cõgressionem:
si audes:approxima/incipe/apptæhẽde: paratum i/
uenies:te expectãtem. Adhuc expectat in simplicita/
te. Tu (ait) terram circuis: & ea quæ sub coelo sunt:
peragras:ut idola fundas: ut adulterium gemines:
ut homicidium multiplices: ut sanguinẽ effundas:
ut artes magicas/ & auguria/& diuinatiões/atq; ma/
leficia dissemines:ut infidelitatẽ doceas: ut dei blas/
phemia/atq; oibus malis/ea quæ sub coelo sunt/re/
pleas:ut castos:uel castas polluas: ut pios ad impie/
tatem declines:ut iustis molestias/atq; tribulationes
suscites. Pro his oibus (inquit) tu o diabole terram
circuis:q ea quæ sub coelo sunt/pagras. Iob uero nõ
ita:sed expectat:hoc est in uno loco/tanq̃ in eadẽ pa/
tiẽtia/& ueritate in eadem fide/& pietate/atq; dei cul
tura fundatus/stabilitus/atq; confirmatus/ & nunq̃
ab ea declinatus/atq; præuaricatus. Sic itaq; expectat
imobilis/atq; inocens. Aut adhuc. Expectat in sim/
plicitate. Columba (inquit) est simplex/rõnabilis/
spũalis/in corruptione digna/acceptabilis/angelis
dei familiaris: Idcirco tanq̃ columba/simplicitatem
ostẽdit. Nam sicut columba de nido effugata: sub/
latis sibi pullis/atq; ante oculos mactatis:non indi/
gnatur/neq; terret/neq; nidum deserit:neq; ad mali/
tiam imutatur:Ita & btũs Iob/cum nidus ab eo au/
ferretur:hoc est/diuitiæ atq; substãtia & filii ante ocu
los eius interficerẽtur/nõ est indignatus/neq; ad ma
litiam/hoc est ad blasphemiã/aut ad maledictionem
est imutatus. Sed cũcta sustinuit cum inocentia/atq;
gratarum actionibus. Pro his ergo oibus dicit:pseue/
rans in inocentia. Tu ergo dixisti pdere rem eius sine
causa/inaniter/supuacue/supflue. Tu dixisti: ut rem
eius pderes sine causa:nũc rem eius dixisti:ut pderes:
post paululum aũt/carnes eius/ & ossa eius/ dicis ut
perdas:ut & ista in simplicitate sustinens Iob:augu/
mẽtum gloriosarum coronaꝝ accipiat:& tu (inqt)
o uersute diabole/augmẽtum confusionis/& deie/
ctionis/atq; ruinæ pcipias: utpote & de coelo deie/
ctus:& in terris a Iob ꝓstratus: etiam & in hoc ulti/
mo expectans: qñ a dño Iob/atq; oium rectore deo
unigenito per crucem ꝓsternaris: atq; in inferos de/
mergaris. Tu (inquam) dixisti:ut rem eius perderes
sine causa. Dixisti/inquit: sed nõ ut iubẽs/neq; ut ꝑ/
cipiens/neq; ut impans. Caruisti enim hoc/o diabo/
le:ut cum potestate dicas:iubẽdo:uel ꝑcipiẽdo. Sed
dixisti quærẽs/postulans/supplicãs/petens. Sic (in/
quam) dixisti:ut rem eius pderes sine causa. Age (in/
quit) ille:hoc est/diabolus ita dixerit: ita petierit: ita
supplicauerit. Tu uero cur exaudisti:cur acquieuisti:
cur dedisti:cur sine cã rem iusti illius pdere pmisisti?
Vt appareret Iob iustitia/& diaboli iniustitia: ut appa/
ret mea ueritas/& diaboli mẽdaciũ:ut clareret meum
testimoniũ: & iniqui illius blasphemia. Nisi (inqt)
exaudirem:& acqescerẽ/atq; traderem oẽm rem Iob
in potestatem diaboli:& pdere oẽm peculium/ac fi/
lios iuxta uolũtatem suam permitterem: nunq̃ utiq;
cognosceret diabolus:quia nõ ꝓpter rem me colue/
rit Iob:sed ꝓpter charitatem. Nunq̃ utiq; quiesceret:
blasphemando sanctos aũ deum & hoies:sed in hoc
staret:atq; omnes hoies scandalizaret:quod deus fa/
uorabiliter colẽtibus se/rem daret:& colentes illum:
non ꝓpter dilectionem:sed ꝓpter familiaritatis gra/
tiam/ei seruirent. Merito ergo ne posset hæc dicere
diabolus:dedit illi in potestatẽ/& rem Iob/& filios:
& post paululum/ipm eius corpus ad supplicium.
Si igitur cum tanta ingessisset Iob: & ille in hisdem
gratiarum actionibus/atq; cõfessionibus pseuerare:
adhuc sup hæc omnia/eadem usus est impudentia/
atq; improbitate/dicens. Corium pro corio. Quid
faceret:si oium bonoꝝ Iob potestatem non accipet?
Ob hoc (inquit) in potestatem eius tradidi: non q̃
diabolo placere uoluerim: sed totum mũdum infor
mare festinaui:quæ sit mea iustitia/ & diaboli iniq/
tas/liuor quoq; eius/atq; inuidia: & quæ sit iustoꝝ
fides/& tolerãtia/uel dilectio eoꝝ circa me. Simili/
ter petit & petet usq; in finem sæculi pro omnibus
sanctis: ut potestatem accipiat:ut corpora eoꝝ affli/
gat:& animas eoꝝ non tangat: Sic afflixit martyres
per principes huius mũdi:igne/& gladio/cõsumens
carnes eoꝝ. Hæc nãq; fuit uoluntas/ & petitio diabo
li:ut sanctos tormentis afficeret/ac torqueret. Et hæc
fuit sanctoꝝ oratio:ut omnia supplicia ꝓpter deum
sustinentes:æternæ gloriæ apud eum in fide effice/
rentur hæredes. Quod aũt hæc petat diabolus: ostẽ/
dit euidenter dñs dicens. Sathanas petit: ut uos cri/
braret tanq̃ triticum/& cætera. Hæc nãq; uniuersa/
ꝓpter improbitatem/atq; impudẽtiam/zelũ quoq;/
atq; inuidiam maligni:quam habet circa sanctos:di/
cta sunt:ad quem istinc loquens deus dicẽs. Tu au/
tem petisti:ut rem eius pderes sine causa. Cuius rem?
Iusti/ac pii/atq; credentis Iob. Dixisti rem eius per/
dere sine causa. Pro tuo (inquit) zelo/atq; inuidia:
pro tua maligna suspitione callidissime diabole/pe/
tisti rem eius perdere sine causa: nihil peragens/ uel
perficiens/ nisi solam iniquitatem tuam/ atq; mali/
tiam. Petisti rem eius perdere sine causa. Porro sine
causa peribit. Quare pibit? Diabolo inquit. Sine cau
sa peribit: nihil enim peregit/neq; perfecit: cum rem
eius perderet: nisi suam deiectionẽ/atq; humiliatio/
nem ostendit. Iob uero/ hæc res non sine causa pe/
ribit:sed ad ingentem gloriam/ & laudem/ atq; ho/
norem/huius rei perditio ei prouenit coram deo/&
angelis eius:& apud deũ gloriæ augumẽtatio ei ꝓ/
uenit:& sup terrã duplex ꝓ remuneratione receptio
atq; redhibitio. Sic itaq; diabolo quidem sine causa

facta est huius rei perditio: Iob uero non est facta sine
causa: sed pro æternæ beatitudinis remuneratiõe &
in cœlis corona angelis dei & in terra in conspectu
oium gentium. Increpans ergo/ & redarguens/ atq;
obiurgans diabolum: dicit. Tu uero petisti: ut rem
eius pderem sine causa. Tu dixisti: tu petisti: tu quæ/
sisti: tu rem eius pdere sine causa festinasti: Tanq̃ si di
ceret. Vbi est præsumptio tua o diabole: quod mox/
ut rem eius abstulisses: continuo eum a pia dei cultu/
ra/ atq; eius gratiarũ actionibus discedere fecisses. Vbi
(inquit) est arrogãtia tua/ bonorũ oium inimice dia
bole: ubi tumultuario tua/ atq; seditio: ubi labor tu⁹/
atq; sollicitudo ubi cõtentio tua/ atq; altercatio. La/
borasti enim/ atq; certasti: bella diuersa cõficiendo: &
castra statuendo: & equites demõstrando: & ignem
excurendo: & uentos admouendo: & fundamenta
quatiendo: & domos deiiciendo: atq; oẽm sollicitu
dinem demonstrãdo: ut iusti Iob rem atq; filios p/
deres: Sed frustra extitit ingens tuus labor/ atq; solli/
citudo: Rem enim Iob perdidisti: sed iustitiam eius
non pdidisti: sed fidem/ ac pietatem eius non dissipa/
sti: Idcirco (inquit) audi cum increpatione. Petisti ut
rem eius pderes sine causa. Sed olim qdem rem Iob
sine causa pdidisti: Post hoc autem/ cum dñs uenis/
set ad terras: illius unguẽti pditione gratis fieri æsti/
masti: dicens per os Iudæ. Vt quid hæc pditio huius
unguenti facta est? Et unguẽtum sane qd' pro bono
cum fide effusum est: pditionem iudicasti. Rem uero
Iob quæ cum iniquitate periit: pditionem non exi/
stimasti. Et (quod est hoc maius) unguentum illud
quod a Iuda effusum est: hoc est sanguinem unigeni
ti: pditionem nõ reputasti. Nam/ sicut cum illic un/
guentum illud effunderet: repleta est domus illa un/
guenti odore: Ita & istic/ idest in passione dñi/ cũ san/
guis dñi effunderetur: repletus est orbis terræ salutis
suauitate: Sed his oibus non cessat nequissimus/ &
improbus/ atq; impudens diabolus/ neq; confusus
est/ neq; se cognouit: Sed tanq̃ canis rabidus/ ad ba/
culum infœlix cucurrit: cum priorem suam deformi
tatem non intelligit: sed sperat: qd' per nouissimum
bellum priorem ruinam posset resarcire: nesciẽs mi/
ser quod nouissima priora prioribus ei essent facien
da. Idcirco post hæc uniuersa respõdit diabolus an/
te deum: & dixit. Corium pro corio. O impudentia/
atq; improbitas tua o diabole: tãtam deformitatem/
atq; cõfusionem tuam non consyderas/ sed inuere/
cunde identidem accurris: contraria tibimet ipsi lo/
quendo/ ac dicendo/ atq; quærendo/ & teipsum de/
struendo. Primo enim dixisti: cum ad deum de Iob
locutus fuisses. Aufer illi rem: priua eum diuitiis: mi/
nue illi opulẽtiam: Humilia illum de altitudine: de/
nuda illum his quæ dedisti: si nõ cõtinuo in faciem
tibi maledixerit/ & detraxerit/ atq; blasphemauerit: q̃/
si magnum fuerit hoc ut diuitiæ/ atq; res eius fami/
liares auferent. Quod ergo tunc magnificasti: ut ei
res familiares auferentur: hoc nunc nimirum mino/
ras: quod tunc singulare/ atq; indubitabile iudicasti:
quod sublatis diuitiis Iob cõtinuo esset blasphema/
turus: hoc nihilominus nunc ad nihilum redigens/
dicis. Corium pro corio. Corium diuitiarũ/ pro co/
rio corpis. Corium bonorũ/ pro corio ossium. Hæc
nãq; duo coria reputat/ ac memorat istic diabolus/
rem familiarem/ & corpus: Exterius corium/ rem &
diuitias: Interius uero coriũ/ corpus & ossa. Corium
quod nõ ualde doleat/ rem familiarem: Corium qd'
ualde doleat coriũ corpis. Hæc scilicet cogitatus ma/
lignissimus diabolus: a quo nunq̃ malæ cogitatiões
deficiunt: hæc ergo nequissimus diabolus nequiter/
atq; callide tractans: dixit ad deum de Iob. Corium
pro corio. Ac si diceret: Quid magni passus est Iob:
qd graue sustulit hic quem defendis. Rem familia/
rem/ & filios amisit/ sed sperat quod rursus/ & rem/
& filios acquirat: cõfidit quod & identidem des: si/
cut & ante dedisti. Pro hac ergo spe/ atq; confidentia
nec dum a te recessit: nec dum te reliquit: nec dum ti/
bi detraxit: nec dum te blasphemauit: Quia nec dum
tetigerunt illum dolores corporis: qa nec dum app̃/
hendit eum ossium pœna. Corium enim pro corio
exteriore (inqt) corio decoriatus: hoc est/ rem fami/
liarem ablatam cõtẽpsit: atq; ad nihilum deduxit:
tange interius corium eius. Hoc est/ tormentis affice
carnes eius: & cõtere ossa illius: & apparebit constã/
tia eius: quam nunc habere uidetur. Supuacua enim
erit fides eius: quã nunc circa te seruare se putat. Co/
rium pro corio. Ac si diceret. Doloré minorem/ pro
dolore maiore: Leue tormẽtum pro tormento ama/
riore: Pœnam moderatioré pro pœna fortiore. Mi/
noré (inqt) ac leuiorem/ atq; moderatioré sustinens
Iob dolorem: uidet adhuc constantiam habere: pro
grauioribus leuiora facile sustinens: pro acrioribus
mitiores leuiter sufferens. Nam ois pœna/ atq; om/
nis dolor: qui foris fuerit a corpe: leuior esse uidetur
magis q̃ illi dolores qui sunt in corpe. Ideo corium
pro corio/ hoc est pœna minor pro pœna maiore/
dolor leuior pro dolore uehemẽtiore. Nam aliud est
rem familiaré amittere/ & detrimenta sustinere: aliud
sane est carnibus ipsis putrescere/ & uermibus reple/
ri: & in puluere terræ cõmassari humorem ulcerum:
qui ex ipsis liquescentibus carnibus eligitur. Idcirco
facile sustinet Iob exterioris corii doloré pro dolore
corii ꝓpinquioris: hoc est rei familiaris direptioné pro
corpis afflictione. Quãdiu ergo leuioré sustinet/ illo
usq; a te nõ discedet/ neq; negabit te. Immuta inquit
coria: hoc est/ imuta dolores: & continuo imutari eũ
ad blasphemiã senties. Corium (inquit) pro corio.
Huius rei exẽplum ẽt in nobis uidemus. Nam cum
pcutitur quilibet/ uel cæditur: frequẽter manum pro
toto porrigit corpore/ & ꝓtegit & caput/ & dorsum
manu: & uidet illi ut in manu percutiatur magis: q̃
in dorso: uel in capite: & dat corium pro corio. Co/
rium manus pro corio dorsi/ uel capitis. Hæc utiq;
uniuersa designãs nequissimus/ callide dicit de Iob.
Corium pro corio. Nam sicut hi qui uapulant: co/
rio manuum/ alterum corporis ꝓtegunt corium ob

hoc tantum:ut corpus integrum habeant:sic(inqt)
& Iob exteriora rei familiaris detrimenta contemnit
uniuersa tm̃ : ut corporis effugiat poenam. Sic nãq;
& hi qui in mari nauigant:cum periculum passi fue/
rint:oia quæ in naui habuerint contemnunt/atq; in
mare proiiciunt ob hoc ut ipsi euadant. Sic & qui/
cunq; diuitum cum in corporis infirmitatem inci/
derint:oẽm substantiam suam libenter offerunt tm̃:
ut corporis incolumitatem recipiant. Sic(inquit)&
Iob oẽs diuitias & oẽm rem familiarem facile con/
tempsit tm̃:ut dolores non contingant carnes eius.
Quod autem eo ꝓposito dixerit hæc uniuersa neqs/
simus dæmon:per hæc quæ sequũtur oñdit/dicẽs.
Omnia quæcũq; habuerit homo:dabit pro aïa sua.
Sic(inquit)& Iob quæcũq; habuit contẽpsit tm̃:ut
corpus suũ conseruaret illæsum. Sed adhuc/corium
(inquit)pro corio. Quis dixit hoc? Diabolus. Ad
quem dixit? Ad deum. De quo dixit? De Iob. Quo
proposito dixit? Superius multipliciter demonstra/
to:Sup hæc autem uniuersa adhuc audi. De his quæ
dudum in pricipio facta sunt:Cõmonefacit istic ne/
quissimus diabolus. Nam quia pridem qñ primus
Iob pater/atq; patriarcha Adam eis(ait)seductioni/
bus obædiens/te contẽpsit:& ob hoc pelliciis tuni/
cis a te creatore indutus est pro uindicta abnegatoris
eo:quod te dereliquerit:ad me autem ierit:& ex hoc
huius rei mihi debitor extitit:merito nunc coriũ(in/
quit)pro corio. Coriũ(inquit)Iob pro corio Adã
da mihi. Vexaturus eram corium Adam:& non me
ꝑmisisti. Da ergo mihi coriũ Iob/pro corio Adam:
Da mihi coriũ filii/pro corio patris. Exigam(inqt)
a filio debitum genitoris:ꝑsoluat(ait)pellem uel co
rium nouissimus nunc prioris tunc debiti. Vlciscar
peccata prioris pr̃is eius/atq; patris oium. Hæc itaq;
uniuersa memorans/atq; de his uniuersis admonẽs
nequissimus:malignissime dicit. Corium pro corio.
Corium Iob/pro corio Adæ: Coriũ filii/pro corio
patris:Corium posterioris/pro corio prioris. Ita sci/
licet diuerse demonstratur/ac memoratur hoc quod
ait. Corium pro corio:adiecit dicens. Oïa quæcũq;
habuerit homo:dabit/& eruet aïam suam. Verum est
hoc:quia cum ad periculum/uel discrimen ꝑuenerit
homo:oẽm rem familiarem cõtẽnit:uniuersam sub/
stantiam suam ꝓnit tm̃/ut aïam eruat:ut aïam suam
incolumẽ liberet. Et nunc cum speras/quod aduer/
sus Iob loquaris : pro Iob loqueris o inimice oium
diabole:& non intelligis? Euidenter enim Iob plus
quã cæteris plurimis/oïa quæ habuit/despexit/atq;
contẽpsit:& diuitias/& possibilitatem/& filios/&
rem familiarem ob hoc tm̃:ut aïam suam acquireret/
atq; lucrifaceret:ut aïam suam illæsam : & intamina/
tam/atq; illibatam custodiret. Hæc scilicet dicendo o
diabole/& teipsum confundis:Iob uero ꝓpositum
oñdis. Oïa quæcũq; habuerit homo dabit/& eruet
aïam suam. Ob quam rem? Quia redẽptio uiri pro/
pria est subſtãtia. Oïa quæcũq; habuerit hõ:dabit/&
eruet aïam suam. Hoc ægit Iob:ꝓpterea inuiolatam

aïam suam creatori consignauit. Hoc ægerunt beati
martyres:Idcirco postquã oïa corruptibilia/atq; ter/
rena contẽpserunt : post hoc nihilominus ꝓprium
corpus in poenam/atq; incẽdium tradidere:ignem/
atq; gladium sustinẽtes tm̃:ut aïas suas mundas/atq;
castas deo exhiberent. Sed interim adhuc post hæc q̃
bene digesta sunt. Nam sæpe etiam a malo aliqd bo/
ni proficit:Non quod pessimus ac malignus ita uo
luerit:sed qa bonus/ac bñdictus deus/maligni mali/
ciam in bonum conuertit timentibus/atq; diligen/
tibus se:sicut Iob uel martyribus/atq; oïbus creden/
tibus:qui oï tolerãtia superantes nequitiam eius:æter/
næ uitæ/atq; gloriæ hæreditatẽ capient apud deum.
Sic etiam nunc istic sermo qui maligne a diabolo di
ctus est. Oïa quæcũq; habuerit homo dabit/& eruet
aïam suam:pro pietatis cõmemoratione diligẽtibus
deum ꝓficit. Verũtñ(ut diximus)post hæc uniuersa
maligni ipsius diaboli ex ipsis eius sermonibus no/
tam oñdamus:cum iniqtatis eius arma in eum con/
uertimus. Dico nequissime aduersum te diabole : ab
initio de re familiari/atq; diuitiis Iob locutus es: Nõ
uero aïam proponis/aïam noïas:ob quam rem:nisi
ob hoc quia iam maligne de aïa Iob tractas:quia cal
lide aïam eius quæris? Nec dum corii eius potestatẽ
accæpisti:nec dum pellis eius:hoc est/corporis eius cõ/
stantiam approbasti:& iam aïæ eius quæris supplã/
tationem? Oïa(inquiens)quæcũq; habuerit homo
dabit pro aïa sua. Post hæc adiecit dicens. Non ergo
ita est. Quid dicis o diabole. Non ita est? Cur:uel ob
quam rem hoc dicis. Non ergo ita est? Ac si diceret.
Non est adhuc definitum/nec dum deliberatum est:
non est sicut Iob arbitratur:quod iam uicerit:quod
oïa perfecerit/atq; adimpleuerit : Nec dum enim est
in fine doloris/sed in initio. Non ergo ita est sicut di
ctum est:quod nõ sit illi similis alius sup terrã. Quid
oïno pægit:Quid sustinuit : quid supportauit? Nec
quicq̃ magnũ aduersus futura: Cum sustinuerit no/
uissima:tunc demum laudabitur. Nunc uero nõ ita
est. Sed porrige manum tuam:& tange carnes eius/
& ossa:si non in faciẽ tibi bñdixerit. Tange(inquit)
rem familiarem/ac filios:tange diuitias/& possibili/
tatem. Tange(inquit)carnes/& ossa:si nõ in faciem
tibi bñdixerit:hoc est maledixerit. Patientia(inquit)
in doloribus carnis oñdatur:sufferentiam in ossium
poena demonstretur. Porrige manum tuam. Identi/
dem o diabole manum ut porrigat/quæris:fingẽs:
quẽadmodum & superius: Nam uere ut tibi trada/
tur/cupis:ut tibi in ꝓtate detur uis. Porrige manum
tuam:Ad qd faciẽdum porrigã? Tange(inquit)car
nem/& ossa eius. Affige(inqt)cõminue:cõtere:do
lorib9 affice:putrefac carnes eius/& ossa/atq; uniuer/
sas cõpages neruoꝝ illius:si nõ in facie te maledixe/
rit/detraxerit/blasphemauerit. Hoc(inqt)sit iditium
patiẽtiæ/& firmitatis/atq; cõstãtiæ eius:ut ossiũ tor/
mẽta absq; murmuratiõe sufferat:ut dolores corpis
absq; repræhẽsiõe sustineat:ut putredinẽ uermium
supportet absq; blasphemia. Ob hoc ergo dico. Nõ

ergo ita est:sed porrige manum tuã ı ut sit inchoatio
huius belli/certaminis quoq;/atq; disceptatõis:ut ap
pareat Iob cõstãtia pfecta/aut mẽs/sermo ueridicus:
cui digne rñdeat. O inimice bonoꝝ oium diabole:
nõ tibi suffecerũt ꝓpria:sed tãta crudelitate/atq; ipie/
tate aduersus iustum hunc uteris:tantam iniustitiam
me pficere cupis:ut iustum Iob tibi iniusto cõtradã:
ut inocẽtem impio deputẽ:ut miseris afficiam eum
qui sine peccato est : ut molestiam ingeram deuoto:
ut nõ discedentem pcutiam:ut flagellem non delin/
quẽtem:ut tribulẽ grãs agẽtem. Quid hoc idecoro/
sius/atq; illicitius? qs' oino carnalium hoc faciat:qs
ex terrenis prorsus hoc agat:ut morigerum / atq; de/
uotum seruum iniustis ad supplicium cõtradat. Sed
interim:ut tuam(inquit)iniqtatem redarguam:atq;
iniustitiam obiurgem ı ecce trado tibi eum ı ut absq;
cõtradictione conuincaris:& absq; excusatione con/
demneris:atq; in oibus mendax comproberis. Ecce
trado tibi illum. Substãtiam quæsisti/accepisti:Nũc
ipsum quæris/habes. Ecce trado tibi illum. Non cõ/
tradico maledicte. Nõ tibi denego condẽnate:Non
ꝓpter tuam(inquit)malignitatem:sed propter Iob
innocentiam:ut iustus appareat ı ut sine querela esse
comprobetur:ut gloriosus coronet:ut uerax demõ/
stretur. Pro his(inquit)oibus/ecce trado tibi illum.
Nudum illum reliquisti:nudum constituisti:solum
reddidisti:solum illũ tibi trado:& accipies illum so/
lum:Animam nõ quæsisti:aiam ne tetigeris. Cõtere
carnem:affige ossa ı Animã ne tetigeris. Terram tibi
trado:coelo ne appropinquaueris:Corruptionẽ ha/
beto:incorruptionem ne tetigeris:hoc est aiam. Ter/
renum uas confringe ut uolueris:interiori uero the/
sauro ne appropinquaueris. Luteæ testæ facito qđ
uolueris : pciosissimam uero margaritam ne tetige/
ris. Sancta est:casta est:imaculata est:itaminata : Pro/
pterea aiam eius ne tetigeris. Non maculauit illã ini/
quitas:nõ uiolauit illam pessima cogitatio:nõ præ/
uertit illam in deum blasphemia : non polluit illam
creatoris repræhẽsio : Idcirco aiam eius ne tetigeris.
Meum(inquit)plasma est iuiolabile : mea habitatio
est incontaminata:mea memoratio est incoinquina/
ta. Ideo aiam eius ne tetigeris:quæ ad imaginem dei
est creata ı quæ incorruptibili sapientia est imbuta:
quæ sermone / & scientia est coronata ı quæ dei co/
gnitione est induta:quæ dominatione corruptibilis
huius mũdi/est honorificata : quæ paulo minorem
gloriam ab angelis sup terram est adepta. Hanc scili/
cet animã ne tetigeris : neq; huic appropinquaueris:
neq; cõmunicaueris / neq; cõmisceaaris/neq; seduxe/
ris/neq; obtuderis / neq; infatuaueris / neq; fatigaue/
ris/neq; deceperis. Omnibus itaq; modis aiam eius
ne tetigeris. Nam cum tu aiam eius nõ tetigeris/neq;
ei approximaueris:nunq̃ me inocens aia eius nega/
bit. Pro his ergo oibus animã eius caue ne tetigeris.
Nõ tetigisti(inquit)aiam Ioseph in luxuria:nõ teti/
gisti aiam Habrææ in tentatione:nõ tetigisti animam
Noe in medio gigãtum ı nõ tetigisti aiam Enoch in

medio iniustoꝝ:non tetigisti aiam Abel in inocente
eius iternectione. Ergo qa nullius (inquit) illorum
animã tetigisti o diabole : idcirco imaculati oẽs/atq;
beati in cõspectu meo cõsumati sunt. Noli ergo nec
Iob aiam tangere:& gloriosus etiam hic in cõspectu
meo consumabitur. Non tetigisti (inqt) martyrum
meoꝝ aias:nõ tetigisti mirabilium ueridicoꝝ meo/
rum testium aias:Idcirco insuccumbẽtes uniuersi ꝓ/
pter fidem:cõtempserunt mortem:Ideo intaminata
oẽm ignis poenam irriserũt/atq; gladii:merito imar/
cessibilibus coronabũtur in conspectu meo. Ne teti/
geris(inquit)aiam Iob. Cõculcabit enim caput tuũ:
& cõminuet uirtutem tuam:& cõteret fortitudinem
tuam:& humiliabit altitudinem tuam:& deiiciet ela
tionem tuam:& demõstrabit omni carni fiduciam/
ad standum aduersum te constanter usq; in sæcula.
Malignus nãq; es ı & inualidus / callidus/atq; infir/
mus : Astutus ad insidiandum ı sed impossibilis ad
opprimẽdum. Doctus ad decipiẽdum:sed iualidus
ad resistẽdum. Nam sicut facile seducit istabiles/atq;
incredulos:cum sit callidissimus ı sic similiter facile
resistũt illi oẽs iusti/atq; credentes/oẽs deum timen/
tes/atq; Iob imitãtes:utpote inualido. In arbitrio er/
go hoium est potestas sanctitatis / atq; constantia. In
arbitrio est hoium potestas fidei/ac pietatis. Si enim
uoluerint declinare a malis:& facere bona:& ualent
& possunt:& nõ præualet illis nequissimus:si fuerit
cor eoꝝ fm deum:si fuerit uolũtas eoꝝ in sanctitate:
si aia eoꝝ fuerit in ueritate:si mens in fide/ac pietate:
si admonuerint semetipsos misericordiam / misera/
tionem/bona opera:atq; oia quæ in dei timore per/
ficiuntur:& senserint de oibus/quæ iuxta dei uolun
tatem fiunt. Cum enim uolũtas hoium consenserit
uolũtati dei:tunc scilicet oia quæ bona sunt:facile ꝑ/
ficiũt hoies cum ea quibus delectatur deus ı delecta/
ti fuerint hoies:tunc nihilominus oia quæcũq; uitæ
digna sunt:præsto sunt hoibus. Nam & Iob homo
fuit:carnalis fuit : terrenus/corruptibilis/talis quales
omnes hoies:sed deuotior/atq; studiosior circa elee/
mosynas/& bona opera in fide / ac dei timore : præ
omnibus hoibus. Idcirco acceptabilis fuit deo sup
omnes hoies:idcirco superauit neqssimũ diabolum
magis q̃ omnes hoies i tpe suo. Sic itaq; possunt oẽs
hoies qui uoluerint & deo placere / & diabolo resi/
stere/& uoluntatem dei facere:& in regnum coeloꝝ
introire/& in uita æterna requiescere. Aut & adhuc
fm ipsam historiam. Animam (inquit) eius ne teti/
geris. Hoc est / ne eam añ tempus de corpore eiicias.
Ac si diceret. Ita dimetire ipsum dolorẽ/atq; corpo/
ris poenam:ut ipsam aiam/ante tempus de corpore
exire non compellas. Noli ergo mortificare corpus:
ne ante pfectionem constantiæ/uel consumationem
tolerãtiæ discedat aia. Sic itaq; modis oibus tam car
nalibus/q̃ etiam spũalibus/animam eius ne tetigeris.
Post quæ uniuersa dicit. Exiuit diabolus a facie dñi.
Quomodo exiuit a facie dñi:is qui idignus est præ/
sentia dñi? Sic exiuit a facie domini ı sicut & uenit aũ

conspectum dñi. Sic exiuit: quéadmodum & supe/
rius ostensum/ac memoratum est. Exiuit diabolus a
facie dñi. Exiuit: sed nõ carnalibus uestigiis/neq; cor/
ruptibilibus gressibus/neq; humanis incessibus / uel
terrenis egressibus: sed nequissimis meditationibus/
& impiis cogitationibus/atq; iniustis deliberationi/
bus qbus aduersus Iob nequiter meditatus est / atq;
cogitauit: æmulando / atq; inuidendo inocenti illi/
atq; iusto. Sic itaq; cogitationibus uenit ante deum:
quærens ac desyderans/ut Iob acciperet in potestate.
Sic identidem nequissimorũ cõsiliorũ suorũ accipiés
pfectionem: hoc est/Iob potestatem/ad affligendum
carnem/& ossa eius. Nam hoc meditatus quæsiuit.
Exiuit a facie dñi: hoc est/quieuit meditari/ac cogita/
re: quæ pridé meditatus fuerat/atq; cogitauerat. Nã
primũ apud semetipm nequer meditatus/atq; cogi/
tans dixit. Quis mihi daret: ut possem uenire añ do/
minum: & iuenire potestatem carnis: ossiumq; Iob:
ut affligens illum sm aium meum: cogerem eum re/
prahendere illum cui nunc seruit: ut blasphemaret
illum quem nunc predicat: ut negaret illum cui nũc
gratias agit? Istis ergo cogitationibus pridem uenit
ante dñm: Deinde cum accæpisset potestatem Iob:
& quiesceret hæc cogitare: postq̃ quieuit ab istis me/
ditationibus/atq; cõsiliis: exire dicitur a facie dñi. Er/
go quia exierunt cogitationes eius a facie dei: merito
ipse dicitur exire a facie dñi. Sic itaq; exiuit diabolus
a facie dñi: hoc est/tractatus eius/& cogitatio medi/
tatio quoq; maligna/atq; iniustum desyderium. Exi/
uit a facie dei. Hoc est quieuit/atq; cessauit meditari/
& cogitare: postq̃ id quod quæsiuit. Nã & uere ue/
niunt ante deum/& iustitiæ iustorũ/& ipietates im/
piorum. Sic nãq; dicit angelus ad Cornelium. Ora/
tiones tuæ & eleemosynæ tuæ ascéderunt in memo
riam ante deum. Sic & olim dixit Angelus ad To/
biam. Cum orares tu/& Sara filia Raguel ego obtu
li memoriam orationum uestrarũ in conspectu dei.
Item uero ad impios dicit deus. Nũc recordabor in/
iustitiarũ illorũ: & ulciscar peccata eorũ. Et Hieremias
dicit ad impiorũ consilium. Nõne incensorum ue/
strorum recordatus est dñs de idolatriis: & ascendit
cor eius? Sic ergo hæc uniuersa ueniunt ante deum.
Ita & diabolus uenisse dicitur: & exisse a facie dñi: nõ
persona ueniens: sed cogitationibus: atq; malignita/
tis suæ meditationibus: quæ aliqñ ueniebant: cum il
le cogitabat: aliqñ exibant: cum ille cogitare quiesce/
bat. Hæc itaq; demonstrãs dicit. Exiuit diabolus a fa
cie dñi. Exiuit uere: hoc est discessit/deseruit / oblitus
est: ultra non existimauit/neq; curauit/neq; recorda/
tus est: quod sit deus. Illo enim usq; ante deum fuisse
dicitur: q̃diu de deo cogitauit: cum Iob ei accusaret.
Postq̃ uero accæpit quod uoluit: & quod quæsiuit
continuo relinqués dei memoriam: a facie dei exisse
iuste dicit. Exiuit diabolus a facie dñi. Totus exiuit/
& sensu/& consilio/& meditatione/& tractatu/atq;
memoria. Exiuit a facie dñi. Sic exiuit olim in princi/
pio/diaboli discipulus prim' aduersarii fruct' Cain:
cum iustum iterfecisset Abel: Sic exiuit/sicut dicit scri
ptura: Exiuit Cain a facie dñi. Sic exeunt etiam nunc
a facie dñi cuncti ptinaces/atq; impœnitentes: qui ad
deum non cõuertuntur: qui pœnitentiam nõ con/
fitentur: qui faciem dei non requirunt: qui diem iu/
dicii non metuunt: qui pœnam inferorũ non cõtre/
miscunt: qui condénatione geennæ non terrentur.
Hoc metuentes oẽs iusti: deuote depcati sunt dicen/
tes. Ne proiicias me a facie tua. Et alibi. Faciem tuam
dñe requiram: Ne auertas faciem tuam a me: & alia
plura his similia. Ex istis ergo oĩbus exiuit diabolus:
& oẽs qui ab eo in errorem deducuntur / atq; sedu/
cuntur/& oẽs qui uoluntatem eius faciunt: & om/
nes qui non ad pœnitendum corda sua obdurant.
Isti oẽs proiiciũtur a facie dñi: isti oẽs expelluntur in
tenebras exteriores/& in ignem inextinguibilem: q
pparatus est diabolo/& angelis eius: atq; oĩbus/qui
faciunt uolũtatem illius. Exiuit diabolus a facie dñi:
Deserens Iob ut putabat: interficiens iustum illum:
ut cõfidebat. Sic nãq; & primus discipulorum eius
Cain: postq̃ propter inuidiam (ut dictum est) interfe
cit Abel: exiuit a facie dñi. Sic itaq; diabolus pater/&
origo oĩum malorũ existés interfector: quantum ad
ipsum Iob: Exiuit a facie dñi. Certum est/quod neq/
ter/atq; impie apud semetipm tractans: dixit ad deũ.
Vlterius non indigeo facie tua: quia accæpi potesta/
tem eius quem zelabar/uel quærebam. Deus uero
sciens firmam cõsumationem Iob: acquieuit: ut per
diabolicum ignem pbatus fuisset: quéadmodum si
teneat in manu sua quis adamantem: & alius qui/
libet dicat ad eum. Da mihi hunc adamantem in po
testatem: & ego illum cõminuam in igne: conterãq;
ictibus. Ille uero qui eum in manu habet: confidens
uere quia adamas est / dicat: Tolle/proba/experire:
quia ne quicq̃ huic adamãti præualebis. Sic ergo &
oĩum cognitor/atq; præscius deus: uelut inuiolabi/
lem adamãtem hñs Iob: quærenti diabolo dedit eũ
in potestatem: confidens uere quia uerus adamas est
Iob. Sic nãq; & singularis ille/ac diuinus / cœlestis
quoq;/atq; icorruptibilis adamas / unigenitus deus
a patre ad terras missus: De quo dicit deus pater. Ec/
ce ego ponam adamanté in medio populi mei: qué
neq; ignis tétationis in deserto cõminuit: quem non
plagæ impiorũ in cruce contriuerunt: quem sepultu
ra sepulchri/neq; mortis introitus / uel inferorũ uio/
lauit. Sed oĩa superans: diuinum & incorruptibilem
se adamantem fuisse demõstrauit. Adamas enim la/
pis est naturaliter talis: cui neq; ignis/neq; ferrũ/neq;
aliud qcq̃ præualet. Ferro enim si pcutiat: demerget
in ferrum tanq̃ in plumbum: missum in ignem/simi
liter pmanet: ut missus est: & non uiolatur. Ergo qa
nihil ei præualet: ideo adamas appellat. αδαμας
Adamas uero interptatur ex græca lingua indoma/
bilis/inflexibilis/inatteribilis/icõminutus: & (ut bre
uiter dicam) cui ne quicq̃ præualet: neq; pcutiendo/
neq; adurendo. Nã pcussus non cõminuit: Exustus
non conteritur: Merito adamas appellatur: utpote
insuperabilis/

insuperabilis / utpote inuiolabilis / atq; inflexibilis.
Quod si dixerit aliquis: ubi est modo/uel ubi conspi
citur huiuscemodi lapis adamas? Audi. Hæc oia: ty/
pus fuerunt dñi nostri Iesu xpi: quæ usq; ad aduen/
tum dñi: & erant/ & uisa sunt: Post aduentum uero
dñi amplius uisa non sunt. Vbi uidetur nunc phoe/
nix: ubi uidetur arca testamenti: uel urna mánæ? Sic
similiter nunc ubi uidetur adamas? neq; ea quæ ty/
pum dñi gerebant: ea scilicet / usq; ad aduentum dñi
uisa sunt: utpote figuræ exinde abscondita sunt: dño
ipsas figuras adimplente. Idcirco nunc neq; arca te/
stamenti: neq; urna mánæ/neq; cinamum/neq; ada/
mas/neq; phoenix: istis nunc tpibus uere uiderétur:
nisi forte quis simile aliquid simulatum cõtendat:
dicens esse quod non est. Cum ergo typus esset dñi
xpi Iob/tradidit illum deus in pbationem: tanq̃ ada/
mantem inuiolabilem: cuius potestatem accipiens
diabolus: exiuit a facie dñi. Exiuit diabolus: hoc est
deferens: ad deferendú enim introierat: & quantum
iuxta iniqtatem suam in ipsa delectatione proficiens/
ac delati potestatem accipiens: exiuit a facie dñi. Exi/
uit gaudens: qui nunq̃ est gauisus. Exiuit lætus ille/
qui nunq̃ est lætatus: utpote hñs Iob in potestate ad
puniendum sm suam iniqtatem. Exiuit diabolus a
facie dñi. Exiuit tanq̃ lupus rapiens: tanq̃ leo rugiẽs:
tanq̃ rursus sanguinem appetens: tanq̃ malignus ser
pens: tanq̃ uipera sæua/ac pniciosa. Exiuit diabolus
a facie dñi: exiuit omni iniqtate: & ira/furore quoq;/
atq; indignatione: crudelitate nihilominus/atq; om
ni ipietate refertus. Exiuit tanq̃ bestia ferox / ac sæua/
atq; imanis: exiuit cogitans infoelix: si quo amarissi/
mo modo Iob poenis afficeret. Quod & fecit statim
sine mora. Percussit Iob plaga sæuissima a pedibus
usq; ad caput. Magnitudinem plagæ / atq; uulneris
admirationem/doloris fortitudinem non ualens ali
ter dicere/uel oñdere/dixit. Percussit Iob plaga sæuis/
sima. Non solum plaga: sed sæuissima plaga. Suffe/
cerat hoc solum/ut plaga tm̃ fuisset: Nũc uero etiam
plagam sæuissimam eẽ dicit. Percussit Iob plaga sæ/
uissima. Cõsydera etiam hoc quod dicit: pcussit Iob.
Percussit (inquit) cum furore/cum ira/cum idigna/
tione. Percussit Iob. Quomodo pcussit? Sic pcussit:
qũo sperabat: qũo putabat. Percussit Iob: ut cõmi/
nueret spm̃ eius: ut contereret aiam eius: ut affligeret
aiam eius. Sic percussit sperans quod secunda plaga
oẽm constantiam/atq; fortitudinem Iob debilitaret.
Sic ergo percussit Iob plaga sæuissima: lamentabili/
urenti/affligenti/flagranti/incendenti/dolenti/omne
supplicium in se habente/ & putredinem/ & uermes/
& ossuum diuisionem / & neruorum fatigationem/ &
mẽbrorum debilitationem/ac totius carnalis cõpagis
passionem/atq; dolorem. Nam sicut nullum mem/
brorum corpis prætermisit malignus: neq; ullum de/
reliquit illæsum: sed cuncta uehementi repleuit uul/
nere: atq; oia sæuissima pcussit plaga: sic identidem
nullum dereliquit supplicium/neq; poenã/neq; do/
lorem: quod huic plagæ non cõmiscuisset. Sed oẽm
uirtutem atq; argumentum nequitiæ suæ/in hac sæ/
uissima plaga oñdens/atq; demonstrans: nouissimã
uictoriæ patientiam hic perficere sperauit. Sic scilicet
percussit Iob plaga sæuissima a pedibus usq; ad ca/
put. Plaga (ingt) sæuissima/utpote una. Et cur unã
plagam memoratur tanq̃ unam: & non plagas tanq̃
plurimas? Propterea unam plagam memorat: q̃a
totum corpus iusti illius: & oia eius mẽbra uno cõ/
texit uulnere: atq; ad unum conuertit dolorem: ut p
totum corpus/atq; membra beati illius/unus dolor
esset: atq; uulnus. Ob hoc ergo plagam dicit: q̃a una
plaga/atq; uulnus erat per totum corpus. Quod aũt
unus dolor / atq; passio una erat per totum corpus
eius/ & mẽbra: subsequenter oñdit dicẽs. A pedibus
usq; ad caput/percussit Iob plaga sæuissima. Sicut a
pedibus usq; ad caput: ita identidem a capite usq; ad
pedes: a uertice/usq; ad pedum uestigia: a coma capi/
tis/usq; ad ungues pollicum. Nec quicq̃ reliquit sa/
num/neq; integrum/neq; sine dolore: Sed uniuersa
uno contexit uulnere: atq; una plaga cooperuit cun/
cta: & hac sæuissima. Sæuissima (inquã) hoc est la/
mentabili/insanabili/incurabili. In qua non erat ubi
μαλαγμα malagma imponeretur: neq; medicina/
neq; adiutoriũ/neq; oleum uere / neq; alligatura. In
qua plaga/supflua erat: & supuacua ois medicorum
peritia/atq; sapientia. Sicut enim dicit/quod nullum
argumentũ illuminare poterat tenebrosam illã / atq;
lamẽtabilem ægyptiorum noctẽ: ita nulla ars curare po
terat sæuissimam illam diaboli plagam: donec im/
pleta est tolerantia/ & longanimitas Iob: Tolerantia
pro coronarum redibitione: Dei longanimitas/pro iu/
stitiæ approbatiõe: Diaboli uero iniquitas/pro cor/
reptione nequitiæ eius/atq; dánatione: quam in illo
iusto exercuit uiro. Percussit (inquit) Iob plaga sæ/
uissima a pedibus usq; ad caput. Tantum enim sæ/
uissima fuit hæc plaga: quantum nequior ipse pcus/
sor: tantam sæueritatem habuit hæc plaga: quantam
iniquitatem habuit diabolus: Nam sm iniquitatem
suam/mensus est diabolus hãc plagam: hoc uulnus
nihil reliquit tormenti/neq; amaritudinis/neq; im/
manitatis/neq; ferocitatis/neq; crudelitatis/neq; im/
pietatis/neq; malignitatis: quod non exercuerit in la
mentabilis huius uulneris plaga. Consyderemus er/
go (o amici) uehementiam huius doloris: iuxta ue/
hementiam diaboli iniqtatis. Cõsyderemus (o uiri)
diuersa iusti illius tormẽta: necnon & hoc aduersus
quantos dolores pstiterit inocens: Vno dolore cõfe/
ctus erat totus: una plaga ois uestitus: Facta náq; est
illi hæc plaga tanq̃ uestis/amictus/ & tanq̃ indumen
tum quo erat indutus / & tanq̃ cingulus quo semp
cingebatur: Sed nõ in condẽnationem: sicut illi im/
pio Iudæ: Sed in coronam gloriæ: utpote iusto Iob.
Omne ergo corpus & mẽbra iusti illius/uno circũ/
data erãt dolore: atq; uulnere: siue caput/siue pedes/
siue oculi/siue aures/siue os/siue nares/siue latera/si/
ue scapulæ: usq; ad ipsa pedum uestigia/uno uulnere
distillabant: una putredine detẽtus erat: hisdem uer/

mibus scatebat. Iacere non poterat: sedere non uale/
bat: requiem non habebat: resumptionem non inue
niebat: & qd'(erat oium maximum) super uniuersa
fame/ac siti necabatur: Ná manibus cibum sibi/uel
potum ad os porrigere non poterat: tam etsi mani/
bus ad os porrigere ualeret: ore/ac labiis / putredine/
& uermibus plenus: recipere non ualebat. Attestatur
hoc idem ipse dicens paulo post. Scatere uideo escas
meas tanq̃ odorem leonis. Cum istis náq; nefandis
doloribꝰ/execrabiliter scatere huius putredinis odo/
rem fecit nequissimus. Hoc náq; deflens dicit. Scate/
re uideo escas meas tanq̃ odorem leonis. Ob quam
rem o beate Iob? Ob hoc (inquit) qa bullit corpus
meum in putredine uermium: ob hoc quia macero
sulcos terræ ex uulnerum meoꝝ humore: ob hoc qa
doloribus obuolutus sum: & alia plurima his simi/
lia. Cum tam uehementioribus doloribus restitisset/
atq; repugnasset Iob: constantiæ nó renunciauit: pa/
tientiam non abiecit: fidem nó deposuit: gratiarum
actiones non est oblitus. Sed quanto pluriores susti
nebat dolores: tanto amplius pluriores adiiciebat
æterno regi grãꝝ actiones/atq; confessiones. Sciebat
náq; sanctus ille quia ſm multitudinem doloꝝ mul
titudo sperabatur coronaꝝ. O beate Iob qũo te adi
miremur: qũo te laudemus: uel quomó te magnifi/
cemus: qui solus ante euágelium/eoꝝ qui in euáge/
lio sunt perfectam passionem sustinuisti: qui solus añ
martyres/martyrum tolerantiam cum grãꝝ actioni/
bus perfecisti? Nam sicut oia torméta/atq; flagra/per
principes huius múdi ingessit diabolus martyribus:
sic similiter uniuersa supplicia/atq; incendia induxit
super Iob/per semetipsum/atq; suam iniqtatem/hoc
ipsum per oia depcans Iob: quod etiam martyres: ut
gloriosum nomen dei blasphemare cogeretur. Sed
incótaminatus ꝑmansit magnus ille/atq; inuiolabi/
lis adamas Iob: iuxta dolorum multitudinem / atq;
nimietatem multiplicans/atq; adiiciens grãrum ac/
tionem. Hoc nimirum consequenter apparet. Dicit
náq;. Et accepta Iob testa: radebat sanié suam. O pa/
tientia/o constátia/testam accepit: ut raderet saniem
suam. Nó accepit molle aliquid: ut abstergeret mol/
liter: leniter/leuiter/artificiose moderando / atq; rele/
uando: Sed accepit testam/duram/asperam: ut rade/
ret cum dolore saniem suam: non extergeret blande/
atq; modeste: mitigans/atq; releuans uehementem il
lum atq; inenarrabilem dolorem: Accepit testam: ut
raderet saniem. Ad quem digne dicetur: dic o beate
Iob: atq; deo dilecte/ob quá rem hoc facis? Cur húc
dolorem exasperas: cur augmentas: cur exaggeras te/
sta radédo lamentabile hoc uulnus/atq; sæuissimam
plagam hanc? cum potius debueras obseruare: iuua/
re/leuare/fouere/ungere/defricare: ut per hæc uniuer/
sa mitiorem/atq; blandiorem redderes hunc sæuissi/
mum dolorem/plagáq; terribilem. Sed ridit iustus
Iob dicens. Ego (o uiri) non succumbo his dolori/
bus: neq; istis pœnis deficio/non debilitor/neq; de/
lassor. Non enim sunt dolores isti fortiores aiæ meæ
firmitate: Nó sunt hæc torméta duriora cordis mei
duritia: Merito (inquit) exaggero/atq; moueo ipsos
dolores: ut per cuncta oñdam nequissimo diabolo:
quia eius malitiam irrideo: quia iniqtatem eius con/
témno: quia oẽs eius plagas / atq; uulnera ad nihilum
reputo: Ob hoc ergo accepit testá/ut raderet saniem
suá. Ecce (inquit) o malignissime diabole/sicut tunc
rem familiarem / & filios mihi auferres: tunc deniq;
ego quod super erat. uestem/atq; comam capitis có/
scindens atq; tondens: tibi proieci uestem post rem
familiarem. & comá post liberos: Sic etiam núc (in/
quit) cum me sæuissima plaga percuteres: quod tibi
superfuit huius doloris: hoc nimirum ego adiicio: ac
testa dolores ꝓuocando/execrando/atq; exasperan/
do: ut per hæc (inquit) uniuersa informeris de mea
constantia. Ne ultra putes neqssime diabole: qd' ego
detraham benignissimo creatori: uel blasphemé san/
ctum bñfactorem meum aliqñ. Ob hoc ergo acce/
pit testá: ut raderet saniem suá. Aduertite o uiri ualde
ingentem fidem Iob/atq; charitatem/quá habet cir/
ca deum: tolerantiam quoq;/atq; constantiam. Non
ob hoc rasit Iob uulnera sua testa: quod ei ualde do/
luissent: sed ob hoc rasit testa: ut nobis patiétiæ / atq;
tolerantiæ normam daret. Ob hoc rasit testa: ut san/
ctorum martyrum demonstraret figuram: Qui post
uniuersas plagas ac dolores/post uniuersa supplicia/
atq; torméta/rasi atq; ungulis cófossi sunt: pro aug/
mento doloꝝ oium. Sic & beatus Iob post nimios
illos dolores/qui in corpore erant: extra corpus testa
rasit sua uulnera: ut oibus deum timentibus patien/
tiæ/atq; tolerantiæ in perpetuo traderet formam: ut
oẽs dolores/atq; plagas/siue in corpe/siue extra cor/
pus/siue detrimenti/atq; languoris/cú gratiaꝝ actio/
nibus sustinentes: accipiant a deo æternæ gloriæ re/
munerationem/atq; imarcessibilium coronaꝝ expe/
ctent a deo retributionem. Quod autem ſm ipsam
historiá/testis lacerati/atq; ꝑnecati fuerint sancti mar/
tyres: manifestum est / atq; irrefutabile. Ná post uni/
uersa tormenta recludétes eos in carcere: & testis pol
line eis sternétes: & per quattuor partes eos impii ip/
si extendentes: crudeli eos morte ꝑnecabant. Ita con
sumatus est beatus atq; gloriosus Lucianus: lucidus
uita: lucidus & fide/lucidus etiam tolerantiæ consu/
matióe. Ob hoc enim Lucianus cognominatus est:
tanq̃ lucidus/aut ꝓprio lumine fulgens / aut & aliis
lucens. Hic náq; beatus duodecim diebus supra te/
stas polline extensus: tertiadecima die est cósumatus.
Aliiq; inumeri sancti martyres/eodé modo mortem
transeuntes cósumati sunt: Hoꝝ náq; oium typum
gerens Iob: accepit testam: ut raderet saniem uulne/
rum suoꝝ. Ecce (inquit) o maligne diabole: concul/
co te/deformo te/& humilio: atq; oẽm malignitaté
tuam/& malitiam contéptibilem oibus demóstro.
Accepit testam: ut raderet saniem uulnerum suoꝝ.
Testa (inquiens) testa radenda est: Corruptibile/atq;
carnale hoc corium/terrena atq; aspera testa. Acce/
pit testam/ut raderet saniem uulnerum suoꝝ. Typus
(inquit)

(inquit) sum sine peccato hos sustinendo dolores: illius qui in nouissimo tpe descēdens de coelis deus unigenitus: terreni corpis testa ex uirgine se iduens: totius mundi saniem/imunditiam quoq; / ac putredinem rasit: atq; mundauit oium peccata supportando. Postmodum pro impietatibus eoꝝ in mortem deductus: cuius liuore/ oēs sanati/ atq; mundati sunt: Qui peccatum non fecit: neq; dolus inuentus est in ore eius. Oibus itaq; modis accepit (inquit) testam ut raderet saniem suā. Et ipse sedebat super acervum stercoris extra ciuitatem. Non quod habitationē deserere uoluerit: sed his qui in ciuitate erāt: atq; in mansionibus molestiam ingerere nō est passus. Sedebat sup aceruū stercoris extra ciuitatem. Me solum (inquiens) circundent mala mea: mihi soli molesta sint uulnera mea: Non efficiar (inquit) etiam aliis execratione sim his qui intra ciuitatem sūt abhominatione: ne execrentur etiam uicos ciuitatis/ propter meos dolores. Sedebat extra ciuitatem. Ille q ante paululum ciuitatum atq; mā sionum fuerat dñs: rector/ atq; gubernator. Sedebat ergo extra ciuitatem. Certum est quod plurima apud semetipsum tractans ac dicens. Cur in ciuitate maneam? cur in domibus sedeā: cum re/ ac filiis/ & ciuitate / & domibus carui? Cum re familiari ac liberis/ regni corona ablata est mihi: cū re/ ac natis/ dedi etiam uestem/ atq; comam capitis: Nūc uero cum regno relinquam etiam ciuitatem / ac domum. Sedebat extra ciuitatem: solum sustinens dolorem illum saeuissimum. Certum est quod memor illius/ atq; imitatus illum: qui solus dolorem oium/ extra ciuitatem sustinuit: idest unigenitus/ & de illius futura passione seipsum consolatus est dicens. Quid magni sustineo ego: cum sim homo pro meipso: si deus unigenitus uenturus ad terras: & cum sit dñs: pro hominibus plurima passurus? Breuis (inquit) est haec mea passio/ & tpalis erit hic meus dolor. Aut enim mors excludet: aut certe sanitas illum expellet: siue sic/ siue sic / finis appropinquabit. Et ipse sedebat super aceruum stercoris extra ciuitatem. Sedem pro sede imutans: & sessionem pro sessione differēs. Nam is qui ante paululum supra regale sedebat solium: nunc sedet super stercoris aceruum: Ille qui ante paululum regio diademate / atq; gloria erat indutus: nunc sedet in abundantia putredinum: Ille qui ante paululum ab innumeris cateruis circūdabatur: nunc a multitudine uermium comeditur. Sedebat super aceruum stercoris. Condignā/ atq; congruam hanc sedem huic iudicans plagae: uermibus stercus/ putredini putredinem: suscipiat (inqt) putredo putredinem: putredinem huius stercoris/ putredo corporis huius: atq; uermium putredinem. Sedebat super aceruum stercoris. Stercus supra stercus putredo supra putredinē. Nam quia ois homo/ & filius hois uermis: merito is qui in putredinem uermium est cōuersus: sedet in putredine stercoris. Quod efficiūtur oēs hoies post exitum aiae putredo/ & uermes. Haec (inquit) praeueniens aia adhuc in corpore posita: ego effectus sum. Idcirco tāq̃ putredo/ & stercus effectus/ digne sedeo supra stercus: oēs hoies instruens: quia ois terrena eoꝝ gloria in putredinem/ & stercus/ atq; uermes/ conuertentur. Sedit sup aceruum stercoris. Intendite (inquiēs) oēs filii hoium/ ad quātam miseriam terrena gloria deuoluitur: ad quātam humilitatem terrena sublimitas imutatur. Merito nullus praesentia aliqd existimet: sed futura timeat. Nullus haec quae uidentur quaerat: sed ea quae non uidētur sustineat. Ois enim gloria hois tanq̃ foenum: & ois decor corruptibilium/ tanq̃ olera herbarum: & omnis terrenoꝝ tanq̃ flos decidēs. Quid pulchrius sole? & hic occidet: Quid suauius floribus campi? & hi arescent: Sic similiter qd gloriosius/ aut decorosius gloria/ atq; forma humana? & qd abhominabilius/ atq; execrabilius: cum aruerit exeunte aia? Et quid humilius his/ qui in stercore/ & uermibus/ atq; putredine imutantur? De me (inquit) o hoies/ atq; de mea imutatiōe in his oibus informamini: qualem me ante paululum uidistis: & qualem me nunc cōspicitis: qualem me añ paululum magnificastis: & qualem me nunc conspicitis. Vbi sunt illi plurimi qui me circūdabant? Pro qbus oibus multitudo (inquit) uermium/ & putredo me circundat: Haec igitur atq; his similia/ admirabilis Iob ad cunctos sibi approximātes loquens: euidenter oibus futuram contestabatur imutationem. Et ipse sedebat sup aceruum stercoris: plus sibi de ipsis uermibus / atq; putredine / q̃ olim de regni gloria/ atq; multitudine circūdantium se populorum complacens. Nam illoꝝ oium finem/ post haec oia quae gloriosa sunt: carnis mors expectat: & post oēm putredinem/ & uermes/ resurrectionē carnis expectat: Mortis uero putredinē / atq; uermium finē resurrectio a mortuis. Pro his ergo oibus sedebat super aceruū stercoris/ extra ciuitatem. Ad quem etiam nunc digne dicitur. Dic o beate Iob: Dic o sancte dei proeliator: Dic o admirabilis dñi uir constantissime: quia terribilibus / atq; fortibus maligni plagis in nullo succubuisti: qui amara supplicia/ atq; fortes dolores/ absq; murmuratione supportasti: cur extra ciuitatem egressus/ & sup aceruum stercoris/ atq; muranam sedens: spectaculum temetipsum cunctis transeuntibus ꝓbuisti? Oēs. n. q ingrediunt/ uel egrediunt: oēs q trāseūt uias/ & dirigūt in itineribus suis: oēs qui te contēplantur istic super aceruum stercoris/ atq; muranam sedentem/ absentibus enarrāt: atq; his qui longe sunt annunciant: ita ut penetret hic rumor tuus in lōginquo de regione in regionem. Nā qui te uiderint: non uidentibus/ enarrabunt. Qui uero audierint: his qui lōge positi sunt istam recognitionem tuam insinuabunt. Sed ridit mirabilis Iob dicens. Ego (o uiri) cum sim prior/ atq; antiquior illis/ qui in nouissimo tpe erunt apostoli: uel euangelistae: quae illi uerbis dixerint: qđ spectaculum facti sunt/ & angelis / & hominibus: Haec nimirum ego ipsis operibus anticipans / tanq̃ in typo adimpleo: spectaculum cunctis effectus/ & angelis / & hoibus:

ut penetret hæc relatio mea/nō solum a prouincia in prouinciam:sed adhuc longius per oēs gentes:& p oēs fines terræ/usq; in consumationem sæculi. Vere enim/uere/o amici spectaculum factus ē beatus Iob: & angelis/& hoibus. Nam oēs homines stupentes/ atq; admirantes duplici in eum modo intendebant: atq; geminas de illo opiniones habentes/ undiq; ad eum respiciebant. Quidam enim peccatis illum accusabant:atq; pro peccatis eum pati dicebant: Sicut Heliphaz similesq; illi: Alii nihilominus nō pro peccatis illum rephendebāt:sed potius iustum illum reputantes/mirabantur in oībus quæ a dño illata fuerant. Similiter & oīum angelorū/& spirituū/geminæ partes in eum intendebant: Sancti qdem angeli dei cum magna sollicitudine in eum respiciebant:tolerantiæ eius consumationem expectantes: ut de uictoria eius deuote cœlestem regem collaudarent:uictoriam iusti Iob/atq; ruinam iniusti diaboli cernētes: Post hos oēs nimirū nequissimi spiritus respiciebant in eum fixis obtutibus eum consyderātes sollicite sperantes/atq; expectantes qñ blasphemiæ uerbum ab eo audirent:qñ maledicti sermonis ab eo suscipperent. Sed infœlices a spe sua deciderunt: cū Iob bñdictionem/cum grārū actionibus oī tpe deo referret. Sic itaq; ipsis rebus adimpleuit beatus Iob/idem quod post hoc a sanctis dictum est. Spectaculum facti sumus & angelis/ & hoibus. Ob hoc & sup aceruum stercoris extra ciuitatem sedit hic iustus: stercus ac putredinem existimans:atq; demōstrans oīa quæ sunt humana:ac corruptibilia/atq; terrena: sicut superius demōstratum est. Post quæ uniuersa dicit. Plurimo autem tpe interposito: dixit ad eum uxor eius. Diuersa plurimi de hoc tpe/quod istic memoratum est:& intellexere/& locuti sunt: Alii qdem breue hoc tempus fuisse pcipiētes:alii nihilominus plurimum astruentes:quasi tribus annis/ac dimidio:in typum dominicæ pdicationis/etiam & huius passiōis tempus (sicut & in cæteris) ostēdere dicentes Iob/qui uoluerint exauditoribus:ita percipiant: Nos uero scripturæ consentientes intelligamus:& sicut intelligimus:ita & asseramus:hoc primum dicētes/& quærentes:cur bñdictus deus diutius esset pmissurus iustum illum:cum sufficeret breuissimum tempus/ad superandum malignissimum diabolum. Non enim hoc delectabatur deus ut Iob torqueret:sed hoc potius/ut diabolus conuinceretur:& beatus Iob iustus comprobaretur. Nihil ergo aliud expectauit deus:nisi hoc solum/qñ diabolus uniuersam iniqtatem suā perficeret:& qñ Iob uniuersam tolerātiam suā adimpleret:ut inexcusabiliter cōuinceretur diabolus:& iustus uere appareret Iob. Hoc nimirū non diuturno annorū spacio:sed breuissimo mensium tpe irrefutabiliter cōsumatum est. Huius nāq; rei testis/comprobatur etiam ipse Iob dicens. Sustinui menses supuacuos: Non annos sed menses. Nam sicut de mensibus non siluit Iob:sic multo amplius de annis non siluisset:si annos sustinuisset. Nunc uero qa non annos sustinuit:sed menses:merito sane annos nō memorat:menses autem noiat dicens. Sustinui menses supuacuos. Debuerāt ergo hi/qui tres annos/& dimidium fuisse passionis Iob astruunt:tres menses/& dimidium dicerent:ut certe uel ex parte ueritati non resisterent:& dominicum exēplum illud cōsimilarēt. Tribus nāq; annis & dimidio/pdicauit dñs a baptismo usq; ad passionem. Sed & ipsa historia non tres annos significat:sed breue mēsium tēpus. Primum quidem per hoc quod contiguas ipsas plagas ei intulit malignus. Nam semp adhuc primum loquentem alius superueniebat nuncius: Deinde statim sine mora:sæuissima ac terribili illum plaga pcussit. Item mox per uxorem seduxit: Deinde cōsequenter in ordinem per amicos rephendit: quæ uniuersa in paucis mensibus pfecit. Protinus ad eum subsequenter dñs locutus est:iustum illum omnibus demōstrans/ atq; sanctum illum cunctis testificans:& illis qui tūc fuerunt/& istis qui erūt usq; in ppetuum. Hæc nāq; intra paucos menses perfici potuerūt. Nō enim erat iustum:neq; amplexa est dei bonitas:ut plurimis annis lamētabilem illam passionem iustus pferret Iob. Omnibus itaq; modis demōstrari potest: quia non plurimis annis:sed paucis mensibus/hæc uniuersa impleta sunt. Quomō enim sufferendo poterāt carnes Iob/uel membra/aut tribus annis & dimidio/a uermibus/a putredine eēnt comesta? Quomō poterant sufferre carnes eius/& ossa:ut tribus annis/& dimidio/ita amarissimos dolores fuissent uexata? sz q̄ amarissima pœna omnis furor & indignatio maligni diaboli est demōstrata. Post hoc nāq; oīum approbationē dicit. Plurimo autem tpe iterposito. Et unus mensis tps est:& duo uel tres menses plurimū tempus est: Idcirco nō dicit. Plurimis autem annis: Sed plurimo (inquit) tpe. Nam & frequenter pximo alicubi quēlibet mittentes: si tardigradus fuerit is qui missus est:murmurātes soliti sunt dicer̄. Quid fecisti tanto tpe? Si ergo diei tempus dicitur plixum: multo magis mēsium tps prolixum/atq; plurimum perfici potest. Ob hoc ergo dicit. Plurimo autem interposito tpe. Plurimum nāq; memoratur hoc tps: non ob hoc solum/qđ plurimum fuerit longitudine tpis:uel spacii prolixitate:sed maxime pp̄ter plurimum dolorem: plurimum & dicitur/& æstimatur hoc tēpus fuisse. Plurimo (inquit) tpe interposito. Propter plurimā passionem/pp̄ter acerrimum dolorem/pp̄ter uehemētissimum uulnus/pp̄ter amarissimam pœnam. Plurimo autem tpe interposito: propter plagæ nimietatem/pp̄ter humorē corpus/ & mēbra liquefaciētem/pro innumeris uermibus/ neruos atq; ossa deuorantibus. Pro his ergo oībus magnis/ac plurimis/grauibus/atq; terribilibus existentibus:plurimum fuisse hoc tempus memoratur. Plurimo aūt interposito tpe/cum Iob non succūberet:neq; debilitaretur/neq; delassaretur/neq; deficeret: sed in hisdem grārū actionibus/atq; confessionibus pmaneret. Vnde eum cœpit illic & perseuerauit

in grārum

in gŕarum actionibus/atq; benedictionibus. Sit(in/
quit)nomen dñi bńdictum in saecula. Cum in istis
ergo pseueraret Iob:neqssimus diabolus obstupuit:
expauit/despauit/atq; semetipm cōsumēs/dixit. Vbi
est psūptio mea:ubi est audacia/ubi est labor meus?
Oém sollicitudinem exercui:& in Iob nihil feci:Oia
arguméta ońdi:& fortitudiné Iob nō deieci:Oés sa
gittas neqssimae pharetrae meae euacuaui: & animā
Iob nō uulneraui? Filios(inquit)eius pdidi:sed sen/
sum eius a deo non praeuaricaui:Rem familiaré eius
exterminaui:Sed charitaté eius quam hēt circa dñm
deum nō extinxi: Carné/& ossa eius uermibus/atq;
putredine consumpsi:Sed fidem ac syncaeritaté aiae
eius nō uiolaui. Quid igit faciam illi adhuc:qd' non
feci? Quid in eo exercea adhuc:qd' nō exercui? Ergo
qa per uniuersa supplicia/atq; torméta/cogere eum:
ut deum derelinqret/nō potui:cōferam(inquit)me
ad seductionem:conferam ad psuasionem:Forsitan
enim qd' nō ualuit poenae coactio:hoc nihilominus
efficiet psuasionis seductio. Cōfugiā(inquit)ad an/
tiqua mea arma:p quae Adam seductū supplátaui. Il
lic enim serpété me iduens/ad Aeuam locutus sum:
Deinde per Aeuā locutus/Adam seduxi. Hēt etiam
Iob uxoré:quam iduens subtiliter/p illam eum sedu
cam:atq; fraudulēter p eam illi psuadeam. Cum haec
apud se meditaretur:atq; cogitaret neqssimus:statim
uxoris os ad psuadēdum apire pperauit. Quod de/
monstrās haec scriptura dicit. Plurimo aūt tpe inter/
posito:dixit ad eum uxor eius. Plurimo aūt tpe iter/
posito:& Iob cū pseueraret/& non imutaretur:cum
Iob in fide cōfirmaret:& in ueritate roboraret:fun/
daretur in pietate/atq; in iustitia cōstabiliretur:In cha
ritate istrueretur: & in gŕaꝝ actionibus psisteret de/
uotus:atq; sollicitus:cum huiuscemodi cōsonantia
Iob psisteret:Dixit ad eum uxor eius. Et re uera non
uxor dixit: sed diabolus q p os eius est locutus. Qui
frequēter cōsueuit loq ad uiros p os mulieꝝ:q saepe
sollicitus est uiros subuertere p os cōiugum/atq; ad
mala cōcitare:& mala docere:rapinas/calūnias/uio/
lentiam/cupiditaté/alienoꝝ appetētiam:atq; odium
circa pximos. Frequēter enim iuidiam succēdūt iter
uiros:sicut inuicem pp improbitaté suā litigauerint:
cōtinuo illae ifoelices uiros odia/atq; cōtentiōes ad/
inuicem excitare cōtendūt. Qui cū sint pacifici/atq;
unanimes cū aduersariis suis/siue his q itus sūt/siue
q foris/cōcordes stare oportuerat:& se inuicē defen/
dere/atq; iuicē adiuuare. Isti nimiꝝ cōpellunt pp uer
ba uxoꝝ/iniqua aduersum inuicē isurgere:& se iuicē
odio hēre:quo possit iniquaꝝ uxoꝝ malitiae satisface
re. Frequēter enim p cōiugū os haec talia loqtur dia/
bolus ad uiros: Frequēter dicit ad uiros per os cōiu/
gū. Existi foras & nihil itus attulisti: De uia uenisti: &
uacuis manibus domū itroisti: Alii eūt/& reuersi af/
ferūt. Alii pficiscuntur/& uenietes pducūt: Tu uero
deterior caeteris: Tu aūt debilior uniuersis: inutilior
cūctis: Aliaq; plurima/q solitae sūt ipiae mulieres loq
uiris suis:cogētes eos ad mala:atq; aias uiroꝝ in im/
modicum quaestum uenundātes/uel potius perden
tes: Quibus/cura nō est uñ acqrant uiri:tam ex rapi/
nis/q̄ etiam ex praedis:tam ex uiolētiis/q̄ ex furtis:tm̄
ut in unum coaceruātes/illis afferant. Istae uere sunt
subuersiones uiroꝝ: istae sunt pditiones uiroꝝ: per
quaꝝ os ad plurimos loqtur diabolus. Post quarū
uerba cōuersi plurimi:miseri effecti sunt/& efficiunt/
& sup terrā/& in coelo:& apud supos/& apud infe/
ros. Sic locuta est Hiezabel:& Achab pdidit:Sic lo/
cuta Herodias est:& Herodē fratrē Philippi iterfecit.
Sic locutae sunt aliae plurimae:& multis mala igesse/
re. Sic itaq; & ad Iob coepit loq uxor eius:& diabo/
lus p os illius:sicut & p alias/ad alios locutus est/&
loqtur. Sed nō audiūt illas rōnabiles/deum timētes:
q aeterni iudicii/atq; metuēdae sūt poenae memores:
sicut & Iob nō audiuit. Cur aūt reprahēdit uxorem
Iob:tanq̄ deseruiētem neqssimo angui diabolo? Re/
phēsio nāq; est haec igens/atq; icrepatio. Primū qdē
ob hoc eā rephendit/atq; obiurgat:ut norint oēs ui/
uentes/qa non est psonaꝝ acceptor deus:& qa non
despicit/neq; silet pro suoꝝ delictis/atq; ignorantiis:
neq; magnis/neq; pusillis/neq; in uerbis/neq; in fa/
ctis. Ob hoc eni & Sarrā olim ridētem/atq; pmissio/
nem suā aspnantē redarguit. Ob hoc ēt nūc istic uxo
rem Iob arguit/atq; rephendit:ut cūctae mulieres ca/
ueant:ne qspiam corda earuꝫ diabolus subuertat:ne
os earum sathanas aperiat:ne malignus spiritus per
labia earum loquatur/ut deseruiāt diabolo pro sub/
uersiōe animarum uirorum suorum. Et adhuc. Ob
hoc reprahendit uxorem Iob:quae diabolo deserui/
uit pro subuersione eius: ut nouerimus plurimam/
atq; multiplicem diaboli malignitatem & astutiam.
Per omnia enim insidiatur:per omnia subuertere co
natur:& per amicos/& per sodales/& per uxorem:
Quae in Iob adimpleta sunt:quem amici reprahen/
dere: Vxor uero subuertere nixa est. Horum scilicet
etiam posteriores prophetae memores dixere. No/
lite credere sodalibus:& cum amicis/uel fratribus no
lite consiliare. A coniuge tua/te obserua. Pro istis er/
go omnibus/accusans atq; reprahendens uxorem
Iob/dicit. Dixit autem uxor eius:uecors/uertibilis/i/
stabilis/q̄ facile diaboli fluctus subuertit:In cuius ani
mam nequissimi illecebra/facile irrepsit. Haec uide/
licet uxor eius dixit ad eum. Quam ideo solam de
omnibus/nequissimus diabolus superesse uoluit:ut
hac nouissima uteretur/pro Iob seductione/atq; ani/
mae eius subuersione. Sine enim deus praeciperet
hanc reseruari:sicut & praecepit:ob hoc quia secun/
dam uxorem iustus ille Iob accipere/opus non ha/
buit. Siue igitur ille diabolus hanc cōseruauerit tra/
ctans:ut hanc pro ministra iniquitatis suae haberet:
ut hanc haberet pro nouissimo laqueo: ut postquā
per omnem rem desperaret: tunc per uxorem/iu/
stum illum perderet: sicut ipsa arbitrabatur infoe/
lix: aestimabat/atq; sperabat. De longe enim oculi
eius consyderant: De longe iniquitas eius prospi/
ciens/circūuenit. Iniquitas omnes captat quemad/

modum subitroeat: quomodo deiiciat: quomodo a dei familiaritate ꝑuaricet. Ob hoc ergo reseruauit/ atq; reliqt uxorem Iob: sicut & illos nuncios q dicebant. Ego remāsi solus: & ueni/ ut nūciarem tibi. Ob hoc solū illos reseruauit: ut cōsequēter dolores enarrent. Hoc. s. demōstrās/ dicit. Dixit ad eum uxor eius. Vxorē dicit dixisse: Sed uere diabolus dixit. Sic nāq; & olim ait. Dixit serpēs ad mulierē. Serpentem dicit dixisse: Sed nō serpēs dixit: sed diabolus q per serpētem est locutus. Sic & nūc istic uxorē dicit dixisse: sed uere nō uxor dixit: sed aduersarius q per uxorē est locutus. Dixit ad eū uxor ei⁹. Quousq; sustines? Quid ſpamus: qd suspicamur: qd æstimamus: Quo aspectu o uiri: uel qua facie locuta est ad Iob uxor ei⁹? Manifestū est/ atq; euidēs oībus: ꝙ illa nō locuta est hilari uultu: neq; læto aspectu: sed tristi/ ībrido/ nubiloso/ flente/ oī nihilominus miseria referto/ & ipsa uoce lachrymabili/ cōmixta lamētationi. Sic itaq; miserabilem se exhibens iniquus/ atq; callidus diabolus/ aperiēsq; os suū dixit ad Iob. Quousq; sustines? Quis dicit hoc? Vt uidet/ uxor: sed (ut se ueritas hēt) ipse diabolus. Quousq; sustines? O neqssime sathana/ qūo subtiliter seducis: qūo callide loqueris/ o callidissime diabole? Quo (ingēs) sustines/ quousq; suffers/ quousq; ꝓtelas: quousq; cōstanter ꝑstas? Quādiu (inqt) eris lapidib⁹ robustior/ & saxis durior/ & oi ferro firmior? Ferrum cū in igne missum fuerit/ liquescit: Tu uero in igne putredinis/ atq; uermiū/ aio non liq̄scis. Quousq; sustines? Quousq; (inqt) nō flecteris: quousq; nō deficis: quousq; nō debilitaris? Ac si diceret. Ego deficio o Iob: & tu nō deficis: ego defatigatus sum: & tu nō es fatigatus. Defecerūt a me oia argumēta: te aūt nō defecit deuotio/ atq; pœnitētia. Quousq; sustines: q̄ diutius flagellaris: q̄diu a me torq̄ris: & cūcta sustines/ & supportas uniuersa: Et nō solum tormēta atq; supplicia: sed & seductiones/ ac uerboꝝ subtilitates: cūcta sustines: cūcta suffers: & a nullo flecteris? Quousq; (inqt) sustines Iob? Qui sustinebat/ q torq̄batur/ nō est debilitatus/ neq; ad sustinendum cōsternatus. Tortor uero eius diabolus delassatus/ ac deficiēs/ dicit. Quousq; sustines? Nō dixit Iob q torquebat: quousq; sustineam: quousq; torq̄ar? Diabolus uero q nō sustinebat dolores: sed cōfusionē: dicebat ad patiētem/ atq; ad sustinentem. Quousq; sustines? Iob q sustinebat: nō succūbebat: Diabolus uero q nō sustinebat: deficiebat. Nō enim hoc qd' dr: quousq; sustines? Fortitudinem demōstrat sustinētis: sed affectū oñdit ꝑcutiētis. Cū quærit q cedit: & nō conquerit q uapulat. q̄diu (inquit) sustines? Liquefactæ sunt (inqt) carnes tuæ Iob: cōsumpta sūt ossa tua/ & nerui: putrefacta est ēt ipsa terra sub te: & adhuc sustines Iob? Locutio linguaꝝ/ & sermo uiatoꝝ/ & nuncius trāseuntium/ & spectaculū his q lōge sunt: & declamatio his q sunt ꝓpe/ factus es: & adhuc sustines Iob? Transierūt noctes/ & dies/ & mēses/ in dolorib⁹ tuis: & adhuc sustines? Defeci (inquit) ēt & ego assistēs tibi: iniugulās/ & sperās: si quomō deficiēs blasphemares: si qūo succūbens detraheres: & tu nō defecisti/ neq; succubuisti. Sed adhuc sustines Iob. Defecere diuitiæ: defecerūt filii: cōputruerūt carnes: liquefacti sunt nerui: & ossa in stercora redacta sūt sub terra cōtoalescētibus carnibus tuis cōmixta. Et adhuc sustines? Quod efficiunt mortui/ post mortem in sepulchro: putredo/ & uermes/ atq; terræ commixtio: hoc uidelicet tu effectus adhuc uiuere uideris. Et sup hæc oia/ adhuc sustines Iob: & suffers huiuscemodi passionē: qualem nō sustinuit prior te alter: nec sustinebit alius/ usq; in sempiternū post te. Quousq; (inquit) sustines? Deficiēs iam q̄esce: ut ēt me requiescere facias a bello/ & certamine/ atq; colluctatione quā habeo circa te. Sed aduersus hæc uniuersa uno uerbo r̄ndit Iob/ dicēs. Si interrogas me o inimice quousq; sustineam: audi. Quādiu tu ꝑcutis: illo usq; ego sustineo: q̄diu torques: illo usq; ego suffero: q̄diu tu flagellas: illo usq; ego expecto: q̄diu non defuerit malignitas quā habes circa me: illo usq; nō deficiet tolerātia quam habeo circa te. Delusisti (inquit) temetipsum o diabole. Computas ꝙ Adam incautū inueneris: & nescisti ꝙ aduersum Iob cōstantem habueris. Sed adhuc ad priorē sensum/ atq; sermonē reuertamur. q̄diu (inqt) sustines? Deinde tanq̄ cogitationibus eius/ atq; spei cōpendium faciēs/ ac r̄ndens/ adiicit dicēs. Ecce expecto adhuc paucum tēpus: sperans spem salutis meæ. Tanq̄ si diceret. Quādiu sustines: hoc tractās: & hoc cogitās/ atq; istam spem hñs: qd' adhuc modicum tēpus sustinens: salutem/ & liberationē/ atq; requiem expetens: teip̄m deludis o Iob. Nō enim ita es ap̄phensus: ut modicum sustinens tēpus euadas. Nō talia (inqt) te mala circūdant: o hō: Non cum modicū tp̄is hæc supportaueris: salutem sperabis: sed sustinēs (inqt) sustinebis: & patiens patieris: & finis passionis/ & doloris tui/ nō erit. Quod enim facturus es/ in ultimo cū plurima passus fueris: ac sustinueris/ ut blasphemes. Hoc sane cur non facis celeriter: ut saltim uel unū ex ipsis doloribus effugiēs/ requiescas. Hæc itaq; uniuersa/ atq; alia his pluriora/ nequissimus diabolus licet nō euidētioribus uerbis sermocinatus: sed attñ occultis cogitationibus ad Iob locutus est: subtiliter seducere uolēs famulatū dei inuiolabilem. Sup quæ uniuersa adiiciens dicit. Ecce enim exterminata est memoria tua e terra: quid expectas? Quid sustines: quid speras: qd' tp̄s salutis expectas? Externiata est memoria tua e terra. Exterminata est enim/ sublata/ finita/ ꝓiecta. Esse (inqt) uideris: & tanq̄ nō sis/ ab oibus reputaris. Deseruerūt nāq; te oēs: discesserūt cūcti: obliti sunt uniuersi: despauerūt te toti: & ꝓprii/ & exteri: & q ꝓpe/ & qui longe sunt: quia deleta est memoria tua a terra. Quanti (inquit) magni fuerunt a sæculo: & plerūq; eoꝝ memoria ꝑmanet/ aut in uerbis/ aut in factis/ aut in filiis/ aut in filiabus: Tua autē memoria ois subito exterminata est a terra. Neq; uerbum (inqt) post te/ neq; factum/ neq; filius/ neq; filia ꝑmanet per quæ possit stare memoria tua. Ergo qa nullum de his post te in memoria remansit:

ria remansit: ideo exterminata est memoria tua a ter/
ra: Non solum oblitterata/sed exterminata / tanq̃ de/
leta/atq; extersa: tanq̃ quæ ultra non sit: cui digne rñ/
deatur. In memoria æterna erit iustus. Et memoria
iusti cum laude. Deinde abscõdens se diabolus iden/
tidem/atq; tegens iniqtatem suam: cõuertit hunc ser/
monem ad uxoris psonam: & tanq̃ ex illius persona
loquẽs/dicit. Filii tui quos fidem docuisti: quos pie/
tatem induisti: quos charitatem adinuicem circa oẽs
hñe istruxisti: Filii tui pro qbus corde fuisti sollicitus:
& aĩo cogitasti: & singularia sacrificia imolasti. De
quibus apud temetipm̃ dixisti. Ne forte filii mei in
præcordiis mali aliqd cogitauerint aduersus deum.
Isti ergo filii tui quos tibi hæredes fore spasti: a qbus
sepulturam accæpturũ te expectasti: per quos nomẽ
tuum/ac memoria post te pmanere credidisti. Isti er/
go filii tui qbus nihil est iter hoĩes dulcius: quibus ni
hil est iter carnales carius. Isti filii tui quorũ uisionem
nõ expectabis amplius: quorũ faciem nõ uidebis ul/
terius: quorũ reuersionem non speras amplius: Non
enim in pfectionem terrenam prexerunt: ut denuo
reuersionem speres eorũ: neq; in nauibus nauigãtes
ad exteras puincias trãsierunt: ut denuo ad tẽpus re/
meantes: suscipere atq; uidere eos possis: Terra illos
subito cooperuit: & mors illos pariter cunctos pdidit:
Domus ruina cõe sepulchrum illis cũctis effecit. Isti
(inquit) filii tui/& nõ solum filii/sed & filiæ. Si eñi
soli filii periissent: filiæ uero supessent: dimidia fuisset
miseria: dimidiusq; nefandus dolor. Filiarũ nãq; po/
steritatem pro hæredibus expectares: filiarũ pgeniem
pro cõsolatione duceres: Restituerẽt tibi filiarũ nati/
filiorũ direptionem. Nũc uero & filii tui/& filiæ oẽs
pariter periere: oẽs sub una hora deleti sunt: oẽs uno
tẽpore in morte tanq̃ in pelago demersẽ: oẽs in una
domo tanq̃ in una naui a terræ pelago absorti sunt.
Et sicut hi qui in pelago demerserint: ascẽsionis uel
salutis spes ulterius non est: sic filiorũ (inquit) tuorũ/
& filiarum a mortis lamẽtabili pfundo absortis: re/
uersiõis uel reparatiõis spes amplius nõ est: ut diem
memoriæ tuæ celebrẽt: ut tp̃s recordatiõis tuæ agãt.
Sic (inquit) filii tui/& filiæ/oẽs ante tp̃s perierunt: oẽs
ante tp̃s a morte direpti sunt: ut nõ derelinquerẽt po
steritatem: ut cum nepotes super nõ sunt: aui a nullo
nominent̃. Sed noli putare o Iob / qđ tibi soli filios
istos deputẽ: Sed mihi potius deputo: sed mihi ma/
gis succẽseo. Mei (inquit) uteri sunt gemitus/& do/
lores/quos in uacuum portaui: Laborãs cum gemi/
tu/retributionem ab illis nõ accæpi: remuneratione
ex eis nõ hẽo. Uteri (inqt) mei gemitus / ac dolores.
Cum gemitu & labore a me nutriti: miseram/atq; so/
litariam me reliquerũt in doloribus / atq; gemitibus
me dimisere. Cum doloribus (inquit) ac gemitu pe/
peri: dolores ac picula in die natiuitatis eorũ sufferen
do. Cum dolore ac gemitibus nutriui: cõpassa infan
tiæ eorum/atq; ifirmitati cõgemiscẽs languoribus/
atq; gemitibus eorũ. Nã cum igemiscerẽt: simul ige/
miscebam cum eis: cum ifirmarẽtur: ego in me susci/
piebam ifirmitatem/atq; dolorẽ illorũ. Quis (inqt)
ex his q generãt filios: ignorat o Iob filiorũ dolorẽ?
Quis ex his q natos pcreant: amorẽ/atq; affectum fi/
liorũ nesciat: qa oẽm dolorem/atq; oẽm ĩfirmitatem
natorũ libẽter in se parẽtes suscipiãt? Tãtum ne aliqd
moleste eis accidat. Hoc (inqt) ego præ oĩb9 matri/
bus deuote impẽdi natis ex me pcreatis/filiis tuis/&
filiabus uteri mei doloribꝰ atq; gemitibus. Sed hæc
cũcta cũ passa fuerim/atq; sustinuerim i uacuum: ua/
ne expectaui: cum sepulturã mũdanã eis facere mini/
me ualui: illis a qbus mihi honorabilem sepulturam
spaui. Post quæ uniuersa: nihil (inqt) dixissem: nihil
cõquesta fuissem: si te o Iob nõ ifirmũ uiderem: si te
sanũ habuissem: sed leuia fuissent mihi oĩa: si te inco
lumẽ sustinuissem. Sicut enim rei familiaris iacturæ
memor nõ eẽm: si liberos nõ amisissem: sic similiter
nõ eẽm recordata rei familiaris/nec filiorũ: si tibi ico/
lumi gratulata fuissem. Nũc uero & tuipse Iob sedes:
in putredine uermium pnoctãs: & puigilãs: cum ue/
hemẽs dolor tuus/atq; admirabilis tua passio aufe/
rens a te requiem: & uigilias tibi pcurãs: dolores tuos
efficit amariores. Tuipse (inqt) in putredine uermiũ
sedes. Quod eñi efficiunt̃ oẽs præ morte: hoc nimirũ
effectus es tu solus añ mortem. Quod eñi efficiũtur
oẽs q moriunt̃ in sepulchro: hoc uidelicet effectus es
tu solus in mutana. Tu aũt ipse sedes in putredie uer/
mium: qd in multitudine gloriaris iustificationum?
Tu aũt sedes in putredine uermiũ pnoctans/ac uigi/
lans: plurimos eñi habes/q te excitent: uermes. Non
eñi sic gallus ille q post hoc petrũ uocauit: excitare il/
lum potuit: sicut te excitãt uermes q deuorãt carnes
tuas. Non tñ ægyptios illæ plurimæ excitauere pla/
gæ: sicut te multiplex suscitat putredo. Post q̃ uniuer
sa: Et ego (inqt) ut uaga / & habitu ancillæ ambulãs
de loco in locũ/& de domo in domum opis cã: ex/
pectãs qñ sol subeat: & requiem hẽam laborũ/& gemi/
tuum q nũc me apphẽdere. O malignitas aduersarii/
o malignitas diaboli/o fallacia neqssimi/quã blande
loqtur: quam callide decipit: quã miserabiliter fatuus:
ut puocet sensum: ut atterat mẽtem: ut exaggeret ani
mũ: ut pturbet pcordia: ut imutet cõsciam: delassan/
do/atq; fatigãdo: & debilem atq; desparatẽ efficien/
do: ut ad blasphemiã eum puocaret/atq; cõuerteret.
Nã ei q aliquẽ passus fuerit dolorẽ: si ipsi eius dolo/
res uerborũ nõ puocẽtur admonitiõe/aut imprope/
riis: icrepationes minores/atq; mitiores uidẽtur esse:
magis q̃ cum prouocantur uerbis / atq; admonẽtur
eloquiis: & subtilitate uerborũ exulceratur aĩa patien
tis. Hoc scilicet nequissimus sciens diabolus: uersute/
ac callide per os uxoris loquens: oĩum eum ab initio
cõmonefecit dolorũ. Uxoris nomẽ cum audieris: no
li putar̃ qđ uxor hæc locuta fuerit: sed ore uxoris de/
seruiẽte: locutus est p os eius malignissimus diabo/
lus qui ẽt/& impias cogitationes seminauit in aĩa il/
lius. Animaduerte qũo oẽs ipsos enumerat dolores:
qũo de omnibus eum cõmonefacit. Quousq; susti/
nes paupertatem/inopiam/nuditatem/deformitatem/

impropetia/maledictiones. Deinde filii tui/ & filiæ
perierunt/iteriere/itercæpti sunt/deleti sunt. Item ue/
ro:tuipse sedes in putredine uermium:oibus execra/
bilis/oibus abominabilis/oibus detestabilis: ad ui/
dendum/ & ad approximãdum/atq; ad audiendum
& ad ipsam putredinẽ/oibus odiosam/odorãdam.
Deinde post hæc uniuersa. Et ego (inquit) ut uaga/
& habitu ancillæ circuiens de loco in locum/ & de
domo in domum:& cætera qbus subtiliora/atq; cal
lidiora/in subuersionem loq non poterat. Post quæ
uniuersa pro oium cõclusione. Postq̃ ꝓuocatum/&
perturbatum/atq; circa deum excitatum esse putauit
cor eius:in supplemẽto oium dicit. Dic aliquod uer
bum in dñm:& morere. Ad hoc enim illum addu/
cebat atq; attrahebat:ad hoc flagellabat:cũ hæc uni/
uersa loqueretur malignissimus diabolus. Nã cum
nõ ualeret per dolores:nixus est atq; putauit: quod
per seductionem eum subuerteret. Sed illic uere ad/
impletum est id quod post hoc dictum est: Firmum
fundamẽtum dei stabit. Illic uere adimpleta est para/
bola illa quæ a domio dicta est. De domo illa firma
quæ sup petram fundata/atq; ædificata est: quã oẽs
uenti/ & aquæ:& oĩs impetus diaboli cõmouere nõ
potuere. Talis uere fuit admirabilis Iob/ quẽ omne
supplicium diaboli nõ compulit/deum derelinque/
re:quem oĩa argumẽta aduersari non seduxerũt:ut a
creatore discederet. Sed adhuc uelut ex uxoris ꝑsona
huius uerbi mẽtionem faciamus. Et ego (inquit) ut
uaga/ & habitu ancillæ. Et ego mala tua (inquit) te/
cum baiulo:tuos dolores tecum sustineo:tuas mise/
rias tecum patior. Et ego (inquit) discedere nõ pos/
sum:derelinquere te nõ tolero. Et ego/ut uaga & ha
bitu ancillæ. Vaga/uelut peregrina/latitãs misera/so
litaria/infœlix/inops. Et ego uaga/ueluti erronea:tã/
q̃ uiarum/ & egressuum/atq; totius ciuitatis trãsitus
ignara. Nam ĩtra palatia nutrita/ & in regno uiuens:
& in principatu/atq; opulentia degens: oium foris
eram ignara. Ob hoc ergo (inqt) uaga circũeo: atq;
erro:utpote oium inscia: & uiarum/ & itinerum/ &
incessuum/ & colloqorum. Et nõ solum uaga:sed &
habitu ancillæ. Tanq̃ mercẽnaria/atq; aliis indigens:
tanq̃ infœlix:& oĩmodis inops: habitu ancillæ: ut/
pote operãs/ac laborãs:& mercimonia faciens: atq;
oibus supplicans/atq; oibus humilis: utpote oibus
subiecta. Sic itaq; ut uaga (inquit) & habitu ancillæ.
Innumeri serui/atq; ĩnumeræ ancillæ seruierũt mihi/
& ministrauerunt/ & detulere/ & requiem dedere:&
undiq; cum reuerẽtia adorauerũt me: Nunc uero ad
tãtam infœlicitatem deuoluta sum:ad tãtam miseriã
ꝑueni:ut ipsa ego uaga aliis seruiam oibus indigens/
oibus subiecta. Ego (inqt) quæ in numero inopum
atq; pauperũ/infœlicium quoq;/atq; nudoꝝ/sitien/
tiũq;/ & esuriẽtium:olim ex tuis/ac meis laboribus/
atq; facultatibus saturaui/uestiui/bñfeci/regescere fe/
ci/refrigeraui. Ego (inquit) nũc ad tãtos dolores/ &
miserias/atq; infœlicitatem ꝑueni: ut tanq̃ uaga cir/
cuiens:aliisq; ꝑꝑ inopiam seruiam. Vt tibi (inquit) o
Iob/quotidianã æscam mercenno acquiram:ut tibi
quotidianũ uictum inueniam. Ob hoc (inquit) ut ua
ga/ & habitu ancillæ/de loco ad locum circũeo/& de
domo in domũ:sicubi exposcam/ & mẽdicem/expe
tam:uelut etiam mercimonio exigam. De loco ad lo
cum: & de domo in domum circũeo. Alicubi (in/
quit) suscipior:alicubi autem non suscipior: alicubi
defertur mihi:alicubi non defertur/alicubi honorifi/
cor: alicubi nihilominus execror. Nam pleriq; cum
id qđ nõ suscipiunt:insup execrantˀ/declinãt:abomi
nantˀ nřam infœlicitatem. Vnusqsq; sibi metuẽs:&
tanq̃ pro augurio meũ accessum/atq; ĩtroitum præ
timore declinat:ne forte eum nřa miseria tãgat. Ob
hoc (inqt) Iob de loco in locũ circũeo/ & de domo
in domũ. Ego (ait) quæ olim foras nunq̃ exiui:quæ
foras nunq̃ respexi. Nũc uero de loco in locũ circũ/
iens:& de domo in domũ ab oibus circũspicior: ab
oibus contẽplor:& a malis/ & a bonis/ & a cognitis/
& ab incognitis. Nam hi (inqt) qui olim nec uidere
me:neq; uidere potuere:isti nunc ut uagam me circũ
eũtem:cũ ignominia uidẽt:atq; contẽptu cõtemplã/
tur. Ob hoc (inqt) de loco ad locũ circũeo:& de do/
mo in domũ:opis gřam expectans: qñ sol subeat:ut
requiem hẽam laboꝝ/atq; gemituũ: qui me nũc appꝛ/
henderũt:qui me nũc occupauere:tam pro tua pas/
sione/q̃ ẽt pro mea uagatione/tam pro tuis dolori/
bus/q̃ ẽt pro meis tribulationibus. Expectans qñ sol
subeat. Ob quã rem? Ob hoc (inquit) ut requiem ha/
beam laboꝝ/ac tribulationum meaꝝ. Nam cum sol
(inquit) occiderit:nox appropinquabit:& tenebræ
oriuntˀ:& supuenit somnus: q oẽs dolores mitigat:
qui omne uulnus sedat/q oẽm tristitiam sopit. Ob
hoc ergo (ait) tanq̃ requiem/ & oium tribulationũ de/
positionem:sic expecto qñ sol subeat:ut saltẽ uel bre
ui noctis tp̃e a tribulationibus quæ me nũc appꝛhen/
dere:requiescam. Sicut enim locus loco me reddit: &
domus domui stipem quærẽtem:& eleemosynam/
atq; humanitatẽ uagam circũeuntẽ:sic similiter dies
diei me tradit:& nox nocti requiem tribulationũ/atq;
doloꝝ cõsolationẽ quærẽtem: expectãs qñ sol sub/
eat:ut requiem hẽam tribulationũ quæ me nunc appꝛ/
henderũt. Nam solis occasus oibus humanis labo/
ribus/ac fatigationibus finem ĩponit: solis occasus
uniuersis humanis naturis requiem præstat/ & paupe
ribus/ & hñtibus/ & seruis/ & liberis: Et oẽs uesperũ/
atq; solis occasum: uelut libertatẽ/ & indulgentiam/
atq; requiem expectãt. Cum qbus oibus (inqt) etiam
ego expecto qñ sol subeat:ut requiem hẽa3 tribulatio/
num quæ me nũc appꝛhendere. Voluerunt qdam &
aliter hæc dicere:quasi nõ posse ꝑ diem præ uerecũ/
dia/atq; cõfusione ꝑ domos ire:& stipem accipe/pro
cemẽtibus/ & declinãtibꝰ ꝑꝑ augurium/ne ei occur/
rerẽt:uel in domũ susciperẽt:metuẽtes ne eadẽ pate/
renˀ ẽt oẽs:ad quos accessisset: uel qbꝰ approximas/
set. Ob hoc ergo dicit. Expectãs qñ sol subeat:ut ĩ te/
nebris nocturnis requiem inueniã. Sed uere supior ex/
positio uera/atq; irrefutabilis est. Sed post hæc uni/
uersa ad

uersa ad illum sermonem cōuertamus : cuius ēt haec
uerba fuere ad diabolū. Nam hic gloriat/qd' de loco
in locum circūeat/& de domo in domū : ut seducat:
ut perturbet:ut cōmisceat:ut decipiat:ut ea quae deo
contraria sunt:cunctos doceat. Et expectat quando
sol subeat:ut requiem habeat labor₉/ac tribulationū.
Nam ubi sol iustitiae nō subierit:ubi lux ueritatis nō
luxerit:ubi tenebrae/& obscuritas infidelitatis/& er/
roris/atq₃ impietatis/fuerint : illic malignus reqescit:
illic oēm iniquum suum laborem deponit. Idcirco
de loco in locū circūit : & de domo in domum : ut/
pote aerius spūs cuncta penetrans/atq₃ circūuolans:
& oīa circūspiciens:& ubiq₃ oīa inquirēs:sicubi suae
malitiae neqtiam requiescere faciat. Quod aūt ita sit:
etiam ipse dn̄s in euangeliis demonstrat dicēs. Cum
imūdus spūs exierit de hoīe circūit/quaerens reqem.
Sic itaq₃ & istic circūit de loco in locum/& de domo
in domum:sicubi subeūtem ueniat solem:Inueniat
& tenebras/& obscuritatem/atq₃ noctem impudici/
tias/& adulteria/& ꝑtinaciam:ut illic requiescere fa/
ciat uniuersam suam iniquitatem/atq₃ oēm laborem
suum. Sic nāq₃ requiescit apud huiuscemodi : ut ul/
tra non opus hēat laborare:ut eos seducat:Proprius
nāq₃ habet illos:& in illis requiescit. Idē ergo diabo/
lus sane dixit. Circuiui oēm terrā:& ꝑagraui ea quae
sub coelo sunt. Idē ipse etiam nunc dixit:qd' de loco
ad locum/& de domo in domū circūient. Idem ipse
etiam adhuc circūit : quaerens reqem. Sed cum uni/
uersam malitiam suā ꝑfecerit diabolus:atq₃ oēm ini/
qtatem suam demōstrauerit:ōndit in finem qd cogi
tauerit:qd quaesierit:quid ue cupierit:dicēs. Dic ali/
quod uerbū in dn̄m : & morere. O iniqtas/& mali/
tia/fallacia quoq₃/atq₃ uersutia tua/diabole:quātum
ꝑcucurristi:& quātum circuisti:& quātum tuis ser/
monibus/atq₃ callidis locutionibus complexus es:
cum cōmonefacis eum dolor₉/plagar₉ uermiū/pu/
tredinum/filior₉ interitus/atq₃ uxoris uagationis. Et
postq̄ per haec uniuersa raptū illum/atq₃ post se con/
uersum habere putat:Post haec nihilominus oīa/q̄si
grām/atq₃ syncaeritatem illi demonstret:& tanq̄ sol/
licite illi cōsilium ꝑbeat/ait. Dic aliquod uerbum in
dn̄m:& morere. Melior(inquit)est mors/o Iob : q̄
uita amara:& requies aeterna:q̄ ꝑseuerās infirmitas.
Ideo dic aliquod uerbum in dn̄m:& morere:ut ina/
nem hanc uitam finias:ut haec amara tormēta relin/
quas:ut ab istis uehemētioribus doloribus transeas.
Ob hoc ergo/dic aliquod uerbum in dn̄m:& more/
re. Dic aliquod uerbum qd' irritet : quod exacerbet:
quod exasperet. Dic aliquod uerbum uitii/reꝑhen/
sionis/blasphemiae/criminationis. Dic aliquod uer/
bum in dn̄m. Accusa de iustitia:criminar' de malitia:
reꝑhende de impietate. Dic aliquod uerbum : quod
neget illum/& ꝓuidentiam eius/atq₃ prouisionem/
praescientiam quoq₃/ac uirtutē/atq₃ magnitudinem
illius. Sic ergo dic aliquod uerbum in dn̄m:& mo/
rere. Si enim aliqd huiusmodi dixeris:cōtinuo mo/
rieris:continuo de oībus ꝑsentibus doloribus secu/
rus/atq₃ alienus redderis:cōtinuo neq₃ cōfusionem
(inquit)sustines:neq₃ improperia audis:neq₃ dolo/
rem pateris:neq₃ poenam suffers:Sed cuncta ꝓtinus
deponens:iter mortuos requiesces. Dic(inquit)ali/
quid uerbum in dn̄m:& morere. Hoc(inquit)expe
cto:hoc sustineo:hoc desydero:hoc quaero:ut dicas
aliquod uerbū in dn̄m:& moriaris. Ob hoc(inqt)
plurimo aduigilaui tibi:obseruās/atq₃ in speculis se/
dens:qn̄ succubueris:qn̄ flexeris:qn̄ defeceris:quan/
do in his doloribus fatigatus:atq₃ in ipsis tormētis
dilassatus:ad reꝑhensionem creatoris flexeris:atq₃ in
sancti dei blasphemiā te cōuerteris. Cum ego(inqt)
haec uniuersa ꝑfecerim/atq₃ ꝑegerim:unum mihi uer
bum cōdona:unum uerbum me exaudi:unum uer/
bum dicito in dn̄m:& morere. Quod enim tu dictu
rus es post paululum/o Iob : menses uacuos/& no/
ctes dolor₉ sustinui:Hoc(inquit)ego iam ex hoc su/
stineo:menses uacuos ꝑtransiens/ꝓpter imutabilem
passionem tuam:& noctes dolor₉ peragēs/propter
aīam tuam in doloribus nō succūbentem:Nō enim
te(o Iob)ita isti dolores affligunt:sicut me tua tole/
rantia ꝑmit. Pro his ergo oībus dic aliqd' uerbum
in dn̄m:& morere. Sed tale uerbum dic : ut cōtinuo
mortem tibi ꝓcuret. Sed bene dixit postmodum is
qui ait. Aqua multa nō extinguet charitatem:& flu/
mina nō inundabūt eam. Oīa enim flumina/& oīs
impetus/& oīs inundatio maligni/atq₃ malitia dia/
boli/extinguere uel inundare purā illius charitatem
Iob:quam circa dn̄m deum habuit:nō potuere. In/
ditium huius rei ea quae iampridem digesta sunt:&
ea quae adhuc subsequenter ꝑficientur:demonstrāt.
Nam mox istic in subsequentibus dicit. Ipse uero re/
spiciens ad eam dixit. Quasi una ex insipiētibus mu
lieribus ita locuta es. Ipse uero respiciēs in eam. Ipse.
Quis? Iob. Ipse respexit in eam:qui ante ad deum re/
spiciebat:qui primum dn̄m contēplabatur:qui du/
dum ad aeternam incorruptionē syncaeriter intēde/
bat. Ipse ergo respexit:Ipse ille imobilis/indeclinabi/
lis/insubuertibilis:inseducibilis ipse qui circūuentus
non est:qui a deo non est abstractus : Ipse respexit ad
eam. Ad quam eam? Ad uxorem/ad insidias ad mu
sipulam/ad subuersionē/ad ruinā. Nam illa quam
uxorem esse oportebat:& oīum bonor₉ consiliatri/
cem/atq₃ suffragatricem: effecta est illi īsidiae/retia/ac
fraus/atq₃ totius impietatis cōsiliatrix/uel fautrix:q̄q̄
iustus Iob illam non audierit. Sed interim ista cum
ministram se maligni effecit:quantum ad ipsam/cir/
cūuenire atq₃ supplantare beatum Iob/studuit. Meri
to iustus ille respiciens ad eam:primum ad eum qui
in ea loquebatur/idest diabolum:respexit:primū ini
micum illum qui ꝑ os eius insidiabatur:itellexit:atq₃
malitiae eius occurrens : restitit:& per illam quae ad
eum locuta est:diaboli iniqtatem redarguit/atq₃ deie
cit:Quod demonstrās scriptura dicit. Ipse uero respi
ciens ad eam. Turbido aspectu/imutata facie/fremēti
locutione/ꝑturbato uultu. Ipse uero respiciēs ad eā:
cum ira/ac furore/cum indignatione/atq₃ contēptu.

Cognouit nãq; quia maligni erat hæc feminatio:qa
maledicti femen hoc fuerat : quia iniufti erat ille fru/
ctus:qa nequiffimi fuit hæc concitatio. Idcirco refpi/
ciens : ad eam quidem refpexit. Sed ad diabolum di
xit:ad diabolũ locutus eft: Cur inquit/o diabole ini/
mice iuftitiæ / atq; oium bonorꝝ aduerfari : Cur fup/
uacue fperas:cur ftulte cogitas:cur hũiliatum temet/
ipfum plus humilias:cum putas quod Adam inue/
neris:nefciens quod aduerfus Iob habeas! Neq; hoc
te informauit:quod præfcius oium dñs dixit. Non
eft fimilis illi quifq̃ fuper terram! Neq; hoc te reuoca
uit : quod uniuerfam iniqtatem tuam/in me oñdẽs:
& oia bella tua aduerfum me fufcitans : confufus in
oibus reuerfus eft/deformatus:in oibus cõuictus es.
Poft illa oia/ficut Aeua ad Adam:ita ad me uxorem
meam mififti:fperãs/infœlix:quia quod uel his tor/
mentis non perfecifti:hoc nihilominus uerbis fedu/
ctionis pficeres:teipfum deludens/atq; circũueniẽs.
Aeuæ enim exẽplar inuenifti:Sed ruinam nõ iuenifti:
fed in eum qui in te Adæ fraudem ulcifcatur:occur/
rifti. Sed aduerfus eum infurrexifti:qui typum gerit
illius qui in nouiffimo tpe ueniens conculcabit ca/
put tuum:Cõminuet uirtutem tuam:confundet for
titudinem tuam:humiliabit altitudinem tuã: & deii/
ciet elationem tuã:uindicabit in te prioris Adæ fup/
plantationẽ:illius ruinam excitãdo: & tuam elatio/
nem deiiciendo. Hæc itaq; uniuerfa/atq; alia his plu/
riora/per pfonã uxoris ad diabolum locutus eft : in/
crepans illum/atq; deformans. Nam ficut diabolus/
per uxorem eum feduxit:ita ẽt ipfe per eam demum
diabolum deformauit / atq; redarguit : Sed tñ & ad
ipfam uxorẽ dixit. Quare ficut una ex infipientibus
mulieribus ita locuta es! Cur(inquit)maximã infi/
pientiam arripuifti/atq; aggreffa es: Cur teipfam uas
diaboli effecifti: Cur teipfam habitationem maligni
pparafti: Cur diabolus locutus eft per os tuum : in/
fatuans primum mentem tuam/atq; aĩæ tuæ intelle/
ctum! Tãta digna eras o mulier maledictione/ac de/
iectione/ira quoq;/atq; indignatione/uel deformita/
te:quanta ut deum blafphemarem/ac rephenderem/
atq; criminarer:me pfuafifti: & p ipfam blafphemiã/
mortem fup me inducere operã dedifti: Quibus nec
quicq̃ eft fceleratius/ac nequius/illicitius quoq;/atq;
impudentius:ideft dei blafphemia / & morte fpõta/
nea. Quare/ut una ex infipientibus mulieribus : ita
locuta es! Quare(inquit)non meminifti meæ do/
ctrinæ/o mulier:quare oblita es mea mandata! Hoc
fœmina:hoc ne audifti a me:ut creator blafphemet!
Hoc ne audifti a me:ut deus criminetur! Vocẽ tuam
(inquit)cognofco/o mulier: ficut & olim Ifaac Ia/
cob:fed feductionem tuam non cognofco: & doctri
nam tuam non fufcipio. Agnoui enim quod neq̃f/
fimi aduerfarii lætale uenenum eft. Quare ficut una
ex infipiẽtibus mulieribus:ita locuta es! A quo fen/
fum/ac fapientiam accepifti:hunc criminari uõ pe/
percifti:a quo prudentiam & intellectum accepifti:
hunc blafphemare non timuifti. Cur tanq̃ una ex in/

fipientibus mulieribus locuta es! Plurimæ(inquit)
o mulier / a fæculo infipientes oñduntur fœminæ:
& inumeræ ab initio irrationabiles demonftrantur
mulieres: Aliæ minus:aliæ aũt plus:quædam carna
liter:quædam aũt fpiritualiter. Infipiens fuit Rebec/
ca:qñ dixit ad Ifaac. Da mihi filios. Non enim in po
teftate Ifaac erat hoc:fed in dei poteftate/atq; opatio/
ne: Sed infipiẽtior hac fuit obfcæna illa ægyptia me/
retrix quæ maximam impietatẽ aggreffa : ad caftiffi/
mum illũ : atq; iuftiffimum Iofeph dixit. Mane me/
cum. Infipiẽs fuit uxor Tobiæ: quæ iniufte dixit ad
Tobiam. Vbi funt iuftitiæ tuæ: & elemofynæ tuæ!
Ecce quæ pateris oibus cognita funt. Sed infipien/
tior hac fuit:quia & nequior: & execrabilis illa imun
da/atq; luxuriofa Dalida quæ clanculo feducẽs Sã/
fon pure fe diligentẽ:in derifionem/atq; in mortem
imparcenter tradidit: Aliæ nimirꝝ innumeræ ex fcri/
ptura oñdi poffunt infipientes mulieres : Quas oẽs
nunc iftic uno uerbo perftringens Iob:dixit. Quare
tanq̃ una ex infipientibus mulieribus locuta es! Ex
infipientibus(inquit)inutilibus/ftultis/impitis/irra
tionabilibus/impiis/atq; iniuftis. Cur inquit tanquã
una ex infipientibus huiufcemodi mulieribus locu/
ta es! Sed quia non dixit: Tanq̃ quædam ex infipiẽ
tibus mulieribus: Sed tanq̃ una: Propterea quæren/
dum eft:quæ/uel qualis fit hæc una infipiẽs: Opor/
tet enim effe illam fingulariter infipientem/ & fuper
oẽs/atq; plus oibus:utpote omnibus mulieribus ĩfi
pientior/hæc fola oftenfa/atq; demõftrata. Quæ eft
hæc! Aeua prima mulier/prima infipientia/maxima
in irrationabilitate:inops fenfu/atq; fciẽtia/exors pru
dentiæ/ & itellectus:quæ maximam infipientiã toto
mũdo inuexit:quæ fingulariter irrõnabilitatẽ oĩum
mortalium fæculo induxit:cũ peccata/atq; mortes/p
inobædientiam mũdo ꝓducit. Huius nũc euidẽter
memor Iob: & de hac uxorem fuam cõmemorãs:di
xit ad eam. Quare tanq̃ una ex infipientibus mulie/
ribus locuta es. Et non ita:fed plus/ac deterius/atq;
grauius: Nam memorata Aeua / cum olim(inquit)
in principio locuta effet : & mandatum dei derelin/
quere eum doceret/atq; feduceret : pfuafionis caufa/
ligni fpeciem / & fructus dulcedinẽ protulit illi/atq;
oñdit : Tu uero/o mulier/foris ab omni occafione/
detecta impietate:deum fanctum blafphemare: & mi
hi ipfi mortem fodere doces:atq;'ad oẽs:merito di/
gnea me audis. Cur tanq̃ una ex ftultis mulieribus
locuta es! Tu (inqt) o mulier/factis es deterior æua
in infipientia: Sed ego(ait)nõ effectus fum:ut Adã
in ftultitia: Propterea tuis feductionibus non obæ/
dio:propterea non feducor ab eo qui in te loquitur
diabolus: Quare tanq̃ una ex infipientibus mulieri/
bus locuta es. Fortiori prœlio iã cõfecto : piculofio/
ribus doloribus iam fupportatis : amarioribus tor/
mentis iam baiulatis : terribili pelago iam fuperato:
uehementioribus periculis iam cõfumatis:cum iam
falutis fpes palam fit : cum iam imarceffibiles coro/
næ euidenter oftẽdantur:nunc me compellis o mu/
lier/deum

lier/deum blasphemare & mori:ut post omnia ama/
rissima/ac miserabilia/atq; lamẽtabilia supplicia quæ
sustinui/beatissimis remuneratiõibus post hoc alie/
nus efficiar: & non solum hoc; sed & post mortem
terribiliũ poenarũ; apud inferos ꝑpetuo sim hæres!
utpote qui idigne/atq; iniuste sanctũ deum blasphe/
mauerim. Post quæ uniuersa/o mulier maledicere/
ac negare/atq; blasphemare me deuꝫ compellis! Ob
quam rem dicito. Ob hoc inquit:ut moriaris:ut ma
la quæ te nũc circũdederunt derelinquas bene. Au/
di iterum. Porro si nõ placuerit deo qui habet uitæ
ac mortis potestatem:ut postq̃ renuero illum/ac ma
ledixero/atq; blasphemauero:cõtinuo moriar:sed ẽt
hic in terrenis istis doloribus/diutius affligat/utpote
suum apostatam:& illic æternis poenis tradat/utpo/
te se blasphemãtem. Si igitur seruiẽs illi/& colẽs/atq;
gratias agẽs:tales sustineo dolores:qualia sustineam
apud inferos supplicia (o mulier) si discedẽs ab illo:
negauero/& renuero/atq; blasphemauero illũ! Nam
istorum breuissimorũ dolorũ quos in corruptione su
stineo:erit finis. Et cum gratiarũ actionibus eos usq;
in finem sustinens: æternæ beatitudinis a deo spero
mihi remuneratione. Illis autem q deũ blasphema/
uerint: diutius uenientibus in corpore uæ erit. Plus
autem erit uæ illis apud inferos: cum in ꝑpetuo tor/
quebuntur in flãma ignis inextinguibilis. Quare er/
go tanq̃ una ex insipientibus mulieribus/locuta es.
Et cũ deũ blasphemare suades mihi:& mihi ipsi mor
tem/atq; itemectionem ut ꝓcurem: doces! Quibus
nequius/atq; sceleratius nihil est. Omne enim pecca/
tum per poenitẽtiam indulgẽtiam accipiet:& oẽs q
syncæriter poenituerint: remissionem/& misericor/
diam a deo cõsequentur/atq; inuenient. Hi uero qui
semetipsos iterfecerint:qui sibimet ipsis mortem in/
tulerint:isti nunq̃ requiem habebũt:isti in infinita sæ
cula nunq̃ inuenient refrigerium; Sed aiæ eorũ mox
ut de corpore exierint:in tenebras deducerentur:ubi
cum Iuda/& Achitophel in perpetuo torquebũtur:
qui post in alias impietates sibimet ipsis manus in/
ferre/ausi fuere. Nullus ergo ex bene intelligentibus:
uel deum timentibus hoibus/mortis causas sibi de/
bet inuenire:nõ debet semetipsum iterficere:neq; oi/
no ullus deum timentium/debet sibimet ipsi mortẽ
optare. Quod si uerbo oino mors optanda non est:
multo magis mortẽ factis nullus sibi debet inferre:
ne cum præfatis apud inferos æternis tradatur tor/
mentis. Ob hoc ergo dicit Iob ad diabolũ q mortis
illi blasphemiam suadebat. Quare tanq̃ una ex insi/
pientibus mulieribus locuta es! Ac ueluti diceret.
Quare tanq̃ una ex insipientibus aiabus/fatuis/scele
ratis/impiis/deo odibilibus/deo resistẽtibus: ita lo/
cuta es! Quia nec deum times:nec uirũ ueteris; neq;
teipsam confusionem indueris:neq; uehementiori/
bus (ait) meis doloribus compateris. Super hæc aũt
oia/neq; hic consyderasti:ne forte post blasphemiam
(si blasphemauerimus) deteriora pati incipiamus.
Quare tanq̃ una ex insipientibus mulieribus locuta
es! Ego patior:& tu me blasphemare compellis: Ego
affligor:& tu/ut mortem petam:me cogis: Ego tales
dolores sustineo:& tu me creatorẽ blasphemare do/
ces/ut mala malis/atq; dolores doloribus meis adii/
cias/o mulier:uel potius qui in te/uel per te loquitur
inimicus diabolus. Quare ergo tanq̃ una ex insipiẽ/
tibus mulieribus locuta es! Sic locutã est post hæc:
& ait Hiezabel ad Achab. Sic locuta est & Hærodias
ad Hærodem:cum illa sane Hæliam interficere: ista
uero Ioannem occidere suaderet:& cæteras oẽs im/
pietates eos doceret. Sic (inqt) & tu (o mulier) mor
tem mihi/atq; itemectionẽ/per dei blasphemiam ꝑ/
suades:ut cũ hoc quod male morior: cum hoc ipso
iniuste blasphemem. Sed uigilo (inquit) in proelio
qđ aduersum te gero/o diabole:sed non obdormio
in stadio quod circa te habeo/o nequissime aduersa/
ri. Nõ enim me obdormitãtem inuenies:quẽadmo
dum neq; dormientẽ:sicut illos in quibus post hoc
facile zizanias inseminasti. Te (inquit) o inimice per
uxoris ꝑsonã increpo. Tu enim insipiens/atq; totius
impietatis author/& pater. Te ẽt pro hoc sancti uelut
insipientem arguẽtes dicent. Dixit insipiens in cor/
de suo. Nõ est deus. Tu (inquit) o diabole/& in an/
tiquissima illa muliere maximã insipientiam insemi/
nasti:& in ista nũc muliere ipiam insipiẽtiam produ
xisti: Merito ergo dico ad illam. Quare tanq̃ una ex
ex insipientibus mulieribus locuta es! Te recolentes
o mulier post hoc prophetæ:& malũ/atq; insipiens
tuũ consilium duriter detestantes/dixere. A coniuge
tua te obserua:ne quid dixeris illi: Et alia plurima his
similia:per quæ uniuersa adiecit/dicens. Si bona su/
scæpimus de manu dñi: mala aũt quare non tolere/
mus! Aduerte (inquit) o insipiens: cõsydera/depo/
sita stultitia/o mulier. Si bona suscæpimus de manu
dñi:mala quare nõ toleremus! Gloria/delitiæ/iucũ/
ditas/diuitiæ/sublimitas/honor regni sedes/princi/
patus/& potestates/natorũ gaudium/atq; amicorũ
multitudo: Hæc fuerunt quæ de manu dñi accæpi/
mus: quæ de manu dñi data sunt nobis. Mala autẽ
fuere rei familiaris perditio; liberorũ amissio/putre/
dinis abundãtia/uermium multitudo/poena insup/
portabilis/irrationabiles dolores/seductio ac subuer
sio maligni/insidiæ atq; tentationes inimici. Hæc
uniuersa/mala uidentur:& mala dicuntur:atq; mala
ab hoibus æstimãtur:non q̃ mala sint hæc: sed sint
æterna bona ꝓcurantia:perpetuo nihilominus glo/
riæ in regno/hæreditatem præparantia. Hoc sciebat
Iob:merito cum gratiarũ actiõibus ea sustinere/ope/
tam dabat. Hoc scierunt ꝓphetæ/& apostoli/atq; cũ/
cti martyres:ꝓpterea & amarã uitam in hoc mundo
transierũt:propterea omnia tormẽta ignis/ac gladii
cum cõfessione supportauere. Sed iterum beatus Iob
humana usus cõsuetudine:bona & mala ea appellat:
dicens. Si bona accæpimus de manu dñi:mala autẽ
quare nõ toleremus! Cum bñ (inquit) esset tibi hu/
militer:cum gloria lætateris:cum in delitiis degeres:
cũ multitudo ante & retro/utpote de palatio exeun/

tem/& itidẽidem illo reuertẽtem cũ honore exultãs
circũdaret:cũ filii aũ oculos gaudio replerent:Tunc
nõ dixisti o mulier.Dic aliquod uerbum in dñm:&
morere:Tunc mortẽ oĩno nec nominare:nec audire
passa es:Nunc autem quia res familiaris iteriit:& filii
perierunt:quia gloria fugit:& diuitiæ abierunt:quia
mala nos inuenere; & dolores apphendere:merito
nos blasphemare compellis.Ob hoc nos rephende/
re doces:propterea nos mortem petere cogis:& hoc
nõ iuste/sed iniuste per dei blasphemiam! Et(quod
est maximum)non tibi amaram mortem poscis:sed
mihi:ut possis post obitum meum in regem uiuere:
sicut tu speras:nesciens neq; credens dei bonis pro/
missionibus quæ de longe uidet eius æternitas.Si bo
na accæpimus de manu dñi:mala autem quare non
toleremus!Si bonoꝝ eius fastidium nunq̃ accæpi/
mus:neq; finem eoꝝ unq̃ fieri uoluimus:mala autẽ
quare nõ toleremus:tribulationes cum grãꝝ actio/
nibus cur nõ sustineamus:psertim cum nouerimus
quia sicut bonoꝝ finis erit! Et qd est bonoꝝ! Hoc
est diuitiarum atq; opulentiæ finis inutilis erit:nisi
aliquis propter iustitiam atq; eleemosynam paupe/
rum iuste ea expenderit:tribulationum autẽ toleran/
tia in fide/atq; dolorum supportatio cum grãrum
actionibus æternæ gloriæ hæreditatem pparant in
regno cœloꝝ.Si bona accæpimus de manu dñi:ma
la autem quare nõ toleremus! Nunquid fastidium
passa es bonoꝝ/o mulier:nunqd constãter tulisti
regem/& gloriam/o fœmina!Quod si illorum plu
rimo tpe fastidium non cœpisti:quõ nunc modicæ
tribulationes te deficere fecerũt:quõ uberes dolores
te nunc defatigauerunt:qui me atterunt:& non te:
Me cõmedunt uermes:& tu delassata es:meæ carnes
putrescũt:& tu debilitata es!Si bona accæpimus de
manu dñi:mala autem quare nõ toleremus!Sic pu/
tas(inquit)o mulier:quod non a deo nobis sit hæc
pœna:sed ab alio aliquo!Si igitur non est a deo/sed
ab alio:quid ulciscar in deum:ut blasphemẽ illum:
cum alius sit qui me tribulauerit!Quod si a deo est
certum est qd forsitan pro peccatis nostris est.Quid
itaq; est melius:orare/ac depcari terribilem faciẽ dei:
an blasphemare/& criminari/ac detrahere:ut uehe/
mentiorem iram/atq; idignationem in nobis excite/
mus!Si igitur ipse est qui nobis hanc pœnam inges/
sit:satisfaciamus illi tanq̃ misericordi.Si autem alius
aliquis est:qui hoc bellum aduersum nos excitauit:
etiam sic depcemur illum pro auxiliatore/atq; pro
pugnatore utpote fortissimum/ac potentissimum.
Si enim bona accæpimus de manu dñi:mala autem
quare non toleremus!Vbi enim fuerint lætitiæ:illic
etiam tribulationis expectatio:Vbi iucũditas:illic ẽt
miseriæ sperãtur.Nam quid obueniet nobis(o mu/
lier)ex his quæ in hoc sæculo nõ fuerint gesta:Non
ne oĩs caro aliqñ quidem sana est:aliqñ autem infir/
matur:Nõne oẽs hoĩes in mundo aliqñ qdem pau/
pertatem patiuntur:aliqñ autem diuitias hñt!Quæ
igitur sunt apud oẽs hoĩes in mundo:hæc(inquit)
etiam apud nos gesta sunt:Et nõ solum in oĩbus hõ
minibus:sed & in omnibus mundi huius elementis
fiunt:Aliquando sic/aliqñ uero sic.Aliqñ æstus/ali/
quãdo hyems.Aliqñ frigus/aliqñ autem æstus.Ali/
quando uiriditas/aliqñ uero siccitas.Si ergo ita est
apud oẽs corruptibiles:qd magnum:ut & nos(si/
cut oĩa corruptibilia)floruimus pridẽ sane diuitiis/
& cæteris bonis:Nũc uero aruimus inopia/atq; cõ/
caluimus in infirmitate. Sicut igitur in illis delectati
fuimus:ita & ista sustineamus.Sicut illa libenter acce
pimus:ita & ista cum grãrum actionibus supporte/
mus.Si bona suscæpimus de manu dñi:mala autem
quare non toleremus!Non quod de manu domini
pcedãt bona/& mala:sed oĩa bona. Ex bono enim
oĩa bona pcedunt.Nam sicut sol tenebras nunq̃ p/
fert:sic similiter bonus deus mala nunq̃ pducit:sed
oĩa bona atq; optima.Quãq̃ enim ab impiis/atq; in
disciplinatis hoĩbus ea/pro uindicta/& cõuersione/
atq; pœnitentiæ cõmemoratione:quæ a deo inge/
runtur non bona:sed mala existimantur.Sed tñ bo/
na sunt uere:qa cum ad pœnitentiam conuerterint:
æterna bona in regno cœloꝝ procurare reperiũtur.
Sic nãq; & oĩs doctrina/atq; disciplina ab irrationa/
bilibus infantibus non in bonũ/sed in malum æsti/
matur/uel dicitur:Sed re uera cognoscent in ultimo:
quia totius boni/atq; gratiæ illis causa extitit disci/
plina q̃ in primordio fuit execrabilis.Humano itaq;
more/atq; consuetudine:& humano Iob usus puer/
bio:mala & bona memorat:dicens.Si bona accæpi/
mus de manu dñi:mala autẽ quare non toleremus!
Post quæ uniuersa pcipuam atq; pfectam gloriæ co
ronam conferens Moyses beato Iob:dicit in subse/
quentibus.In his oĩbus quæ illi acciderũt:nihil pec/
cauit Iob in labiis suis:neq; in conspectu dñi.O laus
o honor/o gloria/& suffragiũ/o delectatio/atq; præ/
latio beati Iob. Quid primum magnificetur iusti il/
lius!Iusta/ac pia uita eius ab initio/& misericors/atq;
bona:An post hoc tolerantia uehemẽtium doloꝝ/
cum grãrum actionibus:aut etiã hoc quod cum cal
lide seduceretur a diabolo per os uxoris:sapienter re/
stitit:& in his oĩbus iustum/ac bonum deum existi/
mauit:q hæc ei uniuersa bene ingessit!Hæc itaq; de/
monstrans dicit.In his oĩbus quæ ei acciderunt:ni/
hil peccauit Iob/neq; in labiis suis/neq; in conspectu
dñi.In his(inquit)oĩbus plurimis/magnis/ac mira/
bilibus/atq; terribilibus/lamẽtabilibus quoq;/ac mi
serabilibus:qbus similia gesta non sunt in miseriis/
atq; infœlicitatibus:In oĩbus quæ a sæculo facta sũt:
& fient usq; in æternum:qbus similia uisa non sunt/
neq; audita sub sole/ab initio sæculi/& usq; in cõsu/
mationem sæculoꝝ.In istis ergo oĩbus nihil pecca/
uit Iob/neq; in uerbis labiorũ/neq; in oris eloquiis/
neq; in cordis cogitationibus/neq; in animi medita/
tionibus.Quod autem ita sit:ostendit mox in subse
quentibus:dicens.Neq; in labiis suis/neq; in conspe
ctu dñi.Et non suffecerat:ut diceret:Neq; in conspe/
ctu dñi:sed & hoc.Neq; in labiis suis.Quid est hoc:

neq; in labiis

neq; in labiis:uel quid est hoc:neq; in cõspectu dñi!
Audite o amici ueridicam expositionem. Quod di/
cit in cõspectu dñi:hoc est cordis cogitationes/& ani
mæ/ex ꝓfundo tractatuum aduersus deum cogita/
tas/in repræhensionem/& in blasphemiam/atq; in
crimina in conspectu dñi deprimit: qui inquirit re/
nes/& corda:qui nouit occulta cordis:sicut dicit scri
ptura. Verba autem labioꝝ aliqñ qdem ex corde di/
cuntur; aliqñ autem inconsyderanter/ꝓferuntur/ex
incautela/& non ex iniqtate/neq; ex maliuolentia:
Sed frequenter ore loquitur homo:quod oino cor/
de nec cogitauit/nec cogitat. Ergo quia admirabilis/
ac patientissimus Iob/cum tantas tribulationes tran
siret:& tantos dolores nefandos sustineret; tantasq;
seductiones superaret: neq; in corde malum de deo:
neq; aduersus deum cogitauit:neq; in labiis suis/per
incuriam ullum prauum sermonem ꝓtulit. Propte/
rea magnificans illum/& laudans/atq; ꝓferens:dicit.
In his oibus q̃ acciderunt ei:nihil peccauit Iob/neq;
in labiis suis/neq; in conspectu dñi. Ac si diceret. O
magna/atq; uehemens admiratio/o magna/atq; in/
gens uiri patiẽtia:ut in oibus tam ualidis doloribus/
atq; in oibus iugibus pœnis: ita se beatus ille obser/
uaret:ut oino/nec in labiis suis/neq; in corde suo/cir
ca deum delinqueret. Nã sicut cordis sui cogitatio/
nes/atq; animi meditationes castas oẽs/atq; mũdas
conseruauit: & non praue circa deum cogitauit; ita
& in uerbis labioꝝ/atq; oris eloqis obseruauit:ut nõ
corde delinqueret:neq; in sermone peccaret. Sed to/
tum semetipsum/& cordis consilia/& sermonis elo/
quia/& uerba labioꝝ: cuncta in grãrum actionem/
atq; in dei confessionem conuerteret. Euidenter im/
pleuit beatus ille hoc quod post hoc ab Apostolo
dictum est. Glorificate deum in corpore uestro/& in
spiritu uestro. Ergo qa a uerbis labioꝝ/usq; ad cor/
dis cogitationes/imaculatum se/& inuiolatum/atq;
incontaminatum conseruauit in conspectu dñi:me/
rito dicit. Neq; in labiis suis/neq; in conspectu dñi.
Tanq̃ si diceret. Neq; hoc gessi quod plurimis acci/
dit:ut labascant a uerbo/& non ex corde. Non enim
lapsus est in sermõe labioꝝ: Iuxta hoc quod dcm̃ est
quodam in loco in scriptura. Est qui labascit ex uer/
bo/uel ex ore:& non ex corde. Ergo quia beatus Iob
nullo modo lapsus est/neq; in ore/neq; in sermone/
neq; in labiis/neq; in corde: Propterea magnificans
illum magnus ille hõ dei Moyses:admirans quoq;/
ac laudans eum:dicit. In his oibus quæ acciderũt ei/
non peccauit Iob in labiis suis/neq; in cõspectu dñi.
Sic(inquit)transiuit admirabilis Iob seuissimum il
lum dolorum pelagus:sic supauit inexplorabilem il
lam tẽtationum multitudinẽ:ut nihil peccaret/neq;
in labiis suis/neq; in conspectu dñi. Ante tẽtationes
non peccauit: In tentationibus nõ peccauit. O bea/
te Iob/qs similis gloriabitur tibi! Propter iustitiam
mortuus est Abel:Sed semel syncæriter ẽ mortuus.
Admirabilis uero Iob/cum mille mortes sustineret:
mortem supauit; mortem uicit in morte uictoriam
sumpsit. Solus ex oibus antiquis/cum mortuum se/
metipsum inspiceret:a morte non trepidauit; quod
uidit effici mortuos. Hoc nimiꝝ:cum uidit semetip/
sum fieri putredinem/& uermes. Sed non a deo ante
mortem expauit:sed mortẽ in fugam uertit:cum oi/
bus eius argumẽtis/atq; uersutiis/& cum oibus ini/
quis eius exercitibus. Nam cum oẽm potestatem in
eum acciperet mors/hoc est diabolus: absq; aia sola:
& ut percuteret:& ut exulceraret; & ut torqueret:&
ut seduceret:cum cuncta sm̃ uirtutem suam insatiabi
lis mors exerceret:nec qcq̃ iustitiæ in illo beato mori
potuit: Idcirco mors apud Iob mortua est/cum oi/
bus efficentiis suis. Iustitia uero/quæ pridem in eo ui
gebat:magis ac magis in illo diuinis uisionibus/atq;
diuino colloquio reuixit. O beate Iob uiuẽs in ꝑpe/
tuo apud deum:& uictor ꝑmanens in conspectu re/
gis dñi:ora pro nobis miseris:ut ẽt nos terribilis dei
misericordia ꝓtegat in oibus tribulatiõibus:& eruat
ab omnibus oppressionibus maligni:& cõnumeret
nos iustis:& conscribat nos cum his qui salui fiunt:
& requiescere nos faciat cum illis in regno suo; ubi in
perpetuo cum sanctis magnificemus illum.

¶ Explicit Liber secundus.

¶ INCIPIT LIBER TERTIVS EIVS/DEM ORIGENIS IN IOB.

m

AGNOS/Ac plurimos/stu/
pẽdos quoq;/atq; terribiles Iob
dolores in præfatis demonstra/
uimus:non iuxta meritum iusti
illius: sed iuxta uirtutẽ nr̃æ hu/
militatis/& sm̃ donũ dei. Quis
enim poterit iuxta meritum iu/
stum illum magnificare: quem ipse deus qui corda
cognoscit:magnificans/dicit. Non est similis illi qsq̃
super terram! Si igitur ante passionem nõ fuit illi si/
milis quisq̃ super terram: multo magis post passio/
nem/non fuit similis ei quisq̃ super terram. Si autem
nec ante nec postea fuit illi similis quisq̃ sup terram:
quis ex his qui sunt sup terram; iuxta meritum nar/
rationem/uel laudem illi exhibere potest! Nõ solum
enim oẽs hoies: Sed puto (quod non audeam dice/
re) etiam ipsos angelos/atq; oẽs dæmones ꝑterruit
Iob tolerantia/& constantia/atq; fides: cum terra &
lutum supauerit uniuersam uirtutẽ/ac fortitudinem/
atq; oẽm uersutiam malignissimi diaboli; Qui cum
acciperet in eum ptãtem:cuncta in eo exercuit; quæ
oia corda in pauorem deducũt:& oẽm aiam stupere
faciunt. Cuius enim alterius potestatem accæpit ali/
quando diabolus: nisi solius Iob! Si enim alterius
cuiuslibet potestatem accæpisset diabolus: profecto
nõ lateret. Sed ille in eo hoc quod etiam in Iob exer/
cuit:ꝑfecisset: Cuius rem familiarem ꝑdidit:cuius na
tos consumpsit:cuius corpus putredine/ac uermi/
bus repleuit: Cuius reliquias pro consolatione non
dereliquit:cuius spem salutis non dimisit:nisi solam

uxorem pro supplantatione illi reliquit: Per quam
nouissimam / ac sæuissimam illam sagittã seductio/
nis/atq; supplãtationis in eum dimisit: Sed quẽad/
modum qui ad petram sagittauerit: petræ qdem ni/
hil facit: oẽs uero sagittas in semetipsum cõuertit: ita
neqssimus diabolus / cum iuiolabilem petram Iob/
atq; intaminatum sagittaret adamantẽ: semetipsum
uulnerauit/ac deiecit: Iob uero nihil fecit: Hæc audiẽ
tes cuncti credentes: obseruent se diligenter a malis
colloquiis: quia corrũpunt mores bonos colloquia
mala. Sicut post hæc prædixit Apostolus. Obseruẽt
se caute/ & ab amicis/ & a sodalibus / & a domesticis/
& a psuasionibus/atq; cõcitationibus eorũ: quia oĩs
amicus supplantat/ & fallaciter incedit. Maxime aũt
obseruate uos: atq; attendite aĩabus uestris o uiri/ab
uxorum cõcitationibus/atq; malis instigationibus.
Per hanc enim in ultimo supplantare Iob nixus est
diabolus: per hanc supare sperauit illum: quem plu/
rimo/atq; ingenti dolore supare nõ potuit. Per istas
etiam nunc plurimos subuertit/per istas etiam nunc
plurimos ad mala psuadet. Alios ad calũnias/alios
ad rapinas: alios ad alias iniqtates: alios nihilominus
adhuc ad odium aduersus inuicẽ/ad contentionem
quoq;/ & iurgium. Si enim cum ĩuicem litigauerint:
in hoc se defensuræ sunt: ut uiros suos aduersus inui
cem cõcitent ad bellum/ad inimicitiam quoq; / atq;
iniqtatem. Hoc nimirũ operatus per eas malignissi/
mus diabolus: succendens/atq; inflãmans corda ea/
rũ zelo/ & ira: & ita fœlices uiros suos/ & circa deum/
& circa inuicem odibiles reddunt: ut & dei iram acq
rant: & circa iuicem inimici pmaneant: Et(quod est
maximum)cum debuerãt unanimiter pro inuicem
aduersus inimicos suos/atq; aduersarios stare: siue i/
tus/siue foris/siue in bello/siue in prœliis/ & siue in/
uicem intendere / atq; inuicem adiuuare: & mutuo
amore terga defendere: reperiuntur sibi inuicem ini/
mici/ac proditores / atq; in ꝓpriis ruinis gaudentes.
Hæc nimirum uniuersa oriuntur ex malignarũ/atq;
cõtrariarum uxorũ instigatione/ac psuasione: Quas
non debẽt audire illi qui bñ intelligũt uiri: Sicut nec
btũs Iob audiuit. Propterea deo factus est acceptabi
lis: & ideo iter choros scõrũ magnificat̃ in ppetuum.
Vt autem audierunt tres amici eius oĩa mala quæ ei
acciderunt. Vt audierunt: inquit. A quo audierunt?
Primum qdem a transeuntibus: Quis enim erat qui
non prædicaret ea quæ Iob acciderunt? Puto quod/
& ipsum pelagus/ & aer/uẽtorum nihilominus spi/
rantium flabra miserabilem illam famam/atq; lamẽ/
tabile illud nuncium/per oẽs prouincias uentilaue/
rint. Super hæc autem oẽs hoies qui uiderunt hanc
rem: & qui audiere: audientibus hæc diuulgabant:
hæc noiabant. De his loquebãtur: de his sciscitaba/
tur: de his interrogabãt/ & in uicis/ & in triuiis / & in
plateis ciuitatis/ & in portis domorũ: & qui iter age/
bant: atq; oẽs qui sibi ubiq; iuicem occurrebãt: Hæc
ad alterutrum loquebãtur: de his secum adinuicem
colloquium statuebant. De his se iuicem interroga/
bant: maxime hi qui de longinquo ueniebãt: & ali/
bi proficiscebantur: oẽs quibus occurrebant: de his
interrogabãt: dicentes. Si uerum est (o uiri) hoc qđ
de Iob dicitur: si uerum est hoc quod de iusto illo p/
dicat̃? Cuius iustitiis cœlum/ & terra / atq; oẽs hoies
attestantur: q̃ amare miseriis afflictus sit: q̃ miserabili/
ter pcussus sit. Hæc/atq; his similia cum loquuntur:
ac ueritatem ab eis de his quæ ꝑuenerunt / audiunt:
in lõginquo/in oẽm regionem atq; ꝓuincias depor
tauere. Qui cum ita ꝑuenirent: & oẽs regiones: ac ꝓ/
uincias / ciuitates quoq; / atq; castella miserabili hoc
nuncio/ac lamentabili fama replerentur: audierunt
tres sodales/uel amici eius hoc quod iam oĩbus erat
certum/atq; cognitum: audierunt etiam isti. Nã nihil
est ita prædicabile: sicut magni hoĩs ruina. Cũ enim
quilibet ex humilibus / ad sublimitatem ꝑuenerint:
non ita longinqua eius auditio fit: Sicut cum qs ex
sublimibus humiliatus fuerit: sicut cum quis ex ma/
gnis interierit. Tunc q̃ totius uẽtorum flabris fama
eius oẽm regionem/atq; oẽm auditum penetrat. Er/
go quia ita ꝑuenit de iusto Iob: ideoq; cum oẽs qp/
pe/ & qui longe erant: audissent: audiere ẽt tres amici
eius oĩa mala quæ ei acciderunt. Voluerunt nõnulli
dicere: quod dæmões eis prædicauerint: Quod nul/
lus ex sapiẽtibus recipit: Blasphemiæ enim sermo est
hic. Nam illi uiri dei cultores fuerunt: utpote sodales
Iob atq; amici/pii/ac deo credentes: Non enim am/
plectebatur Iob iustus iniustos / uel ipios uiros ami/
cos ac sodales habere. Idcirco ita ꝑcipiamus nos: nõ
quidem mentiemur: qđ sancti angeli ad eos uenien/
tes: siue in sõno/siue in uigiliis/admonuerũt eos: ut
celeriter uenirẽt: & iustum illum aĩum cõsolarentur.
Venientibus autẽ illis illic: & (ut putabant) pro deo
stare incipientibus: inuenta occasione: nequissimus
dæmon ad blasphemiã iusti Iob/illos cõuertit. Nam
sicut uxorem eius pridem/cum esset religiosa/atq; in
oĩbus iustitiis ei cõsentiens: in blasphemiam ĩmuta/
uit: sic & memoratos uiros/de qbus dicit istic: Au/
dientes tres amici eius oĩa quæ accidere ei: filiorũ in/
teritum/rei familiaris ꝑditionem / corporis putredi/
nem/uermium cõmestionem/liberorũ iniquam cõ/
sumptionem non mediocriter/sed miserabili/atq; la/
mentabili modo: ut iam supius demonstratum est.
Hæc itaq; uniuersa audientes tres sodales eius: obsti/
puerunt: & putauere: inquiẽtes. Hæc uniuersa obue
nerunt: & utrum sit nobis grauius (o uiri) hoccine:
ut amicus noster tales ptulerit miserias: an ut domi/
ni amicus talia sustineat mala: Cuius iustificationi/
bus/ac misericordiis cœlum & terra attestãtur? Hæc
scilicet uniuersa ut audierũt: atq; hæc adinuicem bo/
ni illi sodales locuti sunt. Venerũt statim simul ad eũ
ut consolarentur eum: & uisitarent illum. A priori/
bus (aiunt) patribus nostris audiuimus (o uiri) qđ
antiqũ ille frater aui nostri Esau / Iacob. xii. habuerit
filios & unam filiam. Cum unum ex omnibus (ut
putabat) pdidisset: tantum illum unum luxit: ut oẽs
filii eius/ & filia ꝑculdubio qđ & aliorũ amicorum
conuenientes

conuenientes propter unum filium consolati sunt
eum:Et uoluit consolari etiam incolumi re familia/
ri:& cæteris oibus uiuētibus liberis:atq; sanitate cor/
poris pmanente.Et cum nulla res esset alia quæ eum
contristaret:nō potuit exhilarari.Si autem ille Iacob
ita grauiter tulit unius filii desperationem:quō susti/
neat Iob oium filiorum suorum lamētabilem / ac misera/
bilem pditionē quæ sub uno ictu oium facta est pa/
riter.Quomō sustineat rei familiaris pcædentem ia/
cturam:Quomō sustineat terribilem / atq; seuissimā
corporis plagam?Pro his(inquiunt)oibus(o uiri)
iustum est requirere dolentem:iustum est uisitare pa
tientem:iustum est consolari consolationem non ha
bentem : nisi solum in deum : non habentem spem.
Hæc itaq; uniuersa adinuicem loquentes/siue p nun
cios/siue per scripturā/boni ac religiosi uiri:Venerūt
simul ad eum:unusquisq; ex ciuitate sua:ut consola/
rentur:& uisitarent illum . O inquiunt ille qui in oi/
bus iustitiis testimonium habuit:tanq̄ unus speciali/
ter ex iniustis.Ille sine querela/uerus/misericors:tanq̄
unus ex impiis pcussus affligitur.Ille qui erat dei cul/
tor : atq; filiorum suorum sollicitus circa deū sacerdos:
tanq̄ unus ex iniustis torquetur. Venerunt simul ad
eum.Quomō?Statuerunt tps:Dimensi sunt diem:
quō simul pariter uenerunt:Et non unusquisq; a se:
neq; per semetipsum:Sed per dei prouidentiam/atq;
dei operationem ita disponentes/ita puidentes:ut nō
singuli post tps uenirent uel ad tps : Sed statim oēs
pariter uno tpe/una die/una hora:utpote unanimes/
utpote unum sentientes/utpote concordes:sic uene/
re ad eum simul/subito/tanq̄ unum deum colentes:
tanq̄ creatori seruientes : tanq̄ unum Iob plenissime
diligentes. Sic itaq; uenere pariter ad eum. Vnde au/
tem uenerunt?Non ex una ciuitate / neq; ex uno lo/
co:neq; ex una puincia/uel regiōe:sed unusqsq; ex ci
uitate sua/atq; ex sua puincia/uel regione una : sed ex
suo nihilominus regno.Venere simul ad eum.Cum
oibus enim miraculis est etiam hoc ingens miracu/
lum:ut cum ita longe/ac late abinuicem morarētur:
pariter ad beatum Iob unusqsq; ex sua ciuitate uenire
potuerit. Vnusquisq; ex sua ciuitate in qua morabať:
in qua regnabat:in qua dominabatur . Vnusqsq; er/
go ex sua ciuitate uenit:hoc est ex ciuitate regni sui.Et
ob quam rem uenerunt?Ad cōsolandum/atq; ad ui
sitandum illum.Et uere quia ipsi quidem ob hoc ue
nere/ut cōsolarentur/ac uisitarent illum.Sed nequis/
simus diabolus bonorum ac iustorum inimicus/odio
habens oia quæ diligit dñs:accepta occasiōe/quod
deum defenderent/atq; dei iustitiam:& Iob de iniu/
stitiis/& peccatis accusarent : tm̄ illos imutauit / atq;
præuertit:ut amplius exulceraret cor Iob p hæc quæ
locuti sunt:q̄ per oēs dolores quos pridem exercuit
in eum.Nam qd esset castissimæ Iob aīæ crudelius:q̄
ut ab amicis de peccatis fuisset criminatus : cum mi/
nime deliquisset : & de impietatibus rephensus : qui
erat ab oibus impietatibus alienus:& quod pro pec/
catis sustinuisset oēs illos dolores:& quod pro iniu/
stitia obuenerint illi hæc uniuersa mala . Quod autē
ad tantam blasphemiam aduersus Iob puenerint isti
uiri:& non timuerint:diaboli liuore atq; zelo succen
si:ex ppriis eorum sermonibus cōprobatur:quēad/
modum dicunt blasphemantes:atq; detrahentes illi.
Tu quis es:quia dicis. Non peccaui factis ? Quod si
non peccasti o Iob:Memento quia nemo iustus pe/
riit/aut qñ uerus dei seruus eradicabitur ? Hoc est si/
cut tu.Deinde uide cum ingenti improperio/& incre
patione/atq; cōuicio.Quousq; loqueris.Spūs mul/
tiloquax in ore tuo . Nunquid deus iniuste iudicat?
hoc est/sicut te nō peccantem:Aut is qui oia creauit:
perturbauit iustitiam ? Hoc est si iustitia in te fuisset:
non utiq; pturbaret iustus iudex iudicium tuū / atq;
uitam tuam.Nam spes impii peit:sicut & tua : quia
impius es.Inhabitabilis aūt erit ea quæ sub coelo est
domus eius:Hoc ē sicut tua.Aliaq; inumera/his gra
uiora/atq; amariora blasphemantes / de iusto illo lo/
cuti sūt.Propter quod & duriter in nouissimo a deo
rephēsi sunt:utpote qui nihil ueritatis locuti fuerint
de Iob.Sic itaq; cum uisitarent:atq; cōsolari eum ue
nissent:ad inimicitiam conuersi sunt:ad criminatio/
nem/& ad rephēsionem/ad maledictum quoq;/ad
blasphemiam.Postq̄ uero oia tentauit nequissimus
aduersarius:etiam ad hoc puenit:ut amicos in inimi/
cos cōuerteret:atq; syncæros sodales/aduersarios effi
ceret:callide tractans apud semetipsum/dicens . Si p
os uxoris eum seducere non ualui : per ora amicorum
ad inimicitiam imutatorum perficiam irritem/exagge/
rem/exacerbem/succendam:ut supra modum inflā/
matus/atq; exaggeratus/ad dei blasphemiam cōuer/
tatur:Nouē rñsiones / blasphemiæ plenas aduersus
Iob dicere eos compulit:unūquēq; eorum tres. Sed
beatus Iob nullatenus ante eos titubauit:Sed totidē
rñsionibus:qnimo potius plurionb'/ac maioribus
oibus illis rñdens:& dei iustitiam ac bonitatem ma/
nifestauit:& eorum iniustam causationem confutauit/
per alia quidem plurima/necnon & per ea quæ in fa
ciem dixit ad eos.Vos estis medici iniusti/& sanato/
res pessimi cuncti:quia cum curare dolores eius ue/
nissent:& consolari aīam eius:in amaritudinē / atq;
malitiam circa Iob cōuersi sunt:Merito iniustos me/
dicos iuste eos appellat. Sic(inq̄)uenerunt ad eum:
ut consolarentur/atq; uisitarent illum.Illi suo ppositi
to ob hoc uenere:Sed nequissimus inimicus / mali/
gnusq; aduersarius/per cūcta pmansit inimicus:atq;
per oia sua exercuit odia:& per uxorem / & per ami/
cos/& per sodales.Propterea uisitationis/atq; cōso/
lationis aduentus/totius tristitiæ/ac meroris beatissi
mo Iob est factus.Post quæ uniuersa dicit. Videntes
autem illum de longe non agnouerunt.Sed añ isto/
rum mētionem per paucos sermones inquiramus:
ob quam rem duriter circa Iob/uel potius aduersum
Iob insurrexerint.Audi mala opinione succēsi:& in
iuste æmulantes deum:ut ipsi putabāt:quod deum
emularentur/atq; defenderent:obcæcati sunt ab ini/
mico:ut iudicia dei non inquirerent.Hoc scilicet ar/

bitrati sunt:& hoc dixere uiri illi:Quia cum sit iustus
deus/ac bonus:iustis/atq; innocentibus non ingerit
mala.Quod si innocentibus mala ingerit: quõo/uel
bonus/uel iustus comprobabitur:cum huiuscemo/
di mala Iob ingesserit iusto?Oportet(inquiunt)aut
Iob ꝓpter iniustitiam passum fuisse: aut certe deum
iniuste mala ei irrogasse:Vt repiatur:aut Iob pro pec/
catis fuisse passus: aut deus iniuste ei mala ingessisse.
Hanc scilicet cogitationem malam/atq; illicitam in
istis uiris oriri faciens diabolus:succendit cor eorum
ad oẽm iram atq; indignationẽ aduersum Iob:cum
student confirmare:quod deus iustus fuerit:Iob ue/
ro iniustus & impius/atq; peccator. Aduersus quos
fortiter stans Iob: non pmisit se audire uaniloquos
illos a diabolo succensos: sed & deum bonum oñ/
dit:& se absq; culpa uniuersa hæc pati demõstrauit:
Non enim deus illi hæc mala igessit: sed diaboli ze/
lus/& liuor/atq; inuidia:neq; Iob pro peccatis susti/
nuit oĩa quæ sustinuit:Sed quia cum esset iustus:dia
bolus ille inuidit:sicut & oĩbus iustis inuidet:& tri/
bulationes aduersus eos excitat. Multæ tribulatiões
non iniustorũ/sed iustorum. Testis ergo iustitiæ Iob/
ipse deus ostenditur dicens. Iustus/uerax/dei cultor.
Quod autem diaboli fuerit hæc inflãmatio/atq; ꝑ/
turbatio:ex his quæ nunc fiunt apparet:Frequenter
nãq; etiam nunc idem ipse diabolus unanimes soda
les cõmiscet/atq; conturbat/per quãlibet modicam
rõnem:& ad imensam inimicitiam aduersum inuicẽ
imutat:ita ut efficiantur sibi ex amicis inimici:ex syn
ceris crudeles aduersarii.Hæc nãq; est operatio ma/
ligni:beati qui declinauerint:& restiterint calliditati/
atq; uersutiæ eius/ac maledictis persuasionibus eius.
Post quæ uniuersa ad ꝓpositum reuertamur.Viden
tes(inquit)illum delonge. Qui?Tres sodales eius:
nec dum adhuc imutati: nec dũ ꝑuaricati: Sed cum
adhuc essent puri: uidentes eum delonge. Delonge
enim respexerũt & contẽplati sunt/atq; uidere eum.
Nam mox ut ipsam ciuitatem uiderũt:mox nihilo/
minus sicubi ipm uiderẽt/ambierunt. Totum nãq;
cor eorum dolore/atq; angustia plenum pendebat:
ubi nam Iob conspicerent. Merito delonge uiderũt
eum:quia delonge cogitabant de eo: atq; delonge
solliciti erant pro illo: Idcirco delonge conspexerũt
eum.Nam amicus amicum suum delonge uidet/si/
ue corporis uisione/siue aĩæ syncæritate: Cum me/
mor est eius in donis & muneribus/atq; in suæ grãe
ꝑfectione. Videntes illum delonge. Vbi? Super acer/
uum stercoris/sup muranam in uia publica. Vidẽtes
eum delonge repleti sunt dolore/& gemitu/plãctu
quoq;/atq; lamẽtatione:Sicut inferius demonstrabi
tur. Videntes eum delonge:nõ agnouere. Nam ue/
re nõ erat per quod agnosceretur:regale solium: nõ
erat diadema:& non erat gloria:uestis regia nõ erat:
ministri qui undiq; circũdarent nõ fuere.Ergo qa ni
hil horum in illo uiderũt:quæ pridem in eo eẽ scie/
bant:quæ antea in illo uidere soliti fuerant:merito ui
dentes illum:non agnouerunt. In quo eum agno/
scerent?Coma capitis nõ erat illi:Nam tondens co/
mam/& diabolo eam iactans:terra caput suum reple
uit.In quo agnoscerẽt?In facie/atq; uultu gloria nõ
erat:nec ipsa species pristina inerat:Nam putredo fa/
ciem exterminauerat:& uermes uultũ imutauerant.
Pro his ergo oĩbus uidentes/illum non agnouerũt:
uultum non agnouerunt:sed consciam agnouerũt:
Faciem nõ agnouere: sed syncæritatem agnouerũt.
Nam cum ita miserabilem/atq; lamentabilem illum
uiderent non contẽpserunt/neq; spreuerunt.Sed i/
mensam syncæritatem ostẽderunt:sicut inferius de/
monstrabit̃.Non enim erãt tales beati illi uiri:quales
nũc ꝑfecere:uel sunt hoĩes maliuoli/ingrati:Cum be
ne est cuilibet:tunc illi amici sunt:& syncæri/atq; pu/
ri esse uidentur:Cum autem cuilibet tribulatio per/
uenerit:tunc uidelicet illi discedunt/despiciunt/obli/
uiscuntur/derelinquunt:obliuionem/atq; ingratisi/
centiam/oñdentes oĩum priorum. Sed olim hoĩes
nõ fuere tales:sed syncæritatem/atq; dilectionem cu/
stodiere circa se:ac pro se inuicem/usq; ad mortem cer/
tantes:Sicut euidenter oñdit ille qui ait.Sodalis ami
co compatitur usq; ad mortem:& in tp̃e belli accipit
arma. Tales fuere illi beati uiri/syncæres/absq; falla/
cia Iob amici qui ad inimicitiam circa Iob/nunq̃ fũt
imutati:neq; ad hoc ut renunciarent illi/uel derelin/
querent eum:nisi ꝓ uerborum controuersia/ac elo/
quiorum certamine:ut putabant:qđ dei iustitiã de/
fenderẽt.Sed uere diabolus inflãmauerat corda eo/
rum:quo magis Iob molestiam irrogarent:quo ma/
gis multipliciores tentationes iusto illi ingererẽt. Vi/
dentes(inquit)eum non agnouere.Talem q̃lis pri/
dem fuerat: non agnouere:Talem uero qualis tunc
fuisset:agnouerunt:miserabilem/lamẽtabilem/infoe/
licem/malis oĩbus refertum.Idcirco scindentes sin/
guli uestimenta sua:& spargentes terram super capi/
ta sua:assederunt illi septem diebus/& septem nocti/
bus. Admirantes uiri illi/atq; stupentes in uehemen/
tem/ac terribilẽ atq; lamẽtabilem eius imutationeʒ:
uestimẽta sua consciderunt:& terram sup capita sua
sparserunt.Quæ fecisti(inquiunt)o Iob facimus:&
quæ gessisti gerimus:uestimẽta nostra scindimus:&
terram sup capita nostra spargimus.Sicut nãq; & tu
fecisti ante paululum:Vtinam(inquiunt)o Iob/&
cæteros dolores tuos tecum diuidere possimus: tũ
appræhendentis te poenæ releuatio fiat. Scindentes
unusqsq; uestimenta sua:& spargentes terram sup ca
pita sua.Cõsuetudo erat oĩbus antiqs ubiq;: ut cum
graue aliquid/atq; lamẽtabile/uel ꝑiculosum audis/
sent/uel sustinuissent: cõtinuo uestimẽta sua scinde/
rent:& cinerem/atq; terrã capiti suo aspgerent: Cili/
cium nihilominus continuo se induentes. Sic scidit
olim Iacob uestimẽta sua:& cilicium imposuit cor/
pori suo:qñ nunciatum est ei Ioseph interneccio. Et
(ut de q̃ plurimis sileã) Sic scidit Dauid cum Sice/
lech ab amalechitis captiuam inuenerit. Et itez qñ
Saul & Ionathæ mortẽ audiuit.Sic scidit Ezechias
qñ minas/ac blasphemias Sennacherib Erapsacis.
audiuit.

auditit. Sic scidit Niniuita uestiméta sua: & cilicio i/
duens in cinere sedit: quãdo a Iona propheta de Ni/
niuæ subuersione audiuit. Sic scidit ultimus in lege
iudæorum pñceps sacerdotum: cum aduersum do/
minum blasphemiam quæreret. Ex quo iudæorum
sacerdotium/ & omnis eorum atq; legis ritus cõscis/
sus/atq; destructus penitus interiit. Iuxta hanc ergo
antiquorũ consuetudinem: etiam uiri illi amici Iob:
cum terribiles Iob conspexissent dolores: scindentes
uestimenta sua: & spargentes terram super capita sua:
assedere illi septem diebus/ & septem noctibus. Asse/
derunt illi sicut medici ad ĩfirmum: sed sanitatis me/
dicamina inuenire non potuerunt ægroto: Assede/
runt illi tanq̃ consolatores dolenti. Sed consolatio/
nem inuenire non potuere miserabili. Assedere illi.
Vbi assederunt? Foris in murana/atq; in aceruo ster/
coris: & in strata? Non: absit: Non enim tanta multi/
tudo dolorum inundauerat Iob: ut ille honorem ad
se uenientium nõ intelligeret: ut dignitatem præsen/
tium non cõsyderaret. Quãdiu ergo uenirẽt uiri illi:
illo usq; sedit foris in murana/in strata: omnibus eui/
denter ostendens passionem suam: & quia cum esse
iustus: uehementes sustinuent dolores. Postq̃ uero
memorati uiri uenere: deferens syncæritati eorum: &
honorificans psonas illorum/introiuit in ciuitatem:
& sedit in domo. Et ita uenerabiles isti uiri sederunt
apud eum septem diebus/ & septem noctibus heb/
domada dierum assederunt ei. Ex qua hebdomada
totum hoc consumatur sæculum. Assederunt ei se/
ptem diebus/ & septem noctibus indiuulsi insepa/
rati atq; indissociati. Assederunt ei septem diebus &
septem noctibus: nunq̃ discedẽtes: nusq̃ recedentes:
nusquam deserentes: neq; ad escam/neq; ad potum/
neq; ad lectum/neq; ad aliud refrigerium. Sed forsi/
tan dicit aliquis. Et quomodo sustinuerunt non mã/
ducare neq; bibere/septem diebus? Primum qdem
diuina erant uirtute confortati/tam pro Iob/q̃ etiam
pro sua syncæritate: Nam iusti erant uiri isti: atq; reli/
giosi/merito & dei colloquio post hoc digni habiti
sunt. Dei itaq; uirtute/atq; prouidentia/confortati su/
stinuere. Item adhuc etiam aliter. Venerunt uiri isti/ &
uidentes obstipuerunt: & imenso dolore/ac tristitia/
atq; gemitu/repleti sunt. Assederũt ei septem diebus/
& septem noctibus: Ipsa tristitia atq; ipso dolore sa/
turati/ipsis uocibus saciati: ipsis lachrymis debriati:
Hæc recordantes post hæc/ sanctis ea dixerunt uer/
bis: quæ illi persecerunt factis. Fuere mihi lachrymæ
meæ panis die/ac nocte. Et oblitus sum edere panem
meum/a uoce gemituum meorum. Et potasti nos la/
chrymis in mensura. Tanta ergo tristitia: ac dolore/
atq; gemitibus/suspiriis quoq;/ & lachrymis/atq; la/
mentatione repleti sunt uiri illi: ut omnium carna/
lium/atq; præsentium obliuiscerentur/ & alleuaren/
tur: & saturabantur/ atq; potabantur ipsa tristitia/ &
luctu. Nam sicut Iob saturabatur uehementioribus
doloribus: sic similiter beati illi uiri saturabantur im/
mensa tristitia/atq; ululatibus. Sic (inquit) assedere
illi septem diebus/ & septem noctibus. Mortui lu/
ctum apud uiuentem Iob impleuere: Luctus enim
mortui/septem diebus/ & septem noctibus. O solli/
citudinem beatorũ illorum/atq; deuotionem quam
circa Iob habuerunt: O uirtutem/ & constantiam/O
patientiam/atq; animi fortitudinem/ Cõmortui sũt
iusto illo Iob: non manducãdo/neq; bibendo/ neq;
loquendo: Quæ uniuersa mortem significat. Nam
sicut non manducauere/neq; biberunt: sic nec locu/
ti sunt. Et sicut non sunt locuti septem diebus: ita nec
manducauerunt/ nec biberunt. Quod autem non
manducauerint ipsi septem diebus: ostendit in sub/
sequentibus dicens. Assederunt ei septem diebus &
septem noctibus: & nemo illorũ locutus est ad eum/
uerbum. Quare? Quia uidere plagam eius sæuissi/
mam esse: & magnam ualde. Septem diebus/ & se/
ptem noctibus non aperire os: non loqui uerbum:
non proferre sermonem: magnum est/ & maius hu/
mana conditione. Sed interim/ impleuere illud bea/
ti uiri: non discedentes/ neq; auertentes faciem/neq;
locum deserentes: Sed iugiter permanentes: atq; as/
sidentes illi septem diebus/ & septem noctibus: &
nemo illorum locutus est ad eum uerbum. Stupor
enim/atq; pauor occupauerat illos: uidentes talia pa/
ti uirum sanctum/ac iustum/a deo testimonium cõ/
secutum. Certum est quod non solum pro Iob: sed
etiam pro se unusquisq; eorum sollicitus erat: me/
tuens quid etiam de illo gereretur: uel quid eum ex/
pectaret. Nam si iustum istum talia inuenere mala:
nos (inquiunt) qui longe sumus ab huius iustifica/
tiõibus: quid expectabimus: uel quid sustinebimus?
Hæc recordantes posteri dixere. Si iustus uix salua/
bitur: peccator/ & impius ubi apparebunt? Immen/
sa ergo tristitia/atq; dolor cordis non permisit eos
reminisci: neq; potuum: neq; ciborum: neq; alicuius
humani recordari potuerunt. Propterea ieiuni/ &
sine potu: & sine sermone assederunt ei septem die/
bus/ & septem noctibus. Quomodo omnino re/
minisci poterant alicuius rei: cum tam sæuam: atq;
terribilem uiderent plagam illius iusti? Quomodo
uidelicet consolari illum poterant: uel quid ad eum
dixissent? Hoccine/si rem amisisti: reparant eam tibi
filii? An illud. Si liberi sublati sunt tibi: transiges de
re familiari? Sed non poterant hæc dicere. Omnia
enim subito uno tempore interierunt. An hoc di/
xissent: Corporis incolumitas/ & membrorum for/
titudo/ atq; brachiorum uirtus recompensabit tibi
omnia: atq; restituet. Sed hoc præsertim dicere non
possumus. Ipsi enim uidemus corpus humore cõ/
sumptum/ & omnia membra comesta a multitudi/
ne uermiũ. Pro istis ergo omnibus quomodo (in/
quiunt) te consolemur: uel quomodo os aperia/
mus: uel quid dicamus: non inuenimus. An anti/
quas historias proferimus? Sed a sæculo talia nõ ac/
ciderunt: Sed ab initio/talia non prouenerunt. An/
tiquorũ dolores/atq; passiones proferẽtes ac cõmo/
nefacientes illum/cõsolabimur eum? Ergo quia nec

quicq̄ erat:nec in factis/neq; in uerbis:per quod con
ſolari illum poſſent: idcirco ſedentes taciturnitatem
ſuam ipſi uehementiæ dolorum eius atteſtantur.
Nam diſcedere non poterant: præſentes/loqui nō
audebant. Propterea aſſederūt illi ſeptem diebus: &
ſeptem noctibus:inclinatis deorſum ad terram facie/
bus: aliquando autem intendentes in illum: & ui/
ſionem plagæ illius ſtupentes:continuo identidem
deiiciebant facies: Aliquando genibus imponentes:
aliquando autem ſuper manus incumbentes: non
in lectulis / neq; in grabatis/neq; in ſtratibus requie/
ſcentes: Sed proculdubio in cinere: & cilicio/in ter/
ra ſedentes/atq; in Iob intendentes:qn̄ ſedebat/ſede/
bant: Si tamē oīno aliqn̄ præ doloribus iacere pote/
rat: Sic itaq; in gemitibus/atq; ſuſpiriis / iſtos ſeptem
dies pagentes aſſederūt illi:os nō apientes: neq; uer/
bum loquētes:niſi tm̄ grauiter ſuſpirātes / atq; inge/
miſcētes. Verūtn̄ ne de hoc ſileamus q fuerint hi uiri:
uel quales uel unde: Nō fuerūt minimi/neq; cōtem/
ptibiles:ſed egregii fuerūt: & principes regionū/atq;
prouinciarum ſuarū dn̄i/ac duces gentis ſuæ. Et cū ita
magni atq; potētes fuiſſent: tātum hūiliauere ſe/atq;
affixere:ut in cinere / & cilicio ſederēt ſeptem diebus
pp ſyncæritatē/ac dilectionē quā circa illum habue/
rūt. Quod hoīum nemo nūc facit:neq; amicus/neq;
frater/neq; fili⁹:ut aſſideat ieiunus/aut ſine potu/uel
una die nō dicam ſeptē diebus/ & ſeptem noctibus.
Quæ aūt fuerūt noīa uiroꝝ horum? Eliphaz thema/
norum/Baldach ſauceoꝝ tyrānus: Sophar Noma/
doꝝ rex. Et quæ fuere gētes qbus iſti regnabant/atq;
dominabantur? Genus fuerūt Eſau / filii Iſaac fratris
Iacob/ genus/tribus/ pgenies/prouinciæ / regiones.
Nam ſicut Iacob multitudinē genuit gentis iſraeli/
tarum/ & iudæoꝝ:ita & Eſau multitudinem genuit
gētium q appellabātur Idumæi. Sed in Iſrael ſiue iu/
dex unus erat:q totum Iſrael iudicabat:ſiue rex unus
erat:q uniuerſo iſraeli impabat:q̄diu illi ſm cōſilium
dei ambulauere. In Idumæis autē hoc eſt in genere
Eſau:ſm cōſuetudinem oīum gētium p ſingulas ci/
uitates/ & regiones/reges fuerūt/atq; duces puincia/
rum: & ſinguli in regione ſua regnabant/atq; impa/
bant. Ergo qa tūc pximi erāt:adhuc memoriam Ha/
braam/ & Iſaac/iuſtoꝝ illorum: & qa & ipſe Eſau dei
cultor erat. Quanq̄ enim in nōnullis uiolauerit:attn̄
eandem dei culturam filiis ſuis tradidit. Merito ple/
riq; Idumæoꝝ dei cultores fuere: & aliquanti ualde
religioſi: Sicut Iob:uel amici eius q uenere ad eum.
Cognominatæ náq; ſunt quædam Idumæorū re/
giones Arabia: In cuius arabiæ finib⁹ manebat Iob.
Nam & uxorem de Arabia accæpit:utpote euſdem
generis exiſtentibus arabis. Niſi enim unius generis
eſſent nunq̄ Iob ex alienigena gēte uxorem ſe accipe
paſſus fuiſſet. Nūc ſane pūi Idumæorū & nomen &
lingua: & oēs Arabi appellātur: atq; oēs ſiricatim lo
quuntur. Quod aūt Iob ex gn̄e fuerit Eſau demon/
ſtrat/dicēs. Erat aūt qntus ab Habraam/filiorū Eſau
filius. Similiter & amici eius q uenerūt ad eum reli/
gioſi/dei cultores fuerunt. Verūtn̄ oēs ex genere fue/
runt Eſau/eiuſdē generis atq; lingua:ut Iob. Idcirco
unanimes illi fuerūt: & cōcordes. Similiter ēt ipſæ pro/
uinciæ/ac regiones/quibus ipſi regnabāt/atq; impa/
bant:etiam hæ oēs ex genere fuere Eſau: & in contri/
bulibus ſuis regnabāt/atq; impabāt. Siue enim The/
mannitæ:qbus Eliphaz regnabat:ſiue Saucei: qbus
Baldach principatum gerebat:ſiue Nomadæ: qbus
Sophar impabat/Oēs genus Eſau/atq; tribus fuere.
Hoc nimirum oſtenditur ex libro Paralipomenon:
ubi dicit. Venere autem cum illis/ & Nomadæ genus
Eſau. Cū ita ergo glorioſi eēnt uiri illi/reges/ac prin/
cipes/atq; puinciarum duces:aſſedere illi ſeptem die/
bus/ & ſeptem noctibus. Aſſederūt tanq̄ religioſi: dei
cultores:non quærētes neq; maleficia/neq; auguria/
neq; diuinatiōes/neq; phylacteria/neq; lamellas/neq;
incantationes dānabiles. Scire debent náq; religioſi
uiri:qa hæc omnia diaboli ſunt ſeductiones: dæmo/
num ſunt immiſſiones: Idolatriæ ſunt:fex/aiarum infa/
tuatio/atq; cordium ſcādalum. Quæ nō intelligen/
tes pleriq; hoc nunc in tp̄e: mox ut quippiam aliqd
moleſtauerit:cōtinuo incantationes/atq; incantato/
res reqrunt:ſtatim phylacteria alligant: ilico malefi/
ciis intendunt: Aut in charta ſcribunt:aut in ſtagno:
aut in plumbo/ & alligant ei qui aliquem dolorē ſu/
ſtinuerit. Alii autē ſerpentum incantationes: dæmo/
num pſuaſiones/atq; dei blaſphemias incantāt. Item
uero alii faſcinare dicunt:ſiue quod faſcinēt:ſiue qđ
faſcinentur: & hoc dæmonis adinuētione. Cū enim
infrunite māducauerint/uel biberint:cum ipſa uiſce/
ra nō ſufferētia pturbata fuerint: & in dolorem atq;
in īfirmitatem fuerint cōuerſa: iuxta hoc quod dcm̄
eſt. In eſcis plurimis fit infirmitas:tunc nimirum di/
cunt inſipiētes: qđ faſcinatus ſit qlibet. Quando ie/
iunamus o uiri: & abſtinemus nos ut nō guſtemus/
neq; carnes: neq; uinum/neq; ſuperfluas eſcas: tunc
quare nō faſcinamur? Mox aūt ut rurſus manducare
atq; bibere cœperimus: continuo / & uentris com/
motio/atque uiſcerum perturbatio fit: niſi hic ſolus
effugerit:qui ualde ſibimet ipſi intenderit: ne guſtet
quicq̄ ſuperfluum. Sic itaq; non præualent faſcina/
tiones quicquam: ſed hominum continentia. Eſt
uidelicet,etiam hoc uerum: quia cum māducamus:
uel bibimus: ſi dei memores fuerimus: ſi terribile
eius nomen inuocauerimus: ſi noſmet ipſos:uel ci/
bum/ & potum noſtrū ſigno uenerabilis crucis chri/
ſti ſignauerimus: ſi ad cœlum oculos noſtros leuan
tes dicamus: Qui das eſcam omni carni: da etiam
nobis cum benedictione tua / hunc cibum ſumere.
Si dixerimus ad dominum noſtrum cum ſyncæri/
tate. Tu dixiſti domine: quia ſi aliquid mortiferum
biberimus/tuum inuocantes nomen: non erit no/
bis moleſtum. Tu itaq; domine uirtutis / & gloriæ/
auertes uniuerſam iniqui operationem a nobis: &
ab omnibus cibis noſtris. Niſi enim tua nos mi/
ſericordia conſeruauerit:quomodo poſſumus effu/
gere tanta pericula: ciborum ſane / ac potuum. quæ

frequenter

frequenter plus repunt/ac reptatq̃ malignæ/atq; ue/
nenosæ bestiæ? Quidam autem adhuc sternutamē/
ta obseruant: & inuocationes/atq; reuocationes/ &
occursus/atq; uolucrum uoces: nō intelligentes mi/
seri/ & spe uani: quia a dño gressus hominis dirigun/
tur: neq; ualētes dicere ad dñm cū scis. Gressus meos
dirige sm eloquium tuum: & nō dominet mihi ois
iniqtas. Nā ei q cum fide ad dñm hæc dixerit: imple/
bitur illud qd' dcm̄ est. Dñs erit in oibus uiis tuis: &
gressus tuos in pace deducet. Qui aūt ad uana itende
rint auguria/ac ueneficia/diuinatiōes quoq;/ac phy/
lacteria/atq; incātatiōes: Hoꝝ gressus cōturbabūtur:
Hoꝝ opa impediuntur: ab istis dei uisitatio recædit:
istos sci angeli derelinquūt: cum istis diabolus pma/
net/infatuās mentes eoꝝ: obtūdens corda illorū: ab/
strahens a deo sensus ipsoꝝ. Ad huiuscemodi digne
dicet. O ifœlicia hoium cōsilia/o uanæ ac supuacuæ
terrenoꝝ cogitatiōes: q a deo abstracti/atq; puaricati
de mortuis salutem expectant: ab inaiatis remedium
quærūt: & cum idolatriā declinare uideant: idoloꝝ
feces/atq; reliqas odorare noscūtur: auguria/ & diui/
natiōes/icantationes quoq;/ac maleficia/atq; phyla/
cteria & ab oipotēte ac uiuēte dei misericordia/spem
suam auertūt: & in mortuis/atq; in aiatis sperant: in
phylacteriis/atq; cæteris supius recitatis. Mitte igit tu
ea in ignem: si ualeāt semetipsa adiuuare: si ualeāt se/
metipsa de igne eruere: Si aūt se adiuuaꝛ nō possunt:
te qualiter adiuuabūt? Quod si se de igne nō ualent
eruere o hō: qualiter eruent te ab ifirmitate? Dico hō
qd' medicamētum melius est panœq confirmat cor
hois. Sed & panē si collo appēderis: & nō momor/
deris/uel māducaueris: nihil tibi pdest: nihil te iuuat.
Si ergo panis qui est corpis uita/collo appēsus nihil
adiuuat: quomodo adiuuēt phylacteria/uel laminæ
inaiatæ/atq; totius uitæ exortes: uel qualiter adiuuēt
incātationes/ & auguria/diuinatiōes quoq;/atq; ma/
leficia: occursus nihilominus/ & iuocatiōes/atq; re/
uocationes? Quæ sunt dæmonū seruitus: & dæmo
num illusiones/atq; idolatriæ cōicatio. Infœlix nāq;
est/qui in statua inaiata sperat: Infœlicior uero qui in
phylacteria mortua sperat. Nam sicut is q idolis ser/
uierit: interfici pceptus est in lege dei: ita similiter ois
incantator/ & augur/ac diuinās/ & uētriloquus: atq;
uolucrum uoces obseruās/cū cæteris oibus malefi/
cis iterire/atq; iterfici pceptus est: Post quæ uniuersa
inferoꝝ ira/atq; tormentum geēnæ supplicia quoq;
æterni iudicii/atq; flāma ignis inextinguibilis: expe/
ctāt huiuscemodi oēs in tpe resurrectiōis. Sed iterim
bonum est/iterrogare istos q auguria obseruant: aut
occursibus/aut uocatiōibus/aut reuocationibus in/
tendunt. Quæ augurii meta occurrerit Pharaoni: cū
filios Israel secutus/dimersus est in rubro mari: ut nec
nuncius inumeri exercitus ægyptioꝝ supesset? Quis
uocauit Senacherib regē assyrioꝝ? uel quæ auis cecī/
nit illi: cum ille a iudæa pfectus: oēm sub una nocte
cētum octuaginta qnq; milium exercitū suoꝝ ami/
serit: & cōfusus/ad regionē suam reuersus: gladio in
domo dei sui ceciderit? Et nō potuerūt eum adiuua/
re/neq; idola eius/neq; incantationes/neq; ueneficia/
neq; auguria. Similiter nec Pharaonem potuit defen
dere multitudo idoloꝝ atq; oium maleficia/ & plu/
rimorum incātationes: quæ fuere in ægypto præ cæ
teris oibus gētibus. Sicut dicit quodā in loco: Fece/
runt aūt & icātatores ægyptioꝝ maleficiis suis. Sed
nō timuit rubrum mare icantationes/atq; maleficia
eoꝝ: sed accipiens dei mādatum: cūctos subito de/
mersit in pfundum. Quid pfuit Sauli/qd' exiturus
ad prœlium: primū a deo discedēs: ad diuinos cōfu/
git: & mulierem de uētre loquētem quæsiuit. Et cū
ad hanc/spem suā cōuerteret/ & expectaret: cum mul
tis iterīt ptinus. Aliiq; inumeri similiter icantationi/
bus/ & auguriis/atq; maleficiis spantes: & sup terrā
miseri/ac sine spe facti sunt: & apud iferos in ppetuo
puniti: miserabiliores in æternum pmanebunt. Hæc
itaq; uniuersa declinemus (o amici) hæc fugiamus
tanq̃ flāmā ignis: Hæc relinq̄mus tanq̃ pœnam ge/
ennæ: hæc execremus/utpote societatē dæmonum.
Oēs aūt causas nras/siue doloꝝ/siue lāguorum/si/
ue piculoꝝ/siue tribulationum/siue uiaꝝ siue itine/
rum/siue igressuum/siue egressuū: cūcta deo cōmen
demus: cūcta deo cōmittamus: ut dñs custodiat oēs
ingressus/atq; exitus nros: ut dñs fiat nobis coopa/
tor/ & comes/atq; suffragator in oi tpe: & in oi loco:
ut angelis suis mandet de nobis: ut custodiāt nos in
oibus uiis nris: ut cum scis cōnumerati: consequēter
etiam cū ipis dicamus. Siue uiuimus siue morimur/
dñi sumus. Nō sumus idoloꝝ/neq; icātationū/neq;
augurioꝝ/neq; diuinationū/neq; maleficioꝝ: neq;
phylacterioꝝ/neq; ullius hoꝝ quæ sunt seruitus dæ/
monū/ & diaboli seductiones/atq; ifatuationes: Sed
dñi sumus: q dñatur uitæ/ac morti: q hēt ptātem car
nis & spūs: In cuius manibus est uiuorum spiramē/
tum. Sic nāq; & beati illi uiri q uenerūt ad Iob: idest/
amici eius: cū essent religiosi dei cultores: & oēs exe/
crabiles dæmonū seductiōes declinātes. Assederunt
ei septē diebus & septem noctib⁹. Maleficia/ & diui/
nationes non reqsierunt: nisi ad solum deū aias suas
leuauere: & pro doloribus Iob gemuerūt: atq; suspi/
rauere. Sederūt apud eum: faciētes hoc qd' in scriptu
ra post hoc traditū est: ante scripturam implētes. Ne
deneganeris te flentibus in cōsolationē: Et flere cum
flentibus: Et melius est ire in domū luctus: q̃ ire in do
mum epulatiōis. Sederūt apud eum tacētes sup im/
mensa eius patiētia/ac tolerātia: atq; cōstantia. Nam
cum a uermib⁹ carnes suas deuorari uideret: gaudēs
sustinuit: Hæc apud semetipm existimans/ac dicens.
Si celeriter omnes carnes meæ consumptæ fuerint:
celeriter in incorruptionem suscipitur spiritus: Pro/
perabit anima mea ad deum: quātotius terram ter/
ræ relinquens: & corpus hoc ante sepulchrum in
escam uermibus tradens. Siue enim ante mortem:
siue post mortē: corpus hoc uermibus in comestio/
nem relinquet. Sicut dicit post hoc. Cum mortuus
fuerit hō: capiet hæreditatē bestias/ & reptilia/ & uer/

mes. Cũ huiuſcemodi ergo plurima btũs Iob apud
ſemetipſm loqueret̃ ſeptem diebus tacens / ſuſtinuit.
Eadem uidelicet tractãtes & amici eius q ad eum ue/
nere:tacuerunt ẽt ipſi:uelut in ſtuporem deducti:os
apire nõ ualentes:neq; initium locutionis inuenien/
tes. Sed ultra nõ ſuſtinuit conſtãtiſſimus Iob ille ip/
ſam taciturnitatẽ:ſed primus cœpit loq : utpote pri/
mus in ipſa paſſione:utpote ſolus ſuſtinens ipſa uul/
nera/atq; dolores. Dicit enim. Poſt hæc apuit Iob os
ſuũ. Poſt hæc poſtq̃ præcipuã illam paſſionẽ trãſiit:
poſtq̃ uehemẽtiſſimũ dolorꝝ impetum ſuſtulit:poſt
q̃ ualidis atq; impetuoſis neqſſimi inundationibus
nõ eſt ſubuerſus. Poſtq̃ pro oĩbus quæ ei acciderant:
dño gratias ægit:atq; nomen dñi bñdixit. Poſtq̃ igit̃
p cuncta uictoriam de aduerſario ſumpſit : poſt hæc
nihilominus apuit os ſuũ cum fiducia: cum patiẽtia.
Poſt hæc apuit os ſuum:poſtq̃ aduerſus tantos dæ/
mones congreſſus eſt ſolus:quantos ſuſtinebat uer/
mes:q edebãt carnes eius. Nam/ſicut ſuperius aliqñ
in prædones:aliqñ aũt in ignem:nõnunq̃ uero iuen
tum uertebat ſe neqſſimus ſpiritus:ſic & nũc iſtic in
multitudinem ĩnumerabilium uermiũ ſe uertẽs:im/
parcẽter deuotabat carnes Iob. Nã cum aĩam nõ ua/
lerent tangere:oẽm iniqtatem: & oẽm iram ſuam in
corpore iuſti illius exercebãt:tãtum illum affligẽtes:
quãtum iniqtatis habebãt:atq; exercere permiſſi fue/
rant. Aduerſus ergo tãtos dæmones certabatur Iob:
quãtos uermes habebat in corpe ſuo : Nam dæmo/
nes p uermes comedebãt/atq; pforabãt carnes eius.
De qbus oĩbus uictoriam p tolerãtiam ſumẽs: & de
oĩbus p ſuam cõſtantiam triumphator exiſtens:poſt
hæc uniuerſa apuit os ſuum. Quid dicens? Certũ eſt:
qa hoc dixit : q poſt hoc ſancti in ſcriptura poſuere.
Tempus/ac tẽpus oĩ rei ſub ſole. Tempus tacẽdi: &
tempus loquendi. Tacuimus (inquit) o uiri uſq; ad
tempus:loquamur nũc in tpe. Hæc ita dicẽs aperuit
Iob os ſuum. Perſarꝝ (ingens) ac Medorꝝ/atq; Chal
deorꝝ regna/ & gẽtes:oẽs pariter puſilli/ & magni cũ
manducauerint:non loquũtur:cum biberint nõ ſer
mocinãtur:maximã notam oĩ rõnabili hãc eſſe æſti/
mantes:ſi manducãs qs loquatur:uel bibens cõcio/
netur. Idcirco in eſcis/ac potibus/os nõ apiunt ad lo
quẽdum:neq; qui miniſtrãt:neq; qbus miniſtratur:
ſed nutibus oĩbus miniſtrãtibus præcipiunt. Hãc cõ
ſuetudinẽ pro mãdato a prioribus accipiẽtes: & ue/
lut legem hãc cum ſollicitudine obſeruãtes: Et q hãc
uiolauerint:tanq̃ maxima trãſgrediẽtes iura torquẽ/
tur. Sed Perſæ (inquit) & Medi/atq; oẽs Chaldei ſu
peruacue iſtam obſeruãt taciturnitatem. Nos uero o
uiri (ait) totam hebdomadã in taciturnitate / atq; in
ieiunio pagentes:rõnabiliter nũc loqui incipiamus.
Apuit Iob os ſuum. Perſæ (inqt) atq; aliæ quæcũq;
illæ ſunt gẽtes:cum mãducauerint:nõ loquãtur : &
cum biberint/nõ ſermocinantur. Ego uero a uermi/
bus comeſtus/atq; cõſumptus: & ſanguis meus/atq;
medullæ:cum ab hiſdem uermibus fuerit bibitus:ta
cui/ & nõ ſum locutus. Nũc aũt ſaturatis uermibus:
atq; illis q me per uermes edunt : ideſt dæmonibus:
nũc iam loquar/nũc iam ſermociner. Ob quã rem lo
quaris/uel ſermocineris? Ob hoc (inquit) qa imple/
tum eſt tps ſilẽtii/ac taciturnitatis. Et adhuc. Ob quã
rem loqui aggrederis o Iob? Ob hoc (inqt) ne cum
iugiter taceo:arbitrẽtur dæmones qui aduerſum me
certãt:qd' in ipſis uulneribus defecerim : atq; in do/
loribus ſuccubuerim : ne me ſupatum fuiſſe putent:
aut defeciſſe/aut debilitatum eſſe. Sed norint qa uiri/
liter ſto aduerſus neqtiam eorum: & cum fiducia lo/
quẽs:contẽno oẽs malitias/atq; uerſutias illorꝝ. Sed
& adhuc. Ob hoc (inquit) ut aduenientibus amicis
meis:os apiam:atq; loquẽdi illis tps oſtendam. Niſi
enim ego cœpo loqui:nunq̃ iſti os audẽt apire:uehe
mẽtionibus meis doloribus pterriti. Pro his ergo oĩ/
bus/atq; præ horꝝ oĩum cõſumatione : apuit Iob os
ſuum. Et maledicebat diem ſuũ. Hæc audientes qui/
dam ex uertibilibus/ & inſipiẽtibus/atq; impiis : ac/
cuſare ac repͥhendere iuſtum illũ Iob auſi ſunt: quaſi
qui deum blaſphemauerit/ & diem ſuũ maledixerit.
Quibus duriter reſtitit ipſe deus in fine huius ſcriptu
ræ:cum ueracem aſtruẽs Iob dicẽs ad Eliphaz. Pec/
caſti tu q de peccato accuſaſti Iob: Iob uero non pec/
cauit. Peccaſti tu/ & duo amici tui. Ob quã rem? Ob
hoc (inqt) qa nõ locuti eſtis quicq̃ ueritatis in cõſpe
ctu meo:ſicut famulus meus Iob. Quẽ ergo ipſe de'
irrepͥhenſibilem confeſſus eſt:famulũ ſuum eum ap/
pellãdum: & hoc in finem tolerãtiæ:qs ſanus crimi/
nari audeat:qs ſapiẽs repͥhendere aggrediatur? Quis
enim accuſabit electos dei : iuſtum maxime quẽ tan/
tus elegit: & ſe dignum teſtificatus eſt : ita ut ẽt ſacer/
dotem illũ delinquẽtium amicorꝝ cõſtitueret: & per
illum pctã eorum illis remittere pmitteret? Iſtum er/
go qui a deo purgatus eſt:qs audeat repͥhendere/uel
accuſare:quaſi illicite diem ſuũ maledicẽtem? Super
quæ oĩa (o uiri) ſi ob hoc repͥhenditur Iob/uel accu
ſatur:qd' diem ſuũ maledixerit : repͥhendatur pariter
cum illo/uel accuſet̃ ſanctiſſimus Hieremias ppheta.
Nam ſicut Iob maledixit diem natiuitatis ſuæ:ita &
Hieremias deuotauit diem natiuitatis ſuæ: & oĩa cõ/
ſeqnter ſimiliter ut Iob:locutus eſt de die natiuitatis/
atq; de cæteris oĩbus. Si igit̃ repͥhendit qs / uel accu/
ſat:utroſq; repͥhendere/atq; accuſare debet/ & Iob/ &
Hieremiã. Et ſi de blaſphemia accuſat : utroſq; debet
accuſare/Iob/ & Hieremiam. Vterq; enim/ & Iob / &
Hieremias ſimilia dixere:ſimilia locuti ſunt:eundem
dieꝫ natiuitatis ſuæ maledixere/atq; deuotauere. Sed
& Iob beatus eſt in conſpectu dei: & Hieremias glo/
rioſus eſt cum ſcis. Væ aũt his qui ſcõs blaſphemaue
rint:q amicos dei accuſauerint: Maxime quos etiam
deus poſt mortẽ memoria honorificauit:ſicut Iob:
de quo dicit. Si autem ſteterint Iob/Noe/ & Daniel
in conſpectu meo. Aut ſicut Hieremiam quem in
uita plus omnibus magnificans dicit. Antequam
formarem te in utero : noui te : & antequã exires de
uulua:ſanctificaui te: & prophetam in gentibus po/
ſui te. Poſtq̃ autem irreprehenſibiles fuiſſe ſanctos
oſtendimus:

ostendimus:non nos/sed ipse deus: etiam beati Iob
sermonum cōmemoremur:qui bene a sancto illo di
cti sunt. Male aūt ab impiis in blasphemiam sunt uer
si. Aperuit(inqt)Iob os suum:& maledicebat diem
natiuitatis suæ. Primum hoc aduertamus(o uiri pi/
tiæ)qd Iob diem suum maledicebat/nō diem dei/
nō cōditiones/neq; creaturæ diem:Sed diem suum.
Quem diem? Qui nō fuit:Quem nō habuit: quem
nō possedit. Quem ergo non habuit/neq; possedit/
neq; uidit/neq; in eius ptāte fuit:hūc cum maledice/
ret:nihil maledixit:Quod non fuit:qd non habuit:
qd non uidit. Item adhuc. Maledicebat(inqt)diem
suum. Siue suum diem maledixerit/siue alienum:ni
hil maledixit:hoc qd non fuit:maledixit. Dies enim
nō est in natura:nō est in substātia:neq; in ꝓpria po/
testate. Lux uidetur:substātia aūt non uidetur:natura
uero nō tenetur/neq; apphenditur: qa dies non hēt
naturam:neq; substātiam. Nomen hēt:naturam ue/
ro non hēt. Sicut hora nomē hēt:substātiam autem
non habet:Sic & dies nomen habet:sed substātiam/
uel naturam nō hēt. Quid ergo est dies? Lucis tps/lu
cis trāsitus/solis ortus/& ab oriente usq; ad occasum
decursus. Solis ergo lux/dies appellatur:solis transi/
tus/dies estimat:Nā & uere ita est:Solis enim decur/
sus diei tps demetitur:diei terminum ponit: siue ad
breuiādum diem/siue prolongādum. Quod aūt ita
est:et scriptura demōstrat dicēs. Ois lux diei ex sole:
Ac si diceret. Omne tps a sole. Nā sicut qlibet alicu/
bi in tenebris cum lucerna trāsierit:usq; quo lucerna
non est:Illo usq; & lux est:neq; substātiam hñs/neq;
naturam:sed splendorem tñ:Sic ergo q maledixerit
splēdorem lucernæ:nihil maledicit:nisi trāsitum ina
nem. atq; decursum nō manētem:ita & iob/cū lumi
nis/atq; splēdoris malediceret:hoc qd nō erat:male/
dixit. Nam dies cum solis decursu trāsiens transibit:
& ultra idem ipse nō reuertitur. Cum identidē ortus
fuerit sol:alius orietur dies eius nois:ut ille:sed nō ip
se/q ille:Ille ergo trāsiens trāsiuit:& amplius nō ue/
niet:qa ultra nō est. Nam sicut hō q mortuus fuerit:
trāsiuit/& ultra nō ueniet:neq; amplius nō reuertet:
& alius nascit/& eodem noie appellat:& cognomi/
nalis illi uocitatur:Sed nō idem ipse est:sed alius: ita
& dies eiusdem nois ueniet:& idem ipse uero nunq̄
ueniet. Nā sicut spūs exiēs denuo nō reuertet/& nō
reuocatur aia sublata:sic similiter trāsiēs dies denuo
nō reuertetur:neq; ultra in pñti hoc sæculo reuocat:
Nā sicut oi hoi ordinatum est tps: atq; demetitum
uitæ spaciū uniuscuiusq;:sic similiter singulis dieb⁹
tps ordinatum est: atq; dimēsus solis transitus quo
trāseunte:ultra nō est dies ille qui trāsactus est. Et ad/
huc. Sicut oibus hoibus a sæculo/& usq; in sæculū
numerus supputatus est coram deo:ita & oium die/
rum a sæculo/& usq; in sæculum numerus/& cōpu
tus in cōspectu præsciētiæ dei est supputatus. Et oēs
aiæ hoium p singulas gentes/& linguas/p genera/
tiōes/ac per oēs tribus terræ: unaquaq; aia de totius
uitæ suæ ætate redditura est in iudicio rōnem: si qd
per unāquāq; diem uel gesserit/uel locuta fuerit/uel
cogitauerit. Oia enim ꝓponentur in iudicio:oia de/
ducentur in inqsitionem:non resurgētibus diebus:
qui neq; naturam/neq; substantiā hñt:Sed factis om
nium hoium demōstratis in natura aiaꝝ/& corporꝝ
in icorruptionem resurgētium:exigetur in die resur/
rectionis/ac iudicii ab oi aīa xpiana oium dieꝝ uitæ
eius ois seruitus quam deo erat exhibitura: & omne
opus scitatis:qd per singulos dies erat pfectura/siue
in grāꝝ actionibus/& cōfessionibus/siue in oratio/
nibus ac defecationibus/matutinis/& uespetinis/siue
in oibus bonis opibus:quæ in noie dñi nri Iesu xpi
pficiuntur. Hoc scilicet ignorāt pleriq; īsipientium/
atq; irreligiosoꝝ: q admonētur festinare ad tēplum
dei:q uocātur ad ecclesiā dei accelerare:& terribilem
gloriā dei adorare:& aut pro neglecto hñt:aut in ua/
cuitatem ducūt:aut alias excusatiōes inueniūt dicen/
tes. Hesterna fui:crastino ibo. Et nō dicunt de cibo/
& de uētre. Hesterna māducaui:crastina nō mandu
cem. Sed quotidie/& oi tpe indifferēter studēt rep/
perire/atq; exhibere corpori cūcta quæ cōsuetudinis
sunt:Deo aūt/uel aiæ suæ tpa statuunt/ac metiuntur:
& dies supputāt:ignorātes:qa irridēt semetipsos/&
aias suas. Nā(sicut supius diximus)oium dieꝝ uitæ
suæ rōnem reddituri sunt pro opibus scitatis per sin
gulos dies ætatis suæ/uel hic sup terram/uel illic in iu
dicio:Pagani enim/atq; oēs ifideles in iudicio nō ue
nient:Sed iam ex hoc dānati sunt pp ifidelitatem:&
inexcusabiles/in poenas inferoꝝ expellentur. Hi ue/
ro q in fide esse uidentur:& xpiano noie censent:isti
(inquā)oēs/in terribili illa iudicii die in inqsitionē
oium dierū uitæ suæ uniuscuiusq; diei reddēt rōnē:
qūo impleuerint dei seruitutem/atq; opus scitatis p
unumquēq; diem. Hæc uidelicet uniuersa foris nos
deuiās hic sermo:per occasionem memorati diei di/
cere admonuit bene/ac necessarie:utpote pro bono/
rum cōmemoratione/his qui salui fieri desyderant.
Sed rursus ad ꝓpositum reuertamur. Maledicebat
(inquit)Iob diem suum. Non maledicebat deum/
non repbendebat/nō blasphemabat/non accusabat/
non murmurabat de deo/nō ingratus existebat deo:
sed diem maledicebat: qui non erat. Nam deo grās
agebat/cōfitebatur:inuocabat bñdicebat. Sit(inqt)
nomen dñi bñdictum in sæcula. Sic itaq; bñdicēdo:
ac gratias agendo deo: diem qui nec uisionem/nec
naturam/nec substantiam habet:maledicebat:uel po
tius eum qui non erat: sicut superius ostensum est.
Et hoc ut tantum loqueretur. Sed fortassis dicit ali/
quis. Cur omnino hoc dixit:uel cur hoc locutus est?
Audi/o homo. Ob hoc locutus est/& dixit:quia ua/
lidiores dolores eum apphenderunt:magis q̄ nunc
tu arbitrari possis: quia lamentabiliores sustinebat
miserias: magis q̄ tu cogitare ualeas. Nam ille susti/
nebat:quæ si tu nūc uideres:nec ad uidendum oino
sufferres/& quomodo pati/uel sustinere posses: ac
pateretur quis:foratis ossibus/& liquescentibus car/
nibus:atq; neruis consumptis! Hæc uniuersa susti/

nebat Iob:gratias agẽs deo:uniuersa haec supporta/
bat:bñdicẽs deum.Loq̃batur uero ore ea q̃ nec deo/
neq; angelis eius scis.neq; coelo/neq; terrae/neq; hoi/
bus neq; pelago/neq; aeri/neq; ulli quae sunt in natu
ra:ad aliquã cõtumeliam ꝓfecere.Loquebat̃ nimirũ
quasi miseriam uentilans:q̃si aerem uerberans:qua/
si dolorem deferens:quasi extediatus:& molestiam
passus:atq; anxius pro uehemẽtioribus passiõibus/
& fortioribus doloribus locutus est.Tanq̃ quilibet
in dolore positus/quaerens remedium:tanq̃ quis in
dolore dentium aut oculoꝝ/aut aurium/frequẽter
parietes ungulis exarat:frequenter ẽt semetipsm un/
gulis exulcerat/prae nimietate doloris quẽ sustinet:
corrasis ossibus & palpebris/atq; auribus.Sic & bea
tus Iob/cum psorarentur ossa eius:& liquefierẽt car
nes illius:locutus est:maledicens diem qui non erat.
Sic nãq; & Hieremias sanctus postq̃ a iudeoꝝ iniu/
stitia/atq; impietate/usq; ad mortem suggillaretur:si/
militer maledixit atq; deuotauit diẽ natiuitatis suae,
Et adhuc his maiora dixit Hieremias.Dixit enim de
noie dñi.Non noiabo nomen eius amplius:& non
loquar ulli hoium in noie eius.Ob quam rem/o bea
te Hieremia?Propter inobaedientiã/atq; cõtumaciã
illoꝝ:qa factus est illis sermo dñi in derisionem:no/
luit illum:qa & ego tota die preci subsanatus ab il/
lis.Idcirco enim animi dolore repletus:& diem na/
tiuitatis maledixit:& caetera alia locutus est.Sic nãq;
& Iob prior illo ꝑuentus nimietate doloꝝ:maledi/
xit diem natiuitatis suae.Et addit dicens.Maledictus
dies ille in quo natus sum.Sup oĩa quae supius me/
morata sunt:rest ẽt hoc ꝑcipuum:quia maledixit Iob
diem natiuitatis:Quia nisi ita amare defleret Iob poe
nas ipsas/atq; dolores:nõ utiq; aestimaret homo/neq;
crederet:qd' ita aspera/& amara fuissent ei ipsa suppli
cia/atq; tormenta.Nunc uero uolens oĩbus ostẽdere;
beatus Iob imanitatem amarissimaꝝ poenarum/atq;
dolorum:quae ei diabolus ingessit:deflet/conqueri/
tur/& ita nimie/& miserabiliter/atq; lamẽtabiliter:ut
natiuitatis suae malediceret diem:dicens.Maledictus
dies in quo natus sum.Nõ maledicatur dies(inqt)
mortis/neq; dies finis/neq; dies exitus de hoc saecu/
lo:Est nãq; consumatio/atq; requies/& doloꝝ omi/
nium trãsitus/ac depositio:Dies natiuitatis oium tri
bulationum/& angustiaꝝ/dolorum quoq;/ac mise
riarum/oium nihilominus pctõꝝ/atq; impietatum
initium est/atq; itroitus.Per quae ꝑeunt impiae/atq;
irreligiosae aiae.Ergo qa oium hoꝝ quae memorata
sunt initium/atq; introitus corruptibilis natiuitatis
dies est:merito maledictus dies in quo natus sũ:qa
melior est mortis magis q̃ dies natiuitatis.Sicut di/
cit ecclesiastes.Propterea maledictus dies/in quo na
tus sum.Quare?Quia per hunc(inquit)ad oẽs hos
nefandos ꝑueni dolores:quia per ipsum ad oia haec
amarissima ꝑueni supplicia:qa per ipsm ad terrenum
hoc ueniens saeculum:nequissimi aduersarii sustineo
zelum/ac malignissimi diaboli supporto suppliciũ.
Pro his ergo oĩbus maledictus dies in quo natus sũ,

Pleriq;(inquit)hoium sub coelo carnalem hanc so/
lam delectãtes uitam:ad sola terrena quae sũt incor/
ruptionem respiciẽtes:diem natiuitatis suae delecta/
biliter celebrare studẽt honeste:in die natiuitatis suae
iucundãtes splendide.Nam hanc existimãt portio/
nem suam/atq; haereditatem:& ꝑ haec sperant se diu/
tius uiuere in corpore:atq; augmentari sibi annos ui
tae suae:per id quod honeste celebrauerint per singu/
los annos diem natiuitatis suae.Hoc uidelicet faciũt
non ob hoc qd' aeterna sperent:uel ea quae nõ uiden
tur in incorruptione expectent:qui aeternam uitam
apud deum in coelis esse nõ credunt.Merito terrenã
hanc/atq; carnalem uitam solam delectãtes:celebrãt
diem natiuitatis suae:Diem uero mortis:nec noiare
patiuntur.Ego(inquit)o uiri tñ odio habeo carna
lem hãc uitam:ut pro celebrare diem natiuitatis:ma/
ledicam atq; abdicem illum/dicens.Maledictus dies
in quo natus sum.O q̃ ꝓfundus est hic sermo ualen
tibus inqrere.Nam primam disputationẽ finientes:
etiã nũc huius sensus ꝑ pauca necessarie mentionem
faciamus.Maledictus(inquit)dies natiuitatis:quia
pctõꝝ/ac delictoꝝ est principium.Verũtñ beati hi q
in die natiuitatis:hoc est/in principio uitae suae bñdi/
cuntur:hoc est/ea quae digna sunt bñdictione perfi/
ciunt.Beati quoq; & hi q in tpe natiuitatis suae:hoc
est/in principio aetatis atq; iuuentutis suae licet male/
dicantur pro peccatis/atq; ignorantia iuuentutis:in
diem mortis:atq; in finem aetatis suae rursus bñdicẽ
tur:& bñdictionem ꝓmerebuntur per syncerã poe/
nitudinem/atq; dignos poenitentiae fructus.Vae aũt
illis/& aiabus eoꝝ:q & in principio suo/& in iuuen
tute sua maledicẽtur deliq̃ntes:& in fine mortis suae
non absoluuntur poenitentes:neq; bñdicentur ꝑ di/
gnos fructus poenitẽtiae/ad deum cõfugiẽtes.Quo/
rum maledictio/atq; dãnatio aeterna apud iferos ꝑ
manet:Sicut eorum q poenitudinem synceriter ges/
serint:aeterna reqes in resurrectione erit.Aliaq; pluri/
ma cum possemus dicere de hoc sermõe:hic desinẽ/
tes:quae sequũtur cõmemoremus.Pereat(inquit)
dies in quo natus sum.Haec nimioꝝ dixit beatus Iob:
ut ostẽderet oĩbus quales sustinebat dolores:uel qua/
lia supportabat supplicia.Sic & btũs/ac sanctissimus
Hieremias in suggillatione aiae deuolutus:similia ut
Iob locutus est:iuxta oia quae superius ueraciter me/
morata sunt.Sup quae uniuersa ẽt hoc debemus ad/
uertere:qa non defuere scis dolores:ac tribulationes/
molestiae quoq; atq; passiões:nõ tñ pro se/quãtum
pro nobis:ut nouerimus nos/atq; iformemur:qa ꝑ
tribulationes/ac labores/ꝑ passiones/& miserias/per
dolores quoq;/atq; gemitus/oẽs sancti deo placue/
runt:& oẽs iusti introierunt in regnum dei:atq; hae/
redes effecti sunt apud deum aeterni refrigerii.Non
exultãtes in corruptione:nõ delectati in carne:nõ se/
curi in terris:Sed oẽm miseriã/ꝑꝑ pietatem sustinen/
tes:aeterna in icorruptiõe digni effecti sũt gloria.Sic
etiam gloriat̃ paulus in ꝑsecutionibus suis/atq; pas/
sionibus.Sic gloriat̃ & Hieremias qd' sederit solus;

quia

qa amaritudine fuerat repletus: & qa nõ abiit in cõsilio impiorũ ludentium. Quid aũt miramur qđ Iob ita igentes sustinuit dolores/cõquestus fuerit uel alii sancti: cum terreni fuissent homines: ex corpore & anima uere plasmati: cum & ipse q est omnium sanctorum rector & conditor coeli/ac terræ: & mediator dei & hoium Iesus xp̃s filius dei uiui: cum hũano se indueret corpe: cum corruptibilem se circundaret formam: cum iret ad passionem atq; ad crucẽ: questus est dicens. Pater si fieri potest transeat a me calix iste: hoc est/hæc passio: & coepit trepidare/ac moestus esse. Non q deitas trepidauerit: sed quia carnis infirmitatem oñdit. Sicut ergo illic dñs ut ostenderet qa nõ erat phantasma: sed corpus uere corruptibile habuerit: dolorẽ/atq; passionem crucis defleuit. Sic ẽt istic Iob/& Hieremias atq; alii sancti/ut ostenderent quia cum essent carnales: cum dolore sustinuerũt ac supportauere supplicia: & poenas quæ eis accidere. Merito ergo dicit Iob. Pereat (inqt) dies in quo natus sum. Iuxta oĩa quæ ostensa/atq; memorata sunt. Et nox illa in qua dictum est: Ecce masculus. Porro qñ es natus o beate Iob? In die/an in nocte? Si in die natus es: nocti quid ulcisceris? Sed si in nocte natus es: diem cur maledicis? Sicut (ait) æstas/& hyems/idẽ sunt: sic & nox/& dies. Quod enim per æstatem fit: hoc nihilominus per hyemem cõsumitur. Et qđ de hyeme superfuerit: hoc ꝓculdubio æstate seminatum æstate laboratur. Sicut & in die/hyeme requiescitur: sicut & in nocte. Et adhuc. Sicut corpus & anima idem sunt: indiscrete/atq; indiuise: & nũc in terris & in resurrectione in coelis. Quodcũq; seminauerit corpus super terram: hoc metet aia in resurrectione. Quodcũq; opatur corpus in corruptione: Hõ enim qđ seminat hoc & metet. Sicut ergo hæc idem sunt; ita & dies & nox idem sunt. Quod in die fit: hoc nocti reputatur. Et quod in nocte fit: hoc diei designat. Sic namq; omnia quæcũq; fecerit corpus: siue bonum/siue malum: aiæ reputatur: Et oia quæcũq; cogitauerit aia: siue bonas cogitationes siue malas: oia corpori in iudicio/atq; inquisitione recenset. Nam utriusq; utriq; imputãtur: utriusq; in utro.ꝗ requiritur/atq; uindicatur. Vtraq; enim & corpus & anima cum simul fuit: & simul cõuersentur: simul adiudicantur poenæ: aut simul suscipiẽtur in requie. Ergo quia hæc (inquit) ita sunt: merito & ego neq; de nocte siluit: neq; diem reliqui. Sed pereat dixit dies ille in quo natus sum: & nox illa in qua dictũ est: Ecce masculus. A quo dictum est? Ab his (inquit) qui nunciauerit patri meo Zareth. Plurimi naq; illi prædicauere filium natum: alter alterum anticipare ꝓperãtes: ut honorem ab eo accipiẽtes/dicerent. Ecce natus est tibi masculus. Sed puto quod & ipsæ obstetrices matri Iob Bosoræ nũciauerint. Sic naq; uocabatur: qa masculum genuerit. Hæc naq; demonstrat dicẽs. Et nox illa in qua dictum est. Ecce masculus. Vbi dies: illic & nox: & quod diei: hoc etiam nocti. Ob hoc ergo quia unum sunt dies ac nox: cũ diem maledixerit: nocti nõ pepcit. Pereat (inquit) dies in quo natus sum: & nox illa in qua dictum est. Ecce masculus. Nox illa. Quæ nox? quæ præteriit: quæ trãsiit: quæ defecit: quæ nõ est. Nox illa: sicut & dies ille/maneat in tenebris: Ille qui nõ uidetur: qui nõ inuenietur: q neq; reuocatur: q nõ est. Sicut ergo nox illa: ita & dies ille pereat. Tanq̃ qui nõ sit deficiet: tanq̃ quæ non uidentur/neq; demõstrantur. Cum ista ergo quæ non sunt: maledixerit Iob: & ea quæ nõ sunt perire uoluerit: irreꝑhensibilis oĩno in omnibus ꝑmansit. Vehemẽtem enim dolorem quẽ sustinebat: deflebat absq; ullius molestia. Puto q forsitan olim in initio iuuentutis celebrauerit Iob diem suæ natiuitatis. Item nũc ipsum reprobans/quia nõ celebrãdus: sed lamẽtandus/atq; plorãdus est dies carnalis natiuitatis: utpote tantarum tẽtationum atq; dolorũ introitus. Et nõ solum nõ celebrauit ulterius: sed maledixit/ac perire optauit dicẽs. Pereat dies ille in quo natus sum. Qui dies? Ille (inquit) qui olim fuit honestus/& hilaris/& festiuus/& lætus/atq; splẽdidus. Hic ergo dies pereat. Vnde pereat? Ex solẽnitate/ex lætitia/ex splẽdore. Ex istis pereat: & nunq̃ in his inueniatur. Cum hoc autem die/etiam nox illa in qua dictum est. Ecce masculus. Hæc audiẽtes nos o uiri/nõ gaudeamus terrenæ natiuitati: sed timeamus a plurimis huius mundi tẽtationibus: Sed paueamus/ac terribili introitu in illud incorruptibile sæculum: ubi erit reuelatio/& inquisitio oium operum atq; uerborum nostrorum. Animaduertamus (o hoies) quæ imutatio facta est in hoibus. Nam priores diem natiuitatis celebrabãt utpote unã uitã diligẽtes: & aliam post hãc nõ sperantes. Nũc uero nos nõ natiuitatis diẽ celebramus: cũ sit dolorũ atq; tẽtationum introitus: sed mortis diẽ utpote oium dolorũ depositionem: & oium tentationum effugationẽ. Diem mortis celebramus: quia nõ moriũtur hi qui mori uidẽtur. Propterea & memoria sanctorum facimus: & parẽtum nostrorum: uel amicorum in fide moriẽtium: deuote memorias agimus: tam illorũ refrigerio gaudentes: q̃ etiam nobis piam cõsumationem in fide postulãtes. Sic itaq; nõ diem natiuitatis celebramus: qui in ꝑpetuo uiuẽt hi qui moriuntur. Celebramus nimirum religiosos cum sacerdotibus cõuocantes: fideles una cum clero inuitãtes: adhuc & egenos/& pauperes/& pupillos/& uiduas saturãtes: ut fiat festiuitas nostra in memoriam requiei defunctis aiabus: quorũ memoriam celebramus: nobis aũt efficiatur in odorem suauitatis in cõspectu æterni dei. Hæc uidelicet qa diem natiuitatis propter illos qui sine spe sunt: maledixit Iob dicẽs. Pereat dies ille in quo natus sum: & nox illa in qua dictum est. Ecce masculus. Paulo post incedens dicit. Et nox illa fit in dolore. Ostẽdit uere quia nulli maledixit per hoc quod ait. Et nox illa fit in dolore. Quis enim dolor erit nocti? Nullus. Nam nox apud semetipsam: atq; in semetipsa neq; cum dolore/neq; sine dolore esse potest. Nam sicut nõ habet naturam neq; substantiam: ita nec dolorem/neq; uulnus/neq;

passionẽ hẽt in semetipsa: neq; dies neq; nox. Hæc
itaq; sciẽs beatus Iob miseriam uentilãs/& dolorem
desflens: eis quæ nõ sunt maledixit: atq; dolorẽ opta/
uit/dicens. Pereat dies ille/in quo natus sum: & nox
illa/in qua dictum est. Ecce masculus. Quare? Quia
tenebrosorum dolorũ mihi auspicium est factus: q̃a
obscurissimorum suppliciorũ mihi extitit introitus:
quia cum re familiari / atq; filiorum pditione / etiam
amicos/in inimicos cõuertit: & corpus meũ uermi/
bus cõsumpsit: & mẽbrorum meorũ neruos humo/
re uulneris liquefecit. Pro his ergo oĩbus dies ille fit
in tenebris: & tanq̃ errans circũeat in tenebris: & rur/
sus ad me accessum nõ inueniat: neq; appropinqua/
re ualeat: neq; uulnera mea identidem renouet: neq;
maligni diaboli zelo denuo me submittat. Ob hoc
ergo dies ille sit in tenebris. Dies ille qui plurimos
deludit: qui plurimos seducit: qui plurimis æternas
tenebras procurat: oĩbus illis qui carnalem quæsie/
rint uitam: spũalis uero memores non sunt: oĩbus q
delectationem putant carnales delitias: oĩbus qui uo
luptati/ac uentri deseruiunt super terram. Oĩbus istis
obscurus efficiatur: quia in tenebras prodient: quia
in tenebras ibunt: q̃a tenebræ contegent nomẽ eorũ:
Dies ille sit in tenebris. Ille in quo malignus / atq; te/
nebrosus diabolus suam pfecit uolũtatem. Nam &
uere nisi primum obscurauerit diabolus corda ho/
minum: nisi primum isfatuauerit aĩas eorum: nisi pri
mum obliuionẽ dederit timoris dei/atq; terribilium
iudiciorũ eius: nõ utiq; ualebit unq̃ pctõrum semen
seminare in cordibus eorũ. Postq̃ uero obscurauerit
aĩam: & a deo auerterit: tunc scilicet ad oĩa mala / ad
impudicitiam/ad ĩfidelitatem/atq; ad oĩa carnis desy/
deria: tanq̃ eos qui in tenebris sunt / facile conuertit.
Istis ergo talibus efficitur dies ille/hoc est dies natiui/
tatis/dies tenebrarum: Et non solum dies natiuitatis
tenebræ illis efficitur: sed insuper dies mortis / æter/
narum tenebrarũ ĩtroitus efficitur illis. Dies enim te/
nebrosus circũdabit hos tales. Hæc nãq; uniuersa si/
gnificans dicit. Dies ille sit in tenebris. Dies impiorũ/
Dies infidelium/lasciuorum/impudicorũ / eorum q
neq; in die natiuitatis pietatem custodiunt: neq; in
die mortis poenitentiam ostendunt. Istis ergo talibus
dies ille fit in tenebris: qui in tota uita sua tanq̃ in te/
nebris pãmbulant: qui palpant: uelut cæci iuxta pa/
rietem. Iustis autem lux est semp/& in die natiuitatis:
sicut Hieremiæ/& oĩbus sanctis: & in die mortis: si/
cut Lazaro/qui deportatus est ab angelis in sinu Ha/
brahæ/Isaac/& Iacob/in sæcula sæculorũ amen. Dies
ille sit in tenebris: & non inquirat illum dñs desuper:
identidem ad supiora se conuertit: & non inquirat il
lum dñs. Ne inq̃situs iterum ad me perueniat: ne in/
uentus identidem me inueniat. Non inquirat illum
dñs desuper: nõ recordetur/nõ reputetur: Nõ enim
est dignus/neq; ipse dies/neq; qui in ipso die amaris/
sima mihi ingessit tormenta. Diem enim natiuitatis
memorat: & lamẽtabilium suppliciorũ diem signi/
ficat. Quinimo ipsa supplicia uel potius diabolum
qui ingessit ea: Quem de supioribus cadentem non
requiret dñs unq̃. Non requirat eum dñs desuper.
Quid dicis o beate Iob? Ergo alios dies inquiret: ut
de isto solo dicas uelut interminãs: non inquirat il/
lum dñs desup. Vtiq; ait oẽs dies sæculi inquirentur:
oĩa tpã & momenta/atq; sæcula requirentur / & pdu/
centur in iudicium. Producentur nimirum/nõ dies
sæculi: qui naturam nõ hñt: neq; substãtiam: sed uer/
ba/& facta q̃ in illis diebus sunt gesta/uel dicta. Sed
& cogitationes/& consilia/atq; tractatus: qui in mo
mento huius sæculi tractati sunt: atq; cogitati. Hæc
igitur oĩa in oĩbus gentibus/& in oĩ lingua / inq̃sita
in iudicio: manifestabũtur in tpe inquisitionis. Non
enim mentitur is qui ait. Memor sum ea quæ a sæcu
lo sunt: dinumerare. Non solum tpa / & momẽta/&
dies/& annos: sed qn potius oium hoium cordium
occulta. Iuxta hoc quod dcm est. Qui fingit singilla
tim corda eorũ: qui itelligit in opa eorum. Et adhuc
alibi. Ipse nouit occulta cordis. Apostolus uero his
incõsonanter dicit. In die qua iudicabit deus occul/
ta hoium. Ille enim dies manifestabit oĩa: in igne re/
uelans cuncta. Scientes itaq; nos (o uiri) qui aduer/
sum tam terribilem habemus iudicem: sancte conuer
sari & in factis/& in uerbis studeamus: ut nõ pro cõ/
dẽnatione in iudicio sed pro gloria/atq; requie æter
na inquiramur. Deinde. Nõ sit inquit in diebus an/
ni: neq; numeretur in diebus mẽsium. Quis maledi
ctus/atq; pditus ille dies? Iste non sit in diebus anni:
neq; numeretur in diebus mensium. Nunc ostẽdisti
euidenter o beate Iob: q̃a non diem creaturæ maledi
xisti: quia nõ diem anni uel mensium deuotasti: Sed
illum qui non est: neq; in substãtia neq; in numero/
neq; in cõputo. Oĩs enim dies anno/& mensibus/
circũdantur: uel cõputantur. Extra annum autem &
menses/nullus est dies. Ergo si dies qui istic maledi/
ctus est: ac pditus/non est in ãno/ut dicis. Non sit in
diebus anni. Non est in mensibus/ut dicis: Non nu/
meretur in diebus mensium. Nihil est: nusq̃ est. Hoc
quod non est maledicis: eum q non est: pire uolens.
Et merito irrephensibilis in oĩbus pmanebis beatissi
me dei amice Iob. Aut etiam aliter intelligamus ma/
ledictum hunc/atq; pditum diem: de quo dicit. Dies
ille fit in tenebris: & non inq̃rat illum dñs desup: fu/
tura significat per hæc: iscarioticum illum Iudam p ista
de lõge ostẽdit: qui debuerat esse dies serenus/& splen
didus/ac perspicuus/& sibi luminosus/& aliis luci/
dus: factus est tenebrosus per semetipsum/atq; obscu
rus. Hunc ergo significans dicit: Dies ille sit in tene/
bris: qui lucem dereliquit: qui a luce discessit: qui lu/
cem in mortem tradidit: & non inq̃rat illum dñs de/
super. Cum inq̃sierit Petrum / & cæteros apostolos
resurgens a mortuis. Non fit in diebus anni. In eccle
siæ festiuitatibus atq; scificationibus: non sit in uni/
tate ecclesiæ: Non numeretur inter dies mẽsium: In
numero. xii. apostolorũ: tanq̃. xii. mẽsium. Sed delea
tur de libro uiuẽtium: & cum iustis nõ scribatur. His
consonãter inferius uniuersum populum iudæorum
designans/

designans/atq; increpans:noctéq; eum nuncupans/ dicit. Obscurentur sydera noctis illius. Cuius noctis? Illius de qua dicit Apostolus. Nox praecessit. Quae sydera obscurentur? Sacerdotes/ & scribae/ atq; pharisei. Nam hi qui debuerãt in domo stellarum modo fulgere/ atq; lucere in lege: tanq̃ in nocte/ effecti sũt tenebrosi/ atq; obscuri. Sustineat (inquit) nox illa/ iudaeorum tenebrosus populus: qui sustineat resurrectionem dñi: Sed nõ ueniat in lucẽ uultus eius: Neq; uideat luciferum orietem. Spiritum scũ paraclitum de excelsis ad apostolos missum. Aliaq; plurima demonstrantur ex ipsis beati Iob sermonibus: quae in resurrectione/ atq; in iudicio praeuenient impiis atq; iniustis: Tanq̃ abortum exiens de uẽtre matris suae. Illic (inquit) requieuerũt ab ira idignationis: Illic requieuerũt dolentes corpore. Illic (inquit) in resurrectione/ in inqsitione/ in iudicio. Illic enim requiescit eatenus indignatio/ atq; furor impiorũ: Cum digna illis illata fuerit dãnatio/ atq; tormẽtum. Tunc erunt tanq̃ abortum exiens de uẽtre matris suae: Sicut isfantes qui non uiderunt lucem. Nam sicut abortiua de uẽtre matris suae exeuntia: nõ uident lucem/ sed tenebras: In tenebras eunt ex tenebris/ atq; angustia uteri mñi: in tenebras & angustias terrae / atq; sepulchri: Sic & ipsi de tenebris in tenebras eunt: ex angustia/ in angustiã expellentur: De corpe in sepulchrũ/ ex sepulchro in angustiã/ atq; iudicii dãnationẽ/ & i tenebras exteriores: Vbi nõ est lux: Neq; uidebũt uitam hoies. Pusillus & magnus (inquit) ibi est. Nõ est enim psonarum acceptor regni huius rex: Merito ex aequo imptit oibus / & pusillis / & magnis/ & humilibus: Et alti regni huius introitum illis sane qui aequaliter illum metuũt: qui aequaliter illum diligũt. Pusillus/ & magnus ibi est. Lazarus pusillus/ cum Habraam magno. Et seruus non timens dñm suum. In icorruptione enim non est dñs corruptibilis/ neq; carnalis: cum apparuerit facies coelestis dñi/ atq; iudicis: Tunc incorruptibiles/ ac carnales dñi nusq̃ apparebũt. Merito illic est seruus nõ timens dñm suum. Memoratus enim timor iudicii / & terror/ atq; formido futurorum: timorẽ corruptibilem/ & carnalẽ/ in obliuionem deducit/ atq; foras mittit: Nõ enim serui dñorũ timoris recordãtur: neq; dñi seruis impare occurrũt. Vnus enim timor inqsitionis/ atq; iudicii apphendet cunctos. Merito illic est seruus nõ timẽs dñm suum: Ibi est Abdias/ non timẽs Achab dñm suum: Ibi est Honesimus/ non timens Philemonem dñm suum. Aliiq; inumeri reppiuntur/ & in lege/ & in euãgelio his similes: qui coelesti dño / ac deo oium seruientes: nõ timuerũt sup terram dños carnales/ ad obaediendum eis in malis: neq; in coelis eos timẽt in cõspectũ ueri dñi uenietes. Nam cum seruitutem carnalem pure eis/ atq; deuote exhibuissent: non discesserũt a creatoris seruitute. Hoc náq; oportet reddere seruos carnalibus dñis suis: ut nõ fraudẽt: ut nõ circũueniant: ut non isidientur dñis suis/ ut nõ ad oculum seruiãt: ut nõ in facie fingant: Sed foris ab oculis: sed foris a facie oẽm gratiam dñis suis ostẽdant. Huius náq; rei ingentem in coelis accipient remunerationem a dño oium/ atq; iudice uiuorũ & mortuorũ. In seruum uenundatus est Ioseph: Sed in malo/ atq; impio actu/ nõ obaediuit dñae suae. Merito & i terris in aegypto/ & in coelis in ppetuo dñabitur illi: quae illicite ad tps dominari uisa est eius. Haec scilicet uniuersa pro bonorum cõmemoratione diximus: a beato Iob etiam nos de his admoniti: dicẽte eo euidẽter. Pusillus/ & magnus ibi est: & seruus nõ timẽs dñm suum. Inueniet qui inqrere studuerit ẽt alia caetera his cõsonantia: & ea quae nunc istic p ordinem: & cuncta quae in priori multipliciter a iusto illo/ sunt dicta de dei magnitudine/ & de sua tolerãtia: quae sustinuit absq; culpa inocẽs in cõspectu dei coram oibus hoibus: quae sustinuit cum grauium actionibus atq; cõfessionibus dei: quae sustinuit/ piae tolerantiae formam pbens in ppetuo cũctis. Beati qui te fuerint imitati beatissime: beati qui tua uestigia fuerint secuti: beatiq similiter/ ut tu: in fide & pietate/ atq; in oium sibi accidẽtium tolerantia consumati fuerint: Hi requiescent in ppetuo apud deum patrem. Cui est gloria & imperium in saecula saeculorum. Amen.

Explicit tractatus Origenis super tres capitulos Iob.

ORIGENES SVPER LIBRO REGVM PRIMO DE CANTICO ANNAE HOMILIA VNICA.

NON Tunc tãmodo deus plãtauit paradisũ: sed donec statuta mortalium: donec salus hominum diuinis institutionibus procuratur: semper fuit ea quae uox iusti orat in psalmis / cum dicit. Inducẽs planta eos in mõte haereditatis tuae. Vnde & oẽs oramus/ esse plãtatio dei: quia siqs non fuerit plantatio dei: sñia semel a iudice oium saluatore nro lata est: dicẽs. Ois plantatio quã non plãtauit pater meus coelestis/ eradicabitur. Deus ergo plantat: & est ppria quaedam dei agricultura/ & necesse est: q ager ille quẽ deus colit/ & plantat: non unam habeat arborũ speciem: sed tanq̃ rus diuitis & potentis agricolae: oi ut uirgultorũ genere refertum. Quomõ autem oia habeantur in agro dei: consyderemus ex huius terrae agris/ quos hoies colunt. Nunquid nam in agro suo/ paterfamilias agricola totum uineas habet: aut totum ficus: aut totũ mala: uel palmas? Sed qui diligens & industrius est colonus: ex his oibus agrum cõsitum hẽt/ & refertum. Sic ergo intelligamus/ etiam in agro illo quem deus plantat: quia nõ una sola arborũ species est/ quae tñ dulcia ferat poma. Sed aliqua dulcia/ & aliqua austera: suae tñ unũquodq; utilitatis/ & grãe est. Nolite ergo illud in nobis reqrere: q in papa habetis Alexãdro: fatemur enim q oẽs nos superat in gratia lenitatis: eius gratiae: non ego solus praedicator existo: sed uos omnes

expti:cognoscitis & probatis. Et ideo eiusdem quidem agri plantæ esse possumus/& optamus:non tñ
eundem saporem reddere in fructibus:quibus confitemur/nos habere aliquid amaritudinis in sapore:
aut forte q̄ uideatur magis q̄ sit amarum. Quia sermo correctiōis amarus qdem uidetur esse dum corripit:dulcis autem efficitur/cum emēdat. Vide etiam
ipsius dñi/& saluatoris nostri sermones:qa non oēs
beatitudinem cōtinent:nec oēs de uenia/& indulgētia protestātur. Sed sunt in uerbis ipsius etiam austera quædam/& tristia:nūc enim dicit. Beati qui hæc
& hæc agunt:ita dicit:Væ illis/qui hæc & hæc egerint. Ego hoc etiam in ,pphetis pscrutatus sum:& inueni in paucis prophetaꝝ istud esse cōcessum:ut nūq̄ aliquid populis amarum aut triste loquerētur:sed
dulcia semp/& lenia. Obseruatum tñ est etiam a prioribus nostris:q̄ in psalmis tñmodo illis/qui adtitulātur filiis choræ in ipsis solis nihil amaritudinis uel
austeritatis/uidetur inferri. Sed hoc eis/quasi diuino munere cōcessum est:ut nois eorum psalmi:semper læta quæq; cōtineāt:Est ergo etiam in ipsis prophetis multa diuersitas:alii tristia:alii læta denunciāt
sed & ipse Apostolus Paulus/qui imitator est xpi:habere se dicit uirgam/ad eos utiq; / qui indigent disciplina:& in spiritu mansuetudinis uenire se dicit/ad
eos profecto/quorum uita culpis carebat:Et ita inuenitur in una/eademq; eius epistula sermo & amarus/
& dulcis:sicut & ad Corinthios in prima parte prioris epistolæ/dicit. Quia in oibus diuites facti estis in
ipso:in omni uerbo/& in omni sciētia:sicut & testimonium xpi cōfirmatum est in uobis:ita ut nihil uobis desit in nulla gratia:expectantibus reuelationem
dñi nŕi Iesu xpi. Et paulopost ,pgrediens:Vide qualiter sermo eius exasperatur/cum dicit. Oīno auditur
in uobis fornicatio:& talis fornicatio/qualis nec inter gentes:ita ut uxorem patris habeat aliquis. Et uos
inflati estis:& non magis luxistis:ut tollatur e medio uestrum/qui hoc opus fecit. Hoc autem ideo faciebat:quia nō oēs ad quos sermo eius dirigebatur
laude digni erant:neq; oēs cōfutari uel corripi mærebantur. Et ideo amara dulcibus miscetur:ut laus ad optimos quosq;:correctio uero referatur ad pessimos.
Hæc iccirco diximus in præfatione:qa scio uos cōsueuisse lenissimi patris/dulces semper audire sermones:nostræ uero plantationis arbuscula/hñt aliquid
austeritatis in gustu:qđ tñ orantibus uobis/fiet medicamentū salutis. Quia & medicamenta/quædam
sunt dulcia:quædam uero austera:nōnunq̄ & amara. Et tñ in suis quæq; locis remedia tribuunt/si cum
mensura/& tpis oportunitate sumantur. Historia nobis recitata est:de primo libro regnoꝝ. quæ ita uidetur difficilis:ut absq; diuinæ uirtutis gratia/explanatio eius nō posset exponi. Deferŕ ergo ibi. ¶ Erat uir
unus ex Ramathain Sophin/de mōte Effraim:& nomē eius Helchana:& cum enumerasset oēm eius generationem/dicit. Et huic erant duæ uxores:nomen
uni Annæ:& nomen secundæ Fenennæ:& nati sunt
Fenēnæ filii:& Annæ non erat filius. Et ascendebat
uir ille de ciuitate sua/a diebus/in dies/ut adoraret &
imolaret dño uirtutum in sylo. Ibi erat Heli:& duo
filii eius Ophni & Phinees sacerdotes dñi. Et facta
est dies in qua imolauit Helchana:& dedit Fenennæ
uxori suæ/& oibus filiis eius/& filiabus suis partes.
Annæ autem dedit partem unam:non enim hēbat
filios:quia cōcluserat dñs uuluam eius. Tum demū
refert scriptura:quia cōtristata est Anna:eo q̄ acceperit Fenenna plurimas portiones/cum filiis suis:ipsa
unam solam accepetit partem:Et quia hoc dolore pcussa tēplum dñi ingressa defleuerit:& orauerit cum
silentio:ita ut non audiretur uox eius. Et qa putans
eam Heli sacerdos esse ebriam:increpauerit eam. Ipsa
uero cum hūilitate rñdens/satisfecerit sacerdoti:Orauerit autem ad dñm ut cōciperet filium:pmittens se
deo consecraturā quodcūq; genuisset. Et cum ex repromissione filium suscepisset:referŕ q̄ a lacte depulsum:obtulerit eum dño:nō enim poterat offerre eū
dño prius q̄ a lacte eum depelleret. Offert ergo eum
in oratione quadam propheticis distincta misteriis:
Abreuiauimus inquātum potuimus cōtinētiam lectionis. Videamus nunc qd etiam per hæc quæ ,ppo
suimus indicetur. Fortassis enim dicat nobis aliquis
ad audientiam legis nŕæ/nuper accedens. Christiana religio pudicitiam ,pfitetur:in tñ (ut si fieri pōt)
non cōtigamus oino mulierem. Sic enim dicit Apostolus. Bonum est enim homini/nō tangere mulierem. Iste autem iustus tuus Helchana:q nobis a scriptura proponiŕ ad exēplum:duas simul uxores habuisse describitur:ex qbus/illa quæ prius noiatur/nō
habet filios:id est anna. Fenēna autem & multos habere filios dicitur:& multas accipere portiones. Illa
autem prior unam solam:qa sola est/accæpit ptem:
& de sterilitate conqueritur. Nunqd nam etiam nos
contristari debemus:qa filios non habemus:& uirgines nostræ contristari debent:q̄ sine filiis uiuunt?
Hæc dixi assumens psonam eorum qui nōdum plene instructi de his quæ in scripturis ueteribus recitantur:moueri scrupulosius solent. Deprecor autem uos
oēs:ut qm̄ sensum tam difficilium reꝝ conamur aperire:& ea quæ uelamine obtecta sūt:ecclesiæ auribus
pandere (In lectione enim ueteris testamenti sicut dicit Apostolus:uelamen est positum) precibus a dño
postuletis:ut dignetur nobis ad se conuersis/auferre
uelamen:etiam de hac lectione/quā habemus in manibus:& planius nobis reserare quæ tecta sunt:ut &
nos possimus/reuelata facie in his quæ lecta sūt/gloriam dñi speculari. Erat (inquit) uir unus ex Ramatha de monte Effrain. Non me latet:primo hoc q̄ in
aliquibus exēplaribus habetur. Erat uir qdam. Sed
in his exemplaribus quæ emēdatiora probauimus:
ita habetur. Erat uir unus:in quo nobis etiā hebræi/
qui cōtradicunt in cæteris/acquiescunt. Erat quoq;
uir unus. Vide si nō hoc ipsum/ad laudem pertinet
iusti:q̄ dicitur de eo/erat uir unus. Nos q adhuc peccatores sumus:non possumus istum titulum laudis
acquirere:

acquirere:quia unusquisq; nrm nõ est unus/sed multi. Intuere n. iq; illius uultum nunc irati:nunc iterum tristis:paulopost rursum gaudentis:& iterum turbati: & rursum lenis:In alio tpe de rebus diuinis & de uitæ æternæ actibus cõsulentis: paulopost uero uel quæ ad auaritiam/uel quæ ad gloriam sæculi pertinent molientis. Vides quõ ille qui putatur unus eẽ: non est unus:sed tot in eo psonæ uidentur esse:quot mores: quia & sm scripturas. Insipiens sicut luna mutatur. Vñ & luna cum uideatur una esse per substantiæ immutationem:tñ a semetipsa semper ipsa alia est:sempq; diuersa:& sic etiam in ipsa constat:q una/multæ sint. Sic ergo etiam nos qui adhuc insipiẽtes & impfecti sumus:qa semp mutamus sñias:& semp diuersa cupimus/& sentimus:unus nõ possumus dici. De iustis autem non solum per singulos unus dicitur:uerum & oẽs competenter unus dicuntur. Et cur non oẽs unus dicantur:quorũ cor/& aĩa una esse describitur? unam semp oẽs sapientiam meditantur: unum sapiunt:unum sentiunt:unum deum ueneratur:unum Iesum xpm dñm confitentur:uno spiritu dei replentur? Vnde merito & ipsi oẽs non solum unum:sed & unus dicuntur:sicut & Apostolus designauit/dicens. Oẽs quidem currunt:sed unus accipit palmam. Vides manifeste quia oẽs iusti/unus est: qui accipit palmam? Vere enim imitatur iustus/qui talis est/unum deum. Nam(ut ego arbitror)etiam illud q per prophetam dicitur. Audi Israel: dñs deus tuus/deus unus est:non tñ numero unus designatur utiq;:qui supra oẽm numerum esse credẽdus est. Sed per hoc magis unus dici itelligendus est:q nũq̃ a semetipso alter efficitur:hoc est nunq̃ mutat:nunq̃ in aliud uertitur:sicut de eo Dauid ptestatur: dicẽs. Tu autem idem ipse es:& anni tui non deficiẽt:Sed & illud in hũc sensum respicit scriptum est. Ego sum dñs deus uester:& non mutor. Immutabilis ergo est deus:& per hoc unus dicitur:q nõ mutatur: Sic ergo & imitator dei iustus/q ad imaginem eius factus est:unus etiam ipse cum ad pfectum uenerit appellatur:quia & ipse cum in uirtutis sũma constiterit/non mutatur/sed unus pmanet semper. Nam dum in malitia est/unusquisq; per multa diuiditur/& in diuersa dispgitur:Et dum in multis est malitiæ generibus:dici non potest unus. Igitur quia sm mirabilem hanc unitatẽ unus est iustus:imo & plures iusti unus sũt: ideo & sanctus Apostolus oẽm cohortat̃ ecclesiam dicens. Vt idem dicatis oẽs:& non sint in uobis scismata:sitis autem pfecti in eodem sensu: & in eadem sciẽtia. Propterea etiam in actibus apostolorũ cor/& aĩa credentium una esse dicitur. Si autem etiam subtilius aliqd consyderare uelimus:inuenire possumus/& aliam unitatem. Verbi gratia. Si ita mortificauero membra mea:ut iam nõ concupiscat caro aduersus spiritum:neq; spiritus aduersus carnem:si iam nõ sit alia lex in mẽbris meis:q repugnet legi mentis meæ: & captiuum me ducat in legem peccati. Si oĩa quæ intra me sunt in uno atq; eodem sensu perfecta sunt:

& una atq; eadem sñia mouentur: tunc ero ẽt ego uir unus. Hic igit̃ unus laudabilis duarũ uxorũ uir: primo oĩum uñ sit uideamus. De mõte(inquit)Effraim. Ergo nõ est iustus de uallibus:nec de campis: nec de ullis iferioribus locis:sed nec de collibus quidem:sed de monte est. Et de quo monte? de Effrem/ qui interptatur fructificatio. Est ergo de monte frugifero:& locus ei⁹ est frugifer. Vide/& scriptura quã laudem mõtium dicit. Deus(inquit)deus mõtium est:& non est conuallium. Sed & nomen iusti huius est Helchana:quod iterptatur possessio dei. Certum est:quia ille de quo dictum est q unus esset uir: possessio dei est:& non possessio dæmonum. Quem eñi possident dæmones:nõ est unus/sed multi. Sicut & ipsi dæmones/de eo quem possidebãt/ rñderunt/dicentes:quia legio nomẽ est ei. Vnus uero est Helchana qui est possessio dei:qui & habet patriam/mõtem Effrem/mõtem frugiferum. Iste ergo tam laudabilis uir habuit duas uxores:nomen uni Anna:& nomẽ secundæ Fenẽna. Habebat autem filios de secunda Fenenna: sterilis uero erat prior illa: quæ & nobilior erat. Similia inuenies etiam in Genesi. Cognata qppe sibi est diuina scriptura. Inuenies ibi primã uxorem Habraæ Sarram nobiliorem:Secundam uero Aegyptiã Agar ignobilem fuisse: & ante patrem effectum Habraam de ignobili/q̃ de nobili:Fit tamẽ postmodum etiam de nobili coniuge pater. Ita ergo etiam nunc Helchana hic qui est possessio dei: prius de secunda uxore efficitur pater:qñ quidem concluserat deus uuluam Annæ:sicut & prius concluserat deus uuluam Sarræ:Post plurimos uero partus Fenennæ:etiam Annæ uulua orõnibus & pcibus aperitur:& efficitur etiam ipsa mater filii eius/quem obtulit deo. Quid ergo hæc in se sacramẽti contineãt/ uideamus. Fenẽna interptatur conuersio. Anna aũt interptatur gratia. Vnusquisq; ergo nostrum q uult effici possessio dei:istas sibi duas iũgat uxores: & cũ ipsis/sibi nuptias celebret. Primam sibi iungat/quæ nobilior est:& generosior/gratiã. Hæc enim nobis per fidem prima cõiungitur. Sicut & Apostolus dicit. Gratia salui facti estis per fidẽ. Secundæ uero cõiungimur Fenẽnæ:idest conuersioni:quia post gratiam credulitatis/emendatio fit morum & uitæ cõuersio. Sed cum iste sit ordo nuptiarũ:alius ordo pcreationis efficitur:prima nãq; nobis filios parit Fenenna:quia primos fructus de conuersione proferimus:& prima iustitiæ germina de actibus & opibus procreamus. Primum nãq; iustitiæ opus est/cõuerti a peccatis:quia nisi ante cõuertamur:& declinemus a malo:non poterimus de Anna effici patres:nec de gratia filios generare. Videamus ergo nunc uniuscuiusq; differentias. Fenenna filios habet: sed qui non assistunt deo. Neq; enim tales filii possunt esse cõuersionis/ut assistant/& adhæreant deo. Nec tñ inanes/ & penitus alieni sunt a rebus dei. Accipiũt nãq; partes de sacrificiis diuinis:& edũt de hostiis dei. Vnusquisq; ergo nostrum primo cõuertitur a peccato:&

ex conuersione generat opera iustitiæ. Postea uero
excitata in nobis Anna per zelum/ & æmulationem
boni:precem fundit ad dñm:ut & ipa filios generet.
Quales ergo Anna/quæ est gratia filios generat:qui
assideant deo! Gratia enim & ueritas per Iesum chri/
stum facta est. Hic ergo est filius gratiæ: q deo uacat/
& uerbo dei. Vis autem euidentiorem tibi ostẽdam/
& in euágeliis huiusmodi intelligẽtiæ formam:quæ
in lege quidem adumbratur per uxores. In euágeliis
uero iam prius describit̃ p sorores! Vide Martham/
& Mariam:ex quibus Martha quidem cõturbatur/
& satagit circa multum ministerium:& explet opera
conuersionis: & per hæc uelut conuersionis filios
generat. Maria uero secus pedes uerbi dei optimam
partem dicitur elegisse: & per hæc intelligitur uelut
gratiæ gemina ꝓcreare. Sic ergo & nunc Anna ge/
nerat filium. Quem filium! Samuel (inqt) qui deo
assistat: de quo in psalmis dicitur. Moyses & Aaron
in sacerdotibus eius: & Samuel in his qui inuocant
nomen eius. Sed & Hieremias dicit. Si steterit Moy/
ses/ & Samuel in conspectu meo non remittam eis.
Si ergo tantus & talis est filius gratiæ: & nos festine/
mus quidem ad Annæ nuptias. Sed patienter aga/
mus/ ut prius nobis filii de conuersione nascantur:
prius in bonis operibus placeamus: tunc demum ẽt
de gr̃a/ & dono spiritus/ filium procreamus. Et qua/
lis hic filius est! Samuel inquit: qui interꝓtatur: ubi
ipse deus. Vides quales filios generat gratia! Sic eni
scriptum est de his qui spiritus gratiam cõsecuti sũt/
dicẽte Apostolo. Si uero ꝓphetetis oẽs: intret autem
imperitus/aut idiota in conuentum nostrum discer/
nitur ab oĩbus: diiudicatur ab oĩbus: occulta quoq;
cordis eius manifesta fient: & tũc cadens in faciẽ ado
rabit deũ dicẽs. Quia uere deus in nobis est. Hoc est
ergo ꝙ interꝓtatur Samuel: ubi ipse deus. Vbi enim
spiritus gratiæ est: ibi ipse esse dicit̃ deus. Sed iste no/
bis talis filius nõ potest nasci: nisi præcesserint prius
filii Fenẽnæ. Nisi enim præcedant opera conuersio
nis: nõ merebimur spiritus gratiam: nec ex ipsa pos/
sumus donum spiritus generare. Videamus autem
& ad quem locum conueniebat Helchana cum uxo
ribus suis. Immolare (inqt) dño in Sylo. Et ibi Heli
& duo filii eius: Ophni & Phinees/ sacerdotes domi
ni. Sylo nomen est loci/in quo sacrificia dño offere/
bãtur: priusq̃ templum ædificaretur in Hierusalem.
In hoc ergo loco qui appellat̃ Sylo: hostiæ pro pec/
catis offerebãtur: & ibi fiebat purgatio peccatorum:
Sylo autem iterpretatur auulsio/uel excaltiatio/ hoc
est calciamenti resolutio: & uterq; sensus cõuenien/
ter aptatur: locus enim in quo peccata purgant̃/recte
auulsio noiatur: ubi auellitur cor lapideum & inseri/
tur cor carneum. Vel excaltiatio: quia omnes donec
ad locum sãctum ueniamus/calciati sumus. Quum
autem ꝑuenerimus ad eum: discalciari iubemur. Si/
cut dicitur ad Moysen. Solue corrigiam calciamenti
tui: locus enim in quo tu stas: terra sancta est. Nunqd
putamus ꝙ in his nõ aliquid mysterii obtectum sit.

Sed quia deus execrabatur calciamenta Moysi cor/
poralia: ideo hæc iubebat! Aut illud magis putan/
dum est: ꝙ cum exiret de terra ægypti/habebat calcia
menta de pellibus mortuis: & erat uelut quadã mor
talitate cõstrictus. Cum uero cœpit proficere ad uir/
tutem/ & ascendere in montem dei/atq; ibi ĩmortali/
bus ministrare mysteriis: tunc dicitur ad eum/ut indi
tia mortalitatis obiiceret: quæ in calciamẽtis pelliceis
designãtur! Ego puto/quia ꝓpterea etiam apostolis
suis saluator præcepit: ne habeãt calciamẽta in pedi/
bus suis: ut & ipsorum pedes qui currebãt ad ãnun/
ciandam uitam æternam: omni carerẽt mortalitatis
inditio: quippe qui illam uiam incederent/ quæ di/
cit. Ego sum uia/& ueritas/ & uita. Nemo enim uiam
uitæ cum inditio mortalitatis incedit. Talis est ergo
locus iste Sylo: ubi est Heli uir minus laudabilis. Pro
peccato enim retrorsum corruens expirauit. Et non
putemus/ꝙ ille solus retrorsum corruens/exspirauit:
sed & nunc si quis retrorsum corruit: siq̃s retro con/
uertitur a fide & ueritate: necesse est ut cadat: & ut cõ/
tinuo moriat̃. Sed & in deuteronomio cõminatio
peccatoribus intẽtatur: cum dicit̃ ΟΠΙΣΘΟΤΟΝΟΣ:
Opisthothonos. i. isanabilis. Opisthothonos autem
tergi ægritudinem/ & posteriorum ꝑtium significat:
ut utiq; non sine causa cum tot genera languoris ha
beantur: humani hoc potissimum languoris genus
ascribit̃ peccatori. Nam & in Genesi/ uxor Loth qa
retrorsum conuersa est: diuinum dicitur transgressa
præceptum/ quo ei mandatum fuerat: ne retrorsum
respiceret/ neue staret in omni regione: & ideo effecta
est in staticulum salis. Dominus quoq; noster & sal/
uator in euãgelio. Nemo (inquit) mittens manum
in aratrum/ & retro respiciẽs: aptus est regno dei. In/
sup quoq; cum de plurimis docuisset/addit & hoc/
dicens. Memores estote uxoris Loth. Optimum igi/
tur est/obliuisci priora: obliuisci præterita: uti ne cõ/
ꝓhendat nos Opisthothon isanabilis languor: neq;
cadamus retrorsum sicut Heli/ & moriamur. Ibi au/
tem erant duo filii Heli. Heli interpretatur Arabs/ si/
ue extratorius: Extratorius quippe a deo est: qui non
tenet disciplinam: qui delinquentem filium non ca/
stigat: non corripit/ut emendet: qui indulget uitiis:
qui delicta non punit: Sicut & Apostolus dicit.
Quod si extra disciplinam estis/ cuius ꝑticipes facti
sunt omnes: ergo adulterini: & non filii estis. Iste est
igitur Heli qui propter hæc punitur a deo. Videa/
mus autem qui sint etiam filii eius. Ophni (inquit)
& Phinees. Interpretatur autem Ophni: excelsus cõ/
uersionis. De Fenenna pauloante diximus: ꝙ esset
cõuersio: hic autem qui excedit: & longe efficitur ab
emendatione: nec conuerti uult ad dñm: propterea
impius ꝑmanet: Sed & quicũq; est/ quem uidemus
post peccatum non conuerti ad poenitentiam: non
recipere metum futuri iudicii: & uerbi diuini præci/
pientis: Nunquid qui cadit: nõ adiiciet/ ut resurgat:
aut qui auersus est non reuertetur! Recte etiam de ip
so dicimus/ quia sit Ophni excedens a conuersione.

Sed &

Sed & alius eius filius dr Phinees. Duos nouimus
in scripturis/hoc noie/cōpellatos. Phineē illū iustum
filium Aaron:& hūc iniustum filiū Heli. Vñ & com
petēter duas huius nois iterptationes iuenio. Signifi
cat eni Phinees in lingua nr̃a:oris obturatio: uel ori
parcēs: Pctōr ergo & q fiduciam nō hēt ad loquen/
dum:obturatū hēt os. Iustus uero pcit ori suo. Ho/
dieq in sacerdotib⁹ dñi hētur uterq Phinees: hētur
& Eleazar:q i scripturis primus eps noiatus est:sicut
& in numeris scriptū est. Sūt ergo hodie quoq in sa
cerdotibus dñi Phinees:qcūq parcūt ori suo: & ois
sermo malus nequaq̄ de ore eorꝝ pcedit. Sūt ergo sa
cerdotes:ex quorꝝ ore/nullū scādalum/nullū mēda/
ciū:nullus dolus: neq falsitas ulla depromit: & isti
merito Phinee illi Aaron filio/comparant. Sūt aūt
aliq/ & fm istū Phineem Heli filiū sacerdotis:q obtu
ratū os hñt/siue impitiæ uitio: siue cōsciētia pctōrꝝ.
Sed hoc est q depcorrut siqs est:q se in sacerdotalem
ordinē adscitum uidet:satis agat eruditioni/uel emē
datiōi opam dare:& festinet effici de illo nūero btō/
rūne forte inueniat ex istis sacerdotibus:q & repro/
bant/& puniūtur a deo. Sed tps est iam ēt de orone
Annæ/quā pfudit offerēs deo Samuelē:quē a lacte
depulerat:pauca memorare. In qua primo qdē hoc
dicimus:q is q deo offertur puer/offerri aū non po/
tuit/quā depelleret a lacte. In quo oñditur cōsecrati
deo neminē posse:q adhuc lacte alitur:& puer est sen
sibus:atq exps est sermonis iustitiæ. Nec sacerdota/
lia pōt pcurare sacramenta:nisi desistat a puerilibus:
& in maius ascēdat:ab his qbus Apostolus dicit. Lac
uobis potū dedi/nō escā:nōdum.n.poteratis. Alio/
qn fm lrām/qd uidet opæ pcii puerulū nup a lacte
deuulsum/deo offerri:ubi nō mater itererit nō nutri/
ces fouebūt:neq educādi pueri aderūt ulla subsidia?
Sed uide qa scripturæ sermo ita aptat⁹ est:ut figurali/
ter doceat:q ois q primo ad fidē cōuertitur:lacte &
nō cibo forti alitur:de qbus in alio loco dr. Et effecti
estis/q lacte idigeatis:& nō cibo forti:qm ois q lacte
alitur/alienus est a sermōe iustitiæ. Paruulus.n.est:p/
fectorꝝ uero est cibus solidus:q p possibilitate sumē/
di/exercitatos hñt sensus/ad discretionē boni ac ma/
li. Igit qcūq nōdū a lacte depellit/sed puulus est: nō
pōt ascēdere ad tēplū dñi:nō pōt ascēdere ad myste/
ria sacerdotū:nec sacrificiis interesse. Sed nec mr qdē
eius ascēdit:cū posset ascēdere. Gr̃a.n.est mr eius An
na:quæ seruat/& custodit eū/& enutrit:ut tpe opor/
tuno/cū ipso pariter ascēdat: Quæ cū uiderit ei adesse
tps:ut iā recedēs a lacte/solidis/& fortibus cibis uta/
tur. Vt possit & sacerdotib⁹ iteresse:& de altaris edere
sacrificiis: tūc eū deo cōsecrat. Vide si in alio loco/in
scripturis scis/iuenis signari aliquē a lacte depulsum.
Ego tñ quantū ad psens memoria suggerit Isaac me/
mini:de quo & scriptū est:qa conuiuiū magnū fecit
Habraā ea die/q̄ a lacte depulsus est Isaac filius suus.
Apud hoīes q dē sæculi huius:parentes solēt natalis
diē celebrare filiorꝝ. Habraā uero nō celebrat natalē
diem Isaac filii sui:sed illū diē festum agit/ & lætitiæ
deputat/& conuiuia celebrat:cum eum a lacte depel/
lit:& ad cibos fortes/& solidos applicat:quasi p hæc
diceret Isaac: Cum factus sum uir/deposui quæ erant
puuli. Oportebat ergo talem esse hunc qui offertur
domino:ut habitet in sanctis:q possit uesci carnibus
sanctis:de qbus scriptum est. Sāctificamini ut mādu
cetis carnes. Sed uideamus quali eum pce Anna.i.
gr̃a cōsecrat dño. Nouum qppe aliqd ex ipsis princi
piis obseruabimus. Ait.n. Et orauit Anna & dixit: Et
nusq̄ eam quasi ad deū orātem iuenio/uel loquētē:
nisi per duo tm̃ uerba/ubi dicit. Lætata sum in saluta/
ri tuo. Et aliud. Quia nō est præter te. Initium aūt sic
hēt. Exultauit cor meū in dño. Nō dixit exultauit cor
meū in te. Si.n.esset orō:ita dici cōsequens erat. Exul
tauit cor meū in te. Et iterꝝ in sequēti uersu dicit. Exal
tatū est cornu meū in deo meo:non dixit: Et exaltatū
est cornu meū in te:sed in deo. Dilatatū est sup inimi/
cos meos os meū. Lætata sum in salutari tuo. Vnus
(ut dixi) sermo cōtinet/lætata sum in salutari tuo. Et
in cōsequentibus nō dicit:qa non est sanctus nisi tu.
Sed nō est (inquit) sanctus/sicut dñs:& nō est præ/
ter te. Hic sermo uidet seruasse orōnis ordinē. In no/
uissimis autem longe a supplicationis spē:etiam cō/
monitiones quasdam itroducit/dicens. Nolite mul/
tiplicare loqui mala:neq exeat magniloquacitas de
ore uestro:qa fortis in sciētia dñs. In quo iam nec ui/
detur ad dñm loq. Quid ergo dicemus de his? Ego
cum legerem aliqñ apud Apostolum qd⁹ dixit: Sine
intermissiōe orate:quærebā si præceptum hoc pos/
sibile eēt impleri. Quis.n.pōt nūq̄ desinere ab ora/
tione:ita ut neq cibū/aut potū sumendi tps habeat?
Quippe ut hæc fiant intermittenda uidetur oratio.
Sed ne dormire qdē:aut aliqd aliud hūani usus age/
re fm istud præceptū:oratio cōiter itellecta/cōcedit.
Videamus ergo ne forte oēs actus eius/qui in diui/
no uersat officio:& oīa gesta/uel dicta:quæ fm deū
gerit:& dicit/ad orationem reportētur. Si.n.oratio
hoc solum intelligat:q cōiter scimus: neq Anna in
his uerbis orasse uidebit:neq ullus iustorꝝ scdm apo
stoli mādatum:sine itermissione orare/docebitur. Si
uero oēs actus iusti quos fm deum agit/& fm man/
datum diuinum/oratio reputatur. Quia iustus sine
intermissione/quæ iusta sunt/agit:per hoc sine inter/
missione iustus orauit:nec unq̄ ab oratione cessauit:
nisi iustus esse desistat: cum enim iniustum aliquid
agimus:aut delinquimus/certum est/q eo tpe/etiam
ab oratione cessamus. Puto q hæc edocemur/& in
psalmis/cum dicitur. Eleuatio manuum mearum/sa
crificium uespertinum. Non enim puto q si quis ele
uauerit uel extenderit manus ad coelum (ut habitus
esse orantium solet) continuo sacrificium obtulerit
deo. Sed uideamus ne forte hoc est/q ibi indicat ser
mo dei:qa per manus/opa/intelliguntur. Eleuet ma/
nus ille qui eleuat actus suos a terra: & conuersatio
eius adhuc in terra ambulātis/in coelis est. Excelsi er/
go actus/& sublimes:quos uidētes hoies/magnifi/
cant patrem coelestem:eleuatio manuum dr: sacrifi/

cium uespĕtinũ. Aut nõ hoc/& in lege p̃ misteriũ do/cebaƭ: cum Moyse eleuãte manus: uincebat Israel: Dimittẽte uero: & deiiciẽte deorsum: uincebat Amalech. Et si oia hæc figuraliter contingebãt illis: scripta sunt uero pp̃ nos: i quos fines sæculoꝝ deuenerũt. Intelligere debem⁹: qa donec famulus dei eleuat actus suos ad deũ/uincit gens dei: cum aũt deiecerit/& dimiserit manus. i. actus suos: uincit Amalech inimicus dei. Aut qd uideƭ? Volo. n. paululum imorari cum his q nolũt hæc spũaliter: sed s̃m lrãm ĩtelligi. Nũqdnam putãdum est: q̃ oipotens deus ad manus respiceret Moysi: & siqdem uideret eas sursum eleuatas: Israel uictoriã daret. Si uero deorsum deiectas/Amalechitis? Siccine dignũ est dei sci spũs sentire sermonibus? An illud potius putãdum est: q̃ futura in his mysteria præformabat: quæ qdem de crucis sacramẽto/& affixione manuũ saluatoris intelligi: tritum iam/& a multis sæpe disertũ est? Sed qm̃ ĩnouari semp iubeƭ his/q s̃m euãgelium uiuit: & nouũ testamentũ semp debet nouis sensibus illustrari: & cantari dño iubeƭ cãticum nouũ: & interior hõ nr̃/uõ dixit Paulus: qa renouatur/& stat: sed renouaƭ de die/in diem. Oportebat ẽt nos/& de oꝺonis mõ: qualiter sine intermissione orãdum sit: & de eleuatione manuũ: qd̃ sacrificium dr̃ uespertinũ: nõ solum usitatis/& attritis: sed aliquãtulum ẽt inouatis disertionibus/explanare. Videamus ergo/qd sibi uult rõ ista oꝺonis Annæ: quã si didicerimus: similiter fortassis & nos orare poterimus. Exultauit ĩnqt/cor meũ in dño: necessarie addidit/in dño. Est. n. exultatio/quæ nõ est in dño: Sicut & illud dr̃. Gaudete in dño. Potest. n. q̃s gaudere in carnalibus: & nõ in dño. Si. n. gaudeam q̃ inueni thesaurũ uisibilẽ: istud gaudium carnis est: & non est in dño. Si gaudeã q̃ me hoies laudãt: & forte nõ pro merito: nõ est hoc gaudere in dño. Si gaudeam in rebus fragilib⁹ & caducis. Hæc oia nõ hñt laudabile gaudium. Si uero gaudeã: qm̃ dignus habitus sum pro noie dñi iniuriã pati: istud gaudium in dño est. Quia ipse dixit/super his gaudete/& exultate: qa merces urã multa in coelis est. Si gaudeã cum odia in me exercenƭ iniustitiæ: Et si gaudeã/cum ĩpugnor ꝓpter uerbum dei: si gaudeã cum castigor in lãguoribus/in p̃secutionibus: in angustiis: si hæc oia lætus excipiam: istud gaudium in dño est. Et iõ nos docet scriptura: ut abiicientes gaudia terrena/fragilia/& caduca: de æternis gaudiis exultemus in dño: ut merito dicam⁹: q̃ Anna dixit. Exultauit cor meũ in dño. Et qm̃ cum hæc dicũtur: qdam de astãtibus/suppletus est spũ imundo: & exclamauit/ita ut fieret populi cõcursus. Dicamus & nos/qa Anna dicẽte. Exultauit cor meum in dño: cõtrarius spũs exultationẽ nostram in dño ferre nõ potuit: sed uult eam mutare: ut ablata ea/ĩtroducat tristitiam: & ꝓhibeat nos dicere: Exultauit cor meum in dño. Verũ nos nõ impediamur/sed magis/ac magis dicam⁹: Exultauit cor meũ in dño. Et pro hoc ipso/q̃ uidemus imundos spũs flagellari. Et qa per hæc multi cõuertuntur ad deum: multi emũdantur: multi ad fidem ueniunt: nihil est q̃ sine cã faciat deus: nec aliqd frustra fieri permittat. Nam qm̃ multi sunt q uerbo nõ credũt: nec rõnem doctrinæ suscipiũt: in hos cum dæmon ĩsiluerit: tũc cõuertuntur: ut ubi abũdauit pctm̃: supabundet gr̃a: Et ubi maligna uirtus opata est: ibi plus postmodũ dñi gr̃a opetur: qa cum expulerit dñi gr̃a/malignum spm̃: ĩtroducit spm̃ scm̃: Et anima quæ repleta fuerat spũ imundo: repleƭ postmodum spũ sancto. Ideo ꝓ his oibus/exultauit cor meum in dño: Exaltatum est cornu meũ/in deo meo. Sunt quædam cornua iustorum: qbus utunƭ uel agentes aliqd/uel loquẽtes. Sicut enim dicũt. In te/inimicos nr̃os uentilauimus cornu in græco dicit κερατιουμεν dicit: q̃ est cum cornu petimus/uel cornu uentilauimus. Sic & alibi dicit. Quia exaltabuntur cornua iusti. Oportet ergo nos habere ista cornua: quæ iustis de crucis xp̃i apicibus cõferunƭ: ut in his destruamus/& deiiciamus aduersarias uirtutes de aĩa nr̃a: qbus prostratis/& expulsis/possit in nobis plãtari uinea: quia uinea facta est dilecto: in cornu in loco uberi. Exaltatum est ergo cornu iustæ huius gratiæ: & ois iusti in dño. Dilatatum est os meum sup inimicos meos scriptũ est: Dilata os tuum/& adimplebo illud: & nunc dicit hæc iusta. Dilatatũ est os meum. Si idoneus/& fortis factus fuero in uerbo: & ualidus in sapiã: ita ut nõ angustis assertionibus: sed dilatatis affluẽtibus/cõfutare possem oẽm sciam extollentẽ se/aduersum fidem/& ueritatem xp̃i: uel cum incredulitatẽ/uel p̃fidiam arguens iudæorum ex lege & ꝓphetis rõne deprompta/oñdero esse xp̃m iesum: & in oibus potuero redarguere ueritatis inimicos: tũc digne possum etiam ego dicere. Dilatatum est os meũ sup inimicos meos. Si mihi certamen moueat Basilides: & cum uehementer obtriuero. Si Valentini discipulus occurrat qõnibus: & de hoc certamine/uictor exiero. Si his ꝓstratis/Martion occurrat: & discesserit ẽt ipse superatus. Dilatatũ est os meum sup inimicos meos. Si istis cõfutatis/occurrãt philosophi mulctãtes ĩplicitati fidei nr̃æ: & idiotas nos ĩpitosq̃ clamitãtes: cõuertar ẽt ad ipsos & ueræ sapiæ uiribus/falsæ ac fucatæ sapiẽtiæ nebulas obturbauero: & nõ solũ huius mundi/sed & principũ hui⁹ mũdi sapiam destruxero: tũc plenius dilatatũ est os meũ/sup inimicos meos. Sci est ergo uox ista/& p̃fectisq̃ reb⁹ ipsis & ueritate subnexum huiuscemodi possit ꝓferre sermonẽ: & dicere. Dilatatũ est os meũ sup inimicos meos. Oportet ergo nos primo dilatare os nr̃m: ut ipleat illud deus. Quõ aũt os primo dilatamus? p meditationẽ uerbi diuini: ut possim⁹ consq̃ ꝓficere: ut a dilatatiõe oris/ẽt ad cordis dilationem ueniamus: & cũ Apostolo dicere. Cor meum dilatatũ est ad uos o Corinthii. Ex latitudine. n. cordis: abundantia oĩ sapiæ ministraƭ. Quia lætata sum in salutari tuo. Si lætatus fuero in salutare dei: tũc dilataƭ os meum sup inimicos meos. Nõ est sanctus sicut dñs. Si scriptum esset: nõ est sanctus/nisi dñs: cõsequens erat/oẽs nos renunciare uobismet ipsis

bismet ipsis ab hac spe:ut sancti efficeremur. Nũc au/
tem necessaria distinctione utitur:& dicit. Nõ est san
ctus sicut dñs:hoc est : etiam si sint multi sancti : sed
nullus ita sanctus est:ut dñs. Possunt ergo multi san
cti fieri:sicut & mãdatum dei dicit. Sancti estote:qm̃
& ego sanctus sum. Sed quantũcunq; quis in sancti/
tate proficiat : quantũlibet puritatis / & syncæritatis
acquirat:ita esse sanctus homo non potest/sicut do/
minus:quia ille sanctitatis largitor est:iste susceptor.
Ille sãctitatis fons est:hic aũt sancti fontis potator est.
Ille sanctitatis lux est:hic sãctæ lucis inspector:& ideo
non est sanctus sicut dñs:Et non est p̄ter te. Quid est
q̃ dixit/non est p̄ter te? non aduerto si dixisset / non
est deus præter te:uel non est creator præter te:aut ta/
le aliquid addidisset:nihil requirendum uidebatur.
Nunc autem quia dicit:nõ est præter te:mihi hoc ui/
detur in loco designari:nihil eorũ quæ sunt proprie
esse:hoc ipsum quod sunt:naturaliter non hñt:tu so
lus autem es:qui qđ es a nullo datum est. Nos enim
oẽs idest uniuersa creatura nõ eramus / anteq̃ create/
mur:& ideo q̃ sumus/uolũtas est creatoris . Et quia
aliqñ nõ fuimus:non est integrum/si dicatur de no/
bis:quia sumus:quãtum ad illud expectat cum non
essemus:sed solus est deus:qui qđ est semper habuit:
& nõ accepit ut esset initium. Deniq; Moyses cum
discere uelit a deo/quod ei nomen esset:docens eum
deus dicit. Ego sum qui sum:& hoc mihi nomẽ est.
Si ergo aliud aliquid in creatoris hoc noie uel hac si/
gnificantia appellari possit:nunq̃ diceret dñs/hoc si/
bi nomen esse. Sciebat enim se solum esse : creaturas
uero a se accepisse/ut essent. Nam & umbra/ad com/
parationem corporis non est. Et fumus ad compa/
rationem ignis:ignis non est. Sic ergo & quæ in cœ
lis sunt/& quæ in terra:uisibilia/& inuisibilia:quan/
tum ad naturam dei p̄tinent:non sunt:quantum ad
uoluntatem creatoris sunt:hoc quod ea esse uoluit/il
le qui fecit. Ideo ergo dicitur quia præter te non est:
Nõ est potentia:sicut deus noster / simile est hoc illi/
quod superius dcm̃ est:quia nõ est sanctus/sicut do/
minus. Sicut enim ibi nõ dixit:quia non est sanctus
quisq̃:sed nõ est sanctus/sicut dñs:ut ostẽderet : q̃a &
si sunt sancti:sed nemo ita est sanctus/ut est dñs. Ita &
in hoc loco/etiam si sit aliquis potẽs:non est (inq̃t)
potẽtia sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui
excælsa. Cur non dixit nolite loqui excælsa? Ergo li/
cet mihi aliqua loqui excælsa:multiplicare autem ex/
cælsa/& ardua/non mihi licet. Hoc enim uidetur de/
signari/per id q̃ dcm̃ est. Nolite multiplicare loq ex/
cælsa . Quid ergo per hoc indicetur consyderemus.
Non p̄mittitur hũanæ naturæ multa excælsa loqui:
neq; multa excælsa intelligere:nã & Salomon dicit.
Altiora te ne quæsieris:& fortiora te ne scruteris : de
quibus præceptum tibi est:hæc intellige . Ergo & in
hoc loco dr̃ excælsa/nõ ut oĩno non quæras : sed ne
de his multiplices q̃õnes. Respicienti quippe ad im/
becillitatem hũanæ cõditionis:sufficiat tibi ea de ex/
cælsis/& arduis/uel inq̃sisse/uel ꝓloqui:quæ uitam
uel inq̃rentibus/uel loquentibus tribuant : quæ aũt
sunt in q̃bus excælsa me loqui necesse est? Quãdo de
oĩpotentia dei loquor : de inuisibilitate & sempiter/
nitate eius:excælsa loquor qñ de unigeniti eius coæ/
ternitate/cæterisq; mysteriis ꝓnũcio:excælsa loquor:
qñ de spũs sc̃i magnificẽtia dissero : excælsa loquor.
In his nobis tñ cõcedere loq excælsa : post hæc tria/
iam nihil loquar excælsum. Oĩa enim humilia sũt/&
deiecta : quantum ad trinitatis huius cælsitudinem
spectat. Nolite ergo multiplicare loqui excælsa : nisi
de patre/& filio/& spiritu sc̃õ. Et ut plenius/manife/
stum fiat qđ loq̃mur:utamur adhuc (si uidet̃) exẽ/
plis:uerbi gr̃a. Gentes/multos introducunt deos . Isti
multiplicant loqui excælsa. Hæreticorũ q̃dam dere/
linquẽtes creatorẽ mũdi & filium eius:fingunt sibi
aliũ nescio quẽ excælsiorẽ deum:& alios similiter i/
troducũt:quos deas/siue deos appellant. Et isti ergo
multiplicãt loq excælsa. Non exeat magniloquum de
ore ur̃o. Vere q̃ dcm̃ est ab Apostolo. Miser ego hõ/
q̃s me liberabit de corꝑe mortis huius? Cõuenienter
dici põt de oĩ hoĩe . Miserũ nanq; est mortaliũ genus.
Siq̃dem nõ solum in malis/sed & in bonis periclita/
mur. Verbi gr̃a. Visiones quasdã uidi bonas : factæ
sunt mihi reuelatiões:signa/ꝓdigia p̄ me ĩpleta sunt:
effectus sum bonus:Seruo iustitiã/cõtinẽtiam / ueri/
tatem:& in his periclitor. Quãdo enĩ nihil aliud fuerit:
zabulus pro his oĩbus suscitat mihi supbiam : ita ut
opus hẽam angelo sathanæ / q̃ me colaphizet / ut ne
extollar/& exeat magniloquium de ore meo.i.ut ne
magna de meipso loq̃r . Quoniã q̃dẽ exterminat dñs
labia dolosa:& linguã magniloquã:eos q̃ dixerũt lin/
guã nr̃am magnificauimus. Nõ ergo exeat magnilo/
quum de ore ur̃o:q̃a fortis sciarũ dñs:& nõ emẽdaue/
runt occasiones:sicut & ibi dcm̃ est. Nõ declines cor
tuũ in uerba mala:ad excusandas excusatiões ĩ peccatis:
cũ hoĩbus operantib' iniq̃tatẽ:& in ꝓuerbiis dr̃. Occa
siones accipit piger:& dicit. Leo est in uiis:in plateis
aũt homicidæ. Inuenimus ergo tales eẽ peccatores / ac/
cusantes oĩa magis q̃ semetipsos:& occasiões sibimet
excusationũ fingẽtes:cũ dicũt. Zabulus me supplã/
tauit:Mulier me seduxit. Illa mihi occasionẽ p̄stitit/
ut peccarẽ:cũ utiq; oportet meminisse p̄cepti dictis.
Dic tu pecca tua prior/ut iustificeris : nõ enĩ emẽdant
excusatiões. Sed & illud in excursu cõtingere/necessa
riũ uidet̃. Mirũ q̃ppe cõtinet sensum q̃ scriptũ est. Iu/
stus aũt ipse/sui accusator fit in p̄ncipio sermõis sui.
Ergo iniustus nõ fit sui accusator/sed aliorũ. Sic & za
bulus accusator q̃dẽ est:accusator aũt nõ sui : sed fra/
trũ. Interim oẽs necesse est accusari. Sed siq̃dẽ iustus
fuero:nõ expecto ut alius me accuset:sed ipse mei ac/
cusator existo. Plenius tñ uelim discutere:q̃mõ potest
iustus sui accusator esse. Certum est q̃a donec q̃s pec/
cat:& permanet in delictis:neq; iustus est:neq; accu/
sator est sui:non enim accusat q̃ agit:cum uero pœ/
nituerit a delictis:tunc iustus efficitur:& nõ alterius/
sed sui accusator existit . Arcus potẽtium infirmatus
est. Iacula maligni/quæ dicũtur ignita/per arcus por/

tentium emittuntur: potẽtes autem uirtutes dicun/
tur aduersæ:de quibus dicitur. Quia ecce peccatores
intenderunt arcum:& in ipso pauerunt uasa mortis.
Et iterum. Sagittas suas ardẽtibus effecit. Sed nunc
dicitur:quia arcus potẽtium infirmatus est. Si enim
tu indutus es armis dei:si scuto fidei sis munitus:&
galea salutis obtectus: & lorica charitatis: & gladio
spiritus accinctus:arcus cõtra te potentium pro mu/
nimẽtis talibus infirmabitur. Si enim iaculatum fue/
rit contra te/unum aliquod iaculum ignitum:id ex/
ceptum scuto fidei/cõtinuo extinguet. Iecit & aliud
iaculum:repulsum id quoq; thorace iustitiæ est. Iecit
& tertium:etiam id gladio spiritus detruncatum est.
Emittit fortassis & quartum: quod similiter per ga/
leam salutis abiectum est. Cumq; per hæc omnia ho
mo dei penitus inuulnerabilis manserit: tunc arcus
potentium:tum directis spiculis infirmabitur. Et in/
firmi accincti sunt fortitudine. Si uideas quomodo
quæ stulta sunt mundi/eligit deus: ut confundat sa/
pientes:& quæ infirma sunt mundi eligit:ut cõfun/
dat fortia. Intelligis quomodo infirmi accincti sunt
fortitudine? Infirmus erat gentilis populus:quippe
qui alienus erat a testamẽto dei:hic adeptus est forti/
tudinem. Quam fortitudinem? Fortitudo mea:&
laudatio mea dominus:& factus est mihi in salutem.
Fortitudo ergo ipse est Christus dominus: qua ac/
cincti sumus nos: qui eramus aliquando alieni a te/
stamento/& sine deo in hoc mundo. Saturati pani/
bus:deducti sunt ad seruitutem. Culpabile ostendit
esse saturari panibus. Quia Iacob mãducauit/& bi/
bit:& repletus est/& incrassatus est/& recalcitrauit di
lectus. Esurientes dereliquerunt. Illos dicit qui satu/
rati fuerant panibus:quia reliquerunt esurientes. Ve/
nit enim fames:non fames panis/neq; sitis aquæ:sed
audiendi uerbum dei: Propterea ergo esurientes de/
reliquerũt. Vsquequo sterilis peperit septẽ:& fœcun
da in filiis ĩfirmata est. Multi enim filii desertæ:ma/
gis q̃ eius quæ habet uirũ. Sterilis mater nostra Ec/
clesia est/hæc pepit septem. Septenario numero re/
quies ascripta est: & fœcunda in filiis infirmata est.
Patroni literæ iudei uelim uidere/ quomodo asse/
runt/ꝙ fœcunda in filiis/infirmatur:& sterilis quo/
modo peperit septem. Sed illorum fabulis spretis/
nos consyderemus:ne forte unusquisq; nostrum ha
beat intra se sterilem quæ parit septem:habeat & fœ/
cundam in filiis quæ infirmatur. Fœcunda in pro/
genie erat caro nostra: habens plurimos carnis fru/
ctus:fornicationem/imũditiam/impudicitiam/ido/
latriam/ueneficia inimicitias/contentiones/æmula/
tiones/incitationes/dissensiones. Hæc erat carnis no
stræ numerosa progenies. Sed cum uenimus ad fi/
dem crucis Christi: & mortificationem Iesu/ inci/
pimus circunferre in corpore nostro: & mortificare
mẽbra nostra quæ sunt super terram: & exhibere ea
seruire Iustitiæ/& sobrietati:tunc fœcũditas probro/
sæ huius generationis/exclusa est: & hoc modo fœ/
cunda in filiis/infirmata est. Quomõ autem sterilis
septem pariat:uideamus. Sterilis in me erat aĩa mea:
nõ afferebat fructus iustitiæ:nũc autem ubi p fidem
Christi/meruit gratiã spiritus sancti: & repleuit eam
spiritus sapientiæ / & intellectus : spiritus consilii/ &
fortitudinis:spiritus iustitiæ/& misericordiæ: & re/
pleuit eam spiritus timoris dei. Certum est/quia ste/
rilis peperit septem: & fœcũda in filiis infirmata est
Dominus mortificat & uiuificat. Quem mortificat
dominus: & quem uiuificat? Me ipsum uiuificat:
cum me facit mortuum esse peccato:& me ipsum ui/
uificat:cum me facit mittere deo. Peccator eram: &
in delictis uiuebam:mortificauit me a peccatis:mori
me fecit uitæ priori:& uiuificauit me:ut ĩ timore suo
uiuam:ut in fide sua stem:ut ultra non uiuam pecca
to:sed deo:qui me a mortuis suscitauit:ut in nouita/
te uitæ ambulem in xp̃o Iesu dño nostro:Cui est glo
ria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Explicit Homilia unica Origenis
super Canticum Annæ.

¶ INCIPIT Prologus Beati Hieronymi præ/
sbyteri ad Damasum papam / in expositione cantici
Epithalamii canticorum / sm̃ Origenem / cuius do/
ctrinam/& eloquentiam laudibus effert.

EATISSIMO Papæ Da/
maso Hieronym᷑. Origenes cũ
in cæteris libris omnes uicerit:in
b Cantico canticorum ipse se uicit.
Nam decem uoluminibus expli
citis / quæ ad uiginti usq; uersu/
um milia pene peruenerũt: pri/
mum.lxx.interpraetes:deinde Aquilam & Symma/
cum & Theodotionẽ: & ad extremum q̃ntam edi/
tionem:quã in actio littore inuenisse se scribit:ita ma
gnifice aperteq; disseruit:ut inde mihi uideatur in eo
completum esse:quod dicitur: Introduxit me rex in
cubiculum suum. Itaq; illo opere prætermisso: quia
ingentis est ocii laboris/ & sumptuum:tãtas res:tam
dignum opus in latinum transferre sermonem:hos
duos tractatus quos in morem quotidiani eloquii:
paruulis adhuc lactentibus/composuit:fideliter/ma
gis q̃ ornate/iterpraetatus sum:gustum tibi sensuum
eius non cibum offerens. Tu animaduertas / quanti
sint illa æstimãda quæ magna sunt: cum sic possint
placere quæ parua sunt.

¶ Translatio duarum Homiliarũ Origenis in can/
tico canticorum e Graeco / in Latinum. Vbi primo
ponitur ipsius Origenis præfatio de Cantico ipso
canticorum.

E cantico cãticorũ dicturus: quõ didicimus
d per Moysem/q̃dam esse:quæ nõ solum sc̃ã:
sed & sancta sanctorũ:& alia non tñ sabba/
ta:sed & sabbata sabbatorũ:sic nũc docemur/scriben
te Salomone/esse quædã nõ solum cãtica:sed & can
tica canticorũ. Beatus quidem is:qui ingreditur san
cta: sed beatior qui ingreditur sancta sanctorum.
Beatus qui sabbata sabbatizat:sed beatior qui sabba/
tizat sabbatorum

tizat sabbatorum sabbata. Beatus similiter/& is qui intelligit cantica & canit ea: Nemo quippe nisi in solēnitatibus canit: sed multo beatior ille qui canit cantica canticoꝝ. Et sicut is qui ingreditur in sancta pluribus adhuc indiget: ut ualeat introire in sancta sanctorum. Et qui sabbatum celebrat: quod a dño populo cōstitutum est: multa adhuc necessaria habet: ut agat sabbata sabbatoꝝ. Eodem modo difficile reperitur qui oia quae in scripturis cōtinentur cantica peragrans: ualeat ascēdere ad cantica canticoꝝ. Egredi te oportet ex aegypto: & egressum de terra aegypti pertransire mare rubrum: ut possis primum canticum canere dicēs. Cantemus dño: gloriose enim magnificatus est. Licet aūt primum dixeris cāticum: adhuc longe es a cantico canticoꝝ. Perambula terram deserti spiritaliter: donec uenias ad puteum quem foderunt reges: & ibi scd'm canticū canas. Post haec ueni ad uiciniam sanctae terrae: & sup Iordanis ripam cōstitutus: cantes canticum Moysi dicens. Attende coelū & loquar: & audiat terra uerba oris mei. Rursum habes necessarium ut milites: & terrā sanctam haereditate possideas: & apis tibi ꝓphetet: & apis te iudicet: Delbora qppe apis interꝑtatur: ut possis & illud carmen qd' in libro iudicum cōtinetur edicere ad regnoꝝ deinceps uolumen ascendens: ueni ad canticum qn̄ Dauid fugit de manibus oium inimicorum suoꝝ: & de manu Saul: & dixit: Dñs firmamentum meum: & fortitudo mea: & refugium meum: & liberator meus. Perueniendū tibi est ad Hesaiam: ut cum illo dicas: Cantabo canticum dilectae uineae meae. Et cum uniuersa trāsieris: ad altiora conscende: ut possis aia decora cum sponso/& hoc canere canticū canticoꝝ: quod quot ex personis constet: incertus sum. Orantibus autem uobis: & reuelante dño: quattuor mihi in his uideor inuenisse ꝑsonas/uirum & sponsam: cum sponsa adolescentulas: cum sponso sodalium greges. Alia dicuntur a sponsa: alia a sponso: nōnulla a iuuenculis: quaedam a sodalibus sponsi. Congruum qppe est: ut in nuptiis adolescentulaꝝ sit multitudo cum sponsa: iuuenum turba cum spōso. Haec oia noli foris quaerere. Noli extra eos: qui ꝑdicatione euangelii saluati sunt. Christum sponsum intellige: Ecclesiam sponsam sine macula & ruga de qua scriptum est: ubi exhiberet sibi gloriosam ecclesiam: non hn̄tem maculam neq; rugam: aut aliquid eoꝝ: sed ut sit sancta & imaculata. Eos uero qui cum sint fideles non sunt tn̄ istiusmodi: quales sermo ꝑfatus est: sed iuxta modum quēdam adepti uidentur salutem: aiaduerte credentium aias: & adolescētulas esse cum sponsa. Angelos uero & eos qui peruenerunt in uirum ꝑfectum: intellige uiros esse cum sponso. Inde igitur mihi uident quattuor ordines: unum & unam: duos choros inter se continentes: sponsam canere cum iuuenculis: sponsum canēre cum sociis. Et cum intellexeris: audi cāticum canticoꝝ: & festina intelligere illud: & cum sponsa dicere ea quae sponsa dicit: ut audias quae audiuit & spōsa. Si autem non potueris dicere cum sponsa quae dixit: ut audias ea quae dicta sunt sponsae: festina uel cum sponsi sodalibus fieri. Porro si & illis inferior es: esto cum adolescentulis: quae in sponsae delitiis cōmorant. Hae qppe in hoc libro/fabula pariter/& epithalamium/sunt personae: ex quo & gentiles sibi Epithalamium uendicarūt: & istius generis carmen assumptum est. Epithalamium siqdem canticum canticorum: primum sponsa orat: & statim in mediis precibus auditur. Videt praesentem sponsum: uidet adolescētulas suo comitatui copulatas. Deinde respondet ei sponsus: & post sponsi eloquia/dum ille pro eius patitur salute/respondent sodales: donec sponsus sit in recubitu: & a passione consurgat: se quaedam sponsae ornamēta facturus. Verum iam ipsa uerba ponenda sunt/in quibus prius uox sponsae deprecantis/auditur.

HOMILIA PRIMA.

o Sculetur me / ab osculis oris sui. Quoꝝ iste sensus est. Quousq; spōsus meus mittit oscula per Moysem/mittit oscula per prophetas: iam ipsius cupio ora contingere: ipse ueniat: ipse descendat. Orat igitur spōsi patrem/& dicit ad eum. Osculetur me/ab osculis oris sui. Et quia talis est: ut compleatur super eam propheticum illud: in quo dicitur: Adhuc te loquente dicam: Ecce adsum: sponsam sponsi pater exaudit: mittit filium suum. Videns illa eum cuius depraecabatur aduentum: orare destitit; & ad eum cominus loquitur. Quoniam bona ubera tua super uinum: & odor unguentorum tuorum/super omnia aromata. Sponsus igitur christus missus a patre: uenit unctus ad spōsam: & dicitur ad eum. Dilexisti iustitiam: & odisti iniqtatem: propterea unxit te deus/deus tuus oleo exultationis/ꝑ participib' tuis. Si me tetigerit spōsus/& ego boni odoris ero: & ego liniar unguētis: & ad me usq; eius unguēta peruenient: ut possim cum apostolis dicere: Christi bonus odor sumus in omni loco. Nos autē cum haec audimus: adhuc peccatis uitiisq; fetemus: de qbus propheta poenitens loquitur. Putruerunt / & corruptae sunt cicatrices meae a facie isipiētiae meae. Peccatum odoris est putridi: uirtus inspirat unguēta: quorum typos repies in Exodo. Inuenies quoq; ibi stacten: onica: galbanem & reliqua. Haec quidem ad incensum. Deinde ad opus unguentarii/uaria sumūtur unguenta: in quibus est nardus/& stacten: & deus qui fecit coelum & terram: loqtur ad Moysem dicens: Ego impleui eos spiritu sapientiae/& intellectus: ut faciant opera artis unguentariae: & unguentarios deus docet. Haec si spiritaliter non intelligantur: nonne fabulae sunt? nisi aliquid habeant secreti: nonne indigna sunt deo? Necesse est igitur eum qui audire scripturas spiritaliter nouit: aut qui certe non nouit: & desyderat nosse: omni labore contendere: quo possit dignus spiritalium fieri secretorum: & ut aliquid audentius dicam spiritali cupidine/uel amore. Siqdem est & spiritalis amor. Et quomodo est qdam carnalis cibus: & alius spiritalis: & alia carnalis

potio:alia spiritalis: Sic est quidam amor carnalis a sathana ueniēs: alius amor spiritus a deo exordium habēs: & nemo pōt duobus amoribus possideri. Si carnis amator es: amorem spūs nō capis. Si oīa corporalia despexisti nō dico carnem/ aut sanguinē: sed argētum/ & possessiones: sed ipsam terram/ ipsumq; coelum. Haec quippe pertrāsibunt. Si ista oīa cōtemp sisti: & ad nullum horum/ aīa tua obligata est: neq; quoq̄ uitiorum amore retineris: potes amorē capere spiritalem. Ista locuti sumus: quia euenit occasio: ut de amore spiritali aliqua diceremus. Expedit autem nobis Salomonis custodire praeceptum: & magis illius: qui per Salomonem loquebatur de sapiētia: ita dicēs. Ama illam/ & seruabit te: circūda illam/ & exaltabit te: honora illam: ut te amplectatur. Est qdem spiritalis amplexus: atq; utinā cōtingat: ut meam sponsam altior sponsi amplexus includat: ut ego quoq; possim dicere: quod in eodem libro scriptum est. Sinistra eius sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me. Osculetur me ergo/ ab osculo oris sui. Moris est scripturarum impatiuum modum pro optatiuo ponere: ut ibi. Pater noster q es in coelis/ sanctificetur nomē tuum: pro utinam sanctificetur: & tunc est in praesenti. Osculetur me/ ab osculo oris sui: pro eo quod est/ utinam osculetur. Deinde cōspicit sponsum: uenit delibutus unguētis: nec aliter ad spōsam poterat uenire: nec decebat aliter patrem ad nuptias filium destinare. Variis eum unxit unguētis: fecit illum Christum: uenit diuersis odoribus spirās: & audit: quia bona ubera tua sup uinum. Cōgrue sermo diuinus eandem rem/ pro locorū qualitate/ diuersis uocabulis nūcupat. Quādo hostia effertur in lege: & uult itellectum ostendere: pectusculum separationis affatur. Quādo uero recumbit aliqs cum Iesu: & sensuum eius cōmunione pfruitur: nō pectusculum ut supra: sed pectus alloqtur. Porro cum sponsa loqtur ad sponsum: quia nuptiale carmē inducitur: nō pectusculum ut in sacrificio: nō pectus ut in Ioāne discipulo: sed ubera noiat dicēs: Quia bona ubera tua sup uinum. Cōmunica ut sponsa cum sensibus spōsi: & scias quia inebriāt/ atq; laetificant istiusmodi cogitatus. Quomodo autem calix dñi inebrians per q̄ optimus est: sic ubera sponsi/ omni meliora sunt uino: quia bona ubera tua/ sup uinum. In mediis pcibus ad sponsum uerba cōuertit. Et odor unguētorū tuorum/ sup oīa aromata: non uino sed oībus: sponsus uenit unctus unguētis. Si autem & ad meam animam factam spōsam suam uenire dignabitur: quam oportet esse formosam: ut illum de coelo ad se trahat: ut descendere faciat ad terras: ut ueniat ad amatam: Quali pulchritudie decoranda est! Quali debet amore feruere! ut ea loquatur ad illam quae ad perfectam locutus est sponsam! Quia ceruix tua: quia oculi tui: quia genae tuae: quia manus tuae: quia uēter tuus: qa humeri tui: quia pedes tui: de qbus si concesserit dñs disputabimus: q̄uo sponsae membra uariētur: & singularum partium laus diuersa dicatur: ut post disputationem etiam ad nostram dici aiam similiter laboremus. Bona igitur ubera tua super uinum: & odor unguētorum sup oia aromata. Si uideris sponsum/ tunc intelliges uerum esse/ quod dr: qm̄ bona ubera tua super uinum/ & odor unguētorum tuorum sup oia aromata. Multi habuerūt aromata. Regina austri detulit aromata Salomōi: & plures alii aromata possederūt: sed habuerit quis quātalibet nō possunt christi odoribus comparari: de quo nūc spōsa ait. Odor unguētorum tuorum sup omnia aromata. Ego arbitror qa: & Moyses habuit aromata: & Aaron & singuli pphetarum: Verum si uidero Christum: & suauitatem odore unguētorum eius percepero: statim sententiam fero/ dicēs: Odor unguētorum tuorum sup oia aromata. Oleum effusum nomen tuum/ pphetīcum sacramentum est. Tm̄modo nomen Iesu uenit in mūdum: & unguētum pdicatur effusum. In euāgelio quoq; mulier accipiens Alabastrum unguenti Nardi pistici pciosi: caput Iesu/ pedesq; pfudit. Obserua diligēter: quae de duabus super caput effuderit saluatoris: siqdem peccatrix sup pedes: & ea quae dr nō fuisse peccatrix/ sup caput eius fudisse mōstratur. Obserua inq̄: & inuenies in euāgelica lectione nō fabulas/ & narrationes ab euangelistis: sed mysteria esse cōscripta. Impleta est utiq; odore unguenti domus. Siquid peccatrix habuit: ad pedes referēdum est: & si quid ea quae nō peccatrix/ ad caput. Nec mirum domum fuisse odore cōpletam: cū hoc odore mundus cōpletus sit. Scribitur in eodem loco de Simone leproso & domo eius. Ego puto leprosuz mūdi istius esse principem: & hunc leprosum Simonem nūcupari: cuius domus ad aduētum Christi suaui odore cōpleta sit/ agente poenitētiam peccatrice: & sancta/ caput Iesu in unguēti odoribus pfundēte. Vnguentum effusum nomē tuum. Quomō unguētum qd̄ effusione sua odorem lōge/ lateq; dispargit: sic Christi nomē effusum est. In uniuersa terra Christus nominat. In oī mūdo praedicat dñs. Vnguētum enim effusum est nomen eius. Nūc Moysi nomē auditur: qd̄ prius Iudaeae tm̄ claudebatur angustiis. Neq; .n. graecorū qspiam meminit eius. Neq; in ulla gētilium lrarum historia de illis seu caeteris: scriptum aliquid inuenimus. Statim ut Iesus radiauit in mūdo: eduxit secum leges & pphetas: & uere completum est unguentum effusum nomen tuum. Ipse iuuenculae dilexerūt te. Et quia per spiritum sanctum/ charitas dei diffusa est in corda nostra congrue nomen effusionis infertur: unguētum effusuz est nomen tuū. Haec dicens sponsa adolescētulas conspicit: qñ illa sponsa patrem rogabat: & ad ipsum sponsum cominus loquebatur: nec dum adolescētulae aderant. In mediis uero praecibus ingreditur iuuencularum chorus: & sponsae laudatur eloquiis. Propterea iuuenculae dilexerunt te: & attraxerunt te. Adolescētulaeq; respondent. Post te in odore unguētorum tuorum curremus: q̄ pulchrae sponsi pedissequae: quae nec dū fiduciam habent sponsae. Sponsa nō post tergum sequitur: sed

tur: sed ingreditur iūcta lateri. Apphendit dexteram sponsi: & manus eius sponsi dextera continetur. Famulae uero ingrediūtur post eam. Septuaginta sunt reginae & octoginta concubinae: & iuuenculae quarum non est numerus. Vna est columba mea: perfecta mea: una est matri suae: una est ei quae concepit illam. Post te ergo in odore unguentorum tuorum curremus: cū omni honestate deambulantibus dictum est: post te in odore unguentorum tuorum curremus: sm illud. Cursum consumaui. Et illud qui in stadio currunt: oēs quidem currūt unus aūt accipit brauium. Brauium xps est: & hae quidem adolescentulae: quas propter amoris exordium foris stare cognoscimus: iuxta illud exemplum. Amicus autem spōsi stans/ & audiens eum: gaudio gaudet/ ppter uocem sponsi. Tale qddam & adolescentulae sustinent. Introeunte sponso foriscus remanent: sponsa uero speciosa/ pfecta/ sine macula/ sine ruga in spōsi cubiculum: in regium penetral ingressa: reuertitur ad iuuenculas: & nunciat eis: quae sola conspexerit: dicitq;. Introduxit me rex in cubiculum suum: non ait: introduxit nos plures in cubiculum suum. Plures foris remanēt. In cubiculum/ sola ingreditur sponsa: ut uideat thesauros absconditos/ & tenebrosos: renuncietq; iuuenculis. Introduxit me rex in cubiculum suum. Rursus adolescentulae. i. sponsarum incipientium turba cōplurima. Ingressa sponsa cubiculum sponsi/ & uidēte diuitias uiri sui: dum illius pstolantur aduentum laetae cōcinunt. Exultabimus/ & laetabimur in te. Pro spōsae perfectione laetantur. Non est aemulatio in uirtutib'. Amor iste mūdus: amor iste sine uitio est. Exultabimus/ & laetabimur in te. Diligemus ubera tua. Illa quae maior est: iam tuorum uberum lacte pfruitur: & loquitur exultans: bona ubera tua super uinum. Istae uero quae exultationem/ & laetitiam deferunt: adolescentulae qppe sunt: deferunt charitatem/ & dicūt. Exultabimus/ & laetabimur in te. Diligamus ubera tua/ super uinum. Diligemus (inquiunt) nō diligimus. Deinde loquitur ad sponsam: aequitas dilexit te. Laudat sponsam nomē illi aeqtatis: a propriis uirtutibus imponentes: aequitas dilexit te. Rursum ad adolescentulas sponsa respondet: Nigra sum/ & speciosa filiae Hierusalem: ut tabernacula cedar: ut pelles Salomonis. Ne intueamini me: quia ego sum denigrata: qm̄ despexit me sol. Speciosa qdem est: & possum inuenire qūo speciosa sit sponsa: quaerimus autem qūo nigra & sine candore/ sit pulchra. Poenitētiam aegit a peccatis: speciem ei largita est cōuersatio: & ideo speciosa cantatur. Quia uero nec dum oī peccatorum sorde purgata: nec dum lota est in salutem: nigra dicitur: sed in atro colore non pmanet. Fit itaq; candida/ qm̄ ad maiora consurgit: & ab humilibus/ incipit ad alta conscēdere: diciturq; de ea: Quae est ista q̄ ascendit dealbata? Et quo manifestius hoc mysteriū describatur: non ait ut in plaerisq; codicibus legitur: Innixa super fratruelem suum. i. episisterizomene: sed επιστηθιζομενη epistetizomene. i. sup pectus eius recumbens. Significanterq; de aīa sponsae/ & sermone dicitur/ super pectus illius recumbens: quia principale ibi cordis est nostri. Vnde a carnalibus recedētes: spiritalia sentire debemus: & ītelligere: multo melius esse/ sic amare/ q̄ amare desistere. Ascendit igitur recumbens super pectus fratruelis sui: & quae nūc in exordio cātici nigra ponitur: in epithalamii fine/ dealbata cantatur. Quae est ista quae ascendit dealbata? Intelleximus qūo & nigra & formosa sit sponsa. Si aūt & tu non egeris poenitentiam: caue ne aīa tua nigra dicatur/ & turpis/ & duplici foeditate turperis: nigra propter peccata pterita: turpis ppter hoc: quia in eisdem uitiis perseueras. Si uero poenitentiam egeris: nigra erit aīa tua propter antiqua delicta: propter poenitētiam uero habebit aliquid (ut ita dicam) aethiopici decoris. Et quia semel aethiopē nominaui: uolo testem scripturam/ super hunc aduocare sermonem. Aaron & maria murmurāt: quia Moyses aethiopissam habet uxorem/ & nunc Moyses aethiopissam ducit uxorem. Siqdem lex eius/ ad hanc nostram aethiopissam trāsmigrauit. Murmuret Aaron/ sacerdotium iudaeorum: murmuret & Maria: synagoga eorum. Moyses de murmuratione non curat: amat aethiopissam suam: de qua & alibi dicitur per pphetam: Ab extremis fluminum offerent hostias. Et rursum: Aethiopia pueniet manus eius deo. Pulchre pueniet/ qūo in euāgelio/ mulier illa/ quae sanguinem defluebat: Archisynagogi filiam curatiōe pueniti: sic aethiopia/ Israel aegrotante/ sanata est. Illorum delicto/ salus gentilibus facta est/ ad aemulandum eos. Nigra sum/ & speciosa filiae Hierusalem: & tu ecclesiastica aīa ad filias Israel conuerte sermonem: & dic. Me plus amat spōsus/ me magis diligit/ q̄ uos: quae multae filiae Israel. Vos foris statis: & sponsam cubiculum uidetis intrantem. Nemo dubitet nigram/ uocatā esse formosam: q nos sumus: ut cognoscamus deum: ut cantica cantici pdicemus: ut ab aethiopiae finib': ut ab extremo terrae ueniremus/ sapiētiam ueri audire Salomonis: & quando saluatoris uox intonantis auditur: Regina austri ueniet in iudicium: & condemnabit hoies generationis huius: quia uenit a finibus terrae/ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus q̄ Salomon hic: audi mystice quae dicātur. Regina austri uenit a finibus terrae: ecclesia: & condēnat hoies generationis huius. i. iudaeos carni & sanguini deditos: uenit a finibus terrae/ audire sapientiam Salomonis: non illius qui in testamēto ueteri pdicatur: sed huius qui in euāgelio/ Salomone maior est. Nigra sum/ & speciosa filiae Hierusalē: nigra uelut tabernacula cedar: speciosa ut pelles Salomonis. Ipsa quoq; noīa/ cum sponsae decore/ conueniunt. Aiunt hebraei cedar interptari tenebras. Nigra sum ergo/ ut tabernacula cedar: ut aethiopes: speciosa ut pelles Salomonis: quas eo tpe/ in tabernaculi ornamento composuit: quando templum summo studio/ & labore/ fabricatus est. Diues quippe Salomon & in omni sapientia/ illius nemo pcessit illum. Nigra sum/ & speciosa filiae hie

rusalem:ut tabernacula cedar: ut pelles Salomonis:
ne intueamini me:quia ego sum denigrata. Satisfecit
de nigrore suo:& per poenitentiam/ad meliora con
uersa/ãnunciat se filiabus Israel/nigram quidem eẽ:
sed pulchram:sm q supius exposuimus:& dicit. Ne
ītueamini me:quia ego sum denigrata. Ne(inquit)
admiremini coloris esse me tetri:sol despexit me:ple/
no quippe radio/in me luminis sui fulgor illuxit: ut
eius sim calore fuscata. Neq; enim ut decuerat:ut so/
lis dignitas expetebat:illius in me lumen accepi:delic/
cto eorum/salus gentilibus facta est:& rursum incre/
dulitate gentium/scientia Israel. Habes utrunq; apud
Apostolum: Filii matris meæ pugnauerunt aduer/
sum me. Cōsyderandum qūo sponsa dicat:filii ma/
tris meæ pugnauerūt aduersum me:& qn̄ aduersus
eam/fratrum pugna surrexit. Vide Paulum ecclesiæ
ꝑsecutorem: & intelliges qūo filius matris eius pu/
gnauerit aduersus eam. Persecutores ecclesiæ egerūt
poenitẽtiam:& aduersarii eius rursum ad sororis si/
gna conuersi ꝑdicauerunt fidem/ quā ante destrue/
bant. Hoc ꝓphetico spiritu sponsa nunc cantis/ait.
Dimicauerunt in me:posuerunt me custodem in ui/
neis:uineam meam non custodiui. Ego ecclesia:ego
sponsa:ego sine macula:plurimaꝶ custos sum posi/
ta uineaꝶ a filiis matris meæ:qui cōtra me aliqn̄ pu
gnauerant:qua sollicitudine/curaq; districta:dū plu/
res custodio uineas:uineam meam non seruaui. In/
tellige mihi hoc de Paulo/ & alio quocūq; sanctoꝶ/
qui pro oium sit salute sollicitus:& uidebis:qūo ui/
neam suam non custodiens:alioꝶ uineta custodiat.
Quomō etiam/ut alios lucrifaciat: ipse in qbusdam
dāna sustineat:etenim cum fuerit liber ex oibus:seip/
sum seruum fecit:ut oẽs lucrifaceret. Factus sum(in/
quit)infirmus infirmis: Iudæis Iudæus:iis qui sub
lege erant q̄si sub lege & cætera. Dicat q; uineā meam
non custodiui. Deinde conspicit sponsum:qui con/
spectus abscessit. Et frequẽter hoc in toto carmine fa/
cit:quod nisi quis ipse patiatur:nō potest intelligere:
sæpe deus testis est. Sponsum mihi aduentare cōspe/
xi:& mecum esse q̄plurimum:quo subito recedente:
inuenire non potui/quod quærebam. Rursus igitur
desydero eius aduentum: & nōnunq̄ iterum uenit:
& cum apparuerit/ meisq; manibus fuerit compre/
hẽsus:rursum elabitur:& cum fuerit elapsus:rursum
a me inquiritur:& hoc crebro facit:donec illum uere
teneam:& ascẽdam innisus super fratruelem meum.
Annuncia mihi/quem dilexit aia mea:ubi pascis:ubi
cubas in meridie. Non quæro alia tpa qn̄ uespere:qn̄
diluculo:qn̄ in solis pascis occubitu. Illud tp̄s inqui
ro:qn̄ in florente die/qn̄ plena luce/in maiestatis tuæ
splendore uersaris. Annuncia mihi/quem dilexit aia
mea:ubi pascis:ubi cubas in meridie. Diligenter ob/
serua meridiẽ legis. Apud Ioseph/meridie/fratres prā
dium celebrant. Angeli/meridie/Habraæ suscipiun/
tur hospitio:& cætera istiusmodi. Quære/& iuenies
scripturam diuinam/nō frustra/ seu fortuito / unum/
quẽq; usurpare sermonem. Quis putas est dignus e
nobis/ut ad meridiem usq; ꝑueniat & uideat ubi pa/
scat:ubi cubet sponsus. Annuncia mihi/quem dile/
xit aia mea:ubi pascis:ubi cubas in meridie. Nisi enī
tu mihi annunciaueris:incipio errabunda iactari: &
dum te quæro:in alioꝶ greges incurro. Et qa alioꝶ
erubesco faciē/atq; ora cōtingere:faciem meam / atq;
ora mox contego. Sum quippe sponsa formosa: &
aliis nudam faciem meam non ostẽdo:nisi tibi soli:
quem iam pridem deosculata sum. Annuncia mihi/
quē dilexit aia mea:ubi pascis: ubi cubas in meridie:
ne qn̄ fiam sicut cooperta super greges sodaliū tuo/
rum:ut ista non patiar:ut non fiam cooperta:ut ora
non contegam:& ad alios usq; ꝑueniens: incipiam
forsitan & eos amare/quos nescio. Iccirco annuncia
mihi/ubi te quæram:& inueniam in meridie:ne for/
te fiam quasi coopta super greges sodalium tuoꝶ.
Post hæc uerba/sponsus ei cōminatur:& dicit. Aut
cognosces temetipsam:qm̄ regis es sponsa & formo
sa:& a me facta formosa. Siqdem ego mihi exhibui
gloriosam ecclesiam:non hñtem maculam/neq; ru/
gam. Aut scito:quia si te nō cognoueris:& tuā scie/
ris dignitatem:patieris hæc quæ sequunt̃. Quæ nā
ista sunt? Si non cognoueris temetipsam o pulchra
in mulieribus:egredere tu in uestigiis gregum:& pa
sce non greges ouium:non agnoꝶ/sed hædos tuos:
Statuet quippe oues a dextris: & a sinistris hædos.
Si non cognoueris temetipsam o pulchra in mulie/
ribus:egredere tu in uestigiis gregū: & pasce hædos
tuos in tabernaculis pastoꝶ. In uestigiis(inquit)pa/
storꝶ nouissima fies:non inter oues:sed inter hædos
tuos:cum qbus habitans/non poteris mecum/idest
cū bono pastore esse. Eqtatui meo/in curribus Pha/
raonis/assimilaui te. Si uis intelligere o sponsa / qūo
scire te debeas:cognosce:cui te comparauerim:& tūc
uidebis talem te esse / quæ turpari non debeas: cum
tuam speciem cognoueris. Quid est igitur equitatui
meo/in curribus Pharaōis/assimilaui te? Scio equi/
tem sponsum ꝓpheta dicẽte:& equitatio eius salus.
Assimilata es ergo eqtatui meo/in curribus Pharao/
nis. Quantum differt equitatus meus qui sum dn̄s:
& dimergo in fluctibus Pharaonẽ:& cristatos eius:
& ascensores eius:& equos/& currus eius: quātum
(inquā)differt equitatus meus/ab equis Pharaōis:
tanto melior es oibus filiabus tu sponsa:tu ecclesia/
stica aia:oibus aiabus quæ nō sunt ecclesiasticæ. Igi/
tur si ecclesiastica aia es:oibus aiabus es melior:si nō
es melior:non es ecclesiastica. Equitatui meo/in cur/
ribus Pharaonis/assimilaui te proxima mea. Deinde
pulchritudinem spōsæ/spiritali amore describit. Ge/
næ tuæ ut turturis. Faciem illius laudet:& genarum
rubore succenditur. Pulchritudo quippe mulieꝶ:in
genis dicitur esse q̄plurima. Ita & nos pulchritudinē
aiæ itelligamus in genis. Labia uero eius. & linguā/
intelligẽtiam ꝑdicemus. Collum tuū monile: ut or/
namentum quod solet uirginum collo pendere: &
nūcupatur omniscos. Itaq; sine hoc decore/& tuum
ipsum collum/est ornamentū. Post hoc fit sponsus.
in recubitu:

in recubitu: requieuit ut leo: ut catulus leonis obdormiuit: ut deinceps possit audire suscitabit eum/ quo interim dormiente/ apparent sponsæ sponsi sodales angeli: & his eam sermonibus consolantur. Nos tibi aurea ornamēta facere nō possumus: non enim tam diuites sumus ut sponsus tuus: qui aureum tibi monile largiatur: nos similitudinem auri faciemus: non enim habemus aurum: & hoc quoq; lætandum est: si similitudines auri: si stigmata faciamus argēti. Similitudines auri faciemus tibi cū stigmatibus argenti: uerum non omni tpe: sed donec sponsus tuus surgat a cubitu. Cū enim ille surrexerit: ipse tibi aurum: ipse faciet argētum: ipse tuam mentem/ sensumq; decorabit: & eris uere diues in spōsi domo/ sponsa formosa: cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¶HOMILIA SECVNDA.

a B eo loco/ in quo scriptum est: Nardus mea dedit odorem suum: usq; ad eum locum/ in quo/ ait: Quia uox tua suauis: & forma tua decora/ & cætera: oēs aiæ motiones uniuersitatis cōditor deus creauit ad bonum: sed pro usu nostro fit sæpe/ ut res quæ bonæ sunt per naturam: dum male his abutimur: nos ad peccata deducant. Vnus de aiæ motibus amor est: quo bene utimur ad amandum: si sapientiam amemus & ueritatem. Quando uero amor noster in peiora corruerit: amamus carnem/ & sanguinē. Tu igitur ut spiritalis/ audi spiritaliter/ amatoria uerba cantari: & disce motum aiæ tuæ: & naturalis amoris incendium ad meliora transferre: ſm illud: Ama illam: & seruabit te: circunda illam/ & exaltabit te. Viri diligite uxores uestras ait Apostolus: sed non stetit in eo quod dixerat: uiri diligite uxores uestras: uerum sciens esse dilectionem uirorꝝ: in ꝓpriis quoq; uxoribus in honestam: sciens esse placentem deo: docuit quō uiri uxores suas amare deberent: inferens. Viri diligite uxores uestras: sicut & Christus ecclesiam: & hoc qdem in ꝓœmio eorum quæ postea differēda sunt diximus: quia amici sponsi: dum rex in recubitu suo est (requiescēs enim dormiuit ut leo: & ut catulus leonis) sponsæ ꝓmiserant/ donec ille consurgeret/ similitudines auri & argenti esse facturos: non hñtes aurum/ ut sponsus: & quodāmodo aliis uerbis sponsi passio prædicata est: non irrationabiliter ad hæc sponsa rñdit: & ipsa dispēsationem quādam passionis intelligens: ad id quod audierat: similitudines auri faciemus tibi cum stigmatibus argenti: donec rex in recubitu suo est ait. Nardus mea dedit odorē suum. Fasciculus guttæ fratruelis meus mihi/ in medio uberum meorꝝ demorabitur. Quomodo igitur aptabimus ei/ id quod præcessit: donec rex in recubitu suo est: id quod sequitur: Nardus mea dedit odorem suum. Loquitur euangelium: quia uenit mulier hñs alabastrum unguenti nardi pistici ꝓciosi: nō illa peccatrix: sed sancta: de qua nūc mihi sermo est. Scio qppe Lucam de peccatrice: Mathæum uero/ & Ioānem/ & Marcum nō de peccatrice dixisse. Venit ergo non pecatrix illa sed sancta: cui nomen quoq; Ioānes inseruit. Maria quippe erat/ hñs alabastrum unguenti nardi pistici ꝓciosi & effudit super caput Iesu. Deinde super hoc/ indignantibus nō oībus discipulis: sed Iuda solo dicente: potuit uenūdari trecentis denariis: & dari paupibus: rñdit magister atq; saluator. Semꝑ paupes habebitis uobiscum: me autem nō semper. Præueniens quippe hæc/ in diem sepulturæ meæ fecit. Ideo ubicunq; ꝑdicatum fuerit euangelium istud: dicetur/ & q͏ fecit hæc in memoriam eius. In figura ergo istud quod nunc loquitur. Nardus mea dedit odorē suum: illa super caput dñi fudit unguentum: & tu quoq; assume nardum: ut postq̄ caput Iesu suaui odore perfuderis: possis audacter effari. Nardus mea dedit odorem suum: & a Iesu reciprocum audire sermonem: quia ubicūq; prædicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo: dicetur/ & q͏ fecit hæc in memoriam eius. Tu quoq; facito: in uniuersis gentibus ꝑdicato: qñ autem hoc facies? Si factus fueris ut Apostolus: & dixeris: xp̄i bonus odor sumus: in oī loco in his qui saluātur: & in his qui pereunt: bona opa tua/ nardus sunt. Si uero peccaueris: peccata tetro odore redolebūt. Dicit ꝗppe pœnitens. Cōputruerunt/ & corruptæ sunt cicatrices meæ/ a facie insipientiæ meæ. Nō de nardo ꝓpositum est nunc spiritui sancto dicere: neq; de hoc quod oculis intueamur Euangelista scribit unguento: sed de nardo spiritali: de nardo quæ dedit odorē suum. Fasciculus stactes. i. guttæ siue stillæ fratruelis meus mihi. Guttā unguēti casiam galbani: in Exodo legimus: ꝑcepto dñi in thymiama. i. in sacerdotale chrisma cōfectum. Si ergo uideris saluatorē meū/ ad terrena/ aut humilia descendentem: uidebis quō uirtute magna/ & maiestate diuina/ ad nos modica quædam stilla defluxerit. De hac stilla & ꝓpheta cecinit dicēs: & erit de stilla populi huius cōgregandus/ congregabitur Iacob. Et sicuti ſm alium sensum lapis erat ꝑcisus e monte sine manibus: nostri in carne saluatoris aduentus. Neq; enim totus mons fuit qui descendit ad terras: nec poterat humana fragilitas totius montis magnitudinē capere. Sed lapis ex monte/ lapis offensionis: & petra scādali/ descendit in mūdum: sic ſm alium intellectū stilla nuncupatur: oportebat quippe: ut quia oēs gentes in stillam situlæ reputatæ sunt: is q pro oium salute/ factus est oia: etiam stilla fieret ad eas liberandas. Quid enim pro nostra salute/ nō factus est? Nos inanes: & ille exinaniuit semetipsum formam serui accipiēs. Nos populus stultus & non sapiens: & ille factus est stultitia ꝑdicationis: ut fatuum dei sapientius fieret hominibus. Nos infirmi: infirmū dei fortius hoibus factum est. Quia igitur uniuersæ gentes/ ut stilla situlæ: & ut momentum stateræ reputatæ sunt. Iccirco factus est stilla: ut per eum a uestimētis nostris odor stillæ procederet: iuxta illud: Myrrha/ & stilla/ & casia a uestimētis tuis: a domibus elephantinis: ex qbus lætificauerunt te filiæ regum in honore tuo. Quæ in. xliiii. psalmo dicuntur ad sponsam. Fasciculus stillæ fratruelis meus

mihi. Cōsyderemus quid sibi fratruelis nomine uelit ecclesia: quæ hic loquitur de fratruele: nos sumus ex gentibus congregati. Saluator noster sororis eius est filius. i. Synagogæ. Duæ quippe sorores sunt ecclesia & synagoga. Saluator ergo (ut diximus) filius synagogæ sororis: uir ecclesiæ: sponsus ecclesiæ/ fratruelis est spōsæ suæ. Fasciculus stillæ fratruelis meus mihi: in medio uberum meoꝝ cōmorabitur. Quis ita beatus: ut habeat hospitem in principali corde: in medio uberum: in pectore suo sermonem dei? Tale est quippe quod canitur. In medio uberꝝ meoꝝ cōmorabitur. Si nō fuerint factæ mām̄æ tuæ: in medio eaꝝ habitabit sermo diuinus. Decebat in carmine nuptiali/ mām̄as potius appellari q̄ pectus. Et pspicuū est/ cur ad expositionē eius quæ dicit. In medio uberum meoꝝ cōmorabitur: sit assumptum: si non fuerint fractæ mām̄æ tuæ. De Ezechiele in eo quippe loco: ubi Hierusalem dominica corripitur uoce: inter cætera dicitur ad eam. In ægypto fractæ sunt mām̄æ tuæ. Castaꝝ ubera non franguntur: sed meretricum ubera laxis pellibus irrugantur. Pudicaꝝ erecta sunt ubera: & uirginali robore tumentia. Suscipiunt sermonem sponsi: & dicunt. In medio uberum meoꝝ cōmorabit̃. Botrus Cypri fratruelis meus mihi. Initium est sermonis in germine: & initium Cypri. i. floritionis in uerbo: unde ait Botrus Cypri. i. floritiōis fratruelis meus mihi. Non oībus est Botrus Cypri: sed his qui eius flore digni sunt. Aliis uua uaria est: huic soli quæ nigra est & formosa: in floris decore se pbet. Botrus Cypri fratruelis meus mihi. Non simpliciter ait Botrus Cypri fratruelis meus: sed cū additamento mihi: ut doceret/ non oībus eum esse Botrum Cypri. Videamus autem in quibus regionibus Botrus iste sit sponsæ. In uineis Engaddi: quod interpretatur oculus tentationis. In uineis igitur oculi tētationis Botrus Cypri fratruelis meus mihi. Tentationis oculus in præsenti est. Siqdem in tentatione moramur in hoc mundo: & tentatio est uita humana super terram: dum in hac luce uersamur: in uineis sumus Engaddi. Si autem meruerimus postea trāsplantari: a nostro agricola transferemur. Nec dubites quia possis de Engaddi uineis ad loca meliora trāsferri. Agricola noster ad trāsferendam uineam crebrā meditatione iam calluit. Vineā enim ex ægypto trāstulisti: eiecisti gentes & plantasti eam: operuit mōtes umbra eius: & arbusta eius cedros libani. Et hæc q̄dem quæ exposuimus: locuta sit spōsa de sponso si significans amorem suum: & sponsi uenientis hospitium: quō in medio uberꝝ/ & sui cordis archano sponsus ueniens/ cōmoretur. Rursus sponsi ad eam sermo dirigitur: & dicit. Ecce speciosa proxima mea: ecce speciosa/ oculi tui oculi colūbæ. Illa sic dicit ad sponsum: Ecce speciosus fratruelis meus: non adiungit/ & pximus meus. Hic autem q̄ loquitur ad eam: ecce speciosa mea: adiungit/ & proxima mea. Quare autem illa non dicit. Ecce speciosus proximus mihi: sed tm̄ ecce speciosus? Quare ille non solum speciosa es dicit: sed speciosa es pxima mea? Sponsa si longe fuerit a sponso, non est speciosa: tunc pulchra fit q̄n dei uerbo coniungitur. Et merito nunc docetur a sponso: ut proxima sit: & a suo latere non recedat. Ecce speciosa pxima mea: ecce speciosa. Incipis qdem esse speciosa ex eo q̄ proxima mihi es. Postq̄ esse coeperis speciosa: etiam sine additamento/ pximæ absolute es speciosa. Ecce speciosa/ proxima mea/ ecce speciosa. Videamus & aliam laudem speciosæ: ut & nos æmulemur sponsæ fieri. Oculi tui columbæ. Qui uiderit mulierem ad concupiscēdum eam: iam mœchatus est eam in corde suo: oculos non hēt columbæ. Siqs uero oculos columbæ nō habet: domum fratris sui ingreditur infœlix: nō seruans illud quod in prouerbiis est pceptum. In domum fratris tui/ nē intres infœlix. Pro coq̄. lxx. infœlix interptati sunt: Aquila hebræam exprimens ueritatem Atreonso. i. stultum posuit. Qui autem habet oculos colūbæ: uidet recta: & misericordiam pmeretur. Videns porro quis/ uidet recta: nisi qui casto conspectu/ & puris ītuetur oculis? Noli igitur mihi his tm̄ carnis oculis intelligere: quæ dicta sunt: licet & de his intellexisse non inutile sit, sed igrediens ad interiora cordis tui: & alios oculos mente pquirens: qui & a dei mandato illuminantur (mandatum quippe dei illumināš oculos) illud enitere: labora: contende: ut sancte itelligas uniuersa quæ dicta sunt: & similis spiritui qui in specie descendit columbæ: audias: quia oculi tui columbæ. Si intelligas legem spiritaliter: oculi tui colūbæ sunt. Si intelligas euangelium: ut se uult intelligi euangelium/ & pdicari: uidens Iesum oēm languorem/ & infirmitatem: non solum eo tp̄e quo carnaliter facta sunt: fuisse meditatum: sed hodieq̄ meditantem/ & non tm̄ tunc ad hoies descēdisse: sed hodieq̄ descendere: & esse psentem. Ecce enim uobiscū sum usq̄ ad consumationem sæculi. Oculi tui columbæ sunt. Ecce speciosa proxima mea: ecce speciosa: oculi tui columbæ. Has de se sponsa audiens laudes: sponso uicem in laudibus tribuit: non quo ei qd̄ non habet: suo peonio largiatur: sed intelligens decorē/ atq̄ conspiciens/ ait. Ecce sponsus fratruelis meus eqdem pulcher: lectus noster umbrosus. Quæro lectum in quo sponsus cum sponsa requiescat: & ni fallor corpus humanum est. Siqdem ille in euangelio paralyticus/ qui iacebat in lecto: & abire in domū suaʒ sublato grabato/ uoce iussus est saluatoris: anteq̄ sanaret super debile membroꝝ suoꝝ corpus iacebat: quod postea dei uirtute solidatum est: sic ego intelligo tolle grabatum tuum: & uade in domum tuam. Neq̄ eniʒ ad hoc filius dei de cœlestibus/ ad terrena descēderat: ut de lectulis imparet: & cōsurgētem ab ægrotatione sua/ sine lectulo/ nō pateretur abscedere. Tolle (inquiens) grabatū tuum: & uade in domū tuam. Et tu igitur a saluator sanatus: tolle grabatum tuum: & uade in domum tuam: ut eum ad te uelut sponsam uenerit sponsus: & in eo tecum fuerit reclinatus dicas. Ecce sponsus fratruelis meus/ eqdem pulcher:

accliatio

accinatio nostra umbrosa: ecce speciosus fratruelis meus: ipse & speciosus est & umbrosus. Per diē quippe sol non uret te: neq; luna per noctem. Trabes domuum nrarum cædri multitudinis uerba sunt. Vidētur autem mihi/uiri hæc dicere: qui cum spōso sunt: de qbus superius sermo pfatus est: domos cædrinas trabibus intextas: & cypressis contignatas. Siqdem pro stibe/ascendit cypressus: & pro coniza/ascendit myrtus. Regrens igitur cuius naturæ ista sunt ligna: & cædrum imputribile: & cypressum odoris optimi depræhendens: labora & tu ita contignare domum tuam: ut de te quoq; possit dici. Trabes domuū nrarum/cædri: & cōtignatiōes nostræ/cypssi. Post hæc sponsus loquitur. Ego flos campi & lilium conuallium: ppter me qui in ualle eram: descēdit in uallem: & in uallem ueniens fit lilium: pro ligno uitæ quod plantatum est in paradiso dei: totius campi. i. totius mundi/& uniuersæ terræ flos factus est. Quid enim sic potest esse flos mundi: ut uocabulum xpi? Vnguētum effusum nomē eius. Aliter idipsum dicitur: ego flos campi & lilium conuallium: & hæc quidem de semetipso. Deinde sponsam laudans ait. Vt lilium in medio spinarū: sic proxima mea in medio filiarū. Sicut lilium non potest spinis cōparari: inter quas semper exoritur: eodem modo pxima mea/super oēs filias: lilium est in medio spinarū. Ista audiens spōsa uicem reddit sponso: & sentiens illius etiā suauitatem/in uocem laudantis erumpit. Vnguētorum quippe odor licet suauiter spiret: & sensum odorē demulceat: non tñ eiusmodi est: ut suaue sit ad edēdum. Est aūt aliud quod optimi saporis sit/& odoris. i. ut fauces dulcore delectet: & spiritum mulceat odoratu. Tale est malū/& istiusmodi est naturæ: ut in se utraq; possideat: iccirco uolens non solum bene olentiam sermonis: sed & dulcorē eius sponsa laudare/ait. Vt malum in lignis syluæ: ita fratruelis meus in medio filiorū. Oīa ligna: oēs syluæ arbores/ad cōparationem sermonis dei/syluæ inferaces existimantur. Ad xpm salrus est/omne quod dixeris: & ifructuosa sunt oīa. Quæ enim possunt dici ad eum comparata/fructifera? Etiam ligna quæ uidebantur fructibus incuruari: ad collationem aduentus eius/infructuosa mōstrata sunt. Ideo ut malū in lignis syluæ: ita fratruelis meus in medio filiorū. In umbra eius concupiui/& sedi. Quā pulchre/non ait in umbra illius concupisco: sed in umbra eius concupiui: & non sedeo: sed sedi. Siqdem in principio/nō possumus cum eo proprium conferre sermonem: ueꝝ in principio (ut ita dicam) quadam maiestatis illius umbra pfruimur. Vnde & in prophetis legitur. Spiritus faciei nostræ xps dñs: cui diximus. In umbra eius uiuemus in gentibus: & ab umbra/ad umbram aliam trāsmigramus. Sedentibus enim in regione/& umbra mortis: lux orta est eis: & transeamus ab umbra mortis/ad umbram uitæ. Semper istiusmodi sunt profectus: ut in exordio desyderet quispiam saltem in uirtutum umbra consistere: Ego puto ideo & natiuitatem Iesu ab umbra cœpisse: & nō in umbra: sed in ueritate finitam. Spiritus (inquit) sanctus ueniet in te: & uirtus altissimi obūbrabit tibi. Natiuitas Christi ab umbra sumpsit exordium: nō solum autem in Maria/ab umbra eius natiuitas cœpit: sed & in te: si dignatus fuerit: nascit sermo dei: fac igitur ut possis capere umbram eius: & cū umbra fueris dignus effectus: ueniat ad te (ut ita dicam) corpus eius: ex quo umbra nascitur. Nam in modico fidelis: & in maiorib⁹ erit fidelis. In umbra eius cōcupiui: & sedi. Vides quia non semper in umbra stetit: sed inde ad meliora transierit dicens. Et fructus eius dulcis in gutture meo. Ego (inquit) desyderaui in umbra eius requiescere: sed postq̄ me sua protexit umbra: etiam fructu illius saturatus sum: & fructus eius dulcis in gutture meo. Introducite me in domum uini. Foris stetit sponsus: & ab sponsa susceptus est. In medio quippe uberū illius requieuit: proxime iuuenculæ non sunt istiusmodi: ut spōsum hospitem habere mereantur. Multitudini foris in parabolis loquitur: q̄ uereor ne multæ adolescētulæ/forte nos simus. Introducite me in domum uini. Cur tam diu foris maneo? Ecce sto ante ostium: & pulso. Si quis mihi aperuerit: ingrediar ad eum: & cœnabo cum eo: & ipse mecum. Introducite me: & nunc eadem dicit sermo diuinus. Ecce xps loquitur: introducite me. Vobis quoq; cathecuminis loquitur. Introducite me non simpliciter in domū: sed in domum uini. Impleatur uino lætitiæ: uino spiritus sancti aīa uestra. Et sic introducite in domū uestram sponsum: uerbum: sapiētiam: ueritatem. Potest aūt & ad eos dici: qui nondum perfecti sunt. Introducite me in domum uini. Ordinate in me charitatem. Eleganter locutus est ordinate. Plurimorū quippe inordinata est charitas. Quod in primo loco debent diligere: diligunt in secundo: quod in secundo: diligunt in primo: & quod oportet amare quarto: amant tertio: & rursus tertium/in quarto: & est in plærisq; charitatis ordo peruersus. Sanctorū uero charitas ordinata est. Volo ad intelligendum hoc qđ dictum est: ordinate in me charitatem: aliqua exempla replicare. Te uult diuinus sermo/diligere patrem: filium: filiam: uult te sermo diuinus: diligere xpm: nec dicit tibi/ne diligas liberos: ne parentibus charitate iungaris. Sed qđ dicit tibi? ne inordinatā habeas charitatem: ne primum patrem/aut matrem: deinde me diligas: ne filii/& filiæ/plus q̄ mei charitate, tenearis. Qui amat patrem/aut matrem super me/non est me dignus. Qui amat filium/aut filiam sup me: non est me dignus. Recole cōsciam tuam de patris/matris/fratris ue affectu. Cōsydera qualem circa sermonē dei/& Iesu habeas charitatem: statim dephendes magis/te filium/& filiam diligere q̄ uerbum: magis te parentes amare/q̄ xpm. Quis putas ita pficit in nobis: ut præcipuam/& primam inter oēs sermones dei habeat charitatem? qui in secundo loco liberos ponat? Iuxta hūc modum. Ama uxorē tuam. Nullus quippe aliqñ suā carnem odio habuit: sed amat ut carnem: & erunt (inquit)

duo in carne una:& nõ in uno spiritu. Ama & deũ:
sed ama illum:non ut carnem/ & sanguinem : sed ut
spiritum. Qui enim adhæret deo:unus spiritus est.
Igitur ordinata est charitas in perfectis. Vt autẽ post
deum/etiam inter nos ordo ponatur. Primum man
datum est:ut diligamus parentes:secũdum filios:ter
tium ut domesticos nostros. Si autem filius malus
est:& domesticus bonus:domesticus in charitate fi/
lii collocetur. Et ita fiet:ut scõꝝ ordinata sit charitas.
Magister quoq;/& dñs noster/in euãgelio ꝑcepta de
charitate constituens : ad uniuscuiusq; dilectionem/
proprium aliquid apposuit:& dedit intelligentiam
ordinis his:q possunt audire scripturam dicentem.
Ordinate in me charitatẽ. Diliges dñm deum tuum/
ex toto corde tuo:& ex tota mente tua : & ex tota aia
tua:& ex tota uirtute tua:& diliges ꝓximum tuum/
sicut teipsum:non proximum ex toto corde:ex tota
aia/& ex tota uirtute:& ex tota mẽte. Rursus inquit.
Diligite inimicos uestros:& nõ apposuit ex toto cor/
de. Non est inordinatus sermo diuinus : nec impos/
sibilia ꝑcipit. Nec diligite inimicos uros ut uosmet
ipsos. Sufficit eis ꝙ diligimus:& odio nõ habemus.
Proximum uero/ut teipm. Porro deum ex toto cor/
de:& ex tota mente:& ex tota uirtute. Si hæc intelle
xeris/& intellecta cõpleueris : fecisti quod sponsi ser/
mone ꝑcipitur. Introducite me in domum uini. Or/
dinate in me charitatem. Quis putas e nobis/chari/
tatis est ordinator? Cõfirmate me in unguẽtis. Vuus
de interꝑtibus posuit oinanon/alias

Hæc autem sponsa loquitur. Stipate me in ma
lis. In quibus malis? Vt malum in lignis syluæ:ita fra
truelis meus in medio filioꝝ. Iccirco in malis eius sti
pate me:quia uulneratæ charitatis ego. Quam pul/
chrũ est q̃ decoꝝ/a charitate uulnus accipere. Alius
iaculum carnei amoris excepit:alius terreno cupidi/
ne uulneratus est : tu nuda membra tua : & præbe te
iaculo electo:iaculo formoso : siqdẽ deus sagittarius
est. Audi scripturam de hoc eodẽ iaculo loquentem:
imo ut amplius admireris:audi ipsum iaculum/qd
loquatur. Posuit me in sagittam electam : & in pha/
retra sua seruauit me:& dixit mihi. Magnum est tibi
hoc uocari puerum meum. Intellige sagittam quid
dicat:& qũo a deo sit electa:q̃ beatum est hoc iaculo
uulnerari. Hac sagitta uulnerati fuerunt illi : qui inter
se inuicem conferebant. Cor nostrum ardens erat in
nia:cum aperiret nobis scripturas. Siqs sermone no/
stro:siquis scripturæ diuino magisterio uulneratur:
& potest dicere quia uulneratæ charitatis ego:hũc &
illud forsitan sequitur/qd forsitan dico? manifestam
promo sentẽtiam. Sinistra ei sub capite meo : & dex/
tera illius amplexabitur me. Habet & in sinistra/& in
dextera sermo dei sapientiam:cum pro intellectus ua
rietate sit multiplex:in subiacenti una est. Ipse Salo/
mon de leua/& dextera sapientiæ docuit:dicens. Lõ/
gitudo enim/& ãni uitæ in dextera eius:i sinistra aũt
ipsius diuitiæ/& gloria. Igitur leua eius sub capite
meo:ut me faciat requiescere : & brachium spõsi fiat
ceruical meum:& reclinetur aiæ principale super ser/
monem dei. Leua eius sub capite meo. Non expedit
tibi habere ceruicalia:quæ lamẽtatio sequitur. In Eze
chiele scriptum est. Væ his qui cõsuunt ceruicalia sub
oi cubito manus:noli consuere ceruicalia:noli capiti
aliunde requiem quærere:habe sponsi leuam sub ca
pite tuo:& dic. Leua eius sub capite meo:quam cum
habueris:oia tibi/quæ sunt in leua/tribuuntur. Dicis
quippe:in sinistra eius diuitiæ/& gloria : & dextera
eius cõplexabitur me. Totum te spõsi dextera com/
plectatur. Longitudo quippe/& anni uitæ in dexte/
ra eius : & ob id longæ uitæ & multoꝝ dierum eris
super terram bonam : quam dñs deus tuus dat tibi.
Adiuraui uos filiæ Hierusalem in uirtutib9/& in ui/
ribus agri. Quid adiurat sponsa filias Hierusalem? Si
leuaueritis/& suscitaueritis charitatem:q̃diu charitas
dormit in uobis o filiæ Hierusalem:o adolescẽtulæ:
quæ in me nõ dormiuit:qa uulnerata sum charitate:
in uobis aũt quæ plures estis:& adolescentulæ & fi
liæ Hierusalem dormit charitas sponsi. Adiuraui er/
go uos filiæ Hierusalem si leuaueritis:& non solum
leuaueritis:sed & suscitaueritis quæ in uobis est cha/
ritatem. Creator uniuersitatis cum uos conderet:in/
seruit in cordibus uestris semina charitatis nunc au/
tem sicut alibi dicitur:iustitia dormiuit in ea:sic dile/
ctio dormitat in uobis : iuxta quod & alibi sponsus
requeuit ut leo:& ut catulus leonis. Adhuc in infide/
libus/& in his qui corde sũt dubio:dormitat sermo
diuinus:uigilat in sanctis:dormitat in iis qui tempe/
statibus fluctuant. Suscitatur uero eoꝝ uocibus:qui
cupiunt spõso uigilante saluari:statim fit eo uigilan/
te tranquillitas:statim undaꝝ moles conquiescunt:
spiritibus cõtrariis increpatur:fluctuum rabies silet.
Illo dormiẽte:tẽpestas/mors/& desperatio est. Adiu
ro ergo uos filiæ Hierusalem in uirtutib9/& in uiri/
bus agri:cuius agri? nẽpe illius agri pleni/quem bñ/
dixit dñs. Si leuaueritis/& suscitaueritis charitatem:
quoadusq; uelit uox fratruelis mei. Ecce hic uenit sa/
liens super montes. Hic adhuc loqtur ecclesia exhor
tans adolescentulas : ut ad sponsi ꝑparentur aduen/
tum (si tñ uenire uoluerit) & suum illis præbere col
loquium. Adhuc igitur loquente ea:uenit sponsus:
quem digito monstrat:& dicit. Ecce hic uenit saliens
sup montes. Intellige sponsæ aiam beatã atq; ꝑfectã:
quæ citius uideat:citius sermonis cõtemplet aduen
tum : quæ sibi sapientiam uenisse sentiat/& dei cha/
ritatem/& dicat non uidentibus. Ecce hic uenit:ora/
te ut & ego possim dicere:ecce hic uenit. Si enim po/
tuero dei disserere sermonem : quodãmodo & ego
dicã. Ecce hic uenit. Quo? Non utiq; ubi uallis:non
ubi humilia loca. Quo uenit? saliens super montes:
transiliens super colles. Si fueris mons:salit in te ser/
mo dei. Si nõ ualueris esse mons:sed fueris collis:se/
cundus a mõte trãsiliet sup te. Quam uero pulchra/
& cõuenientia rebus uocabula. Salit super montes:
quia maiores sunt:transilit sup colles:quia minores
sunt:nõ transilit super montes : non salit sup colles.

Ecce hic uenit saliens super montes: transiliens super colles. Similis est fratruelis meus capreæ/ aut hinulo ceruorum/ in montibus Bethel. Hæc duo aialia in scripturis frequentius noiantur: & quo amplius admiteris: sæpius iuncta ponuntur. Et hæc sunt (ait) quæ manducabis: post paululum inferès capream/ & ceruum. In præsenti quoq; libro/ pariter appellátur ceruus/ & caprea. Quodámodo enim cognita sibi/ & uicina sunt ista aialia. Caprea.i. dorcas acutissime uidet. Ceruus interfector serpentum est. Quis putas est dignius e nobis: qui iuxta dignitatem loci atq; mysterii plenam possit explicare rationem? Oremus dñm: ut nobis largiatur sensum ad percipiẽdas scripturas: & possimus dicere: qũo aperiet nobis Iesus scripturas? Quid igitur dicimus? qa dorcas/ hoc est caprea/ sm eorum physiologiam/ qui de naturis omnium aialium disputant: ex insita sibi ui/ nomẽ accæperit. Ab eo eni q acutius uideat: idest απο τοῦ οξεως δερκειν dorcas appellata est. Ceruus uero serpẽtum inimicus/ ac debellator est: ita ut spiritu narium eos extrahat de cauernis: & superata pnitie ueneni/ eorum pabulo delectetur. Forsitan saluator meus caprea sit iuxta θεωριαν: ceruus iuxta opa. Quænam ista sunt opera? Interficit ipse serpentes: contrarias fortitudines iugulat. Ideo dicam ei: tu cõtriuisti capita draconum super aquam: tu contriuisti caput draconis. Similis est fratruelis meus capreæ/ uel hinnulo ceruorum super montes domus dei. Bethel quippe interpretatur domus dei. Non omnes montes domus dei sunt: sed qui montes ecclesiæ sunt. Inueniuntur quippe & alii montes erecti: & consurgentes aduersus scientiam dei: montes ægyptiorum/ & Allophylorum. Vis scire qa similis est fratruelis meus capreæ: aut hinulo ceruorum super montes Bethel? Esto mons ecclesiasticus: mons domus dei: & ueniet ad te sponsus similis capreæ/ uel hinulo ceruorum/ super montes Bethel. Cernit spõsum appropinquasse uicinus: qui ante super montes uersabatur/ & colles: assimulat eum transilientem/ atq; salientem. Et post hoc/ ad se/ & ad alias adolescentulas aduenisse cognoscẽs: dicit. Ecce hic retro/ post parietem nostrum. Si ædificaueris parietem: & feceris ædificationem dei: ueniet post parietem tuum prospiciens per fenestras. Vna fenestra/ unus est sensus: per hunc pspicit sponsus. Alia fenestra/ alius est sensus: & per hunc sponsus sollicite contuetur. Per quos sensus enim nõ perspicit sermo dei? Quid sit autem perspicere per fenestras: & quomodo per eas sponsus aspiciat: sequens docebit exẽplum. Vbi non prospicit sponsus: ibi mors inuenitur ascẽdẽs: ut legimus in Hieremia. Ecce mors ascẽdit per fenestras nostras. Quando uideris mulierem ad concupiscendum eam: iam mors ascendit per fenestras tuas. Eminens per retia. Intellige quia in medio laqueorum ambulas/ & subtus machinas transeas iminẽtes: omnia retibus plena sũt: diabolus laqueis cuncta compleuit. Si autem uenerit tibi sermo dei: & cœperit eminere de retibus: dices. Anima nostra erepta est de laqueo uenantium: laqueus contritus est: & nos liberati sumus. Benedicti uos a domino: qui fecit cœlum & terram. Eminet igitur sponsus per retia/ tibi uiam faciens. Iesus descendit ad terras: subiecit se retibus mundi. Videns magnum hominũ gregem retibus impeditũ: nec eum ab alio/ nisi a se posse conscindi: uenit ad retia assumẽs corpus humanum: quod inimicarum fortitudinum laqueis tenebatur: ea tibi dirupit: & loqueris. Ecce hic retro/ post parietem nostrum/ prospiciens per fenestras: eminens per retia. Cum eminuerit: dicit tibi. Respondet fratruelis meus: & dicit. Surge/ ueni proxima mea: uiam tibi feci: conscidi retia: sic ueni ad me proxima mea. Surge/ ueni proxima mea: speciosa mea: columba mea. Cur ait surge? Cur ppera? ego pro te sustinui rabiem tempestatum: ego fluctus qui tibi debebátur: excepi. Tristis est facta anima mea propter te: usq; ad mortem. Surrexi a mortuis: fractis mortis ianuis/ & inferni uinculis dissolutis: ideo dico tibi. Surge/ ueni proxima mea: speciosa mea: columba mea: qa hyems transiuit: pluuia abiit: flores uisi sunt in terra. Ego a mortuis surgens/ tempestate compressa: tranquillitatem reddidi: & quia sm dispensationem carnis/ ex uirgine: & uolútate patris creui: & sapientia/ & ætate profeci: flores uisi sunt in terra: tempus sectiõis adest. Sectio/ remissio peccatorum est. Oẽm enim ramum (ait) in me manentem/ & afferentem fructum: pater meus mundat: ut fructus maiores afferat. Habeto fructus: & priora quæ in te ifructuosa sunt/ auferẽtur. Tẽpus quippe sectionis adest: uox turturis audita est in terra nostra. Nõ sine causa/ in sacrificiis assumitur par turturum: aut duo pulli columbarum: ná idem ualent: & nunq̃ dictũ est/ separatim/ par tñmodo columbarum: sed par turturum: & duos pullos colũbarum. Columba/ spũs sanctus est. Spiritus autem sanctus/ qñ de magnis/ & occultioribus sacramentis/ & quæ multi capere non possunt/ loquitur: in turturis appellatione signatur/ idest in eius auis quæ semp in mõtium iugis: & in arborum uerticibus cõmorat: in uallibus aũt/ & iis quæ ad hoies usq; pueniũt: columba assumit. Deniq; saluator qa hoiem est dignatus assumere: & uenit ad terras: multiq; tũc circa Iordanem peccatores erát. Iccirco spũs sanctus/ non in turturẽ uertitur: sed columba fit. Inter nos pp hoiũ multitudinem/ auis mansuetior cõuersatur. Turtur aũt uidet (uerbi gra) Moysi: & unicuilibet pphetarum recedẽtium in mõtes/ & deserta: & ibi accipiẽtium sermões dei. Vox ergo turturis audita est in terra nostra. Ficus pduxit grossos suos. A ficu dignoscite parabolá: cũ ramus eius tener factus fuerit: & folia miserit: scitote qa iuxta est æstas. Vult nobis dei eloquium nũciat post hyemẽ: post pcellas/ aiarum appropinq̃sse messem: & ait. Ficus pduxit grossos suos: uites florescunt: dederunt odorem: si iam rumpunt in florem: tps adueniet: & erũt uuæ. Surge/ ueni pxima mea: speciosa mea: colũba mea. Hæc (quæ supius exposuimus) spõsus nõ audiẽtibus adolescẽtulis: sed sola spõsa audiẽte/ loqtur.

Volumus autem & ipsius iam audire sermonem lo-
quentis ad sponsam. Surge/ueni proxima mea: co-
lumba mea: & ueni colũba mea sub tegmine petrae:
& Moyses sub tegmine petrae ponitur ut uideat po-
steriora dei/in tegmine antemuralis. Primũ ueni ad
quod ante murum est: & postea poteris introire ubi
murus est petrae. Ostende mihi faciem tuam. Usq; ad
praesentem diem/similia dicuntur ad sponsam. Nec
dum enĩ habebat fiduciã: ut reuelata faciet gloriam
dñi contemplaretur. Quia uero iam ornata est/atq;
composita: dicitur ei: Ostẽde mihi faciem tuã. Non-
dum enim erat uox eius/ita suauis: ut meretur ei di-
ci: audire me fac uocem tuã. Quãdo ergo didicit lo-
qui? Tace enim (ait) & audi Israel: & scito quid lo-
quar: & suauis facta est uox eius sponso/sm illud p-
pheticum: suauis fiat ei postulatio mea. Tũc ad eam
sponsus effatur: & audire me fac uocem tuam: quia
uox tua suauis est. Si aperueris os tuũ uerbo dei: di-
cet tibi sponsus: uox tua suauis est: & aspectus tuus
speciosus. Quapropter cõsurgentes deprecemur do-
minum: ut digni efficiamur sponsi sermone/Sapien
tia Christo Iesu: cui est gloria/& imperium/in saecula
saeculorum. Amen.

¶ Cõmentarium in Canticum canticorum: quod est
in quattuor libros distinctũ: & ab ipso Origene de-
scriptum: falso a nonnullis beato Hieronymo attri-
buitur. Quum ipse/ubi de se/in uirorum illustrium li-
bro: tantummodo duas in Cantico canticorum Homilias
scripsisse cõmemoret. Neq; enim talis Orthodoxae
fidei doctor: quum ecclesia ei in oibus praebeat assen
sum: quae ipse sentire uidet: in tam senticosa loca prae
ceps ruisset. Adamantius enim in plures de aiae crea-
tione errores incidit: ubi de ipsius aiae Origene agit.
Unde dicit ambiguum non uideri/q aia in praesen-
tis uitae statum/secundo/aut tertio/uenire possit & c̃.
Aliisq; argumentis pbare possumus/quibus facilli-
me agnosci potest/qualiter hi quattuor libri Orige-
nis extant. Pluribus locis Epithalamii huius/narrat
se explanationem sup Leuiticum aedidisse. Cuius se-
te semper uerba sunt ista. Ubi in libro Leuitico/prout
Dominus dare dignatus est/exposuimus. Nõ enim
diuus Hieronymus aliquam expositionem in Leui-
tici librum/ullo se loco cudisse asserit. Origenem er-
go hos quattuor dramatis Libellos (ut superius pa-
tet) scripsisse manifestum est. Eusebius etiam Caesa-
riensis testatur in libro sexto Historiae ecclesiasticae/
ipsum decem libros super Canticum canti. exarasse.
Quinq; enim Athenis descripsit: alios autem qnq;
regressus Caesaream cõsumauit. Verum temporum an-
tiquitate/scriptorum torpore/& hoium negligentia/ex
decem numero libris: sex amisimus: non sine multo
(ut credo) ecclesiae dãno. Nam ut beatus Hierony-
mus dicit. Quum Origenes in scribendo omnes ui-
cerit/& superarit: in Cantico canticorum explanatione/
seipsum uicit. Quod si his quae supra retulimus: cre-
dere nolis: rei ueritatem inquirere: nihil unq̃ (meo q-
dem iudicio) qd' ab hac scedula nostra deuiet: inue-
nies. Verum nolo lectorem a tam sancta lectione/sa-
lubri pabulo/& coelesti refectione territum ire: pro
eo q Origenem diximus de aia male sensisse. Dixi-
mus enim sicuti res se habent. Volumus ergo te sae-
pissime hunc Epithalamii tractatum legere: & peni-
tissima quaeq; rimari: & more mundorum aialium ru-
minare. Inuenies enim sapientiam absconditã: non
sapientiam huius mundi quae separat a deo: sed sa-
pientiam dei: quae est filius dei: & spõsus ecclesiae Ie-
sus Christus. Amen.

e PITHALAMIVM Libellus/id
est nuptiale carmen/in modum mihi
uidetur dramatis/a Salomone cõscri-
ptus: quẽ cecinit instar ludentis spon-
sae/& erga sponsum suum: qui est ser-
mo dei coelesti amore/flagrantis. Adamauit enim
eum/siue anima quae ad imaginem eius facta est: si-
ue Ecclesia. Sed & magnificus hic ipse/atq; perfectus
sponsus: quibus uerbis usus sit/ad coniunctam si-
bi animam/uel ecclesiam: Haec ipsa scriptura nos
edocet. Sodales/sponsae quoq; adolescentulae cum
ipsa sponsa positae/quae dixerint: quaeq; etiam ami-
ci/ac sodales sponsi/ex eodem nihilominus libro:
qui Canticum cãticorum intitulatur: cognoscimus.
Possibilitas enim data est ipsis amicis sponsi aliqua
dicere: ea dũtaxat: quae audierant ab ipso sponso lae-
tantes de coniunctione sponsae. Fit ergo sermo ab
ipsa sponsa/non solum ad sponsum/sed etiam ad
adolescentulas: & rursum sermo non tantũmodo
ad sponsam: sed etiam ad amicos dirigitur sponsi.
Et hoc est (quod supra diximus) carmen nuptiale/
in modum dramatis esse conscriptum. Drama enim
dicitur multarum pſonarum cantilena: ut in scaenis
agi fabula solet: ubi diuersae pſonae introducuntur:
& aliis accedẽtibus: aliis et discedentibus/a diuersis/
& ad diuersos textus narrationis expletur. Quae sin-
gula/suo ordine/scriptura haec continet: totũq; cor-
pus eius mysticis formatur eloquiis. Sed primo scire
nos oportet: q̃m sicut puerilis aetas nõ mouetur ad
ad amorem possibilium: ita nec ad capiẽdum qdem
uerba/haec paruula/& infantilis interioris hois aetas
admittitur: illorum scilicet/qui lacte in xpo aluntur: nõ
cibo forti: sed nunc quidem primũ rationabile/& si-
ne dolo/lac concupiscũt. In uerbis enim cantici can-
ticorum: ille cibus est: de quo dicit Apostolus. Perfe-
ctorum aũt est solidus cibus: & tales requirit audito-
res: qui pro possibilitate sumẽdi exercitatos habeant
sensus ad discretionem boni & mali. Et qdem paruu-
li (quos diximus) si ueniãt ad haec loca: põt fieri: ut
nihil qdem ex hac scriptura pficiant: nec tñ ualde lae-
dantur/uel ipsa quae scripta sunt legẽtes: uel quae ad
explanationem eorum dicenda sunt/recensentes. Si ue-
ro aliqs accesserit/q sm carnem tñmodo uir est: huic
tali/nõ paruum ex hac scriptura discriminis/periculiq;
nascetur. Audite enim pure/& castis auribus: amoris
nomina nesciens: ab interiori homine ad exteriorem/
& carnalem uirum/omnem deflectet auditum: &

a spiritu

a spiritu/conuertetur ad carnem:nutrietq; in semet/
ipso concupiscentias carnales / & occasione diuinæ
scripturæ cõmoueri & incitari uidebitur ad libidi/
nem carnis. Ob hoc ergo moneo / & consilium do
omni qui nõdum carnis / & sanguinis molestiis ca/
ret:neq; ab effectu naturæ materialis abscedit:ut a le/
ctione libelli huius : eorumq; quæ in deo dicentur:
penitus temperet. Aiunt enim obseruari etiam apud
hebræos:q nisi quis ad ætatem pfectam / maturãq;
peruenerit:libellum hũc nec quidem in manibus te/
nere permittatur. Sed & illud/ab eis accæpimus cu/
stodiri. Quãdo quidem moris est apud eos : omnes
scripturas a doctoribus / & sapientibus/tradi pueris:
simul & eas quas λευτερωσειν appellant:ad ulti/
mum quattuor ista obseruari:id est principium Ge/
nesis:in quo mundi creatura describitur:& Ezechie/
lis prophetæ principia:in quibus de Cherubin pro/
fertur:& finem in quo templi ædificatio cõtinetur:
& hunc cantici canticorum librum. Igitur necessarium
mihi uidetur : anteq̃ ad ea quæ in hoc libello scripta
sunt:discutienda ueniamus:de amore prius ipso qui
est scripturæ huius causa pcipua / pauca differere : &
post hæc/de ordine librorum Salomonis : in qbus/hic
liber tertio loco positus uidetur. Tum etiam de hac
titulatione libelli ipsiũs:cur canticum canticorum su
perscriptus sit:atq; etiam qũo dramatis in modum:
& tanq̃ fabula quæ in scenis personarum imutatione/
agi solet:uideatur esse compositus. Apud græcos q/
dem/plurimi eruditorum uirorum uolẽtes inuestigare
ueritatis imaginẽ:de amoris natura multa/ac diuer/
sa/etiam dialogorum stilo scripta protulerunt:conãtes
ostendere/non aliud esse amoris uim : nisi quæ ani/
mam de terris/ad fastigia cœli cælsa perducat:nec ad
summam posse beatitudinem peruenire:nisi amoris de/
syderio prouocante. Sed & quæstiones de hoc/qua/
si in conuiuiis propositæ referuntur:inter eos puto:
iter quos nõ ciborum:sed uerborum cõuiuium gerebat.
Alii uero ẽt artes quasdam/qbus amor hic in aĩa gi/
gni/uel augeri posse uideatur:conscriptas reliquerũt.
Sed has artes/carnales homĩes ad uitiosa desyderia/
& culpabilis amoris ministeria/traxerunt. Non ergo
mirum sit (si & apud nos) ubi quanto plures simpli/
ciores:tanto plures & imperitiores uidentur:diffici/
lem diximus/& periculo proximam / de amoris na/
tura disputationem:cum apud græcos / qui eruditi/
& sapientes uidentur:fuerint tñ aliqui:qui de his nõ
ita accæperint (ut scriptum est) sed occasione eorum
quæ de amore dicta sunt:in lapsus carnis/& impudi
citiæ pcipitia corruerunt:siue ea iis quæ scripta erãt/
ut supra memorauimus:admonitiões quasdam / &
incitamenta sumentes:siue incontinentiæ suæ uela/
men/scriptis ueterum pferentes. Ne ergo / & nos tale
aliquid incurramus:ea quæ a ueteribus bene/& spi/
ritaliter scripta sunt:uitiose/& carnaliter aduertentes:
tam corporis/q̃ animæ nostræ palmas protẽdamus
ad deum:ut dñs qui dedit uerbum euãgelizantibus/
uirtute multa:donet & nobis in uirtute sua uerbum:

quo possimus ex his quæ scripta sunt:intellectum sa
num/& ad ædificationem pudicitiæ aptum/uel no/
mini ipsi/uel naturæ amoris ostendere. In principio
uerborum Moysi ubi de mundi conditione cõscri/
bitur:duos inuenimus homines creatos referri:pri/
mum ad imaginẽ/& similitudinẽ dei factum : scd̃m
e limo terræ factum. Hoc Paulus apostolus bñ sciẽs:
& ad liquidum in his eruditus:in suis litteris aptius/
& euidentius/binos esse:& per singulos quosq; ho/
mines scripsit:sic enim dixit. Nam si his qui foris est
homo noster corrumpitur:sed ille qui intus est:reno
uatur de die in diem. Et iterum. Condelector enim
legi dei:sm interiorẽ hominem:& his similia/quan/
ta conscribit. Vnde puto neminem iam debere dubi
tare / q Moyses de duorum hominum factura / uel
figmento scripserit in principio Genesis:cum uideat
Paulum qui melius utiq; q̃ nos/intelligebat ea quæ
a Moyse scripta sunt:duos homines eẽ per singulos/
quosq; dicentem. Quorum unum:idest interiorem/
renouari per singulos dies memorat. Alium uero:
idest exteriorem/in qbusdam sanctis:& talibus qua/
lis erat Paulus:corrũpi perhibet/& infirmari. Quod
si alicui uidebitur de hoc/adhuc aliqd dubitandum:
in locis propriis melius explanabitur. Nunc autem
propter quid memoriam fecerimus interioris/& ex/
terioris hominis prosequamur:ostẽdere enim ex his
uolumus:q scripturis diuinis p mononymas / idest
per singulas appellationes:ideo per eadem uocabu/
la:& exterioris hominis membra:& illius interioris
hominis partes/affectusq; nominantur. Eaq; non so
lum uocabulis:sed & rebus ipsis/sibi inuicem com/
parantur. Verbi gratia. Vetatur aliquis esse puer/sm
interiorem hominem quem possibile est crescere : &
ad ætatem iuuenis adduci / atq; inde succedentibus
incrementis peruenire ad uirum perfectum / & effici
patrem. His autem nominibus uti uoluimus:ut cõ/
sona diuinæ scripturæ:illi scilicet quæ ab Ioãne scri/
pta est / uocabula poneremus. Ait enim:scripsi uo/
bis pueri : quoniã cognouistis patrem:scripsi uobis
patres:quoniam cognouistis eum / qui ab initio est:
scripsi uobis iuuenes:quoniã fortes estis / & per uer/
bum dei quod manet in cœlo uicistis malignũ. Eui/
dens utiq; est:nec ab ullo omnino arbitror dubitari:
q pueros hic Ioãnes uel adolescẽtes/& iuuenes/uel
etiam patres. sm aĩæ/nõ sm corpis appellat ætatem.
Sed & Paulus dicit in quodam loco. Nõ potui uo/
bis loqui quasi spũalibus:sed quasi carnalibus:tanq̃
paruulis in xp̃o / lac uobis potũ dedi. In xp̃o autem
paruuli/pculdubio sm aĩæ / nõ sm carnis noĩantur
ætatem. Deniq; idem Paulus etiam in alio loco ait.
Cum essem paruulus:sicut paruulus loquebar:sicut
paruulus sapiebam:sicut paruulus cogitabam. Cum
autem factus sum uir:destruxi quæ erant paruuli. Et
iterum alias dicit:Donec occurramus oẽs in uirum p/
fectum:in mensuram ætatis/plenitudinis xp̃i. Scit.n.
occursuros esse nos in mensuram / ætatis plenitudi/
nis Christi. Igit̃ sicut hæc quæ memorauimus æta/

tum noia/eisdem uocabulis/& exteriori homini ascri
bútur/& interiori : ita inuenies ét membrorum noia
corporalium transferri ad aiæ mêbra/seu potius effi/
cientiæ:hæ aiæ affectusq; dicendi sunt. Dicitur ergo
in Ecclesiaste. Sapientis oculi in capite eius. Item in
euágelio. Qui habet aures audiendi audiat. In ꝓphe
tis quoq; sermo dñi:qui factus est in manu ꝓphetæ
Hieremiæ/siue alterius cuiuslibet. Simile est ét illud
quod ait. Pes aút tuus non offendit. Et iterum. Mei
aút paulominus moti sunt pedes. Euidenter quoq;/
& uenter aniæ designatur:ubi dicitur. Dñe a timore
tuo/in utero concepimus. Nam inde quis dubitet:
cum dicitur. Sepulchrum patens est guttur eorum.
Et iterum. Præcipita domine : & diuide linguas eo/
rum. Sed & id quod scriptum est. Dentes peccatorꝶ
contriuisti. Et iterum. Contere brachium peccatoris
& maligni. Et quid opus est/me de his pluta colli/
gere:cum abundantissimis testimoniis/scripturæ di
uinæ repletæ sint?ex qbus euidenter ostenditur:mē/
brorum hæc nomia/nequaq̄ corpori uisibili aptari
posse:sed ad inuisibilis aiæ partem/uirtutesq; debere
reuocari:quoniam & uocabula qdem habent simi/
lia. Aperte aút & sine ulla ambiguitate nō interioris/
sed exterioris hois significantias gerunt. Est ergo ma
terialis huius hois:qui & exterior appellatur : cibus/
potusq; naturæ suæ cognatus:corporeus iste scilicet/
& terrenus. Similiter autem & spiritalis hois ipsius:
qui & interior dicitur:est proprius cibus:ut panis il/
le uiuus qui de cœlo descendit : sed & potus ille est/
ex illa aqua:quam promittit Iesus dicens. Quicunq;
biberit ex hac aqua/quam ego do:non sitiet in æter/
num. Sic ergo per oia/similitudo quidem uocabu/
lorum ſm utrúq; hoiem ponitur. Rerum uero pro/
prietas unicuiq; discreta seruatur:& corruptibili cor/
ruptibilia præbētur:incorruptibili uero incorrupti/
bilia ꝓponuntur. Vnde accidit:ut simpliciores qui/
dā nescientes distinguere/ac scernere quæ sint:quæ
in scripturis diuinis interiori homini:quæ uero exte/
riori deputanda sint:uocabulorum similitudinibus
falsi ad ineptas quasdam fabulas/& figmenta inania
se cōtulerint:ut etiam post resurrectionem/cibis cor/
poralibus utendum crederent : potúq; sumendum:
non solum ex illa uite uera/& uiuente in sæcula:uerꝫ
& ex his uitibus ligni. Sed de his alias uidebimus.
Nunc ergo (ut ꝑcedenti obseruatione distinximus)
est quidem ſm interiorem hoiem alius sine filiis/&
sterilis:alius uero abundans in filiis/ſm quod & il/
lud aduertimus dictū. Sterilis peperit septem:& fœ/
cúda in filiis infirmata est. Et ut in bñdictionibus di/
citur:non erit in uobis sine filiis/& sterilis. Igitur si
hæc ita se habent:sicut dicitur aliquis carnalis amor
quem/& cupidinē appellauerunt poetæ:ſm quem/
qui amat/in carne seminat. Ita est & qdam spiritalis
amor:ſm quē/ille interior homo amās/in spiritu se/
minat:& (ut euidētius dicam) siquis est qui portat
adhuc imaginem terreni:ſm exteriorem hoiem agiē
cupidine/& amore. Amore aút/& cupidine cœlesti

agitur aia:cum ꝑspecta pulchritudine/& decore uer/
bi dei/spēm eius adamauerit:& ex ipso/zelum quen/
dam/& uulnus amoris acceperit. Est enim uerbum
hoc/imago/& splendor dei inuisibilis : primogeni/
tus ois creaturæ:in quo creata sunt omnia:quæ i cœ
lis sunt:& quæ in terris:siue uisibilia/siue inuisibilia.
Igitur siquis potuerit capaci mente conijcere/& con
syderare horum oium quæ in ipo creata sunt:decus/
& speciem (ipse enim rerum uenustate percussus:&
splēdoris magnificentia/seu iaculo ut ait ꝓpheta ele/
cto/terebratus) salutare ab ipso uulnus accipiet : &
beato igne amoris eius ardebit. Oportet etiam nos
illud scire. Illicitus amor/& contra legem : sicut acci/
dere potest homini exteriori (uerbi gr̄a) ut nō spon/
sam/uel coniugem amet:sed aut meretricē/aut adul/
teram:ita & interiori homini/hoc est aiæ/accidere po
test amor:nō in legitimū sponsum (quem diximus
esse uerbum dei) sed in adulterꝫ aliquem/& corru/
ptorem. Quod sub hac eadem figura/euidentur de/
clarat Ezechiel ꝓpheta:ubi Oollam/& Oolibam in/
troduxit sub specie Samariæ/& Hierusalem/adulte/
rino amore corruptas:sicut locus ipe scripturæ pro/
pheticæ ostēdit/uolentibus plenius scire. Exardescit
hic spiritalis amor aiæ:aliquando qdem (ut edocui/
mus) erga aliquos spiritus nequitiæ : aliquádo erga
spiritum sanctum/& uerbū dei:qui est sponsus fide/
lis:& eruditæ animæ uir dicitur:& cuius ipsa spōsa
in hac præcipue scriptura quæ habetur in manibus/
nominatur:sicut domino præstante/plenius osten/
demus:cū uerba ipsius libelli explanare cœperimus.
Videtur autem mihi diuinam scripturam uolentem
cauere:ne lapsus aliquis legentibus/sub amoris no/
mine nasceretur:pro infirmioribus quibusq;/eum q
apud sapientes sæculi cupido/seu amor dicitur : ho/
nestiori uocabulo charitatem/uel dilectionem no/
minasse. Verbi gratia:ut cum dixit de Isaac. Et accepit
Rebeccam:& facta est ei uxor : & dilexit eam. Et ite/
rum de Iacob/& Rachel:similiter dicit scriptura. Ra/
chel autem erat decora oculis/& pulchra facie : & di/
lexit Iacob Rachel:& dixit. Seruiam tibi septem an/
nis/pro Rachel filia tua iuniore. Euidentius autem/
imutatus usus uocabuli huius apparet in Amon : q
adamauit sororē suam Thamar. Scriptum est enim.
Et factum est post hæc:& erat Absaloni filio Dauid/
soror decora facie ualde:& nomen ei Thamar:& di/
lexit eam Amon filius Dauid. Dilexit posuit pro ad/
amauit. Et tribulabat (inquit) Amon ut infirmaret/
propter Thamar sororē suam : quoniam uirgo erat:
& graue uidebatur in oculis Amon facere ei aliquid.
Et post pauca/de uiolētia quam intulit Amon Tha/
mar sorori suæ : ita dicit scriptura. Et noluit Amon
audire uocem eius:sed inualuit sup eam:& humilia/
uit eam:& dormiuit cū ea:& odiuit eam Amō odio
magno ualde:qm̄ maius erat odium quo oderat eā:
q̄ dilectio qua dilexerat eam. Et in his ergo/& in plu/
ribus aliis locis : inuenies scripturá diuinam refugis/
se amoris uocabulum & charitatis/dilectionisq; po/
suisse.

fuisse. Interdum/licet raro/pprio tñ uocabulo/amorem noiat:& inuitat ad eum:atq; incitat aias:ut cum dixit in puerbiis de sapiẽtia: Adama eam:& seruabit te:circunda eam:& exaltabit te:honora eam: & amplectetur te. Sed & in eo libello/qui dr sapientia Salomonis:ita scriptum est de sapientia ipa. Amator factus sum decoris eius. Arbitror autem / ubi nulla lapsus uidebatur occasio:tibi tñ nomen amoris inseruit. Quid enim passibile/aut qd indecorũ possit aliqs aduertere in amore sapiẽtiæ? uel in eo qui se amorem ꝓfiteatur esse sapientiæ? Nam si dixisset:qa adamauit uel Isaac Rebeccam: uel Iacob Rachel: passio utiq; aliqua indecora/per hæc uerba erga sanctos dei hoies potuisset intelligi:apud eos præcipue / qui nesciunt a littera cõscendere ad spũ. Aptissime autem/ in hoc ipso libello qui habet in manibus:amoris nomen/charitatis uocabulo permutatum est in eo / ubi dixit. Adiuraui uos filiæ Hierusalem: si inueneritis fratruelem meum annuncietis ei:qa uulneratæ charitatis ego sum: Pro eo utiq; diceret:amoris eius telo percussa sum. Nihil ergo itereſt in scripturis diuinis: utrum charitas dicatur:an amor/uel dilectio: nisi ꝙ in tãtum nomen charitatis extollitur:ut ẽt ipse deus/charitas appelletur:sicut Ioãnes dixit. Charissimi diligamus inuicem:quia charitas ex deo est:& ois qui diligit/ex deo natus est:& cognoscit deum:qui autem non diligit:non cognoscit deum:quia deus charitas est: Et q̃uis alterius tpis sit/dicere aliquid de his:quæ exempli causa ex Ioãnis epistola protulimus:tñ breuiter aliqua etiam perstringere:non est uisum absurdum. Diligamus inquit inuicem:quia charitas ex deo est. Et post pauca: deus charitas est. In quo ostẽdit & ipm deum/charitatem esse. Et iterum:eũ qui ex deo est:charitatem eẽ. Quis autem ex deo est:nisi ille qui dicit. Ego ex deo exiui:& ueni in hunc mundum:ꝙ si deus pater/charitas est:& filius/charitas est:charitas autem/ & charitas unum est:& in nullo differt: consequenter ergo pater/& filius/unum bene dicuntur: & ideo cõuenienter xp̃s sicut sapia/& uirtus/& iustitia/& uerbũ/& ueritas:ita & charitas dr:& ideo dicit scriptura. Quia si charitas manet i uobis:deus in uobis manet. Deus autem:idest pater & filius:qui & ueniunt ad eum:qui pfectus in charitate est sm uerbum dñi/& saluatoris dicentis. Ego/& pater ueniemus ad eum:& mansionem faciemus apud eum. Sciẽdum/ ꝙ hæc charitas quæ deus est:eum i quo fuerit: nihil terrenum: nihil materiale:nihil corruptibile diligit: contra naturam nãq; est ei corruptibile aliquid diligere:cum ipse sit incorruptionis fons. Ipsa est enim sola quæ habet imortalitatem. Siqdem est deus charitas:qui solus habet imortalitatem:lucem habitans inaccessibilem. Quid aliud imortalitas:nisi uita æterna est? quam daturum se pmittit deus credẽtibus in ipm solum uerũ deum:& quem misit Iesum xp̃m filium eius? Propterea ergo in primis/& ante oia/hoc amabile/& placidum/dicitur esse deo:ut quis diligat dñm deum suum ex toto corde suo:& ex tota anima sua:& ex totis uiribus suis. Et qa deus charitas est:& filius qui ex deo est:charitas est:sui simile aliquid requirit in nobis:& per hãc charitatem quæ est in xp̃o Iesu deo:qui est charitas uelut cognata quadam per charitatis nomen affinitate sociemur:sicut & ille qui iam coniunctus ei dicebat. Quis nos separabit a charitate dei: quæ est in xp̃o Iesu dño nostro? Hæc aũt charitas omnem hoiem proximum diligit. Ob hoc arguit Saluator quendam:qui opinabatur / ꝙ iusta anima erga eam quæ iniquitatibus inuoluta est:propinquitatis iura non seruet:& ista de causa/texuit istam parabolam:quæ dicit:ꝙ in latrones incidit quidam/ dum descẽdit ab Hierusalem in hierico:& culpat quidem sacerdotem/ac leuitam:qui uidẽtes semineceem præterierunt:amplectitur autem samaritanum: qui misericordiam fecerit:& hunc fuisse ei proximum:ipsius qui proposuerat responsione firmauit:& ait ei. Vade & tu fac similiter. Etenim natura/omnes nobis inuicem proximi sumus. Opibus uero charitatis fit proximus ille:qui potest benefacere ei/qui non potest. Vnde & saluator noster/factus est proximus nobis:nec pertrãsiuit nos:cum semineces ex latronum uulneribus iaceremus. Igitur sciendum est dei charitatem semper ad deum tendere: a quo & originem duxit:& ad pximum respicer:cum quo participium gerit:utpote similiter creatum in incorruptione. Sic ergo q̃cunq; de charitate scripta sunt:quasi de amore dicta suscipe nihil de noibus curans: eadem nãq; in utroq; uirtus ostenditur. Quod siquis dicat/quia & pecuniam/& meretricẽ/& alia similiter mala / eodem uocabulo/quod a charitate duci uidetur: diligere appellamur:sciẽdum est in his non proprie/sed abusiue charitatem nominari. Sicut (uerbi gratia) & deus nomen principaliter in eo est:ex quo omnia:& per quem omnia:& in quo omnia:quod utiq; aperte uirtutem/& naturam trinæ singularitatis denunciat. Secundo uero in loco (& ut ita dixerim) abusiue:deos dicit scriptura / etiã illos ad quos sermo dei fit:sicut confirmat saluator in euangeliis. Sed & coelestes uirtutes sub hoc noie appellari uidentur: dum dr:deus stetit in synagoga deorũ: in medio aũt deos diiudicat. Tertio uero in loco iam non abusiue: sed falso dii gẽtium/dæmones appellant:cum dicit scriptura. Oẽs dii gẽtium dæmonia. Itaq; & primum charitatis nomen in deo est:pp qd iubemur diligere deũ ex toto corde nřo:ex tota aia nřa:& ex totis uiribus nřis:utpote eum a quo hẽmus hoc ipm:ut diligere possimus in ipso iam sine dubio continet:ut & sapiẽtiam:& iustitiam/& pietatem/& ueritatem:omnesq; uirtutes pariter diligamus. Vnum enim atq; idem est diligere deum & diligere bona. Secundo in loco/quasi abusiuo/& ide deriuato nomine/& proximum diliger iubemur tanq̃ nosipsos. Tertium uero est:qd falso sub charitatis titulo noiat:diligere uel pecuniam/uel uoluptates/uel oẽ qcqd ad corruptelam ptinet/& errorẽ. Nõ ergo interest utrũ amari dicatur deus: aut diligi. Nec puto ꝙ culpari possit:si

quis deum/ficut Ioãnes charitatem:ita ipse amorem
noiet. Deniq; memini: aliquem sanctorꝝ dixisse Igna
tium noie/de xp̃o:Meus aũt amor crucifixus est:nec
rephendi eum pro hoc dignũ iudicio. Sciẽdum aũt
ꝙ oĩs q pecuniam diligit:uel ea quæ in mundo sunt
materiæ corruptibilis:uirtutẽ charitatis quæ ex deo
est:ad terrena/& ad caduca deducit: & rebus dei ab/
utitur/ad ea quæ nõ uult deus. Non enim deus dile
ctionem hoꝝ:sed usum hoĩbus dedit. Hæc aũt pau/
lo latius discussimus:uolẽtes de natura charitatis/&
amoris/aptius/attentiusq; distinguere. Ne forte qm̃
scriptura dicit:qa deus charitas est: omne qđ diligi/
tur/etiam si corruptibile sit ex deo esse: & hoc chari/
tas/& dilectio putaretur. Sed oñditur res qdem dei/
& munus eius esse charitas:non tñ semp ab hoĩbus:
ad ea quæ dei sunt:& quæ deus uult:opus eius assu/
mi. Sed & hoc scire oportet:ꝙ impossibile est: ut nõ
semper humana natura aliquid amet. Omnis náq;
qui ad id ætatis uenerit (quam pubertatem uocát)
amat aliqđ/seu minus recte cũ amat: quæ nõ opor/
tet:seu recte/& utiliter:cũ amat/quæ oportet. Verum
nõnulli hunc amoris affectum:qui aiæ rõnabili insi
tus est bñficio conditoris: aut ad amorem pecuniæ
trahũt:& auaritiæ studium:aut erga gloriam captan
dam:& fiunt inanis gloriæ cupidi:aut erga scorta se/
ctanda:& inueniũtur ipudicitiæ/libidinisq; captiui:
aut ad alia his similia/uirtutem tãti boni huius effun
dunt. Sed & cum erga diuersas artes/amor iste duci/
tur quæ manu ministrãtur: aut per studia præsentis
uitæ/non solum necessaria (ut uerbi gratia dixerim)
erga artem palestricam/uel cursus exercitia: aut certe
etiam erga geometricã/uel musicam/uel arithmeti/
cam cõfertur: atq; ad alias/uel huiuscemodi discipli/
nas:nec sic qdem mihi uidetur usus eius ꝓbabiliter
sumi. Si enim quod bonũ est:hoc & ꝓbabile est. Bo/
num ergo ꝓprie/nõ erga usus corporeos:sed in deo
primum/& in animi uirtutibus intelligitur. Conse/
quenter ergo/solus amor ille ꝓbabilis est:qui deo &
animi uirtutibus coaptatur. Et hoc ita se habere/defi
nitione ipsius saluatoris oñditur:ubi interrogatus a
quodam:quod esset mãdatum oĩum maius:& pri/
mum in lege:rñdit. Diliges dñm deum tuum/ex to/
to corde tuo:ex tota aĩa tua: & ex totis uiribus tuis.
Secũdum uero simile illi. Diliges ꝓximum tuum/si/
cut teipsum. Et adiecit. In his duobus mãdatis/om/
nis lex pendet/& prophetæ: ostẽdens per hæc duo/
iustum amorẽ/legitimũq; cõstare/atq; in his uniuer/
sam legem/ꝓphetasq; pendere. Sed & quod Paulus
ait:nõ adulterabis:nõ occides:nõ furtum facies:non
falsum testimonium dices:& si quod aliud manda/
tum in hoc uerbo restauratur:in quo ait. Diliges ꝓ/
ximum tuũ sicut teipsum: quod hoc modo facilius
explanabit. Ponamus (uerbi gratia) mulierẽ amore
alicuius uiri ardentem:cupientẽq; in cõsortium eius
asciscí/nõne omnia ita aget:& oẽs motus suos ita tẽ/
perabit:ut sciat illi placere/quem diligit: ne forte si in
aliquo/contra uolũtatem illius egerit: cõsortia eius/
uir ille optimus refutet:atq; spernat? Poterit ne hæc
mulier quæ erga amorem uiri illius toto corde:tota
aĩa/totisq; uiribus feruet: aut adulterium cõmittere;
quæ eum nouerit amare pudicitiam? Aut homici/
dium:quæ eum nouerit mitem? Aut furtum:quæ ei
sciat liberalitatẽ placere? Aut concupiscet aliena:quæ
oẽs concupiscentias/erga amorem uiri illius habeat
occupatas? Sic ergo in charitatis ꝑfectione/& omne
mãdatũ restaurari dr:& legis uirtus ꝓphetarũq; pen/
dere. Propter istud charitatis/uel amoris bonũ:sancti
nec in tribulatione angustiantur:nec aporiati/exapo
riantur:nec deiecti/pereunt:sed quod in præsenti/&
momẽtaneum/& leue tribulationis eorũ:supra mo/
dum æternũ gloriæ pondus operatur illis. Non enim
oĩbus/sed Paulo/& his qui ei similes sunt:præsens
hæc momẽtanea/ac leuis/dicitur tribulatio:quia ꝑfe
ctam charitatem dei in Christo Iesu:per spiritum san
ctum hñt in corde suo diffusam. Sic deniq; & Iacob
patriarcham amor Rachel/per septem annos conti/
nuos in laboribus positum/diuturni æstus: & no/
cturni frigoris ustionem/sentire non sinit. Sic ipsum
Paulum in amore huius incẽsum/audio dicentem.
Charitas oĩa patitur:omnia credit:oĩa sperat: omnia
tolerat:charitas nunq̃ cadit. Nihil ergo est: quod nõ
toleret qui ꝑfecte diligit. Plura aũt quando nõ tole/
ramus:certum ꝙ ob hoc quia charitatẽ quæ omnia
tolerat:nõ habemus. Et si nõ ferimus aliqua patien/
ter:iccirco est:quia charitas nobis deest: quæ oĩa pa/
titur. In luctamine quoq; eo: quod est nobis aduer/
sus diabolum:quo frequẽter cadimus: nõ dubium
est:quin ob hoc fiat:ꝙ non est in nobis charitas illa:
quæ nunq̃ cadit. Hunc ergo loquitur præsens scri/
ptura:quo erga uerbum dei/aĩa beata uritur/& inflã/
matur. Et istud Epithalamii carmen per spiritum ca/
nit:quo ecclesia sponso coelesti xp̃o coniungitur/ac
sociatur:desyderans misceri ei per uerbum:ut conci/
piat ex eo: & saluare possit per hanc istam filiorꝝ ge/
nerationem:cum permanserint in fide/& sanctitate/
cum sobrietate:utpote concepti ex semine qdem uer
bi dei:æditi uero/genitiq; uel ab imaculata ecclesia:
uel ab anima:nihil corporeum:nihil requirẽte mate/
riale:sed solo uerbi dei amore flagrante. Hæc interim
nobis ad præsens de amore/uel charitate:quæ in epi
thalamio hoc canticorꝝ cantici refertur:occurrere po
tuerunt. Sed sciendum est/tam multa esse: quæ dici
debeant de charitate hac:quãta & de deo:siquidem
ipse est charitas. Scit enim nemo patrem:nisi filius:
& cui uoluerit filius reuelare. Similiter autem etiam
ipsum filium/quoniam & ipse charitas est:nemo scit
nisi pater: & sm̃ hoc/quod charitas dicitur. Solus
autem spiritus sanctus est: qui ex patre procedit: &
ideo scit quæ in deo sunt:sicut spiritus hominis scit/
quæ in homine sunt. Hic ergo paraclytus spiritus san/
ctus ueritatis:qui de patre procedit:circuit/quærens
siquas inueniat dignas/& capaces aĩas:quibus reuelet
magnitudinẽ charitatis huius:quæ ex deo est. Nunc
ergo iam ipsum deum patrem qui charitas est inuo/
cantes:per

cantes:per eum qui ex ipso est charitatem/etiã ad reli/
qua discutienda ueniamus. Et tentemus primum de
eo requirere:quid illud sit:q cum tria uolumina/ec/
clesia dei a Salomone scripta susceperit:primus ex ip
sis puerbiorum liber positus sit:secundus/is qui Ec
clesiastes appellatur:tertio uero in loco/cantici canti/
corum uolumen habeatur. Quæ ergo nobis occur/
rere possunt/in hoc loco ista sunt. Generales discipli/
næ quibus ad rerum sciam puenitur: tres sunt:quas
græci æthicam/physicam/& enopticem appellaue/
runt:nos has dicere possumus: moralẽ: naturalem:
& inspectiuam. Nõnulli sane apud græcos/etiam lo
gicen:quam nos rõnabilem possumus dicere:quar/
to in numero posuere. Alii non extrinsecus eam:sed
per has tres q̃s supra memorauimus disciplinas ine/
xam:consertamq; per omne corpus esse dixerunt. Est
enim logice/& uelut nos dicimus/rõnalis:quæ uer/
borum/dictorũq; uidetur continere rões:proprie/
tatesq;/& improprietates:generaq;/& species/& figu
ras singulo4 quorũq; edocere dicto4: quam utiq;
disciplinam/non tam separari/q̃ inseri cæteris cõue/
nit/& intexi. Moralis autem dicitur/per quam mos
uiuendi honestus aptatur:& instituta ad uirtutẽ ten
dentia pparãtur. Naturalis dicitur:ubi uniuscuiusq;
rei natura discutitur:quo nihil cõtra naturá genera/
tur in uita: sed unumquodq; his usibus deputetur:
in quos a creatore pductum est. Inspectiua dicitur:
qua supergressi uisibilia de diuinis aliquid:& coele/
stibus cõtemplamur:eaq; sola mente intuemur: qm̃
corporeum supgrediuntur aspectum. Hæc ergo (ut
mihi uidetur) sapientes quinq; græco4 sumpta a Sa
lomone: utpote qui ætate/& tpe/longe ante ipsos/
prior ea per dei spiritum didicisset:tanq̃ propria inuen
ta protulerunt:& institutionum sua4 uoluminibus
cõphensa:posteris tradẽda reliquere. Sed hæc (ut
diximus) Salomon ante oẽs inuenit:& docuit p sa/
pientiam:quá accepit a deo:sicut scriptum est. Et de/
dit deus prudentiam Salomoni:& sapiam multam
ualde/& latitudinem cordis/sicut harenam:quæ est
ad oram maris:& multiplicata est in eo sapientia/su/
per oẽs antiquos filios hoium:& super oẽs sapiẽtes
ægypti. Salomon ergo tres istas quas supra diximus
generales esse disciplinas:idest moralem: naturalem:
& inspectiuã:distinguere ab inuicem/ac secernere uo/
lens:tribus eas libellis ædidit:suo quoq; ordine/sin/
gulis consequẽter aptatis. Primo ergo in prouerbiis
moralem docuit locum:succinctis (ut decuit) breui/
busq; sententiis/uitæ instituta componẽs. Secunda
uero quæ naturalis appellatur:cõphendit in Eccle
siastẽ:in quo multa de rebus naturalibus differẽs:&
inania/ac uana ab utilibus/necessariisq; secernens:re/
linq̃ndam uanitatem monet:& utilia/rectaq; sectan/
da. Inspectiuum quoq; locum in hoc libello tradi/
dit:qui habetur in manibus:idest in cantico cantico/
rum:in quo amorem coelestium/diuinorũq; desyde
rium incutit aiæ/sub specie sponsæ:ac sponsi: chari/
tatis/& amoris uiis/perueniendum docens ad con/

sortium dei. Hoc uero eũ ueræ philosophiæ funda/
mentum ponentem:& ordinem disciplina4/institu/
tionumq; condentẽ/q non latuerit:neq; ab eo abie/
ctus sit:etiam rõnalis locus euidenter oñdit in prin/
cipio statim pueruio4 suo4. Primo oium/per hoc
ipsum q prouerbia/attitulauit libellum suum:quod
utiq; nomẽ significat:aliud qdem palam dici:aliud
uero intrinsecus indicari:hoc enim & cõis usus pro/
uerbiorũ docet:& Ioãnes in euangelio Saluatorem
ita scribit/dicẽtem. Hæc in puerbiis locutus sum uo
bis:ueniet hora cum iam non in prouerbiis loquar
uobis:sed manifeste de patre annũciem uobis. Hæc
interim in ipsa tituli inscriptiõe. In sequenti uero/sta/
tim subiungit discretionem sermonis: & distinguit
scientiam/a sapientia:& a sapiẽtia/disciplinam:& in/
tellectum uerbo4 aliud ponit:& prudẽtiam dicit in
eo esse:ut excipere quis possit uerbo4 uersutiam:di/
stinguit etiam iustitiam ueram a directiõe iudicii:sed
& astutiam noiat quandam/his quos imbuit neces/
sariam:illam credo/per quam sophismatum itelligi/
ac declinari possit argutia. Et ideo dicit ĩnocentibus
per sapientiam dari astutiam/sine dubio:ne in uerbo
dei decipiantur fraude sophistica. Sed in hoc mihi ui
detur/rõnalis disciplinæ meminisse:p quam doctri/
na uerbo4/dictorũq; significantiæ discernuntur:&
uniuscuiusq; sermonis proprietas/certa cum rõne/di
stinguit:in qua pcipue erudiri conuenit pueros:hoc
enim hortat/cum dicit:ut det puero iuniori sensum/
& cogitationem. Et qa qui in his eruditur:necessario
rõnabiliter per ea quæ didicit: semetipm gubernat:
& uitam suam moderatius liberat:ppterea dicit. In/
telligens autem gubernacula acquiret. Post hæc ue/
ro/cognoscens in uerbis diuinis qbus per pphetas/
humano generi/traditus est ordo uiuendi: diuersos
esse eloquii tropos:& uarias dicẽdi species:ac sciens
haberi in eis aliquam figuram/quæ parabola appel/
latur:& aliam quæ obscura dictio uocat:aliasq; quæ
enigmata nominentur: & alias quæ dicta sapiẽtum
dicantur/scribit. Intelliges quoq; parabolam/& ob/
scurum sermonem:dictaq; sapientum/& enigmata.
Per hæc ergo singula/rõnalem locum manifeste/&
euidenter exponit:ac more ueter4/succinctis/breui/
busq; sententiis/ingentes: & psectos explicat sensus.
Quæ siquis est: qui in lege meditetur die/ac nocte:
& siquis est/sicut iusti os quod meditatur dñi sapiẽ/
tiam:inuestigare diligentius poterit/& inuenire:si tñ
recte quis ierit:& querens pulsauerit ostium sapien/
tiæ:petẽs a deo:ut aperiatur sibi:& mereatur accipe/
re per spm̃ scm̃ uerbum sapientiæ:uerbum scientiæ:
fieriq; particeps illius sapientiæ quæ dicebat. Exten/
debam enim uerba mea:& non audiebatis. Et meri/
to extendere se dixit uerba in eius corde: cui dederit
deus (sicut supra diximus) latitudinem cordis. Di/
latatur nãq; illius cor: qui potest ea quæ breuiter in
mysteriis dicta sunt:latiore doctrina/sumptis ex uo/
luminibus diuinis assertionibus explanare. Oportet
igitur/sm̃ hanc eãdem sapientissimi Salomonis do/

ctrinam:eum qui sapientiam scire desyderat:incipe/
re ab eruditione morali:& intelligere illud quod scri
ptum est. Cōcupisti sapiētiam:serua mandata:& dñs
dabit eam tibi. Ob hoc magister hic qui primus ho
mines diuinam philosophiam docet:operis sui exor
dium/puerbiorum posuit libellum:in quo(ut dixi/
mus)moralis traditur locus:ut cum intellectu mo/
ribusq; quis profecerit:ueniat etiam ad naturalis in/
telligentiæ disciplinam : atq; ibi rerum causas/natu/
rasq; distinguens:agnoscat uanitatem uanitatum re/
linquendam:ad æterna autem/& ppetua properan/
dum:& ideo post puerbia:ad Ecclesiastem uenitur:
qui docet(ut diximus)uisibilia oia/& corporea/ca/
duca esse & fragilia:quæ utiq; cum ita esse compræ/
henderit is qui sapiētiæ studet:sine dubio contēnet
ea/ac despiciet : & uniuerso(ut ita dicam)sæculo re/
nuncians tendet ad inuisibilia/& æterna:quæ spiri/
talibus qdem sensibus:sed adopertis amorum qbus/
dam figuris/docētur in Cāticis canticoꝝ. Ideo enim
nouissimum locum tenet hic liber:ut tūc ad eum ue/
niatur:cum & moribus quis fuerit defecatis:& reꝝ
corruptibilium/atq; incorruptibilium scientiam/di/
stinctionemq; didicerit : p quæ in nullo possit ex his
figuris:qbus sponsæ ad sponsum coelestis : idest aiæ
perfectæ amor ad uerbum dei describitur:ac forma/
tur offendere. Præmissis nāq; his quibus purificatur
aia per actus/ac mores : & in reꝝ discretione natura/
lium pducitur:competēter ad domestica uenitur/&
mystica:atq; ad diuinitatis cōtēplationem syncæro/
& spiritali amore conscenditur. Hanc ergo triplicem
diuinæ philosophiæ formam : etiam in illis sanctis/
ac beatis uiris arbitror psignatam:pro quoꝝ sanctis/
simis institutionibus/deus summus dici uoluit : deus
Habraam:deus Isaac:deus Iacob:Habraā tanq̄ mo/
ralem declarat philosophiam/per obædiētiam. Tan
ta enim eius fuit obædientia/& obseruatio mādato/
rum:ut cum audiret:exi de terra tua:& de cognatio/
ne tua/& de domo patris tui:non sit cunctatus : sed
statim fecerit:imo & aliquid amplius fecerit. Audiēs
enim ut imolaret filium suum:nec inde qdem dubi
tat:sed obtēperat pcepto/& ad exemplum obædien
tiæ:quæ est moralis philosophiæ posteris dandum:
nec filio suo unico pepercit. Isaac quoq; naturalem
philosophiam tenet:& cum puteos fodit:& cum p/
funda rimatur. Sed & Iacob inspectiuū tenet locum
quippe qui & Israel/ob diuinoꝝ contemplationem
noiatus sit:& qui castra coeli uiderit:& domum dei/
atq; angeloꝝ uias:idest schalas/a terris in coelū por/
rectas prospexit. Vnde & merito/inuenimus tres istos
beatos uiros/altaria fixisse deo : hoc est philosophiæ
suæ consecrasse pfectus:quo scilicet edocerent : non
hæc ad artes humanas:sed ad dei gratiam referenda.
Sed & in tabernaculis degunt : ut per hæc ostēdant:
neq; in terris hñdum esse aliquid pprium/huic qui
diuinæ philosophiæ studet:sed semp pmouendum/
non tam de loco/ad locum : q̄ de scientia inferioris/
ad scientiam pfectorum. Sed & alia multa in scriptu/
ris diuinis/quæ ordinem hunc/quem in libellis Sa/
lomonis contineri diximus:sm hāc eandē formam
designant:sed ea nunc nobis prosequi:aliud in ma/
nibus hñtibus/longum est. Si quis ergo primum lo
cum in emendandis moribus:mandatisq; seruādis:
qui per puerbia designatur impleuit. Post hæc autē
dephensa uanitate mundi/& reꝝ caducarꝝ fragilitatē
perspecta/uenit in hoc:ut renunciet mundo:& om/
nibus quæ in mūdo sunt. Cōsequenter ueniet etiam
ad contēplanda/& desyderanda ea quæ non uiden/
tur:& æterna sunt. Ad quæ tñ ut puenire possimus:
indigemus diuina misericordia:si forte ualeamus p/
specta pulchritudine uerbi dei:salutari in eum amo/
re succendi:ut & ipse dignetur huiusmodi aiam dili/
gere:quā desyderium sui habere pspexerit. Post hæc
exigit nos cōsequentia sermonis/dicere etiam de su/
perscriptione ipsa Cantici canticoꝝ. Simile enim est
hoc illis/q̄ in tabernaculo testimonii appellātur san/
cta sanctoꝝ:& illis quæ in libro numeroꝝ memorā
tur opera operꝝ:quæq; apud Paulum dicuntur sæcu
la sæculoꝝ. Sed qūo differāt a sanctis sancta scōꝝ in
Exodo:& qūo differant opera/ab opibus operum:
in numeroꝝ libro tractatibus(prout potuimus)di/
ctum est a nobis. Sed & de sæculo sæculoꝝ:in locis
quibus occurrit/non omissum est:& ne eadem repe/
tamus:illa sufficiant. Nunc ergo requiramus primo/
quæ sunt cantica/quoꝝ canticoꝝ/hoc esse canticum
dicitur. Puto ergo q cantica sint illa quæ dudum p
prophetas/uel per angelos canebantur. Lex enim di/
citur per angelos ministrata in manu mediatoris. Il/
la ergo oia quæ per illos annunciabant:cantica erāt
per amicos sponsi pcedentia. Istud uero unum can/
ticum est:quod ipsa iam sponso spōsam suam susce/
pturo:epithalamii specie erat canēdum. In quo non
adhuc per amicos sponsi cantari sibi uult:sed ipsius
iam sponsi præsentis audire uerba desyderat:dicens.
Osculetur me ab osculo oris sui:unde & oibus can/
ticis pfertur. Videntur enim cætera cantica : quæ lex/
& prophetæ cecinerunt:paruulæ adhuc sponsæ : &
quæ nondum uestibula maturæ ætatis ingressa sit:
decantata. Hoc uero canticum adultæ/& iam ual/
de robustæ : & quæ capax sit iam uirilis potentiæ/
perfectiq; mysterii decātari uidetur:sm q dicitur de
ea:quia una sit pfecta columba:quæ si perfecta/ergo
& pfecti uiri sponsa/perfectæ suscæpit uerba doctri/
næ. Primū ergo canticum cecinit deo Moyses:& fi/
lii Israel:qñ uiderūt ægyptios mortuos ad littus ma/
ris:& qñ uiderunt manum fortem/& brachium ex/
celsum dñi:& crediderūt deo/& famulo eius Moysi.
Tunc cantauerunt dicentes. Cantemus dño/glorio/
se enim honorificatus est. Ego autem arbitror:q nō
possit ad istud pfectum/quis & mysticum canticum
peruenire:& ad istam pfectionem spōsæ quæ in hac
scriptura continetur:nisi prius ambulet per siccum/
in medio mari:& fiat ei aq̄/murus a dextera/læuaq;:
& sic euadat de manibus ægyptiorum:ita ut uideat
eos mortuos ad littus maris:atq; ituens manum for
tem dñi:

tem domini: qua interfecit aegyptios: credat dño/ & famulo ipsius Moysi. Moysi aũt dico/ legi/ atq; euangeliis oibusq; diuinis scripturis: tunc eni merito cantabit: & dicet. Cantemus dño/ gloriose enim honorificatus est. Sed istud canticum canet quis: cum qs liberatus fuerit a seruitute aegyptioꝝ. Post haec autẽ cum transierit per haec oia quae in Exodo/ & quae in Leuitico scripta sunt: & uenerit ad hoc/ ut in diuinos numeros assumat. Tunc iteꝝ scdm canticum canet: cum exierit de ualle Zareth: quod interptatur aliena descensio: & uenerit ad puteum/ de quo scriptũ est. Et dixit dñs ad Moysem. Cõgrega populum: & dabo eis aquam de puteo bibere. Ibi enim cãtabit & dicet. Initiate ei puteum. Foderũt illum principes: excuderunt eum reges gentium in regno suo: cum dominãtur eoꝝ. Sed de his plenius in numeroꝝ libro (sm q dedit nobis dñs) dictum est. Oportet igitur uenire ad puteum qui a principibus fossus est: & a regibus excussus est. In quo operae nemo plaebeius operatur: sed oẽs principes: oẽs reges: regales scilicet/ & principales aiae: quae altitudinem/ putei aquam uitam cõtinentis/ inquirunt. Post illud canticum/ uenitur ad deuteronomii canticum de quo dicit dñs. Et nunc scribite uobis uerba cantici huius: & docete illud filios Israel: & iniicite illud in os eorum: ut fiat mihi canticum istud/ ad testimonium in filiis Israel. Et uide quantum/ & quale sit canticum istud: cui ad audiendum terra non sufficit: sed conuocatur & coelum. Ait enim/ attẽde coelum/ & loquar: & audiat terra uerba ex ore meo. Vide q̃ magna sint/ q̃ ingentia quae dicuntur. Expectetur (ait) sicut pluuia/ eloquium meum: & descendet sicut ros super gramẽ: & sicut nix super foenum: quia nomen dñi inuocaui: & reliqua. Quartum cãticum est in libro iudicum: de quo scriptũ est. Et cantauit Delbora/ & Barach filius Abinoem/ in die illa/ dicentes. Incipiendo principales in Israel in proposito populi/ bñdicite dñm. Audite reges auribus: pcipite satrapae: & reliqua. Haec aũt quae canit apis eẽ debet: cuius opus tale est: ut eo reges/ & mediocres utantur ad sanitatem. Delbora nãq; apis interpretatur: quae istud canticum canit: sed & Barach cum ipsa: interpraetatur autem Barach coruscatio: & canitur istud canticum post uictoriam: quia nec ante quis potest/ quae perfecta sunt canere: nisi ubi aduersarios uicerit. Sic deniq; & in ipso cantico dr. Exurge/ exurge Delbora: exuscita milia populi: exurge/ exurge: cane canticum/ exurge Barach. Verum & de his plenius in illis oratiunculis quas de libello iudicum edidimus: diserta reperies. Quintum post haec canticum est in secũdo libro regnoꝝ: cum locutus est Dauid ad dñm/ uerba cantici huius: in die qua liberauit eum dñs de manu oium inimicoꝝ suoꝝ: & de manu Saul: & dixit. Dñs mihi petra/ & munitio mea: liberator dñs deus meus/ custos erit mihi. Si ergo/ & tu poteris considerare/ q sunt inimici Dauid: quos in primo/ & secundo regnoꝝ libro supat/ ac prosternit: & quo dignus factus est: ut dñi adiutorium mereretũ: & liberaretur ab huiusmodi inimicis: tũc poteris & tu qntum istud canticum canere. Sextum est canticum in primo Paralipomenon libro: ubi constituit Dauid in pricipio ad laudãdum dñm/ Asaph/ & fratres eius: & est initium cãtici istius/ tale. Laudate dñm: & confitemini/ & inuocate eum in noie eius: notas facite in populis uoluntates eius: canite ei/ & hymnum dicite: narrate oẽs adinuẽtiones eius/ quas fecit dñs/ & caetera. Sciendum tñ est: q canticum quidem quod est in secundo regnoꝝ libro: ualde simile est psalmo. xvii. Quod autem est in primo libro Paralipomenon: in initiis quidem/ usq; ad eum locum/ ubi dicit: & in prophetis meis nolite malignari: simile est. ciiii. psalmo. Posteriora uero ab hoc loco/ similitudinem gerunt primaꝝ partium. xcv. psalmi: ubi dicitur. Cãtate dño ois terra: usq; ad eum locum ubi ait: quia uenit iudicare terram. Igitur si in his/ concludendus est numerus canticoꝝ: septimo in loco ponendus uidebitur liber hic Cantici canticoꝝ. Siquis uero etiam Hesaiae canticum/ cum caeteris numerandum putet: licet non ualde conuenire uideatur: ut pcessisse putetur Hesaiae canticum: quod longe posterioribus tpibus Hesaias scripserit: tñ siquis putet q prophetica dicta: nõ tpe: sed rõne pensanda sint: adiunget etiam illud: cãticum hoc quod Salomon cecinit/ Canticum esse canticoꝝ: non tãtum eoꝝ quae prius: sed & eoꝝ quae postmodum canẽda uidebantur. Siquis uero putet etiam ex libro psalmoꝝ debere assumi: sicubi in eo uel canticum scribitur: uel canticum psalmi multitudinem congregabit praecedentium canticoꝝ. Iunget enim caeteris etiam. xv. simul graduum cantica: & regrens singuloꝝ uirtutes canticoꝝ: atq; ex iis proficientis aiae gradus colligens: ac spiritalis intelligentiae ordinem iteꝝ: cõsequentiãq; componens ondere poterit: q̃ magnificis gressibus incedens sponsa/ per haec oia perueniat usq; ad thalamum sponsi: digrediens in locum tabernaculi admirabilis: usq; ad domum dei: in uoce exultationis/ & confessionis sonus epulantis. Et pueniens usq; ad ipsum (ut diximus) thalamum sponsi: ut audiat/ & loquatur cuncta haec: quae continentur in Cantico canticoꝝ. Adhuc autem possumus & haec inquirere prius q̃ ad ipsum corpus libelli ueniamus: cur Salomon qui uidetur obtẽperare in his tribus libellis/ uoluntati spũs sancti: in prouerbiis qdem dicatur Salomon filius Dauid: qui regnauit in Israel. In secundo uero libello nõ Salomon scribitur: sed uerba (inqt) Ecclesiastes/ filii Dauid regis Israel in Hierusalem: & filium qdem se esse Dauid: similiter ut in primo/ & regem Israel scribit. Sed ibi prouerbia: hic uerba ponit: & seipsum quem supra Salomonem: hic Ecclesiasten noiauit. Et cum ibi gentem solam in qua regnauerit posuisset: hic & gentem posuit: & locum regni Hierusalem designat. In cantico canticoꝝ uero/ neq; gentis nomen: neq; locum in quo regnet: neq; oino q rex sit: neq; q patrem Dauid habeat scribit: sed tñmodo Canticum ait canticoꝝ/ quod est ipsi

Salomoni. Et q̃uis difficile mihi uideatur: aut pscrutari: aut pertingere posse hoꝶ differentias: aut utcũq; inuestigatas palam proferre: & chartulis credere: tñ in quantum capere/uel sensus noster: uel auditus legentium potest: paucis aperire tentabimus: in plurimis/Salomonem xp̃i typum ferre: uel ſm hoc/ꝙ pacificus dicitur: uel ſm hoc ꝙ regina austri uenit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: non puto dubitandum. Hic ergo/& ſm ꝙ Dauid dicitur: & ſm ꝙ supra eos reges: pro quibus ipse rex regum dicitur: regnat. Et rursus uerus Ecclesiastes ipse est: qui cum in forma dei eẽt: semetipm exinaniuit: formam serui accipiens: ut congregaret ecclesiam. A congregando enim ecclesiam ecclesiastes appellatur. Tum uero quis ita Salomon: idest pacificus: sicut dñs noster Iesus xp̃s: qui factus est nobis sapientia a deo: & iustitia/& pax? Igitur in primo ꝓuerbioꝶ libro: cum nos moralibus instituit disciplinis: rex esse dicitur in Israel: necdum in Hierusalem: qa & si Israel dicamur propter fidem: non tñ in hoc ꝑuentum est: ut ad Hierusalem cœlestem ꝑuenisse uideamur. Vbi uero profecerimus & in hoc uẽtum fuerit: ut ecclesiæ primitiuoꝶ: quæ i cœlis est: sociemur: atq; Hierusalem cœlestem/discussis diligẽtius priscis/& naturalibus causis: matrem nostram noscamus cœlestem: tunc iam nobis/etiam ipse xp̃s ecclesiastes efficitur: & non solum in Israel: sed & in Hierusalem regnare dr̃. Cum uero ad perfectionem oĩum uentum fuerit: & sponsa ei perfecta: oĩs dumtaxat rõnalis creatura iũgetur: quia pacificauit per sanguinem/non solum quæ in terris sunt: sed quæ in cœlis: tunc Salomon tñmodo dicetur: cum tradiderit regnum deo/& pr̃i: cum euacuauerit oẽm principatum/& potestatem. Oportet enim eum regnare: donec ponat inimicos suos sub pedibus suis: & nouissimus inimicus destruatur mors. Et ita pacificatis oĩbus/patriq; subiectis: cum erit iam deus oĩa/in oĩbus: Salomon tñmodo.i. solus pacificus noĩabitur. Competẽter ergo in hoc libello qui de amore sponsæ/& sponsi erat scribẽdus: etiam pro hoc/neq; filius Dauid: neq; rex: neq; aliud hoꝶ/qd' ad corporeum pertinere possit intellectum/scribitur: ut merito de eo perfecta iam sponsa dicat. Quia & si aliquãdo cognouimus xp̃m ſm carnem: sed nunc iam non nouimus: ne quis putet eum corporeum aliquid amare/aut in carne positum/& macula aliqua amori eius credať induci: propterea canticum cãticoꝶ Salomoni tñmodo est: & neq; filio Dauid: neq; regi Israel: neq; aliqua in his prorsus miscetur carnalis noĩs intelligẽtia. Et ne mireris/ꝙ cum unus atq; idẽ sit dñs/atq; Saluator noster: dicamus eum uelut minorem primo in prouerbiis: & deinde proficientem in ecclesiastem: & post hæc habere pfectionem in canticum canticoꝶ: cum etiam in euangeliis uideas scriptum: ubi propter nos/& ipse in nobis dicitur proficere. Sic enim profertur: quia Iesus proficiebat ætate/& sapientia/apud deum/& hoĩes. Puto ergo ꝙ pro his oĩbus: neq; filius Dauid: neq; rex Israel scribitur: sed & pro eo adhuc ꝙ in cantico canticoꝶ/sponsa iam intantũ profecerat: ut maius aliqd esset: q̃ est regnũ Hierusalẽ. Nam Hierusalẽ cœlestem dicit Apostolus esse: atq; ad eã memorat credẽtes accedere. Hunc ergo spõsum/ad quem nũc sponsa festinat: idem Paulus cum eum põtificem maximum dicit: ita de eo scribit: quasi qui non in cœlis sit: sed penetrarit/& pertransierit oẽs cœlos: & illuc quoq; eum/hæc sua perfecta sponsa sectetur: imo illuc adhærens ei: & coniuncta conscendit: est enim facta cũ eo unus spiritus. Vnde uidetur mihi/& ad Petrum qui nõ poterat eum primo sequi: cum diceret. Quo ego uado: uos nõ potestis uenire: dixisse: sequeris autem postea. Quod autem sit aliquid maius: & ab Israele ide colligimus ꝙ in numeroꝶ libro oĩs qdem Israel numeratur: & .xii. tribus Israel certo sub numero cẽsenť. Tribus uero leuitica utpote cæteris eminẽtior/supra hunc numeꝶ habeť/& nequaq̃ Israelitico numero deputatur. Dicit enim ita. Hæc est uisitatio: in qua recensiti sunt filii Israel/ſm domos familiarum suaꝶ. Oĩs uisitatio eoꝶ cum uirtute sua: sexcenta tria milia/quingenti/quinquaginta. Leuitæ autem non sunt numerati cum eis: sicut ꝑcedit dñs Moysi. Vides qũo ut eminentiores a filiis Israel/sequestrantur leuitæ: nec numero sociãtur? Et rursum Leuitis eminentiores scribuntur sacerdotes. Sic enim in eadem scriptura continetur. Et locutus est (inquit) dñs ad Moysem dicens. Accipe sũmam Leuitaꝶ: & constitues eos in conspectu Aaron sacerdotis: & ministrẽt ei. Vides & in hoc/qũo superiores Leuitis noiet sacerdotes: & rursus leuitas eminẽtiores ponit filiis Israel. Hæc autem uisi sumus discutere paulo curiosius: uolentes etiam per hæc oñdere rationem: quia in ipsis quoq; attitulationibus libroꝶ suoꝶ/Salomon differẽtiis usus est necessariis. Sed aliud in ꝓuerbiis: aliud in Ecclesiaste: aliud etiam in canticoꝶ cantico/ex ipsa inscriptione tituli designauit. Et adhuc qd' in cantico canticoꝶ: ubi iam perfectio oñditur: neq; filius Dauid: neq; rex scribitur. Potest etiam hoc dici: quia cum factus fuerit seruus/sicut dñs: & discipulus/sicut magister: uidetur iam neq; seruus/esse seruus: factus uidelicet sicut dñs: neq; discipulus/esse discipulus: qppe qui sicut magister effectus est: sed fuisse q̃dem aliqñ discipulus: nunc uero esse sicut magister: & fuisse quidem seruus aliqñ: nũc uero esse sicut dominus. Simili igitur rõne/etiam de rege: & in his in quos regnat aduerti posse uidebitur: cum regnũ iam tradetur deo/& patri. Sed & hoc non lateat: nõnullos attitulationem libelli huius/cantica canticoꝶ scribere: quod non recte scribitur. Non enim pluraliter/sed singulariter canticum hic dicitur canticoꝶ. Hæc quasi in ꝑfatione dicta sunt a nobis de superscriptione ipsa/uel attitulatione libelli. Iam nunc dño nr̃o nos adiuuante: ipsius operis adoriamur exordia: & tñ ne illud qdem remaneat in nobis omissum: quod quibusdam requirendum uisum est/adhuc de ipsa attitulatione/ac superscriptione libri: quæ ita habetur: canticum canticoꝶ:

cum canticorum: quod est ipsi Salomoni. Sic enim accipiunt quasi canticum: hoc esse dixerit canticorum Salomonis: & ut ex plurimis suis cāticis hoc unum esse signauerit. Sed nos qūo recipiemus huiusmodi intelligentiam: cum neq; ecclesia dei/ulla extrinsecus Salomonis cātica/legenda suscæperit? neq; apud hebræos/a qbus eloquia dei ad nos uidentur esse trāslata: aliquid præter hos tres libellos Salomōis: qui & apud nos sunt: amplius habeatur in canone? Volunt tñ/qui hoc asserunt inde confirmare sniam: q in regnorum tertio libro scriptum est: multa fuisse Salomonis cantica: ut unum ex multis esse confirment. Hoc ibi ergo refertur: & deus dedit prudentiam Salomoni: & sapientiam multam ualde: & latitudinem cordis sicut arenam quæ est ad oram maris: & factus est sapiens Salomon ualde/super sapientiam oium antiquorum: & super oēs sapientes ægypti: & super Gethan/Zariten/& Eman/& Thalcat/& Doida/filiis Maol: & erat noiatus in uniuersis gentibus per circuitum: & locutus est Salomon tria milia parabolarum: & erāt cantica eius quinq; milia: & ex his qnq; milibus canticis uolunt iudæi hoc unū esse canticū: qd' hēmus. Sed usq; quo/uel ubi cantata sint: nō solum ad usum: sed nec ad notitiam qdem puenit ecclesiarum dei. Opusum est aūt: & pcul ab opere pposito: si uelimus nunc inqrere: q̄ multorum librorum cōmemoratio fiat in scripturis diuinis: quorum lectio nulla nobis oīno est tradita. Sed neq; apud iudæos hēri qdē usum hmōi reppimus lectionū: quæ siue pro eo/q aliqua supta humanam itelligētiam cōtinebant: placuit spiritui scō auferri de medio: siue q eēnt de scripturis his: quæ appellantur apocryphæ: pro eo q multa in eis corrupta/& contra fidem ueram inueniunt a maioribus tradita: nō placuit eis dari locum: nec admitti ad auctoritatē: supra nos est pnūciare de talibus. Illud tñ palam est/multa uel ab apostolis uel ab euāgelistis exempla esse plata: & nouo testamento iserta: quæ in his scripturis quas canonicas habemus: nunq̄ legimus: in apocryphis tñ inueniuntur: & euidenter ex ipsis ostduntur assumpta. Sed nec sic quidem locus apocryphis dandus est: non eni transeundi sunt termini quos statuerūt patres nostri. Potuit enim fieri: ut apostoli/uel euangelistæ/sancto spiritu repleti sciuerint: quid sumendum ex illis esset scripturis: qd ue refutādum. Nobis autem non est absq; periculo aliquid tale psumere: quibus non est tanta spiritus abundantia. Et ideo de præsenti uersiculo nos eam tenemus æditionem: quam supra exposuimus: maxime cum euidēs in eo habeatur distinctio: ubi ait canticum canticorum: quod est ipsi Salomoni. Si enim uoluisset intelligi canticorum Salomonis/hoc esse canticū: dixisset utiq; cāticum canticorum: quæ sūt Salomoni uel canticū ex canticis Salomonis. Nunc aūt quia dixit: qd' est Salomoni: ostditur istud canticum: qd' est in manibus: & qd' erat ei canēdum: hoc esse Salomonis. Et hoc de attitulatione quam pposui cōtinere. Videamus ergo iam & quæ sequuntur.

LIBER PRIMUS.

OSCULETUR Me/ab osculo oris sui. Meminisse oportet illud quod in præfatiōe pmonuimus: quia libellus hic Epithalamii hñs speciem/dramatis in modum cōscribitur. Drama autem esse diximus: ubi certæ personæ introducuntur: quæ loquuntur: & aliæ interdum supueniunt: aliæ recedunt: aut accedunt: & sic totū in mutationibus agitur personarum. Hæc ergo erit totius libelli species: & sm hanc pro uiribus/historica a nobis aptabitur expositio. Spiritalis uero intelligentia/sm hoc nihilominus: quod in psatiōe signauimus: uel de ecclesiæ ad xpm sub sponsæ: uel spōsi titulo: uel de aiæ/cum uerbi dei coniunctione dirigitur. Introducitur ergo nunc per historiæ speciem sponsa quædam: quæ suscæpit quædam sponsaliorum: & dotis titulo/dignissima munera ab spōso nobilissimo. Sed plurimo tpe moram faciente spōso/sollicitari eam desyderio amoris sui: & confici iacentē domui suæ: & agentem omnia: quatenus possit aliqñ uidere spōsum suum: atq; osculis eius pfrui. Quæ nec differri amorē suum: nec adipisci se posse quod desyderat/uidet: cōuertat se ad orationem: & supplicet deo: sciens eum patrem esse sponsi sui. Consyderemus ergo eam leuātem sanctas manus sine ira/& disceptatione/in habitu ornato: cum uerecundia/& sobrietate/ornatam dignissimis ornamentis: quibus ornari decet nobilem sponsam: æstuantem uero desyderio sponsi: & interno uulnere amoris agitatam: orationem (ut diximus) fundere ad deum: & dicere de sponso suo. Osculetur me/ab osculo oris sui. Hæc sunt/quæ dramatis in modum composita/historica continet explanatio. Interior uero intellectus/uideamus si hoc modo poterit competenter aptari. Ecclesia sit desyderās Christo cōiungi. Ecclesiam aūt psonam oium aduerte sanctorum: hæc ergo ecclesia sit quasi oium una persona: quæ loquatur/& dicat: oīa habeo: repleta sum muneribus quæ sponsaliorum/uel dotis titulo/ante nuptias sumpsi. Dudum enim cum præpararer ad cōiugium filii regis: & primogeniti oīs creaturæ/obsecuti sunt: & ministrauerunt mihi angeli sancti eius: deferentes ad me legem/sponsalis muneris loco: lex nāq; per angelos disposita dicit in manu mediatoris. Ministrauerunt mihi etiam pphetæ. Locuti sunt enim oīa & ipsi: per quæ nō solum ostderent: & indicarent mihi de filio dei: cui me delatis his quæ appellantur arris: & muneribus dotalibus spondere cupiebant: uerum/ut & in amorē me eius/desyderiūq; succenderent: pnunciauerunt mihi propheticis uocibus de aduentu eius: & innumeris uirtutibus/operibusq; eius imensis/repleti spiritu sancto pdicauerūt. Pulchritudinem quoq; eius/& speciem/ac mansuetudinem descripserunt: ita ut oībus his/ad amorem eius itegraliter inflāmarer. Sed qm̄ sæculum iam pene finitum est: & ipsius qdem præsentia non datur mihi: solos autem ministros eius uideo ascendentes/

& descendentes ad me: propter hoc/ꝙ ad te patrem
sponsi mei ꝓcem fundo: & obsecro: ut tandem mise/
ratus amorem nostrum: mittas eum: ut iam non mi/
hi per ministros suos angelos/ dũtaxat & prophetas/
loquatur: sed ipse per semetipsum ueniat: & osculetur
me/ ab osculis oris sui: uerba scilicet in os meum sui
oris infundat. Ipsum audiam loquentem: ipsum ui/
deam docẽtem. Hæc enim sunt xp̄i oscula: quæ por/
rexit ecclesiæ: cum in aduentu suo ipse xp̄s in carne
positus: euangelizauit ei uerba fidei/ & charitatis/ &
pacis: sm̄ ꝙ Hesaias promiserat: & ꝑmissus ad spon/
sam dixerat: nõ legatus/ neq; angelus: sed ipse domi/
nus saluabit nos. Tertio uero expositionis loco/ in/
troducamus aiam: cuius omne studium sit coniun/
gi/ & sociari uerbo dei: & itra mysteria sapiẽtiæ eius/
ac scientiæ eius/ uelut sponsi coelestis thalamos itra/
re: cuiq; aiæ ꝓsentia eius etiam munera data sunt: do/
tis scilicet noie. Sicut enim ecclesiæ dos fuit legis/ &
prophetaꝝ uolumina: ita huic/ lex naturæ/ & natura/
lis sensus/ ac libertas arbitrii/ dotalia munera deputẽ/
tur: hĩs autem hæc dotis suæ munera: sit ei primo
eruditionis doctrina a monitoribus/ doctoribusq;
descendens. Sed qm̄ in his non est ei plena/ atq; per/
fecta desyderii sui/ & amoris expletio: depræcetur/ ut
mens eius pura/ & uirginalis ipsius uerbi dei illumi/
nationibus/ & uisitationibus illustretur. Cum enim
nullo hoĩs/ uel angeli ministerio/ diuinis sensibus/ &
intellectibus mens impletur: tunc ipsius oscula uer/
bi dei suscipere sese credat. Propter hæc ergo/ & hu/
iusmodi oscula/ dicat aia orans ad deum: Osculetur
me/ ab osculo oris sui. Dum enim inde capax fuerit:
ut ipsius uerbi dei caperet ueram/ solidamq; doctri/
nam: necessaria suscæpit oscula: idest sensus ab ore do
ctorum. Vbi uero sponte iam coeperit obscura cerne/
re: enodare perplexa: inuoluta dissoluere: parabolas/
& ænigmata/ dictaq; sapientum/ competentibus in/
telligẽtiæ lineis explicare: tunc iam oscula ipsius spõ
si sui: idest uerbi suscæpisse se credat. Ideo autem os/
cula pluraliter posuit: ut intelligamus uniuscuiusq;
obscuri sensus illuminationẽ: osculum esse uerbi dei/
ad aiam perfectam delatum: & sm̄ hoc forte dicebat
prophetica & ꝑfecta mens. Os meum aperui: & at/
traxi spiritum. Os autem sponsi intelligamus uirtu/
tem dici: qua illuminet mentẽ: & uelut sermõe quo/
dam amoris/ ad eam facto (si tñ capere mereatur tan/
tæ uirtutis præsentiam) incognita quæq;/ & obscu/
ra manifestat: & hoc est uerius/ ꝓpriusq;/ & sanctius
osculum: quod a sponso dei uerbo porrigi dr̃ spon/
sæ puræ: scilicet aiæ/ & perfectæ. Cuius rei imago/ est
illud osculum: quod in ecclesia sub tp̄e mysterioꝝ/
nobis inuicem damus. Quoties ergo in corde no/
stro/ aliqd quod de diuinis dogmatibus/ sensibusq;
quæritur: absq; monitoribus iueniemus: toties oscu
la nobis data esse/ a sponso uerbo dei credamus. Vbi
uero credẽtes/ aliqd de diuinis sensibus inuenire nõ
possumus: tũc affectu huius orationis assumpto/ pe
tamus a deo uisitationẽ uerbi eius: & dicamus. Os/
culetur me/ ab osculo oris sui. Scit aũt pater uniuscu/
iusq; aiæ capacitatem: & nouit quo tp̄e: cui aiæ: quæ
oscula uerbi sui porrigere in intellectibus dũtaxat/ &
sensibus debeat. Quia bona sunt ubera tua super ui/
num: & odor unguentoꝝ tuoꝝ/ super oia aromata.
Intellige prius/ quasi in historiæ dramate/ sponsam
eleuatis ad deũ manibus/ orõnem fudisse ad p̃rem:
& orasse: ut iam ueniret ad eam sponsus: & ipse ei os/
culum ꝓprii oris infunderet. Dumq; hæc oraret ad
p̃rem: in ipsa orõne qua dixit. Osculet̃ me/ ab osculo
oris sui: parans ẽt alia orõnis uerba subiungere/ ac di
cere: qa in hoc principio sermonis affuisset spõsus: &
oranti ei astitisset: ac reuelasset ubera sua: ipsumq; spõ
sum unguẽtis mirificis: & qbus fragrare spõsum de/
cebat: cõstituisset delibutũ. Spõsa uero ubi adesse ui/
dit eum pro quo orabat ut adesset: & adhuc loquen
ti sibi ꝓstitum qđ orabat: ac data sibi ab ipso oscula
quæ poposcerat: læta pro hoc reddita: & decore ube
rum ac fragrãtiæ ipsius odore permota: propositæ
orõnis sermonem conuertit ad ꝓsentiam sponsi qui
aderat: & cũ dixisset. Osculet̃ me/ ab osculo oris sui:
subiungit post hæc ad ꝓsentem iam spõsum dicens.
Bona ubera tua sup uinum: & odor unguẽtoꝝ tuo/
rum. Hæc iterim sm̄ historicam itelligẽtiam quam/
dramatis in modum/ ꝓdiximus textam. Nunc uero
qd intellectus iterior habeat: reqramus. Diuersis uo/
cabulis/ principale cordis appellari in scripturis diui/
nis iuenimus: quæ uocabula pro causis/ ac rebus de
qbus agitur/ aptari solent. Interdum enim cor dr̃: ut
beati mũdo corde: & corde credit̃ ad iustitiam. Si ue
ro cõuiuii tp̄s sit: pro specie/ & ordine discũbẽtium/
uel sinus/ uel pectus appellat̃. Sicut Ioãnes in euan/
gelio refert de quodam discipulo quem amabat Ie/
sus: ꝙ in sinu eius/ uel supra pectus eius recumberet.
Ille ꝓfecto/ cui innuens Simon Petrus dicebat. Inter/
roga qs est hic: de quo dicit. Post hæc uero recũbens
sup pectus Iesus: dicit ei. Dñe qs es? In iis eni certum
est: ꝙ Ioannes in principali cordis Iesu: atq; in internis
doctrinæ eius sensibus/ requiesse dicatur: ibi requirens
& perscrutans thesauros sapiæ/ & scientiæ: qui recõ/
diti erãt in xp̄o Iesu. Sed ꝙ sinus xp̄i in loco dogma/
tum sanctoꝝ accipiatur: puto indecens nõ uideri. Di
uersis ergo modis (ut dicere coeperamus) principa/
le cordis in scripturis sanctis designat̃: sicut & in Le/
uitico: nihilominus ubi de sacrificiis/ pectusculũ sepa
rationis/ & brachium sacerdotibus sequestratur: &
in hoc sequestratum/ ac separatum pectusculum/ &
brachium: præcellens cæteros hoies principale cor/
dis/ & operꝝ decus/ uult esse in sacerdotibus. De quo
plenius in libro Leuitico (prout dñs dare dignatus
est) exposuimus. Secũdum hæc ergo/ ẽt in præsenti
loco/ qñqdem amatoꝝ uidetur drama qđ agitur: in
uberibus/ principale cordis itelligimus: ut tale uidea/
tur esse/ quod dr̃. Cor tuum o sponsa/ & mens/ idest
dogmata quæ intra te sunt: uel doctrinæ gr̃a superat
omne uinum: quod cor hois lætificare solet. Sicut
enim in his de quibus dicit: quia deum uidebũt: cor

competenter

competentet dictum esse uidebitur: & inter discumbentes/sinus/ac pectus ponitur pro habitu siue dubio discūbētium/formaq; cōuiuii: & rursus ut apud sacerdotes/pectusculum/& brachium mysticis designatur eloquiis. Ita ēt arbitror in pñti loco/ubi amātium habitus/& colloqa describūtur: gratissime hoc ipm principale cordis in uberibus appellatum. Bona ergo sunt ubera sponsi: qñqdem thesauri sunt in eis sapiæ/& sciētiæ recōditi. Vbera aūt hæc/uino cōparat spōsa: sed ita cōparat: ut pferat. Vinum aūt/illa intelligēda sūt dogmata/& doctrinæ quæ p legem/& pphetas/ante aduētum sponsi/sumere sponsa cōsueuerat. Sed nunc cōsyderans hanc doctrinā quæ ex uberibus pfluit sponsi: mirat/& stupet: uidēs eam longe pstantiorem: q̄ illam ex qua ante aduentū spōsi lætificata fuerat: tāq̄ ex uino spiritali: qđ ministrabant sancti patres/& pphetæ: q etiam huius generis plātauerūt uineas: ut Noe primus/& Hesaias in cornu/in loco uberi: & coluerūt eas. Vidēs nūc multam esse eminētiam dogmatum/& sciæ apud spōsum/& longe ex eo pfectiorem: q̄ fuit apud antiquos emanare doctrinā: dicit. Bona sūt ubera tua/sup uinum: sup illam scilicet doctrinā qua lætificabat ab antiqs. De hoc enim antiquoꝝ uino/itelligēdus est ecclesiastes dicere: ubi ait. Ego dixi in corde meo: ueni/& tētabo te in lætitia: & uidebo in bono. Et iteꝝ/de eisdem uineis loqns idem Ecclesiastes: dicit. Magnificaui mihi opus meum: ædificaui mihi domos: plātaui mihi uineas: feci mihi hortos/& paradisos: & reliqua. Sūt aūt huius uineæ/mysticæ ēt ministri qdam: q uini fusores appellant. Sic.n. idem dicit: Et fecit mihi cātores/& cātatrices in lætitia filioꝝ hoium: uini fusores/& uini fusitrices. Vide ergo si possimus/cum in cæteris: tum ēt in hoc/itelligere saluatorem/ueteri uino/nouella uberꝝ suoꝝ fluenta miscētem: cum Maria/& Ioseph qrentes Inenerūt eum in templo sedētem/in medio doctoꝝ: & audiētem/atq; interrogātem eos: qñ mirabantur hoies/super rñsis eius. Sed & ibi fortassis species formæ huius expletur: ubi ascendens in mōtem docebat populos: & dicebat. Dictum est antiqs: non occides: ego aūt dico uobis: Ois qui irascit fratri suo: sine causa/reus erit. Et dcm̄ est antiqs. Non adulterabis: ego aūt dico uobis. Ois q uiderit mulierem ad cōcupiscēdum eam: iam moechatus est eam in corde suo. Inq̄tum ergo doctrina hæc eius pcellit illam antiquam: in tātum spōsa intelligit/& pnūciat bona esse ubera eius/sup uinum. Sed & q uorax dr filius hois: & bibēs: & dicūt. Ecce hō uorax: & uinū bibens. Ad hoc nihilominus respicit tale & illud uinum fuisse in cana galileæ: qđ bibebatur in cōuiuio nuptiali: quo deficiēte/fecit & aliud uinum: cui testimoniū reddidit Architriclinus: q sit ualde bonum: & eo uino qđ expensum fuit multo pstantius/cum dicit. Ois hō/primo bonum uinum ponit: & cum inebriati fuerint: id qđ deterius est: tu aūt seruasti uinum bonum usq; nūc. Sed & Salomonē q pro accepta dei sapia/in admiratiōe fuit reginæ Sabæ: quæ uenerat tentare eum in quæstionibus: in qbus eum eadem regina scrutet/& miretur: audi scripturam referentem. Et uidit (inquit) regina Saba oēm sapiam Salomonis: & domū quam ædificauit: & appatum cōuiuii eius: & sedem pueroꝝ eius: & ordinē ministroꝝ eius: & uestes eius: & uini fusores eius: & holocausta eius: quæ offerebat in domo dei: & stupefacta est: & reliqua. In his ergo aduerte: qūo hæc quæ uenit a finibus terræ/audire sapiam Salomonis: iter cætera/mirat & cibos conuiuii eius: uel uini fusores eius: sup his dr obstupuisse. Nescio aūt si ita ineptam putemus fuisse reginam: quæ ob hoc uenerat a finibus terræ/ut audiret sapiam Salomonis: ut miret cibos corporales: & uinum istud cōe: ac pincernas uini in ministerio regis. Quid.n. in his/admiratione dignum uideat: quæ cōia pene oībus sunt hoībus? Sed mihi uidet: miratam esse cibos doctrinæ eius/& uinum dogmatum: quæ ab eo p diuinam sapiam pdicabant. Hoc erat uinum/& illud qđ p Hieremiam refert de filiis Ionadab/filii Recab: q eo tpe quo peccata populi inualuerāt: & pro iniqtatibus plæbis/captiuitas iminebat: conuocati sunt/ut biberēt uinum: & dixerūt: qa mādauerat eis pr suus Ionadab: ne biberēt uinum ipsi/& filii sui in sæculum: neq; domos ædificarēt: neq; seminarēt semen: neq; plantarent uineas: sed in tabernaculis habitarēt oībus diebus uitæ suæ: & amplectit eos deus/eo q custodierint præceptum pris sui: & noluerint bibere uinum: pro peccatis enim tūc populi/& iniqtatibus eorum erat uinea eoꝝ ex uinea sodomoꝝ: & palmites eoꝝ ex Gomorra: uua eorum uua fellis: & botrus amaritudinis: uenenum aspidum/& furor draconū/erat uinum eoꝝ. Propter hoc ergo laudabiles habētur filii Ionadab: qui tale uinum/uenenata scilicet dogmata/& aliena a fide dei/bibere/& suscipere recusarunt. Propter hoc ergo fortassis percussit uineas ægyptiorum: sicut in psalmo scriptum est: ne talem facerent uinum. Igitur sicut intelleximus uini differentias: easq; pro diuersitate dogmatum/cōstare perspeximus: quod ait hic sponsa: quia bona sunt ubera tua/super uinum: sup uinum utiq; intelligamus bonum/non malum. Bonis enim/nō malis comparata dogmatibus/spōsi dogmata præferuntur. Bonum enim uinum gustauerat prius in lege/& pphetis: ex quo uelut pmeditata erat sponsa lætitiam cordis accipere/ac pparatetur capere posset etiam illam/quæ affutura erat per ubera ipsius sponsi: excellentiorem cunctis cernens eorum doctrinam: & ideo dicit. Bona sunt ubera tua/super uinum: & uide si adhuc formæ huic/aptare possimus illam euangelii parabolam: quæ dicit. Simile est regnum coelorum/thesauro abscondito in agro: quem qui inuenerit: abscondit: & præ gaudio eius uadit/& uendit omnia quæ habet: & emit agrum illum. Est ergo thesaurus is/nō in deserto aliquo loco: neq; in syluis: sed in agro absconditus. Et possibile utiq; est/agrum illum hēre etiā uineas: quæ afferant uinum: habere etiam thesauꝝ/ppter quem

distractis oibus/emit agrum illum/is qui inuenerat
ibi thesaurꝫ. Potest ergo dicere ille q emit agrum: qa
bonus est thesaurus q est in agro/magis q̄ uinum qd
est in eo. Ita ergo & bonus est spōsus/atq; ubera spon
si: quæ uelut thesaurus abscōditus est in lege/& pro/
phetis: magis q̄ uinum qd est in eis: illa scilicet doctri
na quæ palam est: & lætificat audientes. Bona ergo
sunt ubera sponsi. Thesauri enim sunt sapiæ/& sciæ/
in eo abscōditi: q cum apti/& reuelati fuerint oculis
sponsæ: multo præstātiores ei uidebūtur: q̄ fuit prius
istud uinum legis/& doctrina ꝓphetica. Sed & si ter
tiam expositionem/de aia pfecta & uerbo dei sentire
debeamus: possumus dicere: qa qs donec paruulus
est: & nōdum semetipm ex integro obtulit deo: bibit
uinum qd affert ager ille qui habet itra se ēt thesaurꝫ
abscōditum: & bibēs lætificatur ex uino. Cum autē
obtulerit/& deuouerit semetipm deo: ac uasarius fue
rit effectus: atq; iuenerit thesaurꝫ absconditum: & ad
ipsa ubera/fontesq; puenerit uerbi dei/uinum & si/
ceram/iam nō bibet: dicēs ad ipm dei uerbum/de his
thesauris q in ipso sciæ & sapiæ reconditi sunt: qa bo
na sunt ubera tua sup uinū. Sunt aūt unguēta q̄dam
sponsi: quorꝫ fragrātia delectata est sponsa: & dicit.
Odor unguētorum tuorꝫ/sup oia aromata. Aroma/
ta spēs sunt pigmētorꝫ. Sponsa aūt habuit quēdam
usum/& notitiam aromatū: hoc est uerborꝫ legis/&
ꝓphetarꝫ: qbus ante aduētum sponsi mediocriter li/
cet: instrui uī uidebatur: & exerceri ad cultū dei: tpo
re paruula adhuc & sub curatoribus/& auctoribus
agēs/& pædagogis: lex enim pædagogus nr̄ fuit ad
Christum. Hæc aūt oia aromata fuerant/in qbus enu
triri uisa est: & sponso suo præpari. Sed ubi uenit ple
nitudo temporꝫ: & adoleuit: atq; unigenitū suum pa
ter spū sancto unctum/misit in hūc mūdum: odora/
ta sponsa diuini unguēti fragrātiam: sentiensq;/q il/
la oia aromata qbus prius uisa uidebaᷓ: longe infe/
riora sunt ad cōpationem suauitatis noui huius/&
cœlestis unguēti: ait/Odor unguētorꝫ tuorꝫ sup oia
aromata. Et qm̄ Christus idem sponsus/atq; idem
pontifex dr̄: pontifex qdem sm̄ hoc/ꝙ mediator est
dei/& hoium/oisq; creaturæ: pro qua/& ꝓpitiatio fa
ctus est: semetipm offerēdo hostiam pro peccato mū
di. Sponsus uero sm̄ hoc/ꝙ ecclesiæ iungitur/nō ha
benti maculam/aut rugam/aut aliqd horꝫ: cōsydera
ne forte unguentum illud pontificale qd in Exodo
componi iubetur arte pigmētarii: istius unguēti qd
nunc odorata sponsa miratur: teneat rōnem. Et ui/
dens/ꝙ illa qdem aromata qbus cōpositum unguē
tum uidebatur: quo Aaron unctus est: qm̄ erat terre/
na/& materiæ corporalis: hoc aūt unguentum quo
nunc unctum uidit sponsum: spiritale est/& cœleste.
Idcirco dicat: quia odor unguētorꝫ tuorum sup oia
aromata. Videamus ergo/qūo cōpositum sit illud
unguētum. Et locutus est dn̄s (inquit) ad Moysem
dicēs. Accipe tibi florem myrrhæ electæ qngētos si/
clos: & cynnamomum suaue/ducētos qnquaginta
siclos: calamū suauem/ducētos qnquaginta siclos

sm̄ siclum sanctū: & oleum ex oliuis/& facies illud
oleum chrismatis sancti unguenti/arte pigmentarii.
Hæc aūt in lege qdem referri audierat sponsa: sed rō/
nem eorꝫ ueritatēq; nūc pspicit. Vide ergo ꝙ iste q̄t/
tuor spēs unguēti istius: formā tenebant incarnatio/
nis uerbi dei: qd ex quattuor elemētis cōpaginatum
corpus assumpsit: in quo corpe/myrrha illa mortis
eius/quā siue ut pontifex pro populo: siue ut spōsus
pro sponsa suscepit: seruat indicia. Quod uero non
simpliciter myrrha/sed flos myrrhæ & myrrhæ ele/
ctæ scriptum est: nō solum mortē eius: sed & primo/
genitum eum futurorꝫ ex mortuis idicabat: atq; eos
qui cōplantati fuissent similitudini mortis eius: non
solum uocatos: sed electos futuros. Cynnamomum
uero imaculatum dr̄: pp ecclesiaꝫ sine dubio: quam
purificauit lauacro aquæ: & imaculatam fecit: nō ha
bētem maculā/aut rugam: aut aliqd huiusmodi: sed
& calamus assumitur: qa lingua eius/etiam est cala/
mus scribæ ueolociter scribētis: doctrinæ grām pig/
mētis designās suauitatis. In eis quoq; spēs adhibet
callidissimas: ut referatur ad ardentissima: in qua uel
spiritus sancti feruore: uel futuri p ignem iudicii ostē/
ditur forma. His uero qngentorꝫ: siue ducentorum
qnquaginta: qnq; sensuū in eo mysterium tenet/cen
tuplicíter pfectorꝫ: ut remissionem peccatorꝫ p eum
datam significet: qnquagenarius enim Iubilæus in
his est qntuplicíter positus. Sed hæc oia oleo puro
colligūtur: p qd ostenditur uel misericordiæ: uel sa/
lutis cā fuisse: ꝙ is q erat in forma dei: formā serui su/
sceperit: uel ea quæ ex materiali substantia in Christo
fuerant assumpta: p spiritum scm̄ redacta in unū fuis/
se: atq; in unam spēm: quæ est psona mediatoris effe/
cta. Illud ergo oleum materiale: nullo genere/oleum
lætitiæ appellari potuit. Istud autē oleum: idest spūs
sci unguētum: quo unctus est Christus: & cuius nūc
odorem spōsa pspiciens admirata est: oleum lætitiæ:
qa spūs gaudium est: merito appellaᷓ: quo unxit euꝫ
deus q dilexit iustitiam: & odio habuit iniqtatē. Pro/
pterea enim dr̄. Vnxit eum dn̄s deus suus oleo læti/
tiæ/præ participibus suis. Et ideo odor unguentorꝫ
eius/est sup oia aromata. Simili aūt expositione uti/
mur/ēt si ad unāquamq; aiam in amore/& desyde/
rio uerbi dei positam trāsferaᷓ hic sermo: cui fuerint
oēs doctrinæ p ordinem decursæ: in qbus añ agni/
tionem uerbi dei exercitata uideᷓ/& erudita: siue ex
moralibus descendentes/siue ex naturalibus scholis.
Erant.n.ei oia ista aromata/q̄dam ꝓ eo ꝙ in his insti
tutio ꝓbabilis: & morꝫ cōqueriᷓ emēdatio: & dep/
hendiᷓ in his uanitas sæculi: & caducarꝫ rerꝫ respiciū
tur falsa miracula. Erāt ergo ei hæc oia uelut aromata
& odoramēta q̄dam aiæ pigmenta: sed ubi ad agni/
tionem diuinorꝫ mysteriorꝫ: & diuinorꝫ dogmatū
sciam uētum est: ubi & ianuas sapiæ ipsius/& nō sa/
pientiæ huius mūdi: neq; principium huius mūdi: q
destruunᷓ accessum est: sed ad ipsam dei sapiam quæ
inter pfectos disseriᷓ: & ubi mysterium qd prioribus
generationibus nō fuit notū: filiis hoium reuelatum
est: ubi

est:ubi(inq̃)aia ad tanti cognitionem ascendit arca/
ni:merito dicit:odor unguentorꝝ tuorꝝ/spiritalis sci/
licet intelligentia/& mystica:super oia aromata mo/
ralis/naturalisq; philosophiae. Nõ autem lateat nos:
ꝙ in qbusdam exemplaribus/pro eo ꝙ legimus: qa
bona sunt ubera tua/sup uinũ:inuenimus scriptum:
quia bonae sunt loqlae tuae super uinum: ꝙ q̃uis ui/
deantur significasse euidentius ea ipsa: quae a nobis
spiritali interꝑtatione diserta sunt:tñ nos .lxx. interꝑ/
tum scripta per oia custodimus:certi ꝙ spũs sanctus
mysterioꝝ formas obtectas inesse uoluit in scriptu/
ris diuinis:& nõ palam/atq; in ꝑpatulo haberi. Vn/
guentum exinanitum/nomen tuum:ꝑpterea adole
scentulae dilexerunt te:ac traxerunt te post se:in odo/
re unguentoꝝ tuoꝝ curremus:historica qdem expo
sitio/eadem quae in supioribus ꝑcurrit ẽt in praesen/
ti locõ:donec fiat aliqua mutatio personaꝝ:itaq; or/
do dramatis:qui a nobis in hac expositiõe receptus
est:poscit. Potest sane in prophetia qdam uideri ex ꝑ/
sona sponsae ꝓlata de Christo:ꝙ futuram esset in ad/
uentu dñi/& saluatoris nostri:ut nomen eius ita per
orbem terrae:& per uniuersum mundum diffunde/
retur:ut fieret odor suauitatis in omni loco: sicut &
Apostolus dixit. Quia christi bonus odor sumus in
omni loco. Aliis qdem odor ex morte/in mortem:
aliis autem odor de uita/ad uitã. Si enim oĩbus fuis/
set odor uitae/in uitã:dixissetq; utiq; & hic oẽs dile
xerunt te:& traxerũt te. Sed nũc ait:ubi nomẽ tuum/
est factum exinanitum:dilexerunt te:nõ illae ueculae/
ac ueterem hoiem indutae aiae:neq; rugas hñtes/neq;
maculas:sed adolescẽtulae in augmento scilicet aeta/
tis & pulchritudinis positae aiae:quae semp inouan
tur: & de die/in diem renouantur: nouum se ho/
minem induẽtes:qui ſm deum creatus est. Propter
istas ergo adolescẽtulas/& in augmẽtis uitae/& ꝑ/
fectibus positas:exinaniuit se ille q erat in forma dei:
ut fieret unguẽtum exinanitum nomen eius:ut non
iam inaccessam lucem tñmodo habitaret: & in for/
ma dei permaneret:sed uerbum/caro fieret:quo pos/
sent istae adolescentulae: & in augmentis ꝓfectuum
positae aiae nõ solum diligere:sed & trahere eum ad
se. Trahit eni unaquaeq; aiã/& assumit ad se uerbum
dei:pro capacitatis/& fidei suae mẽsura. Cum autem
traxerint ad se aiae uerbum dei: & sensibus suis/atq;
intellectibus inseruerint:& dulcedinis eius: & odo/
ris senserint suauitatem:ubi unguentoꝝ eius fragrã/
tiam coeperint inuenire:dũtaxat aduentus eius/& re
dẽptionis/ac passionis causas/charitatemq; agnoue/
rint:qua pro salute oium/usq; ad mortem crucis/i/
mortalis accessit:& his oĩbus uelut diuini cuiusdam:
& ineffabilis unguenti odoribus inuitatae adolescẽ/
tulae: idest aiae plenae uigoris atq; alacritatis effectae
currunt post ipsum:atq; ad odorem suauitatis eius/
non leui gradu/nec tardis passibus:sed rapido cursu/
& tota ꝑparatione festinant:quemadmodum & ille
qui dicebat: sic curro:ut comꝑhendam. Veꝝ ꝙ ait.
Vnguentum exinanitum nomẽ tuum:ꝑpterea ado/
lescentulae dilexerũt te:& traxerunt te post se:in odo/
rem unguentoꝝ tuoꝝ curremus:trahunt ad se Chri
stum adolescentulae:siqdem de ecclesiis intelligatur:
quae una qdem est: cum ꝑfecta est:multae uero sunt
adolescentulae:cum adhuc instruuntur/& ꝓficiunt.
Istae ergo trahunt ad se Christum/per fidem:qa chri/
stus ubi uiderit duos/uel tres in fide nois sui:uadit il
luc:& est in medio eoꝝ/in fide tractus:& unanimi/
tate ꝓuocatus. Si uero tertia expositione de aia/uer/
bum dei sequente intelligi haec oportet:quaecũq; aia
fuerit erudita/primo in moralibus:secundo ẽt in na/
turalibus exercitata:per illa oia quae in his disciplinis
edoceri supra oñdimus:ipsa moꝝ emendatio & eru
ditio reꝝ:ac probitas disciplinae/trahit ad se uerbum
dei:& libens trahit:gratissime enim ad eruditas aias
uenit:& trahi se ab his indulgẽter accipit: benigneq;
cõcedit. Regro sane si solum nomen eius:qa unguẽ
tum factum/est exinanitum/tñ operis egerit:& ita su
scitauerit adolescentulas:ut primo traherent eum ad
se: & hñtes eum apud se: caperent unguentoꝝ eius
odorem:& statim recurrent post eum: si haec(inq̃)
oia/solo noie eius/effecta sunt:quid putas faciet ipsa
eius substantia? Quid ex illa adolescentulae istae/uir/
tutis/quid uigoris excipient? si quo pacto potuerint
aliqñ ad ipsam eius incomꝑhensibilem/atq; ineffabi
lem substãtiam peruenire? Ego puto ꝙ si in hoc ali/
qñ peruenerint:iam non ambulant/neq; currũt: sed
uinculis quibusdam charitatis eius astrictae/adhae/
reant ei:nec ultra mobilitatis alicuius/ullus in eis resi/
deat locus:sed sint cum eo unus spiritus:& complea
tur in illis:hoc qđ scriptum est. Sicut tu pater in me:
& ego in te/unum sumus:ita & isti/in nobis/unum
sint. Sed nunc interim(ut uidetur)sponsa/cõsocia/
tis sibi adolescentulis multis:quaꝝ in posterioribus
non est numerus:quae dicitur ab uno solo sensu/&
odoratu tñmõ capta currere se in odorẽ unguẽtoꝝ
sponsi cõmemorat:siue ꝙ ipsa cursu idigeat ad hoc:
& ꝓfectu:siue ꝙ ipsa qdem ꝑfecta sit. Pro his autem
adolescentulis:quae adhuc cursu & ꝓfectibus indi/
gent: ẽt ipsa se currere fatef:sicut & ille q cũ ipse sub
lege nõ esset:fit tñ sub lege:ut eos q sub lege sunt:lu/
crifaciat:& iteꝝ cum in lege sit christi:his tñ q sine le/
ge sunt:fit & ipe sine lege:ut eos q sub lege sũt saluet.
Et hoc fit(ut diximus)solo adhuc odoratu eius ac/
cepto. Quid putas agere:cũ & auditum eaꝝ/& ui/
sum/& tactũ/gustumq; occupauerit uerbũ dei:& sin
gulis qbusq; sensibus/uirtutes ex se cõpetẽtes/natu/
rae eaꝝ/capacitatiq; ꝓbuerit:ita ut oculus si uidere põ
tuerit gloriã eius:gloriã tãq̃ unigeniti a pře: aliud ul
tra uidere iã nollet:neq; auditus aliud/q̃ uerbũ uitae/
& salutis audire. Sed & cuius manus palpauerit de
uerbo uitae:nihil ultra materiale:nihil fragile/cadu/
cũq; palpabit: nec gustus cũ gustauerit bonũ uerbũ
dei:carnẽq; eiꝰ/& panẽ q de coelo descẽdit:aliud qđ
post hoc gustare patief. Prae dulcedĩe nãq; ipsius/&
suauitate/ois reliquus ei sapor asper uidebif/& amã/
rus: & ideo hoc solo uescef. Oẽm nãq; suauitatem

q̃cúq; cupierit in hoc iuenietad oĩa nãq; raptũ se red
didit: & habilẽ. Deniq; his q ex corruptibili semie ge
nerant: rõnabile/& sine dolo efficit lac his uero q i/
firmant in aliquo: oleũ se p̃bet ad hospitalitatis ami/
citiã & grã. Is uero q pro possibilitate sumẽdi/& exer
citatos hñt sensus ac discretionẽ boni & mali: cibũ
se solidũ praebet. Siqui uero sunt: q exierint de aegy/
pto: & secuti colũnam ignis/& nubis/in heremũ ue/
nerint: de coelo ad illos descẽdit minutũ/& subtilem
eis praebẽs cibum: angelico similẽ: ita ut panem an/
geloꝝ manducet hõ: habet & alias multas in semet/
ipso/atq; inumeras ciboꝝ differẽtias: quas iterim: pel
le/qs & carne/ossibusq; indutus & neruis: cape non
potest. Qui aũt dignus fuerit redire: & esse cũ christo:
quiq; in paruo fidelis inuẽtus: constituet sup multa:
ille gustabit: & capiet uoluptatem dñi: pductus ad lo
cum q pro huiusmodi ciboꝝ copiis/& uarietatibus
delitiarum/noiatur locus. Propter quod/& in aeden
positus dr: qd' delitias indicat. Ibi enim dicetur ad
eum/delitiare in dño. Delitiabit aũt nunc nõ in uno
solo edendi/gustãdiq; sensu: sed & auditu delitiabit/
& uisu/& tactu/odoratuq; delitiabitur: in odorem
nãq; unguenti eius curret. Et ita oibus sensibus suis
delitiabit in uerbo dei: is q ad sũmam pfectionis/ac
beatitudinis uenerit. Vñ & in his positi locis/depce/
mur auditores hoꝝ: ut mortificẽt carnales sensus: ne
qd ex his quae dicũtur: fm corporis motus excipiãt:
sed illos diuiniores iterioris hois/ad haec cupiẽda sen/
sus exhibeãt: sicut Salomon edocet nos/dicens. Sen/
sum aũt diuinum inenies. Et ut Paulus quoq; ad he/
braeos scribit de pfectis (ut supra memorauimus) q
exercitatos habent sensus/ad discretionem boni/uel
mali: ostendens esse in hoiem/praeter hos corporeos
sensus: qnq; alios nihilominus qui per exercitia que/
runtur: & exercitati dicunt: cum scilicet intelligẽtiam
rerum/acumine acriore/discutiunt. Non enim pfun/
ctorie/& ut libet: audiẽdum est qd' Apostolus de p/
fectis dicit: quia exercitatos hñt sensus/ad discretio/
nem boni/uel mali. Quod ut clarius elucescat: suma/
mus (si uidetur) exemplum ab his corporalibus sen/
sibus: & ita demũ/statim ad illos diuinos: quos scri/
ptura noiat sensus interioris hois ueniemus. Si ergo
corporeus oculus exercitium uisus habeat: nullo im/
pediente obstaculo: integre/& absq; ulla falsitate: uel
colores corpoꝝ/uel magnitudines: qualitatesq; de/
prehendet. Nam si aut caligine/aut alia qualibet in/
firmitate impediatur aspectus: & rubeum pro albo:
& uiridem pro nigro: aut rectum putat esse aliquid:
cum curuum sit/& tortuosum: conturbabitur sine
dubio iudicium mentis: & aliud pro alio agetur. Ita
ergo/& interior uisus/nisi eruditione/& industria
fuerit exercitatus: quo per multã peritiam discretio/
nem boni habeat/ac mali: sed ignorãtia: & imperitia/
tanq̃ caligo oculis inciderit: aut etiam malitiae alicu/
ius languore: tanq̃ lippis occulis accesserit: discrimen
boni/aut mali intueri nullatenus possit. Et inde fiet:
ut mala pro bonis agat: bona uero pro malis spnat.

Secundum hanc uero formam quã de uisu corpo/
ris/aiaeq; tractauimus: cõsequenter etiam de auditu
& gustu: & odoratu: tactuq; / per singulas quasq;
sui generis uirtutes sensuum corporalium/referẽs ad
animae sensus: quae in singulis adhibere debeat exer/
citia: quaeq; uel emendatio parari/dilucere recogno/
scens. Haec aũt paulo latiori excessu prosecuti sumus/
ostendere uolentes odoratum spõsae/adolescentula/
rum/quo odoratae sunt odorem unguẽtoꝝ sponsi:
non corporis sensus: sed diuini odoris illius/& inte/
rioris qui appellatur hois/dici. Hic ergo odorationis
sensus: in quo sanus est/& integer/odore christi acce/
pto/ex uita adducit ad uitã. Si uero nõ sit sanus: hoc
odore suscepto/de morte/in mortẽ deiicit: fm illum
qui dicebat: qm̃ christi bonus odor sumus: aliis qui/
dem de uita/in uitã: aliis aũt odor de morte/in mor/
tem. Deniq; & hi quibus intellectus herbarum est/
pigmentoruq; peritia: fuerũt quaedam esse pigmen/
ta: quoꝝ si odorem coeperint nõnulla aĩalia/conti/
nuo intereũt: alia uero eodem odore recreant: uitãq;
recipiunt. Et nũc ergo in his ipsis expositionibus/&
sermonibus quos habemus in manibus: uidet aliis
eẽ uita/ex uita: aliis uero mors/ex morte. Nam si haec
exponi ita audiat animalis: qui dicitur homo: q non
potest percipere/& intelligere quae sunt spũs dei: iri/
debit sine dubio: atq; inepta haec esse/& inania/pro/
nũciabit: dicẽs somnia potius: q̃ reꝝ causas/& dog/
mata diuina tractari. His ergo odor hic cantici canti/
coꝝ efficitur de morte/in mortẽ: scilicet de morte in/
fidelitatis/in mortem iudicii/& condẽnationis. Se/
quẽtibus uero spiritalem sensum/& subtilem: atq; i/
telligentibus maiorem inesse ueritatẽ in his: quae nõ
uident: q̃ in his quae uidẽtur: & ueriora haberi apud
deum inuisibilia: & spiritalia/magis q̃ uisibilia/& cor/
poralia/amplectenda sine dubio huiusmodi intelli/
gentia uidebitur: & sequenda. Agnoscunt enim/tale
esse itelligendae ueritatis iter/quo puenitur ad deum.
Sed siqdem alienus a fide sit is: qui haec stulta iudi/
cet/& ridenda: nihil mirum. Si uero aliqs ex his sit q
uidẽtur credere: & scripturaꝝ auctoritatem recipere:
non tñ recipit expositionis huius spiritalis formam:
sed irridet/& derogat: tentemus ex aliis scripturaꝝ lo
cis instruere eum/ac psuadere. Qui si forte poterit sic
resipiscere: & talia quaedam dicamus ad eũ: scriptum
est: praeceptum dñi lucidum/illuminans oculos. Di/
cat ergo nobis qui sunt oculi qui illuminantur luce
praecepti. Et iteꝝ. Qui habet aures audiendi: audiat.
Quae sunt aures istae: quas q habuerit: ipse solus uer/
ba Christi audire dicatur? Et iterum: qm̃ Christi bo/
nus odor sumus deo. Et in aliis: gustate/& uidete:
qm̃ suauis est dñs. Et quod alius ait. Manus nostrae
palpauerũt de uerbo uitae. Putasne in his oibus non
mouebitur: ut aduertat haec uniuersa/non de corpo/
reis sensibus dicta: sed de his quos fm interiorẽ ho/
minẽ inesse unicuiq; docuimus: nisi si cõtẽtiõis/&
iactantiae uitio agitur: q eiusmodi est. Quibus uitiis/
quoniam & uisus ille iterior excaecatur: & odoratus:

occluditur:

occluditur:& obturatur auditus: merito nec uidere
quæ spiritalia sūt:nec audire potest:sed nec odorem
istum Christi capere:quo nunc recepto adolescentu/
læ istæ/in quibus bene sanus / & uigens erat hic sen/
sus. In odorem unguentorꝝ eius currunt post ipm:
nec deficiunt currentes/aut laborant: quia suauitate
odoris ipsius/qui est de uita/in uitam:refectæ iugiter
inualescūt. Potest adhuc & hoc modo accipi quod
ait:unguentum exinanitum nomen tuum: propte/
rea adolescentulæ dilexerūt te. Vnigenitus dei filius
cum in forma dei esset:exinaniuit semetipsum:& for
mam serui accepit:exinaniuit autem de plenitudine/
sine dubio in qua erat. Illi ergo qui dicunt: quid de
plenitudine eius nos oēs accepimus:ipsi sunt adole
scētulæ:quæ de ea plenitudine/ex qua se ille exinani/
uit:& factum est unguentum exinanitum / nomen
eius:pcipientes dicunt. Post te/in odorem unguēto/
rum tuorꝝ curremus. Nisi enim exinanisset unguen/
tum:hoc est plenitudinem diuini spūs:& humiliasset se/usq; ad formam serui:capere eum nullus in illa
diuinitatis plenitudīe potuisset:nisi sola fortassis spō
sa:pro eo ꝙ uidet indicare:qa unguentum istud exi/
nanitum non sibi:sed adolescentulis/dilectionis de/
derit cām. Sic enim dicit. Vnguentū exinanitum/no
men tuum:ppterea adolescentulæ dilexerunt te. Ac
si diceret. Adolescentulæ qdem propterea dilexerūt
te:qa exinanisti te/de forma dei:& factum est unguē/
tum exinanitum/nomē tuum. Ego aūt dico nō pro
exinanito unguento:sed pro ipsa unguentorꝝ pleni/
tudine/dilexit te. Hoc enim indicat in eo loco:ubi di
cit. Odor unguentorꝝ tuorꝝ sup oia aromata. Quod
uero ēt ipsa cum adolescentulis/post ipsum se cursu/
ram dicit:hanc aio esse cām:ꝙ perfecti quiq;/omnia
oibus fiant:ut oēs lucrifaciant:sicut iam supra expo/
suimus. Introduxit me rex in cubiculum suum:& iu
cūdemur in te. Cum indicasset sponso suo sponsa:ꝙ
adolescētulæ odore captæ/currerent post ipm:cum
quibus ēt ipsa cursura esset: ut eis formam pberet in
oibus:nunc quasi laboris sui cōsecuta iam palmam:
pro eo ꝙ currerit cum currētibus:introductam se di
cit ab spōso rege/in cubiculum eius:ut ibi uideret cū/
ctas opes regias: In quo utiq; merito/iucundatur/&
exultat:utpote quæ secreta iam regis/& arcana/pspe
xerit. Hic est sm ppositum dramatis ordinem/quasi
historicus intellectus. Sed qm̃ cui res agitur: ecclesia
est ad Christum ueniens:uel aīa uerbo dei adhærēs:
quid aliud cubiculum Christi / & prōptuarium dei
credendum est:in quo uel ecclesiam/uel aiam cohæ/
rentem sibi itroducat:nisi ipse arcanus sensus eius/&
reconditus? de quo & Paulus dicebat. Nos aūt sen/
sum Christi habemus:ut sciamus quæ a deo donata
sunt nobis. Hæc illa sunt:quæ oculus non uidit:nec
auris audiuit:nec in cor hois ascenderūt:quæ præpa
rauit deus his q diligunt eum. Cum igitur Christus
aiam/in intelligentiam sui sensus inducit:in cubicu/
lum regis itroducta dr:in quo sunt thesauri sapien/
tiæ/ac scientiæ eius absconditi. Non mihi autem ua/
cuum uidet:ꝙ cum potuisset dicere: Introduxit me
sponsus meus:aut fraternus meus: aut aliqd hmōi:
ut ei moris est. Nūc qa cubiculum dictura erat: regis
dixerit cubiculū:& nō aliud nomē posuerit: in quo
posset fortassis aliquis etiam mediocris intelligi. Sed
propterea arbitror in his regem noiatum:ut ōnderet/
tur p hoc nomē pdiues:cubiculum utpote regium/
& multis/atq; imensis opibus repletum. Prope hūc
oino mihi uidet fuisse:& ille qui dixit raptum se esse
usq; ad tertium coelum:& inde in paradisum:& au/
disse uerba ineffabilia:quæ non licet homini loqui.
Quid.n.putas esse illa uerba quæ audiuit? nōne a re/
ge audiuit:& in cubiculo / & ppe cubiculū positus
audiuit. Et erāt/credo illa uerba talia qdam:quæ hor
tarentur eum ad maiorē pfectum / & pmitterent ei:
ꝙ si pseueraret usq; in finem:& ipse posset intrare re/
gis cubiculum:sm illud qd' per pphetam quoq; p/
mittitur: Dabo tibi thesauros obscuros:occultos:inui
sibiles. Aperiam tibi:ut cognoscas:qa ego sum dñs/
deus tuus:q uocaui nomē tuum israel. Currūt ergo
adolescētulæ post ipm/in odorē eius:una quæq; tñ
pro uiribus:alia qdem uelocius: alia paulo tardius:
alia ēt inferius cæteris/& ultimo:alia primo loco:ue/
rūtñ currūt oēs:sed una est pfecta:quæ cucurrit sicut
puenire:& sola accipet palmam. Sola.n.est quæ di/
cit. Introduxit me rex in cubiculum suum: cū prius
nō de sola:sed de pluribus dixisset:qa post te/in odo/
rem unguētorꝝ tuorꝝ curremus. Introducit ergo in
cubiculum regis:& efficit regina: & ipsa est / de qua
dr. Regina astitit a dextris tuis / in uestitu deaurato:
circūdata uarietatibus. De his aūt adolescētulis quæ
post ipsam cucurrerāt:& pcul ab ea/in ipsis currēdi
spatiis/remāserant:dr. Adducētur regi uirgines post
eā:pximæ eius adducētur tibi. Adducent in lætitia/
& exultatiōe:iducētur in tēplum regis. Sed & illud
etiā in hoc aduertere debemus:ꝙ sicut rex hēt cubi/
culum quoddā:in qd' reginam/siue spōsam suam i/
troducit:ita hēt & spōsa suum cubiculum:in qd'/mo
netur p uerbum dei igressa/claudere ostiū: & ita cō/
clusis illis oibus diuitiis suis/itra illud cubiculū ora/
re eum:q uidet in abscondito:et pspicit quātas opes:
animi scilicet uirtutes itra cubiculū suum spōsa con/
diderit:& uidēs eius diuitias:det ei petitiōes suas:oi
enim hñti dabit. Quod aūt ait/exultemus:& iucun/
demur in te:uidet ex psona adolescentularꝝ dici: uel
optātium/& precātiū a spōsa:ut quēadmodū spon/
sa consecuta est:quæ pfecta sunt:& exultat:ita ipsæ ēt
suum iplere cursum:& puenire usq; ad regis cubicu/
lum mereant:ut pfectis/& ituitis oibus his/de qbus
illa gloriat:ēt ipsæ exultēt:sicut & illa:& iucundent
in eo. Vel etiam ad spōsam pōt dcm̃ uideri ab adole/
scentulis cōgratulātibus ei:& pmittentibus petenti/
busq;:ut participes fiāt exultatiōis/& lætitiæ:dilige/
mus ubera tua sup uinū. Sponsa qdem/postq̃ oscula
meruit ab ipso spōsi ore suscipe: & uberibus eius p/
frui:ait ad eū. Bona sūt ubera tua/sup uinū. Adolescē
tulæ uero q nōdum ad id btitudinis uenerant:neq;

summam perfectionis acceperant:neq; usu/& operi/
bus fructus pfectæ charitatis expleuerãt:ut quasi ex/
pte,pnunciarẽt de uberibus eius:quia bona sunt. Vi/
dentes tñ spõsam delectari/& refici/ex uberibus spon
si:ex fontibus scilicet sapiæ/& scientiæ: quæ de ube/
ribus eius fluunt:& pocula coelestis doctrinæ sumẽ/
tes:tanq̃ imitatrices pfectionis eius: & desyderantes
eisdem uestigiis incedere:pmittunt & dicunt:dilige/
mus ubera tua sup uinum:idest nos qdem nondum
in id pfectionis ascendimus:ut iam diligamus ubera
tua/plusq̃ uinum:uel certe ubera tua:quæ sunt super
uinum (Vtroq; enim modo sensus stare uidebitur)
gerimus tñ spem: utpote adolescentulæ in id ætatis
proficere:quo possimus nõ solũ pasci: & ali/ex ube/
ribus uerbi dei:sed & diligere alentem. Istæ sunt aũt
adolescentulæ (ut sæpe iam diximus) aiæ:quæ pri/
mis/& initio ualẽtibus eruditionibus uidentur im/
butæ:& uelut uino quodam lætificatæ/institutione
tuorum dũtaxat:curatorũq;/& pædagi: utpote paruu/
læ:& quæ haberent qdem in uiribus amare uinum:
non tñ haberent in ætate:ut amore uberum sponsi/
moueri/aut excitari possent. Sed ubi aduenit plenitu
do temporum:& xp̃s in eis profecit ætate/& sapientia:
& iam sentire cœperũt:quid sint ubera spõsi:quæq;
in his pfectio uerbi dei:& doctrinæ spiritalis plenitu
do designetur:etiam ,pmittũt:quia plusq̃ uinum:qd
nunc/tanq̃ paruulæ bibũt:dilecturæ sint ubera spon
sæ:idest ,ppensiores futuræ erga pfecta:& omni ple/
nitudine/decreta dogmata christi: q̃ iaʒ antea siue in
cõibus studiis/siue in legis/& ,pphetarum/uisæ sunt
institutionibus extitisse. Aeqtas dilexit te. Etiam hoc
mihi uidentur adolescẽtulæ ,ploqui/uelut satisfacien
tes pro eo:q dilecturas sup uinum/se ,pmiserũt ube/
ra sponsi:& nõ iam in psenti diligant:neq; integram
uim charitatis ostẽdant. Esto ergo uox ista/uelut in/
cusantium semetipsas: quasi quæ nondum abiecta
omni iniqtate:puenerint ad æquitatem: ut possint
iam diligere uinum/sup ubera sponsi:scientes incon
uenien s esse:ut aliqd adhuc resideat iniqtatis in eo:q
ad pfectionem spiritalis/& mysticæ doctrinæ puene
rit. Quia ergo sũma pfectionis in charitate consistit:
charitas aũt nihil iniqtatis admittit:ubi aũt nihil ini/
quitatis est: ibi sine dubio est æquitas. Merito ergo
æquitas esse dr̃:quæ diligit sponsum. Et uide:si non
ob hoc etiam uidetur illud in euãgelio/a saluatore di
ctum. Si diligitis me:mãdata mea seruate. Si ergo/q
diligit xp̃m:mandata eius custodit: & qui mandata
eius custodit:nulla est in eo iniqtas:sed æquitas in eo
pmanet. Aequitas ergo est/quæ & mãdata custodit:
& diligit Christum. Et rursum:si is qui mandata cu/
stodit:ipse diligit xp̃m:mãdata aũt in æqtate seruan/
tur:& æquitas est quæ diligit xp̃m:qui iniquum ali/
quid gerit:neq; mandata custodit: neq; diligit xp̃m.
Erit ergo ut quãtum iniqtatis in nobis est:tãtum lõ/
ge simus a dilectione xp̃i:& tantum mandatorum eius
præuaricatio habeatur in nobis. Et ideo regulam quã/
dam directam ponamus esse æqtatem: ut si quid in
nobis iniqtatis est:hanc adhibentes/& supducentes
directoriam mandatorum dei: siqd in nobis curuum:
siquid tortuosum est:ab huius regulæ linea resecen/
tur:ut possit & de nobis dici. Aeqtas dilexit te. Possu
mus aũt etiam sic accipere:ut uideatur simile esse:qd
dixit. Aeqtas dilexit te:ac si dixisset. Iustitia dilexit te/
& ueritas/& sapiẽtia/& pudicitia:& singulæ quæq;
uirtutes. Nec mireris sane si dicimus uirtutes eẽ:quæ
diligunt xp̃m: cum in aliis ipsarum uirtutum substan/
tiam:xp̃m soleamus accipere. Quod & frequẽter in/
uenies in scripturis diuinis:pro locis/& oportunita/
tibus aptari. Inuenimus nãq; ipsum:& iustitiam di/
ci/& pacem:& ueritatẽ. Et rursum scriptũ est in psal/
mis. Iustitia & pax/osculatæ sunt: & ueritas de terra
orta est:& iustitia de coelo ,pspexit: quæ utiq; oĩa/&
ipse esse:& rursum ipsum dicuntur amplecti. Sed &
spõsus idem dr̃:idem etiam sponsa noĩatur:ut in ,p/
phetia scriptum est. Sicut sponso imposuit mihi mi/
tram:& sicut sponsam ornauit me ornamento.

LIBER SECVNDVS.

VSCA Sum/& formosa/filiæ Hie/
rusalem:ut tabernacula cedar:ut pelles
f Salomonis. In aliis exemplaribus le/
gimus. Nigra suʒ/& formosa. Rursus
in hoc/psona sponsæ loquẽtis intro/
ducitur. Loquentis aũt non ad illas adolescentulas
quæ cum ipsa currere solẽt: sed ad filias Hierusalem:
quibus tanq̃ his quæ derogauerint fœditati eius re/
spondere uidetur/& dicere. Fusca qdem sum uel ni/
gra:quãtum ad colorem spectat filiæ Hierusalẽ:for/
mosa uero siqs in terna membrorum liniamenta pspi/
ciat. Nam & tabernacula (inqt) cedar: quæ est gens
magna/nigra sũt:& ipsa gens cedar:nigredo/uel ob/
scuritas interp̃tatur. Sed & pelles Salomonis nigræ
sunt:nec tñ ob hoc tãto regi/in omni gloria sua/pel/
lium uisa est indecora nigredo. Non ergo mihi o fi/
liæ Hierusalem exprobretis culpam coloris: cum si/
ue naturalis/siue exercitio quæsita corpori pulchri/
tudo non desit. Hæc continet historicum drama:&
propositæ fabulæ species. Sed redeamus ad ordinẽ
mysticum. Hæc sponsa quæ loquitur: ecclesiæ per/
sonam tenet ex gentibus congregatæ. Filiæ uero Hie
rusalem/ad quas ei sermo est: illæ sunt animæ: quæ
propter electionem patrum/charissimæ quidem di/
cuntur:inimicæ aũt propter euãgelium. Istæ sunt fi/
liæ Hierusalem ciuitatis terrenæ:quæ uidentes eccle/
siam ex gentibus:quãtis pro eo ignobilem/q generosi/
tatem sibi Habraam/& Isaac/& Iacob non pos/
sit ascribere:obliuiscẽtem tamen populum suum:&
domum patris sui:atq; ad Christum uenientem sper/
nũt eam:& pro ignobilitate generis offuscãt. Quod
sponsa sentiens filias prioris populi imputari sibi:&
pro hoc etiam nigram se appellari:quasi quæ pater/
næ eruditionis nõ habeat claritatem:respondens ad
hæc dixit. Nigra sum qdem/o filiæ Hierusalẽ:pro eo
q nõ descẽdo de stirpe clarorum uirorum:neq; illumi/
nationem *Moysi* legem accepi: habeo tamen pul/
chritudinem

christudinem meam mecum. Nam & in me illud pri
mum est: quod ad imaginem dei in me factũ est: &
nunc accedẽs ad uerbum dei: recepi speciem meam.
Quãuis enim pro coloris obscuritate cõparetis me
tabernaculis cedar: & pellibus Salomonis: tñ & ce
dar/ex Ismaele descẽdit: secundo nãq; loco/ex Ismae/
le natus est: qui Ismael non fuit expers diuinæ bñdi/
ctionis: sed & pellibus Salomonis comparatis me:
quæ non aliæ sunt/q̃ pelles tabernaculi dei: & tamẽ
miror uos/o filiæ Hierusalem coloris uelle exprobra
re nigredinem. Quomodo non meministis: ꝙ in le/
ge uestra scriptũ est: ꝙ passa sit Maria: quæ derogauit
Moysi: cũ Aethiopissam nigrã accæpisset uxorem?
q̃ño ignoratis illius imaginis adũbrationem/in me
nunc ueritate cõpleri? Ego sum illa Aethiopissa: ego
sum nigra qdem pro ignobilitate generis: formosa
uero propter pœnitentiam/& fidem. Suscæpi enim
in me filium dei: recepi uerbũ/carnem/factum. Acces
si ad eum qui est imago dei/primogenitus oĩs crea/
turæ: & qui est splendor gloriæ/& fulgor substãtiæ
eius: & facta sum formosa. Tu ergo qd improperas
conuertenti se a peccato: quod lex fieri uetat? Et q̃ño
tu gloriaris in lege: ꝑuaricans legem? Verum qm̃ in
his locis sumus: ubi ecclesia quæ ex gentibus uenit/
nigram se esse dicit/& formosam: quis longũ uidea/
tur esse/& opposum colligere ex scripturis diuinis: in
quibus/uel qualiter sacramẽti huius forma ꝓcesserit:
tñ non mihi penitus omittendum uidetur: sed q̃ po
tuerit breuiter memorãdum. Primo ergo in nume/
roꝝ libro de æthiopissa/ita scriptum est. Et locuta est
Maria ad Aaron: & derogauerunt Moysi/ꝓpter mu
lierem æthiopissam: quam accæpit uxorem: & dixe/
runt. Nunqd Moysi soli locutus est dñs? Nonne &
nobis locutus est? Et iteꝝ in tertio regnoꝝ libro/scri/
ptum est de regina Saba: q̃ uenit a finibus terræ au/
dire sapientiam Salomonis: hoc modo regina Saba
audiuit nomen Salomonis/& nomen dñi: & uenit
tentare eum in parabolis: & uenit in Hierusalem/in
uirtute magna ualde: & cameli portantes odoramẽ/
ta/& aurum multũ ualde: & lapidem ꝓciosum: & in/
gressa est ad Salomonem: & locuta est ei oĩa uerba: q̃
erant in corde suo. Et enunciauit ei Salomon omnia
uerba eius. Et non fuit uerbum quod omiserit rex: &
non enũciauerit rex ei. Et uidit regina Saba omnem
prudentiam Salomonis: & domum quam ædifica/
uit & cibos Salomonis: & sedem pueroꝝ eius: & or
dinem ministroꝝ eius: & uestes eius: & uini fusores
eius: & holocausta eius: quæ offerebat in domo dñi:
& obstupuit: & dixit ad regem Salomonẽ. Verus est
sermo quẽ ego audiui in terra mea de uerbo tuo: &
prudentia tua: & non credidi his qui loquæbantur
mihi: usq; quo uenirem: & uiderunt oculi mei: & ec/
ce/nec media pars est/quæ nunciabantur mihi. Ad/
didisti enim super oẽm auditionem quam audiui in
terra mea. Beatæ mulieres tuæ: beati pueri isti: qui as/
sistunt in conspectu tuo semper: & audiunt omnem
prudẽtiam tuam. Sit dñs deus tuus benedictus/qui

tibi dedit sedem Israel. Quoniam dilexit dñs Israel:
& uoluit eum ꝑmanere in æternum: posuit te regem
super eos: ut facias iudicium cum iustitia: & iudices
eos: & dedit Salomoni. c. xx. talenta auri: & odora/
menta multa ualde: & lapidem ꝓciosum. Nunq̃ talia
uenerant odoramẽta: nec in tanta multitudine: quæ
dedit regina Saba regi Salomoni. Hanc autem pau/
lo latius repetere uoluimus: & inserere huic exposi/
tioni nostræ: scientes in tñ conuenire hæc ad perso/
nam ecclesiæ/quæ ex gentibus uenit ad xp̃m: ut ipse
dñs in euangeliis/reginæ huius faceret mentionem:
dicens eam uenisse a finibus terræ: ut audiret sapien/
tiam Salomonis. Austri autem reginam dicit eam:
pro eo ꝙ æthiopia in austri partibus iaceat: & a fini/
bus terræ quasi in ultimo posita. Inuenimus autem
huius ipsius reginæ/etiam Iosephum in historia sua
facere mentionem: addentem etiam hoc/ꝙ postea q̃
egressa est (inquit) a Salomone/cum abisset: rex esset
miratus eius sapientiã quam sine dubio ex Salomo/
nis sapientia suscæperat: cognouit inq̃ nomen eius
Meroen. Refert autem ꝙ non solum æthiopiæ/sed
& ægypti regnum tenuerit. Addemus autẽ adhuc/
& ea quæ in. lxvii. psalmo de hac eadem forma con/
tinentur: ait ergo ibi: disperge gẽtes quæ bella uolũt:
uenient legati ex ægypto: æthiopia ꝓueniet manus
eius deo. Et adhuc quarto in loco/apud Sophoniã
prophetam/de hac eadem figura: hoc mõ scriptum.
Propterea sustine me/dicit dñs in die resurrectionis
meæ in martyrio: hoc est in testimõio/qm̃ iudicium
meum est/& congregationes gentium: ut suscipiam
reges: & effundam super eos oẽm iram indignatio/
nis meæ: in igne zeli mei cõsumetur oĩs terra. Quo/
niam tunc conuertam in populis linguam/in gene/
rationem eius: ut inuocent oẽs nomen dñi: & seruiẽt
ei sub iugum unum. De ultra flumina suscipiam eos
æthiopiæ: qui dispersi sunt: & afferẽt sacrificium mi
hi. In die illa non confunderis Saba/ab oĩbus adin/
uentionibus tuis: in quibus impie egisti in me: sed &
in Hieremia scriptum est: Quod princeps qdam po/
puli Israel miserit Hieremiam in lacũ/Melchiæ filii
regis/qui erat in domo carceris: & deposuerũt eum
cum funibus: & in lacu non erat aqua: sed cœnum:
& erat in cœno. Audiẽs autem Abimelech æthiops/
uir eunuchus qui erat in domo regis: quia miserunt
Hieremiã in lacum: locutus est regi: & dixit: Dñe rex/
male fecerunt uiri isti/oĩa quæ fecerũt in Hieremiam
prophetam: qui miserũt eum in lacum: & morietur
ibi a facie famis: qm̃ non sunt iam panes in ciuitate.
Et ꝓcepit rex ipsi Abimelech æthiopi dicens. Tolle
hinc triginta hoĩes: & educ eum de lacu: ut non ibi
moriatur. Et qd plura? Abimelech æthiops fuit/qui
Hieremiã eduxit de lacu. Et paulopost factus est ser/
mo dñi ad Hieremiã dicens. Vade & dic Abimelech
dicens: sic dixit dñs deus Israel. Ecce ego adduco uer
ba mea/super ciuitatem istam in mala/& non in bo/
na: & saluabo te in die illa: & non te dabo in manus
hoĩum quos tu times. A facie eoꝝ saluans/saluabo

te:& in gladio non cades:sed erit aĩa tua in salutem:
qm̃ confisus es in me:dicit dñs.Hæc interim ad præ/
sens de scripturis sactis occurrere potuerũt:qbus mi/
hi uidetur/propositi de canticis canticorꝝ uersiculi/
mysterium cõprobari:in quo dicit.Fusca sum/siue
nigra/& formosa filiæ Hierusalem:sicut tabernacu/
lum cedar:& sicut pelles Salomõis. Inuenitur ergo
Moyses in Numeris accipere æthiopissam uxorem
fuscam/uel nigram:pro qua/Maria/& Aaron dero/
gant ei:& indignantes dicunt.Nunquid Moysi so/
li/dñs locut⁹ est?Nõne & nobis locutus est?In quo
si diligenter consyderes hæc:non consequẽtiam ser/
mo inuenitur habere historicus.Quid enim conue/
nire ad rem uidebitur:ut indignantes pro æthiopis/
sa/dicant:Nunquid soli Moysi/locutus est dñs?nõ/
ne & nobis locutus est?Oportebat enim si hoc erat
in causa:dici ab eis:non oportuit te Moyses uxorem
accipere æthiopissam:& de semine Cain:sed de gene
re tuo:& de domo Leui. Horꝝ nihil dicũt:sed aiunt:
nunquid Moysi soli/locutus est deus? nõne & no/
bis locutus est?In quo & mihi uidetur sm̃ mysteriũ
magis intellexisse/quod gestum est:& uidisse quod
iam Moyses:idest spiritalis lex in nuptias & cõiugiũ
congregatæ ex gentibus migrarent ecclesiæ:& Ma/
riam quæ synagogæ derelictæ formam:& Aaron q
sacerdotii carnalis tenebat imaginem:uidentes abla/
tum esse a semetipsis regnum:& datum esse genti/fa
cienti fructus eius:& dicere.Nunquid Moysi soli/lo
cutus est deus?nõne & nobis locutus est?Deniq; &
Moyses ipse cum tanta/& tam magnifica eius ope/
ra fidei ac patientiæ referantur:nunq̃ tantis a deo cla
tus est laudibus & nunc:cũ Aethiopissam ducit uxo
rem.Nũc de eo dicitur: quia Moyses homo mãsue/
tus ualde/super oẽs hoĩes qui sunt super terram:nũc
& illud de eo dicit dñs:quia si fuerit in uobis ꝓphe/
ta:in uisionibus loquar ei:aut in sõniis:non ita ut fa
mulo meo Moysi:q in omni domo mea fidelis est.
Os/ad os loquar ad eum.In specie/& non in ænig/
mata gloriam dñi uidit:& cur non timuistis detra/
here de famulo meo Moyse?Hæc oĩa pro coniugio
Aethiopissæ/Moyses audire meruit a dño.Verũ de
his plenius in libro numerorꝝ prosecuti sumus:quæ
si quis dignum iudicat nosce:illa perquirat. Nunc
autem sufficiat approbare ex his: ꝙ ipsa est nigra/&
formosa:quam Moyses/idest lex spiritalis:quæ sine
dubio uerbum dei:& Christus est:in cõiugium suũ
asciscit:licet obtrectent/& derogẽt filiæ Hierusalem:
plebs scilicet ista cum sacerdotibus suis. Videamus
autem/& ea quæ ex tertio regnorꝝ libro protulimus
de regina Saba:& ipsa nihilominus Aethiopissa:cui
testimonium dat dñs in euangeliis:ꝙ in die iudicii
ueniat cum uiris generatiõis icredulæ:& condẽnet
eos: quia uenit a finibus terræ audire sapiam Salo/
monis:& addit. Quia plus Salomone hic:docens
per hoc plus esse ueritatem/q̃ ueritatis figuras. Venit
ergo & hæc: imo & sm̃ figuram eius:ecclesia uenit
ex gentibus/audire sapiam Salomonis ueri:& ueri

pacifici dñi nostri Iesu christi.Venit & hæc/primo q̃
dem tentans eum per ænigmata/& quæstiões:quæ
ei prius insolubiles uidebantur:atq; ab ipso:de agni/
tione ueri dei:& de creaturis mundi:uel de imortali/
tate aiæ/& iudicio futuro quod apud eam/& apud
doctores eius gentiles dũtaxat philosophos/incertũ
semper/aut dubium manebat:absoluitur.Venit ergo
in Hierusalem:ad uisionem scilicet pacis/cum multi/
tudine/& uirtute multa:non enim cum una sola gẽ/
te:ut prius synagoga solos habuit hebræos:sed cum
totius mundi gentibus uenit:deferens etiam mune/
ra digna Christo:odoramentorꝝ siqdem suauitates:
opera scilicet bona/quæ ad deum ꝑ odorem suauita
tis ascendunt:sed & auro uenit repleta/sensibus sine
dubio/& rõnalibus disciplinis/quas ante fidem ad/
huc ex cõi/& scholari eruditione/collegerat. Detulit
etiam lapidem ꝓciosum:quæ ornamenta morꝝ pos/
sumus intelligere.Cum hoc ergo apparatu/intrat ad
pacificum regem Christum:& ipse aperit cor suum
in cõfessione/& pœnitentia:scilicet ꝓcedentium de/
lictorꝝ:& locuta est ei oĩa quæ erant in corde suo:ꝓ/
pter quod/& Christus qui est pax nostra:enunciauit
ei oĩa uerba eius:& non est uerbum qđ omiserit rex:
& non enũciauerunt ei.Deniq; cum iam tp̃s passio/
nis appropinquauerit:sic loquitur ad eam/idest ad
electos discipulos suos:Iam non dicã uos seruos:sed
amicos:quia seruus nescit qđ faciat dñs eius.Ego aũt
nota feci uobis oĩa:quæcũq; audiui a patre meo.Sic
ergo impletur qđ dixit:qa nõ fuerit uerbum:qđ nõ
enũciauerit pacificus dñs reginæ Sabæ.i.ecclesiæ ex
gentibus cõgregatæ.Quod si intuearis ecclesiæ sta/
tum/& dispensationes eius:ordinationesq; eius cõ/
syderes:tunc aduertes qũo regina/mirata sit omnem
prudentiam Salomonis:simul & require/cur nõ di
xerit oẽm sapientiam:sed oẽm prudẽtiam Salomo/
nis:qm̃ quidem eruditi uiri/prudentiam de huma/
nis negociis:sapientiam de diuinis/intelligi uolunt.
Iccirco fortassis & ecclesia nunc interim/Christi pru
dentiam miratur/dum in terris est:& inter hoĩes cõ/
uersatur.Cum autem uenerit:qđ perfectum est:& de
terris translata fuerit ad cœlum:tunc uidebit oẽm sa/
pientiam eius:cum iam non per spẽm:non ꝑ ænig/
mata:sed facie/ad faciem/de singulis qbusq; perspi/
ciet.Vidit autem & domum quam ædificauit/siue
dubio incarnationis eius mysteria.Ipsa est enim do/
mus quam ædificauit sibi sapiẽtia:uidit & cibos Sa
lomonis: illos puto de quibus dicebat: meus cibus
est/ut faciam uoluntatem eius qui misit me:ut perfi/
ciam opus eius.Et uidit ordinem puerorꝝ eius.Eccle
siasticum puto ordinẽ dicat:qui in episcopatus/uel
ꝓsbyteri sedibus habetur.Vidit & ordinationes/siue
statiões ministeriorꝝ eius:Diaconorꝝ(ut mihi uide/
tur)ordinem memorat astãtium diuino ministerio.
Sed & uestes eius uidit:illas credo quibus iduit eos:
de quibus dicitur. Quicũq; autem in christo bapti/
zati/Christum induistis.Sed & uini fusores eius/ar/
bitror dici doctores:qui uerbum dei/& doctrinam/

quasi uinum populis miscētur quod auditorum cor/
da lætificet. Vidit & holocausta eius / orationum sine
dubio supplicationumq; mysteria. Hæc ergo oia ubi
uidit in domo regis pacifici: imo pacifici christi: ni/
gra hæc / & formosa obstupuit: & ait ad eum. Verus
est sermo quem audiui in terra mea: de uerbo tuo: &
de prudētia tua. Propter enim uerbum tuum quod
agnoui / uerum esse uerbum: ueni ad te. Oia etenim
uerba quæ dicebantur: & quæ audiebam: cum essem
in terra mea a doctoribus / scilicet sæculi & philoso/
phis non erant uera. Istud est solum uerum uerbum
quod est in te. Sed fortassis quærendum uidebitur:
quō dicebat regi regina hæc: quia non credidi: his quæ
dicebantur mihi de te: cum utiq; nec uenisset ad chri
stum: nisi credidisset. Sed uide / si possumus / hoc mo
do soluere quod proponitur. Non his (inquit) cre/
didi: qui loqbantur mihi. Non enim fidem meam /
in illos qui locuti sunt de te: sed in te direxi: idest non
hoibus: sed tibi credidi deo. Et per illos quidem audi/
ui: ad te autem ueni: & tibi credidi. Apud quem mul/
to plura uiderunt oculi mei: q̄ annunciabantur mi/
hi. Re uera enim cum peruenerit nigra hæc / & formo/
sa in Hierusalem coelestem: & igressa fuerit uisionem
pacis: multo plura / & magnificētiora / q̄ nunc ei sunt
annunciata / perspiciet. Nunc enim tanq̄ in speculo /
& ænigmate: tūc autem uidebit facie ad faciem: cum
consequetur ea quæ oculus non uidit: nec auris au/
diuit: nec in cor hois ascenderūt. Et tunc uidebit: quia
nec medietas eorum est: quæ audiuit in hac sua terra po/
sita. Beatæ ergo sunt mulieres Salomonis: aiæ sine
dubio: quæ uerbo dei / & paci eius participes fiunt.
Beati pueri eius: qui assistunt in conspectu eius sem/
per: non illi qui aliqñ assistunt: & aliqñ non assistūt:
sed qui semper / & sine intermissione assistunt uerbo
dei: uere beati sunt. Talis erat / & illa Maria / quæ sede/
bat secus pedes Iesu: & audiebat eum: cui & testimo/
nium reddidit ipse: dicens ad Martham. Maria opti/
mam partem elegit: quæ nō auferetur ab ea. Adhuc
nigra hæc / & formosa dicit: Bñdictus qui uoluit da/
re te / sup sedem Israel. Vere enim quia dilexit dñs Israel:
& uoluit ut staret in æternum: posuit te regem super
eum. Quem? Pacificum sine dubio: Christus est pax
nostra: qui fecit utraq; unum: & medium parietem
sepis soluit. Et post hæc oia dedit (inquit). c. xx. talē/
ta auri / regi Salomoni regina Saba. Numerus hic
c. xx. consecratus est uitæ hoium eorum qui fuerunt in
diebus Noe: quibus istud conceditur spacium uitæ:
quo inuitantur ad poenitentiam. Ipse autem nume/
rus annorum & Moysi uitæ fuit. Offert ergo christo ec/
clesia in auri specie / & pondere non solum multitu/
dinem sensuum suorum: & intellectuum: sed lege dei
consecratos indicat sensus suos: per hunc qui Moysi
annos uitæ continet numerum. Offert etiam suaui/
tates odoramentorum / quales / & quante nunq̄ uene/
rant. Vel orationes in hoc / uel opa misericordiæ in/
telliget: nunq̄ enim uel tam recte oratū erat: ut núc: cū
accessit ad Christum: uel tam pie opata fuerat: ut cum

cognouit iustitiam suam non facere coram hoibus:
sed coram patre: qui uidet in abscōdito: & reddet pa
lam. Sed multum est / alienis in locis / simul uniuersa
persequi hæc / quæ nec testimonii gratia uidentur as/
sumpta. Sufficiāt ista de tertio libro regnorum. Videa/
mus aliqua & ex his q̄ de. lxvii. psalmo protulimus:
ubi ait æthiopia præueniet manus eius deo. Si enim
intuearis / quō ex delicto Israel / sit salus gentibus: &
q̄ illorum lapsus / introeundi uiam nationibus dedit:
aduertes quō præuenit / & præcepit æthiopiæ manus:
hoc est gentium populos illos ad deum: quibus pri/
mis data sunt eloquia dei: & in hoc compleri: æthio/
pia præueniet manus ei' deo: & fit nigra / ista formosa:
etiam si noluunt: etiam si inuident: & obtrectant filiæ
Hierusalem. Sed & prophetæ testimonium quod po/
suit suscepit dñs etiam eos qui ueniunt de locis / quæ
sunt ultra flumina æthiopum: & offerūt hostias deo:
simili sensu aduertendum puto. Videtur enim mi/
hi q̄ ultra flumina æthiopiæ esse / dicitur ille: qui ni/
miis / & superabūdantibus peccatis infuscatus est: &
atro malitiæ fuco / infectus niger / & tenebrosus est red/
ditus: & tñ ne hos quidem repellit dñs: sed oēs qui
sacrificia cōtribulati spiritus / & humiliati cordis of/
ferunt deo: confessionis / scilicet ac poenitentiæ titu/
lo: ad eum conuersi: non repelluntur ab eo. Sic enim
pacificus dicit dñs noster. Ego uenientem ad me nō
repello. Potest autem & de illis dictum uideri: q̄ ul/
tra flumina æthiopum positi: ueniet etiam ipsi ad
deum: hostias deferentes: qui postea q̄ intrauerit ois
plenitudo gētium: quæ fluminibus æthiopum cō/
paratur: uenient etiam ipsi: & tūc ois Iuda saluabitur:
& pro eo ultra flumina dicantur: quasi qui ulterio/
res / & posteriores sint spatiis: in quibus currit / inun/
datq; gētium salus. Et ita forte compleri uidetur hoc
quod dicit: quia in die illa non confunderis omnis
Israel / ex oibus adinuentionibus tuis: quibus impie
egisti in me. Superest / ut illud testimonium quod de
Hieremia assumpsimus explicet: ubi Abimelech ni/
hilominus æthiops / uir eunuchus / cum audisset: quia
Hieremias in lacum missus est a principibus populi:
educit eum inde. Et puto inconueniens nō uideri: si
dicamus / quem principes Israel condēnauerunt: &
in lacum mortis miserunt: iste alienigenæ & obscuræ
gentis homo / & degeneris. i. populus gentium edu/
cit / eum de lacu mortis: resurrectionem scilicet eius a
mortuis credens: & fide sua / hunc quem illi in mor/
tem tradiderāt: iste de iferniis reuocat / ac reducit. Sed
& eunuchus hic / æthiops eē dicitur: credo q̄ castra/
uerit semetipsum: propter regnum dei: uel etiam qui
semen malitiæ / in semetipso nō hēbat: seruus quoq;
est regis: quia seruus sapiens imperat stultis dñis. In/
terpretatur autem Abimelech seruus regum. Et ideo
dñs relinqns populum Israel pro peccatis: ad æthio/
pem uerba dirigit: & ad ipsum mittit prophetam: &
ipsi dicit. Ecce ego adduco uerba mea super ciuitatē
istam in mala: & non in bona: & saluabo te in die il/
la: & non te dabo in manus hoium: sed saluans sal/

uabo te. Salutis autem causa hæc est eis qua eduxi pro/
phetam de lacu:idest φ a fide sua / qua Christum re/
surrexisse credat a mortuis:eduxisse eũ ex lacu uidet.
Habet ergo plurima testimonia/fusca hæc/uel nigra/
& formosa/in quibus libere agat:& cum fiducia di/
cat ad filias Hierusalem:quia fusca sum qdem uel ni
gra:sicut tabernacula Cedar:formosa autẽ sicut pel/
les Salomonis. De pellibus Salomonis scriptum ali/
quid proprie non memini. Puto autem referre pos/
se ad gloriam eius:de qua dicit saluator:quia nec Sa/
lomon in oĩ gloria sua opertus est:sicut unum hoꝝ.
Nomen tñ ipsum pellium / in tabernaculo testimo/
nii inuenimus frequenter referri : sicut cum dicit. Et
facies pelles ex capraꝝ pilis/operimẽtum super taber
naculum testimonii.xi.pelles facies. Longitudo pel/
lis unius.xxx.cubitoꝝ : latitudo quattuor cubitorũ.
Eadem mensura erit.xi.pellibus:& coniunges qnq
pelles simul:& alias sex simul:& replicabis sextã pel/
lem a fronte tabernaculi:& facies quinquaginta an/
sulas per oram pellis unius : & qnquaginta ansulas
per oram pellis alterius:per quas coniungantur una
ad alteram:& facies circulos æreos qnquagenos:&
coniunges ex ipsis pelles:& erit unum totum:& re/
plicabis quod superest ex pellibus/medietatem pel/
lis unius/a frõte tabernaculi:& ex alia medietate qđ
superest:uelabis posteriora tabernaculi:cubitũ hinc:
& cubitum inde:ex eo quod abundat in longitudi/
ne pellium:& erit adopertum tabernaculum ex late/
ribus hinc/& inde. Puto ergo φ haꝝ pellium mẽtio
fiat in cantico canticoꝝ:& istæ dicãtur esse Salomo/
nis:qui accipitur in pacificum Christum. Ipsius er/
go est tabernaculum:& ea quæ ad tabernaculum p/
tinent:& præcipue si illud tabernaculum cõsydere/
mus:quod dr̃ tabernaculum ueꝝ : quod fixit deus:
& non homo:& quod ait:non enim in manu facta/
sancta intrauit Iesus exemplaria ueroꝝ. Si ergo pul/
chritudinem suam sponsa pellibus cõparat Salomo
nis : illaꝝ sine dubio pellium gloriam & pulchritu/
dinem dicit:quæ operiũt illud tabernaculum quod
fixit deus:& non homo. Si uero nigredinem suam:
quæ exprobrari a filiis Hierusalem uidebatur : pelli/
bus contulit Salomonis huius tabernaculi:qđ exẽ/
plar ueri tabernaculi uocatur:accipiendæ sunt pelles:
quasi φ & ipsæ nigræ sint qdem:utpote capraꝝ pi/
lis textæ:& tñ usum/ornatumq; exhibeãt diuino ta/
bernaculo. Quod aũt uidetur esse persona una quæ
loquitur:& pluribus se uel tabernaculis Cedar/in ni
gredine/uel Salomonis pellibus comparauit:ita ac/
cipiendum est:quia una quidem persona uidetur ec
clesiæ:innumeræ tñ sunt:quæ per orbem terræ diffu/
sæ sunt:atq; imensæ cõgregationis/ac multitudinis
populoꝝ. Sicut & regnum coeloꝝ/unum quidem
dicit̃ & multæ tñ in eo mansiones memorantur esse
apud patrem. Potest autem & de una quaq; aĩa:quæ
post peccata plurima conuertitur ad poenitentiam/
dici:qđ nigra sit pro pcĩs:formosa ꝑꝑ poenitẽtiam/
& fructus poenitẽtiæ. Deniq; & de hac ipsa quæ nũc
dicit:nigra sum/& formosa:quia non in finem in ni
gredine ista permansit:post hæc/dicunt de ea ipsa fi/
liæ Hierusalem. Quæ est ista quæ ascendit dealbata:
incũbens super fratrem suum. Ne uideatis me:qm̃ i/
fuscata sum ego:quia despexit me sol. Infuscata/siue
denigrata:si competenter nobis uidetur aptata expo
sitio:quam in supioribus:uel de Aethiopissa quæ a
Moyse/suscepta est in coniugium:uel de regina Saba
æthiopum:quæ sapiam Salomonis uenit audire:te/
xuimus:merito nunc hæc quæ fusca/uel nigra est:&
formosa:satisfacere uidetur pro nigredine:uel fusca/
tione sua:causasq; reddere exprobrãtibus:quasi quæ
non natura talis:nec ita a cõditore sit:sed ex accidẽ/
tibus hoc passa sit. Ex eo inquit:quia sol despexit me.
In quo ostẽdit:nõ de nigredine corporis fieri sermo/
nẽ:quod utiq; sol obscurare/& denigrare solet:cum
respicit/magis quã cum despicit. Ita deniq; / & apud
illam:oẽm illam gentem æthiopum ferunt:cui natu/
ralis quædam inest / ex seminis carnalis successione/
nigredo:φ in illis locis:sol radiis acrioribus feruens:
& adusta iam semel/atq; ifuscata corpora/gemini ui/
tii successione/permaneãt. Contrarii uero ordinis est
aĩæ nigredo. Nam neq; aspectu:sed despectu solis in/
uritur:neq; nascendo:sed negligendo congritur : &
ideo sicut ignauia assumitur:ita & industria repellit:
& repulsatur. Deniq;(ut superius dixi)hæc ipsa quæ
nunc nigra dicitur esse:in fine cantici huius / dealba/
ta memorat̃ ascẽdere:incũbens super fratrem suum:
effecta est ergo nigra/quia descendit. Si autem coepe/
rit ascendere/incũbens super fratrem suum:& adhæ/
rebit ei:& non oĩno separabitur. Dicit ergo nunc ad
filias Hierusalem:pro nigredine sua satisfaciens. Nõ
putetis o filiæ Hierusalẽ φ naturalis est ista nigredo:
quã uidetis in uultu meo. Sed scitote/qm̃ despectu
solis est facta. Sol enim iustitiæ/qa me non ĩuenit re/
cte stantem:nec ipse in me rectos direxit lucis suæ ra/
dios. Ego enim sum populus gẽtium/qui prius nõ
aspexi ad solẽ iustitiæ:nec steti añ dñm:& ideo nec il
le me aspexit:sed despexit:neq; astitit mihi:sed ꝑteriit.
Hoc autem ita esse:etiam tu qui Israel diceris / re ipsa
expertus:iam iamq; cognosces:& dices. Sicut enim
me aliqñ non credente:tu assumptus es:& misericor/
diam consecutus:& te respexit sol iustitiæ:me autem
utpote inobædientẽ:& icredulum/despexit/& spre
uit. Ita & nunc quia tu incredulus/& inobædiens fa
ctus es:ego spero respici a sole iustitiæ : & misericor/
diam consequi. Quod autem/mutua nobis fit solis
ista despectio : & ego primo pro inobædientia mea
despectus sum:tu uero respectus. Nunc autem etiam
tibi non solum despectus solis:sed & cæcitas qdam
licet ex parte contigerit : testem tibi producam ma/
gnificum:& coelestis secreti conscium Paulum : qui
ita dicit. Sicut enim uos de gentibus(sine dubio lo/
quens)aliqñ non credidistis deo:nunc autem mise/
ricordiam consecuti estis propter illoꝝ incredulita/
tem:ita & isti nõ crediderunt in uestra misericordia:
ut & ipsi misericordiam cõsequãtur. Et item in aliis
dicit

dicit. Quia cæcitas ex parte contigit in Israel: donec
plenitudo gẽtium intraret. Hinc ergo est in me quẽ
exprobrat ista nigredo: quia despexit me sol: propter
incredulitatem/ & inobædientiam meam: cum uero
recte stetero ante eum: & nõ fuero oblitus in aliquo:
neq; declinauero ad dexteram/ neq; ad sinistram: sed
fecero rectas semitas pedibus meis: contra solem iu/
stitiæ/ incedens in oibus iustificationibus eius/ sine
querela: tunc & ipse rectus me respiciet: & nulla erit
obliquitas: nec erit causa ulla despectus: & tunc red/
detur mihi lux mea: & splendor meus. Intãtumq; p/
pelletura me: quam nunc exprobraris ista nigredo:
ut etiam lux mundi merear appellari. Sic ergo sol iste
quidem uisibilis: ea corpora/ quibus a sũmo librami
ne insederit: ifuscat: & uritea uero quæ procul sunt:
& ab ista collibratione longius posita: conseruat in
candore suo: nec oino urit ea: sed illuminat. Sol uero
spiritalis/ qui est sol iustitiæ: in cuius pẽnis sanitas eẽ
dicitur: econtrario eos quidem quos recti cordis in/
uenerit: & ad libram sui splendoris cõsistens/ illumi/
nat: sed & omni fulgore circũdat: eos autem qui ob/
lique icedunt cum eo: necessario etiam ipse oblique
non tam respicit: q̃ despicit: hoc eis pstante incõstan/
tia sua/ & instabilitate. Quomodo enim qui peruersi
sunt: possunt suscipere quod rectum est: uelut si cur/
uo ligno/ adhibeas rectissimam regulam: uidebitur
quidem per regulam argui materiæ prauitas: non tñ
regula est: quæ ligno causam peruersitatis imposuit.
Et ideo festinãdum est ad uias rectas: & standum in
semitis uirtutum: ne forte sol iustitiæ rectus incedẽs:
si nos obliquos stare inueniat/ & puersos: despiciat
nos: & efficiamur denigrati: in quãtum uero capaces
fuerimus lucis eius: in tantum tenebris/ & nigredini/
dabimus locum. Hinc enim est ipse sol/ q & lux uera/
illuminãs oẽm hoiem uenientem in hunc mũdum:
& qui in mundo erat: & mundus per ipsum factus
est. Non enim per istud uisibile lumen/ mundus fa/
ctus est: cum & ipsum portio sit mundi: sed per istud
uerũ lumen: a quo lumine/ si nos peruersi incesseri/
mus: despici dicimur: & ipsum enim nos puerse in/
cedentibus puersum quoq; icedit: sicut scriptum est
in maledictionibus Leuitici. Et si icesseritis (inquit)
mecum puersi: & nolueritis obædire mihi: aduciam
uobis plagas septem. Et post pauca. Et si (inquit) nõ
fueritis emendati: sed incesseritis mecum peruersi: in/
cedam & ego uobiscum puersus. Siue ut in aliis exẽ/
plaribus legimus. Si incesseritis mecum obliqui: in/
cedam & uobiscum obliquus. Et post aliquãta/ iteq;
dicit ad ultimum. Et qm̃ ambulauerunt in cõspectu
meo obliqui: & ego ambulo cum eis in furore obli/
quus. Hæc assumpsimus: ex qbus pbaremus/ quali/
ter despicere/ hoc est oblique aspicere sol dicatur. Et
euidẽter claruit/ q hos despiciat: & cum his oblique
incedat/ ac puerse qui oblique incedunt cum eo. Sed
& hoc quod admonuit præsens locus/ indiscussum
non omittamus: quia sol duplicis uidetur esse uirtu/
tis: unius qua illuminat: alterius qua adurit. Sed pro

rebus/ aut materiis subiacentibus/ aut illuminat ali/
quid luce: aut infuscat/ & obdurat ardore. Secũdum
hoc ergo fortassis/ & indurasse dicitur deus cor Pha/
raõis: q scilicet talis fuerat materia cordis ipsius: quæ
præsentiam solis iustitiæ/ nõ ea parte qua illuminat:
sed q̃ua adurit: & indurat/ exceperit: propter hoc/
sine dubio/ q & ipse affligebat hebræorũ uitam/ in
operibus duris: & q luto/ & latere conficiebat eos.
Et erat utiq; cor eius: sm̃ ea quæ cogitabat: luteum/
& limosum. Et sicut materiã luti sol iste uisibilis strin
git/ & indurat: ita sol iustitiæ his eisdem radiis qbus
illuminat populum Israel Pharaonis cor/ cui inerant
luteæ cogitationes: pro ipsis motuum suorũ quali/
tatibus indurabat. Hæc autem q ita se hẽant: & non
cõem (ut hoibus uidetur) historiam famulis dei/ per
spm̃ sanctum scribebat: oñditur etiam inde: q ubi re/
fert ingemuisse filios Israel: non dicit a luto/ neq; a la/
tere/ neq; a paleis/ ingemuisse eos: sed ab opibus suis/
inqt. Et rursum. Et ascendit (inquit) clamor eorũ ad
deum: non dixit a luto/ & latere: sed iterũ ab opibus
suis: pp ter quod & subiũgit. Quia exaudiuit dñs ge
mitus ipsorũ: cum utiq; nõ exaudiuit eorũ gemitum:
qui non ex operibus clamant ad dñm. Hæc q̃uis per
excessum dicta uideatur: tñ locorum opportunitate
cõmoniti: nequaq̃ iudicauimus omittenda: maxime
cum habeant aliquid similitudinis ad hoc/ quod di/
cit: hæc quæ infuscata est: q a despexerit eã sol. Quod
utiq; oñditur ibi accidere: ubi peccatorũ causa præce/
dit: & ibi infuscari/ uel aduri aliquẽ sole: ubi pcti ma/
teria subsistit: ubi uero nõ est peccatũ: sol neq; adure/
re dicitur: neq; infuscare: sicut de iusto refertur in psal
mis. Per diem sol non uret te: neq; luna per noctem.
Vides ergo quia sanctos/ in qbus peccatorũ nulla cau
sa est: sol nũq̃ adurit (Vt enim diximus) duplicis uir/
tutis est sol: iustos autem illuminat: peccatores uero
nõ illuminat: sed adurit: qm̃ & ipsi oderunt lucem:
quia male agũt. Deniq; ob hoc/ & deus noster/ ignis
dicitur esse consumens: nihilominus lux/ in quo te/
nebræ non sunt: lux sine dubio iustis: & ignis effici/
tur peccatoribus: ut consumat in eis omne quod in
anima eorũ corruptibilitatis/ aut fragilitatis/ iuenerit.
Quod autẽ in multis scripturæ locis/ & sol/ & ignis
nõ iste uisibilis/ sed ille inuisibilis/ & spiritalis dicatur
ipse etiam si recenseas abundãter inuenies. Filii ma/
tris meæ dimicauerunt in me: posuerunt me custo/
dem in uineis: uineam meam non custodiui. Adhuc
ipsa quæ fusca qdem pro delictis prioribus: formo/
sa uero est pro fide/ & conuersione/ etiam hæc dicit:
asseuerans q filii matris suæ dimicauerunt non con
tra eam: sed in ea: & post hoc bellum quod in ea ges/
serunt: constituerũt eam uinearũ custodem: nõ unius
uineæ: sed multarũ. Astruit aũt hæc eadem: q præter
has quas a filiis matris suæ custodire posita est: ha/
buerit aliam propriam uineam quam non custodie/
rit. Hæc est propositi dramatis fabula. Sed nunc in/
quiramus/ quæ sit mater sponsæ huius: quam hæc
allegat: qui sint etiam filii eius qui dimicauerunt in

ea: & confecto bello / tradiderint ei uineas quas cu/
stodiret: quasi quæ non potuisset seruare eas: nisi ab
illis dimicatum fuisset. Illam uero suscepta aliarum cu/
stodia uinearum: propriam uineam noluisse: uel non
potuisse seruare. Ad Galathas Paulus scribens ait. Di
cite mihi: qui sub lege uultis esse: legem nõ audistis?
Scriptum est enim: quoniam Habraã duos habuit filios:
unum ex Ancilla: & unum de Libera: sed iis qdem q
de Ancilla s̃m carnem natus est: qui uero de Libera/
s̃m repromissionem quæ sunt allegorica. Hæc enim
sunt duo testamenta: unum quidem in monte Syna
in seruitutẽ generans: quæ est Agar. Syna enim mõs
est in Arabia: qui confertur huic / quæ nunc est Hie/
rusalem: & seruit cum filiis suis. Quæ autem sursum
est Hierusalẽ: Libera est: quæ est mater oium nrum.
Hãc ergo Hierusalem cœlestem / dicit esse Paulus &
suam / & oium nostrum credẽtium matrem. Denique
addit in posterioribus / & dicit: propter quod fratres
nõ sumus filii Ancillæ / sed Liberæ: qua libertate libe
rauit nos Christus. Euidenter ergo Paulus pronun/
ciat: quod omnis qui per fidem a Christo consequitur
libertatem: filius sit Liberæ: & hanc dicit esse sursum
Hierusalem quæ Libera est: quæ est mater omnium
nostrum. Huius ergo matris / & ipsa sponsa filia esse
intelligitur: in his qui dimicauerunt in ea: & consti/
tuerunt eam custodem uinearum. Vnde uideantur isti:
qui tñ potestatem habuerint: ut & bellum gererent
in ea: & ordinarent eam uinearum custodem: non cu/
iuscunque humilis: aut contẽnendi loci fuisse. Possu/
mus ergo / & apostolos Christi accipere filios matris
sponsæ: hoc est Hierusalẽ filios cœlestis: qui pugna/
uerunt prius in ista / quæ ex gentibus congregat̃. Pu
gnauerũt autem ut uincerent in ea illos: quos prius
habuit infidelitatis / & inobædientiæ sensus: & oẽm
elationem: extollentem se aduersus sciam Christi: si/
cut Paulus dicit. Cogitationes destruentes: & oẽm
altitudinem extollentem se aduersus scientiam Chri/
sti. Pugnauerunt ergo non aduersus eam: sed in ea:
hoc est in sensibus / & corde eius: ut destruerẽt: & de/
pellerent omnem infidelitatem: omne uitium: om/
nesque doctrinas: quæ ei inter gentes positæ: falsis so/
phistarum assertionibus inoluerant. Fuit ergo aposto/
lis christi grande bellum: donec ex ea mendacii tur/
res / & muros peruersæ doctrinæ subruerent: donec
iniquitatis argumenta prosternerent: & operãtes hæc/
atque succẽdentes in corde eius dæmones debellarẽt.
Vbi ergo effugauerunt ab ea omnes sensus infideli/
tatis antiquæ: non eam relinquunt ociosam: ne for/
te per ocium rursus antiqua surrepant: & redeant / quæ
depulsa sunt: sed dant ei opus: quod agat: & consi/
gnant ei custodiam uinearum. Vineas accipiamus sin/
gula quæcunque uolumina legis / ac prophetarum. Erat
enim unusquisque eorum / sicut ager plenus: quem be/
nedixit dñs. Hæc ergo isti uiri fortes / post uictoriam /
bella seruanda ei: & custodienda consignant: nõ. n.
relinquunt eam (ut diximus) ociosam: sed & euan/
gelistarum scripta / atque ipsorum apostolorum litteras /

possumus similiter uineas accipere: quas huic quæ
ex gentibus congregatur / pro qua etiam dimicaue/
runt: custodiendas / colendasque tradiderunt. Quod
uero ait: quia suam propriam uineam nõ custodie/
rit: illam possumus eruditionẽ dicere: qua unusquisque
exercebatur ante fidem: quã sine dubio / credens re/
linquit: ac deserit: & ea quæ sibi lucra uidebantur: di
cit propter Christum detrimenta. Sicut & Paulus glo
riatur legis obseruantias / & omnem iudaicæ institu/
tionis gloriã: fuisse sibi ut stercoratiũ ut in christo i/
ueniretur: nõ habens suam iustitiam: quæ ex lege est:
sed iustitiam quæ ex deo est. Sicut ergo Paulus / acce/
pta christi fide: non custodiuit uineam suam: iudai/
cæ scilicet traditionis obsequia: & iccirco fortasse nõ
custodiuit: quia cum plantata esset a deo uitis uera:
conuersa est in amaritudinem uitis alienæ: & erat iam
uitis Sodomorum / uinea eorum: & palmes eorum: ex
Gomorra: & botrus amaritudinis in eis: & furor dra
conum / uinum eorum: & furor aspidum isanabilis: ita
& apud gentes erãt plurimæ huiusmodi doctrinæ:
quas post illa bella / quibus pro fide / & agnitione chri
sti a doctoribus dimicatum est: superatas dicit: puto
quod oino criminis loco ducatur. Si custodierit aliquis
huiusmodi uineas: & agrum colat / ultra uenenatis /
& noxiis consitum disciplinis: nec mireris / si his cul/
pis aliquando fuisse uideatur obnoxia / hæc quæ ex natio/
num dispersione colligitur: & iam christo spõsa præ/
paratur. Recordare quõ prima mulier seducta est: &
in præuaricatione facta: quæ non aliter salua fieri di/
citur: nisi per filiorum generationem: illorum dũta/
xat: qui permanent in fide / & charitate / cum sanctita/
te. Hoc ergo quod de Adam / & Eua scribitur: sic as/
seuerat Apostolus. Mysterium magnum est in Chri/
sto: & in ecclesia: qui eam ita dilexit: ut semetipsum
traderet pro ea: cum esset adhuc impia hæc ipsa: sicut
ipse dixit. Cum enim adhuc s̃m tempus / impii esse/
mus: christus pro nobis mortuus est. Et iterum: quia
cum adhuc essemus ifideles: christus pro nobis mor
tuus est. Non ergo mirum est: si hæc quæ seducta: &
in præuaricatione facta / & quæ impia s̃m tẽpus fuit:
& peccatrix / talem dicatur uineam coluisse eo tẽpo/
re: cum adhuc impia erat: quam relinquere debuerit:
& nequaquam omnino seruare. Quod si etiam tertium
explanationis locum placet exequi: referamus hæc
ad unamquãque animam: quæ conuersa ad deum: &
ad fidem ueniens: patitur sine dubio cogitationum
pugnas / & obluctationes dæmonum: reuocare eam
nitentium ad prioris uitæ illecebras: uel infidelitatis
errorem. Sed ne hoc fiat: ne ue rursum dæmonibus /
in ea tantum liceat: prospexit diuina prouidentia: ut
paruulis quibusque / & his qui pro semetipsis aduer/
sus astutias diaboli: & dæmonum pugnas dimicare
non possunt: utpote infantes adhuc / & lactantes in
christo: daret angelos propugnatores / & defensores:
qui uelut tutores / & procuratores constituti sunt a
deo eorum qui in infirma ætate positi / pro semetip/
sis (ut diximus) pugnare nõ possunt. Et ut hoc cum

maiori

maiori fiducia agant:cōceditur eis semper uidere fa/
ciem patris/qui in coelis est: & istos puto esse paruu/
los:quos uenire ad se Christus iussit: & non sinit p/
hiberi:& quos semp dixit uidere faciem patris. Nec
tibi contrarium uideaţ:si eos/hæc aīa quæ ad deum
tendit:matris suæ filios appellat. Si enim aīaꝝ mater
Hierusalem coelestis est:& angeli nihilominus coele/
stes noīantur:nihil dissonans uidebitur: si hi qui si/
militer/ut ipsa coelestes sunt:ab ea filii mr̄is appellan
tur. Super oīa autem/congruum uidebitur/& cōue/
niens:ut quibus unus est pater deus:una sit Hierusa/
lem mater. Quod uero ait. Vineam meam nō custo/
diui:institutа illa/ac mores/& ꝓpositum in quo exer
cebatur:sm̄ ueterem hoīem uiuens: indicare uidetur
laudabiliter a se non esse seruata:ex quo autem adiu/
torio angeloꝝ dimicauit:& uicit eam:penitus a se ef/
fugauit ueterem hoīem cum actibus suis:cōstitutaq;
est ab eis uineaꝝ custos:sensuum scilicet/ & dogma/
tum diuinoꝝ:ex quibus possit uinum bibere:quod
lætificet cor eius. Annuncia mihi/quē dilexit anima
mea:ubi pascis:ubi cubas in meridie:ne forte efficiar:
sicut adoperta super greges sodalium tuoꝝ. Adhuc
sponsa loqtur etiam hæc:sed ad sponsum:& nō iam
ad filias Hierusalem. Igitur ab initio ubi ait. Oscule/
tur me/usq; ad hunc locum sup greges: cuncta quæ
dicta sunt uerba sunt sponsæ. Sed primo/sermo eius
ad deū factus est:secundo/ad sponsum:tertio ad ado
lescentulas:inter quas & sponsum/media quædam
(ut se dramatis huius species hēt) quasi Mesocho/
rus effecta:nunc ad ipsum:nunc etiam ad filias Hie/
rusalem rn̄dens/dirigit uerba. Hoc ergo nūc ultimos
sermones suos ad sponsum facit:requirēs ab eo ubi
pascat in meridie:ubi collocet gregem:uerēs nedum
requirit eum:icurrat in ea loca ubi sodales sponsi lo/
catos/per meridiem greges seruant. Oñditur autem
per hoc/quia spōsus hic etiam pastor sit. In supiori/
bus aūt didiceramus eum esse/& regem/pro eo sine
dubio/q̄ hoīes regat:pastorem uero/pro eo q̄ oues
pascat:sponsum autem/pro eo q̄ habeat sponsam:
quæ cum eo regnet:sm̄ q̄ scriptum est. Astitit regina
a dextris tuis/in uestitu deaurato. Hæc interim con/
tinet dramatis ipsius: qui est quasi historicus ordo.
Nunc autem requiramus intelligentiam mysticam:
& si oportet præuenire paululum ea: quæ in poste/
rioribus proferenda est:quo quis effectus sit horum
sodalium pateat:memoremus illud quod scriptum
est:quia reginæ sunt.lx.sed & ex his oībus una sit co.
lumba & una perfecta/ac particeps regni:cæteræ ue/
ro iam inferiores sunt quæ.lxxx.appellantur concu/
binæ. Adolescētulæ uero quaꝝ numerus nullus est:
post ordinem concubinaꝝ ponuntur. Istæ aūt oēs
animarum eaꝝ differentiæ sunt:quæ in Christo cre/
dentes diuersis ei affectibus sociantur. Vt (uerbi gra/
tia) dicamus. Omnem ecclesiam/per illam figuram
corpus esse Christi/Apostolus dicit:in quo corpore/
diuersa membra esse pronunciat:& alios esse oculos:
alios manus:alios etiam pedes:& singulos pro ope/
rum/studiorumq; suorum meritis:in membra cor/
poris huius aptari. Secūdum autem speciem:& hæc
intelligenda sunt:& alias quidem aīas putandum est
in hoc sponsali dramate/quæ magnificentiori affe/
ctu/sponso/atq; illustriori sociantur:apud eum regi/
naꝝ loco/& affectu haberi: alias quaꝝ inferior sine
dubio in profectibus/& uirtutibus honor est:cōcu/
binaꝝ loco duci:& alias adolescentulaꝝ:quæ uiden
tur extra aulam quidem positæ:non tñ extra urbem
regiam. Posteriores uero/& post oēs/quæ supra me/
moratæ sunt:esse eas aīas:quæ oues appellātur. Si ue
ro perspiciamus attentius/adhuc fortassis etiam ha/
rum oīum iueniemus inferiores alias:& ultimas om
nium:illas scilicet/quæ in sodaliū eius gregibus nu/
merantur:& ipsi enim hīe greges quosdam dicunţ:
in quos non uult sponsa incurrere:& ob hoc petit a
sponso:ut annūciet sibi ubi pascat:ubi meridiem fa/
ciat:ne forte (inquit) efficiar sicut adopta/super gre/
ges sodalium tuoꝝ. Quæritur ergo sodales isti/qui
habere quosdam greges dicūtur:utrum sponso ope/
ram dantes:& sub ipso uelut pastoꝝ principe agen/
tes/hoc faciant:q̄ quidem sodales eius noīantur:an
proprium aliquid & sequestratum habētes:& quod
non sit cum animo sponsi:quandoquidem refugit
sponsa:& ueretur:ne forte incurrat sodalium greges:
dum sponsum suum requirit. Sed & quod dixit/ne
forte efficiar non adoperta:sed sicut adopertе:requi/
re ne forte inuat per hoc esse aliquas sodalium quasi
sponsas:habentes etiam ipsas habitum sponsalem:&
esse adopertas:& sicut Apostolus dicit:uelamen/&
potestatem habentes sup caput:& ut manifestior ser/
monis huius explanatio fiat:iterum quasi dramatis
ordine/quod dicitur:exequamur. Exposcit ab ipso
sponso suo sponsa: ut ei locum secreti sui indicet/&
quietis:quandoqdem amoris impatiens: etiam per
meridiem cupit audire spōsum:eo ꝓcipue tempore/
quo clarior lux/& splendor diei ꝑfectus/& purus est:
ut assistat ei oues pascenti:uel refrigeranti:& studiose
uult uiam discere:qua ire ad eū debeat: ne forte si nō
fuerit edocta/itineris huius/anfractus:icurrat greges
sodalium:& uideaţ similis esse alicui illaꝝ:quæ ado/
pertæ ueniūt ad sodales eius:nec pudoris curam ge/
runt:aut uerenţ passim discurrere:& multis appare/
re. Ego aūt quæ a nullo (inquit) alio uideri uolo:ni/
si a te solo:scire desydero: quo ad te itinere ueniā: ut
secretū sit:ut nemo sit medius:ut malus arbiter pere/
grinus:& alienus nō occurrat. Et forte ob hoc reqrit
ista loca:in qbus pascit sponsus oues suas:& oñdit ei
uerecūdiam suā:pro qua nō uult incurrere greges so
dalium:ut ille segreget oues suas/a sodalibus:& seor/
sum pascat:ut nō solum spōsa non uideatur ab aliis:
sed & arcanis/& ieffabilibus mysteriis spōsi secretius
perfruatur. Nūc ergo uideamus p singula:& primo
qdē uide/si possimus dicere:q̄ dn̄s cuius portio fuit
Iacob:& funiculus hæreditatis eius Israel:ipse intelli
gendus sit spōsus. Sodales uero/angeli illi:ad quoꝝ
numeꝝ:cū diuideret excelsus gentes:& dispgeret fi/

lios Adam: statuit terminatos gentium secundum numerum (ut ait) angelorum dei: & isti sint fortassis greges soda/lium sponsi: gentes cunctæ: quæ uelut pecora/sub an/gelis pastoribus constitutæ sunt. Grex uero sponsi il/le ouium dicatur: de quibus ipsa in euangelio ueri/tas dixit. Oues meæ/uocem meã audient. Vide enim & obseruanter intende: quoniam dixit oues meæ/quasi sint & aliæ oues/quæ non sint eius: & ipse in aliis dixit: uos nõ estis de ouibus meis: quæ singula/huic occulto mysterio cõuenienter uidebũtur apta/ri. Quæ si ita se habent: competenter sponsa uniuscu/iusque sodalium gregem/sponsam eius itelligi uoluit: quã adopertam noiauit. Sed quoniam certa erat quod super oẽs illas sponsa esset: nõ uult similis uideri ali/cui illarum: utpote quæ sciret tamen se debere præcellere illas sodalium sponsas/quas sponsa nominat uelut adopertas: quãtum eminentiæ sponsus suus habeat ad sodales. Sed & pro hoc/adhuc uidebitur percun/ctandi causas habuisse: quandoquidem boni pastoris scit esse studium: ut optima ouibus pascua requirat: & ut uiridãtia/atque opaca quæque/ad requiem/nemo/ra/meridiani æstus inueniat. Quod quidem sodales sponsi facere nesciũt: nec intelligẽdis pascuis aut sciẽ/tiæ tamen: aut sollicitudinis gerant: & ob hoc dixit. An/nuncia mihi: ubi pascis/ubi cubile habes in meridie: cupiens tempus scilicet illud/quo copiosius mũdo lumen infunditur: quo magis merus est dies/& pu/rior: & florulentior est lux. Tunc inquit. Annuncia mihi o tu/quem dilexit aia mea: ubi pascis: ubi cubile habes in meridie: ne forte efficiar/ut adoperta/super greges sodalium tuorum. Nouo nunc nomine sponsa appellauit sponsum: sciens enim ipsum esse filiũ cha/ritatis: imo ipsum esse charitatẽ: quæ ex deo est: quasi uocabulum ei istud posuit: quem dilexit aia mea: & tamen non dixit quem dilexit: sed quem dilexit aia mea: sciens nõ qualicũque dilectione: sed ex tota aia/& ex to/tis uiribus: & ex toto corde: habẽdam esse dilectionẽ sponsi: ubi pascis inquit: & ubi cubile habes. Puto aũt quod & propheta de hoc loco: quem nunc sponsa di/scere ab spõso desyderat & audire: ẽt ipse sub eodem positus pastore: dicat. Dñs regit me: siue ut in aliis le/gimus: dñs pascit me: & nihil mihi deerit. Et quoniam scie/bat alios pastores: uel ignauia: uel imperitia faciente: greges in locis aridioribus collocare: & de hoc opti/mo pastore dñs dixit. In loco uiridi ibi me colloca/uit. Super aquam refectionis educauit me/ostẽdens pastorem hũc: non solum abundãtes aquas ouibus suis: sed & salubres/& puras: & quæ per oia reficiãt/prouidere. Sed quoniam ab hoc statu/quo ut ouis sub pa/store deguerat: conuersus ad rõnabilia in excelsiora profecit: idque adeptus est per conuersionem: subiun/xit. & dixit: aiam meam conuertit. Eduxit me sup se/mitas iustitiæ/propter nomen suum: hinc uerum ostẽ/dens: quandoquidem in hoc proficeret: ut iustitiæ itce/deret uias. Iustitia autem sine dubio/impugnantem se iniustitiam patitur: & necesse est eum qui iustitiæ iter incedit: habere pugnas aduersantium: fide cõuer/sus/& spe. Dicit ergo de eis. Nam si ambulem in me/dio umbræ mortis: non timebo mala: quoniam tu mecum es. Post hæc uero quasi gratiam referens ei: quod se pastoralibus imbuerat disciplinis. Virga (inquit) tua/& baculus tuus: quibus institutus uideor ad pa/storis officium: ipsa mea consolata sunt. Hinc uero/ubi uidit se a pastoralibus pascuis/ad rationabiles ci/bos/& mystica secreta translatum: addit: & subdit. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos: qui tribulãt me. Impinguasti in oleo caput meum: & ca/lix meus inebrians/quam præclarus est: & misericordia tua subsequetur me/oibus diebus uitæ meæ: ut inha/bitem in domo dñi/in longitudine dierum. Illa er/go prima/idest pastoralis istitutio/initium eorum fuit: ut in loco uiridi collocatus: super aquam refectionis educaretur. Hæc uero quæ sequũtur: de profectibus ad perfectionem requiruntur: & quoniam de pascuis/& uiriditate proposuimus: conueniens ẽt uidetur de euã/geliis confirmare: quæ diximus. Inueni etiam ibi pa/storem hunc bonum/de pascuis ouium differẽtem: ubi ad hoc/quod pastorem se profitetur: etiam ostium se esse cõmemorat: & dicit. Ego sum ostium: per me si quis introierit: saluabitur: & ingredietur: & regredie/tur: & pascua inueniet. Hunc ẽt nunc sponsa præcũ/ctatur: ut ab eo audiat/& discat: in quibus pascuis oues agat: uel in quibus amoenitatibus/meridianos per/curret æstus: meridiem appellans/illa scilicet cordis secreta: quibus clariorem scientiæ lucem/a uerbo dei/anima consequitur. Hoc enim tempus est/quo sol excelsiorem circuitus sui uerticem tenet. Siquando ergo sol iustitiæ Christus/ecclesiæ suæ excelsa/& ar/dua uirtutũ suarum secreta manifestat/amoena eam pascua cubiliaque meridiana/uidebitur edocere. Nam cum adhuc initia habet discendi: & prima (ut ita di/cam) ab eo scientiæ suscipit rudimenta: tunc dicit pro/pheta. Et adiuuabit eam mane diluculo. Nunc ergo quia perfectiora iam quærit: & excelsiora desyderat: meridianum scientiæ lumen exposcit. Hinc puto & Habraæ post multas eruditiones: quibus apparens sibi deus imbuit eum de singulis/& docuit. Post re/fertur/quia uisus sit ei deus ad quercum mãbræ/se/denti ad ostium tabernaculi sui/meridie. Sed respi/ciens (inquit) oculis suis & uidet: & ecce tres uiri sta/bãt super eum. Quod si credimus hæc per spiritum sanctum scripta: nõ puto frustra placuisse diuino spiritui: ut etiam tempus/& hora uisionis/scripturæ paginis mãdaretur: nisi & horæ istius/& tẽporis ratio aliquid conferret ad scientiam filiis Habraæ: quibus utique si/cut opera Habraæ faciẽda: ita & uisitationes istæ spe/randæ sunt. Quis enim potest dicere: nox præcessit: dies aũt appropinquauit: sicut in die honeste ambu/lemus: nõ in cõmessationibus/& ebrietatibus: nõ in cubilibus/& ipudicitiis: nõ in cõtentione & æmula/tione: & cũ hæc oia trãsierit supgressus: uidebit tem/pus hoc: quod nox processit: & dies appropinquauit: & festinare nõ ad initium diei: sed ad meridiem: ut & ipse ad gratiam perueniat Habraæ? Si enim lux quæ

in ipso

in ipso est mẽtis:& puritas cordis/clara fuerit/& splē
dida:iste meridianum tēpus in semetipso habere ui/
debitur:& per hanc puritatem cordis/quasi in meri/
die positus/deū uidebit:sedens ad quaercum mam/
brae:quod ad uisionem iterptatur. Apud uisionem
ergo sedet in meridie:qui uacat ad uidēdum deum.
Inde deniq; non dicitur:intra in tabernaculum:sed
foris ad ostium sedere tabernaculi. Foris etenim est/
extra corpus posita mens eius:qui lōge est a corpo/
ralibus cogitationibus:lōge a carnalibus desyderiis
& ideo ab his oibus foris positū uisitat deus. Eius/
dem quoq; est mysterii:q & Ioseph cum & fratres
suos suscepisset in aegypto:in meridie eos pascit:& in
meridie adorant eum/cū muneribus. Propterea de/
niq; puto & de his:quae iudaei in saluatore cōmise/
runt:nullum euāgelistaꝶ uoluisse scribere:quia me/
ridie haec gesta sunt:cum utiq; sexta hora/non aliud
q̄ meridianum tp̄s ostēdat:nullus tñ meridiem nomi/
nauit. Sed Matthaeus ita dixit:ab hora autē sexta te/
nebrae factae sūt sup oēm terrā:usq; in horā nonam.
Lucas uero:erat iam quasi hora sexta:& tenebrae fa/
ctae sunt sup oēm terram:usq; in horam nonam:de/
ficiente sole. Sed & Marcus. Cum autem esset facta
hora sexta:tenebrae factae sunt super oēm terrā:usq;
in horam nonam. Vnde apparet:quia in uisitatione
quidem Habrae:& in conuiuio patriarchaꝶ apud
Ioseph non indigebat:ut tp̄s istud sub noie sexti nu/
meri significaretur:sed ut meridies diceret. Volebat
enim sponsa quae iam tunc in illis adumbrabatur:di
scere ubi pasceret sponsus:& ubi hēret cubile:& ideo
meridiem noiat. Euangelistae uero/in his quae narra/
bant nō meridianum tp̄s:sed horae sextae numerum
requirebant:ad enarrandum scilicet sacrificium ho/
stiae eius quae oblata est in die paschae/pro redēptio/
ne hois:qui in die sexta formatus est a deo:postea q̄
terra produxit aiam uiuentem:sm genus/quadru/
pedia/& repentia/& bestias terrae. Ob hoc igitur in
praesenti loco/illuminari spōsa desyderat pleno sciē/
tiae lumine:ne per imperitiam/errans in aliquo:simi
lis efficiatur illis doctoꝶ scholis:quae non per ipsam
dei sapientiam:sed per philosophoꝶ/& principum
huius mundi exercentur. Hoc enim & Apostolus di
cere uidetur in eo/ubi ait. Quia loquimur dei sapien
tiam/in mysterio absconditam:quam nemo princi/
pum huius mundi cognouit. Et iteꝶ haec eadem si/
gnificat cum dicit. Non enim spiritum huius mun/
di accepimus:sed spiritum q ex deo est:ut sciamus/
quae a deo donata sunt nobis. Ob hoc ergo requirit
sponsa/christi meridiana cubilia:& plenitudinē sciē/
tiae poscit a deo:ne uideatur esse sicut una ex philoso
phoꝶ scholis:quae adoperta noiatur:pro eo q ple/
nitudo ueritatis apud eos tecta est/& adopta. Spōsa
autem christi dicit. Nos autem reuelata facie/gloriam
dei speculamur. Nisi cognoueris te o bona/siue pul
chra inter mulieres:egredere tu in uestigiis gregum:
& pasce haedos tuos in tabernaculis pastoꝶ. Vnius/
Chilonis scilicet/ex septem:quos apud graecos sin/
gulares fuisse in sapientia/fama concelebrat:haec inter
caetera/mirabilis fertur esse sententia:qua ait. Scito te
ipsum:uel cognosce teipsum. Quod tñ Salomon/
quem praecessisse omnes hos/tempore/& sapientia:
ac reꝶ scientia/in pfatione nostra docuimus:ad ani/
mam quasi ad mulierem/sub cōminatiōe quadam
loquens:dicit. Nisi cognoueris temetipsam/o pul/
chra inter mulieres/& agnoueris pulchritudinis tuae
causas:inde descendere/q ad imaginem dei facta es:
per quod inest tibi plurimum naturalis decoris:&
cognoueris q̄ pulchra eras ex initio:q̄uis & nūc iam
pcellas caeteras mulieres:& pulchra inter eas sola di/
caris:tamen nisi cognoueris teipsam quae sis:nō.n.
ex comparatiōe inferiorum/uolo bonam uideri pul
chritudinem tuam:sed ut tibi ipsi/& decori tuo/col/
lata/atq; exaequata/respondeas. Quod nisi feceris:iu
beo te exire:& in ultimis gregum uestigiis collocari:
& iam non oues/neq; agnos sed haedos pascere:illos
uidelicet:qui pro prauitate/& lasciuia/a sinistris sta/
tuti sunt:regis in iudicio praesidentis:& cum tibi in/
troductae in cubiculum regum ostēderem/quae sum/
ma sunt bona:si non cognoueris temetipsam:osten
dam tibi etiā quae sunt ultima mala:ut ex utroq; pfi/
cias:tam malorum metu:q̄ bonorum desyderio. Si
enim nescieris temetipsam:& in ignorantia tui uixe/
ris:nec scientiae studium gesseris:sine dubio nec ta/
bernaculum proprium habebis:sed & per pastorum
tabernacula discurres:& nunc in illius tabernaculis
pastoris pasces haedos:inquetum animal/ac uagum:
& peccatis deputatum. Haec autem patiens eris:do/
nec rebus ipsis/& experimentis/intelligas:quantum
mali sit/animā nescire seipsam:neq; pulchritudinem
suam:per quam pcellat caeteras nō uirgines:sed mu/
lieres:illas scilicet quae corruptionem passae sunt:nec
in uirginitatis integritate permanserunt. Haec sunt/
quae sponsus post illa omnia quae locuta fuerat spō/
sa:austera quadam cōminatione/sponsae animos ad
agnitionis suae curam suscitans:per ordinem pro/
positi dramatis dicit. Sed nunc consequenter:ut cae/
tera ad christum haec/& ad ecclesiam referamus:qui
ad sponsam suam:ad animas scilicet credentium lo/
quens:summam salutis/& beatitudinis in sciētiae agni/
tione constituit. Quomodo ergo anima cognoscat
semetipsā:nec facile puto/nec breuiter explicari pos/
se:tamen pluribus/pauca ex multis/aperire tentabi/
mus. Videtur ergo mihi duplici modo:agnitionem
sui aiam capere/debere. Quid qdem sit ipsa:& qua/
liter moueatur:idest quid in substātia:& quid in af/
fectibus habeat:utputa/ut intelligat si boni affectus
sit:aut non boni:aut recti propositi:aut non recti:&
quidem si recti sit:si erga omnes uirtutes/eūdem te/
norem habeat:tam in intelligendo:q̄ in agendo:an
erga necessaria tm̄/& quae in prōptu sunt. Et utrum
in eo sit:ut recipiat profectus:ut augeatur in intelle/
ctu reꝶ/augmētoq; uirtutū:an in isto stet/& resideat:
in qd' potuit puenire:& utrum erga semetipsam tm̄
modo uacet excolēdam:an ut aliis prodesse/& con/

ferre aliquid utilitatis studeat:uel in uerbo doctrinæ/
uel in exemplis gestorum posse. Si uero cognoscat se/
metipsam nō esse boni affectus:neq; recti propositi:
in hoc ipso/ut intelligat:utrum ei satis desit ; & ꝓcul
a uia uirtutum sit:an in ipsa iam posita sit:sciatq; ui/
uere & incedere iam conetur ; cupiens quæ in ante
sunt apprehendere: & retro sunt obliuisci ; sed non/
dum appropinquauerit: aut proxima quidem sit:
nondū tamen ad ꝑfectionem uenerit . Sed & utrum
in eo/opus uidetur esse animæ cognoscentis semet/
ipsam:scire si hæc ipsa quæ operatur mala:ea ex affe/
ctu/& studio operetur ; an fragilitate quadam/& ut
ille ait:ꝙ quasi non uult agens:& quæ odit faciens:
& rursus ea quæ bona sunt:affectibus / & recto pro/
posito/gerere uideat̃. Verbi grã . Si iracūdiam apud
aliquos quidem cohibet:apud aliquos aūt effert:an
semper eam cohibet ; & apud nullum oīno profert.
Similiter & iustitiam:si in aliquibus quidem nego/
ciis uincit:in aliquibus aūt recipit:an in oībus omni/
no nō recipit. Ita & timorē ; aliaq; similiter quæ uir/
tutibus uidentur esse contraria:adhuc & istud opus
est aīæ cognoscentis se:si gloriæ multum cupida sit:
aut parum/aut oīno nihil. Quod inde colligit:si lau
dibus multum/aut mediocriter delectetur : aut oīno
nihil: & si in obprobriis satis:aut parum/aut oīno ni
hil cōtristetur. Sed in dando/& accipiendo : cogno/
scentis aīæ semetipsam sunt quædam indicia : si qđ
tribuit/& præbuit ita cōmunicabili affectu:& quasi
cui æquitatem haberi inter hoīes placeat . An ut ille
ait ex tristitia:aut necessitate:uel certe gratiam:siue ab
accipiētibus:siue ab audientibus quærens. Sed & in
accipiendo aīa quæ cognoscit semetipsam:obserua/
bit:utrum indifferēter habeat ea quæ accipit ; an ue/
lut super aliquo bona gaudeat. Sed & intellectu pen
sabit semetipsam huiusmodi aīa:ut cognoscat/an fa/
cile moueatur cuiuscunq; ueri similitudinis indicio:
& subrepatur ei arte/uel suauitate ; uel calliditate ser/
monū:an raro hoc:an nunq̃ oīno patiatur . Sed suf/
ficiant hæc / in hoc agnitionis genere / a nobis dicta.
Possibile est enim uolēti horum similitudinem : & alia
inumera colligere:qbus cognoscere semetipsam ani/
ma ꝓbetur:& pulchritudinem suam quā ad imagi/
nem dei/in cōditione suscepit:si reparare/ac restitue/
re potuerit cōtemplari. Hoc igitur est/quod præsens
sermo sub specie mulieris/aīam docet ; ut cognoscat
semetipsam:& ait. Nisi cognoueris temetipsam:hoc
est nisi per singula/quæ supra memorauimus:duxe/
ris sensus tuos : & discretionem singulorum tenueris/
quæ agēda sint:quæ cauēda:quid desit tibi:& quid
abundet:qd emendandum sit:quid ue seruandum.
Sed si uolueris indifferenter agere ; inter cæteras aīas
cōmunis uitæ hoīum:quas hic mulieres appellat:iter
quas/tu pulchra es:utpote quæ iam & oscula uerbi
dei susceperis:& cubiculis eius arcana perspexeris ; si
inq̃ nō te cognoueris:sed indifferēter:& ut cōmune
uulgus agere uolueris:exi in uestigiis gregum. i. esto
in reliquo grege:si nihil egregium/post hæc oīa quæ
in te collata sunt agis ; neq; temetipsam cognoscēs:a
conuersatione regali sequestraueris:& eris nō solum
in grege/sed in uestigiis gregum . Vltimus enim fiet/
& nouissimus:qui primatus suos nō intellexerit . Et
ob hoc ubi iam scientiam neglexerit:necesse est ut cir/
cunferatur omni uento doctrinæ/ad deceptionem
errorum:ita ut modo quidem/apud illum pastorem. i.
doctorē uerbi tabernaculum ponat : nūc uero apud
alium:& sic ubiq; circūferatur ; pascens nō oues/qđ
est animal simplex : sed hædos lasciuos. s. & inquie/
tos sensus/atq; ad peccatum deputatos:diuersis do/
ctoribus excolens/ad hoc ipsum quæsitis:& hæc erit
poena culpæ illius aīæ:quæ seipsam non custodierit
agnoscere :& illum solum sequi pastorem:qui aīam
suam posuit pro ouibus suis. Hæc est una spēs : qua
itelligere semetipsam aīa in affectibus / & actibus suis
debeat. Illa uero alia pars ꝓfundior est / & difficilior:
qua iubetur aīa / quæ tñ iam in mulieribus pulchra
est agnoscere semetipsam . Quod si obtinere potue/
rit/speret sibi bona oīa:si minus : sciat exeūdum sibi
post uestigia gregum:& pascēdum hædos in taber/
naculis pastorum alienorum a se. Videamus ergo / & i/
cipiamus pro uiribus / etiā huius partis agnitionem
discutere. Dicit per ꝓphetam sermo diuinus. Illumi/
nate nobis lumen scientiæ. Sed in donis spiritalibus
unum qdem donū maximum est:quod per spm̃ san
ctum ministratur:sermo scientiæ:cuius sciētiæ opus
illud principale est: quod in euangelio s̃m Matthæū
quidem ita dicit. Nemo nouit filium nisi pater:neq;
patrem qs nouit nisi filius:& cui uoluerit filius reue
lare:in Luca aūt/ita ait. Nemo scit:quid sit filius nisi
pater:& nemo scit/qd sit pater:nisi filius : & cui uo/
luerit filius reuelare ; s̃m Ioānem uero/ita scriptū est.
Sicut agnoscit me pater / & ego agnosco patrem. In
xlv. uero psalmo dicit. Vacate/& cognoscite:qm̃ ego
sum deus. Legitur:principale munus scientiæ est:co/
gnoscere trinitatem . Secundo uero in loco/cogno/
scere creaturam eius:s̃m eum qui dicebat . Ipse enim
noui horum quæ sunt:scientiam ueram/substātiam
mundi:& uirtutem elemētorum : initium/& finem:&
medietatem temporum:& reliqua . Inter hæc ergo/aīæ
erit quædam ēt sui agnitio : per quā scire debet quæ
sit eius substātiam:utrum corporea / uel incorporea:
& utrum simplex/uel ex duobus/aut tribus:an uero
pluribus cōposita. Sed & iuxta quorūdam quæstio/
nes:utrum facta / an oīno a nullo sit facta ; & si facta
sit:quomodo sit facta. Vtrum/ut putāt aliqui : in se/
mine corporali etiam ipsius substātia continetur:&
origo eius/pariter cum origine corporis traducitur:
an perfecta extrinsecus ueniens / parato / iam & for/
mato/inter uiscera muliebria corpore/inducitur ; &
si ita sit:utrum nuper creata ueniat:& tunc primum
facta:cum corpus uidetur esse formatum : ut causa fa
cturæ eius animandi corporis/necessitas extitisse cre/
datur:an prius/& olim facta/ob aliquam causam/ad
corpus sumendum uenire æstimet̃ : & si ex causa ali/
qua in hoc deduci creditur:quæ illa sit cā:ut agnosci
possit:

possit:scientiæ opus est. Sed & illud requiritur:utrum semel tantum corpore induatur: & id postmodum depositũ ultra nõ quærat: an cũ semel susceptũ deposuerit, iterũ assumat: & si secundo sumptum/semper habeat:an aliquando iterum abiiciat. Et siquidem sm̃ auctoritatem scripturarũ/consumatio immutetur mundi: & corruptibilis status hic/in icorruptibilem mutabitur:ambiguum nõ uideri:q̃ in præsentis uitæ statum secũdo, aut tertio/in corpus uenire possit. Nam si recipiatur hoc:necessario sequitur:ut huiusmodi successionibus consequentibus/finem nesciat mundus:& adhuc cognitionem sui anima requirat: si est aliq̃s ordo:aut sũt aliqui spiritus/eiusdem substantiæ/cum ipsa:alii uero non eiusdem: sed diuersi ab ea:idest si sunt & alii spiritus rationabiles/ut ipsa est:& alii carentes ratione:& si eadem est ipsius/quæ & angelorũ substantia:qm̃ rationabile/a rationabili nequaq̃ differre creditur. Aut si non est quidem talis per substantiam:sed erit talis per gratiam:si meruerit: an non possit oĩno similis effici angelis:nisi hoc naturæ suæ qualitas/aut similitudo recepit. Reddi.n. posse uidebitur/quod amissum est: non tñ conferri id/quod ex initio/conditor non dederit. Sed & hoc adhuc ad cognoscendam semetipsam aĩa requirat:si uirtus aĩæ eius accedere potest: & decedere:an est immutabilis:an acquisita semel/ultra nõ defluit. Et qd opus est plura cõmemorare? quibus ex causis semetipsam cognoscat aĩa? ne forte/si neglexerit pfecte semetipsam cognoscere:exire iubeatur in uestigiis gregum:& pascere hædos/& hoc non in proprio tabernaculo:sed in tabernaculis pastorũ: cum præsto sint uolenti hæc persequi largissimas occasiones/ex hisq̃ quæ supra memorauimus sumere:in q̃bus sese exercere in sermone scientiæ/pro uiribus possit. Dicitur uero hæc a uerbo dei/etiam ad aĩam quæ in pfectibus quidem posita est:nõdum tñ ad summam perfectionis ascendit:quæ pro eo quidem/q̃ proficit:pulchra dicitur. Vt autem perueniret possit/quo ad impfectionem fiat:ad eam cõminatio necessaria. Quod nisi per ista singula quæ supra diximus/semetipsam cognouerit:uigilanter exercuerit in uerbo dei:& lege diuina:continget ei de his singulis/opiniones colligere diuersorũ:& sequi homines/nihil egregium:nihil ex spiritu sancto locutos:hoc est enim ire in uestigiis gregum:& eorum doctrinam sectari:qui ut si ipsi permanserint peccatores:nullum peccantibus remedium puidere potuerint. Quos qui sequitur hædos:utiq̃ qui peccatorum iudicium tenent:uidebitur pascere:circuiens tabernacula pastorum:diuersas scilicet sectas philosophorũ. Intuere ergo plenius/q̃ terribile est/qd' sub hac adumbratur figura. Exii (inquit) in uestigiis gregũ. Quasi ad eam loquit'/quæ intus iam sit anima:& intra mysteria collocatos:pro eo tamen/q̃ negligat semetipsam cognoscere: & requirere quid sit:& quid uel quõ agere debeat: quid ue nõ agere:dicitur ei:exi tu/quasi quæ ob hanc desidiæ culpam/foras mittat' ab eo:qui præest. Sic ingens aĩæ periculum est:scientiam sui/agnitionemq̃ negligere. Sed fortasse/quia duplicem expositionem dedimus agnitionis suæ animæ:uidebitur cuipiam/sm̃ eam quidem/quæ de moribus/& de actibus suis discutere negligit: & inquirere de profectibus suis: aut perscrutari de uitiis: merito ei dici: exi/per quod uideatur quasi de interioribus/foras propelli. Si uero sm̃ æditionem aliam/qua diximus:q̃ naturam/substantiamq̃ suam agnosci debeat:& statum uel in quo fuerit:uel in quo erit:graue credetur. Quæ enim facile talis anima inuenietur ita perfecta: ita præpotens: cui horum omnium ratio/& intelligentia pateat? Ad hoc respondebimus: quoniam sermo qui habetur in manibus:non ad omnes animas fit:neq̃ ad adolescentulas:hic quidem loquitur spõsus:neq̃ ad cæteras mulieres:neq̃ ad octoginta concubinas: aut sexaginta reginas: sed ad illam quæ inter omnes mulieres/sola pulchra dicitur/& perfecta. Vnde apparet ad dilectas quasq̃ aĩas hæc dici:quibus cum gratia multa sentiendi/& intelligendi/a deo data sit:negligunt tñ scientiæ partes: & cognoscendi semetipsas/nullum adhibent studium. His ergo cõminatur sermo diuinus: quia q̃bus multum datur: multum ex eis exigitur:& humilis q̃dem uenia/& misericordia/dignus erit:potentes autem/potenter cruciabũtur. Si ergo/& tu aĩa quæ pulchrior es/& eminẽtior inter cæteras. Verbi gratia/doctoris negligas temetipsam:& in ignorantia tui maneas: quõ poterunt:uel hi qui ædificari desyderant/instrui:uel conuinci/& argui/cõtradicentes? Digne ergo cum cõminatione quadam/ad eam dr̃. Exi tu in uestigiis gregum:& pasce hædos tuos/in tabernaculis pastorũ. Põt ad hoc trahi/ẽt illud qd' Moyses scribit. Quod si qua Israelitica mulier adulterauerit:lapidetur. Si uero filia sacerdotis:ignibus exuratur. Sic ergo iusta uidebitur esse cõminatio in eos/qui capaces esse possunt ad agnitionem/& scientiam:sed per desidiam negligunt. In quos iustissima indignatio spõsi est:quia scit unius negligentiam:cedere ad damna multorum. Similis enim uidebitur huiusmodi aĩa/uel illi qui acceptum denarium abscondit in terram:ne lucri aliquid ex eo pecuniæ dñs acq̃reret: uel illi quem occidisse dicitur deus:quia malignus erat/Onan scilicet/qui accepta semina sciæ naturalis/posteritati inuidẽs pfundebat in terrã. Pastores quoq̃ (sicut & ante iam diximus) siquidem ad ecclesiam cõminationis hic sermo fit:mũdi huius principes accipiendi sunt:uel illi angeli:sub quorũ cura/reliquæ gẽtes habentur:siue forte in hoc sine secretioribus:causis q̃busdam seductæ. Si uero ad unamquãq̃ aĩam cõminatio ista referatur: quæ semetipsam negligit agnoscere:sapientes/& magistri huius sæculi/intelligendi sunt:docentes sapientiam huius mundi:at in sũma/hoc itelligatur:quia necesse est animã eam/præcipue quæ bona/& pulchra est: sensibus/& igenio uigilans/cognoscere semetipsam: & dare operam ad agnitionem sui/per exercitia doctrinæ:& studia diuina:ac per hoc agi spiritui dei:&

ſpiritu adoptionis. Aut ſi talis hæc aīa ſemetipſam
neglexerit:& a diuinis ſtudiis declinauerit:neceſſe eſt
eam/operam dare ſtudiis mādantis:& ſapientiæ ſæ/
culi:& agi ſpiritu mūdi huius:iteꝝ in timore. Quod
deſignat Apoſtolus/cum dicit. Nos autem/nō ſpm̄
huius mundi accæpimus: ſed ſpm̄ qui eſt ex deo. Et
iterum. Nō accæpiſtis enim iterum in timore ſpūm
ſeruitutis:ſed ſpm̄ accæpimus adoptiōis:in quo cla/
mamus Abba/pater. Hæc interim nobis/de præſen/
ti loco occurrere potuerūt:nunc iam cōuertamur ad
cōſequentia. Equitatui meo/in curribus Pharaonis:
ſimilem te arbitratus ſum/ꝓxima mea. Hiſtoricus q/
dem ſenſus/hoc eſt quod uidetur oñdere. Sicut(in/
quit)tunc in ægypto:cum Pharao pſequens popu/
lum Iſrael:ꝓceſſit in curribus: & equitatu: & meus:
hoc eſt dñi mei ſponſi equitatus/ longe præcellebat
currus Pharaonis:& præſtātior erat:utpote qui illos
ſupauerit:& ī mare demerſerit:ita tu ꝓxima mea/ſpō/
ſa/præcellis oēs mulieres:ſimilis effecta eqtatui meo:
qui Pharaonis curribus comparatus: potētior utiq;
eſt/& magnificētior:interim uidetur ordo ſermonū
ipſoꝝ/uerborūq; directio. Videamus aūt ne forte:ſm
intelligētiam myſticam/aīas quæ ſunt ſub illo ſpiri/
tali Pharaone:& ſub ſpiritalibus neqtiis poſitæ:cur/
rus dicat eſſe pharaonis:& quadrigas eius/quas ipſe
agit:& ducit ad pſequēdum populum dei:& ad op/
primēdum Iſrael. Certum enim eſt/quia tētationes/
& tribulationes:quas excitant dæmones ſanctis:per
aīas aliquas:excitant ad hoc ipſum aptas/ & conue/
nientes. Quibus tanq̄ curribus aſcenſis/exagitant/&
impugnāt:uel eccleſiam dei/ uel ſingulos quoſdam
fidelium. De equitatu uero dñi:qui ſit eius iſte equi/
tatus:in Exodo qdem ubi ſupantur currus Pharao/
nis:demergūtur in mare:nihil legimus ſcriptum:ni/
ſi tm̄ ꝙ dñs currus Pharaonis/ & exercitum eius ꝓi
iecit in mare rubrum. Inuenimus tm̄ quarto regnoꝝ
libro:ꝙ Eliſæus de aduētibus hoſtium/qui cum eq/
tatu/& curribus uenerāt:formidāti puero ſuo dicit:
Ne timeas:qm̄ plures ſunt nobiſcum:q̄ cum illis. Et
orauit(ingt)Eliſæus:& dixit. Dñe aperi oculos pue
ri huius/ut uideat. Et aperuit dñs oculos eius: & ui/
dit. Et ecce mons plenus equitibus erat/ & currus
ignei in circuitu Eliſæi:q deſcēderant ad eum. Sed in
propheta Abacuc manifeſte/ & euidēter legimus de
equitatu dñi:& ꝙ aſcendant equos ſuos. Sunt ergo
ſcripturæ/uerba hæc. Nunquid fluminibus iraſceris
dñe:aut in fluminibus furor tuus:aut in mari rubro/
impetus tuus:quia aſcendens equos tuos:& equita/
tus tuus ſalus! Sunt ergo equi domini/quibus aſcē/
dit:& equitatus eius. Quos ego/ non alios eſſe pu/
to: q̄ illas animas quæ frenum diſciplinæ eius acci/
piunt:& iugum portant ſuauitatis eius: & quæ ſpi/
ritu dei aguntur:& in hoc eſt eis ſalus. In reuelatio/
ne Ioānis legimus:ꝙ apparuit ei equus:& ſedēs ſup
eum quidem fidelis/ & uerus: & cum iuſtitia iudi/
cans:cuius nomen eſt/uerbum dei. Ait ergo. Et uidi
coelum apertum:& ecce equus albus:& qui ſedebat
ſuper eum:uocabatur fidelis/& uerus: & cum iuſti/
tia iudicans/& pugnans:& oculi eius/ſicut flamma
ignis:& ſuper caput eius diademata multa:habentia
nomen ſcriptum/quod nemo nouit:niſi ipſe:& ad/
opertus erat ueſtimētum ſanguine cōſperſum:& uo
cabatur nomē eius/uerbum dei:& exercitus eius erat
in coelo: & ſequebantur eum in equis albis/induti
biſſyno albo/puro. Sed opus eſt/gratia dei:quæ ho/
rum nobis aperiat intellectum:quo poſſimus aduer
tere:quid iſtæ indicent uiſiones:qui ſit equus albus:
& qui ſit qui ſedet ſuper eum: cuius nomen eſt/uer/
bum dei. Et forte quidem dicet aliquis album eſſe
equum:corpus quod aſſumpſit dominus: & quo/
ille qui in principio erat apud deum. Deus uerbum/
uel ueſtitus/uel uectus eſt. Alius autem animā dicet:
quam aſſumpſit primogenitus oīs creaturæ: & de
qua dicebat:poteſtatem habeo ponēdi eam:& pote/
ſtatem habeo iteꝝ ſumendi eam. Alius uero utrūq;
ſimul/corpus/atq; aīam/quaſi ubi peccatum nō fue
rit:equum dici album putabit. Alius adhuc quarto
loco/eccleſiam dicet:quæ & corpus eius noiatur/al/
bum uideri equum:quaſi non habentem maculam/
aut rugā:quā ſibi ipſe ſanctificauit/lauacro aquæ. Se/
cundum hæc aūt ſingula/ēt illa accipi quæ ſequun/
tur militiam coeli/ & exercitum uerbi dei:& qūo ſin/
guli quiq; eoꝝ ſequentes uerbum dei:equis albis ſe/
deant:& biſſynis albis induantur & mūdis. Huic er/
go equo albo/quo ipſe uehitur:qui uerbi dei appel/
latur:uel huic equitatui coeleſti:qui eum ſeqtur/in al/
bis nihilominus equis cōparat:& ſimilem facit Chri
ſtus eccleſiam ſuā. In curribus aūt Pharaonis: uel ita
poſſumus accipere:ut quātum hic dñi eqtatus/equi/
tatum/& currus Pharaonis eminet/& præcellit:tan/
tum tu quæ pulchra es in mulieribus ꝓcellis/& emi/
nēs oēs reliquas aīas/quæ adhuc iugum Pharaonis
portant:& ſeſſores eius patiuntur:uel certe ꝙ equita
tus hic meus/qui lauacro aquæ mūdatus/ purus/&
candidus factus eſt:& uerbum dei meruit habere ſeſ/
ſorem: ex curribus aſſumptus eſt Pharaonis. Inde
enim omnes ueniunt credentes:quia Chriſtus uenit
in hunc mundum/peccatores ſaluos facere. Hoc er/
go modo poteſt explanari uerſiculi huius ſenſus.
Equitatui meo/qui fuit ante in curribus Pharaonis:
& nunc ſeqtur me in equis albis:purificatus lauacro
aquæ:ſimilem te arbitror proxima mea. Beatæ ergo
ſunt illæ aīæ quæ dorſum ſuū curuauerunt:ut ſuſci/
piant ſeſſorem/uerbū dei ſuper ſe:& frena eius patiū/
tur:ut quocūq; ipſe uoluerit:flectat eas:& agat habe/
nis ꝓceptoꝝ ſuoꝝ:q̄ iam non ꝓpria uoluntate ince/
dunt:ſed ad oīa ducunt/& reducuntur uolūtate ſeſ/
ſoris. Et fortaſſis uidebit ſm hoc/ꝙ ex multis aīabus
cōgregata eſt eccleſia:& exēplum uitæ accepit a chri/
ſto: qđ nō tam ab ipſa deitate uerbi dei accepit:quæ
utiq; ſupeminet eos actus/uel affectus: qui ad exem/
plum dari hoībus debeant:ſed illa aīa quæ aſſumpta
eſt ab eo:in qua fuit ſūma pfectio:illa ſit ad exēplum
poſita:& ipſa dicat hic ꝓxima mea:cuius ſimilitudi/
nem habere

nem habere debeat ĕt ecclesia: quæ ex multis congregatur aïabus illis scilicet/quæ prius fuerāt sub iugo: & curribus Pharaonis: & equitatus dñi appellātur. Quæ autem ex duabus expositio/conuenire magis proposito uersiculo/uideatur: probabis etiam tu q̄ legis. Quam speciosæ factæ sunt genæ tuæ: tanq̄ turturis ceruix tua: sicut redimicula. Ordo dramatis huiusmodi/uidetur habere cōsequētiam: quod postea q̄ austeriore usus est cōmonitione sponsus ad sponsam/protestatus ei: quod nisi cognosceret semetipsam: exitura esset in uestigiis gregum: & pasceret non oues: sed hædos: erubuerit super austeritate pcepti: sed & rubor uerecundiæ diffusus in uultu speciosas effecerit genas eius: & multo q̄ fuerant pulchriores. Non solum autem genæ/sed & ceruix eius tam decora sit reddita: quasi monilium redimiculis adornata. Pulchritudo ergo genaꝝ: turturibus comparatur: q per huiusmodi aues/simul honestas uultus/& alacritas/indicetur. Hæc est historici dramatis explanatio: sed ueniamus ad rē. Paulus apostolus scribēs ad ecclesiam corinthioꝝ: ita ait. Corpus autem non est mēbrum unum: sed multa: & si dixerit pes/quia non sum manus: non sum de corpore: non ppterea non est de corpore: & si dixerit auricula: quia non sum oculus: non sum de corpore: non propterea non est de corpore. Si totum corpus est oculus: ubi est auditus: si totum auditus/ubi odoratus? Núc autem deus posuit unūquodq; membrum in corpore: sicut uoluit. Et cum plura disputasset: ad ultimum dixit. Vos autem estis corpus christi: & membra ex parte. Et iterum ad Ephesios scribens/dixit. Subiecti inuicem in timore christi. Mulieres uiris suis subiectæ sint: sicut dño: qa uir caput est mulieris: sicut & christus/est caput ecclesiæ. Ipse saluator corporis: sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita & mulieres uiris suis in oibus. Viri diligite uxores uestras: sicut & christus dilexit ecclesiam suam: & semetipsum tradidit pro ea: ut eam sanctificaret lauacro aquæ/in uerbo: ut ipse sibi præpararet gloriosam ecclesiam: non hñtem maculam/aut rugam: aut aliquid huiusmodi: sed ut esset sancta/& imaculata. Et post pauca: nemo inquit enim aliqñ carnem suam odio habuit: & nutrit/& fouet eam: sicut & christus ecclesiam: qa membra sumus corporis eius: & reliqua. Hoc ergo edocemur: qúo sponsa christi/quæ est ecclesia: etiam sit corpus eius/& mēbra. Si ergo audias sponsi mēbra noiari: ecclesiæ membra dici intellige: in quibus sicut sunt aliqui qui dicuntur oculi: pro intelligētiæ sine dubio/ac sciæ lumine: & alii aures/pro audiendo uerbo doctrinæ: alii manus pro bonis operibus/religiosisq; ministeriis: ita sunt alii qui & genæ eius appellentur. Genæ autem/partes uultus dicuntur: in quibus honestas & uerecundia aniæ agnoscitur: per quod sine dubio/illi in membris ecclesiæ declarant: qui castitatis/& pudicitiæ excolunt honestatem. Pro his ergo/ad omne corpus sponsæ dicitur: q̄ speciosæ factæ sunt genæ tuæ. Et obserua/qa non dixit: q̄ speciosæ sunt genæ tuæ: sed q̄ speciosæ factæ sūt: ut osīdat: prius quidem non eas ita fuisse speciosas: sed postea q̄ suscepit oscula sponsi: & ipse qui loquebatur per prophetas prius affuit: & mundauit sibi ipsi ecclesiam suam lauacro aquæ: & fecit eam non habere maculam/aut rugam: & agnitionem sui præstitit ei: tunc factæ sunt speciosæ genæ eius. Tunc enim castitas/& pudicitia/& uirginitas: quæ prius non fuerat: p ecclesiæ genas specioso decore diffusa est. Quæ tñ genarum species: idest pudicitiæ/& castitatis/turturibus comparatur. Turturum ferunt huiusmodi naturam esse: ut neq; masculus præter unam fœminam: adeat aliam: nec fœminam/plus q̄ unum patiatur marem: ita ut si accidat/altero intercepto/supesse alterꝝ: pariter cum coniuge/extinctus sit ei concubitus amor. Cōuenienter ergo similitudo turturis/aptatur ecclesiæ: q uel alterius uiri post Christum/cōiugium nesciat: uel q cōtinentiæ/& pudicitiæ/in ea tanq̄ turturum uolitet multitudo. Secundum hanc intelligentiam/etiam ceruicem sponsæ accipiamus. Quæ sine dubio/illæ intelligi debeant aïæ/quæ christi iugum suscipiunt: dicentis/suscipite super uos/iugum meum: quia iugum meum suaue est. Obædiētia ergo eius/ceruices eius appellantur. Ceruix ergo eꝰ speciosa facta est/sicut redimicula: & merito. Quā enim prius præuaricationis inobædiētia/turpem fecerat: nunc obædientia fidei: speciosam fecit: & pulchram. Ceruix ergo tua speciosa facta est: sicut redimicula. Ad utrunq; enim subauditur/speciosa facta est: sicut redimicula. Redimicula hic/dicit cōstrictiones/uel cōnexiones monilium: quæ in ceruicibus sedere solent: ex quibus deducitur/& descēdit per omnem collum/reliquus ornatus. Ipsi ergo ornamento qđ ceruicibus imponi solet: ceruicem sponsæ comparauit. Quod dictū/ita aduertimus. Ceruicem diximus subiectionem/& obædientiam dici/pro eo q quasi iugum Christi suscipiat: & fidei eius obædientiam præbeat. Ornamentum ergo ceruicis eius: quæ est obædientia: Christus est. Ipse enim prior/factus est obædiens usq; ad mortem: & sicut per unius Adæ: scilicet inobædiētiam: peccatores cōstituti sunt multi: ita & per unius obædientiam christi/dūtaxat: iusti constituentur multi. Ornamentum ergo/& monile ceruicis/ecclesiæ obædiētia Christi est: Sed & ceruix ecclesiæ: idest obædiētia eius/similis effecta est/obædientiæ Christi: quod est monile ceruicis. Magna ergo in hoc laus sponsæ est: magna ecclesiæ gloria: ubi imitatio obædientiæ eius/exequał obædientiæ christi/quem imitatur ecclesia. Hæc item ipsa species monilis: etiam in Genesi memoratur a Iuda patriarcha/Thamar nurui suæ: qñ cum ea quasi cum meretrice concubuit: data. Quod nō oibus patet mysterium. Intelligił per hoc/q Christus ecclesiæ: quam ex multoꝝ dogmatum prostitutiōe collegerat: futuræ perfectionis hæc dedit pignora: & istud obædiētiæ monile/ceruici eius imposuit. Similitudines auri facies tibi/cum distinctionibus argēti: quoadusq; rex sit in

recubitu suo. Supra diximus/ꝙ species dramatis li/
bellus hic ordinatus/psonarum imutatione contexi/
tur:& nunc ergo uident hæc/amici/uel sodales spō/
si/ad sponsam locuti: qui sm intelligentiam mysti/
cam(& ut supra iam diximus)aut angeli/uel ēt pro/
phetæ/aut patriarchæ possunt intelligi:non.n.tunc
solum/cum post baptismum Ioānis:in deserto ten/
tatus est a diabolo dn̄s : accesserunt angeli: & mini/
strauerūt ei:sed ante aduētum psentiæ corporalis/mini
strauerūt semper. Nam & lex disposita in manu/per
angelos dicit/mediatoris. Sed ad hebræos scribens
Apostolus:dicit:Si enim qui per angelos habitus est
sermo/factus est firmus. Ipsi ergo erant uelut aucto/
res:& procuratores appositi/paruulæ sponsæ : cum
pædagogo lege:donec plenitudo tempoꝝ ueniret:
& mitteret deus filium suum natum ex muliere: fa/
ctum sub lege: & adduceret eam sub auctoribus/ &
procuratoribus: & pædagogo lege: ut ipsius uerbi
dei oscula:doctrinam.s.uerbaq; susciperet. Ante ꝗ er/
go tempus hoꝝ adesset: in multis/ angeloꝝ ministe
rio/excolebatur sponsa:qui apparebāt tunc hoībus/
& loquebantur ea quæ res poscebat/& tempus. Nō
enim tu mihi ex aduentu saluatoris in carne:spōsam
dici:aut ecclesiam putes : sed ab initio humani gene/
ris/& ab ipsa constitutione mundi. Immo/ut Paulo
duce/altius mysterii huius originem repetam:ante ēt
constitutionem mundi. Sic enim dicit ipse:sicut ele/
git in Christo: ante constitutionem mundi: ut esse/
mus sācti/& imaculati/coram ipso in charitate:præ/
destinans nos in adoptionem filioꝝ: sed & in psal/
mis scribitur. Memento congregationis tuæ domi/
næ:quam congregasti ab initio. Prima etenim fun/
damenta cōgregationis ecclesiæ:statim ab initio sūt
posita. Vnde & Apostolus dicit ædificari ecclesiam
non solum/super apostoloꝝ fundamentum: sed ēt
prophetaꝝ. Inter pphetas aūt numeratur/& Adam:
qui magnum mysterium prophetauit in christo: &
in ecclesia/dicens. Propter hoc relinquet homo pa/
trem suum:& matrem suā: & adhærebit uxori suæ:
& erunt ambo in carne una. Euidenter enim de his
dictis eius/dicit Apostolus:Quia mysteriū hoc ma/
gnum sit. Ego autem dico in Christo/& in ecclesia:
sed & idem Apostolus cū dicit. Sic enim ecclesiam
dilexit:ut semetipsum trāderet pro ea:sanctificans la/
uacro aquæ: non utiq; ōndit eam prius non fuisse:
qūo enim dilexisset eam quæ non erat? Sed eam sine
dubio dilexit:quæ erat. Erat autem in oībus sanctis/
qui ab initio sæculi fuerant facti. Diligēs igitur eam:
uenit ad eam. Et sicut pueri sui cōmunicauerunt car/
ni/& sanguini:similiter & ipse particeps factus est eo/
rūdem:ac semetipsum pro eis tradidit. Ipsi enim erāt
ecclesia/quam dilexit: ut eā uel numerositate auge/
ret:uel uirtutibus excoleret:uel perfectionis charitate
de terris/transferret ad coelum. Ministrauerunt ergo
& pphetæ ab initio:ministrauerunt & angeli. Quid
enim aliud fiebat tunc cum apparuerūt tres uiri Ha/
bræ sedenti ad quærcum mambræ? Licet illa ange/
loꝝ species/plus aliquid ꝗ angelicum ōnderit mini/
sterium : nam trinitatis sibi mysterium prodebatur.
Hoc erat & in Exodo:cum angelus dn̄i/dicit in flam
ma ignis apparuisse Moysi in rubo. Cōtinuo autem
in subsequentibus dn̄s/& deus loqui in angelo scri/
bitur:& ipse deus eē Habraam/& deus Isaac/& deus
Iacob designatur. Quod quidam hæreticoꝝ legen/
tes:dixerunt. Deum legis:& prophetaꝝ:longe infe/
riorem esse/ꝗ Iesum Christum: & spm̄ sanctum:& eo
usq; impietatem suam pertēderunt:ut plenitudinem
quidem in Christo ponant:& in spiritu sancto. Im/
perfectionem uero/& īfirmitatem/in deo legis. Sed
hæc alias. Nunc autem nobis propositum est ōnde/
re/qūo sancti angeli qui ante aduentum Christi : ue/
lut paruulæ adhuc sponsæ/tutelam procurabant: ip
si sunt amici & sodales sponsi:qui ad eam dicere ui/
deantur. Faciamus tibi similitudines auri/cum di/
stinctionibus argēti:usq; quo rex sit in recubitu suo.
Indicāt ergo/ꝙ ipsi faciant sponsæ/nō aurum(neq;
enim habebant tale aurum quale dignum erat offer/
ri sponsæ)sed pro auro/similitudines auri se facere
promittunt. Et non unam similitudinem/sed mul/
tas. Ita etiam dicunt de argento:sed quasi hn̄tes licet
paruam argenti materiam promittunt ei se facere:nō
similitudines:sed distinctiones argenti:utpote/qui/
bus non tanta abundaret argenti materia:ut conne/
xum aliquid:& solidum opus/ex eo producere pos/
sent:sed distinctiones solas/ac signa quædam parua:
uelut puncta interfererent illi operi : quod ex auri si/
militudine faciebant. Hæc ergo amici sponsi/illi de
quibus supra diximus/sponsæ faciunt ornamenta.
Sed quid in his secreti cōtineatur:& quid elocutio/
nis nouitas ipsa parturiat:oīpotentis uerbi ac sponsi
patrē præcemur:ut ipse nobis arcani huius claustra
patefaciat:quo possimus non solum ad intelligēda
hæc illuminari:ueꝝ etiam ad proferenda:ac sm mē/
suram eoꝝ : qui lecturi sunt moderationem eloquii
spiritalis accipere. Auri specieꝫ/in multis sæpe ōndi/
mus/figuram tenere intelligibilis:& incorporeæ na
turæ:argentum uero uirtutem uerbi/ac rationis : sm
ꝙ/& dn̄s dicit per pphetam. Dedi uobis argentum/
& aurum:uos autem fecistis argentea & aurea Baa/
lim:ōndens per hæc & dicens:quia dedi uobis sen/
sum/& rationem : qua me deum & sentire possetis/
& colere:uos autem & sensum/& rationem:quæ in
uobis est:ad colenda dæmonia transtulistis. Sed &
eloquia dn̄i/eloquia casta: argentum igne pbatum.
& item in aliis/argentum ignitum/iusti lingua me/
moratur. Cherubin uero aurea dicuntur : qm̄ qdem
plenitudo scientiæ dei interptantur: sed & candela/
brum in tabernaculo testimonii aureū/ & solidum/
poni iubebat:quod mihi uidetur donum tenere na/
turalis legis:in qua lux sciētiæ habetur. Sed qd opus
est/multa congregare testimonia: cum in promptu
sit/scire uolentibus/in multis scripturæ locis hoc in/
dicari:quod aurum ad sensum/mētemq; reuocetur:
argentum uero ad uerbum/atq; eloquia referatur?
Nunc

Nunc ergo properemus ad contemplandum / quõ
modo secundum ea quæ præmisimus: amici sponsi / dicat se simi/
litudines auri facere sponsæ / cum distinctionibus ar/
genti. Videtur ergo mihi / q lex quæ per angelos di/
sposita est / in manu mediatoris: quãquidem umbram
habeat futurorum bonorum: non ipsam imaginem rerum:
& quæcunque contingebant illis / qui in lege referun/
tur: in figura / & nõ in ueritate contingebant: ista oia
similitudines auri fuerunt: nõ aurum uerum. Quod
scilicet / aurum uerum in illis / quæ icorporea sunt / &
inuisibilia / ac spiritalia intelligatur. Similitudo uero
auri / in quo non est ipsa ueritas: sed umbra ueritatis:
ista corporea / & uisibilia accipiãtur. Verbi gratia. Si/
militudo auri fuit istud tabernaculum manufactum:
de quo dicit Apostolus. Non enim / manufacta ista
introiuit Iesus exemplaria uerorum: sed in ipsum cœ/
lum. Ergo quæ in cœlis sunt inuisibilia / & incorpo/
rea illa sunt uera: ista autem quæ in terris uisibilia / &
corporea: exemplaria uerorum dicuntur esse: non uera.
Ista tñ sunt / quæ similitudines auri appellantur: in
quibus est & arca testamenti / & propiciatorium / &
Cherubin / & altare incensi: & mensa ppositionis / &
panes: sed & uelamen / & columbæ ac feræ / & altare
holocaustorum: & ipsum templum / atque oia quæ in le/
ge scripta sunt. Oia hæc similitudines erant auri: sed
& ipsum aurum uisibile / pro eo q uisibile erat: non
erat aurum uerum: sed similitudo erat illius ueri au/
ri inuisibilis. Istas ergo similitudines auri / fecerunt
sponsæ ecclesiæ / sponsi amici: angeli uidelicet / & p/
phetæ / qui ministrauerũt in lege: cæterisque mysteriis.
Hoc opinor / & Paulus intelligẽs: dicebat in religio/
ne angelorum in his quæ uult: frustra inflatus sensu car
nis suæ. Ois ergo iudaicus cultus: & religio: similitu
dines sunt auri. Cum autem cõuersus fuerit quis ad
dñm: & ablatum fuerit ab eo uelamen: tunc uidebit
aurum uerum: cuius auri ante q̃ adesset: & cognoscẽ
dum se præberet: similitudines fecerũt sponsæ amici
eius: ut ex illis similitudinibus cõmonita & puoca/
ta / ueri auri desyderium caperet. Hoc eni factum indi
cat Paulus cum dicit: hæc autem in figura cõtinge/
bãt illis: scripta autem sunt pp nos / in quos finis sæ/
culorum deuenit: sed de fine quidem / quod dicit Pau/
lus: non intelligas corporalem. Finis enim corpora/
lis / multos inueniet: pro quibus nõ sunt scripta hæc.
Neque enim huiusmodi de his recipient intellectũ: sed
finem sæculorum / perfectionem rerum itellige: quæ utique
Paulo / & similibus eius aduenisse: & propter ipsos
scripta hæc esse dicũtur: sed hæc in excursu diximus:
uolentes ostẽdere / quõ amici sponsi dicant ad spon/
sam / facere se ei similitudines auri / cum distinctioni/
bus argenti: per ea. s. quæ in lege / & prophetis per fi/
guras / & imagines / & similitudines / & parabolas /
scripta tradiderũt. Sunt tñ in his / & paruæ quædam
distinctiones argenti: indicia. s. sensus spiritalis uerbi:
& interptationis rõnabilis. s. & ualde rara / & exigua.
Ante aduentũ nanque dñi / uix sicubi prophetarum aliqs /
parum quid occulti sermonis aperuit (Verbi gratia)
ut Hesaias cum dicit: uinea dñi Sabaoth / domus Is/
rael est: & domus Iuda / nouella dilecta. Et iterum alibi.
Aquæ multæ / gẽtes multæ sunt: & Ezechiel nomi/
nans duas sorores: Oollam / & Oolibam: aliam Sa/
mariam distinguit esse: & aliam iudæam: & sicubi ta
lia quædam ipsis prophetis interptantibus aperian/
tur: iste distinctiones argenti dicuntur. Vbi uero sal/
uator / & dñs noster / Iesus christus aduenit: noua fa/
ciens oia / uerbo uirtutis suæ: in passiõe eius indicium
datum est: q ea quæ in absconditis tenebatur: & ar/
cana erant: in lucẽ proferẽtur: & ad manifestationem
uenient: per hoc q uelum templi / quo ad uisum san/
ctorum sancta arcana uelabantur: scissum est desursum
eius / usque deorsum: palam fore denuncians oibus: q
intrinsecus uidebatur obtectum: sic ergo illud quod
per angelos: & prophetas ministratum est: similitu/
do auri fuit: cum distinctionibus paruis / & exiguis /
argenti. Hæc autem quæ per ipsum dñm nostrum /
Iesum christum / tradita sunt: in auro uero / & argen/
to solido / collocata sunt. Hæc enim quæ per amicos
sponsi / facta est similitudo auri / cum distinctionibus
argenti: non in sempiternum mansura promittitur:
sed tempus ei statuitur ab illis ipsis dicentibus: usque
quo rex in recubitu suo. Cum enim recubans dor/
mierit ut leo / & ut catulus leonis: & post hæc suscita
uerit eum pater: & resurrexerit e mortuis: si qui fue/
rint conformes resurrectionis eius: iam non in simi/
litudine auri: idest non in rerum corporalium cultu ma
nebunt: sed uerum aurum ab ipsis percipiẽt credentes:
& sperantes non ea quæ uidentur: sed quæ non ui/
dentur: nec quæ in terris sunt: sed quæ in cœlis: ubi
Christus est in dextera dei sedens: & dicent quia & si
cognouimus Christum aliqñ / sm carnem: sed nunc
iam non nouimus. Non ergo iam distinctionibus
paruis argenti / sed in latitudinem / diffuso utentur ar/
gento. Audient enim / quia in illa auri similitudine /
petra quæ sequi dicitur: & potum populo præbere
Christus est: & mare baptismus est: & nubes spiritus
sanctus est: & mãna uerbum dei est: & agnus paschæ
saluator est: & sanguis agni / passio Christi est: & uelũ
quod est in sanctis sanctorum: quo diuina illa / & arca/
na tegebantur: caro eius est: aliaque munera ex eius re/
surrectione patebunt: non iam parua / ut prius distin
ctione: sed latissima expositione patefacta. Adhuc au
tem ut clarius fiat: quod dicitur: usque quo rex sit in recu
bitu suo: etiam de secũda Balaam prophetia: quæ de
Christo ita cõtinet proferemus. Orietur inquit stella
ex Iacob: & exiet homo de semine eius: & dominabi
tur gentibus multis. Exaltabitur Gog regnum eius:
& crescet regnum eius. Deus educet eum ex ægypto /
sicut gloria unicornis: & comedet gentes inimicorum
suorum: & crassitudines eorum medullabit: & iaculis suis
sagittabit eos recumbens ut leo requiescet / & sicut ca
tulus leonis. Quis suscitabit eum? Consydera ergo /
& ex his diligentius / & uide quõ ois similitudo au/
ri / usque ad extremum tẽpus ad recubitum regis. s. sta/
te memoratur. Post hæc ergo / exaltabitur Gog: idest

sup tecta regnum eius:cum uidelicet de terris ad coe/
lestia fuerit tecta trāslatum.Sed de his plenius/prout
dñs dedit/in numerorꝝ libro prosecuti sumus.Req/
ramus sane si etiam sanctis patribus ipsis & prophe/
tis:qui ministrauerunt uerbum ante aduentum dñi
nostri Iesu christi perfectionis huius/uerīqꝫ aut gra/
tia data sit/au tñ futura haec intellexerint:& in spiri/
tu uentura praeuiderint. Atqꝫ ob hoc/solum dixerit
dñs de Habraam:qa desyderauerit uidere diem eius/
& uiderit:& laetatus sit/ꝙ scilicet in spiritu futura ꝑ/
uiderit:& magis fortasse hoc ita esse/etiam ille sermo
confirmet/qui ait:multi iusti desyderauerunt uidere
quae uidetis:& nō uiderunt: & audire quae auditis/
& non audierunt: quāuis nec illis potuerit defuisse
perfectio ueniens ex fide.Quae enim nos facta credi/
mus:haec illi maiore cum expectatione futura crede/
bant.Sicut ergo ex aduentu christi credentes praete/
ritorꝝ fides:ita & illos futurorꝝ ad sūmam perfectio/
nis adduxit.Quod si ad unamquāqꝫ aīam referatur
expositio/uidebitur ꝙ donec paruula est adhuc aīa
& imperfecta:& sub tutoribus & ꝓcuratoribus po/
sita:siue doctoribus ecclesiae/siue angelis: q paruu/
lorum custodes esse dicūtur:& uidere semper faciem
patris:q in coelis est:similitudines auri fiunt ei: cum
non solidis/& fortibus alitur uerbi dei cibis:sed simi
litudinibus imbuitur:uelut si dicamus parabolis/&
exemplis docetur:pro quibus & ipse christus dicitur
aetate crescere/& sapiētia/& gratia apud deum/& ho
mines.In illis ergo similitudinibus imbuitur:& fiūt
ei paruulae distinctiones argēti.Aperiuntur enim in/
terdum/& his qui imbuuntur parua aliqua/& rara
de secretioribus mysteriis:ut desyderium concipiant
maiorꝝ.Neqꝫ enim desyderari quid potest:si penitus
ignoretur.Et incipientibus/& primis in eruditioni/
bus positis/sicut non sunt ad subitum cuncta pan/
denda: ita neqꝫ penitus abscondenda sunt spiritalia
mystica:sed ut ait sermo diuinus faciēdae sunt eis di/
stinctiones argenti:& scintillae quaedam spiritalis in/
telligentiae aīs eorꝝ initiandae sunt: ut gustum quo/
dāmodo desyderandae dulcedinis sumant/ne(ut di
ximus) si penitus ignoretur:nec oīno desyderet.Ve
rum ꝙ paruulam noīamus aīam: nemo ita accipiat
quasi ſm substantiam paruula dicatur:sed sicui deest
eruditio/& in qua est exiguus intellectus/ac minima
peritia:hanc paruulam dicimus aīam.Igitur haec fie/
ri conuenit/usqꝫ quo rex sit in recubitu suo:idest usqꝫ
quo in id proficiat huiusmodi aīa: ut capiat regem:
& habeat recumbentem in semetipsa: sic enim dicit
hic rex quia habitabo in eis:& inambulabo in eis:ꝓ/
fecto qui tātam uerbo dei cordis sui latitudinē prae/
bēt:ut etiam in eis deambulare dicatur:spatiis.Iam/
plioribus intelligentiae/agnitionisqꝫ diffusionis.Ita
ergo/& recubare dicitur in aīa illa sine dubio:de qua
ipse dñs dicit/per prophetam. Super quem requies/
cam:nisi super humilem/& quietum/& trementem
sermōes meos?Habet ergo rex iste/qui est sermo dei/
in illa aīa quae iam ad perfectum uenerit recubitum
suum:si tñ non sit in ea aliquod uitium:sed plena sit
sāctitate/plena pietate/fide/pace/oībusqꝫ uirtutibus.
Tunc enim delectat in ea recubare regem: & habere
recubitū.Ad hāc enim aīam dñs dicebat.Quia ego/
& pater meus ueniemus:& coenabimus cum eo: &
māsionē faciemus apud eum.Vbi ergo coenat chri/
stus cum patre:& ubi mansionem facit:quidni & re/
cūbit.Beata illius latitudo aīae:beata strata illius men
tis:ubi pater & filius/ut nō dubito/una cum spiritu
sancto recumbit:& coenat:& māsionem facit. Qui/
bus putas opibus:qbus copiis tales cōuiuae pascun/
tur?Pax ubi primus cibus est:humilitas simul appo/
nitur/ac patientia:mansuetudo quoqꝫ/& lenitas: &
quod sūmae ei suauitatis est/puritas cordis. Charitas
aūt in hoc conuiuio/principalem obtinet locum.Ta
li ergo modo etiam tertia expositione ad unāquāqꝫ
aīam referri posse uidebitur:quod ait. Similitudines
auri faciemus tibi cum distinctionibus argenti:quo/
adusqꝫ rex sit in recubitu suo.Nardus mea dedit odo
rem suum:siue odorē eius. In specie dramatis uidet
hoc ostendi:ꝙ post haec uerba ingressa sit sponsa ad
sponsum:& unguentis suis unxerit eū:ac miro quo/
dam genere quasi nardus quae prius odorē non de/
derat/cum esset apud sponsam/tunc dederit odorem
suum:cum corpus contigit sponsi: ut nō tam ille ex
nardo odorem:q̄ nardus ex ipso sumpsisse uideatur.
Si uero ſm hanc differentiam/quae in aliis inuenitur
exemplaribus/legimus.Nardus mea dedit odorem
eius: inuenitur adhuc aliquid diuinius: ut uideatur
unguentum hoc nardi quo unctus est sponsus:non
tñ suum/q nardo inesse naturaliter solet: sed ipsius
sponsi odorem coeperit:& ipsius odorem ad spon/
sam reportauerit nardus:ut in eo quo unxit eū odo/
rem sponsi ipsius unguenti munus acceperit:& hoc
sit quod dicere uideatur.Nardus mea qua unxi spō/
sum:regressa ad me/odorem mihi detulit sponsi: &
uelut supato naturali suo odore prae fragrantia spon
si ipsius/mihi detulit suauitatem.Haec habet histori/
ci dramatis explanatio. Sed ueniamus iam nunc ad
intelligentiam spiritalem.Ponamus hic sponsam ec/
clesiam in personam Mariae:quae decenter utiqꝫ dici/
tur afferre libram unguenti nardi pistici praeciosi: &
ungere pedes Iesu:& detergere capillis suis:& recipe
quodāmodo/ac recuperare per crinem capitis sui ad
semetipsam unguentum ex qualitate/ac uirtute cor/
poris eius infectum: & odorem non tam nardi per
unguentum q̄ ipsius uerbi dei ad se trahentem ꝑ ca/
pillos:quibus abstergebat pedes: & imposuit capiti
suo non tam nardi/q̄ christi fragrantiam: & dicere/
quia nardus mea missa in corpus christi/reddit mihi
odorem eius. Deniqꝫ uide quo haec ipsa referuntur.
Maria(inquit)attulit libram unguenti nardi pistici
praeciosi:& unxit pedes Iesu:& extersit capillis capi/
tis sui.Domus autem(inquit)tota repleta est odore
unguenti.Quid utiqꝫ indicat: quia odor doctrinae/
qui ꝓcedit de christo/& sancti spiritus fragrantia:re/
pleuit oēm mundi huius domum/ac totius ecclesiae
domum.

domum. Vel certe repleuit oẽm domum aiæ illius: quæ odoris christi suscepit participium: offerens primo fidei suæ munus uelut unguentum nardi: & recipiens ex hoc gratiam spiritus sancti/ & spiritalis doctrinæ fragrantiã. Quid ergo interest/ utrum in cantico canticorũ sponsa perungat unguento sponsum: an in euangelio discipula magistrum: & Maria Christum: sperãs (ut diximus) redire ad se ex hoc unguẽto odorem uerbi: & fragrantiam christi: ut eo ipsa dicat/ bonus odor sumus deo? Et qm̃ plenum fide fuit istud unguentum/ & præciosi affectus: ob hoc/ & Iesus testimoniũ reddidit ei dicẽs: bonum opus operata est in me. Sic ergo rursus in cantico canticorum post aliquanta amplectitur emissiones sponsæ: sicut hic opus Mariæ/ ait enim/ emissiones tuæ paradisus cum fructu pomorum: cyprus cum nardis: nardus cum crocis. Amplectitur ergo/ & in his emissiones/ ac munera spõsæ. Obseruauimus sane/ ꝙ in iis quæ nunc memorauimus pluraliter primo: postmodum singulariter nardum posuit: quod puto/ sm̃ illam rationem dictum: qa negociator regni coelorũ: plures primo Margaritas negociatur: usq; quo ad unam perueniat preciosam. Et forte quod dixit/ emissiões tuæ paradisus cũ fructibus pomorũ: illos indicat fructus cum nardis plurimis: quos asserimus ex istitutionibus/ & doctrina prophetica. Ex doctrina uero ipsius dñi nostri Iesu christi: emissiones nostræ/ & munera/ non plures habẽt nardos/ sed unam/ sed nunc redeamus ad eam quæ dicit. Nardus mea dedit odorem suum: & uide si possumus adhuc etiam hoc in loco intelligere præsenti/ ꝙ si quando ualuerimus itegre/ & decẽter exponere de deitate christi: uirtutẽq; eius/ ac maiestatem dignis assertionibus consignare: tunc fortassis merito dicet: uel ecclesia illa: uel aia illa/ quæ ita manifeste potuerit gloriã eius exponere. Nardus mea dedit odorem suum. Nec mirum uideri debet/ si Christus quẽadmodum fons est/ & flumen aquæ uiuæ: de quo procedunt: & quemadmodum panis est/ & uitam dat: ita & nardus est: & odorem dedit: & unguẽtum est/ quo qui uncti fuerint christi fiant: sicut dicit in psalmo. Nolite tangere christos meos. Et fortasse/ sm̃ illud quod dicit Apostolus. His qui exercitatos hñt sensus ad discretionem boni uel mali: singulis qbusq; sensibus aiæ/ singula quæq; christus efficitur. Iccirco enim/ & uerũ lumen dicit: ut habeant oculi aiæ quo illuminẽtur. Iccirco & uerbum: ut habeant aures quod audiant. Iccirco & panis uitæ: ut habeant gustus aiæ quod degustet. Iccirco ergo/ & unguentum/ uel nardus appellatur: ut habeãt odoratus aiæ fragrantiam uerbi. Iccirco & palpabilis: & manu tractabilis: & uerbum factum dicitur: ut possit interioris aiæ manus contingere de uerbo uitæ. Hæc autem oia unum/ atq; idem est uerbum dei: quod per hæc singula affectibus orationis cõmutatum nullum aiæ sensum/ gratiæ suæ relinquat expertem. Alligamentũ guttæ fratruelis meus mihi in medio uberum meorũ manebit: siue cõmorabit. Eiusdem adhuc uerba sponsæ sunt ad adolescentulas/ loquentis. Prius quidem dixerat: quia nardus sua dedisset ei odorem sponsi: & quia per unguẽtum quo unxerat eum: odoris eius fragrantiam recepisset: nũc autem ait/ fraternus meus mihi guttã redolet: Et hãc nõ diffusam/ neq; ut libet dispersam: sed colligatam/ & constrictam: quo. s. odor ipsius suauitatis densior reddatur/ & uehementior. Et hic inquit/ cum talis sit in medio uberum meorũ demoratur: & cõmanet: & requiem/ ac mansionem suam facit in loco pectoris mei. Verum quod nunc proximum cognominauit eum fraternum suum sponsa: & nois huius appellatione per totum pene libelli textum frequẽter utitur: dignum puto: ut prius requiramus appellationis ipsius causam: & quid/ uel unde fraternus dicitur: exponamus. Fraternus appellatur fratris filius. Requiramus quis sit primo frater sponsæ: cuius hic filius habeatur: uide si possumus dicere/ sponsam quidem esse ex gentibus ecclesiam: fratrem uero eius priorem populum: & fratrem idicat utiq; seniorem. Quia ergo ex illo populo christus/ sm̃ carnem nascitur: ob hoc ab ecclesia gentium fratris filius appellat. Quod ergo ait/ alligamentum guttæ fraternus meus mihi: corporeæ natiuitatis eius indicat sacramẽtum: Videtur enim quodãmodo alligamentum esse: & uinculum quoddam aiæ corpus: quod alligamẽtum guttæ in christo diuinæ uirtutis/ ac suauitatis astringitur. Si autem ad unamquãq; aiam quæ dicta sunt referũtur: alligatura guttæ dogmatum cõtinentiae: & constrictio diuinarũ sniarũ: ac nodositas intelligitur. Innexæ enim sibi inuicem sunt fidei rationes: & uinculis ueritatis astrictæ. Deniq; & lex mundum dicit esse omne uas quod alligatum est: imũdum uero/ quod solutum fuerit/ & non ligatum: cuius rei hæc profecto figura erat: q; christus in quo nunq̃ fuit ulla immunditia peccati: alligamẽtum guttæ dicit. Et ideo aia non debet contingere aliquid dissolutum: & qd' non sit rõne subnixum: & dogmatum ueritate constrictum: ne imunda fiat. Qui enim imundum contigerit imundus erit sm̃ legem. Cõtinget nãq; eum sensus irrationabilis/ & alienus a sapientia dei: & faciet eum imundum. Vide autem si forte filium dei in carne guttam dictum: & quasi breue aliquid/ & exiguum noiatum possumus accipere: sicut & Daniel de eo dicit. Lapidem paruum de mõte excisum sine manibus & post hæc mõtem magnum: uel sicut in libello. xii. prophetarũ nihilominus gutta quidem futura dicitur quæ congreget populum. Est ergo & in populis ita scriptũ. Et erit ex gutta populi huius congregatus/ congregabitur Iacob. Decebat enim eum qui ueniebat congregare/ nõ solum Iacob: sed & oẽs gentes: quæ sicut propheta dicit/ reputatæ sunt tanq̃ gutta ex situla: exinanientem se diuinitatis forma esse ipsum ut guttam: & sic uenire ad congregandam guttam gentium: & guttam nihilominus reliquiarũ Iacob. Sed & in. xliiii. psalmo dicitur ad dilectũ: cui etiam ipse psalmus ascribit. Myrrha/ & gutta/ & casia

a uestimentis tuis: A uestimentis ergo uerbi dei/quæ est doctrina sapiētiæ/procedit myrrha mortis/dūtaxat idicium pro humano genere susceptæ. Gutta (ut supra diximus) exinanita diuinitatis forma seruilis formæ suscepta dignatio. Casia quoq/qm̄ id genus herbæ aquis indesinētibus nutriri dicitur/ & coalescere/redēptionem humani per aquas baptismi indicat datā. Sic ergo alligaturā guttæ fraternum suum sponsa tanq̄ nuptiali dramate loquēs: inter medium uberum suoꝝ cōmorantem dicit. Vbera/ut superius iam diximus/principale cordis aduerte in quo ecclesia Christum/uel aīa uerbum dei desyderii sui uinculis alligatum tenet: & astrictum. Siqs enim uerbum dei toto affectu in corde suo: & toto amore constringit: ipse solus poterit odorem fragantiæ eius/ & suauitatis accipere: Botrus cypri fraternus meus mihi: in uineis engaddi. Quantum ad litteræ ipsius explanationem habet aliqd ambiguum: ꝙ ait/botrus cypri fratruelis mihi: quia & uua florens cyprus appellat: & species quædam extrinsecus uirgulti est quæ cyprus dicit/ferens etiam floridum quēdam fructum/ in modum florētis uuæ prolatum. Sed uidetur magis ad fructum uitis respicere sermo: qm̄ quidem uineaꝝ engaddi facta est memoria. Engaddum autem ager terræ iudææ est non tantum uineis: quantum balsamis florens. Hic ergo erit historicus sensus sponsæ loquentis/ad adolescētulas: ut intelligatur dicēs. Primo qdem nardus mea/odorem mihi sponsi mei reddit: secundo uero alligamētum guttæ effectus est fratern⁹ meus mihi: demorās iter media ubera mea: tertio/botrus cypri ex uineis engaddi: superans omne quicquid est in odoribus/ & floribus/ suauitatis: quo.s. audientes hæc adolescentulæ magis/ac magis ad claritatem sponsi concitentur/ & amorem: iccirco autem singulatim/ & per ordinem: primo nardum suam: deinde guttam: post hæc etiam botrum cypri noiat: ut per eos gradus quosdam profectus doceat charitatis. Sed uideamus iam quid spiritalis habeat intellectus. Siquidem hic qui appellatur botrus/ ad fructum uitis referendus est. Verbum dei accæpimus sicut sapiētiam/ & uirtutem/ & thesaurum scientiæ: aliaq multa: ita & uitem ueram dici. Sicut ergo his quibus efficitur sapiētia: & scientia/non ad subitum: sed per profectus quosdam/ & gradus: pro studiis/ & intentione/ac fide eoꝝ: qui ei uel in sapientia/ uel in scientia uel in uirtute participantur: sapientes eos/ & scientes reddit/uigētesq uirtutibus: ita & in quibus uitis uera efficitur: nō eis ad summum maturos botros producit/ & dulces: nec repēte eis efficit uinum suaue: & lætificans cor hominis: sed primo producit eis suauitatem tm̄modo odoris/ in florem. Botrus hic florens esse memoratur in uineis engaddi: ut gratia fragrātiæ ipsius imitet in initiis animæ: ut post hæc pati possit acerbitatē tribulationum/ & tētationum: quæ propter uerbum dei/credentibus excitantur: & ita demum maturitatis eius dulcedinē præbet: usq dum perducat eos ad torcularia ubi effunditur sanguis uuæ: sanguis noui testamēti: qui bibatur in die festo/in supioribus: ubi stratum magnum paratum est. Sic ergo per singulos hos ꝓfectus graduum/ incedere oportet eos qui per sacramentum uitis: & botrum cypri/initiati/ad perfectionem feruntur: & calicem noui testamenti ab Iesu susceptum/bibere cōtendunt. Quod si cyprus/sui generis arbor accipiendus est: cuius fructus/etiam flos/non tantum odoris suauitatem: quantum & uim calefaciendi/ac fouendi/dicitur possidere: illa sine dubio accipitur sponsi uirtus q̄ incalescūt aīæ erga fidem eius/ & charitatem: quæ contingebat eos qui dicebant. Nonne cor nostrum erat ardens intra nos: cum adaperiret nobis scripturas? Vel certe qm̄ de uineis engaddi/ botrus hic florens noiatur esse. Engaddi autem interp̄tatur oculus tentationis meæ. Siquis est qui intellectum habere potest: q̄uo tentatio est uita hominis super terram: & intelligit: q̄uo quis in deo eripitur a tentatione: & qui agnoscit qualitatem tentationis suæ: ita ut possit de ipso dici: Quia in his oībus nō peccauit labiis suis coram deo: huius botrus cypri de uineis engaddi/efficitur uerbum dei. Obseruandum tamen est/ꝙ uerba sponsæ ita referuntur: ut & nardus/ & alligamentum guttæ/ & botrus cypri ei ipsi soli sint: utpote quæ in hos iam profectus ascenderit. Sola enim perfecta anima est: quæ ita habeat purum/ & purgatum odoramentum sui sensus: ut possit nardi/ & guttæ/ & cypri/ex uerbo dei procedentis/fragrantiam capere: & gratiam diuini odoris haurire.

LIBER TERTIVS.

CCE Es speciosa/proxima mea: ecce es speciosa: oculi tui columbarum. Secundo iam spōsus cum sponsa in uerbo/colloquioq miscetur. Et primo qdem sermone inuitauit eam ad hoc/ut cognosceret semetipsam: dicens ei/ ꝙ bona quidem esset inter mulieres: sed nisi cognosceret semetipsam: certa quæq pateref: & quasi quæ uelociter ad agnitionem sui: sensu/ intellectuq cucurrerit: comparat eam equis suis/uel equitatui: quibus obtinuerit currus Pharaonis: simul & genas eius pro isigni uerecundia/ & conuersationis pernicitate turturibus cōparat: ceruicemq eius/ornamentorum redimiculis. Nunc autem iam speciosam profitetur eam: & speciosam/non sicut prius in mulieribus tm̄: sed quasi ꝓximam sibi: & adhuc in maius titulum laudis extollit: & affirmat: quia non tantum cum proxima est ei: speciosa sit: sed & si contingat ei absentē esse: etiam sic speciosa sit. Hoc enim indicatur in eo ꝙ cum dixisset: ecce es speciosa/ꝓxima mea: addit post hæc absolute/ & sine ulla adiunctione: ecce es speciosa. Sed in supioribus non laudauerat uisum eius: credo qa nondum ad intuitum profecerat spiritalis intelligentiæ. Nunc ergo ait/oculi tui columbaꝝ. Grandis in hoc profectus eius ostenditur: ut quæ prius tm̄/speciosa in mulieribus dicta est: nunc ut ꝓxima/speciosa dicatur ex ipso sine dubio sponso/splendorē decoris accipiens:

accipiens/ut semel ab ipso/sumpta pulchritudine:et
si accidat ei/paululum sponsi absentiam pati: nihil/
ominus pulchra pmaneat. Quod autem oculi eius
comparantur colūbis:ob hoc,pfecto contingit:quia
diuinas scripturas non iam sm litteram/sed sm spiri/
tum intelligat:& aspiciat in eis spiritalia mysteria. Co
lumba enim/indicium est spiritus sancti. Spiritali er/
go sensu intelligere legem/& prophetas:hoc est/ocu/
los columbæ hrē. Et hic gdem/columbæ oculi eius
appellantur:in psalmis uero huiusmodi aīa/pennas
sibi dari columbæ desyderat:ut uolare possit in intel
lectum spiritalium mysterioꝝ:& requiescere in atriis
sapientiæ:sed & si dormire quis possit:hoc est collo/
cari/& requiescere in medio fortium: atq; intelligere
fortium uirtutes:& cognoscere diuini iudicii causas:
non solum pēnæ columbæ qbus in spiritalibus in/
tellectibus uolet:pmittuntur ei:sed deargentatæ pē/
næ.i.uerbi/& rōnis ornamento decoratæ. Scapulæ
quoq; eius/in specie auri fieri dicuntur:ubi cōstantia
fidei/& dogmatum stabilitas indicatur pfectoꝝ. Er/
go si caput esse christus dr:nihil puto absurdum ui/
deri:si & oculi eoꝝ qui sm interiorem hoiem/spirita
liter intelligūt:& spiritaliter diiudicant: spūs sanctus
esse dicantur. Et ob hoc fortassis in lege sicut agnus
positus est:per cuius hostiam/populus purificaretur
in pascha: ita & columbæ positæ sunt:qbus purifi/
catur homo/ingressus hunc mundum. Sed & de eo
nunc dicere:& hostiaꝝ qualitates discutere:longior
uidetur excessus:& proposito operi/minime conue
niens. Hæc autem memorasse sufficiat pro eo/ꝙ p̄/
sens sermo continet:oculi tui columbæ: quasi dice/
ret/oculi tui spiritales sunt:spiritaliter uidentes:spiri/
taliter intelligentes. Potest adhuc,pfundiore fortas/
sis sacramento/quod dixit. Ecce es speciosa/proxima
mea:intelligi de præsenti sæculo dictum:qa speciosa
quidem sit/& hic ecclesia:cum,pxima est christo: &
cum imitatur christum. Quod uero iterauit/& dixit:
ecce es speciosa:potest ad futurum sæculum pertine/
re:ubi iam nō solum imitatione: sed ipsa sui pfectio/
ne formosa est/&speciosa:& ibi dicat esse oculos eius
columbaꝝ:ut duoꝝ oculoꝝ columbæ duæ/intelli/
gantur esse filius dei:& spiritus sanctus. Et ne mireris
si columba simul dicatur:cum uterq; similiter aduo
catus dicatur:sicut Ioānes euangelista declarat:spiri/
tum qdem sanctum dicens paraclitum:quod est ad/
uocatus: & de Iesu christo/nihilominus in epistola
sua dicit:qa ipse sit aduocatus apud patrem pro pec/
catis nostris. Sed apud Zachariam prophetam/duæ
oliuæ ad dexteram/& ad sinistram candelabri posi/
tæ:unigenitum nihilominus/& spiritum sanctum
designare credunt. Ecce es bonus fraternus meus:&
qdem ecce es speciosus:cubile nrm umbrosum. Nūc
primum/uidet attentius īspexisse sponsi sui pulchri/
tudini spōsa:& consyderasse illis oculis qui colūbæ
dicti sunt:decus/& spēm/uerbi dei. Quia re uera nō
potest prius pspici/nec agnosci: quanta sit in uerbo
magnificētia:nisi prius oculos quasi colūbæ.i.intel/
ligentiam spiritalem accipiat. Cōmune autem cubile
sibi/quod dicit esse cum spōso:corpus hoc mihi ui/
detur indicari aīæ:in quo adhuc posita:digna habi/
ta sit asciscí ad cōsortium uerbi dei:idq; umbrosum/
utpote nō aridum/sed fructuosum memorat:& tan/
q̄ densitate boni opis nemorosum. Sed hæc spon/
sa dicit/aīa dūtaxat: quæ colūbæ iam oculos habet.
Hi uero qui tm̄modo credunt sponso:non tñ pspi/
cere potuerūt in uerbo dei/quanta sit pulchritudo:
dicunt & uidimus:& nō hēbat speciem/neq; deco/
rem/sed species eius indecora/& deficiens/præ filiis
hoium. Quæ autem bene profecit:& supergressa est
adolescentulaꝝ:& octoginta concubinaꝝ: & .lx.re/
ginaꝝ ordinem:ista aīa potest dicere:ecce es decorus
fraternus meus/& qdem speciosus. Sed & si adhuc
in corpore positus/intelligam dēsitatem spiritalium
sensuum/intelligentiam scripturaꝝ diuinaꝝ: tā cre/
bra opacitate contextam:ut rapidior æstus qui mul/
tos solet adurere: & arefacere fructus eoꝝ: ne tamen
penetrare nō possit:nec ulla uis tentationum fidei in
germen arefacere:tūc possum dicere: qa cubile nrm:
quasi cōmunem sibi cum sponso/corporis sui indi/
cans esse locum:ad illam similitudinē dcm̄ intellige:
qua & Paulus dixit:qa corpora nr̄a/membra christi
sunt. Cum enim dicit corpa nostra:quasi sponsæ/id
esse corpus ōndit. Cum uero membra christi memo
rat:eadem corpora/etiam sponsi esse corpus indicat.
Hæc ergo corpora/si umbrosa sint(ut supius dixi/
mus)bonis dūtaxat operibus referta: & spiritalium
sensuum densitate cumulata:de his talibus dici pōt.
Per diem sol nō uret te:neq; luna p noctem. Iustum
nāq; tentationis sol non adurit regescentem sub um
bra uerbi dei. Iste enim sol quī adurit iustum:non est
laudabilis: sed ille magis qui se transfigurat in ange/
lum lucis. Bonus ergo/& decorus dicitur fraternus:
& quanto magis inspici potuerit oculis spiritalibus:
tanto speciosior inuenit/& pulchrior: qa nō solum
illius species/& pulchritudo/mirabilis apparebit:ue/
rum & inspiciēti atq; intuenti eum/decus ingens/&
spēs formæ noua/ac mirabilis oriet:sm illud quod
Apostolus/uerbi dei itnens pulchritudinē:dicit. Nā
etsi is q foris est/hō noster corrumpit:sed q itus est/
renouat de die/in diem:merito ergo talis hæc aīa cō/
mune hēt cubile cum uerbo/corpus suum. Peruenit
enim diuina uirtus usq; ad corpis grām: cum in eo
uel castitatis donum/uel cōtinētiæ/alioruq; bonoꝝ
opeꝝ collocat grām. Consydera sane/ne forte possit
etiam illud corpus quod assumpsit Iesus:cōmune ei
cum spōsa cubile noīari:qm̄ qdem uidetur per ipm/
ecclesia christo esse sociata: & participium uerbi dei
capere potuisse:sm qd mediator dei/& hoium dici/
tur: & sm ꝙ Apostolus dicit: quoniam in ipso ha/
bemus accessum per fidem/in spe gloriæ dei. Tigna
domorum nostrarum/cædri: trabes nostræ cypres/
si. Videtur ab sponso responderi ad gratiam eorum/
quæ dicta fuerunt prius ab sponsa: quibus edoceat
eam/cuiusmodi sint tecta ista cōmunia: & qualis in

eis materia cõtignationis habeatur. Hæc habet historica narratio. Videtur aũt ecclesia describi a Christo: quæ est domus spiritalis/ & domus dei: sicut docet Paulus dicens. Si aũt tardius uenero/ ut scias/ quomodo te oporteat in domo dei cõuersari: quæ est ecclesia dei uiui: colũna/ & firmamentum ueritatis. Si ergo ecclesia/ domus dei est: quia oĩa quæ habet pater: filii sunt: ecclesia/ domus filii dei est. Frequenter aũt/ & plurali numero appellãtur ecclesiæ: ut ait ibi. Nos talem cõsuetudinem non habemus: neq; ecclesiæ dei. Et iterũ/ scribit ecclesiis Gallitiæ Paulus: ꝙ Ioannes septem ecclesiis. Sunt ergo siue ecclesia/ uel ecclesiæ: domus sponsi/ & sponsæ: siue aiæ uerbi: domus: in quibus tigna sunt cædrina. Legimus etiam quasdam cædros dei: super quas uinea quæ translata est de ægypto: extendisse dicitur traduces/ siue arbusta sua: sicut ait in psalmis: Operuit montes umbra eius: & arbusta/ cædros dei. Euidenter igitur per quædam: ecclesia/ cædri dei nominatur. Cum ergo dicit sponsus: tigna domorũ nostrarum cædri: intelligere debemus cædros dei: esse eos qui ecclesiam cõtegunt: & esse aliquos horũ ualidiores/ qui trabes appellantur. Et puto/ ꝙ cõuenienter hi qui episcopatũ bñ ministrãt: in ecclesia trabes dici possunt: qbus sustẽtatur/ & tegitur omne ædificium: uel ab imbrium labe: uel ab arboribus solis. Secũdo aũt horũ loco/ tigna præsbyteros appellari: & trabes quidem dici cypressos: qbus & fortitudo robustior: & odoris suauitas inest: per quod & in operibus solidũ: & in doctrinæ gratia/ fragrãtem designat episcopũ. Similiter aũt & tigna/ cædros appellauit: ut per hoc/ incorruptionis uirtutis/ & odoris/ scientiæ christi: plenos designaret debere esse præsbyteros: ego flos campi: & lilium conuallium: sicut lilium in medio spinarũ: ita ꝓxima mea in medio filiarũ. Hæc ille qui sponsus/ & uerbũ: & sapientia est: de semetipso/ & de sponsa/ ad amicos/ ac sodales suos loqui uidet̃: sed sm ꝓpositæ expositionis ordinẽ: christus hæc/ de ecclesia loqui intelligẽdus est: & ipse dicere se florem esse campi: & lilium cõuallium. Cãpus/ planities terræ dr̃: cui cultura adhibet̃: & excolitur ab agricolis: cõualles uero saxosa magis: & inculta indicat loca. Possumus aũt & campum illum/ itelligere populum: qui per ꝓphetas colebatur/ & legem: conuallem uero saxosum/ & incultũ gentium locum. Spõsus ergo hic in iudæorũ populo flos fuit. Sed quoniam neminem ad perfectum adduxit lex: iccirco in illo/ non potuit uerbum dei ad florem proficere: & ad perfectionẽ fructuum peruenire. In ista tamen cõualle gentium/ effectus est lilium: cuiusmodi aũt lilium: tale sine dubio: quale & ipse in euangeliis dicit: ꝙ pater coelestis uestit. Et neq; Salomon/ in omni gloria sua idutus/ sicut unũ ex istis. Fit ergo lilium in hac conualle sponsus: in eo ꝙ uestiuit eum pater coelestis tali uestimento carnis: quale/ nec Salomon in omni gloria sua habere potuit. Non enim Salomon habuit absq; concupiscentia uiri: & concubitu mulieris imaculatam: & nulli prorsus peccato obnoxiam carnem. Sed & causam cur is qui in campo flos fuerat: uoluerit esse in conuallibus lilium/ uidetur ostẽdere. Cum enim multo tempore flos fuisset in campo: nullũ dicit ex ipso campo florem/ ad imitationẽ sui/ ac similitudinem/ processisse. Vbi uero factus est in cõuallibus lilium: continuo ẽt efficitur/ ꝓxima eius imitatiõe/ ipsius lilium: ut operæprecium: fuerit/ qm̃ ipse effectus est lilium: ut ẽt ꝓxima sua: idest unaquæq; aia quæ ei approximat: & exemplum eius/ imitationẽq; sectatur: lilium fiat. Quod ergo ait. Sicut lilium in medio spinarũ: ita ꝓxima mea in medio filiarũ: accipiemus ecclesiam gẽtium dici: ꝙ uel e medio infidelium: & nõ credentium: quasi ex spinis emerseri: uel ꝓpheticorũ circunstrepentium se morsibus in medio spinarum posita dicat. Quod & magis uidebit̃ uerisimile: pro eo qđ dicit: ita ꝓxima mea in medio filiarũ: non enim filias appellasset illas animas/ quæ nunq̃ oĩno uenerũt ad credendum. Omnes ergo hæretici primo ad credulitatem ueniunt: & post hæc ab itinere fidei/ & dogmatum ueritate dei declinant: sicut & Ioannes apostolus in epistola sua dicit. Quia a nobis exierunt: sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis: ꝑmansissent utiq; nobiscum. Possumus autem & ad unãquanq; animam id referentes: huic quidem animæ quæ pro simplicitate sui/ & planitiæ/ uel æquitate campus dici potest: florem/ fieri uerbum dei: & initia bonorum operum docere. His uero qui ꝓfundiora iam quærunt: & demersiora scrutantur: quasi in conuallibus: uel pro claritate pudicitiæ/ uel pro fulgore sapientiæ/ efficit̃ lilium: ut & ipsi fiant lilia erũpentia de medio spinarum: idest pungentes cogitationes/ & solicitudines sæculares: quæ spinis in euangelio comparatæ sunt. Sicut arbor mali/ inter ligna syluæ: ita fraternus meus inter medium filiorum. In umbra eius concupiui/ & sedi: & fructus eius dulcis in faucibus meis. Decuit quidem sponsum: & de semetipso dicere: quid esset in campo: quid etiam in cõuallibus: & de sponsa quæ esset: uel qualis inter cæteras filias haberetur. Sponsam uero ad hæc respondentem: non conueniebat de semetipsa aliquid dicere: sed effici totam erga admirationem sponsi: & ipsius laudibus inhærere. Comparat ergo eum/ arbori mali. Sed ne ex similitudine sermonis/ simpliciores aliqui arborem mali/ malam arborẽ putent: & a malitia dictam: dicamus nos arborem meli: græco quidem nomine utentes: sed simplicioribus quibusq; latinorũ plus notiore/ q̃ mali. Meli⁹ est enim ut grãmaticos offendamus: q̃ legẽtibus/ scrupulũ aliqđ in ueritatis explanatione ponamus. Cõparat igit̃ eum arbori mali: sodales uero eius/ reliqs arboribus syluæ. Sed sponsum/ ita arbori huic mali similẽ dicit: ut ẽt concupisse se dicat/ sub umbra eius sedere: fructumq; eius dulcem sibi effectum in faucibus asseueret. Et hæc adolescentulas loqui uidetur: sicut & sponsus locutus est prius ad sodales suos: sed nunc uideamus sm mysterium/ quos dicat sponsa filios: inter

quos tanq̃

quos tanq̃ arborem mali/præcellere reliqua syluæ li/
gna afferat spõsum:& uide si possumus sm̃ ea quæ
in superioribus/de filiabus/& spinis/dupliciter expo
suimus:ita hic etiam filios:uel eos qui aliqñ fuerunt:
& non sunt:uel multitudinem cœlestium ministro/
rum/dictos esse:intelligere. Ad oẽs enim in initio p/
tinet illud quod scriptum est. Ego dixi dii estis:& filii
excelsi oẽs. Sed differentia intercessit per hoc: quod
ait. Vos autem ut hoies moriemini: & sicut unus de
principibus cadetis. Sed & illud in hoc respicit: qm̃
quis in nubibus æquabitur dño:aut quis assimilabi
tur ei/inter filios dei? Sicut ergo arbor mali/inter reli
qua ligna syluæ:sic est sponsus/inter reliquos filios:
hñs fructum qui non solum sapore:oẽs/sed & odo/
re præcellat:& duos aiæ sensus.i.gustum/& odora/
tum efficiat. Diuersis nãq; copiis mensam nobis p/
parat sapientia:in qua nõ solum panẽ uitæ apponit:
sed imolat carnes uerbi:& non solum miscet in crate
re suum uinum:sed & mella odorata satis adhibet/&
dulcia:quæ nõ in ore/& labiis suauitatem reddant:
sed & interioribus tradita faucibus:dulcedinem ser/
uent. Possumus aũt ligna syluæ/accipe eos angelos
q uniuscuiusq; hæreseos auctores/fautoresq; uiri fuit/
extitisse:ita ut uideat ecclesia/comparans suauitatem
doctrinæ christi/ad asperitatem hæreticorum dogma/
tum:ac sterilem/infructuosamq; doctrinam dicere:
mella qdem suauia/& dulcia esse dogmata ecclesia/
stica: quæ in christi ecclesia pdicantur. Lingua uero
syluæ/esse ea quæ diuersis hæreticis affirmantur. Et
de istis uidebit infructuosis lignis syluæ dici: quod
in euãgeliis scriptum est. Ecce iam securis ad radicem
arboris/posita est. Ois ergo arbor quæ non facit fru
ctum bonum:excidet: & in ignem mittetur. Frater/
nus ergo sponsæ est/ut arbor meli/in ecclesia sponsi:
cæteri uero hæresiarchæ/tanq̃ infructuosa ligna syl/
uæ/diuino iudicio ut securi excidenda: & in ignem
mittenda. Igit in huius meli umbra/concupiscit spõ
sa residere:uel (ut diximus) in protectiõe filii dei:uel
aia refugiens oẽs reliquas doctrinas: & adhærẽs uni
soli uerbo dei:cuius etiam dulcem habeat fructũ me/
ditando.s.indesinenter legem dei:& semper eam ue/
lut mundum aial/ruminando. Verum de appellatione
umbræ istius/sub q̃ sedere concupisse se dicit ecclesia:
non puto absurdum:si ea quæ iuenire possumus in
scripturis diuinis/pferamus in medium: ut quæ sit
umbra meli huius/dignius/& diuinius agnoscatur.
Ait Hieremias in lamentationibus. Spiritus uultus
nři:Christus dñs/compræhensus est in corruptioni/
bus nostris:cui diximus: in mẽbra eius uiuemus in
gentibus. Vides ergo qũo spiritu sancto pmotus p/
pheta/uitam de umbra christi pberi gẽtibus/dicit. Et
qũo non uitam nobis pbeat eius umbra: cum & in
cõceptu corpis illius/ad Mariam dicatur: Spũs san/
ctus ueniet sup te:& uirtus altissimi obumbrabit tibi.
Si ergo obũbratio fuit altissimi/in conceptu corpis
eius:merito umbra eius/uitã gentibus dabit. Et me/
rito sponsa/eius ecclesia/sub meli umbra sedere con/
cupiscit: sine dubio/ut uitæ/quæ est in eius umbra
particeps fiat. Reliquorum uero lignorum syluæ/umbra
talis est:ut qui sedent sub ipsa: sedere uideatur in re/
gione umbræ mortis. Sed adhuc ut magis/ac magis
planior reddatur locus:qui habetur in manibus:re/
quiramus qũo Apostolus dicat. Legem umbram ha
bere futurorum bonorum:& oia quæ uel de diebus festis/
uel sabbatis:uel neomeniis scripta sunt:umbram esse
memorat futurorum bonorum:in his.s.quæ sm̃ litteram
gerebantur:& qũo oẽm ueterum culturam exẽplar/
& umbram/pnunciet esse cœlestium. Quod utiq; si
ita est:oñduntur sub umbra legis sedisse oẽs qcunq;
sub lege erant:& umbram magis ueræ legis hẽbant.
Nos autem alieni sumus ab umbra eorum:qm̃ non su/
mus sub lege: sed sub gratia: sed quãuis non sumus
sub umbra illius: quam legis littera faciebat: sumus
tñ sub umbra meliore. In umbra eni christi uiuimus
inter gentes. Et est profectus qdam de umbra legis/
uenire ad umbram christi:ut quia christus est uita/&
ueritas/& uia:efficiamur primo in umbra uiæ: & in
umbra uitæ:& in umbra ueritatis:ut compræhenda
mus ex parte: & in speculo/ac in ænigmate: ut post
hæc/si icedamus per hãc uiam quæ est christus:quo
peruenire possimus in hoc/ut facie/ad faciem comp/
hẽdamus ea quæ prius quasi in umbra/& in ænig/
mate uideramus. Non enim quis poterit ad illa quæ
uera sunt/& pfecta/peruenire:nisi prius desyderaue/
rit/& concupierit in hac umbra residere. Sed & Iob/
oẽm hoium uitam/dicit eẽ sup terram:credo pro eo
q anima/in hac uita uelamẽto huius crassi corporis
obumbrat. Oẽs ergo qui in hac uita sunt:necesse est
in umbra quadã esse:sed alii qdem sunt sedẽtes in re/
gione umbræ mortis: hi profecto qui non credunt
christo. Ecclesia uero cũ fiducia dicit. In umbra spon
si concupiui/& sedi:q̃uis certe fuerit tps quo potue/
rit/quis sub umbra legis residẽs:defendi a duritia ar/
boris/& æstus. Sed trãsiit illud tempus. Veniẽdum
est nunc ad arboris meli umbram:& quãuis diuersa
quis utatur umbra:uidetur tñ omnis anima/donec
in præsenti uita est:umbram hẽre necessariam. Pro/
pter illud credo ardorem solis:qui cum exortus fue/
rit:continuo semen qd' in alta radice demersum est/
arescit:& deperit. Sed hunc ardorem tenuiter qdem/
legis umbra propellit:christi uero umbra/in qua nũc
in gentibus uiuimus.i.incarnationis eius fides auer/
tet penitus:& extinguet. Ille enim adurebat ambulã/
tes sub umbra legis/tpe passionis christi:sicut fulgur
uisus est cecidisse de cœlo: q̃uis etiam huius umbræ
tps in finem sæculi compleatur:qa (sicut diximus)
post cõsumationẽ sæculi/iam nõ per speculum/nec
in ænigmate:sed facie/ad faciẽ uidebimus ueritatem:
simile esse puto & illud qd' scriptum est: sub umbra
alarum tuarum exultabo. Sed & in sequẽtibus huius libel
li/ita dicit sponsa. Fraternus meus mihi:& ego illi ip
si:qui pascit iter lilia/donec respiret dies:& amouean
tur umbræ. Edocens per hoc qa ueniet tps:cum oẽs
umbræ remouebunt:& per misericordiam dei pate/

bit ueritas sola: sed & quod ait: & fructus eius dulcis in faucibus meis: illius aiam hoc credo dicere: quæ nihil emortuum: nihil insensibile habet in faucibus suis: & in nullo prorsus similis est illis: de quibus dicitur: sepulchrum patens/est guttur eorum. Quicúq; enim uerba mortis/& interitus de faucibus proferűt: ipsorum fauces sepulchra dicuntur: sicut sunt omnes qui uel contra ueram fidem loquuntur: uel contra disciplinam castitatis/& iustitiæ/& sobrietatis/aliquid proferunt: Ipsi ergo sunt: quorum fauces/sepulchra sunt/& loca mortis: unde matris uerba proferuntur. Iustus autem dicit. Quam dulcia faucibus meis/eloquia tua. Et alius qui uerba uitæ docebat: ita dicit. Os nostrum patet ad uos/o Corinthii: cor nostrum dilatatum est: sed & alius qui uerbo aperuit os suum. Os meum aperuit/& attraxi spiritű. Introducite me in domű uini. Sponsæ uerba adhuc sunt: sed ad amicos/& familiares sponsi (ut arbitror) diriguntur a quibus uidetur exposcere: ut introducant eam in domű lætitiæ: ubi uinum bibitur: & epulæ parantur. Quæ autem uiderat cubiculű regium: desyderat etiam nunc regale introire cőuiuium: & frui uino lætitiæ: supra iam diximus/amicos spősi/prophetas/& oẽs qui ministrauerűt uerbum dei ab initio sæculi: intelligendos: ad quos recte/uel ecclesia christi: uel anima/uerbo dei adhærens/dicat: ut se introducant in domum uini: idest ubi sapiẽtia miscuit in cratere uinű suum: & depræcatur per seruos suos/omnem insipientem/& egentem sensu: dicens. Venite manducate panes meos: & bibite uinum quod miscui uobis. Ista est domus uini: domusq; conuiuii: in quo conuiuio/oẽs qui ueniunt ab oriente/& occidente/recumbent cum Habraam/Isaac/& Iacob in regno dei. Ad quam domum/& ad quod conuiuium: prophetæ perducunt aias: quæ tamen eos audiunt: & intelligunt: sed & sancti angeli/cœlestesq; uirtutes/qui in ministerio mittuntur/propter eos q̃ hæreditatem capiunt salutis: istud est uinum/cui scribuntur illi psalmi qui pro torcularibus attitulantur: istud est uinum quod attulerunt illi palmites qui in Iesu permanserunt: non solum in terris/sed etiam in coelis: sic enim audio illud quod dicitur. Quia omnis palmes qui non manet in me: non potest afferre fructum. Nemo enim producit fructum uini huius: nisi qui permanet in uerbo/& sapientia/& ueritate/& iustitia/& pace: omnibusq; uirtutibus. Istud est uinum quo etiam inebriari/iustis/& sanctis quibusq; optabile dicitur. Hæc puto & in spiritu iam tűc Noe contuens: inebriatus esse dicitur: & Dauid admiratus huius conuiuii calicem: dicit. Et poculum tuum inebrians: q̃ præclarum est. Ad hanc ergo domum uini: ecclesia/uel anima unaquæq; desyderant: quæ perfectæ sunt intrare: & dogmatibus sapientiæ/mysteriisq; scientiæ: epularum uelut suauitate: & uini lætitia perfrui. Sciendum sane est: quia sic est: ut istud uinum quod de dogmatibus ueritatis pressum/cőmiscetur in cratere sapientiæ: ita & contrarium uinum/cum inique inebriatur peccatores: & hi qui falsæ scientiæ dogmata pnitiosa suscipiunt. De quibus Salomon in prouerbiis dicit. Hi autem edunt cibos impietatis: uino autem iniquo inebriantur. De hoc eodem uino iniquo/etiam in Deuteronomio legimus/ita sciptum: ex uineis Sodomorum/uitis eorum: & palmes eorum/ex Gomorra: uua eorum/uua fellis/& botrus amaritudinis/eis. Furor draconum/uinum eorum: & furor eorum/aspidum/insanabilis. Illud autem uinum quod de uite uera procedit: nouum semper est. Semper enim per profectus discentium/scientiæ/& sapientiæ diuinæ innouatur agnitio. Et ideo dicebat Iesus discipulis suis: quia nouum bibam illud uobiscum/in regno patris mei: innouatur enim semp agnitio secretorum/arcanorűq; reuelatio/per sapientiam dei: nő solum hominibus: sed & angelis/cœlestibusq; uirtutibus. Ordinate in me charitatem: eiusdem sponsæ/ad eosdem/uerba sunt: nisi quod possunt fortasse etiam apostoli christi/inter eos haberi: ad quos ista memorantur. Quod ergo ait/ordinate in me charitatem: hunc habet sensum. Omnes homines amant/sine dubio/aliquid: & nullus est qui ad id ætatis uenerit/ut amare iã possit: & nő aliquid amet: sicut etiam in præfatione huius operis sufficienter ostendimus: sed hic amor uel hæc charitas/in nőnullis quidem suo ordine/& conuenienter aptata/procedit: in plurimis uero cőtra ordinem. Dicitur autem contra ordinem esse in aliquo charitas: cum aut id/diligit: quod non debet: aut qd' debet diligit: sed plus iusto diligit: aut minus iusto. In istis ergo inordinata esse charitas/dicitur: in illis uero/quos ualde paucos arbitror esse: qui scilicet per uiam uitæ incedunt: & non declinant neq; ad dexteram/neq; ad sinistrã: in ipsis solis ordinata est charitas: & ordinem suum tenet. Est autem ordo eius/& mensura huiusmodi. Verbi gratia. Deű diligere: nullus modus/nulla mensura est: nisi hæc sola: ut ei totum exhibeas/quãtum habes: in christo enim Iesu/diligendus est deus: ex toto corde/& ex tota anima/& ex totis uiribus. In hoc ergo nulla mensura est. Diligere uero pximum/est mensura aliqua: proximű (inquit) tuum dilige: sicut teipsum. Si ergo aut in dei dilectione/minus aliquid feceris/q̃ potes: & q̃ in uiribus tuis est: aut inter te/& proximű tuum/nő seruaueris æquitatem: sed aliquid differẽtiæ habueris: nő est in te charitas ordinata: nec ordinem suum tenes. Verum quoniam nobis sermo de ordine charitatis est/diligentius per singula requiramus: uel quos diligi: uel quãtum diligi oporteat. Nam si (ut dicitur) membra alterutrum sumus: puto q hunc effectum erga proximos/habere debeamus: ut eos non quasi aliena corpora: sed ueluti membra nostra diligamus. Secundum hoc enim/q membra nostra inuicem sumus: æqualem erga oẽs habere dilectionẽ: similẽq; conueniet. Secűdum hoc uero/q sunt in corpore aliqua mẽbra honorabiliora/& honestiora: alia uero inhonestiora/& inferiora: puto q rursum pro mem/

brorum

brorum meritis/& honore:etiam dilectionis librari
debeat modus. Siquis ergo rationabiliter cũcta age/
re ſm uerbum dei: ac ſuos etiam affectus temperare
proponit:puto φ erga hæc ſingula/ordinem chari/
tatis/& ſcire debeat/& tenere. Verum ut apertius fiat/
quod dicimus:paulo euidentioribus utamur indi/
ciis. Siqs (uerbi gratia) laboret in uerbo dei:atq; aias
noſtras inſtruat/& illuminet:uiam ſalutis doceat:ui/
uendiq; ordinem tradat:nõ tibi uidetur/& hic pro/
ximus eſſe quidem:ſed multo amplius/alio ꝓximo
diligendus:qui hoꝶ nihil gerit! Nam & ille quidem
diligendus eſt:pro eo φ membra unius corporis ſu/
mus:uniuſq; ſubſtãtiæ:ſed hic multo amplius/qui/
cũq; & ius ꝓximi nobiſcum habeat:quod cæteri ho
mines hñt:dat tñ hãc maiorem charitatis erga ſe cau/
ſam:φ uiam dei oñdit:& aiæ ſalutem/diuini uerbi il/
luminationibus confert. Quod ſi aliquis me erran/
tem/& in præcipitio poſitum muliebris peccati/ad
lucem reuocet ueritatis:& de ipſo iam interitu eripiat:
ac trahat ad ſalutẽ:atq; ex ipſis faucibus æternæ mor
tis arripiat:nõ tibi uidetur:φ illa ipſa (ſi fieri poteſt)
plenitudine charitatis:qua deum diligimus:diligen/
dus ſit poſt deum! Et ne putes/φ nos ꝑſumamus:
audi apoſtolum Paulum de his qui in uerbo dei la/
borant:dicentem:ut ſupabundanter habeatis in cha/
ritate eos qui huiuſmodi ſunt:ꝓpter opus ipſoꝶ. Vi
deamus & alium adhuc ordinẽ charitatis/eius dũta/
xat:quæ erga ꝓximos haberi uidetur. Si ſit/non hñs
qdem docendi/uel inſtruendi gratiam:neq; uerbum
dñi ꝑdicandi:ſed tñ ſanctæ uitæ/uir inocens/imacu/
latus:& qui in iuſtificationibus/& mandatis dei in/
grediatur:ſine querela:uidetur ne talis tibi/hic uir in
eodem charitatis ordine habẽdus: quo ille qui nihil
agit:qũqdem/utetq; proximus dicitur! Nõne & hic
ꝓpter opus ſuum:ſci uitæ meritum:ſm Apoſtoli di
ctum:ut ille qui in uerbo dei laborat:ſuperabundan/
tius hñdus eit in charitate,ꝓpter opus uitæ ſuæ. Eſt
adhuc alius ordo charitatis. Iubemur enim & inimi
cos noſtros diligere. Sed uideamus ſi etiam in ipſis:
unus ſolus modus erit dilectionis:an ibi habebit lo/
cum ſermo iſte:qui dicit:ordinate in me charitatem.
Puto ergo/φ in his ſit ordo charitatis. Verbi gratia.
Eſt aliquis mihi inimicus:& aliis tñ bene agens:pu/
dicus/ſobrius/mandata plurima dei/ex parte cuſto/
diens:in aliqbus tñ errans/ut homo. Et alius qui ini/
micus qdem ſit/& ipſe nobis:tñ ſit ſuæ uitæ/atq; aiæ
inimicus:paratus ad ſcelera:præceps ad flagitia:nihil
ſancti:nihil religioſi diligens: non tibi uidetur etiam
eſſe inter ipſos inimicos/quædã diuerſitas hñda cha
ritatis! Puto qdem q/ex his/ſatis patuerit eſſe/ui qui/
dem charitatem unam:multas tñ hr̃e cauſas:& mul/
tos ordines diligendi:& ꝓpter hoc nunc dicere ſpõ/
ſam:ordinate in me charitatem:hoc eſt docete me di/
uerſos ordines charitatis. Quod ſi adhuc addẽdum
his aliquid uidetur: poſſumus illud in medium ad/
ducere:quod ait Apoſtolus. Viri diligite uxores ue/
ſtras:ſicut corpora ueſtra:ſicut chriſtus dilexit eccle/
ſiam:Quid ergo debent quidem uiri uxores ſuas di/
ligere:alias uero mulieres/non debent oino diligere
in omni caſtitate/& ſanctitate! An non uidebuntur
etiam ipſæ/eſſe de proximis! ſed impendenda qdem
eſt dilectio/uel in coniugem:uel in matrem:uel in ſo
rorem:ſi tñ fideles ſint: & deo adhærentes: & erga
aliam mulierem nullam ſm illam quæ proxima di/
citur:eſt nobis impendenda dilectio:φ ſi hoc abſur/
dum uidetur (Debet autem ſm mandati ordinem/
etiam erga eas/caſta haberi dilectio) prorſus inter ip/
ſas perſonas fœminaꝶ/quibus impẽdenda dilectio
eſt:hñdus profecto eſt ordo quidam/in charitate:cõ/
ueniensq; diſtinctio:& maiori qdem cum honorifi/
centia/matri deferenda eſt dilectio. Sequẽti uero gra/
du/cum quadam nihilominus reuerentia/etiam ſo/
roribus. Proprio uero quodã/& ſequeſtrato ab his/
more charitatis coniugibus exhibenda. Poſt has ue/
ro perſonas pro meritis etiam/& cauſis/unicuiq; in
omni (ut diximus) caſtitate deferenda dilectio eſt.
Secundum hæc etiam de patre/uel fratre/atq; aliis ꝓ/
pinquis/obſeruabimus. Erga ſanctos uero/qui nos
in chriſto genuerunt:ſed & paſtores/atq; epos:uel q
uerbo dei ꝓſunt præſbyteri:aut qui beati miniſtrant
in eccleſia:uel qui in fide ꝓcellunt cæteros. Quomõ
uero pro uniuſcuiuſq; meritis/affectio penſabit cha/
ritatis! lõge eminẽtior:φ erga eos haberi poteſt. Qui
autem nihil hoꝶ/aut non integre egerunt:ſed & inter
parentes fideles/& infideles:& fratres fideles/ac infi/
deles/ſororeſq;:poteſt ne fieri:ut non erga hos ſingu
los/diuerſus ordo habeatur charitatis! Quas diuer/
ſitates intuens ſponſa:& uidens de his oibus/aiæ ad
perfectionem tendenti: neceſſariam uideri ſcientiam
earum reꝶ:ut uniuſcuiuſq; loci/& ordinis menſuras
poſſit tenere charitatis:dicit ad amicos ſponſi:eos ui
delicet/qui uerbũ dei miniſtrant:ordinate in me cha
ritatem:hoc eſt docete me:& tradite mihi: quomo/
do per hæc ſingula/ordinem ſeruare debeam chari/
tatis. Omnes enim homies (ſicut iam diximus) ſm
hoc φ ſimiles/& ex nobis ſunt: ſimiliter diligendi
ſunt:imo omnis rationabilis natura a nobis utpote
rationabilibus/æqualiter diligenda eſt. Adiciẽdum
tamen in charitate eſt unicuiq;/ad hoc/qũo eſt:& ad
hoc/φ rationabilis eſt. Si uerbi gr̃a/aut in moribus/
aut in opere:aut in ꝓpoſito/aut in ſcientia:aut in ſtu
diis/cæteros ꝓcellit:pro his ſingulis/ſm ſuum quẽq;
meritum/ad generalem dilectionem:addendum eſt
etiam ſpecialis aliquid charitatis. Verum/ut maior de
his habeatur auctoritas:ab ipſo deo capiamus exem/
plum. Ipſe enim amat omnia quæ ſunt æqualiter:ut
nihil oderit eorum quæ fecit. Neq; enim fecit aliqd:
quod odio haberet:non tamen ob hoc ſimiliter di/
lexit hebræos:ut ægyptios:& Pharaonem/ut Moy/
ſem:& Aarõ. Nec rurſus aliquos filios Iſrael ſimili/
ter dilexit:ut Moyſem/& Aarõ/& Mariã:nec iterum
Aaron/& Mariã/ſimiliter dilexit:ut Moyſem: quis
ueꝶ ſit:ut dr̃ ad eum. Parcis autem oibus/quia om/
nia tua ſunt dñe/amator aiaꝶ:ſpiritus enim incorru/

ptionis est in oibus. Tamen ille qui mensura/& numero/& pondere disposuit oia/fm mensuram: sine dubio uniuscuiusq; meritorq/& dilectiõnis suæ temperat libram. Nunquid nõ putabimus: quiã non similiter ab eo dilectus est Paulus/cum psequeretur ecclesiam dei: sicut diligebatur/dum ipse cũ ea persecutiones/cruciatusq; tolerabat: & cum dicebat: ...oi inesse sollicitudinem oium ecclesiarq! Multum est núc/ ut inter istos ordines charitatis: ẽt de effectu odii: qui uidetur huic charitatis: effectui contrariis: inferamus: quia ẽt dñs dicit: inimicus ero/inimicis tuis: & aduersabor aduersariis tuis. Et iterum si peccator tu assistis: & ei quem odit dñs: amicus es: quæ utiq; hãc habẽt absolutionem: quã & illud quod dictum est: honora patrem tuum/& matrẽ tuam: & iterum qui non odit patrem: & reliqua. In quo pfecto inimicus charitatis in deum/his qui aduersantur cõtrarium uidetur generare effectum: dum nulla potest esse cõsonantia luci/& tenebris/& christo/cum belial: nec eadem portio esse fideli/cum infideli. His ergo (ut potuimus) de charitate/ordinibus expositis patet ad intelligendum: quid sit: quod poscat sponsa: idest ecclesia uel aia/tendens ad pfectionem: præstati sibi ab amicis sponsi: qm introduci se poposcerat in domũ uini: ubi sine dubio/itellexerat in oibus quæ uiderat: eminere/& præcellerẽ gratiam charitatis: & ipsam dixerat/maiorem oium: soláq; esse charitatem: quæ nunq̃ cadet. Ideo deposcit: ut ordinem eius discat: ne forte aliquid inordinatum faciens: uulnus ab ea aliquod accipiat: ut in posterioribus dicitur. Vulneratæ charitatis ego sum. Ea aũt/siue ad angelos dei accipiamus: a quibus se instrui postulat: & muniri: nihil absurdum uidebitur fm hoc/quod de populo dicitur. Lætamini gentes/cum populo eius: & confortent eos oẽs angeli dei: & ut in aliis dicitur. Circundat angelus dñi in circuitu timẽtium eum: & eripiet eos. Et item alibi. Nolite contẽnere unũ ex minimis istis: qui in ecclesia sunt: quia angeli eorq semp uidẽt faciem patris mei: qui in coelis est. Sed & in Apocalypsi Ioánis/angelo tiatirẽsi/testimonium dat filius dei: pro charitate quã ordinauit angelus ipse/in ecclesia sibi cõmissa. Sic enim scriptum est. Scio opa tua/& charitatem tuam/& fidem: & ministerium/& patientiam: & opera tua nouissima/maiora/q̃ priora. Sed & si ad pphetas/hæc referamus: qui ministrauerunt uerbum dei/ante aduẽtum sponsi: aut per ipsorq doctrinam/uideat ecclesia uelle ordinem discere charitatis: idest ppheticis instrui uoluminibus: nõ uidebitur absurdum. Sed & oẽs sancti qui de hac uita decesserunt: habentes adhuc charitatem erga eos/qui in hoc mundo sunt: si dicãtur curam gerere salutis eorum: & iuuare eos precibus suis/atq; interuentu suo apud deum: nõ erit incõueniens. Scriptum náq; est in Machabæorq libris/ita. Hic est Hieremias propheta dei/qui semp orat pro populo. Sed & ad Apostolos hæc dici (ut supra iam dixi) nõ uidebitur alienũ. Per hos enim ois ecclesia dei/uel aia quærens deum: introducitur in domum uini (ut supra diximus) & aromatibus/atq; odoribus repletur: & componitur in melius: sicut in posterioribus legimus: & edocetur oẽm ordinem/rationẽq; charitatis. Cõfirmate me in unguentis: stipate me in malis: quia uulneratæ charitatis ego sum: in græco qdem habetur confirmate me in amyris. Amyrum genus quoddã arboris nominans: quod latini putãtes myrrhã dictum: unguẽta interpretati sunt. Igitur ordo sermonis huiusmodi est. Postea q̃ sponsa/& uerba ex ore ipsius sponsi audiuit: & cubiculum regis ingressa est: & domum uini/locũq; conuiuii/ac sapiẽtia/& in eo uictimas/& craterem mixtum sacramentis eius aspexit: quasi in horq oium admiratione stupens/& saucia: postulat ab ipsis nihilominus amicis/& sodalibus sponsi/ut confirmaretur: & quasi deficiens sustentaretur: incumbens paululum sup arborem amyrã/uel meliam. Amoris ẽt uulnere percussa: arborq solatia/syluarũq; sectat. Hæc fm literam. Sed ex his ut exeq possimus intelligẽtiam spiritalẽ: indigemus illa gratia: quã consequi a deo meruit ipse Salomon: q omnium quæ sunt: radicum/& arborq/& uirgultorum naturas didicit: ut sciremus & nos: quæ uis/& quæ natura sit arboris amyræ: quo competẽter ex hac/spiritalis aptari possit expositio. Hoc est autẽ/q solum peruenit ad nos de huius: arboris notitia potuit: q a odorem solum habeat suauem: nullum tamẽ afferat fructum. Melia uero arbor/notum cunctis est: quod non solum ferat fructum: sed & dulcissimũ/& suauissimum ferat. Omnes igitur hoies/arbores dicuntur: siue bonæ/siue malæ: & fructuosæ/siue ĩfructuosæ: sicut & dominus in euãgelio dicit. Aut facite arborem bonam: & fructum eius bonum: aut facite arborem malam: & fructum eius malum. Et omnis arbor quæ non facit fructum bonum/excidetur: & in ignem mittetur. Tres ergo differentiæ in hoibus uidentur esse. Quidam qui oino nullum fructum afferunt: & ecce alii qui afferant. Sed in his qui afferunt aut mali sunt fructus/aut boni. Hic ergo sponsa: idest ecclesia christi/confirmari se postulat: & reclinari qdem super unam arborem meliam/afferentem fructus bonos: & recte/ac competenter. Super his enim cõfirmatur/& stipat ecclesia: q in bonis opibus fructificant/& crescũt. Quid aũt est/quod in amyris/infructuosis. s. arboribus confirmari uult: odore solo gaudẽtibus. Ego puto/q istos q solo odore gaudẽt & nec dum fructus fidei afferũt: illos dicat: quos Paulus ad Corinthios scribẽs/dicit: qui inuocãt nomen dñi nostri/Iesu christi in omni loco ipsorq/& nrm: p eo ergo q inuocãt nomen dñi nostri/Iesu christi: habent in semetipsis odoris/quandam ex ipsa inuocatione nominis/suauitatem. Pro eo uero/q nõ cum omni fiducia/& libertate/accedunt ad fidem/nullos fidei afferunt fructus. In loco hoc possumus nos/cathecuminos ecclesiæ intelligere: super quos ex parte aliqua confirmantur ecclesiæ. Habẽt enim & in ipsis non parum fiduciæ/& spei plurimum:

quod

quod & ipsi fiant aliquando arbores fructiferæ: &
plantentur in paradiso dei/ab ipso agricola patre. Ip/
se enim est/qui plātat huiusmodi arbores in ecclesia
Christi: quæ est paradisus delitiarum: sicut & dñs dicit.
Omnis plantatio quam non plantauit pater meus
coelestis/eradicabitur. Stipatur ecclesia/& inter me/
lias/& super ipsas requiescit. Quæ meliæ illæ putan/
dæ sunt aiæ quæ quotidie inouantur ad imaginem
eius/q creauit eas. Quia enim per innouationem sui/
imaginem reparant filii dei: merito & ipsæ arbores/
meliæ appellantur: quia & ipse sponsus earum in supe/
rioribus/dictus est: sicut arbor meliam esse/in lignis
syluæ. Et ne mireris si idem ipse/& arbor uitæ/& di/
uersa alia dicatur: cū idem & panis uerus: & uitis ue/
ra: & agnus dei & multa alia nõietur. Oia nāq; hæc/
uerbum dei unicuiq; efficitur: prout mēsura/uel desy/
derium participātis exposcit: sed ad quod significan/
dum illud qđ est/& māna unicuiq; esset unus cibus:
unicuiq; tñ desyderii sui reddebat saporem. Præbet
ergo seipsum/non solum esurientibus panem & si/
tientibus uinum: sed & delitiari uolentibus/semetip
sum/& fragrantia exhibet poma. Propterea ergo &
spōsa uelut refecta iam/& bene pasta/fulciri in meliis
se poscit: sciens in uerbo esse sibi non solum oēm ci/
bum: sed & oēs delitias: & per ea māxime discurrit:
dum se uulneratam sentit esse iaculis charitatis. Siqs
usq; est: qui fideli hoc amore uerbi dei arsit aliquan/
do: si quis est ut ꝓpheta dicit: qui electis iaculis eius/
dulce uulnus/plagamq; accepit: si quis est qui sciētiæ
eius amabili confixus est telo: ita ut diurnis eum de/
syderiis/nocturnisq; suspiret: aliud quid loqui non
possit: audire aliud nolit: cogitare aliud nesciat: desy/
derare preter ipsum/aut cupere aliud/uel sperare/non
libeat: ista aia merito dicat. Vulnerata charitatis ego
sum: & ab illo uulnus accepi: de quo dicit Hesaias.
Et posuit me sicut iaculum electū: & in pharetra sua
abscondit me. Tali uulnere/decet deum percutere aias:
talibus iaculis/telisq; configere/ac salutaribus eas uul
neribus sauciare: ut quia deus charitas est: dicāt & ip/
sæ. Quia uulneratæ charitatis ego sum. Et qdem in
hoc/quasi amatorio dramate/sponsa charitatis se di/
cit uulnera suscepisse. Potest autem similiter feruens
aia/erga sapientiam dicere: quia uulnerata sapientiæ
ego sum: illa. s. quæ sapientiæ eius pulchritudinem
potuit intueri. Potest & alia aia uirtutis eius magnifi
centiam contuens: & admirata potentiam uerbi dei
dicere: quia uulnerata uirtutis ego sum. Talis credo
aliqua/sicut erat illa quæ dicebat. Dñs illuminatio
mea/& saluator meus: quem timebo. Sed & āia erga
morem iustitiæ eius feruens: & dispensationum/ac
prouidentiæ eius iustitiam contuens: dicit sine du/
bio. Vulnerata iustitiæ ego sum: & alia bonitatis eius/
ac pietatis immēsitatem respiciens: similia loquitur. Sed
& horum oium generale est istud charitatis uulnus:
quo se uulneratam ꝓdicat sponsa. Sciendum tñ est:
qđ sicut sunt ista dei iacula: quæ aiæ habenti desyde/
rium bonorum/salutis uulnus infligunt: ita sunt & ia/
cula maligni ignita: quibus anima quæ non est scu/
to fidei protecta/uulneratur in mortem. De ipsis di/
cit propheta. Ecce peccatores intenderunt arcum: pa
rauerunt sagittas suas in pharetra sua: ut sagittent in
obscuro rectos corde. Hic peccatores de occulto sa/
gittantes/dæmones inuisibiles dicit: & ipsi sunt/ha/
bentes quædam iacula fornicatiōis: alia cupiditatis/
& auaritiæ: quibus q̃plurimi uulnerantur: habent ēt
spicula iactantiæ/& uanæ gloriæ: sed ista ualde subti/
lia sunt: ita ut confixam se aia ab eis/sauciatamq;/uix
sentiat: nisi si induta est armis dei: & stat uigilans/&
imobilis erga astutias diaboli: scuto semetipsam fidei
per oia contegens: & nullam corporis partem fidei/
nudam relinquens. Quantacūq; autem dæmones se
cerint tela: si inueniant mentem hois fide munitam:
etiam si fuerint ignita: etiam si cupiditatum flāmis:
& incendiis ardeant uitiorum: fides plena/cūcta restrin
git. Leua eius sub capite meo: & dextera eius ample/
ctetur me. Descriptio est quidem amatorii dramatis/
sponsæ festinantis ad cōnubium spōsi: uelut tamen
paulo apertioribus corporis appellationibus currit.
Sed conuerte te uelocius ad spiritum uiuificantem:
& refugiens appellationes corporeas: uere perspice
quæ sit uerbi dei leua: quæ sit dextera: quod etiā ca/
put sponsæ eius/aiæ. s. perfectæ/uel ecclesiæ: & non
te rapiat carnalis/& passibilis sensus. Ipsa enim est hic
sponsi dextera/& leua: quæ in prouerbiis de sapien/
tia dicitur: ubi ait. Longitudo enim uitæ in dextera
eius. In sinistra uero eius diuitiæ/& gloria: & sicut
hic sapientiam/non ideo aliquam foeminam dici pu
tabis: quia foemineo noie appellari uidetur: ita ne in
hoc quidem/qm̃ masculino genere spōsus/uerbum
dei dicitur: corporaliter intelligere debes: leuam eius/
aut dexteram/uel amplexus sponsæ/uel aiæ/pro foe/
minei generis declinatione/ꝑcipere: sed uerbum dei:
q̃uis apud græcos masculino: apud nos neutro ꝓfe/
ratur. Super masculinum tñ & neutrum: ac foemini/
num genus: & super omne oino/quod ad hoc respi
cit esse: cogitanda sunt ista: de qbus sermo est: & non
solum uerbum dei: sed & ecclesia eius/atq; aia perfe/
cta: quæ & sponsa noiatur: sic enim & Apostolus di
cit: in Christo enim neq; masculus/neq; foemina: sed
oēs in ipso unum sumus. Hæc autem propter hoies
qui aliter audire non possunt: nisi his uerbis quæ in
usu habentur: in scriptura diuina/humani more refe/
runtur eloquii: ut uerbis quidem notis eas/& solitis
audiamus: sensu tñ illo quo dignum est de diuinis
rebus/& icorporeis/sentiamus. Nam sicut is q amat
torem dicit se esse pulchritudinis sapientiæ: hoc ośn/
dit/qđ naturalem q in se est charitatis affectum ad stu/
dia transtulerit sapientiæ: & hic sponsa deposcit/uel
aia uel ecclesia: ut sponsus suus/qui est uerbum dei:
Leua quidem sua/caput eius sustentet: dextera uero
eius/omne eius reliquum complectatur: & constrin
gat corpus. Est autem leua/in qua/sapientia diuitias
continere/& gloriam dicitur. Quas autem habet di/
uitias ecclesia/& quā gloriam/nisi illas/quas accepit

ab eo qui cum diues esset: pauper factus est: ut illius
paupertate/ecclesia fieret diues? Quæ autem est glo/
ria? illa sine dubio de qua dicit: pater clarifica filium
tuum: passionis sine dubio gloriam designás. Fides
ergo passióis christi/gloria/& diuitiæ ecclesiæ sunt:
quæ in leua eius continentur: Leuam autem puto
uerbum dei/hoc modo debere intelligi: qm̄ quidem
sunt in eo quædam dispensationes/ante incarnatio/
nem/gestæ. Sunt uero aliquæ/& per icarnationem.
Illa pars uerbi dei/quæ ante ascensionem carnis/in
dispensationibus pacta est: dextera potest uideri: hæc
uero quæ per incarnationem/sinistra appellari. Vn/
de & sinistra/diuitias/& gloriam habere dicitur. Per
incarnationem náq; diuitias/& gloriam quæsiuit:
oium scilicet salutem. In dextera autem/lógitudo ui/
tæ esse dicit: per quod sine dubio/illa eius pars quæ
in principio apud deum/deus erat uerbum: sempi/
ternitas indicat. Hanc ergo leuam/ecclesia, cuius chri
stus est caput: optat habere sub capite suo: & fide in/
carnationis eius/caput suum muniri. Dextera uero
eius amplecti. i. illa agnoscere: & de illis instrui: quæ
ante huius quoq; per incarnationem gesta/dispensa/
tionis tp̄s in arcanis habentur/& reconditis. Dexte/
ra náq; ibi/putanda sunt esse oia: ubi nihil de pctór̄
miseriis: nihil de fragilitatis lapsu continetur. Hic ue/
ro leua/ubi uulnera nostra curauit: & peccata nostra
portauit: factus etiá ipse pro nobis peccatum: & ma/
ledictú. Quæ oia/quáuis caput/& fidem sustẽtent
ecclesiæ: merito tñ sinistra/uerba dei appellabuntur:
in quibus aliqua etiam/p̄ter illam naturam quæ to/
ta dextera est: & tota lux/& splẽdor/& gloria pertu/
lisse memoratur. Adiuraui uos filiæ Hierusalem in
uirtutibus: & in uiribus agri: si eleuaueritis/& susci/
taueritis charitatem/quoadusq; uelit. Sponsa adhuc
ad adolescentulas loquitur: prouocans eas: & exhor
tans/imo & adiurans per ea quæ eis cara esse nouit/
& amabilia: ut si forte eleuare cœperint charitatem/
iacẽtem quippe in eis: & excitare eam: utpote adhuc
dormientem apud eas: in tantum eleuent eam: in tá/
tum suscitent: in quantum uoluerit sponsus: nec mi/
nus aliquid in ea agant: neq; uolútas ipsius patit. Hæc
est enim amantis sponsæ pfectio: ut a nullo uelit cõ/
tra aios/& uoluntatem eius fieri: quem diligit: & ut
hoc non negligenter/aut segniter agant: per uirtutes
agri. i. per plantaria & uirgulta quæ in agro sunt: &
per uires eius/sine dubio per ea quæ in eo sata sunt:
adiurantur. Tali ordine/taliq; uerbor̄ compositio/
ne: textus historici dramatis dirigatur. Nunc iam qđ
arcani intrinsecus contegat: sequiamus. Omnis aia
præcipue/quæ filia est Hierusalem/habet aliquem
agrum proprium: qui ei secreta quædam per lesum/
meritor̄ sorte delatus est: sicut fuit & ille ager Iacob:
cuius suauitate permotus Isaac patriarcha/mysticis
aiebat eloqis: ecce odor filii mei/sicut odor agri ple/
ni: quem bñdixit dñs. Habet ergo unaquæq; anima
(ut diximus) agrum suum. Vita náq; & cõuersatio
eius: ager est eius. In hoc agro aia quæ diligẽs/& stu
diosa est/satis agit: & studet plãtare bonos sensus: &
oẽs excolere animi uirtutes: nõ solum autem animi
uirtutes/sed & uires operum: quibus uidelicet/imple
ri possunt ministeria mãdatorum. Est ergo (ut dixi/
mus) unicuiq; aius/suus ager: quem colit/& plãtat
& seminat s̄m hæc quæ diximus: est autem & oium
simul filiar̄ Hierusalem/unus quidam & cõmunis
ager: de quo Paulus ait. Dei agricultura estis uos.
Quem agrum cõmunem: exercitium ecclesiasticæ fi
dei/& cõuersationis accipiamus: in quo certum est/
uirtutes inesse coelestes/& uires spiritalium gratiarum.
Vnaquæq; aia quæ núc filiæ Hierusalem/hic appel/
lantur: scientes q̄ matrem habeat Hierusalem coele/
stem: conferat aliquid necesse est ad agrum hunc cu/
colendum: & coelesti eum possessione/dignum cu/
piat effici. In istius ergo agri uirtutibus: eleuari chari/
tatem christi/& exercitari ab adolescentulis/& initia
fidei habentibus/protestatur ecclesia: & dicit ad eas.
Si leuaueritis/& excitaueritis charitatẽ/quoadusq;
uelit: hoc est/si iam in hoc ueneritis: ut incipiatis agi
non spiritu timoris/& adoptionis: & in hoc profe/
ceritis: ut perfecta in uobis dilectio/foras mittat timo
rem: & ut eleuetis/atq; exaltetis in uobis charitatem:
& excitetis eam: tádiu eleuate eam: & tádiu extollite:
quádiu ipse uelit filius charitatis: imo ipse qui ex deo
est charitas: ne forte putantes sufficere humanæ cha
ritatis mensuras: in charitate dei minus aliqd/q̄ deo
dignum est: agatis. Mensura enim charitatis hæc so/
la est: ut tantum quantum ipse uult: diligatur. Volú/
tas autem dei: semper eadem est: nec unq̄ mutat. Nú/
q̄ ergo imutatio aliqua/aut finis ullus in dei charita/
te recipitur. Notandum sane est/q̄ non dixit: si acce/
peritis charitatem: sed si leuaueritis: quasi quæ est qui/
dem in uobis: sed iacet/& nunq̄ erecta est. Et rursum
non dixit: si inueneritis: sed si excitaueritis charitatẽ:
quasi quæ sit intrinsecus quidem/sed iaceat/& dor/
miat in eis: donec inueniat suscitatorem. Ipsam credo:
& Paulus suscitabat túc/adhuc in discipulis dormiẽ
tem: cum dicebat. Exurge qui dormis: & continget
christum. Vox fraterni mei: frequenter nos admone/
re conuenit: q̄ libellus hic in modum dramatis texi/
tur. Præsens enim uersiculus quem proposuimus/
tale aliquid indicat: q̄ cú sponsæ sermo esset ad ado/
lescentulas filias Hierusalem: subito quasi eminus/
uocem sponsi senserit: quasi cum aliquibus loquen
tis/interruptoq; sermone: quem faciebat ad adolescẽ
tulas sponsa/autem conuerterit ad auditum: qui ad
eam peruenerat: & dixerit. Vox fraterni mei. Spon/
sum uero intellige/primo quidem/anteq̄ appareret
oculis sponsæ: uoce ei sola agnitum. Post hæc uero/
etiam cõspectibus eius aperuisse/super mõtes quos/
dam uicinos illi loco/in quo sponsa morabatur sa/
lientem: & magnis qbusdam passibus/non tanq̄ sale
tibus: colles/montesq; in modum cerui uel capreæ
transcendentem: & ita ad sponsam suam/omni cum
properatione uenientem. Vbi uero ad domum/ita
quam sponsa cõmorabatur: aduenit: stetisse cú pau/
lulum/

lalum/intellige post domum:ita ut sentiretur qdem
adesse:nondum tamen modum palam uellet & eui/
de:uer intrare:sed prius/quasi sub amatoris specie/p
fenestras aspicere uelle:sponsam intellige:aut retia q̃/
dam prope domum sponsae : aut laqueos esse posi/
tos:ut si forte ipsa/uel aliqua sodaliũ eius : ex filiabus
Hierusalem exisset aliqñ:caperet̃. Ad ista uero retia ue
nisse sponsum/certum est:qui capi ab eis non posset:
sed fortior eorꝫ effectus dirupit ipsa retia:dirruptisq;
eis/super ipsa incedens:etiam per ipsa prospexerit:&
postq̃ hoc opus fecerit:dicat ad sponsam. Exurge/ue
ni proxima mea:sponsa mea:columba mea . Hoc au
tem dicat:ut ipso opere ostendat ei/qúo cum fiducia
debeat contẽnere iam retia/quae ei tetenderat inimi/
cus:nec timeat laqueos quos ad se iam uiderat esse di
ruptos:& adhuc / ut amplius ad se sponsam prouo/
cet festinare:dicat ei . Quia omne tempus quod iam
graue uidebatur:transiuit:& hyems quae ei causa ex/
orta uidebatur:abscessit : pluuiaeq; inutiles abierunt:
& tempus iam floridum uenit:nihil moreris iter ag/
gredi:ueni ad me . Ecce enim & agricolae:quia ueris
iam tempus attisit:& uineas colunt. Vox enim/cum
& aliarꝫ auium : tum etiam sonora / & grata turturis
uernátis auditur. Sed & ficus/de ueris/certa tempe/
rie/germen suum produxit . Vitis uero/intantum de
temporis tranquillitate non dubitat : ut flores suos
iam audeat/odoresq; proferre. Haec quidem de tran/
quillitate tpis/idicat sponsae:ut maiore cum fiducia/
arripere iter augeat pergendi ad sponsum. Sed & lo/
cum describit ei/in quo uult eam secum requiescere:
& dicit uelamento cuiusdam saxi / quod muro ipsi
uel loco pmurali contiguum sit:opacissimum quen
dam effici locum:ad quem uenire eam uult:& abla/
to uelamine/ibi eius reuelatam faciem cõtineriut fa/
cie/ad faciem inotescat sponso suo:& non solum fa/
ciem eius reuelatam uideat spõsus/& liberam:sed &
uocẽ eius ibi audeat:certus iam/q & facies eius pul/
chra sit:& uox eius suauis est/ac delectabilis. Haec au
tem puenientes/cõiunximus:ne ordinem dramatis/
& historiae textum/uideremur irrumpere . Sed pue/
nientes paululum/usq; ad illum locum/fabulae ordi
nem psecuti sumus:ubi ait . Quoniam uox tua sua/
uis:facies tua speciosa . Nunc ergo repetentes uidea/
mus primo/qd est quod ait. Vox fraterni mei. Et uo/
ce sola/ab ecclesia sua,primo christus agnoscitur. Pri/
mo enim/uocem suam pmisit per pphetas : & cum
non uideretur:audiebatur tñ. Audiebatur autem per
ea quae annunciabantur de eo:& tãdiu sponsa:idest
ecclesia quae ab initio saeculi congregabatur : solam
uocem eius audiuit : usq; quo oculis suis eum uide/
ret:& diceret/ecce hic uenit:saliens super montes:trã/
siliens super colles. Saliebat enim super propheticos
montes/& sanctos colles. Illos scilicet/q in hoc mũ/
do imaginem eius/formamq; gesserunt. Sed & si in
apostolis eum ponas:quasi in montibus salientem/
& eminentem cunctis : & in collibus nihilominus/
his dũtaxatq secundo loco electi ab eo/& missi sunt:

noni erit inconueniens . In his enim similis efficitur
capreae/& hinnulo ceruorꝫ . Capreae q oẽm uisum/
uisus eius praecellit. Et ceruo/quod ad interitum ser/
pentis aduenit. Sed & unaquaeq; aia/si qua tamẽ est:
quae uerbi dei amore constringitur:si qñ in disputa/
tione sermonis est posita:ut nouit omnis qui exper/
tus est:qúo cum in arctum uenitur:& angustiis pro/
positionum/quaesitionumq; concluditur:si quan/
do eum legis/ac pphetarꝫ/uel aenigmata/uel obscura
quaeq; dicta concludunt : si forte adesse eum sentiat
aia:& eminus sonitum eius accipiat : subleuatur sta/
tim:& ubi magis/ac magis propinare sensibus eius
coeperit:& illuminare quae obscura sunt : tunc eum
uidet salientem supra montes/& colles/altae.s.& ex/
celsae sensus sibi intelligẽtiae suggerẽtem:ita ut meri
to dicat haec aia:ecce hic uenit saliens super montes:
transiliens super colles. Haec autem dicimus:nõ im/
memores q iam & in superioribus / coram positus/
praesenti collocutus sit sponsae. Sed qm̃ (ut saepe di/
ximus) dramatis speciem libellus hic continet:nunc
in praesenti dicuntur aliqua:nũc etiam in absenti : &
sic agitur imutatio personarꝫ:ut uterq; ordo compe/
tenter dirigi uideatur. Quãuis enim promittat spon
sus/& dicat ad sponsam suam/qui sunt electi discipu
li eius:qa ecce ego uobiscum sum oĩbus diebus/usq;
ad cõsumationem saeculi:tamen iterum per parabo/
las dicit/quia paterfamilias uocauit seruos suos : &
unicuiq; distribuit pecuniam / negociandi gratia : &
profectus est. Et iterum dicit. Quia abiit petere sibi re
gnum. Et iterꝫ quasi de absente sponso dicitur. Quia
media nocte clamor factus est:dicentium/quia uenit
sponsus. Sic ergo nunc psens est sponsus / & docet:
nunc absens dicitur/& desyderatur:& utrũq; uel ec/
clesiae/uel aiae studiosae cõueniet. Cum enim pati pse
cutiones/& tribulatiões permittitur ecclesia : absens
ei uidetur. Et rursum cum in pace proficit/& in fide/
ac bonis operibus floret:psens ei esse itelligitur . Sed
& aiae cum quaerit aliquẽ sensum agnoscere:obscu/
ra quaeq;/& arcana desyderat:donec inuenire nõ po
test:absens ei sine dubio est uerbum dei. Vbi uero oc
curerit/& apparuerit/quod requiritur:quis dubitat
adesse uerbum dei:& illuminare mẽtem / ac scientiae
lumẽ ei praebere?& iterum subduci nobis eum:atq;
iterꝫ adesse:sentimus per singula/quae aut aperiũtur/
aut claudunt̃ in sensibus nostris? Et hoc eo utiq; pa/
timur:donec tales efficiamur : ut non solum reuisere
nos:sed & manere dignetur apud nos : sm q inter/
rogatus/a quodam discipulo dicente:dñe quid est fa
ctum:q incipis nobis manifestare temetipsm/& non
huic mundo:rñdit saluator. Siqs diligit me:uerbum
meum custodit:& pater meus diligit eum:& ad ipm
ueniemus:& mansionem apud eum faciemus. Si er/
go & nos uolumus uidere uerbum dei : atq; animae
sponsum salientem super montes/& exultantem su/
per colles:primo audiamus uocem eius : & cum au/
dierimus eum in oĩbus:tũc etiam eum uidere pote/
rimus : sm ea quae in psenti loco / uidisse describitur

sponsa. Nam & ipsa quis & prius eum uiderit: non eum tamen ita uiderat ut nunc salientem super mōtes: & exilientem super colles: neq; per fenestras suas procumbētem: neq; per retia prospicientem: sed magis uidetur, q̄ prius hyemis tpe eum uiderit. Nunc enim dicit. Quia hyems transiit. Igitur (ut res indicat) etiam per hyemē sponsæ suæ apparet. i. tribulationum, & tentationum tpe: sed & alia est uisitatio: in qua uisitatur paululum: & iterū deseritur: ut probetur: ac rursus requiritur: ut caput eius sustentetur: & ut tota complectatur: ne forte aut in fide titubet: aut corpus eius tentationum pondere p̄grauetur. Et ideo uidetur mihi hyems fuisse illud tps: cum caput suum fidei. s. summitatem leua sponsi. s. contineri poscebat: & dextera eius omne corpus amplecti. Nunc autem ista uisio quæ de montibus apparet, & collibus: gratiaq; puto spiritalium altitudines, potētiasq; designet. Sed & per fenestras, qd̄ perspicere dicitur sensibus mihi lumen uidetur p̄bere. Et retia quæ dirumpit, & conterit: laqueos indicari diabolicos puto: in pote tentationum tpe: tanq̄ hyeme iam pfecta. Ostenduntur etiam signa ueris, & æstatis: sicut in psalmis dictum est. Aestatem, & uer, tu fecisti ea. Inde deniq; & flores profectuum protulit ecclesia, tentationibus superatis: & putationis dispensatione transacta: sicut in suis locis, cum ad hæc differenda uētum fuerit: ostendetur. Ecce hic uenit saliens super mōtes: transiliens super colles. Historicum ordinem iam, p̄secuti sumus. Nunc autem quō christus ad ecclesiam ueniens saliat super montes: & exiliat super colles uidendum est. Exiliens enim magis q̄ transiliens, propositi sermonis proprietas habet. Isaac enim ambulans & progrediens: maior fiebat: usq; quo fieret magnus ualde. Paulus autem non tam ambulando, p̄fecit, sed currendo: cum dicit cursum cōsumaui. Saluator autem noster, & ecclesiæ sponsus, neq; ambulare, neq; currere: sed sup hæc salire dicitur: & exilire. Si enim cōsyderes quō paruo tpis spatio, occupatum falsis supstitionibus mundum, sermo dei percucurrit: & agnitionem ueræ fidei reuocauit: intelliges quō saliat super mōtes: magna uidelicet quæq; regna salibus suis superans: & ad recipiēdam cognitionem diuinæ religionis inclinans: & exiliat sup colles: cum etiam minora regna uelociter subiugatq;: ad pietatem ueri cultus adducit: & sic de loco ad locum: de regno ad regnum: de prouinciis ad prouincias prædicationis illustratione trāsiliens: per eum qui dicebat. Quia ab Hierusalē in circuitu usq; ad illyricum repleuit euangelium dei: intelliges quō super mōtes saliens ueniat: & exiliens super colles. Sed & alio modo potest intelligi: sicut supra diximus. Quoniam q̄dem Moyses de ipso scripsit: & prophetæ nihilominus de ipso annunciauerunt. Sed & hæc annunciatio in lectione ueteris testamēti, uelamen habet supositum. Vbi uero sponsæ ecclesiæ. s. ad eum cōuersæ ablatū est uelamen: subito uidet eum in istis montibus, legis dūtaxat uoluminibus, salientem: & in collibus scripturæ, p̄pheticæ per aperta, & euidenti manifestatione: non tam apparentem q̄ exilientem (uerbi gratia) quasi reuoluens singulas propheticæ lectionis paginas, inueniat de ipsis exilientē christum: & per loca singula lectionum, ablato nunc demum, quo prius tegebatur uelamine: ebulire eum cernat, & emergere: atq; euidenti iam manifestatione prorumpere: ob hoc credo, & ipse Iesus cum ad transformandum se uenit, non in aliqua planicie, aut cōualle fuit: sed montem conscendit. Vbi & trāsformatus est: ut scias eum semper in montibus, aut in collibus apparere: & ut te doceat: ne usq; eum nisi in legis, & prophetaq; montibus quæras. Quod aūt sancti quiq; montes appellantur: multis scripturæ locis inuenies indicari: sicut ait in psalmis. Fundamēta eius in mōtibus sanctis. Et iterū. Leuaui oculos meos in mōtes: unde uenit auxilium mihi. Auxilium nāq; in tribulatiōibus, & scripturaq; diuinaq; sensibus, capimus. Possumus adhuc & mōtes, in quibus salire uerbum dei dicitur: & quasi liberius efferri: nouum accipere testamētum. Colles uero de quibus quasi diu compressus, & occultatus, exiliit ueteris testamenti sentire uolumina. Sed & apud Hieremiam uenatores & piscatores qui mittuntur capere hoies ad salutem: montibus & collibus, eos capere dicuntur. Sic enim ait. Ecce mitto multos piscatores, & multos uenatores: & capient eos super oēm montem, & super omnem collem: quod ego magis ad futurum tps, in consumatione sæculi: implendum puto: ut cum missi fuerint angeli, s'm euangelicam parabolam, messis tempore ut separent frumenta a zizaniis: qui excelsioris uitæ, & eminentioris fuerit cōuersationis: iste in mōtibus inuenietur, aut in collibus. Non inuenietur in humilibus, & deiectis locis: ne ibi mixtus uideatur esse zizaniis: sed in excelsioribus sensibus, & in eminentia fidei positus: salienti in montibus uerbo dei: & exilienti in collibus semper adhærens. Quod per aliam nihilominus parabolam, sub eodem tñ intellectu dicitur in euangelio. Siquis in tecto est: non descēdat tollere aliqd de domo. Potest adhuc & alium nobis sensum, p̄dines iste præsentis uersiculi sermo suggerere. Possibile nāq; est oēm qui plena fide credit in deum: uel montem, uel collem appellari: pro qualitate. s. uitæ, & magnitudine intelligētiæ: etiam si fuerit aliqñ uallis proficiente in eo Iesu ætate, & sapiētia, & gratia: aois uallis replebitur. Superbi autem quiq;, & elati, ut montes, & colles humiliabunt: q̄ñ qui se exaltat: humiliabitur: & qui se humiliat: exaltabitur. De ipsis eñi d̄r. Qui confidunt in dño, sicut mons syon. Et de Hierusalem dicitur. Montes in circuitu eius. Vnde puto, q̄ merito etiam saluator noster: qñ & ipse dicit lapis de monte excisus sine manibus: & factus esse mons magnus: sicut rex regum, & pōtificum pontifex: potest etiam mons mōtium appellari. Verum ut etiam tertia expositio habeat locum: ad unamquāq; aiam sermo dirigat. Siqui sint capaciores uerbi dei: qui ab Iesu aquam sibi datam

biberunt:

biberunt:& hæc/facta est in eis fons aquæ uiuæ / sa/
lientis in uitam æternam:in his.s.in quibus uerbum
dei/crebris sensibus/ & copiosis:uelut pennibus ebu
lit fluctibus:in his uitæ/ac scientiæ/ & doctrinæ/me/
rito montibus/ & collibus effectis : dignissime salire
uerbum dei dicitur & exilire:factus in eis per affluen
tiam doctrinæ/fons aquæ uiuæ salientis in uitā æter
nam. Similis est fraternus meus / capreæ / hinnuloq̨
ceruoꝝ/in montibus Bethel. Caprea/uel ceruus / ꝙ
inter munda habeantur aīalia : manifeste ex his quæ
in deuteronomio scripta sunt:idicatur:est enim hoc
modo scriptum. Hæc enim sunt aīalia quæ mandu/
cabitis/uitulum:& agnum ex pecoribus : & hircum
& capris:ceruū/ & capream/ & bubalum : & tragela/
phum:& ibicē:camellum/ & pardalum. Sed & qđ
sanctus/ceruo comparatur:in multis scripturæ diui/
næ locis:ut in psalmo/ubi dicit. Sicut ceruus desyde
rat ad fontes aquaꝝ:ita desyderat aīa mea ad te deus.
Verūtamen in sermonibus quos ex deuteronomio
assumpsimus : etiam hoc non negligenter consyde/
randum uidetur:q̄ dignum/in aīalibus mundis enu
merādis/ordinem tenuerit:ut primo uitulum:secun
do agnum:tertio hircum scriberet. In his uero/quæ
ſm eundem Moysem non offeruntur ad altare : pri/
mo ceruum:secundo capream noīat. Et ita post hæc/
reliqua per ordinem scribit animantia. Quoꝝ ratio/
his quibus abūdantior gratia spūalis in dono scien
tiæ/concessa est : per spiritum sanctum manifesta / &
euidens fiet. Nobis interim qm̄ de ceruo/& caprea/
dicere nunc in expositione præsentis uersiculi icum/
bit:conueniens uidetur ex scripturis diuinis congre/
gare pro uiribus/quæ de his aīalibus referuntur : de
quibus idem Moyses cum de carnibus loqueretur:
quæ in omni desyderio aīæ comederentur:non ob/
latæ ad altare sicut caprea inq̄t:& ceruus. Egregium
uero quid uicesimus octauus psalmus/ubi de uirtu/
tibus/& efficacia uocis dei:p ordinem scribit de cer/
uo hoc modo dicit. Vox dñi perficientis ceruos.i.p/
fectos facientis ceruos:& reuelabit cōdensa : sicut.n.
uox dñi intercidere dicitur flāmā ignis:& concutere
desertum:ita pficere ceruos/ac reuelare cōdensa me/
moratur. Sed & in Iob/de ceruo ita inuenimus refer
ri:ibi dñs ad Iob per turbinem loquens / & nubem:
ait. Aut ergo obseruasti partus ceruoꝝ : aut numera/
sti menses eoꝝ plenos ad partum:dolores autem eo/
rum soluisti:aut nutristi eoꝝ natos : aut sine dolori/
bus partus eoꝝ emittes. Abrumpēt filii eoꝝ:& mul
tiplicabuntur in natiuitate:exibunt/& non reuerten/
tur. His adiungenda sunt etiam illa/quæ in ꝓuerbiis
legimus:hoc modo. Ceruus amicitiarum:& pullus
gratiaꝝ/loquatur tibi. Hæc interim ad pſens de cer/
uo/nobis scripta occurrere potuerunt. Quæ ob hoc
assumpsimus:ut loquamur non in doctrina huma/
næ sapiētiæ:sed in doctrina spiritus:spiritalibus/spi/
ritalia computantes. Et ideo inuocemus deum pſem
uerbi:quo/nobis uerbi sui manifestet arcana:sensūq̨
nostrum remoueat a doctrina humanæ sapiētiæ : &

exaltet/atq̨ eleuet doctrinam spiritus:ut non ea quæ
sentit carnalis auditus:sed ea quæ continet uoluntas
spiritus sancti/proloquamur. Paulus nos apostolus
docet:ꝙ inuisibilia dei ex uisibilibus intelligātur:&
ea quæ nō uidentur : ex eoꝝ quæ uidentur/ratione/
& similitudine contēplentur:ostēdens ꝙ uisibilis hic
mūdus/de inuisibili doceat:& exemplaria quædam
cœlestiū/contineat positio ista terrena:ut ab his quæ
deorsum/ad ea quæ sursum sunt/possimus ascende/
re:atq̨ ex his quæ uidemus in terris:sentire / & intel/
ligere ea quæ habentur in cœlis. Ad quoꝝ similitu/
dinem quandam quo facilius colligi per hæc/ac sen
tiri possent diuersitates creaturaꝝ:quæ in terris sunt
similitudinem conditor dedit. Et fortassis/sicut ho/
minem deus ad imaginem / & similitudinem suam
fecit:ita etiam cæteras creaturas/ad alias quasdam cœ
lestes imagines/per similitudinem condidit : & for/
tasse in tātum singula quæq̨/quæ in terris sunt : hñt
aliquid imaginis/& similitudinis / in cœlestibus : ut
etiam granum sinapis/quod minimum est in oībus
seminibus : hēat aliquid imaginis / & similitudinis/
in cœlis. Et hoc/ꝙ talis ei quædam composita est al
ternatio naturæ/ut cum minimū sit oīum seminum:
maius fiat oībus holeribus:ita ut possint uenire aues
cœli : & habitare in ramis eius : similitudinem ferat/
non solum alicuius cœlestis imaginis : sed ipsius re/
gni cœloꝝ. Sic ergo possibile est/etiam cætera semi/
na quæ in terris sunt : ut habeant aliquid in cœlesti/
bus:similitudinis/& rationis. Quod si semina : sine
dubio/& uirgulta:& si uirgulta:sine dubio & aian/
tia/uel alitum:uel repentium/& quadrupedum. Sed
& illud adhuc potest intelligi:ꝙ sicut granum sina/
pis/non unam similitudinem tenet regni cœlorum:
habitationis scilicet / & auium/in ramis suis : sed hēt
& aliam similitudinem/uel imaginem / perfectionis
scilicet fidei:ita ut si quis habeat fidem/sicut granum
sinapis:& dicat monti transferri se : & transferret : ita
possibile est etiam cætera / non in uno aliquo:sed in
pluribus:speciem/& imaginem cœlestium ferant. Et
cum plures sint:uerbi gratia/in grano sinapis uirtu/
tes:quæ reꝝ cœlestium imagines teneāt:ultimus &
extremus eius usus / est iste : q habetur apud hoies in
ministerio corporali:ita etiam in reliquis:uel semini/
bus/uel uirgultis/uel herbaꝝ radicibus:uel etiam in
aiantibus intelligi potest:ut usum quidem/& mini/
sterium hoībus pbeant corporale. Habeāt autem in/
corporalium reꝝ formas/& imagines:quibus doce/
ri aīa possit/& instrui/ad contēplanda etiam ea quæ
sunt inuisibilia/& cœlestia:& hoc fortassis est/quod
ille scriptor diuinæ sapiētiæ dicit. Ipse enim mihi de/
dit eoꝝ quæ sunt/scientiam ueram:ut sciam substan/
tiam mundi:& uirtutes elementoꝝ:initiū/& finem/
& medietatem tempoꝝ:uicissitudinum / pmutatio/
nes/& conuersiones tempoꝝ:anni circulos : & stel/
larum positiōes:naturas aīalium : & iras bestiarum:
spirituum uiolentias/& cogitationes hoīum : diffe/
rentias uirgultoꝝ:& uirtutes radicum : sed & quæ/

cunq; occulta sunt/& manifesta sunt/cognoui. Vide
ergo/si possumus ex his scripturæ sermonibus/ea q̃
discutere ꝓposuimus: lucidius/euidẽtiusq; collige/
re. Etenim scriptor iste sapientiæ diuinæ/cum singu/
la quæq; enumerasset:ad ultimum dixit:quia occul/
toꝝ/& manifestoꝝ/acceperit scientiam:ostendens sine
dubio/q unũquodq; eoꝝ/quæ in manifesto sunt:
referatur ad aliquid eoꝝ/quæ in occulto sunt: idest
singula quæq; uisibilia habere aliqd similitudinis/
& rõnis/ad inuisibilia. Quia ergo impossibile est ho
mini in carne uiuenti/agnoscere aliquid de occultis/
& inuisibilibus:nisi imaginem aliquam/& similitu
dinem:conceperit de uisibilibus:ob hoc arbitror/q
ille/qui oĩa in sapientia fecit: ita creauit unamquãq;
uisibilium speciem in terris:ut in his doctrinã quan/
dam/& agnitionem reꝝ inuisibilium/& cœlestium
poneret: quo per hæc ascenderet mens humana ad
spiritalem intelligẽtiam:& reꝝ causas/in cœlestibus
quæreret: ut posset edocta per sapiam dei/etiam ipsa
dicere:quæ in occulto sunt/& quæ in manifesto:co/
gnoui. Secundum hæc quoq;/agnoscit & substan/
tiam mundi:nõ solum hãc uisibilem/corporeamq;/
quæ palam est:sed & illam incorporeã/inuisibilẽq;/
quæ in occulto est. Agnoscit etiam elemẽta mundi:
nõ solum uisibilia:sed & inuisibilia/& utroruq; uir/
tutes. Sed & initium quod dicit/& finem/& medie/
tatem temporꝝ. Initium ait uisibilis quidem mũdi:
quod ante sex milia nõ integros annos/initium de/
signat Moyses: medietatem quoq; sm̃ temporꝝ ra/
tionem:finemq; illum/qui speratur:cum cœlum/&
terra transibit. Secundum occultorꝝ uero scientiam/
initium illud quod intelligit is/quem sapientia dei
docuerit:quod nulla possunt tp̃a:nulla sæcula com/
præhendere. Medietatem uero/hæc quæ nunc sunt.
Finem uero/ea quæ futura sunt: idest perfectionem/
consumationemq; uniuersitatis:quæ tñ ex his uisi/
bilibus coniici possunt:& intelligi. Sed & uicissitu/
dinum permutationes:& temporꝝ conuersiones/&
anni circulos/ex his quæ uidentur:refert ad inuisibi/
les reꝝ incorporalium permutationes/ac uicissitudi/
nes:circulos quoq; annoꝝ/temporalium/& præsen
tium:refert ad antiquores aliquos/ac sempiternos an/
nos:sm̃ eum qui dicebat. Et annos æternos in men/
te habui. Sed & stellaꝝ positiones non dubitauit ab
his/quæ palam uidentur:referre ad illa quæ in occul
tis sunt:qui occultoꝝ/manifestorũq; scientiam me/
ruit: & dicit esse aliqͩ sanctoꝝ genus: quod de Ha/
braam ꝓcipue stirpe descendit/sicut stellas cœli. Sed
& resurrectiõis futuræ gloriam/stellas esse/sm̃ occul/
toꝝ scientiam pronunciauit:sequens eum qui dixit.
Alia gloria solis:& alia gloria stellarum. Stella enim:
a stella differt in gloria:ita & resurrectio mortuorum.
Nisi sm̃ hæc itelligeretur illud quod ait naturas ani/
malium: nunq̃ dixisset in euangeliis saluator: dicite
uulpi huic. Neq; Ioannes de quibusdam dixisset:ser/
pentes/generatio uiperaꝝ. Sed neq; propheta dice/
ret de nõnullis:q equi emissarii facti sũt. Et itẽ alius/
homo cum in honore esset/non intellexit:compara/
tus est iumentis insipientibus:& similis factus est il/
lis. Sed & ille diligenter agnouit iras bestiaꝝ/qui di/
cebat:furor illis/sm̃ similitudinem serpentis:sicut as/
pidis surdæ/& obturantis aures suas. Hæc erit ratio
etiam de eo/quod ait/spirituum uiolentias: uisibili/
ter qdem de uentis/& flatibus aeris: inuisibiliter ue/
ro/de uiolentiis imundoꝝ spirituum loquẽs: quos/
& Paulus uentos doctrinæ nomiauit. Post hæc iam
sequitur:ut & cogitationes hoium sciat corporaliter
quidem hæc de humano corde ꝓcedunt. Inuisibili/
ter autem intelligat eos/qui iniiciunt hoibus malas/
& pessimas cogitationes:sicut in euãgelio scriptum
est. Cum diabolus misisset in cor Iudæ Schariothis:
ut traderet dñm. Et ut in prouerbiis dicitur. Si spiri/
tus ꝑtãtem habẽtis/ascenderit super te:locum tuum
ne derelinquas:qa sanitas compescit peccata magna.
Sed & bonaꝝ cogitationum est aliquis auctor:pro/
pter quod/& in psalmis puto scriptũ est. Beatus ho/
mo/cuius est auxilium abs te dñe: ascensus in corde
disposuit. Et iteꝝ. Cogitatio hoĩs cõfitebitur tibi:&
reliquiæ cogitationũ/diem festum agent tibi. Ita igi/
tur cuncta/sm̃ ea quæ ꝑfati sumus: ex uisibilibus re/
ferri possunt ad iuisibilia:& a corporalibus/ad icor/
porea:& a manifestis/ad occulta:ut ipa creatura mũ/
di/tali quadam dispensatione condita intelligat̃ per
diuinam sapiam:quæ rebus ipsis/& exemplis inui/
sibilia nos de uisibilibus doceat: & a terrenis nos
transferat ad cœlestia. Hæc autem rõnes non solum
in creaturis oĩbus habentur: sed & scriptura diuina:
tali quadam sapiæ arte conscripta est. Propter quæ/
dã nãq; occulta/& mystica:uisibiliter populus edu/
citur de ægypto ista terrena:& iter agit per desertum:
ubi serpẽs erat mordẽs/& scorpius:& sitis/ubi non
erat aqua:& cætera/quæ in his gesta referũtur. Quæ
oĩa (ut diximus) occultoꝝ quorundam formas/&
imagines tenent. Et hoc non in scripturis tãtum ue/
teꝝ:sed & in gestis dñi/& saluatoris nr̃i:quæ in euã/
geliis referuntur/inuenies. Igitur si oĩa quæ in mani/
festo sunt/sm̃ ea quæ superius approbauimus/ad ali
qua referuntur:quæ in occulto sunt:cõsequens sine
dubio est/ut ceruus iste uisibilis/uel caprea quæ in
cantico canticoꝝ scribitur/sm̃ rõnem naturæ suæ/
quam corporaliter gerunt:referantur ad aliquas reꝝ
incorporalium causas:ut illis occultis/& iuisibilibus
ceruis/uideatur posse conuenire:qđ dictum est. Vox
dñi perficientis ceruos. Quæ enim perfectio/ex uo/
ce dñi fiat istis uisibilibus ceruis. Aut quæ ad eos do
ctrina unq̃/ex dñi uoce descendit? Si uero spiritales
ceruos quæramus:quoꝝ formam/& imaginem te/
net illud aĩal corporale:illos inuenias ad sũmam per/
fectionis/ex uoce dñi posse ꝑduci. Sed & quoꝝ cer/
uorum dñm seruare decuerit ꝑtus:& uelut medendi
officia præbentem/parturientibus astare conuenerit:
donec parerent filios tales/qui aduersarentur/& per/
sequerentur serpẽtium genus:ut dignum est diuina
maiestate: debemus aduertere qualium ceruoꝝ dñi
decet

decet feruare partus:ne in aborfum decidant: fed &
menfes eorum numerare plenos/ad partum: eorūq;
labores/& dolores cuftodire:ut generatiões eorum
non cadant in uanum:fed ut perfecta fit eorū natiui/
tas: & tādiu parturiant: donec formetur chriftus in
eis. Huiufmodi ceruorū pullos dominus nutrit:eorū
dūtaxat/qui iactant in domino cogitationem fuam:
ut ipfe eos nutriat:& ipfe feruet doloris partus eorū:
cum ex timore dei in uentre conceperint:& parturie/
rint:& fpiritum falutis pepererint. Huiufmodi par/
tus dolores/ipfe dñs feruat/& curat. Sed & emittit
dolores eorum:ut euntes eant/& fleant:portātes fe/
mina fua: & fint in doloribus hominum: ac flagel/
lentur cum hominibus:ne forte teneat eos fuperbia.
Ifti quoq; ipfi cerui abrumpunt(ut ait)natos fuos.
Quos enim genuerint per euangelium:abrumpunt
eos a uinculis peccatorū:& a laqueis diaboli:ne ultra
uoluntati eorum teneantur obftricti. Ifti etiam mul/
tiplicabuntur(& ut ait)reuertentur. Non enim imi/
tabunt uxorem Loth:nō redibunt retrorfum. Sciūt
enim/qa qui mittit manum fuā ad aratrum: fi retro
fpexerit:aptus nō erit regno coelorū:fed femp q̄ retro
funt:obliuifcuntur: & in ea quæ ante funt:fe exten/
dunt. Tales enim ceruos/uox dñi facit effe perfectos.
Quæ uox dñi/nifi illa quæ in lege/& in ꝓphetis ha/
betur:& ꝑuenit ufq; ad Ioānem qui erat uox clamā/
tis in deferto? Et ipfa enim uox Ioannis/qui dicebat.
Parate uiam dñi:rectas facite femitas dei noftri. Perfe
ctos faciebat ceruos:ut effent perfecti in eodem fenfu:
& in eadem fcientia. Qui enim talis eft/merito dicit.
Sicut ceruus defyderat ad fontes aquarum: ita defy/
derat anima mea ad te deus. Ceruus quoq; amicitia/
rum/quis alius uidebitur:nifi ille qui peremit ferpen
tem illum/q feduxerat Euam:& eloquii fui flatibus/
peccati in ea uenena diffundens:omnem pofteritatis
fobolem/contagio ꝓuaricationis infuderat:& uene/
rat foluere inimicitias in carne fua:quas inter deum/
& hominē/noxius mediator effecerat? Pullus uero
gratiarū/poteft accipi fpiritus fanctus/a quo fitiētes/
& defyderantes deum:fpiritales gratias/& dona coe
leftia confequuntur. Hæc aūt oia a nobis dicta funt:
ut manifeftior fieret caufa:qua fponfa comparare ui
detur fraternum fuum/hinnulo ceruorū. Quod fi ēt
hoc reqrendum eft:cur non ceruo/ut in aliis:fed hin/
nulo ceruorū cōparatur:illud aduerte/ꝙ cum in for/
ma dei effet:filius datus eft nobis: & puer natus eft
nobis:cuius poteftas fuper humerum eius. Ideo er/
go hinnulo ceruorū/quia paruulus puer natus eft. Et
forte poffunt cerui/accipi fancti quiq;: ut Habraam/
Ifaac/& Iacob/& Dauid/& Salomon: & omnes ex
quorū femine chriftus ſm carnem defcendit. Quos
ceruos/uox domini perfectos facit:& ipforū eft hin/
nulus ifte:qui ex ipfis/ſm carnem natus eft puer. Mo
uet me etiam illud quod in.ciii.pfalmo fcriptū eft:
ubi ait. Montes excelfi/ceruis. Et quidem de ceruis:
iam fuperius diximus:ꝙ fancti quiq; accipiūtur:qui
ob hoc/in hunc mundum uenerunt:ut ferpentis ue/

nena perimerent. Qui autem fint montes excelfi/ui/
deamus. Quafi qui foli cerui fequeftrati uidentur:&
ad quos/nifi ceruus fit aliquis:non poffit afcendere.
Ego puto ꝙ perfonas trinitatis/montes excelfos ap/
pellauerit:ad cuius capacitatem/nullus nifi ceruus ef
ficiatur:afcendit. Sed uidem ipfi qui hic/montes ex/
celfi pluraliter appellantur:in aliis/mons excelfus fin
gulariter dicitur:ficut Hefaias ait. In montem excel/
fum afcende:qui euangelizas fyon:exalta in fortitu/
dine uocem tuam: qui euāgelizas Hierufalem. Idem
nāq; ipfe/qui ibi trinitas/propter diftinctionem per/
fonarum:hic unus deus intelligitur pro unitate fub/
ftantiæ. Satis fit ifta de hinnulo ceruorū. Nūc uidea/
mus qūo etiam capreæ/uel dāmulæ/comparetur fra
ternus. Hoc animal/quātum ad græca uocabula/no
men a uidendo/atq; clarius ꝑfpiciendo:fortitum eft.
Et q̄s eft/qui ita uideat:ut uidet chriftus? Solus nāq;
eft qui uidet:id eft agnofcit patrem. Nam & fi dican/
tur hi/qui mundo funt corde:deum uifuri uidebūt:
ipfo fine dubio reuelante:quia & caprea habet in na
tura fua:ut non folum uideat ipfa/& perfpiciat acer/
rime:fed & aliis uifum præbeat. Afferunt nāq; hi/q/
bus medicinæ peritia eft:ineffe huic animali intra ui/
fcera/humorem quendam:q caliginem depellat ocu
lorum:& obtufiores quoufq; uifus exacuat. Merito
ergo capreæ uel dāmulæ/chriftus comparatur:quia
non uidet ipfe pꝛem:fed & uideri ab aliis facit:quorū
uifus ipfe curauerit. Obferua autem ne audiens pa/
trem:uideri corporeum aliquid fentias:& deum ui/
fibilem putes. Vifus quo deus uidetur: non eft cor/
poris/fed mentis & fpiritus. Quod etiam ipfe falua/
tor in euangelio/uocabulo proprio diftinguens/di/
xit. Nemo uidet patrē:nifi filius. Deniq; & his quos
facit deum uidere:dat fpiritum fcientiæ/& fpiritum
fapientiæ: ut per ipfum fpiritum/uideant deum. Et
ideo dicebat ad difcipulos. Quia qui me uidet:uidet
& patrem. Et utiq; nō ita inepti erimus:ut putemus/
ꝙ qui ſm corpus eum uidit: uiderit etiam patrem.
Alioquin inuenientur & Scribæ/& Pharifæi/& Hi
pocritæ/& Pilatus qui eum flagellis cædit:& omnis
populus qui clamabat crucifige/crucifige eum:ui/
dentes Iefum ſm carnem:etiā deum patrem uidiffe.
Quod utiq; non folum abfurdum uidet effe:fed &
impium. Sicut enim cum turbæ eum comprimerēt
euntem cum difcipulis:nullus eorū qui ꝓmebant/&
coarctabant eum tetigiffe dr eum:nifi illa fola/quæ
pro fluxū fanguinis paffa:uenit/& tetigit fimbriam
ueftimenti eius:& ipfi foli teftimonium perhibet/di/
cēs. Quia tetigit me aliqs. Ego enim fenfi uirtutem/
de me exiffe. Ita & cum plures effent/q eum uidebāt:
nullus eum uidiffe dicitur: nifi qui agnouit/ꝙ uer/
bum dei/& filius dei eft. In quo utiq; fimul agnofci:
& uideri/dr pater. Sed & hoc nos non prætereat:ꝙ
prius capreæ/& fic hinnulo ceruorū cōparatur:cum
utiq; maius aīal ceruus/q̄ caprea uideat. Sed aīaduer/
te/ne illa potius in his hn̄da fit ratio:qa cū dupliciter
conftet falus credētium:ꝑ agnitionem fidei/& operū

perfectionem. Ratio fidei/quæ pro intuitu/& inspe/
ctione contemplationis capreæ (ut diximus) com/
parantur:primus habeatur salutis gradus. Secundo
uero in loco/opeꝝ ꝑfectio/quæ cerui formam tenet:
uincentis/& perimētis uenena serpētum.i. artes dia/
bolicas/memoretur. Sic ergo sponsa similē dicit esse
fraternum suū: capreæ/uel hinnulo ceruoꝝ/in mon/
tibus Bethel. Bethel uero/domus dei interpretatur.
Montes ergo/qui in domo dei sunt possunt legis/&
prophetaꝝ:sed & euāgelica/& apostolica accipi uo/
lumina:in qbus/& fides dei ꝑspicitur/& contempla/
tur:& opeꝝ ꝑfectio dr̃/& adimpletur. Ecce hic stetit
post parietem nr̃m:incumbēs sup fenestras:ꝑspiciēs
per retia. Rñdet fraternus meus mihi. Cum cōsyde/
ro difficultates inuestigādi sensus:in his qui ꝓpositi
sunt scripturæ sermonibus: simile me aliqd pati ui/
deor huic qui ad iuestigādum uenationem: odora/
tibus/sagacis canis/ꝓcedit/ubi iterdum moris est: ut
cum uestigiis intētus/ꝓximum se uenator latentibus
effectum putauerit eē cubilibus:subito uestigioꝝ de/
seratur indiciis: & rursum fixius impressis odorati/
bus/easdē quas explicauerat: retrorsum redeat uias:
donec ineniat locum:in quo se altius excutiēs uena/
tio:latēter ad aliam trāstulit uitam: quā cum uenator
inuenerit:alacrior insequitur: spe prædæ certior: &
uestigii firmitate securior. Ita ergo & nos ubi se præ/
positæ explanationis quodāmodo subtraxere uesti/
gia:paululum emensa repetētes: & planiorem q̃ du/
dum uidebatur/expositionis ordinem ꝑsequentes:
speramus ꝙ dñs deus noster tradat in manus nr̃as
uenationem/quā ꝓperantes ꝓpe amiseramus: & sm̃
scientiam matris Rachel rationabilis: uerbis talibus
condiat in nobis: ut benedictiones mereamur con/
sequi a spiritali patre Iacob. Propter quod necessa/
rium uidetur (ut diximus) breuiter dicta repetere:ex/
planationē q; priorem retexere:ut qui sit lucidior sen
sus/aperiatur. Intelligi ergo mihi uidetur ex initio ꝓ/
positi dramatis: sponsam foris stare in biuio: & ob
amorem spōsi hinc atq; inde prospicere:si forte ue/
niat:si forte appareat:ne uiam ingredi uelle aliquam:
dum ignorat unde magis ueniat: nec domi/sed fo/
ris stare: & desyderio eius agitari/ac dicere: osculetur
me ab osculo oris sui. Vbi autē uenit sponsus: dicat.
Bona sunt ubera tua/sup uinum: & reliqua/usq; ad
eum locum ubi ait: post te curremus. Post hæc/dile/
cta iam/& uicem charitatis ab ipso sponso recipiens:
introducatur in cubiculo eius: & dicat. Introduxit
me rex in cubiculum suū. Sed & cætera/quæ postea
sunt scripta:intus posita loquatur ad sponsum: præ/
sentibus/& assistentibus sponsæ quidem adolescen/
tulis:sponsi uero sodalibus. Verūtamen intelligatur
sponsus: utpote uir: nō semp in domo: neq; semp as/
sidere sponsæ itra domum positæ:sed exeat frequen
ter:& illa eum quasi amore eius sollicita requirat ab/
sentem:sed & ipse interdum redeat ad eam. Propter
quod/& uideatur p totum libellum: aliqñ quidem
uelut absens requiri sponsus: aliquando sicut præ/
sens/loqui cum sponsa. Ipsa aūt sponsa/cum multa/
& magnifica in sponsi cubiculo ꝑuidisset: petit se
etiam in domum uini introduci. Quo cum ingressa
ꝑspexisset: sponsus/utpote uir: nō resederit in domo.
Ipsa uero rursus amore exagitata/exierit foras: & cir/
cuiens pagret circum: domū non ingrediens: ex om/
ni parte ꝓspiciat: quando ad eam redeat sponsus: &
ecce subito uideat eum/uicinoꝝ montium iuga im/
mensis saltibus/supantem/ descendere ad domū: in
qua/amore eius sollicita æstuat sponsa: ꝑueniens ue/
ro sponsus ad parietem domus: stet paululum post
ipsum: consyderans (ut fieri solet) aliquid & animo
retractans. Iam uero etiam ipse sentiens aliquid amo/
ris/erga sponsam/altitudine sua: quæ attingit usq;
ad domus fenestras: quæ fenestræ habeant aliquam
partem operis (ut aiunt) reticulati. Et cum incubat
qdem per fenestras: eminētior aūt sic sit fenestris: at/
tingat q; usq; ad supiora eaꝝ: quæ reticulato (ut dixi/
mus) opere/distinctæ sunt. Indeq; prospiciens/allo/
quatur spōsam: & dicat ei. Exurge: ueni ꝓxima mea:
formosa mea: colūba mea: & reliqua. Hæc sunt: quæ
(ut superius designauimus) difficultatē plurimam
dirigendi ordinis/& aperiendæ intelligētiæ/habere
nobis uisa sunt: quæ ut puto/euidentiora fecerit: re/
petita hæc/nūc indago sermonum. Spiritalis autem
in his expositio/non ita laboriosa/ac difficilis habea/
tur. Spōsa enim uerbi anima/quæ eius in domo re/
gali: hoc est in ecclesia cōsistit/doceturq; a uerbo dei:
qui est sponsus suus: quæcūq; reposita sunt/& recō/
dita/intra aulam regiam/& cubiculum regis: discit in
hac domo: quæ est ecclesia dei uiui: etiam uini cellas/
illius: quod de sanctis torcularibus cōgregatum est:
cellam uini/nō solum noui: sed & ueteris/ac suauis:
quæ est doctrina legis/& ꝓphetarum: in quibus suf/
ficienter exercitata/recipiat in seipsam: q erat in prin/
cipio apud deum/deus uerbum: sed nō semp secum
permanētem. Non enim possibile est hoc/humanæ
naturæ: sed interdum qdem uisitetur ab eo: iterdum
uero relinquatur: ut amplius desyderet eum. Cum
uero uisitatur a uerbo dei: sm̃ ꝓpositū uersiculi sen/
sum: per montes saliens/uenire dicitur ad eam: excel/
sos scilicet/& eleuatos/reuelans ei cœlestis sciētiæ sen
sus: ita ut perueniat usq; ad ædificationem ecclesiæ/
quæ est domus dei uiui: columna/& firmamentum
ueritatis: & stet iuxta parietem: & post parietē: ut neq;
penitus abscondatur: neq; oino in promptu sit. Ver/
bum enim dei: & sermo scientiæ: non in publico/&
palam positus: neq; cōculcandus pedibus appareat:
sed cum q̃situs fuerit: inuenitur: & inuenitur: nō (ut di/
ximus) in propatulo positus: sed obtectus: & quasi
post parietem latens. Anima aūt/quæ in ecclesia esse
dr̃: non intra ædificia parietum collocata intelligi/
tur: sed itra munimēta fidei: & ædificia sapientiæ po
sita: celsisq; uestigiis charitatis/obtecta. Propositum
ergo bonum: & fides rectoꝝ dogmatum esse in do/
mo ecclesiæ facit: cuius domus/mēbra q̃dam sunt:
quæ uel cubiculū: uel domus uini: uel alia huiusmo/
di/pro

di/pro gratiarum scilicet gradibus:& donoꝝ spirita/
lium diuersitatibus/appellantur. Sic ergo & paries/
nũc pars quædam domus huius est: quæ potest in/
dicare dogmatum firmitatem: sub qua stare dicitur
sponsus:& in quibus tam magnus/& excelsus est:ut
emineat omne ædificium:& ꝓspiciat sponsam/idest
aiam. Et nondum qdem apertum se ei/totumq; ma/
nifestet:sed quasi per retia ꝓspiciens:hortetur eam/&
prouocet:non sedere intrinsecus segnem:sed exire ad
se foras: & conari: ut non iam per fenestras/& retia:
neq; per specula in enigmate:sed procedens foras fa/
cie/ad faciem/uideat eum. Nunc enim qa nondum
potest ita eum intueri:ꝓpterea non ante/sed retro ei:
& post parietem stet. Incumbit aũt per fenestras/quæ
sine dubio patebãt ad recipiẽdum lumen:ad illumi/
nandam domum. Per has ergo sermo dei incũbens/
& prospiciens:prouocat exurgere:& ad se uenire ani
mam. Possumus aũt sensus corporeos/fenestras in/
telligereꝑ quos/aut mors aut uita itrat ad aiam. Sic
enim designat Hieremias ꝓpheta:cum de peccatori/
bus loqtur dicens. Ascendit mors per fenestras usas.
Quomõ ascendit mors per fenestras? si oculi pecca/
toris uideant mulierem:& mœchentur eam in cor/
de suo:sic mors igressa est ad aiam/per fenestras ocu/
loꝝ. Sed & cum recipit qs auditum uanum: & ꝑci/
pue falsæ sciæ dogmatum puersoꝝ:tunc per aurium
fenestras/mors intrat ad aiam. Si uero aia intuens or/
namentum mũdi:& ex pulchritudine creaturarum:
cõditorem oium intelligat deum:& opa eius miret:
laudetq; opeꝝ creatorem:ad aiam hanc uita igredi/
tur per fenestras oculoꝝ. Sed & cum auditum incli/
nat ad uerbum dei:& rõnibus sapiæ/ac scientiæ eius
delectatur:huic per aurium fenestras/ad aiam/sapiæ
lumen ingredit. Per has ergo fenestras ꝓspiciens uer
bum dei:& ꝓfectum suum ad spõsam aiam dirigẽs:
assurgere hortat eam:& uenire ad se: idest corporea/
& uisibilia relinqre:& ad incorporea/& iuisibilia/ac
spiritalia ꝓperare:qm̃ quæ uidentur:tpalia sunt:quæ
autem non uidentur:æterna sunt. Sic & spũs dei cir/
cuire dr:& quærere dignas aias:quæ apte/recteq; fie
ri possint ad habitaculũ sapiæ. Quod aũt/per retia fe
nestraꝝ ꝓspicere dr:illud sine dubio idicat:ꝙ donec
in domo huius corporis/posita sit aia:nõ potest nu
dam/& aptam dei sapiam capere:sed per exempla q̃/
dam/& idicia/atq; imagines reꝝ uisibilium:illa quæ
sunt inuisibilia/& icorporea contẽplatur: & hoc est
prospicere ad eam spõsum/per retia fenestraꝝ. Si ue/
ro de christo/& ecclesia exponamus: domus in qua
habitabat ecclesia: scripturæ sunt legis/& ꝓphetaꝝ.
Ibi enim & cubiculum regis est/oibus diuitiis sciæ/
& sapiæ repletum:ibi & domus uini: doctrina.s.uel
mystica/uel moralis:quæ lætificat cor homis. Adue
niens ergo Christus/stetit paululum post parietẽ ue/
teris testamenti. Stetit enim post parietem:cum non
manifestaret ad populum:ubi uero affuit tps:& cœ/
pit per fenestras legis/ac ꝓphetaꝝ per ea.s.quæ de eo
prædicata fuerant/apparere:& ostendere se ecclesiæ/
intra domum:hoc est intra litteram legis sedenti: ꝓ/
uocat eam inde exire:& uenire foras ad se: nisi enim
exeat:nisi ꝓcedat:& progrediatur a littera/ad spũm:
non potest sponso suo cõiungi:neq; christo sociari.
Vocat ergo eam/& inuitat a carnalibus/ad spiritalia:
a uisibilibus/ad inuisibilia:a lege/uenire ad euãgelia.
Et ideo dicit ei. Surge/uẽi,ꝓxima mea:formosa mea:
colũba mea. Et ut aliqua etiam de his/quæ postmo/
dum dicenda sunt:ꝑueniamus:timẽtes sensum peri/
dere:qui occurrit in hoc loco:ꝓpterea fortassis & il/
lud dicit ad eam:qa etiam hyems trãsiit:pluuia abiit:
simul & passionis suæ tps iudicans:ꝙ transacta hye/
me/& deiectis imbribus/ipse passus est:simul & illud
quoq; per spiritalem designans intelligentiã:ꝙ usq;
ad illud tps:quo christus passus est: imbres fuerunt
sup terram. Mandabat.n.adhuc dñs imbribus/pro/
phetis scilicet/ut pluuerent uerbi pluuiam super ter/
ram. Sed quia usq; ad Ioãnem Baptistam/ꝓphetica
finiuntur officia:merito imbres abiisse/& discessisse
dicuntur. Cessarunt autem ꝓphetici imbres:non ad
damnum credentium:sed ad maiora ecclesiæ lucra.
Quid enim imbribus opus est:ubi flumen dei lætifi
cat ciuitatem:ubi in corde uniuscuiusq; credentium
fons aquæ uiuæ fit/saliẽtis in uitam æternam? Quid
opus imbribus: ubi iam flores apparuerunt in terra
nostra:& ex aduentu dñi/iam nõ exciditur ficulnea:
quæ prius nõ attulerat fructum? Nũc enim iam pro/
duxit grossos suos (sed & uineæ dederunt odorem
suum) uñ & unus quidam ex ista uinea dicebat:quia
christi bonus odor sumus deo in omni loco: in his
qui salui fiunt:& in his qui pereunt. Sed hæc (sicut
supra designauimus) anteq̃ ad ipsa scripturæ loca
ueniremus:præsumpsimus:ne forte fugeret nos sen
sus:qui occurrisse uidebatur in tpe:nunc repetamus/
quo per retia ꝓspicere dicatur:scriptum est:nõ enim
inique tendũtur retia auibus. Et iteꝝ. Iustus si incur/
rerit in peccatum: effugere iubetur:sicut & dãmula
ex laqueis:& aues ex retibus. Plena est ergo uita mor
talium laqueis offensionũ: retibus plena deceptio/
num:quas tendit aduersum genus humanum ille q
contra dñm gigas/uenator/Mẽbroth appellatur. Ve
rum etenim gigas qs alius est/nisi diabolus:q etiam
aduersus deum rebellat? Laquei ergo tentationum/
& decipulæ insidiaꝝ/diaboli retia appellant. Et qm̃
hæc retia ubiq; tetẽderat inimicus:atq; in ipsis/pene
oẽs inuoluerat:oportebat esse aliquem/qui fortior/
& eminẽtior fieret his:& cõtereret ea:ut sequentibus
se/uiam posset aperire. Iccirco ergo & saluator priusq̃
in cõiugium & in societatem ueniret ecclesiæ:tenta/
tur a diabolo:ut uincens retia tentationum: per ipsa
prospiceret:& per ipsa uocaret eam ad se: docẽs sine
dubio/& ostẽdens ei:ꝙ nõ per ocium/& delitias: sed
per multas tribulationes/& tentationes ueniẽdum
sibi esset ad christum. Nullus ergo alius fuit:qui retia
ista supare potuerit. Oẽs enim peccauerunt:sicut scri
ptũ est:& rursus/ut scriptura dicit: Nõ est iustus sup
terram:qui fecerit bonum:& nõ peccauerit. Et iteꝝ.

Nemo mundus a sorde / nec si unius diei fuerit uita eius. Solus ergo est dominus / & saluator noster Iesus christus / qui peccatum nõ fecit / sed peccatũ / eum pater fecit pro nobis: ut in similitudine carnis peccati / de peccato damnaret peccatum. Venit ergo ad ista retia: sed inuolui in eis / solus ipse non potuit. Quinimo diruptis eis / & contritis: dat ecclesiæ suæ fiduciam: ut audeat iam cessare laqueos: & trãsire per retia / & cum omni alacritate dicere: Aĩa nostra erepta est de laqueo uenãtium: laqueus cõtritus est: & nos liberati sumus. Quis autẽ contriuit laqueos: nisi ille qui solus in eis teneri non potuit? Quãuis ipse & in morte fuerit / uoluntarie: & nõ ut nos necessitate peccati. Solus est enim qui fuit inter mortuos / liber: & quia liber inter mortuos fuit: Iccirco deuicto eo / qui habuit mortis imperium: abstraxit captiuitatẽ: quæ tenebatur in mortem. Et non solus semetipsum resuscitauit a mortuis: sed & eos qui tenebantur in morte / simul excitauit: simulq; sedere in cœlestibus fecit. Ascendens enim in altum: captiuam / duxit captiuitatem: nõ solum aĩas educens: sed corpa eoꝝ resuscitans. Sicut testatur euãgelium: ꝙ multa corpora sanctoꝝ resuscitata sunt: & apparuerũt multis: & introierunt in sanctam ciuitatem dei uiuentis Hierusalem. Hæc nobis expositio de retibus / secundo in loco / assumpta est. Sit sane legentis iudicium: quæ earum / mysticis dignius aptari possit eloquiis.

LIBER QVARTVS.

s VRGE: Veni proxima mea speciosa mea / colũba mea: qm̃ ecce hyems transiit: pluuia abiit / & recessit sibi: flores uisi sunt in terra: tẽpus putationis aduenit: uox turturis audita ẽ in terra nostra. Arbor fici ꝑduxit germina sua: uites florẽtes dederunt odorem suũ. Quid contineat ordo dramatis: iam supra descripsimus: nunc uero qd uel sermo dei ad aiam se dignam / sibiq; aptam: uel quid Christus ad ecclesiam dicere itelligendus sit: aduertamus. Sed interim primus sermo dei loquatur ad hãc speciosam / decoramq; aĩam: cui per sensus corporeos: idest per intuitum lectionis: & per auditum doctrinæ: quasi per fenestras apparuit: proceritatẽq; ei suæ magnitudinis demonstrauit: ita ut in superioribus ei loqueretur: incumbens / atq; inde euocans eam: ut ꝓcedat foras: & extra sensus iam corporeos effecta / desinat esse in carne: ut merito audiat: uos autem non estis in carne sed in spiritu. Non enim aliter diceret eam uerbum dei proximam sibi: nisi coniungeret se ei: & fieret cum eo unus spiritus: nec diceret eam speciosam: nisi uideret imaginem eius renouari de die in diem: & nisi uideret eam capacem spiritus sancti: qui in specie columbæ descẽdit in Iordane super Iesum: non ei diceret: columba mea. Cõceperat enim amorem uerbi dei: & cupiebat ad ipsum / uolatu celeri / peruenire: dicens. Quis mihi dabit pennas sicut columbæ: & uolabo: & requiescam / cum apprehendero sapientiæ / & sciẽtiæ / thesauꝝ? Puto enim ꝙ ii qui mortem christi recipiunt: & mortificãt membra sua sup terrã: cõsortes efficiantur similitudinis mortis eius: ita & ii qui uirtutem spiritus sancti recipiunt: & sanctificãtur ex eo: & donis eius replentur: quia ipse in specie columbæ apparuit: ut ẽt ipsi columbæ fiant: ut de terrenis / & corporeis locis / euolẽt ad cœlestia pennis sancti spũs subleuati. Quod si aũt tẽpus opportunum: quo hæc fieri possint: cõsequenter insinuit: qa ecce hyems inquit transiit: pluuia abiit. Non enim ante aĩa uerbo dei iungitur & sociatur: nisi oĩs ex ea hyems perturbationum / ac uitioꝝ procella discesserit: & ultra iam nõ fluctuet: & circũferatur omni uento doctrinæ. Vbi ergo ex anima / hæc cuncta discesserint: desyderioruq; ab eadem tempestas desuerit: tunc incipient in ea flores uernare uirtutum: tunc eius menti / & tempus putationis adueniet: & si quid superfluum qdq; minus utile fuerit in eius sensibus / uel intellectibus resecabitur: & ad gẽmas spiritalis intelligentiæ reuocabitur. Tunc etiam uocem turturis audiet: illius sine dubio sapientiæ: quam dispensator uerbi loquitur inter ꝑfectos sapiẽtiæ dei altioris: quæ abscondita est in ministerio. Hoc nãq; indicat appellatio turturis. Hæc namq; auis in secretioribus / & remotis a multitudine locis: uitam transiit: aut deserta montium diligens: aut secreta syluarum / procul semper a multitudine posita: aut a turbis aliena. Quod aũt & aliud qd' oportunitati: tẽporis huius amœnitatiq; conueniat: ficus inquit produxit germina sua: notãdum qdem fructus ipsius spũs: q sunt gaudium / charitas / pax / & cætera. Sed iam tamen germina eoꝝ ꝓferre incipit spũs hoĩs: qui in ipso est: figuraliter ficulnea nominatus. Sicut enim generaliter in ecclesia diuersæ arbores / singulæ quæq; animæ credẽtium intelliguntur. De quibus ait: Oĩs arbor quã non plãtauit pater meus cœlestis: eradicabitur: & iterum Paulus: qui se dicit adiutorẽ dei esse in agricultura dei: ait ẽt ipse. Ego plãtaui: Apollo rigauit. Sed & dñs in euãgeliis. Aut facite arborẽ bonã: & fructum eius bonũ: aut arborem malã / & fructum eius bonum. Sicut ergo generaliter / ita singuli quiq; credẽtium: diuersæ arbores itelligunt. Est ergo & in aĩa ficus quædam / quæ ꝑducit germẽ suum: & est uitis quæ floreat: & reddat odorem suũ. Cuius uitis palmites purgat pater cœlestis agricola: ut fructum plurimũ afferãt: sed hæc primo ꝑ odoris suauitatem / quæ ex flore reddit: lætificat odoratũ: sm̃ eum q dicebat. Quoniã christi bonus odor sumus deo / in oĩ loco. Hæc ergo initia uirtutum uidens sermo dei in aĩa: uocat eã ad semetipsm̃: ut festinet / & exeat / & abiiciens cũcta corporea uenit ad eum: ut ꝑfectionis eius particeps fiat: Iccirco igitur quasi adhuc iacẽti: & in rebus corporeis incubãti: primo dicit. Exurge & quasi quæ statim obædierit: & obsecuta sit uoluntati: collaudatur ab eo: & audit: ꝓxima mea: & colũba mea. Et post hæc ne ad tentationum turbines trepidaret: annũciat ei: ꝙ hyems discesserit: & pluuia transierit: & abierit sibi. Bene autem uitiorum & peccatoꝝ naturam / uno

ram uno miro sermone prolato/significiabat:ut hu/
iusmodi diceret hyemem/& pluuiam:quae ex uitio/
rum delicto/tempestateq; / descendant : sibiq; abiisse
indicans:& per hoc nullam esse substantiam peccatorum.
Non enim decidentia de hoie uitia/ad aliquam aliam
substantiam cõgregantur:sed sibi abeunt:& in semet/
ipsa resoluta euanescunt : atq; in nihilum rediguntur.
Et ideo dixit:quia abiit sibi. Sic ergo tranquillitas aiae/
apparente ei uerbo dei:& cessante peccato : & ita de/
mum florente uineae:icipit/uirtutes/atq; arbuta.i.bo/
norum operum fructum/germinare. Sed nunc iterum chri/
stus haec loquitur ad ecclesiam:& in anni circulum/
omne praesentis uitae spatium ponit. Et per hyemem
qdem illud indicat tps:in quo uel aegyptios grãdo/
& turbines/ac reliqua decem plagarum uerbera/flagel/
labant:uel cum diuersa bella pferebat Israel:uel etiam
cum coram ipso saluatore restitit:& icredulitatis tur/
bine correptus est:& naufragio fidei submersus. Vbi
ergo illorum delicto/salus gentibus facta est : uocat nunc
ad se ecclesiam:dicitq; ei. Exurge/& ueni ad me:quia iam
hyems quae submersit incredulos:& uos in ignorã/
tia reprimebat:abscessit. Sed & pluuia ptransiit:idest
iam non mandabo nubibus/pphetis scilicet/ut plu/
uant pluuiam uerbi super terras. Sed ipsa uox turtu/
ris:hoc est/ipsa dei sapientia/loquetur in terris:& di/
cet. Ipse qui loquebar adsum. Flores ergo credẽtium
populorum & orientium ecclesiarum apparuerunt in ter
ra:sed & putationis tps/per fidem meae passionis:&
resurrectionis aduenit. Amputãtur enim & execran/
tur ab hoibus peccata:cum in baptismo donatur re/
missio peccatorum. Vox quidem turturis (ut diximus)
iam non per diuersos prophetas : sed ipsius sapiẽtiae
dei/auditur in terris. Et ficulnea germinantquae po
test in fructibus sancti spũs accipi:qui nunc primum
aperiũtur/& demõstrantur ecclesiae : uel etiam in lit/
tera legis:quae ante aduẽtum christi clausa erat:& cõ/
stricta/& indumento quodam intelligẽtiae carnalis/
obtecta. Ex psentia uero eius/& aduentu:platum est
ex ea germẽ spiritalis itelligentiae. Et sensus uiridis/&
uitalis:qui in ea tegebatur:apparuit : & ecclesia tege/
batur a christo/in ficulnea:idest in lege/non apparuit
aridam:nec occidẽtem Israel sequi sed florentem & uiu/
ificantem spũm. Sed & uites florere dicũtur & de/
disse odorem suum. Possunt qdem & diuersae eccle
siae:quae per orbem terrae habẽtur:uites dici florere
ut uineae:uinea dñi Sabaoth:domus Israel est:& ho/
mo Iuda:dilecta nouella. Istae ergo uineae cũ primo
accedunt ad fidem:florere dicunt. Cum uero p reli/
gionem/operum suorum suauitate adornantur : odorem
suum dedisse dicunt. Et non sine causa puto q non
dixerit odorem dederũt:sed odorem suum:ut osten
deret inesse unicuiq; aiae uim possibilitatis:& arbitrii
libertatem:qua possit agere omne quod bonum est.
Sed qa hoc naturae bonum/puaricationis occasiõe/
deceptum:uel ad ignominiam:uel ad lasciuiam fue
rat inflexum:ubi per gratiam reparatur : & per doctri/
nam uerbi dei restituitur:odorem reddit sine dubio
illum:quem primus conditor deus inoleuerat : sed
peccati culpa subtraxerat. Possunt autem & uites/uel
uineae itelligi uirtutes coelestes:& angelicae : quae ho
minibus largiuntur odorẽ suum:idest doctrinae/&
institutionis bonum:quo introducunt/& imbuunt
aias:donec ad perfectionem ueniant:& incipiant ca/
paces fieri dei . Sicut & Apostolus ad hebraeos scri/
bens:dicit. Nonne oẽs sunt ministeriales spiritus/in
ministerium missi propter eos : qui haereditatem ca/
pient salutis? Et ideo dicuntur ab ipsis / qsi primum
florem/& odorem bonorum operum capere hoies:nunc
fructus ipsos uitis/ab eo spare:qui dixit. Non bibam
de generatione uitis huius : donec bibam illum uo/
biscum nouum/in regno patris mei. Illi ergo perfecti
flores/& fructus/ab ipso sperãdi sunt:initia uero(&
ut ita dicam) proficiendi suauitas : potest a coelesti/
bus uirtutibus ministrari. Vel certe per eos qui dice/
bant(ut supra diximus) qm̃ christi bonus odor su/
mus deo:in omni loco . Sed & alio mõ / possumus
adhuc intelligere haec/quae habentur in manibus/ut
dicamus:uelut prophetiam quandam uideri ad ec/
clesiam factam:per quam uocetur ad repromissiões
futuras:ut quasi post consumationem saeculi:cũ tps
resurrectionis aduenerit:dicatur ei exurge : & qa ser/
mo hic/statim opus resurrectionis designat:tanq̃ ex
resurrectione clarior/& splendidior/effecta:inuitatur
ad regnum:& dicitur ei:ueni proxima mea / speciosa
mea/columba mea:quia hyems transiit . Hyemẽ/si/
ne dubio huius praesentis uitae procellas:& turbines
nominans:quibus humana uita/tentationum pro/
cellis/agitatur. Transiit ergo hyems ista cum pluuiis
suis:abiit sibi. Sibi enim unusquisq; egit in hac uita:
oẽ quod egit : principium uero repromissionum fu
turarum:flores . Securim ad radicem arboris positam/
in consumationem saeculi:ut excidat oẽm arborem/
non facientem fructum bonum:tempus putationis
intellige:uocem uero turturis / quae in litteris repro/
missionis auditur:quam mansueti in haereditate su/
scipient:christi personam facie ad faciem:& non iam
per speculum/& in aenigmate docentis/aduentu . Fi/
culnea uero/quae germẽ suum producit:totius con/
gregationis iustorum fructus habeatur . Istae uero san/
ctae/& beatae angelicae uirtutes:qbus electi quiq; / &
beati ex resurrectione sociabũtur:qui erunt sicut an/
geli dei:ipsae sunt uites florentes/& uineae quae odo/
rem suum unicuiq; aiae / & gratiam:quam a condi/
tore suscepit prius:& nunc iterum pditam recuperauit:
impartiunt:suauitateq; coelestis odoris/fetorem tan/
dem/abiectae ab eis mortalitatis : corruptionisq; de/
pellũt. Surge/& ueni pxima mea:colũba mea:in ue/
laminibus petrae:iuxta pmurale. Ostende mihi faciem
tuam:& auditam fac mihi uocem tuam:qm̃ uox tua
suauis est:& facies tua speciosa . Secundum ppositi
dramatis ordinem:sponsus q saliens sup montes:&
exiliens sup colles/ad spõsam uenerit:pspiciens eam/
& intuens p fenestras:secũdo iam loco/dicit ad eam.
Surge/ueni pxima mea:speciosa mea columba mea.

Nunc uero addit etiam hoc/ut ostenderet ei locum: ad quem uenire deberet: qui locus sub uelamento/& tegmine saxi sit positus. Sit aút idem locus/nõ tam ïxta murum: q̃ iuxta ꝓmurale quoddam. Promurale aút dicitur: cum extra muros qui ambiunt ciuitatem: alius ducitur murus: & est murus ante muꝝ. Tu deinde/quasi si reuerentiæ cá/ipsa spõsa obtecta sit/& uelata: petit ab ea sponsus: ut ueniens ad illum locum: quem supra ostendit: utpote secretiorem: ibi ei/quasi reiecto uelamine/ostendat faciem suam. Et quia pro multa reuerentia/taceret sponsa: desyderat sponsus aliquando etiam uocem eius audire: & delectari in uerbis eius: & dicit: ut auditã sibi faciat uocem suam. Videtur tñ/q̃ non ei penitus incognita sit facies eius: neq; uocis eius ignarus sit. Sed quia intercesserit aliquid/in quo nec faciẽ eius uiderit: nec uocem audierit. Iste sit propositi dramatis textus: cui & hoc additur: q̃ ueris tempus agi uideatur: cum & flores apparuisse memorantur in terra: & uox turturis personare: & germẽ arboris produxisse. Propter hoc uelut opportuno tempore/ꝓgredi prouocat sponsum: quæ sine dubio hyemem totam/intra domus claustra resederit. Sed hæc nullam mihi uident quãtum ad historicam narrationẽ ꝑtinet: utilitatem conferre legentibus/ut aliquã saltem narrationis ipsius seruare consequentiam: sicut in cæteris scripturæ historiis/inuenimus. Vnde necesse est/cuncta ad spiritalem transferre itelligẽtiam. Primo ergo itellige mihi aĩæ hyemem: cum adhuc passionum fluctibus iactatur: & uitioꝝ procellis: ac duris malignoꝝ spirituum flatibus uerberatur. In his positã/nõ hortatur eam sermo dei foras exire: sed intra semetipsam colligi: & uniri undiq;: atq; cõtegi: contra ꝑnitiosos malignoꝝ spirituum flatus. Nulli nunc in diuinis litteris studioꝝ flores/apud eam: nec ꝓfundioris sapientiæ secreta/& recondita mysteria: quasi per uocẽ turturis resonant. Sed neq; odoratus eius/gratiæ aliqd/quasi ex uineæ floribus recipit: neq; uisus eius/tanq̃ in ficulneæ germine delectatur: sed sufficit/ut in tempestatibus tentationum/a lapsu peccati tuta/& munita ꝑmaneat. Quod si obtinuerit/ut illæsa perduret & hyems transiit: & uenit ei uer (uer nãq; ei est: cum quies animo datur: & tranqllitas menti: tunc ad eam uenit uerbum dei) tunc eam uocat ad se: & hortatur ut exeat: nõ solum extra domum: sed extra ciuitatem: idest non solum extra carnis uitia efficiatur: sed extra omne quicquid corporeum/& uisibile continetur in mundo. Nãq; figuraliter in lege/ciuitatem iam in superioribus euidenter ostendimus: euocatur ergo aĩa extra muꝝ: & usq; ad promurale ꝑducitur: cum abiiciens/& relinquens ea: quæ uidentur: & temporalia sunt: cõtendit ad ea quæ nõ uidentur: & æterna sunt. Ostenditur ergo ei iter istud/sub uelamine petræ agendum: non sub aere nudo: neq; ut patiatur solis ardores: ne iterum fusca fiat: ne iterum dicat: despexit me sol: ꝓpterea sub uelamine petræ/agit hoc iter. Hoc autem ipsum uelamen non uult ex frondibus ei esse: aut linteis/aut pellibus: sed petram uult ei esse uelamẽ .i. firma/& solida christi dogmata: ipsũ nãq; esse petram/Paulus pronunciat dicens. Petra autem erat christus. Christi ergo doctrinæ/fide si obtegatur aĩa: & uelatur: tuto potest ad illud ꝑuenire secretum: ubi reuelata facie/gloriam domini contẽpletur. Merito autẽ uelamen istud petræ/tutum creditur: quia & Salomon de ea dicit in prouerbiis: q̃ uestigia serpentis nõ possunt deprehendi sup terram. Sic enim ait. Tñã sunt quæ impossibile est mihi intelligere: & quartum quod ignoro. Vestigia aquilæ uolitantis: & uiam serpentis super petram: & semitas nauis in pelago: & uias uiri in iuuentute. Serpẽtis ergo: idest diaboli uestigia: idest signa aliqua peccati/in hac petra: quæ est Christus: inueniri non possunt: quia solus est: qui peccatum non fecit. Huius ergo petræ/uero uelamine/anima tute peruenit ad ꝓmuralem locum: idest ad cõtemplandum incorporalia/& æterna. De hac eadẽ petra/alia uerbi specie Dauid in .xvii. psalmo dicit. Et statuit supra petram pedes meos: & direxit semitas meas. Nec mireris si apud Dauid/petra hæc quasi fundamentum/& crepido est aĩæ: per quã ꝑgit ad deũ: & apud Salomonẽ/uelamẽ est aĩæ ad mystica sapientiæ secreta/tendentis: cũ & ipse christus/nunc uia dicatur: per quam credẽtes incedunt: nunc ẽt præcursor/sicut ait Paulus: in quod præcursor introiuit pro nobis Iesus. Simile est & istud qđ per Moysen dicitur a deo. Ecce posui te in foramine petræ: & uidebis posteriora mea. Igit̃ petra ista/quæ Christus est: nõ est ex omni parte clausa: sed habet foramen. Foramẽ uero est petræ: qui reuelat/& innotescere facit hoibus deum. Nemo ergo uidet patrẽ: nisi filius. Nemo ergo uidit postrema dei: idest quæ in postremis temporibus fiunt: nisi positus in foramina petræ: scilicet cum ea/Christo reuelante/didicerit. Et hic ergo sub uelamine petræ/aĩam proximam sibi effectam inuitat sermo dei: ad ꝓmuralem iam locum (sicut supra diximus) ad cõtemplanda ea: quæ non uidentur: & æterna sunt: & ibi dicit ad eam. Ostende mihi faciem tuam. Profecto ut uideat: si aliquid in uultu eius/ueteris adhuc uelaminis habeat: sed possit intrepidis obtutibus/gloriam domini speculari: ut hæc ipsa dicat. Et uidimus gloriam eius/gloriam tanq̃ unigeniti a p̃ re plenum gratiæ: & ueritatis. Sed & cum digna fuerit: ut de ipsa dicatur: sicut & de Moyse dcm̃ est: q̃a Moyses loquebatur: & dñs rñdebat ei: tunc cõpletur in eo quod ait: auditam fac mihi uocem tuam. Ingẽs uero laus eius ostẽditur in eo quod dĩt. Vox tua suauis. Sicut enim sapiẽtissimus ꝓpheta Dauid dicebat: suauis sit ei disputatio mea. Suauis autẽ est uox aĩæ: cum uerbũ dei loquitur cum fide: & dogmatibus ueritatis exponit: cũ dispẽsationes dei/& iudicia eius explanat. Si uero aut stultiloquium: aut scurrilitas: aut uanitas/de ore eius ꝓcedunt: aut uerbum ociosum: de quo reddẽda sit rõ in die iudicii: insuauis/& iniucũda uox ista ẽ. Ab hac uoce christus auertit auditum suum. Et ideo quæq; perfecta anima po

nit ori suo custodiam: & ostium circunstantiæ labiis
suis: ut talem semp sermonem proferat: qui sale con/
ditus: det gratiam audiētibus: & dicat de ea uerbum
dei: quia uox tua suauis. Sed & facies tua (inquit)
speciosa. Si intelligas illam faciem/de qua Paulus di
cit. Nos autem oēs reuelata facie. Et item cum dicit.
Tunc autem facie ad faciem: tūc uidebis quæ sit aiæ
facies: quæ laudetur a uerbo dei: & speciosa esse dica/
tur. Illa sine dubio quæ quotidie renouatur ad ima/
ginem eius: qui creauit eam: quæ non habet in se ma
culam/aut rugam/aut aliquid huiusmodi: sed & san
cta/& imaculata: qualem & ipse sibi exhibuit christus
ecclesiam: aias scilicet/quæ ad pfectionem uenerunt:
quæ oēs simul efficiūt corpus ecclesiæ. Quod cor/
pus utiq; pulchrum uidebitur/& decorum: si aiæ/ex
quibus corpus illud efficitur in omni pfectionis de/
core permanserint. Sicut enim cum aia in iracundia
est: turbatum/& ferum reddit corpus uultum: cū ue/
ro in mansuetudine & tranquillitate persistit placi/
dum mitēq; reddit aspectū: ita & ecclesiæ facies: pro
uirtutibus & motibus credentium aut decora pro/
nūciatur/aut turpis: sm quod & scriptum legimus.
Vestigium cordis/in bonis/uultus hilaris: Et item ali
bi: Cordis læti facies florida: in tristitiis autem posi/
ti/mœstus est uultus. Cor ergo lætum est/cum hēt
in se spiritum dei: cuius primus fructus charitas est:
secundus: gaudium est. Ex his puto quosdam sapien
tes sæculi assumpsisse illam sniam: quæ dicit: quia so
lus sapiens speciosus est: ois autem nequā/turpis est.
Superest nobis/ut aliquid apertius etiam de nomine
promuralis dicamus. Quod (sicut supra diximus)
indicat murum esse ante murū: qd' etiam in Hesaia/
hoc modo dicitur. Ponit murum: & circa murum
murus/munimentum ciuitatis est. Alius uero mu/
rus/ante murum/uel circa murū: maiora/& ualidio/
ra munimenta designat. Per quod ostenditur: quia
euocans sermo dei aiam: & educens eam a corpora/
libus negociis/& corporis sensibus: docere eam de
futuri sæculi mysteriis cupit: & inde ei munimenta
conquirere: ut ipsa futurorq; munita/& circundata/in
nullo possit uel illecebris uinci: uel tribulationibus
fatigari: nunc etiam uideamus/quō hæc a christo ad
ecclesiam dicantur: quæ est proxima ei/& speciosa.
Speciosa autē nulli alii/nisi soli ipsi: hoc enim signi/
ficat cum dicit speciosa mea. Hāc ergo exuscitat chri/
stus: & ipsi euangelium resurrectionis annunciat: &
ideo dicit. Exurge: ueni proxima mea: speciosa mea:
quia autem dedit & ei pennas columbæ: postea qui
dormiuit in medio sortium: media autem inter duas
uocatiōes/Israelis ecclesia uocata est: qa primo Israel
uocatus est: post hæc/ubi ipse offendit/& occidit: uo
cata est ecclesia gentium: cum autem plenitudo gen/
tium introierit: tūc itez omnis Israel uocatus/salua/
bitur. In medio ergo duaq; sortium dormit ecclesia.
Et propter hoc: dedit ei pēnas columbæ deargenta/
tasq; significat rationabiles pēnas/in sancti spiritus
donis. Et posteriora dorsi eius/uel in uiriditate auri/
ut quidam legunt: uel ut alii scriptum habent: in pal/
lore auri. Quod ostēdere potest: quia posterior illa uo
catio: quam ex Israel futuram/dicit Apostolus: non
erit in obseruantia legis: sed in pciositate fidei. Auri
nāq; uiriditatis gerit spem. Fides autem uirtutibus
florens. Potest autem dici. In medio sortium dormi/
re/uel quiescere ecclesia: in medio duoq; testamentoq;
& pennæ eius deargentatæ ex sensibus legis: aurum
in posterioribus dorsi eius/intelligi euangelici mu/
neris donum. Ad hanc ergo ecclesiam dicit christus.
Veni tu columba mea: & ueni in operimento petræ:
docens eam/ut operta ueniat: ne quid patiatur ab in/
cursantibus eam tentationibus: sed sub umbra petræ
incedat/obtecta: dicens. Spiritus uultus nři christus
dñs: cui diximus. In umbra eius uiuens in gentibus.
Obtecta autem incedit/& adoperta: quia debet po/
testatem habere super caput/propter angelos. Cum
autem peruenerit ad promuralem locum: idest ad fu
turi sæculi statum: ibi ad eam dicit. Ostende mihi fa/
ciem tuam: & auditam mihi fac uocem tuam: qa uox
tua suauis est. Auditā uult fieri uocem ecclesiæ suæ:
quia qui eum confessus fuerit coram hoibus: & ipse
confitebitur eum coram patre suo/qui in cœlis est.
Quia uox tua suauis est. Et quis non fatetur suauem
uocem/ecclesiæ catholicæ fidem ueram confitentis.
Insuauem uero/& iniucundam esse hæreticoq; uo/
cem: qui non dogmata ueritatis: sed blasphemias in
deum: & iniqtatem/in excelsum loquuntur? Sic &
facies ecclesiæ speciosa est. Hæreticoq; uero turpis/&
fœda: si quis est tñ qui bene nouerit pulchritudinem
uultus probare: idest si quis spiritalis est: qui scit exa/
minare oīa. Nam apud imperitos/& aiales homines/
pulchriora uidenī mendacii sophismata: q̄ dogma/
ta ueritatis. Possumus autem adhuc de loco promu
rali/etiam hoc addere: q̧ promurale sit patris/in quo
positus unigenitus filius enarrat oīa/& enunciat ec/
clesiæ suæ quæcūq; in secretis & in absconditis/pa/
tris finibus cōtinentur. Vnde & quidam ab eo edo/
ctus: dicebat: Deum nemo uidit unq̄. Vnigenitus fi/
lius/qui est in sinu pris: ipse enarrauit. Illuc ergo euo
cat sponsam suam christus: ut & de oibus eam/quæ
apud patrem habentur: edoceat: & dicat. Quia oīa
uobis nota feci: quæ audiui a pře meo: Et ut iterum
dicat. Pater uolo/ut ubi ego sum: illic sit & minister
meus. Capite nobis uulpes pusillas exterminātes ui/
neas: & uineæ nostræ florebunt. Secundum drama/
tis ordinem/mutata est persona. Non enim iam ad
sponsam/sed ad sodales loquitur sponsus: & ipsis di
cit: ut capiant uulpes pusillas: quæ insidianī uineis:
ubi primum gemmē ostenderint: nec sinunt eas per/
uenire ad florem. Capi ergo eas pcepit: saluti/& utili/
tati consulens uineaq;. Sed hæc (ut cœpimus) spiri/
tali expositione discutienda sunt. Et puto q̧ si de aia/
hæc quæ se uerbo dei cōiungit/aduertas: uulpes/cō/
trariæ potestates/& nequitiæ dæmonum/intelligi
debeant per cogitationes prauas/& intelligentiam
peruersam: exterminantes in aia uirtutum florem: &

fructum fidei perimentes. Prouisio igitur uerbi dei/ qui est dominus uirtutum: mandat angelis suis: qui ad ministerium missi sunt / propter eos qui haereditatem capiunt salutis: ut capiant ex unaquaq; anima huiusmodi cogitationes a daemonibus immissas: ut abiectis eis/ possint florem uirtutis afferre. Qui pii autem cogitationes malas in eo: cũ suggerunt mentinō esse eas a deo: sed esse a maligno spiritu: & dant aiae discretionem spirituum: ut intelligat/ quae sit cogitatio sm deum: & quae sit ex diabolo. Vt aũt scias/ esse cogitatiões quas imittit diabolus in cor hoium: uide in euangelio qđ scriptum est. Cum autem imisisset (inquit) diabolus in cor Iudae Ischariotis/ ut traderet eum. Sunt ergo huiusmodi cogitationes: quae a daemonibus initiuntur in cordibus hoium. Sed quia non deest diuina prouidentia: ne forte per huiusmodi importunitatem / turbaret libertas arbitrii: & non esset iusta causa iudicii: iccirco benignis angelis/ & amicis potestatibus/ hoium cura mandatur: ut cum deceptores/ quasi uulpes incursare coeperint hominem: dextris eum auxiliis subleuent: & ideo dicit. Capite nobis uulpes pusillas. Competẽter sane cum adhuc pusillae sunt capi eas mandat/ & cõphendi. Dum enim cogitatio mala in initiis est: facile potest abiici a corde. Nam si frequenter iteretur: & diu permaneat: adducit aiam sine dubio ad consensum: & post cõsensum/ intra cor suum cõfirmatum: certum est/ quia ad peccati rẽdat effectum. Dum ergo in initiis est: & pusilla est: capi debet/ & abiici: ne si adulta fuerit & inueterata/ iam non possit expelli. Deniq; & Iudas initiũ mali habuit/ in amore pecuniae. Et haec fuit illi uulpes pusilla. Sed ab hac / cum uideret dñs Iudae aiam/ quasi florẽtem uineam laedi: capere eam uolens: & abiicere ex eo: cõmisit ei pecuniae loculos: ut possidens quod amabat/ a cupiditate cessaret. Sed illa/ utpote habens sui arbitrii libertatem: non est amplexus medici sapiãm: sed indulsit semetipm illi/ magis cõsilio/ quo exterminabatur aia sua: q̃ quo sanabatur. Si uero haec de christo & ecclesia itelligamus: sermo uidebitur ad doctores ecclesiae dirigi: & mandari eis de captiõe uulpium exterminãtium uineas. Vulpes autem/ peruersos doctores haereticorũ dogmatum possumus intelligere: qui per argumentum calliditatem/ seducunt corda ĩnocentium: & uineam dñi exterminant: ne floreant in fide recta. Datur ergo pceptum doctoribus catholicis: ut dum adhuc pusillae sunt istae uulpes: & nondum plures aĩas deceperunt: sed initium habet praua doctrina: arguere hos/ & refrenare festinent: & uerbo ueritatis contradicentes reuincere: & capere hos assertionibus ueris. Si.n. permanserint in principiis/ & indulserint: sermo eorũ sicut cancer serpit: & fiet ĩsanabilis: ut multi inueniãturq; decepti ab eis: pugnare iam pro ipsis incipiãt: & defendere suscepti erroris auctores. Sic ergo pusillas dignum est/ uulpes capere: & dolosa haereticorũ sophismata in ipsis statim initiis/ ueris assertionibus/ confutare. Vt autem utriusq; expositiõis nostrae euidentior clarescat assertio: cõgregemus ex diuinis uoluminibus: sicubi animalis huius mẽtio facta est. Inuenimus ergo in. lxii. psalmo de impiis ita dici. Ipsi uero in uanum quaesierunt aiam meam: introibunt in inferiora terrae: tradentur in manus gladii: partes uulpium erũt. Sed & in euangelio sm Matthaeum: saluator ad scribam q̃ dicebat ei. Magister sequar te quocũq; ieris. Respondit. Vulpes foueas habent: & uolucres coeli nidos/ ubi requiescant: filius aũt hoĩs non habet/ ubi caput suum reclinet. Similiter autem/ & in euãgelio sm Lucam/ ad eos qui dixerunt dño. Exi & uade hinc: q̃a Herodes uult te occidere: r̃ndit Iesus. Euntes dicite uulpi huic. Ecce ego eiicio daemonia: & sanitates pficio hodie/ & crastina: & in die tertia consumabor. In libro quoq; iudicum/ Sãpson cum uxor quae erat ex genere Philistinorũ / ei fuisset ablata: ait ad patrem eius. Innocens sum ego hac uice ab Allophylis: q̃a faciam uobiscum mala. Et abiit Sampson: & accepit tercẽtas uulpes: & accepit lampadas: & ligauit caudam/ ad caudam: & posuit lampadam unam inter duas caudas uulpium: & accẽdit ignem in lampadibus: & emisit eas per messes Allophylorũ & incendit oẽs messes eorũ: & stipulas eorũ & uineas eorũ: & olíueta eorũ. Adhuc etiam in secundo libro Hesdrae: ubi Tobias Ammanites impediuit aedificationem eorũ qui de captiuitate redierant: ut aedificarẽt templum/ & murum: ait ad Allophylos. Nũquid isti sacrificabunt: aut comedent imolata: in hoc loco? nõne ascendent uulpes: & destruent murum ipsorũ / quem ex lapidibus aedificant? Haec sunt interim / quae ad praesens nobis ex scripturis diuinis occurrere potuerunt: in quibus aĩalis huius memoria facta est: ut ex his sapiens quisq; lector prudenter possit coniicere: si apta usi sumus expositiõe in his/ quae proposita sunt nobis ad explanãdum: id quod ait. Capite nobis uulpes pusillas. Et q̃uis operosum sit/ singula quae exẽpli eam assumpsimus explanare: tñ quae poterimus/ breuiter contingemus. Et primo de. lxii. psalmo uideamus: ubi cum iusti aiam persequerentur impii: ille psallebat dicens. Ipsi autem in uanum quaesierunt aiam meam: introibunt in inferiora terrae: tradent̃ in manus gladii: partes uulpium erũt. In quo utiq; ostẽditur/ q̃ uanis/ & inanibus uerbis/ praui doctores decipere uolentes aiam iusti: introire dicunt̃ in inferiora terrae: terram utpote sapiẽtes: & de terra loquẽtes/ atq; in inferiora eius: id est in profundum stultitiae descendentes. Puto enim q̃ hi qui carnaliter uiuunt: q̃a sibi ipsis tñmodo nocent: terra esse/ & in terra habitare dicuntur. Hi uero q terrenis/ & carnalibus sensibus/ scripturas intelligũt: & alios ita docendo decipiunt: pro eo ipso q̃ argutias quasdam/ & argumenta/ carnalis/ & terrenae sapientiae/ confingant: in inferiora terrae dicantur ingredi: uel certe quia grauius delinquũt/ qui terrena docẽt: q̃ qui ita uiuunt: eis futura poena etiam grauior imminet: iidemq; ipsi in manus gladii tradendi prophetãtur/ illius fortassis flãmei/ & uersatilis. Quomodo autem

autem/& partes uulpium fiunt:uideamus. Omnis
anima/aut pars est dei:aut pars est cuiuscunq;/qui ac/
cepit potestatem super homines. Nam cum diuide/
ret altissimus gentes:& dispergeret filios Adam:sta/
tuit fines gentium/sm numerum angelorum dei:&
facta est portio dñi Iacob. Cum ergo constet unam/
quãq; animam/aut in parte dei:aut in parte esse alte/
rius cuiuslibet: quoniam quidem per arbitrii liber/
tatem/possibile est unumquẽq; ex parte alterius tran
sire:uel ad partem dei/si melius/ipso iuuãte/elegerit:
uel si nequius/ad dæmonũ portionem: hic horum
mentio habetur in psalmo. Qui in uanum quæsie/
runt animam iusti:partes erunt uulpium:uelut si di/
ceret:& pessimorum/& neqssimorum dæmonum
partes erunt:ut unaquæq; maligna uirtus:& dolo/
sa:per quam deceptiones/& fraudes falsæ scientiæ:
introductæ sunt: figuraliter uulpes appellentur hi/
qui in hunc errorem deducuntur:& nolunt acquie/
scere sanis sermonibus/domini nostri/Iesu christi:&
doctrinæ quæ sm pietatem est: sed decipi se patiun/
tur a talibus:isti talium partes uulpium fient:& in/
troibũt cum eis in inferiora terræ. Ipsi sunt & illi/in
quibus sm euãgelium uulpes istæ:quas (supra me/
morauimus) foueas habere dicuntur:in quibus fi/
lius hominis nõ habet:ubi caput suum reclinet. He/
rodem quoq; uulpem nominatum/pro fallaci calli/
ditate/credẽdum est. Nam si Sampson trecentas uul
pes coepisse/& colligasse per caudas: atq; interiecisse
lampadas ardentes in medio caudarum:atq; immisis/
se per messes Allophyloꝝ/& incendisse eas cum sti/
pulis/& oliuetis/uineisq; memorat: ualde mihi dif/
ficilis formæ huius/uel figuræ/uidetur explanatio.
Tentemus tamen aliqua ex his pulsare pro uiribus:
& ponamus sicut expositio nostra in supioribus cõ
tinet:uulpes esse fallaces peruersosq; doctores. Hos
Sãpson qui ueri/& fidelis imaginem tenet docto/
ris:capiens uerbo ueritatis:caudam/ad caudam col/
liget:idest aduersantes sibi/& diuersa a se inuicem sen/
tientes/docentesq; confutet: atq; ex ipsorum uerbis
propositiones/collectionesq; accipiens:in Allophy/
lorum segetem/ignem conclusionis emittat: & ex
propriis eorum argumentis/omnes eorum fructus/
atq; uineas/& oliueta pessimæ generationis incen/
dat. Sed & ipse numerus trecẽtarum uulpium/quæ
a semetipsis diuersæ/& dissonantes erant: triplicem
formam indicãt peccatoꝝ. Omne enim peccatum:
aut in facto/aut in uerbo/aut in consensu mentis ad/
mittitur. Verum ne illud quidem/quod in secundo
libro Hesdræ scriptũ dicimus:penitus omittendum
est. Vbi cum ædificarentur sancta sanctorum: idest
cum fides christi/& sanctorum eius mysteria conde/
rentur:inimici ueritatis/fideiq; contrarii/qui sunt sa/
pientes huius sæculi:uidentes absq; grãmatica/& pe
ritia philosophica/consurgere muros euangelii: ue/
lut cum irrisione quadam dicunt:perfacile hoc pos/
se destrui/calliditate sermonum:per astutas fallacias/
& argumenta dialectica. Hæc interim quantum bre/
uitas potuit pati:de assumptis exemplis/dicta suffi/
ciant. Nunc iam ad ꝓpositum reuertamur. Videt̃ er/
go in cãtico canticoꝝ ꝑceptum dari ab sponso/ami/
cis sibi uirtutibus:ut capiant/& arguant cõtrarias po
testates quæ insidiant̃ aĩabus hoĩum: ne exterminet
eoꝝ initia fidei: floréq; uirtutum/sub specie secretæ
alicuius/& occultæ sapiæ:quæ q̃si uulpes in foueis:
ita in his hoĩbus q semetipsos ad hæc sectanda præ/
buerint:delitescũt:& quo facilius cõfutari possint:&
argui:dum paruæ sint uulpes ipsæ:& initia hñt pes/
simæ ꝑsuasiones capi iubentur. Nam si forte creue/
rint:& maiores fuerint uulpes affectæ/iam nequeãt
ab amicis sponsi:sed ab ipso fortassis solo spõso ca/
pi poterunt. Sed & sancti quiq; doctores/& magi/
stri ecclesiæ: sicut acceperunt ptãtem calcandi super
serpentes/& scorpiones:ita accipiũt ptãtem etiam ca
piendi uulpes. Sic enim data est potestas eis sup oẽm
uirtutem inimici. Vna sine dubio ex cæteris inimici
uirtutibus/est uulpes:quæ exterminat uineas: quæq;
cum adhuc parua est/capi iubetur:sicut & in centesi/
mo.xxxvii. psalmo/beatus dr̃ qui tenet:& allidet par
uulos Babylonis ad petram:nec ꝑmittit sensum Ba/
bylonum crescere in semetipso:& augeri:sed cum est
in initiis allidit eum:& tenet ad petram. Tunc.n. fa/
cile permittitur. Sic.n. ordo explanationis percurrat.
Capite uulpes nobis pusillas: quæ uulpes extermi/
nant uineas florentes. Quod aũt dicit nobis:hoc est
mihi spõso/& spõsæ:uel certe mihi/& uobis: q estis
sodales mei. Potest aũt/& ita accipi. Capite uobis uul
pes:& post distinctionem dici:pusillas/exterminan/
tes uineas:ut pusillas nõ tam ad uulpes/q̃ ad uineas
referamus:ut uideant̃ pusillæ qdem uineæ extermi/
nari posse:idest paruæ quæq; aĩæ/& initia hñtes:nõ
firmæ/& robustæ/lædi posse a cõtrariis ptãtibus:si/
cut in euangelio dr̃. Siqs scandalizauerit unum de
pusillis istis:in quo oñditur/qa scandalizari non põt
grãdis/& ꝑfecta:sed pusilla/& rudis aĩa:sicut in psal/
mo dicitur. Pax multa diligẽtibus nomen tuum: &
non est illis scãdalum. Simili ergo exẽplo potest ui/
deri: ꝙ pusilla quæq; uinea/incipiens uidelicet aĩa
possit a uulpibus:idest malignis cogitationibus/uel
prauis doctoribus lædi:perfecta uero/& ualida non
possit. Sed si capiantur a bonis doctoribus uulpes
istæ:& abiiciantur ex anima:tunc proficiet in uirtu/
tibus:& florebit in fide. Amen.

¶ Explicit tractatus Origenis super can/
ticum canticorum Salomonis.

¶ INCIPIT TRACTATVS ORIGE/ NIS IN HESAIAM. HOMILIA. I.

q VAMDIV Ozias rex uixit: uidere
non potuit uisionem Hesaias prophe
ta:erat enim Ozias peccator:& faciẽs
malignum ante conspectum domini:
& agens aduersus uoluntatem diui/
næ legis. Ingressus est templum: & facta sanctoꝝ:&
ob hoc lepra perfusus in fronte est:ita ut foras ciuita/

tem uadens: inter imundos computaretur. Talem
ergo principem aiæ oportet mori: ut uisionem dei
uidere possimus: neq; enim frustra scriptum est. Et fa
ctum est in ãno quo mortuus est Ozias rex: uidi do/
minum. Vnicuiq; nr̃um uiuit Ozias: siue Pharao: &
non suspiramus ægyptia opera faciẽtes: si autem mo
ritur: tunc suspiramus: ut in Exodo scriptum est. Si
Ozias uiuit: non uidemus gloriam dei: si autem mo
ritur/ tũc uidemus statim/ ut moritur Ozias gloriam
dei. Tantum hoc fit: ut regnet in nobis sermo qui di
xit. Ego autem constitutus sum rex ab eo: & non re/
gnet ira: est quidam & peccati rex. Apostolus ita sen/
tiens ait. Non ergo regnet peccatum in mortali ue/
stro corpore. Miserabilis ille homo/ cui peccatum re/
gnat: qui tali se tradit regi: despiciens regnum dei: &
subiiciẽs se uoluptati: propterea uoluptatis amator:
non est amator dei: & s̃m Apostolum: de q̃busdam
dicitur. Amantes uoluptatem magis q̃ deum: & q̃/
dem idipsum nõ ex his dictum est: qui oĩno sunt in/
fideles: sed de his qui intrinsecus cõmorantur: uolu/
ptatem magis amantes q̃ deum: qui hñt figuratio/
nem pietatis: uirtutem autem eius negantes. Hæc ꝓ/
pter mortem regis Oziæ: post cuius interitum: uidis/
se se ait uisionem ꝓpheta. Quæ est autem uisio? Vidi
dñm sedentem sup thronum excelsum: & eleuatum.
Non omnis qui uidet dñm: uidet eum sedentem su/
per thronum excælsum/ & eleuatum &c̃. Scio alium
prophetam uidisse dñm: & uidisse eum sedentem su
per thronum: sed nõ excælsum/ neq; eleuatum. Dif/
ferẽs est scriptura? Daniel dicit. Throni positi sũt: &
non erat excælsus ille thronus: & ueniam: & sedeam
ad iudicãdum populum in ualle Iosaphat. Ergo hic
in ualle sedit: & in ualle cum iudicaturus est: cum cõ/
dẽnaturus. Aliud autem est uidere eum sedentem su
per thronum excælsum/ & eleuatum: & in Michea.
Egreditur/ & descẽdit deus: & ut uideret Sodomam
descendit. Descendens (ait) uidebo si s̃m clamorem
eorum uenientem ad me: consumauerunt. Igitur
deus aliqñ sursum: aliqñ deorsum iuxta dignitatem
uidetur negociorꝝ. Vidi ergo dñm Hesaias ait: seden/
tem super thronum excælsum/ & eleuatum. Si uideo
deum eis qui hic sunt regnantem: non eum uideo su
per thronum excælsum/ & eleuatum: si uideo eum
regnantem cœlestibus uirtutibus: uideo eum super
thronũ excælsum/ & eleuatum. Quid est ꝙ dixi cœ/
lestibus uirtutibus? Throni/ Dñatiões/ Principatus/
Potestates: & uideo eum: qũo eis regnet in uerbo. Vi
di dñm sedẽtem super thronum excælsum/ & eleua/
tum: & plena domus gloria eius sursum quo eleua/
tus est thronus eius: plenaq; est domus gloria eius.
Non arbitror & quia plena est domus gloriæ: hæc
quæ in terra est. Dñi est terra & plenitudo eius: pleni/
tudinem autem gloriæ dei nõ inueniet in præsenti.
Sed siqs ædificauerit templum deo: uidebitur glo/
ria dei: & seruat hoc ꝙ dictum est: plena domus ui/
debitur gloriæ dei. Videtur gloria dei. Nescio autem
an sicut domus gloria cõpleatur. Et in Leuitico quã/
tum ad præsens pertinet: nec dñm. Deo autem lar/
giente/ legitur in collecta quæ sequitur: quia præce/
pit dñs quædam fieri: ut uideat̃ gloria dñi. Nec unq̃
apparebit gloria dei: si non hæc fiant. Cognoscimus
autem illa cũ lecta fuerint. Et Seraphin stabat in cir/
cuitu eius: sex alæ uni: & sex alæ alteri. Duo uideo se/
raphin unumquodq; eorꝝ in semetipso hñs sex alas.
Deinde dispositio alaꝝ: & duabus quidem alis uela/
bant faciem: non propriam/ sed dei. Duabus aũt alis
uelabant pedes: nõ proprios/ sed dei. Duabus autem
alis uolabant: iuxta quod scriptum contrarium sibi
uidetur: si stabant: uolare nõ poterant. Scriptum ue/
ro est: stabant in circuitu eius: sex alæ uni: & sex alæ al
teri: & duabus q̃dem uelabant faciem: & duabus ue/
labant pedes eius: & duabus uolabãt: & clamabant
alter ad alterum. Verꝝ hæc seraphin qui circa deum
sunt: quæ sola cõmotione dicunt Sanctus. Sanctus:
Sanctus: propter hoc seruant mysterium trinitatis:
quia & ipsa sunt sancta: his enim in oĩbus quæ sunt:
sanctius nihil est: & non leniter dicunt alter ad alterꝝ.
Sanctus. Sanctus. Sanctus: sed salutarem omnibus
confessionem/ clamore pronunciant: quæ sunt ista
duo seraphin? Dominus meus Iesus/ & spiritus san/
ctus: nec putes trinitatis dissidere naturam: si noium
seruãtur officia. Opiebant faciem dei. Exordium. n.
dei ignotum est: sed & pedes/ nouissimum enim ꝙ
in deo non comphendit̃. Sola tñ media uidentur
ante ista quæ fuerint: nescio. Ex his quæ sunt intelli/
go deum: post ista quæ futura sunt: iuxta ꝙ futura
sunt: quis pronunciauit ei? Dixit Ecclesiastes. Priora
annunciate mihi: & nouissima quæ erunt: & dicam/
q̃m dii estis inquit. Dixit Hesaias. Ex quo/ si quis di/
xerit præterita: & potuerit nouissima dicere: deus est.
Quis ergo potest dicere præter Seraphin? Quis po/
test dicere. Sanctus. Sanctus. Sanctus? Seraphin. Nu
dauerunt autem: quam partem dei: ut ita dicam, me/
dietatem eius. Et clamabant aliud ad aliud assistentia
deo/ atq; dicẽtia. Sanctus. Sanctus. Sãctus. Stant igi
tur/ & mouentur: stant cum deo: mouentur demõ/
strantia deum. Intellige enim quia uelant faciem: ue/
lant pedes: non mouent quæ uelata sunt: nõ uelant
quæ uolant. Et dicunt. Sanctus. Sanctus. Sanctus
dñs sabbaoth: plena est omnis terra gloria eius. Dñi
mei Iesu christi nunciatur aduentus. Nunc itaq; ple/
na est omnis terra gloria eius. Aut certe: necdum ple
na est: sed futurum est/ ut impleatur: cum expleta fue/
rit oratio qua/ patrem nos ipse dñs iussit orare. Cum
orauerítis (inquiẽs) dicite Pater noster qui es in cœ/
lis. Sanctificet̃ nomẽ tuũ. Adueniat regnum tuum.
Fiat uoluntas tua sicut in cœlo: & in terra. Adhuc in
cœlo uoluntas est patris: in terris necdum uoluntas
eius expleta est. Et ipse Iesus iuxta dispẽsationem car/
nis quam induerat: ait. Dedit mihi uniuersam pote/
statem: ut in cœlo. & in terra: nõ ꝙ potestatem non
haberet in terra: is qui habebat in cœlis: & aliquid de
mundo acciperet: qui in sua uenerat: sed ut ita crede/
retur deus in terra: qũo credebat̃ in cœlo. Ergo acce/
pit potestatem

pit potestatem homo christus quam ante nō habuit: & usq; ad præsens necdum habet in terra omnium potestatem. In his quippe qui peccant: necdum regnat. Sed quando ei data est etiam horum potestas? Cum ei subdita fuerint omnia: tunc completur potestas: & perambulat/ subiiciens sibi omnia: quidam autem necdum uolunt subiici ei: uerum adhuc inimicis eius subiiciūtur. Nos porro dicamus. Nōne deo subiecta erit aīa mea? apud eum enim salutare meum. Et duabus uolabant: & dicebant alter ad alterū. Sanctus. Sanctus. Sanctus. deus sabbaoth: plena est omnis terra gloria eius: & eleuatum est superliminare a uoce qua clamabant. Voce Iesu christi: & uoce sancti spiritus. Si aliquis e nobis clamantium/ audierit uocem Iesu christi/ & sancti spiritus: eleuatur superliminare: & altius fit q̄ eo tēpore cum eleuatum est. Cūq; dictum est attolite portas principis uestri: & eleuamini portæ æternales: & itroibit rex gloriæ. Et domus impleta est fumo/ ex remissione ignis cuncta impleta est domus. Fumus autem/ uapor ignis est. Et dixi. O miser ego quoniam compūctus sum: quia cum sim homo/ & imunda labia habeam: non possum sentire: quia humiliauerit seipsum. Hesaias uere dicit: testimonium dat scriptura: quia mundētur eius labia ab uno Seraphin: qui missus est ad auferenda peccata eius. Vnus autem ex seraphin: Dominus meus Iesus christus est: qui ad auferenda peccata nostra a patre missus est: & dicit. Ecce abstuli iniqtates tuas: & peccata tua circūmundaui. Nec putes naturæ contumeliam/ si filius a patre mittitᷓ. Deniq; ut unitatem deitatis in trinitate cognoscas: solus christus in præsenti lectione peccata dimittit: & tamen certum est a trinitate peccata dimitti: q enim in uno crediderit: in omnibus credit. Deferat ergo mihi de altari coelesti forceps: ut tangat labia mea. Forceps domini si tetigerit labia mea: munda ea: & si mundauerit ea: & circūciderit initiis: nuper diximus. Aperiam uerbo dei os meum: nec ulterius sermo imūdus exeat de ore meo: quia cum sim homo/ & imunda labia habeam: In medio quoq; populi imūda labia habētis habitem. Seraphin qd̄ missum fuit mūdauit labia prophetæ: non mundauit autem labia populi. Confessus est. n. ipse imunda labia se habere: & in medio populi immunda labia habētis/ habitare. Sed hoc q missus est a seraphin: non iudicauit dignos esse de populo: ut & illorum labia mundauerit: & iccirco adhuc impie agunt. Icciꝛco adhuc deum meum Iesum christum repudiant: adhuc & maledicūt imundis labiis. Ego autem precor: ut ueniens Seraphin emundet labia mea. Et regem dūm sabbaoth uidi oculis meis. Cur non dicamus in præsenti traditionem quandam iudæorum uerisimilem quidem: nec tamen ueram ex solutionem eius: quare non inueniamus (aiunt) ideo esse iam sectum a populo: quasi legem præuaricantem: & extra scripturas annunciantem: scriptura enim dicit. Nemo uidebit faciem meā: & uiuet. Iste uero ait. Vidi dominum sabbaoth. Moyses (aiunt) non uidit: & tu uidisti? & propter hoc eum secuerūt: & condēnauerunt ut impium. Non enim sciebant/ quia duabus alis uelauerint faciem dei Seraphin. Vidi dominum. Si faciem uidit Hesaias: & Moyses uidit posteriora. Vidit (ut scriptum est) Moyses: Verūtamen uidit dominum: etiam si faciem eius non uidit: & hic ergo uidit: licet faciem nō uiderit. Male igitur condēnauerūt prophetam. Et regem dominum sabbaoth uidi oculis meis. Et missus est ad me unus de Seraphin. Non est unus domini mei Iesu christi aduentus/ quo descendit ad terras: & ad Hesaiam uenit: & ad Moysen uenit: & ad populum uenit: & ad unumquenq; prophetarum uenit. Neq; tu timeas/ etiam si iam receptus est: iterum ueniet: qui autem & ante præsentiam carnalem uenerit: ipsum accipe testem denūciantem/ atq; dicentem. Hierusalem hierusalem quæ occidis prophetas: & lapidas eos qui missi sunt ad te: quoties uolui colligere filios tuos: quoties uolui: non dicit: nō uidi te nisi in isto aduentu: sed dicit quoties uolui: & per singulos prophetarum conuertens se: ego eram christus qui loquebar per prophetas. Dixi: neq; tu timeas: & nunc mittitur: Iesus christus nō mentitur: Vobiscum sum (ait) omnes dies: usq; ad consumationem sæculi. Non mentitur: Vbi duo/ & tres collecti sunt in meo nomine: & ego sum in medio eoꝝ. Quoniam igitur præsto est: & assistit Iesus christus: & paratus est p̄cinctus summus sacerdos offerre patri interpellationes nostras: surgentes per ipsum/ sacrificia patri offerimus. Ipse enim propitiatio est pro peccatis nostris: cui est gloria/ & imperium/ in sæcula sæculorum. Amen.

¶HOMILIA SECVNDA.

q VANTVM Ad dictum attinet: uerecunde fecit Achaz: cum ei fuisset imperatum: ut peteret signum in profundum aut i excelsum: & rationem reddidit: cur petere noluerit. Ait quippe non petam/ neq; tentabo deum: & tamen super hoc uerecundo culpatur: & dicitur ad eum. Audite nunc domus Dauid. Nunquid modicum uobis præstare certamen hominibus? & quomodo domino præstatis certamen? Deinde de hoc repromissio. Ideo dominus ipse dabit uobis signum. Ecce uirgo in utero accipiet: & pariet filiū: & uocabis nomen eius Emanuel. Hæc exponantur: & de reliquis uidebimus: indigentibus & illis gratia dei: ut manifestentur. Iubetur ut petat signum non simpliciter: sed sibi ipsi. Sermo quippe ait: pete tibi signum a domino deo tuo in profundum/ aut in excelsum propositum est signum: dominus meus Iesus christus. Hoc enim est signum q iubetur ut sibi postulet in ꝓfundum/ aut in excelsum. In ꝓfundum quidem: quia qui descendit: ipse est: In excelsum uero: quia q ascendit: super omnes coelos ipse est. Mihi autem hoc signum propositum: dominus meus Iesus christus in profundum/ & in excelsum. Nihil prodest si non mihi fiat mysterium de profundo: & excelso eius. Cum enim

ego recepero mysterium de christo Iesu de profun/
do/& excælso. Túc accipiá signum fm præceptum
domini: & dicitur mihi quasi habenti in semetipso
in profundum/& in excælsum. Ne dixeris in corde
tuo: quis ascendit in coelum: hoc est christum dedu/
cere: aut quis descendit in abyssum: hoc est christum
ex mortuis reducere? Iuxta uerbum tuum est hæc/
mens in ore tuo/& in corde tuo. Præcipitur ergo no
bis omnibus: ut petamus nobis hoc signum: ut no/
bis utile fiat signum: q̃ dat dominus deus in ꝓfun/
dum/& in excælsum. Siquis autem est qui sciat: &
rationabiliter contemplationem cognoscat: hoc q̃
dictum est in profundum/& in excælsum: non dis/
iunctiue esse dictum. Significat enim hoc q̃ uterq̃
possit. Pete tibi ipse signum ad non profundum/&
in excælsum: & in promissione dixit Apostolus. Vt
cognoscamus quid profundum/& excælsum/& la/
titudo/& longitudo: & dixit Achaz. Nõ petam. In/
credulus fuit. Dicit eni pete tibi ipse. Populus autem
usq̃ hodie non petit signum: propterea non habet il
lum: & præbet domino certamen: populus qui non
recipit dominũ meum Iesum christum. Deinde alia
sequitur quæstio. Isto enim dicente non petam: neq̃
tentabo dominum: & æstimantem tẽtationem esse/
si peteret signum: ait. Audite nunc domus Dauid.
Nunqd modicum uobis præstare certamen homi/
nibus? & quomodo domino præstatis certamen.
Non præstat autem certamen domino: sed neq̃ ho/
minibus eum arbitror præstare certamen: qui petit
signum in profundum/aut in excælsum. Certamen
q̃ppe dei est: quomodo saluet hominem. Non præ/
stat igiť domino certamen: qui confugit ad salutem:
qui uero domino certante ut saluet hominem: fugit
a salute & procul recedit a domino: præstat domino
certamen. Ideo dabit dominus ipse uobis signum.
Ecce uirgo in utero accipiet: & p̃iet filium: & uocabis
nomen eius Emanuel. Veritas exemplariorũ prophe/
tæ eius dicit: uocabis. In Matthæo porro scimus le/
ctitari: & uocabunt nomen eius Emanuel. Non pos/
sumus dicere quia oporteat minus aliquid facere de
propheta: quomodo uero euangelium hanc habet
scripturam. Vtrum ab aliquo modo intelligente: &
faciliora currẽte: quomodo & in aliis multis factum
est. An sic a principio ut dicam: forsitan aliquis ædi/
tum esse euangelium: qui uult deliberet: propheta q̃/
dem manifeste hẽt: & uocabis nomẽ eius Emanuel.
Noui quẽdam in exordio scripturarũ euãgelii legen
tem: & uocabis nomen eius Emanuel: dixisse intra
semetipm. Quid est uocabis? Quis uocabit? Achaz.
Et quomodo potest Achaz de saluatore q̃ post gene
rationes multas uenit audire. Vocabis nomen eius
Emanuel: atq̃ ita pro eo q̃ est uocabis: scripsisse uo/
cabunt? Sed uide quia non ad Achaz dicitur: & uo/
cabis nomen eius Emanuel: sed domui Dauid. Vide
manifeste dictum. Audite nunc domus Dauid. Nũ/
q̃d modicum nobis præstare certamen hominibus?
& quomodo domino præstatis certamen? Ideo da/
bit dominus ipse uobis signum. Ecce uirgo in utero
accipiet: & pariet filium: & uocabis nomẽ eius Ema/
nuel. Si quãdo itaq̃ nõ intelligimus hoc q̃ dictum
est: nihil ex eo minus faciamus: neq̃ ad faciliora cur/
ramus: sed expectemus donec gratia dei subiiciat no
bis per illuminationem sanctæ explanationis. Aut
certe rursus gratia dei: per quem uult illuminet nos:
ut nõ ultra quæramus: sed quæstio nostra soluatur.
Quæ ẽ ergo domus Dauid? si Dauid christus est: ut
frequenter ꝓbaui: domus Dauid: nos sumus ecclesia
dei: & diciť nobis qui de ecclesia sumus: ut non præ/
stemus certamẽ deo supradictum: & ut dante domi/
no/signum suscipiamus illud nobis: nõ domui Da/
uid: ista dicuntur/& prophetãtur: quia si quis est do/
mus Dauid: uocabit nomẽ eius Emanuel. In aduen
tu enim christi: sola ecclesia nostra de christo dicit: no
biscum deus: his/ut dedit grãm/explanatis: alia iam
quæramus ænigmata. Butyrum/& mel manduca/
bit. Quomodo christus prophetatur: butyrum/&
mel comesturus: Si hoc fuerit expositũ dño tribuen/
te: rursus ea quæ sequunť: aliam nobis igerent quæ/
stionem. Vtináq̃ oẽs faceremus illud q̃ scriptũ est.
Scrutamini scripturas. Plura ex corporalibus cibis
nominata sunt in scripturis pro escis spiritualibus:
quasi modo nati paruuli/rationabiles: sine dolo lac
desyderate. Ergo est sine dubio lac rõnabile: & opor/
tet nos istiusmodi lac quærere. Rursum in ꝓuerbiis
de melle scriptum est. Mel inueniens: comede: q̃ suf/
ficit: ne forte plenus euomas. Et curauit spũs sanctus
de melle isto/q̃ notũ est: ne forte plus comedamus.
Sed sciens utiq̃ spũs sanctus mel spirituale dicit. Mel
inueniens: comede q̃ sufficit. Quid autem sentiens
spũs sanctus præcepit nobis: ut si inuenerimus mel:
inuentibile est siqdem mel: comedamus q̃ sufficit.
Vade (ait) ad apem: & disce q̃uo operatrix est/& in/
ueniuntur prophetæ apes esse: fingunt siquidem ce/
ras/& mella conficiunt. Et si audenti mihi expedit di
cere. Faui eorũ/scripturæ sunt quas reliquerunt: & uo
lens uenit ad scripturas: & inuenit mel/sed & come/
de mel. Et in prouerbiis rursus dicitur. Bonus enim
fauus: ut indulcẽtur fauces tuæ: putasne hoc dicit spi
ritus sanctus? Comede mel q̃ in usu est: bonum est
enim. Ego nõ audeo dicere quia de melle corporeo
mihi ꝑcipiat spũs sanctus: Comede mel. Ecce nõ ha/
beo: aut certe naturæ eiusmodi sum: ut mel comede/
re non possim: qua rõne mihi dicit. Comede mel: &
noli comedere carnes: sed comede fili mel. Bonũ.n.
si uideas apes prophetas: & opus eorũ/mella/uel fa/
uus. Tunc uidebis q̃uo pro dignitate sancti spiritus
intelligas. Comede fili mel. Bonum.n. si qs medita/
tur eloquia diuina/& nutriť sermonibus scripturarũ:
complet mandatum iubentis: Comede fili mel: & fa
ciens q̃ iustum est/potitur sermone: qui sequr. Bo/
num est enim quia bonum est hoc mel q̃ in scriptu/
ris inuenitur: q̃ autem dicitur. Vade ad apem: istius/
modi est quædam (ut ita dicam) apis super apes: &
q̃uo inter apes rex q̃dam est: qui noiatur esse rex. Sic
princeps

princeps apõ dñs meus est Iesus christus:ad quẽ mit
tit me dñs scũs:ut comedã mel. Bonũ est.n.& fauos
eius:ut idulcent fauces meæ:& forte subtiliores Isæ/
faui erũt. Mel uero est/q in his est itellectus. Iste porro
q est natus ex uirgine Emanuel:butyrũ/& mel man/
ducat:& quærit ab unoquoq; nrm butyrũ mãduca
re. Quomõ a singulis nrm butyrũ quærit & mel:ser
mo docebit. Opa nra delitiæ/sermones nri suauissi/
mi/& utiles:mella sũt quæ mãducat Emanuel: quæ
mãducat iste q de uirgine natus est. Si uero sermões
nri amatitudine pleni sũt:ira/aiositate/moestitia/tur/
pilogo/uitiis/cõtentiõe:dedit in os meũ fel:& nõ co
medit ab his sermõibus saluator. Comedit aũt salua/
tor de sermõibus q sunt apud hoies:si fuerit sermões
eorũ mel. Approbemus hoc scripturis. Ecce sto añ ho
stium:& pulso:siqs apuerit mihi hostiũ:igredior ad
eũ:& coenabo cũ illo:& ille mecũ. Igit ipse pollicet se
ex nris coenaturũ eẽ nobiscũ. Certũ est aũt qa & nos
cũ illo coenemus:si coenemus illũ. Comedens qppe
de nris bonis sermõibus/opibus/& itellectu:repascit
nos suis escis spũalibus:& diuis/& melioribus. Pro/
pterea qa bnũ est suscipe saluatorẽ aptis hostiis prin/
cipalis cordis nri:ppræparemus ei mella/& oẽm coe/
nam eius:ut ipse nos ducat ad magnam coenam pa/
tris in regno coelorum:quæ est in christo Iesu:cui est
gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ HOMILIA TERTIA.

EPTEM Mulieres patiunt obpro/
briũ: & circũeunt qrentes eũ recipe q
3 possit auferre obprobriũ eorũ. Ipsæ se/
ptẽ mulieres repromittũt:ut suũ panẽ
mãducẽt:& uestimẽtis suis opiantur.
Non necesse hñt panẽ eius q obprobriũ eorũ auferre:
nõ indigẽt uestimẽtis hois:quem assumũt. Meliora
hñt uestimẽta/quã põt eis hõ pstare:lautiores hñt ci/
bos q cõditio põt hũana largiri. Cuius ergo sũt septẽ
mulieres:& q obprobriũ sit eorũ/dignũ est cõsydera
re. Septẽ mulieres/una sũt:spũs.n.dei sunt:& ista una
septẽ sũt:spũs.n.dei:spũs sapiæ/& itellectus/spũs con
silii & uirtutis:spũs sciæ/& pietatis:spũs timoris dñi.
Ista sapia patit obprobriũ a multis sapiẽtiis isurgẽti/
bus in se. Iste uerus intellectus:sustinet obprobriũ ab
intellectibus falsis. Istud magnũ cõsiliũ approbrat a
multis cõsiliis nõ bonis. Ista uirtus maledicit a qua/
dam quæ cũ nõ sit uirtus:repromittit se esse uirtutẽ.
Ista scia patit obprobrium a quadã falsi nois scia no
mẽ suũ surripiẽtis. Ita pietas exprobrat ab ea/q cum
se dicat esse pietatẽ:ipietas est:& impios istruit. Iste ti/
mor patit obprobriũ ab eo q putat esse timor. Multi
eni pollicent diuinum metũ:sed nõ conscia metuũt.
Quomõ ergo iste septẽ patiant obprobriũ cõsydere/
mus. Vide sapiam sæculi huius: Vide sapiam princi/
pũ mũdi istius:qũo exprobrant sapiam xpi mei:qũo
exprobrãt sapiam Iudaismi ueri:iuxta qd nos circũci
dimur spũaliter:isti uere pcidunt. Intellige itaq; qũo
sapia sæculi huius/& pricipiũ mũdi istius maledicũt
sapiæ. Ab hoc quærit hõ q cum istis septẽ spũalibus
mulieribus sit:ut auferat eorũ obprobrium/proprie
unus est hõ:q auferat obprobrium eorũ. Quis est iste
hõ? Iesus q exiuit iuxta carnẽ de radice Iessæ. Factus
ex semine Dauid sm carnem prædestinati filii dei in
uirtute:iuxta spiritum iustificationis:exiit quippe uir
ga de radice Iessæ:uirga nõ est primogenitus omnis
creaturæ. Virga nõ est:q in principio erat apud deũ:
deus uerbum:sed uirga de radice Iessæ qui iuxta car/
nem natus est. Exiit eni uirga de radice Iessæ: & flos
de radice eius ascẽdet. Quis est flos:& quæ est radix?
ambo.n.unum idipsum subiacens:differẽtia aũt est
negociorũ:nã si peccator es:non est tibi flos:neq; ui/
debis florẽ q est ex radice Iessæ: Veniet.n.& ad te uir/
ga:qũo discipulus & uirgæ/& floris loqtur? de uirga
qdem dicit: qd uultis? in uirga uenio ad uos:de flo/
re uero an in charitate dei:& spiritu mansuetudinis? nota
Exiit ergo de radice Iessæ uirga:ei qui suppliciis ple/
ctitur. Virga ei qui idiget increpatiõe:Virga ei qui ne/
cesse hẽt ut arguat. Flos uero ei qui iam eruditus est:
& nõ indiget dura correptione:uel certe nõ indiget
poenis:sed ualenti a flore incipere:& ad pfectum fru/
ctum. Primum.n.flos ondit̃ur: deinde post florem/
uirga fit & ad fructum. Exiit uirga de radice Iessæ:&
flos de radice eius ascẽdet:& reqescent septem mulie
res:spũs dei/spũs sapiæ/& itellectus reqescit sup eum.
Spũs.n.sapiæ non requieuit in Moysen? spũs sapiæ
nõ reqeuit in Iesum naue. Spũs sapiæ non reqeuit in
singulis prophetarũ. In Hesaia/in Hieremia:nec uero
quasi blasphemãtem me lapidetis:dum uelim glori/
ficare dñm meum Iesum christum:sed sustinẽtes cõ/
syderate q dr̃: & uidebitis qa in nullo eorũ reqeuerit
spũs:nõ q ad nullum uenerit:sed q in nullo reqeue
rit. Venit sup Moysen:& nõ credit Moyses post spũ
sapiæ:qui uenit ad eum. Audite enim contumaces.
Nunqd ex petra ista educam uobis aquam? Venit su
per omnes iustos:uenit & super Hesaiam. Sed quid
ait? Immunda labia habens:& in medio populi im/
munda labia habentis/ego habito. Venit post spũs sa
pientiæ ad illum forficem ignem: uenit ad imunda
labia habentem: & requieuit: ministro quidem eo
usus est: non autem requieuit tribulatus: ad quem/
cũq; uenerit hominum. Peccat enim omnis homo.
Nõ est iustus super terram qui facit bonum: & non
peccet. Nemo mundus a sordibus:neq; si una die ui
ta eius:numerati autem menses eius? Igitur sup nul/
lum requiescit. Possumus & de Euangelio probare:
quia uenit spiritus super multos: & nõ maneat in eis.
Ante paululum lectum est. Non pmanebit spiritus
meus in hoibus istis in æternum. Non ait/non erit:
sed nõ pmanebit. Vnum uidit Ioãnes solum:in quo
permansit:& signum hoc erat. Super quem uideris
spiritum descendentem/& manentem in eo:iste est fi
lius dei. Ministrauit quidam uerbo dei:spiritu disce/
dente post modicum: peccat post modicũ ociosum
uerbum loqtur. Nescio aũt & sine peccato maneat.
Putasne pñte spiritu peccata recedãt? Sup nullum er
go reqeuit spũs dei:sm q scriptũ est. Exiit uirga de ra

dice iesse:& flos de radice eius ascēdet:& regescet sup
eum spūs dei:spiritus sapiæ/& itellectus/spūs cōsilii/
& uirtutis:pp hoc magni cōsilii est angelus:pp hoc
iualuit:& iualescēs ascendit:& mirant eum uirtutes
ascēdentem.Et dr̄ de eo.Iste est dn̄s fortis & potēs in
proelio:adhuc ego dicā ascēdentem in ecclesia:uel ad
fortitudinem eius:qa requieuit sup eum spūs cōsilii/
& fortitudinis. Fortitudo mea/& laus mea dn̄s:&
factus est mihi in salutē. Regeuit ergo sup eum spūs
dei:spiritus sapiæ/& itellectus:spūs consilii/& uirtu/
tis:Sic & spūs sciæ/& pietatis:& ipleuit eum spūs ti/
moris dei.Mulieres igit̄ quærētes quē assumāt:ap/
prehendent septem unū hoiem:& hoc ex prioribus
pendet:& oportet primo cognoscere:qn̄ recipiāt se/
ptem mulieres unū hoiem:cū fortes Hierusalē humi
liati fuerint:cū luxerint thecæ eoꝝ:ornamenta filiaꝝ
syon:cum derelicta fuerit illa sola:cum elisa fuerit ad
terram:tūc apphendent septem mulieres unū hoiem
dicētes.Panem nr̄m:māducabimus:& uestimentis
nr̄is oppiemur:uerūtn̄ nomen tuum inuocetur sup
nos.Tunc apphenderunt/& uere tenuerunt septem
mulieres hoiem Iesum christum dn̄m nr̄m:iuxta qd̄
itelligit̄ homo:iuxta q natus est:iuxta q corpus:ap/
prehendēt septem mulieres hoiem unum dicentes.
Panem nr̄m mādcabimus. Multi ambulāt hoies:
& nullum apprehendunt mulieres:nullus eis placet
homo.Non enim pp inopiam hoium:unum homi
nem apprehendūt:nō pp raritatem hois:qualem uo
luerunt:qualem quæsierūt:unum solum repererunt
hoiem quem apprehenderūt:ut dicāt ei.Panem no/
strum mādcabimus:& uestimētis nr̄is oppiemur.
Est qdam cibus sapiæ:& qdam cibus similiter & itel
lectus/& reliquoꝝ spirituū.Quis est iste cibus?Non
timeo dicere.Alius cibus est iuxta istos.Forte ut me/
us est cibus sermo dei/q ait. Ego sum panis uiuus q
de coelo descēdi:& uitam do mūdo.Sic sapiæ cibus
est ipse pater:pp hoc meus cibus est:ut faciam uolun
tatem eius q me misit:& cōsumē opus eius.Nec pu/
tandum est aliqd indigere sapiam/& intellectū/cæte/
rosq; spūs:qa alium cibū habeant:cum totius dispē/
sationis unus sit cibus natura dei. Panem nr̄m man
ducabimus:& uestimētis nr̄is oppiemur.Est qdam
ornatus sapiæ quo decorat̄. Ornatæ sunt sermone
sapiæ/singulæ haꝝ mulieꝝ. Verūtn̄ nomen tuum i/
uocetur sup nos:aufer obprobrium nr̄m. Quod est
nomen sapiæ?Iesus.Inuocet̄ ergo nomen tuum sup
nos.Ego sum sapia.Volo noie tuo uocari:ut ego sa/
pientia dicar Iesus:ut itellectum/& cōsilium magnū:
& fortitudo/& scia/& pietas/& timor dei noietur Ie
sus.Vt oia in oibus tuū nomen fiat:nomē tuum in/
uocet̄ sup nos:aufer obprobriū nr̄m.Reuera abstulit
obprobrium Iesus.Iccirco surgētes oremus deum:q
hūc misit hoiem:& septē mulieꝝ spūs in eo regeuit:
ut & nobis iste homo tribuat cōionem hoꝝ mulieꝝ
& assumentes eas fiamus sapientes:& intelligentes
in deo:cæteræq; uirtutes aiam nr̄am decorātes i xp̄o
Iesu:Cui est gloria & ipium i secula seculoꝝ. Amē.

HOMILIA QVARTA.

LITER Impossibile est iueniri prin
piū dei:principiū motus dei nusq̄ cō/
a prehēdis:non dico tu:sed neq; aliquis
neq; aliud qdq; eoꝝ quæ subsistunt.
Solus saluator/& spūs scūs q semp fue
runt cū deo:uidēt faciē.Forte & angeli q uidēt iugi/
ter faciem prīs q est in coelis:uidēt & pricipia nego/
cioꝝ.Sic aūt & pedes abscōdunt añ hoies Seraphin.
Nouissima.n.ut sunt:nō ualēt enarrari. Quis annū/
ciauit de nouissimis?Ait scriptura:quæ uidemus:ut
tn̄ cōcedatur qa aliqd uidemus:media sunt:quæ añ
mūdum fuerint:ignoramus.Fuerūt porro q̄dam añ
mūdum:quæ post mūdum secutura sunt:certū non
apphendimus.Erūt autē alia post mūdum.Ea igit̄ q̄
scripta sunt. In principio fecit deus coelū/& terram.
Terra aūt erat inuisibilis/& incomposita:& tenebræ
erāt sup abyssum:& spūs dei ferebat̄ sup aquas.Mū/
di erāt istæ aquæ:in qbus incubabat spūs dei. Sed &
tenebræ quæ sup abyssum erāt:nō sūt ignitæ.Vtrūq;
enim ex nihilo creatū est. Audi i Hesaia dicentē deū.
Ego deus q cōstruxi lucē:& feci tenebras.Audi sapiē
tiam in puerbiis pdicantē.Añ oēs abyssos nata sum.
Nō erat ista ingenita:sed qn̄ uel qūo nata sit:nescio.
Velant̄.n.a Seraphin priora operꝝ dei.i.faciēs dei.Si/
militer aūt & pedes:ea q̄ post extremū sæculū/in sæ/
cula sæculoꝝ futura sunt:qs pōt exponere?Garrulo/
rum est minū hoꝝ notitiam polliceri nesciētium:qa
homo tn̄ pōt cape quæ media sunt:& ea q̄ post mū
dū usq; ad cōsumationē in iudicio sūt futura:de poe/
nis de retributiōe:& hoꝝ quoq; multa abscōsa sunt
nobis.Ita pp hoc qd̄ scriptū est. Duabus uelabāt fa/
ciem.Nō solum aūt uelabāt:sed & contegebant.i.ue
labant:ut nec modicū uideret̄ prioꝝ.Dico aūt faciei:
ne Paulum qd agnoscat̄ nouissimoꝝ:hoc ē pedum
eius:& duabus uelabāt.Apta sunt media ad cōtem/
plādum.Et clamabāt alter ad alteꝝ. Nō alter ad plu/
res:sed alter ad alteꝝ.Audire.n.sāctitudinē dei:quæ
annunciant̄ a saluatore:iuxta dignitatē rei nemo pōt
nisi spūs scūs.Quomō rursum ihabitare scimoniam
dei/quæ annūciat̄ a spū sancto:nemo pōt:nisi solus
saluator. Ob id alter ad alteꝝ clamabant & dicebant
Scūs.Scūs.Scūs.Nō ei sufficit clamare scūs:neq; bis:
sed pfectū numerꝝ trinitatis assumūt:ut multitudinē
scitatis manifestēt dei:q̄ est trinæ scitatis repetita cō/
munitas.Sāctitas prīs:scitas unigeniti filii/& spūs sci
etenim scificans/& scificati ex uno oēs:q scificat:sal/
uator est:iuxta hoc q homo est a deo prē accipiens
sanctitatem. Dicunt itaq; Sanctus.Sanctus.Sanctus
dominus deus sabbaoth. Interpretatur sabbaoth:ut
Aquila tradidit. Dn̄s militiarum:plena omnis terra
gloria eius. Olim domus plena erat gloria:nūc uero
his q sup terrā sunt:pphetat̄ a Seraphim:qa futuꝝ sit
ut uniuersam terram gloria dei Christus impleat. In
oibus qppe qui cōuersatione sua glorificant deum:
gloria eius est:atq; ita uniuersa terra plena est gloria
dei.Olim nō ois terra plena erat gloria dei:sed unus
angulus

angulus terræ q a deo dicebat. Notus i iudæa deus.
In Israel magnum nomen eius. Gloria deo:qui mi/
sit filiú suum ut ois terra plena fieret gloria sua. Sed
quid tibi prodest:si terra plena sit ꝓpter ecclesias bea
toꝝ/qui ubiq; sunt gloria dei. Tu aút non sis parti/
ceps gloriæ plenitudinis dei? Et tu ergo labora:& in
cunctis nitere: ut gloriam dei quærens ubi inhabi/
tet:inueniat locum & in te:& fias ét tu cum oi terra/
in qua est gloria dei:plena gloria eius. Quomó fit p
singulos nroꝝ plenitudo gloriæ dei? Si quæ facio:
quæ loquor:in gloriá dei fiant. Plenus sermo meus/
& actus sit gloria dei:si & ꝓcessus/& ingressus meus
in gloriam dei est:si cibus:si potus meus:si oia quæ
facio in gloriam dei fiant. Et ego particeps sum istius
dicti. Plena est terra gloria eius. Cum ergo oia ista fe/
cero eleuatum est supliminare/a uoce qua clamabát.
Est quoddam supliminare a uoce Seraphin/qua cla/
mabant. Beatum est itaq; unumquéq; nostrum/ita
laborare:ut particeps fiat hostii:& superliminare ho
stii qdem:iuxta intellectum christi dei. Neq; enim in/
digens dic tu reor hostium/camerem:& supliminare/
uerbum núcupari. Eleuatum est supliminare a uoce
qua clamabant: & domus repleta est fumo. Fumo
isto bonú est de gloria dei:& dixit. O miser ego: qm̃
compunctus sum. Anteq̃ uideas uisionem non cófi
teris esse te miseꝝ. O Hesaia nó ait/q̃diu uixit Ozias:
neq; in sensum meum uenit/qa miser essem. Incipio
enim nosse qa miser sim qm̃ uideo uisionem. Morié/
te mihi Ozia leproso rege:& dico. O miser ego. Núc
incipio & ego cófiteri dño:& dicere de me metipso.
O miser ego. Quomodo Hesaias dicit. O miser ego.
Proxime autem huic & Apostolus dicit. Miser ego
homo:qs me liberabit de corpore mortis huius? Bea
tum est ergo ut miseꝝ ipse me fatear. Si me humilia/
uero:& poenités sup peccatis meis fleuero: exaudiet
me deus:& dabit mihi liberatorem:& dico gras deo
per Iesum christum dñm nostrum. Veꝝ ex corde di/
camus. Miser ego. Vnusqsq; recordetur causas mise/
riaꝝ suaꝝ/& delicta. Dicamus surgétes ad orońem/
memores qdem quasi cófitentes:obliti autem quasi
iam nó facientes:& dicamus. Miser ego qm̃ cópun/
ctus sum. Non est cópunctus anteq̃ uideret uisioné:
anteq̃ Ozias moreretur:cum incipit pniam agere:sta
tim dicit:qm̃ compúctus sum. Siquis sine sensu est/
iuxta iteriorem hoiem cum peccator sit:non cópun
git: sed q̃si in exteriora mébra:licet adhibeas stimu/
lum:nó sensit mortuú corpus:eodem mó ét si adhi
beas pcóri uerba diuia:mortificato p pctm̃/& nó agé
ti pniam:neq; moestus est:neq; poenitet:neq; hét tri/
stitiá opanté cófessioné:tristitiá q̃ s3 deú est. Siqs aút
uult saluari:& audierit sermones arguétis se:& corri/
pientis:statim dicit. O miser ego. Nec sufficit dicere
miser ego. Apponédum ei est:qa cópúctus sum:uti/
náq; amplius compúgatur:quanto.n.plus cópun/
gitur:táto plus pctóꝝ nobis uincula laxantur. Pro/
pter hoc Achaz ille nó multum utilitatis est consecu/
tus:qa nó multum compúctus est:sed cópunctus est

qdem semel. Quáobrem dctm̃ est. Vidisti qúo com/
punctus est Achaz. Si uero qs talis fuerit ut nó cesset
cópungi. Dicit similiter Apostolus. Nó sum dignus
uocari Apostolus:ꝓp hoc qa ꝑsecutus sum ecclesiam
dei:& mihi minimo oium scóꝝ data est gra ista:& fi
delis deus:qa christus Iesus uenit in múdum pctóres
saluare:quoꝝ primus sum ego. Vides ne qa multum
compúctus est? nó semel/sed semper: scribens/& lo/
quens/& agens:cópunctus est. Quomó & Hesaias
in pñti/q dicit. O miser ego qm̃ cópunctus sum: qa
cum sim homo imunda labia hñtis héam. Annote/
mus & aliud qddam:qa peccata Hesaiæ nó in factis:
sed tm̃ in sermóibus erát:ꝓp q̄ ait. Quia cum homo
sim:& imúda labia héam. Erat aút & populus imú/
da labia hñs:nó decuit eum accusare populum:& di
cere: plura peccata in eo esse q̃ imundoꝝ labioꝝ. Et
regem dñm sabbaoth uidi oculis meis. Si qm̃ de deo
cogitauerimus:cum adhuc simus pctóres:& nos di
camus:quæ núc dicit propheta. Et missus est ad me
unus de Seraphin. Quam bonus deus. Quia (inqt)
audio confitétem Hesaiam:dixit.n. O miser ego:qa
audio poenitétem:ait qppe. Cópunctus sum: qa ꝓ/
pria delicta ꝓnunciauit dicens. Cum sim hó:& im/
munda labia héam: in medio quoq; populi imun/
da labia hñtis habitem. Et ego adhuc loquéte eo:di/
co. Ecce adsum. Et missus est ad me unꝰ de Seraphin:
& in manu eius hébat carbonem. Carbo defertur ad
prophetam: ut p ignis exustionem purgentur labia
eius:quæ aliqñ peccauerút. Quis est iste unus de Se/
raphin. Dñs meus Iesus christus. Iste iuxta dispensa/
tioné carnis missus est: hñs in manu sua carbonem:
& dicens. Ignem ueni mittere sup terram:& utinam
iam ardeat. Et missus est ad me unus de Seraphin:&
in manu eius hébat carbonem:quem forfice accepe/
rat de altari. Nó quocúq; simpliciter/& fortuito/ꝓ/
pheta igne q est de altario dei. Si purgatus non fueris
altaris igne:residet tibi ille de quo dctm̃ est. Ite a me in
igné æternum: q præparatus est Zabulo & angelis
eius. Nó est talis ignis altarii. Oés igni tradédi sunt:
sed non oés uni igni:alios de altario ignis expectat:
alios ille q ꝑparatus est Zabulo & angelis eius. Tan/
gat ergo labia mētis/& aiæ nræ sermo corripiens ut
& nos dicamus:& tetigit os meú:Si mundauero os
meum ut nihil ociosum:nihil fatuum:nihil turpe:ni
hil scurrile:ut oia semel noiem:nihil eoꝝ quæ iterdi/
cta sunt:loquar:túc possum dicere. Tetigit os meum
porro q̃diu imunda labia héo:& imundas res gero:
ꝓpter uerba pcti:non tágit me ignis de altario: neq;
mittit ad me unum de Seraphin:& dixit. Ecce tetigit
hoc labia tua:& abstulit iniquitates tuas:& pctá tua
circúpurgauit. Mordeat nos sermo diuinus: excitat
aias nras:dicamus audientes. Nóne cor nrm ardens
erat in nos:ut auferantur iniquitates nostræ/atq; pec
cata:& mundi effecti:mundo ore:mundoq; corde:
& múda tota conscia:gratias agamus oipotenti deo
in christo Iesu dño nostro:cui est gloria/& impium
cum spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA QVINTA.

a IT Propheta esse & uiuentem iustitiam: & putabamus nos ab Apostolo solo dictum esse: quia christus sit iustitia/ & sanctificatio/ & redemptio/ & sapientia. Forte aūt & Apostolus instructus a prophetis: nouit animalem eē iustitiam: & uiuentem. Quae est ista iustitia? Vnigenitus deus. Quia aūt non ab Apostolo ortum est: Christum esse iustitiam/ & uiuentem: & subsistentem iustitiam: sed inueniens ex propheticis sermonibus: hunc nobis mysterium exhibuerit: certum est a capitulo: in quo nūc lectio conquieuit. Quis enim (inquit) surgere fecit ab oriente iustitiam? Vocauit eam ad pedes suos. Vocatur iustitia. Manifestum est animalem eam esse: si ambulet uocata. Vocauit autem christum pater: quia ob nostram salutem ad uos iter fecerat: & descenderat de coelo ad nos. Nemo enim ascendit in coelum: nisi qui de coelo descendit/ filius hominis. Vocauit eum de oriente: non de isto sensibili: sed oriente lucis: uere ꝓpter qđ scriptum est: quis exurgere fecit de oriente iustitiam. Vocauit eam ad pedes suos. Pater uocauit filium: imo ut uere dicamus. Deus hominem uocauit iustitiam ad pedes suos: idest incarnationem filii sui. Ideo & adoramus scabellum pedum illius: iuxta quod scriptum est. Adorate scabellum pedum eius: quia sanctus est. Caro siquidem domini honorem deitatis assumit: quia autem principium lectionis alterius indiget expositione: Oremus summum regem/ ut sermo q uocatus abierat: ad nos iterum reuertatur: & pauca iuxta possibilitatē uostram edisseramus. Et factū est anno quo mortuus est Ozias rex. Vidi dominum sedentem supra thronum excelsum: & plena domus gloria eius: & Seraphin stabant in circuitu eius: sex alae uni: & sex alae alteri: & duabus quidem uelabant faciem eius: & duabus uelabant pedes: & duabus uolabant: & clamabant alter ad alterum: & dicebant Sanctus. Sanctus. Sanctus dn̄s sabbaoth: plena est terra gloria eius: & reliqua. Verum ut & uos uideamus uisionem quam uidit Hesaias: uocemus Iesum qui non uidentibus largitus est oculos: Potest enim etiam nunc uenire: & facere ut ea quae in lectione sacramenti dicta sunt: apůs oculis intueamur. Repromittamus ei iam nos ultra nō facere corpus christi: corpus meretricis. Nō facere opera digna luctu. Vnusquisq; nostrum haec corde loquatur ad deum: & praecemur ut aduentus eius ēt nunc fiat: Si enim non aduenit Iesus: ista uidere non possumus: ut mittatur etiam ad me Seraphin: & apprehenso de forfice carbone: purget labia mea: & quid dico labia: Hesaias sanctus erat: & ideo tm̄ labia eius purgata sunt: quia labiis tm̄/ idest sermone deliquerat. Ego uero non sum talis/ ut possim dicere īmunda labia habeo: metuo ne īmundum cor habeam: īmundos oculos/ īmundas aures/ immundum os/ quādiu in omnibus istis pecco: totus immundus sum. Si uidero mulierem ad concupiscendum: moecchatus sum eam in corde meo: ecce immundos oculos: Si de meo pectore exeant cogitationes pessimae: adulteria/ fornicationes/ falsa testimonia: Ecce īmundum cor: quam formosi pedes euangelizantium pacem: euangelizantium bona. Ego uero timeo ne currens ad mala: immundos pedes habeam: extendo ad deum manus meas: & forte auertens faciem suam dicit. Si extenderitis manus: auertam faciem meam a uobis. Quis ergo me mundat? Quis lauat pedes meos? Iesu ueni: sordidos habeo pedes: propter me fieri seruus. Mitte aquam tuam in peluim. Veni/ laua pedes: scio temerarium esse qđ dico: sed timeo cōminationem dicentis: Si non lauero pedes tuos: non habebis partem mecum. Ideo laua pedes meos: ut habeam partē tecum. Sed quid aio: laua pedes meos? Petrus hoc potest dicere: qui non habuit necesse nisi tm̄ ut pedes eius lauentur. Totus quippe mūdus erat: ego uero cum semel lotus sim: illo indigeo baptismate/ de quo Dominus ait. Ego aliud baptisma habeo baptizari. Cur ista diximus? Praeparo & me/ & audiētes ad maiora mysteria/ si tamen ueniat: si descendat ad uos sermo dei. Timeo enim ne me fugiat: ne benedictionem quoq; meam dedignetur. Fugit quondam sermo populum/ propter Achaz unum peccatorem. Fugit quondam sermo propter Achaz filium Zambri/ filii Zam/ ex tribu Iuda qui inoboediēs fuit deo: & ideo anathematizatus est. Et quis nūc populi multitudo est propter parasceuem/ & maxime in Dominica die: quae passionis christi cōmemoratrix est. Neq; enim resurrectio domini semel in anno: & non semper post octo dies celebratur. Orate deum omnipotentem: ut ueniat ad nos sermo eius: etiam si estis peccatores orate: Peccatores exaudit deus. Quod si timetis illud qđ in euangelio dicitur. Scimus qa peccatores nō exaudit deus. Nolite pertimescere: nolite credere. Caecus erat: q hoc dixit. Magis aūt credite ei q dicit: & nō mētitur: & si fuerint pctā uřa ut coccinū: ut lanam dealbabo. Et si uolueritis/ & audieritis me: bona terrae edetis. Si uultis uel nūc audire: oremus in cōe dn̄m: ut saltim nūc adueniēte uerbo ꝓphetico/ dicta ualeamus aduertere. Factū est (inqt) in āno quo mortuus est Ozias rex. Vidi dn̄m sabbaoth sedētem sup thronum excelsum. At uisio ascripta est. Cur? Rei tp̄s significatum intēdit: quando oborta sit uisio. Cum mortuus est Ozias rex. Vidit Hesaias dn̄m sabbaoth sedentem super thronum excelsum. Siquis ex nostris nouit qui fuerit Ozias: & quae gesserit: ille potest nosse quid docuerit ꝓpheta per spm̄: qđ exhibeat nobis sermo diuinus. Vadam ad uitam regis Oziae: & requiram ex regnoꝝ libris: & ex Paralipomenon historia de Ozia. Ibiq; uideo quia necessarium sit: si futurum est: ut uideam dn̄m sabbaoth sedentem super thronū excelsum: mori mihi Oziā regē. Iste Ozias ex semine Dauid descēdens: & regnās populo Iuda: q̄diu q dem uixit: Zacharias q intelligebat (sic.n. scriptū est in secūdo libro Paralipomenon) fecit rectum

in conspectu domini. Et sufficiens isto fecit lumina/
ria magna domino: & composuit templum dei: &
multae fuerunt eius in religione uirtutes. Quādo au/
tem mortuus est Zacharias intelligens: tunc fecit ma
lignum. Quis hoc q̄ fecit malignum recenseat? non
sacerdos? Alius ordo regius: alius ordo sacerdotalis.
Voluit ingredi templum / & locum agere sacerdotis:
& facere opus q̄ nō fuit ei concessum. Introiit prae/
ueniens sacerdotes: assumpsit uas libaminis. Ingres/
sus autem & princeps sacerdotum qui tūc illo erat:
& octoginta sacerdotes cum eo: Dixit ad eum prin/
ceps sacerdotum: Nōne tu es Ozias / & nō sacerdos?
uiolenter perseuerauit: & lepra ascendit in frontem
eius: proiectus est: mortuus egressus est: de tēplo edu
xit eum dñs. Igitur leprosus factus propter praeuari/
cationem legis. Vnusquisq̄ sub regno est siue pecca/
ti / siue iustitiae. Si peccatum mihi regnat: unus sum
de regibus Israel: q̄ templum uiolenter ingressi sunt.
Si iustus sum iuxta mensuram profectus mei: & fa/
cio rectum: & perseuero ante conspectum dei: regnat
mihi iustitia. Quādiu uero uiuit leprosus: Hesaias i͂
munda labia habuit: quādiu uiuit iniquus: non po/
tuit Hesaias dñm sabbaoth uidere: & immunda labia
habuit: sub iniquo quippe rege erat. Quādo autem
incipit uidere uisionem dei: anno quo mortuus est
Ozias. His similia & de multis discere tribuente deo:
In Exodo istiusmodi qddam scriptum est. Et factum
est: post dies aliquot mortuus est rex aegypti: & suspi
rauerunt filii Israel: & ascendit clamor eorum ad deum:
Quādiu uixit Pharao: non suspirauerunt filii Israel:
& in poenis positi / ne gemendi quidem liberam ha/
buerant facultatem. Viuebat quippe rex qui impera/
bat eis ut lateres & paleas facerēt. Quādiu uixit Pha/
rao / non suspirauerunt ad deum. Cum mortuus est
Pharao: tūc ualuerūt madida fletibus ora sustollere.
Viuit rex malignus in pectore nostro quādiu uiuit
Pharao Zabulus: tunc lateres operamur & paleas:
tunc lachrymas intra silentium deuorantes: & iniq/
tatis opera prima facimus. Cum autem mortuus fue
rit: dño deo nos uisitante: tunc suspiramus ad dñm.
Idcirco oremus ut regnum peccati / q̄ est in mortali
nostro corpore moriatur. Peccatum enim (ait) mor
tuum est: ego autem reuixi: & rursum peccatum re/
uixit: ego autem mortuus sum. Moriente itaq̄ q̄ po/
titur regno peccati. Ozias moritur / & Pharao. Cum
moritur rex pessimus: ergo ad coelum oculos: & ex/
audit uocem meam deus: sicut Habraam / & Isaac / &
Iacob. Et uideo deum sabbaoth sedentem / & regnā/
tem super excelsum solium: quem populus non ui/
det. Necdum enim Ozias mortuus fuerat. Volo qd/
dam simile interponere bonae rei: quae huic contra/
ria est. Iste ipse Ozias quādiu uixit Zacharias intelli/
gens: non fecit peccatum in conspectu dei. Moriēte
Zacharia / declinauit a dño: & ubi imperauit popu/
lo: & ruit orbem. Haec legentes diebus / & noctibus:
& audientes dñm dicentem. Oportuit te mittere pe/
cuniam in mensam: & ego ueniens cum usuris exegis/

sem. Nō colligemus in sudario in nam creditam: nec
pecuniam mittamus in mēsam: sed foeneremus eam
populis: & cum nos crediderimus dominicam ra/
tionem: Vobis erit uidendū: quomodo credita cum
usuris exsoluatis. Amen.

¶ HOMILIA SEXTA.

VIDENS Hesaias dñm sabbaoth se/
dentem super thronum excelsum / &
eleuatum: uidens autem & Seraphin
circūstantia eum: & remissio peccatorum
accipiens per eum ignem / qui allatus
de altario est labia eius cōtactu purgauit. Ait audisse
se uocem dñi non imperantis / sed excitantis / atq̄ di/
cētis. Quem mittam? & qs ibit ad populum istum?
Deinde dicit respondisse se dño. Ecce ego sum: mitte
me. Factus autem in loco / & scrutans ea quae scripta
sunt: inuenio aliud fecisse Moysen: aliud Hesaiam.
Moyses enim electus ad eductionem populi de terra
aegypti: ait. Prouide alium quem mittas: & uidetur
contradicere deo. Hesaias uero non electus: sed au/
diens quem mittam? & quis ibit? Ecce (inquit) ego
sum: mitte me. Dignum est ergo spiritalibus spiritua/
lia comparantem requirere: quis e duobus melius fe
cerit? Moyses qui postq̄ electus est: recusauit: an He/
saias qui ne electus quidem ipse se obtulit / ut mitte/
retur ad populum. Nescio enim si potest quis eam
contrarietatem negociorum: quae in utroq̄ uidetur: in/
tendēs dicere: q̄ idipsum fecerit Moyses q̄ Hesaias:
Ergo audacter facit comparans duos sanctos / & bea
tos uiros / & decernens / & dicens uerecūdius Moy/
sen fecisse / q̄ Hesaiam. Moyses qppe magnitudinem
considerabat praeesse populo / ad educendum eum
de terra aegypti: repugnare aegyptiorum incantationi/
bus / & maleficiis: ppter hoc ait. Prouide alium quem
mittas. Iste autem nō expectans uidere quid ei iube/
retur: ut diceret: etiam si electus fuisset. Ecce (inquit)
sum ego: mitte me. Vnde quia ignorans quid ei iu/
beretur: ecce (ait) Ego sum: mitte me. Haec iubetur ut
dicat: quae erāt inoptata dicenti. An nō erat inopta/
bile / statim iusso, pphetare a maledictiōibus incipere
ac dicenti. Aure audietis: & non intelligetis: & uiden
tes / non cernetis: & non uidebitis. Incrassatum est
enim cor populi huius: & reliqua. Forte ergo si ta/
men audenter expedit dicere: temeritatis / & audaciae
mercedem consecutus est: ut ea iuberetur dicere: quae
prophetare nolebat: quod autem cōparauimus He/
saiam / & Moysen: componamus & aliam primam
comparationem / Hesaiam / & Ionam. Ille mittitur
praedicare euersionem Niniuitis post tres dies: & pi
get eum proficisci nolentem causam malorum ciui/
tati esse. Iste uero non expectans quid ei imperaretur
ut diceret. Ecce ego sum: mitte me. Bonum est non
prosilire ad eas quae a deo sunt dignitates / & prin/
cipatus / & ministeria ecclesiae. Imitaremus eum: &
diceremus. Prouide alium quem mittas. Neq̄ enim
ad principatum ecclesiae uenit: qui saluari uult: &
si praeesse: sed ad seruitutem. Si oportet dicere &

de euangelio principes quidem gentium dominan/
tur eis: & qui potestatem habent in illis: magistra/
tus uocatur. Non sic autem erit in uobis. Nec enim
dominatur princeps in uobis: sed qui uult uestrum
esse maior: erit oium minimus: qui uult esse primus:
erit omnium nouissimus. Qui uocatur ergo ad epi/
scopatum: non ad principatum uocatur: sed ad ser/
uitutem totius ecclesiae. Si uis credere de scripturis:
quia in ecclesia seruus sit oium qui praeest: suadeat ti
bi ipse saluator & dñs. Talis/tātusq; factus est in me/
dio discipulorum: non quasi discumbens: sed quasi
ministrans. Accipiens enim linteum/postquā exu/
tus est uestimentis/praecinxit se: & mittens aquam in
peluim coepit lauare pedes discipulorum: & deter/
gere linteo quo erat praecinctus. Et docens quales
oporteat esse principes. Vos uocastis me dñm/& ma
gistrum & bene dicitis: sum enim. Si enim ego dñs/
& magister laui uestros pedes: & uos debetis alteru/
trum lauare pedes. In seruitutē igitur uocat ecclesiae
princeps: ut possit ex seruitute ista: ire ad solium coe/
leste: sicut scriptum est. Sedebitis sup thronos duo/
decim/iudicantes duodecim tribus israel. Audi uero
& Paulum tam praeclarum uirum dicentem: q ser/
uus fuerit oium credētium. Ego sum minimus apo/
stolorum: qui non sum dignus uocari apostolus: quia
persecutus sum ecclesiam dei. Porro si hoc nō uide/
tur approbare seruitutem eius: sed tñ humilitatem:
audi eum dicētem. Facti sumus paruuli in medio ue
strum: quasi nutrix foueat filios suos: cū possimus
graues esse/ut christi apostoli. Imitatores ergo nos eē
expedit humilium ipsius domini sermonum/atq; san
ctorum/& apostolorum eius: & facere/qd' factum est a
Moyse: ut etiam si uocatur aliquis ad principatum:
dicit. Prouide alium quē mittas: deo dicit. Non sum
dignus ante heri/& nudius tertius: exilis uocis sum:
& tardilinguis. Et qa deo dixit humiliter exilis sum/
& tardilinguis: audit a deo quis dedit os homini: &
quis fecit surdum/& mutum: uidentem & caecum?
nōne ego dñs deus? Crede deo/cōsecrate ei: licet sub/
tilis uocis sis/tardaeq; linguae: trade te sermonib' dei.
Dices postea. Os meum aperui: & attraxi spūm. Haec
quidem ppter hoc q ait Hesaias. Ecce sum ego: mit/
te me. Faciamus aūt ex parte/& cum eo. Voluit enim
cum iam accepisset gratiam a deo: nō in uacuū eam
accipere: sed uti ea ad necessaria. Videns seraphim ui/
dens dñm sabbaoth sedentem sup thronum excel/
sum/& eleuatum: dixit. O miser ego: qm compun/
ctus sum: quia cum homo sim: & imunda labia ha/
beam: in medio quoq; populi imunda labia haben/
tis habitem: & regē dñm sabbaoth uidi oculis meis.
Hoc dicens: & miserum se faciens: meretur auxilium: su
scipiente deo humilitatem eius. Quod est istud auxi/
lium? Missus est (ait) ad me unus de Seraphin: & ha
bebat in forfice carbonem quem attulerat de altari:
& tetigit labia mea: & dixit. Ecce abstuli iniquitates
tuas: & peccata tua circūpurgaui. Consecutus est be/
neficium: mundus effectus est: & remissionem acce/
pit peccatorum. Cum audisset quem mitto: & quis
ibit? nobis ppter priorem conscientiam: ausus fuit di
cere. Ecce ego: mitte me. Sed ubi? quia aūt audierat:
ecce abstuli iniquitates tuas. Igitur quia sancti com/
punguntur: & requirit inter Moysen/& Hesaiam: sa
tisfaciam: ut etiam pro Hesaia dantes & ei de scriptu/
ris sortem suam. Moyses non accepit remissionem
peccatorum: ut diceret quasi iam conscius se manda/
tum. Mitte me: ppter quod ait. Prouide alium quē
mittas. Habebat enim in cōscientia interfectionē aegy/
ptii. Forte autem ut homo sciebat se/& alia quaedam
habere peccata: & propterea recusat. Iste autē non quasi
natura iustus postulat ministeriū: sed quasi gratiam
consecutus: si & Moyses similem gratiam percepis/
set: audisset. Ecce abstuli iniqtates tuas: & circūmun/
daui peccata tua: Nunq̄ forte dixisset: Prouide alium
quem mittas. Habet ergo aliquid rationis: & Moy/
ses recusans: & Hesaias dicens. Ecce sum ego: mitte
me. Sed uideamus etiam ea quae praecepit dñs: ut po
pulo dicerētur. Vade: & dic populo. Aure audietis:
& non intelligetis: & uidētes cernetis: & non uide/
bitis. Incrassatum est enim cor populi huius: & auri/
bus grauiter audierūt: & oculos clauserunt: ne qñ ui/
deant oculis: & auribus audiant: & corde intelligāt:
& cōuertantur: & sanem eos. Bifariam sciens sermo
auditionem: & duplicem noscens constitutionem:
Hoc est aliud eorum corpale: aliud spūale. Aliud ait ad
populum prophetans de his quae in aduentu christi
futura erant: quia esset tēpus qñ audirent: & non in/
telligerent ea. Siquidem cū audirent dñm meum Ie/
sum christum: uocem tñ dictorum audire nō sensum.
Et hoc ex eo manifestum est: quia foras ad populum
in parabolis loquebatur: discipulis aūt secreto dissol
uebat eas. Prophetat aūt q euenit. Aure audietis: &
non intelligetis. Porro quia de aduentu dñi: hoc sit
populo pphetat. Ipse saluator dicit. Bene prophe/
tauit Hesaias de uobis inquiens. Aure audietis: & nō
intelligetis. Cōcedamus ergo quia sermones dñi po
pulus auscultans non potuerit nosse quae dicta sint.
Videamus aūt quid sit hoc quod sequitur. Et uiden
tes/uidebitis: & non scietis. Non si quis uidet ea quae
saluator faciebat: statim uidens potuit intelligere/cur
facti sunt. Veluti exēplum assumamus. Lauit pedes
discipulorum/& uidebant quidem bene quomodo la
uabat magister/discipuli. Videbant aūt etiam alii qui
erant praesentes: Sed id tñ q fiebat: nō etiam cur fie
bat. Similitudo quippe erat lauationis pedum: quia
lauit uerbum dei pedes discipulorum. Iccirco ait salua/
tor ad recusantem Petrum: & dicētem. Non laua/
bis pedes meos. Qui ait. Quid facio/tu nescis mo/
do: scies autē postea. Quid ergo facis modo: uideo
dicit Petrus te lauantem pedes nostros: peluim po/
sitam: linteo te praecinctum: & seruientem nobis:
& detergentem pedes nostros. Verum quia non erat
hoc negocium nostrum: Saluator nudatus/mittit
spiritualem aquam in peluim: sm scripturas: & lauat
pedes discipulorum: ut cum mundi fuerint: ascen/

dant ad

dant ad dicentem. Ego sum uia: & non pleni pulueris quem excutere uoluit super indignos: & non suscipientes pacem: neq; dignos eorum quae dicebantur: & quia hoc erat ꝙ significabatur. Ideo ait. Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea: erat aũt hoc ꝙ in reliquis dictum est. Quia uocastis me dñm, & magistrum: & bñ dicitis: sum enim. Si igitur ego dominus, & magister laui uestros pedes: & uos debetis inuicem lauare. Ergo hoc dicit ut episcopus mittens aquam in peluim: & exutus uestibus suis: & praecinctus linteo me extendente lauet pedes meos. Siquidem uos (inquit) debetis inuicem pedes uestros lauare. Si hoc est ꝙ dicitur: nemo nostrum mãdatum seruabit. Nemo enim quibuscũq; uenientibus assumens linteum diaconus, uel praesbyter, siue eps lauit pedes. Sed si intelligas ea quae scripta sunt: qui uere beati sunt episcopi seruiẽtes ecclesiae: mittunt aquam de scripturis in peluim animae: ꝙ est sm scripturas: & tentant sordes pedum discipulorum lauare: & eluere: & proiicere. Et sic custodiunt epi mandatum imitantes Iesum: sic & praesbyteri. Vtinam & ego accipiam nunc aquam: quae possit aiae nostrae pedes lauare: ut unusquisq; uestrum dicat cum fuerit lotus. Laui pedes meos: quo inquinabo eos? Hoc enim sponsa dicit in cantico canticorum: non ostẽdens corporeos pedes lotos: sed pedes non offendentes: de quibus dicit Salomon. Pes autem tuus non offendat: de quibus & in psalmis scriptum est. Mei autem pene moti sunt pedes. Verum & quae constituuntur in ecclesiis uidete. Si sanctorum (inquit) pedes lauit: si autem uis apertius audire quo uidua lauat pedes sanctorum: audi Paulum in alio loco constituentem uiduis: & dicentem. Bene docentes ut pudicas efficiant. Adolescentulas lauantes sordes pedum iuuencularum: & istae uiduae dignae sunt ecclesiastico honore quaecũq; sanctorum pedes lauant: sermones spiritualis doctrinae: sanctorum uero non masculorum sed mulierum. Docere enim mulieri non pmitto: neq; principari uiro. Vult esse mulieres bene docentes: ut ad castitatem suadeãt non adolescentes: sed adolescẽtulas. Indecens quippe est ut mulier magistra uiri fiat: sed ut castitatẽ suadeant adolescentulas: & amare uiros & liberos suos. Discamus ergo lauare pedes discipulorum. Ista propter hoc dicta sunt. Vidẽtes, uidebitis: & nõ scietis. Quoniam siquid fiebat a saluatore: ab his quidem q non intelligebant uidebatur iuxta corpus: non uidebatur iuxta notionem: ab his uero qui intelligebant, uidebatur qdem iuxta oculos: uidebatur autem & iuxta intellectum: ita ut non compleretur super beate uiuentes, hoc ꝙ dictum est. Videntes, uidebitis: & non scietis: sed super peccatores. Et cuncta autem euangeliorum oramus uidentes dupliciter uidere: quo facta sunt iuxta corpus: quando saluator noster descendit ad terras: etenim similitudo erat, & typus futurorum unũquodq; ꝙ fiebat in corpore: ueluti nescio quis a natiuitate caecus uisum recupauit. Vere autem a natiuitate caecus iste erat gẽtilium populus: cui saluator reddit uisum: saliua sua ungens oculos eius: & mittens ad syloam: ꝙ interptatur missus. Mittit quippe eos, quos spiritu unxit: ut crederent: ad syloam. i. ad apostolos, & magistros: ppter ꝙ scriptum est de syloa, quia interptatur missus. Et quotienscũq; incipimus ab Iesu uisitari: ut recipiamus aiae oculos: mittimur ad syloam, hoc est missus. Et unusquisq; ergo nostrum qui legit ea quae in euãgeliis facta sunt: oret ne in se etiam compleatur. Videntes, uidebitis: & nõ scietis. Si aũt ut aestimant simpliciores illa quae facta sunt: ꝙ pp se tm̃ facta sunt: & nõ erant exẽplum alterius rei: exponant hoc ꝙ dictum est. Videntes, uidebitis: & non scietis hẽat sensum. Nam si ea quae non uidebantur habebant aliquem sensum sacratum: ut cum carnalibus oculis: etiam spiritualiter inspicerentur: nunq̃ dixisset. Videntes, uidebitis: & non scietis. Ad approbationem autem horum: & alterius scripti de euangelio testimonium pferamus. Quod iuxta eos qui tm̃ litteram sequuntur, mendacium est. Dicit saluator, & dñs noster ad discipulos in euangelio sm Ioãnem. Si credideritis: non solum quae ego facio, facietis: sed & maiora horum facietis. Videamus ergo si maiora aliqua fecerint discipuli. Quid maius est q̃ mortuum resuscitare? quis non dico unum, sed apostolorum, mortuum resuscitauit. Refert historia quia Paulus, Cuthicum resuscitauerit a mortuis: & Petrus Thabitã, quae interpretatur Dorcas. Ista autem & alia istiusmodi inueniri possunt. Vbi sunt maiora? sed & caecos fecit saluator rursum uidere: & (qđ maius est) qui sic nati fuerunt. Exibeant quos caecos ab utero, manibus apostolorum curatos aspiciunt: & alia infinita potest de euãgeliis inuenire q quaerit. Quia neq; apostoli his maiora fecerunt: neq; eorum successores. Verum sermo scripturae tale qddam locutus est: his quae ego feci corporalibus: maiora facietis. Ego feci resurgere ex mortuis corporaliter: uos facietis resurgere ex mortuis spũaliter: ego caecis sensibile hoc lumen infudi: uos spiritualem lucem nõ uidentibus dabitis. Vsq; ad hanc autem diem haec maiora signa corporalibus quae fecit Iesus: ego uideo fieri per fidelissimos discipulos Iesu. An nõ caeci nũc uident? & claudi ambulant: & leprosi mundãtur: & reliqua fiunt? Si his qui heri obcaecatus: & accedens ad Idolum, quasi ad deum: hodie iuocet deum uiuum: pristina derelinquens: an non qui heri claudus erat propter peccatum: nunc per doctrinam discipulorum, iter uerum edoctus, stabili gradit pede? qui heri aridam habebat manum: & ociosam ad bñfaciendum: hodie recipiens manum: habet eam uiuentem. Si uideris aliquem pollutum, & lepram in aia habentem: subito poenitentiae sermone compunctum: non te pigeat dicere: quia maius sit hunc spiritualiter leprosum q̃ quẽdam carnaliter fuisse purgatum. Et haec quidem largiter profudit oratio: cupiens ostendere quid sit hoc ꝙ dictum est. Et uidentes, uidebitis: & non scietis. Quae autem causa est audientem non intelligere: & uidentem non uidere? Incrassatum est cor populi

huius: si quid necessarium est itelligi: & hoc inde est:
non est eadem corporalis / & spiritualis pinguedo:
neq; eadem est corporalis tenuitas / & spiritualis. Et/
enim q corporaliter crassum est / in carne fuit: & ni/
hil mihi nocet cor carneum si incrassetur: neq; ꝓdest
si a langore uel a quacūq; causa attenuetur. Tale au/
tem aestimo fieri cor carneum eorum qui formydine
continentur. Quomō enim toti tabescunt ab aegro/
tatione: sic aiunt & crassitudinem / & quicquid pin/
gue est circa cor eoꝝ extenuari. Quid ergo mihi no/
cet si corporale cor meum icrassetur? esto uero & at/
tenuari cor meum qd mihi ex isto prodest? Sed cum
nuncupatiuo / cum corporeo corde / uocabulum aiae
nostrae principalem noiatum: ut manifestum est ex eo
q in euangelio dicitur. Beati mundo corde. Neq; n.
hi mundo corde sunt: qui sanguinem / uel quodcūq;
materiae corporalis intrinsecus non habent. Sed di/
ctum est beati mundo corde: pro eo q est beati: qui
mundum cor habent principalem aiae: principalem
noiato pro corde. Quoniam igit̃ principale animae
nostrae q esse dicit̃ in corde corporeo: siue mūdum
est: siue imundum. Et est cor nostrum imundum q/
dem: qn̄ cogitationes pessimae egrediūtur ex eo: ho/
micidia / adulteria / furta / falsum testimōium / blasphe/
miae: mundum autem qn̄ cogitationes sanctae: & in/
tellectus diuini / & mens pura: propter hoc arbitran/
dum est / attenuatum est quidem: dicitur autem atte/
nui sancto spiritu eius qui saluantur. Incrassatum au
tem a malitia / & praefocatum eius qui peccat: dicitur
enim de sancto spiritu qui est ſm sapientiam: quia sit
unigenitus multifarius / tenuis / mobilis: & quia iu/
stus accipiat hunc subtilem spiritum. Differt quippe
hic spiritus ab omnibus spiritibus intellectualibus
mundis subtilibus. Est ergo principale corpus: tenue
quidem q spūale est: pingue autem q ex corporalis
materiae uitio / concretum est: plenum cogitationi/
bus corporalibus: quae sunt in rephensione. Si dici/
tur incrassatum est cor populi huius. Intellige ex eo
incrassatum est cor: quia nihil sit in eo praeter huma/
nas / & carneas solicitudines. Quomodo enim ma/
teria corporis pinguis est: eodem modo etiam cor/
porei intellectus / & cogitationes. Ex quo cum duo
proposita sint: incrassari cor ex saecularibus curis: &
attenuari ex sollicitudine spirituali: cum quis cogitat
ea quae dn̄i sunt: proiiciens pinguedinem ex corde:
& sciens quasi incrassatum fuerit cor eius: neq; acci/
piat sermones dei: neq; uideat salutis sacramēta. De/
ponamus nos crassitudinem: & assumamus eam / q
benedicta est / tenuitatē: ut & nos dicamus qūo pro/
pheta. Quam multipliciter tibi caro mea. In terra de/
serta / & inuia / & inaquosa: sic in sancto apparui tibi.
Non quasi sanctus fuero naturaliter: sed carnis pru
dentia tabescit: et si prudentia carnis extabuerit: tunc
in sancto apparebo tibi. Haec in explanationem eius /
q dictū est. Incrassatum est enim cor populi huius.
Sequitur autem. Et auribus suis grauiter audierunt.
Nihil mihi nocet / si grauiter audiam corporaliter: neq;
ista mihi causa sit ut nō audiam sermones dei. Quo/
modo enim nihil mihi nocet caecitas corporalis: si
nō fuerit obcaecata aia mea? sic neq; leuitas / neq; gra/
uitudo auditionis corporalis impedit mihi. Est au/
tem quaedam grauitudo auditionis quae nocet aiae
hominis. Quae est ista grauitudo quae est in auditio/
ne aiae? peccatum ſm scripturas graue est: propter q
sentiens qs peccata sua dicit. Quasi onus graue / gra/
uatae sunt super me. Et quia grauis est iniquitas: pro/
pter hoc super talentum plumbi sedet: ut in Zacha/
ria scriptum est. Aegyptii autem / non qm̄ grauia ha/
bebant corpora: submersi sunt quasi plumbum in
aqua uehementi. Grauitudo ergo aurium a peccato
fit: & leuitas a iustitia. Quid est q faciat auditū non
grauiter audire / sed leuiter: pēnae uerbi: pennae uirtu/
tis. Etenim pennae uerbi multum leuitatis attribuit.
Quis dabit mihi pēnas ut columbae: & requiescam.
Hoc dicit ꝓpheta: nō orans ut corpales pēnas acci/
piat columbae: sed pennas columbae spiritus sancti.
Dicit autem rursus Salomon de diuite. Componit
autem sibi pennas ut Aquila: & conuertitur in do/
mum eius qui praeest illi. Si accipiamus igitur pen/
nas: leuiter audiemus: si autem peccauerimus: & ne/
gligentes fuerimus circa alas / & defluxerint: pennas
nostras grauabimur / & grauiter audiemus. Auribus
ergo suis peccatores grauiter audierūt. Oēs quidem
iudaei qui tunc audierunt saluatorem: grauiter eum
audierunt: ideo non crediderunt. Vsq; hodie autem
quotquot audientes scripturas: nō audierūt sermo/
nem spūalem qui leuis est: sed litteram / quae est gra/
uis / & occidens: grauiter audierunt. Atq; ita duplici/
ter auditur scriptura ab eo qui non intelligit quae di/
cuntur: grauiter auditur ab eo uiro qui itelligit eam:
non solum non audit̃ grauiter: sed potius acute. Vn/
de & qui sit intelligens quis auditor. Et alius autem
prophetatur de populo iudaeoꝝ: & de oībus nobis
si peccauerimus: & oculos suos clauserunt: ne quan/
do uideant oculis: & auribus audiant: & corde intel
ligant. Eorum qui nō uident: qdam caeci sunt: & ꝓ/
pter caecitatem nō uident. Quiddam in tenebris: &
propterea non uident. Alii aūt neq; in tenebris sunt:
neq; caeci sunt: sed quia claudunt oculos non uidēt:
& scit has differentias quae principales cordis nostri
sunt scriptura diuina. Dicit enim saluator his q sunt
in uinculis exite: & his qui in tenebris ut eis reuele/
tur: & sedētibus in regione / & umbra mortis: lux or/
ta est eis. Nam nō uiderunt: ideo quia fuerunt in te/
nebris donec oriretur eis lux. Surdi audite: & caeci as/
picite: & isti ideo ante nō uiderunt: quia naturaliter
caeci erant. Quomodo extra ista sunt quiq; compa/
rationem caecoꝝ / & eoꝝ qui in tenebris sunt: multo
peiores sunt. Hi sunt qui ideo non uident: quia ocu/
los sponte clauserunt. Hoc autem ita esse (ut asserui/
mus) saluator mihi testimonio erit dicens. Si caeci
essetis: peccatum non haberetis: nunc autem dicitis
quia uidemus: pctm̄ uestrum manet. Et bene ait dici/
tis quia uidemus. Vere enim dicunt quod uideant:

& habeant

& hẽant possibilitatem uidendi: sed claudentes ocu/los non uident. Et si quando uideris ingeniosam ad intelligendum aiam/ & uelocem/ & alacrem/ nõ me/ditantem eloquia dei: cognosce q̃a non propter cæ/citatem non uidet/ ea quæ continentur in scripturis: non ob id quia in tenebris sit: sed quia claudit ocu/los. Si ergo audiens scripturam dicentem his q̃ clau/dũt oculos: Aperi oculos tuos: & recta uide: aperias oculos ab eo q̄ clauseras: tunc poteris uidere pecca/ta: & considerare lumen ueritatis: Accusat quidem eos: de quibus queritur: cur oculos claudant ne ui/deant. Non autem & hoc dicit: q̃a non expediat ali/quando & claudere aiæ oculos: expedit enim sicut manifestum facit Hesaias dicens eis: p̃ ea quæ sequũ/tur. Quis annunciabit uobis locum æternum? Qui ambulat in iustitia/ & loquitur ueritatem: obdurans aures/ ut nõ audiat iudicium sanguinis: claudẽs ocu/los: ut non uideat iniquitatem. Si futurum est ut ape/riẽs oculos aiæ audiam: & sentiam turpiloquia: me/lius est claudere aditus: q̃ audire/ & intelligere quæ no ceant. Quando igitur claudo? qñ mala dicuntur: ut neq; intelligam ea qñ uidẽda sunt eloquia dei: & cõ/uertimur/ & sanat nos deus: mittẽs uerbum q̄ sanat eos: qui nolũt curari in christo Iesu. Cui est gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶HOMILIA SEPTIMA.

OCCASIONEM Autem accipien tes sacratissimi apostoli ad intellectum propheticorum sermonum: oremus deum: ut accipiamus sapiam: & possi/mus fieri sapiẽtiores/ per occasionem apostolo♃/ ad prophetas exponendos. Apostolus recordans huius dicti. Ecce ego/ & pueri quos deus dedit mihi. Deinde infert & differit. Quia ergo pueri cõmunicauerunt sanguine/ & carne: & ipse proxime eos factus/ qui participantur eo♃: ut per mortem de/strueret eum qui imperium habet mortis: hoc est Za/bulum: & erueret eos quicũq; metu mortis in sempi/ternam uitam rei erant seruitutis. Igitur quia pueri/ participes effecti sunt sanguinis/ & carnis/ & saluator noster cõmunicauit sanguini/ atq; carni. Alienum.n. erat a natura/ & diuinitate eius sanguinẽ/ & carnem suscipere: propter nos autem ea quæ sibi erant aliena suscepit: ut domesticos nos sibi faceret: qui facti fue/ramus alieni per peccatum. Et Apostolus q̃dem sic exposuit dicens. Quia ergo pueri cõmunicauerunt sanguini/ & carni: & ipse proxime eos factus est: qui participãtur eorum. Ego autem dicam: qñ/ & quo: quia pueri cõmunicauerunt sanguini/ & carni: & ip/se proxime eos qui participantur eo♃. Sic quia pueri non possunt fortiores audire sermones: debẽt enim ut pueri audire sermones dei. Propter hoc factus in sanguine/ puero♃ causa/ qui cõmunicauerunt carni/ & sanguini: quasi paruulis loquens: loquitur nõ di/uina/ & ineffabilia: sed quæcũq; capere possunt par/uuli. Paruuli autem oẽs homines sunt: si eos compa ces ad perfectionem uerbi: licet nomines Moysen: di/cet unum dixeris de prophetis: licet Ioãnem quo ma ior in natis mulierum nemo fuit: licet ad apostolos uenias: Petrum cui portæ inferni non inualescẽt: uel Paulum/ qui raptus est usq; ad tertium cœlum: & au diuit indicibilia uerba. Non deponis eo♃ gloriam: dicens. Quia & ipsi in eis quæ intellexerunt: compa ratione eo♃ quæ non intellexerunt: paruulo♃ disci/plinis eruditi sunt: quæ hoĩbus traduntur. Dicit er/go saluator non de his quos Paulus in christo par/uulos nuncupat: & asserit lacte potandos: & nõ for/ti cibo: sed de oĩbus simul hominibus. Ecce ego/ & paruuli mei quos mihi dedit deus. Ve♃ qño in pue/ris/ alii ab aliis actiores: & ea quæ his sunt tradita ue/locius consequuntur. Sic inquã similem ingeniosis pueris factum Moysem/ & prophetas: sed & domi/ni Iesu christi apostolos. Propterea sentientes semet/ipsos/ quia etiam si proficerent: puero♃ proficerent profectu: dixerunt/ ex parte cognoscimus: & ex parte p̃phetamus. Nec enim adhuc ueritatis negocia: sed umbras negocio♃ cõspiciebant: nec plenam lucem: sed obscuram imaginem. Ideoq; repetebant dicẽtes. Videmus enim nunc per speculum in ænigmate: tũc aũt facie ad faciem. Quis ergo legens/ & intelligens/ inflatur: & erigitur: siue sup̃ scientia: seu super quod/cũq; dono♃? Etenim cum ea quæ ad pueros deue/nerunt: multo inferiora sint his quæ reposita sunt ui/ris: debent non eleuari/ & supbire ii qui uidentur in/ter pueros acrioris ingenii/ & uelocioris. Istos autem pueros/ hoĩes dicit oẽs: quos & saluator demonstra/bat. Ecce (inquiens) ego & pueri/ quos mihi dedit deus: donum accipiet saluator a deo. Nemo eni ue/nit ad eum: si q̃ misit eum non attraxerit uenientem ad saluatorem: sicuti in euangelio q̄ s̃m Ioãnem est: dicimus. Et quia accepit donum a patre: eos q̃ cre/dunt. Iccirco prophetans de eis ait. Ecce ego/ & pue/ri/ quos mihi dedit deus. Nec putandus est non ha/buisse/ qui accepit: cum adhuc habeat ipse qui dede/rit. Deinde in reliquis prophetat saluator in prophe/ta: dicẽs futurum esse: ut cum accepit pueros: signa/ & prodigia fiant in Isrãel a dño sabbaoth. Diu habi/tat in monte syon: qui enim habitat in speculatorio: & in omni aia potente conspicere ueritatem: iste facit signa/ & prodigia per saluatorem: & post saluatorem per apostolos: & ubicunq; inuenitur orta aia myste/rio signo♃/ & portento♃ dei: siue iuxta spũalem cu/rationem: siue sensibiliter ad exhortandos eos/ q ue/niunt ad fidem. Non est ociosus deus qui tunc fecit signa/ & p̃digia: etiam nunc opatur ea. Et si dixerint ad uos quærite uentriloquos & eos qui de terra cla/mant: qui inania loquuntur: qui de uentre clamant: non gens ad deum suum requirunt: quid exquirunt? De uiuentibus/ mortuos. Attendite qñ obscure di/cta sunt: & debet sensus deo ipso largiente/ & reuelã/te/ cohærere sapioribus. Docet ergo nos: ut non si/mus alio♃ sermonum discipuli/ nisi cœlestium/ & bono♃. Sunt enim quidam loquentium/ & polli/centium doctrinam ueram: qui non loquuntur cœ/

lestia: sed terrena. Qui est ex terra: de terra loqtur: qui de coelo uenit: sup omnes est: q̄ uidit: & q̄ audiuit. testificatur. Siquis ait pueris qui in me credunt: dixerit quaerite uentriloquos: & eos qui de terra clamāt: qui inania loquunt: q de terra clamant: ueluti quaerite daemonia. Ab una enim specie daemones/ uentriloqui: tropice omnia daemonia nūcupauit. Si dixerint uobis quaerite uentriloquos. Hoc est quaerite a daemonibus siue diuinationem/ siue ueritatem: siue sacratam contēplationem: respondete eis haec quae doceo. Quae sunt quae eos docet? In sequentibus dicit. Et sunt quidem qui mittūt uos: magis autem cathecuminos: quantum in ipsis est ad uentriloquos. Qui enim uolunt uos ad adoranda idola ducere: cauete ne accedatis: scriptum est enim. Omnes dii gentium/ daemonia. Volunt uos ire non solum ad uentriloquos: sed ad oēm speciem daemonum. Verūtamen deus noster qui in coelo & in terra uniuersa facit: auellat nos a daemonibus: familiares sibi faciat p̄ saluatorē nostrum Iesum christum. Videte ergo nequādo decipiatur alicuius ex uestris anima: & adhuc ambigat/ & dubitet: cum audierit illum/ & illum hominem/ in illo idolo daemonum/ curauit illum languorem: Illud/ & illud diuinauit. Ista omnia sūt idoli daemonum: & hominum non cognoscētium ueritatem. Ascendit aīo ad eum qui omnium est creator: & comparate pietatem istam omni: quae annunciatur esse pietas: nec est pietas: & uidete quia uos beati estis. Quis enim similis tibi popule saluate a dn̄o. Et beata gens cuius dn̄s deus eius: populus quē elegit in haereditatē sibi. Beata quippe gens fuit quondam iudaeorum: sed perdidit beatitudinem: & eiecta est de loco suo: qa eum qui missus est: & testimonium habuit patris: non solum per legem/ & pphetas: uerum & in signis/ & prodigiis: insidians interfecit. Beatitudo ergo transmigrauit ad nos Iesu christi discipulos: & credimus in eo inconcusse/ & firme: uiuētes iuxta hoc q̄ docti sumus. Et si dixerint ad uos: quaerite uentriloquos: & eos qui de terra clamant q inania loquuntur: uaniloquos nominauit. Omnis sermo qui dicitur: aut uacuus est/ aut plenus ueritate. Vacuus est sermo omnis qui mendax est: plenus est autem ueritatis: qui habet scientiam dei uniuersorum: & docet/ ut credamus deo pollicēti regna coelorum sanctis suis. Vide ergo qd dicant: qui nō fuerunt uaniloqui: neq; uacui unq̄ apparuerunt in cōspectu domini dei. Nos oēs ex plenitudine eius accepimus. Qui uaniloqui sunt: non hn̄t oēs plenitudinem: sed oēs uacuos ueritate/ uacuos uirtute/ uacuos christo. Si dixerint uobis quaerite eos/ qui de terra clamant: qui inania loquūtur: qui de uentre clamant. Volo dicere & causam: quare hoc potissimum daemonum uentriloquorum: nunc assumpserit sermo/ & dicat. Si dixerint ad uos/ quaerite uentriloquos: inuenies oēs qui repromittūt: nec hn̄t ueritatem: uentri suo seruiētes: & quodāmodo pp̄ter uoluntatem eius/ & abundantiam cuncta facere. Non solum autem gentiles: sed & eos qui cum repromittant in christo religionem: heretici sunt: & nō tm̄ illos: sed etiam in nobis/ qui ecclesiastici sumus: inuenies aliquem pro saturitate uentris/ cuncta gerere: ut honoretur: & accipiat munera quae in ecclesiā deferantur. Iste talis de uentre loquitur: & fons sermonum eius in uentre cōsistit. Non enim fons sermonum de corde fluit: de bonis cogitationibus/ non de sancto spiritu. Siquis ergo aliqn̄ docere se p̄mittit: obseruate/ utrum sermones eius de uentre hēant principium: an non: ppositionem aūt quae mihi dici potest: ipse interponam. Nemo forte quis ex uobis a quoquam eam audiēs: aestimet aut scripturā sibi esse contrariā: aut nos inspexisse quō oporteat approbare sermonem in eos accusatorium: q de uentre clamant. Quae ergo ppositio? Siquis (ait) credit in me: flumina de uentre eius fluēt fons aquae salientis in uitam aeternam. Dicat itaq; aliquis de his qui proponunt. Si saluator repromittit/ hoc est de uentre fontē aquae salientis in uitam aeternam. Et iustus de uentre clamat. Siqdem fons aquae/ quem saluator repromittit: in uentre eius est. Sed dicendum: ne forte duos habeamus uētres: & alius sit corporalis alius spūalis. Sicut reliquae partes quae uidentur in corpore noiari: ueluti sunt oculi: uerū alii corporis/ alii aiae. Sic enim dicitur de oculis. Mandatum dn̄i lucidum/ illuminans oculos. Nō puto hoc referendum ad oculos corporales: & si dicitur: q habet aures audiendi: audiat. Non est hoc putandum dici de corporis auribus: sed de aiae: quas hn̄t q mundi sunt in auditu aiae. Sed etsi dr̄ in repromissione. Pes tuus non offendet: nō est arbitrandum hoc dici de corporis pede: Est enim quidam pes cordis ingrediens: ut ille qui dixit. Ego sum uia. Sic igitur similis uentri corporali: uenter est aiae. De quo loquitur iustus. A timore tuo dn̄e in uentre accepimus: & parturiuimus: & peperimus spiritum salutis: quem fecisti super terram. Quicūq; autem plenum hn̄t uētrem uacuis sermonibus: q de terra sunt: hn̄t uentrem de terra subsistentem. De quo scriptum est. Deus autem istum/ & haec destruet. Sancti ergo uentrem habēt: in quo a timore dn̄i/ & conceperunt: & plenus est uenter eorum fontibus aquae salientis in uitam aeternam. De isto uentre ait ille. Auris/ & uēter meus quasi uter plenus musto. Haec enim dixit: non de corporali uētre. Nec enim uenter eius corporalis plenus erat diuinorum: & his proximorum uino alligato in utre. Ista in solutionem propositionis. Nunc ad q̄ coepimus: reuertamur. Si ergo dixerint ad uos: quaerite uentriloquos: & eos qui de terra clamāt: qui inania loquuntur: qui de uentre clamāt: non gens ad deum suum. Haec eis respondete. Deficienter autem dr̄. Haec eis respondete. Non gens ad deum suum exquirunt: unaquaeq; gens si quaerit Ioānem: ad proprium deum: differt q̄ quaesiuit. Haec eis rn̄dete. Vos autem Israelitae hn̄tes deum uerum: qui est super oia. Cum quaeritis: nolite uentriloquos quaerere: neq; de terra clamantes: neq; uaniloquos: sed proprium deum: quid

quaerunt

quærunt de uiuẽtibus mortuos? Mortui enim sunt
dæmones priuati uera uita: qui dicit. Ego sum uita.
Nolite ergo mortuos suscitare de uiuis negociis: le/
gem enim suscepistis o uos qbus persuadere non po
tuerat quæreretis ista de uentriloquis: & de terra cla
mãtibus uanos sermones/sermonem ueritatis/& le/
gem suscipiẽtes eam in adiutorium legis uestræ. At/
tendite. In lege uestra scriptum est. Nõ sequaris ido/
la. Iuxta legem facientes: non attendatis uẽtriloquis:
neq; his qui de terra clamãt: legem.n. in adiutorium
dedit: ut dicit. Non sicut uerbum istud/pro quo nõ
est munera dare. Qui eni assumpsit legem: & nouit
quia lex in adiutorio est: & præcipue spalis: quæ in/
terdicit a uentrilogs/& auguriis: & cum intellexerit
legẽ: debet admirãs eam/dicere. Nullũ uerbũ in mun/
dum apud græcos/& barbaros: quale est uerbum le
gis. Ab omni.n. uerbo: uniuersa/doctrina/ueritatem
pollicet. Differt lex quæ a deo nobis data est: legẽ.n.
in adiutorium dedit ut dicãt: nõ sicut uerbum istud:
quid est q nõ est uerbum? Multa sunt uerba: sed nõ
sicut uerbum istud. Nullum.n. uerbũ: post uerbum
Moysi: post uerbum prophetarũ: multo autem am/
plius post uerbum Iesu christi/& apostolorũ eius. Vi
de si nõ clamauit sensus dei/q dcm̃ est. Legem enim
in adiutorium dedit: ut dicant qui acceperunt legem
in adiutorium: nõ est ut uerbum istud. Quomodo
locutus est Moyses in lege lata per angelos in manu
mediatoris? Multo aũt dignius põt hoc ecclesia di/
cere. Nõ est uerbum istud/q caro factum est: q habi/
tauit in nobis: cuius uidimus gloriã: nõ sicut Moy/
ses uelamine obtectam: sed gloriam tanq̃ unigeniti
a pr̃e/plenũ grãe/& ueritatis. Nõ est uerbũ istud q su
scepit ecclesia in q credit: p q & saluabit. Verbum q
in principio erat apud deum: deus uerbũ. Cui est glo
ria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA OCTAVA.

LIM Quidem qñ peccauit populus:
prior excidit a religione: & sculptilia fa
bricatus est Iudas in Hierusalem: & is
qui Israel uocabat in Samaria. Si aũt
& nũc aliqs cõsyderet ex multitudine
eorũ qui colligunt peccatores: nõ pigebit eum dice/
re. Quia unusqsq; deum faciẽs q æstimat esse bonũ:
& seruiens peccato: maledictus est faciẽs sculptile: &
cõstans opus manuum artificis: & ponens illud in
abscõso. In abscõso qppe cordis multa facimus
idola: si peccemus. Vñ sermo nos edocet pñiam age/
re: & ululare sup sculptilibus/& idolis/quæ sunt in
Hierusalem/& Samaria. Et siqdem nos peccemus q
esse de ecclesia cupimus: in Hierusalem facimus scul/
ptilia. Si uero hi q foris ecclesiam cõstituti sunt: qũo
heretici peccauerint: faciũt idola in Samaria. Veruñ
oẽs imitaã su bonitatẽ ad pñiam puocat dicẽs. Vlu/
late sculptilia in Hierusalem/& in Samaria. Quẽad/
modum eteni feci Samariæ/& manufactis eius: ita fa
ciam & in Hierusalẽ/& idolis eius. Cõminat quæ/
cũq; fecit Samaritanis: et his q de ecclesia sunt. Cum
autem cõsumauerit dñs oia: faciẽs in monte syon/&
in Hierusalẽ: inducet sup sensum magnũ principem
Assyriorũ: & sup altitudinem gloriæ oculorũ eius do
cemur qd futurũ sit inimico nr̃o Zabulo. Quẽ sen/
sum quẽdam magnum nunc pphetam nũcupauit.
Quomõ serpens sapiẽtior erat oibus bestiis quæ sũt
sup terram? & filii sæculi huius sapiẽtiores: sup filios
lucis in generatione sua sunt. Dispẽsator iniqtatis sa/
pienter fecit ſm sapiam non bonam. Eodem mõ iste
qui singulariter princeps Assyriorũ dr: magnus est
sensus: & est mirari magnitudinem sensus eius: q ab
usus est ad instruẽdos sapientes mundi istius: q cum
oi uere similitudini: cũcta q; uirtute/falsitatem sectarũ
suarũ componentes exhibent. Cum ergo oia fecerit
deus in monte syon/& in Hierusalẽ: & reddiderit ea
quæ iustis repromissa sunt: tunc inducet sup sensum
magnum principem Assyriorũ: & sup altitudinẽ glo
riæ oculorũ eius. Alta sapientis sermo nouit: & exor/
dium ruinæ eius ab inflatione cœpit. Vnde etsi infla
ti fuerimus: in iudicium icidimus diaboli: in quo ipe
icidit Zabulus. Videamus & inflationẽ eius quanta
sit: ut ei caueamus: & non pmittamus eum sup nos
uera dicere. Quid igit dicit? Viribus faciam & sapia
intellectus auferam fines gẽtium: æstimat fortitudi/
nem suam: q uult in nobis se posse pficere. Et reuera
si uincamur: & post hæc uerba/peccemus: si post ec/
clesiam rursum in circum: & ad equorũ cursus: & ad
conuentus gentilium eamus: qd aliud fit q̃ supatos
nos possidet? Et qd dixit Zabulus: Viribus faciam.
Consequtur in nobis peccãtibus/q minatus est. Sed
etsi fornicemur/post castitatem longi tpis: post san/
ctimoniam multam: qd aliud fit/q̃ uera locutus pba
tur sup nos? Qui dixit. Viribus faciam. Quid aũt &
aliud repromittat iste magniloquax intueamur. Et sa/
pientia itellectus auferam fines gẽtium. Sapiam ne/
scio quam pollicet: de qua & ppheta loqtur. Alieni/
gena quædam sapia est in eis. Est aliqua extranea a ue
ritate sapia: quam dispdit deus. Hãc iste hõs æstimat
se esse sapiẽtem: & dicit. Sapia intellectus auferam fi/
nes gẽtium: & uires eorũ depascar. Peruenit enim ad
oẽs gentes opatio eius: sed saluator in oẽs gẽtes mit/
tens sermones suos: eruit eos q a Zabulo in cunctis
gẽtibus captiui tenebant. Et uires eorũ depascar. Mi/
natur se uires nr̃as pdatũ ire: & tradere aduersus nos
militantibus. Et reuera est uidere eum qbusdam hoc
faciẽtem. Quãdo.n. qs uincitur a Zabulo: & tradit
dæmonibus spalibus pessimis: uirtutibus cõtrariis.
Quid aliud factum est: q̃ is q dixerat/& uires eorũ de/
pascar? Accipiens nr̃as uires depastus est nos. Et cõ/
mouebo ciuitates quæ inhabitant. Et hoc Zabulus
cõminat. Inhabitari cernit ciuitates/ecclesias dei: in
christo dño cõstructas. Has cõmaturũ esse se psonat:
& frequẽter qdem concussit ciuitates inhabitatas p/
secutionibus: frequenter cõcussit scandalis. Sed nos
cõtẽnamus fundamẽtum hñtes sup petram: iste aũt
dicit. Cõmouebo ciuitates quæ ihabitant: Nos mo/
uere nõ ualeat per procellas suas: nec per spiritus ad/

uersos. Verum ad oīa quæ acciderint: stabiles pseuerremus: utpote hñtes ædificiū sup petrā xp̄m Iesum/ cui est gloria/ & impium in sæcula sæculoꝝ. Amen.

ℭ HOMILIA NONA.

T Audiui uocem dñi dicentis quem mittā: & qs ibit ad populū istū? Et dixi. Ecce ego sum: Mitte me. Et ait. Vade: & dic populo huic. Aure audietis: & nō intelligetis: & reliqua. De eo qui nūc lectus est Hesaiæ pphetæ sermo. Oremus deum ut nobis grām largiat: & digna pphetico spiritu ualeamus exponere. Et audiui uocē dñi dicētis. Quem mittā? Postq̄ purgatus est labia/ ppheta: paratus/ suscepit ministeriū dei: & dicit. Ecce ego sum: mitte me. Sed ut paratior esset ad hoc: meminerat uoces Moysi. Nā & ille eadē utens uoce dixit. Mitte me. Pnceps populi/ iudexq̧ factus: & famulus dei nūcupatus est. Audiui aūt ego quēdā Hebræū exponētē hūc locū: atq̧ dicentem. Quia libēter qdē ppheta/ & paratus pphetiam suscepit ad populū: ignorās quæ ei essent dicēda. Porro audiēs tristia/ quæ eēnt populo nunciāda: hoc est aure audietis: & nō itelligetis: & cætera. In sequētibus pigrior fit: dicente ei uoce dei. Clama: Rñdit ei: & dicit. Quid clamo? Arbitror aūt hæc pphetari de saluatore: qa futuꝝ erat: ut audiētes nō audirēt: & uidētes/ nō uiderent. Manifestius porro fiet q̄ dr̄: si cōsulemus paululū: locū. n. cernētes: aspicietis/ & nō uidebitis: istiusmodi est. Videbāt qdē tunc Iudæi/ cæcos aspiciētes: rōnem aūt uisionis ignorabāt. Audiebāt parabolas q̄s dissoluit secreto discipulis saluator: ipsi uero nō audiebāt: nescientes q̄ dicebant? Propter hoc testificās eos dixit. Qui hēt aures audiēdi: audiat. Nec. n. priuati erāt his auribus: ut nō audirēt: sed iteriores eoꝝ aures grauatæ erant ad audiēdum. Propter hoc pdicit eis: & p pphetam futura præfat dicēs. Aure audietis: & nō intelligetis: & cernentes aspicietis: & nō uidebitis. Incrassatū est. n. cor populi huius. Quid sit hoc q̄ dr̄: Incrassatū est enim cor populi huius: inspiciamus. Oīs q in præsentis uitæ curis uersat: cor icrassatum est: aut aliter eis q in sæcularibus morant: incrassatum est cor: quasi a spinis enecet. Iccirco pinguescit cor/ & nō pōt tenuioris spiritus suscipere notiones. Fugiamus ergo a talibus curis: ut attenuatū cor nr̄m/ deo acceptabile fiat. Fugiamus terrena negocia. Ista sunt. n. qbus cor icrassatur. Propter hoc sermo subtilis erat (ut in Exodo scriptū est) de eo q̄ ait. Quicūq̧ fuerint propter tenuitatem eiusmodi: corde isti deum uidebūt talibus enim oculis deus uidet. Tria sunt/ quæ dicuntur. Incrassatum est enim cor populi huius: & auribus suis grauiter audierunt: & oculos suos clauserunt. Possunt autem & aliter manifestius intelligi quæ dicūtur in hoc loco. Multi enim hoīum putant/ inspicientes creaturas: & mundum istum contemplantes: uidere se ea: & quid dico hominum? Ecce uolucres/ & quadrupedia uident solem: & lunam: & uniuersum simul coelum/ cum stellarum choro: sed rationes eorum non intelligunt: soli uero iusti/ & sancti: per sapientiæ dei rationem comprehendentes: inspiciunt ea. Ideo in octauo ps. Dauid dicit. Quoniam uidebo coelos: opera digitorum tuorum: lunam & stellas/ quas tu fundasti. Quid enim nunc propheta non uidet coelum: & lunam? Sed hoc q̄ ait: uidebo: si consyderemus poterimus intelligere. Conuersi sunt ad iniqtates: quorum non ait simpliciter patrum: sed cum additamēto: patrum priorum suoꝝ. Diximus hæc de nobis dici: & his qui inter nos sunt peccatores. Quomodo igitur qui inter nos peccatores conuersi sunt: nō ad iniquitatem patrum: sed patrum suorum priorum. Duplices habemus patres: & una: species est pessimorum patrum. Siquidem anteq̄ crederemus: Zabulus pater noster fuit: ut sermo euangelicus ostendit: dicens. Vos de Zabulo patre estis. Cum autem credidimus: facti sumus filii dei. Si ergo post hæc peccauerimus: conuertimur ad iniquitates: non simpliciter patrum: sed patrum priorum. Approbationem autem eius rei: quia duplices habeamus patres ostendamus: utamur & Dauid testimonio in quadragesimo quarto psalmo ita dicentis. Audi filia/ & uide: & inclina aurem tuam: & obliuiscere populi tui: & domum patris tui. Pater dicit: obliuiscere domum patris tui: quasi pater quippe coepit/ audi filia: ergo duplices patres nostri sunt: sed obliuiscere (inquit) domum patris tui prioris. Si igitur oblitus prius domus patris tui prioris: rursum fueris ad peccata conuersus: incidisti in id q̄ nūc dicitur peccatum. Conuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priorum. Dicebam dudum. Zabulum patrē nostrum fuisse q̄q̄ deus noster factus sit pater: si tamen etiam nunc non hēmus Zabulum patrem. Quod etiam de Ioānnis epistola approbabimus: in qua ita scribitur. Omnis qui peccatum facit: ex Zabulo nascitur/ quotiens peccamus: infoelix ille qui semper generatur a Zabulo: rursumq̧ multum beatus/ qui ex deo semper nascit. Neq̧ enim semel dicam. Iustum ex deo natum: sed per singula uirtutis opera: semper iustus nascitur ex deo. Hoc autem ut plenius possit pbari: etiam de saluatoris nostri quotidiana natiuitate dicimus: liquido id: in iustis obtinentes/ q̄ in domino praecesserit. Saluator noster/ splēdor est gloriæ: splendor autem non semel nascitur: & deinceps desinit nasci: sed quotienscūq̧ ortum fuerit lumen: ex quo splendor oriatur: totiens oritur: & splendor gloriæ. Saluator noster sapientia est dei. Sapiētia uero splendor est lucis æternæ. Si igitur saluator semp nascitur/ & icciro dicit. Ante omnes autem colles generat me. Non ut quidam male legunt genuit. Si semper ex patre nascitur dominus: etiā tu in similitudinem eius: tamen adoptionis habens spiritum: semper generaris a domino per singulos intellectus: per singula opera: & efficeris filius dei: in christo Iesu. Cui est gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

ℭ Explicit tractatus Origenis super Hesaiam prophetam.

Incit tractatus

¶ Incipit tractatus eiusdẽ Origenis in Hieremiam
prophetam.

¶ Quo tpe exorsus est pphetare Hieremias: & sub
quibus principibus prophetauit. Homilia.I.

EVS Ad bñfaciendum prom/
ptus est: & ad puniẽdos eos/ qui
pœna digni sunt/ dissimulator:
d cum possit quippe tacẽs/ sine cõ
testatiõe uẽturi: punire eos quos
semel dignos supplitio iudicauit
nunq̃ hoc facit. Sed ẽt si condẽ/
nauerit/ dicit: q ubi semp dicere ppositũ est: ut libe/
ret a cõdemnatione/ p pñiam/ q cõdemnati fuerãt p
delictum. Horum exempla cum de scripturis multa
possimus accipere: sufficiunt ad præsens incidentia:
ut ueniamus ad eorum/ quæ lecta sunt/ contempla/
tionem. Niniuitæ peccatores cõdemnati erãt a deo:
adhuc enim tres dies: & futurum ut Niniue subuer/
teretur. Noluit deus cum silentio punire damnatos:
sed dans eis locum pœnitẽtiæ/ & conuersionis/ mi/
sit ad gentes/ ad Hebræorũ prophetam: ut dicente il/
lo/ adhuc tres dies/ & Niniue subuertet: qui cõdem/
nati fuerãt: non perirent: sed agentes pœnitẽtiam: im
petrarent misericordiam dei. Qui in sodomis/ & go/
morris iam erãt exitio destinati: ut manifestum est ex
sermonibus dei/ quos locutus est ad Habraam. Atta/
men q suum est/ fecerunt angeli: nolẽtes eos saluare:
qui se indignos salute iudicauerunt: & dicentes ad
Loth. Est tibi aliqs hic gener/ aut filii/ aut filiæ? Neq;
uero ignorabant/ non esse eos secuturos Loth: sed
õnderũt suã/ pariter & eius q eos miserat benignitatẽ
in hoĩes/ & amorem. Horũ/ qddam simile inuenimus
ẽt in Hieremia scriptũ esse. Est.n. adnotatum tps pro/
phetiæ eius: qñ cœperit pphetare: & quousq; ergo
scripturas legit: si lectioni diligenter intendat: & re/
quirat eorum quæ scripta sunt/ uolũtatem: dicere po
test. Historia suprascripta est/ quo tempore Hiere/
mias exorsus est: & quo consumauerit prophetiam.
Quid igitur ad me? Tempus historiæ legens: didici
quia cœperit prophetare in diebus Iosiæ filii Amos
regis Iuda/ usq; ad ãnum tertiũ decimum regni eius.
Deinde prophetauerit in diebus Ioachin filii Iosiæ
regis Iuda: usq; ad consumationem undecimi anni
Sedechiæ filii Iosiæ regis Iuda. Et legẽs didici/ quia
per tres reges/ prophetia eius contexta sit/ usq; ad ca/
ptiuitatem Hierusalem/ in quinto mense. Quid ergo
per hæc docemur? Si lectioni simus intẽti: Cõdem/
nauerat Hierusalem deus/ propter peccata quæ fece/
rat: & hæc erat extrema sñia/ ut captiuitati relinqueret/
tur: uerũtamen cum hoĩum sit amator: & q̃q̃ nec de/
populationis tẽpus instaret: misit & hũc prophetã:
ut per sermones eius ad pœnitẽtiam conuerteretur.
Misit eũdem etiam sub secũdo rege/ post primũ: mi/
sit quoq; sub tertio. Quid plura? Iam captiuitas immi/
nebat: & adhuc hortabatur deus: imbuẽs (ut ita di/
cam) & ante unam diem locum pœnitẽtiæ. Vñ scri/
ptum est: usq; ad captiuitatem Hierusalem: & usq; ad
quintum mensem prophetasse Hieremiam. Iam ho/
stium uincla restrinxerãt manus: & nihilominus hæc
quodãmõ dicebat deus. Ecce captiui facti estis: agite
(licet sero) pœnitẽtiam. Rogate me/ & parcam uo/
bis. Possum enim eruere de captiuitate/ qua uos tra/
didi. Habemus itaq; quoddã necessarium ex supscri/
ptione ista: quæ cõtinet tpa pphetiæ: qa iuxta suam
clemẽtiam exhortatur semp deus hoĩes ad salutem:
ut cessante delicto: ẽt captiuitas cõquiescat. Hæc autẽ
etiã de nobis possumus intelligere. Si peccauerimus:
& nos captiui futuri sumus. Etenim tradi peccatorẽ
sathanæ: nihil distat ab eo/ q Iudæi sunt traditi Na/
bucdonosor. Vtiq; illos deus concessit aduersario p/
pter frequẽtes ĩpietates. Sic nos pp ea pctã quæ feci/
mus tradimur spũali nabucdonosor: & quos tradidi
(inquit) sathanæ: ut discãt nõ blasphemare. Aposto
lus de aliis pctõribus. Putas q̃tum malũ est peccare:
ut tradãtur sathanæ captiuãti aĩas eorũ/ q relinquunt
deo nr̃o? sine cã aũt/ neq; sine iudicio/ deo relinquẽ/
te/ quos deserit. Cum.n. miserit pluuiam sup uineã:
uinea prõ uua attulerit spinas: qd faciat? nisi ut man/
det nubibus ut pluãt sup eã imbrẽ? Quapropter in
pximo est pp delicta/ quorũ nobis cõscii sumus: & ca/
ptiuitati futurũ est/ ut tradamur (si nõ egerimus pœ/
nitentiã) Nabucdonosor/ atq; Babyloniis: q nos sen
sibiliter excruciẽt. Istis iam adiacẽtibus/ sermones p/
phetarũ: sermones legis/ sermones apostolorũ/ sermones
ẽt dñi/ & saluatoris nr̃i Iesu christi hortant̃ uos ad pœ
nitẽtiam/ puocãt ad salutẽ. Si audierimus/ credimus
ei q dixit. Et ego pœnitẽtiam agam de oĩbus malis/
quæ locutus sum facere eis. Et hæc quidem/ pœmio/
post pœmium aũt ita scriptũ est. Factus est sermo dñi
ad eum. Certũ qa ad Hieremiã. Quid dicit sermo dñi
ad eum? Principium ab oĩbus qđ dctũ est pphetis?
Hoc enim ad nullũ unq̃ pphetarũ dctũ inuenimus.
Habraam ppheta nuncupatus est in eo q dr/ ppheta
est: & orabit pro te: & tamẽ non dixit ad eum deus.
Priusq̃ te plasmarem in utero noui te: & priusq̃ exires
de uulua: sanctificaui te. Sed postea in extremo iam
tpe/ sanctificatus est Habraam: qñ egressus est de terra
sua/ & de cognatione sua/ & de domo pr̃is sui: ex re/
promissione natus est Isaac: & tñ neq; ad eũ repimus
hũc dctũ esse sermonẽ. Et qd me necesse est p singu/
los currere? Hieremias principii iter cũctos cõsecutus
est donum: dicẽte dño. Priusq̃ te formarẽ in utero/
noui te: & priusq̃ exires de uulua sanctificaui te. Neq;
uero ignoramus quosdã eẽ/ q ista referant: q̃si maior
Hieremias sup saluatore nr̃o/ & dño Iesu christo. Sci/
endũq; plurima ex his eẽ q̃ possint saluatori cõueni/
re: q̃ ẽt nos iterponemus. Pauca aũt eorũ q̃ ad Hiere/
miã dcã sũt coartat itellectũ q̃si nõ possint (ut plures
æstimãt) ad dñm referri. Quæ ergo sunt/ q̃ pñt cõue/
nire dño? Ad oẽs quoscũq; mittã te: ibis: & oĩa quæ
mãdo tibi loq̃ris. Ne timeas a facie eorũ q a tecũ ego
sum: ut te eruã: dicit dñs. Ista ãt nec ociose uident̃ ad
saluatorẽ referri. Ea uero q̃ sequũt̃: quæ sunt? Extẽdit
dñs manũ suã ad me: et tetigit os meũ. Et dixit dñs ad

me.Ecce dedi sermones meos in os tuum:Ecce cō/
stitui te hodie sup gentes/& regna:eradicare/& disp/
dere.De Hieremia/difficilem faciūt interptationem.
Quas.n.gētes eradicauit Hieremias:quæ regna sub/
uertit:ut merito ei dictum sit.Ecce constitui te hodie
sup gentes/& regna:eradicare & subfodere?Quam
habuit ptātem ad disp dēdum:aut audierit/disp dere?
quos uero ædificauit:ut consequēter addatur ædi/
ficare?Hieremias dixit.Non pfui:neq; profuit mihi
aliquis.Et qūo data est ei ædificatio/atq; plantatio?
Hæc(ut diximus)ad saluatorem relata/non coartat
interptātem.Hieremias.n.dixit:in istis/saluatoris fi/
guram esse/& ea quæ sequūtur:& doctissimo homi
ni difficultatem expositionis importāt.Quomodo
ergo pōt congruere dño/& dixi:qui est dñator/dñe.
Ecce nescio loqui.Qui est sapia/qui est uirtus dei/in
quo plenitudo diuinitatis inhabitauit corporaliter:
qūo huic aptari pōt?Nescio loqui:sed & illud.Quia
iuuenis ego sum.Interdicitur ei/quasi non bñ ṁde/
rit.Sic.n.dicit dñs.Noli dicere qa iuuenis ego sum.
Manifestum est/quasi non bñ dicētem fuisse rephen
sum.Hæc sunt/quæ saluatori uidētur non cōuenire.
Supiora aūt facile/ad eum intellectum referūtur.Di/
cere uero alia sup Hieremiam/alia sup saluatorem/in/
terptanda esse:nō pessimum est.Sed qui bñ scriptu/
ram noscere conatur:uehemēter in isto tristabitur lo
cum:idēs sub uno textu smonis/diuidi intellectum.
Et hæc/qm̄ minora sunt/non conueniunt saluatori:
sed Hieremiæ:illa uero quæ maiora sunt:nō Hiere/
miæ/sed Christo.Ob id cūcta ad Hieremiam referre
tentabimus.Hoc est ēt ea quæ cum maiora sint:ui/
dentur cōditionem eius excedere.Quicūq; a deo ac/
cepit uerba:sumēs gr̃am coelestis eloquii:icirco ea
accepit:ut regna/gētesq; eradicet/atq; subuertat.Sed
cum nominētur regna/& gentes &c̄.Ois qui diui/
na uerba suscepit:nolo ea corporaliter intelligere:re/
gna.s.& gētes:sed consyderās aias hoium a peccato
possessas/iuxta id q in Apostolo dcm̄ est.Non re/
gnet ergo pctm̄ in mortali uro corpe.Videns quoq;
multas spēs delictoꝝ:allegorizet regna/& gētes/per
uana delicta/quæ humanas aias possederunt.Et hæc
erunt quæ euellent:atq; suffodiuntur a sermonibus
dei:q dati sunt siue Hieremiæ:siue cæteris sanctis.Ita
fiet/ut & prima quæ non uidebant cōgruere salua/
tori:ad Hieremiam referātur:& secūda ab eo qui scit
figurate quæ dicta sunt/hieremiæ deputentur.Dicit
mihi aliqis auditoꝝ:ēt alium pande sermonem:&
cuncta quæ scripta sunt sup saluatore/quasi de deo
scripta sint/constitue.De secundis noli esse solicitus.
Apparet.n.quasi saluator eradicauerit regna diabo/
li:& nationes subuerterit:gentilem destruens uitam
in istis:q intellectum difficilem facit.Hoc est/qūo
possit saluator dicere.Nescio loqui:qa iuuenis ego
sum'&cætera.In hoc sermone interptātes coangu/
stātim.Iesum christum scimus deum:quærimus uer
ba/dicta sunt:iuxta psonæ dignitatem:quapropter
necesse nobis est/scripturas sanctas in testimonium uo/
care.Sensus quippe nr̄i/& enarrationes/sine his te/
stibus/nō hn̄t fidē.Et hoc q dcm̄ est.In ore duoꝝ
& trium testium/stabit omne uerbum:magis cōue/
nit ad interptantis pbationem:quam ad quorūcūq;
hoium numeꝝ:ut firmem uerbum intellectus mei:
accipiens duos testes:de nouo/& ueteri testamento:
accipiens tres testes de euangelio/de ppheta/de apo/
stolo:sic enim stabit omne uerbum.Quomō igitur
ualebimus ista coniungere saluatori?Det mihi testi/
monium/uetus testamentum/quia priusq̄ agnoscat
puer bonum/aut malum &c̄.Det etiam Hesaias.Ec/
ce uirgo in utero concipiet:& pariet filium:& uoca/
bunt nomen eius Emanuel.Ibiq; additur.Priusq̄ co
gnoscat puer.Si aūt & de euangelio accipere oportet
testimonium.Iesus necdum uir:sed adhuc infans:qa
se exinaniuit:formam serui accipiens/pficiebat.Ne/
mo aūt proficit/qui perfectus est:sed ille proficit qui
indiget profectu.Ergo proficiebat ætate/proficiebat
sapia/pficiebat gratia/& apud deum:& apud hoies:
& uera de eo esse ista/quæ dicta sunt.Priusq̄ cogno/
scat puer bonū/aut malum:& ea quæ de eodem in/
terposuimus.Sed dicit mihi aliqs.Etiā si potest itel/
ligere de saluatore dcm̄ oē:qa nesciat/& cætera istiuſ
modi/quæ minora sunt:ēt si puerꝝ eum accipias:nō
ne offendis:ista sentiēdo de unigenito/& primoge/
nito uniuersæ creaturæ?De eo q anteq̄ conciperetur:
annūciatus est:loquēte Gabriele.Spūs sanctus sup/
ueniet in te:& uirtus altissimi obumbrabit te:& au/
des dicere qa nescit loqui?Quāobrem uidebo si po/
tero aliqd dignum de saluatore in hoc loco afferre.
Quod quædā nescietis:maior sit si ea ignorauerit:q̄
si scierit.Vtamur uoce eius:qūo sint aliqua quæ ne/
sciat.Rn̄dit eis qui sibi dicebāt.Nōne in noie tuo co
medimus:& in noie tuo bibimus:& in nomine tuo
dæmonia eiecimus:& uirtutes multas fecimus?Di/
scedite a me:nō noui uos.Putasne hoc q ait/nō no/
ui uos:minorē uirtutem eius approbat/an maiorem
atq; mirabiliorem:qa malo/piurosq; nesciat?Scit.n.
ab his differētias:scit meliora:scit dñs eos q eius sunt
& siqs ignorat:ignorat.Igitur(ut constat)peccator
ignorat a deo.Dicit mihi aliqs de authoribus.Ostē/
disti mihi qa nesciat peccatores deus:ostendisti quia
ignoret eos qui operantur iniqtatem:neq;.n.sunt di
gni agnitione eius:quomō approbabis magnū/&
gloriosum esse q ab eo dcm̄ est:nescio loqui.Huma/
num est:& elocutiōe semp utitur humana.Verbi cā.
Hebræoꝝ uoces/siue græcoꝝ/quorūcunq; sermo/
nes:si ascēderis ad saluatorem:& scieris eum in prin/
cipium apud deū:uerbum inspice qa nesciat loqui:
cum humanū scit hoc q dr̄ loqui:sed ideo nesciat:qa
sint maiora quæ nouerit.Si aūt & angeloꝝ linguas
humanis compaueris linguis:& scieris qa iste maior
sit ēt ab angelis:sicut testatus ē de eo Apl̄s in epistola
sua quā scripsit ad Hebræos.Intelligis maiore eū:&
angeloꝝ linguis fuisse:qm̄ tn̄ deus uerbū erat apud
p̄rē.Discit ergo & quodāmō accepit disciplinā nō
magnoꝝ/sed inferioꝝ/ac minoꝝ.Et sic ego balbutire
disco

disco: uiolentiam mihi metipsi faciens: qñ cum paruulis loquor. Neq; enim scio (ut ita dicam) infantiliter loqui: & ĩfractis uerbis iam grãdæuus cum pueris sermocinari. Eodem mõ saluator in magnificentia qdem gloriæ dei: & in pře consistens: nõ loqtur: imo nescit affari de eis quæ deorsum sunt. Quando aũt uenit in corpus humanum: dicit in exordio. Nescio loqui: qa iuuenis ego sum. Iuuenit pp dispensationem: senex iuxta hoc q̃ primogenitus oĩs creaturæ. Iuuenis qa in consumatione iam sæculoꝝ: & in extremum huius uitæ tp̃s aduenit. Dicit itaq; nescio loqui. Scio.n. quædam maiora loqui: scio quædam maiora isto sermone mortali. Vis eloq terrestribus? necdum assumpsi hũanam fragilitatem. Habeo eloquium tuum: uerbum tuum sum: tibi scio loq: hoĩbus nescio loq. Iuuenis sum. Noli dicere iuuenis ego sum. Quoniam ad oẽs quoscũq; mittam te ibis. Deinde cõmouet manum ad tangendum os eius: ut ei det uerba qbus eradicet impia. Neq; uero indigebat saluator uerbis: ut ea acciperet qñ erat in pře: nullis in coelo dignis quæ mererentur euerti: sed nunc accæpit parua differens: maiora paulisper, atq; ita ex hoc approbatur: sicut alibi gloriose dixerat. Nescio uos: quia opaȓii estis iniqtatis. Et nũc cum uerba gloriose accæpisset, cũ deus sit: & iuxta magnificẽtiam suam dixisset gloriose. Nescio loqui. i. humana non noui. Siue aũt ad Hieremiaꝫ, siue ad saluatorem dr̃: priusq̃ te plasmarem in utero noui te. Legens Genesim, & obseruans ea quæ ibi de conditione mundi scripta sunt: inuenies qa scriptura diuina multum in sermonibus cauta: non dixerit. Priusq̃ te facerem, in utero noui te. Quãdo.n. iuxta imaginem conditio est: dixit deus. Faciamus hoiem ad imaginem & similitudinem nr̃am. Et non dicit plasmemus. Quando aũt accæpit lutum de terra: non est scriptum fecit hoiem: sed plasmauit hoiem: & posuit in paradiso hominem quem plasmauit: opari eum, & seruare. Si potes intellige differẽtiam facturæ, & plasmationis cur dicens siue ad Hieremiam, siue ad saluatorem: non dixerit, priusq̃ te facerem in utero. Quod enim fit, nõ fit in utero: sed q̃ creatur de terræ puluere, hoc plasmatur in utero. Priusq̃ te plasmarem in utero: scio te. Si oẽs nouit deus: quo quasi præcipuum a cæteris, Hieremiæ dicit. Noui te. An eos tm̃ scit dñs: qui scia eius digni sunt: & cognoscit eos qui eius sunt. Indignos uero nescit: neq; pater, neq; filius dicens. Non noui uos. Nos cum simus hoies: si aliqua fuerimus præditi dignitate: alios nr̃a noticia dignos, alios indicamus indignos: & quos scire nolumus: neq; audire eos uolumus: nesciamus. Quid arbitraris uniuersitatis deum? Vult scire Pharao: uult ægyptius nosse: sed indigni sunt noticia eius: sed ipsi faciũt ut ignorentur. Scit aũt Moysen: scit pphetas: & siqs similis eoꝝ est. Multum te oportet laborare: ut nosse icipiaris deo. Hieremiam qdem priusq̃ plasmaret in uẽtre cognouit. Alium uero de prophetis triginta annoꝝ cæpit nosse, alium quadraginta: sermones sunt ineffabiles de saluatore: nõ magnope quærendi. De Hieremia uero: & eoꝝ qui sciam scripturaꝝ hñt auribus indigentes: quo dicat. Priusq̃ te plasmarem in utero noui te. Et priusq̃ exires de uulua m̃ris tuæ, sanctificaui te. Deus sibi ipse sanctificat aliquos: istum non expectat ut scificet: sed prius sãctificat: quam e uulua egrediatur. Si ad saluatorem (ut dixi) referas: non est malum dicere: prius eum scificatum eẽ, q̃ natum. Si de dño intelligas: non solum anteq̃ de uulua exiret, sanctificatus est: sed infinito ante tp̃e sanctus semper fuit. Hic uero anteq̃ de utero exiret: sanctificatus est. Prophetam i gẽtibus posui te. Si de Hieremia quæris quo sit propheta in gentibus positus: obserua in cõsequẽtibus: cum iubetur ꝓphetare ad oẽs gentes: uera istiusmodi scriptio est. Prophetauit Hieremias super oẽs gentes Elam, Damasco, Moab: & habebit quia ꝓphetauerit ad oẽs gentes: iuxta id q̃ dcm̃ est. Prophetam in gentibus posui te. Si tñ uolueris hæc de Hieremia dicta sentire. Sin autem intelligẽtiam ad dñm transfer. Iste uero in uniuersas gentes prædicauit: sic & ꝓphetauit. Est princeps sacerdotum: ut est saluator, ut est medicus: similiter & ꝓpheta est. Moyses annuncians de eo: nõ solum ꝓphetam: sed admirabilem inter cunctos nominauit ꝓphetam dicens. Prophetã ex fratribus suis suscitabit uobis dñs deus: quasi me audite eum. Et erit quicũq; nõ audierit ꝓphetam illum: interibit de populo suo. Iste est ꝓpheta cõstitutus in gentibus: & accæpit gr̃am a deo effusam in labiis suis: ut nõ solum cum præsens aderat corpore: sed et nunc cum adest uirtute, & spiritu, ꝓphetet ad oẽs gentes: & per ꝓphetiam suam ex toto orbe attrahat hoies ad salutem. Et dixit. Quis es dominator dñe? Ecce nescio loqui: qa iuuenis ego sum. Et dixit dñs. Noli dicere qa iuuenis ego sum: qm̃ ad oẽs quoscunq; mittam te ibis. Sæpe diximus solere esse aliquem pueꝝ iuxta eum qui intus est hoiem: licet etiam in senili corpis sit ætate. E cõtrario frequenter inueniri paruulum sm̃ eum hoiem qui extrinsecus est: & esse interius pfectum uiꝝ. Talis erat Hieremias hñs iam cõcessam sibi a deo gr̃am in ætate corporis adhuc pueri. Propter q̃ ait ei dñs. Noli dicere quia iuuenis sum. Signũq; huius rei: quia nõ fit iuuenis: sed uir consumatus oñditur. Quoniã ad oẽs quoscũq; mittam te ibis. Et iuxta oĩa quæcũq; mãdo tibi: loq̃ris. Ne timeas a facie eoꝝ. Scit sermo dei eum qui uerbi legatione fungitur incurrere periculum ab his qui audire contemnunt. Increpati enim oderunt increpationes: coargutí persequũtur arguẽtes: omne quodcunq; malum est semper patiuntur. Propheta, non est propheta sine honore: nisi in patria sua: & domo sua. Cuius rei nup quoq; fecimus mentionem. Scit ergo (ut dicere cæperamus) deus: mittẽs ꝓphetã: q̃ta discrimina ꝑpessurus sit. Ideo exhortatur eum dicens. Ne timeas a facie eoꝝ: quia tecum sum: ut eruam te: dicit dñs. Quæcunq; Hieremias passus est: scripta sunt. In lacum missus est luti: mansit ibi comedens panem: & aquam tm̃ bibens:

aliaq; multa quae pertulit:in libro eius continentur.
Quem aût prophetarꝫ persecuti nô sunt pres uri:di/
cit dñs ad iudaeos? Et necesse est eos/q uiuere religio/
se in christo cupiût:oi gñe a côtrariis uirtutibus:p ea
quae repperiunt uasa persecutionem pati. Qua causa
nihil nouum/aut pegrinum uideatur:qui his tribu/
lationibus affligûtur. Oia quae eis praecepta sunt/fa/
ciant:tñ orent ut psecutionis cã christus sit:ne ppter
iniustitiam:ne pp delicta/ne pp auaritiã deprimãtur.
Si qñ aût pp iustitiam aliqs exagitatur:audiat. Beati
estis cum exprobrant uobis/& psequunt:& dicunt
omne malû aduersum uos:mei cã:gaudete/& exul/
tate:qa merces ura magna est in coelis. Sic.n.psecu/
ti sunt pphetas q fuerunt añ uos. Quoniam tecum
sum:& eruã te:dicit dñs. Et extêdit dñs manû suam
ad me:& tetigit os meum:& dixit dñs ad me. Ecce
dedi sermones meos in os tuum. Ecce côstitui te sup
gentes/& regna:eradicare. Qui sic btûs est:ut regna
multa quae christo diabolus ondit:regna daemonû/
regna pcti eradicet hic:q ei dati sunt a deo sermones.
Scriptû est.n. Ecce dedi sermones meos in os tuum.
Ecce côstitui te hodie sup gentes/& regna:eradicare.
Sicut aût regna sunt plurima/plures similiter & gẽ/
tes. Nec pôt aliquod regnum dici:nisi q sub se côti/
net nationes. Verbi grã dcm sit. Regnat fornicatio
in homie pctôre:necesse est ut regnum fornicationis
hẽat gentes suas. Ipm illum generale delictum aua/
ritiae/& fraudis:quo uix aliqs imunis est:hẽt regnû
suum:& sub regno suo multas possidet gentes:per
multas.s.spẽs auaritiae. Et ob id/opus est sermôibus
dei:ut istiusmodi regna cum suis gẽtibus euellãtur.
Saluator in euãgelio ondit dicens. Ois plãtatio quã
non plãtauit pater meus coelestis/eradicabitur. Sunt
quaedam intrinsecus in aiabus nris insita:quae non
plãtauit coelestis pater. Oẽs qppe cogitationes pessi/
mae/homicidia/adulteria/fornicatiões/furta/falsa te/
stimonia/blasphemiae:plãtationes sunt qs non plã/
tauit coelestis pater. Si aût uis scire cuius sit plantatio
istiusmodi cogitatus. Audi qa inimicus homo hoc
fecit:qui supseminauit zizaniam in medio tritici. In/
stat ecce deus:instat & zabulus/hñtes semina sua. Si
dederimus locum zabulo:inimicus homo supserit
plãtationẽ:quam non plãtauit coelestis pater:utiq;
eradicãdam. Sin aût repulso zabulo/eum dederimus
deo/gaudens deus sup principale cordis nri spargit
semen suum. Nec aliqs aestimet triste qddam/Hiere/
miam recepisse:qa constitutus sit ad eradicationẽ re/
gnorꝫ/& gẽtium bonitate dei. Istud inditium eradi/
care uitia p sermones:inimica coelestibus regnis re/
gna destruere:& bellantes cum sua gẽte euertere:na/
tiones eradicare/& subuertere est. Est quaedam aedi/
ficatio zabuli:& est quaedam aedificatio dei:qd sup
arenam extruit:hoc zabuli est. Sup nullo.n.stabilit:
& in nullo solidatur. Quod aût sup petram aedifi/
catur/hoc dei est. Vñ & his q eius sunt/dr. Dei agri/
cultura estis:dei aedificatio estis. Sup gentes eradica/
re/& subuertere/& disp̃dere. Si eradicatur aliquid:&
eradicatio ipsa nô disperit:adhuc pmanet q euulsus
est. Si subruitur domus/& lapides in ruina sunt in/
tegri:dissipata est domus:non tñ pdita. Opus est igr
benignitate dei:ut eradicatio ipsa/& subuersio tota
disperat. Diligẽtius lege quô eradicata pdantur. Pa/
leas aût comburet igni iextinguibili:& ligate mani/
pulos zizaniorꝫ:& tradite eos igni. Sic ea quae sunt
eradicata/disperant. Si autẽ uis scire quô subuersio
redigatur in nihilum:quô aedificationis pessima ma/
teria in puluere côminuatur. Domus ea quae pter
lepram destrui iubetur:cû fuerit pulueris effecta:extra
ciuitatem pĳcitur:ut ne lapis quidem ex ea residuus
sit. Iuxta q scriptum est. Similiter ut lutum plateaꝝ
delebo eos. Oportet qppe penitus iterire malitiam.
Subuersum est aliqd:lapides quoq; ipsi qui destru/
cti sunt:côterentur:ne ad aliquã aedificationẽ/quam
diabolus côcinnare pôt/assumi ualeant. Eradicatum
est qppiam:inuenit aduersarius ẽt inter ea quae era/
dicata sunt aliquam sementem:quam iterꝫ seminet.
Propter q iubet dñs. Colligite (inqt) zizania:& cô/
burite ea igni:scilicet ut eradicatio quoq; zabuli/&
ipsa subuersio consumatur. Verꝫ non tñ in hoc stat
sermo diuinus:ut eradicet:destruat/& disp̃dat. Esto
enim eradicata sint oia in me mala:destructa sint pes/
sima:qd mihi pdest si non pro eis quae eradicata/&
succisa sunt:meliora in me plãtentur/atq; aedificen/
tur? Propterea uerba dei primum faciunt:quam ne/
cesse est eradicãt/destruunt/pdunt. Et post haec aedi/
ficant/atq; plantãt. Obseruabimus semp in scriptu/
ris sanctis/primum ea quae uidẽtur tristia noiari:de/
inde ea quae hilariora sunt:secunda dici. Ego occidã:
& ego uiuificabo. Non dixit ego uiuificabo:& po/
stea occidam. Impossibile est.n.q semel uiuificauit
deus:aut ab eo ipso:aut ab alio occidi. Sed ego iter/
ficiam:& ego uiuificabo:ut fiat Paulus apostolus
christi Iesu. Haec si itelligerẽt miserrimi haeretici nûq
ad nos differrẽt:crebro ista dicẽtes. Vides ne deum le/
gis/& pphetarꝫ/quô ferus est/& inhumanus? quô
dicit. Ego occidam:& ego uiuificabo. Non aduer/
tentes in scripturis annûciationẽ suscitationis mor/
tuorꝫ:non côsyderantes resurrectionem iam cepisse
p singulos. Côsepeliemur.n.christo p baptismum:
& côsurgemus cû eo. Ego occidam:& ego uiuifica/
bo:ego percutiam:& ego sanabo. Quem.n.diligit/
dñs corripit. Flagellat aût oẽm filium quem recipit.
Et post hoc curat:ipse dolere facit:& iterꝫ restituet. Si/
militer ergo & in pñti dñs ait. Côstitui te hodie sup
gentes/& regna:eradicare & suffodere/& aedificare/
& plantare. Verûtñ primum est ut mala auferantur a
nobis. Nô potest in loco aedificationis male aedifi/
care deus. Quae enim participatio iustitiae/& iniqta/
tis? Et q côicatio lucis ad tenebras? Optet malitiam
ex imis sedibus eradicari. Oportet & aedificationem
pessimam ab animabus nostris penitus auferri:ut
postea smones aedificent/atq; plãtent. Pñt siqdẽ &
aliter itelligere quae scripta sunt. Ecce dedi sermones
meos in os tuû. Vt qd faciant sermones eradicare/&
suffodere

suffodere/& disperdere. Sermones eradicant nationes:
sermones regna suffodiũt:sed non regna ista carnis/
& sęculi digne destruẽtibus/digne radicãtibus uer/
bis ea q̃ eradicata/& subuersa sunt. Putas in his quæ
modo dicimus/nõ est uirtus quam dñs tribuit? sm
q̃ scriptum est. Dñs dabit uerba euãgelizantibus in
uirtute multa. Virtus eradicãs/atq; suffodiens: si qua
infidelitas/si quod mẽdacium/si qua malitia/si qua
luxuria/si qua discordia nõ est suffossa: sicubi idolũ
in corde cõstructum est:illo deposito ædificetur tẽ/
plũ dei: & inueniat gloria eius in eo:& fiat fertilis: si/
ue lucus exurgẽs siue plantatio paradisi:ubi tẽplum
dei sit:in christo iesu. Cui est gloria / & imperium/in
secula sæculorum. Amen.

❧ De eo q̃ scriptum est fugite de medio babylonis.
Homilia secunda.

q

VOMODO Corpus nrm in ali/
quo terræ loco cõsistit:eodem mõ et
aia sm statum suum in cõnuncupati/
uo terræ loci ẽ. Quod dico sic fiet ma
nifestius. Corpus nrm aut in ægypto
est:aut in Babylone/aut in Palestina/aut in Syria:aut
certe in aliquo simili loco. Similiter & anima/in ali/
qua terra eiusdem nois loco est. Alia in babylone/
alia in ægypto/alia in Ammanitũ regione: & sic sa/
cratum sm sniam scripturaꝝ: pro qualitate uitæ: lo/
coꝝ diuersitate distinguitur. In Babylone est q̃si cõ/
funditur:q̃si turbatur:q̃si pace deserta / bella sustinet
passionum: q̃si tumultus malitiæ circa eam fremit.
Tũc (ut diximus) in babylone est:& ad istam aĩam
ꝓphetalis sermo dirigit/dicens. Fugite de medio ba/
bylonis/& resaluate unusq́sq; aĩam suam. Donec.n.
quis in babylone est/saluari nõ potest: qui et recor/
datus ibi fuit Hierusalem ingemiscit/& dicit. Quo/
modo cantabimus canticum dñi in terra aliena? Et
q̃a impossibile est in babylone cõstitutum/deo orga
nis canere: ociosa quippe ibi sunt organa hymnoꝝ
dei:ꝑpterea dr per ꝓphetam. Sup flumina babylo/
nis illic sedim⁹: & fleuimus:donec recordaremur sy/
on. In salicibus in medio eius suspendimus organa
nra. Suspensa sunt organa nra:q̃diu in babylone su
mus:in salicibus fluminũ babylonis. Si autẽ ueneri/
mus in Hierusalem/in locũ uisionis / & pacis:orga/
na quæ ante ociosa pendebãt:tunc assumũtur in ma
nibus:tũc iugiter cytharizamus: & nõ est tẽpus/quo
nõ laudemus deum:ꝑ organa quæ habemus in ma/
nibus. Igitur ut dicere cœpamus:semp aĩa in aliquo
cõnuncupatiuo terræ loco est. Et sicut peccatores in
babylone: sic econtrario iusti in iudæa. Verũtñ iux/
ta qualitatẽ uitæ/& fidei/et in ipsa iudæa:locis iter se
uariis sepatur. Si.n. in Dan est quæ extremæ ptis Iu/
dææ sunt:siue in supioribus paululũ melioribusq;
locis q̃ Dan:siue in mediis finibus Iudææ:siue circa
Hierusalẽ:& est oium beatissima:quæ in media Hie/
rusalẽ urbe cõsistit. Qui uero pctõr est:& nimis scele
ribus oppressus:hic in babylone est. Hoc est medio/
minor/& necdum usq; ad sũmũ pctõꝝ culmen ascẽ

dens:in ægypto & in ptibus ægypti cõmorat. Et si/
cuti q in Iudæa sunt:nõ æqualia cũcti possidẽt loca.
Alius qppe in Hierusalẽ est:& alius in Dan: alius in
Neptalim:alius in finibus Gad:sicut in ægypto oẽs
sunt:nõ tñ æquales ægypti partes incolũt. Alius in
Dan/alius in Mẽphi/alius in Siẽne/alius in Noma/
sti habitat. Quæ loca ꝓpheta Ezechiel plena myste/
riis uoce testat: noia quoq; ptium ægypti exponens.
De qb⁹ siqs lector fuerit spũalis: diiudicãs oia:& ipse
a nulle diiudicatus: nõ solũ maiores regiões allegori/
zabit:ueluti Iudæã/ex ægyptũ/& Babylonẽ:sed par/
ticulas quoq; terræ: & q̃ĩo in Iudæa/Hierusalem/&
Bethleẽ:cæterasq; eius ciuitates. Ita in ægypto legens
Diospolim/Bomaston/Tasnã/Mẽphim/Sõnem: ꝑ
intellectu reꝝ figurabit. Quis sapiens/& itelligit ista:
aut qs itelligẽs/& cognoscet ea? Qui saltim interiori
sensu cõstitutus agnoscere poterit uoluntatẽ sci spũs.
Veꝝ nũc aliud ꝓpositum est:qd his q in Babylone
sunt/dei sermo pcipiat. Fugite de medio Babylonis/
nõ gradatim/nõ pedetẽtim:sed cũ uelocitate/cũ cur/
su fugite:hoc est.n. fugere. Fugite de medio Babylo/
nis qcũq; cõfusam habetis aĩam a uarioꝝ passiõe ui/
tioꝝ. Ad uos sermo dirigit: & mihi quoq; hoc ipm
iubet. Siqdem adhuc in cõfusione sm mẽtis:& ideo
in Babylone sum. Quid ergo pcipit deus? Non dicit
exite de medio Babylonis. Hoc.n. põt fieri & grada/
tim:sed fugere pcipit de medio Babylonis. Ego & in
eo q̃ dr de medio: rõnem quæro sermonis. Põt qp/
pe euenire ut aliqs in Babylone sit:sed in extremis ei⁹
finibus cõmoret: quodãmõ extra Babylonẽ esse ui/
deat. Aliud aũt est in medietate Babylonis cõsistere:
ut ex oi pte æquale sit spaciũ: & ita in umbilico eius:
quasi in medio cordis aialis habitet. Sicuti.n. aialis
medietas cor est:& in euãgelio sm Lucam/cor terræ
medietas terræ noiat. Sicut mihi uidet & in Ezechie/
le dcm. In corde maris posita Tyrus:& nũc pctõres
de medio babylonis:hoc est de corde ei⁹ fugere debe/
re. Fugite ergo de medio Babylonis: & medietatem
babylonis deserẽtes:in finibus eius incipiatis esse:nõ
in medio. Quod sicuti uidet obscuꝝ:sic faciet mani/
festius:q̃a ualde demersus in uitiis:hic medius baby/
lonis habitator est. Qui uero paulatim relinquentes
malum:& naturã suã ad meliora cõuertens: nõ tam
cœpit uirtutes possidere q̃ cupe. Iste licet ex medio fu
gerit babylõis:tñ necdũ de babylõe discessent. Scdm
istiusmodi expõnes decet sacras lrãs credere: ne unũ
q̃dẽ apicẽ hẽre uacuũ sapĩa dei. Qui.n. mihi hoi pce/
pit dicẽs. Nõ apparebis ante cõspectũ meũ uacuus.
Multo plus ipse hoc aitne aliqd uacuũ loquar:ex ple
nitudine eius accipiẽtes ꝓphetæ:ea quæ erãt de ple/
nitudine sũpta/cecinerunt. Et idcirco sacra uolumina
ipm plenitudinis spirãt:nihilq; est siue in ꝓphetia/si/
ue in lege/siue in euangelio/siue in apostolo:q̃ nõ a
plenitudie diuinæ maiestatis descẽdat. Quãobrẽ ho
dieq; in scis scripturis spirãt plenitudĩs uerba. Spirãt
aũt his q hñt oculos ad uidẽda cœlestia:& aures ad
audiẽda diuia:& nares ad ea q̃ sunt plenitudinis sen/

tienda. Hæc dixit: quia non sit simpliciter positum. Fugite de medio Babylonis: sed cum additamento necessario fugite de medio Babylonis: & resaluate unusquisq; aiam suam. Primum oportet fugere babylones: deinde singulos aias suas resaluate cum fugerint. Neq; uero dixit saluate: sed resaluate. Appositio syllabæ significat sacramẽtum. Quia quondam gustãtes salutẽ: & de ea propter peccata postea corruentes uenerimus ad babylonem. Cuius rei causa oportet resaluare aiam suam: ut icipiat recuperare ꝙ perdidit: sm apostolum Petrum ista dicentem. Reportauimus finem fidei: salutem aiarũ. De qua salute exquisierunt/ & scrutati sunt ꝓphetæ: qui propter nostram grãm ꝓphetauerunt. Verũtamen in nobis est fugere de babylone: & in nostra est positum potestate: si uelimus resuscitare ꝙ corruit. Tertiũ mandatum est: & ne proiiciamini in iniquitate eius: cum qs fugerit in iniustitia babylonis: & non egerit poenitentiam. Tunc consequens est: ut proiiciatur. Obseruauero scripturam: quo licet ex hebræa lingua in græcum sit translata sermonem: nihilominus quantum recipere potest differentias uerborũ: significanter expresserit. Dicit qppe in alio loco. Elegi abiectus esse in domo domini: & non ait ꝓiectum. In præsenti autem non posuit: & ne abiiciamini in iniustitia eius: sed ne ꝓiiciamini in iniustitia eius. Alius est enim proiici/ aliud abiici. Quod enim in despectione est/ & neglectum: hoc non ꝓiicitur/ sed abiicitur. Quod uero foris/ est penitus a salute/ & beatitudine alienum: hoc proiicitur. Quod & in alio loco declarat scriptura diuina dicens. Duces populi mei proiicientur ex domo delitiarũ suarũ/ propter pessimas uoluntates suas. Cleri enim eorũ non proderunt eis. Et tu ipse poteris congregare: sicubi in scripturis proiectionis/ & abiectionis nomen inueneris: ut ex comparatione uerborũ: magis possis confidens ferre sententiam: quia dispensatio ꝓuidentiæ/ ét si non magnope curauit: ut disertitudinem quæ in græco sermone laudatur: græce interpretãdo sequeretur. Curauit tñ ea quæ significãtia sunt exhibere: & differentiam eorũ explanare dilucide his qui scripturas diligentissime perscrutantur. Ne proiiciamini in iniqtate babylonis: qa tempus uindictæ eius est a dño. Miro sensu supplicia dicit irrogari ei/ ꝓpter eum q eam patitur ultionem. Quãdo enim qs non uindicatur: relinqtur impunitus. Frequẽter dixisse me memini: id ꝙ in. xii. ꝓphetis scriptum est. Et non uisitabo super filias uestras qñ fornicantur: & super nurus uestras qñ adulterant. Non ergo (ut qdam æstimant) deus peccatores punit iratus. Sed si sic expedit loq: magna ira est a deo tormenta non ꝑpeti. Qui enim punitur: etiam si ab ea quæ uocat dei ira corripitur: ad hoc punitur ut emendetur. Dñe ait Dauid: ne in ira tua arguas me: neq; in furore tuo corripias me. Sed etiam si arguis: argue nos in iudicio/ & non in furore dixit Hieremias. Inuenies autem etiam ex ꝑmissione dei: in quosdam correptionem dari in eos cum peccantibus Christi filiis poena ꝑmittitur: misericordia denegatur. Scriptũ est. Si dereliquerint filii eius legem meam/ & in iudiciis meis nõ ambulauerint: si iustificationes meas prophanauerint: & mandata mea non custodierint: uisitabo in uirga facinora eorũ: & in flagellis iniquitates eorũ: misericordiam autem meam non dispergam ab eis. Ista consyderãs: uide qũo necdum poena dignus sit: q usq; in præsens tempus cõmittit scelera: nec punitur. Visitatio qppe dei per uisitationis tormenta mõstratur. Qui autem peccans/ corripitur: nescio qd ei excurrat ex poena. Hæc propter hoc ꝙ dictum est: quia tempus uindictæ eius a dño est. Seqtur. Retributionem ipse retribuet ei. Non oibus deus ipse restituit quæ merentur: sed sunt qdam qbus per alios restituet: siue puniens eos: seu medicans per dolorem: ut in psalmis cõtinetur. Misit in eos furorem iræ suæ. Furorem/ & iram/ & angustiam/ in uisionem/ ꝑ angelos pessimos/ his non ipse restituet: sed ad retributionem illorũ: ministris usus est angelis pessimis. Et aliis forsitan non per malos reddet: sed per bonos: ut hi qui pro sceleribus puniuntur: emendentur. Est autem qñ ministrorũ officio restitutur. Retributionem deus ipse retribuit nũc babyloni. Timeo quoddam obscurum in loco manifestato interponere: ꝙ mihi uidetur latere: si taceam. Verũtñ audendum est: saltim pauca perstringere: qñ sunt uulnera facilia/ & prompta curatio. Medicus mittit seruũ suum: mittit discipulum: ut ꝓ eo languentem medicetur: neq; enim magna sunt uulnera. Euenit quoq; aliquoties ut sectionis/ & ferri indigeat: qui sanatur. Attamen non ipse medicus ꝑgit ad curam: sed eligens unum ex discipulis q curare ualeat/ eo utit ministro. Quãdo uero isanabiles plagæ fuerint: ut & in emortua carne putredo contabescat: & intñ mala ualitudo est: ut non serui/ uel discipuli (q iam ꝓpe eum per sciam artis accessit) sed ipsius magistri manibus indigeat. Tunc ipse magnus medicus præcinctus lumbos/ ad sectionẽ teterrimi uulneris concitatur. Similiter itaq; qñ sunt minora peccata: non restituet deus ipse peccantibus: sed aliis utitur ministris: qñ uero per merita sua: ingens hoiem ægritudo cõꝑhendit: ut nũc babylonem: quæ grauibus ꝓpriæ malitiæ est confossa uulneribus: tũc ad retributionem deus ipse festinat. Simile qddam huic requiris, etiam de Hierusalem: quæ ei acciderunt post ꝓphetas: ob id qa insidiata sit Christo. Sic finita est primi capituli continentia. Videamus & cætera. Calix aureus babylon in manu dei/ inebriãs oẽm terram: a uino eius biberũt gentes: ꝓpter hoc cõmotæ sunt gentes: & subito cecidit/ babylon contrita est. Nabucdonosor uolens decipe hoies per calicem babylonis dolosum: non miscuit in uase fictili: Comparabat potionem/ sed neq; i paulo meliore/ & æreo uase/ uel stagneo: & ꝙ ista ꝑcellent argenteo. Verũ eligens uas aureum: in eo poculum temperauit: ut qui uidens decorem auri: dum radiãtis metalli pulchritudine delectatur/ totis

oculis hæret in spē:non cōsyderat quid intrinsecus
latitet:& accipiens calicem/bibat:nesciens calicē Na/
buchodonosor. Intelligēs aūt calicem aureum in præ/
senti noiatum:si aīaduertas: pessimorꝫ dogmatum
uerba mortifera/qualē habeāt cōpositionem/qua/
lem decorē eloquētiæ/qualem reꝫ diuisionē:& co/
gnoscas quomō unusqꝫqꝫ poetaꝫ:qui putant̃ apud
nos disertissimi:calicem aureū temꝑauit: & in calicē
aureum uenenū iniecerit idolatriæ:& uenenū turpi/
loquii. Venenū/eoꝫ quæ aīam hoīs interimūt:dog/
matum uenenum falsi noīs scientiæ. Sed meus Iesus
contra fecit:sciens aureū calicē zabuli: & præcauens
ne aliqs ad fidem suā ueniens/suspicaretur ẽt christi
talem esse calicē/qualem reliquerat:& ꝑ similitudinē
materiæ formidaret & errorē. Ideo curauit/ut habe/
remus thesauꝝ istum in uasis fictilibus. Sæpe uidi
aureum calicē in pulchro sermonis ornatu/ & dog/
matum uenena cōsyderās:deꝑhendi calicē Babilo/
nis. Calix aureus/babylon in manu dei. Non semper
calix aureus/Babylon. Cum aūt uenerit ad uindictā:
& in manu dñi postea fuerit:tunc efficiet̃ terra: quæ
quondā tacta est in Iobath. Neqꝫ uero iugiter in ma
nu dñi continet̃:sed ultionis tm̃ tpe: cum cœperit ei
dñs restituere ꝙ meret̃: tunc in manu eius inebrians
omnem terram:iste calix aureus Babylon inebriauit.
Quomō aūt uniuersam terrā inebriauerit/facile scies/
si consyderaueris oēs hoīes ebrios. Inebriamur ira/
inebriamur tristitia/inebriamur/& mēte excidemus/
amore/cōcupiscētiis:& uana gloria. Quanta pocula
temꝑauit/quot ebrietates porrexit calicis? qd necesse
est dicere? Calix aureus Bobylon inebriās oēm terrā.
Aīaduerte oēm terram plenam esse peccatis/& nunc
quæris qūo Babylon oēm terram inebriauerit? Sed
si forte uideris iustum/ebrium nō esse de calice pecca/
toꝝ:noli putare scripturā esse mētitam/ quæ dixerit
inebrians oēm terram::cum iste nō inebrietur a Ba/
bylone:& tñ consistat in terra. Audi qa iustus/nō sit
terra. Oēm autē terram inebriat calix iste aureus. Iu/
stus uero cum sit sup terram:consumationē in cœlis
habet:& ꝑpter hoc/non conuenit ulterius iusto dici.
Terra es:& in terrā ibis. Sed si necesse est audēter lo/
qui:dicit iusto deus adhuc cōsistenti sup terrā. Cœ/
lum es/& in cœlum ibis:portat enim imaginē cœle
stis. Igit̃ ut cōcludam. Calix aureus inebriat oēm ter/
ram:idest oēs ab eo inebriamur/ q̄diu terra sumus.
A uino eius biberūt gētes:ꝑpter hoc cōmotæ sunt.
Sic in his qui bibūt istum qui in usu est uini liquo/
rem. Si super sitim/& super mensuram biberint:ui/
demus ebrii corpus motum/uacillantes pedes/ca/
put:ac tpa prægrauatum:os dissolutū/linguam si/
gnificātem sermonis ebrii:& hærentibus labiis uer/
ba præcisa. Similiter est uidere eos/ qui de calice au/
reo biberunt babylonis:qūo moueantur:qūo insta/
biles gressibus sint:qūo debilitata mēte/& fluctuan/
te cogitatu:nihil firme teneant:sed semꝑ in turbatio/
nibus agātur. Quāobrem scriptura diuina de istiusꝫ/
modi hoībus in alio loco ita ait. Propterea cōmoti
sunt. Interponamus aliquid mysterii/quid de pecca/
tore dicat Cain:ꝙ egressus est a facie dei:habitauit in
terra Naid:contra ædem. Naid in græca lingua/in/
terpretatur cōmotio. Qui enim derelinquit deum:
qui deserit sensum de eo iugiter cogitandi:iste in ter/
ra Naid/hodie quoqꝫ habitat: idest in turbationem
mali cordis/& in mentis cōmotione consistit. Bibe/
runt gentes:ꝑpterea cōmotæ sunt gentes: & subito
cecidit babylon:& contrita est. Quando repente ce/
cidit babylon? Videtur mihi ꝓphetare cōsumationē
mūdi subito futuram. Sicut enim diebus diluuii co/
medebant/& bibebāt:emebant/& uendebāt: plan/
tabant/ædificabant:donec uenit diluuium: & tulit
oēs:& subito uenit inūdatio. Similiter autem & in
diebus Loth. Sic & cōsumatio mundi non per par/
tes fiet:sed repente. Huic conferendum æstimabo id
ꝙ scriptū est in Iesu naue:qm̃ a uoce sola tubæ/Hieri/
co ciuitas corruens/subito disperiit. Et iuxta hanc si/
militudinem:babylonē quoqꝫ in cōsumatione sæ/
culi casuram esse:& subito conterendam. Et hæc qui/
dem de consumatione dicta sunt. Si uero ueneris ad
aduētū dñi mei Iesu christi:& uideris eius magnum
opus/qūo subuerterit oia gētium de idolis dogma/
ta:ut credentes de erroris eximeret iugo. Intelligis qa
in tpe passionis eius: babylon extemplo corruit/&
contrita est. Vnusqsqꝫ nostrum consyderet seipsum:
& aīaduertat babylonem in suo tpe corruisse. Si aūt
in alicuius corde non cecidit ciuitas cōfusionis:huic
necdum Christus aduenit. Veniente qppe eo:baby/
lon ruere cōsueuit. Propter hoc ad orationum præ/
sidia cōfugientes:petite/ut ueniat Iesus in corda ue/
stra:& conuertat babylonem:& faciat ruere omnem
malitiam eius: ut reædificet pro his/ quæ subuersa
sunt:& pro babylone quæ fuerat ante constructa:in
ipso principali cordis nostri/Hierusalem ciuitatem
sanctam dei. Plangite eam:& accipite resinam cor/
ruptionis eius:si qūo sanabitur. Plāgite(ait)baby/
lonem. Deinde quia oīs aīa recipere potest salutem:
& nec una apud deum est insanabilis:iccirco consi/
lium dat his qui possunt transmigrationis in Hieru/
salem/& testimonii habere resinam/ad emplastra fa
cienda:ut assumant medicamina: & quanto ualent
studio:sanitati restituāt babylonem. Hoc expiamur
& nos facere:deꝑcantes deum:ut nobis det resinam
rationabilem: & de rationabili resina dicamus. Est
μαλαγμα:malagma imponere/& oleum/& alli/
gaturas: & imponentes/colligemus uulnera baby/
lonis:imitātes Samaritanum:ut sanetur misera ciui/
tas:& curata/desinat eē ꝙ fuerat. Istud est ꝙ ait. Ac/
cipere resinam corruptioni eius: si qūo sanabitur.
Vbi sunt hæretici? Vbi sunt q naturas quasdam in/
troducentes:afferunt esse naturam despabilem/quæ
penitus nō recipiat salutem. Si est natura quæ peat:
quæ alia talis erit/ut babylon? Attamen neqꝫ istam
despicit deus:præcepit enim medicis:ut accipiāt re/
sinam super babylonem: si qūo sanetur. Quidam
igitur eoꝝ qui mandatum acceperant: accipientes

resinam corruptioni babylonis:si q̃uo sanetur. Fe/
cerunt q̄ fuerat imperatum. Acceperũt resinam ad
corruptionem eius:audientes posse fieri:ut babylon
reciperet sanitatem. Babylon quippe in ꝑposita ma/
litia perseuerans:noluit se curari:satisfaciũt boni me/
dici/& dicunt. Curauimus babylonem:& nõ est sa/
nata:relinquamus eam. Vide aũt ne q̃n angelis prae/
cipiat deus:ut ad lãguorem aĩae tuae medicaminum
emplastra conficiant: si q̃uo possint aegrotationem
sanare. Et uideant angeli. Curauimus istã babylonẽ:
ostendentes a passionibus cõfusam aiam tuam/& non
est sanata. Nõ sciam artis suae/neq; resinae uim crimi/
nantur:sed te/q praeceptis eoꝝ obsequi noluisti:di/
centes. Curauimus babylonem:& non est sanata:re/
linquamus eam. Steterũt medici sub magno medi/
co angeli dei:uolentes curare imbecillitates nostras:
uolentes aiam liberare de uitiis: nos ipsi repellimus
eos:dum consiliis eoꝝ non acquieuimus. Vident se
opera perdere:cum loquũtur inuicem/& dicunt. Re/
linquamus eam:& abeamus unusq̃sq; in terrã suam.
Hoc est/credita nobis est a deo medicina:ut aiam cu/
raremus humanam: adhibuimus adiutorium:me/
dicinam imposuimus. Multum contumax est. Non
uult obseruare q̄ dicimus:studium nr̃m non conse/
quitur effectum. Reliquamus eam:& abeamus unus/
quisq; in terram suam: idest domesticum locum/&
proprium negocium. Caue homo/ne q̃s relinquat
te medicus/siue angelus dei: siue q̃cunq; hoim:cui
credita est cura sermonum:ad salutis medicamĩa de/
ferẽda. Si enim te derelinquerit/& dixerit. Abeamus
unusquisq; in terram suam: q̃a appropinquauit in
coelum iudicium eius. Manifestum est/quia absces/
sio eius/condẽnatio tua sit:ut irremediabiles/nolẽ/
tisq; curari. Cum autem te deseruerit:quid tibi aliud
euentuꝝ est? nisi q̄ solet hic accidere/qui a medicis
desperantur:utentes uoluntate morbi sui: & ad pe/
iora demergantur. Fiunt his similia/& in cõsuetudi/
nem istius uitae a prudentibus medicis. Accedit aliq̃s
eoꝝ ad languentem/quantum ars patitur/& indu/
stria:medicamĩa nõ cessant. Sed si aut aegri/aut aegri/
tudo tanta sit/ut repugnet curationi:aut ipse inuali/
dus per impatientiam doloris/contrafaciat: relinq̃t
medicus:desperat istiusmodi hoiem:& recedit: ut i/
ter manus suas expirãs/cãm interitu eius ad se retor/
queat. Sic igitur & nos/ne in sanctoꝝ angeloꝝ ma/
nibus/qui ad nos curãdos a dño destinati sunt:mo/
riamur:relinquunt nos desperantes aiam nostram:
& aiunt. Non est μαλαγμα:malagma imponere/
neq; oleum/neq; alligaturas: q̃a appropinquauit in
coelum iudiciuȝ eius. Eleuauit usq; ad astra:qui par/
uum habet peccatum:nõ usq; ad coelum/& sydera/
iudicium suum effert:pusillum enim & humile est.
Qui uero crescit in scelere/crescit & ĩ iudicio:simulq;
cum uitiis augetur/& poena:& q̃a in tm̃ deliquit/ut
iudicium eius usq; ad coelestia subleuetur/& per im/
pietatem suam resistens deo:ad supiora conscendat:
profert deus iudicium suum in humiliationem eius
iudicii/q̄ caecatum est a peccatore:& proferens iudi/
cium suum:humiliat q̃dem peccatum: retribuet aũt
iusto digna uitae eius:in christo Iesu/cui est gloria/&
imperium/in saecula saeculorum. Amen.

¶ De malleo uniuersae terrae contrito:& q̃uo facta
sit babylon in exterminium. Homilia tertia.

q VOMODO(ait)confractus est/&
cõtritus malleus uniuersae terrae? q̃uo
facta est in exterminiũ babylõ? Quae/
rẽdum inter haec/qui sit malleus uni/
uersae terrae: quaeue eius contritio ꝓ/
phetata:quia ante cõfractus est q̃ contritus. Vt con/
gregãtes ea/quae alicubi de malleo scripta sunt: cum
inuenerimus nomen eius:inuestigemus etiam nois
ethymologiam ex his quae afferimus exemplis. Do/
mus quondam componebatur dei:quantum iuxta
tertium regnoꝝ librum: & Salomon erat cõstruẽs/
& aedificãs eam. Vbi ꝓ quasi in laude dicitur de do/
mo dei/q̃a malleus/& securis non sunt audita in do/
mo dei. Ergo q̃uo malleus non audit̃ in domo dei?
Sic q̃a domus dei est ecclesia:malleus in ecclesia non
auditur. Quis est iste malleus? Volens quãtum in se
est impedire lapides aedificationis templi:ut contri/
ti non cõueniant fundamẽtis eius. Videtur mihi za/
bulum esse:& ipse est malleus uniuersae terrae. Ego
autem ꝓnunciabo cõfidens/esse aliquem: qui non
magnopere curet de malleo uniuersae terrae. Et q̃m
exemplum ad sẽm spm̃ est/de sensibili malleo:quae/
ro materiã malleo fortiorem:quae ab eo percussa ni/
hil patiatur. Quam q̃dem quaerens reppio in eo q̄
scriptum est. Ecce uir stãs super muros adamãtinos:
& in manum eius adamas. Refert aũt de Adamante
historia/q̃a fortior sit omni cedẽti se malleo:incõtri/
tus/& inuincibilis perseuerãs. Licet superstet malleus
zabulus:& suppositus sit draco: qui est quasi incus
indomabilis:nihil tñ in manu dei/& ĩ cõspectu eius
cõsistens adamas patit̃. Duo itaq; cõtraria sunt ada/
manti iusto:malleus/& incus improducibilis. Iam
quoddam est & apud nationes tritum/uulgi sermo/
ne/ꝓuerbium:ut de his qui anxietatibus: & ingẽti/
bus malis praemũtur:dicant. Inter malleum sunt/&
incudem. Tu autem hoc referes ad zabulum/& dra/
conem:qui istiusmodi semꝑ in scripturis/pro uarie/
tate cãꝝ noibus insigniũtur. Et dicis q̃a sanctus qui
quasi murus adamãtinus:uel in manu dñi Adamas
est:nõ curet/neq; de malleo/neq; de incude:sed quã/
tum plus caesus fuerit:tãto plus uirtutem eius splen/
descere aiunt. Illi qui mercimonia lapidum exercẽte
cum uoluerint ꝓbare adamãtem:ignorantes utrum
sit adamas/an nõ sit:quãdiu lapis inter malleum &
incudem non uenerit:nõ cognoscitur:tunc aũt mi/
hi uidetur esse uerissimum adamãtem:si indomitus
lapis inter ĩcudem/& malleum ꝑseueret:si percutiẽ/
te desuper malleo/& incude supposito:durior lapis
natura cõtra persistat. Talis uir sanctus est/ante tẽta/
tiones/ab his qui ꝓbare lapides nesciunt:ignoratur.
Certissime autem nouit adamantinoꝝ lapidum na/

turam

turam solus deus:plurimi autem ignorant. Ego ipse
adhuc nescio/utrum ueniente malleo/ac percutien/
te me:confringar/& conterar conuictus:qa non sim
adamas:an certe uerus adamas ostidar:si ingruenti/
bus psecutionibus/periculis tētationibus: non tam
contritus fuero/adiectus malleo q̄ ,pbatus. Et tu ipse
percurre scripturas:& quaere si q̄ potes inuenire ue/
stigium/bene adeo permitti/ut malleus percutienda
percutiat. Verbi gfa/dictum sit ad itelligētiam enim
obscuriorꝝ/sumuntur exempla. Si malleus non esset:
non esset & tuba productilis:quae iuxta legem ad so
lenitates dei excitatquae audientium aios clangore
suo accedit ad bellum:necessarius est malleus / ut tu/
ba productilis fiat. Multa coopatus est iste malleus
tubae productili/paulo ut eum per uaria tentamēta
produceret/& approbaret: qa ille sus possit excludi
figuramq; assumere tubae magnisonae:non in incer/
tum dans uocem in audientes:ut praeparent ad mi/
litiae bellum. Et qm̄ malleus inuenitur / cōtraria for/
titudo/& draco incus iproducibilis. Istiusmodi sem/
per in scripturis malleus: uel quacunq; alia materia/
cōpositum nomen assumit. Instabo sermoni. Cain
generauit filios. Sed de Cain ortus faber est aeris / &
ferri. Ergo & zabulus qui oium tētationum opator
est:malleus dicitur. Ita qui ministrat:malleator est:fi/
lius Cain. Quotienscūq; in tētationem incideris:sci/
to malleū/diabolū esse: & malleatorē eum/per quē
te zabulus insequtur. Veluti in proditione saluatoris:
malleus/zabulus:malleator/Iudas fuit:& multi erāt
malleatores in tpe illo/quo dn̄s passus est:clamātes/
tolle/tolle de terra talem. Crucifige / crucifige eum.
Oia malleatoribus plena sunt. Quotquot.n.in actu
suo zabulū suscipiunt:& ministrant ei ad ,pbandum
iustum:& iniustum coarguendum:oēs/malleatores
sunt. Iccirco etiam si heri malleator eras:& in manu
malleum cōtinebas:nunc dicens qa a Cain fratricida
oriātur malleatores. Proiice malleum de manu tua:
& transmigra ad meliorem quae spiritualis est gene/
rationem Seth/& Enos: & reliquorꝝ qui scripturae
laudibus efferuntur. Verūtn̄ finis mallei / confractio/
atq; cōtritio est. Sciendum quippe qm̄ prophetatus
nunc malleus:zabulus sit malleus non ptis alicuius
terrae:sed uniuersae terrae:pro eo q̄ in oi terra/militia
eius dispersa sit:& ubiq; malleus iste opetur. Est aūt
etiam hoc dicendum:zabulum uniuersae terrae mal/
leum esse. Non coeli malleum: neq;.n.tenuiori sub/
stantiae cōuenit malleus/sed crassiori. Si portas ima/
ginem terreni malleus te / qa terrenus es/percutit. Si
peccas:& terra es:& in terra uadis:expieris malleum
uniuersae terrae:ēt in te opantem:iuxta istum intelle/
ctum. Illud quoq; aiaduertendum est: uniuersae ter/
rae malleum:qa aduersum cuncta terrena potentiam
suam exerceat: zabulum esse. Posse aūt ēt minorem
malleum itelligi qui nō uniuersae terrae sit malleus/
sed illius(ut ita dicam)& illius ptis terra est. qd est?
Cum una aliqua cōtraria fortitudo mihi repugnat:
& cōluctatur mecum: nō ualens cū uniuersis simul
hoibus congredi: ut zabulus. Tunc est qdem zabu/
lus in me:sed nō uniuersae terrae malleus: uerum(ut
ita dicam)meae tm̄ malleus terrae. Cōfracto autem/
& cōtrito malleo uniuersae terrae:quid necesse est ar/
bitrari de malleo partiū terrae? Simulq; aestimo ad/
miratione dignum:qm̄ uniuersae terrae malleus cō/
minutus sit. Quid enim magnū si fractus fuisset / &
cōtritus malleus ptium terrae? sed uere nūc admirā/
dum est:quia uniuersae terrae malleus cōfractus/atq;
cōtritus est. Post haec quaero: qui sit iste q uniuersae
terrae malleum cōfregerit:& cōtriuerit. Et dicam/nō
potuisse Moysen confringere/atq; cōterere malleum
uniuersae terrae:neq; ante eum Habraā: neq; post eū
Iesunaue:neq; alium quēquā ,pphetarum. Quis er/
go potuit talem/tantūq; malleum/& uniuersae terrae
malleum confringere/& cōterere? Quis est iste? Iesus
christus cōfregit/atq; cōtriuit malleū uniuersae terrae.
Et hoc nunc admirās in spiritu sancto propheta ait.
Quomodo cōfractus est & cōtritus malleus uniuer/
sae terrae? Primo cōfractus est:deinde cōtritus. Et qm̄
repperi saluatorē esse/qui cōfregerit malleum uniuer
sae terrae:& cōtriuerit eum. Veniam ad euāgelium:&
uideam primā tentationem:qū dixit ei zabulus. Ista
oia tibi dabo:si procidēs adoraueris me:& reliqua.
Et dicam quia illo tēpore:non cōtriuerit Iesus mal/
leum uniuersae terrae:sed tm̄ cōfregit eum. Cum ue/
ro recessit ab eo usq; ad tēpus: & tpe postea instante
uenit:tunc cōtritus est:nō solum confractus / ut pri/
mum malleus uniuersae terrae. Et qa cōtritus est: qui
fuerat ante cōfractus malleus uniuersae terrae. Iccirco
& per unūquenq; nostrum cōstringetur quidem/qm̄
introducimur in ecclesia & ,pficimus ad fidem. Con
teritur autē & cōminuitur:qm̄ ad perfectum ueneri/
mus. Quod si dubitas cōteri zabulum/ad pfectum
uenientibus nobis. Audi apostolum benedictione
quadam bn̄dicentem iustum/atq; dicentē. Deus aūt
cōteret sathanam sub pedibus uestris uelociter. Ani/
malis est iste malleus: fortasse nunc furit aduersum
nos:& quaerit quia ista de eo pandimus:& conteri/
tur a nobis. Neq; enim cōfringitur tm̄ & non ēt cō/
teritur per nos. Cōstringere nos ecōtrario/& cōtere/
re:& multos quidem cōtriuit: qui nō attendūt sibi:
neq; custodia seruauerūt cor suum. Verꝝ nos cōfiden
tes in deo:credētes in christo dei:nō timeamus zabu
lum. Timor dei facit ut nō timentes zabulum: nihil
ab eo patiamur. Sed & dicere nō tm̄ generaliter uerꝝ
& de nobis ipsis qūo confractus est/& cōtritus mal/
leus uniuersae terrae. Illo aūt confracto/& cōminuto:
babylon fit in exterminium. Haec prius cōfusionis
ciuitas dissipatur:q̄ malleus uniuersae terrae confrin/
gatur/& cōteratur. Vnde admirabiliter / & praeclaro
ordine ,ppheta usus est dicens. Quomodo cōfractus
est/& cōtritus malleus uniuersae terrae? qūo facta est
in exterminium babylon. Quod primū factum est:
primū enarrauit:q; scdm/consequenter exposuit. Et
hoc oportet & per singulorꝝ sanctorꝝ obseruare ser/
mones. Quomodo itaq; fit in exterminium baby/

lon? qm̄ exterminatur oīs confusio de aīa mea:neq;
ulterius me confundit mors filii:aut obitus uxoris:
cum nō est qui me irritet & ꝓuocet ad tristitiam/ad
iram/ad concupiscētiam/ad uoluptatem. Quoniam
maneo incōfusus:assumēs rationem quæ me confir
met/& roboret. Tunc mihi accidit id quod dcm̄ est.
Facta est in exterminium babylon: hoc est uniuersa
cōfusio. Fiunt aūt ista.i.cōfringi/& conteri malleum
oīs terræ:& demoliri babylonem: cum gentes sup/
ponētur malleo/& babyloni. Scriptum est enim. In
gentibus supponentur tibi:hoc est hi qui de gētibus
sunt:superponētur tibi o babylon:superponētur ti/
bi o mallee/ut cōfringaris & cōteraris. Quādo ista fa
cta sunt? In aduētu dn̄i mei Iesu christi: cum euāge/
lium cunctis gētibus prædicatum est. Tunc suppo/
siti sunt pater/& filius/& spūs sanctus babyloni/&
malleo uniuersæ terræ. Et impletum est hoc qd' scri/
ptum est. In gētibus superponētur tibi:& capieris ba
bylon:& nō cognosces. Vtinam caperetur babylon/
& per singulos nr̄m. Ex anterioribus autem pōt in/
telligi captiuitas babylonis: qm̄ capta suffodit/sub/
uertitur/desolatur. Vt nihil in nobis resideat confu/
sionis/& capieris babylon & nō cognosces. Inuēta
es/& comprehēsa:quia dn̄o restitisti. Ergo ne sola ba
bylon restitit dn̄o? & non potius oēs gentes: dum
creatore deserto:idola ueneratæ sunt:dn̄o restiterunt?
An figuraliter dicit oēm aīam contrariam Hierusa/
lem uisioni pacis:babylonem esse? Vnde & sancti in
Hierusalem:peccatores in babylone erāt. Et si pecca/
bāt Hierosolymitæ mittebātur in babylonem: & si
cōuertebātur ad pœnitētiam in babylone consistē/
tes:iterum regrediebātur in Hierusalem. Capitur er/
go babylon:& nō cognoscit. Babylon legi quippe
dei nō subiicitur:neq; enim pōt. Et iuenta est baby/
lon:& inuēta comprehēsa est. Et ob id comprehēsa
est eum. Inuēta est quia dn̄o restitit. Deinde exordiū
alterius capituli. Aperuit dn̄s thesaurum suū & pro/
tulit uasa iræ suæ: quia opus dn̄o uirtutum in terra
chaldæorum:qm̄ uenerūt tempora eius. Aperite apo/
thecas eius. Scrutamini eam quasi speluncam: & dis/
perdite eam. Nō sint reliquiæ eius: exsiccate oēs fru/
ctus eius:& descēdant in occisionē. Væ eius qm̄ ue/
nit dies eorum:tempus uindictæ eorum. Volens itelligere
hoc quod dictum est: Aperuit thesaurum suū: & ꝓtulit
uasa iræ suæ:quæro de alia scriptura uasa iræ dei: &
uenio ad pleniorem cōparationem istius scripturæ.
Ibiq; iuenio apostolum mihi subiicientem quæ sint
uasa iræ dei. Ait enim. Si aūt uolēs deus ostēdere iram
suam/& notam facere potētiam suam:ꝓtulit in mul/
ta patiētia uasa iræ præparata ad ꝑditionē quæ mi/
sericorditer præparauit in gloriam. Quæ uasa uoca/
uit nō solum ex Iudæis:uerū etiam ex gentibus. Ge/
neraliter Apostolus oēs homies diuisit bifariam:di/
cens, Quosdam esse uasa misericordiæ: quosdā uasa
iræ. Verbi gratia. Pharao/& ægyptus uasa iræ. Rur/
sus si quis primus misericordiam cōsecutus est:& si
ea tēpora de iudæis/& gentibus crediderūt:uasa mi/
sericordiæ nūcupauit. Sunt ergo in thesauro dei uasa
iræ. Scriptum est enim. Aperuit dn̄s thesaurum suum:
& protulit uasa iræ suæ. Quis est iste thesaurus dn̄i:
in quo uasa iræ iueniūtur? Aliquis forsitan quærat:
utrum in thesauro dn̄i tm̄modo uasa iræ sint:& the/
saurus dei/q est thesaurus oīum:non habeat uasa mi/
sericordiæ:an aliud quid itelligi oporteat de thesauro
dei:uñ efferantur uasa iræ eius. Thesaurum dn̄i ergo cō/
fidēs dicā esse ecclesiam eius:& isto thesauro/idest ec/
clesia sæpe hoīes latitare:qui sunt uasa iræ. Veniet igi/
tur tēpus qm̄ aperiat dn̄s thesaurum ecclesiam:nunc
enim clausa est ecclesia:& uasa iræ cum uasis miseri/
cordiæ inhabitāt:& paleæ cum frumēto. Sunt & pi/
sces perdēdi/ac proiiciēdi a bonis piscibus:qui in re/
the continentur:quā cum dn̄s aperuerit iudicii tēpo/
re:& protulerit exinde uasa iræ suæ:tūc cognoscētur
uasa iræ. Dicet forsitan is qui est uas misericordiæ:de
egredientibus uasis iræ:exierūt ex nobis:nō enim erāt
ex nobis. Si enim fuissent ex nobis: mansissent utiq;
nobiscum. Sed ideo egressi sunt a nobis:ut ostēderent
quia nō erant oēs ex nobis. Aliud qddam cupit ser/
mo prorumpere:q autem audemus dicere ist huius mo
di est. In thesauro dei uasa iræ sunt: extra thesaurum/
uasa peccantia nō sunt uasa iræ: sed iræ uasa minora
sunt. Serui enim sunt ignorantes uolūtatem dn̄i sui:
& nō facientes uolūtatem eius. Qui autē ingreditur
ecclesiam:aut uas iræ est:aut uas misericordiæ. Qui
foris ecclesiā est:neq; misericordiæ uas est: neq; iræ.
Aliud quoddam nomē ei. Ingro qui extra ecclesiam
cōmoratur:& decerno confidens nō esse eum uas mi/
sericordiæ. Sic econtrario ex rationis ueritate cōmo/
tus/aperte promo sententiam:neq; uas misericordiæ pos/
se eum dici:sed uas in aliud qddam reseruatum. Er/
go ne potero de scripturis approbare? nec misericor/
diæ uas est:nec iræ:ut secunda expositio aliquid no/
bis utile in præsenti loco iterponat. Et rursus audeat
sn id quod iādudum conatur sermo prorumpere:
rogemus dn̄m:ut aperiat nobis scripturas. Ait enim
Apostolus. In domo autē magna/non sunt tm̄ uasa
aurea/& argētea:sed & lignea/& fictilia:& alia qdem
in honorem:alia uero in cōtumeliam. Si igitur quis
mūdauerit semetipm ab his:erit uas in honorem san
ctificatum:utile dn̄o ad omne opus bonū præpara/
tum. Putasne magna domus in præsenti est:& in ea
sunt uasa in honorem/& alia in contumeliam? an in
illa quæ futura est domo:uasa qdem aurea/& argen/
tea/quæ sunt in honorem:iuenientur uasa misericor/
diæ? Reliqua aūt/mediocres hoīes qui extra id sunt:
ut sint uasa iræ/seu misericordiæ. Hi poterunt iuxta
quādam profundam dispēsationem dei:uasa esse in
magna domo/quæ mūdata non sunt: sed sunt uasa
testea in cōtumeliam:attamē necessaria domui. Vide
autem si ualuero & hoc ipsum exēplum ex alio scri/
pturæ testimonio cōprobare. Inhonoratus est (in/
quit) Iechonias quasi uas cuius nulla est utilitas. Nō
ait. Non est qdem eius utilitas. In cōtumeliam autē/
eius est utilitas. Sed quia erat ex domo dei:& pecca/
uit in

uit:in totum nõ est eius utilitas. Habeo & aliam scripturam in qua dr de alio quodam peccatore. Et erit quasi testa in qua attrahis aquæ pusillũ:& in quam carbonem baiulabis. Et rursum affirmat non necessarium penitus/ & ex oi pte esse uas inutile. Nunqd nam ergo nos qui in domo ista dei sumus:qñ apire cœpit dñs thesaurum suum:incipiemus mundari:si tñ fuerimus uasa misericordiæ: pièctis a nobis uasis iræ. An certe iam exordium est:oportere nos satagere non solum ut non simus uasa iræ: sed hi qui sunt proiiciantur a nobis. Tale enim qddam est q apostolus Paulus corinthiis ait. In tñ auditur inter uos fornicatio:quæ neq in gẽtibus auditur:ut uxorem qdam patris habeat:& non magis planxistis/ ut auferatur de medio urm/qui hoc opus gessit. Quasi si dixerit aperto thesauro dei/ egrediantur uasa iræ suæ. Aperuit siqdem dñs thesaurum/ & protulit uasa iræ suæ. Legi alicubi quasi saluatore dicẽte. Et quæro siue quis psonam figurauit saluatoris:siue in memoriam adduxit:an uerũ sit hoc q dictũ est. Ait autẽ ibi saluator. Qui iuxta me est:iuxta ignem est:qui longe a me:lõge est a regno:etenim qui iuxta me est: iuxta salutem est:ita & iuxta ignem est. Et qui audiens me: & audita præuaricans:factus est uas iræ paratum in pditionem. Cum iuxta me est:iuxta ignem est. Si uero qs canens:qñ iuxta me est:iuxta ignem est:longe factus fuerit a me:ne iuxta ignem fiat:talis longe futurus est a regno. Et sicut Athleta qui nõ est in agone conscriptus:neq flagella metuit:neq expectat coronam. Qui aũt semel nomen professus est:si uictus fuerit:uerberatur atq proiicitur:si uero uicerit coronatur. Eodem mõ qui ingressus est ecclesiam:O catechumie ausculta:qui accessit ad sermonem dei:nihil aliud q̃ cõscriptus est in certamine pietatis/& cõscriptus:si non legitime certauerit/ceditur flagellis: quibus non uerberantur ii qui ne in principio quidem conscripti sunt. Si aũt cõtenderit fortiter:ad sufgienda uerbera/& cõtumelias:non solum iniuria liberabitur:sed & incorruptam gloriæ accipiet coronam. Opus dño uirtutum in terra chaldæorũ: iuxta diuersos intellectus:terrenus locus multipliciter nominatur. Et quõ differenti inter se notione saluator plura habet uocabula:cum unus in subiacẽti sit:uarius aũt in uirtutibus. Sic & ppter malitiam generis humani:terrena negocia cum unum sint in subiacenti: intellectus diuersitate sunt plurima. Quod aũt dico:sic fiet manifestius:cum exemplum q a saluatore assumpsi edisserens: ad ea quæ sunt subiecta explananda transcendero. Vnum subiacens est dño meo Iesu saluatori:hoc uno subiacente/ alio intellectu medicus est:iuxta q scriptũ est. Non necesse hñt sani medicum:sed male hñtes. Alio intellectu pastor est:sm q irrationabilibus præest: Alio intellectu rex sm q rõnabilibus principatur. Alio intellectu uitis uera:sm q inserti in eum hoies/uberrimos afferunt fructus:& exculti a pře agricola:pinguedinem uitis ueræ ex ipsius radicis uirtute assumunt. Iuxta alium intellectum sapia est:iuxta alium ueritas: iuxta alium iustitia:uerũtñ subiacens unum est. Sicut ergo in saluatore uno subiacẽtes plurimi itellectus sunt diuersorũ eius noium: sic & terrena negocia:iuxta subiacens qdem unum sunt:iuxta intellectum autẽ plurima. Frequenter allegorizantes babylonem: diximus negocia esse terrena:quæ semper confusa sunt uitiis: Aegyptum similiter/affligẽtia:Chaldæorũ uero terram:ob id qa plurima quæ geruntur in terris: stellis consecrent. Hæc/siue peccata:siue uirtutes quæ accedunt nobis:ex stellarũ nutibus asserit fieri:eos esse diximus:qui talibus se persuasionibus dedicauerunt. Oẽs igitur qui his credit:in terra chaldæorũ est. Siqs uestrum mathematicorũ deliramẽta sectatur:in terra chaldæorũ est. Siqs natiuitatis diem supputat:& uariis horarũ momẽtorũq rõcinationibus credẽs:hoc dogma suscepit: qa stellæ taliter/& taliter figuratim faciunt hoies luxuriosos/ adulteros/ castos/aut certe quodcũq eorũ:iste in terra chaldæorũ est. Iam qdam æstimant christianos ex astrorũ cursibus fieri. Quotquot aũt ista sapitis: quotquot dictis istis creditis:in terra chaldæorũ estis. Cõminans ergo deus his qui in terra chaldæorũ sunt: his specialiter cõminatur: q seipsos genealogiis/& fato consecrauerunt:asserẽtes cuncta quæ inter mortales fiant:aut ex astrorũ motibus:aut ex fati necessitate pẽdere. Sed deus Habraam promouẽs ad meliora/dixit ei. Ego sum qui te educo de terra chaldæorũ. Potens est enim deus:q etiam nobis tribuat:ut egrediamur de terra chaldæorũ: & nullum alium/absq eo esse credamus:qui dispẽsans uniuersa/& regens uitam nr̃am/& pro qualitatibus meritorũ accedentium diuersa moderetur. Neq.n. micans aliquod sydus:uel phaetontis (ut aiunt) uel Saturni:nostrorũ causa continet negociorũ. Et iuxta unum qdem argumẽtum in terra chaldæorũ est:qui supradictis rõcinationibus credidit. Iuxta aliud uero:ascendit quis sup tecta:& ueneratur militiam cœli. Inuenimus autem in Hieremia multam esse his cõminationem:qui adorant militiam cœli. Opus ergo domino uirtutum in terra chaldæorũ: quia uenerũt tempora eius. Aperite apothecas eius: quia manifesta terra chaldæorum est. Sunt autem apothecæ chaldæorum: doctrinæ natiuitatum. Scrutamini eam quasi spelũcam:& dispergite/qa respicit supputationem natalium. Qui uero ueritatis smone utitur aduersum eas/qui ostẽdit nihil eorũ quæ mathematici dicunt/uerũ esse:qui docet inscrutabilia iudicia dei:nec ea posse ab hoibus cõphẽdi:qui asserit quia sydera non sunt causæ eorũ quæ fiunt sup terram:magis aũt eorũ quæ nobis christianis accedunt. Iste exequitur præceptum dñi dicentis. Disperdite eam. Quid aũt est hoc q sequitur? Non fiant eius reliquiæ: quærendum est. Ne aliqua (inquit) rescindatis chaldæorũ: aliqua reseruetis. Ob id iubeo ne pusillum qdem relinquatis in ea. Exsiccate oẽs fructus eius. Quis iste beatus est: ut possit exsiccare oẽs fructus terræ chaldæorũ:& descendant in occisionem? Væ eis/qa ue-

nit dies eorum: & est tempus uindictæ eorum. Post hæc
rursum alterius capituli textum audite. Vox fugien/
tium/ & resaluatorum de terra babylonis: ad annúcian/
dum dño deo nro in syon uindictam. De his nunc
prophetat: qui mores patrios relinquentes: & leges
gentium/ & incredulitatem ueterem: ueniunt ad ser/
monem dei. Tale enim qddam significatur in eo q
dicit. Vox fugientium/ & resaluatorum de terra Baby/
lonis. Vtinam & uſa o cathecumini uox fugiétium
esset de babylone: fugientium uitia: fugientium pec/
cata. Vox enim fugiétium & resaluatorum. Non suffi/
cit fugere de terra babylonis: sed & resaluari ex terra
babylonis. Ad annúciádum in syon uindictam dño
deo nro: ut fugientes de terra babylonis: ueniatis ad
syon speculatorium/ ecclesiam dei: ad annúciandum
in syon: idest ecclesiam: uindictam dño deo nostro.
Vindictá populi eius denunciate in babylone. Multi
scilicet oi enim intendenti arcum. Significáter posi/
tum est multis. Multi enim sunt q in Babylone sunt/
in Hierusalem uero pauci. Nõ enim iccirco ait. Dile/
xit uos dñs deus uester: qa multi eratis. Vos quippe
estis pauci ab oibus: & bñ his qui ex parte erant/ dcm
est. Pauci estis ab oibus gentibus. Intellige porro &
hoc. Pauci sunt qui saluantur. Scdm illud. Conten/
dite intrare per angustam portam. In lata aút & pa/
tenti annunciate in babylone multis. Oi intendenti
arcum. Non sit ex ea qui saluetur. Disperdite/ interfi/
cite oia babylonis. Nup diximus de parabolis baby/
lonis: de uiris babylonis. De femine babylonio non
sit qui resaluetur. Retribue ei iuxta opera eius. Scdm
oia quæ fecit: & facite ei: quia dño resistit: & aduer/
sum deum scm israel. Quádiu habes in te cogitatio/
nes malas: resistentes pietati/ & fidei ueræ: habes in te
babylonios: sed fac uindictam: & interfice oés pec/
catores terræ: & oés babylonios. Vt possis munda/
tus Hierusalem ingredi ciuitatem dei: in christo Iesu
domino nostro/ cui est gloria/ & imperium in sæ/
cula sæculorum. Amen.

¶ De perdice clamante/ & congregante quæ non
peperit. Homilia quarta.

D Famosam uenimus qõnem. Inspi/
cere quid sit perdix: de qua/ scriptura
nunc loqtur. Clamauit perdix. Con/
gregauit quæ non peperit: faciens di/
uitias suas non cum iudicio. In dimi/
dio dierum eius derelinquet eam: & in nouissimis suis
erit insipiés. Ex natura uolucris dignum uidet quá/
dam historiam cõmemorare: ut cognoscentes aial
scire possimus/ utrum ad boná/ an ad malam ptem
nunc noiati pdicis intelligétiam referamus. Dicitur
autem hoc esse aial malignum/ fraudulentum/ calli/
dum/ multumqz decipiens uenatores: sæpe qppe an/
te pedes aucupis uoluitur: & in medio eius conatu/
quasi iam apphendenda elabitur: prædam sui ex ui/
cinitate promittit: & hoc agit: ne ad nidum foetuum
suorum citus uenator occurrat. Cúqz iam senserit fugis/
se pullos suos: tunc & ipsa illæso hoste/ descédit. Sed
nequitiam eius uincit impuritas. Ambigédum non
est de eo q dicturi sumus: quia ex his qui másueti in
caueis nutriuntur/ ueritas approbatur. Masculus in
masculum insurgit: obliuiscitur sexum libido præ/
ceps: pugnatur ad coitum: & una palma uictoris est/
polluisse quem uicerit. Si igitur malignum/ si immun/
dum/ si dolosum hoc aial est: impium uidet ad me/
liorem partem huius referre nomen: & ad saluatoris
mei Iesu christi intelligentiam temperare. Magis aút
conuenit mala zabulo adiungere: & sup aduersario
lectionem intelligere pstem: si tñ totius capituli nos
secuta fuerit interpraetatio. Incipiamus ergo ab eo q
scriptum est. Clamauit pdix: congregauit quæ non
peperit. Non proprias creaturas congregat zabulus.
Non ea colligit quæ ipse generauit: sed cum clama/
uerit: alienas cõgregans creaturas: facit eas suas. Cla/
mauit perdix per Valentinum: Clamauit per Basili/
dem: per Martionem: per oés qui alienæ adeo glo/
riæ cupiditate rapti sunt. Nullus enī eorum sonare por/
terat uocem domini Iesu. Meæ oues uocem mei au/
diunt. Sed erat uox Christi in Paulo: erat in Petro:
propter q Paulus dicebat. An expimentum quæri/
tis eius qui in me loqtur Christus? Vox autem con/
gregantis/ quæ non pepit/ perdicis in illis estqz sim/
plices quosqz fidelium laqueo hæreticæ factiõis im/
pediunt. Clamauit itaqz perdix. Cõgregauit quæ nõ
peperit: faciens diuitias suas non cum iudicio. Diues
facta est perdix. Ecce eius quanta sunt milia: Ingens
turba/ multi sunt populi captiuorum. Et facit diuitias
suas: non cogitans iudicium: neqz hñs in corde iusti/
tiam: sed oia sine lege gerens. Merito arguitur non
cum iudicio fecisse diuitias. Meus auté Iesus facit di/
uitias suas cum iudicio. Exanimata est & dilecta eius
opulentia. In dimidio dierum eius derelinquent eam.
Nos oés qui quondam fuimus sub clamátis pote/
state perdicis. Clamauit quippe non solum per eos
quos supra memorauimus: sed per oés generaliter/
qui quasi ad pietaté/ & ad religionem uocátes: econ/
trario ueritatis dogma clamauerút. Nos inquá uni/
uersi: in dimidio dierum eius derelinqmus eam: & oés
qdem dies huius sæculi. Sed quia eruit nos ex instá/
ti sæculo nequá dñs Iesus. Iccirco in dimidio dierum
eius derelinqmus eam: & nouissimum eius erit insi/
piens. Quádo enim sapiés fuit: ut nouissimum eius
merito insipiés fiat. Sed dicamus eam fuisse sapien/
tem. Serpens quippe sapientior erat oíbus bestiis su/
per terram/ quas fecit dñs deus. Sapiens fuit iuxta id
quod scriptum est. Adducam sup sensum grandem
principem Assyriorum. Dixit aút. Valentia mea faciam:
& sapia intellectus/ auferam fines gentium: & uirtu/
tes eorum depascar: & cõmouebo ciuitates ihabitatas.
Siquis põt intelligat qúo nouissimum eius erit stul/
tum. Iste ab eo q fuit male sapiens: sapiétior erat oi/
bus bestiis super terram: fiet econtrario ei q sapiens/
fuit male insipiens. Intelligens uero q sit. Nouissi/
mum eius erit insipiens. Si scias qúo etiam tibi per
Apõstolum præcipiat: ut pro salute tua isipientiam
recipias.

recipias. Si quis (inquit) uidetur sibi sapiens esse in uobis in isto saeculo: stultus fiat. Solum quia nō clamauit stultus: esto & fatuus/ ut sapiens fias. Si itaq; est quaedam sapientia culpabilis/ iuxta quam filii saeculi huius sapientiores sunt filiis lucis/ in generatione ista. Bonus est deus qui contrariis diuersa subnectit: ut faciat compleri id q dictum est. Nouissimum eius erit insipiens. Oportet christum regnare: usq; dum ponat omnes inimicos eius deus/ sub pedibus eius. Cum autē omnia ei subiecerit: nouissimus inimicus destruetur mors. Cum destructa fuerit mors: tunc extrema perdicis erunt: & nouissimum eius fiet insipiens. Haec de perdice. Principium uero capituli secundi istud lectum est. Thronus gloriae exaltatus ab initio. Locus/ sanctificatio nostra: sustentatio Israel. Dñe oēs qui dereliquerunt te/ confundentur: Discedentes/ super terram scribantur: quia dereliquerunt fontem uitae dominum. Dixit & beatus Hesaias propheta: uidens deum: & regnum eius. Vidi dominum sabbaoth sedentē super sedem excelsam/ & eleuatā. Vidit & Hieremias quomodo deus regnat: propter q glorificans eum ait. Thronus gloriae exaltatus ab initio/ locus sanctificatio nostra. Si de christo uolueris ista intelligere/ non peccabis: si de patre/ non impie senties. Est enim thronus gloriae excelsus: & a principio/ saluator. Thronus gloriae: propter q regnum eius: sanctificatio nostra christus est. Quia & ille sanctificans/ & nos sanctificati ex uno omnes sumus. Sustentatio Israel: sicut ipse iustitia Iesus/ ipse ueritas/ ipse sanctificatio: similiter ipse est etiam sustentatio: & non est aliquid iustum sine eo: neq; patiens/ q in se non habet christum: ipse est enim sustentatio Israel. Si autem & ad patrem hoc retuleris: non impie intelligis. Domine omnes qui derelinquunt te/ cōfundantur discedētes. Vnusquisq; nostrum quando peccat: per ea quae peccat/ christum relinquit. Relinquens autem filium: relinquit & patrem. Iniustus a iustitia longe est: pollutus a sanctimonia/ bellator a pace: & qui sub potestate inimici esse incipit: a redemptione fit alienus: & qui extra sapientiam dei/ sapientiam derelinquit. Docens itaq; nos propheta: quid omnibus qui deum deserunt/ sit futurum: ait. Vniuersi qui te derelinquunt: confundantur discedentes. Hoc est quantum te deserunt: tm̄ confundantur discedentes. Super terram scribantur. Omnes homines describuntur. Sancti in coelo/ peccatores super terram. Dicit ad discipulos Iesus. Gaudete autem quia nomina uestra scripta sunt in coelis. Igitur oportet laetari si talis quis fuerit: ut nomen eius scribatur in coelis. Et quomodo iustorum nomina in superioribus cōscribuntur: sic econtrario qui conuersantur terrenae: qui non pertranseunt terram Edom: sed agri terrae Edom uineas possident. Scribuntur nomina: quasi relinquentium deum super terram. Confundantur discedentes: super terram scribantur. Quo enim metro mensi sunt: remetietur eis. Ipse sibi unusquisque causa est/ ut scribatur super terram. Si caelestia requirant in terra: si semper anima eius de istius mundi negociis aestuet: quae uidentur saeculo bona. Si uero audiens Iesum loquentem. Nolite uobis thesaurizare thesauros super terram: ubi tinea/ & uermis exterminant: & ubi fures effodiunt/ & furantur. Sed thesaurizate uobis thesauros in coelo. Qui thesaurizauerit sibi in coelo: ipse sui causa est ut scribatur in coelis. Haec propter id q dictum est: super terram scribantur: causamq; cōmemorat: quia dereliquerunt fontem uitae dominum. Et in principio ipse propheta ex persona domini dicit. Me dereliquerunt fontem uitae. Et nunc quia dereliquerunt fontem uitae dominum. Dicamus ergo & nos: si uolumus derelinquere fontem uitae dominum: uocem proximorum Iesu christi discipulorum: qui locuti sunt ad magistrum: cum eis diceret. Nunquid & uos uultis recedere? Quid igitur dicemus domine: ad quem ibimus? Verba uitae tu habes. Sic finita est etiam secundi capituli circuncisio. Sequens oratio est ista continens. Sana me domine: & sanabor: saluum me fac: & saluus ero: quoniam gloriatio mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me: ubi sermo domini? ueniat. Ego autem non laboraui: subsequens post te: & diem hominis non concupiui: tu scis. Solum quippe propter male habentes uenit/ medico sic dicente. Non indigent sani medico: sed male habentes. Dicendum confidenter ab eo: qui aegrotantem suam animam uult saluari. Sana me domine/ & sanabor. Etenim illa in euangelio mulier sanguinem fluens: omnem substantiam suam expendit in medicis/ nec potuit a quoq; eorum sanari. Ad nullum quippe ex eis dignum erat dici. Sana me domine/ & sanabor: nisi ad solum cuius sufficit uestimenti tm̄ fimbriam tangere. Cui uni ego dicam. Sana me domine/ & sanabor. Tunc siquidem medicinam sanitas sequitur: si christus curare dignatur. Saluum me fac/ & saluus ero. Falsus equus in salutem: propterea ei dicam. Saluum me fac: & saluus ero. Et hoc ita gaudebo loqui: si omni gloriae renuncians saeculari: potuero & reliqua dicere. Quoniam gloriatio mea tu es. Aut cum compleuero mādatum in quo praecipitur. Non glorietur sapiens in sapientia sua: neq; fortis in uirtute sua: neq; diues in diuitiis suis: sed in isto glorietur qui gloriatur/ Intelligere/ & scire quia ego sum dominus. Beatus itaque qui renunciauerit gloriae omni quae deorsum est: ueluti super nobili genere: super pulchritudine/ & corporalibus bonis: super diuitiis/ & iactatione. Beatus qui contentus uana gloria/ dicit ad dominum: quoniam gloriatio mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me. Vbi est sermo dñi? Veniat. Ego aūt non laboraui: subsequēs post te. Iesus tibi dicit. Tolle crucē tuā: & ueni/ sequere me. Et q non reliquerit pr̄em aut mr̄em: & secutus fuerit me: non est dignus meus esse discipulus. Si igitur talis fueris: ut semper christum sequaris: quantum plus secutus fueris: tanto minus laboras

bis. Non enim lassitudo in Iacob/neq; apparebit dolor in Israel. Propterea dicitur non laboremus ulterius laborantes: anteq̃ cum inceperimus sequi. Venite ad me omnes qui laboratis/ & onerati estis: & ego reficiam uos. Si laborãtes uenerimus ad Iesum: & eum fuerimus secuti: tunc dicere poterimus. Ego autem nõ laboraui: subsequens post te: & diem hominis non concupiui. Est quidam dies hominis: est quidam dies dei: idest resurrectionis: quem omnis sanctus desyderat: non illam de qua scriptum est. Væ eis qui desyderant diem domini. Et ista est tenebræ & non lux. Qui est qui possit dicere: & diem hominis non concupiui. Explanatio uerbi conuincit nos: q̃ diem cõcupiscamus hominis. Frequẽter quippe nos ægrotãtes/cum in phãtasmate esse febrium cæperimus: & mortis limen urgere: ad eos qui nos uisitãt fratres/lassas manus attollimus: orantes eos ut pro nobis dominum deprecentur atq; dicentes. Roga mihi aliquod uitæ spacium: roga ut aliquantisper in hanc lucem permaneam. Ista memorantes/non diem sanctum domini: sed diem hominis desyderamus. Quapropter longæ uitæ amore deposito & desyderio humani diei: quæramus illam diem uidere: in qua participes eius beatitudinis: quæ in christo est/efficiamur. Cui est gloria/ & imperium/ in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De tribus uirtutibus. Fortitudine: sapientia/atq; prudẽtia: quarum propria opera distribuit propheta. Fortitudini terram: sapientiæ/orbem terrarũ: prudentiæ/coelum. Homilia. V.

VDI Quippe scripturæ ordinẽ. Dominus qui fecit terram in fortitudine
a sua: & erexit orbem in sapientia sua: & in sua prudentia extendit coelum: & nos in nostra terra. Dictum est quippe ad Adam. Terra es. Necessariam habemus fortitudinem dei: quia absq; ea impossibile nobis est/id exequi q̃ carni repugnat. Cum aũt mortificata fuerint membra super terram: tunc parent spiritus uoluntati. Siquidem iuxta Apostolum: spiritu/gesta carnis mortificantur. Dominus ergo qui fecit terram in fortitudine sua. Si autem & ad hãc terram uenias: & consideres id q̃ in Iob scriptum est (iuxta emendatissima tamẽ exemplaria) quomodo statuerit eam super nihilum. Inuenies fortitudinem dei in medietate mundi: terræ libram sustinente. Veniam uero ad orbem terræ: qui græce οικουμενη nuncupatur. i. inhabitata. Scio animã meam ĩhabitatam: scio aiam meam desertam. Si enim non habet deum patrem: si non habet filium dicẽtem. Ego/& pater meus uenienius ad eum: & mãsionem apud eum faciemus. Si nõ habet spiritum sanctum anima: deserta est: habitata autem est: quando plena est deo: quando habet christum/& spiritum sanctum. Verum hæc differenter: sed non uane in scripturis dicuntur in anima hominis patrem/& filium & spiritum sanctum cõmorari. Nam & Dauid in psalmo confessionis: tres spiritus postulat dicens. Spiritu principali cõfirma me: spiritum rectum innoua in uiscenbus meis: spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Qui sũt isti tres spiritus? Prĩcipalis spiritus: pater est. Rectus spiritus/christus est. Spiritus sanctus/spiritus sanctus est. Hæc in approbatione eius rei diximus: q̃ habitatus est orbis terrarum: in sapientia dei fabricatus sit. Sapientia quippe auxiliabitur iusto: super decem potestatem habenti ciuitates. Sapientiam autem/& disciplinam qui abiicit infoelix est: & uana spes eius: & labores eius insensati: & inutilia opera eius/ait sapientia: quæ titulo inscribitur Salomonis. Idcirco quantum possumus laborare nitamur: ut habitata nostra terra: sapientia dei erigatur. Cecidit q̃ppe: & de sublimi corruit: uenientibus nobis in locum istum miseriarum: cecidit habitata nostra terra postq̃ peccauimus: inique fecimus: iniuste egimus: impie gessimus: & post ruinam indiget erectione. Si autem non uis ista sententia adduci: cõmunem totius orbis quæramus ruinam: & post casum eius: consequenter deus erigens prædicetur. Quicunq; est in orbe isto/ante erectionem cecidit. Si autem cecidit: consequenter erigendus fuit. Nemo q̃ppe sine casu subleuatur. Si autem erectus est: uideamus quæ ruina præcesserit. Omnes corruimus per peccatum in orbe terrarum: & dominus qui erigit elisos: eleuauit nos iacentes. In Adam omnes moriuntur: atq; ita corruit orbis terrarum: & indiget correctiõe: ut in christo omnes uiuificemur. Igit̃ duplicem intellectũ de orbe tradidimus. Vnum quomodo singulæ animæ aut habitatæ sint/aut desertæ: alterum quomodo uniuersus orbis pariter ceciderit. Restat dicere quomodo & sua prudentia extenderit coelum. Non fortuitu sapientia in coeli extensione assumpta est. Inuenies & in prouerbiis dictum. Deus sapientia fundauit terram: præparauit autem coelos prudẽtia. Est ergo aliqua prudentia dei: quam nolo ut extra christum requiras. Omnia quippe quæ dei sunt: christus est. ipse sapientia eius: ipse fortitudo/ipse iustitia/ipse sanctitas/& redẽptio/ipse (ut ad præsens ueniam) etiam prudentia. Sed cum sit in subiacenti: pro uarietate sensuum diuersis uocabulis nuncupatur. Aliud significat sapientia: aliud iustitia. Quando enim sapientia dicitur: disciplinis te diuinarũ rerũ humanarumq; instituit. Quando iustitia/distributor & iudex meritorum significatur. Quando sanctitas/illa uirtus describitur quæ credentes deo/efficit sanctos. Ita ergo mihi/& prudẽtiam eius intelligere: cum doctrina est: & demonstratio bonarum: aut malarũ rerum: siue neutrarum: atq; in hunc mundum extendisse nunc dicitur coelum prudentia sua. Quomodo autem extendatur coelum: extendente id prudentia/Audi. Quia extendi uerba: & non attendistis. Asserit quippe extensionem quandam esse uerborum. Similiter ut nunc dicitur coeli. Iuxta illud quoq; q̃ in alio loco scriptum est. Qui extendit coelum/ut pellem. Extenditur autem anima nostra/quæ prius fuerat

contractæ

contracta: ut possit capax esse sapientiæ dei. Verum
(ut ad ꝓpositum reuertamur) diximus de eo q̄ pru
dentia / coelum factum sit: & nunc affirmamus eos
qui coelestem hominē portant: esse coelestes. Si enim
ad peccatores dicitur. Terra estis: & in terram ibitis:
quare non dicatur ad iustum: cuius est regnum coe/
lorum. Coelum es/ & in coelum ibis? Aut si propter
Choicum: dicitur ei q portat imaginem choici. Ter/
ra es/ & in terram ibis. Cur propter coelestem ei qui
imaginem coelestis portat: non conueniat dici: coe/
lum es/ & in coelum ibis? Vnusquisq; autē nostrum
aut coelestia facta hēt/ aut terrena. Si terrena facta sūt:
ad cognatam sibi terram deducunt eum: qui the/
saurizat ea in terra: & non in coelum. Rursumq; hæc
quæ iuxta uirtutem gesta sunt: thesaurizatorē suum
appropinquantem sibi / coelorum regiones subue/
hunt. Et eduxit nubes ab extremo terræ. Istiusmodi
disputatio & in psalmo nuper incidit. Et dictum est
a nobis quomodo deus eduxerit nubes ab extremo
terræ. Quod quidem nunc rursum cogimur retra/
ctare: ut hi qui audierint: plenissime quæ sciunt/ re/
miniscantur: & hi qui non interfuerunt: aut obliti
sunt contextum sermonis: agnoscāt quæ tunc (pro
ut ualuimus) exhibuimus. Diximus autem sanctos
esse nubes. Etenim hoc q̄ scriptum est. Veritas tua
usq; ad nubes: non potest referri ad inanimales nu/
bes: sed ueritas dei usq; ad illas nubes est: quæ audiūt
mandatum domini: & nouerunt quibus pluuias
deferant: & a quibus eas suspendant. De his nubi/
bus dictum est. Et mandabo nubibus ne pluant su/
per eam imbrem. De his enim quæ ex densato aere
cōstare dicunt: si nō fuerit pluuia: nō præcipit deus
ne pluant super uineam: aut quācunq; regionē im/
brem: sed omnino non apparent: ut in tertio regno/
rum libro legimus: qn̄ in tēpore siccitatis nubes nul
la apparuit: & postea iuxta prophetiam Eliæ futuræ
pluuiæ signum in uestigio hominis ostēsum est: atq;
ita post nubem cōglobatam: imber descendit in ter/
ras. Istis uero quasi subsistentibus nebulis: iubetur
pluuiam continere: cum indigna fuerit anima coele/
sti imbre. Et dicitur mādabo nubibus ne pluant su/
per eam imbrem. Itaq; unusquisq; sanctorū nubes
est. Moyses nubes erat: & quasi nubes loquebatur.
Attende coelum/ & loquar: & audiat terra sermones
ex ore meo. Expectentur ut pluuia/ uerba mea: & de/
scendant ut ros eloquia mea. Quasi nubes dicebat:
ut imbres super gramē: ut pruina super foenum: qa
nomen domini inuocaui. Similiter & Hesaias ut nu
bes loquebatur. Audi coelum: & auribus percipe ter
ra: quia dominus locutus est. Et quia ipse nubes erat:
& sciebat alias nubes cōprophetātes sibi. Ideo uati/
cinans aiebat. Mandabo nubibus ne pluant super
eam imbrē. Si aūt iam didicimus qui sint nubes. Vi/
deamus quomodo deus educat nubes ab extremo
terræ. Ait saluator. Qui uult in uobis esse primus: sit
omnium nouissimus. Seruauit hoc mādatum Pau/
lus: & fuit nouissimus in hoc mundo/ dicens. Puto

enim deus nos apostolos nouissimos ostendit: qua/
si mortificatos: quasi spectaculum facti sumus i hoc
mundo/ & angelis/ & hominibus. Siquis ergo san/
ctus/ custodiēs præceptum saluatoris: factus fuerit in
hac uita nouissimus: iste fit nubes: & educet nubes
deus a finibus terræ: non a consulibus: non a duci/
bus/ nō a diuitibus. Beati enim pauperes / quoniam
uestrum est regnum coelorum. Vides quomodo ab
extremis educat deus & corpora / & nebulas. Pro/
pterea si uolumus nubes fieri: ad aquas peruenit ue/
ritas dei: nouissimi omnium fiamus: & tam affectu/
q̄ ope dicamus. Puto enim nos deus apostolos no/
uissimos ostendit: q̄ si non sim apostolus. Licet ta/
men mihi fieri extremum: ut educens nubes deus ab
extremo terræ/ educat me: & fulgura in pluuiam fa/
ciat. Aiunt naturalium causarum scrutatores / quia
fulgura ex nubium collisione generētur: in morem
silicum duriorū: quos cum comploseris simul me/
dius ex his ignis elabit: atq; ita cum fulgure pariter/
& tonitrua mugire. Tonitruo. s. sonitum indicante
ex concursu: & fulgur cum exausti luminis claritate.
Si intellexisti exemplum: considera nunc nubes ra/
tionales. Moyses nubes erat. Iesus naue nubes erat.
Isti si secum loquātur: ex sermonibus eorum fulgu/
ra micant. Hieremias/ & Baruch nubes erant: sermo/
cinentur inuicem: & uidebis rutilare fulgura. Potes
& tuipse de scripturis sanctis in hunc modum: nu/
bium inuenire concursus: ex quibus ignes emittant.
Vt aūt ad nouum testamētum ueniamus. Paulus/ &
sylas duæ nubes in unum conuenerunt: & ecce to/
tum mūdum epistolæ eorum fulgor illuminat. Ful/
gura in pluuiam fecit: & eduxit uentos de thesauris
suis. Ergo ne ii uenti qui super terras perflant in the/
sauris dei sunt: & non horum natura manifesta est:
quomodo & qua ratione subsistant? sed sunt q̄dam
uentorum thesauri: thesauri spirituum. Spiritus sa/
pientiæ/ & intellectus: spiritus consilii/ & uirtutis: spi
ritus sciētiæ & pietatis: spiritus timoris dei. Fortitu/
dinis/ & dilectionis/ & charitatis/ potes & ipse de scri
pturis hos uentos congregare: & istorum spirituum
inuenire thesauros. Vbi sunt isti thesauri? Vtiq; in eo
in quo sunt thesauri scientiæ/ & sapientiæ abscondi/
ti. In christo sedem habent: inde oriuntur hi spiri/
tus: ut alius sapiens sit/ alius fidelis/ alius eruditus: &
alius quodcūq; donorum dei possideat. Alii enim
per spiritum datur sermo sapientiæ: alii sermo scien/
tiæ iuxta eundem spiritum: alii fides in eodem spiri/
tu. Eduxit ergo nubes ab extremo terræ. Fulgura in
pluuiam fecit. Eduxit uētos de thesauris suis. Et nos
iuxta misericordiam dei: ad hos thesauros nos occur
suros putamus. Et quia plures sunt thesauri: forte
iuxta ordinem resurgentium: erit & requies in the/
sauris dei. Quod autem dico/ istiusmodi est resurre/
ctio mortuorum in quibusdam ordinibus futura.
Ait quippe Apostolus. Vnusquisq; autem resur/
get in ordine suo & non ut libet miscentur ordines
resurgentium. Alius ordo erit in illo / & in illo

thesauro dei/alius ordo in alio/ & i alio thesauro dei.
Isti autem omnes thesauri unum habẽt thesaurum:
in quo sunt thesauri sapientiæ/ & scientiæ abscondi/
ti. Et quomodo possideo unam ꝓciosissimam mar/
garitam: per plures alias margaritas: sic uenio ad the
saurum thesaurorum/ & dominum dñorum/ & re/
gem regum: cum dignus fuero spiritibus in dei the/
sauris cõmorantibus. Eduxit enim uentos de thesau
ris suis. Infatuatus est omni homo a scia. Si ois ho/
mo infatuatus est a scientia: & Paulus homo est: Pau
lus infatuatus est a scientia? Ex parte enim cognosci/
mus: & ex parte prophetamus. Infatuatus a scientia/
uidens per speculum: uidens in ænigmate portiun/
culam quandam. Videns & si sic expedit dicere: ip/
sius quoq; portiunculæ partem minimam recogno
scens. Econtrario autem intelligis qui sit. Infatuatus
est ois homo a scientia: cõparatione peccatoꝝ Hie/
rusalem: sodomorũ peccatum iustitia est. Iustificata
est enim (ait) Sodoma ex te. Quomodo ergo non
habẽt iustitiam sodomoꝝ peccata per se: sed ad col/
lationem maioꝝ scelerum iustificantur. Sic econtra/
rio scientia Pauli ad illam coelestem sciam: ad illum
consumatum lectionis intellectum/ stultitia reputa/
tur. Iccirco infatuatus est omnis homo a scientia. Ta/
le quiddam Ecclesiastes (ut arbitror) deprehendẽs:
effatus est. Dixi: sapiens efficiar: & ipsa elongauit se a
me longius q̃ erat: & alta profunditas: quis inueniet
eam? Volumus quoddã audenter dicere. Quoniam
hoc ꝙ descendit in mundum: euacuauit seipsum: ut
euacuatione eius/ mundus compleretur. Si aũt hoc
ꝙ descendit in mundum/ euacuauit se: euacuatio ip/
sa/ sapientia est: qm̃ ꝙ fatuum est dei: sapiẽtius est ho/
minibus. Si ego dixissem fatuum dei: qũo aucupes
sermonum meorum: & semper dediti ad criminan/
dum: uenenatas in me linguas uibrarent? Nũc uero
Paulus quasi sapiens/ & potestatem habens aposto/
licam: ausus est dicere: omnem sapientiam terrenam/
quæ in se: quæ i Petro: quæ in cæteris apostolis erat:
quæ in istum mundum descenderat: stultitiam esse
dei. Ad comparationem quippe illius sapiæ: quam
terrenus non capit locus: ad illam sapientiam/ quæ
coelestis est: quæ mundi limitem excedit: hoc ꝙ de/
scendit ad homines: fatuum dei est. Verum idipsum
fatuum dei sapiẽtius est hominibus. Quibus homi/
nibus? Non utiq; stultis/ sed sapientibus dicas: licet
sapientes sæculi istius: siue principes: siue uates: istis
sapientibus sæculi: hoc ꝙ exposuimus: fatuum dei:
sapientius est hominibus. Mirabile quiddam uolu/
mus inserere. Quoniam sapientia mundi: stultitia est
apud deum: & infatuauit deus sapientiam mundi:
non in sapientia sua infatuauit sapientiam mundi: ut
esse stultitia arguatur. Neq; enim dignatur sapientia
dei/ ad mũdi sapientiam cõuincendam/ tota descen/
dere: sed potius modicum: hoc est incarnationis sa/
cramentum. Quid necessariũ fuit/ ꝙ fatuum dei erat:
ut hoc paruo/ & fatuo/ dei: infatuaretur sæculi sapiẽ/
tia? Non enim ualebat sæculi sapientia/ magnitudi/
nem in se uenientis sapiẽtiæ sustinere. Verum exem/
plum interponam: ut perspicue possit itelligi. Quo/
modo fatuum dei: stultam fecerit sapientiam mun/
di. Fingamus paulisper: me qui aliquid puto nosse:
cum insipiente aliquo/ & inerudito/ conferre sermo/
nem: qui nihil intelligat: nihil acutæ disputatiõis in/
terroget: nunquid opus mihi est ad illius stultitiam
arguendam/ dialecticæ artis calliditatem: & profun/
dorum sensuum acumẽ adhibere? Nonne ad unius
sermunculi iactum: uilis/ & modici: qui tamen illius
intelligentiæ uideatur acerrimus: fatuum eum & in/
sipientem esse conuincam? Sic igitur ad mundi sa/
pientiam stultificandam: nõ est opus sapientiam dei
descendere: & cum ea colluctari/ quæ deorsum est sa
piẽtia: sed sufficit fatuum dei. Quoniam fatuum dei
sapientius hominibus est: & ifirmum dei fortius est
hominibus. Et omnia cõmuniã [illegible] tormenus/ & do/
minus assumpsit: ut contrariis dissoluat contraria:
& nos confirmemur ab infirmitate eius: & sapien/
tes efficiamur a fatuo eius. Et in hæc introducti pos/
simus ascendere ad sapientiam/ & uirtutem dei/ Ie/
sum christum dñm nostrum: Cui est gloria/ & impe
rium/ in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De sermone facto ad Hieremiam. Audi uerba te/
stamenti huius & c̃. Homilia sexta.

[I]VXTA Historiæ qdem ueritatem:
non negamus præsentiam dñi nostri
Iesu christi corporaliter factam: & to/
tum mundum illuxisse: quando uer/
bum/ caro/ factum est: & habitauit in
nobis. Oportet autem nosse quoniam & antequam
corpus assumeret/ ad sanctosq; descenderet: & post
hanc præsentiam corporalem ad coelos uictor ascẽ/
dens: rursus ad nos ueniat. Si uis huius rei, capere ar/
gumentum: ausculta ꝙ dicitur. Sermo qui factus est
super Hieremiam a domino dicẽs. Audi: & reliqua.
Quis enim est hic sermo qui factus est a domino: si/
ue ad Hieremiam: siue ad Hesaiam/ siue ad quẽlibet
prophetarum? An ille est qui erat in principio apud
deum? Ego nescio aliud uerbũ domini: præter eum/
de quo dicit Euangelista. In principio erat uerbum:
& uerbum erat apud deum: & deus erat uerbũ. Hoc
autem scire debemus: qa hæc sit utilitas credentium:
si sermo ad singulos quosq; fiat. Quid enim mihi
prodest: si descendat in mundum: & ego eum non
habeam? E diuerso autem etiã si ad uniuersum mun/
dum nõ ueniat: & ego fuero similis prophetarum/
habeo eum. Dicam autem quia & ad Moysen/ & ad
Hieremiam/ & ad Hesaiam/ & ad singulos sancto/
rum idem sermo cõmeauerit. Et illud ꝙ discipulis a
domino dictum est. Ecce ego uobiscum sum om/
nibus diebus/ usq; ad consumationem sæculi: ope/
re seruatum ante aduentum suum/ quem omnibus
manifestauit. Erat quippe cum Moyse/ cum Hesaia/
cum omnibus sanctis. quomodo enim poterant as/
sari sermonẽ dei: sine ipsius sermonis aduentu? Hæc
autem nos qui sumus ecclesiastici magis debemus

aduertere

aduertere: q uolumus eundē deum esse legis/& euā/gelii ipsum deum & antiquitus/& nunc/& in omnia sæcula sæculorum. Amen. Sunt quidam qui opinione sua ueterem diuinitatem/ab ea quæ a Christo annunciantur: diuidant. Nos unum nouimus deum & in præterito/& in pñti. Vnum Christum & tunc/& mō. Similiter & unum spm̄ scm̄ cum patre/& filio sempiternum. Hæc ꝓpter hoc/ꝙ lectum est. Sermo qui factus est super Hieremiam a dño dicens. Quid ergo dicat. Et nos audiamus. Audite uerba testamenti huius: & loquimini ad uiros Iuda: & inhabitantes Hierusalem. Viri Iuda nos sumus propter Christum. Nec dubium est qn dñs noster ex Iuda ortus sit. Nomen quoq; ipsum Iuda: si iuxta scripturas probauero ad Christum referri Iudaī. Non erant increduli Christo iudæi: sed nos qui in Christum credimus. Iuda te laudant fratres tui. Manus tuæ super dorsum inimicoꝝ tuoꝝ. Te laudant mō illum Iudā filium Iacob fratres sui laudauerunt: sed hinc Iudam laudant fratres sui. Ait qppe iste Iudas. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiæ cantabo tibi. Dicit̄ ad illum Iudam. Manus tuæ sup dorsum inimicoꝝ tuoꝝ. Vbi repitur ille Iudas: sup dorsū inimicoꝝ manus suas posuisse? Historia nihil de eo tale conscripsit. Si aūt consyderes aduentum dñi mei Iesu christi destruentis zabulū: expoliantis principatus/& potestates: & ostētui eos facientis & triūphātis in ligno. Videbis qūo sup istum Iudam completa sit prophetia dicens. Manus tuæ sup dorsum inimicoꝝ tuorum. Et nunc ad uiros Iuda sermo fit. Nulli dubium est: quin ad christianos sermo fiat ꝑ Christum: qui ex tribu Iuda natus est. Fit quoq; sermo & ad inhabitātes Hierusalem: scilicet ad eos qui in ecclesia habitant. Hæc est ciuitas magni regis: hæc est uisio pacis. Pax qppe in nobis: si tn̄ filii pacis sumus multiplicat̄/& cernitur. Audite ergo uerba testamenti huius: & loquimini ad uiros Iuda/& inhabitantes Hierusalem. Et dices ad eos. Hæc dicit dñs. Maledictus homo qui non audierit uerba testamēti huius: ꝙ mandauit patribus uestris. Quis magis audit uerba testamenti/ꝙ mandauit deus pr̄ibus nr̄is/qui in Christo credimus: an illi qui nec Moysi crediderunt? Dum in Christo non credunt: ad quos saluator ait. Si credideritis Moysi: credetis utiq; & mihi. De me enim ille scripsit. Si aūt litteris illius nō creditis: qūo uerbis meis credituri estis? Itaq; illi Moysi non crediderunt. Nos uero credentes in Christo: credimus testamēto/ꝙ per Moysen traditum est. Et ad nos d̄: ne maledicti fiamus. Maledictus homo qui non audierit uerba testamenti huius: ꝙ mādauit patribus uestris. Ergo illi maledicti sunt: neq; enim audierunt testamentum ꝙ mandauit deus patribus. In die (inquit) qua eduxi uos de terra ægypti: de fornace ferrea. Maxime iuxta intelligentiam id/ꝙ scriptum est in Ioānis apocalipsin. Quia locus ubi dominus crucifixus est: uocetur spiritualiter Sodoma/& ægyptus. Si enim spiritualiter Aegyptus quippiam nominatur: & non est Aegyptus s̄m intelligētiam corporalem: haud dubium est/quin si itellexeris Aegyptum specialē: & exieris de eatu sis egrediens de terra Aegypti: de fornace ferrea: & tibi dicitur. Audite uocem meam: & facite iuxta hæc oīa. Deinde repromissio dei est ad audientes: si fecerint quæcūq; præcepit dicēs: & eritis mihi in populum: & ego ero uobis in deum. Non omnis qui se populum dei esse dicit: populus dei est. Iudæoꝝ populus/populū se iudicans dei: meruit audire. Quia non populus meus uos. Et dictum est ad eum. Non populus meus. Et rursum iste populus/uocatus est populus. Ipsi enim æmulati sunt (inquit) me: super non deo. De illis dicit. Irritauerunt me in idolis suis: & ego æmulabor eos super non gentem. In gentem autem insipientem irritabo eos. Nos igitur in populum dei facti sumus: & annunciatur iustitia populo qui nascitur de gentibus. Iste enim populus subito nascitur. Et in ꝓpheta scriptum est. Si nata est gens in semel: qn̄ saluator ascendit ad cœlos: & crediderunt una die qnque milia: & alia die addita sunt tria milia. Vere tunc fuit cernere populum semel natum in sermone dei: & repente sterilem parturiētem. Ad quam dicitur. Lætare sterilis quæ non paris: erumpe/& clama quæ non parturis: qa plures filii desertæ: magisquā eius/quæ habet uirū. Deserta ecclesia a lege/deserta erat a deo. Habens autem uirum synagoga: legem habebat/& deum. Quid ergo pollicetur deus? Eritis mihi in populum: & ego ero uobis in deum. Nō est omnium deus: sed eorum tm̄ quibus se largitus est. Quomodo patriarchæ illi: ad quem dixit. Ego deus tuus. Et rursum alii. Ero deus: ero deus tuus. Necnō de aliis. Ero (inquit) deus eoꝝ. Putasne aliqn̄ consequimur id ꝙ per singulos dico: ut deus omniū sit deus noster? Si autem uis plenius discere quoꝝ sit deus/& quibus uocabulum sui noīs largiatur. Ego (inquit) deus Habraam/& deus Isaac/& deus Iacob. Idq; ipsum saluator exponēs ait. Deus aūt nō est mortuoꝝ: sed uiuoꝝ. Quis est mortuus? Vtiq; peccator qui nō habet dicētem. Ego sum uita. Qui hēt mortua opa: qui necdum pœnitētiam egit ab operibus mortuis: de quo Apostolus ait. Non rursum fundamentum iacientes pœnitentiæ ab operibus mortuis. Si ergo deus non est mortuorum/sed uiuentium: & scimus eum esse uiuentem qui conuersatur in Christo: & fit particeps eius. Et si uolumus ut & noster deus sit: renūciemus opibus mortuis: ut pollicitationem suam in nobis compleat dicens. Et ero uobis in deum: & statuam iuramentum meum ꝙ iuraui patribus uestris: dare illis terram fluētem lac/& mel. Obserua qd dicat. Statuam iuramentum/ꝙ iuraui patribus uestris: dare illis terram fluentem lac/& mel. Hæc enim non est terra/quam pollicitus est deus: terra fluens lac/& mel: sed illa est terra/de qua saluator docuit: dicēs. Beati mites qm̄ ipsi possidebūt terrā. Deinde ad hæc quæ dixerat deus: propheta r̄ndit. i. ad id ꝙ ait. Maledictus homo/qui nō audierit uerba testamenti

conducat:si tñ quæ dicenda sunt:intentus aius excipiat. Nos qui putamus aliquid eẽ.i.qui in clericatus uobis ordine ꝓsidemus:in tñ / ut qdam de minori gradu ad húc locum cupiant peruenire. Nosse debetis nõ statim esse saluandos : qui clerici sumus. Multi eni & præsbyteri pereũt:& laici beatissimi reppiuntur:sed si ordinem clericatus & mereamur pariter & habeamus. Quia igitur sunt qdam clerici non ita uiuentes/ut & ipsi ex ordine capiant fructum:& ornamento suæ sint dignitati:iccirco aiunt qui exposuerunt:ꝓphetam nunc ita dixisse. Cleri eorum non ꝓderunt eis. Vtilitas quippe clericatus nõ in eo est : ut si aliquis in agmine sedeat præsbyteroꝝ:sed si iuxta locum suum:& iuxta præcepta dñi dignus incedat. Veꝝ carissimi/nolite putare hoc tñ de nobis esse dictũ:& nos/& uos cõmonet diuina maiestas:ut iuxta scripturarum præcepta uiuamus. Et sic expedit dicere. Potentes/potẽter tormenta patiuntur. Plus a me exigitur/q̃ a diacono : plus a diacono q̃ a laico. Qui uero totius ecclesiæ arcem obtinet : pro omni ecclesia reddet rationem. Propter hoc apostolus Paulus/uidelicet ut is cui fuerant multa commissa/aiebat. Si nos existimet homo / quasi ministros christi : & dispensatores sacramentoꝝ dei. Hic iam queritur inter dispensatores:ut fidelis quis inueniatur. In tñ rarum est/bonum dispensatorem inuenire. Iesus qui anteq̃ orirentur ea/quæ erant futura cognouerat:& loquebatur. Quis putas est fidelis dispensator / & sapiens: quem constituit dñs sup familiam suam : dare in tẽpore cibaria conseruis suis? Et post pusillum/causatus de qbusdã dispensatoribus intulit dicens. Si aũt incipiat malus seruus dicere. Moratur dñs meus uenire:& cœpit cedere seruos/& ancillas:& comedere: & bibere/& iebriari. Venit dñs serui illius/in die qua nõ sperat:& hora qua nescit:& diuidit illum:& partem illius cum infidelibus ponit. Hæc in eo ꝙ scriptum est. Cleri eoꝝ non proderũt eis. Videamus aũt & in reliquis necessariam correptionem: quã(ut mihi uidetur)in morali loco debemus accipere. Cõfundemini a gloriatione uestra:ab obprobrio in cõspectu dñi. Multa sunt in qbus glorificantes:insipientiã nostram oñdimus. Verbi gratia. Siq in multis possessionibus gloriantur:dicitur eis. Confundemini a gloriatione uestra. Siqui gloriantur in generis nobilitate:dicitur ad eos. Cõfundemini a gloriatione uestra. Siqui iactabundi incedunt sup ꝓciosissimis uestibus:sup domo multis exornata diuitiis. Aliena est quippe a gloriatione sanctoꝝ:dicitur ad eos. Cõfundemini a gloriatione uestra. Verum hoc parum est. Audi quid loquatur in Hieremia sermo diuinus:iubens ut ne in sapientia qdem nr̃a gloriemur. Ne glorietur(inquit)sapiens in sapiẽtia sua:nec fortis in fortitudine sua:nec diues in diuitiis suis : sed in isto glorietur q gloriatur itelligere & scire/qm̃ ego sum dñs. Vis gloriari:& gloriabundus : nõ audire confundemini a gloriatione uestra. Gloriare ut apostolus Paulus:& dic. Mihi uero absit gloriari:nisi in cruce dñi nostri Iesu christi:per quem mihi mũdus crucifixus est: & ego mundo. Vis gloriari:& non audire confundemini a gloriatione ur̃a. Audi Paulum gloriantem:& disce cum loqtur. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis:ut inhabitet uirtus christi in me. Audi quæ sint gloriæ in quibus se uir sanctus efferebat. In laboribus audenter. Quis hoc põt dicere? In carceribus sup modũ. In mortibus sæpe. A iudæis quinquies quadragita/una minus/accæpi. Ter uirgis cæsus sum:semel lapidatus sum : Ter naufragiũ passus sum. Discamus differentias gloriarum:& nõnullos esse qui sup his glorientur / quæ rubore digna sint: quorum sm̃ Apostolum gloria in cõfusione est. In his quippe gloriantur quæ cum faciunt latebras : & secreta ꝑquirunt. Post hæc cõsyderemus qd de cinctorio præceptum sit. Hæc dicit dñs. Vade/& accipe tibi cinctorium lineum:& circunda lumbos tuos: & per aquã non transibis. Et accipe cinctorium sm̃ uerbum dñi ad me dicentis. Accipe cinctorium ꝙ circa lumbos tuos est:& uade ad Euphratem:& abscõde illud in cauerna petræ. Post dies uenit ꝓpheta:& accepit cĩctorium de loco ubi infoderat illud: & ecce cõputruerat:quod nullo esset usui:& nequis iuxta uoluntatem animi sui/de hoc loco sibi præsumeret:intellectum dans dñs interꝑtationis:occasionem addidit dicens. Sicut.n.adhæret cinctoriũ circa lũbos hoĩs:sic adglutinaui ad me domum Israel: & oẽs domum Iuda:ut fierẽt mihi in populum nominatum:& in exultationem/& gloriam:& nõ obaudierunt me. Igitur propheta/in hoc loco pro deo accipiatur:circũdans lumbis suis cĩctorium lineum/ ut populum dei. Adglutinaui quippe ait ad me domum Israel. Et quõ modo cinctorium dei homo iustus efficitur:quæris cãm? Lege Ezechiel:& intellige qũo deus uideaẽ in corpore/& quãobrem a lumbis eius usq; ad pedes ignis appeat : & a lumbis usq; ad caput electrum. Tũc poteris etiam pñtem scripturæ inuenire rõnem:qa inferiores ptes dei igneæ sunt: renes gñationis:& lũbi igne censenẽ. Oĩa qppe quæ ex coitu/& uoluntate sunt : indigent purgatione : & ipsa purgatio ĩmixta est supplicio. Ea uero quæ a renibus in supiora consurgunt:& libidinis opa/uirtute sua transcẽdunt/quasi quædam materia prior:ad electri similitudinẽ referũtur. Dicitur qppe electrum auro esse ꝓciosum. Quid igitur exẽplis scriptura utitur:ut oñderet supnum dei corpus eẽ magnificum: & inferum uilius? Iccirco nunc introduxit deum ex igne/& electro subsistentem. Ex quo unusqs nr̃um: iuxta exordiũ natiuitatis suæ:ad ignem refertur. Iuxta studium uero/& ꝓfectum:dei corpus efficitur. Illud supius:illud ex electro/ad igne nobis:a poenis/a cruciatu recedentibus. Adiunge ergo circa lumbum tuum cĩctorium lineum. Cur oñdatur populus tegumẽ esse dei? Aduersum eos qppe qui uolunt accusare ꝓuidentiam:resistit/& ꝓtegit dei sui opa. Nec sint aliquis indecens de eius maiestate narrari. Sed cum peccauerimus : ut cinctorium istud propheta

deposuit/ & abiecit illud in Euphratem fluuium: ut
ibidem computresceret. Sic & nos abiiciet a lumbis
suis, deus: & proiectos relinquet ad Euphratē fluuiū
Mesopotamiæ: ubi Assyrii habitāt inimici Israel: ubi
babylonii: & ibi cōputrescemus. Cur.n. tantis in to/
to orbe fluminib' ꝑtermissis: de Iudæa ad Euphratē
ꝓphetam trāsmittit. Nisi ut sacramentum iuxta uim
nois doceat itellectum? Post hæc quærimus quare
cinctorium lineū dicatur. Linū e terra nascitur. Nam
cum semen in unū fuerit abiectum. Primū in grami/
ne pullulat: deinde ut infinita prætercam/ demessum
trāsfertur domum: pectitur/ lauatur/ teritur/ tunditur
& ingēti (ut ita dicam) opere excutitur: quo tale fiat
ex quo possit cinctorium aut aliud qd in usus neces/
sarios compari. Et nos ergo uniuersi qui gñationem
habemus e terra/ q in cinctorium dei pectimur: mul/
ta cura indigemus: ut pectamur: & lauemur/ ut colo/
rem terræ abiiciamus. Alius quippe color genera/
tionis in lino est: alius cum fuerit opera mundatus.
Generationis color obscurior est & nigrior: operis
autem lucidior. Tale (inquit) in exordio euenit. Ni/
gri enim sumus quando regeneramur: quando cre/
dimus: quādo in cantico cāticorum dicimus. Nigra
sum: & speciosa. Aethiopibus similem animā habe/
mus indecoram. Luimur: ut fiamus cādidi: ut nito/
rem qui nobis insitus ex natura nō fuerat: diligentia
cōsequamur. Iuxta illud ꝙ in eodem loco scribitur.
Quæ est ista quæ ascendit dealbata? Et efficiamur li/
num candidum purum: quasi aqua: ita ut cū digni
fuerimus societate dei: in cinctorium eius pectimur.
Neq; ab eo aliqñ deponimur: si tñ candorem quem
nobis concesserat: semp habeamus. Cum itaq; iudæi
& omnis domus Israel indigni extiterunt deo: & ꝓ/
iecti sunt ab eo: nobis præ illis accinctus est. Neq;.n.
putandum est cinctorium abiiciētem mānsisse incin/
ctum. Statim ut illos proiecit: alios sibi contexuit.
Hoc cinctorium ecclesia est de gentibus congregata:
quæ scire debet: quia si prioribus non pepercit deus:
nec tibi parcit: si dereliquerit: si nō fuerit digna lum/
bo eius: si non adhærens domino: unus spiritus fue
rit in christo Iesu: cui est gloria/ & imperium/ in sæ/
cula sæculorum. Amen.

¶ De eo quod scriptum est. Notum fac mihi domi/
ne: & cognoscam. Homilia. VIII.

I DEI Eloquia sunt in lege/ & pro/
phetis: euangeliis/ & apostolis. Opor/
tet discipulum dei: diuinorū sermonū
deum magistrum asscribere. Qui enim
docet hoiem sciētiam: sm psalmistam
deus est. Saluator quoq; perhibet testimonium: nul/
lum debere super terras magrm nūcupari: dicens. Et
uos nolite uocare magrm sup terram. Vnus quippe
est uester magister pater qui est in coelis. Pater autem
qui est in coelis erudiet hoies siue p se: siue p filium:
siue p spiritum scm. Et ut ad minora ueniamus: eru/
dit per Paulum: per Petrum/ per alium quenlibet
sanctorum. Tantum dei spiritus/ & dei sermo descen
dat & doceat. Cur hæc diximus? Videlicet quia pro/
pheta. Notum fac mihi (ait) dñe/ & cognoscam: neq;
enim scire possum: nisi tu mihi reuelaueris. Si aūt de/
monstrante te potuero nosse ꝙ nescio/ tunc uidebo
cogitationes singulorꝝ: & cognosci quid unusqsq;
generet: & cuius sit uoluntatis. Hæc ꝓpheta. Deinde
uideamus quid saluator loquatur in propheta. Ego
ut agnus inocens ductus ad imolandum: & nescie/
bam. Aduersum me cogitauerunt cōsilium dicētes:
Venite mittamus lignum in pane eius: & cōteramus
eum de terra uiuentium/ & nomē eius amplius non
memorabitur. Hesaias quoq; qa christus/ ut ouis ad
uictimam ductus sit: & ut agnus coram tondente se
sine uoce: sic nō aperuit os suum: prænunciat: & ibi
qdem ille de christo. Hic uero ipse de se christus. Ego
(inquit) ut agnus inocens ductus ad imolādum: &
nesciebam. Hæc addit quid nō cognouerit. Non.n.
dixit. Non cognoui mala: non cognoui bona. Non
cognoui peccatum siue iustitiam. Verum simpliciter
nō cognoui. Tibi igitur dereliquit: ut quæras ꝙ ne/
scierit. Lege Apostolum: qui cum peccatum non co
gnouisset: pro nobis petm̄ fecit. Peccatum quippe
nosse: peccator est: ut iustitiam nosse: iuste ē agere. Ex
quo manifestum est eum qui iustitiam prædicet: &
non agat iuste: nescire iustitiam. Aduersum me cogi/
tauerūt cōsilium dicentes. Venite mittamus lignum
in panem eius. Crucifixum esse a iudæis dñm/ nulli
dubium est: & cum hoc tota libertate prædicamus.
Quomodo uero aptabimus ei ꝙ dicit. Aduersum
me cogitauerunt consilium: dicētes hoc ꝙ infertur.
Venite mittamus lignum in panem eius: nimiæ dif/
ficultatis est panis iesu quo nutrimur: sermo eius in/
terpretatur. Quia igitur docēte hæc: uoluerūt qdam
scandalum ponere doctrinæ eius: crucifigētes eum
dixerunt. Venite imittamus lignum in panē eius. Cū
enim uerbo Iesu/ & disciplinæ eius/ coniungit ma/
gistri crucifixio: in panē lignum mittitur. Et illi qui/
dem insidiātes dicant. Venite imittamus lignum in
panem eius. Ego uero admirabile quiddā inferam.
Lignū missum in panē eius: panem fecit meliorem.
Exemplū accipe de lege Moysi. Si lignū ꝙ missum
est in amarā aquam: fecit dulcem: si lignū passionis
Iesu christi missum in doctrinā eius: fecit panē illius
dulciorem. Ante enim quā imitteretur lignū in pa/
nem eius: quando tantūmodo panis erat/ & non
erat lignum: in uniuersam terram non exierat sonus
eius. Postea uero q̄ assumpsit fortitudinē per lignū:
tunc in uniuersum orbem passionis eius dissemina/
tus est sermo. In cuius figura/ & aqua in ueteri testa/
mento ad tactum ligni: dulcis effecta est. Ego quippe
aio: legem non intellectum: amarā aquam esse. Cum
aūt uenerit lignū Iesu christi: & sermo saluatoris mei
descenderit in eam: tūc dulcaturꝫ & fit suauis suauis/
simi saporis. Intellecta pariter/ & lecta lex Moysi: di/
centes igitur uenite: imittamus lignū in panem eius:
etiam hoc addunt. Et cōteramus eum a terra uiuen/
tium: & nomen eius nō memorabitur. Sic illum in/
terfecerunt

terfeceruntquasi nomen eius pariter eradicarẽt. Sed
Iesus scit quare & quõ moriatur:propter ꝙ ait. Nisi
granum frumẽti cadens in terram mortuum fuerit
nõ multum fructum affert. Ergo mors Iesu spica fru/
menti facta est septuplum: & multum amplius resti/
tués q̃ fuerat seminatum. Fingamus enim paulisper
non fuisse eum crucifixum/neq; post mortem ad in/
feros descendisse. Sequitur ut solum granũ maneat
frumenti. Attendite diligenter eloquia diuina:quid
in se uelint intelligi. Granum frumenti si nõ cadens
in terram mortuum fuerit:non multum fructum af/
fert. Mors Iesu istos oẽs fructificauit. Si autem mors
tantas attulit fruges:resurrectio eius quãto futura est
uberior! Dñe uirtutum iudicans iusta:ꝓbans renes/
& corda:uideam/quæ ex te est/uidictam de eis. Pro/
pheta erat ut uideat uindictam de eis apud patrem.
Circũdata est quippe ab exercitu Hierusalem: & ap/
propiquauit subuersio eius: & id ꝙ dictum ad eum
fuerat. Ecce dimittetur uobis domus uestra deserta.
Cõpletum est. Videamus ergo quæ ex te est uindictã
de eis. Quia ad te reuelaui iustificationẽ meam. Pro/
pterea hæc dicit dñs ad uiros qui sunt in Anathot:q
quærunt aĩam meam:qui dicunt:non ꝓphetabis in
nõie dñi:alioqn morieris in manibus nr̃is. Ecce ego
uisitabo eos. Iuuenes eoꝝ gladio cadent: & filii eoꝝ
& filiæ morientur in fame:reliquiæ eoꝝ non erunt.
Quoniam iducam mala sup habitantes in Anathot:
in anno uisitationis eorum. Figuraliter nũc nomen
Anathot assumitur. Totum autẽ iudaicum in eo sa/
cramentum est. Interpͥtatur quippe Anathot oboe/
dientia: quia ergo obœdiẽtia dei in illo fuit:sicut re/
gnum eius. Et factũ est de regno id ꝙ nouimus præ/
dictum. Auferetur a uobis regnum: & dabitur genti
facienti fructus eius. Nunc quoq; uiri q sunt in Ana/
thot:hoc est in obœdientia:quærunt aĩam non Hie/
remiæ:neq; enim hoc historia ulla cõmemorat:quia
uiri ab Anathot quæsierunt aĩam eius. Habemus re/
gnoꝝ libros:meminit ibi scriptura Hieremiæ: nihil
tale conscribitur:habemus Paralipomenon: & ipm
ꝙ nunc interpͥtamur uolumen prophetæ: nihil lo/
cuti sunt uiri Anathot:sed christi quærunt aĩam dñi
mei:qui dicũt non ꝓphetabis in noĩe dñi. Legimus
& hoc:a iudæis ꝓhibitum ne doceret christus. Alio/
quin morieris in manibus nostris. Ecce ego uisita/
bo in eis. Iuuenes eoꝝ gladio cadent: & filii eoꝝ/&
filiæ morientur in fame. Non Hieremiæ tpibus gla/
dio occubuerunt:sed post aduentum dñi. Tunc fa/
mes uenit in eos. Non fames panis/neq; sitis aquæ:
sed fames audiẽdi sermonem dñi. Iam quippe apud
eos ultra non dr̃. Hæc dicit dñs oipotens. Ista fames
est ꝓpheticæ uocis cessantis in eis. Sed qd loquar de
prophetis? Neq; magistri/neq; doctores aliqui in iu/
dæa remanserũt. Et sint innumerabiles qui sibi sapien
tiam uindicent:non est iam sermo dñi in eis. Com/
pletum ẽ illud uaticinium. Aufert dñs a iudæa & ab
Hierusalem ualidum/& ualidam uirtutem panis: &
uirtutem aquæ:gigantem fortem: & bellatorem/&

iudicem/& prophetam/& arbitrum/& seniorem/&
qnquagenarium/& admirabilem consiliatorem/&
sapientem architectum/& intelligẽtem auditorem.
Iam non est apud eos qui possit dicere:quasi sapiẽs
architectus fundamẽtum posui. Migrauerunt ab eis
architecti:uenerunt ad ecclesiam: posuerunt funda/
mentum Iesum christum. Huic superædificant qui/
cunq; post eos crediderunt. In fame ergo ille popu/
lus derelictus est. Adducam quippe mala sup inha/
bitãtes Anathot:in anno uisitationis eoꝝ. Iustus es
dñe:qa excusabo me apud te. Verũtñ iudicia loquar
ad te. Quid est ꝙ uia peccatoꝝ prosperatur? Abun/
dauerunt oẽs qui spreuerunt contẽnentes. Quæra/
mus an bonus sit deus/qui legem/ꝓphetasq; largi/
tus est. Videtes uiam impioꝝ prosperari: & nihil eos
ab eo pro merito sustinere. Abundauerũt enim oẽs
qui spreuerũt contẽnentes: hi qui aduersum condi/
torem rapidis faucibus latrant:qui cum blasphemis
sermonibus criminantur:abũdauerũt:plantati sunt:
& radicem miserunt. Procreauerũt filios: & fecerunt
fructus: quantos fructus! Martiõ fecit procreans fi/
lios infidelitatis:quãtos basilides:quantos ualenti/
nus! De his quippe nunc ꝓphetat dicens: ꝓcreaue/
runt filios: & fecerunt fructum. Prope es tu ori eoꝝ:
& longe a renibus eoꝝ. Noĩant Iesum: & non habẽt
eum:neq; enim confitentur illum/ut christum. Et tu
dñe nosti/& ꝓbasti cor meum in cõspectu tuo. San/
ctifica illos in die interfectionis eoꝝ: idest per hoc ꝙ
interfecisti eos:sãctifica eos. Quam enim diligit dñs
corripit:flagellat aũt oẽm filiuꝫ quem recipit. Quo/
usq; lugebit terra: & fœnum omne agri arescit a mi/
litia habitãtium in terra? Quasi aĩal sit terra:sic nunc
loquitur propheta dicens. Lugere eam qm̃ mali sunt
habitatores qui in ea cõmorentur. Per unumquẽq;
enim nr̃m terra aut lætatur in uirtutibus accolarum:
aut luget in uitiis. Si aũt terra:consequẽter & elemẽ/
ta cætera. Ex qbus & aqua:idest angelus sup aquam
constitutus est. Neq; enim aliter possum lugentem
terram exponere seu lætantem: nec sensus recipit:ut
insensibile corpus sentire credamus:nisi ut itelliga/
mus:omnibus rebus angelos præsidere:tã terræ/&
aquæ:q̃ aeri/& igni: idest principatus elementis. Et
hoc ordine peruenire ad oia aĩalia:ad omne germẽ
ad ipsa quoq; astra cœlestia. Alius angelus præposi/
tus est stellis:atq; ita oẽs hi angeli cum quibus uersa/
mur in terra:gaudent qñ iuste agimus:lugent quan/
do peccamus. Lugebit terra ab oibus habitantibus
in ea. Eodem noĩe angelum terræ appellauit:quo ip
sa terra nũcupatur. Sicut enim hoc ꝙ per manus fa/
ctum est/maledicitur: & ipm/& qui fecit illud:nõ ꝙ
maledictum sit aĩa quæ sensu caret: sed id dr̃ manu
factum/& assidet in sensibili simulacro: eodem uo/
catum noĩe/ꝙ uocatur id ꝙ per manus factum est.
Sicut & nunc terra appellatur is angelus q præposi/
tus est terræ:nec hoc tñ accipias i terra: & aquæ an/
gelus/eius uocabulo nuncupat̃. Iuxta illud ꝙ in alio
loco dr̃. Viderunt te aquæ & timuerunt: & turbati.

sunt abyssi. Multitudo sonitus aquaꝝ: uocem dede/
runt nubes: etenim sagittæ tuæ transierũt. Dereliqui
domum meam: dimisi hæreditatem meam: dedi di/
lectam aīam meã in manu inimicoꝝ eius. Vide eum
qui in forma dei consistebat in cœlis. Vide domum
eius/thronus: excelsas quasq; uirtutes. Si aũt uis ali/
quid sublimius intelligere/propter hoc ꝙ ait. Ego in
patre: & pr̃ in me est. Vide domum eius pr̃em deuз.
Reliquit pr̃em suum/ & mr̃em suam cœlestem Hie/
rusalem: uenitq; in hũc terrenũ locum: & ait. Reliqui
domum meam: dimisi hæreditatem meam. Illa hæ/
reditas eius possessionis angelicæ: & scãꝝ ordo uir/
tutum. Dedi dilectam aīam meam in manibus inimi
coꝝ meoꝝ. Tradidit aīam suam in manu inimicoꝝ
suoꝝ: in manus iudæoꝝ interficientium eum: in ma
nus principum cõgregatoꝝ aduersum se: in manus
regum: q̄ñ astiterunt reges terræ: & principes conue/
nerunt in unum: aduersus dñm: & aduersum chri/
stum eius. Facta est hæreditas mea mihi: sicut Leo in
sylua. Itaq; sup terram erat hæreditas eius: quam sibi
elegerat in possessione: quæ pars eius fuerat: efferata
est aduersus eum: & facta est hæreditas eius: idest iu/
dæi: quasi Leo in sylua. Nec mirãdũ est si tunc tru/
ci belluæ cõparata sit. Vsq; ad præsentem diem Leo/
nes in sylua sunt: anathematizantes dñm Iesum: &
blasphemantes illum: & insidiantes credẽtibus no/
mini eius. Facta est hæreditas mea mihi/sicut Leo in
sylua. Dedit super me uocem suam: ideo odiui eam.
Nunqd spelũca est Hyænæ hæreditas mea mihi. De
sua hæreditate prænunciat: ꝙ spelunca Hiænæ futu
ra sit: bestiæ rapidæ & ferocis mortuoꝝ cadaueribꝰ
uiuentis: quæ semper sepulchris/ & ossibus incubat.
Nunquid spelunca Hiænæ hæreditas mea mihi? aut
spelũca in circuitu eius? Impo uobis angeli: ut eatis/
& cõgregetis bestias: & tradatis eos ad dilacerãdos.
Ite/cõgregate oẽs bestias agri: ueniãt/ & mãducẽt ea.
Venerũt bestiæ agri: deuorant populũ iudæoꝝ. Vide
exesa corda oīum a fortitudinibus contrariis: & illis
deus nõ pepcit: sed ait. Ite/cõgregate bestias: quanto
magis nobis nõ parcet: si nõ feceritis legem eius? Si
sermonẽ euãgelii neglexerimus: rursum dicit. Ite cõ/
gregate bestias & tradite eam. Sed nos cõfidamus in
dño: & in oratione dicamus. Ne tradas bestiis aīam
cõfitẽtẽ tibi. Agamus pniam sup peccatis nr̃is. Cõ/
fiteamur delicta q̃ fecimus: & bestiis non trademur:
q̃n potius angeli uenient: q uos in sinu suo gestãtes:
de terrenis locis ad cœlestia transferant: & de pñti sæ/
culo in ppetuã collocẽt æternitatem. In christo Iesu:
cui est gloria/ & imperium in sæcula sæculoꝝ. Amen.

¶ De eo quod scriptum est. Omnis uter implebi/
tur uino. Homilia nona.

q VOD A deo propheta iubetur ut di
cat: debet dignum esse impio dei. Sed
nõ uidetur dignum si maneamus in
littera & nihil altius reqramus. Intñ
ut si quis rudis auditor extiterit: dicat
ineptum eẽ scripturis aurem accõmodare: & ea co/

gnoscere quæ in his lectitantur. Hoc aũt dicit aīalis.
Animalis quippe hõ non recipit ea quæ sunt spiri/
tus dei: stultitia eni ei est. Considerenus ergo dei ser
monem/quid iubeat: & dicet ad populum sermo/
nem istum. Hæc dicit dominus deus israel. Quid di
cit dominus deus Israel? Dignum sit quæso domi/
no deo israel. Omnis uter implebitur uino: eritq; si
dixerint ad te: Nunquid cognoscẽtes/non cogno/
scimus: quia omnis uter implebitur uino? Et rñden/
tes/si tñ litteram sequuntur/ & dicunt/nosse se: qa oĩs
uter implebitur uino. Non enim necessario sequitur ut
omnis uter ipleatur uino. Sunt utres deo pleni: sunt
alii aqua: licet liquẽtis naturæ materia: aut certe non
pleni. Dñs aũt dicit. Oẽm utrem implẽdum uino.
Et populus rñdit. Nunqd cognoscẽtes non cogno/
scimus: quia oĩs uter implebitur uino? Quæ qdem
iuxta pauptatem ingenii mei sic poterũt interpreta/
ri. Si prius uini differẽtias perspexerimus: ut tunc cõ/
sequenter tractemus uerum esse quod dcm̃ est. Quia
oĩs uter implebitur uino. Si enim quis bonus est (ut
ita loquar) uter efficitur: & uter implebitur uino bo/
nitatis suæ. Si aũt malus/iuxta hoc ꝙ malus est: ma/
lo uino implebitur. Quomõ ergo possumus de scri/
pturis accipere differentias uini? Sup malo uino ista
conscripta sunt. De uinea sodomoꝝ/ de Gomorra/
uuæ eoꝝ/uuæ fellis: & botrus amaritudinis eis est.
Venenum draconũ uinum eoꝝ: & uinus aspidũ insa
nabile. De bono aũt hæc dicũtur. Calix tuus inebriãs
q̃ præclarus. Et sapientia cõuocat ad creatorem suum
dicens. Venite mãducate panes meos: & bibite uinũ
ꝙ miscui uobis. Est ergo uinũ de sodomis: & est ui/
num ꝙ sapiẽtia miscuit. Rursumq; uinea facta est di/
lecto: in cornu: in loco uberi plantata deo: quæ uo/
catur uinea sorech: electa qdem & īter oẽs, uineas mi/
rabilis. Est aũt & alia uinea ægyptioꝝ: quam percus/
tit deus. Scdm id quod scriptũ est. Percussit in gran/
dine uineas: & ficos eoꝝ in gelu. Considerenus er/
go oẽs hoĩes figuraliter capaces esse uini. Nec aliud
eis possumus nomen imponere q capaces uini sunt:
q̃ utrem eos dicere. Quia nequã homo plenus sit ui/
no: de uinea sodomoꝝ/ & ægyptioꝝ: plenus sit ui/
no inimicoꝝ israel. Scũs uero & is qui in uirtutibus
pficit: plenus sit uino de uinea sorech. Vinũ de quo
scriptũ est. Calix tuus inebrians q̃ præclarus est. Vinũ
ꝙ miscuit sapiẽtia. Et hæc quidẽ intellecta mihi sint
sm̃ nequitiam/atq; uirtutẽ agnoscamus. Quomo/
do aũt oĩs uter implebitur uino? Si ã t neqtia sine uir
tutibꝰ sit iplentur utres: cõsequens est ut suppliciis i/
pleantur ob nequitiam: benedictionibus ob uirtutẽ.
Exhibeant sacræ litteræ testimonium quo pacto tor/
menta/seu repromissiones uinũ nuncupetur. Accipe
calicẽ uini meri istius: & potabis oẽs gẽtes ad quas
ego te mitto. Hieremias aũt hæc loquitur: super qdꝰ
infert. Et bibent/ & uoment: & insanient/ & cadent.
Igitur supplicia in præsenti loco uinũ meracum nũ/
cupauit: ꝙ q bibũt meracũ uinũ meracis cruciatibus
sunt digni. Alii aũt bibũt supplicia nõ penitus mera/
ca: sed

ea: sed ex parte aliqua tēperata. Calix enim in manu
domini uini meri plenus mixto: & inclinauit ex hoc
in illud: Verūtñ fex ei⁹ nō est exinanita: bibēt oēs pec/
catores terræ. Si uis & bñdictionis calicem perspice/
re quē bibent iusti: licet sufficiat sapientiæ testimoniū
in quo ait. Bibite uinum quod miscui uobis. Tñ ui/
deo saluatorē ascendentem die paschæ grande coe/
naculum stratū atq; mūdatum: & agentem diem fe/
stum cum discipulis suis. Illoq; eis calice propinante
de quo in euangelio scriptū est: nō q̄ miscuerit eum:
& ita tradiderit. Iesus enim lætificans discipulos me/
racum eis poculū propinat: & dicit. Accipite: & bibi/
te: hic est sanguis meus: qui pro uobis effundetur in
remissionē peccatoꝝ. Hoc facite quotienscūq; bibi/
tis: in meam cōmemorationē. Et Amen dico uobis:
non bibā illud āmodo: donec bibā illud uobiscum
nouū in regno dei. Vides calicē noui testamenti. Vi/
des calicē suppliciorꝝ (quem supra exposuimus) ui/
ni meri plenū. Est & alius calix qui pro cōpensatione
bonorꝝ actuum: seu malorꝝ tibi miscetur & traditur.
Intellige enim eos qui penitus a pietate discedunt: &
ex omni parte religionē aduersantur: in tm̄ ut fortui/
to/& pecudū more uiuant: bibentes calicē uini meri
quē de Hieremiæ libro ptulimus. Eos uero qui non
penitus recesserunt: sed cū sint peccatores/& indigni
iudicentur calicē noui testamenti: & faciunt sæpe bo
na opera: sæpe cōtraria: bibentes calicē mero mixtū.
Inclinauit enim deus ex hoc in illud. Quid est q̄ ait.
Ex hoc in illud? Duo pocula uideo. Inclinauit enim
ex hoc in illud: uerūtñ fex ipsius nō est exinanita. Ani
maduerte calicem bonorꝝ operum in una manū dñi:
sin autē pateris aliquid me audacius dicere. Sit in dex
tera manu eius calix uirtutū: sit in sinistra calix uitio/
rum. Cū igitur cœperis ꝓpter peccata torqueri: q̄a &
bona opa fecisti: calix in manu dñi est uini meri plen⁹
mixto. Et inclinauit ex hoc in illud: idest de eo q erat
in dextera: in illū qui in sinistra cōtinebantur. Neq;
enim potest bonorꝝ tm̄ calicē bibere: quasi bona tan
tūmodo feceris: neq; rursum peccatorꝝ: quia & bo/
na quippe aliqñ gessisti. Idcirco inclinauit ex hoc in
illud: ut iuxta cōpensationem operum tuorꝝ misceа/
tur tibi suppliciū aquatius: seu meracius: & sm̄ me/
rita tua aut obtūdat iræ diuinæ aculeus aut exacua/
tur. Si uero bonus fueris: & dei mandata seruaueris:
attende quid dicā. Calicem salutaris accipiam: & no/
men dñi inuocabo. Oīs igitur uter: siue bonus: siue
malus īplebitur uino qualitatis suæ. Nec oleū mitti/
tur in eum: aliud ue qd linquens: nisi sodomorꝝ/aut
Gomorrh. Deinde docet itenim ut litterā sequamur: pro/
pter eos qui peccauerūt in Hierusalem/& in Iudæa:
illo enim tpe illic morabātur. Quali uino istiusmo/
di utres implēdi sunt? Sequitur enim si dixerunt ad
te. Nunqd cognoscētes non cognoscimus: quia oīs
uter implebitur uino? Et dices ad eos. Hæc dicit dñs.
Ecce ego ipleo omnes inhabitātes terram istā: & re/
ges qui sedent super domū Dauid: & super sedem
eius. Nulli parcet/qui puniturus est peccatores. Non

quia prophetas: nō quia sacerdos quis uocatus est: a
suppliciis liberabitur. Hæc aūt de illis cōmemorant.
Ait Apostolus. Scripta sunt propter nos: in quos fi/
nes sæculorꝝ decurrerūt. Siquis ergo & in his sacer/
dotibus: in nobis dico presbyteris: siue in his q cir/
cumstant populum leuitis: idest diaconibus/peccaue
rit: sustinebit supplicium: q̄ nunc per prophetā deus
cōminatur. Sicut ecōtrario quædam sunt sacerdota
les bñdictiones: de quibus deo tribuente/post istius
loci expositionem: cū ad numerorꝝ librum uentum
fuerit: disputabimus. Ibi qppe de sacerdotibus quæ/
dam scripta sunt Et sacerdotes igitur/& prophetas/
in Iudæam/& oēs inhabitantes Hierusalem: testatur
deus uino inebriandos/& dispergēdos/uirum a fra/
tre suo: & patres a filiis. Quæ quidem (ut mihi ui/
detur) sic sunt intelligenda. Iustos congregat deus:
peccatores separat. Deniq; iccirco q̄diu non sunt cō/
moti ab oriente hoies: nō sunt dissipati. Quādo aūt
moti sunt ab oriēte? Et ait homo ad proximū suum.
Venite ædificemus ciuitatē & turrim: cuius sit caput
usq; ad coelū. Deus locutus est dicens. Venite descen
damus & cōfundamus ibi linguas eorꝝ. Et post pu/
sillū infert. Et dispersit illos deus inde a facie oīs ter/
ræ. Populus quoq; Israel antequā peccaret: in iudæa
erat: post peccata in uniuersum orbem dispersus est.
Tale mihi quiddam & de bonis oībus intellige. Est
quædam ecclesia primitiuorꝝ/eorꝝ scilicet/qui con/
scripti sunt in coelestibus: ubi mons syon: & ciuitas
uiuētis dei Hierusalē coelestis: beati qui illuc congre/
gabuntur. Peccatores aūt diuidentur ab inuicē: ut &
in hoc excruciatione pariter torqueātur. Scio quos/
dam reges: eos qui imperio suo insidiati sunt: ad de/
sertas insulas deportare solitos: pro magnis suppli/
ciis hoc iubere/ne in imo loco exilii penuriam susti/
neant: in aliam orbis partē uxor: in aliam liberi exter/
minātur: ut ne in calamitatibus quidē suis perfruan/
tur solatio: aut mater filiorꝝ/aut patres fratrum. Simi
li modo & peccator per quādam dispensationē dei:
maiora solicitudinis tormēta patitur si solus in exi/
lium relegetur/ut emendatus in statum pristinū re/
deat. Et sicut tu propinquos/uel liberos tuos nō for
tuita/nec irrationabili choerces ira: sed per uerbera re/
ducere quæris ab errore/in quē incubuerat/sic deus
eos qui non potuerīt sermone conuerti: doloribus
& tormētis ad id retrahit q̄ fuerunt: sm̄ scripturam
dicentem. Per oēm dolorem/& flagellum emenda/
bis Hierusalē. Vt igitur crescat dolor poenæ corripiē/
tium: qui corripiuntur ab inuicē separantur. Quodā/
modo leuius fit supplicium: si plures in eodē loco
constituti: ut suis consolentur se alloquiis. Si autem
necesse est: alia quoq; ratione diuersiones malorꝝ in/
troducere: & hanc exhibebimus. Mali cū simul fue/
rint: ea quæ mala sunt cogitant: & in pristina nequi/
tia perseuerātes: augent peccata peccatis. Sicut econ/
trario boni cum simul fuerint de honestis rebus ser/
mocinātur. Dissoluitur ergo & ad nihilum deducit:
neq; cogitatio cum nō habuerit allocutionem alte/

rius nequioris. Iccirco per dispensationem dei pro/
uidetur pessimos a pessimis separari. Iustum quoq;
& cõmodum ut a pristinis scelenbus/ipsa solitudine
& penuria cõsortii aliquando desistant. Hæc de eo
quod scriptũ est. Et dispergam illos: uirum & fratrẽ
eius: & patres eorꝫ: & filios eorum / in idipsum dicit
dñs. Non requiram/& nõ parcam: & nõ miserebor
ab interitu eorꝫ. His & istiusmodi sermonibus hæ/
retici assurgunt dicẽtes. Vides ne qualis sit creator ꝓ/
phetarum: & legis deus qui loquatur? Non parcam
& nõ miserebor ab interitu eorꝫ. Quomodo potest
iste bonus esse? Accipiam ergo exẽplum iudicis bo/
ni: pro utilitate cõmuni quibusdam non miserentis.
Vt prospicere possimus: quomõ multis parcens: uni
non parcat deus. Accipiam & medici: ostẽdens eum
uni membro non parcere: ut membris oĩbus parcat.
Verbi gratia dictum sit. Habeat iudex prouidere pro/
positam quietem ciuitati: & pacem genti cui præsi/
det. Huic si offeratur homicida: honesta forma: ætate
satis integra: ex alio latere mater eius sparsis crinibus
deprecetur: ut senectutis suæ misereatur: ex alio uxor
ne uirum suũ interficiat lachrymabili uoce deploret:
circũstent & paruuli liberi cito orbi futuri. Quid fa/
ciat iudex. Miserebitur latronis? an non quod in cõ/
mune expedit ciuitati? Si misertus fuerit: reuertet ho/
micida ad pristinum scelus. Sin uero in iudiciaria se/
ueritate permãserit: unus homo interibit: & uniuerso
populo prouidebitur. Sic deus si pepercerit peccato/
ri: & miserans eius: noluerit eum punire pro scelere:
quis non accipiet licentiam: quis malorꝫ: qui nunc
saltim ꝓpter supplicia terentur: non inuadet tẽpus:
ut expleat quæcũq; uoluit: & præceps feratur in ui/
tia? Hæc autẽ sæpe in ecclesia accidentia possumus
cõsyderare. Peccauit quispiam / & post peccatum po
stulat cõmunionem: si ei conceditur q̃ rogat: incõ/
modum omni uenia procedit: & laxatis frenis scele/
ribus panditur uia: si uero cum rationabili delibera/
tione nõ ut misericors: nec rursum ut crudelis iudex:
sed & quasi uni prouidens: & de oĩum salute pertra/
ctans: consyderauerit populi dãnum in unius uenia:
haud dubium est quid faciat: eiicit unum de ecclesia:
ut multos saluet incolumes. Age nunc & consydera
medicum si cessauerit a sectione eius uulneris q̃ se/
candum est: si non usserit id quod indiget cauterio:
uidelicet propter dolores qui ex talibus remediis cõ/
sequuntur: quomodo crescat infirmitas: & in dete/
rius ueternus exuberet. Si uero (ut ita dicam) teme/
rarius ad uulnus sector accesserit / & inusserit plagã:
curat eum qui secatur/& uirum quia paululum seue/
ritatis assumpsit: licet uisus fuerit ægrotanti ad horã
non misereri. Ita & deus non unum hoiem/sed uni/
uersum curat orbem: cœlestia atq; terrena: & omnia
ubiq; dispensat: & cum hoc prouideat quid uni cõ/
modum sit: multo magis prouidet quid toto mun/
do conducat: & hoibus uniuersis: ꝓuidet quidem/
& ea quæ uni expediũt. Verum ne illius utilitas om/
nium damno sit: iccirco & ignis æternus præpara/
tus est: & geẽna/ & tenebræ exteriores: quæ oĩa non
tam ob eum qui puniendus est/q̃ propter oẽs homi
nes constituta sunt. Si aũt uis huius rei testem accipe/
re scripturam: q̃ in aliorꝫ eruditionem: licet iam de/
sperabiles sint peccatores: & ad curationem penitus
alieni torqueãtur. Audi Salomonem in prouerbiis
dicentem. Pestilente flagellato: imprudens calidior
erit. Non eum qui flagellatur/dixit calidiorem futu/
rum & sapientiorem propter castigationem suã: sed
insipientem astutia in prudentiam: conuerti propter
supplicia pestilentis. Hoc quippe ex ipso noie calidi/
tatis significatur: & conuerti eum a caliditate / dum
alios cernit: propterea q̃bus ipse obnoxius est pec/
cato cruciari. Igitur prodest nobis (si tñ digni sumus
salute) ut alii in utilitatem nostram torqueantur. Et
sicut utile fuit peccatum Israel in salutem gẽtium: sic
utilis est quorũdam pœna/aliorꝫ saluti. Et ideo bo/
nus/ & clemẽs deus/nõ parcam (inquit) & nõ mi/
serebor ab interitu eorꝫ. Circũscribit autem hoc capi/
tulo. Videamus quid subsequens scriptura doceat.
Audite/ & auribus percipite: & nolite extolli: q̃m do
minus locutus est. Date dño deo uro gloriã: priusq̃
obscuret: & priusq̃ offendãt pedes uestri super mon/
tes tenebrosos: & sustinebitis in lumẽ: & illic umbra
mortis: & ponẽtur in tenebras si nõ audieritis. Oc/
culte plorauit aĩa uestra a facie contumeliæ: & dedu/
cent oculi uestri lachrymas: quia cõtritus est grex do/
mini. Eosdem uult audire: & auribus percipere: non
cõtemptu/neq; auditione solũmodo / neq; aurium
perceptione: propter quod ait. Audite/ & auribus ꝑ/
cipite: & (q̃ his maius est) nolite extolli: & reliq̃ quæ
sequũtur. Quid est igitur audire: & quid auribus ꝑ/
cipere/ex ipsis sermonibus consyderemus. Auribus
percipere est (ut mihi quidem uidetur) auribus ea
quæ dicuntur audire. Quod autẽ præcedit/ Audite:
si ad distinctionem eius præcepti dĩ: ut postea infert.
Auribus percipite: hoc imperat ut in mentem/ & sen
sum ea quæ dicuntur excipiant. Neq; uero hoc solũ
loco: sed in omni scriptura sunt quædam facilia &
prompta ad intelligendum: statimq; ut lecta fuerint:
utilitatem legẽtibus tribuunt. Sunt alia sacratiora &
ineffabilia: & (ut ita dicam) quibusdam obscuritati/
bus inuoluta. De his igitur quæ latent/ & expositio/
ne indigent: arbitror non dictum esse audite. De his
autem quæ sine scrupulo iterpretantis: auditori cõ/
modata sunt: auribus percipite. Percurramus uniuer
sas scripturas: & probati nũmularii effecti dicamus.
Hoc audire debemus: hoc auribus ꝑcipere. Deinde
cum audierimus: & perceperimus auribus quæ di/
cuntur: non eleuemur. Oĩs quippe qui se humiliat/
exaltabitur: & saluator noster dicit. Discite a me quia
mitis sum/ & humilis corde: & inuenietis requiem ani/
mabus uestris: docet ne extollamur. Nam cum mul/
tis uitiis genus uexetur humanum: hoc peccato uel
maxime præmit: quia non unus est sup̃biæ modus.
Alius irrationabili & stultorꝫ more/in his effertur:
quæ magis pudore digna sunt: aut certe modũ ela/
tionis excedit.

tionis excedit. Alius quasi uerisimilitudinem seductus: sup his eleuat, quæ sibi digna gloria putat: cum & in talibus piculosum sit gloriari. Exemplum assumam q fiat manifestius. Sunt qdam in eo se iactantes: qa filii ducum sunt: & nobili familia nati. Istiusmodi hoies ne umbram qdem, & imaginem elationis suæ possunt ondere. Sunt alii qui ideo subleuantur: quia ptãtem hñt occidendi hoies: & ut ipsi putant ea fulti sunt dignitate: ut quoq; uelint capita secent: hoq; gloria in confusione sua est. Aliis super diuitiis sibi applaudẽtnon ueris: sed his diuitiis quæ deorsum sunt. Alii supbiunt sup domos splẽdidas: super possessionibus multis: in qbus uniuersis non est penitus gloriandum. Quod autem uerisimile & dignum indicatur (ut qdam putant) gloria: Illud est cum aliquis ob sapiam suam eleuatur: aut cõscius sibi est: quia decem iam annis res uenereas non tetigerit, siue ab infantia inter castos pmanserit. Rursumq; alius erigitur: qa uincula pro christo portauerit. Recta quidem uidẽtur hæc oia: & subiicientia quadam psuasione ad gloriãdum. Sed ne in his qdem (si tamen sequimur ueritatem) rationabiliter quis effertur: quia & in rebus bonis gloria non est sine discrimine. Paulus habuit materiam elationis: hñs in se uisiones reuelationes, signa, uirtutes, propter labores quos christi causa ppessus est: propter ecclesias quas constituit: contẽdens ubi christus non erat nominatus: ibi iacere fundamentum. Hæc oia materiæ erant gloriationum. Et sic expedit dicere: uerisimiles causæ quæ honestam subiicerẽt iactationem: sed qa non in talibus quidem subleuari sine periculo est: benignus, & prouidẽs pater: qũo ei largitus est passiones & gratias differẽtes: sic ad tuitionem donoq; suoq;: tradidit ei angelum satanæ, ut eum collaphizaret, ne extolleretur. Et propter hoc ter dñm rogauit: scilicet ab eo ut discederet angelus satanæ: qui iuxta dispensationem ei appositus erat. Sed rñdit ei dñs. Dignus qppe erat rñsione dñi Paulus. Et dixit ad eum. Sufficit tibi gratia mea. Virtus enim in ifirmitate pficitur. Super nullo igitur gloriãdum est: sequitur qppe ruina iactantiæ: dicente scriptura. Ante contritionem eleuatur cor uiri: & ante gloriam humiliabitur. Et hæc quidem dicta sint de eo q ait. Audite, & auribus percipite: & nolite extolli: qm̃ dñs locutus est. Videamus autem & cætera. Date domio deo uestro gloriam: priusq̃ obscuret: & priusq̃ offendant pedes uestri super montes tenebrosos: & sustinebitis in lumine eum, qui daturus est gloriam dei. Vult dare in lumine: quasi iam non possit dei gratia prædicari: cum tenebræ ortæ fuerint: quãdo tenebrescit: & qñ non sunt tenebræ. Operamini donec lumen in uobis est. Si habes in te dicẽtem. Ego sum lumen mundi. Quãdiu tibi ista lux oritur: clarifica deum: sciens quia futuræ sunt tenebræ: nec tibi expedit ut eas operiaris: sed anteq̃ fiant, da gloriam deo. Forsitan intelligimus psens capitulum: si de euãgelio sumpserimus exemplum: q ita contexitur. Operamini donec dies est. Veniet nox quando nullus poterit operari. Diem ibi: sæculum istud nũcupatur: & necessaria apposui ibi. Scio quippe in aliis locis dissonantia præsentibus ex diei uocabulo significari. Diem itaq; nuncupauit sæculum istud: tenebras uero, & noctem: consumationem mundi: propter supplicia quæ futura sunt. Vt quid enim uobis desyderare diem domini? Et ista est tenebræ & non lux. Amos (inquit) propheta si consyderes post cõsumationem mundi, lugubre illud q passurum est uniuersum pene hoium genus pro his quæ peccauit. Videbis quomõ tenebræ occupaturæ sint omnia: & nullus possit in illo tempore glorificare deum. Siqdem & iustis in Hesaia iubetur. Vade populus meus intra in promptuaria tua: claude hostium tuum: abscondere pusillum aliquantulum: donec ira domini trãseat. Simul autẽ & in his qui potest, obseruet: quia dixerit pusillum aliquantulum. Pusillum quippe hoc aliquãtulum: quantulum pusillum est: & non est pusillum hominibus. Debemus ĩspicere quomodo singulis aut parum sit aliquid, aut magnum: ad q pbãdum etiam exemplo utatur. Vnicuiq; animalium pro natura, & motu corporis sui: aut paruus ẽ cibus, aut magnus: & q alii pusillum est: æque idipm alii multum est. Quid de animalibus loquor? In ipso quoq; homine rerum differentiæ sunt. Quod uiro parum est: hoc infanti superfluit. Atq; in hunc modum omne tempus uitæ humanæ: etiam si centenariam excedat ætatem: ad comparationem æternitatis breue est. Vnde pusillum dei, nobis multum est: & uicissim uniuersa sæcula ad deum relata: breuissima sunt. Si ergo dicitur. Vade populus meus: intra in promptuaria tua. Claude hostium: absconde te pusillum aliquantulum. Aliquantulum pusillum illud, non ad eius naturam refertur, qui in te promptuaria sua iubetur intrare: sed ad eius qui iubet: cui pusillum est hoc omne q grande est. Si enim donec pertranseat ira dei, oportet quosdam itrare in promptuaria sua. Sunt autem alii quibus non sunt dimittenda peccata: non solum in præsenti sæculo: sed etiam in futuro: manifestum est pusillum ad ea referẽdum, quæ diximus. Date itaq; dño deo uestro gloriam. Quomodo damus dño deo nostro gloriam? Nõ uerbis, & uocibus, glorificandus est dñs. Glorifica eum in castitate, & iustitia, & bñficentia. Glorifica eum in fortitudie, patiẽtia, pietate, sapia: cæterisq; uirtutibus. Sic aũt, sic glorificãdus est deus. Si cõtraria intuleros nolo me arbitremini blasphemare: exhibebo quippe scripturam sensus mei testem: qũo castus glorificet: luxuriosus inhonoret deum: speciem enim eius quasi Nabucdonosor destruit, atq; corrũpit. Et sm Apostolum p puaricationem deum inhonorat. Igit glorificat deum iustus: cõtumeliis afficiat quicunq; peccator est. Nam & illud q quidam dubitat, an sit prouidentia dei: nulla malitia ob causam, nisi ob uitia nascitur: aufer ea: abstulisti pariter & causas prouidentiæ destruendæ. Rursum enim ac deorsum

qui aduersum prouidētiam disputant:hæc dicūtur.
Quare tanti adulteri/quare tanti molles:q̄re tanti sa/
crilegi:quare tanti irreligiosi sunt? atq; ita contume/
lias in ꝓuidentiam diuinam/& offensas in deum:&
criminationes in creatorem peccatores generant.Ex
qbus liq̄do apparet:alios dare gloriā deo:alios con/
uitium facere:dum passionibus & uitiis seruiūt.Da/
te gloriam dn̄o deo u̅ro:anteq̄ tenebrescat : & anteq̄
offendant pedes u̅ri in montes tenebrosos . Sūt alii
montes tenebrosi/alii lucētes.uerūtn̄ q̄a utriq; mon/
tes sunt:magni mōtes lucentes:sunt angeli dei:& ꝓ/
phetæ/ut Moyses famulus eius:& apostoli christi Ie
su:de qbus in psalmis arbitror dici. Fundamēta eius
in mōtibus sanctis. Montes aūt tenebrosi sunt:q eri/
guntur aduersum sciam dei. Zabulus mons tenebro
sus est:& principes sæculi huius:q destruūtur:mōtes
sunt tenebrosi. Dæmonium lunatici:mōs erat:& te/
nebrosus mōs erat:de quo ait saluator. Dicetis mōti
huic:de lunatico q̄ppe dæmonioso sibi quæstio ici/
derat:& dicētibus discipulis : non potuimus eiicere
illud. Rn̄dit saluator. Si habueritis fidē ut granum
sinapis:dixeritis mōti isti/de quo quæsistis : de quo
proposuistis:dicetis monti huic:transmigra hinc:&
trāsmigra/idest ab hoie ad locum definitū sibi . Qui
ergo offendēdum:nō offendunt sup montes lucen/
tes:sed sup mōtes tenebrosos:si fuerint cum zabulo/
& angelis eius mōtibus tenebrosis . Et sustinebis in
lumen. Pōt q̄dem huic q̄ dr̄. Date dn̄o deo u̅ro glo
riam. Hoc quo infert:& sustinebis in lumē? Si dede/
ritis dn̄o deo u̅ro gloriam:anteq̄ contenebrescat : &
anteq̄ offendāt pedes uestri super mōtes tenebrosos
haud dubium q̄n etiam si cōtenebrescat : sustineatis
& lumen uos suscipiat. Alius uero dicat. Nescio pri/
mum recte/an ꝑperam:q̄a & hi qui offendunt super
montes tenebrosos:expectantes aliq̄n misericordiæ
lumē:hoc enim uidetur offendere. Et sustinebitis in
lumen. Si aūt q̄s uenerit ad montes tenebrosos:uide
q̄d ibi iueniat:& illic umbram mortis. Vbi tenebrosi
montes:ibi umbra mortis ex ipsis mōtibus procrea
ta. Exponentur in tenebris:& nisi audieritis occulte:
plorauit aīa uestra a facie cōtumeliæ. De his qui au/
diunt:q̄dam occulte audiunt:q̄dam uero cum au/
diunt:non occulte audiūt. Quid est itaq; occulte au/
dire? Nempe illud. Sed loq̄mur sapiam dei in myste
rio abscōsam:quam ꝑdestinauit deus ante sæcula in
gloriam n̄ram . Et rursum alibi dr̄. Quia plura ope/
rum dei sint in absconsis. Si audio legem:aut occul/
te audio:aut non occulte. Iudæus q̄a legem non au
dit occulte:in manifesto circūciditur:nesciens eum q
in imanifesto circūcidatur iudæum nō eē:Neq; eam
quæ palam est i carne circūcisionem . Qui aūt audi/
tor est circūcisionis occultæ/in occulto, circūciditur:
qui audit legem occulte de mysteriis paschæ:oue ue/
scitur christo:pascha quippe u̅rm imolatus est chri/
stus:& sciens carnem uerbi dei/uere cibum eē:uescit
ea. Occulte q̄ppe de pascha audiuit . At uero misera/
bilis iudæus/iccirco dn̄m Iesum interfecit:& usq; in
præsentem diem reus est mortis eius:q̄a nō audit oc/
culte legem/& ꝓphetas. Si q̄n legis de azimis potes
audire occulte:potes audire manifeste. Quicunq; de
uobis ꝓpe est pascha & azima celebrauit:azima:idest
hæc corꝑalia. Non audiuit mādatum dicēs. Nisi au
dieritis occulte:plorauit aīa u̅ra. Et de sabbato quæ/
dam mulierculæ nō audiētes ꝓphetam:non audiūt
occulte/sed palam dic sabbato lauātes : & reuertētes
ad egena/& ifirma elemēta:quasi necdum descēde/
rit christus : & nos baptismo suo lauerit a legalibus:
intus in euangelicam ꝑfectionem . Iccirco diligētius
anēdamus:si q̄n legem legimus/& ꝓphetas:ne ince/
damus maledictionem quæ nūc dr̄ . Nisi audieritis
occulte:plorauit aīa u̅ra/a facie cōtumeliæ: quæcūq;
ieiunium iudæoꝝ:quasi ignorātis redēptiōis diem
post aduētum Iesu christi obseruatis:non auditis de
redēptione occulte : sed tn̄ modō palam . Absconsa est
quippe ꝓpitiatiōis auditio:scire quō posuerit Iesum
deus ꝓpitiationem pro peccatis n̄ris. Et q̄a ipse sit ꝓ/
pitiatio pro delictis nō solum n̄ris:uerūetiam totius
mundi:parabolæ quoq; cum legunt̄ in euāgelio:&
est auditor extraneus:non pōt eas occulte audire. Si
uero auditor fuerit Apostolus:& unus eoꝝ q ingre
diuntur in domum, Iesu:accedit ad eum/interrogat
de obscuritate parabolæ:& interꝑtationis eius : fitq;
auditor intelligens euangelium . Audi eos occulte:
ut non ploret aīa eius. Eoꝝ quippe qui occulte non
audiūt:plorauit aīa. Quam admirāde non ait plora/
bitis/nisi occulte audieritis. Verum plorauit aīa u̅ra.
Est quippe solius aīæ fletus:& fortuitam iste sit de
quo saluator dicit. Ibi erit fletus/& stridor dentium.
Illa quoq; cōminatio/quæ; dētibus luctum/lachry/
masq; denunciat. De hoc fletu est quem cōmemorat
propheta nunc dicēs. Nisi audieritis occulte : plora/
uit aīa uestra a facie contumeliæ. Cum enim fueritis
passi cōtumeliam:tūc plorabitis:& deducēt oculi ue
stri lachrymas:quia contritus est grex dn̄i. Si cōsyde/
remus statum quō sit Iudæoꝝ:& cōparemus illum
antiquæ foelicitati:uidebimus quo pacto contritus
sit grex dn̄i . Fuit quippe aliq̄n hic grex dn̄i : & quia
indignos se iudicauerunt salute:conuersus est sermo
dn̄i ad gētes. Si ergō grex ille contritus est:nos olea/
ster qui cōtra naturam inserti sumus in bonam oli/
uam patriarchaꝝ:nōne plus debemus uereri : ne &
iste grex dn̄i cōteratur? Futurum quippe est ut aliq̄n
& iste grex conteratur. Iuxta illud q̄ a saluatore præ/
dictum est. Cum multiplicatæ fuerint iniq̄tates : tūc
refrigescit charitas multorum . De quibus enim hoc
dicitur:refrigescit charitas multorum ? nonne de his
qui nuncupatur christiani : de quibus hic sermo est
uerūtamen ueniens filius hominis : putas inueniet
fidem super terram:nonne de uobis ? Iccirco proui/
deamus attentius ut per singulos dies iste grex do/
mini melioretur :conualescat/integer perseueret : &
omni contritione ab animabus nostris recedente ef/
ficiamur in christi Iesu . Cui est gloria/& Imperium
in sæcula sæculorum. Amen.

¶De his

¶ De his quæ ad Hierusalem cum ingenti cōminatione dicuntur. Homilia. X.

Quis Parcet super te Hierusalem: aut quis cōtristabitur sup te? quis conuertetur rogare in pacem tibi? Auersata est a me dicit dñs. Retro ambulabis: & extēdam manū meam sup te: & disperdam te: & ultra nō sinam te: & dispergā te in dispersione. Dixi sine filiis effectus sum i egestas tenuit me: exēplum accipiam. Hostis quispiam ac pduellis contra impatorem huius terræ iudicatus est. Ab hoc ois misericordia aufertur: uidelicet ne dum dānato quis miseretur: incipiat offendere condēnantē. Sunt autē nōnulli qui adiiciunt ad seueritatē: ut ne cōtristetur qdem sup eo. Id magnope deuitātes: ne per mœrorem uultus imutent iudicio regis. Si intellexisti consydera pp peccata multa a deo condēnatū pctōrem. Et inde q̄uo innumerabilibus angelis humano generi præsidētibus: ne ab uno qdem misericordia dignus iudicet. Singuli quippe angelorū pspiciētes qa deus qui condēnauit: & creator est: qui cum aduersef: & talē esse pctūr ut misericors & clemens: q̄uo necessitatē passus sit sup eum: & iram dederit. Non pcunt i nō cōtristant: non miserētur: nō reuertētur ut rogent p pacem Hierusalē. Igitur quia ad priora scelera et hoc adiecit: ut crucifigeret dñm meū Iesum: & in tm̄ consurrexit scelus: ut de ea diceret ipse saluator. Hierusalē hierusalem quæ occidis pphetas: & lapidas eos missos ad te: quoties uolui cōgregare filios tuos: quasi gallina quæ cōgregat pullos suos sub alas suas: & noluisti? Ecce dimittitur uobis domus uſa deserta. Ideo dimissa est: & usq; ad psens tps destituta. Angeli qppe q semp auxiliabant ei: p quos ēt lex Moysi tradita est: dispoſita p angelos in manu mediatoris: deseruerunt eam: & dixerūt. Multis facinoribus oppressa est. Iesum interfecit: in dñm nrm misit manus. Quādiu minora peccauit: potuimus rogare p ea: potuimus obsecrare dñm: potuimus parcere ei. S up ista qs parcat? Si peccās peccauerit uir in uirū: orabūt pro eo. Si aūt in dñm peccauerit: quis exorabit pro eo? Grāde piaculum cōmisit Hierusalē. Grāde perpetrauit nephas. Ideo in cōmotione facta est. Et dr̄ ad eā. Quis parcet sup te Hierusalem: aut qs cōtristabitur sup te? Nos nō cōtristamur sup Hierusalē & calamitatibus eius: & ois populi illius. Illorū quippe delicto nobis salus facta est ad æmulādum eos. Et qa sic peccauit: ut uoce dñi diceret. Quis pcet sup te Hierusalē: & qs cōtristabitur sup te? Transcēdam aūt ad spūalem intellectum ab humilitate lr̄æ: uiam mihi pandēte dño: & uideā q̄uo unaqueq; aia digna pace dei: Hierusalē nuncupetur. Post disciplinā qppe diuinam factus es Hierusalē: q prius fueras Iebus. In historia refertur qa nomen loci istius fuerit Iebus: & postea cōmutato uocabulo nūcupata sit Hierusalem. Iebus autem hebræorū posteri tradunt interpretari conculcatam. Iebus ergo conculcata a fortitudinibus contrariis: aia nostra transmutata est: & facta est Hierusalem uisio pacis. Si itaq; post cōmutationem a Iebus in Hierusalem peccaueris: & sanguinē testamēti: sicut quidā & tu cōem existimaueris: dr̄ & de te. Quis parcet sup te Hierusalē: & quis cōtristabitur sup te? Quis.n. contristabitur si talis fueris: ut tradas Iesum? Vnusquisq; nostrū qn̄ peccat: maxime q; cū peccat ingentia: in Iesum peccat. Si autē recesserit a fide: hæc facit spūaliter christo: quæ corpaliter facit Hierusalem. Quāobrem quāto plus arbitramini deteriora mereri supplicia: cum q filium dei cōculcauerit: & sanguinē testamēti pollutū duxerit: in quo sctificatus: & spiritui grāe contumeliam fecerit: si cōculcasti Iesum filium dei: si fecisti cōuitium spiritui grāe: qs parcet sup te? qs cōtristabitur sup te? quis reuertet rogare ea quæ in pacem sunt tibi? Ipsum Iesum q rogabat pariter & præstabat ea quæ erant in pace prodidit aia peccatrix. Quis pōt ultra rogare? conuersus ad ea quæ sunt in pacem tibi? Sciens ergo qa impossibile eos q semel sunt illuminati gustauerunt ēt donum cœleste: & participes facti sunt spūs sancti: gustauerūt nihilominus bonū dei uirtutesq; sæculi uenturi: & plapsi sunt: renouari rursus ad pœnitētiam: iterū crucifigētes semetipsum filium dei & ostentui hñtes. Omni labore nitamur ne & de nobis dicatur. Quis parcet sup te Hierusalē: aut quis cōtristabitur sup te: aut quis reuertetur rogare ea quæ in pacem sunt tibi? Ad utrāq; autē interpretationem: hoc quod sequitur cōuenit. Tu auersata es a me dicit dñs. Retro ambulabis: qa auersasti filium dei: & p hoc ēt a deo patre recessisti. Retro ambulabis. Quid aūt necesse est manifesta replicare? Hierusalē quæ quōdam in Iudæa erat: a qua figuraliter uniuersi Iudæi itelligunt: qa auersata sit christū: ideo retro ambulat. Fuit qppe tps qn̄ nō ambulauerūt retro. Nūc uero ambulāt: & cōuersi sunt corde in ægyptū: ut retro ambulent. Quid aūt sit retro ambulare: siue extendi in priora: cōsydera iustus eorū quæ retro sunt obliuiscēs: i priora extēdit: pctōr posteriorū meminit: priora nō appetēs. Quia aūt posteriorū meminit: pūaricatur in legē Iesu dicētis. Ne cōuertat retrorsum tollere uestimētum suū: i nobœdiēs est dicto ei. Memētote uxoris Loth. Cōtēnit iperium saluatoris. Nemo mittēs sup aratrū manū i & respiciens retrorsum: aptus ē regno dei. In lege quoq; scriptū est. Reperimus angelū ad Loth egrediētē de sodomis: & dicentē. Ne respexeris retro: neq; steteris in tota regiōe: In mōte saluū te fac: ne forte cōprehēdaris. Habet & hoc intellectū dignū spūi dei. Ne (inqt) respexeris retro. i. ad priora extēdere. Dimisisti sodomā: ne reuertaris in sodoma. Dimisisti uitia atq; pctā: ne regrediaris ad ea. Ne steteris in tota regione: etiā si præcedens imperium custodieris in quo dr̄. Ne respexeris retro. Non tibi sufficiat ad salutem: nisi & subsequens obseruaueris. Nec steteris in tota regione. Nō enim expedit incipienti proficere: ut stet in regionibus sodomorū: etiam si sodomā trāscēdisti: & a satanæ regione discedens: incipis liber esse suppliciis: expedit ut salueris in montem. Ne respexeris retro: nec steteris

in tota regione. In monte saluum te fac. Ne forte cō/
prehendaris. Si uis a sodomorū ruina non compre/
hendi: ne cōuertaris retro: ne steteris in regione eorū:
nec in alia pgas loca: sed cum inde discesseris ascende
montem. In quo sola salus est: mōtem dūm Iesum.
Cui est gloria & imperium in sæcula sæculorū. Amē.
¶ De eo quod scriptum est. Heu mihi/ego mr̄ &c̄.
Homilia undecima.

m EDICI Corporū ægrotantibus as/
sistentes: & iuxta disciplinam artis suæ
uolentes curare eos qui in infirmitati/
bus constituti sunt: uident tristia: iniu
cunda ptractant: & in alienis calamita
tibus: mœrore proprio conficiuntur. Semper enim
conuersatio eorū in gemitu semper in curis est: nunq̄
cum lætis consortium habēt. Cum uulneratis / cum
his quorū carnes incōmodis uariis debilitantur: qui
febribus æstuant: qui dolore torquentur: iugi serui/
tio pseuerāt. Et si quis eorū uult implere medicinam/
non indignatur: nō obliuiscitur propositi artis suæ:
postq̄ cum his fuerit quos sermo præfatus est. Hæc
iccirco in proximo diximus: qa & prophetæ medici
sunt quodāmodo aīarū: & illuc semp ire iubebātur:
ubi languētes erant. Non enim necesse hn̄t sani me/
dicum: sed hi qui se male hn̄t. Quod autem a luxu/
riosis ægrotantibus medici patiuntur: hoc sustinēt
prophetæ ac magistri: ab his qui curari nolūt. Odio
quippe hn̄tur quasi precipientes aduersum desyde/
ria languentium: quasi prohibentes delitiis: & cibis
uariis uti eos qui cum sint infirmi: nolunt infirmo/
rum escis uesci. Fugiunt ergo inobœdiētes languen/
tes medicos: & maledictis / atq; iniuriis repellunt ea
quæ prorsus his faciunt: quæ faciat: qui si nimis &
hos cibus suis. Obliuiscuntur enim eos quasi inimi/
cos uenire: id tm̄modo desyderātes qūo dolores &
uictus parsimonia ex eorum dispositiōe nascantur.
Quomodo ferro corpora secent: & execrantur eos
quasi auctores tantorū cruciatuum: & non sanitatis/
quæ ex doloribus redditur. Populus igitur ægrota/
bat uariis lāguoribus: misit illis medicos prophetas
deus. Vnus ex medicis/ & Hieremias fuit: corripiens
peccatores: & conuertere uolens a uitiis ad uirtutes.
Illi uero cum deberent ea quæ dicebant audire: cō/
trario accusabant pphetam apud iudices similes sui.
Ex quo factum est: ut semp in calūniis / & in tristitiis
fuerit Hieremias eorū peruersitate. Qui quantum in
se fuit curati erant. Iuxta ppriam aūt incredulitatem:
adhuc ægrotabant. Istiusmodi aliquando loquitur:
& dicit. Non loquor: neq; nominabo nomen do/
mini. Et factum est ut ignis ardens in ossibus meis:
& dissolutus sum undiq;: & ferre non possum. Ali/
qn̄ autem uidens se semper maledictis / clamoribus/
iniuriis infectari: heu mihi (inquit) ego/mater ut qd
me genuisti uirum qui iudicer & discernar omni ter/
ræ? Et quia ægrotātes bene se consulentem / & iuxta
medicinæ disciplinam audire contēpserant: non p/
fui inquit. Rursumq; qa illos spales pecunias cōmo/
dante/auditores accipe noluerant: ut utilitatem con/
sequerentur: & fructus ex his quæ acceperāt/redde/
rent: ait. Neq; profuit mihi quisq̄. Verum hæc antici/
pans/locutus sum: priusq̄ exponerem. Non profui:
neq; profuit mihi quisq̄. Duplex qppe scriptura est.
Nam in multis exemplaribus continetur. Non pfui:
neq; profuit mihi quisquā. In his uero quæ ueriora
sunt: & cum hebræis cōsonant. Non debui: neq; de/
buit mihi quisquā. Oportet igitur & ad id quod in
usu est/atq; in ecclesiis legitur exponere: & hoc ꝙ in
hebræis codicibus inuenitur intactum non præte/
rire. Prædicauit Hieremias mandata diuina. Nemo
his quæ prædicabātur attendit. Quamobrem quasi
medicus/libens/ac promptus: medicamina languē/
tibus tribuit. Et ille non fm̄ artificium curantis / sed
iuxta uolūtatem suam agentibus/dicit. Non profui:
neq; profuit mihi quisq̄. Quodāmodo enim bn̄fi/
cium consequtur ipse qui curat: si fructum laboris sui
in ægrotāte conspiciat: & per lætitiam mētis/& ipse
consequitur utilitatem. Scdm̄ illud ꝙ alibi dicitur.
Beatus qui loquitur in aures audientium. Hanc igi/
tur utilitatem quam cōsequitur magister ab audito/
ribus suis si pficiant audiendo: dum fructus ex salu/
te eorū. Quodāmodo & id Hieremias Iudæis non
habere se dicit. Non profuit mihi quisq̄. Si enim de/
bet auditoribus prodesse ꝙ loquor: auditores uero
quæ dicuntur abiiciunt. Et ego dico. Non pfui: neq;
profuit mihi quisq̄: qa hanc utilitatem non sum cō/
secutus: quā cōseqtur in his quibus̄ efficit: dum in
aure loqtur audiētium. Pōt aūt & aliter itelligi. Qui/
cunq; discipulis pcipit: si igeniosos/& ardētis natu/
ræ hēat auditores: quāto plus pcipit: tāto plus pro/
ficit illis. Interrogātibus/& de eo ꝙ dicit sæpe quæ/
rentibus q sit sensus in dicto qs ordo/quæ scripti uo
lūtas. Vn̄ cōtrariis ait. Nō pfui/neq; pfuit mihi qsq̄.
Quia aūt & alia nobis expositio residua est: pp exē/
plaria certiora: in qbus cōtinetur. Nō debui: neq; de/
buit mihi quisq̄. Et hunc locum cōsyderemus: q oi/
bus oia restituit. Cui uectigal uectigal. Cui timorem
timorem. Cui tributum tributū. Cui honorē hono/
rem: & uniuersis oia repsentat: nulli debens aliquod
officium. Verbi gfa. Honorās parētes/ut parētes: fra
tres/ut fratres: filios/ut filios: epos/ut epos: præsby/
teros/ut psbyteros: diaconos / ut diaconos: fideles/
ut fideles: cathecuminos/ut cathecuminos. Si oībus
oia reddat: nulli debet officium. Si uero reddere de/
bet: & nō reddet: non pōt dicere nō debui. Cum. n.
debuerit: nō exoluet. Quod aūt sequitur. Nō debuit
mihi qsq̄. Sic itelligēdum est. Ego qdē fœneraui: &
uolui spales pecunias cōmodare: sed illi auerterunt
aures suas ab his quæ dicebātur: neq; uoluerūt præ/
bere se dociles: ut mihi deberēt quæ audiebant. Iccir/
co non debuit mihi quisquā. Siquis enim uoluerit
sermones q dicunt audire: debitor fit eorū: & q̄si de/
bitor ēt usuris exigeť: ex quo magis expedit audito/
ribus accipe disciplinæ uerba cū fœnore: & fieri de/
bitores: q̄ nō accipe/nec debere. Accusant qppe tales:

dicente

dicēte propheta. Nec debuit mihi quisq̄. Quod aūt
ait. Heu mihi Ego mater quasi: quem me genuisti
uirum: qui iudicer/& discernar omni terræ! Non sic
existimo cōuenire aliis ꝓphetis/ut Hieremiæ. Multi
siquidem ꝓphetaꝝ post aliquod spatium: post ma/
litiam/post peccata cōuersi: ꝓphetare cœperūt. Hie/
remias uero a puero sumpsit uaticinationis exordiū.
Et huius rei possumus de scripturis accipe testimo/
nium. Hesaias nō audiuit. Anteq̄ te plasmarē in ute/
ro noui te: & anteq̄ exires de uulua scificaui te: & ꝓ/
phetā in gētibus posui te. Neq; ait: nescio loqui: qm̄
iuuenis ego sum: sed uisione sibi reuelata/ait. Væ mi/
hi miser qm̄ ego cōpunctus sum: quia imunda labia
hñs/in medio populi imunda labia hñtis ego habi/
to: & regem dñm sabbaoth uidi oculis meis. Et mis/
sum est ad me unū de Seraphin: & tetigit labia mea:
& dixit. Ecce abstuli iniquitates tuas: & pctā tua pur/
gaui. Post pristina igitur peccata: dignus effectus est
scō spiritu Hesaias/& ꝓphetauit. De aliis quoq; simi/
lia si quæras repperies. At nō talis Hieremias. Ab ip/
sis enim incunabulis scō spiritu plenus ꝓphetare or/
sus est: ꝓpter q̄ ait. Scd̄m cōem quippe sensum: pri/
mum debemus exponere. Heu mihi/Ego mater q̄si
quem me genuisti uiꝝ/qui diiudicer/& discernar ab
omni terra. Quidam aūt hunc locū interpretans ait:
prophetam nō ad matrē corpalem hæc locutū fuisse:
sed ad eam quæ generet ꝓphetas. Nec aliam esse ma/
trem ꝓphetaꝝ: nisi sapiam dei/ad quam ait. Heu mi/
hi ego mater quasi quē me genuisti o sapia. Filios ue
ro sapientiæ & alibi legimus: scriptura dicēte. Emittit
sapientia filios suos. Heu mihi itaq; ego mater mea
sapientia: quasi quē me genuisti uiꝝ/q iudicer. Quis
ego sum qui in hoc natus sum/ut iudicer atq; discer
nar! propter increpationes/propter correptionem/
propter magisterium: dum corrigere nitor habitātes
sup terram. Si Hieremias dicit/quasi quē me genui/
sti uiꝝ/q iudicer/& discernar ab omni terra. Nō pos/
sumus exponere qd sit ois terra: neq; eniꝫ ab oi terra
diiudicatus est Hieremias: nisi forte uiolenter scriptu
ram trahētes/dicamus: positū esse omni terræ: pro oi
Iudæa. Nec dum q̄ppe ꝓphetia eius illo tpe in uni/
uersam terrā puenerat. Nisi forte sicut & in aliis mul
tis locis ostēdimus Hieremiam pro dño nr̄o Iesu chri
sto positū: sicet in p̄nti loco iterpretamur. Annotaui/
mus in principio huius libri dcm̄: ꝓphetam in gen/
tibus posui te: & regna eradicare/& subuertere/& dis/
perdere/& ædificare: & plātare. Hieremias ista nō fe/
cit: sed Iesus dñs meus: q eradicauit regna peccati: &
ædificatione neqtiæ subuersa: fecit in aiabus nr̄is iu/
stitiam ueritatēq; regnare. Quomō igitur magis illa
conueniunt christo/q̄ Hieremiæ! Sic arbitror & alia
plura: & hæc quæ nūc dicuntur ad dñm referenda.
Et primum quidem uidēdum est an possit id quod
incōgruum/& blasphemum uidetur esse: si referatur
ad dñm: idest. Heu mihi/heu mr̄ i saluator noster di/
cit miserans aliorum. Ad quod probādum exiben/
da sunt testimonia quæ manifeste nulli alii apta sint/
nisi saluatori: quomodo fleuerit sup Hierusalem: &
dixerit. Hierusalem/hierusalem/quæ occidis prophe
tas: & lapidas eos qui ad te missi sunt. Quotiens uo/
lui congregare filios tuos. & reliqua. Necnon & illa
quæ manifeste a saluatore dicuntur. Heu mihi: qm̄
factus sum sicut qui colligit stipulam in messem: &
sicut racemum in uidemiam: cum nō sup sit botrus
ad manducādum primitiua. Heu mihi aia quia perii
reuerēs a terra: & q corrigat inter hoies non est. Oēs
in sanguinem iudicantur. Venit enim ut meteret fru/
ctus: & quasi stipula est in segete repta: ꝓpter pluri/
mos peccatores ait. Heu mihi qa factus sum sicut q
colligit stipulā in messem. Venit uindemiare botros
uitæ in hoibus: & imensis sceleribus inuentis/dicit.
Et sicut racemus in uindemia: cum nō sup sit botrus
uuæ ad manducandum primitiua. In alio quoq; lo/
co similia his ad pfem loqtur dicens. Quæ utilitas
in sanguine meo/dum descendo in corruptionem!
Quid tantope in hoibus ꝓfui: qui sanguinē meum/
quem fudi pro eoꝝ salute nihil fecerunt! Quæ utili/
tas in sanguine meo/dum descendo de cœlis! dum
uenio in terram: dum cōtumeliis afficior: dum por/
to corpus humanum: quid his oibus dignum inter
hoies ꝑpetratum est! quæ utilitas in sanguine meo
dum descēdo in corruptionem! Nunqd confitebit
tibi puluis aut annūciabit ueritatem tuam! Tale er/
go est hoc q̄ in Hieremia dicit. Heu mihi ego mater
quasi quem me genuisti uirum. Nō iuxta id q̄ deus
saluator dicit. Heu mihi mater: sed iuxta id qd̄ est: si/
cut & in alio ꝓpheta. Heu mihi (inquit) aia: quia pe
riit timoratus a terra. Aia autem hois est quæ cōtur/
batur/& tristis est usq; ad mortem: non uerbum q̄
erat in principio apud deum: q̄ nunq̄ meruit: nunq̄
turbatū est: nunq̄ dixit heu mihi. Neq; enim uerbum
sustinet mortem: sed homo qui istos patitur affectus
ut sæpe exposuimus. Quasi quem me genuisti uiꝝ:
qui iudicer/& discernar oi terræ. Si cōsyderes ubiq;
martyres condēnatos: & de singulis ecclesiis exhibi/
tos ad tribunal: uidebis q̄uo per singulos martyres:
Iesu condēnetur. Ipse enim est qui in ꝓhibentibus di
gnitati testimonium iudicatur. Et hoc fideliter susci/
piens: quia non te dixerit esse in carcere/cum fueris in
carcere: non te esurire/cum esurieris: non te sitire/sed
semetipm̄. In carcere (inquit) fui: & uenistis ad me.
Esuriui/& dedistis mihi mãducare: sitiui/& potastis
me. Itaq; etiam si condemnatur christianus/nō pro
alia tamen remeq; pro sceleribus suis: sed pro hac tm̄
q̄ christianus est: christus est qui condemnatur. Ex
quo efficitur ut in omni terra condemnetur Iesus.
Quotienscunq; is addicitur qui pro eo condemna/
tur: non solum autem apud iudices sæculi/& tribu/
nalium potestates: christus auditur. Sed etiam si ca/
lūniam christianus ab aliquo patitur/& prouocatur
ad litem: tūc quoq; christus diiudicat iniuste. Quasi
quem me genuisti uiꝝ: q iudicer/& discernar ab om/
ni terra. Possumus & aliter intelligere/quomō Iesus
christus condemnetur/& diiudicetur in omni terra.

Quis improboꝝ non condemnat christianam reli/
gionem? quis gētilium saltem trāsitorie non excutit
eam? quis Iudæoꝝ nō de christianis loquitur? quis
de philosophis? quis de iperitis? ubiq; christus con/
demnatur/atq; discernitur: & ab aliis qdem cōdem/
natur: ab aliis nō condēnatur. Si autē cōdemnaťe ex/
cipitur. Aperies ei hostium: ingreditur ad te. Credis
in eum: & uertitur tecū. Si uero de religione audiens
christiana: nō cæperis eam: nihil aliud facies q̄ condē
nas Iesum ut mēdacem: ut seductorē: in errorem mū
dum trahentē. Quasi quem me genuisti uir: qui iu/
dicet/ & discernat omni terræ. Quicūq; penitus ei nō
credunt cōdemnant illum: qui aūt credūt/ & adhuc
ambigūt/ diiudicāt illum. Duo igitur apud hoīes pa
titur christus. Ab incredulis cōdemnaťe: ab ambigen
tibus discernitur. Si portas imaginē cœlestis: depo/
sita imagine terreni: nō est terra condēnās eum: neq;
in terra in qua iudicatur/ atq; discernitur. Virtus mea
defecit in his qui maledicūt mihi. Apostolus loqtur
de saluatore nr̄o: q̄a crucifixus sit ex infirmitate. Cui
propheta similia testatur. Dñe quis credidit auditui
nr̄o: & brachium tuū cui reuelatum est? Annūciaui/
mus corā eo: sicut infans: sicut radix in terra sicienti.
Non est spēs ei/ neq; gloria. Vidimus eum: & nō ha/
bebat spēm/ neq; formā: sed spēs eius inhonorata &
deficiens citra filios hoīum. Homo in plaga/ & do/
lore: sciens ferre ifirmitatē: quia auersa est facies eius.
deprædatus est: nec cōputatus. Hic peccā nostra fert:
& ꝓ nobis dolet: & nos æstimauimus in doloribus
eum esse/ & in plaga & uexatione. Ipse aūt uulnera/
tus est: & infirmatus est ꝓpter iniqtates nostras. Do/
ctrina pacis nostræ sup eum: & liuore eius/ nos sana/
ti sumus. Igitur suscepit infirmitates pctōꝝ nostro/
rum: & portauit nos: & uenit ad eos q maledicebāt
sibi: & uirtus defecit ab eis qui maledicebant e cœle/
stibus descendentem. Simul enim ut assumpsit serui
formā: uerbum caro scm̄: exinaniuit se. Et iuxta Apo
stolum dicentem. Euacuauit seipm̄: formā serui acci/
piens. Nūc quoq; loqtur. Virtus mea defecit in his q
maledicunt mihi. Videamus aūt/ ipso nobis sensum
tribuēte/ smonē. Possumus & aliud qd manifestius
ab his q̄ dcā sunt dicere. Erat lux uera q̄ illumiat oēm
hoīem uenientē in hūc mūdum. Lux uera filius dei
est: quæ illuminauit oēm hoīe3 uenientem in hūc mū
dum. Quicūq; rōnalis est: pticeps ueræ lucis efficiť.
Rationabilis autem est oīs homo. Cū igitur oēs ho/
mines rōnabiles sint: in qbusdam uirtus rōnis auge/
tur: in qbusdam minuitur. Si uideris animā uitiis/ &
ꝑturbationibus feruentem: uidebis qūo uirtus uerbi
deficiat in eam. Si uideris aīam sanctā/ & iustam: ui/
debis ut per singulos dies uirtus dei perficiat/ & cre/
scat in ea. Et hoc qd̄ scribitur de Iesu aptabis ei. Neq;
enim tm̄modo Iesus proficiebat sapientia/ ætate/ &
gratia apud dominū/ & homines/ uerum & in sin/
gulis profectum sapientiæ/ & ætatis/ & gratiæ reci/
pientibus. Profecit Iesus sapientia/ ætate/ & gr̄a apud
deum/ & hoīes. Sermo ergo filius dei qui erat deus
uerbum: qui habitabat in dicēte. Heu mihi/ Ego ma/
ter: & reliqua. Iuxta naturam maiestatis suæ loqtur.
Virtus mea defecit in maledicentibus mihi. Siqs ma/
ledixerit uerbo: statim recipit uicem: & tormenta ꝑ/
petitur. Virtus qppe Iesu defecit i eo: ratio minuitur.
Siquis ecōtrario bn̄dixerit/ & receperit Iesum: uirtus
eius diuersum q̄ est in maledicētibus ei: passa perpe/
titur. Vt enim in maledicentibus defecerat: sic in be/
nedicentibus crescit. Fiat dñe dirigentibus eis: si non
astitit tibi in tempore maloꝝ meoꝝ: quid est hoc qꝺ
dr̄. Fiat dñe? Qui potest ex ipso sermone consyderet
his ipsis dñe dirigētibus qui maledicebāt mihi. Vir/
tus quæ deficiebat in eis: fiat in eis: cum ad pœniten
tiam conuersi: post maledicta qbus me sequebātur:
ambulare cæperunt rectam uiam. Fiat dñe dirigenti/
bus eis: si non astitit tibi. Reddit rōnem quare his q
maledicebant sibi postulet directionem/ atq; uirtu/
tem dicēs. Si astitit tibi tpe maloꝝ meoꝝ. Astitit pꝛi
propitiatio pro peccatis nr̄is: & deprecatus eum in
tpe maloꝝ nr̄oꝝ. Neq; enim astitit propter tempus
afflictionis nr̄æ: sed cum adhuc peccatores essemus:
Iesus christus pro nobis mortuus est. Si astitit tibi in
tempore maloꝝ meoꝝ: & in tpe tribulationis eoꝝ:
eo surgat inimicus. Ego astiti tibi ꝑ eis. Quis autem
est inimicus noster nisi zabulus qui tribulat nos: &
iugo seruitutis præmebat? Aduersum quem astitit
patri saluator: & de captiuitate nos liberans: reddidit
libertati. Hæc prophetice dn̄s dixerit. Potest autem
& propheta eadem dixisse pro populo: & in tempo/
re maloꝝ meoꝝ. Super quem rndit deus/ & loqtur
ad populum: qui a saluatore suo/ siue ꝓpheta fuerat
accusatus: dicens. Ferrum/ & optorium æreum uir/
tus tua dura indomabilis: quæ molliri non queat:
quæ uix ꝑducatur. Ferreum/ & optorium æreum/
uirtus tua: idest secans/ & diuidens/ & bene compo/
sita disturbans in malo: dicta tunc uirtus. Et thesau/
ros tuos in deprædatione concedit deus: & dat eos
cōmotionem propter oīa peccata eoꝝ. Vtrum ne his
quos sibi in terra thesaurizauerūt? Vnusquisq; enim
hoīum thesaurizat sibi. Si est peccator in terra: si iu/
stus in cœlo: ut nos docuit euangelium. An qꝺ dicit
istiusmodi est. Ecce unus thesaurus est Hieremias:
alius thesaurus est Hesaias. Thesaurus erat & Moy/
ses/ & reliqui. Thesauros abstulit deus a populo. Et
per christum q dixit. Auferetur a uobis regnum dei:
& dabitur genti facienti fructus eius. Largitus est no/
bis. Dabo ergo ꝓpter peccata tua thesauros tuos in
depr̄dationem. Dedit nobis thesauros illius populi
dn̄s: quia primum illis credita fūt eloquia dei: & no/
bis deinceps attributa. Idq; qꝺ scriptum est. Auferetur
a uobis regnum dei: & dabitur genti facienti fructus
eius. Asserimus iam esse completum. Nō quod scri/
ptura ab eis ablata sit: hn̄t quippe legem/ & prophe/
tas: hn̄t uolumina diuinaꝝ litteraꝝ: sed quia non in/
telligunt ea: ita regnum dei ablatum est ab eis: dum
scripturæ sensus aufertur. Cessauit apud eos legis/ &
prophetaꝝ interp̄tatio. Legunt omnia & non intel/
ligunt

ligunt:expleta illa post aduētum dñi prophetia. Dic
populo huic. Auditione audietis: & nō intelligetis:
& cernentes uidebitis/& non scietis. Incrassatum est
enim cor populi huius. Necnō & illud q ab Hesaia
dicit. Aufert dñs ab Iudæa & Hierusalem ualidum/
& ualidam: gigantem: & hoiem bellatorem & iudi/
cem/& pphetam/& arbitrum: architectum/& sapiē/
tem auditorem. Hæc oia abstulit ab illis deus: & no/
bis qui ex gentibus sumus (si tñ accipe uoluerimus)
tradidit. Et thesauros tuos in deprædationem. Da/
bo cōmutationem ppter oia peccata tua: & in om/
nibus finibus tuis. Quod dicit tale est. Ista oia ppter
peccata tua: quæ in uniuersos fines tuos puenerunt:
tibi reddita sunt. Nullus quippe finis illius est popu
li: qui non peccatis eius repletus sit: necnon poterāt
oēs eorꝝ fines peccatis repleri: qui quātum in se fuit
interfecit iustitiam: si est christus iustitia: interfecit sa/
pientiam: si est christus sapia: interfecit ueritatem: si
est christus ueritas. Vnde ppter crudeles cōtra filium
dei acclamationes: hæc oia pdiderunt. Surgens dñs
meus Iesus christus: non apparuit ultra interfectori/
bus suis: sed tñ credentibus sibi ex mortuis uictor
ostensus est. Et dabo te in seruitutem inimicis tuis in
terram quam nesciebas. Seruiuit populus Iudæorꝝ
inimicis suis: & dispersus est in terram quam igno/
rabat. Quoniam ignis accensus est in ira mea: super
uos ardebit. Post ista quæ exposuimus/& cōmina/
tionis uerba ad populum. Ille qui supius orauerat:
complet orationem: & prioribus quæ & sequūtur/
adiungit. Tu cognouisti dñe: memor esto mei/& ui/
sita me: & inocētem me fac a persequētibus me: non
in patientia. Et prophetis potest hoc dicere: psecutio/
nem passus ab his quos increpabant: qui ueritatem
audire nolebant. Inimicus quippe eis factus est/uera
dicens. Potest aūt & saluator hæc dicere. Vsq ad cru
cem psecutionem passus sum a populo: non in pa/
tientia. Quid est q ait in patientia? Longanimis fui/
sti semp huic populo delinquēti: sed p hoc q etiam
aduersum me suam erexit temeritatem: noli esse lon/
ganimis. Et reuera non fuit patiens deus. Si enim cō
syderes tempora passionis dñicæ/& ruinæ Hierusa/
lem qñ subuersa est: uidebis qūo non in patiētia ab/
usus sit eis deus. A qnto decimo quippe anno Ty/
berii Cæsaris usq ad subuersionem templi dei: quia
oportuerat modicum aliquid tpis in pœnitentiam
derelinqui: propter eos qui per signa/atq portenta
apostolorꝝ credituri erāt. Scito qūo accepi propter
te obprobrium a cōtēnentibus sermones tuos. Pōt
fieri ut prophetis hoc dicat: cōtēptus a populo pec/
catore: sup his quæ prædicabāt. Ait quippe & alibi.
Compleui dies meos in irrisione. Obprobrium er/
go patitur ab his qui sermones dei audire contēnūt:
& depcatur ut dei habeat auxilium dicēs. Scito qūo
acceperim ppter te obprobrium a contēnentibus
sermones tuos. Consumam eos: pōt hoc dicere pro/
phetis: sed magis conuenit saluatori: post cuius pas/
sionem uenit consumatio Hierusalem: & interfectio
populi iudæorꝝ. Post hæc qa multa passi sunt pphe/
tæ pp legationem uerbi: & increpationes dei quas
ad populum perferebant. Oportet auditores paucis
cōmoneri: debita eorꝝ atq promissis & nostra uolū/
tate: ut iuxta possibilitatem uiriū: si uolumus regem
consequi cum pphetis: etiam opera eorꝝ facere nita/
mur. Quod aūt loquor istiusmodi est. Frequēter in
oratione dicamus. Deus oīpotens/da nobis partem
cum pphetis: da cum apostolis christi tui: Tribue ut
ueniamus ad uestigia unigeniti tui. Hæc loquenti/
bus non sentimus qd petamus. Rei enim hoc dici/
mus. Fac & nos sic odio haberi: ut odio habiti sunt
prophetæ: & da nobis uerba talia/sup quæ psecutio/
nem patiamur. Da in istas incedere calamitates quas
apostoli sustinuerūt. Dicere quippe/da mihi partem
cum prophetis: nolētem id pati q prophetæ: oium
iniustissimum est dicere: da mihi partem cum aposto
lis: nolētem ex affectu Pauli uere loqui. In laboribus
plurimis: in plagis abundanter: in carceribus supra
modum: in mortibus sæpe: & reliqua. Oium est ini/
qssimum. Si itaq uolumus regescere cum prophe/
tis: cōsyderemus uitas prophetarꝝ: qūo ex eo q incre
pabant/& arguebant delinquētes: iurgati/condēna/
tiq sint: lapidati/serrati in occisione gladii occubue/
runt: circūeuntes in melotis/in caprinis pellibus/in
egestate/in tribulatione/& miseria/in solitudinibus
errātes: eo tpe quo erāt synagogæ plurimæ in Israel:
nihilominus illi in desertis & mōtibus/& speluncis/
& cauernis petrarꝝ latitabant. Quid ergo est? Siqs
uult imitari uitas prophetarꝝ increpet/arguatq pec/
cātem: statim odium merebitur: statim ei detrahitur:
statim patietur insidias: q etiam nunc sæpe in eccle/
siis uidemus accidere. Peccauit quodlibet quispiam.
Is qui præsidet populo/& regit ecclesiasticam disci/
plinam eiicit eum de congregatione scōrꝝ. Illico ille
circuit ciuitatem: lacerat eum: qui quātum in se fuit/
ecclesiam uindicauit. Verꝝ nos non præbeamus au/
res his qui ppter excōicationem sui: tam præpositos
q oēm ecclesiæ conuētum nefano ore dilacerāt. Bea
ti uero apostoli/omni admiratione digni: innumera/
bilibus ppter ueritatem iniuriis affecti/loquebantur.
Propterea complaceo mihi in infirmitatibus/in cō/
tumeliis/in necessitatibus/in persecutionibus/& an/
gustiis pro christo. Hoc tñ laborare nos conuenit:
ut pro nulla alia re nisi pro christo sustineamus con/
tumeliā: & necessitatis causa sit christus. Id optemus
ut maledicta perpessi pro ueritate/nos maledici scia/
mus: qa ea defendimus: & scripturarꝝ authoritate oi
cum fiducia ea pdicamus. Igitur quātum possumus
ad uitam prophetarꝝ/apostolorūq conuersationem
imitandam nos extēdamus: molestias/& picula non
uitantes. Athleta enim si difficultatem certaminis fu
gerit: non coronatur/& laudis gloriam non conse/
quitur. Et erit sermo tuus mihi in lætitia. Non ait est/
sed erit. Siqdem in præsenti tpe/carceres exilia/cōtu/
melias/ac labores mihi tribuit: sed horꝝ omniū finis
erit lætitia. Et erit sermo tuus mihi i lætitiam: & gau/

dium cordis mei: quia inuocatum est nomen tuum super me/ dñe oipotens. Etiā si christus hoc dicit nō abhorret ab intellectu. Nomen qppe patris inuocatum est sup eum. Non sedi in cōsilio ludentium. Si qm̄ uidebatur prophetis non solicitorꝝ cōsilium sed ludentium: fugiebāt illud. Vnde oportet nosse differentias consiliorꝝ/ soliciti atqꝫ ludentis. Si hoc consilium nr̄m solicitum est: si oia cum ecclesiastica diligentia quærit: si sermo cum disciplina/ si uita solicita est: si negocia cum cautela: consilium est non ludentium/ sed solicitorꝝ. Si aūt dereliquerit studium religionis: & uacauerit lusibus mūdi istius: qui ueniunt a prauitate: fit cōsilium ludentium. Ait itaqꝫ ꝓpheta. Non sedi in consilio ludentium/ sed timebam a facie manus tuæ. Cum duo mihi essent ꝓposita: sedere in cōsilio ludētium/ & offendere maiestatē tuam: aut certe surgere de eo: & ea facere/ quæ tibi placita erāt: magis elegi surgere de cōgregatione ludētium/ & amicus tuus esseꝗ contraria faciens/ inter eos qui tui hostes sunt/ computari. Non sedi in consilio ludētium: sed timebam a facie manus tuæ. Et saluator noster non sedit in concilio ludentium sed surrexisse docens ait. Dimittetur uobis domus uestra/ deserta. Reliquit enim sermo diuinus cōsilium Iudæorꝝ: & aliud sibi cōsilium ex gentibus congregauit. Solus sedebam. Et ipse tn̄ sine expositione sermo ædificat audientes: qm̄ est multitudo peccātium: nec sustinet secum iuste pium uiuere: non idignum est fugere cōgregationem eorꝝ: & imitari ꝓphetam loquentem. Solus sedebam. Imitari Eliam miserabiliter conquerentem. Dñe prophetas tuos occiderunt: altaria tua suffoderunt: & ego relictus sum solus: & quærunt aiam meam accipere. Si aūt uoluerimus & sacratius aliqd accipere in eo ꝙ dr̄/ solus sedebam: forsitan inueniemus dignam interpretationem spiritu sancto. Quando uitam multitudinis imitamur: necesse est cōuersationem nr̄am esse solito paulo meliorem nec contēpta iudice deo: ab oībus malitiis separati possumus dicere solus sedebam. Sedemus quippe cum plurimis. Quando aūt uita nostra fuerit istiusmodi: ut nullus nobis sensus sermone gestis coæquet: tūc possumus dicere: solus sedebam. Licet ei qui non est præsbyter/ aut eps/ aut diaconus: aut alia q̄libet decoratus ecclesiæ dignitate/ bene uiuenti/ dicere. Solus sedebam: qa amaritudine plenus sum. Si arta/ & angusta uia est quæ ducit ad uitam: expedit tibi ab omni dulcedine recedēti: ut amaritudine in præsenti sæculo complearis. An ignoras qm̄ solemnitas dei: iunctis amaritudinibus celebratur? Ait qppe sermo diuinus. Cum habueritis diem festum: azima super amaritudinem manducabitis. Simul aūt desyderandum puto: qd sibi uelit hæc uisio quæ pcepit agentem pascha dei/ azima cum amaritudinibus māducare. Et de azimis qdem meam interptationem apostolus Paulus exposuit. De amaritudine uero ꝙ sequitur. Necesse est/ ut aliqd apostolicæ disputationi simile conferamus. De azimis: itaqꝫ Apostolus ita dicit. Festa celebramus/ non in fermento ueteri: neqꝫ in fermēto malitiæ & neqtiæ. sed in azimis syncæritatis/ & ueritatis. De amaritudinibus necesse est ut talis ratio reddatur/ quæ doceat sic eas celebrandas: ꝗ̄uo azima comedantur. Habeto syncæritatem & ueritatē: & amaritudines sequūtur: & manducabis azima cū syncæritate/ & ueritate. Paulus qa istiusmodi azima comedebat: sequebatur eū amaritudo. Dicebat enim. Inimicus factus sum/ uera dicens. Māducabat amaritudines in dolore/ & labore: in uigiliis frequēter: in fame/ & siti: extra cætera qbus pro totius mūdi salute patiebatur. Et quæ eum faciebāt ꝓ fidem ueritatis azima cum amaritudinibus māducare? Et lex qdem hæc dicit. Azima cum amaritudinibus comedite/ & implemini. Et in alio loco dr̄ de quibusdam. Manducate & implete uos. Propheta uero non ait amaritudinē comedi: sed amaritudine repletus sum. Hoc est tn̄ in me sæculi ꝑsecutionum pondus incubuit: ut plenus amaritudine fierem. Quare q me cōtristant: confortantur in me? Multa passus est Hieremias ab his qui ueritatem audire nolebant: & erant illo in hoc sæculo fortiores: qm̄ non est regnum dei de sæculo isto: sed de alia quadam regiōe uiuētium. Et saluator ait. Si eēt de hoc mūdo regnū meū: ministri mei laborarēt: & nō traderer Iudæis. Cōfortant ergo aduersum eum in sæculo isto. Et qa iustus debilior sit persequētibus se. Vide martyrꝝ passiones. Iudex in altis tribunalibus sedet: ad uictum/ & ad delitias: snīam promens christianis/ in qbus christus habitant/ iudicatur plenus amaritudine: & ad mortem usqꝫ subiectus: confortatis inimicis suis aduersum se. Plaga mea firma est: qui confortātur me: uulnera inferunt mihi: & plaga mea firma est. Siue de cruce dñi prædicatum/ siue de iustis/ siue specialiter de Hieremia uolueris accipere: non abhorrebit a sensu. Plaga mea firma est. Vnde sanabor? Et saluator potest dicere unde sanabor? resurrectionem suam post clauorū annūcians uulnera: & iustus qui post plagas recipit sanitatem. Facta est mihi: subaudit plaga. Sicut aqua mendax: non hn̄s fidem. Siqdem plaga mea nō manet: sed sup me trāsit. Ideo hæc dicit dñs. Si conuersus fueris: restituā te. Ad oēs hæc loqtur deus: quos reuerti uult ad salutem. Videtur aūt qddam significari mysterii in eo ꝙ ait. Restituam te. Nemo quippe restitui potest: nisi in eum locum, unde ante discesserat. Vtputa: si membrum corporis mei fuerit a compage disiūctum: medicus illud in pristinum locum restituere conatur. Si aut qs separatus a patria in exilium mittitur: & postea per indulgentiam eorꝝ qui possunt exules soluere: redditur libertati: & redit ubi fuerat expulsus. Miles quoqꝫ abiectus ex ordine suo restituetur ordini: si accæpit ueniam. Ita & nunc dr̄ ad mortale genus: idest ad nos hoies qui a deo fueramus auersi. Si conuersi fueritis: restituam uos. Finis qppe repromissionis/ restitutio est: ut in actis apostolorꝝ legimus. Vsqꝫ ad tpa restitutionis oīum quæ locutus est deus per os sanctorum ꝓphetarum suorum in

rum in christo Iesu. Cui est gloria/& imperium in
sæcula sæculorum. Amen.

¶ De eo quod dicit dominus. Ecce ego mittam pi/
scatores multos. Homilia. XII.

IN Euangelio quod cata Matthæum
est: scribitur saluator noster uenisse iux
ta mare Galileæ: & ibi uidisse Simonē
& Andream fratrē eius mittentes rhe/
tia in mare. Erant quippe piscatores.
Ibiq; additur. Videns autē eos Iesus dixit eis. Venite
post me: & faciam uos piscatores hominū. Aliosq;
duos fratres inuenit dñs: Iacobum Zebedei/& Ioā/
nem fratrem eius in nauicula cū patre Zebedeo/refi/
cientes rhetia sua: quos cum similiter ad euāgelii mi/
nisterium uocasset: piscatores hoīum reddidit. Siqs
ergo iuxta hanc historiam consyderet discipulos sal/
uatoris/ut habeant gratiam sermonis: ita scripturaꝝ
ratione cōtextam: ut rhetia quæ possint super aīas hu
manas giro artificis supfundi: consyderet hoc ipsum
cum sūma ratione fieri. Videbit quomō non tūc tm̄
saluator: sed ēt usq; ad præsentem diem mittat homi
num piscatores: instituēs eos de mari aīas liberare: &
ex acerbissimis fluctibus ad auram pducere liberio/
rem. Verum illi pisces cū saginis rhetibus atq; hāmis
extracti de aqua fuerint: moriuntur. Apud nos uero
cum aliquis fuerit sermonis rhete comprehensus/&
eductus de mari sæculi: moritur qdem & ipse/sed pec
cato/sed mundo/ut cōsurgens uiuat christo deo. Si
possis ad intelligendum sensum quem conamur ex/
ponere/aīum iducere: piscis de mari extractus: aliam
rursus uitam assumere/& aliud corpus inducere: tūc
scies qūo nobis pficeret exemplum. Nemo blasphe/
met: nemo laceret: non uocetur crimen q ab alterius
adductum est intelligētia. Et tu igitur cum de sæculi
istius fluctibus p discipulos dñi fueris extractus: mu/
ta corporis uitia: muta sensum aīæ. Non es ille piscis
qui in salsis uersabaris undis: sed de pfundo gurgite
erutus/ad meliora conuertere. Scdm illud apostoli/
cum. Nos aūt reuelata facie gloriam dñi contēplan/
tes/in eandem imaginem transformamur de gloria
in gloriam/quasi a dñi spū. Et cum fueris ab aposto
lis/ac discipulis Iesu marinis fluctibus liberatus: noli
quærere pfundum: sed in montibus sit conuersatio
tua: ut iam non habeas opus piscatoribus/qui te de
fluctibus extrahant: sed aliis qbusdam quos uenato/
res scriptura nuncupat: q te postea uenentur de mon
te/de colle/de locis altioribus: ibi sit deābulatio tua:
ibi mens/gressus/& statio. Obliuiscere maris/obliui/
scere uallium ac profundoꝝ. Veni ad montes pphe/
tas. Veni ad colles iustos: in ipsis sit conuersatio tua:
ut cum dies mortis aduenerit: mittanť uenatores aliī
quidam a piscatoribus: qui sup assumptionem con/
stituti sunt: & te cum cæteris sanctis de colle/de mō/
te/de altiori loco accipiant. Vide aūt si nō sacrata uo/
ce in eandem sniam propheta consentit/dicens. Ecce
ego mitto piscatores multos dicit dñs: & piscabunt
eos: & post hæc mittam uenatores multos: & capiēt

eos supra oēm montem/& supra oēm collem. Si uis
& tu ab his uenatoribus capi: caue ne uerseris in ual/
libus: ne in alia humili regione cōsistas. Quære col/
les/quære montem in quem uiso populo dñs ascē/
dit: & secuti sunt eū discipuli. Ex quo apiens os suum
docuit eos dicens. Beati paupes spiritu: qm̄ ipsoꝝ est
regnum celoꝝ: & reliquas septem docuit beatitudi
nes. Neq; uero putes licere his uenatoribus aliunde
hoies/nisi de mōtibus/& collibus quærere: & q se/
quitur/de cauernis petraꝝ. Vnde possum intelligere
petras: unde cauernas petraꝝ? Venio ad Exodum.
Quæro aliquam interpretationis occasionem: ibiq;
inuenio uolente Moyse uidere deum/& dñm eidem
pmittentem: atq; dicentem. Ecce pono te in cauerna
petræ: & cōspicies posteriora mea: faciem aūt meam
non uidebis. Si cōsyderes qd ibi petra dicatur: & fo/
ramen petræ: intelliges & cæteras petras: petrarumq;
foramina. Quæ igitur est petra? Dñs meus Iesus chri
stus. Bibebant enim de spirituali consequēti eos pe/
tra. Et sup petram statuit pedes meos in septimo de/
cimo psalmo dr. Quod foramen petræ? uide eum
apud deum pfem uerbum deum. Videbis integram
petram. Videbis dispēsationem assumpti corporis.
Videbis foramen petræ/per quā posteriora dei iuxta
possibilitatem imbecillitatis suæ humanus intuetur
aspectus. Hoc enim est quod ait. Videbis posteriora
mea. Inueni unam cauernam unius petræ: quæro ēt
alias petras/& alias cauernas. Venio ad chorum p/
phetaꝝ/atq; apostoloꝝ: & dico quia oēs imitatores
christi/petræ sunt: ut petra est ille qui docuit. Et sicut
ille habet foramen per quod uidetur posteriora dei:
eodem modo unusq; q; nrm qui per sermones suos
uiam pandit ad intelligēdum deum: facit & se fora/
men petræ. Si aūt aliter uis intelligere petram/& pe/
træ foramen/uide per Moysem/legem: per Hesaiam
prophetam/per Hieremiam alia eloquia diuina. Si
uero angelus fuerit/& loquatur in hoie iuxta illud
propheticum. Angelus qui loquebatur in me. Esto
in angelo: & per foramen eius/angelice uide deum.
Exemplum habeo necessarium/& doceam quomō
possit aliqs in angelo consistens uidere deum. Scri/
ptum est in Exodo. Apparuit angelus dñi in flāma
rubi/Moysi: & uidebat Moyses quia ardebat ignis/
& non cōburebatur. Et non sicuti inceperat scriptu
ra in eo q dixerat: apparuit angelus dñi/sic & in reli/
quis subsecuta est eos: ut diceret ego angelus dñi: sed
ait ego deus Habraam/& deus Isaac/& deus Iacob.
Erat ergo ibi deus in angelo uisibili: & per foramen
eius apparebant posteriora dei. Quia igiť nescis quo
tpe mutantur uenatores: caue ne aliqñ de monte de/
scendas: ne relinquas colles: ne de cauernis petrarum
exeas. Si enim foris fueris inuētus: & quæ hi qui fo/
ris sunt/merentur audire/dicētur tibi. Stulte hac no/
cte aia tua repēte a te auferetur: quæ aūt parasti/cuius
erunt? Dicentur aūt tibi ista: si dixeris. Destruam apo
thecas/& maiores ædificabo: & dicā animæ meæ:
Aia habes bona posita in multos annos: requiesce/

comede/bibe lætare. Aiaduertis de mõtibus/& collibus descendẽtem: aiaduertis cõfitentem/extra petræ foramen/quõ erret:& ea putet bona eẽ:quæ nulla sunt dicens. Dic aiæ meæ:habes multa bona reposita:frumẽtum/& ubertatẽ terrenorũ fructuum:hæc arbitratus est esse bona: nesciens qa uera bona non nascũtur in maledicta terra:sed in cœlestibus regionibus. Thesaurizauit sibi in terra:qa in terra esse thesauros est arbitratus. Siquis aũt sublata cruce sequitur dñm Iesum:& thesaurizat sibi in cœlo:non dicit ei. Stulte hac nocte aiam tuam repetũt a te. Sed uenientes uenatores & quærentes aialia de montibus/de collibus de cauernis petrarũ:ẽt illum cum eis pariter accipiẽt de uenatione sublimi:& ad sublimiora beatitudinis regna portabũt:quia oculi mei sup oẽs uias eorũ:sup oẽs uias istiusmodi hoĩum:qui in mõtibus conuersantur in collibus ambulãt/in cauernis habitant petrarũ. Habet oculos deus. Non se absconderunt a facie mea/qui sancti sunt:non se abscondũt a facie dei:qui aũt iniusti/abscondunt se a facie eius. Adam pro transgressione cœlestis mandati: audiuit uocem dñi dei deambulantis in paradiso post meridiem/& abscondit se. Sanctus hoc nõ facit:sed conscientia actuum suorũ hẽt fiduciam ad deum. Si enim conscia nos non reprehenderit:fiduciam habemus ad deum:& quodcunq3 petierimus/accipiemus a deo. Verũ Adam quãuis peccauerit:tñ non usquequo ad pfectam malitiã mens eius corruerat:& ideo absconsus est a facie dei. Fit aũt in piissime fratricida aiaduerte quid feceris. Egressus a facie dei/habitauit in terra Nais. Si ad malorũ cõparationem uenias. Melius est abscondi a facie dei:q̃ fugere eum. In alio quoq3 cõscientiæ uulnus infictum:tenebras/& secreta pquirens:sleuare oculos nõ patitur ad cœlum. In alio aũt ex desparione nata cõtumacia:negligit deum. Non se abscõderũt ergo a facie mea:neq3 absconditæ sunt iniquitates eorũ contra oculos meos. Hi supra quos iustos se absconderũt a facie dei:aliqñ fuerunt in peccatis:qñ erant in mari ex quo a piscatoribus extracti sunt. Ne itaq3 suspicentur quia non ex misericordia:sed ex pprio merito:de profundo ad montes uenerint:cõmonẽs illos sermo diuinus/& in illis nos:& iccirco prospera/atq3 fœlicia/& tristia infert/& dicit. Neq3 absconditæ sunt iniqtates eorũ contra oculos meos. Quæ sequuntur difficultatem nobis interptationis obiiciunt. Siue enim intelligimus ea:nihil/ominus de tribuendis suppliciis ptimescimus. Siue uidentur non habere cum supioribus quæ de piscatoribus & uenatoribus diximus: & sic non modicum nobis scrupulum generant. Et retribuam illis primum duplices iniustitias eorũ: & peccata ipsorũ in quibus contaminauerunt terram meam in morticinis abhominationum suarũ:& in iniqtatibus suis quibus impleuerunt hæreditatem meam. Quod ait primum:siue non intelligẽtes quidam q̃ scriptum est/abstulerunt:siue septuaginta interpretes sicut & cætera sm dispensationem suam auferre uoluerint:

deus uiderit. Nos istum locum cum cæteris æditionibus conferẽtes uelut inuẽtum ponimus. Et retribuam illis primum duplices iniustitias eorũ:ut often datur quæ etiam si ex posterioribus factis digni effecti sunt beatitudine dei:attamen quia aliqñ peccauerunt:& humanis uitiis nõ carebant. Primum oportet eos sua recipere delicta:& uide si nõ uera sit ratio. Quis peccata non recipit:nempe ille qui post credulitatem & baptismum audierit dñm dicẽtem. Dimissa sunt tibi peccata:ne ultra peccaueris. Si aũt post lauacrum & ueniam delictorũ rursus ad pristinas sordes reuersi fuerimus:& adhuc i pfecto sensu ab apostolorũ uestigiis recedentes: aut iusta gesserimus aliqua/aut certe in ipsa iustitia sint aliqua iusta peccata: quid nobis fiat cõsyderemus. Vtrum ne egredientes de præsenti sæculo:si habuerimus uitia uel uirtutes/recipiamus pro uirtutibus præmia:& dimittunt nobis ea quæ sciẽtes peccauimus:an plectimur pro delictis:neq3 recipiamus pmia pro uirtutibus. Sed neutrum horũ uerum est:quia & pro peccatis torquebimur:& pro iustitia recipiemus præmia quæ meremur. Si enim post fundamẽtum Iesu christi/non solum in tuo corde aurum/& argẽtum/& lapidem pciosum(si tñ habes aliquid auri uel argenti)supædificaueris uero & ligna fœnum/stipulam:qd tibi uis fieri:cum aia seducta fuerit a corpe? Vtrum nam ingredi in sancta cum lignis tuis cum fœno/& stipula/ut polluas regnum dei:an propter lignum/fœnum/& stipulam foris residere:& pro auro/& argento/& lapide pcioso/nihil mercedis accipere? Sed neq3 hoc æquum est/qui sequitur:nisi ut primum propter ligna/ignis tibi detur:qui cõsumat fœnum/ligna/uel stipulam. Deus quippe noster apud eos qui possunt intelligere diuina:ignis dicitur eẽ consumẽs:& cum dicat propheta. Deus noster ignis cõsumens est. Nõ apposuit qui consumat: tibi derelinquens de manifestioribus intellectum. Neq3 enim id quod ad imaginem/& similitudinem suam pmanet ignis iste cõsumit:non pprias creaturas/sed supædificata ligna/fœnum/stipulam. Locus est difficilis ad interpraendum & nimii sudoris/ut cum primis secunda consentiant. Repromissiones legimus:& post prospera repente tribui prædicatur. Et retribuam (inquit) illis primum duplices iniustitias eorũ. Necessario appositum est:primum. Quippe ppter iniustitias tormenta ppetimur. Deinde propter iustitiam coronamur. Neq3 ecõtrario ante tribuenda sunt iusta:& sic reddenda peccata:ut cessantibus bonis:uitia æterna permaneãt:sed antea recipiemus mala:& deinde bona/ut sublatis uitiis/uirtutes pmaneant in æternum. Obserua oẽm thesaurum scripturarum:& inuenies semp deum ea primum cõminãtem/quæ tristia sũt: & ea deinceps inferẽtem quæ lætitiam præbeant audientibus. Occidit/& uiuificat. Percutit/& sanat. Ipse dolorem facit/& rursum restituit:percussit/& manus eius sanauerũt. Super his ergo qui iustus est:intellectu pio consyderet quæ dicuntur. Ingemiscat/& dicat.

dicat. Domine qs habitabit in tabernaculo tuo: aut
quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur
sine macula/ & operatur iustitiam: qui loquitur uerita
tem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua:
nec fecit proximo suo malum: & obprobrium non ac/
cepit aduersus proximos suos. Nos et in his appro/
bamus qui a peccatis ad poenitētiam conuertuntur:
dicēte scriptura. Ne improperes uiro conuertēti a pec/
catis. Obprobrium non accepit aduersus proximos
suos. Ad nihilum deductus est in conspectu eius ma
lignus: timētes aūt magnificat. Oēs igitur quicunq;
materiam illius ignis habemus in nobis: primū reci/
piemus nostra delicta. Sed dicit mihi aliquis de au/
dientibus. Expone & id quod seqtur. duplices. Esto
quippe. Respice mea peccata: ut cōpleatur id quod
ab Apostolo dictum est. Si cuius opus arserit: detri/
mentum patietur: ipse aūt saluus erit. Sic aūt quasi p
ignē. Cur uero duplicia recipio peccata? Cui respon/
dendum est. Quia seruus qui scit uoluntatem domi/
ni sui/ & non facit eam: plagis uapulauit multis. Di/
gnum siquidem est eos qui gētes sunt/ simplicia re/
cipere peccata: & nos duplicia: sm Apostolum dicē/
tem. Voluntarie peccantibus nobis post cognitionē
ueritatis: iam ultra non remanet hostia pro peccato.
Horribilis est aūt quaedam expectatio iudicii/ ignis
zelus comedere habentis aduersarios. Prophetatum
est de his qui a piscatoribus & uenatoribus de pro/
fundo in montibus sunt abstracti: quomō recipiant
primum supplicia peccata sua. Post haec de uocatio/
ne gentium prophetatur: non eorum qui nec dum co/
gnouerunt christum: sed quia iam uocati sunt: qui
sciūt laudes referre pro gr̄a: & in ecclesia consistētes/
confiteant & adorent nomen eius. Domine fortitu/
do mea/ & adiutorium/ & refugium meū in die ma/
lorum. Ad te gentes uenient ab extremo terrae/ & di/
cent/ q̄ falsa possederūt patres nostri simulachra: nec
est in illis utilitas: quomodo ab extremo terrae uene/
runt gentes ad dn̄m/ & dixerunt quam falsa posse/
derūt patres nostri simulachra: nec est in illis utilitas.
Qui nam isti sunt qui ueniunt ab extremis. Sunt alii
primi terrae: sunt alii nouissimi. Qui sunt primi? Sa/
pientes saeculi/ nobiles/ diuites/ optimates. Qui sunt
extremi? Stulta mundi elegit deus: ut confundat for/
tia: & ea quae non erant: ut destruat ea quae sunt. Ve/
nient gentes ab extremo terrae. Quasi dixerit de his
hoībus qui sunt nouissimi sup terram: de fatuis/ de
ignobilibus/ de abiectis. Et dicent/ quā falsa possedēt
patres nostri simulachra: nec est in illis utilitas. Non
quia uera sint idola/ ad quorum distinctionē/ nunc fal/
sa dicantur. Sed idola falsa sunt natura. Nulla enim
est in eis utilitas. Sic faciet sibi homo deos: & isti nō
sunt dii: non solum de corporeis simulachris faciunt
sibi hoīes deos: sed & de corde cōfingūt. Qui enim
possunt simulare alium creatorem extra uniuersita/
tis deum: alium sanctum spiritum: alium christum:
alia saecula extra haec quae cernimus? Homines fece/
runt sibi deos: & adorauerunt opera manuum sua/

rum. Oēs philosophi qui uaria dogmata prodide/
runt: oēs haeretici qui auctores ad aliter credendum
de deo miseris mortalibus extiterunt. Fecerunt sibi
idola: & animae uoluntatem putauerūt deum: & cō/
uersi adorauerūt opera manuum suarum: putantes
uera esse quae finxerunt. Omnes igitur tam de uisi/
bili materia: q̄ de falsis dogmatibus fingentes sibi
deos corripit nunc sermo diuinus dicens. Si faciet si/
bi homo deos: & isti non sunt dii. Propterea manife
stabo illis in tempore isto opera manuum mearum:
ostēdam illis uirtutē meam. In quo tempore? nisi in
isto: quo saluator noster assumpsit corpus humanū?
& sciēt quia ego dn̄s sum. Deinde sequitur alia pro/
phetia: quam nescio quare apud septuaginta nō in/
uenientes: in caeteris aeditionibus quae cum hebraeo
consentiūt sermone repperimus. Quae plena est ne/
cessariis rebus/ & tam utilibus/ ut possit (si aīus fuerit
attentus) a uitiis reuocare lectorem. Sic autem sequi/
tur. Peccatum Iuda scriptum est in stillo ferreo: in un
gue adamātino: sup latitudinem cordis eorum. Quo/
niam difficile est aliquem se malum cōfiteri: ideo iu/
daei qui exemplaria nōnulla falsarunt: etiam in hoc
loco pro peccato Iuda: peccatum eorum posuerunt.
Sed si figuraliter consyderes (ut saepe ostēdimus) Iu
dam/ christum nuncupari. Forsitan peccatum Iuda:
peccatum nostrum est qui credimus in christum de
tribu Iuda: & ex eius sm carnem stirpe nascentem. Si
autem uolueris sacratius intelligere de proditore Iu/
da dictum: peccatum Iuda scriptum est i stillo ferreo
in ungue adamātino/ sculptum super pectus cordis
eorum: repugnabit tibi q̄ sequitur/ eorum. Igitur (ut su/
pra diximus) sup nos qui peccamus/ ista cōueniunt:
quorum peccata nō forinsecus alicubi conscribitur: sed
in cordis cōscientia: stillo exarrata ferreo: sculpta un/
gue adamātino. Quod autem peccata nostra scribā/
tur in pectore: ex his quae sequūtur intellige. Anteq̄
peccatum faciam: nulla in corde meo peccati imago
uersatur. Cum autem conscientia peccati imaginem
sumpserit: habeo formam illius: & semper ante ocu/
los cordis mei delicti pompa depigitur. Et quidem
si esset peccatum meum attramēto cōscriptum: for/
sitan delerem illud. Nunc autem scriptum est in stil/
lo ferreo: & in ungue adamātino scriptum est super
pectus cordis mei: ut ante tribunal ueniam: & com/
pleatur illud q̄ a christo prophetatum est. Nihil ab/
scōsum quod nō manifestabitur: & nihil occultum
quod nō palam fiet. Nudabit pectoris mei conscīē/
tiam: & aperto corde uidebūtur litterae peccatorum:
quae i stillo ferreo/ in ungue adamātino scriptae sūt:
atq; ita uniuersa expectātium multitudo leget in pe/
ctore meo signatas imagines peccatorum. Nihil enim
absconsum quod nō reuelabitur: & inter se inuicem
cogitationum accusantium siue defendētium. Et no
lite ante tempus iudicare: donec ueniat dn̄s: & illu/
minet absconsa tenebrarum: & manifestet consilia cor/
dium. Cui manifesta? Vtiq; non sibi/ quia anteq̄ fiāt
cuncta cognoscit: sed his qui cum illo uenturi sunt:

& propter puritatem mentis & corporis/agnum se/
quuntur:ostēdit delicta in corde peccatoris expressa:
ut resurgant iusti in gloriam: peccatores uero in ob/
probrium: & confusionem æternam. A quibus libe
ret deus resurgentes cũ christo Iesu. Cui est gloria/ &
impium/in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De plantatione uitis: & quomodo cõuersa sit in
amaritudinem uitis alienæ. Homilia. XIII.

d

EVS Mortem nõ fecit:neq; delecta/
tur in pditione uiuentium. Creauit.n.
ut essent oia/ & salutares generationes
mundi:nec est in eis uenenum mor/
tis/neq; inferni regnum super terram.
Deinde paululum ultra procedēs repperio unde sit
mors. Inuidia aũt diaboli/mors introiuit in orbem
terrarũ. Oia igitur bona in nobis/ & ,pter nos / con/
didit deus:sed nosmetipsi malitiam/atq; peccata ,p/
pria nobis atthraximus uoluntate. Vnde & in præ/
senti lectione per prophetam nunc queritur deus: &
quodãmodo dubius inquirit: qũo in quibusdam
amara sit anima quam dulcem ipse cõdiderat:& ait.
Quomodo conuersa est in amaritudinem uitis alie/
næ! Quod dicit tale est. Ego feci pedes/quibus gre/
deretur mortale genus: qua causa factum est ut clau/
dicent plurimi! Ego feci omnia membra ualida/atq;
integra: qũo in multis uideo debilia / atq; mutilata!
Itaq; nõ solum primi hois anima/sed uniuersorũ ad
imaginem/& similitudinē dei facta est: & antiquior
est hæc imago quæ dei est/imagīe zabuli/ quam po/
stea nobis induimus ob peccatum. Vnde debemus
magnopere laborare:ut qũo delinquentes/portaui/
mus imaginem terrestris: ita ad poenitentiam cõuer/
si:portemus imaginem coelestis. Ad quam & uni/
uersa primum condita creatura est: ob cuius in ma/
lum cõuersionem/nunc peccantes sermo corripiens
ait. Quomõ conuersa est in amaritudinem uitis alie/
næ! Ego autem plantaui eam fructiferam. Vniuer/
sam ueram (ut ante diximus) & nũc eadem plenius
ut intelligatis reppetimus. Quia deus bonam plan/
tauit uineam hominis animã: sed ipsa uitio suo ad/
uersus conditoris sui uoluntatem deprauata est. Ego
autem plantaui te uitem fructiferam: uniuersam ue/
ram: non ex parte ueram/ & mēdacem ex parte plan/
taui: sed uniuersam ueram. Quomodo contra plan/
tationem meam conuersa es in amaritudinem: & fa/
cta es uitis aliena! Post hæc sequitur. Si abluta fueris
nitro: & multiplicaueris tibi pompam: maculata es
in conspectu meo in iniquitatibus tuis / dicit domi/
nus. Ergo ne hoc arbitrandum est / quia anima pec/
catrix nitro conata sit purgare maculas suas! & assu/
mens pompam quæ oritur ex terra: imunditiã de/
lictorum a se mundare contempserit! Vnde nunc ad
eam sequitur sermo diuinus. Si abluta fueris nitro:
& multiplicaueris tibi pompam: maculata es in cõ/
spectu meo in iniquitatibus tuis dicit dominus. An
id quod est uerius æstimandum: ut sacra uolumi/
na referunt quod omni uirtute sit plenus sermo dei:
& habeat istiusmodi fortitudinem quæ possit pur/
gare uitia: & sordibus defricatis/ad candorem pristi/
num reuocare. Viuens quippe est sermo dei / & effi/
cax / & acutus super omnem gladium utrinq; acu/
tum: & reliqua. Ex quibus docemur pro passiõibus
animæ remedia/habere sermonem:ee in eo nitrum:
esse pompam / quibus sordes abluantur. Neq; uero
omne peccatum nitro sermonis / & pompa potest
emundari. Sed sunt aliqua delicta quæ nõ indigeāt
curatione. Facile nec ad nitri pompam/ & actum ab/
luta discedant. Sicut nũc dicitur. Si abluta fueris ni/
tro: & multiplicaueris tibi pompam: maculata es in
cõspectu meo: in iniquitatibus tuis / dicit dominus.
Et quomodo sunt quædam uulnera malagmati/
bus/& oleo/& alligaturis/redduntur pristinæ sani/
tati. Alia uero sunt istiusmodi de qbus dicatur. Non
est malagma imponere: neq; oleum/neq; alligaturas:
Sed terra uestra deserta: ciuitates uestræ igni exustæ:
Sic sunt quædam peccata quæ animam sordidant:
& indiget homine qui habeat pompam/nitriq; ser/
monem. Alia uero talia sunt: ut nõ possint supradi/
cti sermõis uirtute curari. Neq; enim sordibus com/
parantur. Iccirco sciens differentias peccatorum/per
Hesaiam dominus ait. Lauabit dominus sordes fi/
liorum/ & filiarum syon: & sanguinem emundabit
de medio eorum: spiritu iudicii: & spiritu combu/
stiõis sordes/ & sanguinem: sordes spiritu iudicii: san
guinem spiritu combustionis. Si peccasti & pecca/
torum sorde pollutus es. Lauabit dominus sordes
filiorum/ & filiarum syon: & sanguinem emunda/
bit de medio eorũ. Si autem mortale peccatum est:
non possumus nitro/pompaq; mundari: & spiritu
iudicii: sed spiritu combustionis/ & poenæ: ne forsi/
tan & Iesus baptizet spiritu sancto/ & igne. Non q
eundem in spiritu sancto/atq; igne baptizet: sed quo
sanctus baptizetur sancto spiritu: & is q post fidem
& mysterium dei rursum ad scelera cõuersus est: cru/
ciatu purgetur incendii. Beatus qui lauacrum acce/
pit spiritus sancti: & ignis lauacro nõ indiget. Mise/
rabilis autem & omni fletu dignus: qui post laua/
crum spiritus/baptizandus est igne. Vtrunq; si qui/
dem habet baptisma Iesus. Exiit nãq; uirga de radice
Iessæ: & flos de radice ascendit. Virga peccatoribus:
flos iustis. Sic deus/ & ignis consumens/ & lumen in
scripturis dicitur. Ignis peccatoribus: lumen sanctis:
& beatus qui habet partem in resurrectione prima.
Siquis seruauerit lauacrum spiritus sancti: iste in re/
surrectione primæ parti cõmunicat. Siquis uero in
secunda resurrectione seruatur: iste peccator est qui
ignis indiget baptismi qui combustione purgatur:
ut quicquid habuerit lignorũ/foeni/ & stipulæ: ignis
ille consumet. Quamobrem cum talia post mortem
nobis residere uideamus: scripturas diligētissime le/
ctitātes: reponamus eas in cordibus nostris: & iuxta
earum uiuere præcepta nitamur: ut ante excessionis
diem (si fieri potest) peccatorum sordibus emun/
dati: cum sanctis ualeamus assumi in christo Iesu. Cui
est gloria/

est gloria & impium in saecula saeculorum. Amen.

¶ De iustificatione Israel a peccatrice Iuda. Homilia decimaquarta.

IPSVM Primum lectionis sermonem qui perobscurus est: debemus excutere: & postea (si dominus uiam dederit intelligendi) ad altiorem sensum uenire. In regnorum libris fertur historia: quae docet post Salomonis interitum tribus Roboam duodecim tribus fuisse diuisas. Idest decē tribubus regnasse Ieroboā: & uocatas eas esse Israel. Duabus uero praefuisse Roboam: & uocatas eas esse Iuda. Quae discessio populi iuxta fidem libri: usq; ad praesentem diem permanet. Neq; enim in aliquibus uoluminibus inuenitur: ubi Israel & Iuda sub unum rursus impium redigantur. Primus itaq; peccauit Israel sub Ieroboam: & caeteris successoribus eius. Et tanta peccauit: ut a deo traderetur captiuitati: & seruiret apud assyrios usq; ad praesentem diem. Et Iuda peccauit: traditusque est Babyloniis: non usque ad hodiernum diem (ut scriptura testatur) sed septuaginta annis: de quibus Hieremias prophetauit, & Daniel: si intellexisti historiam quae in regnorum libris scripta est. Consydera uerba prophetae: & uidebis eundem exprimi sensum. Accusatur Israel, & dicitur. Audiens congregatio Iuda q ob peccata sua Israel tradita sit captiuitati: non egit poenitentiam: & conuersa non est ad me: sed in tantum peccatis peccata cumulauit: ut ad comparationem uitiorum eius iustior inueniatur Israel. Deinde propheta praedicare uidetur ad Israel: ut quia Iuda peior illo factus sit: conuertatur ad deum: & Israel sub uno imperio futuras esse: & ad pristinam redditur concordiam. Quod ut plenius fiat, ipsis scripturae uerba ponenda sunt. Et dixit dominus ad me. In diebus regis Iosiae. Vidisti quid mihi fecit habitatio domus Israel? Non dixit Iuda: sed prius Israel. Abiit subtus omnem montem excelsum: & subtus omne lignum nemorosum: & fornicata est illic. Et dixi postquam fornicata est haec omnia. Conuertere ad me: & non est conuersa: & uidit praeuaricationem eius: idest populi Israel. Praeuaricatrix Iuda: & uiderunt idest hi qui erant de Iuda: quoniam de omnibus comprehensa est: in quibus maechabatur habitatio Israel. Dimisi eam: & dedi ei libellum repudii. Dimisi enim populum Israel: & eieci eos in Assyrios: & dedi ei libellum repudii in manu eius: & non timuit praeuaricatrix Iuda propter tanta quae passa est Israel dimissa a deo: accipiens libellum repudii in manus suas. Debuerat a uitiis suis Iuda conuerti: & per aliena peccata correpta: sibi similia praeuaricauere. Quae non solum peccare non desiit: sed pristina scelera duplicauit: in tantum ut ad comparationem eius: congregatio Israel quae prius fuerat & ipsa damnata, sit iustior. Et dedit ei libellum repudii in manus eius. Et non timuit praeuaricatrix Iuda soror eius: & abiit, & fornicata est & ipsa: & facta est fornicatio eius in nihilum. Et maechabatur lignum, & lapidem, & in his omnibus non est conuersa ad me praeuaricatrix Iuda ex toto corde suo: sed in mendacium non timuit ex his quae fecerunt Israel: ut toto corde conuerteretur ad me: & deposito mendacio in quo perseuerabat: uere agere poenitentiam. Et dixit dominus ad me. Iustificauit animam suam Israel a praeuaricatrice Iuda. Peccata Israel cum Iudae uitiis comparata: iustificant quodāmodo animam eius. Vade, & lege sermones istos ad aquilonem. Si intellexisti historiam: uideamus quid in his mysticus sermo significet. Vocatio gentium ex peccato Israel habuit exordium: ut testantur apostoli: post eam annunciationem quam Iudaeorum synagogis praedicauerant: ad uos dicentes erat missus sermo. Sed quia indignos uos iudicastis: ecce conuertimur ad gentes. Paulus quoque sacrata uoce loquitur. Illorum peccato: salus gentibus facta est ad zelandum eos. Igitur multa peccata illius populi fecerunt eum a domino derelinqui: & nos ad spem salutis uenire: qui alieni eramus testamentorum dei, & repromissionis. Vnde etenim nescio extra terram sanctam natus nunc de promissionibus disputare: sed credere in deum patriarcharum Habraam, & Isaac, & Iacob: & in Iesum christum: qui omnium prophetarum uocibus praedicatus est. Si intellexisti duos populos Israel, & gentium: intellige transmigratricem Israel, populum Iudaeorum: & de eis scriptum esse. Dimisi eam: & dedi ei libellum repudii. Dimisit enim uere deus populum Israel: & dedit ei libellum repudii: ut sequens firmat exemplum. Iubet lex Moysi mulieri displicenti uiro suo dari libellum repudii: & dimitti eam: & tunc uiro licere ut alteram ducat. Iuxta hunc sensum intellige accipientes Iudaeos libellum repudii: & omnino a deo derelictos. Vbi enim iam apud eos prophetae? ubi signa uirtutum? ubi manifestatio dei? Non templum, non uictimae, non alius quilibet cultus uoluminibus legis expressus: eiecti sunt de regionibus suis: atque ita dedit dominus libellum repudii Israel. Post eos qui nos in scripturis Iudaei uocamur. Iudaei aūt pp tribum Iudae ex cuius saluator stirpe descendit: cōuersi sumus ad dn̄m. Et nouissima nr̄a: quae utinam saltim in hoc tempore nunc cōplerentur: similia sunt futura peccatis Iudaeimo peiora. Et ut credas in consumatione

sæculi deteriora nobis sunt euentura q̃ euenerunt Iudæis. Audi saluatorem in euangelio prædicantem. Cum multiplicatæ fuerint iniqtates: refrigescet charitas multorũ. Qui autem pseuerauerit in finem: hic saluus erit. In alio loco: faciet signa & prodigia in coelo/ & in terra ad decipiẽdos (si fieri potest) etiam electos. Tantaq̃ incredulitas in uniuerso humano genere futura est: ut saluator noster qui omnia quæ sunt uentura cognouerat loqueretur. Putas ueniens filius hominis: inueniet fidem super terram? Vere quippe si iudicemus fidem & ueritatem: non multitudinem: & respiciemus uoluntatem hominum non cõgregationem: uidemus in tanto numero ecclesiarum: fidelem difficile repperi. Tunc erant uere fideles: quando martyrum uictimæ ferrebãtur: quãdo cruentas exequias prosecuti: tristes ad ecclesiam reuertebamur: & omnis erat multitudo loquẽtium: quãdo cathecumini in prima statim fide pro ferẽdo martyrio docebantur: quando mulierculæ/ & infirmus sexus usq̃ ad mortem manebat intrepidus. Tũc uere signa de coelo: tunc fiebant portenta de terra. Tunc erãt pauci quidem: sed uere fideles/ angustam & arctam ingredientes uiam: quæ ducit ad uitam. Nunc uero quando facti sumus plures: quia difficile est plures esse bonos: neq̃ enim mentitur Iesus dicens. Multi uocati: pauci autem electi. Ex tantis christianam fidem pollicentibus: pauci satis repperiuntur: qui habeat fidem/ & ueritatem/ & beatitudine digni sint. Si itaq̃ dicit primum propter peccata dimisi israel: & reliqui eam in cõmigratione. Iudas autẽ audiens ea quæ acciderant Israel/ noluit ad me conuerti. De nostris loquitur peccatis: q̃ legentes ea quæ passus est populus Iudæorũ: non timemus/ neq̃ dicimus. Si naturalibus ramis non pepercit: quanto magis nec parcet nobis deus? Si illos gloriantes esse se oliuam bonã: & de radice patriarcharũ Habraam/ Isaac/ & Iacob: christus clemẽtissimus deus pro suo merito eradicauit: quanto magis neq̃ nobis parcet/ si similia fecerimus? Vide benignitatem/ & ueritatem dei. Neq̃ enim benignus tantum est: & seuerus: neq̃ seuerus tm̃/ & non etiam benignus. Si benignus esset tm̃modo: bonitatem eius contẽneremus: Si seuerus: desperatio nos salutis: propter peccata quæ fecimus præcipitaret in uitia. Nunc uero quasi deus: necessariam quippe habemus homines bonitatem eius/ ob poenitentiam: & seueritatem ob delicta. Et benignus est & seuerus. Et loquitur ad nos per prophetam dicens. Vidisti quæ fecit mihi habitatio domus Israel? Israel in præsenti pro Iudæorũ populo accipe. Abiit super omnem montem excelsum: & subiit usq̃ ad omne lignum nemorosum. Si consyderes pharisæum ascẽdentem templum cum superbia: & non percutientem pectus suum: neq̃ mala propria sentientem. Quomodo dicit: gratias tibi ago: quia non sum ut cæteri homines: raptores/ iniusti/ adulteri: & sicut iste publicanus. Ieiuno bis in sabbato: decimas do de substantia mea. Videbis quomodo ascenderit super omnem montem excælsum: & inflammatus arrogantia ipse prædicet. Sunt autem alii qui ascendunt super colles: & sunt subtus omne lignum non fructiferum: sed nemorosum. Siquidem alterius est lignum q̃ ubertate fertile est: alterius quod tantum abundat fronde filiorum. In nemoribus/ & lucis/ nemo plantat ficum: nemo uineam/ nemo arbores fertiles: sed oblectatione tantum uisus/ ligna frondentia. Tales sunt hæretici: q̃ orationem suam uerborum decore componunt: ut non conuertant audientes a uitiis: sed delectent. Igitur qui istiusmodi seductione persuasus est: abiit subtus omne lignum: simulq̃ attende quia non dixerit omne lignum: & tacuerit: neq̃ rursum addiderit omne lignum fructiferum: sed significanter adiecerit subtus omne lignum frondosum. Quamobrem si intelligis cur præcipiatur in lege. Non plantabis omne lignum iuxta altare domini dei tui: nec facias nemus. Nominanter quippe interdicitur ne lucus plantetur in templo. Si obseruaueris quia dictum sit: fornicata est illic. Et dixi/ postquam fornicata est hæc omnia: ad me conuertere: & non est conuersa. Et uidit præuaricationem eius præuaricatrix Iuda. De nobis intellige: qui derelinquentes pactum q̃ cum deo fecimus: nõ seruamus/ neque respicimus priorem populum/ & testamentum/ & repromissiones & nobilitatem generis per peccatum simile perdidisse. Si essetis filii Habraam: opera patris uestri faceretis: dicit dominus eis. Et in alio loco Ioannes. Ne incipiatis (inquit) dicere in uobis: quia patrem habemus Habraam. Dico enim uobis: quoniam potens est deus ex lapidibus istis suscitare filios Habraæ. Lapides esse nos significaui qui ad similitudinem lapidum obdurantes corda nostra tenuimus ueritatem. Et uere omnipotens deus/ suscitauit filios Habraæ de lapidibus: si permaneamus in adoptione eius: & spiritum per quem adoptati sumus/ custodiamus in nobis. Videt ergo præuaricationem Israel præuaricatrix Iuda quæ nõ seruauit pactum quod cũ deo fecerat. Et uidit quoniam de omnibus quibus comprehensa est illa generatio. Omnia quippe quæ passus est Israel: nos qui sumus Iuda: legentes in sacris uoluminibus: inuenimus qm̃ de oĩbus mæchabatur habitatio Israel. Dimisit eam deus: & dedit illi libellum repudii. Et cum deberemus ex his quæ illi passi sunt: nos ad meliora conuertere/ & inspicere quia illi propter peccata traditi sunt captiuitati: & interfecti ab inimicis/ ciuitates eorum igni exustæ sunt. Cum itaq̃ (ut diximus) hæc nobiscum debueramus reputare: quia si deus naturalibus nõ pepcit: quãto magis nec nobis parcet? Si illos q̃d de p̃triarcharũ genere descẽdebãt sic pp̃ peccata dimisit: quid nos necesse sit uocatis ex

gentibus pati? nihil horum reputamus: & ideo nos uocatos ut illi incitent ad zelum: uidentes seruos aliquando liberos: ignobiles aliquando / nunc deifilios. Si autē illi tanta passi sunt: quanto magis nos si peccauerimus / peiora patiemur? in qbus mæchabatur habitatio Israel? Dimisi eam: & dedi illi libellum repudii in manus eius. Et non timuit præuaricatrix Iuda hæc quæ fecit habitatio Israel: qa dimisi eā: & dedi illi libellum repudii. Non timuit præuaricatrix Iuda: ne & ipsa propter peccata sua similia sustineret. Siquis nuper emptus: domū emptoris & dñi fuerit ingressus: scisitatur ab aliquo conseruo: quis de prioribus seruis ostēderit: dñm qd promeruerit: & si uoluerit in dño dñi perseuerare: cauet ea facere quæ eos fecisse audiuit: qui uerberibus / & tormētis / & relegatione digni extiterūt. Deinde diligentissime inquirēs quid fecerint illi: qui libertatem a dño meruerūt: omni labore nitit ut ea faciat quæ eos fecisse cognouit. Et nos itaq; qui non eramus serui dei: sed idolo℞ & dæmonum: & postea ex gentibus congregati credimus in christo: legamus scripturas: uideamus quis iustificatus: quis offenderit deū. Et cum oī obseruatione nitamur ea facere: quæ iustos legimus fecisse. Et caueamus in hæc incidere: in quæ inciderunt hi q traditi sunt captiuitati: & eiecti de hæreditate dei. Et nō timuit præuaricatrix Iuda / & abiit / & fornicata est ēt ipsa post fornicationem / in qua primus corruit israel. Fornicata est ēt Iuda. Et facta est fornicatio eius in nihilū. Et mæchabatur lignū / & lapidem. Quādo peccamus duro contra deum corde: nihil aliud facimus: nisi lapidem fornicamus. Quādo in uoluntate peccamus: mæchamur subtus omne lignū nemorosum. Et in his oibus nō est conuersa ad me præuaricatrix Iuda ex toto corde suo: sed in mēdatio. Et nos cōuersi sumus ad deum. Sed quia nō ex toto corde cōuersa dr̄. Non est cōuersa ad me præuaricatrix Iuda ex toto corde suo. Neq; uero ait. Nō est conuersa ad me præuaricatrix iuda: & tacuit. Sed nō est (inqt) cōuersa ad me præuaricatrix Iuda ex toto corde suo: uerum in mēdatio. Vt ostēderet eos qui cōuertūtur: si nō ex toto corde cōuertantur in mendatio / nō in ueritate conuerti. Quapropter legamus ueteris testamenti historias / & pphetas. Et si quos iustificatos inuenerimus / enitemur ea p quæ illi iustificati sunt. Legamus euangelia / & omne nouū testamētum: Legamus apostoli Pauli epistolas uniuersas. Scribamus in cordibus nr̄is / uiuentes iuxta præcepta cœlestia: ut non tradatur & nobis libellus repudii. Sed hæredes efficiamur cū christo Iesu: & plenitudine gētium / ecclesiam dei introeūte / nouissimus saluet Israel. Scd̄m illud eloquium. Cum autem plenitudo gentium introierit: tūc omnis Israel saluus erit. Et fiet unus grex & unus pastor: docens in cōmune populum suum magnificare omnipotētem deum: cum christo Iesu: Cui est gloria / & imperium in sæcula sæculo℞. Amen.

℄ Explicit tractatus Origenis super Hieremiam prophetam.

℄ Præfatio. S. Hieronymi præsbyteri in tractatum Origenis super Ezechielem prophetam.

m Agnum est quidem amice quod postulas: ut Origenem faciam latinum: Et hominem (iuxta didimi uidentis sententiam) alterum post Apostolum ecclesia℞ magistrum: ēt romanis auribus donem. Sed oculo℞ (ut ipse nosti) dolore cruciatus: quem nimia impatiens lectione cōtraxi: & notario℞ penuria: qa tenuitas hoc quoq; subsidium abstulit: quod recte cupis tam ardēter (ut cupis) implere nō ualeo. Itaq; post. xiiii. homilias in Hieremiā: quas iam pridem cōfuso ordine interpretatus sum: Et has. xiii. in Ezechielem: per interualla dictaui. Id magnopere curans: ut idioma supradicti uiri: & simplicitatem sermonis: quæ sola ecclesiis prodest: ēt translatio cōseruaret. Omni rhetoricæ artis splendore cōtempto. Res quippe uolumus nō uerba laudari. Et illud breuiter admonens / ut scias Origenis opuscula in omnem scripturam esse triplicia. Primum eius opus excerpta sunt: quæ græce scolia nuncupantur. In quibus ea quæ sibi uidebantur obscura / aut quæ habere aliquid difficultatis: summatim breuiterq; perstrinxit. Secundum homiliaticū genus / de quo & pñs interptatio est. Tertium q ipse inscripsit thomos: nos uolumina possumus nuncupari. In quo opere tota ingenii sui uela / spirantibus uentis dedit: & recedens a terra: in medium pelagus aufugit. Scio te cupere ut omne genus transferam dictionis. Præmisi causam cur facere non possim. Hoc tamen spondeo: quia si orante te Iesus reddiderit sanitatem: non dicam cuncta (quia hoc dixisse temerarium est) sed pmulta sim trāslaturus: ea lege qua tibi sæpe cōstitui: ut ego uocem præbeam: tu notarium. Vale.

℄ Explicit prologus.

℄ Incipit tractatus Origenis sup Ezechielē pphetā.

℄ De captiuitate populi israeli & Ioachin rege iudæ & de uisione Ezechielis prophetæ. Homilia. I.

n ON OMNIS Qui captiuus est: propter peccata sustinet captiuitatem. Nam cum multitudo causa peccati derelicta fuerit a deo: & captiuitatem sustinens comprehensa sit a Nabuchodonosor: atq; eiecta de terra sancta: in Babyloniam usq; perducta sit: pauci tamē iusti qui erant in populo / non ob culpam suam sustinuerunt captiuitatem: sed ob id ne peccatores qui fuerant iugo captiuitatis oppssi: omnino subsidium nō haberent. Fingamus quippe peccatoribus in Babyloniam abductis. Iustis in antiqs finibus resedisse. Fiebat ut nunq̄ peccatores remedium cōsequerētur. Disposuit igitur clemēs / & benignus / & hominum amator deus: inter supplicia quibus peccatores puniret: etiam uisitationis suæ miscere pietatem. Nec immoderata pœna miseros præmeret. Semper talis est deus. Non excruciat nocentes: sed quasi pius pater tormētis clementiam sociat. Si autem uis agnosce

re uera esse quæ dicimus. Vide quid acciderit ægy/
ptia fame: si uoluisset interficere tm̃ ægyptios/ & pu/
nire cruciatos in septēnali fame: fecisset utiq; qđ uo/
luerat. Et neq; Ioseph in ægyptum descendisset: neq;
Pharao uidisset somnium de his quæ in ægypto fue/
rant euentura: nec regi fuisset ostēsum a principe ui/
nariorum esse quēdam clausum in carcere: qui pos/
set regi somnium interpretari. Nūc uero (ut cernis)
deus flagellat quasi pater/ parcit aūt nō solum israel:
uerum & ægyptiis: cum alieni sunt ab eo: ꝓpter pro/
priam māsuetudinem. Et manifestum est quia boni
dei opus super eos exerceat. Dum Ioseph descendit
in ægyptum: dum Pharao sōniis admonetur. Dum
princeps uini interpretem indicat: dum īterpres dis/
serit uisa: atq; ita ubertatis tempore frugibus congre/
gatis: posterioris famis penuria uincitur. E quibus
omnibus perspicuum est: non esse imoderatam iram
quæ ab hæreticis in creatore repħenderunt: potera/
mus equidem multas historias retexere ad hæc pro/
banda quæ dixi: sed ne uidear a proposito recedere.
Compendium facio sermonis. Propositum quip/
pe mihi est explanare de eo: quod ꝓpter peccata sua
captiuus abductus sit populus Israel. Et ne forte ali/
quis arbitretur: peccatores a deo traditos: ab eo ul/
terius non gubernari: & semel in captiuitatem reda/
ctos: ultra dispēsationem eius/ & misericordiam nō
mereri: præsentem locum diligentius cōsyderemus.
Daniel non peccauit: Ananias/ Azarias/ & Misael a
peccato imunes fuerunt: & tamē captiui effecti sunt:
ut ibi positi: captiuum populum consolarentur: &
per exhortationem uocis suæ pœnitentes in Hieru/
salem restituerent castigatos/ pro tempore. Septua/
ginta quippe annis seruitutis supplicia pepēderunt.
Ac sic deinde in sedes proprias reuersi sunt: qa san/
ctus prophetaꝝ sermo: dilectos aios subleuauerat.
Verum nō solum hi quattuor in captiuitate prophe/
tæ extiterunt: & Ezechiel unus ex eis. Et Zacharias, fi/
lius Barachiæ/ captiuitatis tempore sub Dario rege
cecinit. Inuenimus etiam Aggeum: multosq; alios
prophetarum: hisdem prophetasse temporibus. Ex
quibus indicatur/ deum nō tm̃mō punire peccātes:
uerꝫ & misericordiam miscere suppliciis. Quod si
dubitas: audi uoces/ tormenta patientium: quomo/
do sacratim & in cruciatibus suis: clœmentiam dei
eloquantur. Cibabis nos pane lachrymarum: & po/
tabis nos in lachrymis imensuram. Non ait indiffe/
renter in lachrymis: sed in lachrymis imēsuram. Mi/
sericordia quippe dei in pōdere: si non esset utile cō/
uersioni peccātium adhibere tormenta peccantibus:
nunq̃ misericors & benignus deus pœnis scelera pu/
niret. Sed quasi indulgētissimus pater ad hoc corri/
pit filium/ ut erudiat: quasi prouidentissimus magi/
ster: seueritate frontis/ lasciuum discipulum castigat:
ne amari se sentiens: pereat. Vide Salomonem sapiē/
tissimum omnium: quid de dei correptionibus su/
spicetur. Fili noli esse animi in disciplina dei: neq; de/
ficias correptus ab eo. Quem eniꝫ diligit dominus/
corripit: flagellat autem omnē filium quem recipit.
Nullus est enim inquit Apostolus filius: q cum pec/
cauerit: non flagelletur a patre. Et ad hoc mirabiliter
addidit/ dicens. In disciplina perseuerate. Tanquā fi/
liis nobis offert se deus. Quis enim filius quem non
corripit pater? quod si extra disciplinam estis. Cuius
participes facti estis? Omnes ergo adulteri/ & non fi/
lii estis. Sed sit forsitan aliquis/ qui ipse nomine iræ
offensus/ criminetur eam in deo. Cui respōdebimus:
nō tam iram esse iram dei: quam necessariam dispen/
sationem. Audi quod sit opus iræ: ut arguat ut cor/
rigat/ ut emendet. Domine ne in ira tua arguas me:
neq; in furore tuo corripias me. Qui hæc loquitur/
scit furorem dei nō esse inutilem ad sanitatem: sed ad
hoc adhiberi: ut curet ægrotantes: ut emendet eos q
sermonem eius audire cōtempserunt: & iccirco nūc
depcatur: ne de talibus remediis emendetur: ne cum
pœnali medella recipiat pristinam sanitatem. Quasi
si seruus iam īter flagella positus/ dominum pcetur:
remittens ei/ se imperata facturum. Et dicat. Domine
ne in ira tua arguas me: neq; in furore tuo corripias
me. Omnia quæ dei sūt bona sunt: & meremur cor/
ripi. Ausculta quid dicat. Arguam eos in auditu an/
gustiæ eorum. Ideo audiuimus ea quæ tribulatiōis
sunt: ut emēdemur. In maledictis quoq; leuiticis scri/
ptum est. Si propter ista nō obœdierint: neq; cōuer/
si fuerint ad me: apponam eis plagas septē sup pec/
cata eoꝝ. Si autem & post hæc cōuersi non fuerint:
emēdabo eos. Oia dei quæ uidentur amara esse: ad
eruditionem/ & remedia ꝑficiūt. Medicus est deus:
pater est deus: dñs est/ & nō asper: sed lenis est dñs. Si
ueneris ad eos qui puniti sunt sm̄ eloqa scripturaꝝ:
Compones scripturas scripturis: ut & te Apostolus
docet. Et uidebis ibi esse dulcissima: ubi amarissima
æstimētur. Scriptum est in propheta. Nō uindicauit
bis in idipm̄ in iudicio. Vindicauit semel in iudicio
per diluuium. Vindicauit semel in iudicio sup Sodo/
mam/ & Gomorrā: Vindicauit semel in iudicio sup
Aegyptum: & sexcēta milia Israel. Noli æstimare, qđ
hæc ultio pœna tm̃ fuerit petōribus: quasi post mor/
tem/ & supplicia/ iterꝫ a supplicio excipiendas: puniti
sūt in pñti: ne in futuro iugiter puniretur. Cerne pau/
perem in euāgelio/ squalore & penuria pmit: & postea
in Habraam sinu regescit: recepit mala sua ī uita sua.
Vñ scis an receperint q in diluuio sunt necati mala sua
in uita? Vñ nosti utrꝫ restituta sint Sodomæ/ & Go/
morræ/ mala sua in uita sua? Audi testimōia scriptu/
raꝝ. Vis testamenti ueteris. Disce. Vis noui Edocere?
Restituetur Sodoma in antiquum. Et adhuc dubi/
tas an bonus sit dñs puniēs Sodomitas? Tolerabi/
lius erit terræ Sodomoꝝ/ & Gomorreoꝝ in die iu/
dicii: dicit Iesus miserās Sodomitaꝝ. Benignus ergo
est deus: Clœmēs est deus. Solem suum uere oriri fa/
cit sup bonos/ & malos/ & pluit uere sup iustos/ & ī/
iustos. Non solum hunc quem oculis cernimus so/
lem: sed & illum solem qui oculis mentis aspici/
tur. Ego malus eram: & ortus est mihi iustitiæ sol:

ego malus eram:& uenit super me pluuia iustitiæ.
Bonitas dei est etiam in his quæ amara æstimantur.
Igitur in captiuitate constitutus est propheta. Et cer/
ne quem uideat:ne dolores sentiat captiuitatis:deor/
sum uidet labores:sed sursum eleuans oculos : aper/
tos suspicit coelos. Cernit sibi reserata coelestia/uidet
similitudinem gloriæ dei. Videt quattuor aīalia:de
quibus multus sermo/& difficilis īterptatio est. Cer/
nit aurigam quattuor aīalium. Cernit rotas se inui/
cem cōtinētes. Auriga quattuor aīalium nō totus
est igneus : sed pubetenus a pedibus : & exinde usq;
ad sūmum electri fulgore rutilat. Nō enim solum tor
menta habet deus:sunt in eo etiam refrigeria. Punit
pctōres/sed p ea ministeria quæ deorsum sunt. Neq;
enim ppheta ignem uidit in capite/aut in his mem/
bris quæ a lumborū confinio ad sūma consurgunt
(Igneus est enim deus) sed a renibus usq; ad pedes/
ut demōstret eos qui in generatione uersantur:igne
īdigere. Renis quippe coitus significatio est. Adhuc
in lumbis Habraam pris erat leui:qn occurrit ei mel/
chisedech. Et in psalmo dr. De fructu lumbi tui/po/
nam sup sedem meam. Igneus est a renibus usq; de/
orsum deus. Generationis enim & libidinis opera:
geēnæ suppliciis corripiūtur. Igneus est deus:sed nō
totus est igneus. Supiora eius electrū sunt. Electrum
nō solum argēto/uerū & auro est pciosius. Electrum
autem pro exēplo fulgoris scriptura posuit. Non q
deus uere electrum sit/& qūo nō est tale electrū deus
quale uidebat:sic nō est talis ignis : qualis a renibus
usq; ad pedum finem apparuit. Ignis iste consumit:
& nō est appositum quid cōsumat. Vt tu quærens
repperias/quid sit illud:quod a dei igne cōsumitur.
Deus noster ignis cōsumēs est. Quid cōsumit ignis
iste? non ligna quæ cernimus:nō sensibile foenum/
nō stipulam quæ uidetur. Sed si superædificaueris
fundamēto christi Iesu opera peccati ligna:opa pec/
cati foenum:opera peccati inferiora stipulam. Venit
hic ignis/& uniuersa ista examinat. Qui est ignis iste
quem lex prædicat/& euāgelium non tacet? Vniusc/
cuiusq; opus q̄le sit:ignis probabit. Quis est (o Apo
stole) ignis iste qui probat opa nostra? Quis est iste
ignis sic sapiens:ut custodiat aurum meum : aut ar/
gentum meum splendidius ostendat? Vt illæsum re/
linquat eum:qui in me est lapidem pciosum. Vt ma/
le tm̄ cōsumat quæ feci / quæ superædificaui/ligna/
foenum/stipulam. Quis est iste ignis? & ignem ueni
mittere super terram:& quid uolo nisi ut attēdatur?
Iesus christus dicit. Quem uolo ut iam accendatur.
Bonus enim est : & nouit quia si ignis iste fuerit ac/
census malitia cōsumabitur. Scriptum est in prophe
tis. Sanctificauit eum in igne ardenti:& uorauit tan/
q̄ foenum syluam. Et rursum. Emittet dn̄s sabbaoth
in tuum honorem cōtumeliam : & ī tuam gloriam
ignis ardens accēdetur:idest/ut tu glorificeris. Emit/
titur ignis in opera peccatorum tuorum. Vis adhuc
a prophetis discere? Quia ea tormenta boni dei sint
ad utilitatem eorum qui & sustinent cōstituta. Au/
scultа eundem prophetam dicentem. Habes carbo/
nes ignis : sedebis super eos:hi erunt tibi adiutorio.
Hæc oportebat abscondere/& in medium non pro/
ferre. Sed hæretici nos impellunt ut cælanda effera/
mus in publicum/quia tecta sūt apud eos : q̄a adhuc
paruuli iuxta animæ ætatem sunt:qui metu īdigent
magistrorū:qui minis/& terroribus corripiēdi sunt:
ut possint cōsequi bonitatem:ut per amara remedia/
a uulneribus peccatorum aliquādo desistant. Sem/
per enim sacramenta dei:propter paruulos audito/
res uelaminibus quibusdam operiuntur. Quā ma/
gna multitudo dulcedinis tuæ domine : Quam ab/
scondisti timentibus te. Legis/& prophetarum deus
abscondit multitudinem bonitatis suæ non diligē/
tibus/sed timētibus se. Paruuli quippe sunt:nec pos/
sunt cum emolumento suo discere quod amentur a
patre ne dissoluantur ne despiciant bonitatem dei.
Quapropter cū audieris de populi captiuitate. Cre/
de quidem uere accidisse eam iuxta historiam/& fi/
dem:sed in signum rei alterius præcessisse : & subse/
quens significasse mysterium. Nam & tu qui uoca/
ris fidelis:qui conspicis pacem. Christus quippe pax
nostra est:in Hierusalem cōmotaris. Si autem pecca/
ueris derelinquet te uisitatio dei:& traderis captiuus
Nabucdonosor:& traditus duceris in Babylonem.
Cum enim cōfusa fuerit anima tua a uitiis/& pertur
bationibus:abduceris in Babylonem. Quoniam ba
bylon confusio interpretatur. Et si rursum poenitē/
tiam egeris : & per cōuersionem ueri cordis miseri/
cordiam a deo interpretaueris:mittitur tibi Esdras q
te reducat:& ædificare faciat Hierusalem. Esdras qp/
pe interpretatur adiutor. Et mittitur tibi uerbum iu/
uans:ut reuertaris in poenitentiam tuam. Sacramē/
tum est & id quod in ænigmate a Daniele dicitur ab
Apostolo:abscondēte pariter/& reuelāte / narratur.
In Adam omnes moriuntur:& in christo uiuifican
tur. Fuit quippe Adam in paradiso / sed serpens ca/
ptiuitatis eius causa extitit : & fecit ut eiiceretur : siue
de Hierusalem/siue de paradiso:& ueniret in locum
hunc lachrymarum. Serpens hostis est & contrarius
ueritati. Cōtrarius autem nō a principio creatus est:
neq; statim super pectus/& uentrem suum ambula/
uit:nec fuit ab initio maledictus. Sicuti Adā/& Eua/
non statim ut facti sunt / peccauerunt. Ita & serpens
fuit aliquando non serpens cum in paradiso delitia/
rum moraretur. Vnde postea corruens ob peccata/
meruit audire. Tu es signaculum similitudinis. Co/
rona decoris:In paradiso dei natus es:donec inuen/
ta est iniquitas in te. Ambulasti maculatus in om/
nibus uiis tuis. De quo etiam Iob memorat. Quia
in conspectu omnipotentis dei superbierit. Cecidit
quippe de coelo lucifer : Qui mane oriebatur : con/
tritus est sup terram. Vide cōsonātiam pphetici/euā/
geliciq; sermonis:ppheta dicit. Cecidit de coelo luci/
fer q mane oriebatur. Cōtritus est sup terrā. Iesus lo/
qtur. Videbā satanā q̄si fulgur de coelo cadētē. Quid
differt dicere fulgur/& luciferum de coelo ruentem?

Quod ad rem pertinet:omnis cõsonantia de caden/
te est.Deus quippe mortem non fecit : nec malitiam
operatus est : liberum arbitrium / & homini / & an/
gelo/ad uniuersa promisit.Hic iam intelligẽdum est
quomõ per arbitrii libertatem:alii ad bonorum cõscen
derint summitatem:alii corruerint in malitiæ profun/
dum . Tu uero homo quare non uis arbitrio te tuo
derelictum:quare ægre fers/niti:laborare/contẽdere:
& per bona opa teipsum causam tuæ fieri salutis : an
magis te delectabat dormientem & in ocio cõstitu/
tum:æterna psperitate requiescere . Pater meus usq;
mõ opatur:& ego opor : & tibi displicet qui ad opa
creatus es?Non uis tuum opus fieri:Iustitiam:sapiẽ/
tiam/castitatem:nõ uis tuum opus esse fortitudinem
aliasq; uirtutes?Igitur in captiuitatem ducuntur qui
ppter peccata sua seruitutis meruere supplicia.Et ue/
nit Iesus christus captiuis prædicare remissionem:&
cæcis uisum.Iste clamat eis qui sunt in uinculis egre/
dimini:& eis qui uersantur in tenebris uidete.Et nos
fuimus in uinculis peccatorum / & nos aliqñ uer/
sabamur in tenebris/aduersum rectores tenebrarum
mundi istius concertantes.Venit Iesus oium prophe
tarum uocibus prædicatus/dicens ligatis exite:& cõ
stituti in tenebris aspicite.Si aũt uis audire Ezechielẽ
filium hois in captiuitatem prædicantem . Et iste ty/
pus erat christi.Ideoq; factũ est (ait) in tricesimo an/
no/in quarto mense/quinta mensis : & ego eram in
medio captiuitatis/secus flumen chobar:& apti sunt
cœli.Secus flumẽ ergo chobar Ezechiel cum trigin/
ta esset annorum apertos uidit cœlos.Et dñs Iesus chri/
stus incipiens erat quasi triginta annorum secus flumẽ
Iordanem:& aperti sunt ei cœli . Per oẽm pphetiam
Ezechieli dicitur/fili hois . Quis aũt sic filius hois:ut
dñs meus Iesus christus?Respondeant mihi hæreti/
ci:qui natiuitatem illius in phãtasma eludunt:quare
christus filius hois appellatur:ego affirmo eum filiũ
hois fuisse.Nam qui passiones assumpsit humanas/
necesse est ut ante passionem susceperit natiuitatem.
Neq; enim potuit humanus affectus uerba cõsuetu/
dinis/crucem/mortẽ/recipere:si nõ receperat huma/
nitatis exordium:& consequẽs erat natiuitatem eius
auferentes:auferre ẽt passionem:& simpliciter dicere
non est crucifixus Iesus.Nunc uero crucem confite/
ris/& nõ erubescis : iudæis scandalum/prædicãs cru
cifixum:& gentibus stultitiam:& minus scandalum
passione uel morte:erubescis natiuitatẽ eius confite/
ri.Nimirum plus scãdali est Iesum natũ fuisse q̃ mor/
tuum ? aut scandalum christiana fides non ueretur?
Cur times dicere minora / qui maiora confessus es?
præsertim cum natiuitas illius/non ex semine uiri/&
mulieris somno cõueniẽtis esse credatur:sed iuxta p/
phetiæ eloquium dicẽtis.Ecce uirgo in utero conci/
piet/& pariet filiũ : & uocabis nomẽ eius Emanuel.
Hoc quod dicit Emanuel non unum nomẽ sonat:
sed rem significat.Adueniente quippe Iesu:dicimus
nobiscum deus.Non frustra ergo in tricesimo anno
propheta Ezechiel.Nam & nomẽ eius figura christi
est.Interpretatur quippe Ezechiel imperium dei.Im̃/
perium autem dei nullus est nisi christus dñs . Filius
quoq; Buzi scribitur:quod iterpretatur cõtemptus.
Si uenias ad hæreticos/ & audias eos spernentes / &
pro nihilo ducẽtes creatorem:& insuper ẽt criminã/
tes:uidebis iuxta illos cõtemptissimum creatoris fi/
lium Iesum christum dñm meum . Quod siquis re/
luctatur:& non uult hæc quæ exponimus quasi p/
phetiam recipere . Quæram ab eo cur scriptum sit in
tricesimo ãno uitæ Ezechielis/apertos fuisse cœlos:
& uidisse eas uisiones quæ in libro eius continẽtur.
Quid mihi prodest annorum numerus/nisi hoc:ut di/
scam tricesimo anno/& saluatoris & prophetæ cœ/
los fuisse reseratos?Et specialibus specialia comparãs
cognoscam uniuersa quæ scripta sunt eiusdem esse
dei.Sermones quippe sapiẽtum:ut stimuli/& quasi
claui confixi:quia contẽnentibus dati sunt a pastore
uno.Ego & hoc quod dicitur in quarto mẽse:quin/
ta mensis:iuxta possibilitatẽ sensus mei inuestigans/
precor a deo ut id possim intelligere:quod scriptura/
rum eius congruit uoluntati . Nouus annus iminet
iam Iudæis : & primus mensis apud eos noui anni
numeratur exordio.Alter aũt pascha de numero/no
uus annus principium mensiũ iste uobis erit in men
sibus anni.Ab hoc anno numera quartũ mensem:
& intellige baptizatum Iesum in quarto mẽse noui
anni.Eo enim mẽse qui apud Romanos Ianuarius
nuncupatur : baptismum dñi factum esse cognosci/
mus:qui est mẽsis quartus ab anno nouo:iuxta sup
putationem hebræorum.Et quia de quattuor elemen/
tis mundi sustinẽs corpus assumpserat : recipiens ẽt
sensus humanos : ideo forsitan & in quarto mense:
& in quinta die mensis/est intuitus uisionẽ . Et ego
eram in medio captiuitatis.Videtur mihi ironicos di
ctum:& ego erã in medio captiuitatis.Et ego/quasi
si dicat iuxta historiam qdẽ ppheta:& ego q nõ deti/
nebar in peccatis populi:eram in medio captiuitatis.
Iuxta alegoriam aũt christus . Et ego ueni in locũ ca/
ptiuitatis.Veni ad eos fines ubi serui/ubi captiui de/
tinebãtur . Habes istiusmodi saluatoris nostri uoces
in prophetis indignantis:quia nõ faciamus nos ho/
mines digna dispensatione eius:& maxime nos qui
in eũ putamur credere . Dicit quippe ad patrem suũ.
Quæ utilitas in sanguine meo/dum descẽdo in cor/
ruptionem ? Nunquid confitebitur tibi puluis : aut
annunciabit ueritatem tuam?Inueni quoq; & aliam
istiusmodi uocẽ quæ ex saluatoris nostri persona/di/
citur per prophetã . Quærentes aĩas plenas iustitiæ/
plenas sensuum diuinorum / plenas sanctorum fructuũ:
& quærentes ueritatis ueros botros. Sed inuenien/
tes plurimos peccatores/& inferaces bonorum fru/
ctuum:& iccirco dicẽtes.Heu mihi / quia factus sum
sicut qui colligit stipulam in messem : & sicut race/
mus in uindemia:a quo nõ superfit botrus ad man
ducandum primitiua . Heu mihi quod dicitur.Heu
mihi non primogeniti totius creaturæ : non est di/
uinitatis uox : sed humanæ animæ quam suscepit.

Vnde infert. Heu mihi anima: quia periit reuerens a
terra: & qui corrigat inter hoies non est. Omnes in
sanguine iudicantur. Vnusquisq; proximum quisq;
suum tribulat tribulatione. Hæc idcirco memorata
sunt: quia ait propheta. Et ego in medio captiuitatis
iuxta fluuium Chobar. Quod interpretatur grauitu/
do. Grauius autem est huius sæculi flumius: sicut &
alibi sacratæ dicitur. Et iuxta simplices quosq; histo/
riam replicat. Iuxta eos uero qui spaliter scripturas au
diunt: de aia significat: quæ in uitæ istius incidit tur/
bines. Super flumina Babylonis ibi sedimus / & fle/
uimus/ dum recordaremur syon. In salicibus in me/
dio eius suspēdimus organa nostra. Quia illic inter/
rogauerunt qui captiuos duxerunt nos uerba can/
ticoꝝ. Ista sunt flumina Babylonis iuxtaq; sedentes:
& reminiscentes patriæ coelestis: lugent atq; deplo/
rant. Vbi suspēdunt organa sua? In salicibus legis: &
mysterioꝝ dei. Scriptum est in quodam libro. Quia
salignam oēs credentes accipiēt coronam. Et in He/
saia dicitur. Orientur quasi aquæ / foenum / & salix su
perfluētem: & in solēnitate dei: qñ tabernacula eius
componentur: salignos ramos tabernaculi fixione
constituent: secus fluuium Chobar. Secus fluuium
istud grauissimum sæculi. Et aperti sunt coeli. Clausi
erant coeli. Et ad aduentum christi aperti sunt: ut re/
seratis illis: ueniret sup illos spiritus in specie colum/
bæ. Neq; eniꝫ poterat cōmeare: nisi primum ad suæ
naturæ consortem descēdisset. Ascendit Iesus in al/
tum: captiuam duxit captiuitatem: accepit dona in
hoibus. Qui descendit ipse est: qui & ascendit: super
oēs coelos: ut impleret oia. Et ipse dedit alios aposto
los/ alios prophetas/ alios euangelistas / alios pasto/
res & magistros in perfectionem sanctorum. Aperti
sunt coeli. Non sufficit unum coelum aperiri. Ape/
riuntur plurimi: ut descēdant non ab uno: sed ab oi/
bus coelis angeli ad eos qui saluandi sunt. Angeli q
ascendebant/ & descendebant super filium hois: ac/
cesserunt ad eum: & ministrabant ei. Descenderunt
autem angeli: quia puer descenderat christus. Quan/
do autem uiderūt principem militiæ coelestis in ter/
restribus locis cōmorari: tunc per aptam uiam egres/
si sunt sequentes dñm suum: & parentes uoluntati
eius: qui distribuit numeꝝ credentium nomini suo.
Tu heri sub dæmonio eras: hodie sub angelo. No/
lite inquit dñs cōtēnere unum de minimis istis qui
sunt in ecclesia. Amen dico uobis: quia angeli eoꝝ:
per omnia uident faciem patris mei: qui est in coe/
lis. Obsequuntur saluti tuæ: angeli concessi sunt ad
ministerium filii dei: & dicunt inter se. Si ille descen/
dit: & descendit in corpus. Si mortalem indutus est
carnem: & sustinuit crucem: & pro hominibus mor
tuus est. Quid nos quiescimus: quid parcimus no/
bis? Eia omnes angeli descēdamus de coelo. Ideo &
multitudo militiæ coelestis erat laudantium/ & glo/
rificantium deum: qm̄ natus est christus: oia angelis
plena sunt. Veni angele suscipe sermonem cōuersum
ab errore pristino/ a doctrina dæmonioꝝ/ ab iniqui/
tate altum loquente: & suscipiens eum quasi medi/
cus bonus. Confoue atq; institue/ paruulus est: ho/
die nascitur: senex repuerescens. Et cum susceperit: tri
buis ei baptisma: secundæ regenerationis. Et aduo/
ca tibi alios socios ministerii tui/ ut cuncti pariter eos
qui abīqñ decepti sūt/ erudiatis ad fidem. Gaudium
enim est magis in coelis sup unum peccatorem poe/
nitentiam agentem: q̄ sup nonaginta nouem iustis:
quibus nō est opus poenitentiæ. Exultat ois creatu/
ra/ cōlætatur/ & applaudit his qui saluādi sunt. Nam
expectatio creaturæ/ reuelationē filioꝝ dei expectat.
Et licet nolint hi: qui scripturas apostolicas interpo/
lauerint: istiusmodi sermones inesse in libris eoꝝ q/
bus possit creator christus ꝓbari. Expectat tñ ois crea
tura filios dei: qñ liberentur a delicto: qñ auferentur
de zabuli manu: qñ regenerentur a christo. Veꝝ iam
tempus est/ ut ei de præsenti loco aliqua tangamus.
Vidit ꝓpheta non uisionem: sed uisiones dei: quia
nō uidit unam: sed plurimas uisiones. Audi domi/
num pollicētem: atq; dicētem. Ego uisiones multi/
plicaui. Quinta mensis. Hic annus quintus captiui/
tatis regni Ioachin: trigesimo āno ætatis Ezechielis.
Et qnto captiuitatis Ioachin prophetia mittitur ad
iudæos. Nō despexit clementissimus pr̄: nec longo
tpe icōmonitum populum dereliquit. Quintus est
annus. Quātum temporis intercessit? Quinq; inter/
fluxerūt anni: ex quo captiui seruiunt. Statim descen
dit spūs sanctus: aperuit coelos: & hi qui captiuitatis
iugo pmebantur: uiderent ea quæ uidebātur a pro/
pheta dicente quippe eo. Et aperti sunt coeli: quodā/
modo & ipsi intuebantur cordis oculis: quæ illi ēt
oculis carnis aspexerant. Et factus est sermo dñi ad
Ezechielem filium Buzi sacerdotem. Sermo dñi q
in principio erat apud patrem/ deus uerbum. Sermo
qui credētes efficit deos. Si enim illos dixit deos/ ad
quos sermo dei factus est: non potest solui scriptura:
ad quoscūq; enim sermo dei factus est / facti sunt dii.
Ezechiel deus fuit: quia factus est sermo dei ad eum.
Ego dixi/ dii estis: & filii altissimi omnes. Vos uero
ut hoies moriemini & quasi unus de pricipibus ca/
detis. Vbi habes in nouo testamēto istiusmodi repro
missionem. Si oportet instrumēta distinguere/ & di/
cere dñm inter sedētes deos. Quod quidem nephas
est etiam suspicare: sed iuxta abusionem dicimus au/
dacter profecto multo maiorem in ueteri testamēto
ostendi humanitatem q̄ in nouo. Ego dixi dii estis:
& filii altissimi oēs. Nō ait/ quidam dii estis: & qui/
dam nō estis: uerum oēs dii estis. Si autem peccaue/
ritis: ausculta quod sequitur. Vos uero ut hoies mo/
riemini. Nō est hæc culpa uocātis ad salutem. Non
est ipse causa mortis: qui iuitat ad diuinitatem/ & ad
coelestia naturæ adoptione: sed in nostro peccato &
in nostro scelere cōsistit quod dicitur. Vos autem ut
hoies moriemini: & quasi unus de principibus ca/
detis. Multi principes erāt: & unus ex eis corruit. De
quo & in Genesi scribitur. Ecce Adam factus est nō
quasi nos: sed quasi unus ex nobis. Ergo qñ pecca/

tuit Adam : tunc factus est quasi unus cadens. Et fa/
ctus est sermo dñi ad Ezechiel filium Buzi. Etiam si
de saluatore hæc dicta uolueris intelligere/ne timeas/
habet & allegoria itellectum suũ. Venit sermo dei ad
eum:qui de uirgine nascebatur bonitatẽ:semper ser/
mo in patre manẽs:ut fieret utraq; unum:& consor/
ciaretur homo/quẽ ob sacramẽtum/& salutẽ uniuer
sæ humanitatis induerat : diuinitati eius / & naturæ
unigeniti dei. Factus est sermo dñi ad Ezechiel/filiũ
Buzi sacerdotem in terra chaldæorꝝ. Chaldæi de cœ
lestibus disputãt : Chaldæi natiuitates hoium ratio/
cinantur. In terra Chaldæorꝝ qui asserunt fatum eo/
rum qui causa sunt uniuersitatis astrorum. Iste ergo
nũc errore testamẽti / ꝑuersitas singulariter in Chal/
dæorꝝ terra significatur. In terra Chaldæorꝝ / secus
flumen chobar. Et facta est illic sup me manus dñi. Et
sermo dñi factus est ad ꝓphetam/& manus:ut & fa/
ctis ornaretur/& uerbis. Et uidi uisiones. Aliqua ꝑ
stringam:& licet præ angustia temporis/ea quæ dixi
possint sufficere:tñ ẽt de toto corpore uisionis sum/
mã libabo. Et uidi : & ecce spiritus surgens ueniebat
ab Aquilone. Diligẽter consydera rerum numerum
quæ dicuntur. Spiritus surgẽs/siue auferens / uenie/
bat ab Aquilone. Ecce una res. Et nubes magna erat
in eo:ecce duæ. Et splendor in circuitu eius:ecce tres.
Et ignis refulgens/quattuor. Et in medio eius sicut
uisio electri. In medio ignis:quinque. Et lumen in eo:
sex. Post hæc similitudo quattuor aialium : & uisio
eorꝝ. Et narratio uisionis:septẽ. Et in medio anima/
liũ:octo. Quis põt ista minutatim exponere? Quis
ita est capax spiritus dei:ut hæc sacramẽta dilucidet?
Oportebat accusatores creatoris / & dei ꝓphetarum:
primũ intelligere quæ dicunt a prophetis:& postea
criminari. Qui enim uere accusat : ea debet accusare
quæ nouit. Si uero hæretici nec prope quidem sunt in/
tellectui diuino:quomõ rationabiliter accusatur:qđ
eos nefari conuincimus. Discant quis in hac uisio/
ne sit sensus. Primũ apparet spiritus auferẽs. Secũdo
nubes magna in spiritu auferẽte. Tertio splendor in
circuitu spiritus auferentis. Quarto ignis refulgens.
Quinto in medio eius sicut uisio electri. Haud du/
bium/quæq; in medio ignis. Sexto splendor in ea/
dem electro. Confiteor libẽter a sapienti & fideli ui/
ro dictam sentẽtiam/quam sæpe suscipio. De deo/&
uere dicere:periculũ est. Neq; enim & tantum pericu
losa sunt quæ falsa de eo dicuntur:sed etiam quæ ue/
ra sunt:& nõ oportune proferuntur : dicẽtes pericu/
lum generant. Margarita uera est:sed si peruerse discri
men eius est quod dicit pedibus eorꝝ. Et ut iuxta nos
aliquod ponamus exemplum collectionis. Iste non
solum in Hellade urbe nõ tñ Romæ:nõ in Alexan/
dria:sed in omni semel orbe. Similitudinem referunt
sagenæ:quæ omne genus piscium capit. Non pos/
sunt uniuersa bona esse quæ incidũt in eam. Ait ꝗp/
pe saluator cum extraxerint eam : & secus littus sede/
rint : eligũt bona quidem in uasculis : mala uero fo/
ras proiciũt. Oportet ergo in sagena totius ecclesiæ
esse/& bona & mala. Si iam uniuersa mũda sunt : qđ
derelinquimus iudicio dei? Et iuxta aliam parabolã:
& frumẽtum/& paleam in area cõtinentur. Cum fru
mẽtum tñ in christi horreis cõgregãdum sit : & di/
scernãtur paleæ ab eo. Cuius uentilabrum in manu
est:& mũdabit aream suã:& congregabit frumẽtum
in horreum:paleas uero cõsumet igni inextinguibili.
Neq; uero ego nũc assero aream:totũ esse mundum:
sed aream itelligo cætum populi christiani. Sicut una
quæq; area circũscribitur:& est plena frumẽto & pa/
leis:nec totũ frumẽtum est:nec totum rursum paleæ:
sic in ecclesiis terrestribus. Alius est frumẽtum/alius
palea. Verꝝ ibi nõ sui causa:nec per uolũtatem/paleæ
sunt:neq; ex proprio arbitrio/frumẽtum. Hic uero in
tua potestate positum est:ut sis palea uel frumẽtum.
Nec docere nos debẽt : ut si aliqñ aliquis in cõgrega
tionibus nostris uiderit peccatorẽ/non scãdalizetur:
neq; dicat. Ecce peccator in cætu sanctorꝝ est. Si hoc
licet/si hoc cõceditur:quare & ego non peccẽ? Dum
in præsenti sæculo sumus : idest in area & in sagena:
& bona & mala in eo continentur. Quando autem
uenerit chorus fiet discretio : & iplebitur illud quod
ab Apostolo dicitur. Oẽs assistere ante tribunal chri/
sti:ut reportet unusquisq; propria corporis sui quæ
gessit:siue bona/siue mala. Hæc in procemio de in/
terpretationibus uisionum æstuãs animus est locu/
tus: & ambigẽs quæ sileat/quæ proferat:quæ leuiter
tacta dimittat:quæ ex his quæ manifestius/quæ ob/
scurius exponenda sint. Si tñ potuerimus implere
quod cupimus. Primũ ergo uidetur christus auferẽs
id quod paulo añ diximus:qa deus noster ignis cõ/
sumẽs sit. Etiam nũc repetimus / & dicimus huic te/
stimoniũ congruere:Quomõ ponitur spiritus aufe/
rens. Deus spiritus est : & spiritus auferens cernitur.
Quid a me aufert:& ab aia mea/ut merito auferẽs ꝑ/
dicetur? Et nũc sentio bonitatem eius/si a me pessima
quæq; sustulerit. Neq; uero putãdum est finem esse
beatitudinis/si a malis liberemur. Initium fœlicitatis
est/carere peccato. Et in Hieremia scribitur. Oĩa quip
pe quæ in prophetis scripta sunt / clementissimi dei
iudico. Ecce dedi sermones meos in os tuũ. Ecce cõ/
stitui te hodie super gẽtes/& regna:eradicare/& suffo
dere/& disperdere/& ædificare/& plãtare. Benignus
est enim deus/dans sermones ad eradicandum. Verꝝ
quid est quod eradicare debeat/& subuertere? Si qua
plãtatio in animo mala est:si qua secta nequam:hãc
eradicat:hãc subuertit sermo ꝓpheticus. Vtinam aũt
cõtingat ut & mihi talis sermo donetur:qui eradicet
hæreticorꝝ semina/& doctrinam ex zabuli fonte ma/
nãtem. Qui de eius aia/qui nũc primũ ecclesiam in/
greditur idolatriæ auferet plãtationem. Dedi sermo/
nes meos in os tuũ. Ecce cõstitui te/eradicare & suf/
fodere:scilicet ut si qua ædificatio pessima ẽ/destrua/
tur. Quã uelim & ego suffodere : quicquid martion
in auribus deceptorꝝ ædificauit:eradicare/& subuer/
tere/& disperdere. Et Iacob dispdet idola usq; ad ho/
diernum diem. Et disperdere/& ædificare. Hæretici
disperdere

diſperdere/& ſubuertere tm̄ audierunt. In ædifica/
tionis autem plãtationiſq; ſermone:aures auerterũt.
Neq; enim uolunt inſpicere: quia triſtia quæq; pri/
ma dicuntur:& ſecũda quæ læta ſunt:quare nũc iſta
memoramus? Videlicet ut manifeſtetur/dei ſermo/
ſubuertere mala/& ædificare optima/eradicare uitia
quaſi agricola bonus/ut in purgato campo uberri/
ma uirtutum meſſis oriatur. Hæc propter ſpiritum
auferentem. Videt enim primum ſpiritum auferen/
tem:deinde nebulam magnam. In eo q̄ñ purgatus
fueris ab auferente ſpũ:tm̄ ut auferatur a te omne ma
lum:& omne quod in tua aĩa neqtiæ uerſatur. Tũc
incipies magna nebula frui. Quæ in ſpũ auferẽte cõ/
ſiſtit. Quæ nebula proxima eſt ei nebulæ/quam in
euãgelio legimus. De qua uenit/hic eſt filius meus:
in quo bene complacui. Spiritus uero auferens: de/
inde nebula magna. In eo poſtea ſplẽdidiſſimum lu
men in circuitu eius. Ablatum eſt a te malum: Data
eſt tibi nebula magna: ut pluat imber ſuper uineam
tuam ſm̄ illud quod alibi dr̄. Mandabo nubibus ne
pluant ſuper eam imbrem. Sup peſſimam ſcilicet ui/
neam: Si autem hoc de mala iubetur:haud dubium
eſt quin econtrario/ſi bona uinea fueris/pluat ſuper
te nebula. Et ſplendor in circuitu eius: deinde ignis
fulgens:& in medio eius quaſi uiſio electri. Duplici/
ter aufert a nobis mala deus/Spũ/& igne. Si boni &
intẽti ad præcepta eius ſumus:& ſermonibus illius
erudimur: Spiritu mala noſtra aufert. Scd̄m illud qd̄
ſcriptum eſt. Si autem ſpũ facta carnis mortificaueri/
tis uiuetis. Si uero ſpũs mala non abſtulerit a nobis:
purgatione ignis indigemus. Iccirco diligẽter obſer
ua cõiunctiones ſingulas. Prima cõiunctio eſt ſpũs/
& nebulæ. Secũda ignis/& luminis. Tertia electri/&
ſplendoris: ſingula quæ quaſi triſtia uidẽtur: iucũ/
diorum uicinitate penſantur. Siue enim ſpiritus ori/
tur: ſtatim ſeqtur nebula. Siue ignis apparet: adiun/
ctum eſt ei lumen. Siue electrum præcedit/ſplendor
in circuitu eius eſt. Oportet qppe nos quaſi aurum
in fornace/& electrum uehemẽtiſſimo igne confla/
ri. Et in hoc propheta quem nũc exponimus. Habes
ſedẽtem deum in medio Hieruſalem:& conflantem
eos qui cõmixti ſunt argẽto/& ſtagno/& æramẽto/
& plumbo:& querula uoce cauſantem de his q ha/
beant in ſe cõmixtionem materiæ uilioris. Argẽtum
(inquit) cõmixtum facti eſtis:& tanq̄ granũ de una
reprobum/argẽtum facti eſtis. Quãdo enim creatu/
ræ dei/quæ ab initio bona eſt: ſupinducimus de ma/
litiis noſtris uitia ac paſſiones: tunc auro & argento:
æs/ſtagnum plumbũq; miſcemus:& neceſſarius eſt
ignis ad purgãdum. Ideoq; ſolicite prouidendum
eſt: ut cum uenerimus ad ignem iſtum: ſecuri trãſea/
mus per eum:& ad inſtar auri & argenti/& lapidis
præcioſi/quæ ſine fuco adulterii ſunt: non tam ura/
mur incẽdio q̄ probemur. Ecce ſpiritus auferens ue/
niebat ab Aquilone:& hoc quod ab Aqlone uenie/
bat ſpiritus auferens:& poſtea redit: habet rationem.
Ab aquilone quippe eſcandeſcẽt mala ſuper habitan
tes terram. Aquilo uiolẽtiſſimus uentus: quem alio
noĩe Boream uocamus: qui eſt in quattuor cardini/
bus coeli: de quibus uenti ſpirare dicunt̃: frigidior eſt
atq; uehementior. Nec non & illud quod de ordine
caſtrorũ apud Iſrael ĩ numeris ſcribitur/huius rei ob/
tinet figurã. Nouiſſima enim caſtra ad aqlonem po/
nuntur Dan. Prima caſtra Iuda cõtra orientem: De/
inde poſt eũ Ruben. Poſtea Effrem. In extremo (ut
diximus) ad aqlonem Dan. Et olla quæ ſuccẽſa de/
ſcribitur: a facie aquilonis accẽdetur. Aquilo quip/
pe figuraliter dr̄ contraria fortitudo/ideſt zabulus: q
eſt uere duriſſimus uentus. Venit ergo ab aqlone nu
bes magna/in eo uitia expoſuimus. Et ſplẽdor in cir/
cuitu eius. Et ignis fulgẽs: potuit dicere ignis exurẽs.
Verũ pinguit ſcripturam triſtia noĩare:& opus eius
aſcribere. Ideoq; p poenali uiſu/ſplẽdorem tm̄ ignis
appoſuit. Et ĩ medio eius quaſi ſimilitudo quattuor
aĩalium. Iſta uiſio eorum: ſimilitudo hoĩs in illis:&
quattuor facies uni:& quattuor pẽnæ uni/& crura
eorũ recta:& pẽnati pedes eorum. Vides qualia ſint
quæ regantur a deo. Vt ibi: qui ſedes ait ſuper Cheru
bin/appare. Cherubin interptatur plenitudo cogni/
tionis:& quicunq; ſcĩa plenus eſt/efficitur cherubin:
quæ regit deus. Quid ſibi autem uolũt quattuor fa/
cies? quæ ſaluãda ſunt: genuflectunt dño meo Ieſu.
Et ab Apoſtolo tripliciter noĩantur. Vt in nomĩe Ieſu
omne genuflectatur coeleſtium/& terreſtrium/& in/
fernorũ. Quæ autem genuflectunt dño Ieſu/ſubiecta
ſunt ei:& quæ ſubiecta ſunt dicũt. Nõne deo ſubie/
cta eſt aĩa mea? Apud ipſum enim ſalutare meum. Et
oportet eũ regnare/donec ponat inimicos ſuos ſub
pedibus eius. Quid eſt ergo quartum? Coeleſtia/ter/
rena:& iſferna. Tria tm̄ ſunt. Nempe illud laudate coe
li coelorũ dñm:& aqua quæ ſuper coelos eſt/laudet
nomen dñi. Omnia iſta regũtur a deo:& ducũtur a
maieſtate eius. Quocũq; ſpũs ibat: ibant hæc ipſa aĩa/
lia. Habent ſimilitudinem ſup ſe hoĩs/cum ſint qua/
tuor. Nec eſt dictum in principio/qa facierum quat/
tuor ſint. Sed qa iter quattuor facies eminet:& prin/
cipatum teneat facies humana deſcribitur: quæ &
dicitur facies humana. Et facies leonis a dextris quat
tuor partium:& facies uituli a ſiniſtris quattuor:&
facies aqlæ a quattuor partibus. Videamus ergo an
tripartitam aĩam ſignificet: de qua etiam aliorũ opi/
nionibus diſputatum eſt. Et aĩæ tripartitæ alia quar/
ta fortitudo præſideat. Quæ eſt tripartitio aĩæ? per
hoĩem rõnabilitas eius indicatur: per leonem/iracũ/
dia: per uitulum concupiſcẽtia. Spũs uero qui præ/
ſidet ad auxiliãdum: non eſt a dextris: ut homo/uel
leo: non eſt a ſiniſtris: ut uitulus: ſed ſuper oẽs tres
facies cõſiſtit. Aquila quippe in loco alio nuncupa/
tur. Vt per aqlam ſpm̄ præſidem aĩæ ſignificet. Spm̄
autem hoĩs dico qui in eo eſt: atq; id oĩa ducunt̃ nu/
tu dei. Coeleſtia/& terreſtria & inferna:& ea quæ ſup
coelos ſũt. Et efficiemur nos oẽs Cherubin: quæ ſub
pedibus dei ſunt: qbus cõiunctæ ſunt rotæ:& ſubſe/
quuntur ea: non ſub rota/neq; ſub ſæculi ditione/re/

busq; uersamur. Cum iam p passionem christi simus a mundi negociis liberati. Et rota in medio rotæ. Si consyderes q̃uo per cōtrarios euentus soluatur uniuersitas rerꝫ: siue in his qui putātur errare: siue in his qui ab errore dicūtur alieni. Videbis q̃uo rota in medio rotæ sit. Hæc auté oĩa regit: & quocūq; uult torquet totius uniuersitatis deus in christo Iesu. Cui est gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De malis ꝓphetis prophetantibus in Hierusalem: & de cōminatione dñi contra eos. Homilia. II.

n VLLA Speciem peccatorꝫ scriptura reticet: de q̃ non doceat legētes. Oportuit enim uerbū dei missum ad sanandum eos qui audiebant oēm speciem peccatorꝫ pstringere/ & uniuersis hominibus loqui: ut nemo fraudaretˀ remediis salutaribus: & his medellis quæ uulneribus possunt prodesse curandis. Quomō eiici dicuntur. Alia de populo/ & alia de sacerdotibus magnis: & quædam de p̃sbyteris: ac nōnulla de dispēsatoribus! Et bonis quidem dispensatoribus laus: malis uero culpa ascribitˀ. Vt alii exhortationem accipiāt ad meliora: alii uero in peiora non corruant. Sic oportet de falsis/ ac ueris prophetis/ diuinam edocere disciplinam. Vt ꝓphetæ qdem accipiātur in eandem partem: quæ uerbis dñi ministrat. Pseudo prophetæ uero educātur quidem ecclesiarꝫ magistri: sed non recte: seu sermone/ seu uita cōgruant ei/ quā prædicant disciplinæ. Læti quapropter sumus si nos scriptura cōmoneat dicens: ut recedamus a uitiis. Magis autem si ordinis nostri aliquos dei sermo perstringat. Volentes sanari/ & conuerti a peccatis nostris. Factus est sermo dñi ad prophetam Ezechielem dicēs ei. Fili hoīs propheta mihi sup prophetas Israel. Fuerunt qdem & prophetæ Israel noīe potius q̃ ueritate. Sunt aūt & hodie in uero Israel: idest in ecclesia qdam pseudo prophetæ/ & falsi magistri/ quibus hæc sermo prænūciat. Si me arguet: tentabo conuerti: ne quia aduersum me aliqua dicūtur qui uideor doctor ecclesiæ debeo tacere. Verum mihi metipsi nō parcens: cuncta reuelabo quæ dicta sūt: ut cōuertar a uitiis. Vt fiam nō ex his quos scriptura nunc corripit: sed ex his qui sermonem dei uerissimi prædicantes in ecclesia extiterunt magistri. Propheta sup prophetas Israel: qui prophetāt: & dices prophetis. Sicut opus prophetarꝫ erat hæc dicere quæ uidebātur: sic eodem spiritu opus est ei/ qui exponere cupit ea quæ sunt latenter significata. Vt mōstret nunc ad eum fieri ꝓphetiam: qui contra dei doceat uolūtatem. Qui ꝓphetam de corde suo. Iuxta simplicem qdem intellectum/ qdem prophetarꝫ de diuino spiritu loquētes: non de suo corde locuti sūt: sed de sensu dei. Quidam uero simulātes se prophetas/ atq; dicētes. Hæc dicit dñs: dño non loquete in eis: pseudo prophetæ extiterunt. Potest autem & sup eos qui docent in ecclesiis: si aliter quam poscit ueritas/ docent: præsens sermo congruere. Si quis enim ea quæ Iesus christus dñs locutus est/ intellexit: in eo loco loqtur/ quo locutus est ipse qui docuit: non de corde suo/ sed de spiritu sancto loqtur sermones filii dei Iesu. Si consentit sancti spiritus uolūtati eius qui in apostolis locutus est: non corde proprio loqtur: sed de corde spiritus sancti: qui est locutus in Paulo: qui est locutus in Petro: & in cæteris apostolis est locutus. Si qs uero legens euāgelium: ꝓprium sensum aptat euāgelio: non ita intelligens ut dñs locutus est: iste falsus ꝓpheta est: loquēs de corde ꝓprio in euangelio: & de hæreticis qdem nihil absurdum est hæc dicta intelligere. Deferūt quippe quasi de euāgeliis/ & quasi de apostolis sermonum suorꝫ fabulas: proprium cor exponētes: nō cor spūs sancti. Neq; enim possunt dicere. Nos aūt sensum christi habemus: ut uideamus ea quæ a deo donata sūt nobis. Cum aūt & sup me uenerit: q dicor ecclesiasticus/ qui accipio librum scm̃/ & nitor eum interpretari: hoc de hæreticis itelligi potest. Quæso audiētes/ ut diligenter attēdant: & accipiant grãm spūs: de quo dictum est. Discretiones spirituum: ut ꝓbati trapezitæ facti: diligēter obseruēt: qñ falsus magister sim: qñ uere prædicem/ quæ sunt pietatis/ ac ueritatis. Si itaq; iuenio in Moyse/ & in ꝓphetis sensum christi: non corde proprio/ sed de spū sancto loquor. Si autem nihil congruum: & incōueniens mihi metipsi cōfingo quæ loquar: fluctuans in sermonibus q sunt alieni a deo: de meo potius corde/ q̃ de dei sensibꝰ loquor. Propheta/ & dices prophetis qui ꝓphetant. Nō ait simpliciter de corde: sed de corde suo. Et prophetabis: & dices ad eos. Audite uerbum dñi. Hæc ad me: hæc ad eum dicūtur qui doctorem se esse promittit: ut timor dei in nobis maior oriatur. Vt piclitemur quasi sub cōmētario scripto non ab hominibus sed ab angelis dei/ sic ꝓferre sermonem. Noui quippe qa cum iudicii ille ordo cōsederit: de quo ꝓphetauit Daniel: & libri fuerint apti: oēs mei conatus: oēs meæ expositiones pferentur in medio: siue in iustificationem/ siue in cōdēnationem meam. In iustificationem quidem mihi erit quæ bñdicta sunt: in condēnationem uero ea quæ secus quā ueritas poscit/ explanata sunt. Ex sermonibus (inquit) tuis iustificaberis: & ex sermonibus tuis cōdēnaberis. Quasi hñti non oēs sermones de quibus iustificaretur: neq; rursum oēs sermones de qbus condēnaretur. Si aliquis purus a sermonibus alienis: & eis qui sunt postea rephēdendis: ex sermonibus suis iustificabitur: & non cōdēnabitur. Sic autem nunq̃ recte locutus est: sed semp protulit praua: ex sermonibus suis cōdēnabitur/ & non iustificabitur. Verꝫ quia nos qui non sumus ex omni parte pfecti: neq; sic dicimus: ut semper iustificemur: neq; sic econtrario sumus peccatores/ ut semp condēnemur: & habeamus alia uerba ex qbus iustificemur: & alia ex qbus cōdēnemur: deus sup stateram suam utraq; ponēs: apendit diligēter & iudicat in qbus iustus sim: & in quibus sermonibus cōdēnādus. Quod autem in sermonibus facit: hoc idem facit in gestis. Necesse est eni ut sint alia facta in qbus iustificemur:

iustificemur: & alia in quibus condẽnemur. Neq;
enim sic ꝑfectus sum: ut oia facta habeam: in quibus
iustus exstam: neq; sic peccator: ut talia cuncta fece/
rim: quæ me ex omni parte condẽnent. Esse autem
& alia facta istiusmodi: & alia istiusmodi: & hoc ma/
nifestum est quod dr̃. Quorundam hoium peccata
manifesta sunt ꝓcedentia ad iudicium: quorundam
autem quæ subsecuntur. Similiter autem & bona fa
cta manifesta sunt: & quæ se aliter hñt latere nõ pos/
sunt. Aeque de intellectibus. Propter quod & inter
se iuicẽ cogitationũ accusantium / siue satisfaciẽtium
iudiciũ me expectat de oibus quæ facio / quæ itelli/
go: quæ loquor: & incertus ꝑgior qd nam mihi in il
lo iudicio sit futurũ. Quãtoq; magis timor dei mihi
incutitur ad recipienda cuncta quæ feci: tanto magis
custodire me debeo: utinam qdem ab oibus pecca/
tis: sin autem hoc nõ possum: saltẽ a maximis. Hæc
de eo quod ꝓposuimus: qui prophetauit de corde
suo. Ad quos dr̃. Audite sermonem dñi: hæc dicit
adonai dñs. Væ eis prophetãt de corde suo: qui am/
bulant post spm̃ suum. Duo peccata unum cordis:
& aliud spũs. Primum de meliori pte uideamus ut
possimus etiam ea quæ contraria sunt consyderare.
Apostolus loquitur. Orabo spiritu / orabo & sensu:
qui sensus habet in corde habitaculum: psallam spũ:
psallam sensu. Igitur & spũs est / & sensus in nobis.
Et qũo sanctus orat spiritu / orat & sensu: psallit spũ/
psallit & sensu. Sic iste qui est falsus ꝓpheta: de corde
proprio prophetat / & ambulat nõ post spm̃ dei: sed
spm̃ suum. Est quippe qdam spũs hois qui uersatur
in eo: post quem procul absit ut ego ambulem: sed
intelligens scñ spm̃ dei: post dñm meum Iesum am/
bulabo. Hi itaq; prophetæ qui ꝓphetant de corde:
& ambulant post spm̃ non dei aut suum oino: qui
dicuntur non uidẽtes: & est ambigua ex sermõe sen/
tentia. Siue enim ea quæ sunt generalia non uident:
licet quædam ex parte cõspiciãt: siue quod ego me/
lius reor oino non uident: licet sibi uideantur ex par
te quadam uidere. Alii quippe in nobis oculi sunt
meliores his quos habemus in corpore: qui oculi
aut Iesum dñm uident: qui eos ad se ituendum crea/
uit: aut certe oino cæci sunt. Si peccator sum: nihil ui/
deo: nec possum ueritatis lumẽ aspicere. In iudicium
quippe ait in mũdum istum ueni: ut non uidentes/
uideant: & uidẽtes cæci fiant. Sin autem iustus acci/
pio grãm a deo: & de me quoq; dr̃ uidens. Prophe
tæ enim uocabantur ante uidẽtes: & quid uides ait?
Vade descẽde in terram Iuda / & ibi cõmorare: & ibi
prophetabis: in Bethel autem iam non adiicies ut ꝓ/
pheticés. Et rursum alibi. Visio quam uidit Hesaias
filius Amos. Beatus cui reuelauit dñs oculos ad ui/
denda mirabilia de lege dei: iuxta obsecrationem ꝓ/
phetæ dicẽtis. Reuela oculos meos & consyderabo
mirabilia de lege tua. Videamus autem & alium ser/
monem: per quem pseudo prophetæ & falsi magi/
stri corripiuntur. A quo quæso ut orantibus uobis
ego purus inueniar: quæ est igitur correptio? Sicut
uulpes in deserto ꝓphetæ tui Israel. Aial uulpis neq;
est: uersutum est: indomabile est: ferum est. Dicite ait
saluator uulpi isti. Ecce sanationes perficio hodie / &
cras: & tertia die consumor. Has uulpes necessarias
habuit aduersus alienigenas Sãson: quarum caudis
cum igne iunctis (trecẽtas enim ceperat) in ꝑditio/
nem eaꝵ frugum misit hostilium. Istiusmodi sunt fal
si magistri / uersuti / maligni: & bestiis similes. Si talis
sum: uulpis sum: sed nõ simpliciter uulpis: ueꝝ uul/
pis ĩn desertis: uulpis in parietibus: uulpis ĩ rupibus.
Hæc enim in diuersis seditionibus continẽtur. Ver/
sipelles isti / & neq̃ / semper in desertis: semꝑ in solitu/
dinibus morãtur. Vbicũq; enim aia habitatur a deo
& spiritu sancto plena est: non potest hæreticoꝝ do/
ctrina penetrari: nõ ualet coꝝ sermo ꝓrumpere. Vbi
autem solitudo christi est: ubi desertum iustitiæ: ibi
neq̃ssimæ disciplinæ uenena uersantur. Iccirco sunt
uulpes ait in desertis. Prophetæ tui Israel non stete/
runt in firmamẽto. Si cõsyderare uolueris falsos ma
gistros: uidebis eos infirmos / instabiles / non ualẽtes
dicere. Statuit supra petram pedes meos: & direxit
gressus meos. Et quia non sunt tales: ut steterint ro/
busta radice fundati: ideo non steterũt in firmamẽto:
sed dilexerunt mouere pedes suos. Est autem & hoc
grande peccatũ: saltem paululum pedes mouere. Vt
Dauid psalmista canit. Quam bonus Israel deus / re/
ctis corde. Mei uero pene moti sunt pedes. Beatus il/
le multumq; fœlix cui robustissime consistenti: fir/
mos aiæ pedes habere cõcessum est: qui audire a deo
dignus est. Tu uero ipse sta mecum. Veꝝ non tales
pseudo prophetæ. Non tales falsi magistri. Neq;.n.
steterunt in firmamento. Et cõgregabant greges sup
domum Israel quos docent: quos instruunt sibi hæ
retici: dogma impium prædicantes. Siue falsi magi/
stri decipientes eos quoꝝ aures pruriunt. Colligunt
greges scismatum aduersum ecclesiã dei: aduersum
domum Israel. Non surrexerunt qui dicerent: in die
dñi uidentes falsa: hi non surrexerunt. Iusti uero sur/
gẽtes dicunt. Consepulti sumus cum christo per ba/
ptisma: & consurreximus ei. Habemus qppe pignus
spũs sancti: quod accipiemus ad plenum postq̃ ue/
nerit quod perfectum est. Sic pignus resurrectionis.
Quare in resurrectione ꝑfecta: nemo adhuc resurre/
xit de nobis. Verũtñ resurreximus paulo dicẽte. Cõ/
sepulti sumus cum christo per baptisma: & consur/
reximus ei. Non ergo resurrexerunt: hoc est needum
resurrectionis baptisma consecuti sunt falsi prophe/
tæ / & falsi magistri: qui dicerẽt in die dñi uidẽtes fal/
sa: neq; aliqñ possunt cõspicere ueritatẽ. Accipe exẽ/
plum. Qui scripturam legit: & aliter eam quam scri/
pta est accipit: scripturam mẽdaciter uidet. Qui uero
audit scripturam & ut se ueritatis itellectus habet: sic
eam interꝑtatur. Vident ueritatem: & sancti quidem
non diuinant. Non enim diuinatio in Iacob. Pecca/
tores uero diuinãt falsa dicẽtes hæc dicit dñs. Et dñs
nõ misit eos. Audi hæreticos qũo traditionem apo/
stoloꝝ habere se dicant: audi falsos magistros: qũo

affirment doctrinam suam/dñi esse doctrinam: sen/
sum suum/sensui congruere prophetarum. Et dicút.
Hæc dicit dñs: & dñs nõ misit eos. Et cœperunt su/
scitare sermonem. Nam uisionem falsam uidistis. Et
hi enim uolunt in defensionem sui/quendam pro se
suscitate sermoné: sed redarguit eos dñs/& dicit. Ná
uisionem falsam uidistis: & diuinationes uanas lo/
cuti estis. Et dixistis. Hæc dicit dñs. Et ego nõ sum lo
cutus. Propterea dic: Hæc dicit dñs/pro eo q sermo/
nes uestri mendaces sunt peribitis de generationibus
uestris. Orate pro nobis/ut sermones nostri non sint
falsi: licet quidam hoies ignoratione iudicii eos asse/
rant falsos. Dñs nõ dicat: & recte nobiscum agetur.
Si uero milia hoium eos dixerint ueros: & iudicio
dei fuerint falsi: quid mihi proderút. Dicunt & mar/
tionitæ: magistri sui ueros esse sermones. Dicút & Va
lentini robustissimam sectam: qui fabularum eius cõ
menta suscipiunt. Quæ utilitas/quia plurimæ eccle/
siæ hæretica prauitate deceptæ in eoꝝ conspirauere
sententiam? Hoc est quod queritur: ut dñs sermonú
eoꝝ testis assistat. Vt ipse improbet quæ dicuntur san
ctoꝝ testimonio scripturaꝝ. Propter hoc/ecce ego ad
uos: dicit Adonai dñs: & extendam manú meam ad
prophetas qui uident mendacia. Hæ cõminationes
sunt aduersum falsos magistros/& eos qui loquútur
mendacia. Videamus aút quid eis cõminetur. In di/
sciplina populi mei nõ erunt. Non uno modo pec/
catores a dño corripiuntur. Aliter arguitur populus
dei: aliter alienus ab eo. Fili ne neglexeris disciplinam
dñi: neq; fatigeris dum ab eo argueris. Quẽ enim di/
ligit dñs castigat: Fagellat aút oẽm filium quem reci/
pit. Argue nos dñe: uerú in iudicio/& non in furore.
Ista correptio populi dei ẽ. Correptio uero peccato/
ris/& alieni/illa est quã iustus renuit dicens. Domine
ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias
me. De falsis itaq; magistris/& pseudo prophetis dr.
In disciplina populi mei non erunt: neq; in scriptura
domus israel scribẽtur. Sicut & alibi. Deleantur de li/
bro uiuentium: & cú iustis non scribant. Et nunc in
scriptura ait domus Israel non scribant: & in terram
israel nõ intrabant: extra repromissionis terram hæ/
retici morabunt. Quæ est terra ualde bona: & in quã
ut introducamur oramus. In libro uiuẽtium ante cõ
scripti a christo Iesu. Cui est gloria & imperium in sæ
cula sæculorum. Amen.

¶ De illis qui consuunt puluillos sub omni cubito
manus/& faciunt ceruicalia ad capiendas animas.
Homilia tertia.

P RIMVM De eo quod dicitur/ob/
firma faciem tuã: regrendum est: De/
inde (si dñs dederit) inuestigare debe/
mus filias populi pphetantes de cor/
de suo: & faciẽtes ea: in quibus eas dei
sermo corripiat. Et quia sit alia facies præter hãc cor/
poris nostri faciem: licet ex multis manifestum sit at/
tamen & ex his quæ Apostolus memorat. i. redicat.
Nos uero oẽs reuelata facie/gloriam dñi speculãtes:
in eadem imaginem transformamur a gloria in glo/
riam: quasi a dñi spiritu. Hãc faciem corporalem oẽs
hoies habemus reuelatam: nisi calamitatibus forte &
angustiis præmimur. Vultus autẽ ille de quo sermo
Apostoli est/in multis tectus est: & in paucis reuela/
tus. Qui enim fiduciã habet in uita imaculata: in sen
su sano/in fide uera. Iste tñmodo non habet confes/
sionis fraudulẽte: peccatiq; uelamen. Sed ꝓpter pu/
ram cõscientiam/reuelata facie gloriam dñi contem/
platur: procul autẽ absit a nobis ut uelatam hanc fa/
ciem habeamus. Hæc pauca de facie: ut possimus in/
telligere quid sit qd᷑ seqtur. Obfirma faciem tuã sup
filias populi tui. Ista facies/idest principale cordis no
stri: nisi obfirmata fuerit super eo quod intelligendú
est: ut sicut uidet/sic annúciet audientibus: illud qd᷑
aspicitur non uidetur. Impossibile quippe est ut ali/
quis sine obfirmatione uultus/uagus & fluctuabun
dus/& circúlatus omni uento doctrinæ uideat qd᷑
debet: uideat ut debet. Oportet ergo uolẽtem intelli/
gere/habere faciem obfirmatã in eo quod intelligerẽ
nititur. Et ob hanc causam prophetaturis primú iu/
betur ut faciem suam obfirment. Vt nr̃am autem &
nos possimus obfirmare faciem in euãgelio/in legẽ
in prophetis/in apostolis: obfirma eam sup christo:
& nõ super sæculi negociis. Sed cum in múdialibus
curis aĩa nostra uersetur: cú semper habendi ardeat
fame: nõ obfirmamus faciem nr̃am super ea quæ ĩ/
perauit deus: sed super ea quæ dei sunt aduersa præ/
ceptis. Quis putas in nobis múdus est ab obfirma/
tione faciei super has quæ ĩterdicta sunt? Quis in tan
tum solicitus/& cautus/in diebus ac noctibus in eã
obfirmet cordis sui faciẽ quæ iubentur? Núc quoq;
si intellecturi sumus præsentem scripturam: quomo
do prophetæ dicatur. Obfirma faciem tuam super
filias populi tui. Vt uideat ea quæ dicturus est: debe/
mus obfirmare intelligentiam/& plenum in inten/
tione cordis habere tractatú. Quid sit hoc significet
ut tandẽ ratione superati recedamus a lra. Sic ẽm cõ/
munẽ quidem intellectú/uidẽtur quædam filiæ po
puli prophetantis: hoc quod seqtur admisisse pctm̃.
Assumẽtes ceruicalia cõsuebant: & cõsuetes non po
nebant ea sub capite: sed sub cubitu audientiú: & ue/
laminibus quibusdã tegebant capita uniuersæ æta/
tis. Hæc sunt quæ ꝓphetantibus filiabus populi/re/
putátur quasi magna peccata. Quis aút potest in uer
bo cõsistens dicere: quia si quis ceruicalia consuat: &
cõsuta sub cubito ponat alterius/delinquat: Et a deo
corripiatur? Quis põt asserere quia si quis uelamina
faciat ad tegẽdum caput uniuersæ ætatis: impie agat?
Inuitis nobis ab ipsa scriptura necessitas imponitur:
ut ab apicibus/& littera recedẽtes/uerbum & sapien/
tiam & uoluntatẽ eius requiramus ad apienda quæ
clausa sunt: ad illuminãda quæ caligãt: ut possimus
a maledicto extranei fieri. Agnoscimus quid sit/cui
maledicitur. Væ quippe aut his qui consuunt ceruí/
calia sub omni cubito manuum/siue manus. Qui in
uictu corporis occupati sunt: & ne per somnium q/
dem spiritales

dem spiritales appetunt delitias: quas nos uult ha/
bere sermo dicens. Delectare in dño: & dabit tibi pe/
titiones cordis tui. Qui non nouerunt uoluptatem
beatoꝶ: de qua scribitur: torrente uoluptatis tuæ po
tabis illos. Requirűt quasi amatores luxuriæ / & nõ
amatores dei: semp in corpalibus eẽ delitiis. Signum
aűt mihi uidetur uoluptatis carneæ / sub cubito ma/
nuum ceruical assutum. Quia enim in tpe discűben/
di / ad reficienda corpuscula uidemur ut in consutis
quibusdam / & acu pictis / sub cubito manuum no/
straꝶ: forsitan sermo diuinus p istiusmodi figuram /
& argumentum / eos culpet magistros: qui per uani/
loquẽtiam & beatas quasq; repromissiones multitu
dinem audiẽtium / libidini / uiniis / uoluptatiq; uacare
permittunt. Debet enim dei uerbum: & deus homo/
proferre ea quæ saluti sunt audienti: quæ illum hor/
tentur ad continẽtiam / ad cõuersationem sanorum
actuum: ad cuncta in quæ homo studiosus laboꝶ /
& non libidinum / debet incűbere: ut possit ea conse/
qui quæ a deo sunt repromissa. Cum ergo aliqs ap/
tus moribus populi: ut placeat eis quibus aures pru/
riunt: loquitur quæ gratáter accipiát: loquitur quæ
uicina sunt uoluptati: talis magister consuit ceruical
sub omni cubito manus. Sequitur hoc petiñ haben
tem / ut faciat etiam amictus: ad uelandum caput oĩs
ætatis. Cuius aűt rei sit figura uelamen cautius con/
syderemus: Qui fiduciam habet / & uere uir est: uela/
men non habet super caput suum: sed in tecto capite
orat deum: in tecto capite pphetat. Per signum cor/
poralis rei / etiam spiritalem latenter oñdens: ut sicut
non habet uelamen super caput carnis suæ: ita non
habeat uelamen sup principale cordis sui. Si quis ue/
ro confusionis opa gerit / & peccat: iste quasi mulie/
bria uelamina habet super caput suum. Itaq; cum ali/
quis docuit ea quæ aurem populi mulceant: & stre/
pitum potius laudatoꝶ q̃ gemitum moueát: si blan
dus inimicus palpauerit / potius q̃ secauerit uulnera:
talis homo amictus cõtexit in capite. Cum aűt in lu/
xuriosam orõnem dicẽtis se sermo fuderit: & in lasci/
uum psultauerit eloquium: contexit uelamen sup ca
put oĩs ætatis: non modo pueroꝶ / & iuuenum: uerꝶ
& senum. Quomodo enim signa faciet / & portenta
ad decipiẽdos (si fieri potest) & electos. Similiter &
hi qui ad uolűtatem meditata deportát: & ista semp
inquirunt quæ delectent potius audientes / q̃ conuer
tant a uitiis: faciunt uelamina non mõ sup caput pue
roꝶ / & iuuenű (sed si fieri potest) senum quoq; &
patrum: in tm̃ ut etiam eos decipiát: qui iuxta labo/
rem aiæ in spiritali ætate / & senio pcesserűt. Et potuit
quidem dicere ppheta: super filias populi tui quæ
prophetant: sed quasi oẽs qui uelamina contexunt:
& ceruicalia cõsuunt sub oĩ cubito manus: mulieres
sunt: & nulla est inter eos quæ iure nomis digna ha/
beatur: ait. Prophetaui filiabus populi tui quæ pro/
phetant de corde suo: & ea faciunt quæ sequuntur.
Effœminatæ quippe sunt eoꝶ magistroꝶ & aiæ &
uoluntates: qui semp sonantia: semper canora com/
ponunt: & ut quod uerꝶ est dicam: nihil uirile: nihil
forte: nihil deo dignum est in his: qui iuxta gr̃am &
uolűtatem audiẽtium prædicant. Iccirco deus filias
potius q̃ filios dixit assuentes ceruicalia. Et obserua
proprietatem uerbi assuentes ait: non cõtexentes. An
ignorꝭs q tunica dñi tui Iesu: nihil in se habeat con/
sutile: sed ex oĩ parte contexta sit? Istæ ergo consuunt
dicta dictis: fraudulẽter & callide assuentes potius q̃
cõtexentes. Et faciunt ceruicalia: non in qbus capita
reclinent: sed in qbus cubitum: idest ut manus eoꝶ
non sint in labore: non in opere lassescant: sed sint in
requie: sint in ocio: sint in his gestis quæ uoluptati/
bus seruiűt. Hæc autem quæ dicimus ita se hñt / ut a
nobis intellecta sunt: sequens sermo prophetæ luci/
dus ostendit dicens. Hæc dicit adonai dominus.
Ecce ego ad ceruicalia uestra in quibus uos conuer/
titis animas ĩ dissolutionem. Aperuit ænigma quod
latebat: perspicue ostendẽs consuta ceruicalia in dis/
solutionem animarum fieri. Quis autem potest sta/
re super sermonem qui legitur: audiens deum com/
minantem: quia ipse disrumpat talem sutelam: & ta/
lia ceruicalia? Ait enim ecce ego non iubeo: sed ipse
disrűpo ceruicalia consuta sub omni cubito manus.
Dei opus est omnem texturam dissoluere: & etiam
uniuersam sutionẽ pessimá: quæ nocet his q nolunt
manibus opari: sed ociosi eis uti. Vt disrűpam illa a
brachiis urĩs. i. ceruicalia. Cõminatur aűt deus: quasi
clemẽs: ut disrűpat a brachiis ceruicalia: ne ulterius
ea cubitis nr̃is subiecta hẽamus. Et emittam aias q̃s
uos subuertitis: aĩas eorum. Quæ ergo subuersio est
consuere ceruicalia & subiicere cubitis? Sed ut sacrm
sermonis itelligas: uidebis grandem subuersionem
esse: delicatum hoiem iuxta corpus efficere. Talia aűt
sunt uerba hæreticoꝶ: ubi nõ est conuersatio rigida.
Inuenies Valentini discipulos moribus dissolutos:
ad nihil forte: ad nihil uirile tendẽtes. Similiter & se/
ctatores Basilidis. Docẽt insup & negare iuerecűde
quasi præceptum qđ de martyrio est. Nõ id docent
qđ oñdunt ecclesiastici: parati tollere crucem / & seq
saluatorem. Disrűpit ergo qui hæc cõminat sermo:
filius dei cõsutiones neqssimas. Præsta mihi christe
ut disrűpam oia ceruicalia: in aiaꝶ consuta luxuriam.
Sed quid aliud sequitur? Et uelamia disrűpam: quæ
se disrupturum esse testatur. Nõ solum ceruicalia: ue/
rum & uelamina. Ideo autem disrupturum: ut caput
nudű fiat: ut accepta fiducia: & reuelata non solum
facie: sed etiam capite: constáter uir ecclesiasticus pos/
sit orare. Disrűpam uelamina uestra: & liberabo po/
pulum meum de manu uestra. Licet uos subuerta/
tis animas / per ceruicalia & uelamina: ego ista dis/
rumpens liberabo populum meum. Liberat autem
populum deus per cõuersationem austeram: & a uo
luptatibus recedẽtem. Et ultra nõ erunt in manibus
uestris in subuersionem. In manibus uestris qui de/
cepistis audientes: iam non erunt ultra ista ceruicalia.
Et cognoscetis qa ego sum dñs. Si nõ cõcisa fuerint
ceruicalia: si non uelamina disrumpero: non cogno/

scietis quia ego sum dñs. Delitiæ quippe & ocium/
& resolutio:non sinunt cognoscere eum:qui dicit.
Ego sum dñs:pro eo quod euertitis cor iusti inique.
Quomõ in loco signoꝝ dcm̃ est:quia decipiãt ẽt ele
ctos dei. Sic euenit sæpe ut iustos quoq; hæretici sup
plãtent. Amant.n.hoies uoluptatem:quia statim ut
apparuerit tranqlla est & lasciua:& delectãs sensum:
& prouocans nos ad usum sui. Fugimus amara licet
salutaria sint:& nolumus laborare uoluptatibus de/
liniti:nescientes qa impossibile est eundem esse ama/
torem uoluptatis & amatorem dei. Propter qd' Apo
stolus ait/de pessimis:quia sint amatores uoluptatis
magis q̃ dei. Et ego nõ auertebã ad confortãdas ma/
nus iniquoꝝ: ego non auertebam. Sed oia quæ erãt
ædificationis dispensabam. Iste uero ꝓphetissæ effœ
minatæ aiæ auertebãt/ad cõfortãdas manus iniqui:
hoc est ut fortiter manus in iniquitate fieret:ne oino
auerteretur a uia sua mala & uiuificaret.i.nullus cõ/
uerteretur a uia sua pessima:& uiuificaret. Propterea
falsa non uidebitis q doceris falsa. Iam uos ultra non
faciã conatu pergere ꝓspero:ut possitis isinuare quæ
dicitis:diuinatiões non diuinabitis amplius. Et libe
rabo populum meũ de manu ur̃a. Oramus ut nos
liberet deus de manum talium magistroꝝ: qui ubi/
cunq;:ad uoluptates audiẽtium loquẽtes:scindunt
& diuidũt ecclesiam:qa plures sunt magis amatores
uoluptatum q̃ amatores dei:& scietis qa ego dñs. Si
cõuertero diuinationes ur̃as. Si fecero silere menda/
tia. Tũc scietis qa ego dñs. Hæc prior ꝓphetia:sequi/
turq; & alia:quæ ita cõtexitur. Et uenerũt ad me uiri
senioꝝ Israel:& sederũt ante faciem meã. Oia dei ser/
mo ꝑstringit:& nullam ꝑsõm ordinũ q in ecclesiam
constituti sunt dimittit intẽtam. Veꝝ uniuersa pcur/
rens:oẽs sanare desyderat. Veluti nunc quædam ad
ꝑsbyteros loqtur. Ea enim quæ ꝑcesserunt de magi/
stris dicta sunt. Iccirco cõsyderemus & de ꝑsbyteris
qd dicatur excutientes nos metipsos:ne qs nostrum
ꝑsbyter talis sit:qualis infra exponit. Et uenerunt ad
me uiri senioꝝ Israel/ & sederũt añ faciem meam. Et
factus est sermo dñi ad me dicẽs. Fili hois. Videamus
accusationem: ut scire possimus utrũ ne eam depre/
hendamus in nobis an nõ. Viri isti posuerũt cogita/
tiones suas in cordibus suis: & pœnam iniqtatum
suaꝝ posuerũt ante faciem suam. Nunqd respõdens
rñdebo eis? Beati qui mundo sunt corde. Qui enim
mũdum hñt cor:cogitationes suas non ponunt in
cordibus suis:sed magis hñt in s'mones dei. Qui aũt
laborãt in sæcularibus curis:& nihil aliud requirunt
nisi qũo trãsigant uitã:hi cogitatiões suas ponũt in
cordibus suis/utputa:si uideris hoiem nihil aliud co
gitãtem nisi mũdi negocia & lucra corꝑalia & ciboꝝ
abũdantiam:ex his q̃ idiguerit:in qbus solicitus est/
in qbus suspirat futurã tm̃ alimoniam cũ dolore cõ/
qrens:pœnã cogitationũ suaꝝ posuit in corde suo.
Arguens igit quosdam ꝑsbyteros istiusmodi:ait ad
ꝓphetam sermo diuinus. Viri isti.i.supradicti ꝑsby/
teri:posuerũt cogitatiões suas i cordibus suis:& pœ/
nam iniqtatum suaꝝ posuerũt añ faciem suam. Ne/
mo nostrum existimet cruciatus ab aliquo q̃ a nobis
irrogari. Deus nõ facit pœnas:sed ea quæ patimur
ipsi nobis ꝑparamus. Itaq; testimõio quo frequẽter
usi sumus:etiam nunc oportune utamur. Ambulate
in lumie ignis ur̃i:& in flãmam quã accẽdistis. Non
est ignis ulterius nisi uester q ligna:q stipulam:q ma
teriam futuroꝝ incendio coaceruastis. Dicit ergo de
ꝑsbiteris ꝓcul aũt absit a nobis. Viri isti posuerũt co/
gitationes suas in cordibus suis:& pœnã iniqtatum
suaꝝ añ faciem suã. Si rñdens rñdebo eis. Nunqd nã
dignum est istis me rñdere:q uenerũt ad ꝓphetã uo/
lẽtes discere s'mones meos? ꝓp hoc loqre ad eos. Et
dic eis. Hæc dicit adonai dñs. Homo hõ ex domo
Israel. Oẽs hoies nasciti sumus hoies sed nõ oẽs ho/
mines:hoies sumus/sicut sæpissime notaui:id qd' in
leuitico scriptũ est. Homo hõ flioꝝ Israel: aut adue/
naꝝ q appositi sunt in uobis. Estote hoies hoies. Qa
non oẽs hoies hoies sunt. Ostẽdamus de scripturis
qũo qdam hoies non sunt hoies. Homo in honore
positus nõ itellexit cõparatus est iumẽtis insipienti/
bus:& assimilatus est eis:iste nõ est homo hõ:sed hõ
iumẽtum. Generatio uiperaꝝ qs ondit uobis fugere
ab ira uẽtura. Talis nõ est hõ sed serpẽs hõ. Et qui in
fœminas insaniẽtes facti sunt: unusqsq; sup uxorem
ꝓximi sui hinicbat. Et iste nõ est homo hõ:sed equus
hõ. Absit igit a nobis ut tales simus q mereamur au
dire:nõ esse nos hoies:sed aliud qd ꝑter hoies. Si.n.
boni/& mãsueti sumus:duplicamus hois nomẽ: &
fit in nobis nõ simpliciter hõ:sed hõ hõ. Consydera
an iuenire ualeamus qd sit illud quod nomen hois
duplicet. Quãdo iste hõ q est exterior:hõ fuerit:eo q
est iteriore hoie semp non est in nobis hõ hõ:sed tm̃
hõ. Quãdo uero & iterior hõ iuxta imaginẽ ꝑseuera
uerit cõditoris:tũc nascit hõ:& fit istiusmodi s'm ex/
teriorem & iteriorẽ hoiem/bis hõ hõ. Porro siqs in
hoc uocatus/ut fiat hõ hõ:posuerit cogitatiões suas
in corde suo:& pœnam suã añ faciem suã:& uenerit
ad ꝓphetã:ego inquit dñs rñdebo ei in his: in qbus
detinet mẽs eius. Docet nos s'mo pñs qũo oporteat
singulis rñdere:ne iportuna & incõgrua medicamia
accipiamus: sed pro q̃litate uerboꝝ singula quæq;
ꝓferre. Aiaduerte qd dicimus. Ad medicũ decem ua
dũt:decẽ hñtes spẽs ifirmitatũ. Nõ oẽs eodẽ mõ cu
rat:sed aliũ illo & illo:utputa unũ sanat emplastro:alii
aliud tribuit medicamentũ. Nõnullis qd' cauterium
nũcupat imponit:alium amara/alium dulci tẽperat
potione. Cuiusdam uero uulnera crassiore unguẽto
delinit. Sic & sermo dei pro qualitatibus hoium lo/
quitur:nec passim sapientiæ suæ ingerit sacramenta.
Ait itaq;. Ego rñdebo ei in quibus detinetur mens
eius:ut ista uidelicet curem:in quibus mens eius de/
tinet:ut nõ faciat declinare domum Israel. Quicũq;
seipsum non præbet exẽplum bonæ uitæ: sed peruer/
sus icedit iste ꝑ suam prauitatẽ dum ad hæc quæ nõ
debet iclinat:facit quodãmõ ẽt populũ dei declina/
re s'm corda eoꝝ quæ ab alienata sunt a me. Et q hoc

facit

facit sm alienatum cor a deo: in cogitationibus suis facit. Propter qd' rñdetur eis in his qbus detinet cor eorum et dr. Dic ad domũ israel. Hæc dicit adonai dñs Cõuertimini & auertite uos a studiis uestris: pollicitus est. n. se locuturum eis ea in qbus detinetur cor eorum: ideo nũc quasi pctõribus loqtur dicẽs. Cõuertimini & auertite uos a studiis urís: & auertite facies urás. Nõne tibi uidetur hoc facere? Facies uræ obfirmatæ sunt sup ea quæ nõ debẽt: cõuertite eas: & obfirmate in hæc quæ ur'o sint emolumẽto. Propter qd homo de domo israel & de ꝓselytis q aduenitt i israel. Quicũq; abalienatus fuerit: potest fieri & hoiem hoiem: siue creatum hoiem hoiem: seu per ꝓfectũ sui hoiem hoiem effectum. Abalienari siqdem & iustus potest sm eũdem Ezechielem/ & cõuertitur aliqñ a iustitiis suis & peccat. Si ergo istiusmodi hõ posuerit cogitationes suas in corde suo: & pœnã iniqtatis suæ ante faciem suã: & uenerit ad ꝓphetam: ut iterroget eum in me. Ego (inquit) dñs rñdebo ei in ipso in quo detinetur: & obfirmabo faciem meam in hoiem illum. Consydera qũo in principio spoponderit clemẽter se rñsurum: ac deinde qũo si rursus uenerit: nec dum curatus prioribus uerbis. Obfirmabo dixit faciem meam sup hoiem illum: & ponã eum in desertum. Si enim nõ obedierit sermonibus cõmonitionis: sed in delicto ꝑseuerauerit: ponã eum in desertum: & in exterminium: & tollam illum de medio populi mei. Ne auferas nos deus oĩpotens de medio populi tui: uerum cõserua nos in populo tuo. Iuste aũt proiicitur: qui digna facit abiectione: ut auferat a populo dei: & eradicetur ab eo: & tradatur satanæ. Et in præsenti quidem potest quis egrediens de populo dei: rursum p pœnitentiam reuerti. Si uero eradicatus fuerit ille ex populo: de quo in quadam parabola dr: uenisse/ & introisse/ & recubuisse quẽdam qui non habebat uestem nuptialẽ: dicẽte ad eũ patrefamilias. Amice qũo huc introisti/ nõ hñs uestimẽtũ nuptiale? atq; præcipiente ministris ut uincientes eum manibus & pedibus: mitterẽt in tenebras exteriores. Sed nos nõ eradicabimur: uerum & in pñti/ & in futuro sæculo in domino nostro Iesu christo plantabimur: & in eo fructus uberrimos afferemus. Cui est gloria & imperiũ in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De peccatis peccatricis Hierusalẽ: & qliter ob pctã fame/ & bestiis malis sit excruciata. Homilia. IIII.

ERMO Dñi qui factus est ad ꝓphetam de peccatrice terra: loqtur qũo pp delicta sua/ uariis sit excruciata suppliciis: fame/ bestiis malis/ gladio/ morte. Morte aũt repẽtina: quæ aut ex corrupti aeris uitio sit creata: aut ex quocũq; acciderit euentu: & dicat. Quod si ẽt quattuor ultiones meas misero in terrã peccatricem fuerint aũt isti tres uiri: Noe/ Daniel/ & Iob in terra peccatrice: ipsi soli salui erunt. In cõminatione prima/ in qua pœnã famis a pœnis cæteris apperuit: filiorum & filiarum noia tacuit. In eo uero sermone: in quo bestias malas minatus est terræ: ait. Si filii & filiæ eorum salui fient: ipsi soli saluabũtur: terra aũt: & cũ paululũ reticuisset/ adiecit: & erit in introitu. Rursum in cõminatione gladii. Nõ liberabũt (ait) filios aut filias: & in morte similiter est locutus. Nõ derelinquent filii aut filiæ eorum: sed ipsi soli Noe & Daniel/ & Iob liberabũt aĩas suas. Ingens igit nobis cura expositionis incũbit: & ob id diligẽter debemus attendere: & obsecramus auditores ut quasi ad aliqd' grande spectaculũ cõfluentes: aciem mẽtis intendãt: ne obscuritas relaxatis sensibus elabat. Nõ dixit in pñti. Si peccauerint ciuitatis/ aut loci alicu' accolæ: sed si terra peccauerit. Et scio qa simplicior qsq; cũ audierit/ Si terra peccauerit: statim ad ꝓcliuẽ ferat intelligentiã: ut terram dicat noiatam p his q morant in terra: Verum sequẽtia scripturæ: istã statim exstinguent expõnem. Cũ. n. peccauerit terra / & in sua pctã corruerit: extẽdit manus nõ sup habitãtes terrã: sed sup ipsam terrã/ & prima correptione contenit: ut auferat ab ea firmamentũ panis uidelicet: q̃si pœna sit terræ: si fames eã obtineat: ut fruges semini denegent. Nã sicut hõ peccator sine ꝓle/ & sterilis: inter maledictos punit: iuxta id qd' in quodã loco scriptum est: ex cõtrariis. n. cõtraria intelligũtur. Et de iusto dr. Nõ erit sine prole/ neq; sterilis in uobis: & pctõres sine liberis/ & posteritate sui: æterna infertilitate dãnant: ut in domo Abimelech factum est: & eorum quorum cõclusit deus uuluam: pp pctm quod in Isaac cõmissum est. Sic & terra quodãmõ sine ꝓle/ & sterilis relinqtur: fame missa in ea. Putas uerum est hoc qd' asserere sermo ꝓludit: nõ de habitatoribus terræ: sed de ipsa terra dici? possum paulisp ad altiora conscendẽs: scripturarum testimoniis approbare qũo peccator terra dicit. Dr enim ad Adam. Terra es/ & in terrã ibis. Possumus dicere qa & nũc delinquẽs terra: peccator sit. Sed ecõtrario latissimã scripturæ syluam recensens: cohortor ad suspicandum: qa aĩalis sit terra ista quã cernimus. Si enim hoc quod scriptũ est: qui aspicit sup terram/ & facit eam tremere: iuxta id quod scriptum est uolumus accipere: intelligimus ad aspectum dei terremotus cõcitari: nõ quos iudæi suspicãtur. Nam illi asserunt tremorẽ terræ cõmotionem eius esse: quod longe a ueritate diuersum est. Et nos quippe soliciti/ & tremẽtes/ ꝓpter peccata nr̃a in terra sumus: nec tñ tremor corpus cõcutit ad tremendum. Sicuti & in alio loco dicitur. Super quem respiciam ait dominus: nisi super humilem/ & quietum: & trementem sermones meos? ex quo manifestum est: mansuete & humiliter deo seruientem: ad sermones eius mente potius tremere q̃ corpore. Et hæc quidem in medio dicta sint/ satisfatione eius testimonii quod intulimus: qui aspicit terrã & facit eã tremere. Accipe aũt & alia dicta de terra. Offenditur terra ab his qui insiderint in ea. Quomodo offenditur terra: & qñ aduersatur ab his qui in se cõmorantur? quando fuerint peccatores. Accipe & aliud exemplũ. Cõplacebit sibi terra in sabbatis suis. E cõtrario enim q̃dam terræ sabbata nuncupãtur: in quibus complaceat/ & lætetur. Nec

dum dico:attende coelum & loquar: & audiat terra
uerba oris mei. Neq; illud. Audi coelum/& auribus
pcipe terra. Sed nec Hieremiæ pphetia. Terra terra au
di sermonem dñi. Scribe uir; istum abdicatũ. Multa
nos latẽt ppter paupertatem memoriæ: ppter ingenii
tarditatem. Multa sunt quæ cõdidit deus rõnabilia
& sunt capacia/non solũ principatus & ptãtes. & re/
ctores tenebrarũ istarũ:uerũetiam & in meliore parte:
thronos/dñationes: & cætera/quæ nostro intellectui
Apostolus reliquit dicens. Et sup nomẽ qđ noiatur:
nõ solum in sæculo isto:uerũ & in futuro. Aer quoq;
aialibus plenus est:sm eiusdem Apostoli testimoniũ
prædicantis. In quibus aliqñ ambulastis sm sæculũ
mundi huius:sm principem potestatis aeris:spiritus
qui nunc operatur in filiis diffidentiæ. Est ergo terra
& uniuersa animalia:& per partes aialium uarietates.
Quando enim offenditur terra: & rursum cõplacet
sibi in sabbatis suis:non ois offenditur: nõ ois exul/
tat. Quodãmodo enim erudita est cum habitatori/
bus suis: & didicit sabbata: siue in umbra siue in ue/
ritate:iuxta naturæ suæ agere qualitatem. Vñ sacra/
tiore quadã intelligentia sabbatismus exercetur post
septẽ annos terræ sanctæ: donec cõplaceat deo in ea
habitare. Si uero petõres in ea non fuerint:nõ iam ul
tra p septẽ milia annos:sed p septuaginta terra sabba/
tum gerit. Habemus sermonem de septuaginta an/
nis tam apud Hieremiã:q̃ apud Danielẽ sanctis litte/
ris cõsignatũ. Et futurũ est ut in iudicii die nõ solum
homo:sed etiã uniuersa conditio iudicetur. Ois qp/
pe creatura congemiscit & condolet. Si ois creatura
congemiscit/& condolet:est aũt creaturarũ pars terra/
& coelum/& æthera quæq; sub coelos sunt: & quæ
super coelos:& liberabitur ois creatura a suitute cor/
ruptionis in libertatem gloriæ filiorũ dei. Quis scit
& de terra an sm naturam suam ĩ aliquo peccato te/
neatur obnoxia? Si enim aial est:si rõnabilis est:si in/
diget auditione sermonis pphetici dicentis. Attẽde
coelum/& loquar:& audiat terra uerba oris mei: &
audi coelum & auribus pcipe terra. Cur nõ dicamus
quia ut inter hoies est homo audiẽs: & faciens uerba
quæ iussus est facere: & alius est q audit:& nõ implet
quod pcipitur:sicut & angelus puaricator. Angeli
enim nõ custodiẽtes principatum suum:sed deserẽ/
tes pprium habitaculum:in iudicio magni diei:uin/
culis sempiternis sub tenebris seruauit. Quomõ er/
go & angeli puaricatur:& alii sunt & dei pcepta cu/
stodiũt: & iudicium præstolãtur. Non solum hoies:
uerũ ẽt angeli dei: ut frequenter diximus:tam de his
quæ in Apocalypsi cõscripta sunt:q̃ ex aliis inumera
bilibus. Quare inqt terræ/& aeris iudicium nõ sit fu
turũ? Si aũt nõ putas huic disputationi cõsentiẽdum
quam asserimus:oẽm creaturam iudicãdam:audi &
aliud testimonium de terra. Interrogat deus Cain qs
occiderit Abel fratrem eius: & post multos sermões
quos legimus:in Genesi:ad extremum de terra dicit.
Maledicta terra quæ apuit os suum ad excipiendum
sanguinẽ fratris tui/de manu tua. Ego nec illud præ/
reo. Maledicta terra in opibus tuis. Et ecõtrario si qñ
bñdicitur:legimus qppe & maledictã/ & bñdictam
dei uocibus terram. Vides ergo qa merito dr. Cõge/
miscit ois creatura. Et ut ad præcedẽs reuertar exem/
plum:offendit terra in insidẽtibus sibi. Puto qa ter/
ra nos mris uice sustinens:lætetur sup bonis filiis: &
doleat sup peccatoribus. Ira qppe matris: filius insi/
piens: & dolor q genuit eum. Nõ solum huic pri/ &
matri/ de quorũ semine orimur:sed & illi matri quæ
uere mater nr̃a est. Accipitq; deus humum de terra/
& plasmauit hoiem. Igit terra mater nr̃a est: lætatur
qñ iustum filium sustinet. Lætabat terra ferens Ha/
braam/ Isaac: & Iacob. Lætabat terra in aduentu dñi
mei Iesu christi:dignam se cernẽs filii dei sustentatu.
Quid necesse est dicere de apostolis/ & pphetis:cum
de dñi aduẽtu scriptum sit. Ois terra clamat cum læ/
titia? Confitẽtur & miserabiles Iudæi hæc de christi
pñtia prædicari:sed stulte ignorãt psonam:cũ uideãt
impleta quæ dicta sunt. Quãdo.n. terra Britaniæ añ
aduẽtum christi:in unius dei religione consensit? qñ
terra Maurorũ:qñ totus simul orbis? Nũc uero præ/
ter ecclesias quæ mũdi limites tenent: uniuersa terra
cũ lætitia clamat ad deum Israel: & capax est bonorũ
sm fines suos. Statuitq; fines gẽtium iuxta numerũ
filiorũ Israel. Et facta est pars dñi populus eius. Iacob
funiculus hæreditatis eius Israel. Capax est (inquã)
aial iuxta partium qualitates: & bonorũ actuum &
malorũ:in qbus aut laudem mereatur/ aut poenam.
Cum igitur dr:terra quæ peccauerit mihi: ut delin/
quat delictum:mysterium quoddam significat. Ali
ter qppe de habitatoribus/aliter de ea dr quæ inhabi
tatur. Coelum & terra ptrãsibunt. Cur coelum præ/
tergreditur? Cur terra ptransit? nisi quia trãsitus sui
quædã digna fecerũt? Et alio loco. Corrupta ẽ (ait)
ois terra. Quãdo corrupta est? añ diluuiũ. Nõ quo
p inũdationem diluuii sit corrupta. Ait ergo. Terra
quæ peccauerit mihi ut delinquat delictũ:extendam
manum meã:& terram eius firmamẽtum panis. Ex/
tendẽs deus manum suã sup peccatricem terram:fa/
mem immittit in eã. Possum & aliter interptare:qa ter/
ra aliqñ delinquat. Terra quippe est aia nr̃a:ut in pa
rabola euangelii significatur. Aia/petra:aia terra bo/
na/& fertilis p multam patiẽtiam. Ista igitur terra sæ/
pe peccat:sæpe nõ peccat. Et siqdem peccauerit:extẽ/
dit deus manũ suã sup eã:& cõterit oẽ firmamẽtum
panis eius. Ne cõteras oipotẽs deus firmamentũ pa
nis ab ista terra.i.aia nr̃a: qn potius largire nobis se/
mẽ tuũ:ut seriat in nobis fructũ cẽtuplũ. Et imittam
in eam famẽ:& tollam de ea hoiem & pecus. Quo/
mõ possum tam recõditas res in publicũ pferre? Vñ
mihi ut exponere ualeã: cur fames/ cur fertilitas/cur
abũdãtia/cur egestas terræ acciderint? O pfũdum di
uitiarũ sapiæ & sciæ dei. Vtrum pp hoies/& animarũ
malitiam imittatur fames:an propter angelos sunt
cõmissa terrena si peccauerint in ea:accidant quæ ui
demus accidere. Si aũt sunt quidam coelestis dispẽsa
tionis ministri qui fructibus præsunt:forte & ppter

illos

illos infertilitas terræ eueniat. Plurima enim opum eius in absconsis sunt: non possumus magnitudinē sapientiæ eius effari. Arenā maris: & stillas pluuiæ: & dies sæculi quis dinumerabit? Altitudinē coeli: & latitudinē terræ: & ꝓfundum sapiētiæ quis inuestigabit? Varie ergo mittitur fames sup peccatricē terram. Et auferā (inquit) ex ea hoiem/ & pecus. Aliud est terra: aliud est hō. Nam habitatores terræ (ut qdā putant) nūc pro terra non noiat. Si enim habitatores terræ ꝓ terra accipi uelit: supfluū fuerat dicere: auferam ex ea hoiem & pecus. Gaudet.n. terra qñ plena est accolis: mœret cū id quod dr̄ acciderit: auferam ex ea hoiem & pecus. De quibus si orantibus uobis dn̄s ministrauerit sensum: si tamen sensus dn̄i capaces sumus effecti: uolumus pauca differere. Quomō poena matris in exilium destinatæ/ priuari filiis: aut certe filios suos ad aliam uidere prouinciam destinari. Sic quodāmodo mater nostra terra flagellatur pro peccatis suis a deo: qñ aufertur ab ea homo & pecus. Lætatur qñ hoies habet: magis autē qñ habet hoies optimos: & i dei studiis uiuētes: sicut supra exposuimus. Dicitur ergo qñ terra peccauerit: quasi dicatur. Si qñ peccauerit mater: auferā de domo eius filium: sic & nūc. Auferam de ea hoiem. Lætatur quippe terra nō super bestiis rabidis/ & feris: sed sup pecudibus: quia placida/ & mansueta aialia diligit. Et auferā de ea hominē & pecus. Et si fuerint isti tres uiri in medio eius. Quō potest in terra peccatrice trium istoꝶ pariter numerus cōmorari? quō tam diuersis tēporibus uiuentium: potest inter se uita coniungi? In præsenti legimus: in peccatrice terra eos pariter cōsistere. i. Noe q in diluuio fuit: & Danielem/ q in captiuitate Babylonis cōmoratus est: & Iob qui tpibus patriarchaꝶ/ & Moysi uixisse perhibetur. Hoc enim tp̄s inuenimus uitæ Iob. Quid ergo possumus dicere? Meminisse debemus (ut sæpe iam diximus) quia ut homo hominem generat: & israel generat israel. Israel quippe cū esset Iacob: generauit populū israel. Et inuenimus in scripturis israel nomen tā in uno hoie q̄ in uniuerso populo dici. Sic nō solum israel/ israel: uerū & Ruben generat Ruben: & Symeon Symeon: & Leui/ Leui: & Iudas Iudam: & reliqui oēs/ qui in tribu Iuda sunt: ab illius stirpe uenientes: Iudas nuncupātur. Et replicatæ sunt scripturæ in tribu Iuda noibus Iuda. Ea quæ in bn̄dictionibus Iacob: & Moyse: de ruben & Symeon: & Leui & Iuda dicuntur: cæteris nō sic cōueniunt patriarchis. Vt his qui cognomine eorum ꝓpter familiæ radicem extiterunt. Beniamin lupus rapax ad matutinū comedit: & ad uesperꝶ dabit escā. Beniamin ille nunq̄ fuit lupus rapax. Beniamin ille nunq̄ in uesperꝶ dedit escam. Sed is qui natus est ex tribu Beniamin: hebræus ex hebræis: iuxta legem phariseus circuncisus octauo die Beniamin prædicabatur lupus rapax: ad matutinū comedens: qñ iuuenis fuit: & in uesperum dans escam: qñ crederis: spiritalē præbuit escam/ a se ecclesiis institutis. Igitur Beniamin Beniamin generat. Quomō ergo homo ex hoie: Beniamin in Beniamin: sic Iuda ex Iuda: Rubē ex Ruben nascitur. Ruben quippe uiuat: & non moriatur: & sit multus in numero. In tm̄ non erat de patriarcha sermo: sed de populo q de patriarcha descensurus erat. Cur hæc dicta sunt? Videlicet ut præsentē locum exponerem de Noe/ & Daniel/ & Iob. Quomodō enim Israel/ Israel generat & Iob/ Iob: & Ruben/ Ruben: reliqui/ reliquos: sic Noe/ Noe. Et dicā quia de filiis Noe: Sem Noe fuerit: Cham uero non fuerit Noe. Neq; enī habuit similitudinē patris sui. Et ut non oēs qui ex Habraam filii Habraam. Licet sint de semine eius: nō sunt filii ipsius: qñ peccatores sunt. Sic hi qui habent similitudinē factoꝶ Daniel: Daniel sunt: q imitant̄ patiētiam Iob: Iob fiunt. Noli igit̄ dicere btūs Noe: qm̄ dignus effectus est ut in diluuio solus eligeret̄ a dn̄o: & cæteris in inundatione ꝑeuntibus: cū suis seruaret̄ incolumis. Sed cōsydera qa & tu si feceris ea q̄ fecit Noe: eris Noe. Audi saluatorē dicentē. Si essetis filii Habrææ: opa Habrææ faceretis. Igitur si qs est filius Habrææ: facit gesta Habrææ. Si qs est filius Noe: facit opus Noe. Si quis est filius Daniel: facit id quod fecit Daniel. Si quis sequitur per quod gloriosus effectus est: puta/ ois qui substantiam suam perdit: & sustinens patiēter tam iacturam reꝶ familiarium: q̄ mortes filioꝶ: dicit/ dn̄s dedit dn̄s abstulit: sicut dn̄o uisum est: ita factum est: sit nomen dn̄i bn̄dictum in sæcula. Qui incēditur corporis malis: & flagellatur uario maloꝶ suoꝶ dolore: & nihilominus i ipsis suppliciis glorificat deum. Qui potest uidere diuina: & inter cruciatus propheticam emittere uocē: qualem emisit Iob: imitator est Iob. Atq; in hunc modum & Noe/ & Daniel & Iob in eodem possunt tpe reperiri. Quod autem nunc Ezechiel non de his dixerit: quos in scripturis lectitamus: uidelicet quos aut trāslatio/ aut mors de præsenti uita subtraxerit: de alio quoq; loco ꝓbare conabimur. Daniel qui traditus est principi eunuchoꝶ/ cū Anania/ Azaria/ & Misael: eunuchus fuit. Et est in ꝓsenti dictum. Noe/ Daniel/ & Iob filios & filias non liberabunt: & reliqua. Fingamus quippe filios habuerit Noe: quō filii Daniel docebūtur: quem eunuchum iudæi fuisse tradūt? Verꝶ quia fertilis & sancta fuit aia illius: & ꝓpheticis diuinisq; sermonibus multos liberos ꝓcreauit: iccirco dr̄. Si fuerint in tpe isto/ uel illo: ut Noe/ Daniel/ & Iob/ ipsi saluabunt̄. Et nos possumus fieri Daniel: ut autē nō enumerem omnes sanctos: possum esse Paulus: si imitator fuero eius dicentis. Imitatores mei estote. Si cauterium quo signatus est Paulus habuero: si eandem figuram qua ille figuratus est in christo possedero: ꝑ quam ut bonus pater aiebat. Filioli mei quos iterꝶ parturio: donec formetur christus in uobis. Si uero ex dissimilitudine signaculi arguor: quia aliam formam habuerit Paulus/ q̄ ego in aia habeam: me ipsum decipio dicens. Filius meus es semen Pauli. Noli mirari quod filius apostoli fias. Habeto uirtutes: & eris filius christi. Filioli (inquit) adhuc pusillum uobiscum sum.

Cum autem fueris christi:eris & oipotētis patris: qa
unius sunt/iunctæq; naturæ. Ad hoc laborat iustus:
in hoc omne studium suum cōuertitur Danielis/&
Iob/& Noe filius/ascēdat ad adoptionē dei: & iam
non uocetur hoium noibus:sed uocabulis filiorum
dei. Si ergo fuerint tres uiri isti:non indiget spūs san/
ctus:ut etiam nūc Noe/& Daniel/& Iob ońdat. Tres
uiri isti in medio eius. Dicit mihi eruditus auditor:
tres i præsenti noiantur. Sermo uero tuus plurimos
esse affirmat:& Noe/& Daniel/& Iob. Cui sic rñde/
bimus. Ois multitudo fidelium:unus est:& nō sunt
plures/qui similes sunt:corpora sūt plurima:unum
corpus oēs sūt:iuxta id quod scriptum est. Vos estis
corpus christi:& mēbra ex parte. Et saluator noster
uenit quærere/& saluare quod perierat in sacramēto
nonaginta & nouem ouium nō errātium:& unius
perditæ. Venit quippe filius hois quærere & salua/
re quod pierat. Sicut enim unum corpus plura sunt
corpora:& una ouis sunt plures oues quæ perierāt.
Hoc pacto oēs Noe/Daniel/& Iob:in unum Noe/
Daniel/& Iob rediguntur: ipsi in iustitia sua salua/
buntur dicit adonai dńs. Prius nomen dei quattuor
est litteraꝝ/quod interptatur naturaliter deus. Ergo
emittitur ꝓpter peccata terræ fames. Terra uero fm
oēs sensus quos supius diximus:& quoscūq; intelli/
gentiæ auditoꝝ reliquimus: ut ex nostris dictis ipsi
sibi alias intelligentias reperirent. Videamus autem
& aliud opus iræ diuinæ emittētis in terram pecca/
tricem bestias pessimas. Aiunt etiam iudæi/si qñ lu/
pi hoīes deuorauerint: impetum faciunt in quibus/
cunq; aialibus. Historia refert leones quōdam in hu
manum genus imissos:& alio tpe ursos. Istiusmodi
deuorationes ex dei indignatione descēdunt. Et hūc
interim sensum:ut sequamur litteram: ab altiori in/
tellectu recedētes:nunc sequi uidemur prophetam.
Qui autem spūalis est/oia iudicans: & a nullo iudi/
catur. Considēter dicit/multas esse bestias:qua emit/
tit deus in peccatricem terram (si tñ terra nostra pec/
cauerit) Aduersarius noster diabolus/ut leo rugiēs/
ambulat quærēs quem deuorat. Illa quoq; historia
quæ scripturas diligenter obseruantibus in planum
se præbet intellectum:istiusmodi habet significatio/
nem. Quādo duo ursi ad paruulos missi sunt:q cō/
tumelias faciebant prophetæ dicētes: ascende calue:
ascende calue. Vrsi nanq; illi in signo erant aliaꝝ be/
stiaꝝ:quæ uere feræ:uere sunt rabidæ quæ mittun/
tur in hanc peccatricem terram. Procul autem absit
a nobis:ut bestiæ ad nos pro dei ultione mittantur:
quin potius in oratione dicamus. Ne tradideris be/
stiis aiam confitētem tibi. Ego noui perseuerātes in
fide iustos feris traditos/& laceratos ab eis:consu/
masse martyrium:nec tñ beatos esse desisse. Non.n.
bestiis fuerant traditi spiritalibus & inuisibilibus:quæ
lacerāt aias peccatoꝝ:& dentes suos in impioꝝ cor/
da defigunt. Quēadmodum enim si pastor ex ore
leonum euellat duo crura: uel extremum auriculæ:
ita euellentur filii Israel. Traditur ergo aliqñ terra be/
stiis ad euersionem: ut auferatur ab ea homo & pe/
cus:& obserua diligenter differentias comminatio/
num. In prima cōminatione famis ait. Ipsi soli salua/
buntur:Noe/Daniel/& Iob. In secunda uero ubi be/
stias imissurum se esse testatur:filii/& filiæ nuncupa/
tæ sunt:uerūtñ ipsi soli salui erunt/dicit adonai dńs.
Qui locus dupliciter itelligitur. Ac primum fm cō/
munem sensum exponamus:ob nōnulloꝝ insipien
tiam:qui sensum animi sui:dei esse asserūt ueritatem:
& frequēter dicūt. Futuꝝ est ut unusquisq; nostrum
precibus suis eripiat quoscūq; uoluerit de geēna:&
iniqtatem introducunt ad dñm:non uidētes qm iu
stitia iusti sup eum erit:& iniquitas iniqui sup eum:
& unusquisq; in proprio peccato morietur:& in ꝓ/
pria iustitia uiuet. Nihil mihi conducit pater Martyr
si non bene uixero:& ornauero nobilitatem generis
mei:hoc est testimonium eius & cōfessionem qua il/
lustratus est in christo. Nihil prodest iudæis dicenti/
bus. Nos de fornicatione nati nō sumus. Vnum pa/
trem habemus deum. Et post modicum. Habraam
pater noster est. Quæcunq; dixerint:quæcunq; assu/
mere sibi uoluerint:si nō habuerint fidem Habraā:
incassum gloriantur. Neq; enim ideo saluabūtur:qa
sunt filii Habraam. Quoniam ergo quidam non re/
cte opinātur:necessario iterposuimus etiam sensum
litteræ dicētis:filios & filias non liberabūt Noe/Da
niel/& Iob:sed ipsi soli salui erunt. Nemo nfm con/
fidat in iusto patre/i matre sancta/in fratribus castis.
Beatus homo qui spem habet in semetipso:& in ui/
ta recta. Ad eos autem qui in sanctis fiduciam hñt:
non incongrue protulimus exemplum. Maledictus
homo qui spem habet in hoie. Et illud. Nolite confi
dere in hoibus. Sed & aliud. Bonum est cōfidere in
dño q̃ cōfidere in principibus. Quod si necesse est in
aliquo sperare: oibus derelictis speremus in dño di/
centes. Si cōstiterint aduersum me castra:non time/
bit cor meum. Cum hæc se ita habeant:etiam alia no
bis quæstio oboritur:quam diligenter debemus ex/
cutere:ut scripturaꝝ ueritas elucescat. Quare cum tā/
ti sint iusti:nunc tñmodo tres uoiantur: Noe/Da/
niel/& Iob? Audiui quondam a quodam hebræo
hunc locum exponente/atq; dicente:ideo hos noia/
tos/quia unusquisq; eoꝝ tria tpa uiderit: lætum/tri/
ste/& rursum lætum. Vide Noe ante diluuium. Cō/
sydera mūdum integrum:& eūdem post Noe in to
tius orbis naufragio: solum cum filiis suis/& aiali/
bus/in archa seruatū. Consydera qūo post diluuium
egressus sit/& plantauerit uineam:quodāmodo se/
cūdi rursus orbis creator existens. Talis est iustus. Vi/
dit mundum ante diluuium:hoc est ante consuma/
tionem. Vidit mūdum in diluuio: idest i corruptio/
ne/& in interitu pccātoꝝ: quæ in die euentura sunt
iudicii/rursum uidebit mundum in resurrectiōe om
nium peccatoꝝ. Dicat mihi aliqs. Concedo de Noe
ut tria tpa uiderit. Quid rñdebis de Daniele? Et hic
ante captiuitatem in patriæ floruit nobilitate: & de/
inceps in Babylonē trāslatus:eunuchus effectus est:

ut manifesto ex libro ipsius intelligi potest. Vidit & reuersionem in Hierusalem. Vt autem probetur qui ante captiuitatem in Hierusalem fuerit: & post captiuitatem eunuchus effectus sit: assumamus id quod ad Ezechiam dictum est. Accipiet de filiis tuis: & facient spadones in domo regis. Deinde post septuaginta annos inuenitur deprecans deum: ut completo iam tpe captiuitatis / rursum regrediatur Hierusalem. Habemus orationem eius in uolumine ppriae cõscriptam: nec tñ possumus inuenire ubi sit mortuus. Vidit ergo tria tpa. Ante captiuitatem: in captiuitate: post captiuitatem. Talis iustus est. Videamus autem an & Iob tria tpa uiderit. Fuit quidem locuples: erant qppe ei oues septem milia: cameli tria milia: iuga boum quingenta: & suppellex multa ualde: filii septem / & filiae tres. Deinde accepit diabolus potestate aduersus eum. Vide tpa cõmutata. Diues in liberis pater / repente orbus efficitur. Diues in censu dñs / ad ultimam deducitur aegestatem. Ecce duo tempora. Post haec apparet ei dñs & loquitur ei: deinde & ipse Iob ea quae sunt in libro eius scripta respondit. Igitur in primo tempore dei laudibus praedicatur: in secundo tentationi traditur: & saeuissimo ulcere percussus a pedibus usq ad caput: tristia ac dura perpetitur. Ad extremum factae sunt ei oues quatuordecim milia / cameli sex milia: iuga boum mille: asinae pascentes mille: & nascuntur ei filii septem / & filiae tres. Itaq & in Iob tria tempora dephẽdimus: quae in iustis hoibus repimus. Tria uident iusti tempora psens: & cõmutatiõis qñ indicaturus est deus: & futurum post resurrectionem mortuorum / idest uitae coelestis perpetuitatem: in christo Iesu. Cui est gloria & imperium in saecula saeculorum. Amen.

¶ De duobus aliis flagellis rumphaea. f. & morte: quae passa est peccatrix Hierusalem. Homilia. V.

IAMES Quae propter peccatricem inducitur terram: iuxta possibilitatem nostrae uirium discussa est. Et post famem / de bestiis pessimis diximus: qs imittit dñs sup peccatores. Quattuor enim ultiones in principio ppofuimus: e qbus duae reliquae sunt de rumphaea / & de morte. Et in prima quidem filiorũ / & filiarũ nomen tñ est. In secũda uero / & tertia quam nũc conamur exponere / filiorũ & filiarum nomẽ annexum est: idest in rumphaea qua corruunt qui caede eius digna fecerũt. Quis est ergo iste gladius / idest rũphaea quam nos formidare debemus? ne qñ mittatur sup terram nostram: super terram quã figuraliter exposuimus: ne & nobis necesse sit transire per gladium: sed per gladium duplex aliquid habentis in poena. Habitus quippe ipsius gladii diuidit / & secat eum in quẽm fertur. Si uero ad acumen aciei eius etiam tactus ipse poenalis est: dupliciter torquetur qui hoc gladio puniẽdus est. Scriptum est enim. Statuit igneam rumphaeam / & cherubin custodire uiam ligni uitae. Et quõ si gladius acutus / & candens inferatur in corpus / duplicem tribuit cruciatum adustionis / & caedis. Sic & rũphaea quae ad custodiam paradisi statuta memoratur quam nunc ob expositionem gladii praesentis assumimus: duplicia infert tormenta: dum adurit / & diuidit. Vt autem necessarium aliquid ex quibus deus sensum nostrum illuminat in praesenti interponamus loco. Accipe exemplum. Aiunt studiosos medicinalis disciplinae ad quasdam corporũ curatiões necessariam esse non solum sectionem ferri: uerũ etiam adustionem. Nã ad eos qui canceris neterno computrescũt: candẽtem siue nouaculae laminam / siue quodcũq acutissimi ferri genus adhibent: ut per ignem radices canceris euellãtur: per incisionem autem & putrida caro truncetur: & uia pateat medicaminibus iniitiendis. Quis putas nostrum canceris (ut ita dicam) habet simile peccatum? ut non ei sufficiat aut simplex acumen ferri: aut sola ignis exustio: sed utraq adhibeantur quo uratur: & secetur. Audi saluatorem rationem ignis / & ferri / in duobus locis significãtem. In alio loco ait. Non ueni mittere pacem sup terram / sed gladium. In alio uero. Ignem ueni mittere super terram: & utinam iam ardeat. Igit defert utrunq saluator gladium: & ignem: & baptizat te in spiritu / & igne. Eos enim qui non sunt baptismo curati: spiritus sanctus igne baptizat: qui non potuerit spiritus sancti purificatione purgari. Sacramẽta diuina sunt & ineffabilia: & soli deo cognita. Plus tñ in gratiarũ donatione / quam in tormentorũ uarietatibus cõstituta. Neq enim medici ex disciplina artis suae rõnabiliter eos quibus medẽtur / secant / uruntiq dantq pocula amarissimi temperamẽti: multaq alia (prout causa postulat) faciunt. Deus autẽ uniuersitatis dñs sine rationabili quadam sapia / & sine dispensatione digna maiestatis suae: poenas tñ infert peccatoribus. Neq enim ut existimant / ad hoc tñ adhibet supplicia / ut torqueat: sed quasi pater scit uulnera oium nostrorũ. Scit qua ex causa quod ulcus natum sit: quae putredo infoelicis animi ex quo ducat exordio: quales species doloris ex quo peccato ueniat. Scit & formas / & modos / & numeros peccatorũ / q semel / bis / terq peccauerit. Qui i una specie delictorũ saepe ruit: qui in diuersis uitiorũ speciebus / singulis tñ uicibus errauerit. Haec oia sapia dei nouit sm illud q scriptũ est. Scrutãs corda / & renes deus / & supplicia quae ab eo irrogantur / sic intelligantur quasi digna deo / & conueniẽtia dispẽsationi eius. Non uult nos tñmodo cruciari. Oia quippe ad hoc cõdidit ut essent / & salutares fecit generationes mundi: & non est in eis medicamen pditionis. Sed qa quod ille uoluit / nos contẽnendo non fecimus: & ille quod cupierat / nõ exercuit in nobis. Disputatio nos cogit ut aliquid de poenarũ spẽ diceremus / quae inferunt ad terram. Debemus autem nosce: quia non statim ubi fames fuerit / sequatur & mors. Potest quippe ut aliquis famẽ sustinens in uita: licet inedia & squalore / & maciae discrucietur. Potest fieri ut imissis bestiis malis non statim oẽs pereãt: fugae auxilio reseruati. Potest euenire

ut cedente rumphæa/ceſſet interitus. Nã uulneran/
tur qdam/& ſecantur:& (ut ita dicunt) crebris icti/
bus cõfodiuntur:nec tñ pereunt. Iccirco nũc poena
nouiſſima in enumeratione poenarũ mortis infert.
Iſtiuſmodi quiddam ſacratiſſimus Apoſtolus ſen/
tiens loquebatur. Nouiſſimus inimicus deſtruetur
mors. Audebo dicere. Si inimicus nouiſſimus de/
ſtruetur mors:fuit qdam añ mortem/inimicus ideſt
rumphæa. Fuit quidam ante rumphæam inimicus/
ideſt beſtiæ peſſimæ. Fuit qdã ante beſtias peſſimas/
inimicus fames. Hæc oĩa inimica ſunt religionis ini/
micis. Si enim non uis amicus fieri deo:inuitanti te
ad recõciliationem:& dicẽti per Apoſtolum. Obſe/
cro uos reconciliari deo. Quid de deo cauſaris:cum
tui cauſa ſis:qui ſub inimicorũ imperio eſſe uoluiſti?
An ignoras idcirco deum in Aegypto miſiſſe furo/
rem/& iram/& anguſtiam/imiſſionem per angelos
peſſimos? Quia inimici illius erant:& ab eius aduer/
ſario regebãtur. Procul autem abſint a nobis quat/
tuor iſtarũ ſupplicia poenarũ/fames: beſtiæ peſſimæ/
gladius/mors. Quicqd enim horũ fuerit illatum: ad
eos uenit:qui inimici dei ſunt. Amicus eius præterit:
neq; auſum eſt eos cõtingere:qui de eius neceſſitudi/
ne gloriantur. Et quõ de igne bene creditum eſt/ſcri/
pturis teſtãtibus. Quia tranſeãt per eum iuſti:& non
cõburantur. Vniuſcuiuſq; eorũ opus quale ſit/ignis
probabit. Sic & his ſuppliciis inueniatur aliquis/Da
niel/Noe:& Iob:& nihil poenarũ ſuſtinebit. Hæc ſpe
cialiter p ſingula ſupplicia expoſuimus. Quæ in ex/
trema parte in unum. Et propheta cõſonãs ait. Hæc
dicit adonai dñs. Si autem quattuor uindictas meas
peſſimas/rumphæam/& famem/& beſtias peſſimas/
& mortem imiſero. Quo? Nõ ſup terram: ſed ſuper
Hieruſalem. Terra enim ſi puniat:ſufficit ei una cor/
reptio. Si autem corripiatur Hieruſalem: ſup quam
inuocatum eſt nomen dei:quattuor ei cruciatus pa/
riter inferuntur. Multo nobis melius fuerat non cre/
didiſſe ſermõi:quam poſt credulitatem ad hæc rur/
ſum peccata conuerti:quæ antea cõmiſimus. Cõſy/
dera enim quõ ſcriptura ſup terram ſigillatim ſuppli
cia dicat inferri:& nõ apponat quam terram. Quã/
do uero ad Hieruſalem ueniat. Si autem & quattuor
uindictas meas peſſimas/rumphæam & famem/&
beſtias peſſimas/& mortem imiſero in Hieruſalem/
nos indicans Hieruſalem:qui peccantes qdem nos/
Hieruſalem ſumus quæ deſtruatur. In pceptis uero
permanẽtes/Hieruſalem dicimur:quæ ſaluatur. Oẽs
lamẽtationes quas legimus in Hieruſalem: oẽs qri/
moniæ/quibus eam plangit deus/ad nos ptinent:q
guſtauimus ſermonem dei:& poſtea mandatis eius
contraria fecimus. Non ſic plectitur iura contẽnens
Salomonis:non ſic punitur Ligurgi ſcita deſtituẽs.
Aliud ſupplicium eſt eius/q legem dei per Moyſem
traditam cõculcat & deſpicit. Maxima oĩum eſt poe/
na eius/qui pcepta filii dei p nihilo duxerit. Irritam
enim quis faciens legem Moyſi ſine ulla miſeratiõe/
duobus uel tribus teſtibus moritur: quanto magis
putatis deteriora mereri ſupplicia:qui filium dei cõ/
culcauerit? Hi ergo quos enumerauimus filium dei
non cõculcauerũt:ſed legem eius pgreſſi ſunt:ma
ximeq; hi qui ante aduentum dñi fuerunt. Sed neq;
hi qui crucifixerũt ſaluatorem meum rei ſunt igentis
poenæ:ſicut hi qbus Apoſtolus dicit. Filium dei cõ/
culcans:& ſpiritui gratiæ cõtumeliam faciens. Et ſi
quid aliud ſignificat in eo loco in quo eorũ peccata
replicat. Qui poſt fidem/in deum peccauerunt. Hæc
propter quattuor ultiones peſſimas/quæ inducun/
tur ſup Hieruſalem. Et oẽs quidem qui didicimus di
uinas ſcripturas/ſiue bene ſiue male uiuamus/Hie/
ruſalem ſumus. Si male uiuimus/illa Hieruſalẽ:quæ
cruciatibus punitur:ac ſuſtinet quattuor ultiones/ſi/
ue illa Hieruſalem/quæ in dei ſinu requieſcit. Et eſt
magna diſtantia ut in reliqua terra/ſic & in ipſa Hie/
ruſalem. Oẽs enim qui in eccleſia peccatores ſunt:q
ſermonem dei guſtauerũt: & tranſgrediuntur eum:
merẽtur qdem ſupplicia. Verũ pro modo graduum
unuſquiſq; torquebitur. Maiorem poenam habet q
eccleſiæ præſidet/& delinquit. An non magis miſe/
ricordiam pmeretur ad cõparationem cathecumi/
nus? Non magis uenia dignus eſt laicus ſi ad diaco/
num cõferatur? Et rurſum cõparatione præſbyteri:
diaconus ueniam plus meret. Quæ autem ſequan/
tur etiam me tacẽtem cognoſcitis. Iccirco formidãs
iudicium dei: & ante oculos ſibi proponens illum
iudicii ordinem qui in ſcripturis cõtinetur:recordat
dicti illius. Põdus ultra te ne leues. Sed & illud. Noli
quærere fieri iudex:ne non ualeas auferre iniqtates.
Quid mihi prodeſt:quia prior ſedeo in cathedra re/
ſupinus: honorem maioris accipio:nec poſſum ha/
bere dignitati meæ opera condigna? Nonne maiori
poena cruciabor:qa honor iuſti mihi ab oĩbus defer/
tur/cum peccator ſim? Neceſſarium fuit diligentius
retractantem ea quæ de quattuor terræ ultionibus
dicebãtur/id addere. Quod Hieruſalem quippe erat
in tribu Beniamin:& ſacerdotes templi/& Leuitæ q
dei miniſteriis ſeruiebant:& cæteri ordines quos ſcri
pturarũ ſermo compꝛehendit/in ea morabantur. Hæc
accipit quattuor ultiones peſſimas/quæ nõ ſunt ſi/
miles in his:qui in ea habitant. Neq; enim eodẽ mo
do & ad populum/& ad Leuitas cõminatio dirigi/
tur. Iſraelites enim peccans:in Iſraeliticum delictum
corruit. Qui autem maior eſt Iſraelita:quanto nobi/
lior fuerit ĩ ordine:ideſt Leuites/& ſacerdos:tãto ma
iora ſuſtinebit. Si autem princeps ſacerdotum pecca
uerit:dicit ad eũ Heli cõſacerdos ſuus. Si delinquẽs
peccauerit uir in uirũ:orabunt pro eo. Si autem dño
peccauerit:quis orabit pro eo? Hæc in expoſitione
eius ſermonis quo cõminabãtur/& ſingulæ ſpecia/
liter in peccatricem terram ultiones/& pariter cõgre/
gatæ in infœlicem Hieruſalem. Videamus aũt & ſe/
quentia ſcripturæ. Quæ cum in parabola audierit p/
pheta. Nos tñ ſenſum debemus exponere:ipſi teſti/
monii ordinem derelinquẽtes/& auditorem mitten
tes ad librum. Lignum uitis ut in fructu eſt honora/
bilius

bilius lignis oibus:maxime his quæ in saltu fructifi/cant:sic ad cætera opera:inutilius oibus lignis est. Et uascula qdã psit fieri:& in diuersa opa necessarii usus ad ministrãdum. De palmitibus autem uitis non solum uas aliquod/& in opus utile quid fieri non potest: sed neq; paxillus est utilis. Ait ergo sermo diuinus. Quia ut palmes uitis honorabilior sit cæteris lignis/si afferat fructus. Sic ab oibus iferior iudicetur: si id non habeat unũ præcellit. Atq; in hunc modum eos qui imbuti sunt eloquiis dei/honorabiliores eẽ oibus:si quocũq; modo in uineæ positos dignita/te/afferãt fructus bonos salutis. De qua scriptum est. Ego uero plãtaui te uineam fructiferã:totam ueram. Et alibi. Vinea dñi/domus israel est. Et rursum. Vineã de Ægypto trãstulisti:& reliqua. Si autem attulerint fructus:in tñ ut a deo dici possit. Quomodo cõuersa in amaritudinem uitis alienæ? Tunc multo deteriores inueniri ab his lignis:quæ licet uiliora sint:tñ suos afferunt fructus. Quomõ enim præcellũt ligna syluæ uineas isferaces:eodem modo iuxta quãdam dispositionem sapiæ diuinæ:ex lignis uilioribus aliqua domui necessaria fabricatur? Neq; uero turbaris putans nos extra scripturas/affirmare qđ dicimus. Futurum eẽ ut de lignis syluæ aliquid utile fiat:idest de me ipso:si nõ attulero proprios naturæ meæ fructus. Sigdem & Apostolus imaginẽ quandam eorũ uasorũ sunt in humana cõuersatione assumit dicens. In magna autem domo nõ sunt tñ uasa aurea/& argẽtea:sed & lignea/& fictilia. Nota quia uasa lignea nuncupauerit. Et alia qdem in honorem:alia uero in cõtumeliam. Ista uasa lignea:quæ esse in magna domo Apostolus pdicat:non sunt facta de uitibus/nõ de palmitibus uineaꝝ:sed ex aliis lignis:quæ uilioris ordinis in nemoribus fructificauerunt. Quãtum ergo malum est:& quale discrimen/ut ligna quõdam uilia/inueniantur in magna patrisfamiliæ domo. Et palmes uitis meæ inutilis dño fit:& in ignem proiiciat. Hoc enim scriptum est:quia annuam putationem eius consumat ignis. Hæc in Ezechiel. Saluator uero huius parabolæ sensum in euãgelio ita perstrinxit dicens. Ego sum uitis:uos palmites:pater meus agricola est. Oẽm palmitem qui in me manet:& fructum affert:pater meus putat/ut fructus maiores afferat. Palmitem uero qui manet in me/& fructum nõ affert:pater meus excidit/& in ignem mittit. Vides uicinitatẽ uitorũq; sermonem. Vides qũo pater excidat:& in ignem iaciat? Nos insensati/quasi negligenda quidem scriptura sit:nolentes ea discere quæ nobis incutiãt metum:sed ea audire cupiẽtes/quæ prurientibus auribus incutiant uoluptatem:libenter audimus quæ nos subuertant:quæ nos decipiãt. Qui dicit proximo suo/ignoscit nobis peccata nfa deus: siquidem & in talibus sacramẽtis ludimus:uicissim nobis pollicentes:mappam mittet deus. Et quia bonus est/& oium peccata dissoluit:oportet nos sedere & solicito corde dicere. Si heri peccauimus/hodie pœnitẽtiam agamus. Veꝝ huic palmiti/aial quippe est qui dicit:potens est deus/& bonus est agricola q me non excidat:& in ignem mittat. Rñdebit agricola. Sed si talis est palmes quod frustra i uite maneat: nunquid poterit relinqui? Nõne si dimittatur impediet uitem:& uirides etiam fructuum feraces offendet palmites? Sicut enim boni agricolæ est excidere & computare quæ sunt supflua:& tradere in escam igni ifructuosos ramos: sic boni dei est de oibus uitibus infructuosos palmites amputare:& igni tradere in pditionem. Veꝝ nos ipsi i nos ludimus:& decepti pariter/ac decipiẽtes:uolumus magis errare cũ plurimis/q̃ ab errore conuerti. Cum magis id quærere debeamus quod ædificet:quod timorem dei auge at:quod ad pœnitẽtiam reuocet:quod in confessionẽ sceleris adducat:quod deus nos faciat diebus ac noctibus cogitare quomodo ipsi placeamus: ut fiamus in uera uite christo Iesu fructiferi palmites/& radici eius adhærentes. Cui est gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De eo quod scriptum est. Radix tua/& generatio tua de terra Chanaam. Pater tuus Amoræus. Mater tua Cethæa. Homilia sexta.

CONSYDERANTI Mihi constãtiam propheta̧:miraculum subit/ qũo uere credentes deo: magis quam hoibus:contẽpserint mortem/pericula/contumelias:& oia quæ passi sunt ab eis qui arguebãtur:dum uoluntati dei in prophetatione deseruiunt. Admirabar quondam Hesaiam ante quẽ comparatem Ezechiel: & obstupescebam qũo diceret. Audite sermonem dñi principes sodomoꝝ:attendite legem dei populus Gomorræ: quo mihi multitudinẽ sacrificioꝝ uestroꝝ dicit dñs? Dicebat enim hæc/cum posset dicere uel tacere. Neq; n. ut quidam suspicantur mente excedebãt prophetæ: sed ex necessitate spiritus loquebantur. Si alii (inquit Apostolus) reuelatum fuerit sedenti:prior taceat. Ex quo ostẽditur potestatem habere eum qui loquitur: cum uelit dicere/& cum uelit tacere. Et ad Balaam dicitur. Veruntñ est uerbum quod immitto in os tuum: hoc obserua loqui. Quasi potestatem hñte eo:ut accepto uerbo dei diceret/seu taceret. Quid est ergo qđ Ezechielem admiror? quia cum ei fuisset impatum: ut testaretur/& notas faceret Hierusalem iniquitates eius:non posuit ante oculos suos piculum quod ex pdicatione erat secuturũ. Sed ut dei tñ præcepta seruaret:locutus est quæcũq; mandauit. Et forsit mysterium/sit reuelatio sacratæ itelligẽtiæ de Hierusalem: & de his quæcunq; super ea dicũtur. Attamen prophetans/& fornicationis illam arguit peccato:q a diuaricauerit pedes suos omni trãseunti/maledica uoce testatur. Increpat scelerum ciuitatem. Sed quia cõfidebat dei se facere uoluntatem: paratus & mori/& uiuere:loquebatur itrepidus. Videamus ergo ipsam prophetiam. Et primo qdem qũo in potestate sit positum pphetæ/utrum dicat an non/uideamus. Factus est sermo dñi ad eum dicens. Fili hois:testificare

Hierusalem iniquitates eius:& dices.Hæc dicit dñs.
Non in necessitate cõspirationis:sed in uoluntate di
centis dñs posuit:ut testificaretur ad Hierusalem ini/
quitates eius.Et ait. Quid dices? Hæc quæ sequun/
tur.In propheta erat audiente.dices.utrũ diceret/nec
ne? Quomodo fuit & in Iona positum in potestate
eius audiẽtis.Dic adhuc tres dies/& Niniue subuer/
tetur.Si uelit dicere/uel tacere:& quia in arbitrio eius
positum erat:noluit dicere:uide quanta eum postea
sunt mala secuta.Periclitata est nauis ꝓpter eum:for/
te repertus est latens : cætus deuorauit abiectum . Hi
ergo ꝓphetæ quicũq; post Ionam fuerunt:consyde/
rantes forsitan ea quæ uenerunt ei:siue aliis prophe/
tis:uidebant qm̃ ex omni parte angustiæ eis imine/
bant.Scd̃m sæculũ ꝑsecutio/si dicerent uera:sm deũ
offensa si timentes hoies:ꝓferrent falsa pro ueris.Ic/
circo testificatus est Ezechiel:& notas fecit Hierusalẽ
iniquitates eius:& dixit.Hæc dicit dñs.Radix tua/&
generatio tua de terra Chanaam . Pater tuus Amor/
ræus:& mater tua Cethæa:quæ ciuitatũ sic fuit ele/
uata?& altum sapuit in mundo:ut ciuitas dei.Quæ
sic familiaris in Hierusalem?& tñ hæc ipsa sibi ma/
gna promittẽs:quasi ꝓxima dei & ciuitas eius:quia
peccauit/arguitur a spiritu sancto:ut degeneret extra/
nea.Pater enim eius Amorræus:quandiu non pec/
cauit:pater ei⁹ erat deus:qñ uero peccauit : pater eius
Amorræus factus est. Quãdiu non peccauit : pater
eius spũs sanctus fuit:qñ uero peccauit:mater eius fa
cta est Cethæa.Quãdiu non peccauit : radicẽ habuit
Habraam:Isaac/& Iacob.Quãdo peccauit:radix eius
Chanaam facta est : sæpe miratus sum id quod dcm̃
est a Daniele ad præsbyteꝝ peccãtem:cui pro pecca/
to nomen imponẽs/semen inquit Chanaam : & nõ
Iuda.Magnus qdem & Daniel : constãtissime præ/
sbyterum peccatorem:semen Chanaam appellãs/&
non Iuda.Maior uero cõparatione eius Ezechiel:nõ
ubi præsbytero neq; duobus hominibus natiuitatem
obiiciens contumeliosam:sed radix(inquit) tua/&
generatio tua de terra Chanaam . Pater tuus Amor/
ræus/& mater tua Cethæa.Quia Hierusalem multa
peccata cõmisit:ideo increpãs illam ꝓpheta/nõ uno
neq; duobus:sed tribus noĩbus insigniuit . Septem
in Genesi gentes enumerant̃ a deo:in uno loco quẽ
tradidit filiis Israel . Septem autem hæ sũt.In terram
(inquit)Chananæoꝝ/& Cethæoꝝ / & Amorræo/
rum:& Pherezeoꝝ:& Gergeseoꝝ:& Euæoꝝ/& Ie/
busæorum.Impossibile fuit / & septem istas congre/
gare ut per has ignobilitatẽ peccatricis Hierusalem
exprobraret:fecisset utiq; propheta.Nunc uero quid
fecit? Amorræum elegit ex septem:& Chananæum:
& ait habere cõmunionem peccatricẽ Hierusalem/
proprie ad Chananæum iuxta radicem & natiuita/
tem:ꝓprie ad Amorræum sm patrem ꝓprie ad Ce/
thæum sm matrem.Si in Hierusalem tanta dicũtur:
de qua tam grandia & mira scripta sunt:quæ ei sunt
repromissa.Quid futurum est misero mihi si pecca/
uero? quis mihi erit pater : aut quæ erit mihi mater?

Tantæ talisq; Hierusalem:radix & generatio de terra
Chananæoꝝ. Pater eius Amorræus : & mr̃ Cethæa
nuncupat̃ . Ego si peccauero qui in christo Iesu cre/
do:& tanto me magistro tradidi : quis mihi futurus
est pater? Non utiq; Amorræus / sed nequior qdam
pater.Quis est iste? Oĩs qui pctm̃ facit ex diabolo na
tus est.Et iteꝝ:uos ex parte diabolo estis.Si igit̃ Hie/
rusalem dr̃ de radice/& natiuitate terræ Chananeæ:
quid dr̃ ad nos? Inuenientur & nobis p̃res qui nos
generãt in peccatis. Vt.n.si bonus fuero/& in opti/
mo actu constitutus:dicit mihi Iesus.Fili dimittun/
tur tibi peccata.Dicit mihi Paulus apostolus discipu
lus Iesu.In christo enim Iesu per euãgelium ego uos
genui.Ita si factus fuero peccator:generãs me in pec/
catis diabolus:& assumens sibi eam uocem qua pa/
ter deus ad saluatorem locutus est.Dicit ad me filius
meus es tu:ego hodie genui te:& alii plures p̃res mei
erunt ad quos iturus sum.Vnusquisq; ad suos ꝓfici/
scitur patres.Si quis est de Habraam:dr̃ ad eum. Tu
autem uade ad p̃res tuos cum pace:educatus ĩ sene/
ctute bona.Si quis uero egredit̃ de sæculo : nõ cum
pace:sed cum peccatoꝝ bello/senectute non bona ĩ/
ueteratus dieꝝ maloꝝ:utiq; dr̃ ad eum.Tu autẽ ua/
dis ad p̃res tuos cum bello:nutritus in senectute ma
la.Docemur a deo sub aliis noĩbus qd facere debea/
mus.In qua die nata es:nõ alligauerũt mãmas tuas:
siue non est excisus umbilicus tuus.In hebræo quip
pe sic habet.Non est excisus umbilicus tuus.Allego
rice aũt inducit Hierusalem quasi puellam ab infan/
tia genitam . Quæ aũt de Hierusalem dicuntur:scia/
mus ad oẽs hoĩes qui in ecclesia sunt ptinere.Primũ
eius tempus tale est:scd̃m quale describit̃ ? procul aũt
absit a nobis ut tertium tẽpus tale habeamus:quale
dr̃ ad Hierusalem . Oẽs enim quia primum sumus
peccatores:Hierusalem uocamur a deo:& habemus
ea quæ prima dicũtur.Secunda autem si post uisita/
tionem & noticiã dei:ꝑseuerauimus in peccatis. Ter
tia uero mala quæ pœnitus detestamur:sm ordinẽ
prosequamur.Nunc aũt ut ad primum redeam:scri/
ptum est quasi de Hierusalem.In qua die nata es:nõ
est excisus umbilicus tuus . Adiutorio dei indige/
mus:ut possimus umbilicum non præcisum pecca
tricis Hierusalem inuenire:aut certe præcisum umbi/
licum eius quæ non peccauit exponere . Siue igitur
Hierusalem:siue cuiuscunq; alterius:de alia scriptura
quæro umbilicum:ut spiritualibus spiritualia cõpa
rans:inueniam qũo non sit præcisus umbilicus Hie
rusalem.Scriptum est in Iob de dracone.Virtus eius
in umbilico/& fortitudo eius sup umbilicum uen/
tris.Scio ex his quæ mihi gr̃a diuina largita est:cum
præsentem locum exponerẽ/me dixisse.Quia draco
sit fortitudo contraria.Iste est enim draco serpẽs an/
tiquus/q uocatur diabolus/& satanas/decipiens or/
bem terraꝝ uniuersum. Istius fortitudo in umbilico
est.Nec dubium.Nam principium maloꝝ oĩum in
lumbo uersatur.Et ideo adhuc in lumbo p̃ris consti
tutus/qui nasciturus erat/refertur:quia ĩ lumbos fe/

mina humana collecta sunt. Fortitudo ergo contra/
ria/ubicũq; sunt semina/ibi insidiaꝝ suaꝝ uim cona/
tur oñdere. Aduersum masculos uirtus eius in lum/
bos est. Aduersum fœminas uirtus eius in umbilico
uentris est. Et uide quo mõ honeste/uiri/mulierisq;
genitalia/obtectis noibus scriptura nuncupauerit:ne
per ea uocabula quæ ĩpromptu sunt/ turpitudinem
significaret. Si intellectum est exẽplum/quod ꝓtuli/
mus de Iob:intellige qa sicut in uiro præpucium cir
cũciditur:sic i fœmina umbilicus amputatur. Cum
enim pudica fuerit mulier:& mũdis usa mutationi/
bus fœminaꝝ scilicet ne in sordidas res:& in pecca/
toꝝ turpitudines mat:tunc umbilicus eius abscisus
est. Si uero peccauerit:nõ est abscisus umbilicus eius.
Increpat ergo Hierusalem quasi mulierem cui non
sit ꝑcisus umbilicus. Septuaginta sic interꝑtati sunt
in hoc loco. Non alligauerũt ubera tua. Sensum ma
gis eloquio exponẽtes:q̃ uerbũ de uerbo exprimen/
tes. Vbera aũt in Cantico canticoꝝ assumpta sunt in
cogitationum tuaꝝ/& mẽtis loco. Quia bona ube/
ra tua sup uinum. Et recubuit super pectus Iesu. Vbi
ubera tua sunt his qui cõionem itellectuum eius ha/
bituri erant. Quando ergo sensus est rigidus:& ro/
tio constricta atq; solida:nec defluit sermo:manifestũ
est quia alligata sunt ubera tua. Cum uero ea quæ di
cuntur dissoluta sunt/& defluunt:nõ sunt ubera al/
ligata. A qua non es lota in salutẽ. Videamus ea quæ
sunt Hierusalem: ne forte & in nobis eadem repian/
tur. Verbi grã dictum sit. Est quædam mulier nunc
lota:ueꝝ q̃ritur an & in salutem:ut & nos timeamus
ꝓpter hoc quod addidit in salutem. Nõ lauamur in
salutem oẽs qui accipimus grãm baptismi:in nomie
christi loti sumus:nescio qs lotus sit in salutẽ. Simõ
lotus est/& baptisma consecutus:ꝑseuerabat in Phi/
lippi societate. Veꝝ qa non erat lotus in salutem/cõ/
dẽnatus est ab eo:qui in spiritu sancto dixit ad eum.
Pecunia tua tecum sit in ꝑditione. Ingẽtis est difficul
tatis eum qui lauatur/lauari in salutem. Attẽdite ca/
thecuminum:audite & ex his/quæ dicuntur:præpa
rate uos metipsos dum cathecumini estis: nec dum
estis baptizati:& ueniatis ad lauacrum: & lauamini
in salutem. Nec sic laueminiut qdam qui loti sunt:
sed non ad salutem. Accipit aquam:non accipit spm̃
sanctum. Qui lauatur in salutem:& aquam accipit/
& spm̃ scm̃. Quia non fuit Simon lotus in salutem/
accepit aquam:& non accepit spm̃ scm̃:putans quia
possit donum sancti spũs pecunia cõparari. In aqua
nõ es lota i salutem. Ad oẽm aiam peccatricem:quæ
uidetur credere: ista dicuntur quæ dicta legimus ad
Hierusalem:ut nõ ad maiora conscẽdam:& ea quæ/
ram quæ ultra uires meas sunt/& igenium. Neq; sa/
le salita. Et hoc crimen est Hierusalem:qa non fuerat
digna sale dei. Ego si credidero dño meo Iesu chri/
sto:ipse satisfaciet/dicetq; mihi. Vos estis sal terræ. Si
credidero spiritui: qui in Apostolo locutus est/Sale
cõdior. Et possum præceptum custodire dicẽs. Ser/
mo uř sit semper in grã/sale conditus. Grãde opus
est in saliri. Qui sale conditur gratia plenus est. Nam
& in cõmuni prouerbio/salsus dr̃ gratiosus:& econ
trario insulsus:qui non habet grãm. Si igitur gratia
nobis a deo uenit:& complemur dono eius:sale sali/
mur. Rursum peccatrix Hierusalem non est iuoluta
pãnis. Obsecra quod dicimus. Anima renascens/&
primum in lauacro ædita iuoluitur pannis. Ipse dñs
meus Iesus pãnis inuolutus est: ut scriptum refertur
in euangelio ꝯm Lucam. Oportet ergo eum qui re/
nascitur:neq; in christo renascẽtem:rõnabile:& sic i/
certum lac desyderare/& priusq̃ rõnabile & sine do/
lo lac desyderet:debet sale saliri:& pãnoꝝ inuolucris
alligari:ne dicatur ad eam:sale non es salita: & pãnis
non es inuoluta. Quia aũt ista Hierusalem fuit ꝓpter
crimina/non circũcidi eam umbilico:& sale non sa/
liri:& pãnis non iuolui:& aqua non saluari in salu/
tem:sermo idicat reliquus:qui ita contexit. Neq; pe/
percit in te oculus tuus/ut facerem unum tibi ex om/
nibus istis. Propterea nihil tibi hoꝝ feci:ut paterer ali
quid sup te dicit dñs. Exẽplum ab hoibus accipiam.
Deide si spiritus sanctus dederit:ad Iesum christum/
& deum ꝑrem trãsmigrabo. Quando ad hoiem lo/
quar:& deꝑcor eum pro aliqua re/ut misereatur mei:
si sine misericordia est nihil patitur ex his quæ a me
dicuntur. Si uero molli est anio:& nihil in eo rigidi
cordis obduruit:audiat me/& misereaẗ mei:& mol/
liũtur uiscera eius ad ꝑces meas. Tale mihi quiddam
intelligo sup saluatorem. Descendens in terras mise/
rãs humanum genus/passiones ꝑpessus est nostras:
anteq̃ crucem pateretur:& carnem nr̃am dignaretur
assumere. Si enim non fuisset passus/non uenisset in
cõuersatione humanæ naturæ. Primum passus est:
deinde descẽdit/& uisus est. Quæ est ista quam pro
nobis passus est passio? Charitas est passio. Pr̃ quoq;
ipse & deus uniuersitatis:lõganimis & multum mi
sericors/& mĩsator:nõne quodãmodo patitur? An
ignoras quia qñ humana dispensat:passionem pati/
tur humanam? Supportauit enim mores tuos dñs
deus tuus: qũo si quis supportet homo filiũ suum.
Igiẗ mores nostros supportat deus:sicut portat pas/
siones nostras filius dei. Ipse pater non est impassibi
lis. Si rogetur:& miseretur/& cõdolet:patitur aliqd
charitatis:& fit i eis in quibus iuxta magnitudinem
naturæ suæ esse non potest:& ꝓpter nos hũanas su/
stinet passiones. Non pepercit oculus tuus(inquit)
ut facerem tibi unum ex oibus istis: ut paterer aliqd
super te. Et quia talis effecta es:proiecta es super faciẽ
campi. Deus ne nos tales patiaris esse:ut proiiciamur
a te/& ab ecclesia tua in faciem cãpi: sed ut magis ab
angustiis sensuum/egrediamur ad cãpum. Et proie/
cta es in faciem campi. Quare? Prauitate aiæ tuæ in
qua die nata es. Potest ne aliquis in ea die qua natus
est/habere aiæ prauitate? Describit ergo passiones no
stras/& humana uitia:& solitas ꝑauitates. Prauitate
nostra/si rectum non fuerit cor: proiicimur in cam/
pum:in die qua nascimur. Si post regenerationem la
uacri:si post sermonem dei rursum peccauerimus in

die qua nascimur, pplicimur. Tales sæpissime reperiuntur. Lauati lauacro secūdæ regenerationis: & non facientes dignos fructus poenitentiæ: neq; exhilarātes mysterium baptismi: timore maiore: ab eo quia dum cathecumini essent/habuerūt: charitate ampliore/ab ea quā exercuerūt dum auditores sermonis essent sanctionbus gestis anteq̄ gesserant. Sequitur istiusmodi hoies hoc quod dicitur proiecta es in faciem campi: prauitate aiæ tuæ in die qua nata es. Sed uide misericordiam dei: uide clœmētiam singularē: licet piecta sit Hierusalem in faciem campi: nō ita despicit ut piecta sit semp/nō ita prauitati suæ relinquitur ut in totum eius obliuiscatur: ut nō ultra non eleuet iacentē. Attende quid sequitur. Et transiui per te: proiecta es. Ego tñ rursum ueni ad te. Visitatio mea non tibi defuit post ruinā. Et uidi te cōspersam in sanguine tuo. Quasi dicat. Vide te ream homicidiorum/ream sanguinis/& mortalium peccatorum. Et dixi tibi. De sanguine tuo/uita adimplere. Surge de sanguine tuo: & adimplere uita. Sicut hortus agri dedi te. Misertus sum tui/postq̄ piectus es. Vide te/sanguine/peccatisq; conspersam. Effeci te sicut hortus est agri/& multiplicata es. Quia ad te ueni: & uisitaui te proiectam. Causa tui factus sum ut multiplicaueris. Et multiplicata es: & magnificata es. Dedi te in multitudinē/& magnitudinem: idest crescere te feci & multiplicari. Per id qd̄ nescimus multiplicamur. Et itrasti in ciuitates ciuitatum. Rursum errores exponit Hierusalē introeūtem ciuitates ciuitatum. Quomō autē sit ingressa criminosa ciuitates ciuitatum cōsyderemus. Si per singulas ciuitates in quibus hæreses sunt/& doctrinæ alienæ a deo: ingrediatur quispiam ecclesiasticus & particeps fiat talium ciuitatum: audit. Intrasti in ciuitates ciuitatum. Māmæ tuæ sunt erectæ. Post tanta crimina rursum floruisti. Et uenit tibi tēpus: & tēpus diuersitatum. Dicitur mihi noli allegorizare: noli p figuram exponere. Respondeāt quæso Hierusalē mā mas habet: & est qñ non colligētur: est qñ eriganturː & umbilicum habet. Et qa nō est præcisus/arguitur. Quomō possunt ista sine allegoriæ expositione intelligi? Māmæ tuæ erectæ sunt: & capillus exortus est. Cum omni honestate ea quæ solent uirginū euenire corporibus/describit sermo diuinus. Et capillus tuus exortus est. Tu uero eras nuda/& dehonestata. Qui nō est christum Iesum indutus/hic nudus est: q non est indutus uiscera miserationis/lōganimitatis/humilitatis/māsuetudinis. Longanimitas ut proximum sustineat: iste dehonestatos est. Tu uero eras nuda & dehonestata: & transiui per te. Secūda uice uenit ad eam: uidit eam peccantem. Iterum pp peccata descēdit: & tñ rursum reuertitur. Iterum uisitat clœmēs & bēnignus deus. Et ueni ad te: & uidi te: & ecce tēpus tuum: & tempus diuertētium. Quid est hoc qd̄ ait tempus tuū? Tempus significat adolescētium: in quo iam possunt per ætatem fornicari. Et rursum. Et tempus diuertētium inquit. Qui sunt isti diuertentes? Dum sumus paruuli: hi q diuertere uolūt ad eos

qui nitūtur euertere. i. christiani pessimi dæmonia immunda: angeli diaboli nō habēt locum quomō ad nos possint diuertere. Cum aūt fuerimus ætate maiore: & iam peccare possumus: quærūt adytum ad nos diuertēdi: & hoc tam angeli dei/q̄ angeli satanæ. Impossibile aūt est ut utriq; ad nos diuertant. Si peccamus angeli diaboli diuertunt ad nos: Si stamus fixo gradu: diuertūt ad nos angeli dei. Venit ergo tp̄s tuū: & tp̄s diuertētium. Quia tēpus uenerat diuertentiū: & dñs Iesus christus deus nr̄: rursum uisitat miserā Hierusalem: idest peccatricē aīam nostram. Expandi alas meas sup te. Cōsueuit scriptura pēnas noiare uestium summitates: ut in Ruth quæ uenit abscondite & discoperuit pedes Boz: & dormiuit sub ascella uestimēti eius. Deus ergo quasi ueste loqtur indutus. Expandi alas meas sup te: & operui cōfusionem tuam. Beatus cuius alis suis ptegit deus confusionem: si tñ pseuerauerit i beatitudine in qua uoluit Hierusalē pseuerare. Et iuraui tibi in testamētū: & itraui in testamētū tecū. Post tāta ob quæ rursum reuertit: rursum recedit: Post tam frequētem uisitationem: nūc primū ingredit in testamētum cū ea. Et facta es mihi: & laui te in aqua: post hæc cōmunia: assumpsi te: & ipse laui te in salutē: & ablui sanguinem tuū abs te. Hæc intelligētes oremus ut ueniat misericordia dei sup nos: & abluat sanguinem ab aiabus nostris. Siqd enim morte dignū fecimus: istud sanguis nr̄ est. Ablui sanguinem tuū a te: & unxi te oleo. Et christos nos uult facere deus. Et indui te uersicoloribus. Quāta est benignitas dei in unāquāq; aiarum Hierusalem: Non unius coloris tunicam: sed multæ uarietatis largit credentibus. Sibi hāc uersicolorem tunicā iam tūc insignū fecit Iacob: induēs filium suū Ioseph: & uestiuit eum uersicoloribus. Si cōsyderes itellectus sectas: facta bona uidebis uere uariam tunicam quā uisitatio dei largitur his q uocati sunt in salutē. Legem itelligo: prophetas comprehendo: agnosco euāgelia: nō me latet Apostolus: cautus sum. Iustus sum: misericors sum. Et adhuc quæris aliam tunicā uersicolorem quā induit deus Hierusalē dicens. Et uestiui te uersicoloribus: & calciaui te hyacintho. Vult calciamēta nostra esse florētia & bene tincta: quæ sunt calciamēta? Audi Paulum aptius prædicātem. Calciate pedes in pparatione euangelii pacis. Et præcinxi te abysso. Manifestus de hoc cinctorio Apostolus loqtur: Stantes præcincti lumbos uros in ueritate. Veritas enim pro bysso accipitur. Et operui te tricapto. Non inueniens neq; intelligēs qd esset tricaptum: inueni in alia æditione p tricapto florēs: & in alia indumētum. Igitur induit nos deus post uariam uestē florenti tunica: & ornaui te ornamētorum & iposui tibi armillas circa manus tuas cū mihi dederit occasiones bonorum actuū: armillas circūdat manibus meis: & torquē circa collum tuū. Si me post gesta iustitiæ intellectu ornauerit ueritatis: tūc mihi ornamētum nuptiale/tunc cathenam collo decorā circūdat. Et dedi in aurem circa narem tuam. Quando uere possum suauitatis/& boni

odoris

odoris sacramenta suscipere: tunc mihi deus ornat in auribus narem: & rotulas in auriculas tuas: ut non solum in auriculæ: sed etiam grandis rota aurea sit circa auditum tuum. Aurea uero rota est / quæ intellectibus uoluitur sacris. Et corona glorificationis sup caput tuum. Omnipotens deus nobis tribue ut digni efficiamur corona glorificationis sup caput nostrum. Et ornata es auro: idest diuinis sensibus: & argento sermonibus sacris: & opertoria tua byssina ꝓfunditas sensuum. Opertorium est byssinum: & florentia. Pro quo uerba septuaginta tricapta posuerũt: subtilem nimis amictum: & quasi ad capillorꝫ similitudinem attenuatam uestem significãtes: & uersicoloribus. Ecce lota es Hierusalem protecta alis: uestita uariis: ornata gẽmis. Quid est hoc? facit enim hæc magnus hominum amator deus. Alit eam delicatis cibis. Similam / & mel / & oleum manducasti. Non ait simpliciter farinam / neqꝫ ordeaceum panẽ. Hoc quod modo ad uos loquitur simila est. Sed miserabilis Hierusalem post similam / post mella / post oleum: rursum quasi meretrix increpatur. Iccirco caueamus anẽtius: ne forte & nos post uerba mũda similæ: post sermones dulcissimos ꝓphetarꝫ: post oleũ qđ letificat faciem: quo uolumus pungere caput: ut ieiunium nr̃m acceptabile fiat: iterꝫ delinquamus. Non solum aũt perungimur hoc oleo: sed uestimur. Et facta es pulchra ualde nimis. Laudat pulchritudinem eius: laudat speciem eius: prædicat formã. Et directa es in regnũ. Quãtus profectus / ut ẽt ad regnum dirigaᷓ. Et exiit nomen tuum in gentibus. Hæc apta sunt ei q postq̃ liber esse cœpit a mundo: in cõuersatione ꝓficiens ad beatam uitã: nomẽ quoqꝫ gloriosum in sæculo cõsecutus est. Sed ꝓcul absit id qđ sequiᷓ. Ad hoc.n. scriptũ est: & icutiat audiẽtibus metum. Post pulchritudinẽ / post nomen magnũ / Hierusalem misera fornicaᷓ. Ideo ne glorieris in crastinũ. Non.n. scis qd pariat adueniẽs dies. Et alibi. Fratres ẽt si ꝑoccupatus fuerit homo ĩ aliquo delicto: uos ut spũales: sustinete istiusmodi in spũ mãsuetudinis. Et rursum cõsyderans teipm: ne & tu teneris. Et exiit nomen tuũ in gentibus in specie tua: qm̃ consumatum erat in decore speciei quã constitui in te: dicit adonai dñs. Et cõfisa es in decore tuo. Magna sapuit: & cõscientia pulchritudinis suæ erecta speciosa Hierusalẽ. Et quia alta sapuit / nec se humiliauit: & glorificauit deũ: audi qd dicatur ad eam. Et fornicata es in noĩe tuo: & effudisti fornicationem tuam in oĩ transitu. Quid est hoc qđ ait: effudisti fornicationem tuam in oĩ trãsitu? Circuit aĩas nr̃as fortitudo cõtraria: & uarie ꝑlustrãs / quærit locũ ꝑ quẽ possit irrumpe. Ita suo noĩe uult fornicari mecum iuxta coniuncta moribus meis: suo noĩe tristitia: & uult me facere meretẽtem sua parte. Aliud desyderium auri / & argẽti / & quorũcũqꝫ similium. Si me nõ custodiero & clausero hostium meum: sed suscæpero oẽm orationem inimici: dicitur mihi effudisti fornicationem tuam in omni transitu. Et accæpisti uestes tuas: & fecisti tibi idola subtilia. De his quibus te ornaui / quibus pulchra facta es. Fecisti tibi idola subtilia. Volo adhuc exponere quæ sint: quæ quidam de uestibus consuerunt. Vestes diuinæ scripturæ sunt: & sensus qui est in eis. Cõsiderunt has uestes hæretici: & consuerunt dictum dicto: uerbis uerba iungentes: sed non cum opportuna aptaqꝫ iunctura: & consuentes impia sibi simulacra fecerunt: quibus illicierant quosdam credere & consentire ad cultum eorum: & fictam eorum suscipere disciplinam. Deus uero omnes nos & ab his / & ab aliis liberet simulachris: ut magnificemur in christo Iesu. Cui est gloria / & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De uestibus a deo traditis peccatricis Hierusalem: & de fornicatione sua. Homilia. VII.

CATALOGVS Peccatorꝫ Hierusalem ut cũqꝫ fuerit itellectus: ædificat audiẽtem. Sicut.n. si in domo sua quẽpiam de familia dñs corripiat: & pctã eius exponat / alius q nuper emptus est seruus: uidẽs patrisfamiliæ disciplinam: quæ culpet / quæ ue collaudet: instruiᷓ ad non facienda ea quæ priores fecere cõserui. Et ad hoc omni labore festinat / ut ea faciat: ꝑ quæ alii honorem & libertatem a dño ꝓmeruerunt. Ita & nos audiẽtes in qbus culpet deus siue Hierusalẽ / siue uniuersam Iudæã: siue unã quãlibet ex tribubus spãliter delinquẽtem / non parꝫ utilitatis accipimus: ne & nos in hæc corruamus / in quæ cæteri corruerũt. Est aũt principium hodiernæ lectionis: qa uestes a deo accæperit Hierusalẽ: & fecerit ex his sibi subtilia quædam simulachra: & fornicata sit sup eis. De qbus iuxta possibilitatẽ meam in priori sermone disserui: docẽs istos qui scripturas lacerant: & a uerbis uerba diripiunt: cõsuentes ea / & cõmentitia dogmata componentes: seruire idolis qui earum uestibus induerunt. Non ĩtrabis in tabernaculum meum. Foris es: & foris manebis. Scit scriptura sanctos intus: peccatores foris esse. Igitur quia Hierusalem talia peccata cõmisit: ut nõ meratur ĩtrare in repromissiones dei. Et dicitur ad eam: & non intrabis. Caueamus ne forte & nobis aliquãdo dicatur. Et nõ intrabis: neqꝫ fiet: Non est completum hoc quod dicitur / neqꝫ fiet. Et ideo subaudiendum extrinsecus / ut sensus possit expleri ea quæ tibi repromissa sunt bona / & accæptura eras: nõ fient. Sequitur aliud dcm̃. Et accæpisti uasa gloriationis tuæ de argento tuo / & de auro tuo: ex qbus dedi tibi. Et fecisti tibi imagines masculinas. Secundum cõmunem sensum sic intelligi potest. Vasa gloriationis / de quibus Moyses scripsit in numeris: thuribula / phialas / candelabrum aureum: archam ab intus & a foris deauratã: & cætera. Accæpisti & cõflasti ea: & fecisti effigies masculinas: & fornicata es in eis. Secũdum allegoriã uero ita explanabitur. Vasa aurea / & argentea: idest thuribula / phialas / & cætera istiusmodi habemus in sacris litteris. Quãdo ergo torquemus sensum scripturæ in alterum sensum / qui est cõtrarius ueritati: uerba diuina

cõflamus: & res dei in alias effigies mutamus. Quæ facientes / incidimus in ꝑeccatum quod cõmiserat Hierusalem. Vasa gloriationis nostræ / sunt lex / & ꝓphetæ. Super his exultamus: in his efferimur. Quos cum aliter exponimus / q̃ seueritas habet: cõuertimus uasa gloriationis nostræ de argẽto rationabili: & de auro sensibili: quod nobis dedit deus: & facimus nobis imagines masculinas / & fornicamur in eis. Seq̃tur. Accepisti uestimẽta uaria: & te operuisti illis. Varia uestis est & hic unus in scripturis locus quo induimur: assumentes uiscera misericordiæ / benignitatis / humilitatis / mansuetudinis / longanimitatis ad sufferendum inuicem. Has uarias uestes / & pulchros amictus / quos nobis largitus est deus: si laceramus / atq; conscindimus / & circundamus falsæ doctrinæ ad deceptionem hominum: non dubium est: quin uariis uestibus opiamus idola. Intelligis autem hoc / quod dicitur: si ipsam rẽ manifestius describamus. Videtur mihi aliquem Martionitam / siue discipulum Valentini: aut certe cuiuslibet hæresis defensorem. Et consydera quomodo idola sua: idest figmẽta / quæ ipse composuit: mansuetudine / & castitate uestiat: ut in aures audientium facilius ex uitæ bonitate / ornatus sermo subrepat. Et cum hæc fecerit / intellige eum assumpsisse uestem uariam morum: & conuersationis optimæ: & idolis superiecisse: quæ ipse construxit: ac iuxta mei quidem animi sensum / multo nocentior est hæreticus bonæ uitæ: & plus in doctrina sua habet authoritatis: eo qui doctrinam conuersatione maculat. Qui enim uitæ pessimæ est: non facile homines ad falsum dogma solicitat: nec potest per umbram sanctitatis audientium decipere simplicitatem. Qui uero sermone peruersus est: & disciplinis saluti contrariis: mores autem compositos / & ornatos habet: nihil facit aliud / nisi accipit indumenta uaria instituti boni: & conuersationis gestæ: & circundat ea idolis suis: ut magis decipiat audientes. Iccirco solicite hæreticos caueamus: qui cõuersationis optimæ sint: quorum forte uitam / non tam deus q̃ diabolus instruxit. Nam sicut quasdam illecebras escarum aucupes proponunt: ut facilius aues capiant per oblectamẽtum gulæ. Sic (ut audacius dicam) est quædam castitas diaboli & mansuetudo: humanæ animæ decipulæ: ut per istiusmodi castitatem / & mansuetudinem / & iustitiam: possit facilius capere: & falsis sermonibus irretire. Diuersis diabolus pugnat insidiis: ut miserum perdat hominem: & bonam malis tribuit uitam ad decipiendos uidentes: & malam bonis inurit conscientiam. Mihi ipsi qui in ecclesia prædico / laqueos sæpe tetendit: ut totam ecclesiam ex mea conuersatione cõfundat. Et ideo plus hi qui sunt in medio oppugnantur ab inimico: ut per ruinam unius hominis quæ celari non potest: ut omnibus scandalum fiat: & impediatur fides per conuersationem clericorum pessimam. Omnia (ut diximus) diabolus inopinatur: & ea quæ uidẽtur esse bona nec sunt: ea quæ per naturam suam mala sunt: oĩa aduersum humanam commentatur naturã. Vnde qui curam habet uitæ suæ: neq; mãsuetudine hæreticoꝝ capitur ad consentiendum doctrinæ eoꝝ: neq; meis delictis / qui uideor in ecclesia prædicare: scandalizabitur. Sed ipsm dogma cõsyderans / & ptractãs / ecclesiæ fidem me q̃dẽ auersabatur: doctrinam uero suscipiet: sm dñi pceptum q ait. Sup cathedrã Moysi sederũt scribæ / & pharisæi. Oĩa quæcũq; uobis dicũt audite & facite: iuxta opa aũt illoꝝ nolite facere: dicũt quippe / & non faciunt. Iste sermo de me est: q bona doceo / & cõtraria gero. Et sum sedẽs sup cathedrã Moysi: q̃si scriba / & pharisæus. Præceptũ tibi est o popule: si nõ habueris accusationem doctrinæ pessimæ: & alienorũ ab ecclesia dogmatũ: cõspexeris uero meã culpabilẽ uitam atq; pctã: non hẽas iuxta dicẽtis uitã tuam ĩstituere: sed ea facere quæ loquor. Nullũ imitemur: & si uolumus imitari quẽpiam: ꝓpositus est nobis ad imitandum christus Iesus. Descripti sunt actus apostoloꝝ & ꝓphetaꝝ gesta de sacris uoluminibus agnoscamus. Illud exẽplar firmũ est / illud ꝓpositum solidũ: qd' qui seq uult: securus ĩgreditur. Si uero quærimus nobis culpabiles ad æmulãdum: & cũ dicamus: ille dolet: & is his quæ docet: facit ipse cõtraria: aduersum pceptum dñi facimus: q mãdauit doctrinas magistroꝝ magis cõsyderari debere q̃ uitas. Hæc diximus de eo qd' scriptũ est. Accepisti uestẽ tuam uersicolorẽ: & opuisti illa. i. uasa gloriationis tuæ: quæ in idola cõmutasti. Seq̃tur. Et oleum meũ / & incẽsum meũ posuisti ante faciem illoꝝ. Scriptura dicente didicimus. Quia scõꝝ oratio sit icẽsum. Ait. n. Incẽsuȝ / orõnes scõꝝ sunt. Si ergo insistamus ad orõnem: cũ illã deo debeamus offerre. i. deo legis / & ꝓphetaꝝ. Deo Habraam / deo Isaac / deo Iacob: & pr̃i Iesu christi: offerimus his quæ ipsi cõfinximus: in tm̃ ut incẽsum dei ꝓponamus idolis. Facimus id qd' dr̃ in pñti. Oleum meum / & incensum meum posuisti añ faciem illoꝝ. Veꝝ iste de incẽso sit itellectus. Quid ĩ̃debimus de oleo? Oleũ est quo uir scũs ungitur. Oleum christi / oleum sanctæ doctrinæ. Cũ ergo accepit aliqs hunc deum quo utit̃ scũs. i. scripturã instituentem. Quo mõ oportet baptizari in noĩe pr̃is / & filii / & spũs scĩ? Et pauca cõmutans unxerit quẽpiam: & quodãmõ dixerit: iam nõ es Cathecuminus: cõsecutus es lauacrum secũdæ regenerationis. Talis hõ accipit oleum dei / & incẽsum: & ponit illud añ faciem idoloꝝ. Et panes meos quos dedi tibi: simila / & melle / & oleo cibaui te. Ecce panes nr̃i simila mũdissima ĩ scripturis / & mella apũ ꝓphetaꝝ. Ista oĩa dedit nobis deus / & cibauit nos de panibus ꝓphetaꝝ: de simila legis: de melle euãgelii. E q̃bus cibati / ponimus eadem ipsa idolis. Cum enim dogmatibus falsis uolentes assumere defensionẽ / diximus: scriptũ est in ꝓphetas: testatur Moyses: loq̃tur Apostolus. Quid aliud facimus q̃ accipiẽtes panes ueritatis: ꝓponimus eos simulacris / quæ ipsi finximus? Martion fecit idolũ: & proposuit ei panes scripturaꝝ: Valẽtinus / Basilides:

oesq; hæretici fecerũt similiter. Et posuisti illa ante fa
ciem illorũ i odorẽ suauitatis. Naturaliter suauissimi
odoris sunt hæc quæ nobis largitus est deus. Quem
odorem suauissimũ ante idola ponit: qui aduersum
potestatem scripturarũ/aut gerit aut itelligit. Et factũ
est dicit adonai dñs. Et accepisti filios tuos/& filias
tuas/quas genuisti:& imolasti eos in cõsumptionẽ.
Cũ genuerit peccatrix Hierusalẽ filios/& filias: finis
eorũ occasio est/q nascũtur. Neq; enim salus/finis est
pessimorũ. Iccirco scriptum est. Imolasti eos in con/
sumptionem. Quã modica fornicata est. Interfecisti
natos meos:& dedisti eos. Proprie ait: Accepisti fi/
lios tuos/significãterq; addit. Occidisti natos meos.
Quicũq; enim nascuntur in hæreticorũ doctrinis: &
ibi fidei suæ principia sumpserunt: hi filii sunt forni/
cariæ/& peccatricis Hierusalem. Qui aũt natus est in
ecclesia: & deceptus postea fuerit hæretica falsitate:
iste cum filius dei sit: apprehensus est a peccatrice Hie
rusalẽ:& positus uictima idolis eius. Hoc supra for/
nicationem tuã/& abhominationes tuas. Filios ec/
clesiæ accipe/& imolare idolis: Hoc supra omne pec
catum tuum est. Et non fuisti memor dei in infantia
tua:& cum eras nuda:& turpiter agens. Præfatus est
de nuditate & turpitudine Hierusalẽ. Oportuit ergo
in æquitate meminisse: quomodo pẽnas meas expã
derem super te:& assumpserim te de sanguine tuo/&
lauerim te. Tu uero horum oium oblita fecisti hæc
quæ condecent nudam/& turpiter agentem: & cõ/
mixtam in sanguine suo. Et factũ est post omnes ma
litias tuas. Væ uæ tibi dicit adonai dñs. Et ædificasti
tibi domum meretriciam: & fecisti expositionem in
omni platea. Si consyderes aiam expositam amato/
ribus suis: uidebis quomodo faciat domum meretri
ciam: & suscipiat omnes quos prædiximus amato/
res. Intellige uero quod diximus ex sequẽtibus: idest
qui sint amatores Hierusalem. Anima humana mul
tum speciosa est:& mirabilem habet pulchritudinẽ.
Artifex quippe eius cum eam primum conderet: ait.
Faciamus hoiem ad imaginem/& similitudinẽ no/
stram. Quid hac pulchritudine & similitudine pul/
chrius? Quidam ergo adulteri/& sordidi amatores
decore eius illecti/desyderant eam corrumpere/& for
nicari super eam. Quãobrem sapiens uir Paulus di/
cit. Timeo aũt ne forte ut serpens decepit Euam in ne/
quitia sua: sic corrumpantur sensus uestri. In fornica
tione carnali corpora corrumpũtur: in spiritualibus
uero stupris/sensus corrumpitur: & ipsa anima uul/
neratur. Et contaminasti speciem tuam. Etiam si nõ
sit homo in peccatis maximis constitutus: tamen qa
ingens animæ pulchritudo: minorum quoq; socie/
tate turpatur. Respice uirtutes animæ: quæ ei insitæ
sunt a deo. Vnde pulchritudinem eius/inuẽtionem/
dispositionem/elocutionem/memoriam/pronun/
ciationem: cuius sit ingenii: quomodo primum in/
telligat: deinde itellecta diiudicet: ut incitetur ad sen/
sus: ut menti sensus cõmodet: quos habeat in pectus:
quos cogitatus de deo. Hæc possidens/magnæ pul/
chritudinis est: sed hæreticorum sectis/& extranea re/
ligionis institutione corrumpitur. Et transierunt cru
ra tua per omnem transitum: & multiplicasti forni/
cationem tuam. Est fornicatio/a fornicatione diffe/
rens. Et quomodo in fornicatione carnis/est aliquis
non nimiæ fornicationis:& tamẽ fornicatione pol/
lutus. Alius uero multiplicans fornicationem suam.
Sic & in ea fornicatione quæ animam/sensumq; cõ/
maculãt: Alius multitudine fornicationis obruitur:
alius uero nõ/tamen est a fornicatione seiunctus. Ic/
circo qua mẽsura mensi fuerimus: remetietur nobis.
Et fornicata es in filios ægypti confines tuos. Filii
ægypti/contrariæ fortitudines sunt. Nec mirum est
si confines nostri ægyptii dicantur: cum fines ægy/
pti/& Hierusalem/in sui uicinitate sint positi: Qui
sunt magnis carnibus. Non quia isti ægyptii ingen/
tes carnes habeant: & quidem honeste uidetur pu/
denda eorum/imutato uocabulo/significasse: idest
magnis carnibus. Sed quia carnei itellectus magna/
rum nos faciunt carnium: ut econtrario est quædam
caro/dei faciẽs/de qua dicitur. Quomodo caro mea
in terra deserta/& inuia/& inaquosa: sic in sancto ap/
parui tibi. Fornicatur igitur Hierusalem super filios
ægypti confines suos:& magnorũ carnium. Et mul
tipliciter (inquit) fornicata es/ad me exasperandum:
Multas species fornicationis cõmisisti/ad me conci/
tandum. Quod si extendero manum meam in te:&
auferam legitima tua:& tradam te in animas eorum:
qui te oderunt filios alienigenarum. Vides quia in
animas alienigenarum traditur: quæ indigna fit usu
legis/& sermonũ dei: quæ te deuerterunt de uia tua.
Impie egisti:& fornicata es super filios Assur. Primũ
super filios ægypti: deinde super filios assur. Hæ spe/
cies peccatorum sunt. Nam & cum captiuos accæ/
perũt Assyrii filios Israel: factum est quidem id quod
historia refert. Scriptum est autem propter frequen/
tem nostram captiuitatem: quæ a spiritualibus Assy/
riis perpetratur: de quibus Apostolus dicit. Non est
certamen aduersus carnem/& sanguinem/sed aduer/
sus spiritualia nequitiæ. Et nec sic faciata es:& forni/
cata es:& nõ faciabaris. Quãdo quis non impletur
delinquens: sed semp prioribus peccatis noua pecca/
ta coniungit: colligãs in fune longo: & sicut in loro
iugi uitulæ iniquitates: nunq̃ se ad meliora conuer/
tens: neq; pniam agens sup malis suis: dr ad eum. Et
nõ faciaberis:& multiplicasti testamẽta mea ad terrã
chanaã. Quando deus ad nos facit testamẽta:& nos
consentimus ei: beati sumus: qñ uero fornicamur ad
spiritualia nequitiæ: tunc conuertimus dei testamẽta
ad terram chanaã:& pactum statuimus cum ea. Hoc
autem itellige in chaldæis:& in cæteris gentibus: qñ
in quolibet alio pctõ dephẽdimur: testamẽta ad chal
dæos cõuertimus:& nec sic faciata es. Post catalogũ
peccatorũ/ad peccatricẽ loqtur Hierusalẽ. Quid cõsti
tuam in te dicit adonai dñs: cũ facias tu hæc oia opa
mulieris fornicariæ pcacis? Ascẽdam' paulisp supra
eloquium: qa nõ sp utile est de fornicationibus loq:&

procul absit/ut aliquis in ecclesia sit: qui de orato/
riis a fornicatione idigeat sermonibus. Nam si quis
necesse habet audire:non fornicaberis:sed & illud/si
quis templum dei uiolauerit: disperdet illum deus.
Iste similis est his quos Apostolus dicit. Iusto lex nõ
est posita:sed iniquis/& non subditis/impiis/& pec/
catoribus. Quomodo ergo iusto lex non est posita:
uerum iniquis/& non subditis: sic doctrina ea quæ
a fornicatione mouet/recedendum. Casto nõ est po/
sita:iniquis/& fornicatoribus/ & inobœdientibus.
Non habemus itaq; necessarium ut discamus a for/
nicatione discedere: uerum ad perfectiora tẽdamus:
a principiis elementorum christi. Etenim cum debe/
retis(ait)magistri esse propter tempus:rursum indi/
getis/ut uos doceamini quæ sint elementa exordii
sermonum dei:& facti estis quibus lacte opus sit:nõ
solido cibo. Omnis sermo qui præcepit/non forni/
caberis/non adulterabis/non furaberis: non est soli/
da esca. Sed quando lac præbet infantibus. Athleta/
rum:cibus est de omnipotenti deo:de mysteriis eius
quæ tecta sunt:& latẽter in scripturis significata. Vi/
de quomodo ad Corinthios Paulus loquitur. La/
cte uos paui:& non cibo. Necdum enim poteratis:
sed neq; nunc potestis. Et quia lacte adhuc indige/
bant:ea discunt quæ discere paruuli solent. Bonum
est homini mulierem non tangere/propter fornica/
tionem autem/ & cætera:rursumq; instituuntur/ne
idolothita comedant. Ista omnis doctrina. Lac par/
uulorum est: & adhuc infantium in christo. Quod
uero Ephesis scribit/solidum illis præbet cibũ. Non
auditur quippe in Epheso fornicatio/nõ auditur in
Epheso idolatria/& esus idolothitorum:ex qbus do
cemur:qui sit solidus cibus/& quod rationale & si/
ne dolo. Lac moralis loci/& solidus cibus/misticus
est intellectus. Beatum est igitur/ut festinemus ad ea/
quæ perfectiora sunt principia transeuntes. Et q̃ mo/
ralis locus lac sit Apostolus docet/cum iam aliqua
de lacte dixisset addens. Non rursum iacientes fun/
damentum pœnitẽtiæ ab operibus mortuis. Tales
oẽs sunt/qui adhuc lacte potantur: perfectus autem
aliis indiget disciplinis. Hæc in medio dicta sint/qa
sermone conscenderam/ne ab alterius expositione
fornicatiõis incurrerem/quam nunc explanabo. Di/
citur quippe ad Hierusalem/& fornicata es tripliciter
in filiabus tuis. Quid est hoc quod ait? tripliciter for
nicatam in filiabus suis Hierusalem. Dei indigemus
auxilio/ut ipse nobis obscuritatem istius loci ediffe/
rat. Et sicut Moyses audiebat deum. Et deide ea quæ
a deo audierat/proferebat ad populum. Sic nos in/
digemus spiritu sancto/loquente in nobis mysteria:
ut orationibus uestris scripturam possimus audire:
& rursum quod audiuimus populis itimare. Quid
ergo tripliciter fornicata es in filiabus tuis? Si intelli/
gas fornicationem carnis/& animæ/& spiritus. Et ui
deas aliquem in his fornicari/uidebis tripliciter for/
nicãtem Hierusalem. Qui uero tripliciter captus est:
iste ab Apostolo meretur audire. Deus autem pacis
sanctificet uos per omnia/& integrum spm̃ uestrum/
& animam/& corpus/sine querela:in aduentu do/
mini nostri Iesu christi. Cui est gloria/& imperium
in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De increpatione peccatricis Hierusalem:& quali/
ter cõstituerit lupanar i oi capite uiæ. Homilia. VIII.

A Quæ primum lecta sunt/exposui/
mus: hodie sumamus exordiũ ab eo/
quod scriptum est. In quo cõstituam
cor tuum dicit adonai dominus:cum
facias tu hæc omnia opera meretricis
procacis? & fornicata es tripliciter i filiabus tuis. Huc
usq; iam diximus. Sequitur qñ lupanar tuum ædifi/
casti in capite ois uiæ/ & excælsum tuum fecisti in oi
platea:& non es facta ut meretrix cõgregans merce/
des mulier quæ mæchatur similis tibi/a uiro suo ac/
cipit mercedes/& ab oibus amatoribus suis. Et hone
rabas eos/ut uenirent ad te in circuitu/in fornicatiõe
tua. Et homo hoiem constituere potest/malus in ma
lo:bonus in bono. Corrũpunt enim mores bonos
consabulationes pessimæ. Nec dubium/qn loquen/
tis sermo/auditorem ad peiora solicitet. Cum hæreti
cus loquens constituat auditorem suum in hæretica
prauitate. Et ut ad meliora ueniamus: si potest pro/
desse/qui loquitur:& uita eius cum sermone cõsen/
tit:in bonis constituit auditorem suum. Nos qui mi
nimi loci sumus/ si audierimus uerbum de castitate
præcipientis/cõstitui super eo conamur. Si ipsi loq/
mur de pudicitia/& nosmetipsos auditores statui/
mus in pudicitia. Si de iustitia prædicamus/ad iusti/
tiam cõpellimus:si de fide/fidem insinuamus:ut di
gne maiestate diuina obaudiamus in dño. Si ergo
nos hoies cum simus mali:solemus istituere cor au/
dientis siue in bonis/si boni sumus:siue in malis/si
male agimus. Putas ne qa deus non habeat ptãtem/
quẽpiam in melioribus cõstituere:aut certe derelin/
quens eum:fieri ei occasio/ut in pessimis constitua/
tur? Mulum iuxta præsens eloquium/peccauit mi/
sera Hierusalem/quam sæpissime uoluit deus per ꝓ/
phetas suos in melioribus constituere. Sed quia no/
luit audire consilia/noluit dei seruare præcepta. Du/
bitabat deus/& se dicit nescire qd faciat. In quo con/
stituam cor tuum:dicit adonai dominus? Quid fa/
ciam? in quo te constituam? Multis peccatorum uin
culis stringeris. Delicta tua prohibent uitam tuam:
ut a meis sermonibus constituaris. Ego ipse frequen
ter te cõstituere uolui:loquẽs tibi per sanctos meos:
& non audisti. Nunc ignoro quid faciam:& dico ti/
bi:i quo cõstituam cor tuũ dicit adonai dñs:cum tu
facias hæc oia opera mulieris meretricis ꝓcacis? Sæ/
pe diximus/quia fortitudines contrariæ ament pul/
chritudinem animæ humanæ:|& quando suscipiat
aia humana semina amatoꝝ suoꝝ:quodãmodo for
nicetur cum eis. Sed quia/& in cõi uita sunt aliquæ
meretrices q̃ fornicant̃ cũ uerecũdia: latere cupiẽtes.
Aliæ uero/quæ nõ solũ pudore delicta nõ uelãt: sed
cum oi se ꝓcacitate ꝯstituũt:ideo assumpsit exẽplum

animæ

animæ meretricantis in peccatrice ista Hierusalẽ. Et ait eam similem factã mulieris fornicariæ procacis in fornicatione sua. Sæpe & a nobis talia cõmittuntur. Qui enim a regione nõ penitus recesserũt. Vincũtur uero a peccato: & peccãtes lætari desyderant: similia faciunt meretrici erubescenti. Qui uero religionem penitus auersantur: in tñ ut non curent de episcopo de præsbyteris: de diaconibus/de fratribus: sed cum omni procacitate delinquũt: similes fiunt meretrici prostitutæ. Queritur ergo in præsenti loco de peccatrice Hierusalem deus: Quia faciat opa mulieris meretricis inuerecundæ. Et dicit ad eam. Et fornicata es tripliciter in filiabus tuis. Exposuimus hoc quando nobis dictum est: ædificasti lupanar tuum in capite ois uiæ: & basem tuã fecisti in omni platea. Volumus & nunc interpretari quid sit ædificare lupanar non simpliciter in omni uia: sed ĩ capite omnis uiæ. Nec sufficisse ædificasse lupanar in capite ois uiæ: sed insuper & basem suã posuisse in omni platea. Duo ergo generalia peccata peccauit: cum ædificauit lupanar suum in capite omnis uiæ: & cum fecit basem: & constituit eam in omni platea meretrix Hierusalem. Quæ sunt istæ uiæ? State in uiis: & iterrogate semitas dñi æternas: & uidete quæ sit uia bona: & ambulate in ea. Multæ sunt uiæ sempiternæ. Si retinetis eam expositionem quã frequenter exhibui. Scitis & Moysen uiam: & singulos ꝓphetaꝝ. Et quomodo multæ sunt margaritæ quas necesse est possidere eũ qui uẽturus ad præciosissimam margaritã: sic oportet ingredi multas uias Moysi/& prophetarum omnium: qui uenturus est ad dicentẽ. Ego sum uia. Sed dicit mihi aliquis. Quid ad ꝓpositũ pertinet/quod locutus es? Cui sic respondebo. Aedificauit Hierusalem in omni uia lupanar suum. Si consyderaueritis hæreticos omnes alienos a ueritate: ædificantes domum ex his sermonibus qui in Moyse leguntur: & ex his quos in Hesaia/& Hieremia/& prophetis reliquis inuenerũt: intelligas nouas doctrinas: fornicationem esse Hierusalem. Quæ ædificat lupanar suũ non in omni uia: sed in capite ois uiæ. Si enim præuẽtus quis fuerit post principium Moysi/exordium prophetarum ad profundum eius & scientiam præuenire omnium: nihil potest facere ista meretrix: ædificans lupanar in capite omnis uiæ. Eum quærit qui primum ecclesiam ingreditur: qui fidei elementa suscepit: qui rudis est in sacramentis: eum qui in exordio fidei constitutus est/uelut introducere in lupanar suum: ædificãdo meretriciam domum. Et quia frequenter fornicatio in scripturis nominatur: exponere uolo sermones istius causam. Ecclesiastici qui in ecclesia sunt magistri: mores purgãt tam suos q̃ suorum: & ex hoc diligentia ædificant domum: dum ecclesia est opus eoꝝ/dei ædificatio est. Hæretici ædificant lupanar in omni uia. Vtputa magister de officina Valentini: Magister de cætu Basilidis: Magister de tabernaculo Mattionis/& cæterorum hæreticorum ædificant meretriciam domum. Congregatio enim omnium malignoꝝ lupanar est. Sed quid dicit scriptura. Fili ne intendas in malã mulierem. Mel enim distillat de labiis mulieris meretricis. Vnde ei mel distillat? Distillat eñi mel de labiis mulieris meretricis. Ingressa enim est ad Moysem/ad Hesaiam/ad Hieremiam: & de scripturis eoꝝ sibi mella collegit. Vade ad hæreticos loquentes: hæc dicit Moyses: hæc Hesaias: & uidebis quomodo de labiis eorum non fluant mella/sed distillent: decerpentium de scripturis uerba paucissima. Et ideo mel distillat de labiis mulieris meretricis. In capite ergo ois uiæ ædificat lupanar. Esto. Intellectum sit lupanar. Interpretemur & basem: quam in omnibus plateis posuit meretrix Hierusalem. Scriptum est in alio loco/sicut in plateis manifeste aduocat prætereuntes meretrix Hierusalem. Varie quippe peccatum nos ad se trahere festinat: siue per hæresim/siue per gentilem conuersationem. Et per hæresim quidem: quando ædificat lupanar in capite omnis uiæ. Per gentilem autẽ conuersationem: quando basem ponit in omnibus plateis. Lata est enim & patens uia quæ ducit ad perditionem. Cum ergo quæ dicit/& in quibus audientes instituere conatur/de scripturis asserit: ædificat lupanar in capite omnis uiæ. Quum uero moralis locus fuerit dissolutus: & luxuriosa præcipiens: lasciuum fecerit auditorem: Quid aliud facit: q̃ basem posuit in omni uia? Non es facta ut meretrix congregãs mercedes. Videamus meretricẽ mercedes congregantem: & aliam rursus non congregãtem. De hac enim queritur: quasi de meretrice non cõgregante mercedes. Cum uidero esse meretricem: quæ non congreget mercedes/& legero ad istam dictum: Quia facta sit ut meretrix non cõgregans mercedes. Dicam cõgregare mercedes/esse peccando diuitem fieri: peccãdo gloriam sæcularibus comparare: peccando foeliciter in mũdo agere. Quãdo per pecatum (ut dixi) ista nascuntur: Fornicatur anima: & cõgregat mercedes fornicationis suæ: gloriam/diuitias/& reliqua: quæ in perditionẽ animæ suæ cõquisiuit. Quando uero fornicatur: & non agit prospere in sæcularibus rebus: sed ꝑ hoc quod peccauit/etiam infoeliciter uiuit in sæculo: meretrix est mercedes non cõgregans: sed contraria faciens/idest fornicans: mercedes ultro tribuens. Et tu dedisti mercedes omnibus amatoribus tuis. Nõnunq̃ anima diuites facit amatores suos lætantes in eo/quia acceperint mercedes ab ea. Sed dicit mihi auditor. Expone quomodo fornicat̃ anima mercedes tribuens de rebus uiri sui. Sic enim ait & in præsenti/& aliis locis frequenter sermo diuinus: quia sustulerit ea quæ sunt uiri: & dederit meretrix Hierusalem amatoribus eius. Quid est hoc quod largitus est uir suus: quæ postea facta adultera/omne quod accepit/donat amatoribus suis? Vir animæ/sermo dei est: qui dedit ei castitatem: dedit iustitiam: dedit æterna bona. Quando ergo uoluerit anima sequi fortitudines contrarias/idest (ut plenius dicam) decem annis pudice uiuens: ad extremũ fuer

matum prauitate. Male enim credit quicunq; pec/
cat. Si conuersationem malam habemus: Sodoma
soror nostra est. Gentiles qppe sunt Sodoma. Atq;
ita fratres sumus hæreticorum/atq; gentilium: quã/
do delinquimus. Quia Samaria accipitur in hære/
si: & Sodoma in gentilitate. Habitat enim a sinistris
peccatricis Hierusalem/Samaria: & a dextris Sodo/
ma. Honorabilius quippe apud eam pctm̃ est/quod
facto cõmittitur: & ideo a dextris eius Sodoma est:
Rursumq; nec Samaria longe est: quæ a sinistris cõ/
moratur: & increpatur/quia ambulauerit cum filia/
bus suis/& sororibus/in oibus iniqtatibus. Et in tm̃
ambulauerit: ut cõparatio delictorũ eius: illarũ iniqui/
tates fecerit iustitiam. Vñ oportet agnoscere iniquita/
tes Sodomorũ: ut edoctus/custodiam me ab eis: ne
capiar ignoratiõe. Quæ sunt iniquitates Sodomo/
rum? Verũtñ iniquitas Sodomæ sororis tuæ. Quæ
iniquitas supbia: in saturitate panum/& in abũdan/
tia affluebant ipsa & filiæ eius. Et manum paupis &
indigentis non suscipiebant. Quia inæqualia sint
peccata scripturis docentibus nulli dubium est. Alia
quippe magna/alia minora ab his esse dicunt. Cum
autem sint iæqualia hoc est parua/uel maxima. For/
sitan aliquis inquirat/quid inter uniuersa peccata sit
maius/& pcliue suscipitur? Oĩum peccatorũ esse ma/
ius siue fornicationem/siue immũditiam/siue quod/
cũq; libidinis inquinamẽtum. Sunt quidem & ista
uere abhominabilia/atq; polluta: sed non talia qua/
le hoc nũc a scriptura/quasi maius oium condẽna/
tur: a quo nos obseruare debemus. Quod ergo pctm̃
maius oibus peccatis? Vtiq; illud pp ter quod & dia/
bolus corruit. Quod est hoc pctm̃/in quo tãta subli/
mitas cecidit? Vt elatus/i iudiciũ incidat diaboli: Ait
Apostolus. Inflatio/superbia/arrogantia/pctm̃ dia/
li est: & ob hæc delicta/ad terras migrauit de coelo.
Vnde deus supbis resistit: humilibus autem dat gra/
tiam. Et quid superbit terra/& cinis? Vt homo arro/
gantia subleuetur/oblitus qd erit: & q̃ fragili uasculo
cõtineatur: & quibus stercoribus imersus sit & qua/
lia semp purgamẽta de sua carne proiiciat? Quid. n.
ait scriptura? Quid superbis terra/& cinis? & in uita
eius proiecit interanea eius? Superbia oibus peccatis
maior est: & ipsius diaboli principale peccatũ. Si qñ
scriptura diaboli peccata describit: inuenies ea de su/
perbiæ fonte manantia. Ait quippe. Viribus faciam/
& sapia intellectus auferam fines gẽtium: & fortitu/
dines eorũ depascar: & cõmouebo ciuitates quæ in/
habitantur: & orbem terrarũ uniuersum comphen/
dam ut nidum: & quasi confracta oua auferam. Vi/
de sermones eius qũo superbi sint/qũo arrogãtes: &
uniuersa pro nihilo ducat. Tales sunt oẽs/iactatiõe/
& superbia inflati. Materia supbiæ: diuiciæ/dignita/
tes/gloria sæcularis. Frequenter causa superbiæ est ei
qui ignorat habere dignitatem ecclesiasticam. Sacer/
dotalis ordo/& leuiticus gradus. Quãti psbyteri cõ/
stituti/obliti sunt humilitatis? Quasi iccirco fuerint
ordinati: ut humiles esse desisterent: quin potius hu/

militatem sequi debuerant: quia dignitatem fuerant
consecuti/dicente scriptura. Quanto magnus fueris:
tanto humilia te ipsum. Ducem te constituerũt/noli
eleuari: sed sis in eis quasi unus ex ipsis. Oportet hu/
milem/oportet te esse deiectum: oportet fugere sup/
biam/malorũ oium caput. Consydera euangelium:
quasi cõdẽnatione pharisæi/superbia & iactantia fe/
riatur. Stabat pharisæus: & talia intra se orabat. Deus
gratias ago tibi: quia nõ sum ut cæteri hoies: rapto/
res/iniqui/adulteri: & ut iste publicanus. Ieiuno bis
in sabbato. At uero publicanus humiliter/& mãsue/
te longius stans: nõ erat ausus neq; oculos leuare: &
dicebat. Propitius esto deus mihi peccatori. Et descẽ
dit in domum suam publicanus iustificatus. Non
simpliciter iustificatus: sed cõparatiõe pharisæi. Ob/
seruandus quippe est diligẽtissime oĩs scripturæ ser/
mo/ordo/iunctura. Aliud est iustificari: Aliud est ex
alio iustificari. Simile est publicanum pharisæo iusti/
ficatum fuisse illi. Quod Sodoma/& Samaria ex cõ/
paratione peccatricis Hierusalem iustificatæ sunt. Et
necesse est nos id scire: quod unusquisq; in die iudicii
ab alio iustificatur: & ab alio condẽnatur. Etiã cum
fuerimus iustificati ex alio. Iustitia illa nõ tam laudis/
q̃ criminis loco ponitur. Vtputa si inuẽtus fuero ha
bere sodomitica peccata: & alius protrahatur in me/
dium: q duplicia scelera cõmiserit. Iustificor qdẽ: sed
iustificor non ut iustus: uerũ ut ex cõparatione eius/
qui plura cõmisit: iudicor iustus cum a iustitia lõge
sim. Væ illi homini: qui de multis peccatoribus iu/
stificatur. Vt econtrario multum beatus/qui cõpara/
tione iustorũ oñditur. Inuenimus in scripturæ lau/
dibus positum bonis esse meliorem. Vtputa nullus
sic fecit rectum ante faciem dñi: ut ille/& ille. Nullus
sic pascha celebrauit ut Iosias. Ex quo oñditur com/
parationem fieri iustorũ. Et illum uere esse iustum: q
sic iustificare mereat. Vtinã & ego collatus sapiẽtib⁹/
sapiens reperiar: & iustis iudicer iustus. Nolo quippe
iustificari ab iniquis: quia talis iustitia criminosa est.
Hæc anticipans locutus sum: quia in his quæ lecta
sunt/dr. Iustificasti sorores tuas in oibus iniquitati/
bus tuis quas fecisti. Iustificatæ sunt enim Samaria/
& Sodoma/ex iniqtatibus Hierusalem. In oibus ini/
quitatibus tuis quas fecisti: iustificasti illas sup te. Ic/
circo diligentius attẽdamus: ut possimus agnoscere
oẽs nos in die iudicii a peioribus nostris iustifican/
dos. Et rursum a nobis alios iustificari. Vnus solus
est qui iustificatur ab oibus: & ipse nullum iustificat.
Vtputa Sodoma iustificatur ab Hierusalem: qa ab se
sceleratiora cõmisit. Et forte Hierusalem ab alia ali/
qua quæ se peior est ciuitate. Sic est qdam iustifican/
dus ab Antichristo: qui ad illum solum cõparatur:
& illius iniquitate a sceleribus minor reperiatur. Pes/
simus uero dæmon est: & (ut aiunt) miser qui ab il/
lo iustificatur. Forte & pater illius ab eo non iustifi/
catur: multo illo sceleratior repertus. Dñs uero meus
Iesus christus iustificatur: iuxta dispensationem car/
nis: quam ob nr̃am salutem circũtulit ab Habraam/

& Isaac/& Iacob/& a reliquis prophetis. Quando
enim oibus iustis/& prophetis/ac beatis quibusq; in
cõparatione missis/inuenitur cõtrarium:huic quod
dicitur de Sodoma & Hierusalem: magis glorifico
saluatorem nostrum. Quod aũt dico istiusmodi est:
& deo largiente orantibus nobis: præbebo de scri/
pturis explanationem. Fecit Sodoma pctm̃: Sama/
ria quoq; peccauit:iniquitatibus obruta est Hierusa/
lem:sed minora peccata a maioribus iustificãtur:sub
exemplo quo Sodoma iustificatur a sorore sua Hie/
rusalem. Quomodo igitur iniquitas iustificat:sic ali/
qñ condẽnat iustitia. Verũ quæso expecta paulisper
donec docearis quẽadmodum dicatur condẽnare
iustitia. Iniquitas mea/iustitia est cõparatione maio/
ris iniquitatis. Sic & iustitia mea ex cõparatione mul
tiplicis iustitiæ iniquitas reputatur. Præterea non iu/
stificabitur in conspectu tuo ois uiuẽs. Fuerit licet iu
stus Habraã:iustus Moyses/iustus quisq; illustrium
uirorũ:sed in comparatione christi nõ sunt iusti. Lux
eorũ cum luce eius composita:tenebræ repperiũtur.
Et sicut lumen lucernæ ad solis radios obscuratur:&
uelut alia quædam cæca materies contenebrescit:sic
licet fulgeat iustorũ oium lumen ante hoies: non tñ
fulget ante christum. Lucet quippe lumen uestrum/
non simpliciter dctm̃ est:sed luceat ante homies:ante
christum nõ potest lumen fulgere uestrum. Vt splen
dor Lunæ/& micãtia sydera cœli prius q̃ sol oriatur
in stationibus suis rutilant:orto uero sole abscundũ/
tur. Sic lumen ecclesiæ:ut lumen Lunæ/prius q̃ oria/
tur lumen illud uerũ solis iustitiæ:resplendet & clarũ
est ante hoies:cum autem christus uenerit/ante eum
contenebrescit. Dicitur & alibi. Lux in tenebris lucet.
Quæ est illa lux/quæ lucet in tenebris? Iustorũ lux in
tenebris lucet. In quibus tenebris? Vbi est nobis cer/
tamen aduersus rectores tenebrarũ istarũ? Hæc qui di
ligentius longiusq; discusserit:non poterit inflari:ui/
dens lumen suum ad cõparationem maioris lumi/
nis tenebras reputari. Quid est iustitia mea:etiam si
Paulus apostolus fiam? Quid castitas:etiã si Ioseph?
Quid fortitudo:etiã si Iudas Machabæus existam?
Quid alia uirtus sapiæ/etiam si Salomõ appaream:
ad cõparationẽ dei/ad eorũ qui meliores sunt? Ergo
ut dicere cæpamus iniqtas iustificat & iustitia aliorũ
comparatione condẽnat. Idcirco ut iustificeris in ser/
monibus tuis: & uincas cum iudicaris: dicatur ad
deũ. Si me saluare uult deus non afferat in iudicium
lumen suum. Si uult esse incolumẽ:non deferat lu/
men:christi sui:alioquin puniet me. Deferat uero lu/
men minorũ. Cõparet mihi inferiores quosq;:quan/
to amplius maiores mihi melioresq; contulerit: tãto
plus iustus ero:si illa a me repti fuerint minores. Si/
militer est illud itelligere/quod de Apostolo dicitur.
Alia gloria Solis: alia gloria Lunæ:alia gloria stella/
rum. Stella enim a stella differt in claritate:sic & resur
rectio mortuorũ. Verbi gratia fulgens & illud sydus
non in cõspectu lucidioris stellæ:sed obscurioris mi/
cat. Quis nostrum potest ad instar fulgere Lunæ?
Quis lucidiorũ syderum coruscare lumine? Scdm id
quod est in Daniele scriptum. Fulgebunt iusti sicut
stellæ in sæcula. Et hæc quidem necessario disputa/
uimus:ut procul a superbia recedamus. Sodomiti/
cum quidem pctm̃ est superbia/iniquitas. Hæc sodo
morũ sororis tuæ superbia. Vnde autem nascatur su/
perbia:& quas radices habeat/adiungit. In saturitate
panum:& in abundãtia affluebant. Si soli litteræ in/
tendas/multa abũdantia antiquitus ĩ Sodomis fuit.
Erat quippe terra eorum ut paradisus dei:& ut terra
Aegypti. Si autem a carnali intellectu ad spũalem cõ/
scenderis:ut uideas qũo superbia sodomorũ in satu/
ritate panum/& in abundantia fluxerit:utilitatem ca
pies:& ad uitæ officium:& ad alia quædam maiora/
maioribus corrigẽda. Proponamus quidem id qđ
ante multos dies lectum est. Vestitum bysso & pur/
pura diuitem:quotidie delitiis/luxuriaq; lætãtem:&
Lazarũ uulneratũ/tabo & uermium pedore cõfectũ
quærentẽ solatiũ famis suæ/micas quæ de mẽsa eius
decidebãt. Oportune aũt nũc in hunc locum exem/
plum istud icidit:ut perspicuum fiat quæ iniquitas
diuitis fuerit. Locuplex erat/abundabat delitiis. Non
enim accusauit scriptura quasi diuitias ex iniquitate
possederit:non eũ criminatus est sermo diuinus me/
retricibus deditum:homicidã/aut aliud quodcunq;
scelerum facientem. Sed si consyderes hoc quod in
præsenti scriptum est. Et illud quod in euangelio dr̃.
Videbis quia & illius maximum pctm̃ inter uniuer/
sa peccata superbia fuerit:in saturitate primum/& in
abundantia affluens. Non habuit miserationis affe/
ctum ad eum qui ante portas suas confectus ulceri/
bus iacebat:sed in tãtam superbiam elatus est: despi/
ciẽs pauptatem:ut non putaret neq; inferorũ suppli/
cia:neq; cõmunia humanitatis iura: quia oporteret
hoiem humana sapere:& i alienis calamitatibus pro
simili cõditione sui quodãmodo misereri. Est igitur
& diues ille sodomita. Si enim talia erant peccata so/
domæ:ut in saturitate panum/& in abundantia fue/
rit:talis autem est & diues:qui in euangelio describi/
tur:nulli dubium quin diues sodomita sit. Quomõ
autem sodomitæ/& filiæ sodomorũ supbæ fuerint:
tales sunt arrogãtes aiæ & filiæ sodomorũ quæcũq;
nesciunt dictum. Ois qui se exaltat humiliabitur: &
qui se humiliat exaltabit. Hoc erat ei & filiabus suis.
Deinde sequitur aliud sodomæ delictum: quod de/
bemus dicere:ne in simili crimine repiamur. Et ma/
num pauperis/& egentis/non suscipiebat. Consyde
ra diligenter enumerationem peccatorũ Sodomæ.
Ego ipse si iuxta uires meas manum paupis/& egen
tis/non adiuuero:sodomiticum habeo pctm̃. Seq/
tur alia accusatio. Et superbe gloriabatur. Et iactatio
gloriæ/sodomiticum crimen est. Sunt autem q̃dam
ægyptia peccata:quædam sodomitica. Sunt alia Ba/
bylonis/alia Assyria/alia Moabitica/alia Amõnitica.
Quis sapiens & cognoscit ista:aut quis itelligens &
cognoscit ea? Quotienscũq; legimus ea quæ de so/
domorũ subuersione conscripta sunt/non dicamus
miserabiles

miſerabiles ſodomitæ: quorum alterius fructus terra
non affert. Miſerabiles multumq; plangendi: q tam
lugubria/ & tam dira perpeſſi ſunt. Quin potius cō/
uertamus húc in corda noſtra ſermonem/ ſcrutemur
renes & cogitationes noſtras: & túc uidebimus eos
quos plangimus/ in nobis intrinſecus contineri. Et
quia ſodomitica/ & ægyptia/ & Aſſyria/ & alia uni/
uerſa peccata quæ caſtigans ſcriptura enumerat: uer/
ſentur in nobis. Polliciti ſupra ſumus/ maius aliquid
de ſcriptura nos eſſe dicturos. Sodomæ in ſaturitate
panis/ & in abūdantia/ atq; delitiis: & iſtiuſmodi pec
catis delinquēti: lex loquitur. Attende tibi ne come/
dens/ & bibens: & repletus: & domos bonas ædifi/
cans: ouibus tuis/ & bobus tuis multiplicatis tibi/ ar
gēto & auro multiplicatus obliuiſcaris dñm deum.
Et in alio loco. Mādūcauit/ & bibit/ & ſaturatus eſt:
& incraſſatus/ & recalcitrauit dilectus. Similia his Sa
lomon in prouerbiis ait. Conſtitue mihi oīa neceſſa/
ria/ & ſufficientia: ut non impletus mendax fiam: &
dicam quis me uidet? aut egens/ furer: & iurabo no/
men dei. Simpliciterq; dicēdum: quia nihil ſic in ar/
rogantiam eleuet ut diuitiæ/ & ſaturitas/ & cibus/ &
opes plurimæ: dignitas quoq; & poteſtas. Eſt autem
etiam ad altiora tranſgreſſum uidere: ſuperbiam dico
frequenter nutritam quæ ſuper ſe ambulat. Si diui/
num ſermonem intellexero: & ſapientior cæteris fue
ro timeo ne extollar. Scīa quippe inflat: non ego di/
co/ ſed Apoſtolus. Et ideo uereor ne & ipſe ſuſtollar.
Dentur & cariſmata ad id quod expedit. Si ad hoc
dantur quod expedit. Quis eſt ille cui non expediat?
Et cur non expediat/ audi. Inferiori ſubiicit inflatio/
nem/ & quandam complacentiam ſui: dum ſe putat
inter cæteros eminere. Sæpe igitur ſaturitas panum/
& abundātia/ materia eſt arrogātiæ. Sæpe autē & de
ſpūalibus donis ſuperbiæ crimen exoritur: & eſt un/
diq; diſcrimen. Tantus uir apoſtolus Paulus/ neceſ/
ſarium habuit colaphum angeli ſatanæ: ut eum co/
laphizaret: ne eleuaretur multum: quia orans & de/
ꝑcans deum/ impetrauit pro multis ſæpe quod pe/
tiit. Quum autem etiam pro hoc petiſſet: nec eēt qd
petierat conſecutus: dictum eſt ei. Sufficit tibi gratia
mea. Virtus enim in infirmitate perficitur. Oportet
itaq; trahere eum/ qui adhuc in genere humano/ &
in hac peſtifera luce uerſatur: non ſolum ea quæ bo/
na putant in ſæculo: ſed etiam quæ uere bona ſunt.
Quia magna non poſſumus ſuſtinere: exhibebo ad
ꝑbationem præſentis ſniæ hiſtoriam Dauid: in qua
cōſcribitur in Vriam eum cōmiſiſſe peccatum. Ante
Vriam nullum delictum repperitur i Dauid. Beatus
homo erat: & ſine querela in conſpectu dei. Quia ue
ro conſcius ſibi uitæ imaculatæ: locutus eſt qd non
debuerat dicens. Exaudi dñe iuſtitiam meam: intēde
deꝑcationem meam: auribus pcipe orōnem meam.
Nō in labiis doloſis/ de uultu tuo iudicium meum
ꝓdeat. Oculi tui uideant æqtates. Probaſti cor meū/
& uiſitaſti nocte: igne me examinaſti: & non eſt in/
uenta in me iniquitas. Et hæc dixit: quia uiſitatio dei

propter conſciam/ & uitæ beatitudinem ei præſen/
taretur. Tētatus eſt/ & nudatus auxilio/ ut uideret qd
humana poſſit infirmitas. Recedente quippe præſi/
dia dei/ ille caſtiſſimus/ ille admirabilis impudicitia: q
audierat (ſi mundi ſunt pueri maxime a muliere) &
acceperat euchariſtiam quaſi mundus/ non potuit
perſeuerare: ſed in eo repertus eſt crimine/ in quo ſibi
quaſi continens applaudebat. Si quis ergo conſcius
puritatis ſeipſum glorificauerit/ non hñs memoriam
illius dicti: quid autem habes/ quod non accepiſti?
Si autem accepiſti: quid gloriaris/ quaſi non accæ/
peris? relinquitur: & derelictus diſcit experimēto: qa
in his bonis/ quorum ſibi conſcius erat: non tam ipſe
ſui extitit cauſa q̄ deus: qui uirtutum oīum fons eſt.
Ex quibus apparet/ & ſaturitatem panum/ & dona
ſpiritualia/ ei qui ea non poteſt ſuſtinere: generare ſu/
ꝑbiam. Iccirco fugiamus a ſodomis/ & peccatis eius:
fugiamus a Samaria & criminibus: qbus caſtigatur
miſera Hieruſalem: ut in uniuerſis deo nobis fortitu
dinem miniſtrante: humilitatem & iuſtitiam con/
ſequamur: in chriſto Ieſu. Cui eſt gloria: & imperium
in ſæcula ſæculorum. Amen.

¶ De eo quod ſcriptum eſt. Confundere/ & accipe
ignominiam tuam: in eo quod iuſtificaſti ſorores
tuas. Homilia decima.

P RIMVM Quidem/ eſt nullū opus
facere confuſionis: ſed oīa talia/ quæ
poſſint deum libera fronte reſpicere.
Quia uero ut hoīes ſæpe peccamus:
ſciēdum ſm (ut ita dicam) nauē poſt
confuſionis opera eſſe erubeſcere: & pro ſceleribus
ſuis uerecundos oculos dicere: neq; ſic procaci uultu
incedere quaſi nihil oīno peccauerit. Bonum eſt qp/
pe poſt confuſionis opera/ confundi: qa ſæpe & hoc
malitiæ artifex operatur/ ne peccator ad pœnitētiam
redeat: & ſic agat quaſi adhuc in iuſtitia perſeueret.
Videre poſſumus/ & ex quotidiana uita diſcere mul/
tos hoīum poſt peccata ſua non ſolum/ non lugere/
quod fecerint: uerūetiam procaci frōte defendere ꝓ/
prias ruinas. Grande itaq; bñficium in Hieruſalem
conſeruatur/ ſi tñ credat dicēti dño/ & tu confunde/
re. Neq; putes ad Hieruſalem tm̄ hæc eſſe dicta/ & nō
ad ſingulos noſtrum: qui delictis tenemur obnoxii.
Vnuſquiſq; enim ſe ipſum cōſyderet/ quid fecerit cō/
fuſione dignum: quid turpe locutus ſit: ſuper quo
non habeat audaciam/ quaſi dicto bono/ quid cogi/
tant tale/ quod rubore dignum uidetur/ ab eo/ q cor/
dis & renis occulta conſyderat/ & cum diligēter per/
uiderit cogitationes/ facta/ ſermones: tunc audiēs ꝓ/
phetam dicentem. Et tu confundere cōfundatur: ꝓ/
pter qd a propheta iungitur. Et accipe ignominiam
tuam in eo quod iuſtificaſti ſorores tuas. Sequitur
confuſionem/ ignominiam/ dicitq; ad eam/ & accipe
ignominiam tuam. Poteris autem intelligere quod
dicitur. Si cōſyderaueris quæ quotidie in ciuitatibus
fiant. Inhonoratio ciui eſt de patria ſua exulare: & i/
famia decurioni eradi de albo curiæ: & cuiuſcunq;

alterius conditionis homini:relinquſ quidem in ui/
ta/ſed cũ ignominia / ſiue in operibus publicis / ſiue
in ĩſula aliqua ſolitudinis uiuere. Intellige aũt iuſtum
iudicem/ei q̃ aliqua infamia digna ſecerit dicentẽ. O
tu qui pœnæ reus es/noli exilium tuũ cum mœrore
ſuſcipere. Non enim mereberis miſericordiam/ ſi ira/
ſceris ad pœnam:quin potius intellige/ digne te pati
qđ pateris/ & cum te humiliaueris/ & dixeris iuſtum
de te factum eſſe iudicium : forſitan miſericordiam
conſequeris ab eo q̃ poteſt poſt condẽnationem ad
priſtinũ te ſtatum reuocare . Sicut enim licet magno
principi liberare aliquem de inſula/ & de exilio/ & de
publicis uiculis/multo magis licet uniuerſitatis deo/
cum qui inhonoratus eſt/in honorem priſtinum re/
ſtituere: ſi tñ ſentiens delictum ſuum:confeſſus fuerit
ſe digne ſuſtinuiſſe quod paſſus eſt . Dabo & aliud
exemplum de eccleſiaſtica conſuetudine. Infamia eſt
a populo dei/ & ab eccleſia ſeparari. Dedecus eſt i ec/
cleſia ſurgere de conſeſſu præſbyterii: proiici de dia/
conatus gradu. Et qđem eoꝝ q̃ abiiciunſ: alii ſeditio/
nes cõmouent:alũ uero iudiciũ in ſe ſcm̃ cum oi hu/
militate ſuſcipiũt. Quicũq; igitur eriguntſ: dolore de/
poſitionis ſuæ cõgregãt populos ad ſciſma faciẽdũ:
& ſolicitant multitudinẽ malignoꝝ / non accipiunt
inhonorationem ſuam in præſenti:ſed theſaurizant
ſibi theſaurum iræ. Qui autem cum oi humilitate ſi/
ue digne/ſiue indigne depoſiti ſunt:deo iudiciũ de/
relinquunt/ & patienter ſuſtinent quod de ſe iudica/
tum eſt. Iſti a deo miſericordiam cõſequuntur/ & fre
quenter etiam ab hoibus reuocanſ in priſtinum gra
dum/ & in gloriam quam amiſerãt. Doctrina igitur
optima eſt/ qũo hoc quod dr̃ : & tu confundere: ſic
& illud quod ſeqtur : & accipe ignominiam tuam.
Et hæc dico ut ꝓfundiorem aliquem ſenſum de fu/
tura inhonoratione interponam . Et ibi quippe erit
aliqua ignominia:his qui dignum opus ignominia
fecerunt. Siqdem reſurgent alii in uitam æternam: &
alii in obprobrium & cõfuſionem æternam . Quid
autem eſt hoc aliud/niſi pœnam infamiæ ſuſtinere?
Dum ergo adhuc licet nobis / debemus minoratio/
nem nr̃am patiẽter ferre. Vt cum hic triſtitiam forti/
ter ſuſtinuerimus : in futuro ſæculo moueamus(ut
ita dicam)uiſcera miſericordiæ dei/ & benignitatem
eius:ut nos reuocet in priſtinum ſtatum de ignomi/
nia & confuſione. Sicut ecõtrario impoſſibile eſt la/
pidei cordis aliquem/ & pœnitus non ſentiẽtem de/
lictum ſuũ: & ante uultum dñi oipotẽtis ſupbiẽtem/
miſericordiam conſequi. Videmus enim quoſdã bo
nos quidem/libenter de ſe latam ferre ſñiam: & ob ſa
lutem ſuam dei iuſtificare iudicium:malos uero bla/
ſphemare aduerſus ꝓuidentiam dei: & dicere . Non
ſum digne adiudicatus huic ĩfamiæ : iniuſte iſta per/
petior. Si iuſtificamus ꝓuidentiam: ſoluimus nr̃am
infamiam. Si uero non recipimus iudicia dei:multi/
plicamus ĩfamiam. Quomodo aũt infamiam/ ſic &
ſupplicia/ ſic & cætera quæ ẽt accidere conſueuerunt
his/qui a deo pro delictis propriis cõdẽnati ſunt . Et
tu cõfundere/ & accipe ignominiã tuam:in eo quod
iuſtificaſti ſorores tuas. Plus meremur ignominiam
qñ talia facimus:quibus peccatores alii iuſtificentur:
ut cõparatione delictoꝝ meoꝝ maloꝝ/ſcelera antiq/
tus condẽnata/miſericordia liberet : eo qđ ego ſubſe
quẽs peiora cõmiſerim. Dr̃ ergo ad peccatricẽ hieru
ſalem. Accipe ignominiam tuam/in eo quod iuſtifi/
caſti ſorores tuas. Deinde ſi quis cõpleuit hoc quod
ſcriptum eſt/cõfundere : ſi quis proſecutus eſt ſñiam
dei ſequẽtis. Accipe ignominiã tuam in eo quod iu/
ſtificaſti ſorores tuas. Videat ẽt gratiam qũo pro cõ/
fuſione/uiciſſitudo clœmẽtiæ reſtituatur : quia non
cõtẽpſerit iudicium dei:ſed cum oi humilitate ſuſce/
perit:quod de ſe fuerit iudicatum. Quid ergo repro/
mittitur? Deuertam auerſiones eoꝝ/auerſione ſodo
moꝝ: & ſororum eius / i eo quod iuſtificaſti ſorores
tuas Sodomã/ & Samariam ſeniorem : ut in præte/
ritis diximus. Auertã auerſionem eoꝝ : ideſt trium:
quare auerterat auerſionem? Ad meliora conuertit.
Deinde Samariæ: Tertio uero Hieruſalem. Cum aũt
ait auertero auerſionem Sodomoꝝ/ & Samariæ/ &
Hieruſalem:tũc in antiquum reſtituentur . Primum
Sodoma/cuius priores auerterit auerſiones. Secun/
do Samaria quã conuertit. Tertio Hieruſalem/cuius
tertio auerſiones deſcribũtur. Igitur ſanitates tribuit
peccantibus/in auerſione Sodomoꝝ & filiaꝝ eius:
in auerſione ipſius Hieruſalem : & tardius tribuun/
tur his qui magis amantur a deo . Sodoma quippe
iuſtificata ab Hieruſalẽ:prima cõſequitur miſericor/
diam:ideſt gentiles. Samaria uero hoc eſt hæretici:in
ſecundo loco accipiũt ſanitatẽ. Tertio uero quaſi in/
digni uelocioris medelæ : in priſtinum ſtatum reſti/
tuuntur qui fecerũt de Hieruſalem. Ante ergo genti/
les/ante hæretici miſericordiã conſequẽtur/q̃ nos: ſi
tñ fuerimus impii: ſi & nos peccata deꝑſſerint. Quã/
to enim proximi fuerimus deo / & ad beatitudinem
uicini:tanto cũ peccauerimus longe fiemus ab ea: &
proximi terribiliũ / maximarũq; pœnaꝝ tormentis.
Iuſtum eſt quippe iudiciũ dei : & potentes potenter
tormenta patiuntur . Qui aũt minimus eſt:meretur
citius miſericordiã. Minima eſt Sodoma/ & poſt eã
cõparatione Hieruſalem minima:nõ tñ ſicut Sodo/
ma/Samaria eſt. Et ideo primũ illaꝝ auertit auerſio/
nes: & poſtea Hieruſalẽ:dicẽs. Et auertã auerſionem
tuam. Tertio.n.gradu hoc dicitſ ad Hieruſalem. Veꝝ
qñ auertet auerſionem meã: ſi inuentus fuero Hieru
ſalem/ & peccator/in medio ſoroꝝ meaꝝ!? Cum au/
diero/ut feras tormentũ tuum . Ideo tertio loco ait.
Auertam auerſionem tuam: & poſt oẽs/ut feras tor/
mẽtum tuũ: & dehoneſteris de oibus quæ feciſti. Eſt
quædã mẽſura peccati:quã unuſquiſq; recipiet / pro
eo quod peccauit . Si habuero qnquaginta peccata:
quinquaginta habeo ignominias. Si centũ:duplica/
bitur mihi pœna pro factis: & pro magnitudine de/
lictoꝝ/tribuetur mihi ignominia. Maximis peccatis/
maximus cruciatus adiũgitur. Deus aũt ſolus uerus
iudex/magnitudines peccatoꝝ/ & ignominiæ qua/
litates/ &

litates/ & peccati numerų poteſt puidere. Dicit itaq;
ad Hieruſalem:ut ſeras tormentum tuum: & deho/
neſteris de oĩbus quæ feciſti in exacerbãdo me. Vide
econtrario ſatiſfacienté deum: & quodãmodo per
hæc uerba teſtantem/ quia iram ipſe non habeat: ſed
peccator ſibi ad iram concitet deum. Vnde & Apo/
ſtolus ait. An diuitias bonitatis/ & mãſuetudis eius/
& lõganimitatis conténis: ignorans qm̃ bonitas dei
ad poenitentiã te adducat? Iuxta aũt duriciam tuam
& ĩpoenitens cor: theſaurizas tibi iram. Separauit hic
ſermo iracundiam a deo. Reuera.n.iracundia aliud
quiddã a deo eſt: ut nec ei ut inſita copuletur. Vnde
peccatoribus dr̃. Emiſiſti iram tuã: & comedit eos.
Nemo quod ſibi ſociũ eſt/ & cognatũ: emittere põt.
Verų emittitur quod aliud eſt ab eo qui emittit. Sic
& nos peccãdo irritamus deum: ut mittat irã quam
ipſe nõ habet. Poſt hæc/ ideſt poſt auerſioné dicitur.
Sodoma ſoror tua/ & filiæ eius reſtituentur/ ſicut
erant ab initio. Venio ad imagines & figuras: & ui/
deo quãto tp̃e excruciata Sodoma reſtituatur in an/
tiquum. Si aũt id quod per figurã dcm̃ eſt/ ita ſe ha/
bet: quid de eo fiet qui uere Sodoma fuerit? Statim
poſt diluuiũ decima generatione paſſa eſt Sodoma/
quæ in Geneſi ſcribuntur. Erat enim prius quaſi pa
radiſus dei/ & quaſi terra Aegypti. Verũtñ ſcm̃ eſt So
domæ id quod ẽt nũc ueſtigiis regionis eius perſpi
ci licet. Ecce quanti iam temporų circuli tranſierunt.
Prope tria milia annorų ſunt: & Sodoma nondum
eſt reſtituta: nõ illa Sodoma quæ in ſigno/ & ænig/
mate ponitur: ſed illa quæ in ueritatis ratione perſpi/
citur. Aiunt hebræi Sodomã in eundem ſtatũ reſti/
tuendã: in quo & antea conſtitit. Vt rurſum paradi/
ſo dei/ & terræ ægypti cõparetur. Si hoc ſe ſic habet:
& ſiue futurų eſt/ ſiue non: quærantur.n.iſtiuſmodi
res apud eos qui doctiſſimi ſunt. Vt aũt fiat quod di
citur. Cõplebuntur mihi anni tria milia: & tunc reſti/
tuetur excruciata tribus milibus ãnis Sodoma: ideſt
aĩa mea Sodoma/ mens plena peccatis. Grãde inter/
uallum tp̃is iter reſtitutioné & ruinam poſitũ eſt/ ét
ſi reſtituaris ut antiquitus eras. Vide quanta exhau/
rias mala/ quantis primũ calamitatibus opprimaris.
Hoc aũt quod de Sodoma diximus: & de Samaria
quoq; intelligere debebis. Et ipſa quippe nec dũ re/
ſtituta eſt: ſed ex eo tp̃e quo decem tribus eiectæ ſunt
de Iudæa: Samaria captiuitatem ſuſtinuit: & nomen
accepit nõ hñs accolas ſuos. Reſtitu et aũt illa/ ſicut
in pncipio fuit/ cũ decé tribus fuerint reuerſæ: ut ſol/
uatur id quod ſcriptũ eſt. Captiuus ductus eſt popu
lus meus in Aſſyrios/ uſq; in hodiernũ diem. Si aũt
tanto poſt tp̃e reſtituetur id qđ præceſſit in ſignum:
qñ tu reſtitueris? (ſi tñ reſtitueris ſamaritana/ & hære
tica aĩa) quæ ſimulachris/ & ſeris non ueris/ ac fig/
mentis de Ieroboam corde uenientibus crediditi?
qñ reſtitueris o aĩa infoelix cum poſt tanta ſæcula re/
ſtituatur exẽplum tuũ? Si aũt hoc ſuper Sodoma/ &
Samaria fit: quæ iuſtificatæ ſunt ab Hieruſalẽ/ quid
dicendum eſt de ipſa Hieruſalem: quæ ſupradictarų

ſcelera iuſtificauit? Et reſtituemini ſicut ab initio fui/
ſtis. Et tu/ & filiæ tuæ reſtituemini: ſicut fuiſtis in pri/
cipio. Scit hoc quod dr̃/ ſicut fuiſtis in principio/ &
Heſaias dicens. Et conſtituã iudices tuos ut prius: &
cõſiliarios tuos ut in exordio. Et niſi eſſet Sodoma
ſoror tua/ in auditũ in ore tuo: i diebus ſupbiæ tuæ:
quẽadmodum nunc obprobriũ es filiarų Syriæ: &
oĩbus quæ ſunt in circuitu tuo: filiarų alienigenarų:
quæ circumdant te in giro. Impietates tuas tu porta.
O clementiſſimũ deum ſatiſfacientem de reſtitutio/
ne atq; dicẽtem: impietates tuas/ & iniquitates tuas
porta. Non fruſtra dico reſtitueris: ſed cum ĩpietates
tuas/ & iniquitates exhauſeris: tũc in locũ priſtinum
reſtitueris. Sicut uulnera quæ in corpore fiunt: ſæpe
paruo tp̃e accidunt/ medelæ uero uulnerų cum tor/
mentis adhibentur ingentibus: non iuxta æqualita/
tem tp̃is quo illata ſunt: ſed iuxta rationé curationis.
Verbi gratia. In puncto horæ/ fractura manus/ & pe/
dis contritio accidit. Hoc quod in modico factũ eſt:
mẽſibus fere tribus/ ac longo tp̃e/ uix curatur. Sic &
uoluptas quæ neruos aĩæ ſuccidit/ & luxuria: & ſi/
mul uniuerſa peccata/ in paruo tp̃e infoelicem aĩam
illexerint/ & ad uitia traxerint: magnũ poſtea tp̃s in
ſuppliciis/ & cruciatibus pmerentur. Propter quod
hæc dicit dñs. Et faciã in te ſicut feciſti: ſicut ſpreuiſti
hæc puaricando teſtm̃ meũ/ & memor ero primum:
qũo feciſti/ faciam tibi. Deinde memor ero teſtamẽti
mei: quod feci tecũ in diebus infantiæ tuæ. Fecit qp/
pe teſtm̃ in diebus infantiæ eius. Diximus aũt ſupra
qũo cum ea fecerit teſtm̃. Et ſuſcitabo tibi teſtm̃ æter/
num. Ego occidã/ & ego uiuificabo ait/ qui nunc iſta
promittit/ dolores facit. Et rurſum reſtituet. Percuſſi/
ſit/ & manus eius ſanabunt. Dicitur & in Michea.
Iram dñi ſuſtinebo: quia peccaui ei: donec iuſtificet
cauſam meã. Quando iuſtificabit cauſa mea? Quan
do iram dñi ſuſtinuero: qui diuitias bonitatis eius/
& patientiæ/ & longanimitatis contempſi. Et iuxta
meã duriciam/ & ĩpoenitens cor: theſaurizaui mihi
iram in die iræ: & reuelationis iuſti iudicii. Et dehor
neſtaberis in eo quod ſuſcepiſti ſorores tuas ſenior
res cũ adoleſcentulis. Et dabo tibi eas in ædificatio/
nem. Supra unã dixit ſororem Sodomã/ & aliã Sa/
mariam. Nunc repetit & dicit: ſorores tuas ſeniores:
Cum ſenior tñ Samaria ſit: & adoleſcentior Sodo/
ma. Verų quia filiæ earų eis cõnumerãtur: dicit oĩum
unam eſſe ſpẽm. Quantæ aũt filiæ ſodomorų ſunt:
tantæ & Samariæ. Et dabo tibi eas in ædificationẽ/
& non ex teſtamẽto tuo. Et ſuſcitabo ego teſtm̃ meũ
tecum. Conſydera finẽ repromiſſiõis: & cognoſces
quia ego dñs. Vt memineris & confundaris: ideſt cũ
receperis peccata tua: & rememorata fueris/ tũc con/
funderis: & ultra non erit tibi os aperire. Cum rece/
pero peccata mea/ & reſtitutus fuero: facto mecũ te/
ſtamento: tunc amplius intelligo mala mea: & con/
fundor: & conſcius mihi me metipſum punior. Vi/
de aũt quid mihi eueniatur non ſim liber os aperire
a facie ignominiæ: & qñ eueniet ut propitier tibi?

Ne tunc quidem quando propiciatur mihi multa peccanti / possum os aperire: nec qñ ignoscit sceleribus meis alienus sum ab ignominia : sed sentiens scelera mea: perpetuo consciæ meæ igne discrucior. Iccirco quia ignominia & confusio æterna nobis reposita est / si peccauerimus: oi corde deprecemur dñm : ut det nobis usq; ad finem : & animi & corporis nisu pro ueritate contendere: ut et si aliquod tps institerit: qd nostram examinet fidé. Nam ut aurum pbatur in fornace: sic fides nostra in periculo / & persecutionibus examinatur. Etiã si persecutio eruperit : inueniat nos præparatos / ne domus nostra in hyeme corruat : ne ædificatio quasi in arena cõstructa: tẽpestatibus dissipetur. Et cum flauerint uenti diaboli. i. pessimi spiritus: opera nostra persistant: quæ usq; ad hãc diem perstiterunt: si tñ non sunt occultæ subruta: & in expeditionis accintu manifestemus charitaté nostram: quam habemus ad deum in christo Iesu. Cui est gloria / & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De Aqla magna libanum intrante / & cedri summa quæq; auferente. Homilia. XI.

XERCITIO Corporum fortitudine cõparati qui exercentur: & per partes unumquodq; mẽbrum / sensusq; mẽbrorum / uegetatiores facit ad efficiendum quid ad sentiendũ. Vt puta oculorum acies si exerceatur in uisu / acutior fit ad uidẽdum. Aures si frequentius audiant: melius possunt uocũ capere dissonantias. Hoc aũt & in cæteris mẽbris licet dephendere: quod in paucis oñdimus. Verum quid mihi prodest ad beatitudinem / & ad uitam sempiternam: si corpus exercitationibus roboret? Quod mihi pdest emolumẽtum : et si fortissimo corpe fiam: etiam si oĩbus mẽbris uegetatus incedã? E contrario aũt si sensus aiæ habuero exercitatos ad sentiendum quid / ac dicendũ: dies noctesq; contriuero: non solũ in hac uita mihi conducit: sed etiam egredientem de corpore psequetur. Iccirco in parabolis / & in ænigmatibus locutus est: ut extenderet se mens nostra: uel potius in unũ colligens dictorum intueatur acumina & a corporis uitiis recedens : dum colligit ueritatem uitæ suæ: cursum suũ eandem dirigat. Hæc in procemio diximus: qa sermo dei factus est ad Ezechielem dicens. Fili hois narra narrationẽ: & dic parabolam ad domũ Israel. Pro hoc aũt quod septuaginta interpretes posuerunt. Narra narrationẽ. Alius de interpretibus transtulit. Propone problema. Alius profer problema. Alius significa ænigma. Igitur & problema / & ænigma / & parabola est: quod lectum est. Si qñ illuminatiõe indiguimus sciæ dei: nunc uel maxime / & necessarie indigemus : ut non tã ego q̃ oĩbus uobis / dei in me gratia edisserat solutionem / problematis / & ænigmatis / siue pabolæ. Quæ est ergo parabola aqlæ: quã in præsenti spiritus sanctus oñdit? quæ non solum aquila: sed etiam comparatione cæterarum aquilarum / magna aquila: & ingentium alarum / & longa extensu / & plena unguibus: siue (ut quidam interpretatus est) plena plumis / scribitur. Nõ solum his quæ diximus maior est cæteris aquilis: uerum in eo uel præcipua est / q ductum habet intrandi in libanũ. Nam ingrediens illuc: arborẽ cedri quæ in libano sita erat: electa teneritudinis / & sũma quæq; decerpsit: & attulit i terram Chanaã / in ciuitatem / siue negociatorem / siue negociatricem: siue translatorum / siue certe (ut septuaginta interptati sunt) muratã. Et posuit hoc qd de cedro libani sumpserat: ut plantaretur / & cresceret in terram Chanaã. Post hæc / eadem aqla de semine terræ uñ assumpserat sũmitates cedri: extrinsecus sibi semen accepit: & plantauit illud in cãpo frondifero / super aquam multam. Hoc aũt ipsum quod de terra Chanaã fuerat assumptum / ab ea quæ libani summa quæq; decerpserat: idest quod secunda uice acceperat: factum est in uitem non fortem / sed infirmã: uerum etiam statura pusillam: & palmites huius uitis infirmæ reclinati sunt: pro eo quod de libano / & cedro / fuerat assumptũ: intm̃ ut radices suas sub ipsius trunco consitas haberet: Et qdem facta est uitis: & fecit propagines: & extẽdit arbusta sua. Et post hæc / uenit alia aqla: & ipsa magna / magnis alis & copiosis / uel plumis / siue unguibus. Et ecce / ipsa uitis de qua nunc diximus / ueniente secunda aqla / declinauit testm̃ suum ad eam: spernens id testm̃ quod prius cum arbore fecerat : in qua reclinata uitis fuerat effecta / & propaginibus factis / arbusta latius fuderat : & cõplexa est secundã aquilam: & radices suas a priore transtulit / ad sequentem. Deinde palmites emisit ad secundã aquilam: ut irrigaret eam cum gleba plantationis eius: in cãpo bono / & aqua multa. Et qdem irrigata est hæc ipsa uitis: & translata ad aquilã secundam / ut faceret incremẽta: ut afferret fructum: ut fieret in uitem magnam. Iccirco ppheta impatur ut dicat. Quia testm̃ transgrediens uitis quod fecerat cum aquila priore: & statuens illud cũ secunda: non dirigatur / neq; radices teneritudinis eius effloreant : quin potius fructus eius: ppter transcensionem eius putreat: & arescant oĩa / quæ de ea oriebantur: & iam ultra non habeat brachium magnũ: & populũ multum. Euellatur aũt radicitus. Et licet irrigata sit / tñ nõ perseueret: & non dirigatur in ubertatem: statimq; ut contingat eam uentus urens / arescat: & cum gleba plantationis suæ siccetur. Hæc propositio ipsius historiæ exposcit: ut quæ obscurius dicta sunt: quibusdã adiunctis sermonibus / planius enarremus. Et si tantus labor est / ut ipsum quod dr intelligatur: quid necesse est dicere / ipsam quæstionẽ quãtam habeat obscuritatem? quæ sit aquila prior: q sit libanus: quæ cedrus / quæ sũma cedri: quæ aquila secunda: quæ translatio uitis a priore ad sequentẽ? Si aliqñ dei idiguimus auxilio (semper aũt in intellectu scripturarum spiritu eius sancto indigemus) nunc profecto opus est : quo nobis præstet auxiliũ: & pandat ipse quod dixit. Sicut saluator noster / in euangeliis quasdam parabolas ipse interptatur : sic & nunc propheta in secunda pphetia: quæ in religs lecta est significat: qa aquila prior

Nabucdonosor

Nabuchodonosor fit rex Babylonis: qui ingressus
est in libanum/idest Hierusalem: & accepit de summis
cedri: idest regem Hierusalé/& principes eius: & attu
lit ea in terram Chanaã scilicet in Babyloné. Planta/
uit quippe in captiuitatem / accipiens filios israel/&
de regio semine: & de genere principũ in eadem ter/
ra cõstituit. Post hoc aũt/& post regiam stirpem: alia
quoq; multitudo capta est ab eo: & uitis effecta est:
nõ tam robusta: quã fuerat/cum fuisset in uinea dei/
& in terra sancta/ubi sacrificia dei celebrãtur: sed erat
in Babylone translata/ubi erat uitis infirma. His ita
gestis in pharaonem regem ægypti: & Nabuchodo
nosor bellum ortũ est. Igitur populus qui cũ regibus
suis/ac stirpe optimatũ/ab assyriis fuerat afflictus: re/
perta occasione qua iugum Nabuchodonosor abii/
ceret/& eius imperio liberaretur: trãstulit se ad secun/
dam Aquilam grãdem/magnaq; alarum / idest Pha/
raonem. Deinde sic ordine currẽte rerum: quia deus
eos nõ pharaoni tradiderat/sed Nabuchodonosor:
& illi nõ sustinẽtes iudicium eius: excusserũt iugum
Nabuchodonosor de ceruicibus suis: & ad Pharao/
nem trãsgressi fuerãt: ira dei sup eos ingruit: & cõtra
euenit quam putauerãt. Oportet quippe eum qui a
deo dãnatur nõ fugere sniam eius: nec uolũtatem iu/
dicantis uelle mutare: uerũ patiẽtissime sustinere: do/
nec ipse deus liberet/qui dãnauit. Igitur qa ad Pha/
raonem trãstulit se populus: relinqtur ab auxilio dei:
& peiora patitur/q̃ ante ppessus est / a Nabuchodo/
nosor. Diximus solutioné parabolæ iuxta litteram:
& id qd' scriptum est. Seqtur durior interpretatio &
difficilis ad itelligẽdum: sm uerum Nabuchodono/
sor/& uerum Pharaoné: & ea uerba quæ de Aquilis
prædicata sunt. Iccirco aũt ante expositioné sequen/
tis lectionis: hanc expositioné summatim strictim quæ
prædiximus: ut est præsens locus facilius itelligatur:
& nihilominus seruetur loco suo plenior expositio:
quũ seqns parabola: ẽt iuxta allegoriá latissime disse
retur. Verum nũc pauca debemus assumere/& quasi
quodam armamẽto: futuræ iterpretationi uiam ster
nere de his quæ nobis dei gratia largit: scientes qa in
sequẽti plenius exponemus. Ac primũ qdem uiden/
dum quare Nabuchodonosor & Pharao aquilæ di
cantur. Forsitan quærat quispiam qui non ociose &
trãsitorie scripturas legit. Si Nabuchodonosor aqui
la est magna: & magnaq; alarum: & nũc Pharao alia
aquila similiter magna: alaq; ingẽtium. Et in lege in/
ter imunda aĩalia posita est aquila. Quare & iustus/di
ues effectus/præparat sibi alas aquilæ: ut possit con/
uerti in domum principis sui. Quare etiam repro/
missio quædam est apud Hesaiam prophetam dicẽ/
tem. Iusti accipient pennas ut aquilæ: current & nõ
laborabunt: gradientur & non esurient. Si enim im/
munda est aquila non oportet nos pennas accipere
aquilæ/cum iusti fuerimus: neq; cum diuitiæ nobis
creuerint / oportet præparare nobis pennas aquilæ.
Cui & primum respondendum est: quædam nomi/
na animalium in scriptura in utroq; genere: idest bo/
no ac malo posita: utputa leo & in boná partem ac/
cipitur/& in malam. In boná sic. Catulus leonis Iu/
da: ex germine fili mi ascendisti: accumbẽs dormisti
ut leo/& ut catulus leonis: qs suscitabit eum? In ma/
lam uero parté sic. Aduersarius noster diabolus/ut
leo rugiens/quærẽs deuorare circuit: cui expedit nos
resistere fortes in fide. Sed & malignus supplãtare cu
piens: insidiatur in occulto/ut leo in speluca sua. In/
sidiatur ut rapiat pauperé. Sicut leo dr̃ & in malam
partem/& in boná: non est incõgruũ & aquilam in
utraq; parte accipi. Et (ut ego suspicor) nõ est iustus/
aquila: sed quasi aquila: æmulatur quippe aquilam.
Et sicut serpens æreus typus fuit saluatoris (Neq;.n.
serpẽs erat uere: sed imitabatur serpẽtem/dicẽte dño.
Sicut Moyses eleuauit serpẽtem in deserto: sic exalta/
re oportet filium hois) eodem modo iustus nõ tam
aquila est/quã aquilæ similis/quia ei utile est imagi/
nem aquilæ sectari. Iuxta hunc intellectum: & in alio
loco præceptũ accipit iustus/ut sit sapiẽs sicut serpẽs:
non ut fiat serpens.s. ne a ueri serpentis capiaris astu/
tia. Si aũt sermo dei scripturas diligẽter excutiens: &
spiritus de quo scriptũ est. Spiritus omnia scrutatur
etiam alta dei si in alicuius animam uenerit: manife/
stissime ostendet de scripturis/& aquilam/& leonem
in parte mundorũ animalium posita. Cherubin dei
habere faciem hois: & faciem leonis a dextris quat/
tuor partium: & faciem uituli/& faciem aquilæ/a si/
nistris quattuor partium. Et hæc quæ in Cherubin
uidentur: idest aquila/& leo/mũda sunt. Nihil quip/
pe imundum est in curru dei. Et sicut tu de gentibus
mundus effectus es: & quod deus mundauit tu ne
cõmune dixeris: dicitur de omnibus quæ coelo pen/
dentia ostensa sunt petro. Sic mũdus est leo & aqui/
la/quæ in Cherubin apparuerunt. Necnon & illud
quod in christi aduentu futurum prædicatur: nouit
mundum leonem: mundam & aquilam/quæ nun/
cupatur imunda. Lupus enim & agnus pascẽtur si/
mul. Attendite ab eis qui ueniunt ad uos in uestitu
ouium: intus autem sunt lupi rapaces. Sunt quippe
alii non rapaces: quando lupi & agni pascentur si/
mul: & uitulus/& taurus/& leo pariter edent. Cum
autem fuerit tam diuersarum inter se naturarum / in
fide christi facta sociatio: leo non erit iam imundus/
uerum feritatis suæ obliuiscetur: & uniuersa anima/
lia quæ in lege dicuntur imunda / conditionis anti/
quæ recipient puritatem. Hoc autem ex parte iam fa
ctum est: & plenissime in secundo complentur ad/
uentu. Præuenit igitur sacramentum quod osten/
sum est in Cherubin: rei ueritatem. Et in tantum leo/
nis/& aquilæ facies / cũ aliis faciebus cognatæ sunt:
ut maius nobis uideatur uitulo / & tauro / & leone/
simul pascentibus: id quod apparuit in Cherubin.
Ab Hesaia qppe nihil de his quæ pdicta sunt sibi co/
hærens: & inuicẽ cõnexum repromittitur. In Cheru
bin uero unũquodq; animal cum alio cognatũ est.
Faciei uituli/faciei leonis: & uultus hominis uultui
aquilæ. Non igitur magnope miraris/cum Pharao

& præcedens eum Nabuchodonosor aqlæ nuncupentur. Iusti pennas assumere dicuntur aquilæ: & in dei pane diuites effecti: aquilæ sibi pẽnas præparant ad uolãdum. Verꝫ ut ad ꝓpositum redeam: specialiter qddam significat̃ de Nabuchodonosor: qa magna/& magnaꝝ alaꝝ/& sui extẽsione lõgissima: in tm̃ ut ausus fuerit dicere. Viribus faciã: & sapia itellectus auferã fines gentium: & uirtutẽ eoꝝ depascar: & cõmouebo ciuitates quæ inhabitãtur: & orbẽ terraꝝ uniuersum cõpræhendam manu/ut nidũ: & q̃si cõfracta oua auferã. Ecce ista est extẽsio alarum eius. Nec hoc ei sufficit: uerꝫ & unguibus plenus est/multis plumis: & hẽt ductum itrãdi in libanum: ut cedri eius sũma decerpat. Quãdiu hi q cõmorabãtur in libano non peccauerũt: idest quãdiu in Hierosolymis positi/nõ sunt in scelenbus dephensi: nõ accæpit potestatẽ ista magna aqla ut igrederet̃ in libanũ: neq; assumpsit sibi electa cedri: semen regiũ & principũ stirpem. Ista qppe sunt teneritudinis eius: quæ quodã tpe nõ fuerũt duro corde: attamẽ rapuit ea: qa peccauerũt in dñm. Aqla ista grãdis totius arboris sumitatem: in Chanaã trãstulit: qa figuraliter Babylonioꝝ maledictio Chanaã dr̃. De quo Noe ait. Maledictus Chanaã pater: famulus erit fratribus suis. In ciuitate quoq; negociatoꝝ: siue negociatricis: siue trãsferentiũ: aut certe murata: posuit hoc qd' de cedro abstulerat. Et accæpit sibi de semie terræ. Iam nõ altioribus solũ: sed ẽt de minoribus & de populo Iudæoꝝ. Et dedit illud in cãpum frugiferꝝ: sup aquã multam respiciẽdum cõstituit illud. Et exortũ est: & factũ est in uitem ifirmã. Infirmatus est uere populus dei in Babylone: & ideo neq; cãticũ dei cãtare poterat/dicens. Quomõ cãtabimus cãticum dñi in terra aliena? Re uera nõ poterat ifirma nõ esse: quæ plãtata fuerat in Babylõe. Quo pacto uires pessimas reseruaret: quæ uitis Babylonia esse cæpisset/quæ qa in scã terra fructus nõ fecerat ideo ab aqla posita in terra Chanaã: facta est in uitẽ infirmã & in pusillã statura? Quandiu in terra sancta fuit: ingẽs uitis erat: qñ uero trãslata est in fines peccatoꝝ/& ifirma & parua effecta est. Et tu igitur uitis q me audis: si uis esse magna: noli exire de ecclesiæ finibus: ꝑmane in terra scã Hierusalẽ. Quod si ꝑꝑ peccata in peiora corrueris: trãsfereris in aliã terram: & eris in uitẽ pusillam: & palmites tui decident: & radices tuæ siccabuntur: in tm̃ ut postea desyderes regescere sup aliam aqlam (ut nũc dr̃) magnaꝝ alarum: & plurimoꝝ unguium. Bonum est condẽnatum in cõdẽnationis ꝑmanere snia: quãdiu eum liberet q dãnauit. Nõ curramus uiolenter ad Pharaonem: Si.n. ad eum currimus: cõtra deum facimus/q dixit. Ego sum dñs deus tuus q te eduxi de terra ægypti: de domo seruitutis. Ad Nabuchodonosor enim nõ tam spõte ꝓperauimus/q̃ condẽnati & pertracti ad eum sumus. Seqtur. Et facta est aquila altera magna: magnis alis & copiosis unguibus: & ecce uitis ista amplexabatur eam: idest secũdam aqlam. Euenit sæpe ut ab una cõtraria fortitudine ad aliam trãsferamur. Iusserat enim deus ut Israelitarum populus sub Nabuchodonosor iugũ/colla submitteret (ut legimus in Hieremia) in tm̃ ut cõminaretur ei q ab eius seruitio declinaret: eo tpe/quo Hieremiam exposuimus: ea quæ nobis gratia dñi orãtibus uobis/largita est (siue certe utcunq; sensimus) exponere conati sumus. Noluit autẽ id facere quod fuerat imꝑatum: sed palmites suos extendit ad Pharaonem/in gleba plantationis eius/ab eo constitutus: ut in cãpo super aquam multam fructus afferret uberrimos. Et deserta Aegypto/rursum Aegyptum cõcupiuit: putans se ubertatem pristinam cõsecutuꝝ/& hoc in primis cogitans: qa si Nabuchodonosor ad Pharaonem transcendere/radices firmaret: euelleret staturam: fructus afferret. Sed in contrarium q̃ putauit/oĩa acciderunt. Fructus quippe oĩs cõputruit: & pullulationẽ quæ saltem modice in Babylone creuerant: mutatione regionis exaruerunt: in tm̃ ut a radicibus euulsa sit: ne ultra in brachio magno aut in populo plurimo cõualesceret. Quid in se hæc tanta uel talia continent sacramenti: quid unusquisq; sermo significat/possumus: si tñ habeamus auditores: ad aliam quandam Hierusalem cõscendere: & ibi demõstrare q̃uo aquila magna ductũ suum fecerit: & in hanc quam nunc nos possidemus Babylonem: sumitates eius detulerit. Possumus sacratiora quædã de Pharaone loqui: uerꝫ quia & tpe coartamur/& forte audacter ꝓmittimus qd' nõ ualemus implere: ad minora redeamus: & sm̃ mensuram itellectus nostri sic potius exponamus. Venit ad istum libanum: hoc est ecclesiã/ubi hostia dei: ubi incẽsum odorum eius celebratur. Ista magna & uera aquila Nabuchodonosor: idest diabolus rapuit. Absit autem tpibus nostris: ut de sũmis cedri: idest de principibus & de regio semine in Chanaan transferat. Oremus ne fiat quod sæpe factum est. Assumpti sunt enim qdam & in Babylonem trãslati: q in ecclesia principes fuerunt: & propter pctm̃ suum de libani sumitate sublati. Super his dicẽdum est: qa aqla magna magnoꝝ unguium/plumis extensa: accæpit de cacuminibus cedri: & detulerit eos de libano: idest Hierusalem: & plantauerit in terra Chanaã. Non solum aũt aquila ista sũma cedri: idest de optimatum genere sibi uendicat: sed & terræ semen sibi rapit: & trãsfert in terram Chanaã: qñ quis de populo peccat: & de dei plæbe/diaboli laqueis ꝑpeditur. Quapropter diebus/& noctibus/tã pro nobis: quã pro fratribus nostris/dei imploremus auxilium: ne quis de Hierusalem trãsferatur in Chanaã ne snia: ne eius deserta a uolũtate illius: ad aliam tẽdamus aquilam: & ueniat sup nos ira maior: & putrescat uniuersa plantatio: & fructus pariter cum radicibus arescat. Plantatio quippe Hierusalem nõ potest in alia terra afferre fructus: non facit palmites in finibus alienis: sed statim cum gleba sua siccatur: si non perseuerauerit in uolũtate dei: & in ecclesia eius: idest in factis/& sermonibus/& sciẽtia ueritatis Iesu christi. Cui est gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De

¶ De Nabuchodonosor Hierusalem intrâte/ & de humiliatione ligni sublimis. Homilia. XII.

q VAE Iam supra memoraui de duabus aqlis magnis/ & magnarum alarum: & magnorum unguium: necnõ quae prima & scda Aqla gesserũt: nũc quasi in pphetia. s. figurata: uult ex pte sermo diuinus exponere: nobis ad itelligendũ relinquẽs: quae ipse dimisit itacta. At primũ qdem (licet saepe iam dixerim) tñ nunc aliqd et noui iferre conabor: qd' nrae aiae tribuat salutem: In eo qd' dctũ est ad pphetã. Dic ad domũ amaricãtem: siue exacerbãtem. Nõ. n. addidit ad domũ exacerbãtẽ/ siue exasperãtem me: & si uolumus uidere cuiusmodi pctñ sit exaspatio. Audiamus q̃ dulcia ei sint qui itelligit eloqa dei dicẽtis. Quã dulcia gutturi meo eloqa tua. Haec naturaliter dulcia cũ assumpserint credẽtes: aut bñ uiuũt: aut uere cõtraria faciunt. Et si qdem iuxta diuinã regulam ingrediuntur: reseruãt eloquia dei in eo dulcore/ quo nata sunt. Iuxta mei aũt animi motũ: puto qa cõuersationis bonitate: suauitatẽ augeãt eloquiorum dei: miscẽtes dulcedinem uitae/ dulcori sermonis. Si uero qs peccet: & extra praecepta dei puersus incedat: iste accipiens dulcissima eloquia dei: per naturã peccati amarissimi (amarum quippe pctm̃ est) dulcedinẽ sermonũ exterminat: & in amarum saporem oẽm redigit suauitatem: qd' dicimus plenius aiaduerte. Accipe exemplum. Herba quae Absinthium noiatur: naturaliter amara est: hãc si sm̃ qualitatem/ & quãtitatem mellis in mel initias: amaritudine sua uincit eius suauitatẽ: & cogit amarum esse: qd' dulce est. Huius herbae uim/ habet pctm̃. Si plura peccauero: plus amaritudinis initio in dulcedinem sermonum dei. Si grãde fuerit quod delinquo: totũ dulcorem mellis uerto in acerbum saporem. Et iccirco deus/ qui sermonẽ suum a peccatoribus cõculcatum ulciscitur: unicuique p qualitate amarioris uitae/ & pro modo uisitationis: amaritudinem poenarum suppliciorũque restituit. Et si quidem nos/ qui haec dicimus/ & semel credimus deo/ peccauerimus: exasperare dicimus sermonem eius. Qui uero penitus a fide eius recesserint: neque ingressi sunt ecclesiam: ii nõ faciunt amara eloquia dei. Quomõ enim possunt suauitatem exasperare sermonum: quibus/ nõdum crediderunt? Ideoque alia nobis tormẽta seruãtur: qui uidemur credere: & in ipsa credulitate peccamus: discernimur ab eorum supplicio: q ne initium quidem credulitatis habuerũt: & ne solũmodo putemus uerbũ nos exasperare dñi si peccemus: delictum enim nrm̃ usque ad ipsius dei iniuriam peruenit. Scriptum est enim/ quia qui peccat per praeuaricationem legis: deum inhonorat. Parum erat si dixisset inhonorat angelum: nũc autem per praeuaricationem (inquit) legis/ deum inhonorat. Quotiensc unque praeuaricamur legem dei: totiens inhonoramus deum: Quãto maiora delinquimus/ tanto maioribus contumeliis afficimus deum. Quãto plura peccamus: tanto inhonoramus patrem/ & christum eius: sicut scriptum est. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia/ qui filium dei conculcauerit: & sanguinẽ testamẽti pollutum duxerit/ in quo sanctificatus est: & spiritui gratiae contumeliam fecerit? Igitur quicũque peccat: exasperat/ & cõtumeliam facit: & inhonorat tam dei eloquia quae suscepit: q̃ eum qui docuit: Dic nunc ad domum exasperantem. Nescitis quid sint ista? idest quae in parabola dicta sunt aquilarum. Dic cum uenerit rex Babylonis ad Hierusalem: & acceperit regẽ eius & principes eius. Quantum ad historiam pertinet prophetantis: expositum est: quia Nabuchodonosor uenerit in Hierosolymam: & captiuos duxerit Sedechiam regem Iudae: & principes qui erãt cum eo/ partemque populi Iudaeorum. Necnõ etiam illo attigimus: quomõ plantauerit eos in terra Babylonis. Sed nõ stemus in littera: non haereamus historiae: magis autem tu qui in scripturis dei profectum habes: & nosti quia ista omnia figuraliter contingebant illis: scripta sunt autem pro nobis in quos fines saeculorum docuerũt. Instat ecce uerus Nabuchodonosor quaerens aliquos capere de nobis: & primum quidem cupit (si fieri potest) de pricipibus ecclesiae captiuos sibi ducere. Verum quãdiu Ezechias/ Iosias/ aut certe qcũque rex iustus regnat in populo: nõ potest iste Nabuchodonosor uinctos abducere: aut principes/ aut populum de Iudaea. Si autem nos qui uidemur ecclesiae praeesse peccauerimus/ locum dantes diabolo: aduersus Pauli praeceptum dicentis. Nolite locum dare diabolo: quodãmodo per delicta nostra quae facimus in Hierusalem: occasionem tribuimus Nabuchodonosor: ut ingrediatur sanctam ciuitatem: & abducat quoscũque uoluerit. Qui uero non peccat: excludit Nabuchodonosor: ut nõ possit in terram dei ingredi. Ergo oĩbus uiribus excludamus Nabuchodonosor/ ut ad btm̃ iustus ecclesiae cõuentũ nõ appropiquet. Excludamus eum/ assumẽtes clauẽ sciae excludamus eum/ cõuersatione sana: & factis bonis: ut non rapiat regẽ Hierusalẽ/ & principẽ eius: ut nõ abducat eos in Babylonẽ: captiuitatis suae triũphum. Si uero aliquem ex nobis uincere poterit saeuus inimicus/ ducit eũ in Babylonem. Nõ in locum amplum alicuius terrae: sed in Babylonem animae/ idest confusionem. Frequenter diximus Babylon/ confusionem interpretari. Quicũque enim ab eo uictus abducitur: in cõfusione mentis suae transfertur in Babylonem. Respiciamus ad quotidianam uitam: si quando uiderimus animã a peccatis/ a uitiis/ a tristitia/ ab ira/ a desyderiis: ab auaritia cõfundi: sciamus istam esse quã diabolus abducat in Babylonẽ. Si uero principali cordis trãquilitas/ serenitas/ pax fructuũ fuerit: sciamus qa Hierusalem uersetur in ea. Visio quippe pacis itrinsecus est. Et ducit eos ad se in Babylonẽ/ & sumit de semie regni/ & disponit ad eum testm̃. Oẽs qui sermonem dei suscepimus/ regium semen sumus: etenim genus electum uocamur/ & regale sacerdotium/ gens sancta & populus acqsitiõis. Si qs igit ex nobis q in ordine

regalis feminis constituti sumus/pro pctm̄ suum ca/
ptiuus abducitur a diabolo:haud dubium est/qn de
regio semie sit abductus in Babyloneˉ/ut faciat testm̄
cum Nabuchodonosor : qa iam testm̄ dei spreuerit.
Impossibile quippe est hoiem sine testaméto esse. Si
habes testm̄ dei i te/nō potest testm̄ tecum facere Na/
buchodonosor. Porro si reppulisti testm̄ dei p̄ præ/
uaricationem mādatoꝝ eius:suscepisti testm̄ Nabu
chodonosor. Scriptum est.n. Disponit ad eum testa/
mētum suum/ & iducit eum in maledictionē. Deus
in bn̄dictionem nobiscū testm̄ facit:Nabuchodono/
sor uero testm̄ suum in maledictionem cōstituit. Nō
potest in bn̄dictione esse / qui pactū fecerit cum Na/
buchodonosor. Sed dicit mihi aliquis qui in scriptu
ris diuinis est eruditus. Inuenio in lege Moysi male/
dictiones constitutas in peccatorē. Si ergo ex præce/
pto dei maledictum cōstitutum est in peccatores:cur
non & ecōtrario apud diabolum quædā bn̄dictio
sit:ut alii apud eum in bn̄dictione fiant/alii in male/
dictione! Huic ego acute & acerrime interroganti
sic conabor occurrere/ & dicere. Quia & quædā sit
bn̄dictio a Nabuchodonosor:quā deus procul abii/
ciat a nobis:& maledictio de qua dicere nunc debe/
mus:quæ digne sup peccatores uenit. Quæ est igiť
bn̄dictio Nabuchodonosor! Quādo aliqs in mūdo
isto locuples fuerit:& fœliciter gesserit:& oia ei p̄spe
ro cursu fluxerint/in tm̄ : ut illud qđ scriptum est / ei
possit aptari:Bos eius nō faciet abortionē. Et si uni/
uersam sæculi habuerit p̄speritatē:bn̄dictio Nabucho
donosor sup eum est. Maledictio uero in eo:qñ aliqs
recedit a deo : & nihilominus in parte diaboli cōsti/
tutus:miseriis / suppliciisq; torquetur. Vult igiť deus
(ut nūc scriptura cōmemorat) testm̄ Israeli : maledi/
ctionē eē apud Nabuchodonosor. Et ideo qa uoluit
spernere testm̄ Nabuchodonosor/rex Hierusalem:&
mittēs angelos suos in ægyptū:testm̄ cum Pharao/
ne conatus est facere:ait sermo diuinus. Non dirigit:
Non saluabiť. Quapropter oportet nos ferre patien
ter cum a deo tradimur ultioni. Tradidit quendā de
cœtu ecclesiæ Apostolus diabolo/in interitū carnis.
Et tradidit in carnis interitū:nō ut p̄deret traditū:sed
ut spm̄ traditi conseruaret. Ex quo scriptura ait. Tra/
dere istiusmodi satanæ / i īteritū carnis:ut spūs saluus
fiat in die dn̄i Iesu. Traditur aūt tormētis pcō:ut re/
cipiat in p̄nti supplicia:& pro peccatis suis cruciať:ut
in futuro refrigeriū cōsequať : & ut dici possit de eo.
Recepit mala sua in uita sua. Siqs igiť pœnis excru/
ciatus : iuxta maledictū/in quo posuit deus pctōres:
maluerit fugere supplicia:& mittere ad ægyptū:pro
cōparandis auxiliis a Pharaone:a quo liberauit dn̄s
populū suū:non dirigit:nō saluabiť. Si qs aūt patien
ter maledictionē sustinuerit/& supplicia Nabucho/
donosor / & tp̄s pctōꝝ suoꝝ in cruciatu cōpleuerit:
sicut ille q s̄m epistolas Apostoli excruciatus est:ut
spūs eius saluus fieret in die iudicii:iste optimum fi/
nem cōsequetur. Inducit ergo eū in maledictionē:&
duces terræ eius accipiet:ut fiāt in regnū infimum.

Infirmum efficiť regnum/qđ de sancta terra in Baby
lonē trāsferť. Nullus qppe fortis est in Babylone.i.in
cōfusione mētis suæ. Oīno nō pōt extolli homo/q
confusus est. Et custodiat testm̄ meū:ut statuat illud:
& discedat ab eo:ut mittat nūcios suos in Aegyptū.
Iste/qa Nabuchodonosor p̄p pctā sua tormēta p̄pe/
titur:& mittit nūcios suos in ægyptū:nō ferēs tradi/
tionem:qua hosti cōcessus est a deo. Vt det ei equos/
& populū multū : id poscit:qđ in alio loco p̄hibitū
est. Nō.n.multiplicabis tibi equos/ait scriptura. Si di
rigit/si saluabiť:q facit aduersa/& præuaricās testm̄.
Oportebat eum q traditus fuerat in testm̄ Nabucho
donosor/sustinere suppliciū. Veꝝ nō sustinet:& iccir
co dr̄ de eo/nō saluabiť. Viuo ego/dicit dn̄s adonai:
qm̄ in loco regis q cōstituit eum regē q spreuit male/
dictionem meā:& trāsgressus est testm̄ meū. Est qui
inhonorat maledictionem dei:& est alius q honorat
eam. Nec dubiū qn in p̄nti de isto q̄ratur deus/q ma
ledictionē suam ihonorauerit. Cū.n.qs traditus fue/
rit suppliciis/ut castigeť:& nō sustinuerit qđ p̄ceptū
est:ihonorat maledictionē dei. Si uero sustinuerit/cū
oi mansuetudine/& bn̄dictione/& gr̄aꝝ actione/&
deum iste honorat & maledictionē eius:& cū hono
rauerit maledictionē:necesse est ut ēt bn̄dictionem il/
lius cōsequatur. Et trāsgressus est testm̄ meū : cū ipso
in medio Babylōis morieť:& nō in uirtute magna/
neq; in turba multa/faciet bellū Pharaoni. Nō pōt ei
qui trāsgressus est/& ihonorauerit maledictionē dei:
Pharao tribuere auxiliū. Veꝝ in medio Babylonis p̄
sua p̄uaricatione morieť. Deinde seqtur/& narrat/qđ
pctōres passuri sūt:& post hæc posteriora quæq; cō/
memorat/dicēs. Accipiā ego de electis cedri:& de uer
tice cordis eoꝝ auellā:& plantabo in mōte excælso.
Post maledictiōes quas supra diximus:repromissio
beatitudinis/& dulcissimæ pollicitatiōis/in finē ser/
monis p̄ferť:qa iam q suppliciis idigebāt:fuerāt pro
pctīs suis tormēta p̄pessi. Intra me metipsm uero cōsy
derās/& diligēter istius loci sensus ptractās:arbitror
de apostolis p̄phetari. Isti qppe sunt de electis cedri/
de sumitate:de uertice : quos dedit deus in uiriditatē
sæculi:radens corda eoꝝ:& plātans eos de mōte ex/
cælso:Iesu christo dn̄o nr̄o. Et suspēdā eum in mōte
alto Israel:& plātabo/& p̄ducet p̄paginem/& faciet
fructū. Fecerūt isti p̄pagines:attulerūt fructus. Et erit
in cedrū magnam. Cōsydera magnitudinē/& subli/
mitatē ecclesia christi:ut itelligas iuxta p̄missionē dei
factū esse qđ dr̄. Et erit in cedrum magnā:& regescet
sub eo ois auis : & omne uolatile sub umbra eius re/
quiescet. Assume tibi pēnas sermonis dei : & poteris
pausare sub hac arbore:quæ plātata est in mōte excæl
so:& regescet:& p̄pagines eius restituētur. Vide qūo
in bona parte p̄phetia finiatur. Seqtur.n. Et cogno/
scent oia ligna cāpi qm̄ ego dn̄s:q hūilio lignū altū.
Lignū altū/populus iudæoꝝ est:q nūc hūiliatus/sce/
leris sui poenas luit:qa in dn̄m meum Iesum christū
manus ausus est mittere. Et extuli lignum humile.
Tu eras lignum humile:lignum deiectū : lignū terræ

hæreus:

hærens:uerę sublimauit te deus. Et arefacio lignũ ui/
ride. Lignũ uiride circũcisionis est populus: q quon
dam puellaris/ & florens fuit: uerę nũc in nimia sicci/
tate cõtabuit. Vbi quippe nũc apud eos uiuidus ser/
mo? Vbi uirtutũ chorus? Et reuiuiscere facio lignum
aridum. Tu fuisti lignũ aridum: & fecit te reuiuiscere
christi aduentus. Ego dñs locutus sum. Faciet ut &
nos reuiuiscamus: ut fructus ualeamus afferre: ut ger
minans lignũ: & non siccum efficiamur: ut nunq̃ ad
radices nr̃as ponaẽ securis: quæ in euangelio prædi/
caẽ: attẽtius Iesum christũ dñm nr̃m cũ p̃re suo p̃ce/
mur. Cui ẽ gloria & ĩpium in sæcula sæculoꝝ. Amẽ.

¶ De eo qđ scriptum est. Tu signaculum similitu/
dinis: plenus sapientia/ & decore: in delitiis paradisi
dei fuisti. Homilia. XIII.

P RAECIPITVR Nobis ab epis/
copis discutere sermonẽ principis Ty/
ri: ut laudes eius/culpasque dicamus.
Necnon iussum est de Pharaone rege
ægypti aliqua retractemus. Plangitur
itaq; princeps Tyri. Nec putãdum est hũc hoiem eẽ.
In medio quippe Cherubin/ nullus hoium est crea/
tus/ & in paradiso dei: si simpliciter lr̃am sequimur:
hoium nullus est enutritus. Etenim in paradiso deli/
tiarũ(sicuti diximus) nemo fuit: nũc dr̃ princeps Ty
ri in paradiso delitiarũ natus/ atq; nutritus. Quis iste
est princeps Tyri? Veniamus ad Danielem/ & occa/
sionem intelligẽtiæ aperientes: dicamus nõ esse prin
cipes corporeos/ de qbus nũc queritur. Post Danielẽ
ab Apostolo petamus exẽplum. Deinde rursum ꝓ/
phetarũ testimonia uocemus. His oĩbus ẽt ille copu/
landus est locus: q a Moyse in Deuteronomio nõ ta/
cetur. Alia nũc replicemus exẽpla: incipiẽtes a Danie
le. Princeps ait ur̃ Michael. Ibiq; rursum princeps Is/
rael. Et incõsequenti Michael adiuuabat principẽ re/
gni gẽtium. Ad hæc addat Apostolus. Gloria/ & ho
nor/ & pax omni operãti bonũ/ iudæo primũ & græ
co. Et adiuuare principẽ Israelitarũ: principem regni
græcorũ: fortasse iam scm̃ est. In aduentu quippe dñi
mei Iesu: princeps adiuuit principem regni græcorũ:
ut & gentes consequerẽtur salutem: & illi credendo
saluarẽtur. Atq; ita in hũc modum dicitur quidam
princeps Persarũ. Sicut dictus est Michael Israelitarũ:
& alius Græcorũ. Non sunt ergo hi hoies: nec s̃m lo
corum uocabula/ in quibus imperãt noiantur. Vnde
& Apostolus non quasi de hoibus disputãs/ ait. Sa/
pientiam loquimur inter p̃fectos. Sapiam uero non
huius sæculi: neq; principum sæculi huius: sed loq/
mur dei sapiam in mysterio abscõsam: quã prædesti/
nauit deus ante sæcula in gloriam nr̃am: quã nullus
principum huius sæculi cognouit. Si enim cogno/
uissent: nunq̃ dñm gloriæ crucifixissent. Et qa princi
pes sæculi istius crucifixerũt saluatorẽ/ & dñm: Pro/
pheta testis est dicẽs. Astiterũt reges terræ/ & princi/
pes conuenerunt in unum aduersus dñm: & aduer/
sus christum eius. Vnde & alibi in psalmis scribitur.
Ego dixi dii estis/ & filii excelsi oẽs. Vos autẽ ut ho/

mines moriemini: & tanq̃ unus de principibus ca/
detis. Et est ibi sermo de nullo penitus principe cor/
porali. Si igitur qdam princeps est regni Persarũ: si
est princeps Israelitarũ Michael: cõsequenter & Tyri
princeps est. Et deus nũc principibus ꝓpheticus ser/
mo loquitur. Quoniam aũt & de Moyse testimoniũ
polliciti sumus. Ausculta quod seq̃tur. Quando di/
uidebat altissimus gẽtes/ cũ dissemīnauit filios Adã:
statuit fines gentium s̃m numerũ angeloꝝ dei. Siue
(ut melius habet) s̃m numerum filioꝝ Israel. Et fa/
cta est pars dñi populus eius Iacob. Alia principi fa/
cta est Tyrus: alia Babylon: alia nationes. Atq; ita in
hunc modum principes possederunt oẽs fines gen/
tium. Siquis autẽ putat legens in scripturis quasi de
hoibus dictum: intelligat altius spiritualis: & a nullo
diiudicatur. Dignoscitẽ enim quædam de Nabucho
donosor rege Assyrioꝝ: quæ non cõueniunt p̃sonæ
eius. Dixit enim. Fortitudine faciam/ & sapientia in/
tellectus auferam fines gẽtium: Et cõmouebo ciuita/
tes inhabitatas: & orbem terrarũ oẽm comprehen/
dam. Et ascẽdam super sydera coeli/ & nubes: & reli/
qua. Et ero similis altissimo. Hæc Nabuchodono/
sor: Sic & princeps Tyri/ & Pharao. Neq; enim in tm̃
agitatus est furiis/ uerus & corporeus Pharao/ ne di/
ceret. Mea sunt flumina: & ego feci ea. Hoc autẽ ante
lectum est in ꝓphetia quæ est aduersum Pharaonẽ.
Neq; unq̃ principem illum: idest Pharaonem corpo
reum draconem nũcupasset dicẽs. Ecce ego sup dra/
conem qui sedet in medio fluminum ægypti: qui di
cit mea sunt flumina: & ego feci ea. Verũ hoc in loco
ꝓprio reseruetur: quod nũc iccirco assumpsimus: ut
per notionem scripturarũ/ manifestius fieret id quod
uidebaẽ occultũ. Aduersum hos principes est nobis
pugna. Et beati Apostoli q missi fuerãt ad prædican
dum: quãdo ab his qui fines gentium possederant/
hoies abducebant: patiebantur insidias. Verbi gratia
dictum sit. Ingressi sunt apostoli Tyrum: persecutus
est eos princeps Tyri. Ascẽderant Antiochiam: im/
pugnauit eos princeps regni Syriæ. Iste erat qui bel/
labat aduersus eos. Non oẽs qui putabãtur: ut Iudas
ꝓditor. Quomõ enim ille non principaliter ꝓdidisse
putãdus est saluatorem? Sic ẽt apostolis/ oĩbusq; qui
p̃secutionem passi sunt: alius fuit princeps p̃secutio/
nis. Scriptum quippe est de Iuda. Et post bucellam
introiuit in illum satanas. Non est nobis pugna ad/
uersum carnẽ/ & sanguinẽ: licet uideãtur & carne &
sanguine qui nos p̃sequuntur. Nõ eos oderimus/ qn
potius diligamus: licet inimici nobis uelint p̃mane/
re: misereamur eoꝝ. Dæmonium hñt: insaniam pa/
tiuntur. Non tam hi sunt aduersum nos/ q nos p̃se/
quũtur/ q̃ illi qui corda eoꝝ repleuerũt. Verũ dei de/
precemur auxilium: ut infirmos habeãt conatus/ tan
ti aduersarii contra animam humanã dimicantes: &
dicamus: nisi quia dominus erat in nobis: in eo cum
exurgerent homines in nos: forsitan uiuos deglutis/
sent nos. Igitur est quidam princeps Tyri. Et ꝓphe/
tia nõ de hyran uos docet. Hoc q̃ppe nomẽ in tertio

regnoꝝ libro scriptum est:nō de alio principe Tyri:
neq; a quoq̃ hoie nos humana docēt eloqa diuina:
sed quædam ineffabilia & sacrata sub personis homi
num. Pharao homo est. Aliud quiddam erudior in/
telligere Pharaonem. Et Nabal Carmelus homo est
& Hyrā hō:sed aliud sub eoꝝ doceor effigie. Qui est
tātus ac talis q a corpalibus cōscendat:q a uisibilibus
inuisibilia contēplet: & possit unumquodq; hoꝝ/
fm dei intelligere uolūtatem? Quis est igit princeps
iste discamus:ut cognoscētes lamētationem: & iam
quod nunc sup ea dr /euitemus. Plangitur princeps
Tyri. Quam bonus deus:q ēt eos qui se negauerūt/
defler:& hoc uenit ex amoris affectu. Nemo quippe
plangit quem odit. Et q plangitur / plangitur qdem
ut mortuus:ueꝝ quasi adhuc ǭratur:quasi uiuis de/
syderio sit diligitur. Et Hierusalem qñ plangitur/scri
ptum repperio. Et factum est postq̃ captus est Israel
& desolata est Hierusalem:sedit Hieremias flens/& la
mentans lamētationem istā sup Hierusalem: & ait.
Quomō sedet ciuitas sola quæ abundabat populis:
facta est ut uidua / quæ multiplicata erat in nationi/
bus. Princeps in regionibus:facta est in tributū. Plā/
gitur & Nabuchodonosor. Vbi sūt hæreses? Vbi sūt
qui aiunt istos in pditionem creatos eē? Crimināur
creatorem:ut se criminibus absoluāt. Accipe lamen/
tationem istam sup regē Babylonis/& dices. Quo/
mō cessauit q repetebat? qūo qeuit qui exigebat? In
regem Babylonis ista dicunt. Quomō cecidit de cœ
lo Lucifer qui mane oriebatur? Contritus est in ter/
ram. Et ille de cœlo cecidit: signaculū similitudinis:
corona decoris ī paradiso delitiaꝝ nutritus. Ecce oēs
de cœlo cecidisse non/descēdisse referūtur. Dñs uero
meus Iesus de cœlo descēdit: & qui descēdit ipse est
filius hois. An non sic satanas? Non enim descendit
de cœlo:neq; ei malum accidisset si descēdisset. Audi
Iesum dicētem. Videbam satanā quasi fulgur de cœ/
lo cadētem:non descendentē. Veꝝ non solus salua/
tor de cœlo descēdit. Quotidie.n.multitudo descen
dit/& ascēdit sup filium hois. Videbis.n.cœlum ap/
tum:& angelos dei ascēdentes/& descēdentes sup fi
lium hois. Et tu aspecta ascēsionem tuā. Tātum a rui
na cōsurge:& audi. Cōsurge Hierusalem a ruina tua.
Spera qa ascēsurus sis in cœlū / & caue ne tibi quoq;
dicatur. Nunqd q cadit non resurget:aut auersus nō
cōuertetur? Væ q cōuertūtur cōuersatiōe pessima di/
cit dñs. Et iste itaq; de his unus est q ruerunt/& plan
gitur ab hoie princeps:cum princeps hoiem flere de/
buerit. Homo est Ezechiel/& filius hois:q uero plan
git Nabuchodonosor est rex Babylōis. Accipe & tu
lamentationem tuam super regem Babylonis:& di/
ces. Quomodo quieuit qui repetebat? & reliqua.
Consydera in quantam spem uocatus sis o homo:
qui speras æterna:qui si a peccatis recesseris / regna/
turus es cum christo Iesu. Cui est gloria/& imperium
in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Explicit tractatus Origenis super
Ezechielem prophetam.

¶ Incipit tractatus eiusdem in Matthæum.

¶ In uigilia natiuitatis dñi fm Matthæum. Cap. I.

N Illo tempore. Cum esset desponsata ma/
i ter Iesu Maria Ioseph:anteq̃ cōuenirent/in/
uenta est in utero habēs de spiritu sancto. Et
reliqua. Homilia.

VAE Fuit necessitas ut desponsata
esset Maria Ioseph:nisi propterea qua/
q tenus hoc sacramentum diabolo cæ/
laretur:ut ille malignus fraudis com/
menta aduersus desponsatā, uirginem
nulla penitus inueniret? Vel ideo fuerat desponsata
Ioseph:ut nato infanti/uel ipsi Mariæ curam uidere/
tur gerere Ioseph:siue in Aegyptum iens/uel īde de/
nuo ueniens:ideo desponsata fuit Ioseph/non tñ in
concupiscentia iuncta. Mater (inquit) eius. Mater i/
maculata/mater icorrupta/mater intacta. Mater eius.
Cuius eius? Mater dei unigeniti dñi:regis oium:pla/
smatoris/& creatoris cunctoꝝ. Illius qui in excælsis
est sine matre:& in terris est sine patre. Ipsius qui in
cœlis fm deitatem in sinu est patris: & in terris fm
corporis susceptionem in sinu est matris. O magnæ
admirationis gr̄a. O inenarrabilis suauitas. O ineffa
bile magnumq; sacrm̄. Ipsa eadēq; uirgo:ipsa & ma
ter dñi/ipsa genitrix/ipsa eius ancilla: plasmatio eius
ipsa quæ genuit. Quis unq̃ ista audiuit? Quis uidit
talia? Et quis hoc excogitare potuit / ut mater uirgo
esset:& intacta generaret:quæ & uirgo permāsit / &
genuit? Sicut enim quōdam / rubus comburi uide/
batur:& ignis eum non tangebat:& sicut tres pueri
in camino inclusi habebātur:& tñ eos non ledebat
incēdium:nec odor fumi erat in eis. Vel quēadmo/
dum Danieli intra lacum leonum incluso / claustris
nō aptis:allatum est prādium ab Abacuc:ita & hæc
sancta uirgo genuit dñm:sed intacta permansit. Ma
ter effecta est:sed uirginitatē non amisit. Genuit in/
fantem:& (ut dcm̄ est) uirgo permansit. Virgo ergo
genuit:& uirgo permansit. Mater filii facta est:& ca/
stitatis sigillum non pdidit. Quare? Quia nō homo
iste tm̄ qui uidebat: sed unigenitus erat deus qui in
carne aduenerat. Nec subito carnaliter genitus est:sed
perfecta deitas in corpore uenit. Integer ergo iste / &
indiuisus deus in humano aduenit / uel genitus est
corpore:quiq; dñs / & deus figuram serui suscæpit.
Non enim pars unigeniti uenit in corpore:nec se ip/
se diuisit/ut dimidius esset apud pfem / & dimidius
esset i uirgine:sed totus apud patrem:& totus in uir/
gine. Totus in sinu patris/& totus in humano cor/
pore. Non relinquens supna/uenit quærere terrena:
quæ in cœlis sunt conseruās:& quæ in terra sunt sal/
uans. Vbiq; omnipotens/inscissus/indiuisus:hic san
ctus unigenitus deus. Si enim hoc uerbum huma/
num/& corpale/imissum in auribus plurimoꝝ/non
diuiditur per singulos/ut pars in alio/& pars sit iteꝝ
in alio:sed in oibus integrum/& plenum habetur/ut
in uno quoq; totum sit:quanto magis uerbum dei
unigenitus/ubiq; totus est: & in cœlo & in terra: &

apud patrem/& in uirgine?Et non diuiditur(ut di/
ctum est)neq; sciditur:neq; in partes efficitur:sed to/
tum totus tenet/totũ implet:totum illustrat/& pos/
sidet. Huius itaq; filii unigeniti dei dñ hæc mater uir
go Maria:digna/digni:imaculata/sancti:una/unius:
unica/unici. Nec enim alter unigenitus super terram
uenit:aut alia uirgo unigenitum genuit. In his om/
nibus quæ dicta sunt/desponsata legitur mater eius
Maria. Et ait. Inuẽta est in utero hñs. Cui inuẽta / aut
a quo inuẽta est? Primo ab angelis custodientibus
eam/ꝓtegẽtibus eam/cõseruãtibus eam:uel eius bea/
tissimam aĩam ad honorem illius / qui ab ipsa gene/
randus erat. De hinc inuenta/non incõgrue putatur
ab ipso beato Ioseph & sancto/& iusto: qui bene li/
cẽtia maritali licet non cõtigerit:futuræ tñ(ut puta/
batur)uxoris oĩa nouerat. Ioseph autem uir eius(in/
quit)cum esset homo iustus/& nollet eam traduce/
re. Virum eum appellauit/contra Iudæorꝫ prauita/
tem:ut aduersus uirginem non sæuirent. Propterea
& despõsata fuit/& ipsi Ioseph / ut supra dictum est.
Si enim non fuisset despõsata Ioseph:oium bonorꝫ
Icredibiles/& inimici Iudæi/lapidibus eã occidissẽt.
Ideo uirꝫ eius hic eum euãgelista appellauit. Ioseph
uir eius cum esset homo iustus. Iustus autem in uer/
bo iustus in facto:iustus in lege/iustus in legis cõsu/
matiõe: iustus in initio gratiæ. Iustus itaq; cum fuis/
set/& nollet eam traducere: uoluit occulte dimittere
eam. Noluit eam traducere:noluit eam accipere:no/
luit eam male diffamare:sed uoluit eã occulte dimit/
tere. Occulte eam a se dimittere uolebat:sicut pius/si/
cut mãsuetus/sicut misericors. Talis ergo cum esset
Ioseph:cogitabat eam occulte dimittere. Hæc(inqt)
illo cogitãte. Quærẽdum est nobis nũc quid cogi/
tauerit: ut occulte eam dimitteret: hæc cogitabat ut
eam dimitteret. Si suspitionem in eã habebat:quõ iu
stus erat?Si ergo nõ est suspicatus/uel tale aliqd cogi
tauit:cur eã dimittere uolebat ut imaculatam & san/
ctam?Iniustum enim & hoc erat. Sed enim simpli/
cem sensum audi huius orationis. Ioseph iustus erat:
& illa uirgo imaculata erat. Sed ideo illam dimittere
uolebat: qm̃ uirtutem mysterii/& sacrm̃ quoddam
magnificum i eadem cognoscebat:cui approximare
sese indignum existimabat. Ergo humiliãs se/añ tan/
tam & ineffabilem rem/quærebat se lõge facere:sicut
& beatus Petrus dño se humilians aiebat. Recede a
me dñe:quia homo peccator sum. Vel sicut ille Cẽ/
turio ad eũdem dñm mittens/dicebat. Non sum di/
gnus/ut intres sub tectum meum: quia nec meipm
dignum existimaui ad te uenire. Vel sicut sancta Eli/
sabet ad ipsam beatam locuta est Mariam/dicens. Et
uñ hoc mihi: ut ueniat mater dñi mei ad me? Sic &
Ioseph iuste se humilians:sese in oĩbus cauebat & ti/
mebat sibimet:istius tantæ sanctitatis cõiunctionem
adhibere. Idcirco uolebat eam occulte dimittere: di/
mittam eam dicẽs:& a me lõge faciam eam: & a co/
gnitione mea. Maior est enim eius dignitas: supex/
cellit eius sanctitas:nec meæ cõgruit idignitati. Ideo
uolebat eam occulte dimittere. Hæc autem eo cogi/
tante:angelus dñi per uisum apparuit ei dicẽs. Quid
dubitas Ioseph? Quare imprudẽter cogitas? Quare
irrationabiliter meditaris? Deus est enim qui genera/
tur. Huius generationis minister es/& non largitor:
seruus & non dñs:mãcipium es & non plasmator.
Propterea ministra/serua/custodi/fer curam: intẽde
& huic qui nascitur: & huic quæ generat. Etenim si
tibi uxor noiatur:si despõsata tibi esse dicitur:nõ tibi
tñ uxor est:sed dei unigeniti electa mater est. Propte/
rea Ioseph fili Dauid:qui has promissiones accæpit:
cui ista fidelia data sunt testamẽta. Ioseph fili Dauid:
nõ tñ s̃m carnem:sed s̃m spm̃. Ioseph fili Dauid. Si
enim filius Dauid:iuste/& hæres eius tanq̃ filius pa/
tris. Ideo in hæreditatẽ accipe ea quæ illi ꝓmissa sunt
testamẽta fidelia. Ioseph fili Dauid:ne timueris acci/
pere Mariam cõiugem tuam. Ne timueris/ne trepi/
daueris/ne conturbaueris:sed securus / & intrepidus
accipe eam s̃m legis præceptũ uxorem tibi noiatam:
sed s̃m nuptiarꝫ cõsuetudinem/& coniũctionẽ/lon/
ge alienam. Accipe ergo eã sicut cõmendatum cœ/
lestem thesaurꝫ:ut deitatis diuitias:sicut plenissimam
sanctitatẽ:sicut ꝑfectam iustitiam. Accipe eam / sicut
unigeniti mãsionem:sicut honorabile tẽplum:sicut
domum dei: sicut creatoris oĩum ꝓpriã / sicut regis
sponsi cœlestis domum imaculatã. Ita ergo Ioseph
fili Dauid/ne timueris accipere eã/tibi cõmẽdatam:
tuæ religiositati creditam:serua/fer curam/attẽde/fu/
giens ab Herode / duc in Aegyptum: iterꝫ remeans
post Herodis mortem/deduc in terram Israel. Ne ti/
mueris accipere Mariam cõiugem tuam. Cõiugem
audiens/nõ expauescas/nec cõturberis:nec tu/ne qsq̃
sequẽtium usq; in cõsumationem sæculi. Cõiugem
eam dico ꝓpterea:ut diabolo uirginitatem eius oc/
cultem:& Iudæorꝫ prauitatẽ excludã / atq; deiiciam:
ut legis instituta nõ destruam. Et in sequentibus de/
monstrabo ꝙ ista nec tua cõiunx s̃m cõsuetudinem
coniugii habeatur:nec iste qui generatur / tuus filius
esse credatur. Quod enim nasceẽ ex ea de spiritu san/
cto est. Quia scilicet cooperator huius natiuitatis spi/
ritus sanctus est. Nam unigenitus filius/qui ante sæ/
cula ineffabiliter ex solo patre natus est: iã sæculi ap/
propinquante fine/ex uoluntate patris / in humano
corpore/sancto cooperante spiritu:inter hoies uenit.
Iste est de quo scriptura prænunciat/dicẽs. Puer na/
tus est nobis: & filius datus est nobis. Patris etenim
unigenitus filius/ex uirgine generatus est:ut illã uir/
ginem priorem Euam/quæ ceciderat:iterꝫ renouaret
atq; erigeret. Et qui per prauam uoluntatẽ filii effecti
fuerant diaboli:per adoptionem gratiæ/filios effice/
ret dei. Pariet(inquit)filium:& uocabis nomẽ eius
Iesum. Virgo generat: & tu hũc genitum/uocabis Ie/
sum:quod interp̃tatur saluator. Ipse enim saluum fa/
ciet populum suum a peccatis eorꝫ. Vocabis(inqt)
nomen eius: hoc quod ante fuit: quod ante sæcula
noiatum est. Non tu ei impones nomen:nec ex te ei
uocabulum constitues: sed noia & uoca exultando

Iesum/idest saluatorem. Saluatorem eum esse testatur: nec ex tpe cæpisse saluare: sed etiam antiqssimum saluatorem. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Duo enim p hoc uerbū præclara designantur: q & deus fuerit/& dn̄s prius ante incarnationem christus: & quod populus eius/ab eo saluandus iam tunc annūciabatur. Et ideo dictum est: ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum: ut uere deus. Dei enim uirtutis est/a peccatis saluare: uel peccata dimittere. Iste ergo filius dei hn̄s populum suum: ipsum uenit (ut dcm̄ est) liberare a peccatis/atq; saluare: siue ex Iudæis/siue ex gētibus: de quo ipse iam per prophetam fuerat elocutus dicens. Dn̄s dixit ad me/filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me/& dabo tibi gentes hæreditatem tuam: & possessionem tuam terminos terræ. Ipse saluabit populum suum a peccatis eorum: sanguine uidelicet suo: cunctos redimēs morte sua/de mortis eos liberās potestate. Ipse saluabit: hoc est saluator oium fidelium/atq; credētium. Hoc aūt totum factum est. Quid totum? Hoc per unigeniti descēsionem: hoc de ista dn̄i incarnatione: hoc de angeli ad uirginem destinatione: hoc de ipsius uirginis despōsatione uel castitate. Hoc enim totū factum est: ad totius mundi salutem: hoc totum factum est/ut unū cōpleretur/ut unum cōsumaretur. Quid illud? Quod uirgo genuit: qd̄ uirgo permāsit: quod mater fuit/& intacta uirgo perseuerauit. Ecce uirgo in utero accipiet. Audite quod dicit oēs filiæ Euæ: audite oēs uos/quæ hæreditatē doloris/& tristitiæ post illam/& ex illius condēnatione sumpsistis. Vos quæ i tristitia generatis filios: uel magis uos quæ concupiscentiam corruptibilem non timuistis. Audite/& lætamini: audite/& cōsolamini: audite q uirgo in utero accipiet: non ex desyderio partum cōcipiens. Neq; serpentis persuasione decepta est: neq; eius afflatibus uenenosis infecta est: sed uirgo in utero accipiet: prædicationem angeli suscipiens: prophetarum testimonia assumens. Virgo in utero accipiet: ut deum dignāter icarnatum/ad mūdi pariat salutem. Ecce inqt. Hoc ipsum quod dixit ecce: admirantis est tanti mysterii magnitudinem: ut oēs uelut e sōno suscitans: ad hoc dcm̄ euigilent. Ecce uirgo (dicit) in utero accipiet/& pariet filium: ad colligādum illum fortem armatū: ad cōculcandum serpentis impii caput: ad conterēdas uires eius: ad prędam eius diripiendam/atq; captiuitatem populi sui conuertēdam. Pariet filium ad denuo reparandum Adam: ad inobœdientiā Euæ/per Mariæ obœdientiam excludēdam: ad erigendū iacentium genus: qd̄ per mulieris temerariā credulitatē fuerat deiectum. Et uocabunt nomen eius Emanuel: quod est interpretatum nobiscum deus. Vocant nomen prius angeli: psallentes in eius generatione: sicut deum oium/& regē pacis ad hoies uenietem. Deinde apostoli/unigeniti dei dn̄ationem atq; uirtutē oibus gētibus prędicantes. Adhuc & sancti martyres cōtra ignes/& gladios/usq; ad mortem resistentes. Deinde cuncti credentes hoc ipsum nomen usq; ad cōsumationem sæculi memorantes/atq; laudantes. Et uocabūt nomē eius Emanuel: quod est iterptatum nobiscum deus. Qui uocabunt/nisi iusti: quorum uocabit in terra nomen nouum: non sicut prius in figuris/& in imaginibus: sed facie/ad faciē apparentem? Nobiscū deus. Habrææ patri credētium tribus horis tpis: licet non per ipsam ineffabilē deitatis substātiam: sed potius p angelicam spēm a meridie uisus est: nobis triginta tribus annis in terra apparuit: & cum hoibus conuersari dignatus est. Iacob ēt breui tpe per angelum nihilominus apparuit colluctās cum eo: quiq; se ab eo superari permisit: ut hunc mūdo corde merito bn̄diceret: atq; Israel noiaret. Nobiscum deus. Amplius magis pro nobis magnificum certamen adimplens: & usq; ad mortē accedens: ut morte sua/mortem occideret: & bn̄dictionem atq; imortalitatē/mūdo corde populo cōdonaret: q fiducialiter dicit/nobiscum deus: per euāgelistarum/& apostolorum prædicationem: per sui sancti corporis/& sanguinis sacrm̄/per gloriose crucis signaculum. Per ista ergo oia nobiscum deus: & ad nos atq; in nobis sicut ipse ait. Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus/usq; ad consumationem sæculi. Cui est gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ In natiuitate domini.

¶ Initium sancti euangelii sm̄ Ioānem. Cap. I.

IN PRINCIPIO Erat uerbum: & uerbum erat apud deū: & deus erat uerbū. Et reliq̄. Homilia.

u OX Spiritualis aquilæ auditū pulsat ecclesiæ. Exterior sensus transeuntem accipiat sonitum: iterior aius manentem penetret intellectum. Vox altiuidi uolatilis non aerē corporeum/uel æthera/uel totius sensibilis mūdi ambitum uolitantis: sed oēm theoriam/ultra oia quæ sunt/& quæ nō sunt/citiuolis intimæ theologiæ pēnis superæq; contēplationis obtutibus trāscendētis. Dico autem quæ sunt: quæ siue humanum siue angelicum non oino excedunt sensum. Quæ uero nō sunt: quæ perfecto oēs intelligētiæ uires relinquunt: cum pōt deum sint/& eorum numerum quæ ab una oium causa condita sunt non excedant. Supuolat itaq; beatus theologus Ioānes/non solum quæ intelligi/ac dici possunt: uerūetiam in ea quæ superant oēm itellectum/& oēm significationem/supuehitur. Extra oia ineffabili mētis uolatu/in archana unius principii exaltatur: incōprahēsibilemq; ipsius principii/& uerbi: hoc est patris & filii unitatem supessentialitatē: necnon & distinctam supsubstātialitatem pure dignoscens: euangelium suum inchoat/dicens. In principio erat uerbum & c̄. O beate Ioānes non imerito uocitaris Ioānes. Ioānes hebræum nomē est: cuius interpretatio græce ω ἐχαρισατο: latine cui donatū est. Cui.n. theologorum donatum est: quod tibi donatū est? Abdita uidelicet sūmi boni penetrare mysteria: & ea quæ tibi reuelata sunt/& declarata: humanis mentibus ac sensibus

sensibus intimare. Dic quæso, cui hæc tanta, ac talis donata est gratia? Fortassis quis dicet: sũmo uertici apostolorũ. Petro dico. Qui dño iterrogãti quem se eẽ existimaret, rñdit. Tu es christus filiꝰ dei uiui. Sed non temere (ut opinor) quis dixerit: plus in typo fidei, & actionis, q̃ sciæ & contẽplationis Petrum talia dixisse. Quare? Ea. s. rõne quia Petrus in forma actionis, ac fidei ponitur: Ioãnes aũt contẽplationis atq; sciæ typum imitatur. Vnus siqdem recũbebat super pectus dñicum: quod est contẽplationis sacrm. Alter sæpe titubabat quasi trepidæ actiõis symbolum. Actio naq; mandatorũ diuinorũ, priusq̃ ueniat in habitum puritas aliqñ discernit spẽs uirtutũ: aliqñ fallitur eius iudicium, carnalium cogitationum nebulis obũbratum. Intimæ uero theoriæ acies, postq̃ semel ueritatis pspexerit uultum: nequaq̃ repcutitur: nulla caligine obcæcatur in ppetuum. Ambo tñ currũt ad monumẽtum. Monumẽtum christi est diuina scriptura: in qua diuinitatis, & hũanitatis eius designate, litteræ ueluti in quadã muniũtur petra. Sed Ioannes pcucurrit citius Petro. Acutius nanq; atq; uelocius intima diuinorũ apicum penetrat secreta: uirtus contẽplationis penitus purificatæ: q̃ actionis adhuc purificandæ. Verũtñ primus intrat Petrus in monumentum: deinde Ioãnes. Ac sic ambo currũt, ambo intrãt. Petrus siqdem fidei est symbolum: Ioãnes significat itellectum. Ac per hoc qm̃ scriptum est: nisi credideritis, non itelligetis: necessario præcedit fides in monumentũ sanctæ scripturæ: deinde sequẽs intrat intellectus: cui p fidem præpatur aditus. Petrus quidem christum deum hoiem iam factũ in tpibus cognoscens, & dicens. Tu es christus filius dei uiui: altissime uolauit: sed altius ille, qui eundem christum deum de deo, ante oia tpa genitum intellexit dicens. IN Principio erat uerbum. Nemo existimet Petro Ioãnem præferre. Quis hoc fecerit? Quisnã esset apostolorũ altior illo, qui est, & dr uertex eorũ? Nõ præferimus Petro Ioãnem: sed conferimus actioni contẽplationem: purgãdo adhuc aio, pfecte purgatum: ascẽdẽti adhuc uirtuti ad incõmutabilem habitum, peruenientem iam uirtutem. Nõ enim nunc consideramus apostolicarũ psonarũ dignitatem: sed inuestigamus pulcherrimam diuinorũ mysteriorũ differentiam. Petrus itaq;, hoc est actio uirtutũ: dei filium mirabili, & ineffabili modo carne circũscriptum, per fidei & bonæ actionis fundamẽtum cõspicatur. Ioannes uero, hoc est altissima ueritatis contẽplatio: dei uerbum per se añ carnem absolutum & ifinitum, in pricipio suo, hoc est in pře suo miratur. Petrus æterna simul ac tpalia, in christo unũ facta: diuina reuelatione introductus inspicit. Ioãnes uero sola æterna eius in notitiam fidelium aiarũ introducit. Spirituale igitur petasum citiuolum deiuidum, Ioannem dico theologum, oẽm uisibilem & iuisibilem creaturam supat: oẽm itellectum penetret: & deificatus, i deum intrat se deificantem. O beate Paule raptus es (ut tu ipse asseris) in tertium coelum, i paradisum: sed non es raptus super omne coelum, & paradisum. Ioãnes omne coelum cõditum: oẽmq; creaturam, & paradisum: hoc est oẽm humanam, angelicãq; naturã trãsgreditur. In tertium coelũ o uas electionis, & magister gẽtium: audisti uerba, quæ nõ licet homini loq. Ioãnes intimæ ueritatis inspector: ultra omne coelũ, in paradiso paradisorũ, hoc est in causa oium: audiuit unum uerbum: per quod facta sunt oia. Et licuit ei, illud uerbum dicere, hoibusq; prædicare: quãtum hominibus prædicari potest: ac fiducialiter clamat. In principio erat uerbum. Nõ ergo Ioãnes erat homo: sed plusq̃ homo: qm̃ & seipsum, & oia, quæ sunt superauit: & ineffabili sapiæ uirtute, purissimoq; mẽtis acumine subuectus in ea, quæ super oia sunt, secreta uidelicet unius essentiæ, in tribus substãtiis: & trium substãtiarũ in una essentia ingressus est. Non enim aliter potuit ascẽdere in deum, nisi prius fieret deus. Vt enim radius oculorũ nostrorũ species rerũ sensibiliũ, coloresq; sentire nõ potest: priusq̃ solaribus se radiis imisceat: unũq; in ipsis, & cum ipsis fiat. Ita aius sanctorũ putam rerũ spũalium, oẽmq; itellectum supantium cognitionem nõ suffert accipere: nisi prius incompræhẽsibilis ueritatis participationem dignus efficiatur habere. Sanctus itaq; theologus in deũ trãsmutatus, ueritatis particeps: Deum uerbum subsistere in deo principio, hoc est deum filium, in deo pře denunciat. In principio (inquit) erat uerbum. Intuere coelum aptum: hoc est summæ ac sanctæ trinitatis, & ueritatis reuelatum mũdo mysterium. Aiaduerte angelum diuinum sup filium hois ascẽdentem: nobis uidelicet annũciantem ipsum esse ante oia in principio uerbum: ac mox descẽdẽtem sup eundẽ filium hois, clamantẽq;, & uerbum, caro factum est. Descendit euangelizans deum uerbum, hoiem factum supnaturaliter inter oia ex uirgine. Ascendit proclamans idem uerbum supessentialiter genitum ante & ultra oia. In principio (inquit) erat uerbum. Et notãdum q hoc in loco, non tpis, sed substantiæ significationem beatus Euãgelista insinuat per hanc uocẽ, quæ est, erat. Nam & positio eius. i. sicut unum æqualiter flectitur: duplicem cõtinet intellectũ. Aliqñ quidem substãtiam cuiusq; rei, de qua prædicatur, absq; ullo tpali motu significat: ideo substãtiuum uerbum uocitatur. Aliqñ tpales motus sm aliorũ uerborũ analogiam declarat. Tale est ergo quod ait. In principio erat uerbum. Ac si aperte diceret in patre subsistit filius. Quis enim sanus sapiens dixit filium in pře tẽporaliũ quã substitisse? Illic enim sola cogitatur æternitas: ubi sola intelligitur imutabilis ueritas. Et ne qs existimaret ita uerbũ in principio subsistere, ut nulla substantiarũ differentia intelligatur inesse: continuo subiũxit. Et uerbum erat apud deum. Hoc est, & filius subsistit cum patre in unitate essentiæ, & substãtiali distinctiõe. Et iterũ ne in quẽpiam serpet talis uenenosa cõtagio, uerbum uidelicet solũmodo in patre esse: & cum deo esse: non aũt ipsum uerbum substãtialiter, & consessentialiter patri deo subsistere (hic

enim error perfidos inuasit Arrianos)protinus adie/
cit. Et deus erat uerbum. Videns item q; non defutu
ri essent/qui dicerēt/nō de uno eodemq; uerbo euan
gelistam scripsisse. In principio erat uerbū. Sed aliud
uolunt uerbū in principio: aliud deus erat uerbum:
hæreticam opinionem destruens / consequēter sub/
nectit. Hoc erat in principio apud deum. Ac si dice/
ret. Hoc uerbum quod deus est apud deum: ipsum
est/ & non aliud/ quod erat in principio. Sed signifi/
cantius ex græcorū exemplaribus potest intelligi. In
eis. n. λογοσ scribitur: quod nomen potest referri
ad utrūq; & uerbum uidelicet/ & deum. Hæc quip/
pe duo noīa & θεοσ & λογοσ. Deus & uerbum/
apud græcos masculini generis sunt. Ac per hoc ita
potest intelligi. Et deus erat uerbum: hic erat in prin/
cipio apud deum. Tanq̃ si luce clarius dixerit. Hic
deus uerbū apud deum ipse est de quo dixi. In prin/
cipio erat uerbum. Oīa per ipsum facta sunt. Per ipm
deum uerbum: uel per ipsum uerbum deum oīa fa/
cta sunt. Et quid est/ oīa per ipsum facta sunt? nisi eo
nascēte ante oīa ex patre: oīa cum ipso / & per ipsum
facta sunt? Nā ipsius ex patre generatio / ipsa est cau/
sa: oīum conditio: oīumq; quæ ex causis in genera
& species procedūt/ operatio & effectus. Per genera/
tionem quippe dei uerbi/ ex deo principio/ facta sunt
oīa. Audi diuinum/ & ineffabile paradoxum/ irrefe/
rabile secretum/ inuisibile profundum / incōpræhen/
sibile mysterium. Per nō factum sed genitum: oīa fa
cta/ sed non genita. Principium ex quo oīa pater est:
Principium per qd' oīa filius est. Patre loquente uer/
bum suum/ hoc est/ patre gignente sapiam suam: oīa
fiunt. Propheta ait. Oīa in sapia fecisti. Et alibi perso/
nam patris introducēs inquit. Eructauit cor meum.
Et quid eructauit cor suum? Ipse exponit. Verbū bo/
num dico: uerbum bonum loquor: filium bonum
gigno. Cor patris est sua propria substātia: de qua ge
nita est filii ꝓpria substātia. Præcedit pater uerbum/
nō natura/ sed causa. Audi ipsum filium dicētem. Pa
ter maior me est. Substātia eius: substātiæ meæ causa
est. Præcedit(inquā)filium pr causaliter: præcedit fi
lius omnia quæ ꝑ ipsum facta sunt naturaliter. Sub/
stantia filii/ patri coæterna: substātia eorū quæ per ip/
sum facta sunt: inchoauit in ipso esse ante tpa sæcula/
ria: nō in tpe sed cum tpibus. Tempus siqdem inter
cætera quæ facta sunt/ factum est: nō ante factum/ nō
prælatum sed creatum. Et quæ est cōsequētia uerbi/
quod locutum est os altissimi? Nō enim in uanum
locutus est pater: nō infructuose/ nō sine magno ef/
fectu. Nam & hoīes iter seipsos loquētes / aliquid in
auribus audiētium efficiunt. Tria itaq; credere/ & in/
telligere debemus. Loquentem patrem: pronuncia/
tum filium: & ea quæ efficiuntur per uerbum. Pater
loquitur: uerbum gignitur: oīa efficiūtur. Audi pro/
phetam. Quoniā ipse dixit/ & facta sunt: hoc est uer/
bum suum genuit: per quod facta sunt oīa. Et ne for
te existimares/ eorū quæ sunt/ quædam per ipsum dei
uerbum facta esse: quædam uero extra ipsum/ aut fa/
cta esse/ existentia per semetipsa: ita ut nō omnia quæ
sunt/ & quæ non sunt/ ad unum principium referan
tur: cōclusionem totius prædictæ theologiæ subdi/
dit. Et sine ipso factum est nihil. Hoc est/ extra ipsum/
nihil est factum: quia ipse ambit intra se oīa/ compræ
hendens oīa. Et nihil ei coæternum/ uel cōsubstātia/
le/ intelligitur/ uel coessentiale: præter suum pr̄em/ &
suum spm̄ a patre per ipsum procedētem. Et hoc in
græco facilius datur itelligi. Vbi enim latini ponunt/
& sine ipso: ibi græci και χωρισ αυτου: hoc est ex/
tra ipm. Similiter dn̄s suis discipulis dicit. Extra me
nihil potestis facere. Qui per uos(inqt)extra me fie/
ri non potuistis: qd extra me facere potestis? Nam &
ibi nō αμφισ/ sed χωρισ: hoc est non sine/ sed ex/
tra græci scribunt. Facilius autē propterea dixi: quia
dum quis audit sine ipso: potest putare sine ipsius
consilio uel adiutorio? Ac per hoc nō totum/ nō oīa
illi distribuit. Audiens uero extra/ nihil oīno relinqt/
quod in ipso/ & per ipsum factum nō sit. Quod fa/
ctum est in illo uita erat. Postq̃ remotissima oī ratiōe
& intellectu/ beatus Euāgelista diuina reuelauit my/
steria: deum uerbo uidet. In deo loquētem/ & in am/
bobus intelligētia spiritus/ diuinæ scripturæ cōtem/
platoribus relinquens. Vt enim qui loqtur/ in uerbo
quod loquitur/ necessario spm̄ perflat. Ita deus pater
simul & semel/ & filius suum gignit: & spm̄ suum ꝑ
unigenitum suum ꝓducit. Et postq̃ per deum oīa fa
cta esse: & nihil extra ipsum subsistere astruit: ueluti
ab altero primordio suæ theologiæ seriem direxit di
cens. Quod factū est in ipso uita erat. Prædixit enim/
oīa per ipsum facta sunt: ac ueluti a quopiā interro/
gatus de his quæ per deum uerbū facta sunt: quo &
quæ in ipso erant quæ per ipsum facta sunt: rn̄dit/ &
ait. Quod factum est in ipso uita erat. Quæ sn̄ia du/
pliciter pronūciatur. Potest enim subdistingui quod
factum est/ ac deinde subiūgi/ in ipso uita erat. Potest
etiam sic. Quod factum est in ipso: ac deinde subin/
ferri: uita erat. Ac per hoc in duabus pronūciationi/
bus/ duos speculamur itellectus. Non enim ea theo/
ria est quæ dicit. Quod factum est: locis tpibusq; di/
scretum: generibus/ formis/ numerisq; districtum/ sen
sibilibus/ itelligibilibusq; substātiis/ seu compactum/
seu segregatum/ hoc totū in ipso uita erat: & ea quæ
declarat. Quod factum est in ipso/ non aliud erat nisi
uita: ut sit sensus. Oīa quæ ꝑ ipsum facta sunt: in ipso
uita sunt/ & unum sunt. Erāt enim hoc est subsistunt
in ipso causaliter / priusq̃ sint in semetipsis effectiue.
Aliter enim sub ipso sunt/ ea quæ ꝑ ipsum facta sunt.
Aliter in ipso sunt ea quæ ipse est. Oīa itaq; quæ per
uerbum facta sunt: in ipso uiuūt incōmutabiliter/ &
uita sunt: in quo neq; fuerūt oīa/ tpalib' / interuallis/ seu
localibus/ nec futura sunt: sed solūmodo sup omnia
tpa/ & loca/ unum sunt: & uniuersaliter subsistunt/ ui
sibilia/ inuisibilia/ corporalia incorporalia/ rōnabilia
irrationabilia: & simpliciter coelum/ & terra/ abyssus/
& quæcunq; in eis sunt in ipso uiuūt/ & uita sunt/ &
essentialiter subsistunt/ quæ nobis omni motu uitali

carere uidentur/in uerbo uiuunt. Si quæris quo uel
qua ratione oia quæ per uerbum facta sunt/in ipso
uitaliter & uniformiter/& causaliter subsistunt:acci/
pe paradigma ex creaturarum natura/disce factorem ex
his quæ in ipso/& p ipsum facta sunt. Inuisibilia.n.
eius(ut ait Apostolus)per ea quæ facta sunt intelle/
cta cōspiciuntur. Conspicare quo oium rerum quas
mūdi huius sensibilis globositas cōpræhēdit:causæ
simul & uniformiter in isto sole/qui maximū mūdi
lumen uocitatur/subsunt. Inde namq; formæ oium
corporum procedunt. Inde distātium colorum pulchri/
tudo/& cætera quæ de sensibili natura pdicari pos/
sunt. Cōsydera multiplicem/& infinitam seminum
uirtutem:quo numerositas hærbarum/fructicum/aia/
lium/in singulis seminibus simul cōtinetur:quo ex
his surgit pulchra & īnumerabilis multiplicitas. In/
tuere oculis interioribus quo multiplices regulæ in
arte artificis unum sunt:& in aio disponētis hæc ui/
uunt. Quomodo infinitus linearum numerus in uno
pūcto unum subsistit. Et huiusmodi naturalia pro/
spice exempla: ex quibus ueluti physicæ theoriæ
pēnis ultra oia subuectus:diuina gratia adiutus/illu/
minatus poteris archana uerbi/mentis acie inspicere:
& quātum datur hūanis argumētationibus deum
suum uidere:quo oia quæ per uerbum facta sunt:in
ipso uiuunt/& uita sunt. In ipso(ut os loqtur diui/
nū)uiuimus/& mouemur/& sumus. Et(ut ait ma/
gnus Dionysius ariopagita)esse oium est supessen/
tialis diuinitas. Et uita erat lux hominum. Dei filium/
quem o beate Theologe prius uocasti uerbum:nūc
uitam noias & lucem. Nec imerito mutasti appella/
tiones:ut distātes nobis insinuares significationes.
Verbum siqdem/dei filium noiasti:quia per ipsum
locutus est pater oia:qm ipse dixit/& facta sūt:lucem
uero/& uitā/qm idem filius lux est & uita omnium
quæ per ipsum facta sunt. Et qd illuminat? Nō aliud
nisi seipsum/& patrem suum. Lux itaq; est: & seipm
illuminat:seipsum mūdo declarat:seipsum ignoran/
tibus manifestat. Lux diuinæ cognitionis de mūdo
recessit:dum homo deum deseruit. Dupliciter ergo
lux æterna seipsam declarat:per scripturam uidelicet/
& creaturam. Nō enim aliter in nobis diuina cogni/
tio renouat:nisi p diuinæ scripturæ apices/& crea/
turæ species. Eloquia disce diuina/& in aio tuo eorum
concipe itellectum:in quo cognosces uerbum. Sen/
su corporeo formas & pulchritudines rerum perspice
sensibilium:& in eis intelliges dei uerbum. Et in his
oibus nihil aliud ueritas tibi declarat/præter ipm qui
fecit oia:extra quem nihil contēplaturus es:quia ipse
est oia:& in oibus quæ sunt:quicqd est ipse est. Vt.n.
nullum bonum substantiale:ita nulla essentia præter
ipsum est/uel substātia. Et uita erat lux hoium. Qua/
re addidit lux hoium? quasi specialiter & proprie lux
hoium:qui est lux angelorum:lux uniuersitatis condi/
tæ:lux totius uisibilis & inuisibilis existētiæ? An for
te uerbum uiuificans oia/specialiter ac propie lux ho
minum dr:qa in hoie non solum hoibus/uerūetiam
angelis/omniq; creaturæ diuinæ cognitionis parti/
cipem fieri uolenti/seipsum declarauit? Non enim p
angelum angelis/neq; per angelum hoibus:sed per
hoiem/& hoibus & angelis: nō in phantasia:sed in
ipsa uera humanitate:quā totam sibi in unitate sub/
stantiæ suscæpit/apparuit:suāq; cognitionem oibus
se cognoscētibus præstitit. Lux itaq; hoium est dñs
meus Iesus christus: qui in humana natura oi ratio/
nali/& itellectuali creaturæ seipm manifestauit:suæq;
diuinitatis qua pri est æqualis/abdita reserauit my/
steria. Et lux in tenebris lucet. Audi Apostolum. Fui/
stis aliqñ(inquit)tenebræ:nunc autem lux in dño.
Audi Hesaiam. Sedētibus in regione umbræ mor/
tis:lux orta est. Lux in tenebris lucet. Totum genus
humanum merito originalis peccati/ī tenebris erat:
nō exteriorum oculorum/quibus sensibilium formæ/co/
loresq; sentiūtur:sed in tenebris ignorātiæ ueritatis:
in absentia lucis/quæ mūdum corporeū illuminat.
Post cuius ortum exurgit lux/& in tenebris lucet: in
cordibus uidelicet se cognoscentium. Quoniā uero
totum genus humanum in duas:uidelicet partes di
uiditur:in eos uidelicet/quorum corda cognitione ue/
ritatis illuminata sunt:& in eos qui adhuc in obscu/
rissimis impietatis atq; ifidelitatis tenebris pmanent.
Euāgelista subiūxit. Et tenebræ eam nō cōpræhēde/
rūt. Ac si euidēter diceret. Lux in tenebris aiarum fide/
lium lucet:& magis ac magis lucet/a fide ichoans/ad
spēm trahēs. Impiorum uero corda/perfidia & ignorā
tia/lucem uerbi dei in carne fulgētis nō compræhē/
derunt:sapiētes se esse dicētes/stulti facti sunt. Obscu/
ratum est enim(ut ait Apostolus)insipiēs cor eorum.
Sed iste sensus moralis est. Physicæ uero theoricæ
horum uerborum talis est sensus. Humana natura & si nō
peccaret:suis ppriis uiribus lucere nō posset. Nō.n.
naturaliter lux est:sed particeps lucis. Capax siqdem
sapiæ est:non ipsa sapia:cuius participatione sapiens
fieri potest. Sicut ergo aer iste per semetipsum nō lu/
cet:sed tenebrarum uocabulo nūcupatur:capax tñ so/
laris luminis est. Ita natura nostra dum per seipsam
cōsyderatur/quædam tenebrosa substātia est: capax
& particeps lucis sapientiæ. Et quēadmodum præ/
factus aer/dum solarios radios participat:nō dicitur
per se lucere:sed solis dicitur splēdor in eo apparere:
ita ut & suam naturalem obscuritatem nō perdat:&
lucem superuenientem in se recipiat. Ita rōnabilis no/
stræ naturæ pars dum præsentiam dei uerbi possi/
det nō per sensus intelligibiles deum suum/sed per
insitum sibi diuinum lumē cognoscit. Audi ipsum
uerbum. Non uos(inquit)estis qui loquimini:sed spi
ritus patris uestri/qui loqtur in uobis. Hac una snia
uoluit nos docere idipm in cæteris itelligere:ac semp
in aure cordis nri ineffabili modo sonare. Non uos
estis/qui lucetis:sed spūs pris uestri/q lucet in uobis:
hoc est/me ī uobis lucere manifestat uobis:quia ego
sum lux intelligibilis mūdi:hoc est rōnalis & itelle/
ctualis naturæ. Non uos estis qui intelligitis me:sed
ego ipse in uobis/per spm meum meipsum itelligo.

Quia uero non estis substátialis lux:sed participatio
præsentis luminis. Lux itaq; i tenebris lucet:quia dei
uerbum/uita/& lux hoium/in nostra natura/quæ p
se inuestigata & cõsyderata/informis quædam tene/
brositas repitur/lucere non desinit. Nec eam quáuis
delinquentem/deserere uoluit:nec unq̃ deseruit/fot/
mans eam per naturam custodiendo/formatá q; per
gratiam deificando. Et qm̃ ipse lux oís creaturæ in/
cõphensibilis est:tenebræ eam nõ compræhende/
runt. Supat náq; deus oém sensum/& itellectum:&
solus habet ímortalitatem:cuius lux per excellentiam
tenebræ noiatur:qm̃ a nulla creatura/quid uel quale
sit/cõpræhenditur. Fuit homo missus a deo:cui no/
men Ioánes erat. Ecce aquilam de sublimissimo mõ/
tis uertice theologiæ:leni uolatu descédentem in ꝓ/
fundissimam uallem historiæ:de cœlo in terram spi/
ritualis mundi pénas altissimæ contéplationis rela/
xantem. Diuina siqdem scriptura mundus quidam
intelligibilis:suis quattuor partibus/ueluti quattuor
eleméntis cõstitutus:cuius terra in medio/imo instar
centri/historia:circa quam aquarũ similitudine/abys/
sus circũfunditur moralis intelligétiæ:quæ a græcis
ΗΘΗΚΗ:solet appellari. Circa quam & ethicam ueluti
duas præfati mũdi inferiores partes/aer ille naturalis
sciæ circumuoluitur. Quam uero naturalem(dico)
sciam:græci ΦΥΣΙΚΗΝ uocát. Extra autem oía & ul/
tra/ethereus ille/igneusq; ardor empyrei cœli:hoc est
superæ contéplationis diuinæ naturæ/quam græci
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΝ noiant circũglobatur:ultra quam nul
lus egredit itellectus. Magnus itaq; theologus(Ioá/
nem dico)in primordio euágelii sui/excellentissima
theologiæ cacumina tágens:cœliq; cœlorũ spiritua/
lium secreta penetrás:ultra oém historiá/& ethicam/
& physicam ascendens:ad ea quæ paulo ante incar/
nationem uerbi dei facta sunt/ad historiam narran/
dam ueluti in quadam terrá suum intelligibile defle/
ctit uolatum:& ait. Fuit homo missus a deo. Ioánes/
Ioánem cõsequéter in sua itroducit theologia. Abys/
sus abyssum inuocat:in uoce diuinorũ mysteriorũ.
Euágelista præcursoris narrat historiá. Ille cui dona/
tum est uerbum incarnatum præire/cõmemoratur.
Fuit(inquit) Nõ dixit simpliciter fuit missus a deo:
sed fuit hõ:ut discerneret hoiem solius humanitatis
participé:q præcurrit ab hoie diuinitatem & huma/
nitaté coadunáte:q uenit ut segregaret uocé tráseun
tem a uerbo semp & incõmutabiliter manente:ut i/
sinuaret matutinam stellam in ortu regni cœlorũ ap/
paréntem:& declararet solem iustitiæ superueniétem:
testem discernit ab eo/de quo testimonium phibet:
missum ab eo qui mittit lucernam lucubrátem/a lu/
ce clarissima mũdum implente/& totius generis hu/
mani tenebras mortis/& delictorũ demoliéte. Præ/
cursor itaq; dñi/homo fuit nõ deus. Dñs autem/cu/
ius præcursor est:homo simul fuit & deus. Præcur/
sor homo fuit transiturus in deũ/per gratiam quam
præcucurrit. Deus erat per naturam:accepturus ho/
minem per humilitaté/& nostræ salutis redéptioné/
per uoluntatem. Homo erat missus. A quo? A deo/
uerbo/quem præcurrit/missio eius quem præcursor
clamans præmittit uocem. Vox clamátis in deserto.
Nuncius præparat dñi aduentum. Cui nomen erat
Ioánes. Cui donatũ est regi regum fieri præcursor:
incarnati uerbi manifestator:& spũalem fœlicitatem
baptizaturus/æterni luminis uoce/& martyrio testa/
tur. Hic uenit in testimonium:ut testimoniũ phiber/
ret/de christo uidelicet. Audi testimoniũ. Ecce agnus
dei:ecce q tollit peccata mũdi. Et iterũ. Qui post me
uenit/ante me factus est. Quod euidentius in græco
ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΜΟΥ legitur:hoc est corá me:ante cõ/
spectum meum factus est. Ac si aperte diceret. Qui in
ordine temporũ præ natiuitate mea natus est:in car/
ne ante conspectum meum/dum essem adhuc in ui/
sceribus matris meæ sterilis:ꝓphetico uisu uidi illum
coram me cõceptum/& hoiem factũ in utero uirgi/
nis. Nõ erat ille lux:sed ut testimonium perhiberet de
lumine. A supioribus subaudi/ac sic intellige. Non
erat ille lux:sed missus est ut testimoniũ perhiberet de
lumine. Præcursor luminis/nõ erat lux. Quare ergo
lucerna ardens/astrumq; uocitatur matutinum? Lu/
cerna ardés erat:sed nõ ꝓprio igne incessus ardebat:
nõ propria luce lucebat. Stella erat matutina/sed nõ
a seipso proprium accæpit lumen:sed a gratia ipsius
quem præcurrebat:in eo ardebat/& splédebat. Non
erat ille lux:sed particeps luminis:suum nõ erat/qd
in se & per se fulgebat. Vt enim supius diximus:nul/
la seu rónalis/seu intellectualis creatura:per seipsam
substátialiter lux est/sed participatione unius ac ueri
luminis substátialis:quod ubiq;/oíbusq; ítelligibili/
ter lucet. Propterea subdit. Erat autem lux uera/quæ
illuminat oém hoiem ueniétem in hunc mundum.
Veram lucé dicit filium dei/per se subsistentem ante
oía sæcula genitum. Veram lucé dicit eúdem filium:
hoiem ex hoíbus ꝓpter homines factum. Ipse est lux
uera qui de seipso ait. Ego sum lux mũdi:qui seqtur
me/nõ ambulat in tenebris:sed habebit lumen uitæ
æternæ. Erat lux uera quæ illuminat oém hoiem ue/
nientem in hunc mũdum. Et quid est ueniétem? Et
quis est oís homo ueniés/& unde uenit in mũdum:
& in quem mũdum uenit? Si de his quæ de occultis
terræ finibus in hũc mũdum per generationem/lo/
cis/tpibusq; ueniũt accæperis:qualis illuminatio est
in hac uita nascéntibus/ut moriantur:crescentibus ut
corrũpantur:compositis ut soluátur:de quietudine
silentis naturæ/in ingetudine tumultuantis miseriæ
cadétis? Dic quæso qualis lux est spiritualis/& uera:
procreatis in uita tráfitoria & falsa? Nũquid mũdus
iste/alienatis a uero lumine/cõueniens habitatio est?
Nunqd nõ regio umbræ mortis:& lachrymarũ ual/
lis:& ignorátiæ ꝓfundum:& terrena habitatio hu/
manum aium aggrauás:& ex ueri luminis cõtuitu
interiores oculos eliminás non imerito dr̃? Non er/
go de his qui de occultis seminum causis in species
corporeas procedũt/debemus intelligere:quæ illu/
minat oém hoiem ueniétem in hunc mundum:sed
de his

de his qui spiritualiter p regeneratioñe gratiæ / quæ
datur in baptismate in mundum ueniunt inuisibi/
lem/qui natiuitatem quæ sm corruptibile corpus est
spernẽtes:natiuitatem quæ sm spiritum est/eligunt:
mundũq; qui deorsum est/calcantes / & in mũdum
qui de sursum est/ascendẽtes/umbras ignorantiæ/ &
mortis deserẽtes:lucem sapientiæ/& uitæ / appeten/
tes:filii hominũ ẽẽ desinẽtes/filii dei fieri inchoãtes:
mũdum uitiorũ præterponẽtes : & in semetipsis de/
struentes:mundum uirtutum añ oculos mentis sta/
tuentes/ & in eum totis uiribus ascendere inhiantes.
Eos itaq; uera lux illuminat:q in mundũ uirtutũ ue/
niunt:nõ eos qui in mũdum uitiorũ ruunt. In mun/
do erat. In hoc loco mũdum appellat / nõ solum ge/
neraliter sensibilem creaturam : uerũetiam specialiter
rationabilis naturæ quæ in hoie est substantiam. In
his siquidem oibus(ut simpliciter dicam)in uniuer
sitate cõditum uerbum lux uera erat:idest subsistit/ &
semp erat:quia nunq̃ in omnibus subsistere desistit.
Vt enim qui loquitur/dum loqui cessat : uox eius eẽ
desinit & euanescit : sic coelestis pater si uerbũ suum
loqui cessauerit/effectus uerbi/hoc est uniuersitas cõ/
dita non sustinet. Vniuersitatis namq; conditæ sub/
sistentio est & permansio / dei patris locutio : hoc est/
æterna & incõmutabilis sui uerbi generatio. Potest
etiam nõ irrationabiliter de hoc mundo solũmodo
sensibili hæc sententia prædicari/quæ ait. In mundo
erat:& mundus per ipsum factus est. Ne forte quis
Manicheæ hæresis consors putaret : mundum cor/
poreis oculis succumbentem / a diabolo fuisse crea/
tum / & non a creatore omnium uisibilium & in/
uisibilium / Theologus subnectit. In mundo erat:
hoc est in mundo subsistit ille / qui continet omnia.
Et mundus per ipsum factus est. Non enim in alicu/
ius operibus / uniuersitatis conditor habitat : sed in
suis quæ fecit. Animaduertere debemus beatũ Euan
gelistam quater mundum nominasse. Tres tamen
mundos oportet nos intelligere. Quorum primus
qui absolute solis inuisibilibus & spiritualibus uir/
tutum impletur substantiis. In quem quicunq; ue/
nerit / plenam ueræ lucis possidet participationem.
Secundus qui præfato ponitur ediuerso / quoniam
absolute ex uisibilibus & corporalibus construitur
naturis. Et quãuis uniuersitatis infimam obtineat
portionem/in eo tamen erat uerbum:& per uerbum
factus est. Et est primus gradus ad cognitionem ue/
ritatis ascendere per sensus uolentibus. Species nãq;
uisibilium/ratiocinantem attrahit animum. Tertius
mundus est / qui ratione medietatis / & superiorem
spiritualium/& inferiorem corporalium/in seipso co
pulat:& de duobus unum facit : & in homine solo
itelligitur:in quo omnis creatura adunatur. Corpo/
re enim cõstat & anima. Corpus de hoc mundo : &
aiam altero mũdo colligens:unum facit ornatum. Et
corpus quidem oẽm corpoream : aia uero oẽm in/
corpoream possidet naturam. Quæ dum cõpagine
una cõglobantur:omne mundanum hois cõficiunt
ornamẽtum. Ideoq; homo dicitur ois. Omnis nãq;
creatura in ipso / ueluti in officina quadam cõflatur.
Hic & ipse dñs prædicaturis discipulis præcepit præ/
dicare euãgelium oi creaturæ. Iste igitur mũdus/hoc
est homo creatorẽ suum nõ cognouit:neq; per legis
scripturæ symbola : neq; per uisibilis creaturæ para/
digma deum suũ uoluit cognoscere/carnalium cogi
tationũ uinculis detẽtus. Et mũdus eum nõ cogno/
uit. Nõ cognouit deum uerbũ:neq; in humanatione
eius:p se sola diuinitate nudũ : neq; post inhumana/
tionẽ sola incarnatione uestitum. Inuisibilẽ ignora/
bat:uisibilem negabat. Noluit quærere / quærẽtem
se:noluit audire uocãtem se/noluit colere deificãtem
se:noluit recipere recipientem se. In ppria uenit. In ea
uidelicet/quæ per ipm facta sunt. Ac per hoc propria
ipsius nõ imerito sunt. Et sui eum nõ receperũt. Sui
sunt oẽs homines quos uoluit redimere/ & redemit.
Quotquot aũt receperunt eum/dedit eis potestatem
filios dei fieri:credẽtibus in noie eius. Iam diuiditur
nõ humanitas rationabilis mũdi/sed uolũtas. Segre/
gãtur receptores incarnati uerbi/a respuẽtibus illud.
Fideles credũt aduẽtum uerbi : & libenter recipiunt
deum suũ:impii negãt/ & cõtumaciter renuũt: Iudæi
p inuidiam/pagani p ignorãtiam. Recipiẽtibus de/
dit ptãtem filios dei fieri:nõ recipiẽtibus dat adhuc
spatium recipiẽdi. A nullo.n.aufertur possibilitas cre
dẽdi in filium dei : & possibilitas essendi filium dei.
Hoc.n.in arbitrio hois nec opõne gſæ cõstitutũ est.
Quibus dedit ptãtem filios dei fieri? Recipiẽtibus se
uidelicet/ & credẽtibus in noie eius. Multi recipiunt
christum:sed nõ credũt in noie eius. Arriani recipiũt
eum:sed nõ credũt in noie eius:nõ credũt unigenitũ
dei filium/patri cõsubstantialem. ομοουσιον eum
negãt:hoc est patri coessentialem : & ενουσιον eum
affirmãt/hoc est alterius eẽntiæ q̃ pater est. Ac p hoc
nõ prodest eis christum accipere:dum conãtur ueri/
tatẽ eius negare. Qui uero recipiũt christum/uerum
deum/ & uerum hoiem : & hoc firmissime credunt:
eis possibilitas data est filios dei fieri. Qui non ex san
guinibus/neq; ex uoluntate carnis/neq; ex uolunta/
te uiri:sed ex deo nati sunt. Non ex sanguinibus (in/
quit)hoc est cum corporalibus procreatiõibus : qui
adoptionem filiorum dei merito fidei adipiscun/
tur/sed a deo patre per spiritum sanctum in cohære/
ditate christi/hoc est in consilietatem unigeniti dei/
filii nati sunt. Neq; ex uoluntate carnis/ neq; ex uo/
luntate uiri/sed ex deo nati sunt. Duplex introduci/
tur sexus/ex quo in carne nascentium carnaliter nu/
merositas propagatur. Carnis quidem nomine fœ/
mineum/uiri uero masculinum Euangelista signifi/
cauit habitum. Et ne forte dicas / impossibile uidet
mortales fieri ĩmortales:corruptibiles / corruptione
carere:puros homines filios dei esse : tẽporales æter/
nitatem possidere:ex his quæ maiora sunt/accipe ar/
gumẽtum:quo rei de qua dubitas/fidẽ possis accõ/
modare. Et uerbum caro factum est. Si itaq; quod
plus est/pculdubio præcessit:cur incredibile uidetur

quod minus est posse cõsequi. Si filius dei factus est homo (quod nemo eorũ qui eum recipiũt ambigit) quid mirũ si homo credẽs in filium dei/filius dei futurus sit? Ad hoc siquidẽ uerbum in carnem descẽdit: ut in ipsum caro/idest homo credẽs: per carnem/ in uerbum ascendat: ut p naturalem filium unigenitum/multi filii efficiantur adoptiui. Non propter se ipsum caro est factum/sed ppter nos: q non nisi per uerbi carnẽ potuissemus in dei filios trãsmutari. Solus descẽdit: cũ multis ascẽdit. De hoĩbus facit deos: qui de deo fecit hoĩem. Et habitauit ĩ nobis. Hoc est naturam nr̃am possedit: ut suae naturae nos participes faceret. Et uidimus gloriam eius/gloriam quasi unigeniti a patre. Vbi uidisti o beate Theologe gloriam ĩcarnati uerbi? gloriã humanati filii dei. Quando uidisti? Qualibus oculis pspexisti? Corporalibus (ut opinor) in mõte transformationis tpe. Tunc.n. tertius aderas testis diuinae glorificationis: praesens eras (ut existimo) in Hierusalem: & audisti uocẽ p̃ris filium suum clarificantis, dicẽdo. Clarificaui/& amplius clarificabo. Audisti turmas ĩfantium pclamãtium Osanna filio Dauid. Quid dicam de gloria resurrectiõis? Vidisti eum resurgẽtem a mortuis: dum ad te/caeterosq; cõdiscipulos clausis intrauit ianuis. Vidisti gloriam eius ascẽdentis ad p̃rem: qũo ab angelis assumptis est in coelum. Et sup haec oĩa/altissimo mẽtis intuitu/contẽplatus es illud dico uerbum: in principio suo apud p̃rem suum: ubi gloriam eius uidisti quasi unigeniti a patre. Plenum gr̃ae/& ueritatis. Duplex huius intellectus est: potest.n. de humanitate ac diuinitate incarnati uerbi accipi: ita ut plenitudo gr̃ae referatur ad humanitatem: plenitudo uero ueritatis ad diuinitatẽ. Verbum qppe incarnatum dñs meus Iesus christus/plenitudinem gr̃ae s̃m humanitatem accepit: qm̃ caput ecclesiae/& primogenitus uniuersae creaturae/hoc est totius uniuersaliter humanitatis quae in ipso/& per ipsum sanata & restaurata est. In ipso dico/qm̃ maximum & principale exẽplum gratiae: qua nullis praecedẽtibus meritis homo efficitur deus: ipse est & in ipso primordialiter manifestatum est. Per ipsum uero/qm̃ nos oẽs de plenitudine eius accepimus gratiam deificationis: per gr̃am fi deificationis/p gratiam fidei qua in ipm credimus/& actionis/qua eius mãdata custodimus. Potest ẽt plenitudo gratiae christi/de spiritu sancto intelligi. Spiritus namq; sanctus/qm̃ distributor est/& opator donationum gr̃ae: gratia solet appellari. Cuius spũs septiformis opatio humanitatem christi impleuit: & in eo requieuit: sicut ait propheta. Et requiescet sup eum spũs sapiae/& intellectus: spiritus consilii/& fortitudinis: spiritus sciae/& pietatis: & replebit eum spũs timoris dñi. Si ergo de christo per se ipsum uis accipe quod dictum est plenum gr̃ae/de plenitudine deificationis/& sanctificationis s̃m humanitatem cognosce. Deificationis aũt dico/qua homo & deus in unitatẽ unius substantiae adunati sunt. Sanctificationis uero qua nõ solum de spũ sancto conceptus: uerũ etiam de plenitudine donationis eius repletus est: ac ueluti in summitate mysticae ecclesiae candelabri: gr̃arũ lampades in ipso & de ipso fulsere. Si uero plenitudinẽ gratiae/& ueritatis incarnati uerbi de nouo testamẽto malis intelligere: sic idem Euangelista paulo post uidetur sensisse. Ait.n. lex p Moysen data est: gr̃a aũt/& ueritas per Iesum christum facta est: non incongrue pnunciabis plenitudinẽ gr̃ae noui testamẽti p christum esse donatam: & legalium symbolorũ ueritatem in ipso eẽ: sicut ait Apostolus. In quo plenitudo diuinitatis corpaliter habitat. Plenitudinem diuinitatis mysticos legalium umbrarũ intellectus appellãs/quos christus in carne ueniens: in seipso corporaliter/hoc est/ueraciter habitasse: & docuit & manifestauit/quoniam ipse est fons/& plenitudo gratiarum/ueritas symbolorum legalium: finis propheticarum uisionum. Cui est gloria/& imperium in saecula saeculorum. Amen.

¶ In natiuitate domini s̃m Lucam. Cap̃.II.

IN ILLO Tpe. Exiit edictum a Caesare Augusto/ut describeret̃ uniuersus orbis. Et reliq̃. Homilia.

DICIT Aliquis o Euãgelista/qd me iuuat ista narratio: quod prima descriptio uniuersi orbis sub Caesare Augusto fuerit? Et inter oẽs etiã Ioseph cum Maria despõsata sibi/atq; praegnante nomẽ retulerit: & incẽsum: ac priusq̃ descriptio cõpleretur ortus fuerit Iesus? Diligẽtius intuẽti/sacrm quoddam uidetur significari: q̃a in totius pfessione describi oportuerit christum: ut cum oibus scriptus/sanctificaret oẽs. Et cum orbe relatus incẽsum/cõionem sui praeberet orbi: ut post hãc descriptionẽ/describeret quosq; ex orbe secum in libro uiuẽtium: & quicunque credidissent in eum/postea cum sanctis suis scriberentur in coelis. Sequitur de eo quod scriptum est/angelum uenisse de coelo: & ortum domini nunciasse pastoribus. Natus est dominus meus Iesus: & Angelus descendit de coelo annuncians natiuitatem eius. Videamus itaq; quẽ quaesierit: ut eius annunciaret aduentum. Non uenit Hierosolymam: non quaesiuit scribas & pharisaeos: non synagogam ingressus est Iudaeorum: sed pastores repperit super greges suos uigilias excubantes: eisq; loquitur. Natus est uobis hodie Saluator qui est christus dominus. Putas ne nihil aliud diuinus scripturarum sermo significat? sed tamen hoc dicit q ad pastores uenerit Angelus: & eis locutus fuerit. Audite pastores ecclesiarum: pastores dei q semper Angelus eius descendit de coelo: & annunciet uobis: q natus est uobis saluator qui est christus dominus. Etenim pastores ecclesiarum/nisi pastor ille uenerit: per se gregem seruare non poterũt. Infirma est eorũ custodia/nisi christus cum eis pauerit/atq; seruauerit. Dudum in Apostolo lectum est. Dei cooperatores sumus. Pastor bonus qui imitatur pastorẽ bonum/cooperator est dei & domini mei Iesu christi/& propterea pastor bonus est qui habet secum pastorem optimũ

cõpatientem

cõpatiẽtem sibi. Posuit enim deus in ecclesia apostolos & ꝓphetas/euãgelistas/pastores/doctores: oia in ꝑfectione scõꝝ. Et hæc qdem sint dicta simpliciter. Cæteꝝ si ad secretiorẽ oportet ascẽdere itelligẽtiam. Dicam quosdã fuisse pastores angelos/q res humanas regerẽt. Et cum his unusqsq; suã custodiam conseruaret: diebus & noctibus euigilãs: iam laborẽ ferre nõ posset: & hoc ageret industriæ/ut gẽtes quæ sibi fuerãt creditæ/gubernaret. Venisse angelũ nato dño & annũciasse pastoribus: ꝙ uerus esset pastor exortus. Verbi gratia: ut ad exẽplum ueniam. Erat qdam pastor Macedoniæ: hic necessarium habebat auxiliũ dñi. Propterea apparuit in somnis uir Macedo paulo dicens. Transiens in Macedoniam adiuua nos. Quid de paulo loquar? cum hæc non paulo/sed ei q in paulo erat/locutus sit? Indigent itaq; pastores patientia christi. Quãobrem angelus descẽdit de coelo: & ait: nolite timere. Ecce annũcio uobis gaudiũ magnum. Vere gaudium magnum his quibus hoium fuerat prouinciarum cura cõmissa: christum uenisse in mundum. Multum utilitatis accæpit angelus qui dispensabat ægyptias res/postq̃ dñs descendit de coelo: ut ægyptii christiani fierẽt. Profuit cunctis qui diuersas obtinebant regiones. Verbi causa: Persidis & Macedoniæ/Achaiæ/reliquarumq; regionum. Neq; enim fas est credere malos angelos singulis præesse prouinciis: & bonos nõ easdem prouincias/atq; regiones habere cõmissas. Hoc autẽ quod de singulis prouinciis dicitur: puto & de uniuersis hoibus generaliter debere credi. Vnicuiq; duo assistunt angeli: alter iustitiæ: alter iniquitatis. Si bonæ cogitationes in corde nostro fuerint: & in animo iustitia pullulauerit: haud dubium quin nobis loquatur angelus dñi. Si mala fuerint in corde nostro uersata: loquitur nobis angelus malus. Sicut igitur per singulos homines boni sunt angeli: sic opinor & in singulis dispares eẽ prouinciis: ut sint & boni/sint & mali. Verbi gratia. In Epheso propter eos qui in illa urbe peccatores erãt: pessimi angeli possidebãt. Rursumq; multi erant credẽtes in ea: erat & angelus ecclesiæ Ephesioꝝ utiq; bonus. Hoc autẽ ꝙ de Epheso dicimus: sup oibus ꝓuinciis cognoscẽdum aduẽtum dñi Saluatoris/isti angelo poterant creditis sibi utilitatis afferre: & conatus eoꝝ seq nõ ualebat effectus. Quod nam est signum quia paꝝ poterant ꝓdesse subiectis? Ausculta quod dicimus. Quãdo angelus ægyptiorum/ægyptios adiuuabat/uix unus e proselytis credebat in deum. Et hoc faciebat ægypti angelo dispensante. Deniq; ꝙ plæriq; de ægyptiis & Idumæis ꝓselytis accedebãt ad fidem dei. Propterea scriptura dicit. Non abhominaueris ægyptum: qm̃ aduena eras in terra ægypti. Et Idumæum: q frater tuus est. Filii si nati fuerint in generatione terrestri intrabũt ecclesiam dei. Atq; ita fiebat ut de omnibus gẽtibus nõnulli Proselyti fierent. Et hoc ipsum angelis qui gentes habebant subdit admitentibus. Nunc aũt populi credentium accedũt ad fidem dñi mei Iesu christi: & angeli quibus creditæ fuerãt ecclesiæ/roborati præsentia saluatoris: multos adducũt Proselytos: ut congregẽtur in omni orbe domicilia christianoꝝ. Quæ propter cõsurgentes laudemus deum: & fiamus pro carnali israel: spiritualis israel. Bñdicamus omnipotẽti deo opere/sermone/cogitatione. Sequitur de eo quod scriptũ est. Et facta est multitudo coelestis exercitus. Dñs meus Iesus nascitur in Bethleem: & multitudo coelestis exercitus laudat dñm dicens. Gloria in excelsis deo: & super terra pax hoibus bonæ uolũtatis. Hæc aũt loquitur multitudo coelestis exercitus: quia defecerat iam præbere hoibus auxilium: & uidebat se opus quod sibi creditum fuerat implere nõ posse absq; eo q uere saluare poterat: & ꝑsules quosq; ipsos iuuaret: ut hoies saluarentur. Sicut ergo scriptũ est in euãgelio ꝙ quidam mare remis sulcãtes aduersum cõtrarios uentos iam fessi erant: & .xxv. siue .xxx. stadiis laborãtes: portũ tenere nõ poterant. Et postea dñs superueniens quiescere fecit fluctus tumentes: nauẽq; cuius hinc inde latera tundebantur: ab iminẽti discrimine liberauit. Sic intellige qm̃ angeli uolebãt quidem hoibus auxilium præbere: & eis ab ægrotationibus suis tribuere sanitatẽ: qa oẽs sunt apparitores spiritus in ministeriũ missi propter eos qui hæreditatem accipiunt salutis. Et quãtum in suis erat uiribus hoies adiuuabant. Videbãt autem multo inferiorem suã eẽ medicinam q̃ illoꝝ cura poscebat. Porro ut de exẽplo possis itelligere quæ dicimus. Videamus urbem in qua ægrotẽt plurimi: & medicoꝝ frequẽs adhibeat manus: sint diuersa uulnera: & quotidie emortuã carnem serpẽs putredo penetret: & tñ medici qui ad curãdum sunt adhibiti: nõ quærũt ultra alia iuenire medicamina: & tñ oẽs suam sciẽtiam magnitudine mali uincere. Cum hæc in tali statu se habeãt & sint: ueniat aliquis archiater qui habeat summam in arte notitiam: & illi qui prius sanare nõ poterant: cernẽs ad magistri manus putredines uulnerum ausugere/nõ inuideant: nõ liuore cruciẽtur: sed in laudibus erumpat archiatri: & prædicẽt deum q & sibi/& ægrotãtibus talem scientiæ hoiem miserit. In hac ergo similitudine multitudo coelestis exercitus audita est. Gloria in altissimis deo: & in terra pax hoibus bonæ uoluntatis. Præstãte eodem anno nostro qui nobis natus est: Cui est gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Dñica infra octa. natiuita. dñi. sm Lucam. Cap. II.

IN ILLO Tpe: Erãt Ioseph & Maria mr̃ Iesu mirãtes sup his q̃ dicebãtur de illo. Et reliq. Homilia.

c ONGREGEMVS In unum/ea quæ in ortu Iesu dicta/scriptaq; sunt de eo: & tunc scire poterimus singula quæq; digna esse miraculo. Quãobrem mirabatur & pater (sic enim appellatus est Ioseph/quia nutricius fuit) mirabatur & mater super oibus/quæ dicebãtur de eo. Quænam sunt ergo quæ de paruulo Iesu fama dispersera? Pastores erant in regione illa: uigilantes/& obseruantes

uigilias noctis sup gregem suum. Venit Angelus sub ipsa hora natiuitatis Iesu: & ait ad eos. Annuncio uobis gaudium magnum: ite/ & inuenietis infantē inuolutum in pannis: & positum in psepio. Necdum Angelus uerba finierat: ecce multitudo coelestis exercitus/ laudare/ & bñdicere cœpit dominum. Quum hoc pastores trepidi perspexissent: & Angelus recessisset ab eis: dixerunt ad inuicē. Eamus usq; Bethleē: & uideamus factum/ quod dominus ostēdit nobis. Venerunt/ & inuenerunt paruulum: tam illi/ q̄ parētes/ quæ facta fuerant mirabantur. Super hoc & de Symeone scribitur/ q̄ rumorem auxerit: & miraculi uel magna pars fuerit. Tenuit enim puerum in manibus suis/ & ait. Nunc dimittis domine seruū tuum in pace: quia uiderunt oculi mei salutare tuum. Fastigium & (ut ita dicam) culmen super his quæ iactabantur de Iesu: & pater & mater illius mirabantur: Sermo Symeōis fuit. Nō enim sufficit ei tenere paruulum/ & ea quæ de semetipso scripta sūt proloqui: sed bñdixit patri illius/ & matri: & de ipso quoq; ,pphetauit infante/ dicēs. Ecce positus est hic in ruinā/ & in resurrectionem multorum in Israel: & in signum cui contradicetur: & tuam quoq; ipsius aiam ptransibit gladius: ut reuelētur ex multis cordibus cogitationes. Quid sibi uult hoc qđ ait: ecce positus est hic in ruinam & resurrectionem multorum in Israel? Huic qđ simile in euāgelio fm Ioānem scriptum reppi. In iudicium ego in mūdum istum ueni: ut q non uidēt uideant: & qui uidēt/ cæci fiant. Quō ergo in mundum uenit/ ut nō uidētes de nationibus uiderēt: & qui prius uidebāt de Israel/ cæci fierēt: sic uenit in ruinam/ & resurrectionē multorum. In aduētu. n. dñi/ qui prius steterant/ corruerūt: & q ceciderant/ surrexerūt. Vna est hæc interptatio/ de eo qđ dcm est: Ecce positus est i ruinam/ & in resurrectionē multorum in Israel. Est aūt & aliud qđ intelligēdum aduersus eos uel maxime qui cōtra conditorē latrant: & hinc inde de ueteri testamēto testimonia quæ non itelligunt cōgregantes: simplicium corda decipiunt. Aiunt. n. Ecce deus legis/ & ,pphetarum/ uidete qualis sit. Ego (inqt) occidam/ & uiuificabo: pcutiam/ & sanabo: & nō est qui eruat de manibus meis. Audiūt occidam: & non audiunt uiuificabo. Audiunt pcutiam: & audire cōtēnunt/ & ego sanabo. Istiusmodi occasionibus creatorem calūniantur. Igitur anteq̄ interpter/ quem sensum habeant ego iterficiam/ & uiuificabo: pcutiam/ & sanabo: opponam eis testimonium euangelii: dicāq; aduersus hæreticos (Innumerabiles qppe hæreses sunt) qui euāgelium fm Lucam recipiūt. Si propterea cruētus fortis tm̄ iudex/ sed crudelis est conditor: q̄a dicit. Ego iterficiam/ & uiuificabo: pcutiā/ & sanabo: manifestissimū est/ & Iesum ipsius eē filium. Eadē siqdē de eo scripta sunt. Ecce positus est hic in ruinā & in resurrectionē multorum in Israel. Nō in resurrectionē tm̄: sed & in ruinā. Si malum est iterficere: malum fit & in ruinam uenire. Quid rñdebunt? Vere ne recedent a cultu eius: an quærent aliquam interptationem: & ad tropologias confugiēt: ut quod in ruinam uenerit: benignitatem magis sonet q̄ austeritatem? Et qūo iustum erit qū quid in euangelio repitur tale: ad allegorias/ & nouas intelligētias confugere: quando uero in ueteri testamento: statim accusare: & nullam explanationem quāuis probabilis fit/ recipe? Sed & hoc quod sequr. In iudicium ego ueni in mūdum istum: ut nō uidētes uideant: & qui uidēt cæci fiant. Quāuis quærant ut edificerant implere non poterūt. Ego uero qui opto esse ecclesiasticus/ & non ab Hæresiarcha aliquo: sed a christi uocabulo nuncupari: & habere nomē quod bñdicetur super terram: & cupio tam ope q̄ sensu/ & esse & dici christianus: æqualē & in ueteri/ & noua lege/ quæro rōnem. Loqtur deus/ ego iterficiam. Libēter ab eo iterficiar. Quādo uero uetus in me hō est: & uiuo adhuc quasi hō: cupio ut occidat in me deus ueterē hominē: & uiuificet me ex mortuis. Primus. n. (ait) hō de terra terrenus: secūdus hō de coelo/ coelestis. Sicut portauimus imaginē terreni: portemus & imaginē coelestis. Scdm hūc sensum itelligitur & illud. In iudiciū ego ueni in mūdum istū: ut q non uidēt uideant: & qui uidēt cæci fiant. Hēmus in nobis oēs & aspectum/ & cæcitatē. Adā uidebat/ & non uidebat: Eua quoq; añq̄ apirentur oculi eius/ uidisse describit. Vidit (inquit) mulier lignū q̄a bonū erat ad comedendum: & optimū oculis ad uidēdum: & tollēs de fructu ligni/ comedit/ & dedit uiro suo/ & comederunt. Igif non erāt cæci/ sed uiderunt. Deide sequr. Et apti sunt oculi eorum. Ergo cæci fuerāt/ & nō uidebāt: quorum oculi postea sunt apti. Sed q bñ ante uiderant: postq̄ mādatum dñi transgressi sunt/ cæperūt uidere male: & aspectum obœdiētiæ/ subripiēte delicto/ postea pdiderunt. Ego sic itelligo & illud qđ dicit dñs. Quis fecit mutū/ & surdum: uidētem & cæcū? Nōne ego dñs deus? Et oculus corporis cum quo terrena ista conspicimus: oculus fm sensum carnis. De quo oculo ait scriptura. Frustra incedēs & inflatus sensu carnis. Cui hēmus aliū cōtrarium & meliorē diuina sapiētem: q̄a q cæcus in nobis erat/ uenit Iesus ut faceret eū uidere: ut q nō uidebāt uiderēt: & qui uidebāt cæci fierēt. Iuxta hūc ergo sensum/ & hoc qđ nūc in manibus hēmus intelligēdū est. Ecce iste positus est in ruinam/ & in resurrectionem multorum in Israel. Habeo aliqd in me/ quod male stat: & peccati supbia se erigit: Hoc cadat: hoc subruatur. Quod si ceciderit: id qđ ante corruerat/ surgēs stabit. Interior hō meus quōdam iacebat elisus: & exterior stabat erectus. Añ q̄ crederē in Iesum/ bonū in me iacebat: malū stabat. Postq̄ ille uenit: tūc qđ in me malū fuerat/ corruit. Et expletum est. Semp mortificationē Iesu i corpe nro circūferentes. Et illud. Mortificate mēbra nra q̄ sunt sup terrā: fornicationē/ imūditiā/ luxuriā: idolatriam ueneficia & c̄. Horum oium utilis ruina facta est. Et de hac ruina dicitur. Vbicūq; fuerit cadauer: illic cōgregabūtur aqlæ. Cadauer qppe a casu nomē accæpit. Bona est hæc ruina: ad quā primum uenit Iesus: nec

potest

pōt facere resurrectionē: nisi ruina præcesserit. Venit
ante destruere qd' in me malum fuit: ut illo destructo
& mortificato consurgat in me/ & uiuificetur id qd'
bonū est: ut consequamur in eo regnum coelorꝝ. Lu/
cas scripsit. Spūs sanctus superueniet in te: & uirtus al/
tissimi obūbrabit tibi. Propter hoc qd' natum fuerit
scm̄/ uocabitur filius dei. Et q manifeste nobis tradit:
qm̄ uirginis filius fuit Iesus: nec de humano cōcept'
est semine: iste pr̄em eius in Hierusalē Ioseph testa/
tus est dicēs. Et erat pater eius/ & mr̄/ admirantes sup
his quæ dicebātur de eo. Quæ igit̄ cā extitit/ ut q pr̄
nō fuit/ pr̄em esse memoraret̄? Qui simplici expōne
cōtentus est dicet. Honorificauit eum spūs scūs pr̄is
uocabulo: qa nutrierat saluatorē. Qui autē altius ali/
qd ingrit/ potest dicere: qm̄ gn̄ationis ordo/ a Dauid
ad Ioseph usq; deducitur: ne uideretur frustra Ioseph
noiari: qa pater nō fuit saluatoris: ut gn̄ationis ordo
haberet locū/ pater appellatus est dn̄i. Admirabantur
igitur pr̄ illius & mr̄ sup his quæ dicebātur de eo: tā
ab Angelo q̄ a multitudine coelestis exercitus: necnō
a pastoribus. Oia qppe hæc audiētes uehemētissime
admirabātur. Deinde scriptura ait. Benedixit eis Sy/
meon: & dixit ad Mariam matrē eius. Ecce iste posi/
tus in ruinam/ & in resurrectionē multorꝝ in israel: &
in signum cui cōtradicetur: & tuā ipsius aiam ptrā/
sibit gladius: ut reuelētur ex multis cordibus cogita/
tiones. Quomō Saluator in ruinā & in resurrectio/
nem multorꝝ uenerit/ cōtemplādum. Qui simplici/
ter exponit/ potest dicere: in ruinā eum uenisse ifide/
lium Iudæorꝝ: & in resurrectionē gētium. Qui uero
curiosus iterpres est/ dicit: nequaq̄ eum cadere/ qui añ
nō steterit. Da mihi qui fuerit ille q steterit: & in eius
ruinam saluator aduenerit: necnō & eum qui surgit.
Nam ille utiq; cōsurgit qui añ corruerat. Videndum
est itaq; an nō forte saluator/ nō aliis atq; aliis in rui/
nam uenerit/ & in resurrectionē: sed eisdem & in rui/
nam & resurrectionē uenerit. In iudicium (ait) ego
ueni: ut qui nō uident/ uideāt: & qui uident cæci fi/
ant. Est enim aliud in nobis/ quod uidebat prius: &
postea uidere desinit: & aliud quod non uidebat/ &
postea uidere cœpit. Verbi grā. Nolo uidere illis ocu/
lis/ quibus añ uidebam: sed qui mihi postea referati
sunt: qm̄ p inobœdiētiam Adam & Euæ oculi sunt
aperti: de quibus supiori sermone tractauimus. Nūc
aūt interpretādum/ quid sibi uelit hoc quod ait. Ec/
ce positus est hic in ruinā/ & in resurrectionem in Is/
rael. Me oportet primū cadere: & cum cecidero/ post
ea bn̄ surgere: ne saluator mihi fuerit causa malæ rui/
næ. Sed pp̄terea cadere me fecit/ ut cōsurgam: & mul
to mihi ruina utilior fuerit/ q̄ illud tempus quo ante
uidebar stare. Stabam enim in peccato/ tempore quo
peccato uiuebam. Et quia peccator stabam prius: mi
hi utilitas fuit ut caderem/ & peccato morerer. De/
niq; & sancti prophetæ quando angustius aliquid
cōtemplabātur/ cadebant in faciem suam. Propterea
autem cadebāt: ut peccata plenius per ruinam pur/
garētur. Hoc ipsum & saluator primum cōcedit/ ut

corruas. Ethnicus eras: cadat in te ethnicus. Dilige/
bas scorta: primum in te scortator intereat. Peccator
eras: cadat in te peccator: ut possis dehinc resurgere/
& dicere. Si cōmortui sumus/ & conuiuimus: & si
cōformes facti sumus mortis: conformes & resurre/
ctionis erimus. Iste igitur in ruinam/ & resurrectio/
nem multorꝝ/ positus est in Israel: hoc est in his qui
plena possunt acie & ratione conspicere. Et in signū
cui contradicetur. Omnibus qui narrāt historiam de
saluatore cōtradicetur. Virgo/ mater est: signum cui
cōtradicitur. Marcionistæ cōtradicūt huic signo/ &
aiunt/ de muliere penitus eum nō esse natum. Ebio/
nitæ cōtradicunt huic signo dicētes: ex uiro & mu/
liere ita natum esse/ ut nos quoq; nascimur. Habuit
corpus humanum: & hoc est signum cui contradi/
citur. Alii enim dicunt eum uenisse de coelis: alii tale
quale nos corpus habuisse: ut per similitudinē cor/
poris/ etiam corpora nostra redimeret a peccatis: &
daret nobis resurrectionem. Resurrexit enim a mor/
tuis: & hoc signum cui cōtradicitur. Quomodo sur
rexit: utrum ipse/ & talis qualis mortuus est: an certe
in melioris substantiæ corpus resurrexit. Et est infi/
nita cōtentio: aliis dicentibus/ Thomæ monstrauit
in manibus suis fixuram clauorꝝ: aliis eregione tra/
ctantibus: si idem corpus habuerit: quomodo clau/
sis ingressus est hostiis/ & stetit? Vides igitur ut argu/
mentis uariis/ etiam resurrectioni eius quæstio cōci/
tetur: & fit in signum cui cōtradicitur. Ergo & hoc
quod sanctorꝝ prophetarum ore prædictum est/ pu/
to signū esse/ cui cōtradicitur. Sunt enim plures hæ/
retici/ qui. s. asserunt eum ab ipsis sanctis pphetis per/
nitus nō fuisse prædictū. Et quid me necesse est mul/
ta psequi? Omnia quæ de eo narrat historia/ signū
est cui cōtradicitur: nō cui contradicāt hi qui credūt
in eum. Nos quippe scimus omnia eē uera: quæ scri
pta sunt: sed quia apud incredulos uniuersa/ quæ de
eo scripta sunt: signum sunt cui cōtradicitur. Dein/
de Symeon ait. Et tuam ipsius animam pertransibit
gladius. Nulla docet historia beatam Mariam ex hac
uita gladii occisione migrasse: præsertim quum non
anima sed corpus soleat ferro interfici. Vnde restat i/
telligi gladium illum de quo dicitur. Et gladius est
in labiis eorum: hoc est/ dolorem dominicæ passio/
nis/ eius animam pertransisse: quæ & si christum ut/
pote dei filium/ sponte propria mori/ mortēq; ipsam
non dubitaret esse deuicturum: ut sua tamen carne
procreatum/ non sine doloris affectu/ potuit uidere
crucifigi. Nam ut ferrum quod animam Ioseph per/
transisse canitur: nil melius q̄ dura tribulatio mentis
intelligitur. Vt reuelētur ex multis cordibus cogita/
tiones. Cogitatiōes erāt malæ in hoibus/ quæ pp̄ter/
ea reuelatæ sunt: ut platæ in mediū pderētur: & iterfe
ctæ atq; emortuæ desinerēt: & occideret eas ille/ qui
pro nobis mortuus est. Quādiu enim absconditæ
erāt cogitationes/ nec prolatæ in medium: ipossibile
erat eas penitus iterfici. Vnde & nos si peccauerimus
debemus dicere. Peccatum meum notum tibi feci: &

iniustitiam meam non abscondi. Dixi annunciabo iniustitiam meá dño. Si enim hoc fecerimus/ & reuelauerimus peccata nostra/ non solum deo: sed & his qui possunt mederi uulneribus nostris/ atq; peccatis: & delebuntur peccata ab eo qui dixit. Ecce ego delebo ut nubem iniquitates tuas/ & caliginem peccata tua. Post Symeonis pphetiam/ quia necesse erat ut mulieres etiam sanarentur: uenit pphetissa mulier de qua scribitur. Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Asser. Quá pulcher ordo. Non uenit añ uirũ mulier: sed prius uenit Symeon/ qui apphẽdit infantem & tenuit in brachiis suis: deĩde mulier: cuius nõ sunt qdem uerba digesta: sed generaliter dcm̃ est/ q̃ cõfessa sit dño: & locuta de eo oĩbus qui expectabát redẽptionem Israel. Et iuste sancta mulier spm̃ prophetandi meruit accipere: qa longa castitate/ longisq; ieiuniis ad hoc culmen ascẽderat. Videte mulieres testimonium Annæ/ & imitamini illud. Si qñ euenerit/ ut pdatis uiros: consyderate quid de ea scriptũ est. Septem ánis uixit cum uiro suo a uirginitate sua/ & reliqua. Propterea prophetissa fuit. Neq; enim ut libet & fortuitu spiritus sanctus habitauit in ea. Bonum est & primum si qua potest uirginitatis gratiam possidere: si autem hoc non potuerit/ sed euenerit ei ut perdat uirũ: uidua pseueret. Quod qdem nõ solum post mortem uiri/ sed ẽt dum uiuit ille/ debet habere in aĩo: ut etiam si nõ euenerit/ uolũtas ipsius & ppositum dño uoueat & dicat. Hoc uoueo atq; promitto si mihi humanum aliquid (quod nõ opto) contigerit nihil aliud faciá/ q̃ ut incõtaminata/ & uidua pseuerem. Et ut perfecerunt oĩa sm̃ legem dñi: reuersi sunt in Galilæam/ in ciuitatẽ suam Nazaret. Prætermisit hoc loco Lucas quæ a Matthæo satis exposita/ nouerat: dñm uidelicet/ post hæc ne ab Herode necádus inueniretur: Aegyptum a parẽtibus esse delatum defunctoq; Herode/ se Galilæam demũ reuersuq;: Nazaret ciuitatẽ suam inhabitare cœpisse. Solent enim euágelistæ singuli sic omittere quædam/ quæ uel ab aliis cõmemorata uiderũt: uel ab aliis cõmemoranda in spiritu præuiderũt: ut cõtinuata suæ narrationis serie/ quasi nulla prætermisisse uideãtur: quæ tñ ulterius euãgelistæ cõsyderata scriptura: quo loco transilita fuerint/ diligens lector inueniat. Puer autem crescebat/ & cõfortabatur: plenus sapiẽa: & gr̃a dei erat in eo. Notáda distinctio uerborum: quia dominus meus Iesus christus in eo quod erat/ idest habitum humanæ fragilitatis induerat: crescere/ & cõfortare habebat. In eo autem q̃ etiam uerbum dei & deus æternus erat: nec cõfortari indigebat: nec habebat augeri. Vnde rectissime plenus sapientia perhibetur/ & gratia. Sapientia quidem: quia in ipso omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: gratia qdem: qa eidem mediatori dei & hoium/ hoi Iesu christo magna gr̃a donata est: ut ex quo homo fieri cœpisset: pfectus esset/ & deus. Cui simile est qđ Ioannes scribit eum plena gratia/ & ueritate. Cui est gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ In natali scõrũ Innocẽtũ sm̃ Matthæũ. Cap. II.

IN ILLO Tempore. Angelus domini apparuit in sõnis Ioseph/ dicẽs. Surge/ & accipe puerũ/ & m̃rem eius: & fuge in Aegyptũ. Et reliqua. Homilia.

a NGELVS Dñi apparuit in somnis Ioseph. Qualis angelus? Ille ipse q & ad Mariá destinatus fuerat Gabriel/ hõ annunciare ei: qui & ad Zachariam in tẽplo locutus est: qui & Ioseph paulo superius uisus est: ipse & nunc p sõnium oñdit se Ioseph sanctus angelus Gabriel. Ipsi enim iniunctum fuerat & cõmẽdatum generationis dominicæ sacramentum. Propterea & digne Gabriel appellatus est: quod interp̃tatur fortitudo dei. Illius náq; incarnationis sacr̃m cõmendatum habebat: qui ueniebat ad debellá das aereas potestates. Iste etiam angelus ad illos bene uigilátes pastores uenit: & dñi generationẽ eisdem annũciauit. Angelus (inquit) dñi stetit iuxta illos: & gloria circũfulsit illos. Iste ergo beatus et sanctus Angelus & nunc Ioseph appruit per sõnium dicẽs. Surge/ & accipe puerũ: nõ tuũ puerũ: sed hũc puerũ: cui prius pr̃ testimoniũ phibuit dicẽs. Hic est puer meus dilectus: in quo mihi cõplacuit aĩæ meæ: & ea q̃ sequũtur. Hunc (dicit) puerũ accipe: per quẽ reges regnant: & potẽtes scribunt iustitiam: p quẽ sapiẽtes magnificantur & principes possident terram: hunc puerũ accipe & matrẽ eius. Nõ tu huic puero pater: sed hæc sola uirgo huic puero mater. Non idiget patre sup terram: icorruptibilem enim habet p̃rem i excælsis. Non idiget matre in cœlis: ĩmaculatam enim & castam habet m̃rem in terra/ hác multum beatam uirginem Mariam. Sine patre & sine matre similis filio dei (ut ait quidam) ita ut intelligatur filius dei plenus super terram sine patre/ sine matre in cœlis: sine patre sm̃ corpus: sine matre sm̃ deitatem: Sine patre in sinu uirginis in nouissimo tempore: sine matre in sinu patris ante omnia sæcula: unigenitus (ait Euangelista) qui est in sinu patris. Accipe puerum & matrẽ eius. Ante generationem/ coniugem eam appellauit Ioseph: post generationem/ matrem dicit pueri. Et quare ante generationẽ coniugem eá dixit? Propterea ut diabolo uirginitatẽ eius occultaret: & causam sæuiẽdi i uirginẽ impiis iudæis auferet. Sed postmodũ: perfecto sacramẽto/ atq; generato unigenito ex ipsa uirgine: post laudẽ angelorũ/ atq; pastorum: post adorationẽ magorũ: post circũcisionem sanctam sm̃ legem: iam nõ erat necesse ut coniũx diceretur: sed m̃r huius qui natus est pueri uocaretur. Iccirco & in Aegyptũ fugere mádatur/ & iterũ ad terram Israel reuerti: sicut dcm̃ est ad Ioseph. Accipe puerũ/ & matrẽ eius/ & fuge in Aegyptum. O Ioseph fuge ab Herode: A simili fuge Herode diabolo: cui uirginitas Mariæ occultata est: sed hic qui ex ea natus est/ nõ occultatus fuit. Audiuit enim angelos præcinentes/ & pastores laudátes/ magos adorátes: stellam superfulgẽtem/ & plura alia signa: & hũc promissum/ & magnum cõsyderans oi uirtute iterficere perquirebat,

rebat. Fuge nunc (ait) in Aegyptum. Quare in aegy/
ptum? Propter multitudinē quae ibi est idolorꝝ / ab/
hominationūq; multarꝝ. Fuge in Aegyptum: pro/
pterea ut destruantur manufacta eorꝝ: & confringan
tur & peant idola ipsorꝝ / ꝓpterea ut daemones turbē/
tur: & regum fabricae in idolis destruantur: ut fiat in
aduētu dñi mei fugitiuorꝝ seruorꝝ / atq; malorꝝ inte/
ritus. Fuge in Aegyptū: ut adimpleas quae dicta sūt.
Ecce dñs sedet in nube pusilla: & ueniet in Aegyptū:
& cōmouebunt oia facta Aegypti. Ecce dñs sedet in
nube pusilla carnalē maculam non hñte / nec aliquā
peccati grauedinem. Vt nubes enim i aere eleuatur:
atq; leuitate sua in alta erigitur: quia pctm̄ non fecit:
nec dolus inuētus est i ore eius. Fuge in Aegyptum:
ut fugiant de Aegypto qui ibi sunt daemones: ut ap/
propient ibi angeli scī / qui deum sequūtur: qui san/
ctis iunguntur: ut pro multitudine templorꝝ atq; ab/
hominationum multarꝝ / multitudo exuberet eccle/
siarꝝ: pro idolorꝝ turbis / turbae abundēt fideliū / atq;
colētium dñm: pro uitiis & erroribus multis / multa
castitas / multaq; sanctitas supabundet: multaq; uirgi
nitas. Fuge in Aegyptum: ut ii qui in noīe christi p/
secutionē patiuntur: qui tribulationes tolerāt: q iniu
rias perferūt / fortiter stent / & uiriliter ꝑliantur: ueritа/
tem teneāt / fidem non derelinquāt: ecclesiam nō de/
serant: sed semꝑ meminerint / quia & dñs a peccatori/
bus ꝑsecutionem ꝑpessus est: qm̄ ab iniustis contu/
meliatus est: & ab impiis de loco in locum fugit ab
ipsa sua infantia / & ab initio pene itroitus sui in hoc
mūdo. Fugit enim dñs de loco in locum / non mor/
tem timens / nec iterfectionē metuēs: sed mysterium /
& cōsumationem passionis per salutē multorꝝ expe/
ctans. Saepius enim uolētibus eum lapidare iudaeis /
per medium eorꝝ trāsiit. Sed enim propter haec oīa /
uel caetera / sentiēs Herodes qui delusus eēt a Magis:
deridere uolēs / derisus est: spernēdo sanctos / spretus
est: & dolosis cogitationibus fraudis suae / atq; articu
lis suis superatis cōfusus expauit. Sentiēs (inquit) q
delusus esset a Magis. Delusa est eius animi puerilitas
a sancta iustitia: sicut scriptum est. Dñs dissipat consi/
lia gentium: reprobat aūt cogitationes populorꝝ / &
reprobat cōsilia principum: consilium uero dñi ma/
net in aeternū: cogitationes cordis eius in generatiōe
& generatione. Haec cōuenieter de Herode / & simi/
libus eius dicta a sanctis ꝓphetis / atq; cōscripta sunt.
Destructū est ergo cōsilium Herodis: ut multorꝝ ꝑfi/
ceretur salus: & is qui ex uirgine natus est / totum re/
dimeret mūdum. Hi ergo beati magi per sōnium ad/
moniti / Herode relicto / ad ꝓpria ꝑ aliam ꝓfecti sunt
uiam: ꝑ illam uiā per quam & desyderātes / uidere ue
nerunt christum. Ipse eis uia fuit christus: qui & de/
syderantibus uisus est: & tentantibus inhaerere uel
comitari dignatus est. Ipsi quoq; annūciauerūt cun/
ctis: nomēq; scī unigeniti praedicantes / ad suam ꝓ/
uinciam ꝑrexerūt. Quibus ita gestis / sentiens Hero/
des / q delusus sit ab istis Magis: iratus factus est ni/
mis: utpote quem auctor oium scelerꝝ diabolus pos/
sidebat. Inerat illi furor serpentinus: horribilisq; sibi/
lus draconum: spirituūq; immundorꝝ insania. Et iccir/
co (ut dictum est) iratus factus est nimis: & multa in
furore suo cogitans / & diuersa considerans / intra se
metipsum dicebat. En ego qui domaui prouincias /
occupaui urbes: iuictos mihi subieci populos: alios
uolūtaria necessitate ad meum cōuerti obsequium q
terrui hostes / deuici aduersas gentes: in quibuscunq;
uolui meis impietatibus satisfeci: furoriq; meo obse/
cundatus sum: nec mihi quisquā cōtra quod uolui
resistēdum putauit: ecce nūc meipsum uideor circū/
uenisse. Deludor nūc a Magis: & ab alienigenis uelut
nullus irrideor. Decidi a potētia mea: miseris hoibus
in lusum deueni: Haec dicēs impaluit: furiosusq; tre/
mor per totam eius cucurrit mētem: frendebat dēti/
bus: nubilo tenebrabatur aspectu: igneus sese oculis
eius turbo infuderat: suisq; gemitibus itra semetipm
impius torquebat. Nec imerito / dicit scriptura q ira
regis ut rugitus leonis. Ergo iratus factus est nimis.
Quo nephādo furore excaecatus aius eius / deū con/
tēnit: iustitiā abigit: misericordiā spernit: pietatem re/
linquit: uno tm̄ (ut dixi) furori sese totum dedit ira/
tus. Ergo frendebat nimis. Et ut impleret sibi exitiabi
lem cārm / misit impius statim & occidit oēs pueros /
qui erāt in Bethleem / & in oibus finibus eius. Cōsu/
mauit miser iniqtatis suae furiosa commenta: totumq;
qđ male cogitauerat / in sui poena adimpleuit. Multi
multas iniquitates facere festinauerūt: iste aūt iniqssi/
mus Herodes in pestifero ambitu cordis sui / oium fa
cinorꝝ crimina supergressus est. A deo discessit: cuius
nec reuerētiam unquā habuit: maiestatem diuinam
offendere nō curauit: inocentes / lactētes / & imacula/
tos ab oi crimine / iterficere festinauit: dolorem paren
tibus piis / luctusq; multiplices cruētus ingessit. Misit
& occidit oēs pueros. Quare occidit? Propterea ut
puerꝝ inter istorꝝ neces ꝑderet: sicut & antea iniquus
fecerat Pharao: qui & ipse uniuersos paruulos in flu/
mine necare mādauit. Moysen enim quaerebat occi/
dere: ꝓpter quem & oēs ifantes iussit occidi. Et si ad
exercitum suū talia loquebatur: ut ne multitudo cre/
sceret filiorꝝ Israel / ideo debere necari infantes: tñ in
corde Moysen maxime iterficere cogitabat. Ita & iste
nunc malignissimus Herodes ꝓpter unius ad cuius
festinabat pueri necem: cunctos ante puerum aetatis
occidit infantes. Saul et impius quondam inocen/
tem ꝑsecutus est Dauid: quē & interficere modis oi/
bus festinabat. Quo fugiente / culpae uilis ira cōmo/
tus: sacerdotes pios / senes etiā & iuuenes / paruulos /
& lactentes / oēs pariter interimi sine mora praecepit.
Sic & Achab rex irreligiosus / Eliam scm̄ quaerēs oc/
cidere / & minime inueniens: inumerabiles populos
interemit: sicut refert Abdias sanctissimus. Ita & ille
extremus Herodes / de quo i actibus Apostolorꝝ cō/
memoratū est: Petro de carcere ab angelo educto / cu/
stodes inocētes & inoxios occidi mādauit. His ergo
similibus supradictis oibus peiora nūc augumenta
annectens sceleris sui exaggerauit malitiā miserrimus

Herodes. Magos se deludentes apphendere quærit/
nec potest:ut eos more canum(si fieri contingeret)
dētibus discerpsisset suis:sed nullo modo reperiens:
malitia(ut dictum est)canum rabidorꝫ/ad alios lace
randos conuersus est:ut suæ satisfaceret iracūdiæ. Vel
iterꝫ/sicut canis insanis saxo pcussus : dum pcutien/
tem sequi nō præualet:ad ipsum cū furore cōuertitur
lapidem:quē pedibus dentibusqꝫ dissipare pquirit.
Non aliter iste impius Herodes sua præcipitatus ira/
cundia/solitoqꝫ isanæ suæ mētis furore/in isantium
cæde uersatur/& cōcitus misit/& occidit oēs pueros
qui erāt in Bethleem/& in oībus finibus eius:nō so/
lum occidi/sed uiolenter occidi mandauit. Mortem
enim ipsam quā itulit cum cruciatibus poenarꝫ inie/
cit. A bimatu/& ifra/oēs occidi iussit infantes:ut au/
dierat tþs a Magis. Misit ergo in Bethleem. Misit im
pie/scelerate/crudeliter:idignos impios / crudelitatis
suæ socios/& ministros feritatis suæ/ac ipietatis hor/
ribiles apparitores. Misit in Bethleē quasi contra ad/
uersarios/& cōtra se repugnantes hostes. Misit quasi
contra expugnatores(ut dixi)impii sui:misit quasi
contra fortē exercitum:quasi cōtra pugnatores & þ/
liatores idoneos. Circundant missi illam oēm conti/
nuo regionem/uiuētem quærētes panem/unigeni/
tum de coelo uenientem:descēdētem de supnis:hunc
quærebant in Bethleem:in domo panis:sic enim in/
terþtatur Bethleem/domus uel ciuitas panis'. Ergo
in domo panis uiuētem quærebat panē/non ad ui/
tam sibi/sed potius ad mortē:non ad salutem/sed ad
internectionē. Irrumpētes itaqꝫ in ciuitatē crudelissi/
mi hostes feralia secum præcepta portantes / pcutie/
bant paruulos in manibus hærētes miserorꝫ paren/
tum:pcussiqꝫ crudeliter paruuli / iactabantur in sini/
bus matrum : quibusqꝫ matres dilaceratis crinibus
oscula quātum poterant moriētibus paruulis infi/
gebant. De complexu iterum miserorꝫ parētum/alii
plangētes rapti infantes collidebātur in terram : ha/
stisqꝫ & gladiis scindebant. Nec alter alterꝫ de parēti/
bus poterat cōsolari:qa oībus pprius atqꝫ similis in/
erat luctus. In oībus pene domib⁹ occisi paruuli uo/
lutabantur in sanguine. Sicut in Aegypto quōdam
(ut supius dictum est)sub Pharaone impio gestum
est:ita & hic turba crudelium hostiū/turbam inocē/
tium necauit isantum:in illorꝫ morte sibi maximum
interitum inferētes:& sic sibi satis hostilis gladius fe
cit. Sed p suam dextram peius se crudelis hostis occi/
dit:uulnera aliis infigendo/ipse suam aiam uulnera/
uit:inferēdo tpalem mortem/se æterna morte dāna/
uit. Fletus ergo parentum/uel filiorꝫ undiqꝫ resona/
bat. Terrore gladiorꝫ ois regio turbabatur. Parentes
dolore nimio exanimes pene remanserant : artubus
quoqꝫ oibus resolutis/in cruore adhuc trementium
suorꝫ iacebant paruulorꝫ:nec iam se quisqꝫ consolari
ualebat:sed oibus eis hoc erat grāde solatium si par/
uula corpora suorꝫ infantum cōplecti quātum uel/
lent:uel sepelire liceret. Cupiebant parentes pro filiis
mori:libenterqꝫ sese & suppliciter cruētis uulneribus
offerebant : petebant mortem pro filiis/sed non erat
qui audiret:non erat qui annueret. Nulla ibi miseri/
cordia:nulla apud hostes pietas fuit diuitū uel pau/
perum/seruorꝫ atqꝫ liberorꝫ:ciuium uel peregrinorꝫ.
Paruuli passim piiciebātur occisi:nulliqꝫ(ut dictum
est)exhibita misericordia est. In singulis domibus bi
ni uel terni inueniebantur occisi:in plateis quoqꝫ lu/
ctus & fletus/& ululatus undiqꝫ resonabat. Nec erat
(ut diximus)qui lugētem cōsolaretur parētem : qa
oibus par inerat luctus / & dolor. Simile est hoc(ut
sentire ualemus)ad futurꝫ iudicii diem : ubi oēs ue/
nient:& unusquisqꝫ sibi timebit:nec alius alium po/
terit consolari:aut a sua culpa liberare. Ita gestum est
in ista Bethleē:sicut iam antea ab Hieremia sancto p/
pheta fuerat dictum. Vox i rama audita est : ploratus
& ululatus multus:Rachel plorās filios suos:& no/
luit cōsolari quia non sunt. Hanc ergo historiam pri
mo pcinuit spūs sanctus:quia pro dño gerēda eētut
audiētes qui habitant Hierusalem / uel in Bethleē/&
proximis locis rememorarentur pphetico rꝫ dictorꝫ:
& in tribulatione sua cuncta forti aio tolerarēt:quia
dñs istos de quibus locutus est p prophetas/elegerāt
infantes:quiqꝫ paruuli ad memoriā æternæ laudis a
beato Euāgelista in sancto euangelio conscribuntur.
Horꝫ & memoria semp (ut dignum est) in ecclesiis
celebratur sm integrum ordinē sanctorꝫ:ut primorꝫ
martyrum pro dño occisorꝫ:& ut ipsa Bethleem pri/
mitias dño martyrꝫ/in qua natus est ipse saluator/ob/
tulisse uideatur. Sed adhuc primitiæ uidebātur ex iu
dæis/necnon etiam ex gētibus/quiqꝫ postmodū ad
similitudinē istorꝫ paruulorꝫ inocētes pro dño pati
haberent : uelut & ipsi paruuli necdum hñtes sciam
plenam i rebus sæculi/neqꝫ astutiam aliquā : quibus
Apostolus scribēs dicebat. Velut infantibus lac uo/
bis potum dedi:& uelut inocētes isantes in nullo cu
ram circa sæculum hñtes : sed oia quasi contēnētes/
atqꝫ negligētes/parati pro dñi charitate ad mortē ire.
Tales uidētur qui ex gētibus credunt:uelut inocen/
tes/& itellectu ipsius puritatis fortes in passiōe. Ima/
go ergo fuerunt gētium isti sancti Martyres:qui pro
dño crudeliter sunt occisi. Bñ ergo & sm uoluntatē
dei/eorꝫ memoriā sancti Patres celebrare mandaue/
runt sempiternam in ecclesiis/uelut pro dño moriē/
tium:uelut pro iudæis/& gētibus credituris:uel etiā
p ipsis parētibus suis: quorꝫ parētes nimio dolore
(ut diximus)pcutiebant/ut eis itercessio filiorꝫ apd'
deum plurimū pfuisset. Cōsyderātes .n. & in memo
riā reuocātes parētes antiquorꝫ sermones pphetarꝫ
sanctorꝫ:suos mitigarunt ex inde (ut dixi) dolores.
Ideoqꝫ & ii beati & sancti infantes in æternum socia/
ti sūt numero oium sanctorꝫ/atqꝫ beatorum. Rachel
(inquit)plorans filios suos : & noluit cōsolari quia
nō sunt. Cōsyderemus & hoc. Ioseph / & Beniamin
mr cum eēt Rachel:quō plorauit Iudæ filios / quos
dixit suos affines/ex Liæ sororis progenie uenientes?
Quomodo ergo plorauit ex Iudæ generatione occi
sos filios? Sed hoc (ut ego arbitror) non magnam
habet

habet quæstionem. Rachel enim in uia quæ dicitur
Hippodromi in terra Effrata introeuntibus Bethleē
sepulta est: sicut narrat Iacob Ioseph filio suo. Ideo er
go sepulta ea in Bethleem: dixit eam propheta quasi
plorantē filios suos/ cum Iudæ qui mortui sunt in
Bethleē/ filiis. Duas nunc rationes hēt hoc uerbum:
unam quam aliquāti antiqui dixerūt ad Beniamin
ip̄tinētem filium Rachel/ affinitate Iudæ genera/
tionis cōiunctamq; Iudæ filii pro dn̄o mortui sunt.
Plorauit ergo Rachel filios suos quasi nihil passos
in aduētum/ uel pro aduētu dn̄i: & quasi si non eēnt
existimauit illos/ qui pro dn̄o mortui sunt: & marty/
rii tulerunt coronam. Ita ergo antiqui dixerūt. Est &
alia ratio. Ipsa Rachel plorare dr̄: hoc est genus Be/
niamin/ affinitatem ipsam generatiōis Iudæ habēs.
Extēdit enim illuc suā crudelitatē Herodes: sine mi/
sericordia oēs affines Iudæ/ & Beniamin filios interfe
cit. Postq̄.n. in Bethleē interfecit oēs: postmodū mi/
sit in circuitu regionis sine misericordiæ manu: nul/
lumq; uiuum derelinquit infantē. Ideoq; plorare dr̄
Rachel hoc genus Beniamin. Vel ꝓpterea adhuc no
minat Rachel oium matrum pietatē: p̄ illam demon
strans circa filios uel proximos/ in noie Rachel uni/
uersas pietatis matres (ut dixi) significās. Matres.n.
infantes suos maiori affectu diligunt/ q̄ patres. Pro/
pterea cum aliqd infantibus cōtigerit: plus tabescunt
illæ quæ eos genuerūt matres: q̄ qui illos fecerūt pa/
tres. Idcirco nunc maior/ & multiplex/ & nimiū pro/
lixus eaꝝ quæ genuerūt effectus est luctus. Quidam
enim īfantes nimis paruuli/ & nuꝑ nati ad mortem
oblati sunt: aliquāti paulo maiores amplectētes ube/
ra matrum diripiebātur occidendi: alii in conspectu
parētum repētes iam uel ludētes: gladiis sine miseri/
cordia necabātur/ ut supius memoratū est. Ideo om/
nium occisoꝝ hoꝝ matres/ p̄ Rachel piæ matris no/
men demonstrātur: miserabiliter plorantis/ & nimis
lugētis. Hi ergo cum iniuste uel impie occiderentur/
in pace in quiete multa ꝓ noie dn̄i passi/ de hoc mun
do sublati sunt: in æterna sæcula in christo mansuri.
Eoꝝ uero parētes pro ipsoꝝ merito passionis: digna
mercedis accipiēt retributionē a iusto dn̄o deo. Ve/
nit ergo (ut supra dictum est) dominus in ægyptū:
ut ex inde oēs dæmonum exercitus fugaret: & oia
idola cōmineret: ut oēm ritum uel diuersa mala opa/
& actus inde euelleret: & fidei & castitatis fundamē/
tum ibidē collocaret: ut illud quod scriptum est ibi
adimpleretur. Vbi abundauit pctm̄ supabundauit &
gratia. Ibi enim sustinuit dn̄s: quādiu Herodes ipius
& crudelis defunctus eēt: & ex inde ad terrā Israel re/
meare festinauit: quo patris ꝑceptum illic pficeret: ut
legis & prophetaꝝ testificationes ibi adimpleret: ubi
ꝓphetati sūt & uaticinati sunt. Illuc ergo reuersus est
dn̄s ut populum Israel illuminaret: ut sæculū salua/
ret: ut ecclesiā solidaret: ut cūctos se diligētes in uitā
æternam & in regno coeloꝝ sibi cohæredes faceret.
Cui cum deo patre & spiritu sancto est gloria/ & im/
perium per omnia sæcula sæculorum. Amen.

¶ Dn̄ica infra octauā Epiphaniæ s̄m Lucā. Cap. II.

IN ILLO Tpe: cum factus esset Iesus annoꝝ
duodecim: descendentibus illis Hierosolymam s̄m
consuetudinem diei festi. Et reliqua. Homilia.

n ATVS Est dn̄s meus Iesus: & ascen
derunt parentes eius Hierosolymā/ ut
complerēt ea quæ fuerant lege praece/
pta: & offerrēt pro eo par turturꝝ/ aut
duos pullos columbarꝝ. Tenuit eum
brachiis suis Symeon (ut dudum lectum est) & ꝓ/
phetauit de eo quæ narrat historia. Et postea q̄ oia ex
more cōpleta sunt: reuertunt̄ parentes. Quotū Iesus
tūc agebat annū? Vtiq; adhuc puulus erat: & tn̄ cresce
bat/ & cōfortabat̄: & replebat̄ sapia/ & gr̄a. Necdum
quadraginta dies purgationis impleuerat: necdum
Nazaret uenerat: & iam totam sapiam recipiebat. Po
tuit scriptura dicere crescebat/ & cōfortabatur: & re/
cipiebat sp̄m. Sed quia euacuauerat se: formam serui
accipiēs: statim in mūdatione eius sacrificium obla/
tum est: idest qd' uacue fecerat adimpleuit. Non quo
corpus eius illico maius fuerat effectum: sed quo sa/
cratius quippiam demōstretur. Scriptum referente.
Puer aūt crescebat/ & confortabatur: & replebatur sa
piētia. Quæramus sicubi alibi de paruulo scriptum
sit. Crescebat/ & confortabatur: ut ex colatione mul/
toꝝ/ quid plus in dn̄o nostro dicatur/ intelligere de/
beamus. Legimus de Ioāne. Puer aūt crescebat/ & cō
fortabatur: & tn̄ non additur: & replebatur sapia: sed
cōfortabatur spiritu. Hic uero de dn̄o/ crescebat (in/
quit) & cōfortabatur: & replebatur sapia: & gr̄a dei
erat sup eum. Hæc oia de puero qui necdum duode
cim annos impleuerat/ dicta sunt. Cum aūt duode/
cim esset annoꝝ/ remanet Hierusalem: parentes eius
ignorātes/ quærunt eum solicite: & non inueniunt.
Quærūt inter affines: quærūt in comitatu: quærunt
inter notos. Et in his oibus non reppiunt. Queritur
ergo Iesus a parētibus suis: patre qui nutricius/ & co
mes fuerat: Aegyptum descendenti: & tn̄ non statim
ut q̄ritur/ iuenitur. Non.n. inter cognatos/ & carnis
propinquos inuenitur Iesus: nō in his qui ei corpo/
raliter iūcti sunt. In multoꝝ comitatu Iesus meus nō
potest iueniri. Disce ubi eum quærētes/ reppererint:
ut & tu quærēs eum Ioseph/ Mariaq; reppias. Et q̄/
rentes (inquit) inuenerūt illum in tēplum. Nō ubi/
cūq;/ in alio loco: sed in tēplo. Neq; in templo simpli
citer/ sed in medio doctoꝝ/ audiētem/ & interrogantē
illos. Et tu ergo q̄re Iesum i tēplo dei: quære in eccle/
sia: quære apud magistros/ qui in tēplo sunt: & non
egrediūtur ex eo. Si enim ita quæsieris: inuenies eū.
Porro si quispiam se dicit magr̄m esse/ & Iesum non
hēt: iste noie tm̄ magister est: & ideo apud eum non
potest inueniri Iesus uerbum dei/ & sapia. Inuentus
est (inquit) in medio doctoꝝ. Sicut in alio loco de
prophetis scriptum est: sic & nūc intellige in medio
doctoꝝ. Si (inquit) alteri reuelatum fuerit sedēti: pri/
mus taceat. In medio doctoꝝ sedentem inueniunt
eum: & nō solum sedētem: sed & sciscitantem/ & au/

dientem. Et nunc ꝑsens est Iesus: interrogat nos: & audit loquentes. Et mirabantur oẽs. Sup quo mirabantur? Non sup interrogationibus eius: licet ipsæ mirabiles erant: sed sup rñsionibus eius: Aliud est.n. interrogare: aliud rñdere. Interrogabat magistros: & quia iterdum rñdere non poterát: ipse Iesus de qbus interrogauerat/ rñdebat. Quod autem rñsio/ non uicissitudinem sermocinãdi/ sed doctrinam/ scripturis sanctis sonet: lex diuina te doceat. Moyses loqbatur: deus autem rñdebat ei uoce. Respõsio illa/ eoꝝ erat/ sup quibus ignorantem Moysen dñs instruebat. Interdum interrogat Iesus: iterdum rñdet. Et (sicut supradiximus) q̃q̃ mirabilis eius iterrogatio est: tñ multo mirabilior est rñsio. Vt igit̃ & nos audiamus eũ/ & proponat nobis quæstiones: quas ipse dissoluat/ obsecremus illum: & cũ labore nimio/ & dolore q̃ramus: & tunc poterimus inuenire quem quærimus. Nõ enim frustra scriptum est. Ego/ & pater tuus/ dolentes quærabamus te. Oportet eum qui quærit Iesum nõ negligẽter/ non dissolute/ nõ trãsitorie q̃rere: sicut quærunt nõnulli: & ideo iuenire non possunt. Nos aũt dicamus/ dolẽtes quærimus te. Et cũ hoc dixerimus/ ad laborãtem aiam nostram/ & cum dolore quærẽtem: rñdebit: & dicet. Nescitis q̃a in his quæ patris mei sunt me oportet esse? Vbi sunt hæretici: ubi sunt impii/ atq; uesani: q̃ asserunt non esse patris Iesu christi legẽ/ & prophetas? Certe Iesus in templo erat: quod a Salomone cõstructum est: & confitetur tẽplum illum patris sui esse/ quẽ uobis reuelauit: cuius filius esse se dixit. Rñdeãt q̃uo alter bonus/ & alter sit iustus deus. Quia igitur saluator/ creatoris est filius: in cõmune/ patrem filiumq; laudemus: cuius & lex/ cuius & templum est. Cui est gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

❡ Sermo eiusdem. Vnde supra.

q VIA Nõnulli qui sanctæ scripturæ uidentur credere: quasi in gloriam oĩpotentis dei diuinitatem saluatoris negant: iustũ in hoc uidetur/ ut ipsaꝝ scripturaꝝ auctoritate doceãtur: in humanum corpus q̃ddam uenisse diuinum. Et non solum in humanum corpus: sed i humanam quoq; aiam. Si diligẽter sensum intẽdimus scripturaꝝ: plus aliquid aia illa habuit q̃ cæteræ hoium aiæ. Omnis quippe aia hois/ anteq̃ ad uirtutes ueniat: uitiis sordidatur. Porro aia Iesu nunq̃ peccati sorde maculata est. Siq̃dem anteq̃ ad duodecim ætatis puenerit annum/ de eius spiritu in Lucæ scribitur euãgelio. Puer autem crescebat/ & cõfortabatur/ & replebatur spiritu. Hoc hoium nã nõ recipit: ut ante duodecim annos sapia compleatur. Aliud est partẽ habere sapiæ: aliud sapia eẽ cõpletum. Nõ ambigamus ergo diuinum aliquid in Iesu carne paruisse. Et nõ solum sup hoiem: sed sup oẽm quoq; rationabilem creaturam. Et crescebat. Humiliauerat enim se/ formam serui accipiens: & eadem uirtute/ qua se humiliauerat/ crescit. Apparuerat infirmus/ quia ĩfirmum corpus assumpserat: & ob id iteꝝ cõfortabatur. Et uacuauerat se filius dei: & propterea rursum completur sapia. Et gratia dei erat sup eum. Non q̃n uenit ad adolescẽtiam: non quo manifeste docebat: sed adhuc quũ eẽt paruulus/ habebat grãm dei. Et q̃uo oia in illo: mirabilia fuerunt: ita pueritia mirabilis fuit: ut dei sapia cõpleretur. Ibant itaq; parẽtes eius iuxta cõsuetudinem in Hierusalẽ: ad solẽnem diẽ paschæ. Et cũ factus fuisset annoꝝ duodecim. Diligẽter obserua: quia priusq̃ã duodecim esset annoꝝ: sapia dei/ & cæteris quæ scripta sunt de eo/ cõplebatur. Cum ergo (ut diximus) duodecim esset annoꝝ/ & iuxta morem dies solẽnitatis expleti essent: & reuerterẽtur parentes cum ĩfantulo Iesu: remãsit puer Hierusalem/ & nescierunt parentes eius. Et sublimius quiddam/ q̃ humana natura patitur intelligi. Non.n. simpliciter remãsit: parentes eius ubi esset/ ignorabant. Sed q̃uo in Ioãnis euãgelio scriptum est. Quãdo insidiabantur ei Iudæi/ & elapsus est de medio eoꝝ/ & nõ apparuit: sic & nunc puto remãsisse pueꝝ in Hierusalem: & parentes eius ubi remãserit/ ignorasse. Nec miremur parẽtes uocatos/ quoꝝ alter ob partum/ alter ob obsequium/ matris/ & patris uocabula meruerunt. Seq̃tur. Dolentes quærabamus te. Non puto eos iccirco doluisse/ q̃a putarẽt errasse pueꝝ/ uel perisse. Nec poterat accidere/ ut Maria quæ sciebat se de spiritu sancto concepisse: quæ & angelum loquẽtem/ & currẽtes pastores/ & Symeonem audierat ꝓphetantem/ timeret ne pderet oberrãtem. Ad hãc opinionem maxime de Ioseph/ cui ab angelo ꝓceptum fuerat/ ut tolleret pueꝝ/ & Aegyptum pgeret: qui audierat ne timeas tollere Mariam uxorẽ tuam: quod enim in ea natum est/ de spiritu sancto est. Nunq̃ fieri poterat: ut pditum formidaret infantem/ quem diuinum esse cognouerat. Aliud q̃ddam/ dolor & tristitia parẽtum/ q̃ simplex lector itelligit/ sonat. Quomodo.n. tu si q̃n scripturas legis/ quæris i eis sensum cum dolore quodam/ atq; tormẽto: non quod scripturas errasse/ aut ꝑperũ quid habere arbitreris: sed quod illæ intrinsecus habeant ueritatem/ sermonẽ atq; rõnem: & tu nequeas inuenire quod ueꝝ est. Ita & illi quærebãt Iesum: ne forte recessisset ab eis: ne relinquens eos/ ad alia transmigrasse. Et (quod magis puto) ne reuertisset ad cælos: cum illi placuisset iteꝝ descensurus. Dolentes ergo quærebant filium dei. Et dum quærerẽt inter cognatos/ & notos/ non inuenerũt. Neq; enim poterat humana cognitio dei filium cõtinere. Non inuenerunt iter notos: q̃a maior erat notitia/ consciaq; mortali. Vbi igitur inuenerũt eum? In tẽplo. Ibi enim inuenerunt filium dei. Si q̃n & tu quæsieris filiũ dei: quære primum in tẽplum. Illic ꝓterea christum/ sermonem atq; sapiam: idest filium dei reppies. Quoniam uero paruulus erat: iuenitur in medio ꝓceptorum/ sanctificãs/ & erudiẽs eos. Quia paruulus erat: inuenitur in medio: non eos docẽs: sed interrogans. Et hoc ꝓ ætatis officio/ ut nos doceret/ q̃ pueris quãuis sapientes/ & eruditi sint: cõueniret ut audiant potius magistros: q̃ docere desyderent: & se uana ostentatione

tatione

tatione non iactent. Interrogabat (inquã) magĩos:
non ut aliquid discent: sed ut iterrogans/erudiret. Ex
uno quippe doctrinæ fonte/mature & interrogare/
& rñdere sapienter/& eiusdem sciæ est scire quid iter/
roges/qđ ue rñdeas. Oportuit primũ saluatoré eru/
dita interrogatione magĩm fieri: ut postea iterrogã/
tibus rñderet iuxta rõné dei/atq; sermonem. Cui est
gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.
¶ Item homilia Origenis unde supra.

q VAEREBAT Maria & Ioseph iter affi/
nes Iesum: & non inueniebãt. Quærebant
in comitatu: & inuenire nõ poterãt. Quæ/
sierunt in tẽplo: & nõ simpliciter in tẽplo/sed apud
magistros/& in medio præceptorũ/inueniunt eum.
Vbicũq; magistri fuerint: ibi in medio magistrorũ in/
uenitur Iesus: si tñ magister sedeat ĩ templo/& nunq̃
egrediatur ex eo. Profuit Iesus magistris suis: & eos
quos interrogare uidebatur/docuit/in medio eorũ
loquens. Et quodãmodo cõcitabat eos ad quæren/
da quæ ignorabãt: & inuestigãda quæ ad id locorũ
utrum scirẽt aut ignorarent/nosse non poterãt. Inue
nitur ergo Iesus in medio magistrorũ. Et iuentus/di/
cit/quæsitoribus suis: Quid? Quia quærebatis me/
nesciebatis/quia in his quæ patris mei sunt: oportet
me esse? Primum simpliciter sentiẽtes/armemur ad/
uersum impios hæreticos: qui dicũt nõ esse condito/
rem patrem Iesu: neq; dñm legis/& prophetarũ. Ecce
pater christi/deus tẽpli asseritur. Erubescant Valenti/
niani/audiẽtes Iesum/in patris mei me oportet esse.
Erubescãt hæretici: q euãgelium recipiũt ſm Lucã: &
quæ in eo sunt scripta cõtẽnunt. Hæc (ut dixi) sint
intellecta simplicius. Quoniam uero iferur/ipsi aũt
non itellexerunt sermoné: sensum scripturæ diligen/
tius uentilamus. Sic erãt stulti/& insipiẽtes: ut nesci/
rent quid diceret: quia hoc quod ait in patris mei me
esse oportet: significaret in tẽplo: an aliud quiddam
altius significat/& quod magis ædificet audientes?
Vnusquisq; nostrum/si bonus fuerit atq; perfectus/
possessio dei patris est. Generaliter igitur dñs salua/
tor edocuit: q nõ debet esse alibi: nisi in his quæ pa/
tris eius sunt. Si qs uestrum dei patris est: habet ĩ me/
dio sui Iesum. Credamus quippe dicẽti: qñ in patris
mei me oportet esse. Et magis rõnabile/atq; uiuens/
& uerũ tẽplum dei hoc esse suspicorq̃ illud quod ty/
pice terreno ope instructum est. Vñ in illo tẽplo ut ty/
pice fuit: ita recessit & typice. Egressus est. n. de tẽplo
terreno/dicens: ecce relinquetur domus uñ a deserta.
Et relinquẽs illam/uenit ad possessioné dei patris/ec
clesias in toto orbe dispersas/& dicit. In p̃ris mei me
oportet esse. Tunc ergo non intellexerunt uerbũ qđ
locutus est eis. Simul & illud attendite: q quãdiu in
possessione p̃ris sui fuit: sursum erat. Et q̃a necdũ ple/
nam fidem Ioseph & Maria habebant: ppterea sur/
sum cum eo p̃manere non poterãt: sed dr̃ descẽdisse
cum eis. Crebro Iesus descendit cum discipulis suis:
nec semp̃ uersatur in monte: nec absq; fine sublimia
tenet. In monte cum Petro est/cum Iacobo/cũ Ioan/
ne. Et rursum ĩ alio loco cum cæteris discipulis. Por/
ro quia non ualebãt hi qui uariis ægrotationibus la
borabãt/in mõte conscẽdere: iccirco descẽdit/& ue/
nit ad eos/qui deorsum erãt. Discamus filii subiecti
esse parentibus nostris. Maior minori subiicit. Quia
maioré Ioseph uidebat ætate: ppterea eum parentis
honore coluit: oĩbusq; filiis exemplum tribuens/ut
subiiciatur parentibus. Quod si patres non fuerint:
subiiciãtur his q patrum ætatem hñt. Quid loquor
de parẽtibus/& filiis? Si Iesus filius dei subiicitur Io
seph & Mariæ: ego nõ subiiciar ep̃o: qui in hoc con/
stitutus est a deo patre? Nõ subiiciar præsbytero: qui
in hoc dñi dignatione præpositus est? Puto q itelli/
gebat Ioseph quia maior se erat Iesus: qui subiicieba/
tur sibi. Et sciens maiorem esse subiectum: trepidus
morabatur impium. Videat ergo unusquisq; q sæpe
melioribus p̃positus sit inferior: & nõnunq̃ accidat
ut ille qui subiectus est/melior sit eo qui sibi uidetur
esse p̃positus. Quod quum itellexerit dignitate subli
mior non eleuabitur superbia/ex eo quod maior est:
sed sciet ita sibi meliorem esse subiectum: q̃uo & Ie/
sus subiectus fuit Ioseph. Deinde sequitur. Maria aũt
obseruabat oia uerba hæc in corde suo. Plus aliquid
q̃ de hoĩe suspicabatur: uñ & custodiebat oia uerba
eius/in corde suo. Nõ quasi pueri qui duodecim eẽt
annorũ: sed eius qui de spiritu sancto conceptus fue/
rat: quem uidebat pficere sapia/& gr̃a/apud deum/
& homines. Iesus proficiebat sapientia: & sapientior
per singulas uidebatur ætates. Nunquid sapiens no
uerat: ut sapientior fieret? an quoniam euacuaue/
rat se/formam serui accipiens: id quod amiserat/re/
sumebat & replebatur uirtutibus/quas paulo ante
assumpto corpore uisus fuerat relinquere? Proficie/
bat ergo nõ solum sapientia: sed & ætate. Est & æta/
tis profectus. Duæ in scripturis feruntur ætates. Al/
tera corporis/quæ non est in potestate nostra: sed in
lege naturæ. Altera animæ: quæ proprie in nobis si/
ta est. Iuxta quam (si uolumus) quotidie crescimus:
& ad sumitatem eius uenimus: ut non simus ultra
paruuli/& fluctuantes: & qui circunferamur omni
uento doctrinæ: sed esse paruuli desinentes/incipia/
mus esse uiri/atq; dicamus. Quando factus sum uir:
destruxi ea quæ erant paruuli. Huius (ut dixi) ætatis
profectus/qui incrementum habet animæ in nostra
est potestate. Si autem hoc non sufficit testimonium:
etiam aliud de Paulo sumamus exemplum. Donec
perueniamus (inquit) omnes in uirum perfectum/
in mensura ætatis plenitudinis corporis christi. In
nobis ergo est ut ad mensuram perueniamus ætatis
corporis christi Iesu. Et si in nobis est omni labore
nitamur deponere paruulum/& destruere illum: &
ad ætates reliquas p̃uenire: ut nos quoq; audire pos/
simus. Tu autem ibis ad patres tuos cum pace nu/
tritus in senectute bona/utique spirituali: quæ est
uera senectus bona: canescens/& ad finem usque
perueniens/in christo Iesu. Cui est gloria/& impe/
rium/in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Dñica.iii.post Epiphaniã ſm Matthæũ.Ca.VIII.
IN ILLO Tpe:cum deſcẽdiſſet Ieſus de mõte:
ſecutæ ſunt eum turbæ multæ.Et reliqua. Homilia.

ESCENDENTE Ieſu de mon/
te/ſecutæ ſunt eum turbæ multæ. Et
d ecce leproſus quidam ueniens adora/
bat eum dicens. Dñe ſi uis potes me
mundare.Et extẽdens manum tetigit
eum dicẽs.Volo mundare. Et cõfeſtim mundata eſt
lepra eius.Magna leproſi huius fides/& pfecta con/
feſſio.Primo enim adorauit:dehinc ait/dñe ſi uis/po
tes me mundare. In eo quod orauit/deum ſe quem
adorauit crediđiſſe mõſtrauit:quia lex nõ niſi ſolum
deum adorandum eſſe pceperat. Dehinc dicẽdo/do
mine ſi uis/potes me mundare:oĩpotentiam eius/&
diuinæ maieſtatis naturã ſub effectu uoluntatis ſuæ/
ut ſolũmodo uelit:exorat. Sciens quia poteſtas uir/
tutis diuinæ/eius uolũtati ſubiaceat. Vnde quia cre/
didit filio dei/tñmodo uelle/poſſe eſſe:& poſſe uel/
le:ideo ait.Dñe ſi uis/potes me mundare. Non ime/
rito dñs credẽtis in ſe leproſi/deuotam/ac fidelẽ mẽ
tem agnoſcens:ad confirmãdam fidem eius/ſtatim
eum ſanitatis dono remunerat/dicẽdo. Volo:mun/
dare.Deniq̃ extẽdens manum/tetigit eum: & con/
feſtim mundata eſt lepra eius.In quo manifeſte dñm
ſe uniuerſæ poteſtatis:ſm q͂ leproſus crediderat/de/
clarauit.Statim nãq̃ ut uoluit/uoluntatem eius pro/
priæ poteſtatis uirtus efficit. Sic enim ait. Volo:mũ/
dare.Et confeſtim mundata eſt lepra eius.Et ait ad il/
lum Ieſus.Vide nemini dixeris:ſed uade/oſtẽde te ſa/
cerdoti/& offer munus quod præcepit Moyſes i te/
ſtimoniũ illis.Iubet dñs:& quem a lepra mundaue/
rat:& ſacerdoti ſe oſtẽdere/& offerre pro ſe ſacrificia
in lege pſcripta. In quo & ſacramẽta legis per ſe im/
pleta uoluit manifeſtare: & ĩfidelitatem ſacerdotum
arguere:ut uidẽtes leproſum mundatum/quem nõ
lex non ſacerdos mũdare potuerat:uel ſic dei eũ eſſe
filium crederẽt: & ipſum eſſe dñm legis agnoſcerẽt.
Aut certe ſi nollẽt credere iuſtitiæ: & fide leproſi/&
ipſius opis teſtimonio/infidelitatis ſuæ cõdẽnatio/
nem acciperent.Quis enim leproſum quem lex mũ/
dare non potuit:curare poterat uirtutis ppriæ pote/
ſtate:niſi ille qui dñs legis/& q̃ deus oĩum uirtutum
eſt?De quo ſcriptum legimus.Dñs uirtutum nobiſ/
cum:ſuſceptor noſter deus Iacob.Et leproſus qdem
ille etiam anteq̃ curaretur/religioſa fidei confeſſione/
filium dei/deum credidit. Sacerdotes uero nec poſt
diuinæ opationis uirtutem credere uoluerũt.Sed qa
in his ipſis ſacrificiis/quæ leproſis lex offerri præce/
perat/figuram futuræ ueritatis præoſtẽſam agnoſci/
mus:requirere debemus quæ hæc ſacrificia ſint: uel
quam miſerationem myſterii cœleſtis cõtineant. Si/
quidem & dñm ob id iuſſiſſe ei quem a lepra mun/
dauerat intelligimus/ut offerret pro ſe ſacrificia in le/
ge præſcripta:quo oſtẽderet & ſe eſſe auctorem dati
præcepti:& per ſe ipſa myſteria adimpleta in ueritate:
quæ fuerunt ante typice in imagine præoſtẽſa.Et di/
uerſa quidem ſacrificia pro lepra offerri in lege præ/
cepta ſunt.Sed maximum ſacrificium pro emunda/
tione lepræ huiuſmodi offerri iuſſum eſt. Hoc enim
in lege dictum eſt:ut ſi quis mũdatus fuiſſet a lepra/
iret ad ſacerdotem:& offerret pro ſe ſacrificium deo:
duas oues/uel duos pullos uiuos/& lignum cedri/
num:& coccum coccineum/& hyſopum.Et iuſſum
eſt/ut accipet ſacerdos unam ouem/uel unum pul/
lum/& occideret in uaſe fictili in aqua uiua:& pullũ
uiuum/& lignum cedrinũ/& coccum coccineum/
& hyſopum ĩtingeret in ſanguine pulli occiſi ĩ aqua
uiua:& ſpargeret ſupra mundatum a lepra ſepties:&
mundus eſſet.Et dimitteret pullum uiuum in cãpo/
& euolaret:& cætera quæ longum eſt dicere.Quod
ſacrificium in lege pſcriptum:ſi ſpirituali ſenſu/ac ra/
tione myſtica conſyderemus:inuenimus non parua
myſteria.In lepra nãq̃/figura peccati oſtẽſa eſt:cuius
inquinamẽto omne genus hoĩum quaſi quadã le/
pra fuerat ĩmaculatum.Scdm q͂ Apoſtolus rettulit.
Modicum fermentum totam maſſam corrũpit.Cu/
ius peccati emũdationem aliter fieri non poſſe/niſi p
ſacrificium ſuperius memoratum/lex dudum typice
demonſtrauit.In duobus etenim pullis myſterium
dñicæ incarnationis oñſum eſt. Quia & corpus/&
aĩam pro emũdatione peccatorꝝ noſtrorꝝ/ille qui ſa/
cerdos æternus eſt/ex uirgine ſancta ſuſcæpit. In li/
gno aũt cedrino/manifeſte ſacrm crucis mõſtratum
eſt.In cocco uero coccineo ſanguinis præcioſi redẽ/
ptio.In hyſopo aũt/apoſtolica prædicatio: p quam
redẽpti ſanguine dñi/& purificati a peccatis ſumus.
Vnde Moyſi præceptum fuerat:ut faſciculum hyſo/
pi tingeret in ſanguine:& ſic populum emundaret.
Inde eſt q͂ & Dauid in pſalmo teſtatus eſt/dicẽs.Aſ/
perge me hyſopo/& mundabor:lauabis me/& ſup
niuem dealbabor.In aqua uero uiua:gratia baptiſmi
ſalutaris oñſa eſt:quæ nobis uitam parit æternã.Sed
non ſine cauſa de duobus pullis/unus occiſus refer/
tur:quia corpus ſolũmodo paſſionem mortis ſuſce/
pit.Verꝰ aĩa/uel uerbum deus ĩmortali natura pman
ſit.Sed quia pullus uiuus/in ſanguine pulli occiſi ĩ/
tinctus eſt:id oñdebatur quia paſſio corporis eſſet et
aĩæ/uel diuinitati chriſti deputanda. Vnde & ſanctus
Apoſtolus/dñm maieſtatis crucifixum eſſe teſtatus
eſt.Quod aũt retulit/pullum uiuum ĩ ſanguine pulli
occiſi intingẽdum eẽ & dimittendum in campo/&
euolare:id utiq̃ oñdebatur quia filius dei poſt uene
rabilem reſurrectionem reſumpto corpore/de cãpo
mundi huius euolaturus eſſet ad cœlum:ſm quod
ſcriptum eſt.Et aſcẽdit ſup Cherubin/& uolauit uo/
lauit ſup pẽnas uẽtorꝝ.Huiuſmodi itaq̃ ſacrificium
pro lepra peccatorꝝ noſtrorꝝ uel potius totius mũdi
oblaturum dñm/ac ſaluatorem noſtrum: qui uerus
& ppetuus ſacerdos/lex dudum p figuram oñderat.
Vnde & ſepties aſpergi de ſanguine pulli occiſi pce/
ptum eſt/illi q mũdaretur a lepra:q͂a per ſanguinem
chriſti quo redimimur/& per ſeptiformẽ grãm ſpũs
ſci qua illuminamur:plena efficiť nrorꝝ emundatio

peccatorum

peccatorum. Vnde in leproso isto/qui descendēti do
mino de monte ut curaretur/occurrit: omnium pec/
catorum/uel totius humani generis figura monstra/
ta est. Quia peccato Adæ oēs quasi lepra quadam
aspersi/inquinati tenebamur. Sed postq̄ dn̄s ac Sal/
uator noster de sumitate cœlorum/uelut de altitudi/
ne montis/salutis nostræ causa descēdit: accæpta re/
missione peccati/curā sanitatis æternæ percepimus.
Vnde non imerito huiusmodi homo octaua die in
castra redire præceptum est: ut ostenderetur quia per
dn̄icam resurrectionem/quæ octaui diei est/emūda/
tione facta peccati: essemus castris cœlestibus reppræ/
sentandi/a dn̄o/ac saluatore nostro. Sequitur. Post
hæc (inquit) cum itroiisset Capharnaum: accessit ad
eum quidam Centurio/rogās eum/& dicens. Puer
meus iacet in domo paralyticus/& male torquetur.
Et ait illi Iesus: Ego ueniam/& curabo illum. Respō/
dens Centurio ait illi. Dn̄e non sum dignus/ut intres
sub tectum meum: sed tātum dic uerbo: & sanabitur
puer meus & c̄. quæ sequuntur in ipsa lectione. Quā
gloriosa fides in Centurione/& admirāda deuotio:
quæ sine ulla legis instructione/tam perfecta fide dei
filio credidit. Rogat Cēturio dominum: ut puerum
ipsius paralyticum curare dignaretur. Dn̄s usq; ad
locum in quo paralyticus iacebat/ire disponit. Sed
Centurio fide plenus/& humilitatis suæ admodum
conscius: indignum se in tanta dignatione domini
profitetur. Et tantum diuinæ dignationis onus ex/
cusat. Sic enim ait. Non sum dignus/ut intres sub te/
ctum meum: sed dic tātum uerbo: & sanabitur puer
meus. Plenissimæ fidei/ac perfectæ cognitionis ista
confessio est: ita filii dei omnipotētiam confiteri: ut
totum illi esse possibile credat. Vnde Cēturio iste do/
minum/ac Saluatorem nostrum licet ſm corpus ho
minem uideret: deum tamen eum esse uisu mentis/
ac fidei/agnoscebat. Deniq; ita ait. Dic (inquit) tm̄
uerbo: & sanabitur puer meus: Quia credebat eum
per uirtutem diuinæ naturæ ubiq; esse præsentem:
& solūmodo/si uelit/uerbo omnia posse curare: co/
gnoscens ipsum esse: de quo scriptum erat. Misit uer
bum suum: & sanauit eos. Et iterum. Nō μαλαγ/
μα curabat eos: sed tuus domine sermo qui sanat
omnia. Quod licet scriptum/Centurio legis adhuc
nescius ignoraret: id tm̄ credēdo fide cōfessus est. Vn̄
nō imerito etiam exemplum terrenæ huius potesta/
tis necessarie attulit/dicēdo. Nam & ego homo sum
sub potestate cōstitutus: habēs sub me milites. Et di/
co huic uade/& uadit: & alio dico ueni/& uenit: &
seruo meo fac hoc/& facit. Per quod/& dominum
eum/& principem cœlestis militiæ: & uniuersa po/
testati eius subiecta esse/ita credendo cōfessus est. Cre/
debat enim esse ipsum/cui angeli & archangeli/atq;
omnes uirtutes cœlorū subiectæ sunt seruitutis ob/
sequio. Per huiusmodi itaq; fidem/Centurio & im/
petrare uoluit/quod postulauit: & testimonio diui/
næ laudis dignus effectus est/ut Israelitis omnibus
præferretur. Sic enim de eo dn̄s testatus est/dicens.

Amen dico uobis: nunq̄ tātam fidem iueni in israel.
In nullo reuera. Supius. n. leproso mūdato/sacerdo/
tes legis/dn̄m tātæ maiestatis agnoscere noluerunt.
Cēturio homo gētilis/nō per legem eruditus/nō per
ꝓphetas instructus: filium dei anteq̄ puer suus sana/
retur/agnouit: & sacerdotes quidem in leproso/co/
gnito diuinæ uirtutis ope credere noluerūt. Sed Cē/
turio tota fide credēs: non tm̄ sibi/sed & domui suæ
salutem quæsiuit æternā. Quantū ergo præstet uni/
cuiq; apud deum deuotæ fidei religiosa confessio: ex
hoc ipo cognoscimus: qa non sibi tātum/sed & suis
prodest. Cēturio credit: & puer ipsius sanitatem cō/
sequitur. Hæc igitur ſm historiam lr̄æ diximus: nūc
quid in eadem opatione/sub spirituali itelligentia sen
tiendum sit/debemus aduertere. In Centurione isto
q plena fide dei filio credidit: eorum sanctorum qui
sine lege litteræ dn̄o placuerūt: figura monstrata est:
in puero uero Cēturionis/qui paralyticus in domo
iacebat/populi gētium typus ostēsus est: qui graui/
bus delictis oppressus: in domo mūdi istius/animo
& corpore dissolutus iacebat. Pro hoc igitur ueniēs
dn̄s sanctorum præcibus exoratus: ut ad salutem gē/
tium curam uerbi diuini cōcederet: quo liberati ho/
mines de tali ualitudine peccatorum: perfectam sani/
tatem fidei/ac salutis acciperēt. Vnde & in eo quod
dixit/nō sum dignus/ut sub tectum meum intres: sed
dic tm̄ uerbo: & sanabitur puer meus. Domū suam/
mundum istum significare cognoscitur: sacrilegiis
gentium & superstitionibus idolorum/atq; omni/
bus peccatis pollutum: quem indignum dn̄o esse te/
statur. Deniq; licet ad mundum istum/ubi habitatio
gentium erat/dominus descenderit: a uitiis tamen/
uel a peccatis mundi prorsus alienus repertus est. Et
licet ad dandam salutem gentium in hunc mundum
uenisset: nō tamen in templis idolorum/sed in tem/
plo dei/quod pro tempore ædificatum Hierosoly/
mis fuerat/dominus præcepta uitæ populo gētium
profutura tradebat. Et ideo dicitur a Cēturione. Nō
sum dignus ut intres sub tectum meum: ut pollutam
gētium habitationem indignam adhuc dei filio de/
monstraret: sed addidit. Dic tm̄ uerbo: & sanabitur
puer meus. In quo id significasse cognoscitur: quia
nō ante passionem suam dn̄s uerbum diuinæ prædi
cationis ad salutem gētium per Apostolos destina/
ret. Vnde illud Pauli dictum est ad Iudæos. Vobis
oportuit primum annunciari uerbum dei: sed quia
indignos uos iudicastis uitæ æternæ: ecce conuerti/
mus nos ad nationem. Sic enim mādauit nobis do
minus. Quapropter & dominus cum laudata fide
Cēturionis/hanc ipsam futuram spem gētium pro/
testatus est dicēdo. Amen dico uobis: qm̄ multi ab
oriēte/& occidēte uenient: & recūbent cū Habraā/&
Isaac/& Iacob in regno cœloꝝ. Filii autē regni huius
expellūtur in tenebras exteriores. Quo dicto: manife
ste declarauit: reprobato infideli populo iudæoꝝ no
bilē cōgregationē ecclesiæ ex uniuersis gētibus futu
ram/quæ fide/& deuotione sua/digna cōuiuio san/

ctorum in regnis coelestibus haberetur. Per aduen/
tum domini/& saluatoris nostri Iesu christi. Cui est
gloria/& imperium in saecula saeculorum. Amen.

¶ Itē alia homilia Origenis sup euāgeliū hodiernū.

d OCENTE In monte dño: discipuli ue/
niunt ad eum/sicut alacres: sicut domestici/
sicut ꝓximi: sicut amici uel fratres. Ideo ait
& dñs ad eos. Vos estis sal terrae: & uos estis lux mū/
di. Nunc uero descēdente eo de mōte: turbae secutae
sunt eum: quae in mōtem ascēdere non potuerūt/ut
pigri populi/ut negligētes aut ipfecti. Ita & filii Israel
primitus in montē ascēdere non ualuerūt ad obuiā/
dum deo ꝑgere non potuerunt/propter suam irreli/
giositatem/& impietatē: sed solus Moyses ascēdit/&
pauci cum eo seniorꝫ Israel. Ita & cum dño discipuli
soli in mōtem ascēderunt: & tardiores deorsum ste/
terunt. Sic & modo uigilantes/& alacres/& fidelis
aiae deum timētes/& dñm diligentes: regna coelestia
desyderātes: dñm semp sequētes/post dñm in illum
coelestē montem ascēdunt audientes Apostolum di
cētem. Quae sursum sunt quaerite: quae sursum sunt
sapite: ubi christus est in dextera dei sedēs. Descēden/
te nunc dño: hoc est/inclināte se ad infirmitatem: &
impotētiam caeterorꝫ: misertus impfectioni eorꝫ/uel
infirmitati: secutae sunt eum turbae multae. Aliquāti
propter charitatē: aliquāti ꝓpter doctrinam: aliquāti
propter admirationē/& curationē. Et ecce homo le/
prosus unus ex illis qui curam quaerebāt/qui leua/
men desyderabant. Ecce leprosus ueniens adorabat
eum/dicens. Dñe si uis/potes me mūdare. Deorsum
currens rogas o homo: & in mōte nihil dicis? Qua/
re sic? Quia tempus/& opera/oī rei sub coelo. Tem/
pus doctriae: tps curatiōis. In mōte docuit: illumia/
uit/monuit aias curauit/corda sanauit. Propterea er
go ego illa maiora tētare nolui: illa sūma tardare pas/
sus sum. Ipsis ergo ab illo cōpletis: deorsum eo de
monte ad curādum descēdente/sicuti de coelo/sicu/
ti de coelestibus mōtibus ad saluādos carnales descē
dente: uenit ad eū homo leprosus/adorās eum. An/
teq̄ peteret/adorare coepit: anteq̄ rogaret/culturā osñ/
dit. Adorauit eū. Pro hoc autē ipso/deū/& dñm eū
inuocans: adorabat eum. Sic & illi beati Magi prius
procidētes adorauerūt eum: & ita demum ei mune/
ra obtulerunt. Eodē modo/& nunc iste cadēs ado/
rabat: & sic supplicem obtulit postulationē dicens.
Dñe tu qui digne adoraris: qui merito coleris: te ego
ut dñm adoro: ideoq; te dñm dico. Opa prius con/
testās: & sic uerba loquēs. Per te enim oīa facta sunt.
Tu ergo dñe si uis/potes me mūdare. Voluntas tua
opus est: ideo si uis potes me mundare. Voluisti ut
haec imundissima lepra super me ueniret: siue ꝓpter
mea peccata/ut correptus poenituissem: siue propter
tuam prudētiam: ut mirabiliter me mūdans magni/
ficeris. Oīa dispēsanter & prudenter facis: & salutem
largiter tribuis. Siue ergo hanc lepram propter mea
peccata portaui: dimittens culpas meas/munda me:
siue propter prudētiam tuam/me mirabiliter mun/
da: ut ab omnibus magnificeris. Dñe si uis potes me
mundare. Voluntas tua opus est: quia & opera uo/
luntati tuae obediunt. Ideo si uis/potes me mūda/
re. Non dubito: non fallor: non dico sicut ille qui fi/
lii salutem depraecabatur: si quid potes/adiuua nos.
Sed scio quia omnia potes: ideoq; non potentiam
peto: non fortitudinem quaero: has enim scio inde/
ficientes: sed tm̄ uolūtatem tuam depcor: & sequens
uirtus statim hanc gr̄am adimplebit. Dñe si uis/po/
tes me mundare. Mihi ad bn̄ficium: tibi ad laudem:
uidentibus ad miraculū/& proficiendi doctrinam.
Dñe si uis/potes me mūdare. Tu prius Naamā prin
cipem Syriae per Eliseum in Iordane tingens lepra
mundasti: tu & modo si uis/potes me mūdare. Cui
respondens dominus ait. Confiteris quia ego pos/
sum: profiteris quia si ego uolo/fit: ideo uolo: mū/
dare. Voluntatem ꝓcaris: potentiam confiteris: uo/
lo/mundare. Magnifice credis: magnifice & mun/
daberis. Plenissime cōfiteris: plenissime laetificabe/
ris: uolo/mūdare. Non dubitasti credere: nō tardo sa
nare. Non distulisti cōfessionem: non differā te mū/
dare: Volo/mundare. Vt & magnā gr̄am tibi ostē/
dam: manū ad te porrigam. Extēdens itaq; manum
Iesus: tetigit eum dicens. Volo/mūdare. Et quare te/
tigit eum dñs: cum lex ꝓhibuisset leprosum nō tan/
gere? Propter hoc tetigit/ut ondēret quia oīa munda
mundis: quia aliorꝫ aliis non adhaerent inquinamē/
ta: quia extranea imundicies imaculatos nō incoin/
quinat. Sed adhuc ꝓpter quid tetigit? Vt humilitatē
demonstraret: ut nos doceret nullum spernere: nul/
lum horrere: nullum contēptibilem ducere propter
corporis laesionem/aut maculationē: quae a dño i/
mittuntur: pro qua ipse scit rōne. Extēdens ergo ma/
num Iesus: tetigit eum. Medicus (ait) sum coelestis:
corpora cum ais curare possum: ꝓpterea oēs tango:
non ut infirmitas mihi adhaereat: sed ideo ut ab his
qui eam hn̄t/expellam. Sol enim sum incorruptibi/
lis (ait) & luna iustitiae: ideoq; omnibus appropio:
& oēs meis splendoribus ad salutem irradio. Ipse ue
ro (sicut fui) permaneo in singulari meae sanctitatis
pulchritudine. Et extendens manum/tetigit eū. Non
sperno legem: sed curo uulnus: non destruo māda/
tum: sed fugo/atq; mūdo lepram. Ideoq; quum ex/
tendo manum: mox effugit haec cōtaminatio: meae
uirtuti proximare/uel resistere meae potentiae non
poterit. Dico/mundare: & manum ad tangendū ex/
tendens: effugit illico lepra: & inuēta est manus dñi
non lepram/sed mundum tetigisse corpus. Consy/
deremus & nos fratres carissimi: ut nullus peccati le/
pram in sua habeat anima: ut nullus contaminatio/
nes delictorum in suo retineat corde. Et si habet: in/
stanter adorans dominum/dicat ad eum. Domine
si uis/potes me mundare. Tu illum prius multa
delicta committentem mundasti Manassen: tu aliis
innumerabilibus a saeculo peccantibus misertus es:
tu ergo si uis/potes me mundare. Et dominus mox
misericordiae porrigens manum dicit: uolo/mūda/
re. Et

re.Et Iesus ait illi mundato a lepra : huic cui misertus
est:huic credenti domino:qui confessus est in uirtu/
te eius:huic ergo dixit Iesus. Credidisti/sanus es : spe/
rasti/mundus factus es. Noli obliuisci qualis fueris:
& qualis factus es. Non cesses gratias agere : non ta/
ceas confiteri. Hoc & nos facere debemus carissimi:
quando a dño nostro de aliquo periculo liberamur:
quando ab aliquo dolore saluamur / siue infirmita/
tis/siue uulneris:siue de qualibet necessitate. Nõ effi/
ciamur ingrati:non relinquamus redemptorem no
strum:sed alacriter gratiarum actiones ei reddamus.
Sed & munera sm substantiam nostram ad honori/
ficandum eum exhibeamus . Hoc enim & illi man/
dauit dominus. Vade/ait ad sacerdotem:& offer mu
nus tuum. Dixit ergo ei iesus. Vide nemini dixeris. Et
quare o dulcissime domine nunc dicis nemini dixe/
ris? Propter meam (ait) humilitatem:propter meam
dulcedinem : ut & uos doceamini / quando aliquid
boni facitis/nõ gloriari:non extolli:non inaniter pla
cere uelle in conspectu hominum:sicut consuetudo
est aliquantis:siue quum boni aliquid fecerint : siue
quum ieiunauerint : siue in pauperum eleemosynis
& largitatibus:siue in altaris honore:siue in sancto/
rum honorificentia . Etenim ipsi ante homines uo/
lunt gloriari & sibi placere:ante dominum mercedẽ
perdentes. Vide nemini dixeris. Te enim tacente/hoc
mirabiliter clamabit:te os non aperiente/omnis cor/
dis substantia iubilabit . Hesterno die immundus ho/
die mundus. Ante pusillum horribilis:& nũc deco/
rus. Vide ergo nemini dixeris:sed uade oñde te sacer/
doti. Ambulãtem te ad tẽplum / uidẽtes mirabũtur:
& sacerdos uidẽs expauescet:qm̃ sm legem semel &
bis ab eo ablutus : & oñdens teipm̃ mũdari nõ po/
tuisti: Vade ergo ostẽde te sacerdoti:& uidẽs cogno/
scat/qa nõ per legis cõsuetudinem mũdatus es:sed p
gratiæ opationem: Nõ per terrenoꝝ sacerdotũ ima/
ginem:sed p cœlestẽ sũmi sacerdotis splẽdorem. Va/
de oñde te sacerdoti. Sacerdoti te oñde:a sũmo sacer/
dote dei patris mũdatus:sed nõ uidearis in cõspectu
dñi inanis. Nõ uidearis sacerdoti manu uacua ad eũ
uenire:nõ uenies in cõspectu sancti templi ĩfructuo/
sus:sed offeres munus tuum . Ad illũ enim tunc hoc
dictum nos admonet oẽs : ad illum loquens/nobis
omnibus dicit:ut & nos dona/& munera nostra nõ
teneamus:apud nos/sed reddamus deo:maxime cũ
de aliqua liberamur tribulatione. Offers (inqt) mu/
nus tuum . Quare? Vt oẽs qui uident te portare &
offerre:credãt his mirabilibus:& magnificent deum
qui misertus est tui. Et infidelibus per hoc increpatio
& testimonium/duritiæ cordis ipsoꝝ fiet. Sic & illũ
languidum triginta & octo annis iacẽtem in infir/
mitate erigens a langore/iussit portare grabatum/&
ire in domũ suam:ut hunc ipsum lectũ portatum ab
eo per mediam ciuitatẽ clamasset/saluãtem se inuocan
do & laudando. Sic & illum cæcũ in natatoria siloe
misit:ut uidẽtes ambulare illuc eũdem cæcũ / & iteꝝ
remeãtem/mirati & obstupescẽtes/crederent huic ta/
lia miracula facienti . Post hæc (quæ superius dicta
sunt) cum introisset caphamaum ciuitatem Galileæ:
sic cognominata est Caphamaũ : in qua dñs sæpius
uirtutis suæ magnificentiam monstrauit : accessit ad
eum Cẽturio. Ingrediẽte eo Caphamaum. Cur ibi i/
gressus est? Propter hoc quod inuenit:& statim ma/
nifestum est. Accessit ad eum Cẽturio . Accessit uere:
nõ dimidius/sed totus:non aspectu corporis tm̃:sed
aiæ plenitudine:nõ facit tm̃:sed & imaculato corde.
Accessit Cẽturio:alienigena/generatione/sed dome/
sticus corde:alienus natione:sed alacer fide : militum
princeps:sed plus angeloꝝ gaudium . Accessit ad eũ
Cẽturio. Increpatio est illoꝝ qui quõdam ad Eliam
in Carmelo ascendẽtes qnquagenarii:mox in ifide/
litate sua igne cõbusti sunt:& iste in fide/mox in sinu
deputatus est Habraæ. Accessit ad eum Cẽturio/ro/
gans eum & dicẽs. Dñe puer meus iacet in domo pa
ralyticus/& male torquetur. Multi in illo tpe pro di/
uersis rogabãt infirmitatibus:alius pro filio:alius p
aliquo alio:sed nullus pro seruo nisi iste solus:& hoc
ei in augmẽtum beatitudinis/& coronã gloriæ erat.
Quid.n.cogitabat iste beatus? Quod æstimabat in
oibus bonis plenus Cẽturio? Iste aiebat:mihi seruus
est:& ego seruus creatoris sum. Iste me habet sup ter/
ram dñm:& ego hunc magnũ in cœlis habeo dñm.
Si ergo ei non misereor:qũo mihi ille miserebitur? Si
ego huic nõ subuenio:qũo mihi ille subueniet? Sic
debent oẽs qui famulos hñt & famulas/cogitare:sic
misereri:sic cõdolere eis:sic supplicare:sic curã habe/
re de seruis uel de ancillis suis:sicut & ille beatus Cen.
turio. Puer meus (inqt) iacet in domo. Nõ in una re
tm̃ miserabilis/ꝙ iacet:sed in alia ꝙ paralyticus:tertia
ꝙ male torquetur. Oia.n.ista dolorẽ congeminauit:
& iacẽtem/& paralyticũ/& dure detentum . Ideo ut
suæ aiæ angustias demõstraret:& dñm cõmoneret:
quatenus & illius cruciatũ demõstraret:& dñi beni/
uolẽtiam inuitaret:puer meus (inquit) iacet in domo.
Et huc quare nõ attulisti eũ:sicut illi illum paralyticũ
in lecto portauerũt? Ideo ait:qa non opus est oñdere
illum oia uidẽti:nõ opus est in cõspectu eius afferre
cuius potẽtia nõ terminaẽ/nec includitur/neqꝫ exclu
ditur. Iacet in domo paralyticus:& male torquetur.
Quid ergo uis? qd cupis:qd desyderas? Nõ multum
loquar (ait) scio.n.qa ad oia cognoscentem loquor.
Non uerbosus ero:scio enim quia ad oia præsentem
uideo . Ideoqꝫ iste cognoscens corda respondẽs/ait.
Ego ueniam/& curabo eum . Ego ad Habraam ue/
niens : senilem Sarræ uterum sanaui : in senectute eis
Isaac filium donãs:ego & nunc ueniens ad te/cura/
bo eum. Et quomodo dñe promittis aduẽtum tuũ
huic? Nec petit/nec quærit:sciens qa nõ acceptabile
sit ei/ut uenias in domũ suam:pp quid oino hoc p/
fers? Ob hoc ut & uos pualeatis:& eius fidei assimi/
letis:uel cognoscatis qd sit iste : uel qualis in eo fidei
thesaurus habeaẽ occultus. Iã.n.& primitus Habraã
tentaui:nõ pro hoc ut cognoscerem/quem ante scie/
bam:sed ut uos similes ei in omni tentatione & for/

tissimi inueniamini. Et Iob probaui:nō propter hoc
probaui:quē iuste testificatus sum:sed ut uobis spē/
& fiduciam/uel confidētiam demōstrarem. Ideo &
huic dico. Ego ueniam/& curabo eum:ut & ipse ma
gnam suam fidē proferens/dicat. Dñe terruisti me de
hoc promisso:cōturbasti me de hoc dicto:interfecisti
fortitudinē aiæ meæ in hoc uerbo. Nō sum dignus
aspectu:nō sum dignus appropinquatione:nō sum
dignus accessu/uel itroitu tuo. Dñe nō sum dignus:
ut itres sub tectum meum. Moyses primitus ille ma/
gnus & tuus cōfabulator:ille mirabilis narrator ope
rum tuorꝗ:ille fidelis in tota domo tua:nimiū se hu/
liauit dicens. Non sum eloquens ante hesternum &
tertium diem. Quātomagis ego dicam/dñe nō sum
dignus:ut sub tectum meū intres. Alienigena sum:
gentilis sum:miles sum gladio accinctus:sanguinem
fundens:ad ꝑlium exiens:ideoqꝫ nō sum dignus ut
intres sub tectum meū:sed tm̄ dic uerbo:sed tm̄ ueni
uerbo. Verbum tuū/aspectus tuus est:uerbū tuum/
opus cōsumatum est. Ideoqꝫ dic uerbo:oñde absens
corpore:ꝙ ꝑsens spiritu consumare potens es. Vbiqꝫ
indeficiens tua ꝑsentia:ubiqꝫ præsens tuus aspectus.
Iccirco ego accessu/& introitu tuo indignus sum/&
iste ifirmus uerbi tui uisitatiōe idiget:& ideo dic uer/
bo:& sanabitur puer meus. Sed & hoc nullum no/
strum ꝑtranseat/sicut pullum aliqd: quod dixit ille
beatus:nō sum dignus ut sub tectū meum intres. In/
trat & nūc dñs sub tectum credētium: duplici figu/
ra/uel more. Nunc enim qñ sacri uel religiosi/& deo
acceptabiles/ecclesiaꝝ antistites sub tectum tuū in/
trant:tunc ibidē dñs per eos ingreditur:& sic tu exti/
mes tanq̄ dñm suscipiens. Et aliud qñ sanctum su/
mis cibum: qñ illud incorruptum accipis epulum:
qñ uitæ pane/& poculo/frueris:qñ mā ducas carnē
& bibis sanguinem domini:tunc dominus sub te/
ctum tuum ingreditur:Et tu ergo humilians temet/
ipsum:imitare hūc Centurionem/& dicito. Domine
nō sum dignus/ut intres sub tectum meū. Vbi enim
indigne ingreditur:ibi ad iudicium igreditur illi ac/
cipienti. Sed adhuc quid adiecit/ille beatus in sequē/
tibus! Nam & ego homo sum sub potestate cōstitu/
tus:& habeo sub me milites:& dico huic/uade/& ua
dit:& alio ueni/& uenit:& seruo meo fac hoc/& fa/
cit. O prudentia/o intellectus animæ:o mūditia cor/
dis. Prior omnium manifestæ charitatis confessionē
reuelauit: & noui testamenti mysterium declarauit:
& ecclesiæ in sese monstrauit imaginem:primitiæ ex
gentibus domino credentium factus est. Ego(ait)
homo sum sub potestate regis/uel principis:idignus
ego habeo sub potestate mea milites/& seruos: & tu
habes sub potestate tua angelos sicut milites/& om/
nes sanctos seruos. Ego mando unicuiqꝫ/& facit sm
præceptum meum: & tu mandas/quod & statim
completur. Quod enim mandas/& dicis/fit. Man/
das:& sine mora ꝑficitur. Omnis enim creatura ser/
uit tibi:& ideo dic uerbo & perficitur ueelociter:& sa
nabitur puer meus. O fides uiri:o religiositas mili/
tis. Quāto te magnificemus o dulcissime amice ue/
ritatis! Te admiratur dominus:& tuam indeficien/
tem magnificat fidem. Quomodo de tenebris gen/
tium tantum lumen processit! Quomodo de errore
eorum/deum non cognoscētium/tātam manifestas
iustitiam! Quomodo ex ore stultorum idolis seruiē/
tium/tam limpida fulsit fides! Audiens ergo domi/
nus:admirabatur eum. Et quid deus unigenitus ad/
miratur:quantum sit & quale:& quam inenarrabi/
le & inæstimabile! Percipe sensu o carissime: ꝙ deo
nihil est mirabile: nec aurum/nec diuitiæ/nec regna:
nec pricipatus. Ista omnia sunt in cōspectu eius tanq̄
umbra:& sicut nihil:& sicut flos decidens. Nihil er/
go in cōspectu dei mirabile est:nihil magnum/nihil
præciosum/nisi tm̄ una fides. Hanc miratur:hāc ho
norificat:hāc acceptabilem sibi æstimat. Ideoqꝫ cō/
uertens se ad sequentes turbas dixit. Amen dico uo/
bis:hoc est uere dico uobis:nō inueni tantam fidem
in Israel. Non in illo priore Israel beato Iacob:tātam
abnegat se dominus fidem inuenisse: ille enim non
tm̄ credit dominū:sed & prophetauit de eo:& aper/
tius eius iustitiam demonstrauit: & manifestum in
carne aduentum eius prolocutus est. Nisi credidisset
ei:quomodo de eodem prophetasset! Sic & hi qui
de Israel processerunt. Israel etenim & ipsi nominati
sūt prophetæ/& iusti:Dauid/Hesaias/& Hieremias.
Hi omnes clare/& manifeste eius aduentum pronū/
ciauerunt. Omnes nāqꝫ hi habuerunt fidem:habue/
runt etiam & prophetiam. Et iste beatus Cēturio fi/
dem habuit:sed prophetiam nō habuit. Ideoqꝫ do/
minus admirās/magnificat fidem eius/super illum
qui tunc fuit Israel:hoc est spirationes qui tunc fue/
runt tribus Israel: & non super eos/qui postea pro/
phetæ/& iusti/inuēti sunt in Israel. Amen dico uo/
bis:nec in Israel tātam fidem īueni/sicut in gētibus:
sicut in barbaris/sicut in alienigenis. Gentes filiū dei
inuocant:omnipotētem unigenitum cōfitentur:do
minum afferūt:& sicut dñm diligūt: & sicut bñ oia
dispēsantem adorant:& Israel me non cognouit: &
populus meus hic me non intellexit. Ideoqꝫ Belze/
bub/& Samaritanum appellāt: & peccatorem æsti/
mant. Iairus Israel princeps pro filia sua me petens:
nō dixit/dic uerbo:sed ueni(ait)uelociter anteq̄ mo
riatur filia mea. Nicodemus doctor Israel/de fidei sa
cramento audiens/ait. Quomodo potest hoc fieri!
Maria/& Martha me nimiū diligētes/dicūt. Domi/
ne si fuisses hic/non esset mortuus frater meus:tanq̄
dubitantes ꝙ ubiqꝫ non uelox sit adesse mea poten/
tia. Ideoqꝫ nō iueni tātam fidem in Israel:sicut in isto
alienigena. Dico autem uobis: ꝙ multi ab oriente/
& occidente/uenient & recumbent cum Habraam/
Isaac/& Iacob/in regno cœloꝝ. Dico uobis: testor
uobis: annūcio uobis:prædico uobis: ꝙ multi ue/
niēt:de qb9 iā ꝓpheta locutus est dicēs. Et ueniēt gē/
tes multæ/& dicēt/uenite ascēdamus i mōtē dñi:& ī
domū dei Iacob igrediamur:& oñde nobis uias suas
& ambulemus in eis. Multi ueniēt de qbus ait dñs.

Et alias oues habeo/quæ non sunt ex hoc ouili: & illas adducam: & erit unus grex: & unus pastor. Multi uenient de quibus dictum est: ut & filii dei/qui dispersi sunt/cõgregẽtur in unum. Isti ergo oẽs ueniũt. Vñ ueniunt? Ab oriente/& occidẽte: hoc est ex oĩ gẽte/quæ sub coelo est: ab oriente/usq; ad occidentẽ. Sicut enim per omnes gentes debet hoc euangelium prædicari: sic ex omnibus gentibus uenturi sunt ad regnum coelorum. Vel adhuc ab oriente/hi qui statim illuminati transeunt: & ab occidente/hi qui passiones/& persecutiones usq; ad mortem tolerarunt pro fide. Multi ergo uenient. Et quomodo alibi dicis o dulcissime dñe: multi uocati/pauci uero electi? Multi (ait) uocati. Oẽs enim tribus hominum ab initio sæculi uocati sunt: & pauci electi. Simul uero uenientes: & simul cõgregati in tempore uisitationis multi inuenientur: nimiumq; inumerabiles. Multi enim uenient ab oriente/& occidente: & recumbent/non carnaliter iacentes: sed spiritualiter requiescẽtes: non temporaliter potantes: sed æterne epulantes: recumbent in regno dei: ubi lux est & spes: ubi lætitia & exultatio: ubi est gloria/& bñdictio: ubi lux oculorum/& longæuitas uitæ æternæ: ubi oẽs iucundãtur: ubi omnes gaudent: ubi patres illi beati recumbunt: ubi omnes prophetæ requiescunt: ubi apostoli/& euangelistæ super gloriosos sedent thronos: ubi multitudo martyrum in æterna gloria gloriatur: ubi copiositas uirginum in sæcula exultat/portans coronam imaculatæ uirginitatis. O dulcissimi fratres: unanimis conuentio: hilaris congregatio: fulgẽs coniunctio. Ista est a sæculo bñ prædicata/& annunciata: ista est exultatio: ista est ab initio narrata requies. In istam festinauerunt omnes dominum diligentes: ad istam colliguntur omnes ex gentibus domino credentes: religiositatem seruantes. In eam & nos omnes pergamus o religiosi filii dei: ad istam omni uirtute nostra festinemus. Nihil nos reuocet: nihil nos retardet: nihil nos impediat ad hoc desyderabile properare conuiuium. Omnem negligentiam a nobis pellamus: omnemq; desidiam ab animi & corporis impedimento a nobis proiiciamus: ut huius beatitudinis/& requiei domestici efficiamur: quatenus sanctæ huius (ut dictum est) epulationis digni ĩueniamur. Vade & sicut credidisti fiat tibi. Sic fiet uere unicuiq; homini/sicut crediderit: sm̃ mẽsuram fidei metietur ei & ista a domino gratia. Ideoq; dixit ad illum dñs. Sicut credidisti fiat tibi. Credidisti quia oĩa possum: credidisti quia sum dominus oium: sicut credidisti/ita & fiat tibi. Credamus & nos fratres carissimi/Iesum christum deum/ac dñm nostrum oĩa posse: ubiq; præsentem esse: remissionem nobis cunctorum peccatorum eius indulgentia (Si tamen eius præcepta seruemus) largiri: ut & unusquisq; nostrũ cum Centurione isto audire mereamur: uade/& sicut credidisti: fiat tibi. Adiuuãte ipso domino nostro Iesu christo. Cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

¶ Dñica. iiii. post Epiphaniã sm̃ Matthæũ. Ca. VIII

IN ILLO Tẽpore: Ascendẽte Iesu in naviculã secuti sunt eum discipuli eius. Et reliqua. Homilia.

INGREDIENTE dño in nauiculam: secuti sunt eum discipuli eius/nõ imbecilles: sed firmi & stabiles in fide: mãsueti/& pii spernẽtes mũdum: non duplici corde/sed simplici. Si ergo secuti sunt eum: nõ tm̃ gressus eius sequentes: sed magis sanctitatem comitantes: & iustitiam eius sectãtes. Et ecce tempestas magna facta est in mari: ita ut nauicula operiretur fluctibus. Cum enim multa/magna/& miranda ostẽdisset in terra: transiit ad mare: ut & ibidem adhuc excellentiora opera demonstraret: quatenus terræ/marisq; dominum se esse cunctis ostẽderet. Ingressus ergo nauiculam fecit turbari mare: cõmouit uentos: cõcitauit fluctus. Cur hæc? Ideo ut discipulos mitteret in timorem: & suum auxilium postularent: suam quoq; potentiam rogãtibus manifestaret. Illa tẽpestas nõ ex sese oborta est: sed potestati paruit imperantis: eius qui educit uentos de thesauris suis: qui terminum mari arenam cõstituit. Dixit enim ei. Vsq; huc uenies: & non supergredieris/sed in temetipso confringẽtur fluctus tui. Huius ergo iussione/& præcepto orta est tempestas in mari propter occasiones superius memoratas. Facta est tempestas magna/& non pusilla: ut magnum opus & non pusillum ostẽderet: quãtoq; fluctus nauiculæ irruebãt: tanto magis timor discipulos conturbabat: & plus magis desyderarẽt ad delibandum se per miracula saluatoris. Dñs uero dormiebat. O res mirabilis/& stupenda: is qui nunq̃ obdormit/dormit: is qui coelum/& terram gubernat/dormit: is qui nũquã dormit/neq; dormitat: ipse dormire dicitur. Dormiebat qdem corpore: sed uigilabat deitate: dormiebat corpore: sed cõturbabat mare/erigebatq; fluctus: & apostolos conterrebat/suam ostẽsurus potẽtiam, dormiebat corpe/sicuti & ad puteum de itinere lassus uel fatigatus sedebat: demõstrans quia uere humanum corpus portabat: qd' corruptibile induerat. Ipso corpe dormiebat: deitate uero cõcitabat mare: & iterum complacabat. Dormiebat itaq; corpore: ut apostolos suscitaret/& uigilare faceret: præcipue aũt nos oẽs ne unq̃ animo dormiamus: ne uel intellectu uel prudẽtia: sed uigilare omni tempore: & iubilare dño: & salutem ab eo postulare studeamus. Nam ipse qui dormiebat corpore: illud uerbum scm̃ dicit. Ego dormio: & cor meum uigilat. Ad quem accedentes discipuli: suscitauerunt eum dicentes. Dñe salua nos: perimus. O beati/o ueraces dei discipuli: dñm saluatorem uobiscum habetis/& piculũ timetis? Vita uobiscũ est: & de morte soliciti estis? Maris turbinem timetis: creatorem eius præsentem suscitatis: quasi nõ possit dormiẽte corpore fluctus sedare/uel mitigare? Sed quid respõdent hi dilectissimi discipuli? Paruuli (inquiunt) sumus adhuc infirmi/& nondum robusti: ideoq; timemus: ideoq; trepidamus: necdum

uidimus crucem dñi:necdum confirmauit nos paſ/
ſio dñi/& reſurrectio:non aſcenſio in excælſis:non
miſſio/uel deſcenſio ſpiritus ſancti paracliti : ꝓpterea
fragilitate mutamus : propterea & ſæpe audiuimus a
dño increpationem puſillæ fidei. Supportamus/to
leramus libẽter : uolũtarie ſuſtinemus . Vnde & nũc
dicit dñs.Quare conturbati eſtis/puſillæ fidei ! Cur
non habetis fortitudinẽ ! Cur non confidẽtiam/&
fiduciam apud uos tenetis! Et ſi mors irrueret:nõne
eam debuiſtis conſtantiſſime ſuſtinere! Ad omne.n.
quicquid euenerit:fortitudo neceſſaria eſt . Ad om/
ne enim periculum / uel tribulationem uſq; ad aniæ
exitum/ſimiliter & contra delitias/& diuitias/& ho
nores terrenos animi fortitudo tenenda eſt : ut neq;
extollaris o homo/neq; in ſupbiam erigaris . Nõ de/
ſpicias inimicos:neq; humiles ſpnas:neq; obliuiſca/
ris dñm:neq; derelinquas creatorẽ:neq; exiſtas ingra
tus.Si ergo in neceſſitate / & in piculis fortitudo ne/
ceſſaria eſt/ut uiriliter cum fide toleres uniuerſa:mul
to magis contra delitias(ut dictum eſt) & luxurias
fortitudo neceſſaria eſt:ne in muſcipulam icidas dia/
boli.Quare ergo turbati eſtis puſillæ fidei!Si deum
me uere eẽ creatorem oium ſuſcepiſtis:quare nõ cre/
ditis ꝙ ea quæ a me facta ſunt/in mea habeo poteſta/
te!Quare ergo dubitatis puſillæ fidei ! Qui puſillũ
credit arguetur : & qui nihil credit contẽnetur:fragi/
les in fide corripientur:alieni oino a fide punientur.
Tales fuerunt Iudæi / & pagani:ideoq; in malis ſuis
euanuerunt . Tales etiã hæretici:ideoq; in die iudicii
condẽnabuntur. Tunc ſurgẽs impauit uentis/& ma
ri:& facta eſt tranqlitas magna.Scriptum eſt. Et exur/
gens tanq̃ dormiẽs dñs:tanq̃ potens crapulatus a ui
no:& pcuſſit inimicos ſuos in poſteriora. Et nũc ſur
gens impat uẽtis/& mari:& facta eſt tranquilitas ma
gna. Impauit uẽtis/& mari ſicut creator : ſicut ſuis:
ut potẽs/ut dñs impat uentis/& mari:primitus ante
diſcipulos/ut audiẽtes firmarentur in fide.Et poten/
tia deitatis occulta impabat/& cõminabatur ei. Ma/
gis aũt regebat/& placabat illud : ſm ꝙ quidam ait.
Potentia mitigauit mare. Impauit uentis & mari:&
facta eſt trãquilitas magna.De magno uẽto/& tem/
peſtate magna mari conturbato/& tumenti:facta eſt
tranquilitas magna.Decet enim hunc magnum/ma
gna & miranda facere.Ideoq; paulo ante magna ac/
cinctus potẽtia/magnifice conturbauit profundum
maris:& nunc iteꝝ in eo ipſo oñdens ſuæ magnifi/
centiam poteſtatis:trãquilitatẽ magnam fieri iuſſit.
Hæc ideo ut nimium cõturbati Apoſtoli:magnifi/
ce exhilarati lætarentur. Dedit enim p hæc oia nobis
dñs figuram/& doctrinæ imaginem:ut & nos in oi
conturbatione/& contumelia patiẽtiam teneamus:
ſtabiles ſimus:fidẽ non deſeramus.Et ſi ois iſte mũ
dus tanq̃ mare ebuliat/atq; in furorem conſurgat:&
ſi oẽs uẽti/& uertigines dæmonum undiq; ſæuiãt:
& ſi ois (ut ſupius diximus)tẽpeſtas maris:ideſt ois
principatus/& poteſtas mundi concitetur : & in tu/
more iracundiæ ſpumentut furiant ſup ſanctos:& ſi

adhuc uſq; ad cœlos ſeſe extollant ut tempeſtates ma
ris malignantes:ac dolos/& fremitus cõcitantes ad/
uerſus aliquem ueſtrum:nolite timere / nolite turba/
ri:nolite contremiſcere:nolite deficere.Oẽs.n.quot/
quot in fidei nauicula cum domino nauigatis : oẽs
quotquot in hac nimiꝶ ſanctæ eccleſiæ nauicula cũ
dño per hunc undoſum ſupernatatis mundum:etſi
ipſe dñs dormiat pio ſõno noſtrã patiẽtiam / & to/
lerantiam expectans:uel impioꝶ pœnitẽtiam/& cõ/
uerſionem ſuſtinens:alacriter accedite ad eum / ora/
tionibus inſtantes:atq; cum propheta dicentes.Exur
ge quare obdormis dñe:exurge/& ne repellas in fi/
nem.Et iteꝝ.Exurge dñe/adiuua nos:& redime nos
propter nomen tuum.Et ipſe ſurgens impabit uen/
tis:his aereis dæmonum ſpiritibus.Ipſi enim maris
tẽpeſtates cõmouent:hoc eſt amaros / & elatos con/
citant fluctus:ideſt principes mundi ad pſecutionem
ſanctis oibus imittendam:ad contumelias fidelibus
ingerendas . Oibus dñs imperat:oibus cõminatur:
oia mitigat:facitq; tranquilitatem magnam circa cor
pus/& ſpm̃:pacem eccleſiæ/& ſerenitatem mundo.
Quomodo nãq; ſæpius conſilia infidelium cõmo/
ta ſunt aduerſus ueram/& firmã eccleſiam : aliquo/
tiens paganoꝶ:aliquotiens hæreticoꝶ. Quẽadmo/
dum ſæpius ſicut maris fluctus irruebant cõminan/
tes & conterrentes huius principes mundi / per oia
perdere eccleſiæ filios arbitrantes ! Sed ſurgens dñs
increpauit dæmonum uẽtos : & oẽs euaneſcere fe/
cit audaces aduerſarios fidei:magnãq; pacem/& trã/
quilitatem dedit eccleſiæ ſuæ.Hoies aũt illi in naui/
cula mirati ſunt . Qui hoies! Scilicet hanc hñtes na/
uiculam:aut ei intẽdentes nauiculæ . Non putes hic
per hoies Apoſtolos ſignificatos.Nuſq̃ enim inue/
nimus pter honorem cognominari dñi diſcipulos:
ſed mõ ſemper aut apoſtoli / aut diſcipuli noiantur.
Mirabantur illi hoies:hi qui cum eo nauigabant : hi
quoꝶ erat nauicula:hi qui in ea nauicula ſeſe tranſi/
gebant:hi mirabantur.Et admiratione dignum fuit:
mare a profundo cõmotum mitigari : eiuſq; elatos
placari fluctus:uẽtos furentes compeſci . Mirabãtur
ergo dicẽtes.Qualis eſt iſte:quia uẽti/& mare obœ/
diunt ei.Non interrogãtes dicunt/qualis eſt iſte : ſed
aſſerentes/ꝙ hic talis eſt:cui mare/& uenti obœdiũt.
Qualis eſt iſte:hoc eſt quãtus:q̃ fortis:q̃ potẽs:q̃ ma/
gnus.Qualis eſt iſte:maior Moyſe:potentior Elia.Il/
li enim ambo e qbus unus ligno mare percuſſo cum
labore diſcidit:alius ictu melotæ Iordanem pertran/
ſiit.Iſte uero uno uerbo mandat illis qui nõ hñt uer/
ba:& obœdiunt ei:ii qui non hñt auditum obtem/
perant:ii qui prudẽtiæ/& intellectus exptes ſunt/in/
clinantur iubẽti:quibus neq; loquela/neq;(ut dixi)
ſermo eſt/obœdiunt. In eadem.n.ſubſtantia in qua
ſunt/& ſua natura mouẽtur:& iuſſioni deſeruiũt ad
cõfuſionem mortalium:ad condẽnationem corru/
ptibilium.Iubet mari & non contẽnit:dicit uẽtis:&
tẽpeſtatibus/& mox cõpeſcuntur:iubet oi creaturæ:
& nõ ſupgreditur iuſſionem eius. Et unum hoium

genus &

genus/& unum quod sm similitudinem dei hono/
rificatum est:cui uerbum/& prudẽtia data est:hi soli
hoĩes resistunt:hi tñ inobœdiẽtes sunt:hi soli con/
tẽnunt.Ideoq; & hi soli in iudicio dãnabuntur:& a
iustitia puniẽtur:ueluti deteriores mutis aĩalibus:uel
his qui sine spiritu/& aĩa sunt in hoc mũdo.Mira/
bantur ergo illi/quia mare cõpescuit:& uẽti mitigati
sunt.Admiremur & nos/q̃ñ & benignitates & beni/
uolentias oñdit circa nos dñs : q̃ñ nos de piculis sal/
uare dignatur:q̃ñ de tumultibus/& tribulationibus
multis nos liberat:q̃ñ ab inimicis insequẽtibus eruit
nos.Miremur:& mirantes gratias agamus : & g̃rae
obaudiamus:obaudientes timeamus:timentes dili/
gamus/ut aeternae charitatis ab eodem haeredes effi/
ciamur.Mirabãtur dicentes.Qualis est hic?Sicut hõ
uidetur:& sicut deus potẽtiam ostendit. Sicut unus
carnalium putatur esse:& super oĩa carnalia / magna
oñdit mirabilia.Dormit sicut homo:& impat uẽtis
sicut deus.In nauicula sedet:& oẽm creaturã iussiõe
ĩdinat ubi uult Iesus christus dñs noster.Cui est glo/
ria/& imperium in saecula saeculorum.Amen.

¶ Homilia scd̃a Origenis sup Euãgeliũ hodiernũ.

ACENDENTE Iesu in nauiculam:secuti sũt
eum discipuli eius.Et reliqua.

n AVIGANTE Dño cum discipulis:or/
ta est magna tẽpestas:ita ut nauem / conciti
maris insurgẽtes fluctus/obruerent.Ipse ue/
ro(inquit)dormiebat. Mira ratio : ascendit paruam
nauiculam/ut nauigaret/ille qui totũ mũdum diui/
na uirtute gubernat.Dormit in somno:q populum
suum uigilia aeterna custodit . Dormiuit aũt dñs/nõ
necessitate infirmitatis humanae:sed spontanea uo/
luntate.Nam quum in dei illa aeterna natura somnus
non cadat:sm q de eo legimus dictum:ecce nõ dor/
mitabit/neq; dormiet:q custodit Israel:tñ dñs ac sal/
uator noster ad prob[...]ã in se suscepti corporis ueri/
tatem:oĩa implere dig[...]atur:ut euidẽter ueritatem in
se suscepti corpis demõstraret.Sed quum dormiente
dño:saeuiente procella/usq; ad periculum nauis uio/
lenti fluctus insurgerẽt:discipuli timore percussi/do/
minum suscitant/dicentes. Dñe libera nos:perimus.
Quod id ipsum olim Dauid ex persona apostolo⁊
suscitãtium dñm/significare uidetur/cum dicit.Exur/
ge:quare obdormis dñe?Exurge/adiuua nos ppter
nomẽ tuum.Surgens ergo dñs/ait illis. Quid timi/
di estis modicae fidei?Et impauit uentis / & mari:&
facta est trãquilitas magna.In quo manifeste diuini/
tatis suae potẽtiam dñs declarauit:dum uiolẽtos ma
ris fluctus/diuinae potestatis uerbo cõpescuit . Neq;
enim uenti/uel mare obœdire poterant:nisi dño/&
creatori suo.Quod futu⁊ Dauid ante praenũciaue/
rat/dicendo.Viderũt te aquae deus:uiderũt te aquae/
& timuerũt:& turbatae sunt abyssi : multitudo soni/
tus aqua⁊ / uocẽ dederũt nubes . Et quae istae nubes
sunt:quae tumẽtibus aquis uocem dederũt / nisi di/
scipuli?qui uiso signo diuinae uirtutis/exclamauerũt
dicentes.Vere hic filius dei est.Nubes autem iccirco
Apostoli intelliguntur : quia more nubium de terra
surgentes ad coelum:sine aliquo põdere peccati/spi/
ritualis naturae leuitate ferũtur:& ad irriganda corda
credẽtium:pluuiam diuinae p̃dicationis infundunt.
Alio quoq; loco idem Dauid/q imperãte dño/uer/
bo maris uiolentia mitiganda esset:ita testatus est di/
cens.Tu dñaris potestati maris : motũ aũt fluctuum
eius tu mitigas.Et ite⁊.Qui conturbas fundum ma
ris:sonum aũt fluctuum eius quis sustinebit?Et ite⁊.
Ecce dabit uocem suam:uocẽ uirtutis suae.Hãc utiq;
uocẽ/qua diuinae potestatis uirtute/uẽtis imperans/
maris trãquilitas restituta est. Beatus quoq; Iob/hoc
ipsum futu⁊:per spm̃ scm̃ non ignorans:quum de
dño loqueretur/ita ait.Virtute sedabit mare . Quum
igitur sedata tẽpestate maris/iussione uerbi/esset trã/
quilitas restituta:hi(inquit)qui erant in naui/mira/
ti sunt dicentes.Qualis est hic:q uẽti/& mare obœ/
diunt ei?Hanc aũt dñici uerbi uirtutem : & eo⁊ qui
in naui erant admirationem:olim sanctus Dauid p̃/
nũciauerat in psalmo/dicẽdo . Qui descẽdunt mare
in nauibus:faciẽtes opationem in aquis multis : ipsi
uiderũt opa dñi:& mirabilia eius in profundo.Dixit
& stetit spũs procellae. Et ite⁊ . Statuit procellam in
auram/& siluerũt fluctus eius:& laetati sunt quia si/
luerunt.Haec itaq; primo / sm similitudinẽ historiae
per dñi uirtutẽ/ita gesta cognoscimus:sm allegoricã
uero rationem / quae in his oĩbus figura monstrata
sit:solicite debemus intẽdere . Quaerẽdum est enim
quid haec nauis iuxta spiritualem rationem intelligi
debeat:uel quod hoc mare:uel q insurgentes fluctus
concitant:q ẽt sonus dñi:uel quae haec icrepatio dñi
in uentos:& quae ista restituta tranquilitas:uel quae
digna admiratio nauigantium . Et non dubium est:
nauẽ istam ecclesiam figurasse:sm q per Salomonẽ
de ea spũs sanctus loquitur / dicendo . Facta est tanq̃
nauis:quae mercatur a lõginquo.Idest ecclesia:quae
nauigãtibus Apostolis/gubernante dño : flante spi/
ritu sancto:p̃dicationis uerbo/utiq; discurrit:portãs
secum magnũ/& inaestimabile precium : quod om/
ne genus hoĩum/uel potius totum mundũ/sangui/
ne christi mercata est.De qua alio quoq; loco idẽ Sa
lomon retulit/dicẽdo inter caetera . Vestigium nauis
huius pelagizantis/inueniri non posse:oñdens con/
uersationem ecclesiae nõ terrenam esse/uel saeculi:sed
coelestẽ:sm q sanctus Apostolus refert dicẽdo.No/
stra cõuersatio in coelis est.Mare uero saeculum intel
ligitur:quod diuersis peccatis/& uariis tẽtationibus
uelut quibusdã fluctibus aestuat : De quo scriptũ le/
gimus.Hoc mare magnũ/& spatiosum : illic serpen/
tes:quo⁊ non est numerus:aĩalia pusilla/& magna:
& draco iste quẽ formasti ad illudẽdum ei . Et ite⁊.
Veni in altitudinem maris : & tẽpestas demersit me.
Venti aũt/nequitiae spiritales:& imũdi spiritus intel
liguntur:quia naufragium ecclesiae per diuersas sae/
culi tentationes / uelut per fluctus maris desaeuiunt.
Dormire uero dñs in hac naui/tunc intelligitur:quũ
ad probationem fidei/ecclesiam suam/pressuris / &

persecutionibus mundi istius tentari permittit. Oratio uero discipulorum excitantium dñm & auxiliũ implorantium ut liberarentur: preces sanctorum oium ostẽduntur: qui orta tẽpestate persecutionis / sæuiẽte diabolo / & angelis eius deuota fide / ac iugi oratione / patientiã dñi uelut de somno excitant: ut misericordiæ suæ auxilio / per timorẽ humanæ ĩfirmitatis periclitãtibus subuenire dignetur. Quod increpatis uẽtis / ĩmundis .s. spiritibus: qui auctores sunt persecutiõis: & mitigata oi tẽpestate sæculi ecclesiam suã in pace & tranquilitate restituat. In admiratione uero / q in naui erant: qui post factam trãquilitatem / dei filium cõfitentur: oium credentiũ persona / & fides ostensa est: qui in ecclesia constituti / prius orationibus dñm excitãtes: reddita sibi pace / uere dñm / ac defensorem ecclesiæ suæ / dei filium confitẽtur. Quod factũ statim in actibus Apostolorum post persecutionẽ Herodis / & Iudæorum a sanctis pro ecclesia recognoscimus. Vñ quãuis ecclesia infestatione inimici / uel sæculi tẽpestate laboret: qbusuis tentationũ fluctibus pulsetur naufragium tñ facere non potest: qa filium dei habet gubernatorẽ. Inter ipsos enim turbines mundi / inter ipsas sæculi psecutiones / plus gloriæ / ac uirtutis acquirit: dum in fide / firma & idissolubilis permanet. Nauigat enim instructa fidei gubernaculo: fœlici cursu: per hoc sæculi mare: hñs deum gubernatorẽ: angelos remiges: portans in se chorum oium sanctorum: erecta in medium ipsa salutari arbore crucis: in qua euãgelicæ fidei uela suspẽdens / flante spiritu sancto / ad portum paradisi / & securitatẽ quietis æternæ deducitur. Et hæc quidem nauis / quãuis per hoc tẽpus uitæ / per has tentationes sæculi nauiget: non est tñ sæculi / nauis ista: sed dei. Est enim & alia sæculi nauis / nõ dei .i. collectio hæreticorum: quæ sibi hoc noie ecclesiæ uendicat. Aduersum quam diem iudicii futurum / Hesaias manifeste demõstrat / dicendo. Dies (inquit) domini sabbaoth aduersum oẽm cõtumeliosum / & superbum. Et post aliquãtũ ait. Et aduersum oẽm nauem maris: idest oẽm ecclesiã hæreticorum: de qua alibi idẽ Hesaias retulit. Dirupti sunt (inquit) funes tui: quia non ualuit arbor tua. Inclinauerũt uela tua: & nõ laxabunt uela tua. Nauem ergo hanc / maris esse dixit: quia huiusmodi ecclesia / non dei est / sed sæculi: quæ licet habere in se prædicationem crucis dominicæ uideatur: inualidam tamen hanc arborem eius ostendit. Quia ubi non est ueritas fidei: infirma crucis assertio est. Vnde inclinata & laxata uela eius ostensa sunt: quia nullo flatu sancti spiritus diriguntur. Et ideo huiusmodi nauis / hoc est ecclesia hæreticorum: ammisso ueræ fidei gubernaculo / dominantibus aduersis spiritibus: in naufragium mortis æternæ demergitur: quia gubernari non meretur a christo domino nostro. Cui est gloria / & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Homilia tertia Origenis unde supra.

ASCENDENTE Iesu in nauiculam: secuti sunt eum discipuli eius. Et reliqua.

OLET Enim in scripturis sacris / una eademq; res / duplicem / uel triplicem habere significationem: utpote nauis / quæ aliqñ uexillum sanctæ crucis: aliqñ uterum intemeratæ Virginis: aliqñ sanctã ecclesiam significat. Sanctã ecclesiam / ut est illud. Ascẽdens Iesus in nauim / & sedens docebat / de nauicula turbas. Vterum intemeratæ uirginis: sicut alibi legitur. Ascẽdens Iesus in nauiculam: transfretauit / & uenit in ciuitatem suã. Vexillum sanctæ crucis: sicut in hoc loco. Ascẽdente Iesu in nauiculam: In uno eodẽq; miraculo / utrãq; suã naturam dñs diuinam .s. & humanã nobis cõmendat. Quasi enim ut homo nauem ascendit: sed quasi deus mare cõturbauit. Quasi homo in naui dormiuit: sed quasi deus / uẽtis / & mari imperauit: & quiescere fecit. Vt quid aũt mare trãsmigraturus / & transnauigaturus nauim ascẽdere uoluit? Nũquid supra mare transire nõ poterat: qui Petro pstitit super undas maris ambulare? Aut non poterat corã uestigiis suis mare siccare: qui coram filiis Israel ex Aegypto egrediẽtibus / mare rubrum siccauerat: & sicco uestigio eos transire fecerat? Poterat utiq;. Sed ideo mysteriũ nauis ascẽdit / uel assumpsit: nimirum / ut oium quæ sunt hois faciens: se uerum hoiem esse oñderet. Postq̃ enim mirabiliter miracula in terris fecit: ad mare trãsiit / ut ingens ibi miraculum faceret: & filiũ dei se esse demõstraret: qui facit prodigia magna: & mare & flumina produxit: qui educit uẽtos de thesauris suis: ipse est qui fecit mare / & aridã: qui posuit terminũ mari dicens. Hucusq; uenies: & nõ procedes amplius: & hic cõfringes tumentes fluctus tuos. Typice aũt per hanc nauiculam (ut diximus) uexillum .s. crucis accipitur. Nauis quippe cõcauum est lignũ: ad onera super aquas deportanda: illorum maxime illis in locis: ubi uada nõ reperiuntur / necessariũ. Dñs aũt fluctus maris trãsnauigaturus / nauẽ ascendit: quia calcatis huius sæculi fluctibus / passurus in cruce / erat ascẽsurus. Dignum quippe erat: ut quia primus homo / qui per lignũ uetitũ inobœdiẽdo mortem repererat: per lignum sanctæ crucis deo obœdiendo uitam reciperet. Secuti sunt eum discipuli eius: quia sicut ipse pro redẽptione generis humani / pati / crucifigi / & mori dignatus est: sic & discipuli eius pro noie illius / sibiq; ouibus cõmissis: tormẽta pati non distulerunt. Nã Petrus / & Andras / uterq; crucifixi extiterũt: Paulus uero decolatus cæteri quoq; Apostoli uaris perpessi sunt tormenta. Siue enim secuti sunt eum: quia bonis operibus insistendo: eius uestigia sunt imitati. Sequi enim dñm / imitari est: sicut ipse dicit. Qui mihi ministrat / me sequatur. Et iterum. Qui uult uenire post me / abneget semetipsum: & tollat crucẽ suam & sequatur me. Vnde & in lege præcipitur: post dñm deũ tuum ambulabis. Hinc & in cãtico canticorum: uoce ecclesiæ spõso dicitur. Trahe me post te: curramus in odorem unguentorum tuorum. Et ecce motus magnus factus est in mari: ita ut nauicula operiretur fluctibus. Si enim per nauim / quam dñs ascendit / uexillum crucis accipitur

nihilominus

nihilominus & in hoc loco/per mare intelligi potest. Dño ergo nauim oñdente/mare conturbatur: quia eo in cruce pédente / populus Iudæorꝝ magna seditione concutitur. Turbati enim sunt Iudæi: & discipuli eius fugati. Nunquid non mare fluctuabat / qñ Pilato dicente nullam cām mortis inuenio in eo: populus acclamabat dicens: tolle/tolle/crucifige eum! Si hunc dimittis non es amicus Cæsaris. Fluctuabat mare: qñ alii dicebāt/quia bonus est: alii non/sed seducit turbas. Intumescebat ēt/qñ alii dicebant: si hic homo malefactor nō esset: nequaꝗ̄ tibi eum tradidissemus: & alii dolentes dicebāt: uere filius dei erat iste. Ipse uero dormiebat. Dormitio christi mortē ipsius significat. Tūc enim obdormiuit: qñ pēdens in cruce dixit. Cōsumatum est: & iclinato capite emisit spiritum. Recte enim mors christi / sōno cōparatur: qa nemo tam facile a sōno surgit: ꝗ̄ uelociter christus a morte resurrexit: qa excitatus est tanꝗ̄ dormiens dñs (ut ait psalmus) & tanꝗ̄ potens crapulatus a uino. Qui etiam per eundem dicit. Ego dormiui: & somnum cæpi: & exsurrexi. Et iterꝫ. In pace in idipm̄ dormiam/& requiescā. Dormitio ergo dñi / nō ad diuinitatem: sed ad humanitatē pertinet: quia dormiuit per humanitatē: qui nunꝗ̄ dormiuit per diuinitatē: psalmo testante qui ait. Non dormiet/neqꝫ dormitabit: qui custodit Israel. Et accesserunt/& suscitauerūt eum dicentes. Dñe salua nos: perimus. Accesserūt discipuli ad dñm: & suscitauerūt eum: quia itellexerunt sæuitiam Iudæorꝫ/sua uirtute nō posse superari: nisi eius resurrectione fuissent cōfirmati/& lætificati. Vel accesserūt ad eum suscitandū: quia in eius misericordia/uel oīpotētia cōfisi/mente & desyderio ei adhæserūt: iuxta illud psalmi. Accedite ad eū: & illuminamini: & facies uestræ non cōfundentur. Vel ad eum accesserūt: quia toto nisu mentis/eius resurrectionem fieri optauerūt. Quanto aūt desyderio eam fieri optauerint Ioānes euangelista manifestat/cum dicit: Gauisi sunt ergo discipuli/uiso dño. Et dicit eis. Quid timidi estis modicitatis fidei! Qui nō credit/infidelis est: Qui pfecte credit: magnæ fidei noīatur. Qui aūt ex parte credit/sed perfecte nō credit: modicæ fidei appellatur. Discipuli ergo modicæ fidei erāt: qñ oīpotētem/præsentē dubitauerunt. Et cū creator pſens esset: de creatura dubitauerūt. Nō solum autem hic uerꝫ etiam aliis in locis de modicitate fidei redarguuntur. Nā in ipsa passione dñica modicam fidem habuerūt: quia dudū dicebāt: eamus & nos/& moriamur cum eo: uidētes cōphendi/ligari/flagellari: relicto eo fugerūt. Petrus aūt modicā fidem habuit: quia cū prius dño dixisset/si oportuerit me mori tecum: nō te negabo: qui ēt ad uocē unius ancillæ/eū negauit. Nec tñ in passione: sed ēt in resurrectione/modicā fidem habuisse cōprobantur: quia eum resurrecturꝫ dubitabant. Vñ quum post resurrectionē eius/in conclaui/uel in domo/clauso hostio sedentibus apparuisset: cōturbati/& cōterriti / existimabant se spm̄ uidere: ad quorꝫ confirmādam fidem/oñdit eis manus/& pedes/dicens. Videte manus meas/& pedes meos: qa ego ipse sum. Et iterꝫ. Palpate/& uidete: quia spiritus carnem/& ossa nō habet: sicut me uidetis habere. Nec ab hac fidei modicitate/Thomas alienus extitit: qui discipulis narrātibus/uidimus dominum: nō credidit/dicens. Nisi uidero in manibus eius fixurā clauorꝫ: & mittā manū meā in latus eius/nō credā. Ad cuius fidē cōstipulādā/se dñs palpabilē præbuit dicens. Infer digitū tuum huc in loca clauorꝫ: & affer manū tuam/& mitte in latus meum: & noli esse incredulus/sed fidelis. Tunc surgens imparauit uentis: & mari. s. qñ tertia die resurgens: non solum corda cōfirmauit/& lætificauit: sed ēt sæuitiam ac seditionem Iudæorꝫ cōquiescere fecit: & eorꝫ lætitiam/in tristitiā conuertit: in tñ ut militibus sepulchrum dñi custodiētibus / & eius resurrectionē narrantibus: pecuniam spopōdissent/dicētes. Dicite qa discipuli eius uenerūt nocte: & furati sūt corpus eius. Et facta est trāquilitas magna: quia magna pars eorꝫ/qui in nece dñi consenserant: per prædicationē apostolorꝫ ad fidem christi cōuersa est: sicut Petro prædicante/una die tria milia/alia uero quinqꝫ milia crediderūt. Porro hoīes mirati sunt/dicentes. Qualis est hic: quia uēti/& mare obœdiūt ei. Non hoc Apostoli dixerūt: sed nautæ qui erāt cum dño in naui. Nam Apostoli iam nouerāt dicere: quia hic est christus filius dei uiui. Cæteri uero qui humanitatē uidebant: & diuinitatem nō intelligebāt: non īterrogādo/sed admirādo dixerūt. Qualis est hic: quia uenti/& mare obœdiūt ei! Vñ bene hoīes dñt: quia humana sapiebant: ac si dixissent. Iste maior est patribus nostris: qa cū Moyses baculo aquas maris diuiserit: & Elia pallio aquam Iordanis: hic solo uerbo maria/& tempestates qescere fecit. Sed hæc lectio quāuis spiritualiter ad Apostolos uideatur ptinere: possumus tamen eam ad uniuersalem ecclesiā referre. Postꝗ̄ uero christus per trophæum sanctæ crucis / mortē deuincens cœlestia petiit: quasi mare fluctuauit: quia quo magis in ecclesia fides electorꝫ creuit: & numerus credētium multiplicatus est: eo amplius grauiorē persecutionem prauorꝫ: & duriorem perfidiā hæreticorꝫ/in se ipsi electi cōsurrexisse senserunt. Ipse uero dormiebat: quia tā ualidam persecutionē cōtra electos sæuire permittebat. Sed postꝗ̄ sanctorꝫ pcibus excitatus/surgēs imparauit uentis/& mari/ipsam psecutionē/& pfidiam quiescere fecit: & pacē/ac quietē sibi electis cōcessit. Facta est aūt tranquilitas magna: quia postꝗ̄ principes/& potestates/per eorꝫ prædicationē ad fidem christi uenerūt: tanta requies ecclesiæ data est: ut etiam ipsi qui eam destruxerūt/propriis manibus reædificauerint. Et quāuis in mare fluctuaret / & procella excresceret: nō est demersa nauis/in qua dominus dormiebat: qa & si ecclesia potuit a diuersis psecutionibus cōturbari: nō tñ a fidei rectitudine. dño gubernāte recedere: fundata enim erat supra firmam petram. De qua Apostolus ait. Petra autem erat christus. Quod autem in Apostolis / & uniuersa ecclesia

impletum est:solet moraliter fieri in quolibet sancto
uiro. Qui enim crucifigit membra sua cum uitiis/ &
concupiscentiis:& cui crucifixus est mundus:& ipse
mūdo:christum in se habitatorē habet. Iesus nauim
ascendit:cum in mente uiri sancti habitat:dicente sa/
pientissimo Salomone. Aīa iusti sedes est sapiæ. Cum
enī a uitiis/ & peccatis subtrahere uoluerit:ut soli deo
uacare/ & intendere possit/tētationes diaboli contra
se insurgere sentit:& eius psuasiones menti suæ con/
traire:& quo magis deo appropiquare uoluerit: eo
amplius inueniet q̄ durius portet. Qui enim pie cū
christo uoluerint uiuere:prescutiones patiuntur:in
exēplo uidelicet Israelitarū:q tunc durius afflicti sunt
a Pharaone:qn̄ per Moysen & Aaron ad terram re/
promissionis sunt uocati. Vnde nos/sapiens scilicet
Salomon/admonet/dicēs. Fili accedens ad seruitu/
tem dei:sta in iustitia & timore:& præpara aiam tuā
ad tētationes. Iesus aūt dormit:qn̄ delectationes car/
nis ex tentatione diaboli cōtra mētem uiri sancti in/
surgere permittit. Sed cum ipse uir ītelligit eadē ten/
tamenta/sua uirtute supare non posse:ad oipotentiā
dn̄i recurrit. Vn̄ & subditur. Et accesserūt/ & suscita/
uerūt eū/dicētes:dn̄e salua nos/pimus. Quia totis ui
ribus mētis/misericordiā dei iplorare/nō cessant:dicē/
tes cū psalmista. Exurge/q̄re obdormis dn̄e: exurge/
& ne repellas ī finē. Et iterū. Exurge dn̄e/adiuua nos.
& libera nos pp nomē tuū. Et surgēs impauit uētis/
& mari:qn̄ tētamēta diaboli/cōtra mētem uiri sancti
surgētia cōquiescere facit:& eū sibi libere seruire per/
mittit. Fit aūt tranqlitas magna:qa ea quæ prius nō
sine formidine obseruabat:postmodū/sicut natura/
liter p bonā cōsuetudinē incipit custodire:dicēs cum
psalmista. Declinate a me maligni:& scrutabor man
data dei mei. Sicq; trāsnauigato mari:& huius sæcu/
li fluctibus calcatis:ad portū fœliciter puenit. De tali/
bus p pphetā dr̄. Qui descēdunt mare in nauibus:
faciētes opationē in aqs multis:ipsi uiderūt opa dn̄i:
& mirabilia eius in pfundo. Ad mare descēdūt.i.in
hoc sæculo:in nauibus.s.in aiabus/faciētes opationē
bonā:carnē suā cū uitiis/ & cōcupiscētiis crucifigē/
tes:& ad cœlestia suspirātes. In aqs multis.i.in popu
lo multo:iter quos manētes:in oibus se puident:ne
in aliquo maculētur. Sed sicut hō in naui p mare na
uigans/nō tangitur a mari:sic iusti in hoc sæculo/in/
ter populos habitantes/eorū malignitatibus non ad/
hærent. Præstante domino nr̄o Iesu christo. Cui est
gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Feria.iiii.in capite ieiunii sm̄ Matthæū. Cap.VI.

IN ILLO Tempore:dixit Iesus discipulis suis.
cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Et
reliqua. Homilia.

VPERABVNDANTER Et
digne post sequētia orōnis/ieiunium
cōmendauit. Cōueniens enim & cō/
sequens est orationi ieiunium:& pro/
curat oratio ieiuniū:uel iterū ieiunium
orationem. Ideo Apostolus in quodam loco hoc si/
gnificans/ait. Vacate ieiunio/ & orationi. Qualis aīa
erit:quæ sic uoluntati carnis coniungitur:ut nō ala/
cri deuotione ieiunet/ & oret:qn̄ propter deū utraq;
adimplet & perficit? Ideo & qn̄ ieiunatis/ait dn̄s:no
lite ieiunare ut hoībus appareatis ieiunantes:nō pro/
pter humanam laudē/nec propter humanā gloriā:
nec propter uanā placendi cuiq̄ cupiditatē/quæ pte/
rit:sed cum ieiunatis/ex dilectione dn̄i ieiunate:pro/
pter uitam æternā ieiunate:propter regnum cœlorū
ieiunate. Cum aūt ieiunatis/per sanctorū uiam pgite:
ipsius dn̄i uestigia sequimini. Sic & Moyses ieiuniū
magnificans dicit. Ieiunaui.xl.dies/ & totidem no/
ctes:panē non māducaui/ & aquam non bibi. Sic &
Elias æquale Moysi ieiunauit tp̄s. Et illam magnifi/
cam uidit uisionē dei. Sic & Daniel ieiunans gloria/
tur/ & dicit. Ego Daniel fui ieiunans per tres hebdo/
madas dierū:panem desyderii non māducaui:& ui/
num non bibi:& caro nō introiuit in os meum. Sic
& illi tres pueri delitiosam contēnentes mēsam:legu
mina in ieiunio sumebant:& ita flāmas fornacis/p/
cincti uirtute fidei extinxerūt. Sic & illi bti.xii. Apo/
stoli assumpto a se post resurrectionē sponso/euan/
gelii prædicationem ieiunantes oi cōmendauerunt
mundo. Cum aūt ieiunatis (ait) o carissimi:ad spiri/
tualia conuertimini:ad cœlestia eleuamini. Cum aūt
ieiunatis dæmones uincitis:oēmq; classem illam ma
lignam retrorsum auertitis:mala desyderia effugatis.
Quādo ergo alacriter ieiunatis:qn̄ instāter a diuersis
epulis syncære abstinetis:tunc non eritis sicut hypo/
critæ tristes/simulatores:uidētibus se hoībus mētien
tes:& non deo placere quærētes:exterminant facies
suas:ut appareant hoībus ieiunātes. Duo itaq; mala
faciunt:Vnum q̄ tristes facies suas ostēdunt:& qa nō
uolūtarie ieiunant:propterea nō hn̄t mercedē. Hila/
rem enim datorē diligit deus. Aliud aūt q̄ corā ho/
minibus se quod non sunt/esse fingunt:& humanæ
laudis lucra requirunt:atq; uidētes scādalizant: & sibi
æternum iudiciū præparant. Tales erāt prius Iudæi:
tales & nūc sunt innumerabiles hæretici:qui sup alias
infidelitates/ & irreligiositates/addunt & hoc ut ex/
terminent facies suas dum ieiunāt:ūt colorent palo/
re uultus suos/ & oculos suos:ut uidentes mirentur
quasi ueraces:& ut perspiciētes diligant/uelut pro ie/
iunio laborantes: honorent ēt uelut discipulos dn̄i:
beatificent quoq; uelut hunc mūdum contēnentes.
Ideo exterminānt facies suas hypocritæ isti/ & isti iere/
duli:isti spe inanes q iam accæperūt mercedē suam/
illam breuissimā ab hoībus laudē/istam tēporalem a
mortalibus adulationē. Sed super terram hanc hu/
manam accæperunt mercedē:de cœlo aūt magnum
eos expectat iudicium:sicut deo & hoībus mentien/
tes. Attēdite o carissimi ecclesiæ filii:ut nullus sit ta/
lis:ut nullus hoībus fingat:sed ī ueritate deo seruiat:
sed alacriter eius legem pficiat:sed diligentissime eius
mādata custodiat. Propterea ut æternæ uitæ merce/
dem ab ipso dn̄o pcipere mereatur. Exterminant.n.
facies suas. Bn̄ dixit exterminānt:maculatas maculāt:

incoinquinatas

incoinquinatas coinquinát:mundas sordidant:p/
pterea digna eos exterminatio in illo sæculo expecta/
bit. Tales sunt.n.& aliquátæ mulieres:quæ album/
& nigrú & rubicúdum super facies suas coloré indu
cunt:quasi sapiétiores a plasmatore suo:tanq nó bñ
illum fecerit uultum:tanq non prudenter istá faciem
cóstituerit:huius creationis opus uelut emendare &
cóponere nó erubescút:& post fabricatoris:manus/
supaddere aliqd nó uerent. Mortuis coloribus uiué/
tes facies suas liniút:ut uiuétes in morté tráſmutent.
Ideo ut imprudétium euolare faciát corda:ut minus
cautorq subuertant aias:ut multam pditionem ipsæ
sibimet parent. Ista ergo oia religiosæ & fidelis aiæ
fugere/& abhomiare debent. Tu uero cú ieiunas(ait
dñs)tu deum timés:tu fidé seruás/tu religiositatem
adimplens. Tu ergo cú ieiunas:qd sumpturus eras/
da nó hñtibus:quod tibi erogaturus eras/distribue
paupibus. Cú ieiunas non máducabis carné huma/
nam impie agédo:nó bibas uinum:idest non bibas
sanguiné per crudelitaté:non spires sicera m:hoc est
nó spires adulationem:nec bilinguis sis in pditione
aiæ tuæ. Cú ieiunas marcescit uéter tuus:siccum effi/
citur os tuum:sed plus macilentum sit cor tuum:aia
tua sit ab oi mala cogitatione seposita. Attéde ne có/
cipias dolores concupiscentiæ:sed hæc oia mala de/
ponens:oia indigna expellens/sicut scrñ & deo pla/
cens ieiuniú ieiuna:hilari aio/& limpido corde ieiu/
na/& nó tristi uultu. Cum ieiunas(ait) unge caput
tuum:& facié tuam laua:ut nó uidearis hoibus ieiu/
nare.sed angelis/& oibus sanctis. Omnes occasiões
abiice:ut nó uidearis hoibus ieiunare:& facié tuam
laua:ut non sit sordidus aspectus tuus. Et caput tuú
unge:ut nó indecorus uidearis:ut non cognoscant
uidétes q ieiunas/& dicát:ecce ille christianus/uide
q tristis est/quia ieiunat. Vnge caput tuú/& facié tuá
laua. Et aliter unge caput tuum:caput tuum christus
est:ois uiri caput christus est:hoc ergo caput tuú un/
ge:& hoc decora in oi tpe maxime in tpe ieiunii. Vn
ge per singularé charitatem:unge/& cópone p pau/
perum misationé:per egenorq eleemosynas. Per ista
ergo unge caput tuú dñm tuum christum:ut dicat ti
bi qñ fecisti uni ex minimis istis/mihi fecisti. Ita unge
caput tuum:sed facié tuam laua. Ois corpis gloria/
& decor/facies est.i.aspectus/& uultus:sic & oium
credétium qui sunt unú corpus:aspectus/& gloria/
est ecclesia & sanctitas altaris. Hanc itaq laua/hoc est
orna:laua/exalta/honora/glorifica:& hoc fac ad glo
riam/& exaltationé capitis huius corporis:quod est
christus qui est caput ecclesiæ. Etenim uere qui eccle/
siam exaltát/uel aliter honorificat/uel sanctos glori/
ficat:dño christo hoc facit. Ita ergo faciem tuá laua.
Et adhuc faciem tuam laua:hoc est uisiões aiæ tuæ:
aspectum cordis tui laua:múda ab oi cótaminatióe/
ab oi caligine.ab oi erroris obscuritate:ab oi infide/
litate/ab oi iniquitate ablue cor tuum Hierusalem/ut
salua sis. Ait quidam. Lauamini/múdi estote/auferte
iniquitates ab ais uestris:a cóspectu oculorq uestrorq.
Hanc faciem/& hunc aspectum lauemus o dilectissi/
mi/limpidam & sine offensione aiæ nostræ faciem
in oi tpe cóseruemus in cóspectu dei/ut simus limpi
di & sine offensa añ dñm sempiternú. Hæc itaq oia
facite:ut pater uester qui uidet in occulto/reddat uo/
bis in manifesto/i illa manifestatióe de qua dicit Da/
niel. Et túc prudétes fulgebunt sicut luminaria cœli:
& iusti atq alii plures sicut stellæ i æternum. Seqtur
adhuc. Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra:
ubi ærugo/& tinea extermināt. Et ubi fures effodiút/
& furantur. Nihil in terra firmum:nihil tutum/nihil
stabile. Oia ifirma/oia caduca/oia tpalia:& oia tran/
sitoria. Vita pertrásit/iuuétus senescit/honor aufer/
tur/diuitiæ fugiút uelut aliquis fugitiuus:diuitiæ ab
alio ad alium tráseút/meretricis more/oibus amoré
fingétes/& nulli fidem seruátes. Ideoq nolite thesau
rizare uobis thesauros sup terrá:ubi nihil fidele/ubi
inimicitiæ propter pecunias:ubi zelus/& iracundia
pro cupiditatibus:ut frater/fratrem inuideat ditiorem
uidés:alius alium circúuenire/& subuertere p zelum
quærit. Vbi qui habet/& possidet thesauros adhuc
inhiat ut cumulet ad rapinam:& paup usq ad mor/
tem tolerat necessitaté. Nolite thesaurizare uobis the
sauros sup terram. Trásit enim ista terra:& iste qui in
ea est thesaurus:& anteq terra ptráseat/isti ptráseunt
thesauri:aut qui thesaurizat/moritur. Quid adiuue/
runt Pharaonem illi plures Aegyptii thesauri!nóne
repéte in maris profundo absortus! Quid adiuue/
rút Nabuchodonosor regem totius orbis pariter di/
uitiæ cógregatæ/& in Babyloniam tráslatæ! Nóne
elisus est de throno gloriæ suæ/& de medio hoium
subito separatus est:atq cum feris agrestibus deputa/
tus est/septé annis desertum habitare præceptus est.
Etenim túc ille cósilium audiés beatissimi Danielis
peccata sua eleemosynis ex parte redemit. Quid adiu
uit Balthasar filiú eius q ipse innumerabiles post pa/
trem suum cógregauit terrenas diuitias! Nóne per/
cussus statim in eadem nocte periit! Quid dicemus
de aliis multis:qui illum simulant! Quid etiam de il
lo de quo in euangelio scriptum est:Qui horrea sua
destrués/maiora ædificare quærebat:& quasi iá nó
esset fructum terra datura:sibimet ipsi ait:habes mul/
ta bona multis thesaurizata annis! Propterea iste qui
colligebat/relictis illi/ablatus est:& illa quæ remáse/
runt ad alios sine dubio tráſierunt. Nolite thesauri/
zare uobis thesauros sup terram:hoc est nolite fode/
re sensus uestros cum diuitiis in terra. Nolite recúde/
re cor uestrum cú pecunia in pditione/quia multa pe
ricula i terrenis sunt thesauris:multa offendicula sút
in humanis diuitiis:aliquáta ab intro/aliquam a fo/
ris. Nam fures effodiút mãsiones:latrones obsidét
in solitudinibus & i desertis. Alii quáplures undiq
circúeunt quibuslibet modis irrúpere:alii præparant
flámas/& immittunt incédia/uidétes illos thesauros/
& hñtes:oi cósilio eos deprædari excogitát. Propte/
rea sup terrá nó nobis thesaurizetis thesauros peútes
o carissimi:sed thesaurizate uobis thesauros in cœlo:
ubi thesaurizauerút sibi beati oés dñm diligétes. Ibi
thesaurizauit sibi Habraá p hospitalitatem:ibi thesau/

rizauit sibi Iob per egenorꝝ miseratioñe. Ibi thesau/
rizauit sibi Samuel ꝑ iusta iudicia: ita & Dauid/oẽsq̃
sci. Quorꝝ uestigia sequẽtes/ & uos oẽs thesaurizate
uobis thesauros in coelo: ubi neq̃ erugo/neq̃ tinea
exterminat. Erugo exterminat.i. diuersorũ inuidia/&
isatiabilis cogitatio: & fures effodiũt/ & furant̃: illi.s.
iniq̃ssimi dæmones/ & mali angeli q innumerabiliũ
corda effodiũt. Isti multos & magnos/ꝓciososq̃ the
sauros furant̃. Isti effoderũt ꝑ auiditatẽ cor Esau. Isti
furati sunt cũ ꝓclaris thesaurorꝝ primitiis/cum bñdi/
ctionũ dõnis. Isti effoderũt ꝑ auaritiã Iudæ cor/ & hu
ius apostolatus magnũ furati sunt thesaurꝝ. Propter
qd? Quia nõ thesaurizauit sibi thesaurꝝ in coelo: ubi
isti supradicti fures nõ effodiũt/nec furantur: sed sup
terrã sibi thesaurizauit/ac ꝑꝑ pulchritudinẽ argenti/
totius uitæ dñm uẽdidit. Isti effodiũt & nũc multo/
rũ corda/aliquãtorꝝ ꝑ supbiã/aliquantorꝝ ꝑ auaritiã/
& cupiditatẽ: aliorꝝ ꝑ ciborꝝ auiditatẽ: uel cætera car/
nis desyderia. Quos oẽs a coelestibus regnis furant̃:
Ideo qa in coelis nõ thesaurizãt spũalem thesaurꝝ/sed
solũ in terra corruptibile desyderiũ imprudenter sibi
thesaurizare festinant. Vos uero o dulcissimi ecclesiæ
filii/in coelis uobis thesaurizate: ubi nequissimi fures
nõ appropriant: ubi ii maligni latrones nõ effodiũt/
nec furantur. Ibi ergo thesaurizate uobis thesauros.
Aliquãti uirginitatis/& munditiæ/& castitatis: ali/
quãti ꝑ primitiarꝝ/& misericordiarꝝ: aliquãti ieiunii/&
orõnis. Oẽs uero fidẽ/misericordiã/& charitatẽ ser/
uate: quæ sunt oium scõrꝝ gloriæ thesauri. Tales er/
go thesauros thesaurizate uobis in coelo. Vbi scõrꝝ
angelorꝝ circũstat chorus. Vbi archangelorꝝ pñs est
multitudo. Ibi ergo thesaurizate uobis thesauros/ꝑ
ꝑegrinorꝝ gustũ/ꝑ miserorꝝ uentrẽ: ꝑ ꝑegrinorꝝ susce
ptionẽ/ꝑ indigẽtiũ largitatẽ/ꝑ nudorꝝ indumẽtum.
Isti sunt thesauri iustorꝝ: isti sunt thesauri salutis. Bea/
ti q sibimet thesaurizãt. Paratũ.n. hñt mercedis red/
ditorẽ/hũc magnificũ regẽ/& dñm oium. Vbi.n. est
thesaurus eorꝝ/ibi est & cor eorꝝ/siue in terra/siue in
coelo: siue in corruptiõe/siue in icorruptiõe/ siue in
corpe/siue in spũ. Vbi est thesaurus/ibi est & cor/ ibi
& cogitatio/ibi & desyderiũ. Illi aũt q terrenis incu/
bãt diuitiis/nullã de coelestibus/ & icorruptibilibus
uolũt oino hẽre cogitationẽ: nec illius boni memo/
res esse: qm̃ (ut dcm̃ est) in terra sibi thesaurizant: &
ibi est cor eorꝝ/ubi est thesaurus eorꝝ. Illi uero qui in
coelis sibi thesaurizant: totũ cor suũ/totã mẽtem suã
in coelis hñt: ubi est thesaurus eorꝝ. Propterea dicũt.
Nostra aũt conuersatio in coelis est. Vñ expectemus
dñm nrm̃ Iesum christum. Cui est cum patre & spũ
sancto/gloria/& impium in sæcula sæculorꝝ. Amen.

¶ Feria.vi.i capite ieiunii: sm̃ Matthæũ. Cap.V.

IN ILLO Tpe/dixit Iesus discipulis suis. Au/
distis/qa dcm̃ est antiqs: diliges ꝓximũ tuũ: & odio
habebis inimicum tuum. Et reliqua. Homilia.

s ICVT Illa alia ꝓcepta data eis fuerãt in le/
ge: sic & hoc. Sicut.n. ad dimittendas uxo/
res/iussum fuerat/nec eas iterficerẽt: sic & ad
odiẽdum inimicũ/ mãdatũ fuit: ut & amicum non
odissent. Concessa sunt autem ista populo illi ueteri/
adhuc rudi/& ĩfirmo: q̃q̃ inimicus qui odio hñdus
dr̃: iuxta subtiliorẽ intellectũ/diabolus possit itelligi.
Cæterꝝ in euãgelio qd' lege ueteri lõge excellẽtius/&
ꝑfectius est: qd magister ꝑfectionis dicat/ audiamus.
Ait.n. discipulis suis. Diligite inimicos uestros: bñdi
cite maledicẽtibus uobis: bñfacite & his/q oderunt
uos: & orate ꝓ ꝑseq̃ntibus/ & calũniantibus uobis.
Scd̃m legẽ diliges ꝓximũ tuum: & odies inimicum
tuum: & sm̃ euãgeliũ/& inimicũ/& ꝓximũ diliges.
Diligite inimicos ur̃os. Impfectionẽ legis/ euãgeliũ
adimpleuit: ifirmitatẽ eorꝝ q sub circũcisione erãt hi
qui sub grã sunt firmarũt: qbus uelut firmissimis/&
ꝑfectis uiris dñs hoc mãdabat/dicẽs. Diligite inimi/
cos ur̃os. Vos mites/uos mãsueti/uos benigni/ uos
imaculati: uos imitatores mei: uos me sequentes: uos
diligite inimicos ur̃os: siue paganos/ idolorꝝ culto/
res/siue hæreticos ifideles. Isti sunt inimici ur̃i: isti sũt
ueritatis aduersarii. Istos ergo diligite: mala aduersus
eos nõ cogitãtes: mala eis nõ faciẽtes: nec aduersa eis
optantes: sed diligite eos/ut ꝓximos: & eorꝝ errorem
spnite: sicut abhominationẽ. Ita ergo diligite inimi/
cos ur̃os: siue publicos/siue occultos: siue eos q in/
tus sunt/siue eos q foris sunt. Oẽs diligite i circa oẽs
benigni/& mites estote: memores Dauid mansuetu/
dinis. Reminiscimini beati imaculati ipsius inocen/
tiã: qũo pepcit Saul/& dilexit eum: qũo pepcit Absa/
lon/& dilexit eũ/cũ oibus inimicis suis. Sub lege.n.
cũ eẽt: legẽ trãscendit/in eo ꝙ inimicos dilexit. Simi/
lemur bonitati eius: ꝓpterea ut possimus dicere cum
eo/si retribui retribuẽtib' mihi mala. Bñdicamus/&
maledicẽtes nos. Bñdicti (ait) estis: scificati estis: ꝓ/
pterea maledictũ de ore ur̃o nõ exeat: & prauus ser/
mo de ore ur̃o nõ ꝓcedat. Bñdicite: qa bñdictus ille
in uobis habitat: bñdicite: qa ad bñdictionem uocati
estis. Bñdicite maledicẽtes uos. Nõ eos spnentes/nec
detrahẽtes: neq̃ blasphemãtes/qui dicũt uerbũ ma/
lum aduersum uos/mentiẽtes. Bñdicite maledicẽtes
uos. Qui bñdicit: & bñdicet̃ in eadẽ bñdictione. In
ea qua alium benigne bñdicit: in ea seipm̃ bñdicit. Si
enim dignus est bñdictione/ille q bñdicit̃: & q bñdi/
cit/bñdicet̃. Et si indignus est ille cui bñdicitis: sup eũ
q bñdicit/cõuertet̃ bñdictio: & ille q bñdictus est/si/
ne particula bñdictiõis erit ꝓ idignitate sua. Bñdicite
ergo maledicẽtes uos: bñfacite his q oderũt uos. Pri'
Eliseus hõ dei/exercitũ regis Syriæ se ꝑsequẽtis/a deo
in ptãtem accepit/ad qd' uoluisset: adimpleuit ini/
micis suis bñfacere: nec eos depdatus est: aut maligne
aduersus malignãtes egit: sed cibũ/& potũ eis cõce/
dens/ad ꝓpria remeare in pace sine læsione pmisit.
Ita (inquit) & uos bñfacite his q oderũt uos. Bñfaci/
te in uerbo: bñfacite in ope: bñfacite benignitate cor/
dis. Bñfacite his q oderũt uos. Illis qa fide uos sedu/
cere quærunt/& scãdalizare: & de pietatis/& scitatis
uia uos desyderãt ꝑ errores iducere: uos bñfacientes/
fidẽ eos instãter/ueritatẽq̃ docẽtes/fides/& ueraces
eos discipulos facere festinate: ꝑ doctrinã uitæ eos
illuminate. Bñfacite his q oderũt uos. Non detis irã/

per iram.

per iram. In necessitate cum uideris odiētem te:mise/
rere ei:in manus tibi si ceciderit:non in eo uim furo/
tis exerceas. In potestatē si habeas/noli uindicari:nō
sis imisericors/neq; impius:sed bn̄facite his q oderūt
uos:& orate pro psequentibus & calūniātibus uos.
Sibi enim plus calūniant̄ q̄ uobis:sibi enim plus no
cent q̄ uobis. Vos istam calūniam eorꝝ sup terrā tole/
rātes:æternū in coelis regem possidebitis:& ipsi pau
co tpe uos odientes/in sæcula infinita cremabunt̄ in
inferno. Propterea orate/pro calūniantibus uobis:ut
ipsi a malis cessent:ut desinant ab impietate:& iudi/
cium cōdemnationis effugiāt. Orate pro illorꝝ cōuer
sione/& ut a pace:illorꝝ remissione & uestra toleran/
tia. Hæc oia facite:hæc oia adimplete:ut sitis filii pris
uestri/q in coelis est. Vt sitis filii/nō sm̄ substātiam ge
nerati diuinā:sed sm̄ scitatē digni effecti. Vt sitis filii
pris uestri hui⁹ benigni:huius boni/hui⁹ mitis/huius
patientissimi/& misericordis:q oibus parcit/q oibus
ignoscit:qui oēs uult saluos fieri:qui solem suū ori/
ri facit super bonos/& malos. Hunc scilicet corrupti/
bilem solem/& uisibilem:quē ab oriēte/usq; ad occi
dentem perambulare constituit:ad oēm illuminan/
dum mūdum/uel mortale hoc sæculū:ad omne ge/
nus carnale corruptibile radiādum: atq; uniuersis q
sub coelo sunt resulgendum:diuitibus/& paupibus:
seruis & liberis:& mediocribus / atq; regibus : ut pi/
gros ad opa suscitet:uiatorib⁹ iter declaret:mala opa
uel futura & homicidia sua claritate fuget / atq; phi/
beat:ut rebus nascētibus prosit. Ad hæc ergo oia/so/
lem oriri facit corruptibilē:& fulgere mādat sup om
nem terrā inhabitātium bonorꝝ & malorꝝ. Sed non
minus illum spiritalē:& incorruptibilē solem uerissi
mū iustum illum dulcissimū suum unigenitū:sanctū
suū filium: qui est sol iustitiæ:uerissimū lumen:hunc
oriri facit sup bonos & malos. Ita ergo solem suum
oriri facit benignissimus pater sup bonos/& malos:
unigenito filio suo nō parcens:sed pro oibus tradēs
eum. Adhuc aūt solem suū oriri facit:euāgelii lumen
oibus mittēs. Vel solem suū oriri facit sup bonos/&
malos:benignitatē largiens misericordiā faciens:oi/
bus prærogās pietatē/& indulgētiam / atq; patiētiā:
ut pr̄ de oibus curam gerēs. Ideoq; pluuias de coelo
tribuit:& tempora fructifera ordinauit. Iccirco pluit
sup iustos/& iniustos:ut pluuia bona largiendo/atq;
prærogādo/durissima corda/uel lapidea uel frigida:
atq; congelata/impfidia : fidei calefactione uiuificet/
& ad se conuertat:& pluuia molliat:quātum sibi spi/
ritales fructus offerant:ut sese diligant:ut sibi credāt:
ut se colant:& sua mandata custodiant. Pluit super
iustos/& iniustos:sine exceptione cunctis largitur:se
exceptione omnibus pariter consulit. Similiter super
iniustos pluit sicut super iustos?& illorum uelut iu/
storum agros incrementari facit : & adhuc aliquo/
tiens melius peccatorum/q̄ iustorum. Sæpius enim
& cōtumelias/& tribulationes permittit accidere iu/
stis. Multis enim (ut scriptum est) tribulationes iu/
storum. Et incredulis/uel peccatoribus : & iniquis ip/
sis parcit : ipsos suffert : ipsos patienter tolerat : ipsis
facile psp̄era facit occurrere. Hoc aspiciens Hieremias
& uelut admirans/uel dolens dicit ad deum. Quare
uia iniquorum prospera est:& abundātes fiunt om/
nes hi exprobantes obprobriis? Propterea ut impie/
tatis/uel necessitatis excusationem non habeant/quo
dicant:secum non benigne actum in sæculo. Ideo in
die iudicii/iuste sine dubio plectentur in condemna/
tione. Nunc autem deus super bonos/& malos / su/
per iustos / & iniustos omnia largit̄:omnia bona in
cōmune contribuit:& qui debuit digne coli:a malis
sæpe contemnitur : & eius præcepta non audiunt.
Ideoq; (ut dictum est) inexcusabiles erunt/in die iu/
dicii. Adhuc autē pluit sup iniustos doctrinæ corre/
ptionem/increpationem cohortationem. Hæc pluit
super peccatores:propterea ut a peccatis tandem ab/
stineant:& unam cum iustis sectētur iustitiam:ut im
pietatem derelinquant/& fidem assumāt : ut a malis
cessent/& bona diligant. Sic pluit super illos priores
peccatores Niniuitas:qui statim orantes/per oratio/
nem/hac pluuia sunt irrigati:& increpatione ista cor/
repti:de peccatis illico se ad iustitiam cōuerterunt:de
imunditiis/ad munditiam:de pietate/ad pietatem:de
morte ad uitam. Sic pluit & primitus super filios is/
rael per legem/& prophetas:& obaudire neglexerūt.
Deinde in sequentibus cū cōminatione dicit ad eos.
Mandabo nubibus meis desuper:ut non pluant sup
eam pluuiam. Sic pluit sup oēs gentes:& pluet usq;
ad cōsumationē sæculi / hāc salubrem euangelii plu/
uiam:hāc fructiferam apostolorꝝ doctrinā. Beati aūt
sunt/qui sitientes/hāc suscipiūt pluuiam : quia æter/
nam uitā sibi in hæreditatem acqrunt. Deinde hoc
ipsum in sequētibus dn̄s reiterans dicit. Si enim dili/
gitis eos/qui uos diligūt : quam mercedē habebitis?
Nōne & publicani hoc ipsum faciunt? In oibus.n.
gentibus/in omnibus gn̄ationibus hoium/quæ nō
cognoscunt deum:hos a quibus diligūtur/diligunt:
& qui se honorificāt/& qui sibi obsequūtur:eis ipsis
obsequm exhibēt. Si ergo nō adiicitis uos sup illos:
si ergo nihil gloriosius illis/atq; benignius efficitis:
quā mercedē habebitis? Si enim diligitis eos/q uos
diligūt solos:gentibus similes estis : quæ hoc ipsum
faciūt. Nam fornicatores/fornicatores diligūt:latro/
nes/latrones diligunt:ebriosi/ebriosos diligunt:oēs
enim similib⁹ sibi iungunt̄. Si diligitis eos/q uos di/
ligūt solos:bestiis/& uolatilibus/et pecudibus simi/
les estis. Oia.n.sm̄ naturā cōiungunt̄ sibi:uel cōgre/
gant̄. Oia ista sibi similia diligūt:oēsq; sibi similibus
iungunt̄. Si enim diligitis eos qui uos diligūt solos:
quā mercedem habebitis? eādem ipsam quā et gen/
tes. Gentes.n. hoc ipm̄ faciūt:ppterea ipsa eadē mer/
ces utrisq; manet. Et si salutaueritis salutantes uos so/
los:quid amplius facietis? Nōne Ethnici hoc faciūt:
salutationē/et uerbum pro uerbo reddētes? Vidētes
enim amicos salutare festināt:& subridētes aspectib⁹
ouanter & hilaribus oculis aspiciunt uos. Videntes
aūt inimicos/deponunt uultum:uel alibi cōuertun/
tur:nec uidere suū inimicū patiunt̄:nec salutātem sor
te resultare cōsentiunt:tanq̄ cōtrarium suæ uolūtatis

æstimantes eum. Isti itaq; Ethnici/& Publicani/non
ppter pietatē/& iustitiā: amicos sibi facientes: sed pp
lucra/& munera salutationem dātes/se salutātes salu/
tant. Sed uos/eos qui uos maledicūt/salutate. Illi di/
ligētes se/diligūt: & uos/odiētes uos diligite: nō q̄si
in loquelæ dulcedine/sed i charitatis syncæritate: nō
labiorꝫ nitore/sed aiæ cādore: ppterea ut sitis pfecti:
sicut & pr̄ uester cœlestis pfectus est. Nihil.n.apud
eū minimū/nihil inane. Estote ergo uos pfecti: sicut
& pr̄ uester cœlestis pfectus est. Perfect⁹ uero: & i ea q̄
est circa homies charitate. Propterea.n.legē dedit: &
angelos ondit: pphetas suscitauit: nouissime uero fi/
liū suū misit: & ad redēptionē ois hūani gnis dedit.
Estote ergo & uos pfecti i fide: in religiositate/i beni/
gnitate/in misicordia. Estote pfecti i uerbo/i ope/i to/
lerātia/i fortitudine aiæ/in ea q̄ circa uos est charitate/
& simplicitate. Ista oia manifestius itimās/& cōmen
dās dn̄s/q̄ in seq̄ntibus sunt assumēs/dicit. Attēdite
ne iustitiā u̅ram faciatis corā hoib⁹/ut uideamini ab
eis: alioqn mercedē nō hēbitis apud pr̄em u̅rm q in
cœlis est. Pusillū/& exiguū æstimat hoc/ab inobœ/
diētibus: pusillū æstimat hoc/ab iprudētibus. Dn̄s
uero sicut magnū/hoc mādauit/dicēs: attēdite dili/
gētius: attēdite uigilātius: attēdite cautius. Quid at/
tēdam⁹ o dulcissime dn̄e? Attēdite ait/ne iustitiā ue/
strā faciatis corā hoibus: attendite ut nō pdatis hoc/
qd̄ factū est/& opasti p uos: attēdite/ut nō amittatis/
qd̄ datis. Si corā hoibus facis misicordiā/pdis: si co
rā uidētibus das/nō accipies mercedē. Propterea at/
tēdite/ne iustitiā u̅ram faciatis corā hoibus. Oē bo/
nū/misicordia est: siue altare qs honorificet: siue tē/
plū dn̄i muneret: siue sacerdotes dei exaltet: siue pau/
pibus largiat: siue egētibus misereat. Oia hæc misicor
diæ opa iputant facięti. Attēdite aūt o dilectissimi/eā
iustitiā faciatis/nō ad uidēdū hoibus. Nō hoc dicit/
ut hō nō uideat: sed hoc dicit/ut tu nō q̄ras/ut hō ui
deat: ut tu nō q̄ras/ut hoi placeas: ut tu non quæras
ab hoibus laudē. Nō.n.hois miseris/aut hoi das/sed
deo das: sed deū honorificas: deo cōicas/& fœneras:
siue.n.p altaris honorificētiā: siue p scōrꝫ susceptio/
nē: siue p pauperꝫ eleemosynā: siue p egenorꝫ misa/
tionē/deū honorificas: deo das: deo cōicas. Quære
ergo laudē ab illo cui das: & nō ab hoie. Exige repro
missionē ab ipso cui cōicas: & non ab hoie. Si.n.pro
deo facis: noli q̄rere hoibus placere. Et si ut hoib⁹ pla
ceas/facis: noli deputare deo: noli q̄rere ab eo retribu
tionē: nō postules a deo mercedē. Percepisti.n.mu/
nus tuū: retribuit tibi hoium laudē: qbus placere uo/
luisti. Propterea mercedē nō hēbit iste talis/apud illū
cœlestē pr̄em. Attēdite ne iustitiā u̅rā/bn̄ ait u̅ram.
Qui.n.paupis miseret: plus sibi metipsi miseret: qa
q pauperꝫ & ægenorꝫ miseret: suæ ipsius aiæ miseret.
Attēdite ne iustitiā u̅ram faciatis corā hoibus/ut ui/
deamini ab eis: q hodie sunt: & crastino nō sunt: qui
mō laudāt: & post pusillū ptrāseūt/& deficiūt de sæ/
culo. Quid diligis o hō: qd gloriosum æstimas hoc/
ut sup terrā pusillo/& modico tpe lauderis: aut hoc/
ut in cœlis in æternū exalteris? aut hoc/ut corruptibi
libus/& mortalibus hoibus magnificeris: aut hoc/ut
ab illo icorruptibili deo/& scīs eius ptātibus honori/
ficeris? Ideoq; hō q̄n facis misicordiam/simpliciter
fac: alacriter fac: pie fac: cum gaudio cū humilitate fac.
Quādo ergo facis misicordiā/ita fac/ita pfice. Faciēs
itaq; eleemosynā: noli tuba canere an̄ te: hoc est/noli
pdicare/noli dicere: noli narrare: nō placeas tibimet/
ipsi: nō laudes temetipm: non eleues/nō exaltes te in
corde tuo. Noli ergo tuba canere an̄ te. Sicut hypo/
critæ q aliud simulāt: & aliud hn̄t in corde. Qui ostē/
dūt figurā religiositatis/& uirtutē abnegāt: q nec ip/
sis miseris miserent: sed se potius laudāt. Nec pœnitē/
tibus cōdolent: sed sibi homium reqrūt laudē. Talis
fuit ille pharisæus/q sibimetipsi placēs: aiæ suæ ce/
cidit in elationē/tuba canēs an̄ se: & ea pdidit/quæ se
fecisse putabat: & maiorē adhuc culpā icurrit. Tales
sunt oēs hi/q in oculis hoium placentes/p inanē ia/
ctātiā sibi bona opa facere uident. Hi ergo oēs pcæ/
perūt mercedē suā. Qui mercedē ab hoibus pcipiūt:
ab oium dn̄o deo nullā hēbuut mercedis retributio/
nem/eruntq; ab oi honore extranei. Ita (inqt) faciente
te misicordiam: nesciat sinistra tua qd faciat dextera
tua. Ita.n.age occulte tribuas/& secrete largiaris: ut si/
nistra manus nō sentiat/quod dextera facit. Quādo
dexterā manū ad eleemosynā tendis: nesciat sinistra
tua qd faciat dextera tua. Quāto ampli⁹ hic cælas: tā/
to amplius illic honorificaris/& exaltaris. Sic.n.ait/
occulta: sic.n.abscōde: ut ēt teipm si possis occultes:
& tibiipsi abscōdas: ut nō sciat sinistra tua/siue car/
naliter tibi cōiuncti/siue illi ministri/q foris sunt: hoc
est icreduli/& ifideles/q deū ignorāt: & a dextera se/
parant. Isti nesciāt: isti non sentiāt: istis nō idices: istis
nō pdices/ut nō te culpēt: nō te accusent: nō q̄si ela/
tū iactēt: sibi placētes dicāt/& pp hoies/nō pp deū te
hæc facientes. Sed adhuc nesciat sinistra tua. Sinistra
ista/oia mala opa sunt: oiaq; q̄ maligne aduersantur.
Dextera uero/ois iustitia: oia bona: oia casta/in oi sci/
tate cōgregata. Quādo ergo facis eleemosynā: dexte/
ra fac: hoc est ex his dextris: ex his caste coadunatis:
ex his iuste collectis. Et sinistra nesciat: hoc est nullus
mistrorꝫ: nullus malorꝫ lucrorꝫ: & nulla idignarꝫ cō/
gregationū sinistra appropiēt tibi: nō admiscēt elee/
mosynæ/aut oi bono opi tuo: ut nō coignēt oia: ut
nō abhomiabilia faciāt cūcta. Ita ergo nesciat sinistra
tua/qd faciat dextera tua/de oibus supiorib⁹ dictis: ut
sit eleemosyna tua i occulto/i abscōdito cordis tui: i
occulto aiæ tuæ: & adhuc i occulto cœlestiū thesau/
rorꝫ: hoc occultū cordis nō pibit. Fac ut custodita mi
sericordia nō peat unq̄. Illud aūt qd̄ publice eiicit ad
uidēdū hoib⁹: tale est/q̄le illud/qd̄ circa uiā iactatum
cecidit semē. Facile perit: facile diripit: facile cōculca/
tur. Tua aūt eleemosyna sit in occulto: ut pater tuus/
qui uidet in occulto/& qui manifesta/latentia pspi/
cit: qui oia nouit: cuncta scrutatur: qui scit oia anteq̄
fiant: & cuncta requirit. Iste ergo pater red det tibi in
palam. In quali manifestatione? In illa irrepræhen/
sibili manifestatione/inenarrabili decore: in illa inde/
ficienti luce: quando sedebit unigenitus eius super
thronum

thronũ regni sui: & retributurus est oĩbus praecepta sua implentibus aeternã mercedem. Cui est gloria & imperium in saecula saeculorum. Amen.

Dñica prima .xl. sm̃ Matthaeum. Cap. IIII.

IN ILLO Tpr̃e: Ductus est Iesus in desertum a spiritu: ut tentaretur a diabolo. Et reliqua. Homilia.

SCRVTAMINI Scripturas/ut & in his quae putant̃ eẽ simplicia: reppiatis nõ minima sacra. Scrutemur principiũ euangelicae lectionis: quã hodie audiuimus; ut id qđ latebat in mediũ pcedat. Adduxit (ait) diabolus Iesum in Hierusalẽ. Hoc icredibile est: ut diabolus filiũ dei duceret: & ille sequeret̃. Seq̃bat̃ plane q̃si athleta ad tẽtationẽ pficiscens: nõ formidabat tẽtantẽ: neq; insidias callidissimi hostis ptimescebat. Sed quodãmõ loq̃bat̃: Duc quo uis/tenta ut places: ad tẽtandũ sponte me tribuo me in q̃buscũq; tentaueris pbeo: qđ suggeres sustinebo: oĩbus me iuenies te fortiorẽ oĩo. Adduxit ergo eum in Hierusalẽ/ & dixit: mitte te deorsum. Adduxit & sup culmẽ. i. tẽpli sũmitatẽ statuit: hortans ut se praecipitaret. Quod q̃a ille fraudulẽter pponeret/ & sub gloriae ostentatione/ saluator diaboli neq̃tias cognoscẽs: rñdit. Nõ tentabis dñm deum tuũ. Simulatẽ lector cõsydera: qua dñm diabolus tẽtat. Aliunde eum tentare non praesumit: nisi de diuinis liberis. Nam de psalmis sumens testimoniũ: ait. Si filius dei es: mitte te deorsum. Scriptũ est enim q̃m angelis suis deus mãdauit de te: ut in manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidẽ pedem tuũ. Vñ diabole scripturã sacram nosti? nunq̃d pphetas legisti: uel diuina eloqa cognouisti? Licet tu taceas: ego pro te rñdebo. Legisti nõ ut ex lectione sancta melior fieres: sed ut de simplicitate eos q amici sunt litterae iterficeres. Scis q̃a si loqui uolueris de uoluminibus aliis/ nõ decipies: neq; litterae poterũt authoritatẽ tuam afferere. Sic legit scripturas Martion/ sic Basilides/ sic Valentinus. Vt cum diabolus diceret Saluatori. Scriptum est/ q̃a angelis suis deus mandauit de te: ut in manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuũ. Si q̃n de scripturis testimonia audieris: uide ne statim acquiescas: loquẽti: sed cõsydera illum caute: cuius sit uitae/ & cuius uolũtatis/ cuiusq; sñiae: ne forte simulet se scm̃ eẽ: cum nõ sit: & ueneris infectus haereseos: sub ouina pelle lupus latitet: & in eo de scripturis loquat̃ diabolus. Quõ aũt loquat̃ de scripturis pro occasione temporis diabolus. Sic ecõtrario/ pro eorũ humilitate qui audiũt: nõ solum de scripturis sanctis: sed ẽt de saecularibus libris assumit testimoniũ Paulus sic inquiẽs. Cretenses malae bestiae/ uentres pigri/ semp mẽdaces. Et de alio rursus. Ipsius enim & genus sumus. Nec nõ & de comico. Corrũpunt mores bonos colloqa mala: sed neq; si diabolus de scripturis locutus fuerit: me decipe hac occasione poterit. Neq; si Paulus de libris gentilibus aliq̃d exẽplum sumpserit: a suo eloquio me deterrebit. Ideo cũ Paulus assumpsit uerba/ ẽt ea quae foris sunt: ut sanctificet ea. Videamus ergo q̃d de scripturis diabolus dñm loq̃tur. Scriptum est q̃a angelis suis deus mãdauit de te: & in manib' tollent te &c̃. Vide q̃uo testimoniis ẽt in ipsis apparet/ sic est uersipellis. Vult enim imminuere gloriam saluatoris: q̃si angelorũ saluator indigeat auxilio: offensurus pedẽ: nisi eorũ subleuent̃ manuum suffragio. Assumit testimoniũ: & iterpretat̃ illud de christo: qđ de sanctis gñaliter scriptũ est: non de illo. Libere q̃ppe diabolo & ex tota cõscientia cõtradico: super psona christi hoc nullatenus posse itelligi. Neq;. n. angelorũ auxilio indiget: q maior est angelis: sed & melius ipsis haereditatis nomẽ cõsecutus est. Nulli unq̃ angelorum dixit deus: filius meus es tu: Ego hodie genuĩ te. Ad nullũ ergo sic est locutus: ut ad filiũ. Qui facit angelos suos spũs: & ministros suos flãmam ignis. Sed ad filiũ pprie suũ de quo in pphetis mirabilia loquit̃. Nunq̃ angelorũ auxilio dei filius indiget: quin potius discede diabole: q̃a nisi Iesus adiuuerit angelum/ offendet pedem suũ. Sed siq̃s angelorũ offendere uisus est: de q̃bus dudum p Paulũ/ q̃a angelos iudicabimus/ dcm̃ est. Ideo offendit: q̃a manũ suam ad Iesum nõ extendit: ut apphensus ab eo/ nõ offenderet. Quãdo. n. aliq̃s in ppria uirtute & fide nõ inuocãs psidium Iesu: offendit & corruit. Tu quidem diabole ppterea ut fulgur cecidisti de coelo: q̃a credere in Iesum christũ noluisti. Vt aũt scias a te male iterpretatũ/ nõ de christo/ sed de sanctis esse itelligẽdum: quae sequunt̃ ausculta: A ruina & daemonio meridiano nõ Iesum christũ liberat deus: sed sanctos. Lege .xc. psalmũ cuius est principiũ. Qui habitat in adiutorio altissimi &c̃. Et iuenies magis haec iusto uiro cõuenire: q̃ dei filio. Cadent a latere tuo mille: & decem milia a dextris tuis: ad te aũt nõ appropinquabit & reliqua. sup psona iusti iterpretari. Sed haec sic peruerse assumẽs testimonia diabolus: & assereret ea sup saluatore itelligi: quae de iustis dicebant̃. Silet & transit uersiculos: q cõtra se scripti sunt. Cum haec dixisset: Angelis suis mãdauit de te: & in manibus tollent te & reliq̃. tacuit illud qđ seq̃t̃. Sup aspidẽ & basiliscũ ambulabis: & cõculcabis leonẽ & draconem. Quare ista diabole siles? nisi q̃a tu es basiliscus/ tu es oium serpẽtũ regulus: nocẽtiora hñs uenena q̃ caeteri: q statim ut uideris aliquẽ: iterficis. Scis & alia fortitudinẽ esse cõtrariã/ sociam tuã/ quae aspis appellat̃: & uiro iusto subiecta est. Iccirco oia taces. Tu es ergo draco: tu es leo: de q̃bus scribit̃. Sup aspidẽ & basiliscum ambulabis: & cõculcabis leonẽ & draconẽ. Sed licet tu taceas: nos q rectius legim' scripturas/ scimus cõculcãtem hr̃e nos ptãtẽ: Et hãc nobis datã ditionem nõ solũ in ueteri testamẽto (sicut nũc cantat̃ in psalmo) sed ẽt in nouo: saluatore dicẽte. Ecce do uobis ptãtem calcãdi sup serpẽtes & scorpiones: & sup oẽm uirtutẽ inimici: & nihil uobis nocebit. Sumamus igitur arma tanta potestate firmata: & faciamus uniuersa: ut per nostram conuersationem/ leonem cõculcemus & draconem. Porro ut scias quomodo cõculcetur leo/ & cõteratur draco/ lege epistolam Pauli in qua asserit a peccatore conculcari filium dei. Sicut ergo qui peccator est: conculcat filium dei: ita

econtrario qui iustus est:cõculcat leonẽ/& draconẽ/
& oẽm uirtutem inimici:in noie Iesu christi. Cui est
gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Secundum Lucam. Cap. IIII.

IN ILLO Tpe:Iesus aũt plenus spiritu sancto
reuersus est ab Iordane. Et reliqua. Homilia.

N ACTIBVS Apostolorum de apo
stolis scribit̃ q repleti fuerint spũ scõ:
tñ cognosce qa ſm mẽsurã uasculi sui.
Et qũ o(uerbi grã)si uolumus dicere
hæc uasa plena sunt uino/uel oleo:nõ
statim idicas q æquali mensura plena sint. Siqdem
aliud sextariũ cape põt aliud amphorã:aliud urnam:
eodẽ mõ & Iesus/& Paulus pleni erant spũ scõ:Sed
multo uas Pauli minus erat uase Iesu:& tñ erat ſm
mẽsurã suã utrũq cõpletũ. Accæpto itaq baptismo/
Saluator plenus spũ scõ:q sup eũ in spẽ columbæ de
coelis uenerat:ducebat̃ a spũ. Quoniã.n.quotquot
spũ dei agunt̃ hi filii dei sunt. Iste aũt extra oẽs ꝓprie
filius erat dei. Et ideo oportebat spũ scõ duci. Siqdẽ
scriptũ est. Ducebat̃ aũt a spũ q̃draginta diebus & tẽ
tabat̃ a satana. Tẽtat̃ dñs meus Iesus:& q̃ fuerint ten
tamẽta nescimus. Quæ ideo forsitan ꝑtermissa sunt/
qa maiora erãt q̃ ut lr̃is traderent̃. Et si/sic oporteret
dicere. Sicut mundus cape non poterat oẽs libros:si
scripta fuissent quæ docuit/& fecit dñs meus Iesus.
Sicut.xl.dierum tẽtationes qbus tẽtatus est a diabolo:
mũdus ferre nõ poterat/si scriptura docuisset. Suffi/
cit nobis hoc tñ scire qď.xl.diebus in deserto fuerit:
& tẽtabat̃ a diabolo:& nõ comederit qppiã in die/
bus illis. Mortificabat enim sensus carnis iugi conti/
nuoq ieiunio:& cũ cõpleti eẽnt dies esuriit. Dixit ãt
ei diabolus. Si filius dei es:dic lapidi huic. Cui lapi/
di? Vtiq quẽ mõstrat diabolus:quẽ uult panẽ fieri.
Quæ nã est ista tẽtatio:ut rogato pr̃e a filio panem:
nec dãte lapidẽ. Iste q̃si uersipellis & fallax det lapi/
dẽ pro pane. Hoc est oẽ qď diabolus uoluit & lapis
panis fieret:& nõ pane hoies sed lapide uescerent̃ quẽ
diabolus ꝓ pane mõstrabat. Ego puto q usq hodie
lapidẽ diabolus oñdat. Et hortat̃ singulos ad loq̃n/
dũ dic ut lapides isti panes fiãt. Oĩ tẽtatiõe qua tẽtã/
di erãt hoies prius ſm assumptionẽ carnis tẽtatus est
dñs. Tẽtat̃ aũt ob id ut nos quoq illo uincẽte uica/
mus. Obscurũ fit forte qď dico nisi manifestius exẽ/
plo fiat. Si uideris hæreticos dogmatũ suorum mẽda/
ciũ ꝓ pane comedere. Scito lapidẽ eorum eẽ sermonẽ
quẽ monstrat diabolus. Neq uero existimes unũ eũ
hr̃e lapidẽ. Habet plures lapides de qbus a Matthæo
itroducit̃ loquẽs. Dic ut lapides isti panes fiãt. Dixit
Martion. Et lapis diaboli ei factus est panis. Dixit Va
lẽtinus. Et alius lapis ei est uersus in panẽ. Et habuit
Basilides eiusmodi panẽ & cæteri hæretici. Vñ solici
te ꝓuidẽdũ ẽ ne forte diaboli panẽ comedẽtes pute/
mus nos panẽ uesci dei. Alioqn q̃ erat tẽtatio de la/
pide panẽ fieri/& a Saluatore comedi? Fingamus.n.
q diabolo ꝓponente dñs lapidẽ in panẽ uerterit. Et
id qď uirtute sua ipse fecerat comederit ut satiaret esu
riẽ. Quæ nã eẽt ista tẽtatio? q̃ uictoria diaboli si hæc
simpliciter scriberent̃. Vt diximus qua rõne ꝑspecta
& ostationẽ oñdũt fuisse si fierẽt:& uictoriã/q cõi
tẽpta sunt fore. Simulq mõstrat̃ istũ panẽ q de lapi/
de sit nõ esse uerbũ dei qď pascit hoiem:de quo scri/
ptũ est. Nõ in pane solo uiuit hõ:sed in oĩ uerbo qď
egredit̃ ꝑ hos dei uiuit hõ. Rñdeo tibi uersipellis &
neq̃ q me tẽtare nõ metuis. Alius est panis ſmõis dei
q uiuificat hoiem. Simulq uideamus q hæc loquit̃
non filius dei sed filius hois:quẽ filius dei dignatus
est assumi? Quasi hõ.n.rñdit & dicit. Scriptũ est:nõ
in solo pane uiuit hõ. Ex quo manifestũ ẽ nõ deũ sed
hoiem nõ fuisse tẽtatum. Scriptura sensum diligẽter
euẽtilãs:reor iuenire me cãm q̃re Ioãnes tẽtationem
dñi nõ descripserit:sed tñ Matthæus/Lucas/& Mar
cus. Ioãnes.n.q a diuinitate exordiũ fecerat dicẽs. In
principio erat uerbũ:& uerbũ erat apud deũ:& deus
erat uerbũ. Nec poterat diuinæ gñatiõis ordinẽ texe/
re:sed tñmõ qď ex deo & cũ deo eẽt exꝑsserat/adie/
cit. Et uerbũ caro factũ est. Et porro qa deus tẽtari nõ
põt de quo egerat ſmo/ideo tẽtari illũ a diabolo nõ
itroducit. Quia uero liber gñatiõis in Matthæo euã/
gel. Iesu christi narrat̃ hoiem:q natus fuerat ex Ma/
ria. Et i Luca gñatio eius describit̃/& in Marco:hõ est
q tentat̃ ꝓpterea eius fert̃ similiter rñsum/nõ in solo
pane uiuit hõ. Si igit̃ filius dei hõ factus est tẽtat̃:Tu
q nã hõ es nõ debes idignari si forte tẽtaris:q si ten/
tatus illũ imitatus fuisses hoiem q ꝑꝑ te tẽtatus est & oẽ
uiceris tentamẽtũ. Hẽbis spẽ cũ eo q tũc hõ fuit. Nũc
aũt hõ eẽ cessauit. Nã q quõdã hõ erat:postq̃ tẽtatus
est & recessit ab eo diabolus usq ad tp̃s/mortis subia
cet. Iste qui nequaq̃ morit̃ iam non est homo/sed deus
est. Si aũt deus est qui quõdã homo fuit:& oportet
te similẽ illi fieri. Quãdo similes ei fuerimus & uide/
rimus eũ sicuti ẽ:te quoq necesse est deũ fieri i christo
Iesu. Cui est gloria/& ipiũ in sæcula sæculorum. Amẽ.

¶ Feria.ii.post.p.dñicã.xl.ſm Matthæũ. Ca. XXV

IN ILLO Tpe dixit Iesus discipulis suis. Quũ
uenerit filius hois i maiestate sua/& oẽs angeli cũ eo:
tũc sedebit sup sedẽ maiestatis suæ. Et reliq̃. Homilia.

NDISCVSSVS Quidẽ sermo
uidet̃ eẽ manifestus:q̃si exhortãs ho/
mines ad largiẽdũ:& auertẽs ab oĩ in/
humanitate/& parcitate. Videamus tñ
qd q̃rere oportet in eo/ꝑꝑ illos q ni/
hil aliud arbitrãtur in eo:nisi exhortationẽ hũanita/
tis. Certe ſm & gloriosum christi aduẽtũ fore credit
ois ecclesia:qñ & filius dei qui assumptus est in glo
ria/sic cũ gloria huc reuertet̃ in spẽ sua/& pulchritu/
dine:ut corpus eius sit quale fuit quũ transformatus
fuit in mõte/tribus discipulis coadscẽdentibus ei:ut
iam non tribus/nec alii paucis:sed uniuersis gẽtibus
congregatis/ante eum appareant. Et sedebit super se/
dẽ gloriæ suæ:& tũc segregabit malos a bonis. Quã/
tũ ergo ꝑtinet ad simplicẽ textũ:nec q a dextris con/
sistunt/alia cã laudabunt̃:& in ꝑparatũ regnũ uoca/
bunt̃/nisi ꝑꝑ solã humanitatẽ:nec q sunt a sinistris
alia cã cõfundent̃/& deputabunt̃ in ignẽ nisi ꝑꝑ in/
humanitatẽ. Quid ergo si isti q hũani fuerũt/& cir/
ca uirtutes

ca uirtutes cæteras negligētes fuerūt: cōsequenť talia
hæc ,pmissa:aut illi q nō fuerūt humani/si alias iple/
nerūt uirtutes:maledicti erunt omnino / & in ignem
sunt cōdemnādi & hoc cū ipso diabolo! Vides ergo
φ neciam habet sapiam fmo. Itē tractādum est/utrū
in loco futurus est saluatoris aduētus in gloria:aut al
teram expōnem debemus exqrere. Quis.n.erit locus
ille:ut capiat in uno cōspectu & oēs angelos uenië/
tes cū christo:& oēs gētes illic cōgregatas! Et de se/
de gloriæ eius qd est dicendum! Puta/aliqd corpale
subselliū erit:aut ēt hoc opus hēt iterptationem subti/
liorē! Propterea q uult oia rōnabiliter itelligere:mul
tam sapiam iueniet in istis. Et piculosum qdem est de
hmōi rebus exponere. Sed ne pp itellectus difficulta/
tem/plenius tacentes/derelinqmus eos q mouenť in
istis ad fluctuādum/pauca de multis fm φ possibile
est exponamus. Aestimo ergo/qm̄ erit tps aduentus
christi/qn̄ tāta manifestatio futura est christi/& diui/
nitatis eius:ut nō solum nullus iustoꝝ/sed nec aliqs
pctōꝝ ignoret christū/fm φ est:qn̄ & pctōres cogno
scēt in cōspectu suo/sua delicta: & iusti manifeste ui/
debūt semina iustitiæ suæ ad qualē ea pduxerūt finē.
Et hoc est/qd̄ dcm̄ est. Cōgregabunť añ eum oēs gen
tes. Si.n.mō qn̄ nec oēs cognoscūt christum/fm qd̄
est:nec ipsi q uidenť cognoscere/palam eum cogno/
scūt:sed in fide tm̄ intrant hoies in cōspectu eius / qn̄
agnitionē eius accipiūt p fidem:sicut scriptū est. In/
trate in cōspectu eius/in exultatione: Quanto magis
recte dicunť/oēs gētes añ eum cōgregandæ/ & cōsti/
tuēdæ:qn̄ palam oībus/tam bonis/q̄ malis:tā fideli/
bus/q̄ infidelibus/fuerit factus añ oculos mētis eoꝝ:
iam nō fide/aut diligētiæ alicuius inqsitione reptus:
sed ipsius diuinitatis suæ manifestatiōe ,pbatus! Nō
enim in aliquo loco apparebit filius dei/quū uenerit
in gloria sua:in altero aūt nō appebit:sic ipse fm cō/
parationē fulguris exeuntis/aduētum suū uoluit de/
mōstrare dicēs. Si dixerint uobis / ecce in deserto est/
nolite exire:ecce in domo nolite credere. Sicut.n.ful/
gur egrediť ab oriēte/& appet usq; in occidētem: sic
aduētus filii hois erit. Sicut.n.fulgur egrediť ab oriē/
te/& pp qd̄ oia implet/appet usq; in occidētem: sic
quū uenerit christus in gloria sua. Propter qd̄ ubiq;
futurus est/ & ipse in cōspectu oīum erit ubiq;:& oēs
ubiq; erūt in conspectu ipsius:& sic cōstituenť añ fi/
dem gloriæ eius:hoc est añ regnū eius/ & ptātē dñā/
tionis ipsius. Sedes aūt eius/aut certe qdam pfectio/
res scōꝝ dicunť:de qbus scriptū est:qm̄ illic sederunt
sedes i iudicio:aut q̄dam uirtutes angelicæ / de qbus
dr̄:siue sedes/siue dñationes. Ergo rex sæculoꝝ deus
uerbū/q & in forma factus est hois:sedebit sup hmōi
sedē gloriæ suæ. Et cōgregabunť añ eum oēs gētes:
iam nō dispsæ in dogmatibus ãlsis / & multis diis:
& sic erūt añ eum. Sed nō localiter audiamus/oēs gē
tes fieri añ eum:sicut nec localiter audimus iustos ei
dicturos/quæ sunt dicturi. Quādiu cōfusi sunt iniq
nec se cognoscētes nec christū:sed i erroribꝰ itenebrati
tenenť:& iusti q̄diu p speculū & in ænigmate uidēt/
& ex pte seipsos cognoscūt/nō fm φ uere sūt: tādiu

nō sunt, segregati boni a malis. Oues aūt dicti sunt q
saluanť pp māsuetudinē/quā didicerūt ab eo q dicit/
discedite a me:q hūilis/&mitis sum corde:& pp quē
usq; ad occasionem parati fuerūt uenire imitātes chri
stum/q sicut ouis ad occisionem ductus est:& sicut
agnus corā tondēte se fuit sine uoce.i.coram auferē/
te quæ sunt ipsius & diripiēte. Hædi aūt dñr mali/q
aspa & dura saxa male ascendūt:& p pcipitia eoꝝ in/
cedūt. Sic itelligi mihi uideť:& sanctos a dextris / qui
dextera opa/opati sunt:& plenius sunt cōuersi ad iu/
stitiā:quæ semp est a dextris dei. Propterea fm digni/
tatem actuū suoꝝ dexteroꝝ a dextris cōstant. & acce/
perūt mercedem dexteroꝝ suoꝝ ad dexterā regis: in
qua reges & gloria est. Qui aūt ob puersitatē uitæ se/
ipsos sepauerūt a dextris:pp qd̄ a sinistris cōsistunt.
Tūc dicet ad oēs q sunt a dextris/inuitās eos ad se ue
nire:ut qcqd minus fuerat eis/cum pfectius uniti fue
rint christo cōsequanť:audiētes uenite hæc faciētes.
Tale est/ & qd̄ dicit apud Lucam:auferte talētum ab
eo/ & date ei q hēt decem. Ois.n.q habet/addeť ei:q
aūt nō habet/ & hoc qd̄ uideť hr̄e auferet ab eo. Vo/
cat aūt illos bñdictos/addito patris mei:ut eminētia
bñdictionis eoꝝ manifesteť:q bñdicti sunt a dño q fe
cit coelum & terrā. Et forsitan qa sunt aliq/q bñdicti
qdem sunt/nō aūt pr̄is. Accipite regnū qd̄ uobis pa
ratum est a cōstitutione mūdi. Quod in latino hēt a
cōstitutiōe mūdi:in græco hēt a depōne mūdi. Esu/
riui/ & dedistis mihi manducare/ &c. Videtur mihi p
hæc qa nō unius iustitiæ spēs remuneranť/ sicut exi/
stimāt multi. Absurdū est.n.nihil aliud itelligere uir/
tutis in eis/q ita remuneranť: nisi tm̄ cōicationē hu/
manitatis. Nō.n.hoc dicimus/ut negligētius studea
mus humanitatē:cum sit oībꝰ fidelibus pcipue ob/
seruāda:sed ut oībus adiuti supna gr̄a uirtutibus æq/
liter studeamus:ut pp terea ex oībus oēm bñdictionē
pcipiamus in coelestibus i christo Iesu. Necesse est.n.
& q̄stuosum ut det cibū. & potū/ & uestimētum chri
sto esurienti & sitiēti & algēti in scis:ut hoc mō & per/
regrinū eum suscipiat/ & infirmū uisitet:& eat ad eū
in carcerem. Vere aūt siue fm simpliciora & corpalia
bñfacta itelligamꝰ:siue fm spalia:certū ē qm̄ siue hoc
siue illo mō/qs faciat opus bonū:& nutriat aiam suā
spūalibꝰ cibis:sine q̄lēcunq; spēm boni opis qs fuerit
opatus pp deum:christo esurienti/ & sitiēti dat cibum
& potū. Siue quæ facimus scis q sunt diuites mentis
paupes rebus:siue in qbuslibet q mentis paupes sūt:
& si rebus diuites fuerint:siue in q̄libuscunq; causis/
mandatū christi quis fecerit:christū cibat / & potat:q
fidelium iustitiā & ueritatē manducat & bibit. Item
christo algēti teximus uestimētum accipientes sapiæ
texturā a deo:ut p doctrinā aliquos doceamus: & i/
duamus eos uiscera misericordiæ/castitatē/māsuetu/
dinē humilitatē cæterasq; uirtutes. Quæ oēs uirtu/
tes spiritualia sunt uestimēta eoꝝ qui audiunt doctri
nā docentiū eas:fm eum q dicit. Induite uos uiscera
misericordiæ/benignitatē/hūilitatē/māsuetudinē &c.
magis & ipm christū q sup hæc oia fidelibꝰ indumē/
tū est:fm eum q dixit/iduite dñm Iesum xp̄m. Cum

ergo hmõi uestimẽtis uestierimus unũ de minimis
in christo credentibus: ipm dñm uidemur uestisse: ut
ne quãtum ad nos est / nudũ sit uerbũ dei in mũdo.
Sed & pegrinũ dei filiũ debemus iducere i hospitiũ:
& domesticos corpis eius pegrinos in mũdo ab oi/
bus actibus corpalibus: sicut ipse de se / & de discipu/
lis suis dicit. Et nõ sunt de hoc mũdo: sicut & ego nõ
sum de hoc mũdo. Quãdo ergo pparamus cor no/
strũ diuersis uirtutibus ad receptaculũ uel illoꝝ qui
sunt ipsius: ipm pegrinatẽ suscipimus in domũ pe/
ctoris nri / faciẽtes coenaculũ magnũ / mundatũ & or
natũ ad susceptionẽ christi pegrinãtis in mundo: cæ/
terorũq; discipuloꝝ ipsius. Quoꝝ.n. uerbũ suscipi/
mus: ipsos suscepisse uidemur in nobis: & per ipsos /
christũ: cuius baiulãt uerbũ. Itẽ in ĩfirmitate hoibus
siue a fide siue ab aliquo ope bono scãdalũ patiẽti/
bus christus ĩfirmaẽ & scandalũ patiẽ: sicut ipse dicit
ad Petrũ / quæ carnis sunt sapientẽ: scandalũ mihi es /
hoc est / ĩfirmitas mihi es. Sed & oẽs discipuli eiꝰ ele/
cti simul cũ talibus ĩfirmãtur: & scãdalũ patiunẽ di/
centes. Quis ĩfirmaẽ / & nos nõ infirmamur? qs scã/
dalizaẽ / & nõ scãdalizamur nos? Et si discipuli eius
coinfirmanẽ ĩfirmis: quãto magis ipse saluator / crea/
tor ipsoꝝ? Quũ ergo unum fratrẽ ĩfirmãtium uisi/
tauerimus aut p doctrinã / aut p increpationẽ / aut per
cõsolationem / aut p cibos / aut terrore iudicii / aut ali/
qua opa bona faciẽtes: eũ fecerimus meliorari in chri
sto: ipm christũ uisitabimus: & cõfortabimus infir/
matũ: & cæteros discipulos christi talibus passioni/
bus cõfirmãtes refrigerabimus: sicut Paulus ad Phi/
lemonẽ dicit. Gaudiũ.n. magnũ habuimus / & cõso/
lationẽ in charitate tua: qa uiscera scõꝝ requeuerunt p
te frater. Et ne putes blasphemiã / infirmũ dicere chri/
stum: ipse.n. ex ĩfirmitate est crucifixus pp misericor/
diã: & ipe ĩfirmitates nr̃as portat / & oẽs noti ipsius.
Deinde oẽ qđ hic est / carcer est christi & eoꝝ q sunt
ipsius. Propterea eamus ad eos / q in domo uiculoꝝ
istoꝝ hñtur q̃si in carcere: & sunt i hoc mũdo degẽ/
tes q̃si in carcere: naturæ necessitate cõstricti. Quum
ergo abierimus ad tales: & oẽ opus bonũ fecerimus
in eis: uisitabimus eos in carcere / & christũ in eis. Vi/
deamus aũt / nisi generaliter hæc itellecta / & ad sim/
plicẽ humanitatẽ nos hortaẽ / & ad oia laudabilia fa/
cta: ut bñdictionẽ dignã audiamus dicẽtis / uenite be
nedicti p̃ris mei: qs est q ualeat digne cõseq? Nõ aũt
iusti obliti eoꝝ q̃ egerunt: ut ñdebũt ei dicẽtes. Dñe
qñ te uidimus esurientem? & cætera: sed humilitatis
cã / laude bñfactoꝝ suoꝝ idignos se pclamãt. Ipse ãt
uolẽs eis oñdere suã cõpassionẽ / in suis ẽt se pnũciat
esse: in qbus fuerint fratres eius dicẽs. Amẽ dico uo/
bis: ex eo q fecistis uni minimoꝝ istoꝝ fratrũ meoꝝ:
mihi fecistis. Videamus nũc q dicit iustis: uenite bñ/
dicti p̃ris mei: iniustis aũt / discedite a me. Cũ fuissent
utiq; fideles / itelligimus ipletum in eis qđ scriptũ est.
Oi hñti dabiẽ / & abũdabit: ab eo aũt q nõ hẽt / ẽt qđ
uẽ hr̃e / auferẽ ab eo. Nã ppinq sunt uerbo / q seruãt
dei mãdatũ: uocanẽ adhuc ut magis ppingores effi/
cianẽ: audientes / uenite bñdicti p̃ris mei. Lõge aũt ab

eo sunt: etsi uideanẽ assistere ei / q nõ faciunt mãdata
ipsius. Propter hoc tolleẽ ab eis / & qđ sibi uideẽ assi/
stere: audiẽtes / discedite a me / ut q mõ uel uidenẽ esse
añ eũ / postea nec uideanẽ. Propterea qđ & nos debe/
mus cõseruare / ne & audiamus & ipsi / q̃si elongãtes
nos ipsos a dño: discedite a me: & oia faciamus / ut di
cat ad nos uenite bñdicti p̃ris mei. Cõsyderandũ est
aũt / qñ scis nõ solũ dcm̃ est bñdicti: sed cũ addimẽto
p̃ris mei: nõ qualẽcũq; honorem hñtibus. i. bñdicti
nõ alicuius alterius / nisi dei p̃ris. Ecõtra aũt / qbus dr̃
maledicti: nõ dr̃ maledicti p̃ris mei. Nã bñdictõis q/
dem ministrator est p̃r: maledictiõis aũt / unusqsq; si/
bi est auctor: q maledictiõe digna est opatus. Qui ãt
recedũt a Iesu: decidunt in ignẽ æternũ: q alterius ge/
neris est ab hoc igne / quem hẽmus i usu. Nullus.n.
ignis iter hoies est æternus: sed nec multi tpis: Extin/
guiẽ.n. cito. Aeternus aũt ignis / est ille / de quo & He/
saias dicit in fine pphetiæ suæ: uermis eoꝝ nõ mo/
rieẽ: & ignis eoꝝ nõ extingueẽ. Vermis aũt q nõ mo/
rieẽ / & ignis q nõ extingueẽ: a plerisq; cõscia accipiẽ
pctõꝝ: quæ torqueat in suppliciis cõstitutos: qa ui/
tio suo atq; pctõ / tãto caruerint bono: iuxta illud qđ
dr̃. Versatus sum / i miseriis: dum ĩfigiẽ mihi spina. Et
in puerbiis. Tinea ossiũ cor itelligẽs. Et iteꝝ. Sicut ti/
nea uestimẽtũ / & uermis lignũ: sic moeror excruciat
cor uiri: ita dũtaxat ut nõ negẽt puaricatoꝝ & deum
negãtiũ æterna supplicia: dicẽte dño. Ligate illi ma/
nus / & pedes: & mittite eũ in tenebras exteriores: ibi
erit fletus / & stridor dentiũ. Si manus audiuimus &
pedes & tenebras exteriores / quæ oculoꝝ poena est
lumẽ dei nõ uidẽtiũ: & fletũ / q utiq; & ipse ad ocu/
los ptinet: & stridorẽ dẽtiũ / miror quosdã aeriũ cor/
pus: & paulatim in auras tenues dissoluẽdũ / post re/
surrectionẽ itroducere: qa dñs post resurrectionẽ ad
discipulos igressus est ianuis clausis: q certe & añ re/
surrectionẽ pendulo sup mare ambulauit incessu: &
hoc ipm apostolo pbuit Petro: ut q fide ambulabat:
infidelitate postea mergereẽ: cui dcm̃ est: quare dubi/
tasti modice fidei? Ignis quoq; iuxta id accipiẽdus /
qđ & uermis: q tãdiu succẽdiẽ: q̃diu habet materiã /
qua uorax flãma pascaẽ. Siqs igiẽ habet in cõscia sua
zizaniam / quæ inimicus hõ / dormiente p̃refamilias
supseminauit: hæc ignis exuret: & hæc uorabit incen
dium. Et oium scõꝝ oculis eoꝝ supplicia mõstrabũ/
tur / q pro auro / & argẽto / & lapide pcioso / ædifica/
uerunt sup fundamẽtum dñi foenũ / ligna / stipulam /
ignis pabulũ sempiterni. Porro q uolũt supplicia ali/
qñ finiri / & licet post multa tpa / tñ terminũ hr̃e tor/
mẽta: his utunẽ testimoniis. Cum itrauerit plenitu/
do gẽtium: tũc ois israel saluus fiet. Et iteꝝ. Cõclusit
deus oia sub pctõ: ut oibus misereaẽ. Et in alio loco
sanctus loqtur. Iram dñi sustinebo qa peccaui ei: do/
nec iustificet cãm meã / & auferat iudicium meũ: &
deducat in lucẽ. Et rursum. Bñdico te dñe / qm̃ iratus
es mihi: auertisti faciem tuã a me: & misertus es mihi.
Dñs quoq; loqẽ ad peccatorẽ. Cum ira furoris mei
rursum eum sanabo. Et hoc est quod in alio loco dr̃.
Quã grandis multitudo bonitatis tuæ dñe: quã ab/
scondisti

scondisti timētibus te. Quæ oīa replicāt/affirmare cu pientes:post cruciatus atq; tormenta / futura refinge/ ria:quæ nūc abscōdita ab his qbus timor utilis est:ut dū supplicia reformidāt:peccare desistāt. Quod nos dei solius debemus sciæ derelinqre: cuius nō solum misericordiæ:sed & tormēta in pōdere sunt:& nouit quē/qūo/& quādiu debeat iudicare:solūq; dicamus q cōuenit hūanæ fragilitati:dñe ne in furore tuo ar/ guas me:neq; in ira tua corripias me. Et sicut diabo/ li/& oīum negatorū atq; impiorū q dixerūt in corde suo nō est deus:credimus æterna tormēta:sic pctōrū christianorū/quorū opa in igne pbāda sunt atq; pur/ gāda:moderatā arbitramur & mixtā clœmētiæ sciē/ tiā iudicis. De quo igne dr in Iob. Deuorabit eum ignis/q nō succendit. Miro ualde mō/paucis uerbis expssus est ignis geēnæ. Ignis nāq; corporeus ut esse ignis ualeat:corporeis idiget somētis:q cū necesse est ut seruet:p cōgesta ligna nutrit:nec ualet nisi succen/ sus/eē:& nisi refotus subsistere. At cōtra geēnæ ignis/ cū sit corporeus/& in se missos reprobos corpaliter exurat:nec studio hūano succendit:nec lignis nutrit: sed creatus semel/durat in extinguibilis/& succēsiōe nō idiget/& ardore nō caret. Oipotētis ergo dei iu/ stitia/futurorū pscia:ab ipa mūdi origine geēnæ ignē creauitq in pœna reproborū eē semel icipet:sed ardo rē suū ēt sine lignis nunq̄ finiret. Sciendū uero est/q oēs reprobi/qa & aīa simul & carne peccauerūt:illic in aīa pariter & carne crucient. Cūq; hoc ita sit:cōsi/ derādū est:qm̄ regnū qdē nō aliis pparatū dr a cōsti/ tutione mūdi/nisi iustis: & ideo reddet eis illud/rex eorū christus. Ignē aūt æternū nō illis qbus dr/disce/ dite a me/paratū ondit:sicut regnū iustis:sed diabo/ lo & angelis eius:qa quātū ad se/hoīes nō ad pditio/ nē creauit:sed ad uitā & gaudiū. Peccātes aūt cōiun/ gunt se diabolo:ut sicut q saluant / scis angelis coæ/ quant:& fiunt filii resurrectiōis/& filii dei/& ange/ lis:sic q pereūt/diaboli angelis coæquant: & fiūt an/ geli eius. Exuriui.n. & dedistis mihi māducare:&c. Scriptū est ad fideles:uos estis corpus christi/& mē/ bra ex parte. Sicut ergo aīa habitās in corpe/ cū non esuriat quātū ad suā substātiā spiritalē:esurit tñ unū/ quēq; corpis cibū:qa copulata est corpori suo. Sic & saluator:cū patit corpus eius ecclesia: cū sit ipse ipassi/ bilis quātum ad suā diuinitatē:scis tñ idigētibus ci bo/& ipse esurit. Aliis aūt mēbris suis necessariā hñ/ tibus medicinā:& ipse q̄si isirmus necessariā hēt. Et itē alii susceptiōe opus hñtibus: ipse q̄si pegrinus in eis quærit ubi caput suū declinet:sic & i nudis alget: & in uestitis/uestit. Etsi ex dilectiōe Paulus dicit:qs infirmat/& ego nō isirmor: & hoc magis ad laudē respicit apostoli oñdentis magnitudinem charitatis suæ/circa fideles:qūo nō magis q̄ Paulus/& oīs hō/ dilectiōe ornatus filius charitatis dei Saluator dicere pōt cōuenietēterqs isirmat & ego nō infirmor:quis scādalizat/& ego nō uror? Propter qd' dicit:isirmus fui:sic & in carcere fui & uisitastis me. In carcere eni mēbro christi cōstituto/ipse nō est solutus carcere/q dicit de iusto:cū ipso sum in tribulatiōe:hoc est cōtri/ bulor ei. Sicut.n.q meus est/in tribulatione est:sic & ego in tribulatione cū eo sum. Et hoc dico nō igno/ rās uulgarē illā traditionē. Et hoc cōsydera:qa imo/ rat in unoquoq; uerbo loquēs ad iustos / & laudās eos/p singulas spēs eorū bñfacta dinumerat. Loqns aūt ad iniustos:pdicit cōpendiās & colligēs mala fa cta eorū breuiter. Iustis qdem de isirmitate dicit:isir/ mus fui/& uisitastis me:sepatim aūt de carcere/in car cere fui/& uenistis ad me. Ad iniustos aūt cū potuis/ set similiter facere:isirmus fui/& nō uisitastis me: in carcere fui/& nō uenistis ad me:pcidens narrationē/ sub una adunat utrūq; dicēs. Infirmus fui & in car/ cere:& nō uisitastis me:qm̄ misericordis iudicis erat/ bñfacta qdē hoīum largius pdicare & ampliare:ma/ lefacta aūt eorū trāsitorie memorare/& breuiare. Sed & iusti imorant in unoquoq; uerbo/dicentes. Quā/ do te uidimus esurietem/& pauimus:aut sitientem: & potauimus:aut pegrinum/& collegimus:aut qñ te uidimus isirmum/aut in carcere? Quoniā pprium est iustorū bñfacta sua relata sibi in facie diligēter & p singula refutare/cū humilitatis:tanq̄ sibi dicēte dño: hoc & hoc bonū in me facitis:illi recusantes/dicant: nec hoc nec hoc fecimus tibi. Iniusti non ita p singu/ la/sed cursim dicunt:qñ te uidimus esurietem / aut si/ tietem/aut pegrinum/aut nudum/aut isirmum / aut in carcere/& nō ministrauimus tibi? uerbum/& mi/ nistrauimus tibi/ad oīa referētes:& q̄si pcedentes & pteruntes crimina sua/ut nō grauiora uiderent / di/ ligenter & sigillatim enumerata: qa pprium est ma/ lorū hominum/culpas suas/excusationis cā/aut nullās uelle ondere:aut leues & paucas. Sed & nō christi tam ad iustos facta q̄ ad iniustos:hunc ipsum signi/ ficat itellectum. Volens.n.iustorū bñfacta ostendere grandia/peccatorum autem culpas non grandes:ad iniustos quidem dicit:ex eo quod fecistis uni ex mi/ nimis istis/mihi fecistis/nō adiiciens fratribus meis: quemadmodum cum loqueretur ad iustos. Nam abusiue quidem omnes credentes in christo fratres sunt christi. Reuera enim fratres eius sunt /, qui perfe/ cti sunt/& imitatores eius sunt:sicut ille qui dixit:imi tatores mei estote/sicut & ego christi:qui possunt di/ cere/pater noster qui es in cœlis. Gratius aūt est apud deum opus bonū/quod fit in sanctioribus/q̄ in mi/ nus sanctis:& leuions culpæ est/negliger minus san ctos / q̄ sanctiores. Minimos autem dicit / aut quasi in mundo minimos æstimatos:aut quia apud seip/ sos minimi erant. Volentes enim apud deū fieri ma/ gni:seipsos minimos faciebant: quasi charissimi di/ scipuli eius: qui dixit. Discite a me:quia humilis & mitis sum corde. Et hoc attende/quoniā cum prius dixisset/uenite benedicti: deinde discedite a me ma/ ledicti: ostendens quoniam proprium bonum dei est primum recordari benefacta bonorum:q̄ malefa/ cta malorum. Postea in exitu utrorūq; prius nomi/ nat pœnam malorum:deinde uitam bonorum/di/ cens. Et abibunt illi in pœnam: hi autem in uitam æternam. Præstante dño nostro Iesu christo. Cui est gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Feria.iii.post.p.dñicá.xl.fm Matthæú.Ca.XXI

IN ILLO Tempore.Quum itrasset Iesus Hierosolymam:cõmota est uniuersa ciuitas/dicẽs.Quis est hic? Et reliqua. Homilia.

[I] N ISTIS Nũc duob⁹ clamoribus dictis:ex cõsensu pcedentiũ & seqntiũ Iesum:ipse qdẽ intrauit in Hierosolymã uerã. Admirãtes aũt uirtutes coelestes quæ ciuitas appellanť:dicebant. Quis est iste? Scdm qď fuerat pphetatũ in ps.de ascẽsione eius:& de admiratiõe coelestiũ uirtutũ/pp nouum uehiculũ corpis eius. Habet aũt ita. Tollite portas pricipes ußas:& eleuamini portæ æternales:& introibit Rex gloriæ. Quis est iste Rex gloriæ? Dñs fortis & potẽs in plio. Et in Hesaia similia qdam pphetanť de reditu in coelum:post dispẽsationẽ passionis eius:Hoc mõ. Quis est iste q uenit de Edõ:rubra uestimẽta hñs ex Bosra? Iste formosus in stola sua. Hoc aũt diximus:ut oñdamus eis mysteriũ qď dr. Quoniã ascẽdente eo in Hierusalẽ:cõmota est oĩs ciuitas dicẽs. Quis est iste? Et itrauit Iesus in tẽplũ dei:& eiiciebat oẽs uẽdentes & emẽtes in tẽplũ:& mẽsas nũmulariorũ euertit & cathedras uẽdentiũ colũbas. Et dixit eis. Scriptũ est/domus mea domus orõnis uocabiť:uos aut fecistis eã speluncã latronũ. Supra mẽsurã dignitatis fuerat:fm qď uidebať esse filius fabri:ut tãta fiducia utereť & ptate:eiiciẽs nũdinã de templo:qa nec priceps alicuius gẽtis utens:facile poterat explicare q fecit Iesus. Et hæc dicimus fm simplicem intellectũ. Moraliter aũt talia dicemus. Et primũ qdẽ de tẽplo de quo p ppheta dixit deus. Domus mea/domus orõnis uocabiť. Ergo fm corpalẽ circũcisionem carnis:& fm corpalis legis festiuitates/& sacrificia:cõsequẽter & tẽplũ dei æstimabať:qď ex lapidibus sectis erat cõstructũ. Primũ qdẽ a Salomone:deinde reparatũ ab Esdra. Postea uero post christi aduẽtũ a romanis destructũ: illa domus locus eẽ orõnis desiit. Qua destructa/necesse est ut Iudæi q̃si iã non hñtes domos orõnis:iã nõ habeãt priuilegiũ speculationis dei:ut possint fm legẽ deo seruire. Hoc ergo facto/oĩa christus egit in mysteriũ spũaliũ actuũ suorũ:& tũc fecit uisibiliter/qď semp inuisibiliter agit. Eiiciẽs uẽdentes & emẽtes de tẽplo:& mẽsas nũmulariorũ euertẽs:& cathedras uẽdentiũ colũbas:ad corruptionẽ populi. Ut nõ mũdanis festiuitatibus i nomine dei/emptionibus & uẽditionibus uacent in loco nõ cõpetẽti:in quo nõ debẽt uẽdere/& emere:sed orõnibus tñ uacare:q cõgreganť q̃si in domo orationis. Nũc aũt arbitror eẽ tẽplũ dei ex lapidibus uiuis cõstructũ/ecclesiã christi. Sunt aũt multi in ea nõ (sicut decet) spũaliter uiuẽtes:fm carnẽ militãt/q & domũ orõnis de lapidib⁹ uiuis cõstructã/faciũt speluncã latronũ actibus suis. Nõ ecclesia dei digni:sed spelũca latronũ. Qui.n.cõsyderat in multis ecclesiis taliũ christianorũ peccata/q putãt quæstũ eẽ pietatẽ: & cũ deberẽt de euãgelio bibere:fm qď uiuere decet seruos dei:hoc nõ faciũt:sed diuitias & multas possessiones acqrũt. Nõne dices spelũcã latronum factã esse sub illis ecclesiã? ut recte dicat christus ad eos pp dispẽsationẽ ecclesiæ suæ. Quæ utilitas in sanguine meo:dũ descẽdo i corruptionẽ? Itẽ ipse dicit in Osee tali mõ. Factus sum sicut q colligit stipulã in messe: & sicut racemũ in uindemia:cũ nõ sint botri ad mãducãdũ primogenita. Væ aiæ meæ/qa periit timoratus a terra:& q corrigat in hoibus nõ est. Et cũ itellexeris Iesum dicẽtẽ talia:& redarguẽtẽ pctã nr̃a:aspice simul & illud qď in euãgelio scribiť:cum uidisset Hierusalẽ:fleuit sup eã. Et si rõnabiliter fleuit sup Hierusalẽ/rõnabilius fleuit sup ecclesiã:ædificatã qdẽ ut eẽt domus orõnis:factã aũt pp turpia lucra & luxũ quorũdã (qď utinã nõ esset principũ populi) speluncam latronũ. Sed tũc qdẽ itrauit Iesus in tẽplũ dei:& mũdauit eũ:eiiciẽs uẽdentes & ementes de tẽplo:& mẽsas nũmulariorũ euertẽs/& cathedras uẽdẽtiũ colũbas. Nũc aũt quãdiu nõ uisitanť/qui in noĩe Iesu christi cõueniũt:in idipm sunt in cõueniẽtibus uendẽtes & emẽtes in templo:& reliqua oĩa faciẽtes:& nunq̃ eis apparet:ut eiiciẽs eos/reliquos saluet. Si aũt uisitauerit sup pctã nr̃a:& q̃si diligẽs nos/ueniat:& corripiat/& castigat q̃si filios/ut recipiat nos/tũc ingredieť christi potestas congregatis nobis in spũ scõ. Et egrediẽs/& eiiciẽs oẽs uẽdẽtes & emẽtes de templo. Vẽdẽtes qdẽ & alienãtes a se qcqd hẽbãt boni: emẽtes aũt p eis mala. Et destruẽs mẽsas nũmulariorũ.i.auarorũ/& pecuniæ cupidorũ:q aliorũ qdẽ pecunias cũ iniqtate uertũt ad se: ipsi aũt nõ ad qď expedit/eas expẽdũt. Sũt & alii i tẽplo uẽdẽtes christi colũbas/orãtes & dicẽtes. Quis dabit mihi pecunias sicut colũbæ:& uolabo/& reqescã? Tradẽtes eas principibus/qbus oportebat. Et arbitror cõuenire uerbũ de uẽditoribus colũbarũ eis q tradũt ecclesias auaris/& tyrãnis/& indisciplinatis/& irreligiosis epis/aut psbyteris:pp qď & cathedras tñmõ appellauit Euãgelista auersas a Iesu. Et utinã audirẽt hæc cũ decenti admonitiõe scripturæ:q glorianť de cathedris Moysi in qbus sedẽt:& uẽdunt oẽs ecclesiarũ colũbas: & tradũt eas talibus ppositis: ad quos recte dr̃ a dño p Hieremiã pphetã. Principes populi mei me non cognouerũt:filii.n. sunt isipiẽtes/& nõ intelligẽtes. Sapiẽtes sunt/ut faciãt mala:bñ aũt facere nescierunt. Et apud Michæã similiter. Principes populi mei expelleńť de domo epulationis suæ. Si aũt audirẽt:nunq̃ uẽderẽt colũbas christi:sed cõstituerũt pricipes parcẽtes colũbis:& puidẽtes saluti earũ:& nõ despiciẽtes/nec odiẽtes pingues colũbas. Si aũt oportet tres istas spẽs reiectas a populo cautius exponere:possumus dicere. Quicunq; in populo christiano ad nihil uacãt in sæculo isto/nisi circa uẽditiones/& emptiones:rarius aũt orõnib⁹ pmaneãt:uel aliis actibus rectis quos qrit sermo diuinus: ipsi sunt uẽdentes & emẽtes in tẽplũ dei:faciẽtes domũ orõnis spelũcã latronũ. Diaconi aũt q bñ nõ tractãt ecclesiasticarũ pecuniarũ mẽsas:sed semp de eis fraudãt:& ipsas dispẽsant:& diuites fiunt de rebus pauperũ:ipsi sunt nũmularii pecuniarũ/mẽsas hñtes/quas christus euertit. Quoniã aũt mẽsis ecclesiasticarũ pecuniarũ diaconi

præsunt

præfunt:docent nos Apoftoli in actibus fuis. Cũ fa/
ctũ fuiffet (inquit) murmur græcorų aduerfum he/
bræos: eo qđ defpicerent uiduæ eorų in minifterio
quotidiano/ dicentes. Nõ eft bonũ relinq̃re uerbum
dei: & miniftrare menfis. Eligite ergo ex uobis feptẽ:
quos cõftituamus in hũc ufum: nos aũt erimus uer/
bo dei inftãtes. Et ut breuiter de diuerfis dicã difpẽ/
fatoribus ecclefiæ: quotidie Iefus igredit̃ tẽplũ pris:
& eiicit oẽs tã epos/ & pfbyteros/ & diaconos/ q̃ lai/
cos: uniuerfamq; turbã de ecclefia fua: & unius cri/
minis hẽt uẽdentes pariter & emẽtes. Scriptũ eft eñi
gratis accepiftis: gratis date. Mẽfas quoq; nũmula/
riorų fubuertẽtes p auaritiã facerdotum. Altaria dei
nũmulariorų mẽfas appellat. cathedras uẽdẽtiũ colũ
bas euertit: q uẽdũt grãz fpũs fci: & oia faciũt/ ut fubie
ctos populos deuorẽt. De quibus dr̃. Qui deuorãt
populũ meũ uelut efcã panis. Iuxta fimplicẽ itelligẽ/
tiã/ colũbæ nõ erãt in cathedris/ fed in caueis: nifi for
te colũbarų iftitores fedebãt in cathedris: qđ penitus
abfurdũ eft. In cathedris. n. magiftrorų magis digni/
tas indicat̃: q̃ ad nihilũ redigit̃/ cũ mixta fuerit lucris.
Quod de ecclefiis diximus: unufq;q; nr̃m & de fe i/
telligat. Dicit. n. apoftolus Paulus. Vos eftis tẽplum
dei: & fpũs fanctus habitat in uobis. Nõ fit in domo
paftoris nr̃i negociatio: nõ uẽdẽtiũ/ emẽtiũq; cõmer
cia: nõ denariorų cupiditas/ ne ingrediat̃ Iefus iratus
& rigidus: & nõ aliter mũdet tẽplũ fuũ/ nifi flagello
adhibito: ut de fpelunca latronũ/ & de domo nego/
ciatiõis faciat orõnis. Et accefferũt ad eũ cæci & clau/
di in tẽplo: & fanauit eos. Nifi mẽfas nũmulariorų
euertiffet: cathedrafq; uẽdentiũ colũbas: cæci & clau/
di/ lucẽ priftinã/ & gradũ concitũ nõ meruiffent acci/
pe. Vidẽtes aũt pricipes facerdotũ & fcribæ mirabilia
quæ fecit: & pueros clamãtes/ & dicẽtes/ Ofanna fi/
lio Dauid. Indignati funt: & dixerũt ei. Audis qđ ifti
dicũt? Pleriq; arbitrabant̃ maximũ effe fignorų: q La
zarus fufcitatus eft: q cæcus lumẽ ex utero accæpit:
q ad Iordanẽ uox fit audita. pris: q trãffiguratus in
mõte: gloriã oñdit triumphãtis. Mihi inter oia figna
hoc uidet̃ eẽ mirabilius/ q unus hõ/ & illo tpe cõtẽ/
ptibilis & in tñ uilis: ut poftea crucifigeret̃: fcribis &
pharifæis cõtra fe fæuiẽtibus: lucra fua deftruere po/
tuerit: ad unius flagelli uerbera/ tantã eiicere multitu/
dinẽ: mẽfafq; fubuertere/ & cathedras cõfringere: &
alia facere/ quæ ifinitus nõ feciffet exercitus. Igneũ. n.
quoddã/ atq; fydereũ/ radiãbat ex oculis eius: & di/
uinitatis maieftas lucebat in facie. Cũq; manũ nõ au/
derẽt iniicere in eũ facerdotes: opa calũniant̃/ & tefti/
moniũ populi atq; puerorų: q clamabãt Ofanna fi/
lio Dauid: uertũt in calũniã. Quod uidelicet hic non
dr̃ nifi foli filio dei. Videant ergo epi/ & q̃libet fancti
hoies/ cũ quanto piculo dici fibi ifta patiant̃. Si dño
cui uere hoc dicebat̃: q̃a nec dũ erat folida credẽtium
fides/ p crimine impingit̃. Iefus aũt dicit illis: Vtiq;.
Nunq̃ legiftis/ q̃a ex ore ifantiũ & lactẽtiũ pfecifti lau
dẽ? Quã moderate fñiam tempat: & rñfio in utrũq;
uergẽs: calũniæ iniuriã nemini ifert. Nõ dixit quod
fcribæ audire cupiebãt. Bñ faciũt pueri: ut mihi tefti/
moniũ phibeãt: nec rurfum errant: pueri. n. funt: de/
betis ætati ignofcere. Sed pfert exẽplũ de pfalmo: ut
tacẽte dño/ teftimonio fcripturarų/ puerorų dicta fir/
maret. Et relictis illis/ abiit foras extra ciuitatẽ in Be/
thaniam: ibiq; mãfit. Reliquit icredulos/ & urbem in/
greffus cõtradicẽtiũ: iuit in Bethaniã: q̃ interptat̃ do/
mus obœdiẽtiæ. Iã tũc uocationẽ gentiũ pfigurãs:
ibiq; mãfit: q̃a i Ifrael manere nõ potuit. Hoc quoq;
intelligẽdum eft/ q tãtæ fuerit paupertatis (& ita nulli
adulatus fit) ut in urbe maxima/ nullũ hofpitiũ/ nul/
lã inuenerit mãfionẽ. Sed in agro paruulo apud La
zarũ/ fororefq; eius/ habitauerit. Eorų q̃ppe uicus Be/
thania eft. Vtinam & apud me habitet dñs Iefus. Cui
eft gloria & impium in fæcula fæculorum. Amen.

¶ Feria. iiii. poft. p. dñicã. xl. fm Matthæũ. Ca. XII.

IN ILLO Tempore: accefferunt ad Iefum fcri/
bæ & pharifæi dicentes. Magifter/ uolumus a te fi/
gnum uidere. Et reliqua. Homilia.

IMPIETAS O duricia o ptitiofa
iniquitas. Signũ uidere quæritis: & innu
merabilia figna iã uidẽtes/ nõ credidi/
ftis: mira & terribilia circũfpiciẽtes/ nõ
dilexiftis. Mortui i cõfpectu uro a me
refufcitati funt: leprofi mũdati: cæci illuminati: clau/
di & uexati a dæmonibus faluati. Mare tumidũ pla/
caui: uentos filere feci: dæmones effugaui. Oia ergo
ifta uno uerbo potẽtiæ meæ corã uobis confumata
atq; ipleta funt: & fup hæc oia/ fignũ a me quæritis?
Volumus a te nũc fignũ uidere. Nõ quærũt: nõ pe/
tũt: nõ depcant̃: fed q̃fi iubẽtes/ uolũt: & ita loquun/
tur. Volumus (aiunt) nobis ita placuit: & hoc uidet̃.
Ita & magr̃ uefter diabolus (ait) nõ petẽs: fed quafi
iubẽs: dic huic lapidi/ ut panis fiat. Volumus a te fi/
gnũ uidere: ideo ut credamus: ideo ut cõfirmemur:
ideo ut obœdiẽtes efficiamur. Sed fi credet̃ uere uel/
letis/ & defyderaretis: fuffeciffent uobis illa/ quæ iam
gefta funt figna/ ad fidei cõfirmationẽ. Multa & mi
rãda opa/ & mirabilia uidẽtes/ nõ credidiftis: & no/
uum a me fignũ reqritis? Sed audite nũc quæ digni
eftis. Progenies mala ftimulis diaboli ícitata: & illius
potius doctrinæ acqefcẽs: pgenies mala: cui nil boni
unq̃ placuit: quæ nunq̃ ueritati cõfenfit. Progenies
mala/ & nõ tñ mala: fed & adultera/ in carnali & fpi/
rituali adulterio. Progenies mala & adultera: derelin/
quẽs deũ/ cũ idolis fornicata: ficut adultera a deo oĩ/
potẽte receffit: & ad idola. i. ad ligna & petras/ ut for/
nicaret̃ cõuerfa eft. Ita faciẽs oia opa mala: trãfiuit fi/
cut mulier meretrix audacter fub uiro legitimo for/
didas gerẽs fornificatiões. Ita ergo fup oibus his p/
genies mala & adultera/ Iudæorų pgenies primitus
fuit: & nũc pgenies mala & adultera/ hæretici funt &
pagani. Progenies mala & adultera fignum quærit.
Progenies mala his quæ p Moyfen gefta funt/ non
crediderũt: & quæ p pphetas nũciata funt/ nõ accæ/
perũt: neq; ad ea cordis oculos direxerũt. His ẽt quæ
p ipm dñm adimpleta funt/ nullo mõ crediderunt:
quæ in manibus & añ oculos gerebant̃ atq; habe/
bant̃. Tanq̃ ftulti & iprudentes fignũ quærũt: & fi/

gnũ non dabit̃ eis:qm̃ illis dudũ(ut dcm̃ est)declar/
ratis signis minime crediderũt. Signũ nõ dabitur eis
nisi unũ tm̃/illud nouissimũ:qd' oi signo erit supius:
qd' oia cõcludet / & cõsigillabit signa. Signũ nõ da/
bit̃ eis:nisi signũ Ionæ ꝓphetæ. Quod.n.fuit signũ
Ionæ? Cucurbita quæ sup caput eius surrexerat. Ista
eni & ad signũ/& ad correctionẽ data fuerat:Ideoq;
ait dñs ad eũ. Tu dilexisti hãc cucurbitã:& ego parcã
Niniuæ. Istud ergo signũ(ait)dabit̃ uobis:ista ergo
figura adimplebit̃ in uobis. Sub nocte.n.ꝓcessistis:
hoc est sub legis uinculis. Nox ꝑcessit dies appropin
quauit:ait Apostolus. Sub ista ergo nocte exeuntes
uel ꝓcedẽtes:sub ipsa nocte defecerũt ab euãgelii lu/
cerni adhærere nolẽtes. Ita.n. & illa cucurbita in no/
cte ꝓcessit:& in nocte defecit:sic & uos marcescitis &
arescitis: caditis atq; deficitis. Ille.n.matutinus uer/
miculus eradicauit uos:ille q ait. Ego sum uermis/&
nõ hõ. Iste uermis passiõe sua & resurrectiõe sua defi
cere uos facit:ut ꝓcedente sole euãgelicæ grãæ:isirmi
& marcidi atq; isructuosi remaneatis:sicut Ionæ cu/
curbita. Hoc ergo signũ dabit̃ uobis o Iudæi & pha
risæi:hoc signũ gẽtib' ut parceret̃ ostẽsum est:Iudæis
aũt finis & defectio. Sicut.n.illa cucurbita marcescẽ/
te & deficiente Niniuitæ ꝑ pniam ex fide saluati atq;
seruati sunt:sic & hebræoꝝ plæbe ex circũcisiõe post
passionẽ dñi & resurrectionẽ marcescente atq; defi/
ciẽte:gẽtes ꝑ pniam & fidẽ saluatæ sunt. Et sicut Ni/
niuitæ huic q ex mortuis resurrexit:hoc est ex mari &
ex uẽtre ceti ꝓcedẽti/credẽtes ad uitã:ita ergo & gẽ/
tes huic qui ex mortuis resurrexit unigenito filio dei
credẽtes:ad uitã æternã seruatæ sunt. Nõ dabit̃(ait)
gñationi huic malæ & adulteræ signũ:nisi signum
Ionæ ꝓphetæ. Sicut.n.fuit Ionas in uentre Ceti:ui/
uẽs sine dolore:ambulãs & deambulãs sine cõpres/
sione:exultãs/gaudẽs/& psallẽs:nõ molestauit eum
fetor:nõ necauerũt eũ tenebræ:non depssit eũ angu/
stia:usquequo tertia die illæsus & iteger egrederet̃ fo
ras:ita & dñs nr̃ in mortẽ ꝑgens / iter mortuos liber
fuit:in morte uiuẽs/sine dolore pambulauit in iser/
na:sine compssione incessit ꝑ ea q̃ sub terra sunt:sine
ulla angustia:lætus & exultãs deo prĩ grãs agens. Il/
læsus quoq; & iteger tertia die exiit a mortuis. Et ad/
huc sicut fuit Ionas in uentre Ceti. Quomõ fuit? ita/
ut cũ q ibidẽ in mortẽ ꝓiecerãt:iclusum existimabãt:
nec amplius eũ uiuere arbitrabant̃:neq; lucẽ aliqñ iã
uisuꝝ crederent:erat quãtũ ad illos mortuus:uerũtñ
sine dubitatiõe uiuebat. Sic & dñs unigenitus:sic &
saluator oium hoium christus Iesus:a Iudæis crucifi
xus:a sacerdotibus & scribis ad mortẽ traditus:non
amplius uiuere putabat̃:sed fuit quantũ ad ipsos Iu/
dæos mortuus & deficiẽs: tanq̃ iã nullo mõ uictu/
rus. Sed uere est uiuẽs/& manens / & regnãs:& ipsi
morti dominãs. Ita ergo sicut fuit Ionas in uẽtre Ce
ti tribus diebus & tribus noctib':ita erit & filius ho
minis in corde terræ tribus diebus / & tribus nocti/
bus. Sicut.n.tũc ille cetus glutiuit Ionã:saturasse sibi
uidebat̃ suã auiditatẽ. Quũ uero depssus iterius eẽt:
illæsus foras euomuit. Sic tãdem agnouit/q semet/
psum fefellerit:inani spe frustratus: ita & iste auidus
& isatiabilis Cetus diabolus:ad crucẽ deductũ dñm/
& de cruce in sepulchro positum:& rabido ore sicut
trãsglutiens eũ:putauit se suã satiasse iniqtatẽ. Sed cũ
ianitores eius cõterriti trepidarẽt: & uectes eiusdẽ i/
ferni maxima ui cõfringerent̃:erũpentia corpa scõꝝ
cũ aiabus suis egressa foras: dereliquerũt suoꝝ sepul/
chroꝝ sedes. Tũc miser oppssum & illusum atq; de/
uictũ & densum seipm expauit pariterq; cognouit.
Sicut ergo fuit Ionas in uẽtre Ceti tribus diebus / &
tribus noctibus:sic erit filius hois in corde terræ. Pri
mitus sepulchrũ itelligit̃ in quo positus fuit/hoc est
lapis:sic.n.est & cor in corpe/sicut lapis in terra. Vel
adhuc in corde(ait)terræ. Cor ois terræ/ois orbis:iu/
dæoꝝ & hebræoꝝ plæbs. Sicut.n.sup oẽm carnem
humanã uel in oi hũana carne:cor uitã & prudentiã
in se hẽt:ita & sup oẽm gentẽ/sup oium illoꝝ q sub
coelo sunt populoꝝ:uitã & dei agnitionẽ/& prudẽ
tiã/legis istitũta & cõmẽdationẽ/apud se iudæi ha/
buerunt. In isto ergo tali corde/fuit filius hois tribus
diebus & tribus noctibus:hoc est in spe eoꝝ/in gñar/
tione eoꝝ/in cõuẽtu eoꝝ mortuus fuit: usq; ad hũc
tertiũ diẽ. Quũq; uenissent milites/& resurrectionẽ
eius nũciassent:tunc Iudæi spe inanes effecti sunt:&
dñs nõ amplius in corde eoꝝ sicut mortuus existi/
matus est:sed sicut uiuẽs & ex mortuis exurgẽs effe/
ctus est. Sed adhuc:erit in corde terræ. Sicut.n.qua/
dã prudẽtia sapiẽtissimus piscatoꝝ aliqd iuenire uo
lens/& extrahere:descẽdit & mittit se in ꝓfundũ ma/
ris:ut nõ ibidẽ ipse remaneat:sed ut ide illud qd' iue/
niat abstrahat/& secũ eleuet:Ita dñs nr̃ Iesus christus
uiua & uera sapia descẽdit/& misit se usq; in ꝓfundũ
iferni pelagus:& usq; in ꝓfundũ abyssi.i.mortis / ꝓ/
pria uolũtate/ꝑquirẽs choros scõꝝ:nõ ut ibidẽ ipse
remaneret:sed ꝓ hoc ut iueniẽs qd' quærebat abstra/
heret:uelociterq; iteꝝ sursum ascẽderet/cum magno
(ut dixi)scõꝝ choro. Ita ergo fuit dñs in corde terræ
tribus diebus/& tribus noctib'. Et quare tribus die/
bus & tribus noctibus? Propterea qa nõ amplius i/
digebat:nec minus opus erat. Sufficiebant.n.hi tres
dies & tres noctes ad testificationẽ huius passiõis &
resurrectionis:ut nullus dubitaret:nullus discederet:
aut figuraliter agi putaret istã passionẽ: sed credidis/
sent q uere passus est dñs: & traditus est ꝑꝑ delicta
nr̃a:atq; resurrexit die tertia ꝑꝑ iustificationẽ nostrã.
Ita ergo sufficiebãt hi tres dies ad hoc testificandũ:si/
ue de trib' sæculi tꝑibus:siue illis. Primo añ diluuiũ
dormiẽtibus:siue de his sub legis tꝑe:siue eis q sunt
sub euãgelii grã. Oibus.n.nota facta est passio eius:
& iste in morte itroitus eius. Vel adhuc tres testantur
dies:ut in ore duoꝝ uel triũ testiũ/uere stet ista passio
uel resurrectio dñi. Tribus ergo dieb' in morte fuit:
ut nullã diabolus habuisset occasiõis fraudẽ de hac
passiõe fallere/aut mẽdaciũ fingeret̃. Post hæc ait dñs.
Viri niniuitæ resurgẽt in iudicio cum gñatiõe ista:&
cõdẽnabũt eã. Per qd? Quia pniam egerũt in ꝑdica/
tione Ionæ. Ionas(ait)meæ mortis & resurrectiõis
imago fuit:& Niniuitæ gentiũ cõuersionẽ/& fidei

similitudinem

similitudinem demõstrabát/atq; Iudæorũ condẽna
tionẽ. Viri Niniuitæ surgẽt in iudicio:nõ ꝓpterea ut
iudicent/nec ideo ut cõdẽnent:sed ꝓpterea ut iudi/
cẽt pharisæos & scribas:& cõdẽnent oẽs pariter icre
dulos Iudæos. Viri ergo Niniuitæ exurgẽt in iudi/
cio cũ gñatiõe ista. Quali gñatiõe? cũ ea: quã iã pau/
lo añ serpentes & genus uipaꝝ noiauit. Cũ ista ergo
gñatiõe exurgẽt in iudicio:sed nõ æqualiter neq; si/
militer:Iudæi qdẽ ad pœnã cõdẽnatiõis:& Niniui/
tæ ad gloriã exaltatiõis. Ionã Niniuitæ nõ spreuerũt:
neq; iobœdiẽtes ei extiterũt uelut hospiti & ignoto:
uelut pegrino & extraneo:sed pœnituerũt/& depca/
ti sunt:& genuerũt & luxerũt:& cinere & sacco ob/
uoluti miserabiliter loqbant dicẽtes. Quis scit si pœ
nitebit/& depcabit deus:& auertet ab ira furoris sui/
& nõ peamus? Pœnituerũt ergo in pdicatiõe Ionæ:
nõ petierũt signum:non qsierũt miracula:sed uerba
hospitis/& pegrini narrãtis audierũt/& crediderũt:
& credẽtes pniam egerũt. Ideoq; exurgẽt in iudicio
cũ gñatiõe ista:q sub lege & circũcisiõe est: & cõdẽ/
nabũt eã: digne & iuste:uelut nõ credẽtes signis &
miraculis tãtis:uel q nec deitati obaudire uoluerunt:
nec ipm unigenitũ ad se ueniẽtẽ suscipe. Et cõdẽna/
bũt eã. Quare? Quoniã iãdudũ legẽ cõculcauerunt:
ꝓphetas iterfecerũt:idola sæpius adorauerũt:& i no
uissimo/legis & ꝓphetaꝝ dñm crucifixerũt. Ita ergo
cõdẽnabũt eos in iudicio exurgẽtes cũ eis Niniuitæ.
Illoꝝ.n.finẽ conuersio ad pniam pcessit:& cõfessio
& supplicatio: q cõdẽnabit (ut dcm̃ est) Iudæos in
die iudicii:eoꝝ duriciã atq; pfidiã/& cor ipœnitẽs.
Et ecce amplius his q̃ Ionas. Ionas.n.hõ, suus mor/
talis/corruptibilis:Deus uero unigenit⁹/& dñs om/
niũ/imortalis substãtiæ:icorruptibilis potẽtiæ:mor/
ti iubẽs:aeri & pelago ipans: uẽtis & aqs dominãs:
cœlestia & terrestria gubernãs. Ideoq; amplius q̃ Io/
nas hic. Amplius q̃ Ionas & in smonib⁹ & opibus:
& in doctrina & iuocatiõe:& in signis & ꝓdigiis:&
bñficiis & in mirabilibus. Ideoq; digne Iudæi a Ni/
niuitis in die iudicii cõdẽnabunt. Et nõ tm̃ a Nini/
uitis:sed & regina Austri exurget in iudicio cũ gña/
tione ista:& cõdẽnabit eã. Per qd? Quia uenit a fini/
bus terræ audire sapiam Salomõis. Et ecce hic plus q̃
Salomõ. Regina Austri uel Aethiopiæ, q est in pla/
ga meridiana. Istoꝝ ergo regina, siue uiuẽte uiro/seu
de hac uita decedẽte (ut est cõsuetudo eiusdẽ gẽtis)
ipsa regnabat. Ista ergo regina q regnũ regebat (ut di
ximus) in ꝓpria gẽte audiẽs sapiam Salomõis i ea/
dẽ ꝓuincia sua:& prudẽtiã eius pcipiẽs:regnũ dimi/
sit:opes & diuitias cõtẽpsit: & (ut simpliciter dica/
mus) nihil sapiæ cõparari dignũ putauit. Venit igit/
nõ de ꝓpe:sed ab ultimis ptibus terræ/audire sapiam
Salomõis. Laborẽ itineris piculũq; libẽter suscipiẽs:
ut hois laudatã sapiam agnosceret. Ideoq; exurget in
iudicio cũ hac ipia & irreligiosa Iudæoꝝ gñatiõe:&
cõfundet eã atq; cõdẽnabit: uelut q ab ultimis par/
tibus terræ pquirẽs hois sapiam pfecta est:& isti ue/
nientẽ ad se unigenitũ dei recipe contẽpserũt/bñficia
præstãtẽ:mirabilia faciẽtẽ:grãm largiẽtem:post fla/
gella & ludibria ẽt ligno crucis ifigere nõ dubitaue/
rũt. Ideoq; exurget regina Sabba i die iudicii ad dã/
nationẽ iniquæ gñatiõis Iudæoꝝ. Fuit.n.ista beni/
gna regina Sabba/q ab ultimis ptibus terræ/ad illũ
pacificũ & sapiẽtissimũ Salomonẽ uenit:figura hu/
ius q ex gẽtibus est ecclesiæ:quæ ab ultimis partibus
terræ istius pacifici dñi audiẽs nomẽ:ipsamq; ab ex/
tremis ptibus terræ cœlestem audiẽs sapiam:dilexit/
credidit/qsiuit/secuta est. Eodẽ mõ & nos oẽs credẽ
tes/atq; in ueritate stãtes:& unanimiter in ecclesia p/
seuerãtes:dãnabimus/& arguemus/& condẽnabi/
mus oẽs infideles/hæreticos/& ueritati contrarios.
Post hæc oia/adiciẽs dñs: adhuc ex hoc ipso dispu/
tauit dicẽs. Quum aũt imũdus spũs exierit ab hoie:
ambulat p loca inaquosa quærẽs requiẽ/& nõ inue
nit. Tũc dicit:reuertar i domũ meã/unde exiui:& ue/
niẽs/iuenit eã uacãtẽ:scopis mũdatã/& ornatã. Tũc
uadit/& assumẽs secũ alios septẽ spũs nequiores se: &
itrãtes habitat in ea: & erũt nouissima hois illius pe/
iora prioribus. Primo.n.ad Iudæos hæc loqt dñs:q
p idoloꝝ culturã dæmonium ex Aegyptioꝝ errore
primitus hñtes:& hoc p legẽ & ꝓphetiã expulsum:
ꝓpria denuo uolũtate recipe nõ dubitauerũt:nec sin
gulariter tm̃:sed septẽpliciter receperunt. Ideoq; facta
sunt nouissima illius iniquæ gñatiõis deteriora prio
ribus & carnaliter & spũaliter:& in diuinis & in hu/
manis. Spũaliter.n.antiqua a lege cadẽtibus/& grã
nõ adhærẽtibus:atq; euãgelium nõ recipiẽtibus:&
dñm iterficiẽtes:Apostolos psequẽtes/alia plurima
(uñ & carnaliter & fame & gladio pierũt:& toto or/
be depdati Romanis quoq; subditi:oibus gentibus
cõtẽptibiles effecti sunt) sibi multiplicata/miseri ifœ/
licesq; cõgesserũt mala. Sed.n.nunc p Iudæoꝝ occa/
sionẽ/ad oẽs hoies hæc loqt deus:& admonet uni/
uersos:qtenus cauta scitate ab isidiis serpentis mali/
gni diaboli/q fraudibus sæpe repetitis/i aliqbus ma/
chinat euidẽter:in aliqbus occulte:a qbusdã manife
ste expulsus egredit: a qbusdã occulte euanescit/uel
gradatim discedit. Nã in sacrosancto baptismate uir/
tute diuini numinis præssus:statim fugat & exit. Sed
postmodũ ut hostis uersutus/& ipius reuertit:& q/
rit qbuslibet excessibus/aiæ habitacula perturbare:&
multiplices pparat captiões:qbus conat iterũ hoiem
post baptismũ irretire:& in peccatis iuoluere: Cogita/
tiones suggerit:mala desyderia imittit/& turpia:uo/
les adhuc apostatare/& a fide ueritatis unũquẽq; ab/
strahere: atq; post illuminationẽ spũs sci ad cõdẽna/
tionẽ iudicii futuri adducere:ut faciat nouissima ho/
minis peiora priorib⁹: & adhuc plena doloribus/ma
gisq̃ illa priora. Sed ab aliquãtis manifeste effugiet p
ieiuniũ uerũ:p orones:p uigilias assiduas:p abstinen/
tiã/& mĩsicordiã:p mortificationẽ/& abscisiões plu
rimoꝝ uitioꝝ:p lachrymas/& gemitus:p suspiria &
desyderia bona. Hæc.n.uirtutis opa ille ipius suffer/
re nõ põt:mistis approximare nõ tolerat:ideo discedit/
& fugit. Nõ.n.mẽtit ille q ait. Hoc genus nõ exit ni/
si in orone & ieiunio. Sed cũ ex his exit & fugit:am/
bulat p inaquosa loca: siue p eos q aquam baptismi

non hñt: siue p eos qbus deest sancti spũs aqua: hoc
est illuminationẽ/ & potationẽ eius accipientes. Per
ista itaq; loca pambulãs reqem nõ inuenit. Quomõ
nõ iuenit in his reqem? Duplici more. Vno.n.q oẽs
hi tales/pleni cum sint imũdis spiritibus/ & occultis
dæmonibus iterius habitãtibus sm ipietatẽ suorum
maloꝝ opeꝝ hi neqssimi spũs/ & corpa/ & mẽbra &
aiam eoꝝ replẽtes: ille a qbuslibet expulsus atq; effu/
gatus spũs/illic reqem nõ inuenit: illic locũ nõ hẽt: il/
lic habitationẽ nõ repit: aliis (ut dcm̃ est) anticipãti/
bus/ & itus ĩhabitãtibus. Et alio more: q ille iniqssi/
mus spũs nõ hoc æstimat sibi in reqem: ut istos ina/
quosos & nedũ illuminatos uel baptizatos: eosq; q
alieni sunt a dei agnitiõe/p errores capiat uel in his ha
bitet. Pusillũ.n.est ei hoc opus/ & ad nihilũ æstimat.
Ideoq; hoc solum putat sibi ad magnã reqem: ut ali/
quẽ a scitate possit auertere: uel a firmissima fide ali/
quẽ seducere: aut a dei agnitiõe subuertet̃. Vel adhuc
ut aliquẽ ex illa sancta adoptiõis gloria possit deiice/
re: lauacrũ regenerationis ingnare suadet: quoꝝ præ
abstinẽtia arida sunt corpa: nec ullis uitioꝝ humori/
bus pgrauata: illisq; cõtra eũ fortiter (deo iuuãte) re/
sistẽtibus: reqem nullatenus iueniẽs: dicit de illis nu/
p illuminatis. Reuertar ad domũ meã/ unde exiui: i qua
primit' reqeui: ex qua egressus sum. Cõuertar (inqt)
illuc/ qsi ad pparatũ quoddã habitaculũ: & illud ad
irruẽdũ opportunũ: ne fortasse aliqs ibi seductiones
efficere ualeam: ne forte subingredi qbuscũq; modis
possim: aut ibidem aliquo artificio reqescere. Oibus
hoc manifestũ est & idubitabile: q inimic' ille aerius
spũs/ oisq; eius iniqssima classis: p ieiuniũ & orõnẽ
& fidẽ in dño/ uel syncæra charitate expellit̃ & fuga/
tur. Tũc ipsi dæmones assidue circũeunt eos ex qb'
egressi sunt: undiq; circũspiciunt̃ ne forsitã iteꝝ op/
portunũ itroitũ inueniãt: ut reqem capiãt. Sed nõ in
oibus qd' quærũt inueniũt. Ideoq; cõfusi retrorsum
cõuertunt̃ a fidelibus: & illũ tm̃ quẽ iuenerint scopis
mũdatũ/ siue adornatũ/ seu uacãtẽ (hoc idẽ signifi/
cat) securitate & ocio uel uoluptate corpis/ possidẽt
eũ. Qui uero nõ deficit ieiunio/ & orõne/ & opibus
bonis (ut dcm̃ est) sed pstat gemitibus & obsecratio/
nibus nocte/ & die/ suspiriis scis ad dñm: ipse ab eo
pridẽ expulsus/ dæmõ oino fugat̃. Qui aũt se ad an/
tiqua uitia reuocauerit: & eisdẽ dederit in uoluptati/
bus/ & uanitatibus/ & blãdimẽtis diuersis: ipse se p/
parat nephãdo hosti captiuũ: ut septem iniq in eo ha
bitẽt: & fiãt eius nouissima deteriora prioribus. Pri/
mo.n. fratres ieiunare/ & orare oportet: hũiliari/ & cũ
fletibus orare: ut diabolus aufugiat: ut iniquus ille se
se abstrahat: & post hæc abstinere & solicite attẽdere:
ut ille iniquus iã nullũ introeũdi p uitia iueniat locũ:
ne amarã poenã aiæ igerat: & dolores multiplices i/
cauto pariat. Sic sibi attẽdit & cõsuluit atq; pspexit il
la beatissima de qua cõmemorat scm̃ euãgeliũ: a qua
septẽ dæmonia exierũt. Ita fecerũt & illæ prudẽtissi/
mæ mulieres: q curatæ sunt a spiritibus imũdis: quæ
dñm sequẽtes: in abstinẽtia & orõnibus ac ieiuniis
oi tpe cõstiterũt. Sic & nunc ois aia prudẽtissima fa/

ciat: qñ spũs imundus ab ea expellit̃: non uacãtem se
hoc est/ securã faciat: nõ ornamẽtis in supbia extolla/
tur: nõ in cibo & potu demoret̃: sed in hisdem ipsis
semp pseueret istãter pcibus & orõnibus: & cõtinẽ/
tia atq; gemitibus uel suspiriis ad dñm. Si.n. primo
depcabat̃ & orabat: ieiunabat & hũiliabat se: ut ab i/
mũditia maligni liberaret̃: quãto magis debet & pru
dens (ut dixi) aia/ postmodũ depcari dñm: & humi/
liare se ei: & ieiunare uigilãter: & alacriter in bonis p/
seuerare: ut spũs sci auxiliũ & illuminationẽ mereat̃:
atq; regi coeloꝝ pticeps efficiat̃: & in amicitia quoq;
dñi suscipi mereat̃? Ita fiet ut nec amplius in ea mali/
gni spũs habitationẽ inueniãt: neq; accessum habeãt
ad eã: sed scõꝝ angeloꝝ custodia circundet̃: & scõꝝ
oium pꝝum pcibus roboret̃. Quã multos uidimus
dei misericordia subleuatos: mũdatosq; & purifica/
tos: orãtes & ieiunãtes: postmodum aũt uanitate/ &
negligẽtia/ securitate & epulis & luxuria atq; opibus
& extollẽtia male deceptos/ & dure humiliatos: non
simplicẽ tm̃: sed multiplicẽ sup aiam suã malignoꝝ
spirituũ induxisse molestiã? Qui cũ ingrederent̃ ha/
bitauerũt illic: & sibimet loca uẽdicauerũt in ipsis: &
ita fiunt nouissima huius aiæ peiora prioribus. Hoc
uidẽs & sciẽs dñs/ p occasionẽ Iudæoꝝ: oẽs instruit
uigilare/ & attẽdere sibi. Iste.n. iniqssimus & imun/
dus/ malignus/ oium cõtrarius diabolus: nõ dormit
neq; sõno pmit̃: sed semp circuit sicut Leo rugiẽs q/
rens quẽ deuoret. Vtiq; qñ unũ glutierit/ quærit &
alteꝝ: qñ p unũ ingredit̃: enitit̃ ut & p alteꝝ igrediat̃
in quo habitet. Per furtũ ambit & p falsitatẽ: p forni/
cationẽ quoq; & homicidiũ: uel p qlibet opus pcti
minutissimi: ut inde ad maiora pctã pducat: & dete/
riora efficiat illa nouissima hoium sibi obœdientiũ:
& suã faciẽtiũ uolũtatẽ. Nos uero in uirtute attẽda/
damus et uigilemus: et sobrii simus et instãter dñm
depcemur: ut nos ipe custodiat/ et ptegat: q̃tenus iste
iniqssimus et imũdus spũs diabolus: neq; in pusillo/
neq; in magno/ nfas aias decipiat: sed dñi misicordia
& de illis prioribus malis nos liberet: & a deteriori/
bus nouissimis eruat atq; cõseruet: ut mũdo corde: et
limpido aio cũ scis eũ laudemus. Hoc.n. dño accæ/
ptabile et placitũ: et in oibus & in nobis est: oibusq;
posteris usq; in finẽ sæculi. Loquẽte ista ad synago/
gæ populũ dño: ecce mr̃ et fratres eius stabant foris/
quærẽtes loq cũ eo. Mater eius/ sapientissima scilicet
Maria: illa magnifica et gloriosissima uirgo: illa mi/
rabilis dñi genitrix: illa a pr̃e electa: illa ab unigenito
scificata: illa a spũ scõ illuminata: illa ab angelis dile/
cta: illa ab oibus fidelibus magnificata et beatificata
mr̃ dñi: q facta oi hũanæ creaturæ renouatio: reparã/
dæ salutis donũ: et uitæ mediatrix. Ista ergo mr̃ dñi:
ista beatissima: et dei unigenitrix mr̃ digna uirgo Ma
ria: stetit foras cũ fratribus eius. Bñ attẽdit ista Euan/
gelista/ q nõ dixerit cum filiis suis: sed fratres eos dñi
appellauit: nec filios dixit Mariæ. Sicut.n. dñs/ aliam
mrẽm nõ hẽbat: nisi hãc solã beatã Mariam: sic ista
magnifica uirgo maria aliũ filiũ nõ hẽbat: nisi istum
admirabilẽ dñm meũ Iesuꝫ christũ. Virgo.n. genuit:

& uirgo permansit. Quomodo ergo fratres eius ap/
pellantur: cum non sint beatæ Mariæ filii? Sed no/
tissimum est sacræ scripturæ seriem omnes propin/
quos fratres solere appellare. Erant siquidem istius
uirginis matris domini consanguinei: ac per hoc et
domini sm dispensationem carnis assumptæ/ fra//
tres. Venerunt igitur ad eum: sed uenientes foras ste/
terunt. Fortasse hoc prudenter sancta Maria dispen/
sante factum est. Audiens enim q dominus doceret
turbas: & lumine uitæ omnes illuminaret: atq; ne/
cessaria medicamina pro salute cunctorum menti//
bus humanis infunderet: salutiferosq; doctrinæ ci/
bos animabus exhiberet singulorum: suæ pruden/
tiæ decorem seruans/ foras stetit: ne aut audientes tar
daret: aut a gloriosis doctrinis dominum aliquan/
tulum impediret. Sed ea foris prudenter (ut dictum
est) stante: quidam in adulatione/ uel ficte & tanquã
domino placere uolens: uel huic magnificæ Mariæ:
cum prompta audacia: magis autem & cum magna
confidentia dicit ad dominum: Ecce mater tua/ &
fratres tui foris stant/ quærentes loqui tecum. O stul
te/ o imprudens: illi foris steterunt: ut illam uitæ do/
ctrinam in nullo impedirent: ne cœlestem admoni/
tionem aliquatenus retardarẽt: & tu o homo in me/
dio populorum cõuentu: inter audientium turbas:
& domino syncæra mente intendentes: atq; præce/
pta uitæ desyderantes/ & suauiter suscipientes: audi/
tum tardare non timuisti: uerbum proferre non du/
bitasti: ideoq; & sic audis. Quæ est mater mea: & qui
sunt fratres mei? Adulari quærebas: placere festina/
bas: illud quod erat correctionis/ non consyderabas:
ideoq; pro his te arguo/ pro illa te increpo. Quæ est
mater mea? Non enim matrem abnego: nec genitri/
cem exhorreo: neq; meæ sanctitatis matrem dignam
uirginem Mariam despicio: sed tuam imprudẽtiam
compio. Quæ est mater mea? Prout diceret: tu quis
es qui matrẽ mihi & fratres profers: q me de carnali
admones parẽtela: & de humana ppinquitate cõme
moras? Nullus. n. mihi (ait) parens qui deum igno/
rat: nec mihi quisq̃ hõ amicus/ qui incorruptibili pfi
non fuerit amicus. Quæ est mr mea: & qui sunt frẽs
mei? Et extẽdens manum sup discipulos suos ait. Ec/
ce mater mea/ & fratres mei. Mater mea: sicut spãliter
me in aiam suam portãs: sicut singulariter me suo di
ligens itellectu: & frẽs mei: q meo credũt patri cœle/
sti: q me unigenitum pœperũt: & ut patris filium di/
ligunt: indubitãter ẽt me sequentes: uel hũc mũdum
pp me cõtemnẽtes. Ita ergo ait mater mea/ & fratres
mei: hi sunt uerissimi mei discipuli: de quibus dico
ad patrem: narrabo nomen tuum fratribus meis: in
medio ecclesiæ laudabo te. Et non tñ isti: sed & om/
nis qui fecerit uolũtatem patris mei/ qui in cœlis est:
hic meus frater/ soror/ & mater est. Nec in istis duo/
decim ait/ hanc specialem teneo parentelam: & non
his tñ duodecim cœlestis patris promissionem: sed
in omnibus credentibus & desyderãtibus uitã æter/
nam. Consyderemus diligentius o dulcissimi mei:
ut nullus huius gratiæ alienus sit: ut nullus cœle/
stis huius beniuolentiæ indignus efficiat: ut ab hoc
domestico bono nosmetipsos nõ excludamus: neq;
adoptionis huius beneficia perdamus: uel ne laua/
crum regenerationis in aliquo polluamus: quatenus
(ut dixi) tantæ dignitatis digni inueniamur: & re/
gni eius promissam hæreditatem percipere merea/
mur. Præstante domino nostro Iesu christo: Cui est
gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in sæ
cula sæculorum. Amen.

¶ Dñica secunda in .xl. sm Matthæum. Cap.XV.

IN ILLO Tempore: Egressus Iesus/ secessit in
partes Tyri/ & Sydonis: & ecce mulier cananæa a
finibus illis egressa/ clamabat dicens ei. Miserere mei
fili Dauid. Et reliqua. Homilia.

d OMINVS Noster Iesus Christus
fratres charissimi criminum fastigia di
straxit: ut nullus uitam suam etiam in
extrema constitutus ætate desperet.
Nec dicas itra te: peccaui/ quid faciam?
Habes mirabilem medicum/ qui resecat morbum: &
sanat omnem langorem. Habes (inquã) medicum:
qui adest gemitibus: & nutu suo imperat sanitatem.
Et ante/ de improuisa materia te finxit: & uiuificauit
ut esses. Nunc ergo te facto/ & nutrito poterit tui ob/
liuisci? Non erat ante homo: & figurauit illum ex li/
mo. Requiris forte quali arte? Nescio plane ego: ipse
nouit artem suam deus. Nunquid nõ eras terra? sed
accipiens partem terræ potẽs ille opifex: & fecit prius
corpus tuum: in quo disposuit & distinxit uaria mẽ
bra: idest manus & pedes. Caput etiam/ in quo sunt
oculi/ aures/ os/ & odoratus. Frontem quoq;/ & ge/
nas: & reliqua membra inferiora. Ille ergo artifex: qui
sic te proprio finxit arbitrio: non poterit tua auferre
peccata? Noli sensus eius rimari: noli nodos exami/
nare uirtutis. Noli quærere quomodo facit: sed mi/
rare facta. Sed dicis/ feci peccata multa & magna. Et
quis est hominum/ qui non peccet? Tu dic. Erraui
super omnes homines: sufficit tibi in sacrificio ista cõ
fessio. Dic tu prior iniquitates tuas/ ut iustificeris. Co
gnosce te/ quoniam peccator es: habe tristitiam cum
conuertens: esto ac si desperatus & mœstus: sed & la
chrymas cõpunctus effunde. Nũquid aliquid aliud
fuit in meretricẽq̃ lachrymarũ effusio? Et ex hac pro/
fusione inuenit præsidium: & accepta fiducia ac/
cessit ad fontem misericordiæ dominum Iesum. Sed
ueniamus ad causam. Quid ergo euangelista? Et in/
de transiens Iesus: uenit in partes Tyri & Sydonis:
& ecce mulier cananæa. Mira res o Euangelista. Et
ecce mulier. Caput peccati: arma diaboli: expulsio pa
radisi: delicti mater: corruptio legis antiquæ. Et ecce
mulier/ ueniebat ad dominũ Iesuȝ. Mulier cananæa:
mulier alienigena/ de gẽtibus nouella plãtatio. Mirũ
negocium. Iudæi fugiũt: cananæa sequitur. Domestici
derelinquũt: alienigena hæret: iungere & pximare cu
pit. Et ecce mulier de finib⁹ illis egressa/ clamabat di/

cens. Miserere mei dñe fili Dauid. Mulier haec Euáge
lista efficit. Probauit.n.diuini consilii sacrm: qm̃ &
diuinam uirtutem obsecrat: & carnis naturam con/
fitetur/dicens. Miserere mei domine fili Dauid. Con
sydera pulchram mulieris mentem: uide quid di/
cat. Non est bonum (inquit) in actibus meis: non
mihi de cõuersatione iustitia: ad misericordiam con/
fugio: ubi nõ sedit/nec requiritur locus saluandi. Et
quomodo ausa est mulier/legis ignara/tam iniqua/
sic abrupte accedere ad fontem salutis? Nõ petiit Ia/
cobũ: non rogauit Ioánem: non accessit ad Petrum:
sed hoc intermittens/quid dicit? Non est mihi neces/
sarius fideiussor. Suscepit i se poenitétiae patrociniũ:
& sola cucurrit ad dñm: tenet eum in uoce/ac dicit.
Miserere mei dñe fili Dauid. Ideo descédisti: ideo car
nem suscepisti: ut ego loquar ad te/& cũ fiducia pe/
tam. Cherubin aspectum eius tremunt in coelo: & in
terra mulier nõ formidat. Angeli metuunt in excel/
sis: & mulier in terra nõ erubescit. Instat importune/
& uocem suá exaggerat dicens. Miserere mei fili Da/
uid. Nõ habes opus spõsore: per me accedo: per me
obsecro. Miserere mei. Quid tibi opus est? Misericor/
diam quaero. Quid pateris? Dolorem/qué non suf/
fero. Quid habes? Filia mea captiua tenetur. Quid il
li est? Male a daemonio uexatur. Et quid nunc? Mise/
rere mei dñe. Pignus meum cõsumitur: & pars cor/
poris mei uiolatur. Opinio iniqua exiit de filia mea.
Noli me uereri peccatricé & miserá: qm̃ tu es deus/
qui secreta cõsyderas. Filia mea male a daemonio ue/
xatur. Quid desyderas? Vt liberetur de plaga. Mise/
rabilis luctus concludit uterum meum: & animam
meam perturbat saeua tépestas. Quid faciam nescio:
patitur misera/nec sentit tormenta: nec mortem scit
timere/nec uitam spetare. Miserere mei. Iacet confu/
sa: & causam tormẽti ignorat. Me aspice domine me
exaudi: cũ fiducia peto: uide diuturna uulnera mea.
Illa patit/& ego deficio: passio eius pauoré cunctis
icutit: cũctis facta est spectaculũ. Quid faciá aut quo
uadá nescio. Non possum ab illa diuelli: non potest
sola derelinqui. Nõ enim de foris uenit: sed intus est
expugnator: in se habet hosté inclusum & gladium.
Nauis est/quae de se concutit tempestatem. Non in/
uenio nomen passionis eius. Miserere mei domine
fili Dauid. Vtinam defuncta fuisset filia mea: q̃ sic ui/
ueret. Si enim mortua fuisset/& sepulta: trãsacto iam
tépore oblita fuissem: nec meminissem uulneris aut
doloris. Nũc uero cadauer est semper in domo mea:
casa mea sepulchrũ eius. Augetur quotidie uulnus
meum. Quomodo augescit & obprobrium: quan/
do uideo oculis meis toruũ aspectum: torqueri ma/
nus: crinium uittas dissolui ac spargi: spumas ex ore
diffundi: dari uoces/& mugitum horrendum: saeui/
re intus inuisibilem inimicum/& pugnam manife/
stam. Miserere mei domine: quoniam filia mea erat
& facta est daemonis esca. Nõ audeo illi proximare:
non ausa sum contingere: prohibet me pauor: expel/
lit ipsa passio dira. Miserere mei fili Dauid. Qui ex uo/
bis/patres fuerunt/animaduertant uerba mea: quae
matres lachryment una mecum: quoniam non suffi
cio exponere dolorem/quem mulier ista sustinet. Mi
serere mei fili Dauid. O prudentia foeminae: non ab
homine seductore postulat: non secuta est uates falla/
ces: non quaesiuit inanes ligaturas: aut ad falsa con/
fugit praesidia: sed omnem relinquens diaboli cul/
tum uenit ad dominum Iesum/omnium Saluato/
ré: & dicit. Miserere mei domine fili Dauid: filia mea
male a daemonio uexat. Vidisti sensum mulieris: p/
basti sapientiam eius: sed uide aliud nouum & inex/
pertum negocium. Petit/& obsecrat: & lamentum
suum producit in clamorem: & amator omnium
deus/non respondit ei uerbum. Tacet fons uitae: &
pius medicus continet medicinã: & abnegat curam.
Quid est hoc? nescio. Si non quaerentes contem/
nis: quare non suscipis pulsantem mulierem? O sa/
pientia medici: dominus (inquit) non respondit ei
uerbum. Quapropter/nisi ut detegeret sapiẽtiae eius
uirtutem? Propterea dicunt ei discipuli. Dimitte il/
lam/quia clamat post nos. Sed humanus deus/pru/
dentiam mulieris uirtutemq; pensabat. Et quid ait?
Non sum missus nisi ad oues/quae perierunt do/
mus Israel. Nihil proficiunt/& ipsi Apostoli sugge/
rentes. Verus medicus differt magis curam/& exul/
cerat uulnus: & potestatem suam arte quadam ex/
cusat: ut latentia panderet sacramenta. Non sum (in/
quit) missus/nisi ad oues quae perierunt domus Is/
rael. Hic nunc considerate sermonem: & ad uerba
mea dirigite intellectum: quoniam profundam uo/
lo comparationem exponere. Nõ sum (inquit) mis/
sus/nisi ad oues perditas Israel. Quod est hoc uer/
bum? quae est ista excusatio tua? Nõ ideo corporeus
factus es: & multa in te mysteria reuelasti: ut unum
tantũmodo angulum liberares: & integrum mun/
dum relinqueres? Pontum/& Asiam Aegyptum/
& Ciliciam/& Cappadociam: & reliquas nationes
relinquis: & de Hierusalem tantũmodo curas? Re/
linquis terram desertam: despectas gentes uniuer/
sas: & solis Iudaeis factus es liberator? Non uides in/
iuriam patris tui in falsis simulacris: & in daemo/
num caerimoniis excandescere? An non etiam hoc
prophetae uulgauerunt? Quid dicit affinis tuus Da/
uid? Postula a me: & dabo tibi gentes haereditatem
tuam: & possessionem tuam terminos terrae. Quid
Hesaias: q seraphin oculis suis respexit? Exurget uir/
ga de radice Iessae: qui dominabitur omnibus gen/
tibus: & in eum omnes gentes sperabunt. Quid Ia/
cob patriarcha dicit? Nõ deficiet princeps de Iuda:
& dux de femoribus eius: donec ueniat dñator om/
nium: cui destinatum est dominiũ: & hic est expecta/
tio gẽtium. Quid et Zacharias ꝓpheta? Propter hoc
(inqt) claudẽtur portae aereae: qm̃ ab ortu solis usq;
ad occasum glorificabit nomé dñi in oĩ loco: & ef/
fundent libamina añ spm. Dauid ipse qd iterũ dicit?
Oẽs gẽtes plaudite manibus: iubilate deo i uoce ex/
ultationis: qm̃ deus excelsus/terribilis/rex magnus

super oēm terrā. Deniq; qñ natus es in carne quos
uocasti! Nōne Magos! Nunquid prophetas uenisti
uocare: qui ipsam salutē gentibus cecinerūt. Aposto/
los autem cum mitteres/quid eis mandasti. Ite do/
cete omnes gentes: baptizantes eos in nomine pa/
tris/& filii/& spiritus sancti. Et nunc quando misera
haec mulier/acris dolorum stimulis coartata/rogat
te/& obsecrat pro filia sua: ut eam a funesta passione
absoluas: modo dicis. Non sum missus nisi ad oues
quae perierant domus israel. Venit ad te Centurio/ro
gans pro puero/& dixisti: ego ueniens curabo eum.
Pendenti latroni paradisum referasti: paralytico im/
perasti/dicens: surge/tolle lectum tuum/& ambula.
Lazarus de monumento/te uocante/rediuiuus sur/
rexit: uaria quoq; langorum genera/& morbos sa/
nasti: latronem liberasti: meretrices uirginibus prae/
tulisti: & solam miseram hanc mulierem cananaeam
respuis deprecantem! Quod est hoc uerbum: mira/
culum inauditum! Nunc intendite/ut sciatis quale
compendium incipit reuelare. Quando liberatus est
israel a plagis aegyptiorū: & a Pharaone abstractus:
& transiuit populus per desertum: praecepit domi/
nus ut non cōmunicarent cananaeis/nec conuenirēt
cum eis: quoniam sine lege erant idola imunda co/
lentes. Praecepit etiam dominus in lege iudaeis/ut
non mercharentur cum eis: nec connubia in semine
eorum miscerent: ne per haec a suis legitimis priua/
rentur: & prophanis idolorum cultibus iungeren/
tur. Aspice/& considera/& intende quae dico: quia
adhuc intextura est tela. Mulier ista cananaea erat de
gente imunda/quibus non licebat cōmunicare cum
eis. Quid ergo! Sub lege uenerat dominus/ut adim
pleret/non ut solueret legem. Igitur si ad monumē/
tum audisset mulierem: dicere haberent iudaei: ideo
te non audimus nec sequimur: quoniam soluis le/
gem. Praecepit enim lex abstinere a cananaeis: ppter
hoc tacet dominus: propter hoc non respondet mu
lieri. Vide quomodo seruat legem: ut Iudaeos cōfun
dat/dicens: quis ●am uestrum arguet me de peccato.
Ecce non respicio ad mulierem cananaeam: ecce cla/
mat non sine causa: ecce obsecrat: sed non exauditur.
Ecce quomodo teneo legis formam: ne dicatis/qñ
praetensti legem/ideo non credimus in te: ergo non
ex me sed ex uobis est error. Obmutescite itaq; pro/
pter obseruātiam legis. Ecce nationes ad me ueniūt:
ecce populus quem non cognoui/mihi seruire festi/
nat. Nolite itaq; argumentosis occasionibus uti. Ec/
ce a non cognoscentibus me cognitus sum: & a co/
gnitis ignoratus. Ecce alienigenae obsecundant: &
domestici refugiunt. Haec est itaq; prima causa/qua
distulerit dominus respondere mulieri. Interea per/
stitit mulier in clamore/dicens: Adiuua me deus. Ad
hoc tamen ipse respondit. Non licet tollere panē fi/
liorum & mittere canibus. O prudentia medici: qui
multis difficultatibus suspendit mulierem: ut dupli/
ci eā postremo honore cumularet/dicens. Non licet.
Qui sunt filii/nisi iudaei! Confundens eos hoc di/
cit: quia fuerant filii: & facti sunt canes. De quibus
Paulus dicit. Videte canes: uidete malos operarios:
uidete interfectores. Nos uero qui uelut canes era/
mus de gentibus: facti sumus filii in eorum radice:
quos ita exhortatur Paulus. Filioli mei/quos iterum
parturio: donec christus formetur in uobis. Accusat
ergo iudaeos cum dicit. Non licet tollere panem fi/
liorum/& mittere canibus. Sed quid respondit mulier!
Etiam dñe potes si uelis. O mulier uiolenta. Dñs di/
cit/non licet: & illa dicit/etiam domine/potes si ue/
lis. Oblita uerecundiae/& intermisso pudore: cona/
tur uincere dñm. Dominus dicit. Non licet tollere
panem filiorum: & mittere canibus: & illa respondit
etiam domine. Sum quod dicis. Canem me uocas:
canis sum: cognosco nomen meū. Confundis me
tu: sed non recedam a te. Canis sum: sequar te quasi
canis: ut porrigas mihi aliquid. Non quaero panem
filiorum: da mihi uel micas: quoniam & catelli mā/
ducant/quae cadunt de mensa dominorum suorum.
O certamen pietatis: o prudentia foeminae. Canem
me dicis: sum etenim. Nutri me uelut canē: non pos/
sum relinquere mēsam domini mei. Canem me ap/
pellas: porrige mihi micas. Dixisti causam meā: distu
listi petitiones meas: & manifestasti conditionē meā.
Adiuua me nunc: quoniam catelli edunt de mensa
dominorum suorum. O mulier accepisti subito lau/
dem: & inuenta es electis electior. Iccirco tacuit do/
minus: ideo distulit/& pertransiit: ut mentē tuā per/
penderet: & uiuam de te produceret uocem. Si enim
statim/ut coepisti petere/accepisses/recessisses: ut ne/
mo fidem tuā probasset: nullusq; mentis tuae cogno
uisset archanum. Nunc autem quia intelligis dei uir/
tutem: & sic te pure cognoscis/ut dicas. Etiam catel/
li edunt de micis: quae cadunt de mensa dominorum
suorum. Laudo te: & ego tibi dico/o mulier: magna est
fides tua: fiat tibi sicut uis. Audiāt haec inertes & im
probi: qui dicunt orauimus & non impetrauimus.
Quid loqueris homo! Instanter ora: importune ob/
secra: siquidem pulsanti aperietur. Sed dicis forsitan
deprecatus sum semel/iterū/ter/& quater: septies/&
decies/& uicies: & non me exaudiuit deus. O stul/
ta inuentio. Et quid nunc! Quia non es tu exaudi/
tus: forte iam recedis a domino: & desistis a prece!
An non uides perseuerantiam mulieris Cananaeae:
quomodo magis apotiata/insistit: & repulsa/im/
portunius obsecrat: nec ante cessauit: q̃ quod quae/
fierat/inueniret! Sunt multi quidem qui intrant
ecclesiam: & stant in oratione: confuse atq; importu/
ne/& intēperata uoce dispergunt labia sua: & egressi
foras obliti sunt omnia. Hi sunt qui labiis fremunt:
& corde non concipiunt. Si tu ipse dicta tua/& pre/
ces ignoras: quomodo exaudiet deus! Dicis incli/
naui genua mea & oraui. Genua tua inclinasti in ter/
ra: & mens tua foris per diuersa discurrit. Corpus q/
dē intus: sed cogitatio foris. Lingua tua orat: & mēs
tua pecuniā numerat/& usuras. Diabolus malus &
inuidus/inimicus gñis humani/qñ oramus tūc ma/
gis incūbit & obserpit. Nō solū nos pulsat/cū securi
ī acemus ī lectulis: sed cū uenim⁹ ad orōnē: mille nos

cogitationum stimulis conturbat. Huius igitur uer/
sutiā cogitātes: reuertamur ad mulierē Cananæam/
quæ sic obsecrat. Miserere mei domine: filia mea ma
le a dæmonio uexatur. Dic & tu: Miserere mei dñe:
quia aīa mea pulsatur a dæmone. Magnus dæmon/
animæ est peccatum: nam dæmon extinguitur: pec/
catum uero stat/nisi satisfactionibus absoluaṫ. Gran/
dis sermo est si dicas/miserere mei deus. Breuis qdē:
sed uirtute plenus. Nam si foris fueris: clama/ & dic:
Miserere mei domine. Clama nō uoce/sed intentio/
ne: nam & tacentes exaudiuit deus: nec tm̄ locus q̄/
ritur/q̄ sensus. Hieremias in carcere confortatur: Da/
niel inter Leones exultat: tres pueri in fornace tripu/
diant: Iob nudus sub diuo triumphat: paradisum la/
tro de cruce inuenit. Quid ergo? Si fueris in publico
foro/ora intra te: noli quærere locum. Locus ubi est?
intra te. Vbi fueris/ora. Si fueris in balneo/ora: & ibi
templum est: si operaris/tu semper ora: si steteris ante
iudicem/ora. Si insurgit iudex cōtra te/ora: mare an/
te te est/ & post te sequitur Pharao: qui est diabolus/
ut te præcipitet in interitum: sed tu confugito ad ar/
ma tua/ & dicito. Dominus adiutor mihi est: & ego
despiciam inimicos meos. Nihil loquitur Moyses:
& dominus ei dicit: quid clamas ad me? Os eius ta/
cet: & præcordia eius clamant. Et tu cum steteris ante
iudicem furiosum: ubi sunt crudeles ministri: ora in/
tra te: & mox illius turbines soluentur. Iudex contra
te est: tu te ad dominū confer. Cū proximat te pror/
sus affligere: tu ora intrepidus: & sedaṫ insania. Nū/
quid talis qualis homo/est deus: ut cum labore quæ/
ratur p loca diuersa? Deus adest ubiq;. Si quæris ho/
minem/dicitur tibi: non est hic: aut non uacat: Non
est sic in causa dei. Hoc est tm̄ ut dicas: Deus miserere
mei. Et ipse prope est/ut liberet te: & adhuc loquente
te: dicit ecce adsum. Quid ergo Cananæa? Vtiq; do
mine: nam & catelli edunt de micis/ quæ cadunt de
mensa dominorum suorum. Et quid dominus ecō/
tra? O mulier/ magna est fides tua: fiat tibi sicut uis.
Vbi sunt disceptatores iniqui? Nunquid dixit/expe/
cta mulier: donec orem patrem meū? Sed quid? Fiat
tibi sicut uis. Quantum elegantior illa in fide: tan/
tum christus eminentior in uirtute: qui gratiā suam
sensib⁹ īfundit. O mulier magna est fides tua. Quo/
modo magna? Non uidisti mortuos resurgētes: nō
uidisti leprosos mundari: nō cognouisti legem: nō
audisti prophetas. Sed audisti improperia/ & nō eru
buisti: repulsa refutaui te/ & non recessisti a me. O mu
lier/magna est fides tua. Mortua est mulier: & laus
eius præciosa est/plusquā margaritis intexta corona.
Quocunq; ieris: audies christum prædicātem: o mu/
lier/magna est fides tua. In Græcorum conciliis/in
Indorum/uel Persarū conuentu clamat hodie domi/
nus Iesus/ & dicit. O mulier/magna est fides tua. Et
quid deīde? Fiat tibi sicut uis. Non dixit/sano filiam
tuam: sed fiat tibi sicut uis. Idest tu ipsa sana filiā tuā?
Tibi eam trado: tu ei cura: in tuo arbitrio pono eius
medicinam. Vade/impone manus tuas super eam:
& fiat tibi sicut uis. Cū tua uolūtate a passione pur/
getur. Non iussit: non imperauit dæmoni/ ut exiret:
sed fiat tibi sicut uis. Voluit enim ut ipsa sanaret fi/
liam suam: & dæmonem effugaret. Vbi sunt/qui di/
cunt/non in uirtute/sed p̄ce omnia ppetrauit? Si mi/
nor est patre: quomodo dicit/fiat tibi sicut uis? Et sa/
nata est (inquit) filia eius ex illa hora. Veniebat enim
mater de foris: sed anteq̄ ueniret/sanata est. Intrauit/
& inuenit filiam suam ab imundo dæmone libera/
tam. Consumata est uoluntas: & facta est sanitas. Et
pro his omnibus/gratias agamus deo uiuo. Cui est
gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Feria. v. post pascha sm̄ Ioānem. Cap. XX.

IN ILLO Tempore: Maria stabat ad monu/
mentum/foris plorans. Et reliqua. Homilia.

i N PRAESENTI Solēnitate/lo
cuturus aurib⁹ uestræ charitatis: amor
uenit ad memoriam: quo beata Maria
Magdalena dominū nostrum super
omnia diligendo/discipulis fugienti/
bus/eum ad mortem euntem sequebaṫ: ac ueri amo/
ris igne succensa/nimis ardens desyderio: indesinen/
ter plorans: a monumento non recedebat. Maria.n.
(ut Euangelista testatur) stabat ad monumētum fo/
ris plorans. Audiuimus fratres Mariam ad monu/
mentum foris stantem: audiuimus & Mariam plo/
rantem. Videamus igitur si possumus/cur staret: ui/
deamus & cur ploraret: ut prosit nobis illius stare:
prosit & illius plorare. Amor faciebat eam stare: do/
lor faciebat eam plorare. Stabat/ & circunspiciebat: si
forte uideret quem diligebat. Dolor renouatus erat:
quia quem prius doluerat defunctum/ nunc dole/
bat ablatum: & ille dolor/ maior erat: quia nullam
consolationem habebat. Prima fuit causa doloris/
quia uiuum perdiderat: sed de hoc dolore/ aliquan/
tulam consolationem habebat: quia mortuum se re/
tinere credebat. Nunc autem de isto dolore/ se con/
solari non poterat: quia corpus defuncti/ non inue/
niebat. Metuebat ne sui magistri amor in pectore suo
frigesceret: si corpus eius non inueniret: quo uiso re/
calesceret. Venerat autem (inquam) ad monumen/
tum/secum deferens aromata: & unguenta/ quæ pa/
rauerat. Vt sicut antea pedes uiuentis de unguento
precioso unxerat: sic & nunc totum corpus defun/
cti/ & unguento ungeret: & aromatibus condiret. Et
sicut prius ad pedes Iesu lachrymas fuderat: ita nunc
ad monumentū lachrymas funderet. Fleuerat prius:
& lachrymis suis pedes Iesu rigauerat: pro morte ani
mæ suæ: ueniebat nunc rigare lachrymis monumen
tum pro morte magistri sui. Cum autem non inue/
nisset corpus in monumentum: labor periit ungen/
di: sed dolor creuit lugendi. Defuit obsequio/ quod
non defuit dolori. Defuit quem condiret: sed nō de/
fuit quem ploraret. Eoq; magis plorabat: quo ma/
gis ille deerat. Plorabat enim uehemēter Maria: qm̄
additus erat dolor sup dolorē eius. Duo.n. dolores
una gestabat ī corde: quos mitigare lachrymis uole/
bat: sed nō ualebat. Et ideo tota posita ī dolore: men
te & corpore deficiebat: & qd ageret nesciebat. Quid
enim

enim mulier ista poterat facere: nisi plorare? Quæ
& intolerabilem habebat dolorem: & nullum inue/
niebat consolatorem. Petrus quidem & Ioãnes ue/
nerũt cũ ea ad monumẽtum: sed nõ inuento corpe/
abierũt ad semetipsos. Maria aũt stabat ad monumẽ
tum foris plorãs: & q̃si desperãdo sperãs: & sperãdo
desperãs/ & pseuerãs. Petrus aũt & Ioãnes timuerũt:
& ideo nõ steterũt. Maria nõ timebat: qa nihil suspi/
cabat sibi supesse: p quo timere deberet. Perdiderat
enim magistrũ suũ: quẽ ita singulariter diligebat: ut
pter ipm nihil posset diligere: nihil posset spare. Per/
diderat uitã aiæ suæ. Et iam arbitrabat melius sibi fo
re mori/ q̃ uiuere: qa forsitan iueniret moriẽs: quem
iuenire nõ poterat uiuẽs. Sine eo tñ uiuere nolebat.
Fortis ẽ ut mors dilectio. Quid.n.aliud faceret mors
in Maria? Facta erat exanimis: facta erat insensibilis.
Sentiẽs/ nõ sentiebat: audiens/ nõ audiebat: uidẽs/ nõ
uidebat. Sed neq ibi erat/ ubi erat: qa tota ibi erat/ ubi
magr suus erat: de quo tñ ubi erat nesciebat. Quære/
bat eum: & nõ iueniebat. Et ideo stabat ad monumẽ
tũ/ & plorabat: tota lachrymabilis/ tota misabilis. O
Maria qd spei/ qd cõsilii/ qd cordis tibi erat: ut stares
ad monumẽtum/ discipulis abeũtibus? Tu aũt cũ il/
lis uenisti: & cũ ipsis nõ recessisti: sed post illos remã/
sisti. Cur hoc fecisti? Sapiebas plus illis: an diligebas
plus illis? Quare nõ timebas ut illi? Certe nihil sapie/
bat modo Maria nisi diligere: & pro dilecto dolere.
Oblita erat timere: oblita gaudere. Oblita erat seip/
sam: oblita erat deniq omnia præter illum: quem di/
ligebat sup oia: & (qđ mirabile est) sic erat oblita/ ut
ipm nõ cognosceret. Credite mihi si ipm cognosce/
ret in monumẽto eum nõ q̃reret: nec de sublato plo
raret: sed de resurgente exultaret. Dixit.n.Iesus/ q sic
moreret: ut tertia die resurgeret. Sed prohdolor ni/
mius dolor cor illius repleuerat: & memoriam bonorũ
uerborũ deleuerat. Sensus nullus in ea remanserat: oẽ
cõsilium ab ea pierat. Spes ois defecerat: solũmõ fle/
re superat? Flebat ergo quia flere poterat: & dum fle/
ret inclinauit se/ & prospexit in monumẽto: & uidit
duos angelos in albis sedẽtes: unũ ad pedes: & unũ
ad caput. Dicũt ei illi. Mulier qd ploras? Quẽ quæ/
ris? O maria/ ecce multã cõsolationem iuenisti: & for
sitan melius cõtigit tibi q̃ sperasti. Nam tu quærebas
unũ: & duos iuenisti. Quærebas hoiem: & angelos
iuenisti. Quærebas mortuũ: & uiuẽtes repisti. Repi/
sti eos q uidẽtur de te curam hẽre: & q uolũt dolorẽ
tuũ lenire. Illum uero quẽ quæris: dolorẽ tuũ uidet
negligere: lachrymas tuas/ non uidet aspicere. Vocas
illũ/ & nõ audit: oras/ & nõ exaudit. Quæris illum &
nõ iuenis: pulsas/ & nõ aperit tibi: sequeris illũ: & fu/
git. Heu qd est hoc? Heu q̃ magna mutatio. Heu q̃uo
mutata est res in contrarium? Iste.n. qui mõ recessit a
te: & qui forte nescio mõ si diligat te. Olim te dilige/
bat: olim te a pharisæo defendebat: & a sorore tua
dulciter excusabat. Olim laudabat te/ qñ pedes suos
ungebas: rigabas lachrymis: & capillis tergebas: do/
lorem tuum mulcebat: peccata tua dimittebat. Olim
quærebat te cum non adesses: uocabat te cum tu ad/
esses: mãdabat tibi per sororẽ tuam: ut ad se ueniret:
Magister adest/ & uocat te. O q̃ cito surrexit Maria: ut
audiuit/ q̃ cito uenit: & solito more cecidit ad pedes
tuos o bone Iesu. Tu uero cum uidisti eam cõtrista/
tam/ cõtristatus es: cum uidisti eam plorãtem/ lachry/
matus es. O q̃ pie cõsolando eam/ dixisti: ubi posui/
stis eum? Deniq pro dilectione eius qua multũ dile/
xit te: Lazarum fratrẽ suum suscitasti: & plãctum hu/
ius dilectricis tuæ/ in gaudium cõuertisti. Et o dulcis/
sime magister/ qd post hæc peccauit in te/ hæc disci/
pula tua? Aut in quo postea offendit dulcedinẽ cor/
dis tui hæc amatrix tua: qa sic recedis ab ea? Nos post
hoc/ nullum peccatũ audiuimus de ea: nisi qñ sepul/
tus fuisti/ ante oẽs uenit ad monumẽtum tuũ ferens
unde corpus tuũ ungeret: & cum nõ iuenisset in mo
numẽto: cucurrit/ & nũciauit hæc discipulis tuis. Illi
uenerũt: uiderunt/ & abierũt. Hæc aũt stabat: & plo/
rabat. Si hoc peccatũ est: negare nõ possumus: quin
ipsa hoc fecerit. Si enim peccatũ non est: sed est amor
tuus: & desyderium/ quod habet de te: quare sic rece/
dis ab ea/ qui inuenins ab oibus te quærẽtibus? Tu
dicis/ ego diligo/ diligẽtes me: & qui mane uigilaue/
rint ad me/ inuenient me. Ergo mulier ista/ quæ ualde
mane uigilat ad te: cur nõ inuenit? Quare nõ consi/
laris lachrymas/ quas fundit pro te dño suo: sicut cõ/
solatus es & lachrymas qua fudit pro fratre suo? Si
tu solito more eam diligis: cur desyderia eius tandiu
protrahis? O magister uerax & testis fidelis: recorda/
re testimonii/ qđ redidisti de Maria Marthæ sorori
suæ. Dixisti enim/ Maria optimam partẽ elegit: quæ
nõ auferetur ab ea. Vere optimam partẽ elegit Ma/
ria: quæ elegit stare ad pedes tuos: & audire smones
tuos. Vere optimam partẽ elegit: quia te elegit. Sed
quomõ uerum est: quæ non auferetur ab ea: si tu es
ablatus ab ea? q si ab ea non est ablata optima pars/
quam elegerat/ quare plorat? Et quid quærit? Vere
Maria nihil quærit/ nisi quod elegit: & ppter hoc so
lum plorare nõ desinit: qa quod elegit/ nunc pdidit.
Ergo o custos hoium/ aut tu partẽ quam elegit/ cu/
stodi in ea: aut ego nescio quomõ uerum sit/ q non
auferetur ab ea: nisi hoc itelligatur/ q licet sis ablatus
ab oculis eius: tamen nõ es ablatus de corde eius. O
Maria quid amplius moraris? Quid turbaris? Quid
ploras? Ecce habes angelos. Sufficiat tibi nũc ange/
lorũ uisio: quia ille quẽ quæris/ quem ploras/ fortas/
sis sentit in te aliquid: ppter quod non uult uideri a
te. Pone iam finem dolori tuo: sit modus lachrymis
tuis. Recordare q ipse dixit tibi/ & aliis mulieribus:
nolite flere super me. Quid est ergo quod facis? Ipse
prohibuit flere: & tu tamen flere non desinis. Timeo
ne plorando/ ipsum offendas: pro quo sic incessan/
ter ploras. Nam si ipse amaret lachrymas tuas: non
posset fortassis (ut olim) continere lachrymas suas.
Nũc audi cõsilium: sufficiat tibi angelorum consor/
tium. Mane cum illis: & interroga illos/ si forte sciant
qd factum sit de dño/ quem quæris: & quẽ ploras.
Ego certe credo: q ipse quẽ ploras/ misit eos/ p te: &
pro seut annũcient resurrectionẽ suam: & cõsolẽtur

deplorationem tuam. Dicút ei: Mulier quid ploras? Quæ est causa doloris tui? Non abscondas a nobis lachrymas tuas. Aperi nobis aium tuum: & nos íditabimus tibi desyderiū tuū. Maria nimio dolore cōfecta: tota in excessu mētis posita: nullā recepit cōsolationē: & ad nullū attēdit cōsolatorē: sed intra se cogitat/ dicēs. Prohdolor/ Qualis est cōsolatio? Qualis est ista uisitatio? Onerosi sunt mihi oēs cōsolatores: grauāt me/ & nō cōsolant̄. Ego. n. quæro creatorem & ideo grauis est mihi ad uidēdū ois creatura. Nolo angelos uidere: nolo cū angelis manere: qa possunt dolorē meū augere: & nō possunt penitus delere. Si cœperit mihi multa narrare: & si uoluero illis ad oia rñdere: timeo ne amorē meū magis ipediant/ q̄ expediāt. Deniq; nō quæro angelos: sed eū/ q fecit me/ & angelos. Non quæro angelos: sed meū/ & angeloꝝ dñm. Ipm solū q̄ro: ipse solus pōt me consolari. Sed nescio ubi posuer̄t eū. Circūspicio si possim uidere illū: & nō uideo. Vellē inenire locū ubi positus fuerat: & nō inuenio. Heu me miserā/ qd agam? Quo ibo? Quo. n. abiit dilect⁹ meus? Quæsiui eū in monumēto/ & nō iueni: uocaui/ & nō rñdit mihi. Heu me/ ubi eū iā quærā? Vbi illū iueniā? Surgā ergo & circuibo oia loca/ q̄ potero: nō dabo sōnū oculis meis: nō dabo reqem pedibus: donec inueniā illū quē diligit aia mea. Effundite lachrymas oculi mei: plorate & nolite deficere. Et ambulate pedes: discurrite: & nolite gescere. Heu heu quo abiit gaudiū meū? Vbi latet amor meus? Vbi est dulcedo mea? Cur dereliqsti me salus mea? O dolores/ o angustiæ intolerabiles. Angustiæ mihi sunt undiq;: & qd eligā/ ignoro. Si iuxta monumētū maneo: ego eū nō iuenio. Si a monumēto recessero: nescio ifœlix quo uadā: nescio ubi eū quærā. Discedere a monumēto/ mors mihi est: stare ad monumētū itolerabilis dolor est. Melius aūt mihi est sepulchrū dñi custodir̄: q̄ ab eo lōgius ire. Si. n. lōgius abiero forte cū rediero/ ipm sublatū iueniā: aut destructū. Stabo igit̄ hic/ & moriar: ut saltē iuxta sepulchrū dñi mei sepeliar. O q̄ btm̄ corpus meū/ si fuerit sepultū ꝓpe magistrū meū. O q̄ fœlix aia mea: q̄ egrediens de fragili uase corpis mei: mox poterit itroire in gloriosum sepulchrū dñi mei. Corpus meum semp̄ fuit aiæ meæ labor/ & dolor: sepulchrum dñi mei/ erit illi reqes/ & honor. Hoc ergo sepulchrū in uita mea/ erit cōsolatio mea: & i morte/ erit reqes mea. Viuēs iuxta illud manebo: moriens illi adhærebo. Nec uiua nec mortua ab illa sepabor. Heu me ifœlicē: quare tunc ego nō hæc ꝓspexi: qñ dñm meum sepeliri cōspexi? Quare tūc nō steti? Quare monumētum & corpus eius/ tūc pseueranter nō custodiui? Nūc certe nō plorarē sublatum: qm̄ aūt ꝓhibuissem/ aut subsecuta fuissem sublatores. Sed ꝓhdolor ego uolui obseruare legem: & dimisi dñm legis. Legi obœdiui: & eū cui lex obœdit nō custodiui: q̄uis manere cū ipso/ nō fuisset legē trāsgredi/ sed adimplere. Pascha. n. ab isto defuncto nō cōtaminat̄: sed renouat̄. Mortuus iste nō polluit mūdos/ sed mūdat imūdos: sanat oēs se tāgētes: sed & illumiat ad se accedētes. Sed qd recolo dolorem meū? Abii/ redii/ & monumētum apertum iueni: ipsum quem quærebam nō inuenio. Stabo itaq; & expectabo: si forte alicubi appareat. Sed qūo stabo sola? Abierūt discipuli: & me solā plorātē reliquerunt. Nusq̄ apparet q mecū doleat: Nusq̄ apparet q mecū magistrū meū reqrat. Apparuerunt angeli: sed nescio pro qua cā apparuerint. Si. n. cōsolari me uellēt cām pro qua ploro/ nō ignorarēt. Si. n. nō ignorāt quid ploro: cur dicūt mihi/ qd ploras? Aut ideo iterrogāt: ut me plorare prohibeāt. Quæso/ non hoc mihi suadeant: nō hoc moneāt. Alioqn me interficiāt. Quid plura? Ego illis nō obœdiā/ & dum uiuā/ plorare nō desinā: donec iueniam dñm meū. Sed qd faciā? Vbi illum iueniā? Quo me uertam? Ad quē ibo? A quo cōsilium petam? Quem percūctabor? Quis mei miserebitur? Quis indicabit mihi quem diligit aia mea: ubi positus sit: ubi cubet: ubi quiescat? Quæso nunciate mihi/ qa amore langueo/ & dolore deficio: nec est dolor/ sicut dolor meus. Reuertere dilecte mi: reuertere dilecte uotoꝝ meoꝝ. O amabilis/ o desyderabilis: redde mihi lætitiam salutaris præsentiæ tuæ. Ostēde mihi faciem tuam: sonet uox tua in auribus meis: uox eni tua dulcis: & facies tua decora. O spes mea/ ne confundas me ab expectatione mea: demōstra mihi faciem tuam: & sufficit aiæ meæ. Dum Maria sic doleret/ ac sic fleret: cum hoc dixisset: conuersa est retrorsum: & uidit Iesūm stātem: & nesciebat qa Iesus est. Dixit enim Iesus. Mulier qd ploras? Quem quæris? Dulcis magister: ad quid quæso: prouocas spiritum huius mulieris? Ad quid ꝓmoues spiritum eius? Tu scis/ quia te solum quærit: te solum diligit: pro te/ omnia cōtēnit: & tu dicis/ quid ploras? Quē quæris? Tota pendet a te: tota manet in te: tota sperat de te: & tota despat de se. Ita quærit te: ut nihil quærat/ nihil cogitet præter te. Tota absorta est extasi: tota ebriata est absinthio. Ideoq; forsitā nō cognoscit te: quia nō est in se: sed propter te/ est extra se. Cur ergo dicis ei/ qd ploras? An putas ꝙ ipsa dicat/ te ploro/ te quæro: nisi inspiraueris eam: & dixeris in corde suo: ego sum quē quæris? An putas ꝙ ipsa agnoscat te: quādiu cælare te uolueris? At illa existimās ꝙ hortulanus esset: dixit ad eū. Dñe si tu sustulisti eū: dicito mihi/ ubi posuisti eū: & ego eū tollā. O dolor miserabilis: & amor inenarrabilis. Mulier ista q̄ densa nube doloris obtecta: non uidebat solem: qui mane surgens/ iam radiabat per fenestras eius: quia p aures corporis sui/ iam itrabat domum cordis sui. Sed quoniam sicut amore languebat: ita languore oculi eius caligabant: ut non uideret/ quem uidebāt. Videbat enim Iesum: sed nesciebat/ ꝙ Iesus esset. O Maria si quæris/ cur non cognoscis Iesum? Et si cognoscis Iesum/ cur quæris eū? Ecce Iesus uenit ad te: & quē quæris sublatum a te/ ipse quærit te: & tu hortulanum eum existimas. Verum quidem est quod existimas: sed tñ tu in hoc erras: dum sic eū hortulanū existimas/ ut Iesum nō cognoscas. Est. n. Iesus: & hortulanus: qa ipse seminat oē semē bonū in orto aiæ tuæ: & in cordibus fideliū suoꝝ. Ipse oē olum bonū plātat/ &

tat/& erigat in aiabus sanctorum: & ipse est Iesus qui tecum loquitur. Sed forsitan eum nõ cognoscis/qa tecum loquitur. Mortuum enim quæris: & uiuentem non cognoscis. Nunc in ueritate comperi hanc esse cãm/pro qua a te recedebat: & pro qua tibi non apparebat. Cur.n.tibi appareret: quẽ nõ quærebas? Tu certe quærebas qui nõ erat: & nõ quærebas qui erat. Tu q̃rebas Iesum: & nõ quærebas Iesum: ideoq; uiuẽdo Iesum/nesciebas Iesu3. O dulcis/o pie magr: nõ possum oino excusare hãc discipulam tuam: nõ possum libere defendere hũc errorem suũ. Si tñ errabat: talẽ te q̃rebat/qualẽ te uiderat: & qualẽ te in monumẽto reliq̃rat. Viderat q̃ppe mortuũ corpus tuũ/de cruce deponi/& in monumẽto reponi: tãtusq; dolor iuaserat eam de morte tua: ut nihil posset sp̃are de uita tua & resurrectione. Deniq; Ioseph posuit i monumẽto corpus tuum: & Maria similiter sepeliuit ibi spm̃ suum: & ita indissolubiliter uinxit/& quodãmõ uniuit eũ cũ corpe tuo: ut facilius posset separe aiam se uiuificãtẽ/a uiuẽte corpe suo: q̃ spm̃ te diligẽtem/a defuncto corpe tuo. Spũs.n.mariæ Magdalenæ erat in corpe tuo/magis q̃ in corpe suo. Cũq; ipsa reqreret corpus tuũ: pdidit cũ eum spm̃ suũ. Quid igitur mirũ si sensum nõ habebat: quæ spm̃ pdiderat? Quid mirum si te nesciebat: quæ non habebat spm̃/quo scire debebat? Redde ei itaq; spm̃ suum: & derelinquet errorem suũ. Sed quõ errabat/quæ sic pro te dolebat: & sic te amabat? Certe si errabat/indubitãter dico: q̃ ipsa se ignorabat errare: & hic error non pcedebat ab errore: sed ab amore & dolore. Igitur mĩsicors & iuste iudex/amor quẽ habet in te: & dolor quem habet pro te/excuset eam apud te: si forte errat de te. Ne attendas ad mulieris errorẽ: sed ad discipulæ amorẽ. Quæ nõ pro errore/sed p amore & dolore plorat/& dicit tibi: dñe si tu sustulisti eum/dicito mihi: & ego eũ tollam. O q̃ scienter nesciebat: & q̃ docte errabat. Angelis dixit: tulerũt/& posuerũt: & non dixit tulistis/& posuistis: qm̃ Angeli neq; de monumento te tulerũt: neq; in alio te reposuerunt. Tibi uero dicit: si tu sustulisti/& posuisti. Quia in re uera teipm̃ de monumẽto sustulisti: et i loco ubi tu es/te posuisti. Angelis nõ dixit/dicite mihi: qa angeli nõ poterant ex toto dicere: q̃d de te factum fuerat: & ut factũ fuerat. Tibi uero dicit: dicito mihi. Quia non est impossibile tibi dicere: qd̃ fuit possibile facere. Tu.n.uirtute tua feceras: & q̃d de te factum fuerat/& ut factũ fuerat: tu ipse feceras. Quid est aũt hoc dñe: q̃ tam crebro repetit: cum dicit ubi posuistis eum? Dixerat.n.primum apostolis ubi posuerũt eum: hoc idem postmodũ dixit angelis/ubi posuerũt eum: & nunc dicit tibi de te: ubi posuisti eum? Multũ dulcescit hoc uerbũ in corde suo: quod sic abũdat in ore suo. Certe dulcis magister/hoc facit dulcedo tua: et hoc facit pro amore tuo: quia meminit te dixisse de fratre suo: ubi posuistis eum? Ex quo enim audiuit hoc uerbũ ex ore tuo: cõseruauit illud in corde suo: & delectata est/eo uti in sermone suo. O q̃tum diligit psonã tuã: quæ sic diligit uocẽ tuã. O q̃tũ desyderat uidere uultũ tuũ: quæ sic desyderãter pnunciat uerbum tuum. O q̃ libẽter oscularet pedes tuos: quæ tã libẽter loqt sermones tuos. Quid est hoc ẽt o bone Iesu: q̃d dicit ad te de te: et ego tollã eum? Ioseph timuit: et non fuit ausus tollere corpus tuũ de cruce nisi in nocte: & nisi hoc peteret a Pilato. Maria uero noctẽ non præstolatur: nec Pilatum reueret: sed audacter pmittit/dicẽs. Ego eum tollam. O Maria si corpus Iesu positũ esset forte in atrio pñcipis sacerdotum: ubi apostolorũ princeps calefaciebat se ad ignẽ: Quid factura es? Ego eũ tollam. O mira mulieris audacia. O mulier/nõ mulier. Et si ancilla hostiaria iterrogauerit te: quid actura es? Ego eum tollam. O inestimabilis huius mulieris amor. Nullum locũ excipit: nil anteponit. Sine timore pmittit: absolute dicit. Dicito mihi ubi posuisti eũ: & ego eum tollã. O mulier magna est fides tua. Tu ergo dñe bone/quare oblitus es dicere fiat tibi sicut uis: & confide filia/fides tua te saluã fecit? Cur ergo non dicis ei/ubi posuisti te: ut ipsa tollat te super cor suum: & portet te in corde suo: & annũciet te discipulis tuis? Noli quæso dulcis magister illius ultra protrahere desyderium: qa iam triduo sustinet te: nec habet unde esurientem aiam suam possit saciare: nisi tu manifestãdo te/porrigas illi panem corporis tui: & de fragmẽto repleas intimum cordis sui. Si ergo uis ne deficiat in uia: refrigera & cõforta uiscera aiæ suæ dulcedine saporis tui. Tu es enim panis uiuus: q̃ habes in te omne delectamẽtum: & oẽm saporis suauitatem. Nõ.n.diu poterit retinere uitã corpis sui: nisi tu cito manifestes ei te uitam aniæ suæ. Dicit ei Iesus. Maria. Conuersa illa dicit ei/Raboni/quod dr̃ magister. Dicit ei Iesus. Noli me tãgere. O mutatio dexteræ excelsi: conuersus est dolor magnus/in gaudium magnũ. Mutatæ sũt lachrymæ doloris: i lachrymas amoris. Vt.n.Maria audiuit/Maria: sicut cõsueuerat eam uocare magr̃ suus: psensit in ipso noie quãdam singularẽ uocatoris dulcedinẽ: & p eã cognouit eũ a quo uocabat eẽ magister suũ. Tũc reuixit spũs eius: & reuersus est sensus ei⁹. Cũq; Iesus uellet adhuc uerba adiungere: nõ potuit hoc Maria expectare: sed præ nimio gaudio irruit dicens/Raboni. Non arbitrabatur se indigere uerbis: quæ inueniebat uerbum: & lõge forte utilius existimabat tangere uerbum: q̃ audire quælibet uerba. O Maria fortis & patiens. Nõ sufficiebat ei uidere Iesum: & loqui cum Iesu: nisi tangeret Iesum. Sciebat enim quia uirtus de illo exibat/& sanabat omnes. O piissime dñe/& dulcissime magister: q̃ bonus es/his qui recto sunt corde: & q̃ suauis his qui diligunt te. Ecce enim ista dilectrix tua suppliciter quærebat te: & inuenit te. Spabat i te: et nõ est derelicta a te. Seq̃mur ergo frẽs/huius mulieris affectũ: ut pueniamus ad effectũ. Ploret unusq̃sq; ad Iesum: et q̃rat cõfidẽter eũ: qa nõ cælauit se quærẽti peccatrici. Disce peccator hõ/a peccatrice muliere. Cui tñ dimissa sunt peccata. Disce plorare dei absentiam: amare dei præsentiam. Disce a Maria Iesum amare: Iesum sperare: et q̃rendo in eum pseuerare: nulla aduersa formidare: nullam consolationem extra Iesum accipere:

omnia pro christo contẽnere. Disce a Maria/ & quære Iesum in monumẽto cordis tui: reuolue lapidem ab ostio monumẽti. Amoue oẽm duriciam: & repelle oẽ obstaculũ a fide tua: oẽm cõcupiscẽtiam munda a corde tuo: & diligẽter pscrutare/ si Iesus in eo est. Si aũt nõ inueneris Iesum: sta foris. Permane in fide: & respice foris: si forte in aliquo uideris eũ: & plora: & plorãdo ora Iesum/ ut dignet̃ intrare ad te: & habitare in te. Et ne forte erecta ceruice/ repellas eũ a te: humiliãdo inclina te: & iterũ respice in monumẽto dei/ qđ est in te: & si uideris ibi angelos/ unũ ad caput/ & unum ad pedes: idest si uideris/ & cognoueris esse in corde tuo quasi cœlestia desyderia: tam ad actiuã uitam/ q̃ ad cõtẽplatiuam uitam ptinẽtia: p quæ tñ nõ possis hr̃e Iesum & uidere: noli his cõtentus esse: noli adhuc deficiẽdo quiescere: sed plora/ & quære Iesum in te/ donec inuenias. Et si forte tibi aliquo mõ apparuerit: & desyderio tuo se præsentauerit: noli de te psumere tanquã tu eum agnoscas: sed iterroga illum/ & ora: ut ipse dicat & donet tibi seipsum. Audeo tibi cõfidenter promittere: si in fide Iesu pseueraueris: si te cum humilitate inclinaueris: si exẽplo Mariæ nullam aliã cõsolationem de Iesu/ nisi Iesum recipe uolueris: ipso se reuelãte/ ipsum inuenies/ & ipm cognosces: ita ut nõ sit necesse quærere ab aliis ubi sit Iesus. Sed tu magis indicabis eum: nũcians aliis/ q̃a uidi Iesum: & hæc dixit mihi. Cui est gloria & imperium/ cum patre & spiritu sancto in sæcula sæculorũ. Amẽ.

¶ Dñica. viii. post Pẽthecosten sm Matth. Ca. VII.

IN ILLO Tempore: dixit Iesus discipulis suis. Attẽdite a falsis prophetis/ qui ueniũt ad uos in uestimentis ouium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et reliqua Homilia.

P AVLO Supius spatiosam & latam uiã noiauit: hoc nũc aptius falsos prophetas oñdit: p quos multi in pditionem abhominabilẽ abierũt: q primo in Iudæã apparuerũt: & mõ psidia totum repleuerũt mũdũ. Sed illi prius falsi pphetæ fuerũt: uerissimosq; dñi prophetas/ usq; ad mortẽ psecuti sunt: Sicut Hieremiã/ Michæã/ aliosq; multos. Isti aũt falsi pphetæ/ & falsi christiani: qui nũc sunt: ueraces christianos sine misericordia psequunt̃: aliqñ (si detur copia) ẽt gladio sine itermissione/ aut suis prauis moribus & exẽplis opprimũt. Iccirco pueniens dñs oẽs adhortatus est dicẽs. Attendite a falsis pphetis. Attẽdite diligẽtius: obseruate cautius: ut nõ seducamini: ut nõ fallamini. Attẽdite ergo/ hoc est cõsyderate: q̃a nõ sunt oues/ sed lupi in uestimento ouiũ: q̃a nõ sunt religiosi in figura religiositatis: q̃a non sunt christiani: sed ueritate uacui/ christianorũ psecutores. Attẽdite a falsis pphetis/ qui ueniunt in uestimentis ouiũ/ intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Ipsos & beatus Apostolus ad Ephesios loquẽs designabat/ dicens. Scio. n. q̃a post discessum meũ itroibũt ad uos lupi graues/ lupi rapaces. Lupi graues noiant̃ oẽs infideles/ hæretici: q grauiter sanctam ecclesiam opprimunt/ & psequũtur/ & molestare frequẽtant: q̃a sine misericordia rapere/ & coacer̃uare non desinũt. Aliqñ pecuniæ irruũt alienæ: aliqñ i ipsos pecuniarũ dominos: multo magis ẽt satagũt aĩas rape: & secũ miserabiliter in pditionẽ deducere. Et uestimentum ouiũ hr̃e dicunt̃/ q̃ nomẽ habeãt christianitatis: adiungũt se ministris iustitiæ: figurã religiositatis mentientes. Per christianũ itaq; nomen multos seducere nitunt̃: dulcibus s̃monibus multis scãdalum īferẽtes. Isti sũt de quibus ait Apostolus. Per suos dulces s̃mones & blãdos/ seducũt corda inocentium. Sed ex fructibus eorũ cognoscetis eos. Nolite ad uultũ attẽder̃/ sed ad opa. Nolite ad uultũ cõsyderare: sed īspicite figuram fallaciæ. Apostolos pdicant: sed Apostolis contraria annũciant. Martyres magnificãt: sed martyrũ psecutores pbant̃. Apostoli/ & martyres sci/ non psecutionem fecere: sed psecutionẽ ptulerũt. Non maledixerunt: sed maledicta sustinuerũt. Nõ blasphemauerũt: sed a blasphematoribus iterfecti sunt. Isti aũt oia iniquissima/ oia irreligiosa iplere curãt. Sanctos psequuntur: fideles opprimũt: deũ & si non uerbis: moribus tñ blasphemãt. Propterea ex fructib[9] eorũ cognoscetis eos. Nunqđ colligũt de spinis uuas: aut de tribulis ficus? Manifeste dñs p hanc similitudinẽ declarat/ uitq̃a nullus prudẽtium ad spinas pgens: uuarũ ex inde dulcedinẽ quærit: aut sup tribulos gradiẽs/ ex inde ficorũ colligat suauitatẽ. Ita ergo nullus sapiẽtiũ/ uel prudẽtiũ/ ab inanibus ueritate hæreticis/ aut irreligiosis aut infidelibus/ ex inde sciitatis dulcedinẽ uel fragãtiam: aut ueritatis suauitatẽ poterit inuenire: sed pessima apud illos & maligna repperiet. Si. n. spinæ/ & tribuli/ & oia quæcũq; cape possunt: attrahũt/ detinent/ & cõscindũt. Ita oẽs ifideles hæretici: & pterea male uiuẽtes: & iã qui rectã fidem tenere uident̃/ per humanã potẽtiam & corruptibile principatũ/ p iniquos mores/ & praua exẽpla oẽ quicqđ apphendere possunt/ cõscindunt/ atq; diripiũt. Quãtos hi tales sibi socios asciuerunt: quãtos alienos labores abstulerũt: quãtas aias post se in pditionẽ depdati sũt. Merito itaq; dñs eos spinas & tribulos appellauit: in aspitate/ in tribulis/ in læsione in malignitate/ in impietate. Oia. n. ista in spinis ineniunt̃: oia hæc ab ifidelibus hæreticis/ & falso noie christianis cõsumant̃. Quis ad spinas & tribulos mittẽs manũ/ uel adproximãs ibi/ non dilaceret̃/ aut nõ scindat̃: aut eãdẽ manum nõ cruciatã inueniat? Quis ergo hæreticis manum porrigẽs/ aut caput humilias/ incõscissus a spũ suo: aut incruẽtus a uulnere aiæ inueniatur? Quis se iniquorũ factis accõmodans/ nõ ab eorũ ingnationibus peccati acculeo psoret̃? Tales. n. antiquus/ & Iudæi fuere/ cũ deberent uuas afferre: ptulerunt spinas. Et qui debuerãt suauitatẽ oñdere: in amaritudinẽ semetipsi cõuersi sunt. Quomõ cõuersa es (inqt dñs) in amaritudinem uitis alienæ? Expectaui ut faceres uuas: & fecisti spinas. Sic ergo ois arbor bona/ bonos fructus affert: mala aũt arbor/ malos fructus facit. Arbores hic noias dñs/ nõ arbores uere significat istas in terrã fixas/ nõ de his talibus arboribus loquitur. Istæ. n. sunt sine spũ/ sine aia/ sine uita: nec be-

nignæ

inignæ nec imbenignæ. Nec oino intelligunt quid
sint/aut qd non sint. Sed p eaꝝ figuram hoies desi/
gnat/& de hoibus loqtur: qui ꝓpria uolūtate seu bo
num fructū/seu malum ꝓferūt. Non pōt ergo ifide/
lis/audax/asper, auarus. dulcissimos fidei fructus effi
cere: qa nec uult/nec cupit: nec pōt. Iteꝝ religiosus/fi
delis/dulcissimus/benignus: infidelū aspos/& ma/
los facere fructus non pōt: qa nec uult/nec cupit: scit
q̄ nō sit hoc bonū. Propter qd' in sequētibus diffe/
rens dñs/ait. Nō pōt arbor bona/fructus malos face/
re: neq; arbor mala/fructus bonos facere. Non potest
malus usquequo est imbenignus/& ifidelis: religio/
sitatis/& benignitatis/& fidei fructū ostēdere. Ita &
bonis/benignus/fidelis: irreligiositatis/& ifidelitatis
fructū non pōt facere: in fide & timore dei ꝑmanēs.
Agnosce/& cōsydera quēadmodū loqtur dñs. Nō
dixit/non pōt iste malus cōuerti/& effici bonus: sed
usquequo est malus: usq; hoc bonū fructū non pōt
facere. Fornicator usquequo fornicať: usq; hoc ca/
stitatis nō affert fructū. Ille ifidelis usquequo in infi/
delitate ꝑmāserit: fidei fructū facere non pōt: ita mū/
dus castus usq; eo caste & mūde uiuit: usquequo ab
imūditiis alienus est. Similiter fidelis/religiosus/us/
quequo religiositatē ꝑficit: ab oi infidelitate & irre/
ligiositate alienus est/& ifructuosus. In uoluntate est
ergo hoium & in ptāte uniuscuiusq; eligere siue bo/
num/siue malū. Propterea utiq; docenť hoies/a lege
& ꝓphetis: ab apostolis & euāgelistis: ab ipso ēt dño:
& ab his q ecclesiæ doctores sunt: ut malū derelin/
quant/ad bonū sese cōuertant: ut ifidelitatē deserant/
& fidē custodiāt: ut faciāt/& ꝓferant nō spinas & tri
bulos/ut mali & infructuosi: sed flagrātes/sc̄itatis fru
ctus portātes. Quatenus uenientes angeli/sicut aues
cœli: sup bonos fructus nr̄os/tanq̄ sup ramulos pa/
cacissimos requiescāt: non suā lassitudinem reficiētes:
sed nr̄æ sc̄itati inhærentes. Talis arbor fuit bona/&
benigna/q ait. Ego aūt sicut oliua fructificaui in do/
mo dei. Et iust' sicut palma florebit. Talis arbor fuit
Iudas/usq; dū in apostolica uocatiōe ꝑmāsit: usq; dū
in ministerio stetit apostolico: qn̄ aūt ꝓpria uolūtate/
uelut in cubili cordis sui malū accæpit diabolū: tunc
ipse tortuosus effectus est/uolūtate sua insuauē & ma
lum afferēs fructū/dñm & Saluatorē tradēdo. Mala
arbor fuit Manasses qn̄ tēplū idolis adimpleuit: qn̄
Hierosolymā inocētū sanguine maculauit: sed iteꝝ
ꝓpria uolūtate effectus est bonus: qn̄ bonæ pniæ at/
tulit fructū. Ois arbor quæ nō facit fructū bonū exci/
deť & in ignē mittetur. Hoc & ab hoibus fit ut nul/
lus prudētium/arborē fructiferam excidat/& i ignē
mittat: sed infructiferas & spinosas excidāt arbores/
atq; in ignē mittant: quāto magis ipse oium scientia/
rum deus/oiumq; cognitor dñs: nō bonos/& beni/
gnos: & fructiferos opatios abscidit/& in ignē mit/
tit: sed malos & ifideles/spinosos/& aspos/iniquos/
atq; inutiles/qa ab oi ope bono reprobi sūt: istos ab/
scidit/& in ignem inextinguibilē mittit? Ois ergo ar
bor quæ nō sapit fructum/& nō tm̄ fructum/sed et
bonum fructum. Multæ qdem arbores fructum fe/
runt: sed malum & inutilem fructū: sic & multi ho/
mines malum irreligiositatis et ꝑuersitatis fructum
afferūt. Ob hoc clare demonstrauit dñs: quia omnis
arbor/quæ nō facit fructum bonum excidetur/et in
ignē mitteť. Ois arbor. i. ois homo: siue rex: siue re/
gulus: siue princeps siue sub principe: siue senior/si/
ue sub seniore: nulli parceť: nulli honor deferť. Sed
ois arbor/siue diues/siue paup/siue seruus/siue liber:
siue iuuenis/siue senior: ois arbor infructifera/nō fe/
rens fructus abscideť. Talis arbor fuit Nabuchodo/
nosor/qn̄ dixit. Quis est deus/q uos liberet de mani/
bus meis? Ideo dcm̄ fuit de eo abscidite hāc arborē/
& euellite eā. Sed cum cōuersus fuisset/dixit. Ego Na
buchodonosor oculos meos ad cœlū leuaui: & hūc
uiuētem in æternū laudaui/& magnificaui. Tūc ra/
musculus radicis eius cōfirmatus est: & in melius re/
stitutus est: & tūc in regnū suum cōstabilitus est. Ta/
lis arbor infructifera fuit filius Balthasar: ꝓpterea in
eadē nocte abscissus depiit. Talis arbor fuit & ille di/
ues qui abscissus/in ignē missus est: in quo igne sine
misericordia cōstitutus/gemēs dicebat/crucior i hac
flāma. Ita ergo ois arbor non ferens fructum bonū:
excidetur a secātibus angelis. Si messores uel secantes
angeli sunt. sm dñi dcm̄/necesse est. q̄ hi abscidentes
idem ipsi angeli sint. Iā. n. (ait Ioānes) securis ad ra/
dicem arboris posita est. Ois ergo arbor/quæ nō fa/
cit fructū bonum/excideť & in ignē mitteť. Nō ideo
ut ligni more ardeat/& deficiat: sed in ignē mittetur
illo de quo ait dñs. Ite maledicti in ignē æternum: q
paratus est diabolo & angelis eius. Attendite o filii
dei instāter/agamus oibus uiribus nr̄is/ut nō simi/
les efficiamur: neq; his talibus opprimamur/neq; in
aliquo iugum cum infidelibus/seu iniqua gerētibus
ducamus. Propterea nos dñs ista oia docet: ꝑ arboꝝ
parabolas instruēs: ut nos ab infidelibus lōgius sepa
remus: ut ab iniqtatis opariis segregemur. De qbus
adhuc in sequētibus dicit. Ex fructibus eoꝝ cogno/
scetis eos. Tu (ait) o hō si porrigas uel deprimas ma
num sup spinā/si calces sup tribulum/respicias ocu/
lo ad infructuosam arborē/sentis & itelligis quid est
qd' tāgis/aut qd' calces/aut quod uides: & auerteris
& ibi nō appropias: quare nō intelligis/& inimicos
dei hæreticos: quare nō auerteris ab iniustis/ueritatis
aduersariis: quare nō odio habes irreligiosos idolo/
rum doctores: & falsos christianos: quare nō separa/
ris actu ab oibus inique agētibus: quare nō cogno/
scis eos sm fructū eoꝝ? Aliqn̄ sicut deprauāt/disrū/
punt/& cōuellūt ecclesiā: aliqn̄ iteꝝ sicuť tribuli sub
pedibus occulte subpūgūt/& euertūt quos possunt
ꝑ infidelitatis doctrinā/falsitatis stimulos immittētes:
per exēploꝝ maloꝝ acumina/incautoꝝ pectora sau/
ciantes: sed sm fructum eoꝝ cognosceris eos. Habe/
tis doctores/habetis principes: obaudite illis: auerti/
te uos ab infidelibus: nō appropinquetis ifidelibus
& irreligiosis/& auertite ab alienis fidei. Non cōmi/
sceamini mente tenebraꝝ opariis/ut in æternū cū eis
nō condēnemini in ignē. In his similiter adhuc dñs
loquēs: & de hoc ipso errore manifestius atq; clarius

disputans ait. Nō omnis qui dicit mihi/ dñe dñe/ intrabit in regnum cœloꝝ: sed qui facit uolūtatem patris mei qui in cœlis est. Audiāt hoc hi qui dubitant in fide. Audiāt hoc mobiles/ & nutātes: isti qui duplici sūt corde: illi q christum noiant noie/ sed negāt substātia: noiant noie sed abnegānt uirtute: nolentes eum uere ex deo/ deum genitum confiteri: ppterea & regni eius expertes fient. Non ois qui dicit mihi/ dñe dñe intrabit in regnum cœloꝝ. Nō in sermone est regnum dei: sed in uirtute. Nō in noie solo satisfacies dño: sed in inuocatione dilectionis/ & charitatis: in cōfessione sine mendacio: & in assertione fidei ueraci: in obseruatione mandatoꝝ eius/ & opibus bonis. Nō ois qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnū cœloꝝ: sed qui facit/ sed qui opatur/ sed qui adimplet uolūtatem pris mei/ qui in cœlis est. Et quō efficitur uoluntas patris mei? Ita/ ut credatur filio eius: ita/ ut confiteatur unigenitus eius/ ex patris substantia natus. Hoc est enim opus dei/ ut credatis ei quem misit ille. Ait dñs sed qui facit uoluntatem pris mei/ qui in cœlis est Prima uoluntas dei hæc est/ ut credatur filius: & cōfiteat unigenitus: adoretur ut creator omnium: genitus consistens in sinu patris: in una substantia cum patre. Qui facit uoluntatem patris mei: iste intrabit in regnum cœloꝝ. Sed infideles hæretici non intrabunt: quā sic non credūt: quia sic nō cōfitentur: quia sic non faciunt uolūtatem patris mei. Ideoq; nihil eos iuuat christianum nomē: quatenus fidem non hnt christianoꝝ. Nihil eos iuuat nomen dñi: quatenus nō inuocāt/ sicut debet in ueritate dñs inuocari. Non ois qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnum cœloꝝ: sed qui facit uoluntatem patris mei qui in cœlis est. Audite desides/ audite negligentes/ audite inutiles: quid sic speratis ꝙ in hoc saluari possitis/ ꝙ christiani appellamini: qui christianoꝝ opus non facitis/ ut christiani uocemini: nec mores christianorum impletis. Ad uos qui estis in ecclesia hoc est uerbum: ad uos fideles hæc allocutio. Non te iuuat o homo ꝙ dicis dñe dñe: non in timore seruieris dño: nisi alacriter mandata eius impleueris/ nisi omnem eius feceris uolūtatem: nisi ab omni te immunditia & irreligiositate abstinueris: nisi ab omni crudelitate auerteris/ oēmq; iniquitatē deposueris: atq; impietatē oēm despexeris. Gratis clamas: uociferas gratis: exaltas uocē tuam dicens dñe dñe: testem inobœdientiæ tuæ uocans eum: dñm noians/ non timens sicut dñm: neq; in tremore ei seruiens. Hoc enim hic manifestius ostendens dñs ait. Non ois qui me noie tm honorificat/ nō ois qui sine facto/ sed tm ore me dñm appellat: introibit in regnum cœlorum: sed qui opa digna meo noie facit: & cōuersationem dignam meæ sanctificationi adimplet. Hæc est enim fratres carissimi uoluntas patris/ sanctificatio uestra/ castitas uestra: imaculatio uestra/ fides uestra/ religiositas uestra. Hæc est uoluntas pris/ ut uos operibus demonstretis qui sitis: & cuius sitis. Præstante & adiuuante ipso domino nostro Iesu christo. Cui est gloria/ & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ In festo purifica. uirginis Mariæ sm Lucā. Ca. II.

IN ILLO Tpe. Postq̄ ipleti sunt dies purgationis Mariæ sm legē Moysi: tulerūt dñm Iesum in Hierusalē/ ut sisterēt eū dño. Et reliqua. Homilia.

BI Sunt qui deum legis negant: qui aiunt nō istum/ sed aliū a christo fuisse in euāgelio pdicatum? Misit deus filium suū factum ex muliere/ factū sub lege. Ergo putādum est ꝙ in filiū suū bonoꝝ deus sub lege fecerit creationis/ & sub inimicis: siue ꝙ ipse nō dederat. Quin potius ideo sub lege est ut redimeret eos q sub lege erāt: & aliæ legi subiiceret: de qua dudum lectū est. Attende popule meus legem meā/ & reliqua. Adduxerūt ergo eum ut statuerēt ante cōspectum dñi. Cuius scripturæ pcepta complentes/ sicuti (inquit) scriptū est in lege Moysi: qa omne masculinū genus qd aperit uuluā: scm dño uocabit. Et tunc per annum apparebit oē masculinū in conspectu dñi dei. Masculina quæ ex eo ꝙ matris uuluā aperuerant/ sancta erāt: & offerebant ante altare dñi. Omne (inquit) masculinū quod aperit uuluā: sacrm aliquod sonat. Quæcunq;. n. de matris utero effusum marem dixeris: non sic aperuit uuluam matris suæ ut dñs Iesus. Quia scm uterum & omni uenerationē dignum: ante natiuitatem christi: masculus oino nō tetigit. Audeo aliquid loqui. Quia & in eo quod scriptum est. Spiritus dñi ueniet sup te: & uirtus altissimi obumbrabit tibi: pricipium seminis fuerit: & sine uuluæ reseratione nouus in utero adoleuit. Vnde & ipse Saluator loquitur. Ego autem sum uermis/ & non homo: obprobrium hominum: & abiectio plæbis. Videbat in matris utero imūditiam corporum: uisceribus eius hinc inde uallatus: terrenæ fecis patiebatur angustias: unde assimilat se uermi & dicit. Ego autem sum uermis &c. Ex mare quippe & fœmina homo nasci solet. Ego uero nō ex masculo & fœmina sm ritū hoium atq; naturā: sed in exēplum ut uermis natus sum: cuius non est aliunde semē: sed in ipsis in quibus calescit corporibus/ origo est. Propter quod omne masculinum qd aperit uuluam/ sanctum dño uocabitur. Ductus est in Hierusalem ut appareret ante conspectum dei. Et propter illud quod sequitur ut darent munus pro eo: ꝙ in lege dñi scriptū est par turturum/ aut duos pullos columbaꝝ. Turturum par/ & duos pullos columbaꝝ pro saluatore uidemus oblatos. Ego & aues istas beatas puto: quæ pro ortu dñi oblata sunt. Et quō asina Balaam miror/ & fœlicitati acumulo: quia digna fuerit nō solum uidere angelum dei/ sed etiam ore reserato in humanum sermonem erumpere. Sic multo amplius has uolucres prædico atq; sustollo: ꝙ pro dño nostro & saluatore oblatæ sunt. Sequitur de Symeone ꝙ in spiritu ad templum uenerit: digna dei munere quærēda est ratio: quō Symeon uir sapiens & deo placens (sicut in euāgelio scriptum est) & expectans consolationem Israel: responsum accæpit a spiritu sancto non se prius morte obiturum: nisi uideret christum dñi. Quid ei profuit uidere christum?

Vtrum

Vtrum hoc tm̃ habuit repromissionem ut uideret il/
lum: nihilq; ex uisu eius consequeretur utilitatis. An
latet aliquod donum dignum deo: quod beatus Sy
meon & meruit & accepit. Fimbriam uestiméti Ie/
su mulier tetigit: & sanata est. Si illam ad extremá par
tem uestimenti/tátum emolumentum habuit: quid
putandum est de Symeone qui in suas ulnas accæ/
pit ifantem? Sciens neminem posse de claustro cor/
poris quippiam emittere cum spe futuræ uitæ: nisi
eum quem brachiis tenebat. Vnde & ad eum loqtur
Nunc dimittis seruum tuum dñe sm̃ uerbum tuum
in pace. Quá diu christum non tenebam: quá diu il/
lum meis brachiis non coartabam: clausus eram: &
de uinculis exire non poteram. Hoc non solum de
Symeone: sed de omni humano genere sentiendum
est. Si quis egreditur mũdo: si quis ex carcere & uin/
ctorum dimittitur domo: ut ad regnandum uadat:
sumat Iesum in manibus suis/totum habeat in sinu
suo: & tunc exultans ire poterit quo desyderat. Cõ/
syderate quáta dispensatio præcesserit/ut filium Sy/
meon mereretur tenere. Primum respõsum a spiritu
sancto acceperat non uidere mortem: nisi prius ui/
disset christum domini. Deinde nõ fortuitu ac sim/
pliciter ingressus est templum: sed uenit ad templum
in spiritu dei. Quotquot enim spiritu dei agũtur/hi
sunt filii dei. Spiritus igitur sanctus in templum du/
xit eum. Tu quoq; si uis tenere Iesum & amplexari
manibus: & dignus fieri exire de carcere: ut ducem
habeas spm̃ uenrasq; ad templum dei. Ecce nunc stas
in tẽplo dñi Iesu: hoc est in ecclesia eius: hoc est tem/
plũ uiuis lapidibus extructũ. Stas aũt in templo dñi:
qñ uita tua & conuersatio tua ecclesiæ fuerit appella/
tiõe dignissima. Si ueneris in spũ ad tẽplum: iuenies
paruulum Iesum: leuabis illũ brachiis tuis: & dices.
Nunc dimittis seruum tuum dñe sm̃ uerbum tuum
in pace. Simulq; attẽde q̄ solutiõi & dimissioni pax
addita sit. Non enim ait dimitti uolo: sed cum addi/
tamẽto/in pace dimitti. Nam & beato Habraæ hoc
idem promissum est. Tu autem uade ad patres tuos
in pace: nutritus in senectute bona. Quis est qui mo
riatur in pace: nisi ille qui habet pacem dei? quæ om/
nem superat custoditq; cor possessoris sui. Quis est q̄
de sæculo isto recedit i pace: nisi is qui itelligit quod
deus erat in christo: mũdum recõcilians sibi. Nihilq;
inimicum habet uel aduersarium dei: sed omnem pa
cem atq; cõcordiam bonis in se operibus assumpsit:
q̄ sic in pace dimittitur pergere ad sanctos patres: ad
quos & Habraam ꝓfectus est. Quid de patribus lo/
quar? Ad ipsum quoq; patriarcharum principem &
dominum Iesum spectat: de quo loquitur Aposto/
lus. Melius est resolui & esse cum christo. Ille habet
ipsum qui audet loqui: uiuo iãm non ego: uiuit au/
tem in me christus. Vt igitur & nos stantes in tẽplo:
& tenentes dei filium: amplexantesq; eum digni re/
missione & profectione ad meliora simus. Oremus
omnipotentem deum: oremus & ipsum paruulum
Iesum: quẽ allog & tenere desyderamus in brachiis.

Cui est gloria/& impium in sæcula sæculoꝝ. Amen.

¶ In uisitatiõe beatæ Mariæ uirgis sm̃ Lucá. Cap. I.

IN ILLO Tempore. Exurgens Maria abiit in
mõtana cum festinatione in ciuitatem Iuda: & intra/
uit in domum Zachariæ: & salutauit Elisabet. Et re/
liqua. Homilia.

m ELIORES Ad deteriores ueniũt/
ut eis ex aduentu suo aliquid tribuát
emolumenti. Sic & Saluator uenit ad
Ioánem ut sanctificaret baptismum il/
lius. Et Maria statim ut audiuit ange/
lum nunciãtem concepit Saluatorem. Et quod co/
gnata illius Elisabet haberet in utero: cõsurgens cum
festinatione uenit in mõtana: & ingressa est domum
Elisabet. Iesus enim qui in utero eius erat festinabat
adhuc in uentre Ioánem positum sanctificare. De/
niq; anteq̃ ueniret Maria: & salutaret Elisabet: nõ ex/
ultauit infans in utero: sed statim ut Maria locuta est
uerbum: quod filium dei in uentre matris suggesse/
rat: exultauit infans in gaudio. Et tunc primum præ/
cursorem suum prophetam fecit Iesus. Oportebat
quoq; Mariam dei prole dignissimá: post allogum
angeli ad mõtana conscendere: & in sublimioribus
cõmorari. Vnde scriptum. Cõsurgens Maria in die/
bus illis uenit in montana. Debuerat etiam cum esset
solicitudine non pigra: properare solicite: & spiritu
sancto plena ad sublimiora perduci: & uirtute dei ꝓ/
tegi: a qua iam fuerat obumbrata. Venit ergo in ciui/
tatem Iuda in domum Zachariæ & salutauit Elisa/
bet. Et factum est cum audisset salutationem Mariæ
Elisabet: exultauit infans in utero eius: & repleta est
spiritu sancto. Non est itaq; dubium quin quæ tunc
repleta est spiritu sancto: propter filiũ sit repleta: neq;
enim spiritum sanctum primum meruerat: sed cum
Ioánes adhuc clausus in utero spiritum sanctum re/
cepisset: tunc & illa post sanctificationem filii repleta
est spiritu sancto. Poteris hoc credere si simile quid
etiam de Saluatore cognoueris. Inuenitur beata Ma/
ria (sicut in aliquãtis exemplaribus legimus) ꝓphe/
tare. Non enim ignoramus quod sm̃ alios codices
& hæc uerba Elisabet uaticinetur. Spiritu itaq; san/
cto tũc repleta est Maria quãdo cæpit habere in ute/
ro saluatorem. Statim enim ut spiritum sanctum ac/
cæpit: filius dei esse cæpit esset in utero. Exultauit er/
go infans in utero Elisabet: & repleta est spiritu san/
cto: & clamauit uoce magna: & dixit. Benedicta tu
in mulieribus. Debemus in hoc loco ne simplices
quisq; decipiantur ea quæ solent hæretici opponere/
confutare. In tm̃ quippe nescio quis prorupit insa/
niæ/ut assereret negatam fuisse Mariam a Saluatore:
eo q̄ post natiuitatem illius iuncta fuerit Ioseph: &
locutus est. Quæ quali mẽte dixerit: ipse nouerit qui
locutus est. Si quando igitur hæretici uobis tale ali/
quid obiecerint: respondete eis & dicite. Et certe spi/
ritu sancto plena Elisabet ait. Benedicta tu inter mu/
lieres. Si a spiritu sancto benedicta canit Maria: q̃uo
eam Saluator negauit. Porro q̄ asserũt eam nupsisse

post partum: unde approbent/non habent. Hi enim filii qui Ioseph dicebantur: non erant orti de Maria: neq; enim est ulla scriptura quæ ista cōmemoret. Benedicta tu inter mulieres: & benedictus fructus uentris tui. Vnde hoc mihi? Hoc quod ait unde hoc mihi: non ignorans dicit: maxime spiritu sancto plena: quasi nesciat q iuxta domini uolútatem mater domini uenerit ad eam. Sed isto sensu loquitur. Quid boni feci? quæ mea opera tanta sunt/ut mater domini ad me ueniat? per quam iustitiam: ex quibus bonis? de qua mentis fidelitate hoc merui/ut mater domini mei ueniat ad me? Ecce enim ut facta est salutatio tua in aures meas: exultauit infans in exultatione in utero meo. Sancta erat aĩa beati Ioánis: & adhuc in utero matris clausa: uéturumq; in mundum sciebat: quem Israel ignorabat. Vnde exiliuit in gaudio. Senserat enim uenisse dominum suum: ut sanctificaret seruum anteq̃ de matris utero procederet. Vtinam mihi eueniat ut ab infidelibus stultus dicar: qui talibus credidi: opus ipsum ostendit & ueritas: non me stultitiæ/sed sapiétiæ credidisse: & qa hoc quod apud homines illos stultum putatur: mihi salutis occasio est. Nisi enim fuisset coelestis & beata natiuitas Saluatoris: nisi habuisset diuini aliquid: & natiuitatem hominum supergrediens: nunq̃ in toto orbe illius doctrina penetrasset. Si tñ homo fuisset in Mariæ utero/& non dei filius: quomodo poterat fieri ut illo tempore & núc/nō solum corpora: sed etiam animarum morbi multiplices curarétur? Quis nostrum nō insipiens fuit/qui nunc propter misericordiam dei habemus intelligentiam/& scimus deum? Quis non incredulus iustitiæ: qui propter christum iustitiam habemus: sequimur iniustitiam? Quis nostrum nō errabundus & uagus erat? qui nunc propter aduétum Saluatoris non fluctuamus atq; turbamur: sed sumus in uia. Ipse enim ait. Ego sum uia. Possumus & reliqua congregátes uidere: quoniam omnia quæ scripta sunt de eo diuina admiratione digna referátur: quod & natiuitas illius & nutriméta/& uirtus & passio & resurrectio: nō solum eo tempore: sed etiam nunc operétur in nobis. Quis uos o cathecumini in ecclesiam congregauit? Quis stimulus impulit: ut relictis domibus in húc cetum cōmoretis? Neq; enim nos domos nostras sigillatim circuimus: sed omnipotēs pater uirtute inuisibili subiicit cordibus uestris: quos scit esse dignos hoc ardore: ut quasi uniti & retractátes ueniatis ad fidem/maxime in exordio religionis: cú ueluti trepidi & pauentes salutis fidē cum timore suscipiatis. Obsecro uos o cathecumini nolite retractare: Nemo uestrum formidet & paueat: sed sequimini præeútem Iesum. Ille uos trahit ad salutem: cógregat ĩ ecclesiam/núc quidem super terram. Si autem dignos fructus feceritis: in ecclesia primitiuorum: qui scripti sunt in coelestibus cōnumerabimini. Beata quæ credidit: & beatus qui credit: quia erit perfectio his: quæ dicta sunt ei a domino: super quibus & Maria magnificat dñm Iesum. Magnificat aũt anima dñm: spiritu deum: quæ quam habitant interpretationem/si concesserit dominus/ut rursus in ecclesiam cōgregemur: & festini ueniatis ad domum dei: & diuinæ lectioni aures p̃beatis: quæremus: uentilabimus differemus: in christo Iesu domino nostro. Cui est gloria/& imperium in sæcula sæculorum. Amen.

¶ De eo qđ scriptum est. Magnificat aĩa mea dñm.

NTE Ioannem prophetat Elisabet: ante ortum Saluatoris prophetat Maria. Et sicut pctm̃ incæpit a muliere: & deinceps ad uirũ usq; peruenit: sic & principium salutis a mulieribus habuit exordium. Et certe quoq; mulieres sexus fragilitate deposita: imitarétur uitam conuersationēq; sanctarum: earũq; uel maxime quæ nũc in euágelio describútur. Videamus ergo uaticinium uirginale. Magnificat anima mea dominũ &c̃. Duæ res anima & spiritus: duplici laude funguntur: anima dominum prædicat: spiritus deũ. Non quo alia laus deum/& alia dei sit: sed quia qui deus est: idē & dominus sit. Et qui dominus est: ita & deum sit oportet. Queritur quomodo anima magnificet dominũ. Si enim dominus nec augmentum nec detrimentũ recipere potest/& quod est: est. Qua ratione nunc Maria loquitur magnificat anima mea dominum? Si consyderemus dominũ saluatorem imaginem esse inuisibilis dei: & uideam animá factam ad imaginem cōditoris: ut imago esset imaginis. Neq; enim aĩa mea specialiter imago est: sed ad similitudinem imaginis prioris effecta est. Tũc uide in exēplum eorum quo solent imagines pingere: & uno (uerbi causa) uultu regis accepto/ad principalem similitudinem exprimendam/artis industriam cōmodare. Vnusquisq; nostrum ad imaginē christi formans animá suam: aut maiorē ei aut minorem ponit imaginē uel odoriferam uel sordidá/aut claram & relucentē/& correspōdentem ad effigiē imaginis principalis. Quádo igitur grandē fecero imaginē imaginis: idest animam meá & magnificauero illam: opere/cogitatione sermone: tũc imago dei grádis efficitur: & ipse dominus cuius imago est in nostra anima magnificatur. Et quomodo crescit dominus in nostra imaginesie si peccatores fuerimus: minuitur atq; decrescit. Sed nos pro imagine saluatoris: alias nobis imagines inducimus pro imagine uerbi/sapientiæ/iustitiæ/cæterarũq; uirtutum: diaboli formá assumimus: ut dicatur de nobis. Serpētes: generatio uiperarum. Sed & Leonis p̃sonas induimus & draconis/& uulpium: quádo uenenati crudeles & callidi sumus: nec non & hirci/quando ad libidinē proniores sumus facti. Memini quondã Deuteronomium disserentē in eo loco ubi scriptum est. Ne faciatis omnē similitudinem omnis animalis: dixisse me quoniá lex spiritualis est: alios facere imaginē masculi/alios foeminæ: illum habere similitudinē uolucrũ: istum reptilium atq; serpentium: & alium aliam facere similitudinem

dinem. Hæc quomodo intelligantur sciet qui illa le/
gerit. Anima itaq; Mariæ primum magnificat do/
minum: ut postea exultet in deo. Nisi enim antea cre
uerimus: exultare non possumus. Quia respexit (in/
quit) humilitatẽ ancillæ suæ. In qua humilitate Ma/
riæ respexit dominus. Quid habet mater Saluatoris
humile atq; deiectum / quæ dei filiũ gestabat in ute/
ro? Quod ergo dicit: tale est. Respexit humilitatẽ an/
cillæ suæ: quasi dixerit: respexit iustitiam ancillæ suæ:
Respexit tẽperantiam fortitudinem atq; sapientiam.
Dignũ quippe est ut uirtutes respiciat deus. Respon/
deat aliquis & dicat. Intelligo quomodo deus iusti/
tiam ancillæ suæ sapientiamq; respiciat: Quomodo
autem intendat humilitatẽ non satis liquet. Consy/
deret qui quærit talia: q̃m propriũ in scripturis una
de uirtutibus humilitas prædicetur. Ait quippe Sal/
uator. Discite a me quia mansuetus sum & humilis
corde: & inuenietis requiem animabus uestris. Quod
si uis nomen huius audire uirtutis: quomodo etiã
a philosophis appelletur: ausculta eandẽ esse humi/
litatem / quã respiciat deus quæ ab illis ατιφια dici/
tur. Sed & nos quodam eã possumus appellare cir/
cuitu: cum aliquis non est inflatus: sed ipse se deiecit.
Qui enim iflatur / cadit (s̃m Apostolum) in iudiciũ
diaboli. Respexit super humilitatẽ ancillæ suæ: humi
lem me deiectionis / mansuetudinisq; uirtutẽ respexit
deus. Ecce. n. ãmodo bñdictam me dicẽt oẽs gñatio
nes. Si simpliciter intelligam oẽs generationes super
credentibus illud interpræter: & altius aliquid fuero
perscrutatus: aiaduertam quanti profectus sit dice/
re: quia fecit mihi magna is qui potens est. Et miseri/
cordia eius in generationes generationũ. Misericor/
dia dei non in unã / nec in duas: neq; in tres / sed neq;
in quinque uel in sempiternũ extenditur a genera/
tionibus in generationes. Timẽtibus eum fecit uir/
tutem in brachio suo. Licet infirmus accesseris / si ti/
mueris eum / audi repromissionẽ / quam tibi ob timo
rem suum dñs pollicetur. Quæ est ista repromissio ti
mentibus se? Fecit uirtutẽ. Virtus / siue imperium / po
testas est regia. Etenim χρατοσ / quod nos impium
possumus appellare: ab eo dicitur q̃ impat / siue sub
se uniuersa contineat. Si ergo timueris dñm: dat tibi
fortitudinem siue imperium. Dat regnum: ut factus
sub lege regnũ: possideas regnũ coelorũ i christo Iesu.
Cui est gloria / & impium in sæcula sæculorũ Amen.

¶ In festo uinius Abbatis s̃m Matthæũ. Ca. XIX.

IN ILLO Tẽpore: dixit Simon Petrus ad Ie/
sum. Ecce nos reliqmus oĩa & secuti sumus te: quid
ergo erit nobis? Et reliqua. Homilia.

VVM Cuidã adolescenti se cupienti
sequi / dixisset Iesus / uenderet oĩa: & ille
q tristis abiisset / eo q̃ multas possessio/
nes hẽret / tũc ait discipulis suis. Amen
dico uobis q̃ diues difficile itrabit in
regnum coelorũ. Quo audito Petrus dixit ad Iesum.
Ecce nos reliquimus omnia: & secuti sumus te &c̃.
Et hoc poterit quis & simpliciter iterpraetari & mo/
raliter. Qui ergo simpliciter intelligere uult: talia di/
cit. Sicut in datis / non ipsum datũ: sed affectum datis
aspicit deus / & iustificat: & melius suscipit parua dan
tem cũ magno affectu / q̃ magna ex modico affectu.
Sicut manifestum est quæ scribũtur propter data di/
uitum magna / & duo uiduæ minuta / sic & in his / q
propter dilectionem dimittunt quæ possidẽt / ut in/
separabiliter christum sequantur: omnia s̃m uerbum
eius agentes non magis acceptabiliter erit / qui plura
reliquerit / eo qui parua dimisit. Ergo quãuis mini/
ma & contẽptibilia Petrus cum fratre suo reliquerit /
aliqñ audientes uenite post me / & faciã uos fieri pi/
scatores hoium. Statim relictis omnibus secuti sunt
eum: nõ minima sunt extimata apud deum / cõsyde/
rantem / q̃m ex tanta plenitudine dilectionis minima
reliquerunt / ut etiam si multas possessiones / oĩa sine
dubio reliquissent: nec ab eis ullo modo retenta fuis/
sent: ut impedirẽtur ab impetu dilectionis huiusmo/
di. Et puto q̃ magis cõfidens Petrus de affectu suo:
q̃ de ipsa rerũ quãtitate fiducialiter dicebat ad Iesum.
Ecce nos reliquimus oĩa &c̃. consequens autem est
scire q̃m nõ solum retia / sed etiam domũ & uxorem
forte reliquit / & filios / & possessiones quasdam / & si
paruas / magnũ tamen aliquid demõstratur / q̃m au/
dientes / uenite post me & faciam uos fieri piscatores
hoium. Nihil cogitantes / statim relictis retibus secuti
sunt eum. Nec sunt imitati eum qui dixit primũ per/
mitte mihi ire nũciare eis / q sunt in domo: nec simile
aliqd fecerunt / sicut ille qui dixit: permitte mihi ire ut
sepeliam patrẽ meum. Et diligẽter attẽde q̃m hone/
stissime percussi christi præcepto / & promissionibus
eius / ut credẽtes q̃m modicam capturã piscium relin
quentes / homies piscaturi fuerãt ad salutem. Statim
relictis retibus / & quasi obliti suorũ oium secuti sunt
eum / ut digni efficiãtur hac interrogatione / quã fecit
Petrus dicens. Ecce nos reliquimus &c̃. obserua si/
mul & hoc q̃m occasio interrogationis huiusmodi
ex illo facta est Petro: q̃ uerbũ christi audiuit dicens.
Si uis perfectus esse: uade / uẽde oĩa quæ habes: & da
pauperibus: & habebis thesaurũ in coelo / & ueni / se/
quere me. Deinde quia cõsyderauit adolescentem cũ
tristitia abeuntẽ: qui præposuit multas possessiones
habere in terra q̃ esse perfectus in deo. Consyderans
quoq; & difficultatem diuitũ ingrediendi regnum
coelorum / ideo quasi ipse rem consumauerit: non fa
cile in eo q̃ uniuersa reliquit & secutus est Iesum: di/
xit. Ecce nos rel. omnia &c̃. Propterea Petro fiducia/
liter ista dicenti / respondit promissionem istam maxi
mam: ut sit unus ex iudicibus. Quoniam autem uer
bi simplicitas / non est satis idonea / auditorem inge/
nii eminentioris placare / de honestate sensus in mo/
ralibus expositionibus consistente / etiam hunc lo/
cũ ita tradamus. Qui ait: ecce nos rel. oĩa &c̃. Retia
contemptibilia reliquisse / uel pauperem domum / &
uitam in paupertate & doloribus plenam / nõ adeo
magnum est / neq; dignum tali discipulo: cui non ca/
ro & sanguis reuelauit esse Iesum christũ filium dei

uiui:sed pater coelestis/cui etiam fuerat dictum. Tu es
Petrus & sup hác petram ædificabo ecclesiam meá:
& portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Er/
go forte ea quæ tradita sunt superius de uerbis chri/
sti dicentis. Vade & uende omnia quæ habes: & da
pauperibus: & ueni:sequere me: & habebis thesau/
rum in coelo. Petrus enim omnia reliquit in quibus
erat peccator/propter quæ & dixerat. Exi a me/quo/
niam homo peccator ego sum. Et magna laus eius
erat confidentis/ut de cætero non peccaret/qui dixit
ecce nos reliquimus omnia & c̄. Et non solum mala
reliquimus:sed & secuti sumus te. Quod autem di/
cit secuti sumus te/potest dici ſm omnia/quæ pater
reuelauit Petro esse filium suum. Secuti sumus te/iu/
stitiam ſm ꝙ iustitia es/& sapiētia/& pax/& ueritas/
& uita ducens ad dominum ueram uitam. Propter
ꝙ quasi uictor ad læta post luctamē iterrogat/quæ
sūt præmia certaminis eiusmodi/quæ adhuc nescie/
bat. Quid utiq; (inqt) erit nobis? Et nos si uolumus
percipere quæ sunt Petro ꝓmissa. simili modo om/
nia relinquamus/ut de cætero nulla tentemur mali/
tia/neq; ab aliquibus operibus eius: sed uerbum dei
sequamur/ut dicatur & nobis/& omnibus sequen/
tibus eum. Amen dico uobis: Quod uos: qui secuti
estis me/in generatione quum sederit filius hominis
in sede maiestatis suæ: sedebitis & uos super duode/
cim thronos: iudicātes duodecim trib' Israel. Quod
& simplicem habet interpraetationem/exhortantem
relinquere bona sæculi propter christum:& spiritua/
lem appetere uitam. Nō omnibus sermo dixit sequi
christum:sed eis qui tunc fuerūt Apostoli/posterio/
res autem manifestauit per illud. Et omnis qui reli/
querit domum/fratres/aut sorores & c̄. Qui ergo se/
cuti sunt christum/non quædā/sed omnia reliquē/
tes/sedebunt sup duodecim thronos iudicātes duo/
decim tribus Israel. Et hanc potestatē accipient in re/
surrectione mortuorum. Ipsa est enim regeneratio &
quædam noua natiuitas/quādo & coelum nouum
& terra noua creatur his q se ipsius gratia renouaue/
runt/& nouum traditur mādatum. Illius autem re/
generationis primum est/quod apud Paulum uoca
tur lauacrum regenerationis:& illius natiuitatis my/
steriū est hæc renouatio spiritus. Et fortassis ſm hanc
nouitatem nemo est mūdus a sorde/& si unius diei
uita sit super terram: propter natiuitatis nostræ car/
nalitatem. Sicut ait Dauid ex persona omniū nascen
tium ex carne & sanguine/quia in iniquitatibus cō/
ceptus sum/& in delictis concepit me mater mea. Se/
cūdum regenerationem autem spiritus & baptisma/
tis/omnis quidem est mundus a sorde/qui renatus
est ex aqua/& spiritu (ut audacter dicam) mūdus est
per speculum in ænigmate. Scd̄m autem tertiam ge/
nerationem quando sederit filius hominis in sede ma
iestatis suæ: omnis qui in illam regenerationem ue/
nerit/quæ est in christo/mundissimus est a sorde: &
facie ad faciem deum uidebit: & ipsi post lauacrum
regenerationis/ueniet ad illam regenerationem. Si
autem uis intelligere illum lauacrum/de quo Ioan/
nes in aqua baptizans/dicit de Saluatore/quoniam
ipse uos baptizauit in spiritu/& igne. In ista ergo re/
generatione baptismatis constituti sumus cum chri/
sto ſm Apostolum per baptismum. In illius autem
regeneratione baptismatis/qđ erit in spiritu & igne/
conformes efficiemur corporis gloriæ christi seden/
tis in sede gloriæ suæ:& ipsi sedentes super duode/
cim thronos. Si tamen relinquentes oia/ſm utranq;
interpraetationem superius factam/magis autem ſm
illam/secuti sumus te. Tunc autem quum sederit fi/
lius hominis in sede ma.s. implebitur ꝓphetia/quæ
dicit. Dixit dominus domino meo/se.a dex.meis:do.
po.ini.tuos. scab.pe. tuorum. Sedebit autem filius
hominis super sedem gloriæ suæ. Cum nullus con/
temptibilis/& ingloriosus sit in regno eius. Omnes
tunc qui gloriam ab hominibus non acceperūt/nec
fecerunt aliquid/ut ab hominibus glorificarentur:
sed gloriam solam quæ a deo est quæsierunt/rege/
buntur ab eo qui sedebit sup sedem gloriæ suæ. Tūc
implebitur oratio christi qua orauit/& dixit. Pater
glorifica me gloria quam habui priusquā mundus
fieret/apud te. Tunc autē cum hæc glorificatio Sal/
uatoris fuerit facta qui reliquerunt omnia & secuti
sunt eum: sedebunt quasi conformes facti corporis/
& sedis gloriæ eius sedebunt (inquā) super duode/
cim thronos/iudicātes duodecim tribus Israel. Om
nis enim uita iustorum iudicabit duodecim tribus
Israel quæ non crediderunt. Et Apostoli iudicabūt/
& qui imitati sunt uitam Apostolorum/& iudica/
bunt generosos/propter quod sunt Israelitæ/nō aūt
egerunt digna generi suo. Forsitan autem quod di/
cit/in uobis iudicabitur mundus: dicitur ad eos qui
uenerunt ex gentibus. Quod autem dicit sedebitis
& uos super duodecim thronos/iudicantes duode/
cim tribus Israel. Si quis ergo reliquerit omnia & se/
cutus fuerit Iesum/quæ Petro promissa sunt/& ipse
percipiet ipsa. Si autē nō omnia reliquerit/sed quæ/
dam quæ specialiter inferius referuntur/hic multipli
cia recipiet/& uitam possidebit æternam ſm quod
ait/& omnis qui reliquerit fratres/aut sorores: aut fi/
lios: aut patrem: aut agros: aut domum propter no/
men meum: centuplum accipiet/& in futuro uitam
æternam possidebit. Et hoc quidem habet non con/
temptibilem rationem/& ſm simplicē traditionem
exhortatoriam ad contēnendam omnem carnalem
cogitationem:& omnem substantiam mundialem.
Omnis homo fatetur/quoniam multi/odio habiti
sunt a parentibus suis: & elegerunt/eos/& omnem
substantiam spernere/ut uitam possiderēt æternam:
credentes/quia omnis qui reliquerit fratres ſm car/
nem/& sorores corporis:& parentes carnales/aut fi/
lios carnis/& in terra maledicta agros & domos reli/
querit propter nomen solūmodo christi multiplicia
possidebit/atq; recipiet. Et si oportet nominare/inæsti
mabiliter/multiplicia sunt magis spiritualia q̄ carna/
lia. Et adhuc supra quod multiplicia recipiet: in uita
æterna

æterna percipiet ea. Et multiplices q̄dē fratres / & sorores exponere facile est. Nā & in hoc sæculo pro fratribus carnalibus / quos pp infidelitatē reliquit / multos inueniet fratres ſm fidē. Sic & parentes oēs: irreꝓhensibiles ep̄os / & p̄sbyteros sine crimine cōstitutos. Inuenit q̄s patres pro eo q̄d infideles parentes reliquit / similiter & filios oēm ætatem filioꝝ hn̄tes. Quomō aūt intelligatur multiplices agros qui reliquerit / iuenire. Sunt ergo (sicut existimo) & angelis fratres / & sorores / oēs qui exhibuerunt se christo uirgines / castos / tam isti qui adhuc in terris habētur / q̄ illi qui uiuunt in coelis. Parentes aūt quales dicti sunt Habraæ: tu aūt ibis ad patres tuos in pace / & in senectute bona. Si autē aliq̄ñ fuerint facti ſm illos patres multipliciter recipiēt etiam natos. Agros aūt & domos multiplices intelligi mihi uidetur in requie paradisi / & in ciuitate dei de qua dicta sunt gloriosa. In cuius gradus cognoscetur deus quū suscipiet eam. Vt dicatur ab eis / q̄ illic possident domos / sicut audiuimus / ita & uidimus in ciuitate dn̄i uirtutum: In ciuitate dei nr̄i: ubi gradus ecclesiæ distribuuntur. Super hæc autem omnia possidebunt qui christum secuti sunt uitam æternam. Præstante eodem domino nostro Iesu christo. Cui est gloria / & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

F I N I S.

℄ Impræssum Venetiis per Lazarum de Soardis die. ix. Maii. M. D. XIII.

REGISTRVM.

A	I	R
℄ Incipit	competenter	est gloria /
℄ Incipit liber	est: ubi (inq̄)	gentibus pati
dentur esse	occluditur:	ego malus
B	K	S
neq; retributio.	maiori	dem spiritales
Nam qūo	in ipso est	facit ſm
fremuit terra	possit: scientiæ	illos infertilitas
C	L	T
ne regnum	accipiens / ut	odoris
tribus cornibus /	quos tanq̄	oēsq; hæretici
sanctos angelos:	beorum meritis /	animæ
D	M	V
steriales spiritus	decet seruare	Nabuchodono.
supuacuas	di / pro	℄ De Nabuch.
facta est	ram / uno	hærens:
E	N	X
in gl'arum	princeps apū	de his qui
ria remansit:	angelus erræ	cōpatiētem
uersa ad illum	in conspectu	pōt facere
F	O	Y
audiuit. Sic	℄ Incipit	peccatorum.
frequenter	disco: uiolētiam	re. Et Iesus
ostendimus:	suffodere /	Et alias
G	P	Z
Sed & alius	recipias. Si	per iram
bismet ipsis	contractas:	thronū regni
tizat sabbatorum	aduertereq;	ca uirtutes
H	Q	&
Ecce hic	tionis excedit.	& uirgo
a spiritu /	℄ De his	super oēm
fuisse. Interdum /	dicēte propheta.	enim mulier
		tat / & erigat

Excusatio Lazari.

Si quid forte tuos offendet Lector ocellos
Quod mihi mendoso grammate uersus eat
Emendare uelis nam non me Lazarus istis
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis præssoris inertia quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

.L. S.

Origenes Sup